

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Onze hartelijke gelukwensen gaan uit naar Prinses Beatrix en de heer Claus von Amsberg. Moge God hun levensweg met Zijn gunst omringen en hen tot een zegen voor ons volk stellen.

(foto Ad Kon)

★ ★ ★ **Beboterde hoofden**

Sommige kranten, zowel met een landelijk als met een provinciaal karakter, zijn de laatste weken in twee opzichten ijverig geweest. Zij hebben vele kolommen beschikbaar gesteld, om te betogen, hoe ongewenst een verlovings van Prinses Beatrix met een Duitser is. Zij deden het daarbij schijnheilig voorkomen, alsof zij de stem des volks lieten horen.

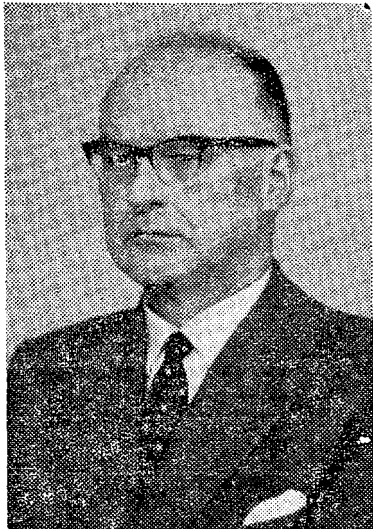
In de tweede plaats sloofden zij zich uit, om te weten te komen, hoe de heer Claus van Amsberg zich in zijn schooljaren als knaap en aankomend jongeling had „opgesteld” ten opzichte van het nationaal-socialisme.

Er zat dikwijls in deze persactiviteit een walgelijk element. Wij lopen langer mee dan vandaag. Wij hebben heel bewust en van dichtbij het beleefd, hoe de Nederlandse kranten, de groten voorop, op enkele uitzonderingen na, zich „aanpassen” aan de eisen van de bezetters, vrijwillig de richtlijnen volgden, die de vijand gaf, ook wat de berichtgeving omtrent het Koninklijk Huis betrof, en op vele manieren dag aan dag het verdrukte volk in de steek hebben gelaten en voor het verraad hebben gekozen.

Het smoesje was, dat anders de drukpersen wel eens als schroot naar Duitsland vervoerd zouden kunnen worden, en dan zou men na de bevrijding niet in staat zijn aan de Regering van Koningin Wilhelmina weer goede diensten te bewijzen. Wij kennen die kranten. Te bekwaamere tijd zullen wij er eens een boekje over open doen. En dan komen ze aan de beurt, die nu zich zorgen maken over de houding van een Duitser, die toen nog maar een knaap was, maar die drommels goed weten, dat de krant, waarin ze die zorgen kenbaar maken, van 1940 tot 1945 het dag aan dag voortgezette misdrijf van volksverraad pleegde.

Of wij bij het nader signaleren van personen en feiten en kranten in Rotterdam of in Amsterdam zullen beginnen, kunnen wij nog nader bezien. Het maakt niet zo erg veel uit.

★ ★ ★ **Nieuwe senator**

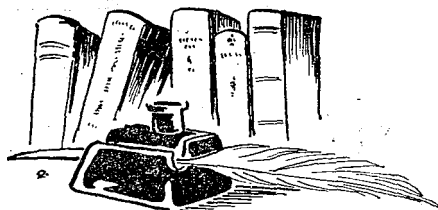

Dinsdag j.l. is de heer A. A. van Eeten als Eerste Kamerlid beëdigd. Hij volgde in de Senaat prof. mr. I. A. Diepenhorst op, nadat de heer J. Nieuwenhuis bedankte voor de benoeming.

De heer Van Eeten is in Zeeland geen onbekende. Als burgemeester van Nieuwerkerk en als lid van de Provinciale Staten van Zeeland heeft men hem daar leren kennen.

De nieuwbenoemde senator, die lid is van de Ned. Herv. Kerk, is in de partijorganisatie voorzitter van de Statencentrale Schouwen-Duiveland.

Wij hopen dat het hem gegeven mag zijn in de Eerste Kamer ook de belangen van niet-Zeeuwen zo te behartigen, dat men later — teruggiende op de dag waarop de heer Claus van Amsberg en de heer Van Eeten voor het eerst in het parlement verschenen — van de laatstgenoemde kan spreken als van een belangrijke aanwinst, verkregen op het moment dat door de kennismaking met de a.s. prins-gemaal tot een historisch tijdstip werd.

♦ **Het oorlogsvraagstuk**

Toelichting op de uitspraken van de generale synode van de Geref. Kerken van Assen 1957-1958 en van de Gereformeerde Oecumenische Synode van Potchefstroom 1958. (Uitgave van J. H. Kok N.V., Kampen. 71 bladzijden, prijs f 1,75).

HET lijkt mosterd na de maaltijd, om uitspraken van synodes, die al in 1957 en 1958 gehouden zijn, nog in het jaar 1965 toe te lichten en die toelichting verkrijgbaar te stellen voor het Nederlandse volk. Maar als je kennis genomen hebt van de inhoud van dit boekje, zeg je spontaan: Fijn, dat het nu pas verschenen is.

De zaak zit zo. Op de genoemde synode van de Geref. Kerken van 1963-1964 kwam het oorlogsvraagstuk weer ter sprake. De synode besloot toen één van de deputaten, die mee opsteller was van het rapport van 1957, te vragen een toelichting te geven op de uitspraken van de synode van Assen. Als u weet, dat ds. S. J. Popma, van Amsterdam, de „toelichter” is, dan is meteen vastgesteld: het is in goede handen.

Er is zo de laatste jaren nogal een en ander gepubliceerd over het oorlogsvraagstuk, inzonderheid van Herv. zijde, mede in verband met de kernbepaling en de atoom-bom.

Ds. Popma blijkt goed op de hoogte te zijn van de inhoud van veel lectuur. Hij polemiseert nergens, maar een goed verstaander begrijpt direct: dit slaat hierop, dát daarop.

De stijl van dit boekje is helder en klaar en wat ook belangrijk is, de inhoud is van hoog gehalte. Wil je een gefundeerd oordeel hebben over het oorlogsvraagstuk, dan doe je er goed aan, van de inhoud van dit geschrift kennis te nemen. Het heeft (ook een voordeel) een pastorale inslag, en is met kennis van zaken geschreven. Alle geleerd materiaal is weggelaten, maar aan alles is te merken: de schrijver heeft kennis genomen van veel literatuur over dit zo bij uitstek brandende vraagstuk. Het geschrift is onderverdeeld in verschillende hoofdstukken en is zo zeer overzichtelijk geworden.

Ik schrijf even de titels van de hoofdstukken voor u op: Het spreken van de kerk, Christendom en oorlog (meningen van kerkvaders, reformatoren, pausen en de wereldraad). Bijbelse gegevens (zeer belangrijk!). De bijzondere problematiek van de moderne oorlog (kernbepaling enz.) de taak van de kerk ter bestrijding van de oorlog (zeer instructief). Pastorale notities (een hoofdstuk dat dit boekje in waarde zeer verhoogt).

Tenslotte: de tekst van de synode-uitspraken. Het is zeer verleidelijk om u te wijzen op bepaalde zinneden, maar een boekbespreking mag niet uitgroeien tot een artikeltje. Vandaar de raad: Koop het geschrift van ds. Popma, bespreek het op kiesverenigingen, mannen-, vrouwen- en jeugdverenigingen, lees het voor u zelf. Al zijn de problemen rondom het oorlogsvraagstuk niet door de schrijver opgelost (wie zou dat kunnen?), we worden er door hem met de neus opgedrukt. Dit geschrift roept op tot principiële bezinning en vooral tot een luisteren naar de bijbel. Rotterdam-W. K. J. Schaafsma.

Deze week

- De verlovings van prinses Beatrix met de heer Claus van Amsberg (pag. 2 en 7)
- De positie van het Huis van Oranje (pag. 3)
- De nota-Vrolijk inzake het radio- en televisiebeleid (pag. 4).
- Problemen van Dahomey (pag. 5).
- Vrouwen in de partij (pag. 8).

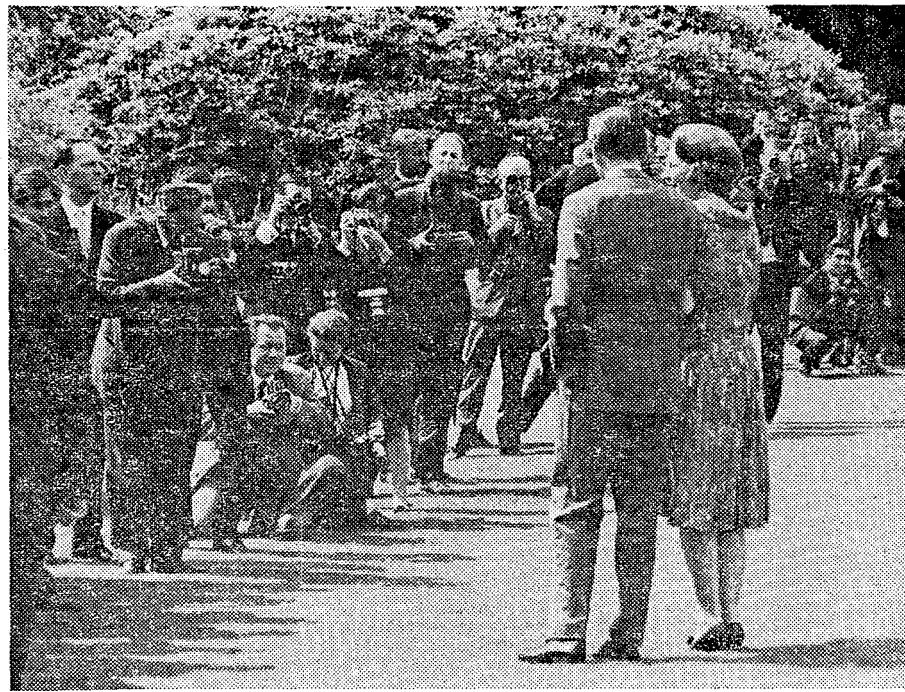

(Foto Ad Kon).

Foto boven: Een ongedwongen tafereel in de paleistuin van Soestdijk, na het te woord staan van de pers en de radio- en tv-commentatoren. U ziet hier het verloofde paar in gesprek met de zusters van Claus van Amsberg, Sigrud en Theda. Op de achtergrond is de verloofde van Prinses Margriet, Pieter van Vollenhoven, zichtbaar.

Foto onder: Het laatste — niet het minst vermoeiende — deel van het in de openbaarheid treden van het verloofde paar, was het poseren voor de fotojournalisten uit binnen- en buitenland.

(Foto Ad Kon).

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13677

KRABT UW HOND OOK?

DEX-VERDELINGSLOTION

helpt direct!

BEAPHAR - RAALTE

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHIALAAN-ZEESTRAT (nabij Plein 1813).

Den Haag. Telefoon 117700*

fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

MYTHE OF HISTORIE?

DIT is een uitspraak van Graaf Jan van Nassau, broeder van de Vader des Vaderlands, stichter van de Unie van Utrecht:

„Zij die strijd voeren voor Gods Woord en de vrijheid des vaderlands, behoren niet te zien op de beloning, maar op Gods eer en het algemeen behoud. Wat men voor God, het Vaderland en de naaste op het spel zet, is niet verloren, maar op woeker gesteld”.

En Prins Willem zelf schreef: „God heeft mij de genade geschonken openlijk te kunnen zeggen: dat ik altijd boven mijn eigen welzijn het welzijn des Vaderlands heb gesteld”.

En het Wilhelmus draagt dat verder:

*Lijf ende goet altsamen
Heb ik u niet verschoont;
Mijn broeders hoog van namen
Hebben 't U ook vertoont...*

ZO zet de geschiedenis in van het Huis van Oranje: leiden en dienen in belangeloosheid en in fierheid overeenkomstig het Je Maintiendrai. Het is geen strak gespannen lijn door de eeuwen heen. Er zijn tijden van inzinking, waarin de idealen wegschemeren. Maar opeens staan dan de lijnen weer strak en is het er weer, in de levensspreuk van Frederik Hendrik zo bondig vertolkt: Patriae patrie en het leven wordt weer gewijd aan het Vaderland en aan de nagedachtenis van de Vader des Vaderlands.

Onlangs hebben wij in Nederlandse Gedachten gewezen op de stadhouder koning Willem III, van afkomst een Oranje en een Stuart, een Bourbon, een Medici en een Habsburger, in de politiek allereerst een internationale figuur en in zijn hart volkomen een Nederlander en niet bereid, de ondergang van het land te zien; dan liever sneuvelen bij de verdediging van de laatste gracht.

Tijdens de bezetting hebben wij ons verdiept in de geschiedenis van het Huis van Oranje in de Franse tijd en er over geschreven: Oranje in Ballingschap. De correspondentie uit die tijd werd uitgegeven door Johanna A. Naber. En niets heeft ons meer getroffen dan de briefwisseling tussen de Erfprins, de latere Koning Willem I en diens oudste zoon. Die streed onder Wellington in Spanje en slechts op hoogst gebrekkige wijze was er correspondentie mogelijk met zijn ouders. De jonge Prins was een romanticus; hij citeerde Schiller uit het hoofd in zijn brieven. En hij beleed bijna kleinmoedig, dat hij zo graag naar huis wou, naar Berlijn. Maar dan spat het in het antwoord van zijn vader omhoog: Pruisen is je vaderland niet, je vaderland is Nederland en dáár ligt je toekomst. Dat was zeventien jaar nadat diezelfde jonge Prins in de barre winter aan boord van een Scheveningse visserspink werd gedragen. Aan zijn verblijf in Nederland had hij geen enkele herinnering en hij had er nooit weer een voet gezet; zijn vader was door diepten gegaan en had zijn zwakke momenten gehad, maar hij had zich hersteld; Freiherr von Stein („des gebeugten Vaterlandes ungebeugter Sohn” staat op zijn graf in Frücht in het Nassause land) zag in hem de toekomstige leider van de vrijheidsbeweging in Pruisen maar de Prins zelf kende slechts één Vaderland. Strak gespannen staat dan weer de draad.

EN niemand heeft dat sterker doorleefd dan koningin Wilhelmina, evenzeer in ballingschap. Meer dan veertig jaar droeg zij naar het typische woord van een der rabbijnen in Nederland een kroon die paste, en toen moest zij in ballingschap gaan.

*Maar God sal my regeren
als een goet instrument,
dat ik mag wederkeren
in mijnen regiment.*

De strakke lijn staat weer gespannen en het is altijd weer het Wilhelmus, dat opnieuw zinvol wordt als de zee hol staat in onze geschiedenis.

ZO is de geschiedenis, het relaas van wat gebeurd is. En daarom weigeren wij te spreken van een Oranjemythe. Een mythe wordt niet op haar waarheidsgehalte onderzocht en zij zou dat onderzoek ook niet kunnen doorstaan. Bij de mythe is het alleen maar de vraag, hoe zij functioneert.

Maar de geschiedenis kan navraag lijden. De stukken liggen op tafel. En het christelijk geloof ziet de hand Gods, die het leven leidt. En het hart verstaat de roeping, die telkens opnieuw komt.

Er is een goede reden, om dit alles te zeggen.

Want telkens stuiten wij in onze tijd op beweringen omtrent die mythe. Die mythe, zo meent men dan, moet blijven functioneren, het „geloof” van het volk in die mythe is de enige hoop voor de toekomst van het Huis van Oranje. En als er spanningen en teleurstellingen komen, als de leden van ons Vorstenhuis zelf dingen doen, die de mythe ontluisteren, dan ziet het er voor de Oranje-dynastie donker uit.

Het wordt niet ronduit gezegd, maar misschien maar half bewust zit hier ook de gedachte in, dat de zo menselijke en democratische opvatting, dat elke prinses de vrijheid heeft, de keuze van haar hart te volgen, het gezag van het Huis niet ten goede komt.

door H. Algra

WIJ geloven, dat het Huis van Oranje dit moet kunnen verdragen en zal bewijzen het te kunnen verdragen. Sterker, dat een dergelijke opening van de gouden kooi noodzakelijk is in een radicaal veranderende tijd.

Maar er is een mits bij. Dit kan alleen, als de historische lijn telkens weer strak gespannen wordt. Zonder beeldspraak: als de nationale roeping historisch en actueel wordt verstaan.

En dan denken wij aan Koningin Emma. Zij kwam uit de vreemde en zij was nog héél jong, toen zij zich met de oude en in vele opzichten gedesillusioneerde Koning verbond. Prins Alexander liet op de dag van het huwelijk de ramen van zijn paleis als een demonstratief protest sluiten.

Toen zij ruim tien jaar in Nederland was, werd zij op eenendertigjarige leeftijd weduwe en Regentes. Zij regeerde in naam van haar dochter, acht jaar lang. En zij deed het geheel uit de beste tradities van het Oranjehuis, met grote waardigheid. En zij voedde haar dochter op en leerde haar lezen in moeilijke boeken, in de Archives, uitgegeven door Groen, de correspondentie van leden van het Huis van Oranje. Zij leerde haar lezen de brieven van Juliana van Stolberg en als haar dochter het bed moest houden, vertelde zij uit die brieven, die haar zo dierbaar waren geworden. Het is in dit licht bezien helemaal niet vreemd, dat Koningin Wilhelmina haar dochter de naam Juliana gaf, een heenwijzing naar de moeder van de Nederlandse Macca-beeën. Geen mythe, maar geschiedenis, die nagevraagd kan worden.

ER is in deze dagen een naïef mens geweest, die voor de televisie zichzelf op onthullende wijze openbaarde. Zal de verlovings van H.K.H. Prinses Beatrix bij het volk in goede aarde vallen? Dat zal afhangen van de manier, waarop zij zich voor de televisie en in de pers presenteren...

Want er wordt in Nederland, zo is de opvatting dan, geregeerd bij een nieuwe gratie, de gratie van hen, die de publieke opinie maken. En velen van hen hebben stemming proberen te maken, hebben gedaan, alsof het een Nederlandse prinses eigenlijk wel vrij zou staan zich te verloven met een Griek of een Portugees, maar niet met een Duitser, ook al heeft die geen enkele medeplichtigheid aan de nazi-terreur. Het is mij opgevallen, dat een beïnvloeding in die richting ook en met name kwam van de kant van kranten, die tijdens de bezetting zelve als was zijn geweest in de handen van Pressereferenten.

Maar Oranjevorsten in Nederland zullen niet regeren bij de gratie van pers en televisie maar bij een gratie van hoger aard. Zij zullen hun kracht niet zoeken in pogingen, om bepaalde extreme groepen en de opiniemakers van deze groepen, die pretenderen namens het volk te spreken, zoveel mogelijk ter wille te zijn, maar door eenvoudig en fier, trouw en met offerende ijver de roeping te volgen die niet mythisch is, maar historisch, die niet in verwarring wordt gebracht door de betweterij, waarvan sommige kranten vol stonden, maar gedragen door de liefde en de trouw van een volk, dat nog weet heeft van grote en wonderlijke dingen en dat zondags in de kerken en door de week in de huisgezinnen bidt om een zegen voor het Huis van Oranje, opdat het ook in de toekomst tot een zegen mag worden gesteld.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

k+h

Kampert en Helm n.v.
HANDELS- EN RECLAMEDRUKWERK

PL. DOKLAAN 8-12
AMSTERDAM C.
TELEFOON 94 80 22*

NEW SCRIPT

Voor gecarboniseerde formulieren

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoord genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Prins N.V. - Dokkum

(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
  - KOUDGEWALSTE PROFIELEN
  - GEPROFILEERDE BUIZEN
  - GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN
- Telefoon 05190 - 2043

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan
BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

P. MOOLENAAR & ZON
Sassenheim

BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL
Import — Export
Dahlia-culturen — Vraagt prijs

**ECHE
KERKORGELS**

ook voor
kleine kerken

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**

Apeldoorn

Telefoon 05760-17582

PATENT OCEAN KEERKLEP

PATENT OCEAN AFSLUITER

OCEAN N.V. DIEREN

RATELANDS - MEDIA - TRANSPORT - APPARATUUR

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM.-MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

DE NOTA-VROLIJK

"De Hilversumse zuilen hebben radio en televisie in hun greep". "Het Nederlandse omroepbestel zit poidicht en de grootmachten in het Gooi bewaken hun monopoliepositie, met argusogen".

"De zuilenaanbidders in het parlement zullen een waarlijk open bestel, kost wat kost verhinderen".

Luisteraars, als ik nu maar ophoud met citeren dan is dat waarlijk niet bij gebrek aan citaten. Een bepaalde sector van onze pers produceert dit soort verhalen in serie: Die verhalen zijn sterk, maar onwaarachtig.

De feiten spreken een andere taal.

EMOTIONEEL

Mag ik er eens drie noemen?

1. bij het ontstaan van de omroep zijn alle aanvragen om zendmachtiging ingewilligd;
2. in de loop van de 40 bestaansjaren zijn herhaaldelijk nieuwe concessies aan de bestaande toegevoegd;
3. er is geen enkel geval te noemen dat een gegadigde werd afgewezen uit hoofde van "alleenvertoningsrechten" van bestaande omroeporganisaties.

Tot zover de feiten.

Feiten zouden heilig moeten zijn in de journalistieke voorlichting en het omroeppolitieke debat.

Dat dit helaas niet het geval is, bewijst dat deze belangrijke zaak in de emotionele sfeer terecht is gekomen.

Nu hebben wij tegen de emotie als zodanig in de politiek niet het minste bezwaar. Als de staatkundige vraagstukken alleen maar op technische knappe, cerebrale wijze benaderd en behandeld worden en langs die weg — buiten het hart om — gladjes, zonder enige rimpeling in de vijver te weeg te brengen, opgelost worden dan betekent zulks op de duur de dood in de politieke pot.

Maar men kan van het goede ook te veel krijgen. Gelijk in dit geval!

Ik hoop, dat deze door mij signaleerde stijl in de komende week aan het Binnenhof niet te beluisteren zal zijn.

NOTA-VROLIJK

Volgende week dinsdag, 6 juli, zal er bij leven en welzijn in de Tweede Kamer gedebateerd worden — en dat waarlijk niet voor de eerste maal — over de radio- en televisie-kwestie.

Aan de orde is dan de "Nota betreffende het omroepbestel" van excellentie Vrolijk, onze kersverse Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Ik wil u op dit moment niet lastig vallen met een overzicht tot in onderdelen van het in deze nota uitgestippelde toekomstige omroepbestel. Ik heb trouwens de indruk, dat de eenvoudige staatsburger, die oprecht poogt om deze zaak te blijven volgen, allang het wat machteloze gevoel gekregen moet hebben dat hij door de veelheid van bomen het ware zicht op het bos verloren heeft.

U zult als het uw belangstelling heeft de komende week via de verschillende publiciteitsmedia het nodige kunnen vernemen over de vier kernonderwerpen, te weten:

- a. de toelatingseisen voor nieuwe organisaties;
- b. de zendtijdverdeling;
- c. de bestuurlijke en programmatische samenwerking;
- d. het toelaten van reclame.

NIEUWE OMROEPWET

De nota-Vrolijk mondt uit in een twintigtal stellingen, die de uitgangspunten bevatten voor het nu spoedig te verwachten ontwerp voor een nieuwe omroepwet.

In de korte, mij ter beschikking staande zendtijd zou ik een enkele opmerking willen maken over twee van deze uitgangspunten.

Daar is dan om te beginnen wat men met een Frans woord noemt het droit de réponse: het recht van weerwoord.

Het komt de laatste jaren nog al eens voor, dat

bepaalde personen of volksgroepen — meestal minderheidsgroepen — in via radio of televisie gebrachte uitzendingen fiks de waarheid wordt gezegd.

Nu valt het niet te ontkennen, dat de aldus te kijk (te luister) gestelden het er ook niet zelden wel naar gemaakt hebben.

En wie in de wind gaat staan, moet zich niet direct beklagen als het jasje wappert.

"Wie terechtwijzing haat, is dom" heet het in het boek der Spreuken.

Wie zich publiekelijk uit, kan ook publiekelijk kritiek verwachten.

Zo voeden wij, mondige Nederlanders elkander over en weer op; zo staan wij wederkerig onder elanders controle.

Maar in de uitzendingen wordt de vereiste zorgvuldigheid met betrekking tot de eer en de goede naam van de naaste niet altijd betracht.

"Er zijn er, die onbezonnen spreken als dolkstenen". Dat was niet alleen zo in de dagen van de Spreukendichter, dat euvel treedt ook in radio- en televisie-uitzendingen aan de dag.

Tot nu toe is iemand, die meent unfair behandeld te zijn aangewezen op de sportiviteit, de goedgunstigheid van de uitzendende organisatie.

Ik acht dat een onbevredigende situatie. De wet moet hier bepaalde rechten reserveren.

Dit is een zaak van gewicht. "De naam is uitgeleener dan grote rijkdom" (Spreuken 22 : 1).

TOEZICHT

Met bijzondere belangstelling hebben wij, antirevolutionairen, ook kennis genomen van de navolgende stelling uit de nota van Minister Vrolijk:

"De uitzendende instanties zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun uitzendingen. Deze mogen niets bevatten, dat gevaar kan opleveren voor de veiligheid van de staat, de openbare orde of de goede zeden. Het toezicht van overheidswege op de inhoud der uitzendingen is repressief".

Het gaat hier dus over het toezicht, dat de overheid op de inhoud der uitzendingen uitoefent.

Een moeilijke opdracht aan een overheid als de onze die over een volk van zeer gevarieerde samenstelling is geplaatst.

Als zij deze opdracht al te stringent zou uitvoeren dan komt zij in conflict met het grote goed der geestelijke vrijheid.

Het feit dat mijn fractievoorzitter de heer Roolvink tijdens de jongste algemene beschouwingen bij deze kant van de zaak nadrukkelijk stil gestaan heeft bewijst, dat wij in dit verband beslist geen benepen, kleinzielige censuur zouden willen bepleiten.

Maar evenzeer geldt, dat onze christelijke beschaving op een aantal essentiële pijlers rust, waarvan men af heeft te blijven. Als men er toch aan morrelt — en dat is één en andermaal geschied in de achter ons liggende jaren — dan kan een overheid die in haar beleid gedragen wil worden door de grondslagen van het christendom — en dat stelt het kabinet-Cals in de regeringsverklaring — dit niet laten passeren.

GEEN ALGEMEENHEID

De omroepkwestie heeft tot een kabinetscrisis geleid. Wij A.R. vonden onze meest principiële tegenvoeters aan liberale kant. De liberalen zingen één bepaald lied op een met de tijd wisselende melodie.

Dat is het lied van de algemeenheid. In de loop van 40 jaren omroepstrijd wierp men zich regelmatig op als verdediger van die algemeenheid.

Naar mijn oprechte mening kan geen enkele omroep — ook de liberale niet — daarvoor een geldig mandaat tonen.

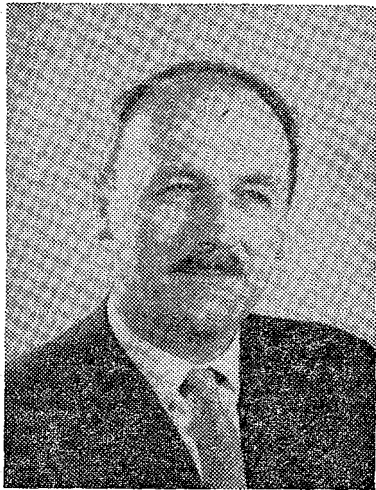
Wat wij als volk gemeen hebben, kan alleen door allen tezamen bepaald worden. In ieder ander geval wordt het algemene de privé-interpretatie van een bepaalde groep.

Ons omroepbestel zij en blijve democratisch in dien zin, dat het wortelt in verenigingen die representatief zijn voor constructieve volksgroepen van voldoende grootte.

Met instemming citeer ik uit de brochure "Open of toegankelijk" van A. Rammelt mijn slotzin:

"Wanneer een cultuur-creatief orgaan als een omroeporganisatie is gebaseerd op een groepering van een geestelijk klimaat dat wasdom schenkt, mag dit een gunstige situatie genoemd worden".

Radiocauserie gehouden door

M. W. SCHAKEL
lid van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
op donderdag 1 juli j.l.

DA Speelbal opt

AFRIKA staat tegenwoordig in de belangstelling van de westelijke mogendheden raken er wellicht wat uitslagen er niet in geslaagd zijn, de banden uit het verleden op te knippen. De communisten zijn echter nog maar pas begonnen, de mogelijkheden die verschillende landen hun bieden om op het Afrikaanse voet aan de grond te krijgen. Russen en Chinezen kennen als het ware in de hoofdsteden van allerlei landen weten dat degene, die de grootste vinger in de Afrikaanse krijten, de beste kans heeft in de wedloop naar wens. We hebben wellicht wel eens wat snel de neiging, de de Russen en Chinezen op het Afrikaanse continent af te beschouwen, die ons ternaauwernood aangaat. Dat komt omdat we weten, dat de Afrikaanse leiders proberen, van ge wassetjes te eten om hun landen van de broodnodige hulp te kunnen voorzien. En we lezen van tijd tot tijd, dat ten van de soms grootscheepse programma's van de landen bepaald niet imponerend zijn. Maar we vergeten ons grondse werk, hetwelk zich aan de waarneming onttrekt belangrijk deel althans — onvermoeid wordt voortgezet.

Persoonlijkheid is moeilijk te bewaren

HALEN MAAR

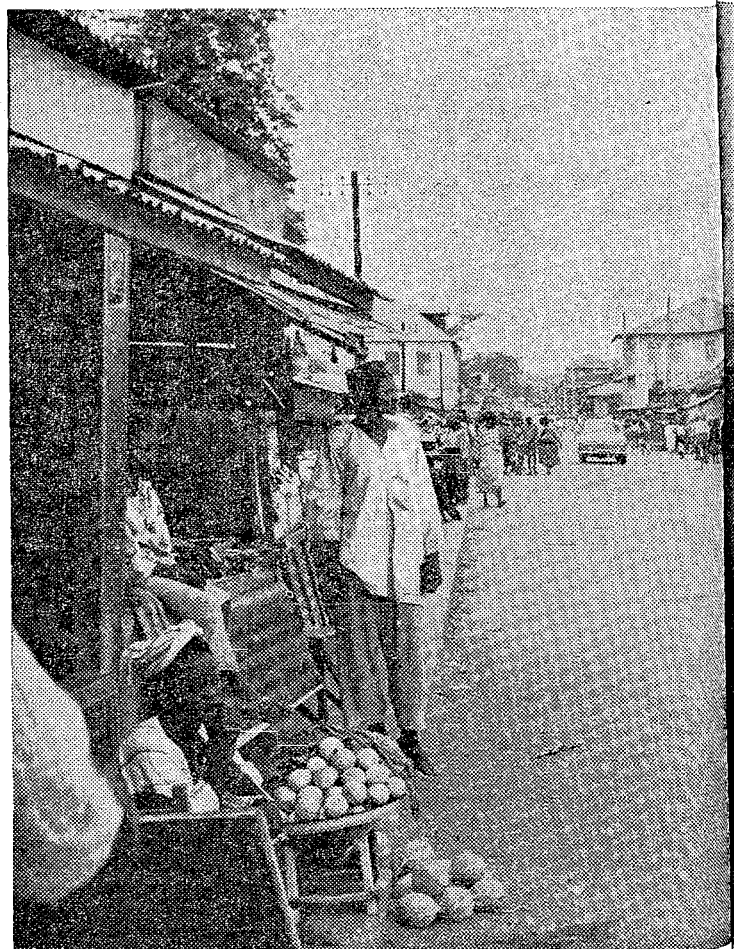
Premier Tsjoë En-lai is niet voor niets al enkele malen naar Afrika geweest. Hij bracht een (tegen)bezoek aan Tanzania, het land van dr. Julius Nyerere, de man, die enkele maanden geleden een bezoek aan Nederland bracht. De Tanzaniaanse president is beslist geen meeloper van de Russen of van de Chinezen. Niettemin bracht hij een staatsbezoek aan Peking, omdat dit tegenwoordig 'in' is. Een Afrikaanse leider, die zichzelf respecteert, onderhoudt zo goed mogelijke relaties met de Chinese communisten en — in wat mindere mate — met de Sowjetunie. Premier Tsjoë heeft Nyerere nu eens in eigen huis opgezocht en dat zal de reputatie van de Tanzaniaanse president in eigen land en in grote delen van Afrika, bepaald geen kwaad hebben gedaan. Nyerere gaat eenvoudig van het standpunt uit, dat je hulp moet halen waar ze is, zolang er geen politieke voorwaarden worden gesteld.

Zo denken de meeste Afrikaanse leiders er over, voorzover zij het zich in politiek opzicht kunnen veroorloven, tegen de communistische landen aan te leunen. Een van de landen, waar de Chinese communisten en de Russen ook hoog genoteerd staan, is Dahomey, dat

slechts twee miljoen inwoners heeft, voornamelijk van de pitten moet leven.

EEN OB

Ook de regering weet te beest zich verre te haaien van de westelijke olijst mogendheden. Zij het nu op bijzonder energieke wijze omdat zij toch ook een Frankrijk zo prettig v houden. Desondanks zult niet moedgevend en de Dahomey dan ook een da moeite van het bekij is. is een smal, tussen Togi geklemd, gebied van de (de Golf van Guinee) die het Noorden grenst nige Opper Volta. Cotonou heeft een Franse levend de binnenlandse moet di laatste jaren soms schen ben aangenomen, gaver schijnbaar zijn oude (Oo politiek opzicht is het me; trekkelijk kalm, zeker een gelijking treft met de ere; Nigeria. De schijn bedriegt ok

DAHOMEY

Afrikaanse golven

van de... als ze... op beide... ninden... deren... rkinent... zeren el... lat zij... frik kan... weatie... e te... nt ak te... om... gelijk... gelings... tijd, sulta... e oische... en der... r een... ee

Zestien maanden geleden vond al een revolutie plaats, die een eind maakte aan het presidentschap van Hubert Maga. Men neemt aan, dat het nieuwe bewind meer sympathie heeft bij de bevolking, omdat zij alle moderne Afrikaanse 'deugden' belichaamt, zoals economische planning, het propageren van soberheid en het voeren van een neutralistisch buitenlands beleid.

VERDEELD

Het neutralisme ligt in Cotonou voor het opscheppen. In de haven lag enkele weken geleden een Russische vissersvloot, die heel weinig te maken had met de visserij, zo lazen we in de Neue Zuercher Zeitung. In Hotel de la Plage kon men zich nauwelijks roeren, zoveel Russen waren er. Tegelijkertijd waren een economische en een culturele missie uit de Sowjetunie aangekomen. Cotonou is ook de enige hoofdstad ter wereld met twee rivaliserende Chinese ambassades. De nationalistische Chinezen van generaal Tsjang Kai-sjek op Formosa hebben twee instructeurs en tien rijstboeren naar Dahomey gezonden om de rijstteelt te verbeteren. Het land zou moeilijk nuttiger hulp kunnen ontvangen. Maar de regering in Cotonou erkende in navolging van De Gaulle de Chinese (communistische) volksrepubliek. Al vele maanden wacht de nationalistisch-Chinese ambassadeur op zijn uitwijzing of terugroeping, terwijl zijn collega's in Kongo-Brazzaville en andere staten al naar huis zijn vertrokken.

De regering weet nog niet, welke vorm van neutraliteit zij moet kiezen. De ene groep wil het voorbeeld volgen van president Nkroemah van Ghana, de andere wil de banden met het Westen niet in gevaar brengen. In Caïro viel de Dahomeyse president tegen Israël uit, terwijl zijn land toch uitstekende betrekkingen onderhoudt met deze door de Arabieren omsingelde staat.

MOEILIK

Het heeft Dahomey steeds grote moeite gekost, zijn persoonlijkheid te bewaren tussen grote buren als Nigeria en Ghana en tussen de twee politieke polen van het vroegere Frans West-Afrika: Dakar en Ivoorkust. Dit werd nog bemoeilijkt door het feit, dat het land zelf ook al grote stammetegenstellingen kende, die later in politieke controverse ontaardden. Het grote en machtige

De markt in Porto Novo

Nigeria oefende al voor de onafhankelijkheid van Dahomey een zekere aantrekkingskracht uit op de Yorouba's uit het grensgebied. Deze kracht was des te sterker, daar de verhouding van de Yorouba's in Dahomey tot die in Nigeria veelal die van vazal tot opperleerheer was. De Ewes, die zowel zuidoost-Ghana, Togo als Dahomey bewonen, weten zich verbonden en hebben vaak een regionale aaneensluiting gepropageerd of die acties gesteund, die een nauwere band tussen de drie staten voorstond.

De politieke tegenstellingen in Frans West-Afrika begonnen zich na 1950 eerst wat duidelijker af te tekenen. De controverse bestond in feite over de wijze van groepering van de diverse gebieden en hun positie ten aanzien van Frankrijk.

TEGENSPEL

De socialist Leopold Senghor, de huidige president van Senegal, was de geestelijke vader van de Parti de Regroupement Africain (PRA). Deze richting stond een hechte groepering van Afrikaanse gebieden voor, een zeer hechte federatie, om als één blok een sterkere onderhandelingspositie te kunnen innemen tegenover Frankrijk. Zijn tegenspeler, Houphouët Boigny, de huidige president van Ivoorkust, was de voorvechter en leider van de Rassemblement Démocratique Africain (RDA). Deze richting wilde een losse, meer economische, groepering waarin Frankrijk zou worden opgenomen, aldus lazen we in een uitgave van het Afrika-Instituut. In 1958 werd door samenvoeging van de partij uit het noorden onder leiding van Hubert Maga en die uit het zuiden met Apithy aan het hoofd, een nieuwe partij gevormd, de Parti Progressiste Dahoméen (PPD). Deze coalitiepartij, die de lokale afdeling van de PRA werd, viel echter zeer snel uiteen.

Maga verliet met zijn vrienden uit het noorden de coalitie en stichtte weer een eigen partij, de Regroupement Démocratique Dahoméen (RDD). Daarnaast had men uiteraard ook nog de lokale afdeling van de RDA, die in Dahomey de naam droeg van Union Démocratique Dahoméen (UDD). Aan het hoofd van deze partij stond de briljante persoonlijkheid van Abomadegbé.

EIGENAARDIG

De vele politieke, in feite etnische tegenstellingen, persoonlijke rivaliteiten en intriges in het land, zowel als inmenging van het buitenland uit, brachten het land op de rand van de afgrond. Eerst was Dahomey, in verband met de vrij grote PRA-aanhang, geneigd zich bij de Malifederatie van Senegal, Soedan en eventueel Opper-Volta aan te sluiten. Maar zowel Frankrijk als de Ivoorkust oefenden enige drang uit op Dahomey, hier niet toe over te gaan. Naar men zegt zou Frankrijk bedreigd hebben, de vernieuwing en uitbreiding van de haven van Cotonou niet te zullen financieren, indien Dahomey zich niet zou aansluiten bij de Conseil de l'Entente van Houphouët Boigny. Deze Entente werd medio 1959 gesticht en omvatte de Ivoorkust, Niger, Opper-Volta en Dahomey. Toen de Malifederatie, die inmiddels was gesticht en slechts uit Senegal en Soedan bestond, na een zeer kort bestaan uit elkaar viel, kwam er enige bezinning in het kleine, verdeelde Dahomey. Hubert Maga en Apithy verzoenden zich tenslotte weer en hergroepeerden hun partijen in de Parti Dahoméen Unifié (PDU).

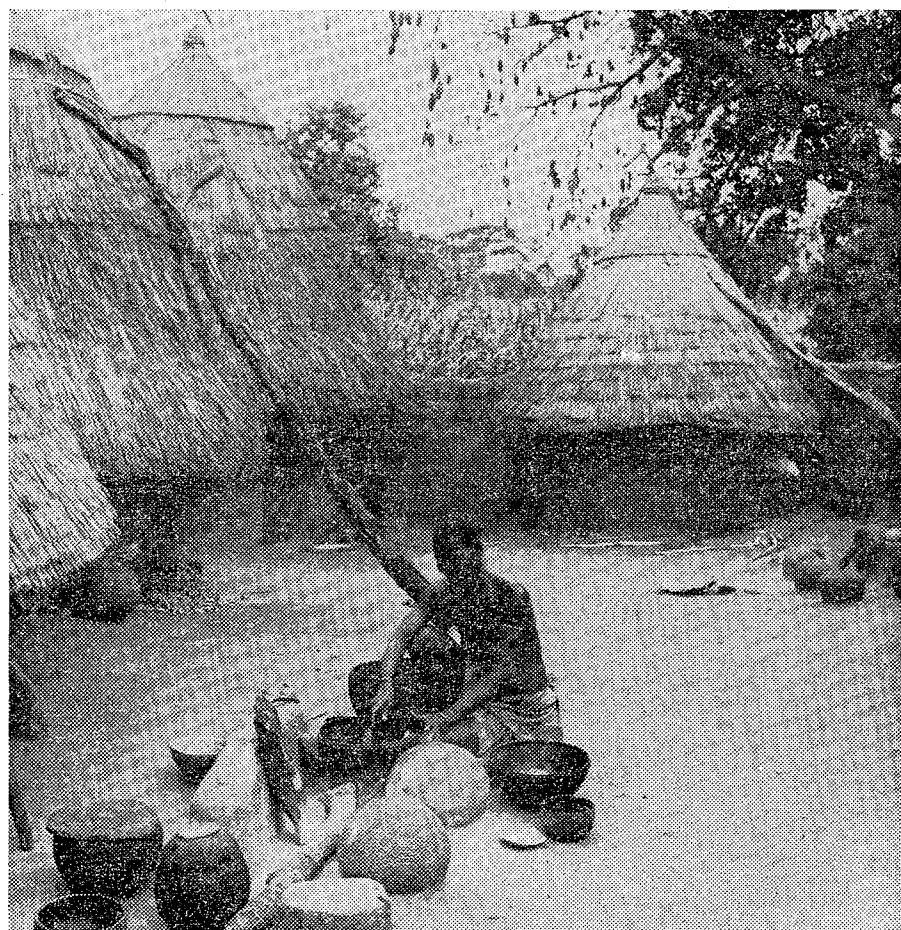
Het was in feite een heel eigenaardige situatie, dat de meerderheidspartij in Dahomey juist niet tot de RDA van Boigny behoorde, maar in de oppositie was, ondanks de zeer nauwe banden met Ivoorkust. De slimme politicus Boigny wist echter de lokale afdeling van RDA in Dahomey, de UDD, te bewegen water in de wijn te doen en zich onder de meerderheidspartij, de PDU van Maga, te scharen.

MEER VRIJHEID

Abomadegbé kon zich niet met deze volte face verenigen en onder beschuldiging van het organiseren van een staatsgreep werd hij in juni 1961 met nog enige andere politici gevangen genomen. Hoe paradoxaal het ook klinkt,

Voorgevel van een Simba-kasteeltje

Op het dak hiervan speelt zich het huiselijk leven af

de UDD werd in Dahomey ontbonden. Deze geschiedenis toonde al aan, dat er ondanks de eenheidspartij van Maga er verschillende politieke krachten in Dahomey werkzaam waren, die iedere regeringsleider in moeilijkheden zouden kunnen brengen. Dat heeft Maga zelf gemerkt, toen hij zestien maanden geleden met de hulp van de strijdkrachten ten val werd gebracht. Ook nu is de toestand onzeker, vooral omdat het Dahomey in economisch opzicht bepaald niet voor de wind gaat. De soberheidspolitiek van de opvolger van Maga heeft het aantal ministers van twintig tot tien teruggebracht. Het dure paleis van Maga werd buiten gebruik gesteld, omdat alleen al de temperatuurregeling te kostbaar was. Premier Abomadegbé, die na de afzetting van Maga in vrijheid werd gesteld, ging als ieder ander in een kleine Citroën rijden.

De premier heeft de democratische instellingen van het land in ere hersteld. Onder Maga was er meer één partij en één vakbeweging. Thans bestaan er drie vakbonden en is een oppositiepartij in oprichting. Volgens Abomadegbé spelen persoonlijke rivaliteiten bij het oprichten van nieuwe bewegingen een grote rol. Ook de pers is door dit alles tot nieuw leven gewekt.

OPSTAND?

Aangenomen wordt, dat de bevolking in verzet zal komen tegen de bestaande

toestanden, ondanks het feit, dat de regering zo eerlijk is en zo hard werkt als men maar kan wensen. De ministers maken in Dahomey overuren en dat is voor Afrikaanse verhoudingen heel wat. Als er een opstand uitbreekt, zal die zich tenslotte wel tegen de staat Dahomey zelf richten — een staat die te arm en te klein is om een zelfstandig bestaan te kunnen leiden. Dit is geen nieuwe kijk op de bestaansmogelijkheden van deze kleine staat. In Maga's tijd is zelfs door de toenmalige ministers van buitenlandse zaken van Ghana, Togo en Dahomey gesproken over een samenvoeging van hun landen. Abomadegbé, die de buitenlandse politiek van Ghana kennelijk diep wantrouwt (en niet ten onrechte), denkt meer aan nauwere economische samenwerking met Nigeria.

Heel goed mogelijk is ook, dat de eerstvolgende opstand een internationale oorsprong zal hebben. Is dit niet het geval, dan zal de bevolking toch van tijd tot tijd haar regering ten val brengen. En de talrijke intellectuelen, die het heeft en waar geen werk voor te vinden is, zullen in perfect Frans vaststellen dat alles, ondanks de regeringswisselingen, bij het oude is gebleven en zal blijven.

Hoe lang nog?

db

**VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT**

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HOUTBOUW HARDINXVELD

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

klok

MATIG SCHUIMEND
grote plastic emmer met
deksel gratis

inhoud 10
dubbelpakken
voor de prijs
van 8 dubbel-
pakken

960

**TECHNISCH
BUREAU**
A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES
VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer
Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

De laatste dag van **LINCOLN**
door JIM BISHOP

(65)

Stanton deelde generaal Augur mede dat deze samen-
zwering een brede basis had — dat de werkelijke moorde-
naars huurlingen waren van de Confederatie — en dat er
zich deze nacht honderden terroristen in Washington be-
vonden. Hij wilde dat honderdvijftig politiemannen, vijf-
honderd man van de militaire politie, de gehele inlichtingen-
dienst, de spionnen van het bureau van militaire rechtspraak,
benevens de achtduizend soldaten in de kampen en kazernes
in en om Washington onmiddellijk zouden worden ingezet
om deze terroristen op te sporen en te arresteren. Stanton
en Augur dachten er geen ogenblik aan dat deze soldaten,
wanneer ze los zouden worden gelaten met visioenen van
snelle bevorderingen of hoge geldbeloningen, en waar
schrikbewind teweeg zouden kunnen brengen in de stad.

De minister van Oorlog had zijn vest losgeknoopt en zat
te gluren over de rand van zijn bril. Zijn tafel stond achter
in de kamer in een hoek. Als hij zich in de kamer achter het
zijvertrek aan de voorkant van het huis bevond, werden de
schuifdeuren van het zijvertrek dichtgedaan, maar mrs.
Lincoln en Robert konden dan toch nog de opgewonden
stemmen van Stanton en Cartter horen. Twee soldaten ston-
den met bajonet op het geweer voor de deur beneden.

De getuigen werd de schrik op het lijf gejaagd, en velen
die bij het binnenkomen van de donkere hal zeker waren
geweest van bepaalde feiten, antwoordden fluisterend dat ze
het zich niet zo goed konden herinneren. Staatslieden met
hoge hoeden liepen rakelings langs de getuigen heen, op
weg naar de kleine slaapkamer of op weg naar huis. Stanton
was gejaagd en ongeduldig. Hij vuurde zijn vragen af, luis-
terde naar de gestamelde woorden, stelde nog meer vragen,
zond telegrammen, wees verzoeken af, gaf bevel tot arres-
taties, liep heen en weer door de kamer, streek zich over
zijn geparfumeerde baard en beval de burgers op barse
toon ogenblikkelijk weg te gaan.

Sommigen gaven, overigens te goeder trouw, verkeerde
antwoorden. Luitenant Crawford, die samen met kapitein
Theodore McGowan aan het eind had gezeten van rij D, zei
dat er ongeveer twintig minuten voordat „het” gebeurde
iemand voorbij was gekomen. McGowan zei: „Sir, ik kan me
herinneren dat ik een man zag passeren die aan iemand in
de beurt vroeg wie de ordonnans van de president was, en
toen hij antwoord kreeg toonde hij hem een enveloppe,
waarschijnlijk een officieel stuk want er stond iets op ge-
drukt en het adres was geschreven met grote krachtige let-
ters. Ik kon het adres niet lezen en ik probeerde het ook
niet. Ik geloof nu dat de brief was bestemd voor luitenant-
generaal Grant. De man ging weer weg.”

En Clara Harris zei huilend: „Bijna een uur voordat de
aanslag werd gepleegd deed de moordenaar de deur van de
loge open en keek naar binnen om een overzicht te krijgen
van de positie der aanwezigen. We namen aan dat er sprake
was van een vergissing of van brutale nieuwsgierigheid. Op
dat ogenblik schonk niemand daar verder aandacht aan.
Toen de indringer wéér de loge binnenkwam stond majoor
Rathbone op om hem te vragen wat hij wilde. Hij liep de
majoor voorbij zonder antwoord te geven en schoot...”

Zoals tientallen anderen ook al hadden gedaan, zei Harry
Hawk: „Ik weet met zekerheid dat het John Wilkes Booth
was.” Toen werd ook hij, net als zovele anderen, gegrepen
door het ongehoorde van de misdaad, en hij zei: „Toch kan
ik het nauwelijks geloven dat hij het was. Ik zag alleen
maar een glimp van hem toen hij op me af kwam rennen
met een dolk in zijn hand. Ik keerde me bliksemsnel om en
liep weg, een trap op en riep: „Het is John Booth!” Ik
voor mij twijfel er niet aan dat het Booth was.”

Harry Phillips, die vlak voor de laatste acte „Honour to
Our Soldiers” zou hebben gezongen, stond bij zijn kleed-
kamer toen Lij het schot hoorde. Hij vertelde minister Stan-
ton en rechter Cartter dat hij in zijn hemdsmouwen de rap
af was gelopen, dat hij de toneelspelers en toneelknechten
had horen zeggen dat president Lincoln was neergeschoten
en dat het John Wilkes Booth was die het had gedaan.
„Bent u er zeker van dat het Wilkes Booth was?” had hij
Harry Hawk gevraagd. En Hawk had geantwoord: „Dat zou
ik nog kunnen zeggen als ik op mijn doodsbed lag.”

De hele optocht van getuigen zei „Booth”. Ferguson ging,
nadat hij het meisje naar huis had gebracht, naar het poli-
tiebureau in D Street om de politie mede te delen dat hij
Booth de loge had zien binnengaan, het schot had gehoord
en Booth uit de loge naar beneden had zien springen. Daar-
na ging Ferguson in de rij staan om hetzelfde te vertellen
aan Stanton en Cartter en Augur.

„Binnen vijftien minuten,” zei korporaal Tanner later,
„had ik voldoende getuigenverklaringen om Booth meters
hoger te doen hangen dan Haman.”

Op het hoofdbureau van politie verhoorde politiechef Ri-
chards zeventien getuigen. De aantekeningen hierover luid-
den:

- „Op dit uur kwam op dit bureau het droevige bericht bin-
nen van de moord in Ford's Theatre op mr. Lincoln, de pre-
sident van de Verenigde Staten. De inlichtingen die zijn
verstreckt door de volgende personen wijzen erop dat de
moordenaar een man is genaamd John Wilkes Booth:
- E. D. Wray, bureau militaire geneeskundige dienst.
  - J. S. Knox, 25 Indiana Avenue
  - Joseph B. Stewart, 349 K Street
  - Kapitein G. S. Shaw, staf van generaal Augur
  - C. W. Gilbert, 92 & 94 Louisiana Avenue
  - James B. Cutler, New Jersey Avenue
  - Jacob G. Larner, 441 F Street
  - James Maddox, Ford's Theatre
  - Anthony Lully, 406 K Street, tussen 9 en 10
  - W. S. Burch, 333 F Street
  - John Deveney (voormalig legerofficier)
  - Harry Hawk (de toneelspeler die zich op het toneel be-
vond toen de moord plaatsvond)
  - John Fletcher, 299 E Street (Naylor's stal)
  - Andrew C. Mainwaring, Soldiers' Home
  - William Brown —
  - John Gratten, Record Hospital
  - J. L. Deboney — Ford's Theatre — woonachtig in het huis
naast Callan's Drugstore

Vanuit Petersens huis werd er geen order uitgevaardigd
Booth te arresteren. Vele hoog-ontwikkelde geesten hebben
dit uitgelegd als een stille goedkeuring van de moord van
de zijde van minister Stanton. Er zijn nergens gegevens
voorhanden die dit zouden kunnen bevestigen. Het tegenge-
stelde is waar. Stanton voelde zich sterker dan de president
en voelde zich als diens beschermer. Hij had Lincoln zien
groeien van een verachte, ongewenste figuur tot een bijna
heilig-verklaard staatsman. Nu zijn bange voor gevoelens
waren uitgekomen, nu zag hij welke gevolgen het had ge-
had de president door een leugen de diensten van een man
als Eckert te onthouden; nu hij tussen twee bedden stond
en neerzag op Seward en Lincoln, weigerde zijn verstand te
accepteren dat de majesteit van de regering der Verenigde
Staten was geschonden door één enkele man, een toneel-
speler. Voor hem was Booth volkomen onbelangrijk. Zijn
taak was volgens hem niet zozeer de dader van de moord-
aanslag op Lincoln op te sporen dan wel de dreigende moor-
den te voorkomen.

(wordt vervolgd)

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

**N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Ablas
Waddinxveen**

ZAGERIJ SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhal 119 - 125 - Rotterdam

Aannemingsbedrijf
Harm Fokkens N.V.
Naarden

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP & VRIJLAND
s-Gravenzande - Telefoon 01748 - 2245 - Postbus 30

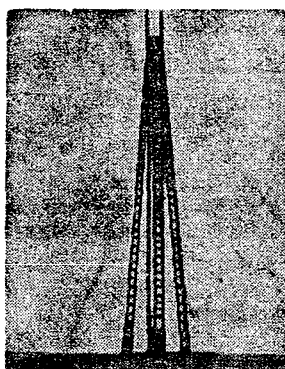
J. DE KORT
metsel- en tegelbedrijf
Singel 350, tel. 33422-62891
AMSTERDAM

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894-230 - Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Firma A. v. d. Meer & Zoon
AANNEMERSBEDRIJF
ONTWERPEN NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

D. MEIJER - AANNEMER
VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN
Handel in hout, teerprodukten en andere
materialen.
Telefoon 7690
SASSENHEIM - Werkplaats Zuilhofstraat 2, Telefoon 7952

**BETONFABRIEK
DEN BOER**
NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
Opgericht 1883

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**
Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

GBR. VAN ALTENA
smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren
G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel. 82298

NIUWBOUW ONDERHOUD
GBR. JOBSE
aannemersbedrijf
SEROOSKERKE (W) - TEL (01189) 297-343-341

**JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.**
Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

Banket op zondag

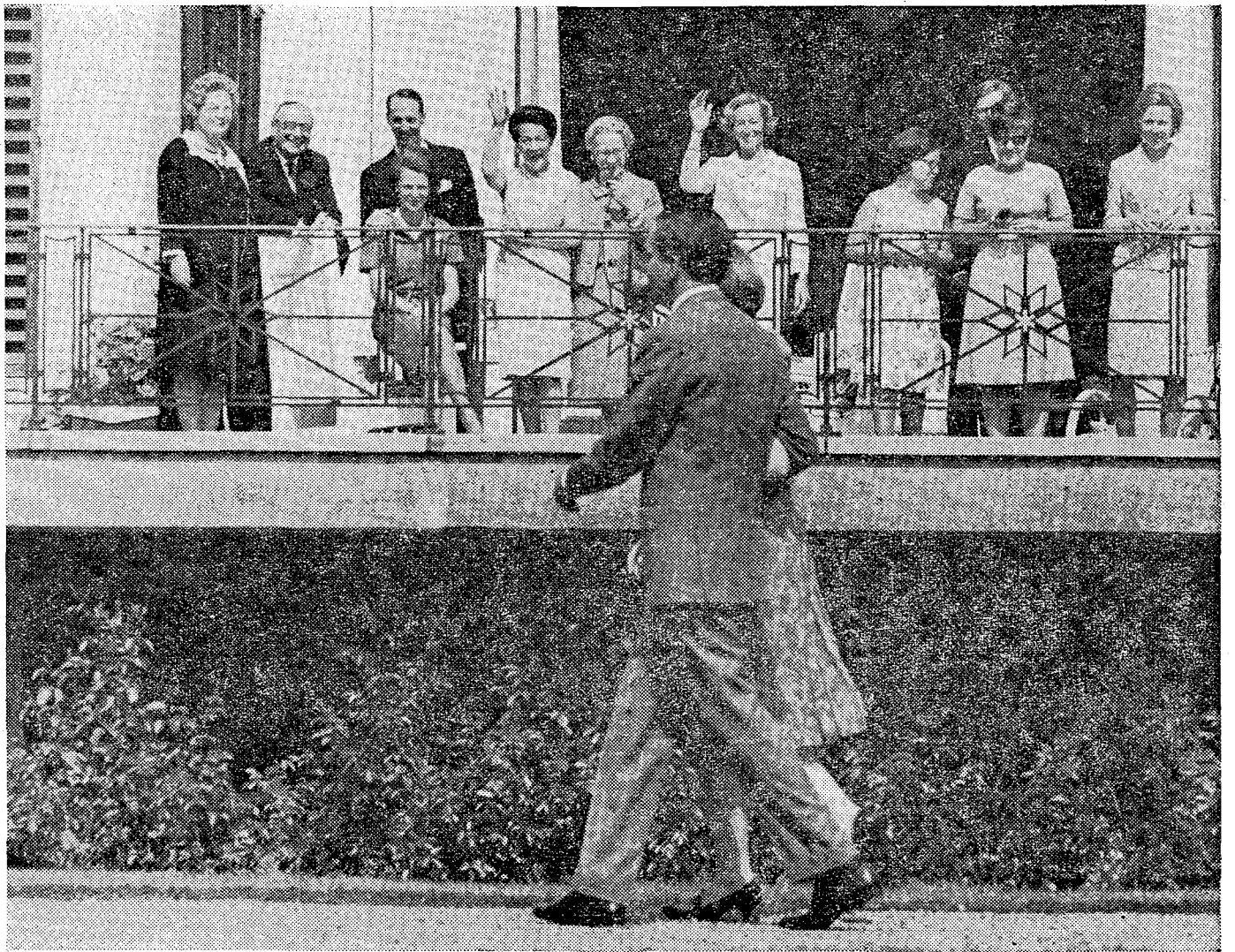
Toen in de vorige eeuw de grote enquête werd gehouden over de positie van de arbeidende stand, was één der ondervraagden de Christelijke Gereformeerde dominee A. Brummelkamp jr. te Groningen. Hij vertelde aan de commissie, dat zijn gemeente verscheidene dienstboden telde, afkomstig van het Groningse platteland, en naar de stad gekomen om een boterham te verdienen en nog wat spaarcenten bovendien. Zij werkten in de regel tot tevredenheid van haar meestersessen, maar kwamen telkens in gewetensconflicten omdat zij op zondag allerlei inkopen moesten doen bij bakker en winkelier.

Dr. Bronsveld vertelt in zijn herinneringen, dat men er in Haarlem van opkeek, dat op zondag om principiële redenen de neringdoenden aan de pastorie niet terecht konden en geen bestellingen kregen.

In het jaar 1915, nu een halve eeuw geleden, besloten de banketbakkers te Leeuwarden hun zaken op zondag te sluiten. De Ned. Herv. predikant ds. Klein Wassink steunde dit streven, door een artikel in de pers als volgt:

Zoals uit advertenties is gebleken, zijn dan toch eindelijk ook de banketbakkers te dezer stede er toe gekomen, om het besluit te nemen, hunne zaken op zondag gesloten te houden, ingaande 6 juni. Dat heeft heel wat voeten in de aarde gehad, heel wat strijd en moeite gekost, eer het zover was, Thans echter zal het voor een belangrijk deel mede van het publiek afhangen, of dit besluit zal kunnen gehandhaafd blijven en of deze onze medeburgers hun zondagsrust zullen kunnen behouden. Zoudt u nu, door het plaatsen dezer regelen, mede willen werken, om aan zo velen mogelijk in onze stad nog eens nadrukkelijk onder het oog te brengen, hoeveel hiermede op het spel staat? Opdat ieder zich toch vooral beijveren mocht om mede te werken tot het welslagen van de poging, die zal gedaan worden, en tot behoud van wat daardoor voorlopig verkregen zal zijn. Het geldt hier niet alleen de banketbakker zelve, maar ook de bedienden, de loopjongens of knechten, benevens al daarmede annex zijnde gezinnen en huisgenoten. Met elkander een betrekkelijk groot aantal mensen, wier rust en vrede tot nog toe des zondags verstoord werden, die verhinderd werden in het nakomen van hun godsdienstplichten, door om des broods wille noodzakelijke arbeid.

Een klein weinigje offeringe mischien, een klein weinigje praktische naastenliefde, en alles komt gemakkelijk in orde. Zondagsrust behoorde er in alle vakken en bedrijven te zijn. Thans moge ze voorgoed een feit worden in het banketbakkersbedrijf alhier! Ieder helpe daartoe een handje mee!

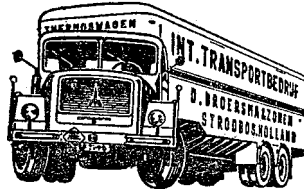

Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg op weg naar de familiekring. De taak is volbracht door ons volk, via pers, radio en televisie, uitvoerig in te lichten over hun verbintenis. (foto P. S. M. de Bruin)

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

telf. 0 5123 - 291 - 498
telex 46018

BODEGRAVEN

telf. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN
OMTRENT DE VELE

- * Regelmatige groepgediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloeds aan de grens.
- * Behandeling douane-formaliteiten.
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

MOGELIJKHEDEN TOT SNEL- EN RECHTSTREEKS VERVOER!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Kryptogram

Horizontaal: 1. Wil men de vlag ontplooiën, dan moet zij eerst zo worden ingehaald; 4. hoger aangeslagen dan beschreien; 8. heeft de timmerman er een muur voor nodig, die schipper vindt grond voldoende; 10. het object voor de lichtgewicht inbreker?; 11. overdag zie je hem zich over de grond en 's nachts door de lucht verplaatsen; 12. dat is de proeftijd, die de jonge advocaat opgelegd krijgt; 13. (hoofd-)onderzoek door een kooltje vuur?; 16. hieruit komen de harde lopers; 17. de lapper dient hierbij te blijven; 19. kwart hart, 21. uit meer dan één wordt de man gefabriceerd; 24. een letter, die je maar een enkele keer ziet; 25. zij gaan naar het hart; 26. dit muziekinstrument geeft in dienst niet steeds een aangenaam geluid; 29. daarmee wil de boer maar doorgaan; 30. gehoorzamen komt als de dood; 31. hierin blinken de afgewezenen uit; 32. door de biecht kwam deze kennis.

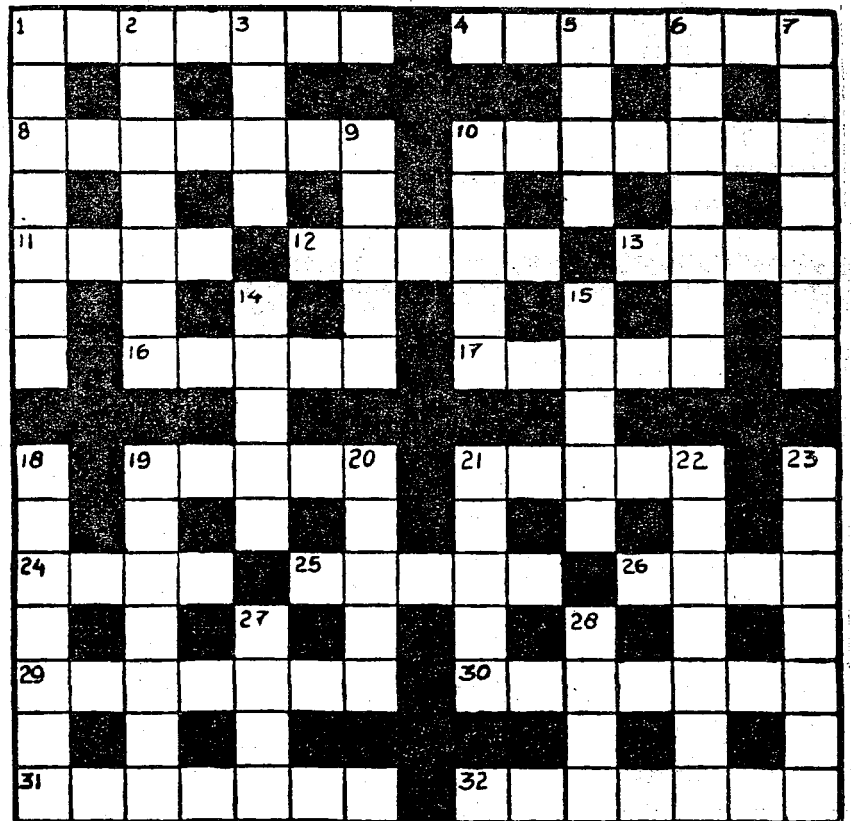
Vertikaal: 1. Israël telde oorspronkelijk een twaalfal; 2. dan moet de koning de toren passeren; 3. laat haar midden in het dorp; 5. hij mag niet van was zijn, doch gerust in de boter vallen; 6. dier, dat nogal uitmunt in een denksport?; 7. je doet het niet, maar na je dood doe je het graag; 9. te veel bij je lied is bedillig; 10. als die het godshuis gepasseerd is, dan is het hek van de dam; 14. zingende mijnwerkerszoon; 15. verzamelaar, die zijn ogen de kost geeft; 18. deze dierlijke stap is niet veel bijzonders; 19. werkplaats voor pennekkers; 20. deze kleurlingen vindt men in Noord-Drenthe; 21. zingend graan; 22. ze hangen soms hoog; 23. „luchtige” ontvanger; 27. prikkelbaar dier; 28. metalen oogopslag.

Oplossing van 26 juni

Horizontaal: 1. anker; 6. kever; 11. amonia; 13. sigaret; 15. n.b.; 16. uitgal-

men; 18. si; 19. bis; 21. ere; 22. ven; 23. Etna; 24. Arkel; 26. karn; 27. Rioa; 28. Ede; 29. tik; 31. ave; 32. eenden; 34. spanne; 36. peg; 37. bod; 38. Elkana; 41. Sierra; 44. CDU; 45. Ria; 46. tel; 47. ing; 49. rest; 50. sneer; 52. agio; 53. alt; 55. enk; 57. sla; 58. cm.; 59. gezegende; 63. i.l.; 64. kabelen; 66. reidans; 68. naast; 69. snede.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal behalve: 4. enig; 7. egel; 54. pels; 56. Odin.

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUSHANDEL
Telefoonno. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld -Giessendam

GEURTS'

CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de
Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

voor TUIN en PLANTSOEN hoveniersbedrijf Ad

Kraan

AANLEG
ONDERHOUD
ARCHITECTUUR
telefoon 0 1827 - 342
moordrecht
middelweg 63

Vrouwen met élan

A C H T E R P A G I N A

DE opmerkelijke toeschouwers zullen gemerkt hebben, dat de vrouwen in onze partij steeds meer een plaats van betekenis gaan innemen.

De vrouwen gaan al meer meespelen.

Het samenspel van mannen en vrouwen is goed voor de partij.

Een vrouw moet even meeleven zijn als een man. Ook de vrouw heeft haar taak in het leven. Evenals de man zijn taak heeft.

De man mag zijn taak niet verwaarlozen, mag er niet met de pet naar gooien. De vrouw moet haar taak eveneens goed verrichten.

De vrouw wil dat ook. Dat gaat nu ook naar buiten steeds meer blijken. Daarover kan men zich niet anders dan verheugen.

De vrouw heeft onder meer belangstelling voor een goede partijorganisatie en ook voor een goede voorlichting over allerlei, ook politieke zaken.

Over die beide punten gaat het ditmaal, zoals vorige week in Nederlandse Gedachten werd aangekondigd in het artikel „A.R. Vrouwencomité kwam bijeen”.

Dat kan zo maar

Dat kan zo maar, aldus heeft het landelijke A.R. Vrouwencomité gesteld met betrekking tot een ledenwerfactie door vrouwen onder vrouwen. Het doel is om op deze wijze zo mogelijk duizend (of meer) nieuwe leden voor de partij te winnen.

Hier zijn zeker nog ruime mogelijkheden aanwezig. Wij herinneren er in dit verband aan, dat enkele jaren geleden A.R.V.A.-Friesland (A.R. Vrouwen Actie) in haar provincie alleen reeds zeventienhonderd vrouwelijke leden wierf.

Dan moet inderdaad binnen korte tijd een winst van duizend nieuwe vrouwelijke leden in het gehele land tot de mogelijkheden behoren.

Wij hebben trouwens de indruk, dat het werven van leden de vrouwen ten minste even gemakkelijk af gaat als de mannen. Waarschijnlijk steken de vrouwen — als zij er zich even voor inzetten — op dit punt de mannen wel de loef af.

Dat behoeven de mannen echt niet te betreuren, als zij tenminste zichzelf niets te verwijten hebben. Als zij zichzelf wel iets te verwijten hebben, doordat zij te weinig aan de ledenwerving doen, dan ligt het anders. Dan doen de vrouwen de mannen beschaamd staan. Wij menen te mogen aannemen, dat alle besturen van kiesverenigingen (toch nog overwegend bestaande uit mannen) het zover niet zullen laten komen.

Er is overigens een aantal kiesverenigingen, dat onder de bestuursleden een of meer vrouwen telt.

Hoe is hun ervaring met die vrouwen wat betreft het winnen van leden? Of hebben de mannen in die besturen deze belangrijke zaak nog niet — voor haar deel — aan die vrouwen durven toevertrouwen?

Ons zijn in ieder geval dames bekend, die goed zijn in het werven van leden!

Het kan natuurlijk zo zijn, dat sommige besturen onder ledenwinnen verstaan: werving van nieuwe mannelijke leden. Dat is natuurlijk geen juist uitgangspunt. Leden winnen betekent: werving van nieuwe leden, niet alleen mannelijke maar ook vrouwelijke (oudere en jongere).

Nu kan het verder zo zijn, dat men vindt dat mannelijke nieuwe leden moeten worden gewonnen door mannen. Wij vinden dat bepaald niet noodzakelijk. Dat kan ook wel door vrouwen gebeuren. En in ieder geval zouden vrouwelijke leden dan toch wel door vrouwen gewonnen moeten worden. Maar wij vinden dat vrouwen ook door mannen gewonnen kunnen worden.

Tenslotte kan het hier en daar ook nog voorkomen, dat men vindt dat vrouwen helemaal geen lid van de kiesvereniging behoeven te zijn of dat men vindt dat de (gehuwde) vrouw in de man begrepen is.

Dan vergeet men echter, dat de vrouw ook volwaardig staatsburgeres is en ook zelf naar de stembus gaat. Dan vergeet men dat de vrouw er recht op heeft lid van de kiesvereniging te worden. Dan vergeet men, dat de (gehuwde) vrouw geen tweederangslid van een kiesvereniging mag zijn. En dan vergeet men, dat uiteraard een ongehuwde vrouw niet via een man „lid” van de kiesvereniging kan zijn. Of worden in zulke kiesverenigingen wel ongehuwde vrouwen als lid gevraagd, maar alleen de gehuwde vrouwen niet? Dat zou dan toch wel een ernstige discriminatie van de gehuwde vrouwen zijn.

Mannen, wij moeten meer op de vrouwen letten!

De vrouwen gaan ons dit trouwens

... de vrouwen gaan al meer meespelen ...

al duidelijk maken door haar actie, waartoe zij reeds met zoveel élan besloten.

De manier waarop

DE vrouwen-actie zal in het algemeen als volgt worden aangepakt.

De beide vrouwelijke afgevaardigden van iedere Kamercentrale in het landelijke A.R. Vrouwencomité nemen contact op met de plaatselijke vrouwelijke contactpersonen. Deze contactpersonen delen op haar beurt hun voornemen om vrouwelijke leden te winnen mede aan een of meer bestuursleden van de kiesvereniging. Met deze bestuursleden (de penningmeester) bespreken zij hoe hoog de contributie moet zijn voor een nieuw te winnen vrouwelijk partijlid.

De dames kunnen de actie voeren met behulp van de folder „Weer-zien” of — indien het jongere dames betreft — met behulp van de folder voor jonge kiesgerechtigden. Beide folders zijn op het partijbureau verkrijgbaar, maar als het goed is heeft iedere kiesvereniging er een aantal in voorraad.

De nieuw gewonnen leden kunnen het best via de secretaris(esse) van de kiesvereniging op het partijbureau worden aangemeld. Dat geeft de zekerheid, dat zij tevens in het ledenregister van de kiesvereniging zijn ingeschreven. Aanmeldingskaarten zijn in het bezit van de kiesvereniging of kunnen door de kiesvereniging op het partijbureau worden besteld. Op de aanmeldingskaart zou moeten worden aangegetekend, dat het nieuwe lid door een vrouw is gewonnen. Het partijbureau kan dan de ledenwinsters een exemplaar van het boekje „Wegwijs in de A.R. Partij” toezenden.

Onze partij telt tot dusverre circa 10.000 vrouwelijke leden (ruim 6.000 ongehuwde en bijna 3800 gehuwde). Dit aantal kan nog best wat groter worden. De vrouwen gaan daar nu ook zelf wat aan doen.

Vrouwen, maak het waar, dat het zo maar kan!

NU nog het punt van de vrouw en de voorlichting.

Zoals men weet zijn er — uitgaande van het A.R. Vrouwencomité — in het nu afgelopen seizoen in het land een aantal gespreksgroepen van vrouwen gevormd rond het onderwerp „De Pers”. Het eindrapport, opgesteld aan de hand van de binnengekomen formulieren is nu vastgesteld.

Enkele conclusies willen wij nu reeds doorgeven.

Er zijn ingevulde vragenlijste binnengekomen van 46 groepen (te weten van vrouwenverenigingen 17; van groepen A.R. vrouwen uit kiesverenigingen 15; van vrouwengroepen, waarvan niet bekend is bij welke van beide vorige groepen zij behoren 12; van kiesver-

eniging-vergaderingen, waarop ook mannen aanwezig waren 2).

In totaal waren bij de 46 gespreksgroepen aanwezig 629 vrouwen (gemiddeld 14 per groep), waarvan 539 (85,69%) gehuwde vrouwen en 90 (14,31%) ongehuwde vrouwen.

Aan deze gespreksgroepjes hebben dus in verhouding betrekkelijk weinig ongehuwde vrouwen deelgenomen. De ongehuwde vrouwen waren overigens relatief het sterkst vertegenwoordigd in de groep A.R. vrouwen uit kiesverenigingen.

Een hierbij aansluitende andere conclusie, die uit de gegevens getrokken kon worden, was, dat naast de huisvrouwen in deze gespreksgroepen vrouwen met andere beroepen slechts zwak vertegenwoordigd waren.

De vraag over de leeftijdsopbouw

christelijk dagblad ook geabonneerd op een niet-christelijk dagblad?

Het antwoord is: 164 (26,07%) van de totaal 629 deelnemers. De conclusie is, dat onder de deelnemers aan deze gespreksgroepen op iedere tien lezers van een christelijk dagblad er drie zijn, die behalve op dat christelijk dagblad geabonneerd zijn op een niet-christelijk dagblad.

Vraag: *Waarom vinden zij die ook op een niet-christelijk dagblad geabonneerd zijn dit nodig?*

Daarvoor worden de volgende redenen opgegeven: om het plaatselijk en streeknieuws (23 maal), ter vergelijking, om standpunt van andersdenkenden nader te leren kennen (17 maal), voor zaken (14 maal), sportuitslagen (4 maal), kunstrecensies (4 maal), advertenties (3 maal), betere berichtgeving (1 maal).

Vraag: *Hoeveel deelnemers aan uw gespreksgroep lezen regelmatig het hoofdartikel in hun krant?*

Slechts 338 (53,73%) van de in totaal 629 deelnemers aan deze gespreksgroepen lezen regelmatig het hoofdartikel. Hier kan nog wel wat verbeterd worden. Opvallend is, dat dit percentage voor de groep A.R. vrouwen uit kiesverenigingen zeer veel beter is. Van deze groep van 155 vrouwen lezen 141 (90,96%) regelmatig het hoofdartikel.

Vraag: *Hoeveel deelnemers aan uw gespreksgroep achten een vrouwenrubriek in een christelijk dagblad nodig?*

Een vrouwenrubriek wordt door een grote meerderheid van de deelnemers aan deze gespreksgroepen nodig, althans gewenst, geacht.

Toch is er een niet onbelangrijk aantal dames, dat geen behoefte heeft aan een vrouwenrubriek in een dagblad, n.l. rond 80 van de in totaal 629, d.i. ruim 12%. Deze vrouwen hebben genoeg aan de damesbladen.

De voorstandsters van een vrouwenrubriek gaven in hoofdzaak de volgende redenen op: gezellig en interessant, vrouw eigen inslag, maakt dagblad aan-

Gespreksgroepen van vrouwen

jaar wel iets sterker vertegenwoordigd kunnen zijn (nu 22,58%). De groep van 40 tot 60 jaar eist 50,39% voor zich op.

Men kan evenwel ook zeggen, dat rond 50% (49,92%) beneden de 50 jaar is. Het is overigens te betreuren, dat van 89 dames (14,15%) de leeftijd niet bekend is. (Beneden de 40 of 50 jaar, of er boven?).

In het kader van een enquête is het toch echt nodig om ook van dames de leeftijd (ongeveer) te weten!

Door de gespreksgroepen is gemiddeld ongeveer twee uur vergaderd.

„De pers”

TEN aanzien van het onderwerp zelf werden de volgende vragen gesteld, terwijl daaruit de daarachter vermelde conclusies konden worden getrokken.

Vraag: *Bent u het eens met deze uitspraak: „Als men geen christelijke krant meer leest, staat men binnen een half à één jaar naast het christelijk leven”.*

Hierop kwam een niet onverdeeld antwoord. Een aantal groepen vond de vraag te scherp gesteld; te overduidelijk. Daarbij dacht men o.m. aan andere christelijke geschriften, welke veelal bij de gezinnen binnenkomen.

Vraag: *Hoeveel deelnemers aan een gespreksgroep zijn thuis geabonneerd op een christelijk dagblad? Hoeveel niet?*

Wel geabonneerd 563 (89,51%) van de 629; niet geabonneerd 66 (10,49%).

Men zou kunnen zeggen, dat het antwoord op deze vraag vrij bevredigend is; immers de grote meerderheid, rond 90% is wel geabonneerd op een christelijk dagblad. Maar men dient niet uit het oog te verliezen, dat ruim 10% van de deelnemers aan deze gespreksgroepen niet op een christelijk dagblad geabonneerd is. Dat is toch een te hoog percentage, zeker wanneer men bedenkt, dat dit gevonden wordt in kringen, welke men toch als meelevend mag typeren.

Vraag: *Hoeveel deelnemers aan uw gespreksgroep zijn behalve op een*

trekkelijker, eenvoudiger stof. Overigens wil men dat de kwaliteit van de artikelen op de vrouwenpagina goed is.

Vraag: *Hoeveel deelnemers aan uw gespreksgroep achten sportverslagen (T.T.-races, zondagsport), film- en toneelrecensies in een christelijk dagblad nuttig? Hoeveel niet?*

De grote meerderheid van de deelnemers aan deze gespreksgroepen beantwoordt deze vraag bevestigend. Slechts een zeer gering aantal is tegen, n.l. rond 7%.

Evenwel blijkt uit de (544) antwoorden van de meerderheid, dat er onder die meerderheid wel een flink aantal uitgesproken „tegen” verslagen van T.T.-races en zondagsport is.

Degenen, die deze vraag overigens bevestigend beantwoord hebben, voeren daarvoor o.m. de volgende redenen aan: anders is de krant niet bij, om op de hoogte te blijven, op deze gebieden vooral christelijke voorlichting nodig, voor de jeugd die anders een ander blad wil, als nieuws.

Vraag: *Hoeveel deelnemers voelen er zich mede-verantwoordelijk voor dat een christelijk dagblad in hun huis wordt gelezen?*

Praktisch alle deelnemers aan deze gespreksgroepen voelen zich daar mede-verantwoordelijk voor. Overigens hebben blijkbaar degenen, die alleen op een niet-christelijk dagblad zijn geabonneerd in het algemeen niet op deze vraag gereageerd.

WIJ volstaan thans met deze beknopte weergave van de resultaten van deze gespreksgroepen. Later kan misschien nog wel eens op een paar punten nader worden ingegaan.

Duidelijk is wel uit de reacties op de vragenlijsten gebleken, dat de deelnemers met animo bezig zijn geweest. Zij hebben nuttig werk gedaan. Wij zijn benieuwd hoeveel vrouwen zullen blijken te hebben deelgenomen aan de gespreksgroepen der kiesverenigingen over het onderwerp „De samenwerking in Europees verband”.

Met de verwerking van de antwoorden van die gespreksgroepen (er werden er rond 125 gevormd) zal dezer dagen een begin worden gemaakt.

WIDEK.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Het koningschap

IN 1651 werd in Den Haag in de ridderzaal de Grote Vergadering gehouden, waar de Staten-Generaal, ditmaal samengesteld uit veel bredere deputatiën der gewesten, zou beraadslagen over de grondslagen in het toenmalige republikeinse staatsbestel. Vijf van de zeven gewesten hadden toen geen stadhouder. In de beide noordelijkste provinciën was een stadhouder uit het huis Nassau, Willem Frederik. De raadpensionaris Jacob Cats hield een grote openingsrede, waarin hij wees op het „loffelijk voorbeeld der Hebreëen". Die hadden gedurende eeuwen geen permanent hoofd van staat gehad, maar kozen in geval van nood een aanvoerder, een richter. Zoals men ziet, was de Bijbel enigermate aangepast aan de politiek. In het boek der Richteren staat niet, dat de kinderen Israëls een richter kozen, maar dat de Here een richter verwekte. Maar in elk geval werd de republiek verdedigd met een beroep op de Bijbel.

Toen de aanval van de Fransen, Munstersen en Keulsen die in 1672 zo verraderlijk begon, was afgeslagen, wilde men in Gelderland een stabielere bestuur. Gelderland had vanouds de hoogste rang onder de gewesten, want het was een hertogdom. Daar kon geen ander gewest zich op beroemen. En nu kwam het voorstel, om Willem III, die ook stadhouder was van Gelderland, tot hertog uit te roepen. Het stadhouderschap hing toch in de lucht. De stadhouder is naar de letterlijke betekenis van het woord een plaatsvervanger; het is de letterlijke vertaling van het Franse lieutenant. Plaatsvervanger van de landsheer. Maar sedert 1580 was er geen landsheer, en de stadhouder was de plaatsvervanger van niemand. De Geldersen vonden het logisch, de stadhouder tot hertog te maken. Maar de andere gewesten waren bang, dat dit voor hen ook consequenties zou meebrengen op de duur. Zou Zeeland niet al gauw geprest worden, om de stadhouder van Zeeland te maken tot graaf van Zeeland?

Zeeland waarschuwde de stadhouder, deze weg niet op te gaan en verwees naar — het boek der Richteren, en aldaar nader Richteren 8:22 en 23. De Prins schreef een wat nijldige brief terug met een verwijzing naar de verzen 34 en 35 van hetzelfde hoofdstuk.

MERKWAARDIG is misschien, dat met name de Gereformeerde predikanten republikeins gezind waren. Zij

De onderdanen konden zich dan wel verheugen in gunsten van de vorst maar geen rechten tegenover hem doen gelden. De goedertieren vorst was het schoonste, dat men zich dan kon denken. Dat had ook Seneca betoogd in zijn boek De Clementia, waarop Calvijn in zijn jeugd een commentaar had geschreven. Al die oude pleidooien voor een republiek zijn geschreven in verzet tegen despotisme en absolutisme, tegen de klassieke vorstelijke machtsspreuk sic volo, sic jubeo: zo wil ik het en zo beveel ik het.

HET parlementaire koningschap geeft aan het volk geen minder vrijhe-

De karakteristieke kantelen van de Ridderzaal op het Binnenhof, de plaats waar het hart van ons staatkundig leven klopt.

volgden het voorbeeld van Calvijn, en vooral van Beza. Met een beroep op de Bijbel en vaak ook met een beroep op de klassieken. Bij de Romeinen betekende republiek lange tijd tegelijk vrijheid. Het jaar, waarin de laatste koning uit Rome werd verdreven, heette Annus Libertatis, het jaar van de vrijheid.

BIJ dit alles moet men evenwel bedenken, dat in de tijd van Calvijn een constitutioneel koningschap onbekend was. Wie aan een koning dacht, moest wel denken aan Karel V en Filips II, aan Frans I en zijn opvolgers, aan de keizers in Wenen, de despoten in Italië. In Engeland was een parlement, maar de Tudors beriepen zich graag ook tegenover het parlement, op hun droit divin, hun goddelijk recht, dat hun een grote, zelfs beslissende bevoegdheid zou geven.

den en rechten aan het volk dan de republiek. De Nederlandse en de Engelse burgers hebben bepaald geen geringere vrijheid dan de burgers in Frankrijk, Portugal, de Zuid Amerikaanse republieken, de republiek Indonesië of de republiek Algiers. En vindt men deze vergelijkingen onbillijk, laat men dan onze vrijheid vergelijken met die in de Verenigde Staten.

Om der wille van de vrijheid heeft het dus geen enkele zin, de republiek te verkiezen boven een koninkrijk, zoals wij dat kennen.

ZIJ, die wèl voor de Republiek kiezen, ook in Nederland, menen dat het koningschap zijn tijd heeft gehad. Zij vinden b.v. dat het onmenselijke eisen stelt aan de personen, die het koningschap bekleeden. Maar dat is een cirkelredenering. Zij, deze scribenten, eisen eerst, dat b.v. een kroonprinses ter wille van haar toekomstige taak, er van zal afzien, een Duitser als partner voor het leven te kiezen, om daarna te constateren, dat zo'n eis tot verstikking van de stem van het hart een onmenselijke eis is. En dat het koning-

Deze week

- Monarchie of republiek (pag. 1)
- De premie spaarwet (pag. 2)
- Commentaren op actuele gebeurtenissen (pag. 3)
- Een stem uit Zuid-Afrika (pag. 4 en 5)

schap dus in onze tijd geen bestaansrecht meer heeft.

Het koningschap stelt helemaal geen bovenmenselijke of onmenselijke eisen. Duizenden in elk land, ook in de republiek, weten, dat hun ambt hun beperkingen oplegt, en zij aanvaarden dat. De moderne ontwikkeling betekent juist een losmaking van banden, die vroeger knelden, een bevrijding uit een „gouden kooi".

En wij verkiezen het koningschap, zoals wij dat kennen, verre boven een republiek. De derde republiek in Frankrijk is ons een waarschuwend voorbeeld en ook de republiek van Weimar. Partijpolitiek en strijd om de macht hebben dan geen enkel tegenwicht.

Het is merkwaardig, dat ook in socialistische kringen, waar men vroeger doctrinair republikeins was, deze opvatting het heeft gewonnen.

In ons A.R. program wordt niet zonder meer gekozen voor de monarchie boven de republiek.

Het koningschap wordt daarin al sedert 1878 sterk verbonden aan het Huis van Oranje. Dáárom spreken wij van een bijzonder nationaal koningschap in Nederland.

Engeland en België b.v. kennen dat in veel mindere mate. De huizen Hannover en Saksen-Coburg zijn alleen door dynastieke huwelijken of door internationale politieke berekeningen in Engeland en België gekomen.

Het huis Hannover heeft later zijn naam omgedoopt tot huis Windsor.

Het huis van Oranje heeft, zoals wij verleden week betoogden, in Nederland een positie, die eenvoudig niet te vergelijken is met die van andere dynastieën. En daarop legt het A.R. program een bijzondere nadruk. A.

Betaling abonnementsgeld

Wij herinneren onze abonnees aan de betaling van het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar 1965.

Prettig zouden wij het vinden, indien u op korte termijn f 4,- wilt overschrijven op de postgirorekening 89673 van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Hoewel praktisch iedereen op het nieuwe bedrag is ingespeeld, wordt nog wel eens het oude bedrag overgemaakt, hetgeen wij gaarne willen voorkomen. Op uw medewerking daartoe wordt gaarne gerekend. Hartelijk dank daarvoor!

Mogen wij ook nog eens uw aandacht vestigen op betaling PER INCASSO-GIRO. Reeds meerdere malen hebben wij u op deze betalingsregeling gewezen. Het aantal abonnees, dat hiertoe overgaat neemt steeds toe. Met betrekking tot de betaling van het tweede halfjaar 1965 ontvangen wij in de laatste weken 500 machtigingen. De abonnees, die tot incasso-giro zouden willen overgaan, doch de toegezonden machtiging nog niet aan ons deden toekomen, verzoeken wij dit alsnog te doen.

Mocht deze machtiging in het ongerede zijn geraakt, dan sturen wij u op uw verzoek gaarne een nieuwe toe.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHIALAAN-ZEESTRAAAT (nabij Plein 1813)

Den Haag. Telefoon 117700*

CIGARS

Dr. J. J. Buskes:

**WAARHEID EN LEUGEN
AAN HET ZIEKBED**

Gebonden f 10,90

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Uitgeverij W. ten Have N.V.

**FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT**

De algemene premiespaarwet: nuttige prikkel tot sparen in kader van bezitvormingsbeleid

**Tweede
Kamer**

HET was de heer BOERSMA (A.R.) die de kern als volgt samenvatte: een overheidsbeleid dat gericht is op de vorming van duurzaam persoonlijk bezit door brede lagen van ons volk, is een A.R. uitgangspunt. Nuchter voegde hij er aan toe: verwacht van een dergelijk beleid nu niet dat alle problemen die samenhangen met verantwoordelijkheidsbesef, ontplooiing van 's mensen persoonlijkheid en een meer rechtvaardige verdeling aan materieel bezit, nu met één klap zouden zijn opgelost.

Tegen hen die het verkrijgen van bezit schadelijk achten voor het zieleheil van de mens merkte hij op: wanneer dan ook christenen er waarachtig van overtuigd zijn dat de mens geschapen is naar Gods beeld, zal deze wetenschap voor hen tegelijkertijd mede moeten insluiten dat zij geen vrede kunnen en mogen hebben met de bestaande materiële nood van de medemens. Het beleid, aldus drs. Boersma (A.R.), gericht op bevordering van bezit is gerechtvaardigd omdat elk mens recht heeft op een stuk materiële onafhankelijkheid — zowel als het hem meeloopt als wanneer het hem tegenzit. Met name in een tijd waarin tendenzen zijn aan te wijzen dat het vermogen zich ophoopt in de handen van enkelen. Hiermee was ten principale de houding van de A.R. fractie duidelijk getekend ten opzichte van deze wet.

Drs. PORTHEINE (V.V.D.) belichtte het vraagstuk anders. De liberalen van nu zijn voorstanders van eigendomsvorming, eigenlijk van kapitaalsbezit, met name omdat er sprake is van ruimere ontplooiingsmogelijkheden van het individu. Maar de taak van de overheid zou eigenlijk alleen maar behoren te bestaan in het treffen van een aantal maatregelen die een beter klimaat scheppen voor kapitaalsvermeerdering. Met name die welke belastingverlaging met zich meebrengen.

Hij realiseerde zich te weinig dat een belastingverlaging voor de kleinere man, maar weinig mogelijkheden biedt om daarvan te sparen! Hij wees echter onverbiddelijk af de gedachte dat de overheid van bovenaf een herverdeling van het vermogen tot stand zou brengen. Dit moet gebeuren van uit de maatschappij zelf; de overheid mag alleen stimuleren.

Er is dan pas sprake — aldus de heer VAN SON (K.V.P.) — van gezonde vermogensverhoudingen als grote massa's van werknemers op een gezonde manier in het vermogen van de bedrijven deelnemen. De spaarpremiewet is daarom maar een aanloopje. Het gaat

DRS. J. BOERSMA

... ik zie de spaarpremie als een middel om het sparen verder op gang te brengen en zeker niet allereerst als een vorm van subsidie.

bij de K.V.P. niet alleen om de groepen die niet of nauwelijks kunnen sparen, maar met name om betere vermogensverhoudingen. Daarom ook kan het hen niet zoveel schelen of er premies vallen daar waar reeds gespaard wordt.

Materieel levensgeluk

De C.H.U. — bij monde van de heer KIKKERT — was van oordeel dat deze wet een goede toevoeging was aan andere reeds bestaande regelingen op dit terrein: de maatregelen tot bevordering van eigen woningbezit, de jeugdspaarwet, de regelingen (premiëspaar- en winstdelingen) voor werknemers, de ambtenarensparregeling, de belastingfaciliteiten voor effecten. Duidelijk liet ook hij — als de heer BOERSMA (A.R.) had gedaan — uitkomen dat het doel niet mocht en kon zijn alleen maar materieel levensgeluk.

Verhoging van levensgeluk loopt in de praktijk van het leven lang niet altijd parallel met een grotere materiële welstand. Als evangelische partij moeten wij — aldus de heer Kikkert — onze bijzondere aandacht blijven bepalen bij het vraagstuk van het onbehagen over de toekomst dat ook nu nog te constateren is bij grote groepen van ons volk.

Wonderen verwacht ik niet van deze wet zei de P.v.d.A.-spreker. Hij vergeleek de premiëregeling op het sparen met het peuteren van een zakmesje bij de ingangen van het Fort Knox. Het wetsontwerp blijft immers aan de „rand van het vraagstuk van de vermogensdeling staan”. De toenemende wantoestand bij de vermogensconcentratie wordt door dat wetje niet doorbroken.

Als het bedrijfsleven in dit opzicht niet tot betere resultaten kan komen, dan kan de overheid dit op den duur niet langer aanzien en zullen „straffe” maatregelen moeten worden getroffen opdat het maatschappelijk bestel niet verder ondermijnd wordt.

Ook bij dit debat hebben de kleinere fracties hun stem niet laten horen. Het waarom zullen wij met zekerheid nimmer vernemen. Toch is het bevreemdend dat bij dergelijke, duidelijk sociaal gerichte maatregelen waarbij de overheid een taak ziet, deze fracties zich in een feitelijk stilzwijgen hullen.

Vermogensaanwasmeling

De Liberalen wensten zich reeds nu af te zetten tegen het plan van de commissie uit de vakcentrales: „de werknemer moet delen in de overwinst, dat is de winst na aftrek van alle kosten voor het voortbestaan der onderneming noodzakelijk”.

De bezwaren van de heer PORTHEINE (V.V.D.) waren zo vele en praktisch t.o.v. elk facet van dit Vermogensaanwasmelingplan, dat iedereen begreep dat de V.V.D. zich hiermee niet kan verenigen. Hoezeer hij zich uitsprak voor het streven de werknemers te betrekken bij de medezeggenschap. Dit plan van de vakcentrales heeft uiteraard ook de aandacht gehad van de overige fracties. Terecht overigens. Al was het alleen maar omdat het kabinet — zij het genuanceerd — niet afwijzend staat tegen de grondgedachten.

De heer Boersma (A.R.) ging er van uit dat de hoofdpijlers van onze maat-

schappelijke orde n.l. de ondernemingswijze productie en het instituut van de particuliere eigendom niet door de overheid alléén kunnen worden en mogen worden weggevaagd. Op dit terrein — als het gaat om een bewuste verkleining van de verschillen in rijkdom — is het duidelijk dat de belangrijkste middelen behoren uit te gaan van het georganiseerde bedrijfsleven. Het winstverschijnsel is een noodzakelijk en gewenst element in het totale ondernemen. Maar, en dat is het probleem waarover het gaat, is het juist dat vooral de gereserveerde winsten zonder meer toevallen naar een kant? Immers de factor kapitaal is niet de enige risicodragende factor. De werknemers lopen er even groot zo niet groter risico omdat zij met hun totale persoon aan de onderneming zijn verbonden.

De heer BAART (P.v.d.A.) maakte duidelijk dat als het georganiseerde bedrijfsleven in dit opzicht niet tot resultaten kan komen, zijn fractie van oordeel was dat de overheid behoorde in te grijpen. Het plan van de vakcentrales is een eerste poging om te komen tot vermogensvorming voor de kleine man. Er is thans sprake van een toenemende wantoestand in de vermogensconcentratie. En die moet worden doorbroken.

Breedband

De zaak zelf is bekend. Het aandelenbezit van de overheid in de N.V. Breedband (een N.V. die feitelijk werkte voor de Hoogovens te IJmuiden) is verkocht aan het Hoogovenbedrijf. Dit kapitaal groot 80 miljoen gulden (van de 87,5 miljoen) groeide in de loop der jaren in waarde. Eind vorig jaar werden

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.
EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, 2e druk, geb. f 8,90.
ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

deze aandelen verkocht voor rond 435 miljoen gulden. De overheid maakte dus een winst (naast de dividenden en andere uitkeringen over de loop der jaren) van rond 355 miljoen gulden. En verloor door de verkoop een meerderheidspositie in dit bloeiend bedrijf dat naar de Hoogovens gaat. Overigens: de staat vergroot haar aandelenbezit in de Hoogovens van 26 naar 30 procent. De verkoopwaarde werd vastgesteld door prof. Lieftinck. Van de „winst” werd een bedrag van 100 miljoen gereserveerd t.b.v. bezitsvorming. Twee zaken speelden een rol: Mag de staat zijn eigendommen afstoten — ook al gaat het tegen een goede prijs. Wat gebeurt er met die gereserveerde 100 miljoen gulden? De A.R.-fractie stelde bij monde van DRS. BOERSMA dat tegen een verkoop van staats-eigendommen geen principiële bezwaren bestaan. Eer het tegendeel kan het geval zijn. Maar inplaats van een beslissing van geval tot geval, zoals dit nu meermalen geschiedt, stelde hij voor een algemene gedragslijn in dit opzicht vast te stellen. De heer BOERSMA (A.R.) was tevens van oordeel dat de afzondering van de 100 miljoen een goede zaak was, al had hij liever gezien dat daarnaast een bedrag was gereserveerd voor de werknemers in dat bedrijf, die aan de vergroting van dit bezit hadden meegewerkt. Hij stelde voor nog eens nader te spreken met de minister, zodra deze een beslissing heeft genomen inzake de realisering van deze 100 miljoen, hetgeen de minister toezegde.

Eén facet staat bij dit soort zaken zeker voorop: deelnemen of afstoten is niet een dogma — het is een kwestie van beleid wat in dit opzicht de overheid moet doen. Overigens wilde hij er op wijzen dat dergelijke transacties beslist niet alleen maar een voor- of nadelige financiële zaak is. Men vergeet daarbij dat bij dit soort transacties vaak duizenden werknemers betrokken zijn. Hun stem wordt nergens gehoord en dit is een ernstige tekortkoming in deze sociaal-economische orde. En daaraan mag men (voortaan) niet voorbijgaan.

„Er is geen enkele noodzaak” — aldus DRS. WESTERTERP (K.V.P.) — „een staatsdeelneming die tot stand gekomen is in het kader van de industrialisatie vast te houden als het bewuste project succesrijk is gebleken”. Daarom ging zijn fractie — nu de overige facetten van deze transacties ook bevredigend waren — akkoord met de afstoting. Minister Den Uyl (P.v.d.A.) had zijn uitgangspunt wel wat anders omschreven: er kunnen omstandigheden zijn die het wenselijk maken dat voor voortzetting van staatsbezit moet worden gepleit — maar, aldus de heer Westerterp (K.V.P.): de staat mag zich niet laten verleiden om af te wijken van het standpunt dat de gemeenschap het meest gebaat is bij een produktiestelsel op basis van particuliere eigendom”.

De procedure

Ook de C.H.U. — DRS. VAN DER MEI — ging met de afstoting akkoord, maar met de gevolgde procedure kon hij zich maar moeilijk verenigen. Immers naar zijn mening is onvoldoende aandacht besteed aan de comptabiliteitswet. De verkoop is geen beheersdaad en daarom was de verkoop niet bij uitsluiting in handen van de Kroon. Hij voelde er voor bij dit soort van verkoop, waar sterke principiële kanten aan vastzitten, eerst de Staten-Generaal te horen.

De heer JOEKES (V.V.D.) wees er op dat de verkoop reeds in de bedoe-

Sparen bij de staat

Iedere Nederlander tussen 21 en 60 jaar wiens belastbaar inkomen van 15.000 gulden niet te boven gaat krijgt straks een belastingvrije spaarpremie uit 's rijks schatkist van 20 procent over besparingen tot ten hoogste 250 gulden per jaar (voor echtelieden: tot 500 gulden) mits dit bedrag van 250 (dan wel 500) gulden vier jaar onaangeroerd blijft. Wie hieraan wil deelnemen kan tussen vier spaarvormen kiezen:

1. storting van geld bij een spaarinstelling
2. betaling ten behoeve van aankoop van effecten
3. betaling van premies tevens verzekeringen
4. aflossing hypotheek op eigen onroerend goed.

Geschatte kosten ten laste van de overheid: 60-80 miljoen 's jaars.
Als men minder spaart dan 250 gulden krijgt men de premie over het mindere.

ling had gelegen op de dag dat de beslissing in de Kamer viel (1950) deel te nemen in de oprichting van de Breedband. Die mogelijkheid was toen reeds ingebouwd. En gezien het liberale standpunt dat alleen openbare nutsbedrijven in handen van de overheid wil laten gingen zij gaarne akkoord met de verkoop, te meer nu de prijs in alle zakelijkheid is vastgesteld.

Geen dogma

De voormalige oppositie-spreker namens de P.v.d.A.-fractie was de heer

• **Vervolg op pag. 5**

De minister over inflatie:

„De heer Boersma (A.R.) heeft tot mijn vreugde de intenties van het kabinet Cals ter zake van de inflatiebestrijding niet lager aangeslagen dan die van vorige kabinetten. Wel heeft hij een kanttekening gemaakt, welke het voor huidige kabinet wat moeilijker zal maken. Het streven naar een vrijere loon- en prijsvorming zal de inflatiebestrijding moeilijker maken. Ik vind het juist dat de heer Boersma (A.R.) eraan heeft herinnerd dat men in deze niet eenzijdig naar de overheid mag wijzen. Ook het bedrijfsleven draagt hier een eigen verantwoordelijkheid.”

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

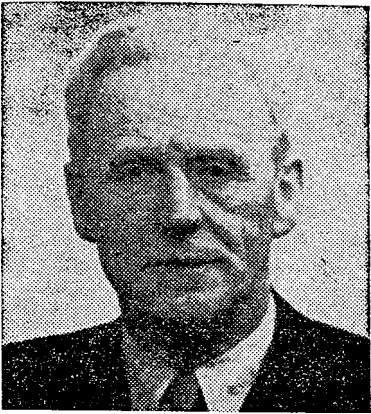
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

★ ★ Afscheid en welkom

Vorige week is dr. J. Meulink door de Provinciale Staten van Overijssel benoemd tot lid van Gedeputeerde Staten. De heer Meulink volgt als zodanig de A.R. gedeputeerde J. Haverkamp op, die gedurende vele jaren lid was van het Overijsselse college van dagelijks bestuur. Hier past een woord van dank voor hetgeen de heer Haverkamp ook in dit ambt heeft gedaan. Hij heeft vele jaren in Overijssel mede de A.R. politiek gedragen.

De nieuwe gedeputeerde is lid van de Provinciale Staten van Overijssel geweest van 1950 - 1954 en vervolgens sinds 1962. Hij was voorzitter van de A.R. Statenfractie, in welke hoedanigheid de heer J. J. Knibbe hem thans opvolgt. Het ligt in de lijn van de heer Meulink dat hij deze bestuursfunctie aanvaardde. De heer Meulink is een zoon van Overijssel, die de provincie en de aard der bevolking kent. Het zal de heer Meulink goed hebben gedaan, dat zijn door de A.R. Statenfractie voorgedragen kandidatuur door het gehele protestants-christelijke deel van de Provinciale Staten werd gesteund. (Het Gereformeerd Gezinsblad berichtte daarover op 5 juni j.l. Naast A.R. en C.H. leden tellen de Overijsselse Provinciale Staten ook een G.P.V.-er en een S.G.P. lid).

Wij wensen de heer Meulink gaarne van harte geluk met zijn benoeming door de Overijsselse Staten. Wij hopen, dat hij op het provinciale bestuurssterrein zijn kwaliteiten met Gods zegen in ruime mate zal kunnen ontplooiën.

De heer Meulink, advocaat te Enschede, is tevens lid van de A.R. Tweede Kamerfractie sedert 1956. Het is zijn bedoeling de combinatie van beide functies slechts tot de a.s. Provinciale Statenverkiezingen te handhaven. Inmiddels zien wij met vertrouwen zijn werk op het nieuwe terrein tegemoet.

★ ★ Roolvink's motie

Hetgeen ds. Talma is begonnen naderd de voltooiing; alle werknemers in Nederland, los van de loongrens zijn voortaan verzekerd tegen de geldelijke gevolgen van ziekte en invaliditeit. Bovendien wordt tevens de revalidatie ter hand genomen van invalide werknemers op basis van de wet.

Terecht kon de heer Roolvink constateren dat met dit wetsontwerp de minister zich wederom plaatste in de rij der groten van de sociale wetgeving als Talma en Aalberse.

Toch had hij een duidelijke wens, die hij in een motie aan de kamer voorlegde. Hij bepleitte een sterkere positie van de middengroepen. De voorgestelde maximum uitkering bedraagt 80 procent van f 8424,-. Dat kan voor de werknemers die meer verdienen een schamel bedrag betekenen. Mede in verband met het afschaffen van de loongrens in de ziektewet is het een gerechtvaardigd verlangen het voorgestelde maximum te verhogen tot f 20.000,- deze grens behoort dan ook te gelden voor de premie. Met andere woorden: de risico's van de werknemers zullen worden gedekt tot f 16.000,- per jaar (80 procent van f 20.000).

Deze motie heeft hout gesneden! Zowel de minister als een groot deel van de Staten Generaal konden zich met de gedachte van de heer Roolvink verenigen. Wij zijn met deze motie, die de situatie goed heeft gevoeld, bijzonder dankbaar.

De Kamer, van oordeel, dat het bij het niet opnemen van een loongrens in de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en het afschaffen van de loongrens in de Ziektewet wenselijk is het maximumdagloon en de premiegrenzen in vorenbedoelde wetten, gerekend op jaarbasis, te stellen op f 20.000, dringt er bij de Regering op aan maatregelen ter effectivering hiervan te bevorderen, en gaat over tot de orde van de dag.

ROOLVINK (A.R.)
MAENEN (K.V.P.)
VAN LIER (P.v.d.A.)
TILANUS (C.H.U.)
BOERSMA (A.R.)

Over „de ton” voor juridische bijstand aan verdachten in Zuid-Afrikaanse apartheidprocessen is meer deining ontstaan dan de regering voorzien had. Den Haag had natuurlijk al lang gepeild hoe het zou vallen. En het zag er naar uit dat de Zuid-Afrikaanse regering het niet toe zou juichen maar dat zij — omdat er ogenschijnlijk niet zo veel anders op leek te zitten — het gebaar zonder veel vijfen en zessen zou accepteren. Ook bijdragen van andere landen hadden geen regelrechte protesten uitgelokt. En bovendien, het Defence and Aid Fund is geen ondergrondse organisatie, het is een steunfonds dat via verscheidene vestigingen in Zuid-Afrika volkomen legaal opereert. Het leek er dus op dat Nederland via f 100.000 subsidie de aanbeveling van de VN zonder pijn kon nakomen.

Het pakte allemaal een beetje anders uit. Nederlandse emigranten, opgestoot en aangevoerd door zekere Bourquin, demonstreerden spontaan. Bourquin is een uit Nederland geïmporteerde Zuid-Afrikaan die de binnenkomende immigranten — voor zover die hier nog te koop zijn, het wordt steeds minder — apartheidsminded moet maken. Een ambtenaar die zijn taak zo te merken serieus opvat en die wel zoveel bewegingsvrijheid krijgt dat hij bij zijn provocaties vanuit de hiërarchie niet geremd wordt.

Van de weeromstuit namen Nederlandse bloedbroeders in ons vaderland de regering met ingezonden stukken onder vuur.

Het was allemaal meer dan de Zuid-Afrikaanse regering had durven hopen. Zij kon niet achter blijven. Zij riep prompt schande over deze Nederlandse steun aan subversieve acties en zij kondigde haar wraak aan. Een admiraal die hierheen zou komen om de vloot aan te vullen mocht niet op reis en voor de KLM bleek er voorlopig geen sprake meer van verdere faciliteiten.

Je kunt je achteraf afvragen of het rumoer nu inderdaad wel een surprise mag heten. Formeel gerevend kon er inderdaad weinig gebeuren. Maar in de geprikkelde verhouding tussen Zuid-Afrika en Nederland is weinig voldoende. Als je je aan elkaar ergert hoeft maar iemand z'n keel te schrapen of de boot is aan.

Maar je kunt je ook afvragen of het nou wel zo verschrikkelijk is dat de bom gebarsten is. Wat dat betreft geloof ik dat „de ton” met z'n onvoorziene nasleep enige klaarheid gebracht heeft.

Punt één heeft het legertje apartheidspostelen in ons land gelegenheid gekregen de trom te roeren. Je weet dat ze er zijn maar je weet het nu nog beter. Zuid-Afrika I, Zuid-Afrika II, Zuid-Afrika III, Zuid-Afrika IV enzovoort.

Zo goed als je hier niet tegen ontwikkelingshulp hoort te zijn en je dus in arrenmoede de uit de hemel gevallen „gouden bedden” gretig aangrijpt om de verspilling te hekelen, zo goed betaamt het je in het koninkrijk der Nederlanden niet om pro-apartheid te zijn. Je bent dan de koning te rijk als je „de ton” kunt gebruiken om het onverstand van Den Haag en de goede bedoelingen van Pretoria breed uit te meten. Daarvan acte.

Punt twee is door de deining om „de ton” voor degenen die het haast vergeten waren even onderstreept dat Nederland als de apartheidspolitiek in het geding is, anti is. Dat is door de jaren heen het geval geweest en dat is nog zo. Niet u of ik zijn tegen maar Nederland is tegen. Broederbanden, oké, maar we zijn tegen. Veel begrip, jazeker, maar tegen. Goede bedoelingen vaak, ongetwijfeld, maar toch tegen. Aardige mensen vaak, een mooi land ook, maar wel tegen. Altijd bereid te praten, even zo vrolijk tegen. Nooit in Zuid-Afrika geweest, daar heeft u gelijk in, maar — 't is ongehoord — toch tegen.

Als het u belieft dit te lezen zal de Tweede Kamer zich wel achter het omroepbeleid van onze regering geschaard hebben. De VVD zal ongetwijfeld over „schijnopenheid” geklaagd hebben, de CHU zal zich — denk ik maar blij van zin — in meerderheid met de gekozen oplossing van deze „vrije kwestie” verenigd hebben. Een motie-tje zus of een motie-tje zo en het zal allemaal bekeken zijn. Omdat het tenslotte allemaal bij de kabinetsformatie al bekeken is. Zo er nog tijdbommen zijn, hier niet meer.

Men klaagt wel eens dat er bij de formaties zoveel afgesproken wordt dat de politiek alleen maar een kwestie van koppen tellen wordt. Wat daarvan zij, bij deze formatie is in elk geval minder vastgelegd dan bij de vorige. Er is echter een andere omstandigheid die de parlementaire politiek vervelend maakt. Dat is het feit dat op zichzelf superinteressante zaken zo intens uitgedroefd en voorgekauwd worden. Tegen de tijd dat het in het parlement tot een openbare behandeling komt zijn de problemen overleden. De SER heeft geadviseerd, de pressuregroepen hebben stoom afgeblazen, de kamercommissies hebben zaken gedaan. En als dan in de Kamer het slotfeest aangebroken is praat iedereen nog een eind weg maar de spanning is eruit.

We hebben — geen kleinigheid — de premiespaarwet ingeluid. We hebben — een succesnummer van sociale wetgeving — de arbeidsongeschiktheidsverzekering binnengehaald. Misschien bent u er koud van geworden, ik ben er in elk geval niet heet van geworden. Het was nog meegenomen dat de „natte mijnwet” althans in tweede termijn nog een tikkeltje opwindend bracht. Maar als prinses Beatrix niet tijdig verliefd was geworden op meneer Von Amsberg had die mijnwet alleen toch nauwelijks voldoende sensatie opgeleverd om er een kamerreces lang op te kunnen teren. Nu kunnen we ons tenminste nog een vakantie lang afvragen wie-wat-wel-of-niet-gedaan-had als de heer Mellema van de CHU in de Tweede Kamer geen applaus begonnen was en als de heer Schmelzer van de KVP in de Ridderzaal niet een „Lang zullen ze leven” ingezet had. Zo zie je maar, als er geen problemen zijn kun je ze altijd zelf nog maken. P.

★ ★ Zo is het

Volgens een landelijk ochtendblad heeft de heer Joop van Tijn een uitermate vervelend week-end gehad. Waarom? Omdat de heer Van Tijn — die uitsluitend bekendheid geniet door de VARA-programma's „Tel uit je winst” en „Zo is het...” — het slachtoffer is geworden van zijn beroep van journalist. Hij werd namelijk vorige week door de politie gearresteerd, toen hij zich in een auto bevond samen met demonstranten tegen het bezoek van Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg aan Amsterdam. Pamfletten met de opwekking thuis te blijven waren eveneens in de auto aanwezig, alsmede de potten met lijm.

De „argeloze” heer Van Tijn was „getipt” dat er gedemonstreerd en geplakt zou worden, dus was hij — volgens zijn zeggen — aanwezig voor zijn krant.

Jammer voor hem, dat hij zich niet gerealiseerd heeft, dat het nu geen bepaalde t.v.-uitzending betrof, waarin je maar alles kunt zeggen en doen, maar dat er buiten zijn clubstudio verordeningen gelden waaraan zelfs de heer Van Tijn zich heeft te onderwerpen.

★ ★ Inconsequent

Dezelfde heer Van Tijn heeft gezegd, dat iemand zich niet moet identificeren met het onderwerp waarover je schrijft, maar dat hij de plak-actie op zichzelf wel goed vond.

Zou hij daarom getipt zijn? Het verhaal wordt nog mooier. Namens de aanwezige journalisten heeft hij na afloop van de persconferentie op paleis Soestdijk de verloofden bedankt voor de openhartige gedachtenwisseling. In zijn zeven-koloms artikel in „Vrij Nederland” doet hij van deze bijeenkomst verslag. De koppen boven dit artikel geven echter aanleiding de vraag te stellen of zijn dankwoord wel oprecht was. De heer Van Tijn meende zijn relaas als volgt te moeten besluiten: „Hoe het volk er over denkt, is totnogtoe alleen te lezen geweest, niet te aanschouwen. Misschien zaterdag in de republiek Amsterdam?” Desniettemin staande deze uitspraken

was de heer Van Tijn aanwezig in het stadhuis en bij de ontvangst in het Havengebouw. Natuurlijk als journalist. Maar wanneer iemand zich zo publiekelijk tegen de keuze van Prinses Beatrix verzet, had hij bij deze ontvangsten weg moeten blijven. De redactie van „Vrij Nederland” bestaat toch niet alleen uit de heer Van Tijn?

Dr. Meulink over de voorlichting van het G.P.V.

DOOR de heer Roolvink werd onlangs opgemerkt, dat hij het G.P.V. niet wil noemen bij de oppositie van de kleine partijen, omdat het G.P.V. daarvoor te constructief is.

Terecht werd in Ned. Gedachten erop gewezen, dat het de heer Roolvink tot eer strekt zulke respectvolle woorden te zeggen van het G.P.V., dat doorgaans over de A.R.P. niet veel goeds weet te zeggen.

Het G.P.V. blijkt echter zelfs uit deze vriendelijke opmerkingen van de heer Roolvink nog gif te kunnen puren.

De secretaris van deze partij schreef hierover in Ons Politieuma n.l. het volgende:

„Hieruit blijkt, dat de a.r. fractie zich wel heel eenzaam voelt op haar post naast de ministers Vondeling en Cals, en met de C.H.U. in oppositie. Want zelfs naar de ene stem van de heer Jongeling wil zij hengelen”.

Een zunder reactie, is welhaast niet mogelijk. Denkt de secretaris van het G.P.V. alleen maar in het kader van „hengelen naar stemmen”?

Hoe we ons voorts een kamerfractie naast leden van een kabinet moeten indenken is ook niet erg duidelijk.

In hetzelfde nummer van Ons Politieuma zijn overigens nog meer wantrouwen zaaierende artikelen te vinden. Zo wordt in verband met het feit, dat de heer Smallegen Min. van Binnenl. zaken is geworden, opgemerkt

dat dit een aanmaning tot voorzichtigheid betekent voor vele verontruste a.r. burgemeesters, die uitzien naar een grotere gemeente. Zij zijn immers voor een benoeming van de heer Smallegen afhankelijk.

Deze „voorlichting” is helaas niet constructief, omdat ze alleen maar de bedoeling kan hebben wantrouwen te zaaien in de A.R. gelederen. Zij het, dat dit op wel wat primitieve wijze plaats vindt.

Voor betere beton...

N.V. Schokbeton

Fabrieken te
Zwijndrecht, Kampen,
Elburg en Vianen.
Bouwbedrijf te Zeist.

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

Borculo - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
Zutphen - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748

HOUTZAGERIJ - HOUTHANDEL KISTENFABRIEK

N.V. **GERFA** Gereedschapfabriek

Zwolsseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

Scheepswerf en Gashouderbouw
v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT
Werk voor de bouw en reparatie van alle
typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

A. BAARS Azn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

FA. J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 41 - TELEFOON 05208 - 259 - 546
Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

H. D. C. SCHOT'S

scheepvaart- en controlebedrijf
JERICHOOLAAN 6 a - ROTTERDAM-16
Telefoon 010 - 138234/113923
Beurstelefoon 010 - 131521/128409
Telex 21652

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals
platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

EEN STEM UIT

ALS regelmatig lezer van uw blad hier in Zuid-Afrika valt het mij op dat u weinig of geen aandacht besteedt aan wat er binnen en rondom het broedervolk aan de Kaap gebeurt. Dit is jammer, want Zuid-Afrika bevindt zich, economisch en politiek, in geweldig snelle ontwikkeling. Bovendien zou men van het Nederlandse volk mogen verwachten, dat het uit de aard der zaak belangstelling heeft voor de enige Nederlandse volksplanting ter wereld, die zich in taal, levensstijl en volksaard heeft weten te handhaven. Voor een op het Calvinisme gebaseerde partij als de Anti-Revolutionaire, moet het voorts een hartszaak en ereplicht zijn zich op de hoogte te houden van wat er omgaat in een broedervolk, dat vrijwel in zijn geheel leeft uit de beginselen van het Calvinisme.

Ik weet maar al te goed dat men in Nederland scherp-afwijzend staat tegenover Zuid-Afrika, en dit louter vanwege zijn apartheidsbeleid. Veroordeling op humanistische gronden latend voor wat zij is, kan men de afkeuring der Nederlandse Christenen verklaren uit hun overtuiging, dat „apartheid” in strijd is met Gods Woord.

Ik vraag mij evenwel af: is dit oordeel, vernietigend als het is, gebaseerd op degelijke kennis van de feiten? Want de afwezigheid in uw blad van voorlichting over Zuid-Afrika is kenmerkend voor de houding van een groot deel der Nederlandse pers, die of Zuid-Afrika doodzwijgt, of over dat land een door ideologie en vooroordeel gekleurde voorlichting geeft, zonder rekening te houden met de feiten.

Heeft men zich als Nederlandse Christenen wel eens afgevraagd hoe het toch mogelijk is, dat het volk der Boeren, dat psalmzingend tegen de Britse overweldigende troepen trok en dat uit de kracht van zijn Calvinistisch geloof, slechts 20.000 man sterk, 't bijna drie jaar wist uit te houden tegen 450.000 Britse soldaten, plotse-ling veranderd zou zijn in een stelletje zweefhanderende onderdrukkers, fascistische tyrannen, fanatieke bouwers van een politiestaat?

Voor mijzelf heb ik het antwoord gegeven: nee, dat is onmogelijk, Calvinisten — mits zij leven uit hun geloof — kunnen geen onderdrukkers zijn. Ik ben nu 10 maanden in Zuid-Afrika en heb er uit hoofde van mijn beroep (journalist) veel rondgereisd en met vele mensen: blank en zwart en bruin, gepraat. En mijn bevindingen hebben mijn overtuiging dat Calvinisten geen onderdrukkers kunnen zijn, bevestigd: Zuid-Afrika is een vrij land, waar het recht regeert, en niet willekeur.

Apartheid

De feiten zijn in wezen heel eenvoudig. Er wonen op een gebied dertigmaal zo groot als Nederland 3½ miljoen blanken, 1½ miljoen „kleurlingen”, ½ miljoen Indiërs, 12 miljoen Bantoes en nog enige honderdduizenden van andere rassen, zoals Hottentotten, Bosjesmannen, Chinezen, Arabieren e.a. Tussen de drie hoofdgroepen: blanken, kleurlingen en Bantoes, bestaan hemelsbrede verschillen wat betreft taal, godsdienst, levensgewoonten, rechtsgebruiken, denkwijzen, huwelijksgewoonten en sociale opvattingen. Ieder van deze groepen wil vrij zijn om naar eigen aard en stijl te leven. Vandaar dat „apartheid” niet een uitvinding is van de laatste tijd: het is natuurlijkerwijs toegepast vanaf het begin. En het is evenmin een uitvinding van de blanken: zij wordt evenzeer gewenst en nagestreefd door de niet-blanken. Overdag werkt men samen, op straat en in de winkels krioelt blank en zwart en bruin opgewekt dooreen. Maar 's avonds gaat ieder naar z'n eigen woonbuurt.

„Apartheid” is precies wat het woord zegt. De rassen zijn niet ondergeschikt, maar nevensgeschikt. Ze zijn „apart”, omdat ze alleen zó in volledige vrijheid kunnen leven, zonder bedreigd te zijn dat zij in hun cultuur door andere rassen met andere culturen worden gehinderd of weggedrukt. Hun rechten en vrijheden zijn grondwettelijk vastgelegd.

Prachtig, zal men zeggen, maar komen zij in politiek opzicht aan hun trekken? Zijn het niet de blanken, die ver in de minderheid zijn, die het land regeren? Volkomen juist, het Parlement (men spreekt in Zuid-Afrika liever van de Volksraad) bestaat louter uit blanken. Een Bantoe zou niet weten wat hij met zijn stemrecht moet doen. In zijn lange historie heeft hij dit langzaam gegroeide produkt der Westerse beschaving nooit gekend. Hij was het absolute bezit van zijn stamhoofden, die naar willekeur beschikten over z'n arbeid, z'n vrouwen, z'n dochters, z'n krijgsmansdiensten. Toen de Boeren van de Grote Trek de gebieden binnentrokken die nu Oranjevrijstaat en Transvaal heten, vonden zij een leeg en verlaten land, slechts bevolkt door onafzienbare kudden springbokken en wilde beesten. En op de heuvels vonden zij de verbleekte beenderen van miljoenen Bantoes, die door andere Bantoe stammen waren uitgemoord. Het was de blanke man die de zwarte man voor het eerst in zijn geschiedenis orde, rust, rechtszekerheid gaf. En het was de blanke man, die de zwartman het Evangelie bracht. Wie in Nederland weet dat 66% van de Bantoes gekerstend is, ook al is dit een Christendom vaak doorzeefd van bijgeloof en animisme?

ter uit blanken. Een Bantoe zou niet weten wat hij met zijn stemrecht moet doen. In zijn lange historie heeft hij dit langzaam gegroeide produkt der Westerse beschaving nooit gekend. Hij was het absolute bezit van zijn stamhoofden, die naar willekeur beschikten over z'n arbeid, z'n vrouwen, z'n dochters, z'n krijgsmansdiensten. Toen de Boeren van de Grote Trek de gebieden binnentrokken die nu Oranjevrijstaat en Transvaal heten, vonden zij een leeg en verlaten land, slechts bevolkt door onafzienbare kudden springbokken en wilde beesten. En op de heuvels vonden zij de verbleekte beenderen van miljoenen Bantoes, die door andere Bantoe stammen waren uitgemoord. Het was de blanke man die de zwarte man voor het eerst in zijn geschiedenis orde, rust, rechtszekerheid gaf. En het was de blanke man, die de zwartman het Evangelie bracht. Wie in Nederland weet dat 66% van de Bantoes gekerstend is, ook al is dit een Christendom vaak doorzeefd van bijgeloof en animisme?

Stemrecht voor de Bantoe

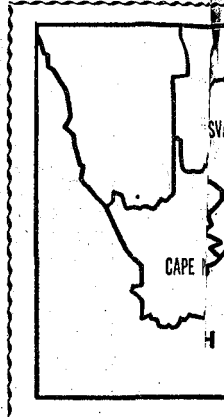
De Zuid-Afrikaanse Regering erkent, uit overtuiging en op praktische gronden, dat ook de Bantoe, de Indiër, de kleurling, recht heeft op stemrecht en zelfbeschikking. Maar als dit gegeven werd op de basis van „één man - één stem” zou de chaos voor de deur staan. Dan zouden de volksmenners in het geweer komen, die de politiek-ongeschoolde, onwetende massa's zouden opzweepen om hen te gebruiken voor hun eigen doeleinden. En die zijn: Zuid-Afrika moet communistisch worden, vanwege zijn rijkdommen en strategische positie.

Werp een blik op de wereldkaart. En merk op hoe Zuid-Afrika ligt op het punt waar de wereld in tweeën gesplitst kan worden. De doorvaart langs Siberië en de Noordkusten van Canada zijn voor geregelde scheepvaart onbruikbaar. Suezkanaal en Panama-

kanaal zijn in spanning en oorlog daarom eveneens route langs Vuur en koud, volkoren. Alleen de route ongestoorde door West. Wie de Kaap bezit kan, als hij gen heeft, de vese en West afgrende.

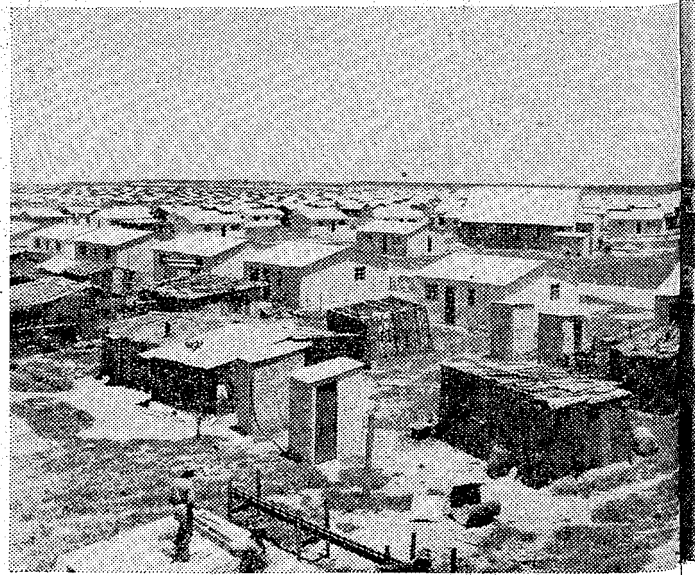
Maar er is meer is onvoorstelbaar: fen: staal, steenkool, gaan, tin, diamant. Het is het enige kaanse contingente wikkeld transporte ters-moderne inda die Zuid-Afrika schikking over eitt wapensmidse en basis. En die agr Afrika. Rusland overal — in Ghan Congo-Brazaville, Somaliland —, in vloed te vestigen van geleidelijke nenuit.

Met uitzondering

ria is er geen staee Afrika waar neot staatsbestel heers partijstaten gewo

Maar in Zuid-Af Daar kan men u uiten, kritiseren el stem uitbrengen in ook de Bantoe kle om dit te doen, mazi gebied. De Xhos T kiest reeds zijn ev woordigers en bes deels zijn eigen lwo Zoeloes, de Vend binnen twee jaar o blanke in de Ban nen en werken - geen stemrecht, pee de Bantoe in de bed

In Daveyton werd enkele jaren geleden een begin gemaakt met de behuizing van de Bantoe. Op de plek waar een vervallen aantrekkelijke woning gebouwd.

ZUID-AFRIKA

politieke
baar en
aar. De
machtig
ouwbaar.
ap biedt
Oost en
Anderland
bedoelinge
Oost
de
d-Afrika
grondstof
ker, man
uranium.
het Afri
hoogont
Oost
agressor
de be
eitgeruste
en uitvals
greeds in
dina zijn
Zambia,
le, Kenja,
in hun in
de wijze
e van bin
ing van Nige

ken — maar zijn stemrecht oefent hij in eigen gebied uit.

Hier, in Zuid-Afrika, heerst orde, rust, verdraagzaamheid, welvaart voor blanke en Bantoe, recht voor iedereen. Ge moogt zeggen wat ge wilt, kritiseren wie en wat ge wilt, protesteren zoveel ge wilt, uw stem uitbrengen zoals ge wilt. Maar één ding moogt ge niet: met bommen gaan gooien, ondergrondse samenzweringen voorbereiden om de rechtsorde met geweld omver te werpen. In gemoede: mag men dat in Nederland?

Calvinisme

De Zuid-Afrikaanse samenleving is als geen ander land ter wereld doortrokken van het Calvinisme. Het is de „Boer”, tegenwoordig „Afrikaner” genoemd, die zijn stempel op het land heeft gezet. De politieke macht is in handen, niet van de Zuid-Afrikaner van Engelse, maar die van Nederlandse afkomst. Er wordt geen vergadering gehou-

Christelijk is, en „Christelijk” betekent hier „Calvinistisch”.

Daarom voelt de Calvinistische Nederlander zich in Zuid-Afrika direct volkomen thuis. De Afrikaanse dienst van Radio Suid-Afrika is als een blauwdruk van de N.C.R.V., de Afrikaanse couranten zijn Christelijke dagbladen. Hij kan, als hij wil, zijn eigen taal blijven spreken, want de Afrikaaner verstaat hem opperbest, al zal de Hollander al gauw de Afrikaanse spreekwijs aanvaarden, met zijn weglating van de en-weglating van de werkwoordsvorm. En het kost hem geen moeite het volkslied mee te zingen, dat een krachtige echo is van ons „Myn Schildt ende Betrouwen”:

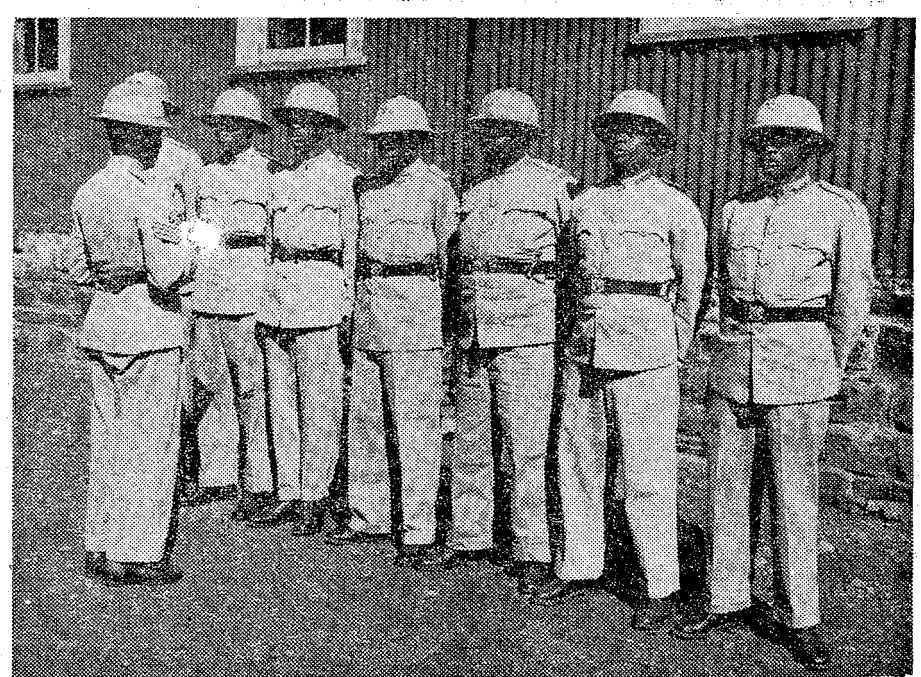
„Op U almag vas vertrouend het ons [vadere gebou.
Skenk ook ons die krag, o Here, om [te handhaaf en te hou.
Dat die erve van ons vadere vir ons [kinders erve bly:
Knegte van die Allerhoogste, teen [die hele wêreld vry!
Soos (zoals) ons vadere vertrou het, [leer ook ons vertrou, o Heer:
Met ons land en met ons nasie sal [dit wel wees: God regeer!”

Protest

Hoezeer die Nederlanders zich in Zuid-Afrika thuisvoelen, is duidelijk gebleken, toen zij als één man spontaan in protest kwamen tegen de schenking van f100.000,— door de Nederlandse Regering aan het „South African Defence and Aid Fund”. Er wonen in Pretoria en Johannesburg ongeveer 30.000 Nederlanders. Daarvan zijn er tussen de 8000 en 10.000 bijgekomen voor de ambtswoning van de Nederlandse ambassadeur, Mr. H. A. Helb, om hun protest kenbaar te maken. Er zijn en worden tegenstrijdige versies gegeven over wat er precies tijdens deze demonstratie is voorgevallen, maar ik kan getuigen dat ze ordelijk is verlopen — zelfs toen de mensen de ambassadeur binnendrongen, omdat zij meenden als Nederlanders het recht te hebben Nederlands grondgebied te betreden.

Hun verontwaardiging had niets met hun politieke voorkeur te maken. Zij kozen stellig vóór Zuid-Afrika en tegen hun eigen land, omdat hun gevoel van rechtvaardigheid was aangetast. Zij hadden met hun eigen ogen kunnen zien hoe er in Zuid-Afrika recht gesproken wordt: in openbare zitting, door volkomen onafhankelijke rechters, en met bijstand van een raadgever. Het „Defence and Aid Fund” heeft voortdurend de indruk trachten te wekken, dat er in Zuid-Afrika met de rechtspraak, of in elk geval met de gerechtelijke bijstand, wel ’t een en ander niet in de haak was. Onder het mom van „humaniteit” bedreef het fonds politieke propaganda. En aan dat fonds deed de Nederlandse Regering een schenking!

Stel u voor dat er in Nederland sa-

Een Bantoe-politie patrouille wordt geïnspecteerd.

menzweringen tot gewapende opstand tegen het wettig gezag aan het licht kwamen, of dat oproerige elementen bommen gingen plaatsen in het postkantoor van Amsterdam of Den Haag, en dat mensen daarbij gedood werden. En stel u verder voor dat mensen in Frankrijk, Engeland en Duitsland gelden bijeen zouden zamelen voor de juridische bijstand van de beklagden in het proces dat op deze aanslagen zou volgen, om zo voor de buitenwereld de indruk te wekken dat ’t met de rechtspraak niet helemaal plus is. Wat zouden de Nederlanders, wat zou u zeggen, als b.v. de Britse of Amerikaanse regering aan dit fonds bijdragen zouden geven?

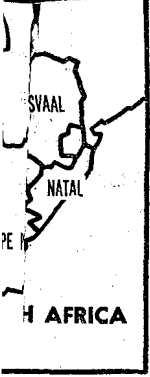
Wie in Zuid-Afrika woont en ziet hoe hier orde en rust en vrede heerst, en hoe anders „apartheid” is dan in het buitenland — en ook in Nederland — wordt voorgesteld, voelt diep verdriet over de verguizing waaraan dit land wordt blootgesteld. ’t Is één onafgebroken reeks leugens over „rasenhaat”, „onderdrukking”, „blanke baasskap”, „uitzuiging van de zwartman”. Er wordt alsmaar beweerd dat Zuid-Afrika „de wereldvrede in gevaar brengt”, omdat „de blanke bevolking op een vulkaan zit, die elk ogenblik tot uitbarsting kan komen”. Er wordt gezegd dat hier de orde „met geweld” gehandhaafd wordt door pantserpatrouilles en zwaargewapende politiemannen.

Ik heb nergens in Zuid-Afrika een

pantserwagen gezien. De politie is meestal ongewapend (kan men dat van de Nederlandse politie zeggen?) en wat in Kaapstad, Pretoria of Johannesburg juist zo opvalt, is de betrekkelijke afwezigheid van politie. En weet men in Nederland dat de helft van de politiesterkte uit Bantoes bestaat?

De feiten van de Zuid-Afrikaanse rassenverhoudingen mogen verbluffend eenvoudig zijn, het is oneindig veel moeilijker om een oplossing te vinden, die de rechten van elk ras, van elke afzonderlijke mens, van elke bevolkingsgroep garandeert voor zover dat menselijk mogelijk is. Zuid-Afrika pakt dat onvoorstelbaar-moeilijke vraagstuk met moed en doortastendheid aan — zonder pantserwagens, mitrailleur of terreurmethode, maar met missionaire educatieve, technische en financiële hulp op oneindig veel groter schaal dan Europa dit doet in de ontwikkelingslanden.

Men kan van Nederland, 9000 km hier vandaan, niet verwachten dat het tot in bijzonderheden op de hoogte is van wat hier in Zuid-Afrika gebeurt. Maar men kan wel verwachten, dat al het mogelijke gedaan wordt om eerlijk een onderzoek in te stellen naar de waarheid omtrent dit moedige, gelovige volk, een volk dat door Nederland tot aanzijn is gekomen en het stempel der strijdbaarheid van de Hollands-Calvinistische volksaard getrouw bewaard heeft.

Van de heer Bas Goedhart in Johannesburg (Z.-Afrika) ontvingen wij een artikel, waarin hij een uiteenzetting geeft van de moeilijke problemen, waarvoor Zuid-Afrika zich ziet geplaatst. Wij menen, dat het van belang is van deze „stem uit Zuid-Afrika” kennis te nemen. Uiteraard betekent dit niet, dat de redactie in alle opzichten met de gegeven zienswijze instemt. De verantwoordelijkheid voor dit artikel blijft geheel voor rekening van de schrijver.

zaeel zwart
nocratisch
erst ze een-
701
-at vrijheid.
n mening
elust, z'n
ingen. En
klegenheid
zijn eigen
os Transkei
t evertegen-
bels groten-
nwanas, de
ndit recht
arfo mag de
anden wo-
j heeft er
jeerd mag
eden wer-

den, van welke aard dan ook, of zij wordt als vanzelfsprekend met gebed geopend en gesloten. De erediensten in de Gereformeerde, Nederduits-Gereformeerde en Hervormde Kerken lijken als twee druppels water op die in Nederland. De Psalmen en Gezangen, de Catechismus, de formulieren van doop en avondmaal, ze zijn precies als „bij ons in Holland”, alleen zijn ze gesteld in Afrikaans. De hele kerk-inrichting is door en door „Hollands” gebleven.

In Nederland zijn er Christelijke scholen, Christelijke partijen, Christelijke organisaties. Maar in Zuid-Afrika heeft men dat praedicaat „Christelijk” niet nodig, eenvoudig omdat alle scholen, alle organisaties — voor zover zij Afrikaans zijn, want bij het Engelsprekende deel der bevolking volgt men meer het Engelse patroon — vanzelfsprekend Christelijk zijn, zoals ook de Nationale Partij (waartoe 90% der Afrikaners behoort), vanzelfsprekend

• Vervolg van pag. 2

BAART — vond in elk geval de transactie op zichzelf een voordelige zaak. Maar ten diepste had hij liever gezien dat de overheid de aandelen maar had behouden. Ten opzichte van de principiële vraag kwam hij tot de slotsom dat ook de P.v.d.A. niet op het „dogmatische” standpunt stond dat staatsbezit niet mocht worden afgestoten. Het gaat bij hem enkel om doelmatigheidszaken. Maar de ondergrond van zijn betoog was toch wel dat de omstandigheden waaronder afgestoten kon worden bijzonder zwaar moeten zijn!

Ditmaal konden zelfs zij zieh met de genomen beslissing verenigen al hield hij het kabinet voor dat ten opzichte van de Staten-Generaal voortaan wel met wat minder geheimhouding kan worden volstaan. Zelfs het rapport Lief-tinck mocht niet worden overgelegd. Dat vond hij een zwaar wegende fout uit het verleden.

De amendementen

Er waren een viertal amendementen ter tafel. Eén van DRS. BOERSMA (A.R.): beperk de duur voor dit wetsontwerp voorlopig tot 1976. Niet ten onrechte. Immers aan de kostenontwikkeling kleven veel onzekerheden, terwijl de in de wet genoemde bedragen evenzeer aan wijzigingen onderhevig zijn. Dit amendement werd ingetrokken omdat de minister mededeelde dat op een andere wijze de kostenontwikkeling van tijd tot tijd doelmatig zou kunnen worden gevolgd. De minister zegde zijn volle medewerking in dit opzicht toe. Nu de achterliggende gedachte werd geaccepteerd zag de heer Boersma (A.R.) geen reden meer tot handhaving en trok het in.

Een ander amendement was van de K.V.P.'er VAN SON: haal de inkomensgrens er uit voor wat de premiëring betreft behalve voor hen die in de vermogensbelasting vallen. De K.V.P. minister wees dit amendement beslist af op grond van een te sterke groei van de rijksuitgave (± 25 miljoen gulden) en

omdat de doelstelling van de wet — het aanmoedigen van hen die (nog) niet sparen — zou worden overtrokken. Dit amendement werd ingetrokken, omdat naar de heer Van Son zei, het kansloos was.

Zijn andere amendement om de leeftijdsgrens van 25 jaar te verlagen tot 21 jaar werd, hoewel de minister bezwaren aanvoerde, door de Kamer aangevaard.

De C.H.U. had ook een amendement ingediend: verhoog de inkomensgrens van f 12.000 tot f 15.000. De K.V.P. die nog verder wilde gaan, getuige het amendement Van Son, was er voor, evenals de V.V.D. die de grens wel zou willen leggen bij f 20.000 inkomens. De minister had ernstige bezwaren. De totale uitgaven zouden ± 20 à 25 miljoen stijgen, terwijl — dat was zijn hoofdbezwaar — er heel gemakkelijk sprake is van „overpremiëring”. Natuurlijk zou iedere Nederlander wel een „extra rente” op gespaarde bedragen willen hebben, maar dat is niet de bedoeling van deze wet.

Het gaat er vooral om „nieuwe” spaarders te kweken. Maar tenslotte liet de minister aan de Kamer de keuze. Als zij maar bedachten dat over zes jaar, de rijksuitgaven hierdoor zouden stijgen zodat er dan een aantal óók nuttige uitgaven achterwege moesten blijven. De heer Kikkert meende dat de minister te donker tegen de toekomst aanzag. Overpremiëring is natuurlijk niet toe te juichen, maar hij had de indruk dat ook dit bezwaar wat te sterk was aangezet door de bewindsman.

Ook dit amendement werd aangevaard. De A.R.-fractie stemde hierbij verdedeld. Een deel voelde zich in deze, niet-principiële-kwestie (na afweging van het voor en tegen zakelijk gezien) meer aangetrokken tot een grens van 15.000 gulden (de heer Roolvink en dr. Geelkerken) terwijl de anderen met de minister mee voorshands een grens van f 12.000 een juistere afbakening vonden. De boerenpartij van de heer Koekoek stemde tegen.

Een overzicht van het gereedgekomen project.

een betere
werd een

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

ZAKKEN

Voor alle verpakkingdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

'VESTA'
MEUBELEN
plus
'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

WOUDE ZADEN
ORANJEWOUDE
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 2 lijnen

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(66)

Als bewijs van zijn theorie over een wijdverspreide samenzwering was het commerciële telegraafstelsel die avond om halfelf onklaar geraakt. Majoor Eckert en zijn chef zagen hierin een maatregel van de samenzweerders om Washington af te snijden van de overige noordelijke staten. Ze waren het erover eens dat er een zeer grote bende aan het werk geweest moest zijn aangezien vele lijnen gelijktijdig moesten worden afgesneden. Eckert kwam ongeveer op hetzelfde ogenblik tot de conclusie dat zijn militaire telegraaflijnen moesten zijn „afgetapt”, en toen Stanton een telegram wilde sturen naar een garnizoen in het district Columbia zond Eckert het naar het verafgelegen Old Point in Virginia met het verzoek het door te willen zenden naar het betreffende garnizoen nabij Washington. Minister Stanton deed eigenlijk alle mogelijke moeite om mensen te verschalken die in werkelijkheid helemaal niet bestonden.

Om kwart voor twaalf werd Augurs eerste arrestatiebevel uitgevaardigd. Het was negentig minuten geleden dat het schot werd gelost, en Booth's naam werd er niet in genoemd.

Kolonel Nichols:

Ik heb opdracht gegeven iedereen te arresteren die langs welke weg dan ook Washington tracht te verlaten. Heb aan de troepen lang de boven-Potomac getelegrafeerd dat alle verdachte personen aangehouden moeten worden. Eenzelfde telegram werd gezonden aan generaal Slough in Alexandria en generaal Morris in Baltimore. Al onze eigen agenten en rechercheurs zijn in actie. Heb nog geen leidraad kunnen ontdekken op grond waarvan ik kan beoordelen welke verdere maatregelen moeten worden genomen. Kunt u een voorstel doen?

Hoogachtend,
C. C. Augur.

Kolonel Thompson in Darnestown kreeg opdracht van Stanton om zijn mensen het gebied ten noorden van Washington te laten afpatrouilleren. „Vermoedelijk zijn de moordenaars naar Maryland gevlucht,” telegrafeerde Stanton. De minister bedoelde de graafschappen Montgomery en Anne Arundel in het noordoosten. Hoewel Augur zich het grootste gedeelte van die nacht aan zijn zijde bevond zond hij ook hem een telegram met de order dat geen enkele verdacht-uitziende of onbekende persoon tijdens de nacht Washington mocht verlaten. Even vóór middernacht verzwaakte Stanton de federale krachtsinspanningen nog meer door een nieuw telegram te zenden aan generaal Slough in Alexandria: Het is niet bekend in welke richting de moordenaar is gevlucht.”

In Fairfax had generaal Gamble achthonderd man op de wegen tussen zijn hoofdkwartier en Leesburgh. Een telegram, dat via majoor Waite aan hem was doorgezonden, luidde: „Geef generaal Gamble mijn opdracht niemand zijn linies te laten passeren en iedereen te laten arresteren die daartoe pogingen doet, Stanton.”

Er werden telegrammen gestuurd naar Winchester, Harper's Ferry, Cumberland, Baltimore, Annapolis, Acquia Creek, Relay House, en naar bijna alle andere plaatsen, behalve naar die op de brede voet van Maryland tussen de Potomac en de Patuxent. En juist daar was Booth.

De hysterie was besmettelijk, en de generaals en de kolonels arresteerden in het wilde weg. Generaal Morris telegrafeerde vanuit Baltimore aan Stanton: „We zullen de meest drastische maatregelen nemen. Alle wegen worden bewaakt. Geen enkele trein of boot mag het district momenteel verlaten.”

Stanton zag zich genoodzaakt de generaal terug te seinen dat er in ieder geval drie treinen met levensmiddelen, bestemd voor Washington, het station van Baltimore moesten kunnen verlaten. (wordt vervolgd)

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon. 01748 - 2245* — Postbus 30
's-GRAVENZANDE

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directies, barakken, garages, vakantie-huisjes. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.

Export: België, Duitsland, etc.

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

Timmer-, Hei- en Betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

N.V. STAALSTEIGER**„GELRIA”**

NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen !!

Particuliere bouw**FA. GEBR. KOLKMAN WIERDEN**

Een bouwvergunning is 3-Kabinetten onderweg, maar gelukkig kunnen wij u daarna een woning aanbieden, te Wierden, op een prachtig punt gelegen.

Telefoon 95496 - 1490.

Aannemingsbedrijf**„Schouwen-Duiveland” N.V.**

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE
Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR UITVOERING
VAN BETON-, WATER-, WEGEN-
BOUW- EN CULTUURTECHNISHE
WERKEN.

ROTTERDAM**„Shaver Dealer”**

Speciaalzaak in Droogscheerapparaten

DEKKER

Reparatie - Onderdelen
Bergweg 345 - Rotterdam-11 - Telefoon 28 22 33
Noordwal 10 - Den Haag - Telefoon 11 14 47

Barendrecht's

SPECIALZAKEN

Kat. Lagedijk 421 - 423 - 430 - 432 — Telefoon 176630
Schiedamsedijk 47 — Telefoon 252992
Winkelcentrum Hoogvliet — Telefoon 161819

SPECIALZAKEN
Textiel
Bedden
Baby-
artikelen
Tapijten

Voor het betere

TIMMER-, METSEL- EN TEGELWERK

naar

D. KLIJNSMIT

Kerkstraat 37 - telefoon 18 64 68
(buiten kantoor tijd tel. 12 87 92)

Ook voor excl. betimmeringen en interieurverzorging

Rotterdamse Stoom-,

Was- en Strijkinrichting

L. C. KRIJGER

Doedesstraat 46-48 - Telef. 230224-234669

Eveneens automatische Zelf-Was

Ook speciaal ingericht voor groot werk

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEELDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 — Rotterdam — Telef. 180240
Filiaal: Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 276208

Koopt uw vlees en vleeswaren in**Breeman's Slagerijen**

Prima kwaliteit — Lage prijzen

Pleinweg 214, telefoon 78015
WINKELCENTRUM WERELDHAVEN ZUID
Putselaan 40a, telefoon 72471

Automobilbedrijf J. LUYT

Moltzerstraat 16 - Rotterdam-Schiebroek
Telefoon 189624

voor stalling, onderhoud, reparatie en
handel in automobielen

GULF - BENZINESTATION

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official Peugeot-dealer

voor
ROTTERDAM-ZUID
en de eilanden
IJSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

DE LANGE

ROTTERDAM

Specialisten sinds 1920
WASAUTOMATEN — KOELKASTEN — VAATWASSERS
FORNUIZEN — STOFZUIGERS — VERWARMING

SHOWROOMS:

Oude Binnenweg 146-148 - Telefoon 124067
Jonker Fransstraat 106 - Telefoon 123251
Beijerlandslaan 31 - Telefoon 71593
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161631
TECHNISCHE DIENST: Hilledijk 206 - Telefoon 279370

Drukkerij De Winter & Hofwegen

LAMBERTUSSTRAAT 55
TELEFOON 122054

Voor al uw drukwerk!

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

Elektrotechnisch bureau

Lusthofstraat 27, Tel. 122429 b.g.g. 131762, Rotterdam

Brillen - Foto - Smalfilm

LANGSTRAAT

GRUTTOSTRAAT 3 - TELEFOON 76042 - 71751
Rotterdam - Hoogvliet - Capelle a/d IJssel

Speciaaladres voor papierinzamelingsacties
OOK VOOR BEDRIJFSOPRUIMING EN
ARCHIEFVERNIEUWING

fa. Ph. LOK & ZONEN

4e Industriestraat 12-14 - Telef. 4595 - Vlaardingen

A. Sluyter & Zonen

LUDOLF DE JONGHSTRAAT 25
Telefoon 42565 - 48207. Na 19 uur 155864
TRANSPORTEN DOOR HET GEHELE LAND

FIRMA C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

gasapparaten en sanitaire artikelen

Claes de Vrieslaan 164 - Telefoon 34852

Leeuw of lam

In de voorzomer van 1915, dus nu een halve eeuw geleden, hield de Tweede Kamer zich bezig met onze defensie. Het kabinet Cort van der Linden wilde iets doen om de marine te versterken. Daarom kwam er een wetsontwerp, om een bedrag van 6 miljoen als eerste termijn uit te trekken voor de bouw van moderne kruisiers.

Natuurlijk werd het een geweldig debat. Sommigen zeiden: die kruisiers zijn speciaal bestemd voor de Indische wateren; laat Ned. Indië ze ook maar geheel of grotendeels betalen. Weer anderen zeiden, dat het wel flinke kruisiers waren, maar tegen de slag-schepen van de grote mogendheden konden we het toch niet opnemen. Weer anderen, onder de indruk van de successen van de duitse U-boten, wilden per sé onderzeeboten bouwen. Dat gaf een heel debat over de bruikbaarheid of onbruikbaarheid van onderzeeboten voor de handhaving der neutraliteit.

En toen kwam de C.H.-afgevaardigde ds. mr. Ankerman aan het woord, afgevaardigde voor het district Harlingen, en vóór zijn kamerlidmaatschap Ned. Herv. predikant te Wommels.

Hij was tegen elke versterking van de vloot

Hij sloot zich aan bij de socialist Hugenholtz. Het is gevaarlijk voor de internationale positie van ons land; straks beginnen de vredesonderhandelingen en dan zou men ons kunnen verwijten, dat terwijl iedereen probeert te komen tot een nieuwe internationale situatie van vrede en ontwapening, wij reeds bezig zijn, onze wapening te versterken.

De fractievoorzitter van de C.H. fractie, mr. A. F. de Savornin Lohman, was over deze rede zeer ontsticht en gaf de afgevaardigde lik op stuk.

Duidelijk, fors en onvriendelijk. Hij kon zich niet van zijn fractiegenoot „volstrekt niet verenigen”. Hij zou daar maar niet verder over uitweiden, omdat iedereen zulks kan begrijpen, uitgezonderd hij, die niet begrijpen wil.

De Minister van Marine had overigens naar de mening van de heer De Savornin Lohman het voorstel niet te best verdedigd. Hij had duidelijk laten merken, dat hij een zekere minachting had voor de ondeskundigheid van de Kamerleden.

„Maar ons land wordt niet verdedigd door schone redevoeringen, maar door een goede vloot. Wanneer de vloot goed is, kunnen wij over de mindere of meerdere geschiktheid van de redevoeringen wel heenstappen”.

Het wetsvoorstel werd aangenomen met 46 tegen 21 stemmen. Tegen stemden de socialisten, de vrijzinnig-democraten, en de heren Ankerman en Bichon van IJsselmonde. De laatste, afgevaardigde van Ommen, was tegen de adviezen der coalitie, gekozen, als onafhankelijke C. H. afgevaardigde. Hij stemde tegen, omdat hij tegen kruisiers was en vóór grotere en gepantserde onderzeeboten.

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES
voor zenders, richtingzoekers en echoloden

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Tel. 444
Werkendam

Rijswerken - grondwerken - asfaltwerken

Zolang de Antiekbeurs te Delft nog geen Politiekbeurs is, kan ik moeilijk over deze jaarlijkse manifestatie, een prijzige overigens, uitweiden. Toch lust het mij iets antiekerigs te berde te brengen, aangezien ik in de gaten heb dat antiek een kwestie van bewaren is. Niet in de zin van conserveren, maar bedoeld, eenvoudigweg, als NIETS WEGGOOIEN! Het klinkt misschien vreemd, maar de woningsituatie is mede oorzaak van de hoge prijzen van antieke voorwerpen. Wij zijn steeds kleiner gaan wonen, waardoor steeds meer moest worden opgeruimd.

Voorbeeld. Dezer dagen bracht ik een bezoek aan mijn zuster, die een nieuwe tafel heeft gekocht. De tafel is niet nieuw, maar oud. Maar als ik zeg, dat zij een oude tafel heeft gekocht klinkt dat armetierig. Het is een zeer oude tafel, een ronde, op een poot. Zo'n tafel kost een fiksdrag. Dat kan een kind niet zien, maar een groot mens wel. Mijn moeder bewonderde de tafel ook en vroeg naar de prijs. Toen zij die vernam, zeide ze: „ik had ook zo'n tafel, maar hij stond me in de weg. Ik heb hem toen aan Sietske de dienstbode gegeven. Die heeft hem in de tuin gezet, omdat zij, toen zij ging trouwen, hem niet kon plaatsen. Een regenbui heeft een definitief einde aan de tafel gemaakt. ... 't is zonde”. Nu, zo erg vond ik dat nu ook weer niet. Tegen de tafel van de wet was hier niet zo gezondigd om het zondebegrip erbij te halen. Toch was het een merkwaardig verhaal. De moeder geeft een ronde tafel weg, die door regenwater min of meer wordt opgelost en veertig jaar later koopt de dochter een peperdure ronde tafel. Had moeder maar de tafel bewaard! Maar zij ging kleiner wonen of zoiets, in ieder geval, het ding moest weg.

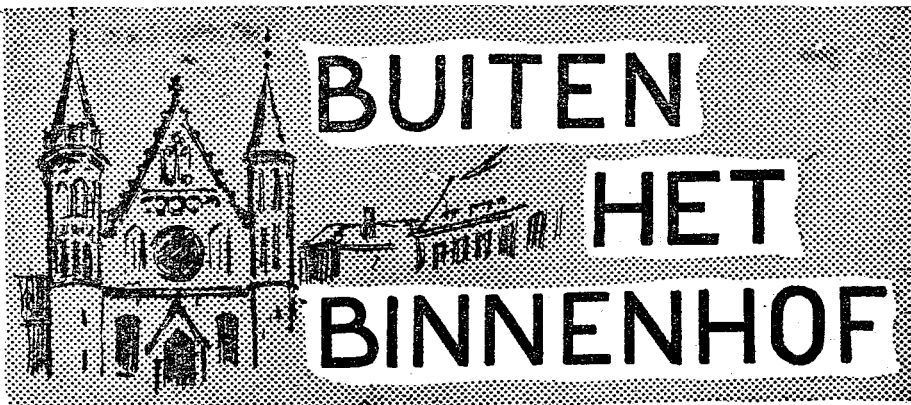
Als ik bij mij broer kom, zie ik dure mahoniehouten stoeltjes staan, met satijn overtrokken. „Eigenlijk hoort er rood pluche op”, vertelde hij mij. Ik zie zulke stoeltjes nog met de voddeman meegaan, toen ik een jaar of acht was. Mijn grootmoeder ruimde ze op, niemand vond ze mooi... zo ouderwets!

O, waar is de houten tabakspot van overgrootvader, die toebehoort heeft (de tabakspot dan!) aan de pastoor van Loosduinen? Hij staat bij mij, maar hij is lange tijd gebruikt (door anderen) als asbak. Nooit kan er meer tabak in, want het hout is doordrongen van de geur van as, die was.

Waar is de snuifdoos van oma en de linnen stofdoekhanger met die velocipèdiste op de klep? De beurs van de vader van grootvader, een gebreid gevalletje met een gouden ring? Waar die witte olielamp met die bijna albasten kap? Ja, waar is het hemelbed met die koperen knoppen en waar is die prachtige kachel, een sierstuk kachelsmeedwerk? Allemaal weggegooid.

Goed, je kunt er geen Antiekbeurs te Delft meevullen. De familie bezat geen schilderijen van Willem Drost of van Pitloot. Er hingen bij oma ook geen Perzische wandkleden aan de muur. Per slot van rekening kwam zij uit Gelders Veenendaal.

En in de familie werd ook geen terracotta beeldje

gevonden uit Mexico, zesde eeuw voor onze jaartelling (hoe weten ze dat altijd zo precies!), maar daar waren toch leuke dingen. Nu ja, noem het geen echt antiek, want daarvoor moet je de kalender een paar eeuwen terugzetten, noem het voor mijn part gezellig oud. Kijk eens, dat de snorrekoppen gebroken zijn en de kristallen wijn glazen in diggelen lagen nog voor ik pap kon zeggen, het is begrijpelijk. Maar ook niemand heeft eraan gedacht om dat mooie kastje, met die laadjes voor het achterkleinkind te bewaren. Waarom zouden de overgrootouders dat gedaan hebben? Toen zij huwden dachten zij niet direct aan de derde generatie en toen zij kinderen hadden, hadden zij aan hen hun harten en handen vol.

Ik hoor mijn vader nog zeggen dat hij een prachtige verzameling speculaasplanken heeft bezeten. Wat deed hij ermee? Speculaaspoppen bakken. En als je dat niet meer deed, dan verkocht je ze. Die hing je toch niet aan de muur! Zo was het. Vandaag bewaart mijn vrouw geen lolaborsteltje voor haar achterachternazaten. Maar als zij het nu eens zou doen...

Opgeruimd staat netjes, is de kreet van onze tijd. Wie nu nog niet in een welvaartsstatus verkeert, zal er nooit inkomen. Probeer eens een stoel van 25 jaar geleden aan de vuilnisman (een Italiaan!) mee te geven. Kost extra. Waarom zou u dat doen. Een koopman in ongeregeld wil die stoel toch graag kopen? Dat denkt u maar. U betaalt voor het weghalen en hij brengt die stoel, laten wij zeggen, naar het Waterlooplein, waar een nieuwe generatie hem misschien koopt. Want dat zitje wordt hoe langer hoe antieker.

Wij kunnen niet meer bewaren. De mooie fotoalbum in rood fluweel gebonden, de verzameling prentbriefkaarten van oom Jan, die de zeeën bevoert. (Wat een postzegels!) het spinnewiel van tante Margje en de portkaraf van oom Frits, waar zo'n prachtig plaatje bij hoorde, van zilver, met opschrift MADEIRA...

De ronde spiegel en de portemanteau van neef en nicht, het klokje op de schoorsteen van oom Jan, verdwenen, want hun huizen gingen dicht en kom er nu eens an!

Zal ik nu die schrijfmachine, waarop ik tik bewaren ja of nee?

William Frankoper

N.V. Rederij en Haringhandel
IMPORT — EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Koopt een goed kostuum
enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De eerste reis is lonend
DUTHLER
VARSSEVELD

Kruiswoordraadsel
Horizontaal: 1. gistschuim; 5. plant; 9. meisjesnaam; 13. plaatsbepalingsmiddel; 14. groet; 15. militair; 16. soort palm; 17. ziek; 19. vork; 20. gewapende macht; 21. aan de windkant; 22. plaats in Kanaän; 25. einde; 27. bijwoord; 31. klimpalm; 33. wekker; 35. open ruimte; 37. roem; 38. luilak; 39. aard (in samenst.); 40. tuinkamer; 42. geld; 43. traag; 45. centrum; 47. teken; 49. hellende weg; 53. deel van Kongo; 55. dierlijk lichaamsdeel; 58. Turkse titel; 59. leger; 61. muziekstuk; 62. lichaamsdeel; 63. boom; 64. invorderen; 65. wapen; 66. eiland; 67. verenbed.
Vertikaal: 1. nauw; 2. O.T.-figuur; 3. stand; 4. touw; 6. draad; 7. gravin van Holland; 8. plaats in Limburg; 9. schip; 10. jongensnaam; 11. schade; 12. beleid; 17. gelijk; 18. niet lang; 23. bediende; 24. plaats in Frankrijk; 25. krachtig; 26. voorzetsel; 28. voorkeursrecht; 29. getal; 30. wapen; 32. vreem-

1	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12
13					14				15			
16				17				18		19		
20							21					
				22		23						
24		25		26				27	28		29	30
31	32					33	34		35			36
37				38							39	
40			41			42			43	44		
			45			46			47			
	48				49	50		51				52
53		54						55			56	57
58						59		60			61	
62						63				64		
65						66					67	

de munt; 33. dierlijk lichaamsdeel; 34. plant; 36. Europeaan; 41. opletendheid (mv.); 44. onbepaald voornaamwoord; 46. lekkernij; 47. plaats; 48. Sowjetsymbool; 50. verstotene; 51. dwaas; 52. strelen; 53. beker; 54. meisjesnaam; 56. rivier in Italië; 57. geheel; 60. drank.

Vertikaal: 1. stammen; 2. rokeren; 3. kerk; 5. neus; 6. damhart; 7. nalaten; 9. noten; 10. kogel; 14. Adamo; 15. lezer; 18. poespas; 19. kantoor; 20. roden; 21. koren; 22. druiven; 23. antenne; 27. egel; 28. blik.

OPLOSSING VAN 3 JULI

Horizontaal: 1. strijker; 4. benijden; 8. ankeren; 10. kruimel; 11. mars; 12. stage; 13. beat; 16. naden; 17. leest; 19. kamer; 21. kleed; 24. eens; 25. aders; 26. luit; 29. ploegen; 30. naleven; 31. stralen; 32. bekende.

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken
ORANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

De Provinciale Staten

A C H T E R P A G I N A

DE verkiezingen voor de Provinciale Staten komen nu reeds in zicht: woensdag 23 maart 1966.

Nog slechts driekwart jaar en het is zover. En dan moet men niet vergeten, dat de dag van de kandidaatstelling, de dag dus waarop de partijen hun kandidatenlijsten moeten inleveren, nog zes weken eerder is, namelijk dinsdag 8 februari 1966.

Binnen een jaar, het duurt al geen elf maanden meer, vinden ook nog de verkiezingen voor de Gemeenteraden plaats: woensdag 1 juni 1966. De kandidaatstelling voor deze verkiezingen is ook weer zes weken eerder, namelijk op dinsdag 19 april 1966.

Al het voorbereidende werk voor de kandidaatstelling en voor de verkiezingscampagne vergt natuurlijk de nodige tijd van de partijleden in kiesverenigingen, Statencentrales en Provinciale Comité's.

Wil men tijdig gereed zijn dan moet men op tijd, niet te laat beginnen. Kandidatenlijsten, programs, brochures, folders enz. enz., het komt niet zo maar tot stand.

Het lijkt zinvol om in de komende weken wat nader stil te staan bij die beide vertegenwoordigende lichamen, waar het volgende jaar bij de verkiezingen om gaat: de Provinciale Staten en de gemeenteraad.

Provinciaal bestuur

Het provinciaal bestuur behartigt de belangen van de provincie en van de ingezetenen van die provincie.

Het provinciaal bestuur. Wat is dat? Kort en krachtig staat dat in artikel 5 van de Provinciewet van 1962:

„Het provinciaal bestuur bestaat uit provinciale staten, gedeputeerde staten en Onze commissaris.

Er zijn dus drie provinciale bestuursorganen, welke samen het provinciaal bestuur vormen.

Bij elke van deze drie staan wij ditmaal even stil.

Provinciale Staten

DE Provinciale Staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van de provincie, zo zegt artikel 6 van de Provinciewet.

Het zal u opgevallen zijn, dat de Provinciale Staten hiervoor nu reeds op twee manieren zijn aangeduid: als „(volks-)vertegenwoordigers” en als „bestuursorgaan”. Zij zijn beide.

Zonder hier nu breed op in te gaan ligt hier een verschil met betrekking tot wat op landelijk niveau geldt, waar wij naast de volksvertegenwoordiging in Tweede Kamer en Eerste Kamer

tevens kennen de Regering, de Kroon (Koningin en Kabinet).

Bij de Provinciale Staten ligt dat dus anders. In dit opzicht zijn de Provinciale Staten in de provincie vergelijkbaar met de gemeenteraad in de gemeente. Wij komen daar nog wel op terug.

De Provinciale Staten in elk van onze elf provincies hebben niet een gelijk aantal leden.

Sinds de Provinciewet van 1962 is het aantal leden van de Provinciale Staten afhankelijk van het aantal inwoners per provincie. Dat is dus een regeling die pas sinds kort geldt. Vóór 1962 was het zo, dat elke provincie een wettelijk vastgesteld gelijkblijvend aantal Statenleden telde.

De nieuwe opzet, waarbij rekening gehouden wordt met het aantal inwoners, is stellig beter. Het volgende staatje geeft een duidelijk inzicht.

tot 200.001 inwoners	39 leden,
200.001—300.000	43 leden,
300.001—400.000	47 leden,
400.001—500.000	51 leden,
500.001—750.000	55 leden,
750.001—1.000.000	59 leden,
1.000.001—1.250.000	63 leden,
1.250.001—1.500.000	67 leden,
1.500.001—1.750.000	71 leden,
1.750.001—2.000.000	75 leden,
2.000.001—2.500.000	79 leden,
boven de 2.500.000	83 leden.

In het volgende staatje laten wij nu zien welk verschil deze nieuwe opzet bracht in de aantallen Statenleden per provincie, vergeleken bij de oude toestand.

Provincie:	Statenzetels voor 1962	Statenzetels sinds 1962
Zeeland	42	43 (+ 1)
Drenthe	35	47 (+ 12)
Groningen	45	51 (+ 6)
Friesland	50	51 (+ 1)
Utrecht	41	55 (+ 14)
Overijssel	47	59 (+ 12)
Limburg	45	59 (+ 14)
Gelderland	62	67 (+ 5)
Noord-Brabant	64	71 (+ 7)
Noord-Holland	77	79 (+ 2)
Zuid-Holland	82	83 (+ 1)
Totaal	590	655 (+ 75)

Hieruit blijkt, dat het college van de Provinciale Staten van Drenthe sinds 1962 — vanwege het inwoneraantal — niet meer het geringste aantal leden telt, maar dat van Zeeland. Het college van de Provinciale Staten van Zuid-Holland bleef het grootste (bijna tweemaal zo groot als dat van Zeeland) Utrecht en Limburg gaven de grootste toename van het aantal Statenleden te zien, Zeeland, Friesland en Zuid-Holland de geringste toename.

Men ziet dat er in 1962 dus heel wat scheef gegroeide verhoudingen op dit punt zijn recht getrokken.

De Provinciale Staten vergaderen in de provinciale hoofdsteden. Zij genieten vergoeding van reis- en verblijfkosten en een vergoeding (presentiegeld) voor het bijwonen van de vergaderingen.

Zij worden om de vier jaar gekozen.

Gedeputeerde Staten

DE Provinciale Staten benoemen uit hun midden de leden van Gedeputeerde Staten, ten getale van zes, aldus artikel 29 van de provinciewet.

Het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten valt dus samen met het lidmaatschap van Provinciale Staten.

Het College van Gedeputeerde Staten is het college voor het dagelijks bestuur. In elke provincie is het aantal leden van Gedeputeerde Staten even groot. Zij worden door de Provinciale Staten voor vier jaren be-

noemd. Zij genieten een jaarwedde, welke door de Kroon, Provinciale Staten gehoord, wordt vastgesteld.

Het college van Gedeputeerde Staten in de provincie is te vergelijken met het college van burgemeester en wethouders in de gemeente, temeer als men bedenkt, dat naast de gedeputeerden er in de provincie ook nog is de commissaris der Koningin, wiens functie vergelijkbaar is met die van de burgemeester van de gemeente.

„Onze Commissaris”

DE Commissaris der Koningin wordt door de Kroon voor het leven (leeftijdsgrens echter 65 jaar) benoemd.

De Commissaris der Koningin heeft een jaarwedde, welke door de Kroon wordt vastgesteld.

Nog een paar interessante wettelijke bepalingen.

De Commissaris moet zijn vaste woonplaats hebben in de gemeente waar de vergaderingen in de Provinciale Staten worden gehouden. De Kroon kan hem echter, Gedeputeerde Staten gehoord, toestaan elders in de provincie zijn vaste woonplaats te hebben. Indien de Commissaris meer dan vijf dagen buiten de provincie zal vertoeven moet hij daarvan tijdig mededeling doen aan de Minister van Binnenlandse Zaken.

Het elftal

MOMENTEEL zijn er de volgende Commissarissen der Koningin.

In Groningen: Mr. C. L. W. Fock, in Friesland: Mr. H. P. Linthorst Homan, in Drenthe: Mr. K. H. Gaarlandt, in Overijssel: jhr. mr. dr. O. F. A. H. van Nispen tot Panneerden, in Gelderland: Mr. H. W. Bloemers, in Utrecht: Mr. C. Th. E. Graaf van Lynden van Sandenburg, in Noord-Holland: Mr. F. J. Kranenburg, in Zuid-Holland: Mr. J. Klaasesz, in Zeeland: Mr. J. van Aartsen, in Noord-Brabant: Dr. C. N. M. Kortmann, in Limburg: Mr. Dr. Ch. J. M. A. van Rooy.

Opvallend is, dat alle elf commissarissen juristen zijn.

Op de taak van de provinciale bestuursorganen komen wij de volgende keer nader terug. WIDEK

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf!

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!

Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag

Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR EIGEN KRING IN

FRIESLAND

DOUMA's IJZERHANDEL N.V.

Grootzand 66 - Postbus 30 - Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaft-, band- en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.
Gereedschappen en machines voor metaalbewerking.

Garagebedrijven

TH. F. BRUINSMA

BOLSWARD - SNEEK

tel. 05157-2848 05150-3262

DAF & PEUGEOT DEALER

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

SCHILDERSBEDRIJF T. HAARSMA

Vijverstraat 7 - Tel. 05170 - 2047 - Franeker

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen voeding... doch ook een lekkernij!

Alle **TEXTIELGOEDEREN,**

BEDDEN, DEKENS,

MATRASSEN, COMPLETE

WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

NATIONALE ONDERLINGE VAN 1908

Leeuwarden - Ooster-Grachtswal 123

Tel. 05100 - 20446 - 24581

's-Gravenhage - Javastraat 58

Tel. 070 - 636583

Directie: K. Hoogenkamp

- * Ziekte-
- * Ziektekosten-
- * Ziekenhuiskosten-
- * Ongevallen-
- * Auto-
- * Bromfiets-
- * Motor-
- * Wett. aansprakelijkheid-
- * Invaliditeit-
- * Brand-
- * Gezinshulp-
- * Rijwiel-
- * Glas
- VERZEKERINGEN**

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v/h Fa. J. Haitsma

Kanaalweg 14 - Tel. 05178 - 2644-2645 - Harlingen

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

POST HALLUM

BUREAU VOOR ASSURANTIESERVICE
TEL. 05183 - 475

VOOR DOELMATIG EN ECONOMISCH VERZEKEREN

RIVEL

Fabriek van rijwielen en autopeds

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 269

Beddenmagazijn

JAN HARMS

Onze specialiteit: **voor gezonde slaap**
DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31 - 35 - SNEEK

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

ABDICATIE?

"DE districtscommandant van de Rijkspolitie maakt aan het publiek bekend, dat het reizen met de laatste tram van Spijkenisse naar Rotterdam aan een ieder moet worden ontraden. De politie aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid, wanneer iemand in die laatste tram door een nozembende, door de drank verhit, wordt gemolesteerd. De sterkte van de Rijkspolitie is onvoldoende, zodat het niet mogelijk is, elke zondagavond een politieman de reis mee te laten maken. (Trouwens, als er wél een politieman meegaat, gebeurt er niets. Dan houdt de bende zich koest.) Een ieder is dus in zijn eigen belang gewaarschuwd."

Deze publikatie is — in deze vorm — door ons verzonnen. Maar in feite zijn mededelingen van deze strekking wel in de pers verschenen.

HET was op zondagavond een bende in die laatste tram. Er reisden nozembendes mee, die in Spijkenisse waren gaan dansen en drinken. Het gevolg was: vernielingen en molestaties. De politie heeft geen mensen, om er op toe te zien, verklaart zij aan de pers. Zij geeft dus de tram vrij aan de nozems, openlijk en voor iedereen. De verkeersinspectie adviseert de maatschappij de laatste tram te laten vervallen. Dat advies wordt opgevolgd. Later zal het weer worden geprobeerd, en als de nozembende dan verstek laat gaan, rijdt de tram. Krijgt de bende daar de lucht van en komt zij weer opdagen, dan vervalt de tram weer. Het zijn allemaal mededelingen in de pers, mededelingen afkomstig van de bevoegde autoriteiten, van de politie-chefs en de directie van de R.T.M.

DE mensen van de tram laten wij er verder buiten. Maar met politie en justitie zijn we nog niet klaar. Want dit is niet de eerste keer, dat van politiezijde wordt gezegd, dat zij er niets aan kan doen. Toen er aan het strand van een van de Zuidhollandse eilanden baldadigheden waren gepleegd in de nacht, is een politieman, die daar voor de veiligheid had te zorgen, zelfs geïnterviewd voor de t.v. Hij heeft toen ge-

zegt, dat hij er weinig aan kon doen, want hij kon niet overal tegelijk zijn, maar anderen hadden wél schuld, nl. degenen, die onvoldoende zorgden voor vertier en gelegenheden voor vermaak op zondagavond. Nu — in Spijkenisse is zoveel gelegenheid in dit opzicht, dat vanuit Rotterdam, en zelfs uit Den Haag de vermaakzoekers komen. En tóch een bende, na afloop — in de tram.

HIER mag geen enkel misverstand zijn. Het is wáár, dat de politie niet overal bij kan zijn. Op een van onze heerlijke Waddeneilanden, waar ik sedert jaren in de vakantie sober ga leven en uitrusten, is een net van prachtige fietspaden door duin en bos. Allemaal fietspaden, als zodanig gemerkt met een rechthoekig bord met het opschrift rijwielpad. Dat is dus alleen voor fietsers, niet voor brommers. Trouwens, als daar brommers gaan racen, is dat een levensgevaarlijk bedrijf, vanwege de scherpe bochten zonder uitzicht tussen de duinen.

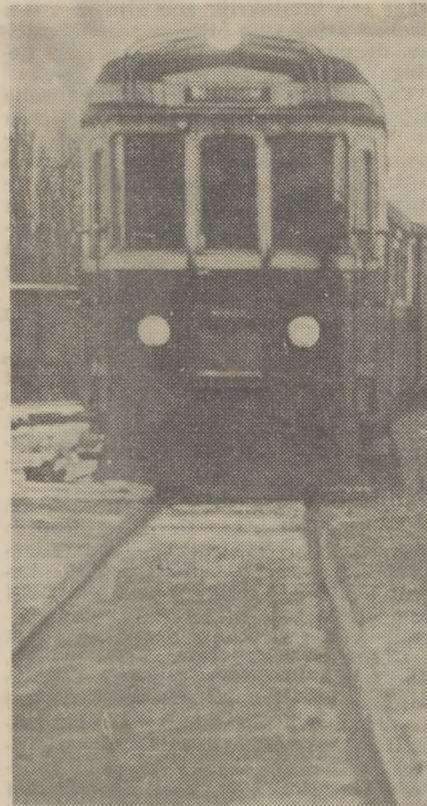
Maar er rijden wel brommers. Het laatste jaar komen er ook geregeld ruiters te paard langs en verwoesten het wegdek.

Als ik nu de politie waarschuw en ik zou tot antwoord krijgen: wij weten het wel, maar wij hebben geen mensen om er op toe te zien, — zet u dat maar gerust in de krant — en de mensen, die wij nog hebben, moeten geregeld bij de aanlegsteiger zijn om het verkeer te regelen — wel dan zou zo'n antwoord mij ergeren. Maar dat niet alleen.

Ik zou het zien als een bewijs, dat „het gezag” bezig is te abdiceren. En ik zou mij wenden tot de heer Procureur-Generaal als directeur van politie, en hem vragen, of zulke openbare mededelingen geoorloofd zijn. Zij staan gelijk met de uitgifte van kaperbrieven.

De minister van justitie moet toezien, want hij is de hoogste chef. Hij moet er op toezien, dat zijn ondergeschikten nooit in het openbaar de politie machteloos verklaren, ook niet, als de sterkte onvoldoende is. De veiligheid van personen en goederen bestaat niet daarin, dat overal een politieagent aanwezig is, maar dat iedereen weet op goede gronden wéét, dat de politie altijd aan het langste eind trekt.

Wat de tram Spijkenisse—Rotterdam betreft, trekken de nozems aan het langste eind. En dit wordt door de politie zelf niet alleen aanvaard, maar ook „verklaard”. Wanneer het is, zoals

In de tram van Spijkenisse naar Rotterdam trekken de nozems aan het langste eind.

het hoort, dan heeft de politie maar één mededeling aan de pers:

Zij zal nooit en nergens gedogen, dat de orde wordt verstoord, en ieder moet er rekening mee houden, dat zij aan het langste eind trekt, desnoods door het nemen van harde maatregelen.

EN hier moeten een paar kanttekeningen bij. In de eerste plaats: de politie heeft daarbij recht op de steun van de openbare mening, en dus ook van hen, die pretenderen, de openbare mening te vertolken, de t.v. daarbij inbegrepen. Het is bekend, dat althans de jonge lieden, die door twee van onze omroeporganisaties achter het nieuws onze opinie trachten te vertolken of te vormen, er een handje van hebben, om de politie aan te vallen. Een recent voorbeeld is wat er gebeurde bij een demonstratie tegen de verlovings van H.K.H. Prinses Beatrix en de heer Claus von Amsberg. Het was een demonstratie van niks, door een paar linkse Amsterdamse studenten op touw gezet. De politie greep in. Maar de reporter van de K.R.O., kennelijk tevoren gewaarschuwd en ingewijd, was er bij. Om zulk een relletje als nieuws te presenteren. De leider van het overigens onbeduidende relletje kreeg volop gelegenheid, om zijn verhaal voor de t.v. te doen. De aanplakzels van het troepje werden vertoond. Het bleek later, dat een man van de Vara mee geweest was, toen een groepje anarchisten ging plakken. Ook te voren gewaarschuwd en ingewijd. En de Vara heeft haar best gedaan om met de K.R.O. te ijveren tegen de politie.

Het is geen wonder, dat het moeilijk is, voldoende mensen bij de politie te krijgen, ondanks vele wervingsacties. Want iedereen weet, dat de politie niet alleen bij nozembendes en wepiraten, bij souteneurs en vechtersbazen, maar ook bij sommige t.v.-reporters en enige journalisten, altijd de kwade pier is. Ook kranten, waar men het niet van zou denken, doen daaraan periodiek mee, in hoofdzaak, door zich zorgen te maken over de zenuwen der politie.

Deze week

- Politie en nozems (pag. 1)
- Actueel commentaar (pag. 2)
- De nota-Vrolijk in het parlement (pag. 3 en 6)
- De „natte” mijnwet in de Tweede Kamer (pag. 4 en 5)
- Mannen van Patrimonium (pag. 7)

MAAR nu terug naar de stelling, dat de politie nooit mag abdiceren. Zij doet nimmer aan den volke kond: wij staan machteloos. Zij verkondigt met overtuiging de stelling: de politie trekt altijd aan het langste eind. En minister Samkalden, zorgt er voor, dat zij dit verkondigt, en helpt haar om het waar te maken. Dat behoort samen te gaan. Helpen om het waar te maken, dat betekent ook, de middelen er voor beschikbaar stellen.

WIJ volstaan met drie punten te noemen. Er wordt nog al wat reclame gemaakt voor de witte Porche van de Rijkspolitie, die zo vinnig kan reageren. Maar dat dreigt een paradepaardje te worden.

Nodig is een sterke verkeersbrigade, een soort verkeersgendarmarie, zoals op Amerikaanse wegen, die niet enkele malen op drukke dagen een ritje maakt, maar minstens de frequentie heeft van de wegenwacht, en dan bij dag en bij nacht, met een ruime bevoegdheid en pittige instructies om maatregelen te nemen, inbeslagname van voertuigen en rijbewijzen inbegrepen.

In de tweede plaats moet de mobiliteit van de Rijkspolitie in het algemeen zo opgevoerd worden, dat een deel van de manschappen telkens gedurende een bepaalde periode de hoogste paraatheid heeft, om bliksemsnel te kunnen worden gezonden naar een plek, waar haar komst niet wordt vermoed, en waar men denkt, dat alleen maar een eenzame postcommandant en vader van een gezin zijn vele plichten tracht te coördineren. In de derde plaats bepleiten wij een verandering in onze rechtspraak.

Als b.v. relletjesmakers op zondagavond worden opgepakt, om des maandagmorgens om tien uur voor de kadi te verschijnen, dan zou dat een heel gezonde zaak zijn.

Wij zijn tot nu toe zo gezapig en zo perfectionistisch, dat sommige eenvoudige zaken maandenlang onderzoek vergen, voordat men meent te kunnen weten, of de zaak vervolgd zal worden. Iedereen in Utrecht weet daar wel een voorbeeld van.

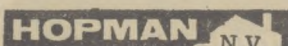
DE minister van Justitie heeft hier krachtig de leiding te nemen. De Staten-Generaal hebben er niet zoveel belangstelling voor, voor die strikte handhaving van het gezag. Zij hebben bij de begrotingsbehandeling de tijd nodig voor de bespreking van de vraag, of de vier oorlogsmisdadigers in Breda in de gevangenis moeten sterven, of de gevangenen voldoende modern zijn ingericht en of de politie wel over de nodige tact beschikt, om het vertrouwen van het publiek te winnen. **A**

- PIANO'S
- VLEUGELS
- PEDALION
- ELEKTRONISCHE INSTRUMENTEN

R. v. d. Burg N.V.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8
Telefoon 03490 - 13877

HET IS

HOPMAN N.V.
ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*
ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS- WERELD

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDEKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 10

's-GRAVENZANDE

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

Visser

Electrotechniek N.V.

Breesstraat 128 - BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244

GEVESTIGD SINDS 1919

NIEUWBOUW

BOUWBEDRIJF

VOS

Alkmaar

Doelenstraat 19 - Telefoon 02200-14092

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telefoonno. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld - Giessendam

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW
HARDINXVELD

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNRECHT

NEDERLANDSE

GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.
ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.
STUDENTENABONNEMENT:
f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

*** Doctrinair

Het Vrije Volk heeft — op vriendelijke wijze — gereageerd op ons artikel over het constitutionele koningschap. Wij hadden met genoegen geconstateerd, dat de socialistische in Nederland hun doctrinaire republikeinse standpunt hadden laten varen. Het Vrije Volk ontkent niet, dat tegenwoordig vele socialistische de parlementaire monarchie, zoals die in Nederland bestaat, niet alleen aanvaardt, maar daaraan de voorkeur geven boven een republiek.

Maar het blad ontkent, dat men vroeger zo doctrinair republikeins is geweest.

Wij zullen met een duidelijk voorbeeld bewijzen, dat zulks wel het geval was. Noorwegen werd in 1905 losgemaakt van Zweden. Bij plebiscliet besliste het Noorse volk, dat de nieuwe staat een koninkrijk zou zijn met een Deense prins (die bij zijn troonsbestijgen de naam Haakon aannam) als koning.

Toen die beslissing op democratische wijze was tot stand gekomen, besloten de Noorse socialistische deze beslissing loyaal te aanvaarden en zich niet te onttrekken aan de plechtigheden bij de ontvangst en de kroning. Nu bleven in die tijd de socialistische uit de Ridderzaal weg als de Koningin kwam om krachtens de Grondwet de zitting der Staten-Generaal te openen.

Toen in 1908 minister Heemskerk in de Tweede Kamer meedeelde, dat H.M. Koningin Wilhelmina een kind verwachtte en de Kamer-voorzitter zich tot tolk der Kamer maakte, om de vreugde daarover uit te spreken, ijde Troelstra naar het spreekgestoelte, om te verklaren: dit is NIET gezegd namens de socialistische.

Maar nu koning Haakon. Toen de Noorse socialistische zeiden: het Noorse volk heeft bij meerderheid van stemmen gekozen voor de monarchie en koning Haakon, DAT AANVAARDEN WIJ ALS DEMOCRATEN, en wij onttrekken ons niet, enz. toen heeft Het Volk, officieel orgaan van de S.D.A.P. deze houding en dit optreden van de Noorse socialistische VEROORDEELD als principieel onjuist, als NIET VERENIGBAAR MET DE REPUBLIKEINSE BEGINSELEN VAN DE SOCIALISTEN. Het Volk sloot zich daarbij met ijver aan bij het Duitse socialistische blad Vorwärts, dat hetzelfde republikeinse standpunt had verdedigd.

Boekbespreking

De glimlach van
Justitia

Niets gaat met zoveel ernst gepaard als het werk van de justitie. Maar Justitia is geblinddoekt en daardoor zien wij haar ogen niet. Ook in die ogen is soms het twinkelen van de humor. Zij tracht de weegschaal van het recht in volgestrekte balans te houden, doch ondertussen kent ook zij de lach, zij het een verborgen glimlach. Iemand heeft gezegd dat de humor een op de intellectualiteit stoelende vitaliteit is.

Recht en lach ontmoeten elkaar regelmatig, maar meestal merken we dat niet omdat wij er eenvoudig niet aan denken, dat ook in het recht de humor soms zijn kans krijgt. Mr. A. Pitlo heeft een boek geschreven onder de titel: De lach in het recht. Het verscheen in 1963 bij H. D. Tjeenk Willink en Zn. te Haarlem.

In de 15e eeuw, zo schrijft mr. Pitlo in zijn boek, werd een haan verbrand

wegens hekserij omdat hij een ei gelegd had en in dezelfde eeuw deed een bisschop van Lausanne de meikevers in de ban. In al deze gevallen lachen wij du haut de notre grandeur om wat nimmer als grap is bedoeld. Het is — aldus nog steeds mr. Pitlo — een soortgelijke lach als in ons opwelt als wij in de moderne rechtspraak lezen, dat biljarten een lichaamsbeweging en schaken een kansspel is en als wij een rechtbank in dodelijke ernst horen verkondigen, dat in de zin van artikel 1a van het Erkenningereglement Wederverkopers Bakkersartikelen een krentebrood een brood is.

Intussen is er een belangrijk verschil in grappen met het recht en de lach om het recht en de lach in het recht. In het eerste geval neemt de burger een loopje met het recht, de wetgever of de rechtsgeleerde; maar in de lach in het recht nemen de wetgever en de rechter een loopje met het recht.

Mussolini heeft eens beweerd, dat humor iets is voor de verslachte volkeren in Noord-Europa. Hij voegde er aan toe: „Wij, Italianen, kennen geen humor”.

Gelukkig weten wij de humor te waarden. Humor is de lach, die ook een traan teweeg kan brengen, zegt Mr. Pitlo ergens in zijn boek. — Humor is een vorm van moed in het moeilijke ogenblik — vandaar dat er verbinding is van humor met de galg. De galghumor is de uiterste vorm van humor. Er is de boosdoener, die op weg naar het schavot aan de man naast hem vraagt: „Wat voor dag is het vandaag?” en dan, op het antwoord dat het maandag is, mompelt: „Mooi begin van de week.”

De schrijver van De lach in het recht weet vaak bijzonder aardig te typeren. Zo zegt hij dat men tot het midden van de 18e eeuw in de geestesuitingen mist de verheerlijking van het verleden omdat men zich toen nog één voelde met het verleden. Deze verheerlijking kan pas komen als men het verleden als verleden leert beschouwen, als men zich bewust wordt, dat er een kloof is tussen toen en nu.

„Het verschijnsel”, zo zegt de schrijver, „is nauw verbonden aan de opkomst van romantiek en nationalisme. Het is over en weer elkanders oorzaak en gevolg. Het is dan voor het eerst, dat de mens zich een roes drinkt aan de grote daden van een voorgeslacht, veel edeler, veel hoger dan hij. Het is dan, dat hij antiek gaat verzamelen en oude gebouwen gaat restaureren. Het is dezelfde periode waarin de mens voor het eerst kwijnend zucht bij een zonsopgang in een bloedrode hemel, — en niet meer, zoals de vorige generaties dat hadden gedaan, bij dit schouwspel slechts opmerkt: dit betekent morgen regen”.

Maar vinden wij tegenwoordig werkelijk de humor in het recht? Neen, zegt de schrijver Pitlo in zijn conclusie. „Op ons cultuurniveau is de lach hermetisch buiten het recht gesloten. Onze fase van ontwikkeling is die van de mogelijkheid grappen in wetgeving of rechtspraak te maken, voorbij . . . Wie heden in het recht zou lachen, zou een daad van verstandsverbijstering verrichten . . .”

Wel is er nog humor met en om het recht. De slimme advocaat, de domme rechter zijn vaak figuren geweest in humorrubrieken. Maar in het recht zelf komen we geen humor meer tegen. Hoogstens herkennen wij in de statige taal en stijl van wetsvoorschriften de schijnbare argeloosheid van Justitia, — een argeloosheid die intussen de puntjes op de i zet.

Wij hebben het hier genoemde boek met interesse gelezen, meer als manier van ontspanning dan als studiemateriaal. Maar zo is het door de schrijver ook stellig bedoeld.

STALEN bureaus, stoelen, tafels
wandstellingen
rijwielstandaards
Vraagt gratis folder
"MEKA"
Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

* Zuid-Afrika

Geachte redactie,

In „Nederlandse Gedachten” van 26 juni 1965 (pagina 2) heb ik de vragen van dr. J. Meulink aan de Minister van Buitenlandse Zaken gelezen.

Ik heb aan dr. J. Meulink ook een vraag.

Is het de heer Meulink bekend, dat de leidende politici van de Zuid-Afrikaanse Nationale Partij zeer goede vrienden van het Derde Rijk waren; dat Verwoerd, Strijdom, Malan, de drie premiers na 1948, dr. Dönges, de minister van financiën; dr. Diederichs, de minister van economische zaken; Vorster, de minister van justitie, óf Duitsland in de dertiger jaren bezocht hebben en zich voor het nationaal-socialisme ingezet óf aan nazistisch geïnspireerde organisaties hebben toebehoord? (Gegevens ontleend aan een artikel van de West-Duitser Freimut Duvé).

Ik neem aan dat de heer Meulink wel aanvoelt waar ik met deze vraag heen wil, want ik heb wel degelijk aanvoelt wat de heer Meulink met zijn vragen bedoelde, namelijk het kryptocommunistische karakter suggereren van „Defence and Aid Fund”. Weet u, mijnheer Meulink, dat hysterische communistenvrees goede democraten in het schuitje van het fascisme kan doen belanden?

Dit is wat ik had op te merken n.a.v. de vragen van dr. Meulink.

Met dankzegging voor de plaatsing, teken ik

Drachten,

J. Veenstra Jr.

Dr. Meulink antwoordt:

De brief van de heer Veenstra behoeft dunkt mij weinig commentaar. Immers de door mij gestelde vragen betreffende het karakter van het steunfonds hebben niets te maken met de gezindheid van de politici van de Zuid-Afrikaanse Nationale Partij.

In mijn vragen heb ik alleen gewezen op de bedenkelijke relaties van dit Fonds. Uit de doelstellingen van het Fonds blijkt ook het politieke karakter.

Betaling abonnementsgeld

Wij herinneren onze abonnees aan de betaling van het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar 1965.

Prettig zouden wij het vinden, indien u op korte termijn f 4,- wilt overschrijven op de postgirorekening 89673 van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Hoewel practisch iedereen op het nieuwe bedrag is ingespeeld, wordt nog wel eens het oude bedrag overgemaakt, hetgeen wij gaarne willer voorkomen. Op uw medewerking daartoe wordt gaarne gerekend. Hartelijk dank daarvoor!

Mogen wij ook nog eens uw aandacht vestigen op betaling PER INCASSO-GIRO. Reeds meerdere malen hebben wij u op deze betalingsregeling gewezen. Het aantal abonnees, dat hertoe overgaat neemt steeds toe. Met betrekking tot de betaling van het tweede halfjaar 1965 ontvangen wij in de laatste weken 500 machtigingen. De abonnees, die tot incasso-giro zouden willen overgaan, doch de toegezonden machtiging nog niet aan ons deden toekomen, verzoeken wij dit alsnog te doen.

Mocht deze machtiging in het ongereede zijn geraakt, dan sturen wij u op uw verzoek gaarne een nieuwe toe.

fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoler- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

TWEDE KAMER

De nota-Vrolijk in het parlement besproken

Vorige week dinsdag en woensdag werd in de Tweede Kamer de nota inzake het omroepbestel behandeld, beter bekend als de nota-Vrolijk.

Uitvoerig heeft de pers, radio en televisie u voorgelicht over datgene wat de verschillende woordvoerders naar voren hebben gebracht.

Uit het oogpunt van een bredere informatie laten wij nu enkele gedeelten volgen uit het betoog van onze woordvoerder, de heer Schakel.

Belangrijke media

Wij spreken vandaag hier met elkander over een belangrijke zaak van geestelijke volksgezondheid. Ik hecht eraan om dat vast te stellen. Men heeft nl. in de commentaren op de aanleiding tot de regeringswisseling af en toe deze zaak wat railerend en kleinerend behandeld. Ik denk aan een heel serieus dagblad, dat nooit na zal laten, het politiek gebeuren vanuit zijn diepste achtergronden door te lichten. Dit dagblad meende deze zaak af te mogen doen met een kwalificatie, die ongeveer hierop neerkwam: „De rel om het kijkkastje”. Ik ben van mening, dat een heleboel van deze beschouwingen worden gegeven „pour besoin le la cause”. Deze nieuwe regeringscoalitie past niet in bepaalde politieke kramen. Men is in die kringen nogal exclusief met betrekking tot het tolerabele en honorabele van bepaalde coalities. In dat licht bezien, past het natuurlijk ook de aanleiding tot regeringswisseling af te doen als een eigenlijk onbetekenend niemendalletje. Ik ben overigens van mening, dat er niet veel moeite voor nodig is door dat politieke ballonnetje heen te prikken. Degene, die deze zaken in alle objectiviteit wil zien, kan niet ontkennen, dat radio en televisie machtige produktie- en distributieapparaten zijn op geestelijk en cultureel erf.

Dit hebben de pioniers op dit terrein ook wel degelijk onderkend. Die pioniers hebben daaruit ook de consequenties getrokken. Zij hebben zich aangegord, mag ik wel zeggen. Hierin brak een stuk volkskracht door. Zij hebben de risico's aanvaard. Zij hebben alle negatieve kritiek van zich afgeschud en zij hebben gedaan wat hun hand vond om te doen.

Ik geloof, dat ons, wat verwende nazaten van die pioniers in deze welvaartseeuw, eerder het brengen van een eresaluut aan deze voortrekkers past dan dat wij hun levenswerk ridiculiseren en karikaturiseren.

Ik sprak van een belangrijk produktie- en distributieapparaat op het culturele erf. Laat ik een voorbeeld hiervan mogen geven. Iedereen in deze vergaderzaal zal zich nog wel herinneren de bekende 24-uurs-uitzending over radio en televisie, getiteld „Open het dorp”. Wie zich herinnert wat er in die 24 uur aan sentimenten in ons volk is losgeweekt door het hulpmiddel van deze apparatuur, zal niet kunnen stellen, dat wij hier over een onbetekenende zaak met elkander politiek verschil van mening hebben gekregen en dat wij vandaag met elkander over een onbeduidende zaak discussiëren. Ik heb mij zelfs weleens laten vertellen, dat er bepaalde predikheren in Nederland zijn, die op Oudejaarsavond, wanneer een bekend kleinkunstenaar in de ether is, het aanvangsuur van de oudejaarsavonddienst daarop wat afstemmen. Hieruit blijkt, dacht ik, wel heel duidelijk wat de mogelijkheden van deze media zijn. Als ik dan nog een recente belevenis in de herinnering mag roepen, zou ik willen wijzen op

een televisie-uitzending van een van de Nederlandse cabaretiërs — ik meen dat het op een zaterdagavond was —, die miljoenen Nederlanders op die avond 3 uur lang door het hulpmiddel van deze media volkomen in zijn ban had.

Schijnopenheid?

Men kan wel zeggen, dat hier van schijnopenheid sprake is. Ik stel een andere stelling daar tegenover. Ik zeg: dit bestel is zo open als het maar kan. Waar in Europa vindt men een dergelijk open bestel? Wie de organisatie van het radio- en televisiewezen in West-Europa bekijkt, stuit op drie vormen. De eerste vorm is deze, dat de overheid de omroep in haar hand monopoliseert. De tweede mogelijkheid is die van een vergunningstelsel, dat echter — dusdanig is opgezet, dat alle beschikkingsbevoegdheid en ook alle beleidsbeslissingen in wezen vallen bij de hoge overheid.

Wij krijgen hier, in Nederland, een bestel geoffreerd, waarbij het accent in sterke mate gebracht wordt bij het volk zelf. Als ge 10.000 of 15.000 leden hebt, al naar gelang het gaat om televisie of radio, en ge voldoet aan een aantal andere eisen, hebt ge toegang tot de ether, op zeer civiele voorwaarden. Men moet eens vergelijken de omstandigheden, waaronder de bestaande omroeporganisaties vóór de oorlog financieel geconfronteerd waren om die ether inderdaad te kunnen bespelen. Men kan nu wel spreken van schijnopenheid, maar ik zeg daar tegenover: dit is een bestel, dat zich baseert op de vrije maatschappelijke krachten. De aard van het medium en de aard ook van de dingen, die via dat medium tot ons volk komen, vragen ook een inschakeling van die vrije maatschappelijke krachten. Het is immers duidelijk, dat wij hier met culturele vragen bezig zijn. Nu zijn er van „cultuur” veel definities gegeven, maar een heel simpele is: cultuur is al datgene, wat de mens aan de natuur toevoegt. Dan wordt de mens tussen de natuur en de cultuur in geplaatst. Die mens is nooit een robot; de mens heeft een levens- en wereldbeschouwing, of hij dat zelf in de gaten heeft of niet. Dat is secundair. Hij heeft ze. Die levens- en wereldbeschouwingen — de historie is er om dat te bewijzen — zijn door alle eeuwen heen de grote cultuurbevruchters en de grote stijlvormers geweest.

Wij moeten dankbaar zijn, dat ook in dit bestel gemikt wordt op die vrije maatschappelijke krachten. Als die er zijn, krijgen zij hun kans. Als men die kans niet wenst te benutten, dan zou het een onjuist systeem zijn om degenen, die zich tot de woordvoerders van de mensen maken, die zich niet wenssen in te zetten, bij wijze van cadeau van de overheid een zendvergunning in de schoot te werpen. Een zendvergunning blijft in Nederland een recht, dat men zich zelf kan verwerpen; dat is openheid. Dat is ook democratisch, niet alleen in politieke zin; het is ook maatschappelijke democratie. Maatschappelijk democratie betekent, dat een volk de gelegenheid wordt geboden zich actief in te schakelen. Dat is ook zo in de politiek. Men kan zich natuurlijk beperken tot het afgeven van zijn stem. Er zijn er zelfs, die nog verder gaan en hun stem niet eens afgeven, maar iedere man of vrouw, die reëel mede inhoud wil geven aan een bepaalde politieke boodschap, van welke partij ook, is genoodzaakt om lid te worden van die partij en om langs die organisatorische weg inderdaad mee invloed op die uiteindelijke politieke boodschap uit te

oefenen. Men kan wel zeggen: dit is schijnopenheid, maar ik zou willen vragen: is een systeem, waarbij de selectie en kwalificatie in betekende mate in handen worden gelegd van de overheid, zo'n gelukkig systeem? Moeten wij niet bijzonder dankbaar zijn voor een voorstel, waarbij een aantal zo objectief mogelijke normen worden genoemd, normen die in gemeen overleg tussen de volksvertegenwoordiging en de Regering, het kabinet, tot stand zijn gekomen?

Men kan zich daartegen wel verzetten, men was vorige week in deze Kamer aan een bepaalde zijde bij de natte Mijwet ook niet zo geporteerd voor het geven van ver gaande bevoegdheden aan de overheid. Wanneer

M. W. SCHAKEL

.....spreken zonder één enkele aantekening.....

men spreekt over „zo objectief mogelijke normen”, kan men toch niet om het getal heen? Ik vond in het „Algemeen Dagblad” van 1 april — het was geen aprilmop — een lange lijst, waarboven stond: „Zij willen erbij in de ether”. Dat was een lijst met 47 organisaties en personen, die zich officieel ten departemente hebben gemeld ter verkrijging van een zendvergunning. Moeten die 47 organisaties en personen nu worden gewogen op de subjectieve weegschaal van de bewindsman, die toevallig ten departemente resideert? En om der wille van de vrijheid en om der wille van de democratie kiezen wij voor een systeem, dat een zo groot mogelijke gelijke rechtsbedeling garandeert. Dit is alles met betrekking tot de openheid en de toegangseisen.

N.R.U. en N.T.S.

Ik kom nu op het derde punt, n.l. de bestuurlijke en programmatische samenwerking. Wij ontmoeten daar de Nederlandse Radio Unie en de Nederlandse Televisiestichting-nieuwe stijl, de programmaraden en de coördinatiecommissies; een belangrijke wijziging in het bestaande bestel. Ik hecht eraan daarover namens mijn fractie een paar opmerkingen te maken. Wij denken nogal genuanceerd over het totaal. Ik wil vooropstellen, dat wij gaarne akkoord gaan met de gelegenheid tot verdergaande integratie, die hier wordt geschapen voor de culturele en maatschappelijke organisaties in het totaal van ons omroepbestel. Wij hebben er ook oog voor, dat bij alles, wat ons in dit volk scheidt, er een gemeenschappelijk raak- en ontmoetingsvlak is en dat dit in ons omroepbestel, meer dan tot dusverre, organisatorisch en programmatisch tot uitdrukking kan komen. Wij gaan daarmee van harte akkoord. Toch moet men de dingen goed en in een juiste verhouding zien. De N.R.U.- en N.T.S.-nieuwe stijl waren in hun „oude stijl”-periode praktisch niet meer dan de beheerders van de apparatuur. Zij krijgen nu, zou ik willen zeggen, een soort Januskop; zij blijven beheerders van de apparatuur, maar daarnaast gaan zij met een eigen staf een eigen programma uitzenden. Als ik goed heb geteld, betekent dit, dat deze beide organisaties voor de televisie driemaal zoveel zendtijd krijgen als de nu grootste omroeporganisatie en voor de radio anderhalf maal de zendtijd van elk der bestaande grote omroeporganisaties.

Ik wil in alle duidelijkheid zeggen, dat hier voor mijn fractie ligt een stuk politiek compromis. Wij zullen de gedane toezegging op het punt van dit compromis gestand doen, maar tot meer achten wij ons noch gehouden, noch geroepen. Wanneer er van dit algemeen programma een magneetwerking zou uitgaan op degenen, die in Nederland de ene nationale omroep voorstaan — ik dacht, dat dit nogal

duidelijk doorklonk in het betoog van mijn collega Burggraaf —, dan wil ik namens mijn fractie dezulken wel zeggen, dat men ons op zijn weg zal ontmoeten; wij zijn daar niet voor geporteerd.

Reclame

Ik kom nu aan het punt van reclame in radio en televisie. De commerciële televisie is dus definitief van de baan, niemand neemt daarvoor meer de handschoenen op; dat is winst. Ik heb in december tot tweemaal toe vanaf deze plaats aan de toenmalige Minister-President, de heer Marijnen, zeer categorisch de vraag gesteld of de commerciële televisie van de baan was, ik heb daarop tot tweemaal toe niet het minste antwoord of schijn van antwoord gehad; dat zwijgen was natuurlijk veelbetekenend. Zelfs het leggen van een — financiële — band tussen een bepaalde reclameboodschap en het programma, waarin die reclameboodschap is geplaatst, is van de baan. Dit was een zwakke nagalm van het commerciële-televisielied, en omdat het lied ons niet zinde, zinde die nagalm ons ook in geen enkel opzicht. Het is duidelijk, dat de opening naar de winst eruit is. Radio en televisie blijven uit handen van de money-makers. Ik heb geen bezwaar tegen het zakenleven en tegen het particuliere initiatief of tegen een gerechtvaardigd streven naar winst, maar in Nederland hebben wij een omroepbestel, dat wij van het zakenleven hebben gescheiden tot nu toe en ik zie niet de minste aanleiding om het op dit moment van welke kant ook, te introduceren. Wij hebben dus alleen de reclame in radio en televisie overgehouden.

Er is een bekend soldatenlied, waarin de zinsnede: „Waar komt gij zo laat vandaan?” voorkomt. Die vraag is van alle kanten aan hen, die aanvankelijk tegen reclame in radio en televisie waren, gesteld. Men redeneert dan: vroeger waren zij ertegen, nu zijn zij ervoor; dat is dan ongeveer de draai-bordpolitiek. Ik meen, dat reclame in radio en televisie bepaald geen voorwaarde is voor een geslaagd omroepbestel. Het is echter heel duidelijk gebleken, dat in ons land in de zakenwereld en ook daarbuiten de dringende behoefte wordt gevoeld om ook tot deze communicatiemiddelen te worden toegelaten. Men heeft naar allerlei uitwegen buiten het bestaande bestel gezocht. Ik geloof dus, dat het een zaak is van verstandig beleid om deze reclame in radio en televisie op te nemen.

Ook op dit punt heb ik enkele vragen.

Ik vind het wijs van het kabinet om met betrekking tot de dosering van deze reclame de nodige voorzichtigheid te betrachten. Ik wil mij aansluiten bij de opmerkingen van de heer Geertsema, die heeft gevraagd: Moeten die reclameboodschappen nu krampachtig rondom die nieuwsuitzendingen worden geconcentreerd? Het is duidelijk, dat zij niet storend mogen werken op de programma's, maar er zijn in de programma's toch altijd duidelijke inkepingen en ik zou de Minister willen vragen of hij wil overwegen, niet al te krampachtig aan de concentratie rondom die nieuwsberichten vast te houden, maar ook de mogelijkheid van bredere spreiding onder de ogen te zien.

De pers

Voordat ik van de reclame afstap, kom ik bij de positie van de pers. In december heb ik namens mijn gehele fractie hierover mogen spreken en ik ben van mening, dat wij toen ondubbelzinnig onze mening hebben gezegd over het belang van een vrije en gedifferentieerde pers en wat dies meer zij. Ik wil dat op dit moment niet herhalen. Wij hebben onze inbreng geleverd voor het voorlopig verslag; ik dacht dat deze inbreng niet voor twee-erlei uitleg vatbaar was. Daarop hebben wij de memorie van antwoord van de bewindsman gekregen en ik wil de bewindsman niet verhehlen, dat deze memorie van antwoord op dit punt ons zeer heeft teleurgesteld. Niet dat hierin niet een aantal formele redeneringen en argumenten worden geboden, die men cerebraal wel kan narekenen en reconstrueren, maar hier wordt volkomen voorbijgegaan aan de psychologische kant van deze zaak. Het moest de Regering wat zeggen, dat de pers deze zaak hoog opneemt en naar mijn mening terecht. De overheid vestigt hier n.l. een monopolie op een terrein, dat door de pers tot ontwikkeling is gebracht. Het is een terrein, waarop de pers ook bij voortdurende werkzaam was, bleef en zal moeten blijven. Een

• Vervolg op pag. 6

VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN

Een prettig stel vakluw willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt geen leeg-gereden kilometers

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK

Kibafa

ZEVENAAR (Gld.)
Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar bij de bekende zaken.

EN KINDERLEDIKANTJES

HYDRAULISCHE PERSEN IN ALLE UITVOERINGEN

Circa 400 in Nederland geplaatst

HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU T. MOOI

Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

SCHUDDEN? ..... GOED
GOED SCHUDDEN? ..... BETER
IDEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

NAAM- EN NUMMERPLATEN IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

„MIEDEMA“ landbouwwagens „MIETRA“ transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241*

GETRON N.V.

Binnenlandse- en internationale transporten.
Partijgoederen — zwaar transport — bulktransport
AMBACHTSTRAAT 4 — SPIJKENISSE
Telefoon 01880-2929. Telex 22642.

OCEAN N.V. DIEREN
RATELBANDS - MEDIA - TRANSPORT - APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

ZEELAND

- Floorexvloeren
- Complete keukens
- Losse kasten

Prima materiaal voor elk interieur

BOUWMATERIALENHANDEL

A. DE JAGER - TOLHOEK N.V.

Goes. Filialen: Middelburg - Vlissingen

Textiel- en woninginrichting

Magazijn „DE FAAM“

Kanaalstraat 33, tel. 01183-287, O. en W. Souburg

De "natte mijnwet" in de Tweede

STAATSEXPLOITATIE TERUG

Men kan zeggen dat minister Den Uyl (P.v.d.A.) het door hem gewijzigd wetsontwerp van zijn voorganger minister Andriessen (C.H.U.) over de exploratie en exploitatie van olie en gasbronnen onder de Noordzeebodem met hand en tand heeft verdedigd. Dat hij de strijd toch heeft verloren is te danken aan de sterke oppositie van de zijde der Kamer. De huidige minister had in het bestaande wetsontwerp minstens twee belangrijke wijzigingen aangebracht.

Hij wilde vastleggen dat de overheid in het stadium van onderzoek naar gas en olie (Exploratie) zelfstandig de mogelijkheid moest hebben daaraan als overheid mee te doen. Vervolgens wenste deze (socialistische) minister zonder meer de mogelijkheid te openen dat, als het daarna zou gaan om de winning (exploitatie), de overheid kon deelnemen in die exploitatie tot een maximum van 50 percent.

mede gelet op de erande landen, terwijl de NStc noch over het materier varing beschikt die zoak lijk is.

De heer Porthen debatten het meest el oliewinning (explorati door de staat is verwech dit bij uitstek een pating legenschap. De staat van van de oliewinning en houden. Inzake de u g lag de situatie uiteren. particulieren (olietaan) he ben bewezen dat zij a kunnen en de staat m n het vragen van financedi gen. Hij ging zo ver demis ervan beschuldigde „te u len zijn: de oliemaatsm ten de moeilijke voordich en als dan een „put“ webo waaruit winsten kunnen v wacht wil deze minispr gen“.

Wel profiteren maats meedragen. Minister U sloeg heftig van zich he heeft er zorg voor te nationalise bodemschatten groot mogelijk deel tenst ken van de gehele ge. l is zo, dat het „Noordzeder soevereiniteit van Nedat. is dan aan de overheilen en zo ja in hoeverre ennn tot exploratie en expli w den verleend.

Niet het omgekeerdeal: oliemaatschappijen heinc rechten en de overh m afwachten wat er vooraft.

Van enig profiteu, g sprake. Immers een mde loon wordt bovendien eke

DE EERSTE KRACHTPROEF

Verzet

Dr. Geelkerken (A.R.) heeft zich daartegen sterk verzet. En niet zonder succes. Hij nam geen dogmatisch standpunt in, in tegenstelling tot de liberale heer Porthene, „voor ons geldt in deze zaken dat de staat bij het vinden van bodemschatten in Nederland, er voor behoorde te zorgen dat het voordeel voor de Nederlandse gemeenschap zo groot mogelijk moet zijn. En daarom moest de staat een zo sterk mogelijke onderhandelingspositie innemen. Maar, slechts in het uiterste geval kan de overheid als zodanig deelnemen in de exploratie. Echter óók in dit geval moest eerst de volksvertegenwoordiging vooraf haar oordeel geven. Met name in een dergelijke situatie is dit een typische aangelegenheid voor de volksvertegenwoordiging: het gaat dan om een concrete uitbreiding van de overheidstaak!

Bovendien — en daarin had dr. Geelkerken (A.R.) volkomen gelijk — ging dit wetsontwerp veel verder dan uit de regeringsverklaring bleek.

Afgesproken was: een onderzoek naar de mogelijkheden naar staats-exploratie bij de olie. Het wetsontwerp ging verder: de overheid kan tot exploratie overgaan op elk moment.

Een amendement Geelkerken (A.R.) dat inhield dat de overheid eerst tot exploratie kon overgaan na daartoe bij de wet te zijn gemachtigd, werd door de Kamer aanvaard. De eerste rem op de uitbreiding van staatsinvloed op (dit) bedrijfsterrain was daarmee aangelegd.

De minister zei wel dat er bij hem geen sprake was nu reeds tot overheids-exploratie over te gaan maar daartegen voerde dr. Geelkerken (A.R.) aan dat deze wet zeker voor 50 jaar straks zal gelden waarbij vaststaat dat komende ministers hierover wel eens anders konden denken. Voorkomen is beter dan genezen.

Dr. Geelkerken

„Het doel moet zijn de staat een zo sterk mogelijke positie te verschaffen bij de onderhandelingen, maar een staatsexploitatie zonder meer is daartoe beslist niet nodig...“

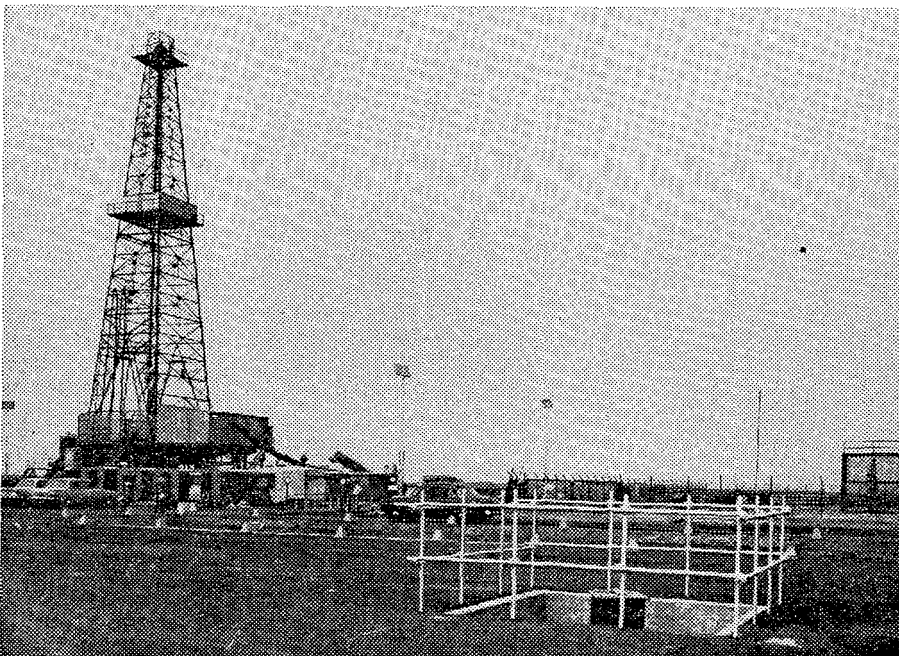
*

Lokaas

De minister heeft overigens het lokaas wel uitgegooid: als bij Slochteren de geschatte jaarproductie wordt bereikt dan betekent dit een voordeel voor de betalingsbalans van 1 miljard gulden per jaar! Daarom, al is de winning van gas en olie op zee wat duur, het is toch altijd nog winstgevend. De produktiekosten mogen drie maal zo hoog zijn als die in het midden-oosten: de zaak blijft voordelig want de transportkosten zijn bijzonder laag.

Veel risico zag hij daarom niet in een staatsexploratie.

Dr. Geelkerken (A.R.) meende dat de minister de risico's onderschatte. De investeringen liggen bijzonder hoog,

Als bij Slochteren de geschatte jaarproductie wordt bereikt, betekent dit een voordeel voor de betalingsbalans van 1 miljard gulden per jaar.

De tweede

De K.V.P. trad niet en h op. Een aantal van he teg het amendement Geelker

Als sinter

De minister had epen dat in een aantal lankrijk b.v.) de staat de financiële voordelen in dien de overheid ining deelnam. „Jawel, Ez, aldus de heer Geelkerken u vertelt er niet bij overheden eerst miljoendi ren! Het is als binter klaasfeest waarbij in haar schoen een m gela gekocht cadeautje dan zegt: „Dank u wel s — wat bent u goed“.

overige deelde de woer 1 (de heer Blaisse) dat actie over eens is dat sta me staatsgarantie door het en lang kunnen worden ge. Z ook dat algemeen be n brengen dat een particulioit wenselijk is. Maar in he ge moest het bedrijfsleven dui lijk weten welke voorwaer d de overheid worden geaar wetsontwerp nu luidde bij geen sprake. Bovendien bij der wenselijk dat ook vls tegenwoordiging duid gek wordt in die voorwaar dder Hij diende daarom ee dder in — gesteund door A.R. v.d.A om de Kamer de gelege e ge haar oordeel uit te sp over voorwaarden die de m taur stellen.

Dat betekende een t rem mogelijke toenemende egeeni De Kamer krijgt nu egeren — als 30 Kamerleden e nser mee te spreken over de tsel die de minister aan de tzett. Hij v minister zich bijzonder tatie dit amendement een sle pr de koopmanschap: in het o n de over deze voorwaarden eppi tegenpartij (de olien) cht de volledig meeluistert. In de tegenpartij het com

veamer

GEDRONGEN

err...
e N...
ter...
e zo...
ake-
h e...
est...
elke...
ratie...
rwe...
chte...
pange...
at name...
ng in af...
le v...
gas...
iters...
De...
na...
heb...
zij...
aan...
it m...
met...
in...
ediner...
er d...
nister...
e...
we...
aats...
moch...
oor...
richte...
t'...
beoord...
cun...
ver...
min...
sprin-
ma...
risico's...
i s...
Uyl...
zich...
land...
r te...
de...
hatten...
zo...
l ten...
strek...
e ge...
Het...
ord...
der...
de...
Ned...
Het...
rhe...
ien of...
e em...
ning...
xpl...
wor-
erde...
al: de...
he...
nair...
ver...
maar...
wo...
alt...
ste...
w...
n m...
ers-
ien...
ekend...
ede...
niet...
heid...
a he...
tegen...
eell...
or het...
ter...
ad...
ezen...
l...
lank...
t de...
fi-
len...
in-
ning...
E...
al-
ker...
u...
ij...
over-
joed...
inter-
bij...
in...
m...
ge...
je...
aan...
el...
s...
-
wo...
er mee...
actie...
er...
me...
en...
ben...
het...
ge...
n...
ge...
Zoa...
bel...
mee-
ticul...
ploit...
de ge...
ve...
duide...
or...
wer...
door...
ges...
aar...
idde...
dien...
bijz...
dien...
bijk...
ook...
bijk...
ver...
uid...
gekend...
ard...
edem...
n...
A.R...
v.d.A...
-
gege...
ven...
over...
spr...
bij...
alge...
m...
uur...
wil...
rem...
op...
mo...
e...
mo...
e...
heid...
nu...
egen...
heid...
ensen...
-
en...
wa...
arden...
de...
schap...
de...
zette...
de...
k...
zette...
de...
er...
vond...
t...
sle...
t...
praten...
dat...
de...
app...
pij...
en...
icht...
van...
beleid

uit stippelen betekent in feite een el-
kaar in de wielen rijden. Dat kan niet
in het voordeel zijn van de Nederland-
se Gemeenschap.

Het argument sloeg niet bijster in.
Zelfs niet bij zijn partijgenoten.

De heer Oele (P.v.d.A.) hield met
de overige regeringsfracties staande
dat het hier gaat om belangrijke bes-
lissingen over de „mijnbouwpolitiek”
(opsoren en ontginnen van alle soor-
ten delfstoffen). En dan is het logisch
dat de Kamer wenst mee te beslissen.
De heer Geelkerken (A.R.) wees erop
dat de Kamer niet méér vroeg dan het
Europese Parlement gedaan had toen
zij budgetrechten vroeg inzake de ko-
mende Europese financiering.

Voor dit standpunt was praktisch de
hele Kamer te vinden geweest!

De Kamer nam dit amendement
Blaisse (K.V.P.) aan. De minister ging
door de knieën toen vooraf hem werd
toegezegd dat de Kamer niet zou tor-
nen aan zijn gedetailleerde beslissings-
bevoegdheid.

Helaas werd een amendement v. d.
Peijl (C.H.U.) verworpen. Een amende-
ment dat beoogde om het getal van
hen die over de algemene maatregelen
van bestuur het Kameroordeel konden
vragen te verlagen tot 15. In dat geval
konden immers ook de middelgrote en
kleinere fracties hun wensen realiseren.
Nu is het slechts overgelaten aan
de fracties boven 30 leden.

De steun van de A.R. aan dit amende-
ment mocht niet baten — de rest
was praktisch tegen. De C.H.U. had het
overigens met dit wetsontwerp niet
gemakkelijk.

„Hun” minister Andriessen (C.H.U.)
uit het vorige kabinet had een wets-
ontwerp ingediend waarbij de staat
inzake de oliewinning geen enkele
zeggenschap zou hebben.

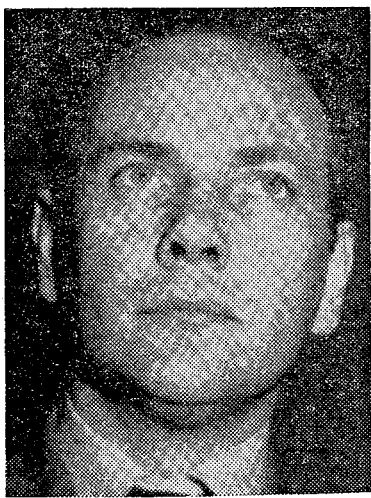
De heer v. d. Peijl (C.H.U.) vond
het daarom te betreuren dat de heer
Andriessen de „natte mijnwet” niet
op het droge heeft kunnen krijgen.

Een invoering van een eventuele
staatsdeelneming in de oliewinning
vond hij een stap terug. Hij vreesde
dat de bereidheid van de oliemaat-
schappijen zou verminderen en was er
anderzijds van overtuigd dat de staat
te veel risico's zou lopen.

Toch heeft de C.H.U. zich tenslotte
— na de aanneming van de twee in-
dammingspogingen — in meerderheid
voor het ontwerp gestemd. Een viertal
stemde slechts tegen. Ook bij de C.H.U.-
fractie is er sprake van gedeelde stem-
mingen!

Een derde poging

Van A.R. zijde is nog gepoogd het
aandeelpercentage van de staatsdeel-
name terug te dringen tot een lager
percentage dan het voorgestelde maxi-
mum van 50 percent. De heer Geelker-
ken (A.R.) meende dat kon worden
volstaan met een percentage dat beneden
de 50 ligt. De K.V.P. wilde echter
hieraan niet meewerken, zodat dit
amendement werd verworpen. De ver-
antwoordelijkheid voor een te grote

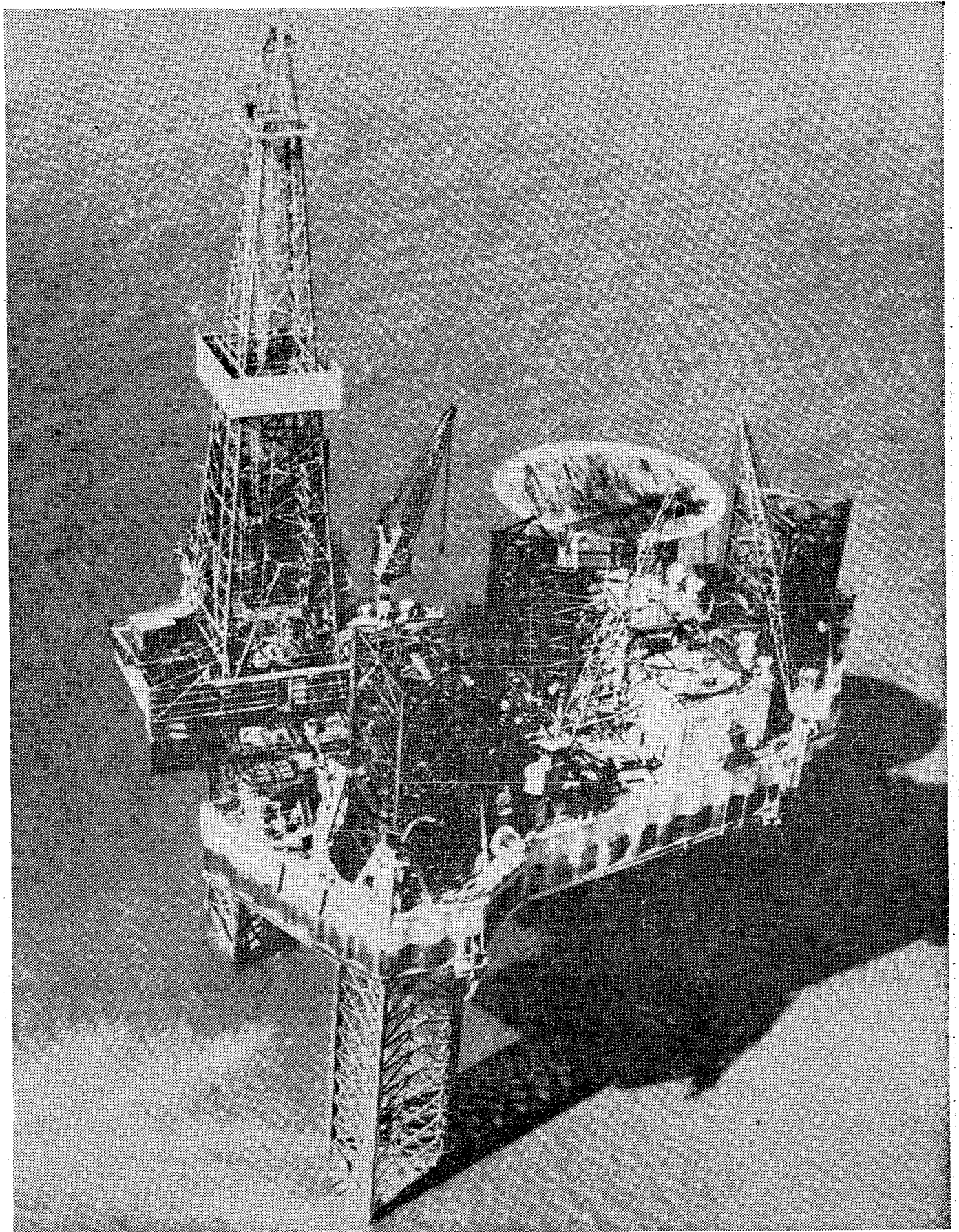

Minister den Uyl
....verloren....

*

staatsdeelname ligt straks niet bij de
A.R.-fractie.

De socialistische fractie heeft overigens
bij monde van de heer Oele, wel

De eerste Franse boortoren in de Noordzee, de Neptune 1. Men gaat hiermede onderzoeken doen op de Doggersbank, 200
km. voor de Engelse kust. De Neptune 1 behoort aan een Britse firma, een filiaal van de Compagnie Française des Pétroles.

laten weten dat zijn fractie niet op
het doctrinaire standpunt staat dat nu
altijd en overal de staat de grootste
vinger in de pap moet hebben. Het
gaat, ook bij zijn fractie om de beant-
woording van de vraag op welke wijze
het algemeen belang zo sterk mogelijk
kan worden gediend. Overigens was
hij wel voor dit wetsontwerp te vinden.
Behalve een optimaal voordeel van de
Nederlandse samenleving woog het bij
zijn fractie zwaar dat de Staat die geld
uitgeeft aan kernenergieprojecten en
aan de kolennijnen, ook ten aanzien
van gas- en oliewinning rechtstreeks
bemoedigen moest hebben.

Het totale energiebeleid is van zo
grote betekenis voor de toekomst dat
de overheid hierin een bijkans over-
wegende stem moet hebben.

Hij onderschreef de mening van de
minister dat als de overheid bij deel-
name hogere risico's loopt, die vastzitten
aan het kostbare boren op zee naar
olie en gas, het redelijk is dat een
hoger deel van de winst mag worden
opgeëist.

Resultaat

De sterke aandrang van de mi-
nister om méér overheidsinvloed
te verkrijgen in de olie- en gas-
winning is door de Kamer terug-
gedrongen. Van geval tot geval zal
bij wet worden bezien of het wens-
elijk is deel te nemen aan explo-
ratie (amendement Geelkerken).
De te stellen voorwaarden bij een
eventuele staatsdeelneming in de

exploitatie zijn in feite gebonden
aan het oordeel van de Tweede
Kamer (amendement Blaisse).

Dat dit resultaat kon worden
bereikt is de uiting van de aanwe-
zige wil van Kabinet en Kamer
om in reël, gemeen overleg het
goede te zoeken voor de Neder-
landse Gemeenschap.

De leeuw en het lam

Samen gingen de leeuw en het
lam op jacht. Over de verdeling
van de buit was echter geen af-
spraak gemaakt. Toen de buit uit
een hert bestond zei de leeuw,
na het in vier stukken te hebben
verdeeld: het eerste stuk is voor
mij — ik ben de leeuw; het tweede
stuk is voor mij — ik ben de
sterkste; het derde stuk is voor
mij — ik heb toch een reputatie
op te houden. En toen het om het
vierde stuk ging brulde de leeuw:
„En kom daar nu eens aan!”

Deze oude fabel vertelde dr.
Geelkerken in de Kamer om aan
te geven dat bij dit wetsontwerp
de overheid in veel leek op deze
leeuw. De staat wil naast de be-
staande mogelijkheden nog een
deelname van 50 percent in de
winningsmaatschappijen als deze
veelbelovend zijn. Maar hij zei er
nadrukkelijk bij dat oliemaat-
schappijen nu ook niet tot de
lammetjes behoren.

„ANIMO” koffiezet apparatuur

voor horecabedrijven, kantines,
vergaderzalen enz. in elke
gewenste capaciteit en uitvoering
Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

Verolme United Shipyards

ROTTERDAM - HOLLAND
Telefoon 16 25 00

drukkerij zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

De nota-Vrolijk

• Vervolg van pag. 3

terrein, dat voor de pers van zo'n saillant belang is, omdat haar hele inkomstenpositie, mede door een stringent overheidsbeleid op het punt van de prijsstelling van de abonnementsprijzen, hiermee in sterke mate samenhangt. Het laatste jaarverslag van de Nederlandse Dagbladpers onthult ons, dat in 1963 de pers voor tussen de 65

OPREIS CARBOVIT tegen maag- en darmstoornissen. MUGOLIN • (reukloos) ter voorkoming van muggebeten.

en 66 procent heeft gedreven op de inkomsten uit de reclame. Het is begrijpelijk, dat men zich daar bijzonder ongerust maakt over de ontwikkeling. Ik wil nog eens met nadruk aan de bewindsman vragen of hij niet wil overwegen de organisatorische opzet van deze zaak te brengen in de geest van wat de meerderheid van de Pacificatiecommissie in dit opzicht adviseerde.

Het is, naar ik heb begrepen, staatsrechtelijk niet helemaal juist nu al met moties te gaan wapperen. Ik zal mij aan die goede stelregel dan ook houden en alleen maar zeggen, dat mijn fractie dit onderdeel van het antwoord van de bewindsman met uiterst gespitsde oren zal aanhoren.

Recht van wederwoord

Ik kom nu op de kwestie van het droit de réponse. Ik wil mij graag aansluiten bij de opmerkingen, die de geachte afgevaardigde de heer Geertsema op dit punt heeft gemaakt. Er wordt in dit verband ook weleens gesproken over het recht van rectificatie. In boek 6 van een ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek en ook in de nota, die wij van de Federatie van Journalisten hebben gehad, komt dit ana de orde. Ik dacht echter, dat hier meer aan de orde was dan alleen het uitdrijven van buitenlands taalgoed. Ik kan dat recht van rectificatie van de zijde der journalisten zeer goed begrijpen. Dat is het gedwongen rectificeren van onjuiste of onvolledige berichtgeving. Men moet echter niet vergeten, dat hier sprake is van een volkomen parallel, want de pers heeft haar rubrieken als „lezers schrijven”, „ingezonden mededelingen” en wat dies meer zij. In dat droit de réponse zit ook het weerwoord. Ontkend kan niet worden in dit verband, dat via radio en televisie af en toe bepaalde figuren of groepen — en dan zijn het heel vaak minderheidsgroepen — fiks de waarheid wordt gezegd. Ik wil niet ontkennen, dat deze personen het heel vaak ernaar hebben gemaakt en wie zich publiekelijk uit, moet erop rekenen dat hij ook publiekelijk kritiek kan verwachten.

Dit neemt echter niet weg, dat deze

zaak, waarbij toch vaak de eer of goede naam van mensen of groepen in het geding is, meer vordert naar mijn mening dan de opmerking van de Minister, dat het a. een moeilijke zaak is en dat deze b. de aandacht heeft. Ik meen, dat het huidige bestel, waarbij men op de sportiviteit, de goedgunstigheid van de bestaande organisaties is aangewezen, niet juist is. Ik meen, dat de wet hier bepaalde rechten moet reserveren. Ik — en dit geldt voor mijn gehele fractie — acht dit een belangrijke zaak, want de naam is ten slotte waardevoller dan grote rijkdom.

De liberalen

Ik heb er nu toch behoefte aan, mijn betoog samenvattend, nog even door te dringen tot de achtergronden van deze zaak. Zij heeft ten slotte tot de kabinetscrisis geleid. Ik wil de heer Geertsema gaarne toegeven, dat in deze kwestie de liberalen onze meest principiële tegenvoetters zijn geweest. Ik wil hem deze eer niet onthouden.

In deze volksgroep — ik denk nu niet alleen aan de V.V.D., maar aan een bredere volksgroep, die zich daarmee duidelijk verwant voelt — heeft men nog nooit goed kunnen verwerken,

Purol dient heel de huid

dat men slechts een der vele facetten van het Nederlandse geesteskenmerk weerspiegelt. Ik dacht, dat hierin ook nog een beetje verwennerij uit het verleden doorspeelde. De liberale volksgroep had een krachtige greep in de vorige eeuw op het publieke leven. Dit was ook de oorzaak ervan, waarom een vorige voorzitter van mijn partij, dr. Abraham Kuyper, zoveel bezwaar had tegen burgemeestersbenoemingen door de Kroon. Hij zei: Die burgemeestersbenoemingen door de Kroon dienen er alleen toe om jonge mensen uit te selecteren, die dan uitgezonden worden om in bond met de notaris en de kantonrechter de koloniën te liberaliseren. Dit is passé, dit is volkomen parlementaire historie, maar men verdiedt toch nog altijd min of meer krampachtig een wat naar achteren gelegen tweede bastion en dat komt vaak hierop neer: Wij delen de nationale koek in twee stukken en dan kan de ene helft worden toegewezen aan de gerichte omroepen, aan de zuilen en wat dies meer zij en op de andere helft kunnen in ieder geval onze beginselen voluit tot gelding komen. Dat speelt altijd nog door in de alomtegenwoordigheid ten principale van de openbare school en dat heeft, dacht ik, onze liberale collega's in dit huis bij deze zaak ook nog parten gespeeld. Daarbij zijn zij overigens volkomen in hun liberale traditie gebleven.

Ik heb opgezocht de „Handelingen” van 1929/1930, 28 mei 1930. Toen sprak de heer Oud. Men kan het vinden op blz. 2253, rechterkolom. Hij had eerst gepleit voor een algemene omroeporganisatie, maar hij was historicus genoeg om te beseffen, dat historisch verwor-

ven zaken niet zo maar konden verdwijnen. Hij zeide:

„Nu is de zaak deze, dat, wanneer men wil komen tot een redelijke verdeling van de zendtijd, gegeven de ontstane toestand, men het volgende had moeten doen: men had moeten zeggen: wij zullen zorg dragen, dat ieder Nederlander op ieder ogenblik, praktisch gesproken, kan horen, als hij dat wil, een algemeen programma.”

Die uitdrukking is dus niet zo erg verouderd.

Hij vervolgt:

„Dan konden wij nader gesproken hebben over de wijze, waarop het georganiseerd moet worden. Maar dan zou vast hebben gestaan: een algemeen programma zal in Nederland altijd te horen zijn, wanneer gij ook inschakelt, en dan kan men daarnaast zeggen: naar de keuze voor hen, die een bijzondere omroep wensen te horen, kunnen zij de andere zender inschakelen. Dat kwam dus hierop neer, dat de ene zender, laat ik zeggen te Hilversum — dat was de beste — „zou blijven voor de algemene en de andere zender, laat ik zeggen Huizen, zou zijn voor de bijzondere omroep.”

Wanneer de heer Oud zich jaren later zet tot het schrijven van zijn standaardwerk „Het jongste verleden” en de gebeurtenissen van 1930 nog eens de revue laat passeren, blijkt dat hij nog niet van gedachten is veranderd. U vindt in deel IV, blz. 230 en 231, wanneer hij die zaak van 1930 nog eens recapituleert:

„Bij de strijd over de verdeling van de zendtijd treedt op de voorgrond de scherpe tegenstelling tussen de N.C.

't Mooiste bruin en beschermt tegen zonnebrand Pigmaderm. Tube f 2,95

R.V., de K.R.O. en de V.A.R.A. enerzijds en de A.V.R.O. anderzijds. Het standpunt van de laatste komt kort samengevat hierop neer: „Ik ben een algemene organisatie, mijn uitzendingen zijn bestemd voor het gehele volk. Daarom heb ik recht op een volle week zendtijd. Geef mij daarvoor de Hilversumse zender. Willen daarnaast organisaties van een bepaalde richting uitzendingen doen, goed, maar dit mag niet gaan te mijnen koste. Geef daarom aan die andere organisaties te zamen de volle tijd van de Huizer zender, opdat zij die onderling verdelen”, (en dan voegt de heer Oud daar heel typisch aan toe): „Het is een standpunt, waarvoor in de bestaande omstandigheden veel te zeggen is.”

Zo was het in 1930.

Het kabinet-Marijnen had nog maar nauwelijks de zetels bezet, toen er op tafel al het bekende A.V.R.O.-plan lag. Dat was precies hetzelfde. Het ging niet meer over de radio, maar over de televisie. Men zei: geef ons, A.V.R.O., als algemene omroeporganisatie dat tweede t.v.-net, dan zullen wij ons ook wel over de reclame ontfermen. Het is

allemaal duidelijk. Het is ook duidelijk uit de dagen van Oud. Twee zenders, de ene mag worden verdeeld tussen de telgen van het Rijke Roomse Leven, de Rooie Rakkers en de Mannenbroeders en de andere zender is voor de blanke engel der algemeenschap!

Ik heb hier een interview van 12 juni 1965 met de heer Slotemaker, de voorzitter van de A.V.R.O. Daarin wordt hem gevraagd: „Wat is uw mening over het omroepplan van de V.V.D., dat onlangs is verschenen?” Dan antwoordt de heer Slotemaker:

Eén punt in dit plan sprak mij nogal aan, omdat het lijkt op het oude A.V.R.O.-plan van 1963. Daarin pleitten wij ervoor om één net aan de gerichte omroepen toe te wijzen en het andere net te laten vullen met een algemeen universeel programma. De A.V.R.O. heeft in 1963 gezegd: Laat mij een dergelijk programma maar verzorgen. Het zou een groot voordeel zijn als de kijker precies zou weten waar hij aan toe is.”

Dat is dus een opmerking van de heer Slotemaker. Ik heb nog een leuk interview, dat ik vond in de „Haagse Post” van 6 maart 1965. Het is een interview, dat werd afgenomen aan T.T.O.-adviseur mr. Landré. Hem werd de vraag voorgelegd hoe hij staat tegenover de A.V.R.O. Zeer categorisch vroeg men hem: „Zit er toch wel een samenwerking met A.V.R.O. in het verschiet?” Dan antwoordt mr. Landré:

„Het is een publiek geheim dat wij eigenlijk de A.V.R.O. wel bij de onafhankelijke omroep op het tweede net zouden willen zien, en de zuilen op het eerste.”

En verder: „Eventueel zou ook de V.P.R.O. erbij kunnen komen.”

Dan zijn wij weer rond, zoals men in 1930 rond wilde komen.

Laat ik u dit zeggen. Er zijn allerlei geschilpunten geweest; toelatingseisen, zendtijdsverdeling, reclame, samenwerking. Wij hebben dat, voor zover wij bij de kabinetsformatie als fracties nauw betrokken bleven, op de voet mogen en moeten volgen. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken, dat in veel praktische suggesties, die ook van de kant van de geachte afgevaardigden, die tot de V.V.D. behoren, werden gedaan, nog altijd diezelfde oude, principiële tegenstelling leeft en dat men

Onrustige Zenuwen? Mijnhardt's Zenuwtabletten

de hunkering naar het oude ideaal nog nooit heeft losgelaten.

Laat ik u dan maar in alle duidelijkheid zeggen, dat wij als antirevolutionairen daarvoor passen. Wij wensen niet opgeborgen te worden in een met andere sectariërs te verkavelen hoek! Wij achten ons met onze reformatorisch-calvinistische inbreng tot de Nederlandse natie in generlei opzicht de mindere van wie dan ook!

GRONINGEN

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 32
HEERLEN: Stationsstraat 9

sparen...
CHR. COOP. SPAARBANK
Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)
4 1/4 % rente

4 1/4 % (6 maanden opzegging). Spaarrente 3 1/2 %.
Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 1/4 %.
Leden 3 1/4 %. SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

clarus hiberna
de nieuwe v-e-i-l-i-g-e petroleum-straalkachel

BATS' AUTOBEDRIJVEN BEDUM

Thedemestraat 9
Tel. 2226

Industrieweg 2
Tel. 2744

SIMCA VALIANT VABIS DODGE

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandse Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute” Telexnummer: 53073

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende en onroerende goederen verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

ABONNEERT U OP
NEDERLANDSCHE GEDACHTEN

DRENTE

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën, Hypotheken en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

OVERIJSEL

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

Mannen van Patrimonium

Een halve eeuw geleden, in juli 1915, werden er bijna alom in den lande gemeenteraadsverkiezingen gehouden.

Een derde deel van de leden van de Raad traf af en in die vakatures moest worden voorzien. Soms waren er voor b.v. vijf vacatures maar acht of tien kandidaten gesteld, maar het konden er ook wel 25 zijn.

Het was nog vóór de invoering van de evenredige vertegenwoordiging en het daarmee samenhangende lijstenstelsel.

De kiezer kreeg dus een stembiljet met één lijst: alle kandidaten alfabetisch onder elkaar. En er stond niet bij, tot welke partij ze behoorden. Hij had ze voor het uitzoeken.

Trouwe partijleden namen het lijstje van aanbeveling van de eigen partij mee, zochten de namen van de aanbevolen kandidaten op het stembiljet en maakten de hokjes voor die namen zwart.

Natuurlijk niet meer kandidaten aanwijzen dan er vacatures waren; dat maakte het biljet ongeldig. Minder kandidaten stemmen dan er vacatures waren, dat mocht best en werd ook door velen gedaan; in bepaalde gevallen zelfs door het partijbestuur aanbevolen.

Er waren vrij wat kiezers, die zich niet aan zulke adviezen hielden. Zij kozen een eigen garnituur. Zij hadden vaak voorkeur voor aftredende leden, lieten wel speciaal op hun geestverwanten, maar gaven ook een paar anderen de klandizie. Mijnheer de notaris b.v. of een „wilde” kandidaat, zonder politieke richting, maar geregeld in conflict met de burgemeester.

De a.r.-partij deed in die tijd haar best, ook mannen naar voren te schuiven, die behoorden tot „de werkende stand”, waarmee men toen de arbeidersklasse bedoelde.

Mannen, die uit ervaring wisten, wat in arbeidersgezinnen aan de orde was. Mannen van Patrimonium.

Maar — de partij was daar vóór, de kiesvereniging nam het initiatief, maar de kiezers stuurden de zaak in de war. Als de kiezer met zijn potlood de lijst van kandidaten volgde, dan sloeg hij nog al eens de arbeider uit.

De cijfers wijzen het uit. Hier zijn een paar voorbeelden.

In Sneek, waar rechts en links ongeveer tegen elkaar opwogen, waren vijf vacatures. Twee leden van rechts traden af, één van de a.r. en één van de c.h. Men werd het eens: samen komen we uit met de beide aftredenden en nog twee a.r. en één c.h.

Toen besloot de a.r. kiesvereniging De Vrije Fries om voor één van die beide vacatures een man van Patrimonium aan te wijzen, een man, die véél gedaan had voor de chr. vakorganisatie, die algemeen geacht was. Voor de andere vacature, waar men geen aftredend lid had, werd aangewezen mr. P. S. Gerbrandy, advocaat en procureur te Sneek.

- Uitslag:
- A. Brouwer, c.h. (aftr.) 657
  - J. P. Dwarshuis, a.r. (aftr.) 649
  - mr. P. S. Gerbrandy, a.r. 629
  - M. Oppenhuizen, c.h. 585
  - O. Kuipers, a.r. 486
- De laatste was de Patrimoniumman.

Een ander voorbeeld: Dantumadeel. Ook daar waren vijf vacatures. Stemmen op de kandidaten der samenwerkende prot. chr. partijen:

- E. Baarsma, c.h. (aftr.) 964
- J. A. Herder, c.h. (aftr.) 974
- Oberman, a.r. 925
- W. Veenstra, a.r. 781
- J. T. Visser, a.r. 782

De eerste drie werden gekozen. De laatste twee niet. Zij waren mannen van Patrimonium.

Zij kwamen in herstemming met twee liberalen, een gezeten boer en een notaris.

Vroeger werd nog wel eens opgemerkt „dat iemand sprak met een koude aardappel in de mond”. Maar die is er blijkbaar helemaal uit! Duizenden Nederlanders, in het bijzonder jonge Nederlanders, lopen met een warme aardappel in hun mond, in de vorm van patates frites, dat met Belgisch-Franse naam gedekte stukje aardappel. Maar liefst 120.000 ton aardappels van de oogst 1964 zijn gesneden, voorgebakken, gebakken en al of niet met mayonaise bedekt in de magen terecht gekomen. Niet in de Hollandse magen alleen, 20.000 ton zijn geëxporteerd, in voorgebakken toestand.

Vroeger was het niet beleefd om op straat je boterham op te eten; ons is dat altijd verboden geweest. Maar aardappelen, in de vorm van patates frites, op de openbare weg te verorberen mag blijkbaar. (Misschien beroept men zich wel op het gebruik rond de kampvuren van Waterloo, waarin de grenadiers van Napoleon aardappelen poften. Toen de keizer vroeg hoe de piepers smaakten, moet één van de houwdegens gezegd hebben: „De garde sterft, maar geeft niet over”).

Ongeveer 22.500 ton verse aardappelen zijn in die straatmaaltijden gaan zitten. Restaurants en legerkantines verslinden ook tonnen aardappelen, niet in de vorm van puree, of bloemige eigenheimers, of in schijfjes gebakken, maar als frites. Het woord „frituur” in het zuiden is zoiets als het woord „water” in de woestijn.

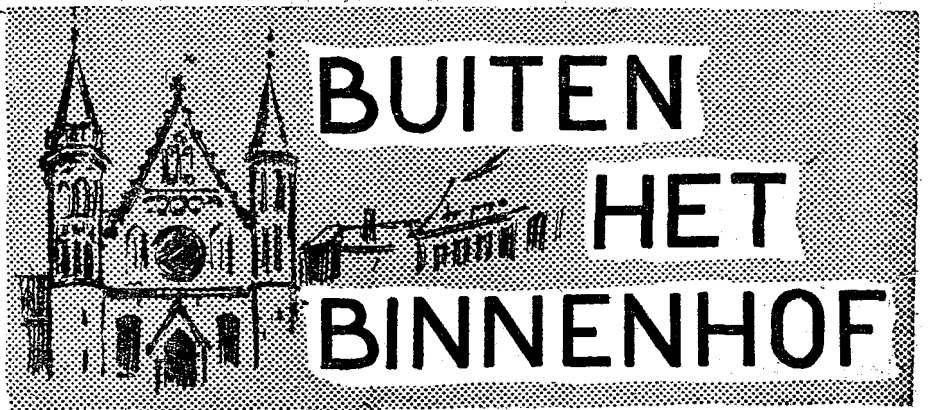
Nu is gebleken, dat het zuiden van Nederland veel meer frites eet dan het land boven de grote rivieren. Ook gebleken is, dat het eten van frites aan kramen en in fritesbakkerijen meer geschiedt door de lagere dan door de hogere welstandsklassen. Is dat nu een gevolg van opvoeding of van honger? Het wil niet zeggen, dat in de „betere kringen” (naar woord!) geen frites gegeten wordt; alleen is voor die kringen de gebakken aardappel geen dagelijks brood. Merkwaardig is ook dat op het platteland de frites minder populair is dan in de steden. En als moeder de huisvrouw op het platteland het gezin op frites trakteert, dan maakt zij zelf die frites en loopt zij niet naar een patatenbakkerij, die óf voorbakt óf vóór- en nabakt.

Het zou natuurlijk ook zó kunnen zijn, dat het zuiden met engere banden aan de aardappeleters (zie Van Gogh) gebonden is. De aardappel is lange tijd daar enig voedsel geweest, zoals het in de tegenwoordige republiek Ierland enig voedsel was. De aardappelvelden van Ierland waren plm. 1845 de grootste van Europa en voedden acht miljoen mensen, van wie er op elke vierkante kilometer honderd woonden. De aardappelziekte, veroorzaakt door de Phytophthora infestans, vernietigde jaren achtereen de oogsten en deed in vijf jaar de bevolking tot anderhalf miljoen slinken. Honger, typhus en cholera decimeerden de families en zij die in leven bleven en weg konden, emigreerden naar „het beloofde land” Amerika.

Hieruit blijkt, dat eenzijdig voedsel de vreselijkste consequenties kan hebben, hieruit blijkt ook, dat de aardappel volksvoedsel was. Hij is dit nog.

Wij beleven dit jaar een jubileumjaar van die aardappel in Europa. Omstreeks 1565 kwam hij voor het eerst in ons werelddeel, in Spanje, uit Zuid-Amerika aan. „Vierhonderd jaar aardappel” had ook boven dit stukje kunnen staan.

De aardappel komt oorspronkelijk niet uit het Westland, of uit de Veenkoloniën, maar uit het Andesgebied van het eiland Chiloé, vanwaar zich wilde soorten verder over Latijns Amerika en Mexico hebben

De socialistische kandidaten waren uitgevallen.

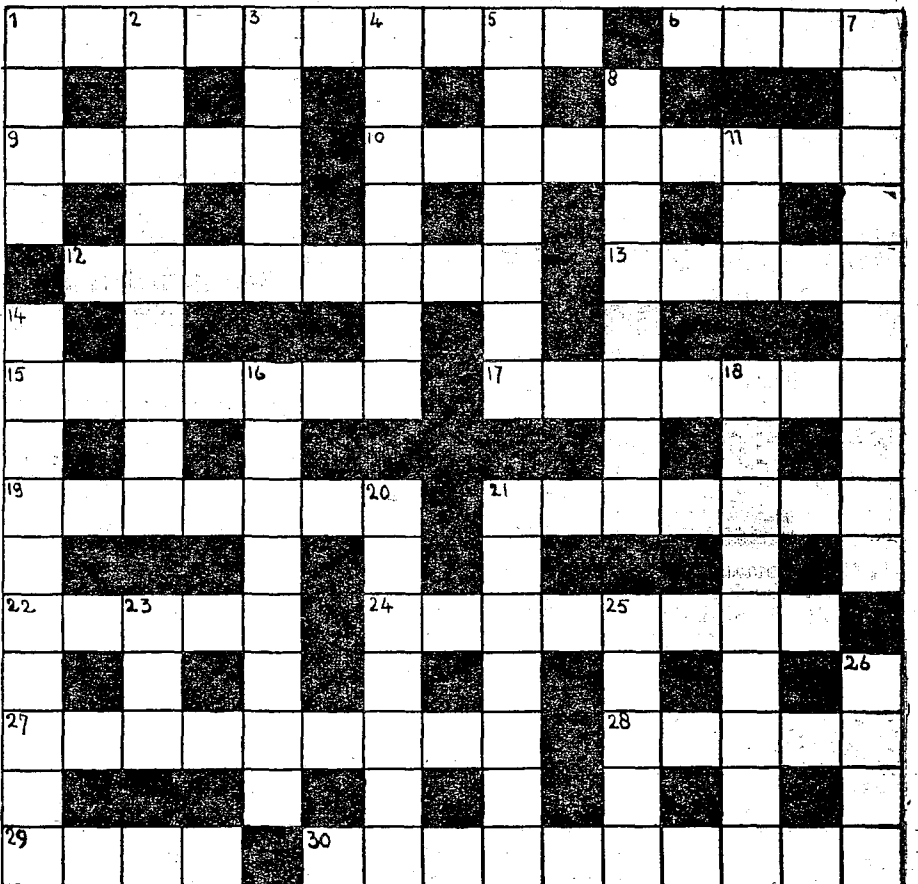
De socialisten wisten niet goed, wat te doen. Meestal gingen zij bij herstemmingen op de liberalen over. Maar dat zou hier een beetje vreemd zijn: twee „kapitalisten” aanbevelen boven twee arbeiders. Ze „lieten daarom hun leden vrij”.

Maar bij de herstemming verloren de beide Patrimoniummannen het. Een aantal kiezers, die gewoon waren op mannen als Baarsma en Oberman te stemmen, vonden deze twee te rood, en de roden zelf vonden ze te fijn.

Kryptogram

Horizontaal: 1. Luie lui, die nog lek zijn ook; 6. bloeiende slaapster; 9. dat is krijgen voor hen, die niet bezitten; 10. voor een beer is dit onbehouden; 12. afnemend op het water; 13. zij zijn uitgelezen; 15. aantrekkelijk voedsel; 17. nu het woord verboden is, is de benoeming gekelderd; 19. dit instrument schijnt één stonde arbeid te vergen; 21. pas wanneer dit gebeurd is, kunt u in de boot genomen worden; 22. kleur van na de zondag; 24. zo vriendelijk krijgt men hem wel binnen; 27. zij zijn er niet; 28. dit werk slaat nogal aan; 29. produkt van de kans? 30. auto voor vatenvervoer?

Vertikaal: 1. ook als een weekdier dooreen geschud wordt, blijft zij nog traag; 2. een dakwerker zit (uiteraard) veel in de lucht, al heeft hij geen vleugels; 3. dat duurt nog even; 4. zeebanket dat tevoet kan gaan? 5. bijzondere vorm van vooruitzien; 7. beslist geen eigenschap van de ziener; 8. tekort aan transportmateriaal in het lichaam; 11. op zoiets worden ontslagen lui gezet; 14. edel vocht; 16. arbeiders komen bij deze industrie zwaar aan de slag; 18. men schijnt zich te verkneukelen, als men van het ene (Duitse) café naar het andere gaat; 19. gebakken klank?

21. daarna begint het gezaag; 23. in Duitsland vindt men deze zangeres oud; 25. soort onderstroom in Parijs; 26. dit bosje haar zit wel goed.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. kaam; 5. agave; 9. kaat; 13. radar; 14. ade; 15. marva; 16. aren; 17. krank; 19. riek; 20. politie; 21. loevert; 22. Endor; 25. slot; 27. toen; 31. rotan; 33. bel; 35. plein; 37. ere; 38. doeniet; 39. geo-, 40. serre, 42. kas; 43. inert; 45. kern; 47. sein; 49. oprit; 53. Katanga; 55. netmaag; 58. emir, 59. armeer, 61. aria, 62. lende, 63. iep, 64. innen, 65. kris, 66. Malta, 67. dons.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve 2. Aäron, 4. manilla; 9. karveel; 11. averij; 23. dienaar; 24. Brest; 30. knots; 41. regards; 44. niemand; 48. hamer; 52. aaien.

William Graafland

Van de Staten Provinciaal

A C H T E R P A G I N A

DE Staten der Provinciën werden vroeger aangeduid met „Staten-Provinciaal” in plaats van de daarna gebruikelijke naam Provinciale Staten.

Die aanduiding „Staten-PROVINCIAAL” is toch eigenlijk wel aardig, gelet op die andere Staten welke wij kennen, de „Staten-GENERAAL”. Omgekeerd zou men overigens met ook een gelijke woordschikking kunnen spreken van ALGEMENE Staten naast PROVINCIALE Staten.

Dit doet er echter niet veel toe. De oude naam hebben wij eigenlijk alleen maar naar voren gehaald en als titel aan dit verhaal meegegeven om u niet te verleiden te denken, dat u dit verhaal al gelezen hebt. Immers vorige week was de titel: De Provinciale Staten. Nu had eigenlijk dat opschrift ook boven dit artikel moeten staan. Maar gezien de mogelijkheid van de hier thans gesignaleerde mogelijke vergissing...

Wij vragen ditmaal uw aandacht voor „de werkwijze” en „de taak” der Provinciale Staten.

Leeftijd

Eerst nog iets over de leeftijd der Statenleden. Men moet om als Statenlid gekozen te kunnen worden „de ouderdom van vijftieng jaren vervuld hebben”. Dat wordt bepaald in onze hoogste wet, de Grondwet (art. 137) en het wordt nog eens herhaald in artikel 8 van de Provinciewet.

Het is dezelfde leeftijd als sinds de Grondwetwijziging van 1963 ook geldt voor de leden van de Eerste Kamer en Tweede Kamer der Staten-Generaal. Geen verschil dus in leeftijd voor de leden van deze verschillende het volk vertegenwoordigende lichamen.

Om lid van de gemeenteraad te worden mag men nog wat jonger zijn. Dan behoeft men slechts „de ouderdom van drieëntwintig jaren vervuld te hebben”

Ten minste tweemaal

DE Provinciale Staten vergaderen jaarlijks ten minste tweemaal en voorts zo dikwijls de Commissaris der Koningin of Gedeputeerde Staten het nodig oordelen of een vijfde van het aantal leden waaruit de Provinciale Staten bestaan dat schriftelijk, met opgave van redenen, verzoekt.

De vergaderingen van de Staten-Provinciaal zijn als regel openbaar, evenals die van de beide Kamers der Staten-Generaal en die van de gemeenteraden.

Wanneer men daartoe in de gelegenheid is, is een bezoek aan dergelijke vergaderingen zeker aan te bevelen.

NAAST de gewone Statenvergaderingen zijn er natuurlijk ook allerlei vergaderingen van commissies. Het werk der Staten in de openbare vergaderingen vergt natuurlijk de nodige voorbereidingen.

De Provinciewet kent twee soorten commissies, namelijk commissies voor

Provinciale Staten en commissies ten dienste van Gedeputeerde Staten.

Commissies voor Provinciale Staten kunnen door de Provinciale Staten zelf worden ingesteld. Die commissies kunnen worden onderscheiden in vaste commissies en commissies ad hoc. Interessant hierbij is, dat terwijl in de vaste commissies (omdat deze gewoonlijk aan de Provinciale Staten rapporteren omtrent voorstellen van Gedeputeerde Staten) uitsluitend Statenleden kunnen worden benoemd, in de commissies ad hoc ook niet-Statenleden kunnen worden opgenomen.

Dit is van belang om bepaalde deskundigen desgewenst te kunnen aantrekken.

Ook van de commissies ten dienste van Gedeputeerde Staten zijn er twee soorten, namelijk vaste commissies van advies en bijstand en commissies ad hoc. Tot instelling van de vaste commissies van advies en bijstand kunnen de Provinciale Staten slechts overgaan op voorstel van Gedeputeerde Staten, die zich dus niet tegen hun zin deze commissies door de Provinciale Staten opgedrongen zien. In deze commissies kunnen ook niet-Statenleden worden opgenomen.

Vermeld zij nog, dat Gedeputeerde Staten behalve „onder ons” ook met betrekking tot bepaalde zaken in het openbaar kunnen vergaderen. Dat is evenwel als regel natuurlijk niet het geval. Indien een openbare vergadering wordt gehouden moeten dag, plaats en uur ter openbare kennis worden gebracht.

Voorzitter

DE Commissaris der Koningin is de voorzitter. Fraai wordt dit als volgt in de Provinciewet uitgedrukt:

„Onze commissaris zit voor in de vergadering van Provinciale Staten en in die van Gedeputeerde Staten.”

Heeft hij stemrecht? Het wettelijk antwoord luidt: „In de vergadering van Provinciale Staten heeft hij een raadgevende stem en uit zijn gevoelen, zo dikwijls hij het nodig oordeelt. In de vergadering van Gedeputeerde Staten heeft hij stem.”

De Provinciale Staten hebben ook een griffier. Hij wordt door hen benoemd uit een voordracht van drie personen, welke door Gedeputeerde Staten wordt ingediend. Ook voor de griffier geldt de minimum-leeftijd van vijftieng jaar.

Kiescollege

VOOR wij globaal de gewone werkzaamheden van de Provinciale Staten aanduiden, willen wij eerst nog wijzen op het grote belang van een speciale taak van deze colleges. Die uitermate belangrijke taak heeft merkwaardig genoeg met de provincie als zodanig niets te maken. Met het oog op de grote betekenis voor het landsbelang willen wij deze taak toch voorop stellen: de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Hoe dat precies in zijn werk gaat is een verhaal apart; dat houden wij later nog wel eens.

Het gaat er nu alleen maar om te signaleren, dat de Provinciale Staten op gezette tijden als kiescolleges fungeren. Wij onderstrepen in dit verband gaarne uitdrukkelijk, dat dit betekent, dat het aantal leden van een bepaalde partij in de Provinciale Staten van beslissende betekenis is voor de samenstelling van de Eerste Kamer, welke in ons staatsbestel — zoals men weet — een belangrijke plaats inneemt.

Werkzaamheden

GAAN wij — globaal — na, welke de eigenlijke taken zijn van de Provinciale Staten, dan kan in het algemeen gezegd worden, dat daartoe allereerst behoort de regeling van het huishouden der provincie.

Dit is natuurlijk een zeer ruime omschrijving van allerlei activiteiten, welke onder het gangbare begrip „autonomie” kunnen worden gebracht. Het gaat hier om de bevoegdheid tot regelen en besturen optreden in eigen provinciale aangelegenheden.

Daarnaast behoort tot de taak der Provinciale Staten een groep werkzaamheden, welke onder de bekende term „zelfbestuur” vallen. Zelfbestuur betekent dan het verlenen van medewerking door de provinciale overheid aan de uitvoering van de wetten en algemene maatregelen van bestuur van de landsoverheid. Hier gaat het dus om de verplichting van het provinciale be-

stuur tot het medewerken aan de uitvoering van voorschriften op landelijk niveau tot stand gekomen.

Grote betekenis

WANNEER wij tenslotte enkele van de belangrijkste taken wat meer speciaal willen aanduiden, moeten wij noemen het toezicht op de waterschappen en de zorg voor de aanleg en verbetering van wegen. Verder is er de bemoeiing met gas-, elektriciteits- en waterleidingbedrijven. Regelmatige aandacht vragen ook de werkzaamheden ter bevordering van werkgelegenheid en welvaart binnen de grenzen van ieder gewest. Volksgezondheid en volksoontwikkeling, culturele aangelegenheden, onderwijs, landbouw en veeteelt mogen zich eveneens verheugen in de belangstelling van de zijde van de provincie. Dan kunnen nog genoemd worden de bevordering van de industrie, activiteiten op het terrein van de ruimtelijke ordening en de zorg voor het behoud van de schoonheid van stad en land. Verder vraagt ook het terrein van de maatschappelijke zorg de aandacht.

Voor de financiering is er het zogenaamde Provinciefonds, dat door het Rijk wordt gevoed en waaruit de provincies gelden krijgen voor hun algemene uitgaven. Daarnaast zijn er fondsen ten behoeve van de aanleg van wegen. En tenslotte zijn er de eigen inkomsten van de provincies, namelijk opcenten op de hoofdsom der grondbelasting en der personele belasting, leges en retributiën.

Er zijn mensen die de Provinciale Staten slechts van geringe betekenis achten. Na het voorgaande is het wel duidelijk, dat zij zich vergissen.

Widex

wanneer de kwaliteit moet beslissen...

vraag dan

KG
koffie

in het
luchtdichte
goudmetaal
folie pak

KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK - KAMPEN

WINTERSWIJK

Het ADRES voor
**KWALITEITSBROOD
KOEK
BANKET**
is

**BAKKER
VENEKAMP**

Woolstraat 55,
Winterswijk

Specialiteit in
„Groninger Koek”

BARINK

een „begrip” voor

**BETER
BROOD EN
BANKET!**

WINTERSWIJK
Vredensweg 16 - Telef. 2284

AL UW

Vergaderingen — Feestavonden — Recepties — Diners —
Bruiloften, enz. slagen het best in

HOTEL „VICTORIA”

STATIONSSTRAAT 27 — TELEFOON 2167 — WINTERSWIJK
Wij belasten ons ook met de verzorging van uw huiselijke feesten. — „ONZE KOK KOOKT HEERLIJK”

Voor

exclusieve
stoffen

naar

**JERSEYHUIS
POORTMAN**

Winterswijk, Misterstraat 52
Groenlo, Beltrumsestraat 11

VAN SERVIEZEN

tot kleine cadeautjes is

WEDGWOOD
ALTIJD GESLAAGD.

Speciale Kunsthandel

**DE AERDEN
KRUJCK**

Woolstraat 41 — Telef. 2236

HET PORSELEINHUIS

WEURDEN 8 — WINTERSWIJK

Is het best gesorteerde adres in
LUXE- EN HUISHOUDELIJKE ARTIKELN

Grote keuze in Thee-, Ontbijt- en Eetserviezen, alle onderdelen los verkrijgbaar. Drinkerviezen van Leerdam. Kop en schotels, leuke houtartikelen, pullen en vazen in aardewerk en kristal, te veel om op te noemen.

KOMT UEENSKIJKEN?

Voor al uw

**Verse groente, vers fruit, aardappelen, delicatessen,
diepvries en verdere levensmiddelen**

blijft het devies
voor kwaliteit naar

DE VRIES

WINTERSWIJK: MISTERWEG 47 en 51
DOETINCHEM: KORTE HEEZENSTRAAT 18

NOORD-OOST POLDER

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat

Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmerstraatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

**ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-
APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN
GASVERWARMING**

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES

SMEDERIJ

TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400, Nagele (N.O.P.)

FA. H. J. WIBBELINK & ZN.

**Goors Overslag- en
Transportbedrijf**

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS,
GOOR — Telefoon (05470) 2963 - 2752 - 2476 - 2577

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

BUDGETRECHT

Door de wet worden de begrotingen van alle uitgaven des Rijks vastgesteld, en de middelen tot dekking aangewezen.

Zo staat het in de Grondwet.

En voor elk departement moet een aparte begroting worden ingediend, in een afzonderlijk wetsontwerp.

Dat betekent, dat zonder de medewerking van de Staten-Generaal geen uitgaven kunnen worden gedaan.

Geen belastingen kunnen ten behoeve van 's Rijks kas worden geheven, dan uit kracht van een wet.

Ook hier is dus weer de medewerking van de Staten-Generaal noodzakelijk. We betalen geen enkele belasting, of onze eigen door het kiezerscorps gekozen volksvertegenwoordiging heeft de heffing van die belasting goedgevonden. Het is wel plezierig dat van tijd tot tijd te bedenken.

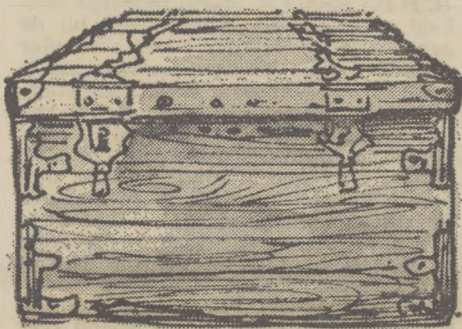
TOEN Karel I in 1625 koning van Engeland werd, vroeg hij van het parlement goedkeuring van de heffing van het tonne- en waaggeld, een belasting, die aan vroegere koningen voor de duur van hun regering was toegestaan. Maar het Engelse Lagerhuis stond deze belasting aan een nieuwe koning slechts toe voor één jaar. Zo wilde men hem dwingen, het volgend jaar opnieuw met het parlement te onderhandelen. Het is een eerste aanduiding van wat later geleidelijk algemeen werd, in en buiten Engeland, dat elk jaar het parlement beslist over de begroting.

Toen Filips II de drie penningen wilde invoeren, was het de bedoeling, dat zij door de Staten-Generaal als vaste belastingen zouden worden toegestaan, zodat de koning later niet opnieuw een bewilliging van de Staten-Generaal nodig had.

Hij wilde de Staten-Generaal, als de drie penningen eenmaal waren toegestaan, uitschakelen. Het zou een beslissende stap zijn naar het absolutisme.

DIT was dus van ouds de kern van de zaak: de volksvertegenwoordiging houdt de koorden van de beurs. Zij weet, dat de onderdanen wel een weinig geplukt moeten worden, maar wil voorkomen, dat zij worden gevlid. Het was vroeger dan ook bijna ondenkbaar, dat een volksvertegenwoordiging méér ging bieden dan door de vorst werd gevraagd. Het was er haar juist om te doen, om de vorst kort te houden.

Het budgetrecht is veel sterker verankerd in de wet dan vroeger het geval was. Elke begrotingspost moet worden goedgekeurd. En overschrijvingen kun-

...de schatkist is niet onuitputtelijk...

nen alleen plaats hebben bij de wet. Het is allemaal waterdicht.

MAAR er is wel een grote verandering gekomen. Het is niet meer bovenal de bedoeling van de Staten-Generaal bij het uitoefenen van het budgetrecht, de uitgaven zo laag mogelijk te houden en de belastingen zoveel mogelijk te beperken. Het is niet meer zo, dat de Regering een harde strijd moet voeren om het geld los te krijgen, terwijl de volksvertegenwoordiging de koorden van de beurs al maar probeert aan te trekken. Soms zien wij het omgekeerde. Sterker; meestal zien wij het omgekeerde.

Uit de Kamers komt al maar aandrang, om bepaalde posten te verhogen, om méér te besteden. En de regering van haar kant doet soms alle mogelijke moeite, om de Kamers er van te overtuigen, dat niet alles kan en vooral, dat niet alles tegelijk kan.

Het is het omgekeerde van wat vroeger het geval was. Maar er is nog een ander verschil. De discussie over de hoogte van verschillende begrotingsposten geraakt op de achtergrond. De behandeling van de begrotingshoofdstukken dient allereerst, om met de betrokken ministers te spreken over het ministeriële beleid. Er is vaak meer discussie naar aanleiding van de begroting, dan over de begroting zelve. En daardoor wordt de invloed van de volksvertegenwoordiging op het gehele regeringsbeleid sterker en intensiever.

lijk, dat ten departemente zonder veel bezwaar méér wordt uitgegeven, dan krachtens de begrotingswet is toegestaan. Voor die overschrijding kan dan immers een suppletoire begroting worden ingediend en zulk een aanvullende begroting, dikwijls ingediend, nadat de

door H. Algra

uitgaven al lang zijn geschied, wordt meestal zonder enige moeite door de Staten-Generaal goedgekeurd.

Zo kan er een ongezonde toestand ontstaan. Dat namelijk op een departement wordt gedacht: met de Staten-Generaal rooien we het wel. Die berusten er wel in, dat de oorspronkelijke begroting kennelijk geen bindende kracht had. Misschien sputteren zij even, omdat het geld al is uitgegeven, maar veel heeft dat niet om het lijf.

De moeilijkheid ligt dan niet meer bij de Staten-Generaal, maar bij de minister van Financiën.

Soms wordt zelfs aan een minister gezegd: wij begrijpen best, dat u wel wat méér zoudt willen besteden, maar wij weten ook wel, dat „financiën” de teugels wat strak houdt.

Dan wordt het een wonderlijke zaak. Dan aanvaardt men, dat de koorden van de beurs niet worden vastgehouden door de Staten-Generaal, maar door de minister van Financiën. En als een bepaalde begroting dan verre is overschreden, dan vreest men méér de kritiek en de controle van „financiën”, dan van de Staten-Generaal met hun budgetrecht. En daarom komt het ons gewent voor, dat de Staten-Generaal meer kritische aandacht schenken aan de suppletoire begrotingen en bij de behandeling daarvan zich weer eens ouderwets ongemakkelijk gaan tonen.

Deze week

- De Staten-Generaal en suppletoire begrotingen (pag. 1)
- Sociale verzekering op nieuwe leest (pag. 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Bij het overlijden van Adlai Stevenson (pag. 4)
- Wanneer vrouwen met pensioen? (pag. 5)
- Boekbespreking (pag. 6)

Betaling abonnementsgeld

Wij herinneren onze abonnees aan de betaling van het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar 1965.

Prettig zouden wij het vinden, indien u op korte termijn f 4,— wilt overschrijven op de postgirorekening 89673 van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Hoewel praktisch iedereen op het nieuwe bedrag is ingespeeld, wordt nog wel eens het oude bedrag overgemaakt, hetgeen wij gaarne willen voorkomen. Op uw medewerking daartoe wordt gaarne gerekend. Hartelijk dank daarvoor!

Mogen wij ook nog eens uw aandacht vestigen op betaling PER INCASSO-GIRO. Reeds meerdere malen hebben wij u op deze betalingsregeling gewezen. Het aantal abonnees, dat hiertoe overgaat neemt steeds toe. Met betrekking tot de betaling van het tweede halfjaar 1965 ontvingen wij in de laatste weken honderden machtigingen. De abonnees, die tot incasso-giro zouden willen overgaan, doch de toegezonden machtiging nog niet aan ons deden toekomen, verzoeken wij dit alsnog te doen.

Mocht deze machtiging in het ongerede zijn geraakt, dan sturen wij u op uw verzoek gaarne een nieuwe toe.

Het nieuwe gebouw van de Provinciale Staten van Zuid-Holland in Den Haag. In zijn serie over de Provinciale Staten schrijft Widek deze week over: Principes in de Staten (pag. 8).

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

geen problemen met:

**ANTI
GEEL** *tex*

MURKX
MUIJVERINDUSTRIE
HOOGVEEN

MAAR hier is ook duidelijk een gevaar aanwezig. Het gevaar name-

TWEDE KAMER

Sociale verzekering op nieuwe leest

DE kamer was tegenover minister Veldkamp (K.V.P.) bijzonder welwillend toen het debat zich bewoog rond het wetsontwerp dat een aantal bestaande sociale wetten tot een nieuwe eenheid maakte.

De K.V.P.-er Maenen zei: „Onze grote waardering voor zijn grootse conceptie.” Roolvink, de A.R.P.-fractievoorzitter, merkte op: „De minister heeft zich geplaatst in de rij der groten wat onze sociale verzekering betreft, als Talma en Aalberse”.

De liberalen deden daarvoor niet onder: „Ik spreek een woord van waardering voor allen die aan het ontwerp hebben meegewerkt”.

Van Lier (P.v.d.A.) zei het wat prozaischer: „een zeer belangrijk onderwerp”, maar ging met de kwalificatie van de heer Roolvink later mee.

Dokter Tilanus, zoon van de vroegere fractievoorzitter van de C.H.U., zei, dat deze wet lijkt op een gouden aureool nu het 50 jaar geleden is dat minister Talma de eerste ziekingeregeling tot stand bracht”.

Ook de P.S.P. (de heer Burggraaf) zei blij te zijn met dit wetsontwerp terwijl de communisten — hoewel er wensen overbleven — hun „erkentelijkheid niet onder stoelen of banken wilden steken”.

Waarom?

Vijf belangrijke sociale verzekeringswetten zijn nu vervangen. De invaliditeitswet, mijnarbeidersinvaliditeitswet, ongevallenwet, land- en tuinbouwongevallenwet en de zeeongevallenwet worden opgeruimd en vervangen door de wet arbeidsongeschiktheid.

In tegenstelling tot Talma's tijd waarin sprake was van (socialistische) oppositie, die geduurd heeft van 15 oktober 1912 tot 7 maart 1913 (méér dan 1000 bladzijden van de Handelingen!), is er nu eenstemmigheid.

Zo is nadien de rijping der geesten geweest.

1. Het grote belang van dit ontwerp ligt niet alleen in de coördinatie van vijf wetten tot één wet — weliswaar is dit voordeel groot, zoals de heer Tilanus terecht opmerkte, omdat nu één heldere en overzichtelijke structuur bereikt is — maar meer in het financiële aspect.

2. De financiële kant is veel belangrijker: per 1 januari 1941 bedroeg de maximale invaliditeitsrente rond f 230,00 per jaar, nu rond f 2200,00 per jaar terwijl dit wetsontwerp een maximale uitkering waarborgt van rond f 6700,00 per jaar. Na de aanvaarding van de motie-Roolvink zal in de nabije toekomst een maximale uitkering mogelijk zijn van f 16.000 per jaar waarvan rond 155.000 invaliden zullen profiteren. De tijden zijn terecht veranderd!

3. Het wetsontwerp bevat een andere belangrijke wijziging: alle sprekers vonden deze wijziging van belangrijke, in zekere zin van originele aard. De heer Roolvink zei er van: „deze nieuwe ideeën betekenen, dat er sprake is — ook in de sociale verzekering — van een mogelijkheid tot levensontplooiing.

Het nieuwe in dit ontwerp is, dat voortaan niet meer de vraag moet worden beantwoord waardoor de arbeidsongeschiktheid is ontstaan. Voorheen was het uitgangspunt: alleen een uitkering als er een ongeval is in dienstbetrekking („risque professionnel”) voortaan zal iedere werknemer die uit welke oorzaak ook arbeidsongeschikt is („risque social”) recht hebben op een uitkering.

4. Tenslotte is er nog een bijzondere zaak geregeld. Er is belangrijke aandacht besteed aan de revalidatie. De heer Roolvink (A.R.P.) merkte hierbij terecht op, dat arbeid tot het leven van de mens behoort. De arbeid geeft de mens contacten, geeft levensontplooiingsmogelijkheden en de mens komt daardoor tot meer zelfbewustzijn. Het herstel van arbeidsgeschiktheid (revalidatie) — het herstel van het gescheiden mensenleven om weer een volwaardige plaats in te nemen, is van bijzondere betekenis. De heer Maenen (K.V.P.) kon daarom terecht constateren dat Nederland een invaliditeitsverzekering heeft die een unicum is in de wereld.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS: f 4.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.
STUDENTENABONNEMENT: f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

B. ROOLVINK

...een der schoonste dingen uit het naoorlogse Nederland is geweest dat duizenden die er nooit op hebben gerekend toch een plaats hebben gekregen in het arbeidsproces...

Alleen loontrekkenden

Het wetsontwerp betreft binnen haar grenzen alleen werknemers. Zij die in dienstbetrekking werknemer zijn zullen voortaan van deze rechten (tegen premiebetaling overigens) kunnen genieten. Weliswaar is er een ruime mogelijkheid voor zelfstandigen, die voordien in loondienst hebben gewerkt, om deze verzekering vrijwillig voort te zetten, maar verdere mogelijkheden zijn er nog niet. De Kamer kon zich hierin vinden, maar drong er op aan om wegen te zoeken, die het mogelijk maken dat een ieder — tegen premiebetaling — deze rechten kan verkrijgen.

Ook het overheidspersoneel blijft buiten de kring der verzekerden. Temeer omdat de herziene overheidspensioenwetgeving blijk geeft van dezelfde intentie als deze wet op de arbeidsongeschiktheid.

De minister was heel positief in dit opzicht. Het is voor hem op den duur onaannemelijk dat voor loontrekkenden er een verplichte verzekering zou bestaan, terwijl voor niet loontrekkenden slechts de algemene bijstandswet beschikbaar zou zijn. Op niet te lange termijn zal er een volksverzekering moeten komen voor arbeidsongeschiktheid. Maar de mogelijkheden daartoe zijn nog niet aanwezig. De minister wees er op dat hij over deze zaak reeds een advies heeft gevraagd aan de S.E.R. Een van de moeilijke vragen is uiteraard daarbij hoe hoog de totale premielast van de volksverzekeringen zou mogen zijn. Echter, om nu reeds het voorstel van de neutrale middenstandsbond over te nemen, dat bedrijfsverenigingen bevoegd worden elke zelfstandige tot de vrijwillige verzekering toe te laten, is onjuist. De minister was het eens met de heren Roolvink (A.R.) en Corver (V.V.D.) dat niet op dit moment deze weg moest worden bewandeld. Het gevraagde advies van de S.E.R. is nog niet binnen. Bovendien brengt het voorstel van de neutrale middenstand het gevaar met zich mee van risicoselectie. Daarop had reeds de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf in 1963 gewezen!

Zorg voor de enkeling

„Wij leven in een gebroken wereld,” aldus de heer Roolvink (A.R.). „Maar dit mag ons nooit beletten om te streven naar een harmonische en rechtvaardige samenleving. Zo'n streven alsof het van ons mensen zou afhangen.”

Vandaar dat hij kritisch onder de loep nam diegenen die te werk zijn gesteld in het kader van een sociale werkvoorzieningsregeling. Dezen kunnen niet tot een hoger loon komen dan 20% van hun dagloon. Krijgen ze meer: dan worden ze gekort!

Hoezeer hij er begrip voor had dat er een zekere kortingsregeling nog niet kon worden gemist, wilde hij er toch op wijzen, dat als tegenover verrichte arbeid geen beloning staat de mens, kennende zijn zwakheden, op zware proef wordt gesteld. Moet die 90 procent nu wel tot een zó keihard maximum worden gehanteerd?

Het betreft misschien een niet te groot aantal mensen, maar juist daarom is er een reden bij tewerkstelling in een gemeentelijke sociale werkvoorziening (G.S.W.), bijzonder er op te letten hier extra soepel te zijn.

De minister kon de heer Roolvink geruststellen: „men zal inderdaad door prestatieverdiensten boven de 90 procent kunnen uitkomen.”

Maar hij liet helaas wel uitkomen dat een procentoverschrijding boven de 100 niet zal worden toegestaan. Het dringend verzoek van de heer Van Lier (P.v.d.A.) een vloer te leggen voor hen die in G.S.W.-regeling zullen vallen, na de invoering van de arbeidsongeschiktheidswet, werd ingewilligd.

G.M.D.

Dit ontwerp heeft een speciale plaats ingeruimd voor een gemeenschappelijke medische dienst. Deze dienst is noodzakelijk, aldus de heer Tilanus (C.H.U.) omdat er zoveel mogelijk eenheid moet worden nagestreefd bij de geneeskundige begeleiding in het kader van de sociale zekerheidswetgeving.

De functie van deze G.M.D. zal coördinerend moeten zijn ten opzichte van alle medische aspecten. Deze dienst zal voorts als deskundige aanwezig moeten zijn bij de geneeskundige controle, met name ten aanzien van de revalidatie. Er zijn een groot aantal — tenminste zeven — artsen die met de invalide te maken hebben en daarom is een zekere centralisatie dringend nodig. Ook al vanwege het feit dat op de patiënt een zo groot aantal artsen verwarrend moet werken. De patiënt moet niet het gevoel krijgen dat rondom hem het menselijke verloren dreigt te gaan.

Vandaar zijn aandrang naar een centrale plaats van deze dienst, zij het geleidelijk.

Een motie van deze strekking werd door de C.H.U., P.v.d.A., V.V.D. en A.R. tezamen ingediend en door de Kamer aanvaard.

De heer Roolvink (A.R.) had daarvoor betoogd, dat nu wij eenmaal hebben gekozen voor een gemeenschappelijke dienst er geen overwegende plaats meer moet zijn voor het opereren in verschillende sectoren van andere kleine medische diensten. Hij wilde wat dat betreft aan de minister ter zake een grotere bevoegdheid verlenen de G.M.D. in te doen schakelen. De heer Corver (V.V.D.) was het hier mee eens, maar hij wees er op dat de G.M.D. niet behoorde te beschikken over een eigen behandelingsinrichting.

Hij achtte het een taak voor anderen dan de G.M.D., revalidatieinrichtingen te exploiteren en op te richten. De maatschappij heeft hier een eigen taak. Hij hoopte dat de minister, die deze mening eveneens was toegedaan, de op hem uitgeoefende aandrang deze taak ook aan de G.M.D. te verlenen, zou willen afslaan. Ook mej. Rutgers (A.R.) pleitte voor een ruime armslag voor de uitvoeringsorganen. Van een papieren wet moet een levend geheel worden gemaakt. Zowel de bestaande bedrijfsverenigingen als de G.M.D. zullen daarnaar ernstig moeten streven. Zij pleitte er voor dat deze G.M.D. in handen werd gegeven van een bestuur, met kennis van zaken, gepaard aan organisatorische belangstelling, belangstelling voor de gehandicapte mens en idealisme voor het praktisch en financieel mogelijke. Terecht wees zij er op, dat de historie — de tijd van vóór dit wetsontwerp — mede de toekomst is, zoals in dit wetsontwerp neergelegd. Zij sprak een woord van dankbare erkenning aan het adres van de werkers van de diverse uitvoerende organen voor hun arbeid ten behoeve van de ontwikkeling van de sociale verzekering.

Revalidatie

Hoewel in dit wetsontwerp maar weinig artikelen gewijd zijn aan de revalidatie vond de heer Corver (V.V.D.) dit onderdeel een bijzonder belangrijke

Mej. mr. J. C. RUTGERS
.....het is wel zo, dat het leeuwendeel van het werk door de minister en zijn staf is verricht...

zaak. Met het al of niet slagen daarvan valt of staat deze wet.

Weliswaar bestaat er geen recht op revalidatie, maar de praktijk leert dat alle redelijke gevallen daarvoor feitelijk in aanmerking komen.

Deze materie stond overigens bij alle fracties, die aan dit debat deelnamen (de kleinere fracties lieten weer verstek gaan), hoog genoteerd. De P.v.d.A. (mr. v. Lier) vond revalidatie nodig, omdat de persoonlijke verantwoordelijkheid de zorg voor de andere insluit. En mede geleet op de ingewikkeldheid van de maatschappij waarin het initiatief van de enkele burger niet meer tot voldoende ontplooiing komt, moest dit wel tot een gemeenschapszaak uitgroeien.

Dokter Tilanus (C.H.U.) meende, dat in de gevallen van arbeidsongeschiktheid natuurlijk de uitkering een grote plaats inneemt. Maar hoger op de plaats staat de mogelijkheid weer een plaats te krijgen in de arbeidsweld. Voor alles is nodig: revalidatie, om daardoor terug te kunnen komen tot de normale menselijke vrijheidsdrang en creativiteit.

MEJ. RUTGERS (A.R.) zei, dat alles in het werk moet worden gesteld om de arbeidsongeschikte weer een plaats te geven in het arbeidsproces. Met minder mag een wet niet volstaan.

De wet moet de mens als persoonlijkheid erkennen en niet als een onpersoonlijke figuur met een paar economische behoeften.

In geding is: recht op passende arbeid. Centraal moet worden gesteld de vraag wat de handicap voor de verzekerde betekent en wat de sociale verzekering daaraan kan doen.

Daarom pleitte zij voor een reële plaats van de steeds verdergaande revalidatiemogelijkheden binnen het kader van de sociale wetgeving.

Verslapping

Sinds jaar en dag gaat het kennelijk onuitroeibare gerucht, dat de sociale verzekeringswetgeving het eigen verantwoordelijkheidsbesef ondermijnt.

Ook de mening dat sociale verzekeringswetten aanleiding geven tot bedrog en tot misbruiken, wordt nogal eens gehoord. Het was daarom een goede gedachte van mej. Rutgers (A.R.) dit facet bij de Kamerbehandeling ter sprake te brengen.

Zij verwees deze spraakmakende geruchten naar het rijk der fabelen en stelde, dat dit soort van verdachtmakingen al in het eerste jubileumboek van de Ongevallenwet — dat in 1913 verscheen, „Tien jaren praktijk van de Ongevallenwet” — aan de hand van de feiten door de toenmalige medische adviseur afdoende zijn weerlegd.

Ruppert zegt in zijn pas verschenen boekje „De Welvaartstaat”: „Dat dan ook de arbeiders als gevolg van de sociale verzekering minder verantwoordelijkheidsbesef tonen dan andere bevolkingsgroepen, is een praatje dat aan de biftertafel opgeld moeet doen maar dat in werkelijkheid geen steek houdt.”

Hij laat daarop wel onmiddellijk een verwijzing volgen naar een tweetal conclusies van de Christelijk Sociale Conferentie van 1952. Dat is juist. In die conclusies is te lezen: Waar mensen gebruik maken van rechten, in de sociale verzekeringswetgeving verankerd, is verkeerd gebruik niet toegelaten.

„Een doeltreffende tevens menselijke controle om misbruik tegen te gaan moet worden aanvaard.”

* * * De ton

In de Eerste Kamer is dinsdag véél aandacht besteed aan de ton, die minister Luns beschikbaar wil stellen voor een particulier fonds in Engeland, onder leiding van Kanunnik Collins, een fonds dat hulp wil verlenen aan slachtoffers van de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika.

De Verenigde Naties hebben met 99 tegen 2 stemmen de lid-state: aanbevolen, dit fonds te steunen. Maar de voorstemmers, op vier na, hebben het niet gedaan. Ook Engeland niet, waar het fonds is gevestigd, en waar parlement-leden in het bestuur zitten.

Dr. Berghuis, die met nadruk zei, dat zijn gehele fractie achter hem stond, vond het van Nederland niet verstandig, om hier mee haantje de voorste te willen zijn. Wij beschouwen de Zuid-Afrikaanse blanke bevolking, die de apartheidspolitiek doorzet, als onze familie. Wij zijn er met sterke banden mee verbonden, ook kerkelijk. In die apartheidspolitiek zitten elementen, die wij verwerpelijk achten, juist op grond van onze Christelijke beginselen. Wij willen graag met Zuid-Afrika daarover tot een gesprek komen, en dat is niet gemakkelijk. Dan moet men niet beginnen te prikkelen. Daarmee wilde dr. Berghuis zich bepaald niet identificeren met bepaalde reacties hier en in Afrika. Maar wij beleven onze verantwoordelijkheid in deze dramatische zaak — die vooral het hart van het Gereformeerd protestantisme in Nederland raakt — het best door met geuld en volharding te streven naar een gesprek, naar overleg, naar overreding op Christelijke gronden, en dan is het niet verstandig in een geval als dit met een soort haastige ijver te doen, wat de voorstellers en voorstemmers zelve nalaten. De volgende week hopen wij de letterlijke tekst van fragmenten uit deze rede te geven.

* * * Zomerconferentie

De C.H.U. heeft vorige week haar jaarlijkse tweedaagse zomerconferentie op Woudschoten gehouden. Het houden van een dergelijke bijeenkomst lijkt ons een goede zaak.

Uiteraard hebben wij grote belangstelling voor hetgeen ook daar van de zijde van onze politieke broeders gezegd wordt. In het algemeen natuurlijk, maar in het bijzonder ook wat betreft de relatie met de zusterpartij, de A.R.P.

Uit de krantenverslagen hebben wij niet de indruk gekregen van grote welwillendheid ten opzichte van de A.R.P. Och, dat is — vanuit C.H. gezichtspunt — na de afgelopen kabinetscrisis ook nog wel te begrijpen; wat nog niet zegt: te billijken.

Ds. Oliemans was een van de sprekers. Hij zei volgens de krantenverslagen o.m., dat het in de christelijke politiek nooit mag gaan om macht, maar altijd om het gezag van Gods Woord. Als het ooit tot een fusie tussen C.H.U. en A.R.P. zal komen, moet in het programma van de nieuwe partij met name art. 7 van het C.H. beginselprogramma met vette letters worden opgenomen. Dat is het artikel waarin de majoriteit (meerderheid der kiesgerechtigden) ten achtergesteld wordt bij de autoriteit (het gezag van het Woord Gods), en het succes van de partij ten achter bij de macht van het beginsel.

De bereidheid om offers te brengen achtte ds. Oliemans een kenmerk van ware christelijke politiek. De heer Smallembroek nam het woord offer in de mond, maar toen het om daden ging kwam in plaats van een offer de derde ministerszetel voor de A.R.P. in zicht.

Volgens de krantenverslagen werd ds. Oliemans bij de discussie — gelukkig! — aan de tand gevoeld over deze uitslating. „Wilde u beweren dat de derde ministerszetel voor de A.R.P. het motief was om de C.H.U. te laten vallen?“ zo wilde men weten.

Ds. Oliemans ontkende dat hij dit had bedoeld.

Wij vragen ons af: wat had ds. Oliemans dan bedoeld te zeggen?

Overigens meende ds. Oliemans, dat als er een kabinet uit de bus zou zijn gekomen, dat de lijn-De Quay-Marijnen had willen voortzetten, de C.H.U. daarin drie, maar op z'n minst twee zetels had moeten hebben en de A.R.P. slechts één. De A.R. heeft immers verloren en de C.H. gewonnen.

Wij vragen weer: redeneerde ds. Oliemans nu vanuit de autoriteit van het gezag van het Woord Gods of vanuit het begrip „majoriteit“?

En een tweede, overigens voor ons minder belangrijke vraag is deze: hoeveel zetels heeft de C.H.U. in de Tweede Kamer? Antwoord: dertien! Hoeveel de A.R.P.? Antwoord: ook dertien.

Wij menen, dat in een te vormen vierpartij kabinet het zo moet zijn, dat bij deelname van A.R. en C.H. beide partijen in ieder geval twee zetels moeten hebben.

Dat wij dit menen is bekend. Dat is gepubliceerd. Blijft tenslotte nog één vraag: moet het nu echt zo?

Soekarno heeft zijn mannetjes een razzia laten houden in muziekwinkels waar zij grammofoonplaatjes van de Beatles en andere „entartete“ tienerzangers geconfiscieerd hebben.

Wil hij in de door koningin Elizabeth onderscheiden kleinkunstenaars het Verenigd Koninkrijk krenken, nu de confrontatiepolitiek op andere fronten nog geen succes gebleken is? Nee, hij wil de Indonesische cultuur alleen maar vrijwaren tegen de infiltratie met neokoloniale waren die hem niet zinnen. Het feit dat zijn bloedeigen zoon aan de ontsmetting niet ontkomen schijnt te zijn, moet bij de beslissing een doorslaggevend rol gespeeld hebben.

Het zou me niet verbazen als Nederlanders die tot nu toe geen goed woord overgehad hebben voor de daden van de Indonesische president, thans enige sympathie voor hem gaan koesteren. Dat zijn de mensen die al gauw vinden dat iets-verboden-moest-worden. Zodra hun zinnen geprikkeld worden op een manier die ze niet bevat, roepen ze dat het eigenlijk niet-most-maggen. Deze zorg voor de moraliteit heeft zelden betrekking op sociaal-economische zaken waar de overheid z'n neus al gauw veel te ver in steekt. Zij geldt vaak vooral hun openbare orde en hun openbare zeden. Ze vertikken het hun eigen knoppen om te draaien maar ze willen wel dat de almachtige staat het voor ze doet.

De democratie wil voor alles een waarborg zijn tegen deze neiging tot geestelijke dictatuur die ons allemaal wel eens bekruipt. Allemaal op onze beurt roepen we dat het een of ander verboden moest worden. Gelukkig krijgen we er meestal de kans niet toe.

De dictator of de LEIDER van een „geleide democratie“ — en dat is de ellende — heeft die kans wel. Hij kan wat naar zijn persoonlijke smaak tot de goede zeden behoort dwingend aan anderen voorschrijven. Voor die grote verleiding bezwijkt haast elke alleenheerser. Soekarno is daarin niet groter gebleken dan wie ook. Jammer, want de confiscatie van de ongenietbare beatleplaatjes is slechter te verteren dan de naasting van een of andere rubberplantage. Als een ding tegen-

valt dan wel dit nieuwe cultuurstelsel.

De gevorderde maar nooit volgroeide democratie biedt als gezegd nog de beste bescherming tegen elke potentiële geestelijke tirannie. Waar de moderne democratie erop uit is iedereen in materiële zin zoveel mogelijk het zijne te geven, is zij er in geestelijk opzicht al veel langer op uit ieder binnen ruime grenzen zoveel mogelijk het zijne te laten. Vrijheid van godsdienst, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering, vrijheid ook om naar muziek te luisteren waar volgens de buurman de honden geen brood van lusten. Daarom is het ook een eis van democratie dat de geluidsisolatie in onze flatgebouwen afdoende gegarandeerd wordt.

Het democratisch geheel van uitgebalanceerde machtsverhoudingen moet voorkomen dat persoonlijke voorkeuren met het zwaard opgedrongen worden. Daarom kunnen wij het parlement, ook als het soms stomvervelend is, net als de krant geen dag missen.

Dit wil niet zeggen dat het parlement daarom ook stomvervelend mag zijn. Het is eenvoudig verplicht zijn onvolprezen rol zo boeiend mogelijk te vervullen. Dat dit niet al te best lukt begint in Den Haag met het jaar meer tot de parlementariërs door te dringen. Zij beginnen zich steeds meer te realiseren dat hun kracht, waar deze ook mag schuilen, in elk geval niet in het isolement ligt. In de voorbije dagen zijn twintig velletjes voorlopig verslag gepubliceerd over „het voorstel van de commissie voor de werkwijze der Kamer tot herziening van het reglement van orde“, een voorstel waarvan het onhaalbare maar ook onhoudbare „voorleesverbod“ een journalistiek melkkoetje bleek. In het voorlopig verslag is de Kamer kolommen lang bij zichzelf te biecht gegaan. Vele leden, verscheidene leden, sommige leden, andere leden en weer andere leden hebben eigen en andermans zondenregisters voluit opengetrokken en één lid (applaus voor deze anonymus) heeft zelfs voorgesteld

om aan dit verstoppertje spelen een eind te maken. Namen noemen, luidt zijn aanbeveling.

Het is allemaal interessant. Je kunt er een hele tijd over praten of een hearing nou een hearing of een „openbaar gehoor“ moet heten en of je de commissie-griffier nou maar niet beter adjunct-griffier kunt noemen. Je kunt ook de vraag stellen — men heeft dat vergeten — of de man zijn jacquet voortaan misschien liever maar thuis in de motteballen moet laten, het blijft allemaal aardige bijzaak. Ook allerlei andere plannetjes over de werkwijze zijn voor de betrokkenen van belang maar voor ons meelevende burgers niet opwindend. Efficiency is een honorabel ideaal, maar daarvoor had je ook — dat was misschien beter geweest — een onafhankelijk bureau in kunnen schakelen. Dan had men het hele parlementaire bedrijf eens even kunnen laten doorlichten, de bedrijfsblindheid kunnen genezen en een lange neus kunnen maken tegen de leerzame maar nooit normatieve historie.

Wat voor de volksvertegenwoordiging voorop moet staan is de organisatie van het publieke debat tot een onderhoudend spektakel waarin het parlement zich voor ons allemaal waarmaakt. En daarom kun je je ergeren aan het bra-e praten van „vele andere leden“ (wie dat dan ook maar mogen zijn) die „zich van harte konden aansluiten bij de gedachte dat de Kamer moet trachten de debatten zo levendig mogelijk te houden“ en die daarop bedachtzaam laten volgen dat „men moet voorkomen, dat men er een show van maakt“. Om te beginnen is geen gevaar hier zo klein als de dreiging dat er aan het Binnenhof nog eens een show van gemaakt wordt. Verder is er niets tegen een goede show en proef je hier alleen maar angst dat de show gestolen wordt door politici met dat broodnodige kleine beetje aanleg voor deze business.

Verscheidene leden — het ga ze goed — achten het in dit verband nodig even vast te stellen dat de Kamer „een werkcollege is en geen discussiecollege“. Ik zou zeggen, wat kan het schelen wat voor college het is zolang het maar geen college is. En bovendien, het is waar dat een goed kamerlid zich ongelukkig werkt — vooral als hij er één, twee of drie baantjes bij heeft — maar als werken zijn hoogste ideaal als kamerlid is dan kan hij misschien nog op uw stem rekenen maar de mijne heeft hij al verspeeld. Een prettige vakantie gewenst aan alle volksvertegenwoordigers. P.

* * * Handel in rariteiten

De koning van Denemarken had vroeger een beroemd rariteiten-kabinet. Zoals onze lezers weten, had het woord rareit, verwant met het Franse woord rare, vroeger helemaal geen ongunstige betekenis. Een rariteiten-kabinet was een verzameling van zeldzame voorwerpen. Toen Michiel de Ruyter bovenbedoeld kabinet te Kopenhagen had gezien, raakte hij niet uitgepraat over een model van een oorlogsschip, als één geheel gesneden uit een olifantstand. Postzegelverzamelaars zoeken met noeste vlijt naar postzegels, waar een steekje aan los is en betalen er grote bedragen voor.

Het begint waarschijnlijk te worden, dat in dergelijke verzamelingen van rariteiten binnenkort ook een plaats zal komen voor DIE kranten uit 1965, waarin géén vermelding voorkomt, dat minister Vrolijk iets heeft geopend.

Het Defence and Aid Fund

De heer Luns, Minister van Buitenlandse Zaken heeft dr. Meulink geantwoord naar aanleiding van zijn vragen over het „Defence and Aid Fund“.

1. Het is ondergetekende bekend, dat Kanunnik Collins President is van de „Christian Action“, welke organisatie in 1956 het „Defence and Aid Fund“ heeft opgericht. Ondergetekende ziet geen enkel verband tussen de in uitzicht gestelde schenking ad f 100.000 zijdens de Regering aan het betrokken fonds en de activiteiten van Kanunnik Collins als bedoeld in het tweede gedeelte van deze vraag.

2. Ondergetekende is bekend met de brief welke Kanunnik Collins op 19 april 1963 aan Sisulu richtte. Deze

brief is in het zg. Rivonia-proces door de prosectutie gebruikt om aan te tonen dat het „Defence and Aid Fund“ sabotage zou aanmoedigen.

De verdediging heeft deze beschuldiging ontzenuwd, weshalve de rechter uit dien hoofde dan ook geen vervolging tegen het fonds heeft ingesteld.

Volgens verkregen inlichtingen is Sisulu, voormalig Secretaris-Generaal van het African National Congress, geen communist.

3. Gezien het onder 1 en 2 gestelde behoeft deze vraag geen antwoord.

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus „Zo slaagt u in één keer“
Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

De Tweede Kamer op reces

Luns: „Ze hebben me weer met wat moois opgeknaapt...!“
(Uit de Volkskrant)

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

• Handel in rijmateriaal, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM — TELEFOON 514

Oosterhof's Aannemersbedrijf
GRIJPSKERK — LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

BOUWBEDRIJF TH. DE VRIES & ZONEN

Stationsweg 15, Koudum
Voor alle nieuwbouw en onderhoudswerken

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder beuken, essen, linden, kersen, eiken en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ. LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

Leveranciers van

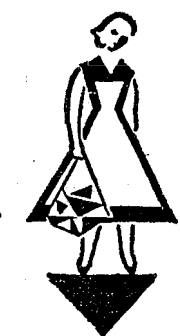
steigerpalen - kortelingen - betonstempels - perkoenpalen - heipalen - boompalen - afrasteringspalen - piketten - ook gecreosoteerde palen

RONDHOUTHANDEL

M. J. Wilbrink & Zoon

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766 -

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

GRAAFSTROOM melk

in papierverpakking

- ◆ smakelijk
- ◆ hygiënisch
- ◆ gemakkelijk

LisaPak

aangewezen voor kantine en school

In prima boter en kaas steeds de baas
Alle soorten, groot en klein komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn

A. van Houwelingen — Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Westeinde 117

C. van der Kooy en Zonen
Emmastraat 143-157, Vlaardingen, tel. 01898-3561-6061
IMPORTEURS VAN gedroogde Zuidvruchten, Vruchtenconserven, Consumptiegrondnoten
HANDELAARS IN Amerikaanse tarwebloem en bakkerijgrondstoffen

Dordrecht en omstreken

reclame- en handelsdrukkerij
Drukkerij J. de Longte
Schrijversstraat 16-18 - Dordrecht
Telefoon 01850 - 4432

C.V. v.h. Gebr. Harkema

sinds 1948
Johan Staat - DORDRECHT - na 6 uur telefoon 20386
Automateriaal . . . . . tel. 9429
Gereedschappen 9433
Hang- en Sluitwerk 4303
Zowel voor woning, fabriek of schip:
IJzerwaren 3221
Bevestigingsartikelen 3221
Levering als regel uit voorraad.
Groothandel en fabrieksagent.

ADLAI STEVENSON WAS EEN „ZINDELIJK POLITICUS”

Ik spreek liever de waarheid, dan dat ik president word, luidde een nog al geladen uitspraak, die Adlai Ewing Stevenson zich liet ontvallen tijdens een van de beide campagnes, waarin hij als presidentieel kandidaat van de Democratische partij zich tegenover generaal Eisenhower zag geplaatst. Hiermee bedoelde hij niet te zeggen, dat men in de Verenigde Staten geen president kan worden, als men niet in staat is, glashard te liegen, als het zo uitkomt. Het betekent evenmin, dat een president van de Verenigde Staten het met de waarheid op een akkoordje zou moeten gooien. Stevenson bedoelde er eenvoudig mee, dat hij er niets voor voelde, zich van kwade praktijken te bedienen om het presidentschap in de wacht te slepen. Hij gaf er de voorkeur aan, de dingen bij de naam te noemen, zijn gehoor niet op holle frasen te laten afgaan en — wat de laatste tijd een modewoord schijnt te zijn geworden — zindelijkheid te betrachten bij het bedrijven van politiek.

„De meest welsprekende geest, de ni

Het heeft hem geen winst opgeleverd. Beide keren (in 1952 en in 1956) werd hij verslagen door een man wiens adviseurs het met de waarheid niet zo nauw namen en die slechts bewezen had een goed militair bevelhebber te zijn. Het bedrijven van politiek moest hij aan anderen overlaten en het bewijs, dat hij als staatsman uit het goede hout zou zijn gesneden moest nog worden geleverd, toen generaal Eisenhower werd uitgeroepen tot kandidaat van de Republikeinse partij. De Internationale omstandigheden (in 1952 de oorlog in Korea) waren echter van dien aard, dat de Amerikaanse kiezers meer vertrouwen stelden in de militaire leider dan in de briljante staatsman, die Stevenson o.a. als gouverneur van de staat Illinois had bewezen te zijn. Ook in 1956 toen de opstand in Hongarije net achter de rug was en de Suezcrisis het gevaar van een derde wereldoorlog dichterbij leek te hebben gebracht, gaf de grote meerderheid van de Amerikanen opnieuw de voorkeur aan Eisenhower, onder wiens leiding men zich blijkbaar veiliger voelde dan onder die van Stevenson. Daar kwam dan zowel in 1952 als in 1956 nog bij, dat Stevenson van zijn vrouw gescheiden leefde en het ook al om deze reden tegen de populaire Ike en Mamy moest afleggen.

leed als presidentieel kandidaat, vermocht deze bewonderaars niet van gedachten te doen veranderen. Ook in 1960, toen de jonge John Fitzgerald Kennedy in een overrompelende verkiezingscampagne naar de „macht in de Democratische partij” greep, wilden zij hem (voor de derde maal) tot kandidaat benoemd zien. Kennedy had toen echter de nominatie praktisch reeds in de zak, zoals dat vier jaar later het geval zou zijn met senator Barry Goldwater en de kandidatuur van de Republikeinse partij. Kennedy versloeg zijn Republikeinse tegenstander Richard Nixon (met een zeer gering verschil) en nadat hij president geworden was passerde hij Stevenson bij de aanwijzing van de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken. Hij zond hem als ambassadeur naar het gebouw van de Verenigde Naties te New York, waar hij de politieke besluiten moest verdedigen, die te Washington werden genomen. Een taak, die hem niet licht is gevallen.

John F. Kennedy zou voordragen de presidentieel kandidaat van de partij. Stevenson, die nog altijd de zindelijkheid wilde openlaten, dat op zijn zelf een beroep zou worden gedaan weigerde en de stemming in de voorverkiezing was vanzelfsprekend naar de opperbest. John F. Kennedy heeft president zijn best gedaan, het niet van een Stevenson te bereiken. Maar kan dit streven het best terugvinden in de redevoeringen, die hij bij zijn inauguratie in 1961 en bij latere gelegenheden heeft gehouden. Zij spraken tot de verbeelding en vermochten herinneringen op te roepen aan de briljante ideeën van Stevenson. Er bleef echter een grote afstand tussen beiden.

Afkomst

Adlai Ewing Stevenson werd op 20 februari 1900 te Los Angeles geboren. Zijn ouders waren naar Californië getrokken. Vader Stevenson beheerde een kopermijn en werd later assistent-directeur van de Los Angeles Examination tot dat hij naar de bakermat der steenvensons, de staat Illinois, terugkeerde. Adlai bracht zijn jeugd door in Elmhurst, de plaats waar hij afgeleverd werd maandag ook begraven werd. Hij woonde in het huis van zijn grootvader vaders kant. Deze was lid van het Amerikaanse Congres, directeur-generaal van de Posten (een ministerspost te Washington) en vice-president van de Ver. Staten geweest. Geruime tijd deed hij zich aan de journalistiek, ook toen hij nog te Princeton studeerde. In 1926 behaalde hij aan de Northwestern university zijn graad als jurist. Al rens een praktijk te beginnen maakte hij een grote reis, die hem ook naar Sowjetunie voerde. In 1941, toen Ver. Staten eveneens in de tweede

Kennedy

Tussen John Kennedy en Adlai Stevenson boterde het al sinds 1956 niet. De Kennedy's hadden in dat jaar een taktische zet gedaan. Zij hadden zich opgeworpen als pleitbezorgers van Stevenson als presidentieel kandidaat van de Democratische partij, in de hoop, dat John Fitzgerald zou worden benoemd tot kandidaat voor het vice-presidentschap. Stevenson liet het echter aan de partijconventie over zijn sparing-partner te kiezen. En in plaats van John F. Kennedy kwam Estes Kefauver als overwinnaar uit de strijd tevoorschijn. Toen in 1960 de nationale conventie van de Democratische partij moest worden gehouden, verlangden de Kennedy's, dat Stevenson persoonlijk

Zindelijkheid

Het is juist die zindelijkheid in het politieke denken geweest, die in de Verenigde Staten aanstekelijk heeft gewerkt. Er is waarschijnlijk in de Verenigde Staten geen enkele politicus geweest, die meer toegewijde volgelingen had dan Stevenson. Het feit, dat hij tot tweemaal toe, onder voor hem bijzonder ongunstige omstandigheden weliswaar, een verpletterende nederlaag

WANNEER MET PENSIOEN?

In november van het vorige jaar heeft de heer Roolvink een motie ingediend, die ernaar tendert om vrouwen op eerdere leeftijd voor een A.O.W.-uitkering in aanmerking te doen komen.

Voor de duidelijkheid laat ik hier de motie volgen, die met algemene stemmen werd aangenomen.

„De Kamer, van oordeel, dat onder het oog moet worden gezien of het wenselijk is, om de ongehuwde vrouwen, die niet in het genot zijn van een weduwen- of andere verzekeringsuitkering, op een vroeger tijdstip dan op dat van de 65-jarige leeftijd — voor een A.O.W.-uitkering in aanmerking te doen komen, nodigt de Regering uit hierover op korte termijn het oordeel te vragen van de Sociaal-Economische Raad, en gaat over tot de orde van de dag.”

Om het wat eenvoudiger te zeggen: vraag de S.E.R. om een advies over het vrouwen eerder A.O.W. geven.

Het gaat hierbij om de ongehuwden, niet de weduwen die A.W.W. hebben of vrouwen die een invaliditeitsuitkering ontvangen.

De S.E.R. zal zich uit moeten spreken over de wenselijkheid.

Hiermee is dus niet gezegd dat deze vroegere uitkering er ook zal komen. Bovendien kan ik me indenken dat men toch rustig blijft doorwerken. De A.O.W.-uitkering is immers een sociaal minimum en vraagt om een aanvullend pensioen, dat in het algemeen pas op 65-jarige leeftijd ingaat. Alleen in de zogenaamd slijtende beroepen kent men een eerdere pensionering, terwijl men bij het wetenschappelijk onderwijs op 70-jarige leeftijd met pensioen gaat. Uiteraard vallen hier maar weinig vrouwen onder.

Hoe moet men deze vervroegde uitkering nu zien?

Als een compensatie voor de hoge premie, die men als ongehuwde moet opbrengen voor verzekeringen waar men zelf geen enkel voordeel van heeft? Maar dan vallen hier ook alle ongehuwde mannen onder.

Een sociale verzekering is bovendien in principe iets anders dan een particuliere verzekering, die alleen het eigen risico probeert te dekken. Hier is n.l. vooral ook sprake van een onderlinge solidariteit, al zal men één bepaalde categorie niet onevenredig mogen belasten.

Toch stuit men juist bij veel vrouwen telkens weer op de wens op vroegere leeftijd gepensioneerd te worden.

In het bijzonder bij het kleuter- en lager onderwijs komt men dit verlangen tegen. In het bedrijfsleven, waar de vrouw dikwijls het eentonigste werk verricht, in het winkelbedrijf dat voor ouderen vaak uiterst vermoeiend is.

Ook in de administratieve beroepen

ziet men dikwijls het met verlangen uitzien naar een vroegere pensioering.

Hoe komt het, die telkens terugkerende vraag naar het kunnen beëindigen van het werk? Heeft een ongehuwde vrouw het moeilijker omdat er thuis meestal niemand is die voor haar zorgt? Zij moet dan naast haar beroepsarbeid ook haar eigen huishouding doen. Voelt zij zich achteruit gezet bij haar gehuwde zuster, die op haar zestigste meestal weer teruggevallen is op een kleine huishouding. De kinderen zijn de deur uit en de huishouding vraagt veel minder tijd.

De gehuwde vrouw heeft het voorrecht zelf haar werktijden te kunnen regelen, al wordt haar arbeidsritme uiteraard wel bepaald door de samenstelling van haar gezin.

Toch zijn de vrouwen onder elkaar zeer verdeeld over het al of niet vroeger pensioneren.

Er zijn er die zeggen gelijke rechten, gelijke plichten. Uiteindelijk werkt het in het nadeel van de vrouw. Zij maakt moeilijker promotie en op oudere leeftijd kan zij dan bijna niet meer aan de slag komen. Haar pensioen is aanzienlijk lager dan dat van de man.

Niet alleen in ons land vindt men die uiteenlopende meningen. Geregeld wordt er ook in de buitenlandse bladen over geschreven. Wat de één een voorrecht vindt, noemt de ander discriminatie.

In 1959 heeft mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom als afgevaardigde naar de Ver. Naties, deel uitgemaakt van de 3de commissie. Dit is de commissie die sociale aangelegenheden behandelt.

Hier kwam ook de pensionering van vrouwen ter sprake. De gelijke leeftijd voor mannen en vrouwen werd door velen als een stap achteruit gevoeld.

In de rede, die Mevrouw Diemer daar heeft uitgesproken gaat zij in op de diepere achtergronden. Zij vraagt zich af of de vrouw die in de industrie werkt, zich niet teveel aan het mannelijk arbeidspatroon moet aanpassen.

Ook is de pensionering voor de man een veel grotere schok, de vrouw vindt zoveel gemakkelijker andere dingen om te doen. De geringere betaling van de vrouw maakt dat zij dikwijls niet in staat is de nodige hulp te verschaffen, b.v. bij ziekte. Wanneer de gehuwde vrouw met kinderen beroepsarbeid moet verrichten, is zij eigenlijk een kaars die aan twee kanten brandt. Het zal van belang zijn al deze kanten van het beroepsleven van de vrouw te onderzoeken. Tot zo ver enkele van haar opmerkingen.

Er is nog geen antwoord van de S.E.R. verschenen. Te hopen is dat dit niet lang meer op zich laat wachten. Temeer daar deze kwestie ook weer zal gaan spelen, wanneer de nieuwe pensioenwet in de Kamer in behandeling wordt genomen. Zal men dan willen aansturen op een vroegere pensioering voor het onderwijzend personeel of een glijdende pensioenleeftijd zowel voor vrouwen als voor mannen? Wat zal dat betekenen voor de te betalen premie en hoe zal men het toch al zo grote tekort aan onderwijzsmensen kunnen opvangen.

Het is een merkwaardig verschijnsel dat hoe belangrijk werk men ook doet, hoe moeilijker men ermee op kan houden. Het zal daarom ook voor de vrouw van groot belang zijn dat ze die opleiding en dat beroep kiest, dat een uiterst appél doet op haar kunnen, zowel verstandelijk als gevoelsmatig.

C. M. T. - K.

VLAARDINGEN

BOOGAARD

ELEKTRICITEIT

VLAARDINGEN

Telefoon 01898 - 8744

Onderlinge Vlaardingse

Begrafenis Onderneming

DIRECTEUR: J. NIEUWSTRATEN
KANTOOR: OOSTERSTRAAT 60
TELEFOON 2828

le klas materiaal. Billijke tarieven. Rouwkamers en schermen.

Firma A. Van Roon

Speciaal adres voor watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

Makelaarskantoor

L. P. SPUYBROEK

Westhavenplaats 25 - Telefoon 3880 - Na 6 uur 2661

Koop, verkoop, taxatie van onroerende goederen

VERZEKERINGEN EN HYPOTHEKEN

GOUDA

Voor het behoud van uw huis en speciaal voor het houtwerk is het noodzakelijk dit regelmatig van een nieuwe verflaag te voorzien.

Grijp dan gelijktijdig de kans om uw interieur door moderne toepassing van kleuren door een VAKMAN radicaal te wijzigen.

Wendt u zich daarom tot:

BLOOT'S

schildersbedrijf

G. van Genderen

GOUDA - RHLJNVIS FEITHSTR. 8 - TEL. 01820-3156

WESTLAND

H. HORTENSIOUS & ZON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 01740 - 48 08

lingerie - korsetterij

dekker

DE LIER NAALDWIJK DELFT DEN HAAG VOORBURG
Markt 49 Beeklaan 366 Herenstr. 107-109

DEN HAAG EN OMSTREKEN

Sigarenmagazijn MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

„niste stem”

doorlog werden betrokken, ging Stevenson naar Washington als speciale assistent van de minister van Marine. Hij maakte inspectietochten door de stille Zuidzee, het Caribische gebied, Noord-Afrika en Europa.

De Ver. Naties

Aan het eind van de oorlog droeg het State Department de 45-jarige Stevenson op, propaganda te maken voor de gedachte, die ten grondslag ligt aan de eerste conferentie van de VN te San Francisco. Als adviseur van de Amerikaanse delegatie was hij aanwezig op de bijeenkomst van de Ver. Naties te Londen en de eerste Algemene vergadering van de VN. Zijn verkiezing tot gouverneur van de staat Illinois in het Middenwesten geschiedde met het grootste aantal stemmen, dat ooit in deze staat op een gouverneur was uitgebracht. In 1952 werd hij tegen zijn wil presidentieel kandidaat van de Democratische partij. Velen menen, dat de situatie in de wereld geheel anders zou zijn geweest, als Stevenson tegenover een minder populaire kandidaat als Eisenhower zou hebben gestaan en in 1953 president zou zijn geworden. Het kan zijn — de persoonlijkheid van Stevenson gaf aanleiding tot deze veronderstelling. Maar waarom nu nog wijzen op hetgeen had kunnen zijn? Stevenson is niet meer. God heeft hem weggenomen uit het midden van degenen, die zoveel van hem verwachtten — ook ver buiten de landsgrenzen — naar zijn woorden hadden geluisterd. President Johnson noemde hem „de meest welsprekende geest, de mooiste stem”. Dit zal de herinnering zijn, die vele miljoenen aan Adlai Ewing Stevenson bewaren.

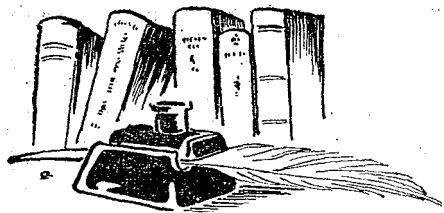
db.

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(67)

DE LAATSTE UREN

• De vrouwenemancipatie*

DE vrouwenemancipatie heeft al heel wat pennen in beweging gebracht. Niet het minst, terwijl ze in ontwikkeling was en daarna om weer te geven wat er de laatste honderd jaar in het leven van de vrouw is veranderd.

Weinig mannen hebben zich aan deze geschiedschrijving gewaagd. En volgens Het Parool is het juist de enige vrijgezel uit het nieuwe kabinet.

Een moedige daad overigens, ook alweer volgens dezelfde krant. Want dr. Diepenhorst is lid van een partij, waar de vrouw nog maar nauwelijks en een kerk waar ze nog helemaal niet geaccepteerd is!

De schrijver heeft een heel nuchtere titel gekozen. Zo heel anders dan zijn vrouwelijke voorgangers, die in haar titels een standpunt bepaalden en veel emotioneler waren: „Storm na de stilte”, het woord te voeren past een man, van moeder op dochter, man en vrouw in het volle leven”, „Vrouwen Vooruit!”

Ik kan niet nalaten enkele citaten uit de 150 blz. tellende pocket aan te halen. Uitspraken, gedaan door mannen, maar ook door vrouwen, die niet mals waren.

„Er zijn slechts twee dagen, waarop uw echtgenote u verblijft: de dag van haar huwelijk en die van haar begraving.” (Hippocras).

„Het scherpst venijn is dat der slangen van het menselijke geslacht.” (Rousseau).

Van Christina van Zweden is het gezegd: „Ik houd van de mannen niet omdat het mannen, doch omdat het geen vrouwen zijn” en Madame de Staël verklaarde dankbaar te zijn, dat zij geen man was, daar zij anders in de noodzaak zou verkeren een vrouw te moeten huwen.

De veelheid van citaten, de talloze namen, die genoemd worden, zowel van kerkvaders, Griekse en Romeinse schrijvers als politici en psychologen, maken het boekje vaak ingewikkeld en zonder duidelijke lijn.

In Nederland is de emancipatie heel wat rustiger verlopen dan in omliggende landen. Hier geen vrouwen, die zich, zoals in Engeland bij de Ascot races, voor de paarden wierpen.

Dr. Diepenhorst schetst twee ontwikkelingen. Die van de burgerlijke vrouw, die om werk en ontwikkeling vraagt en de arbeidersvrouw, die juist van haar dubbele taak in gezin en fabriek verlost wil worden.

Daarnaast wordt aangetoond hoe de staatsrechtelijke positie van de vrouw verandert en welke ambten nu voor haar open staan.

Ook de juridische verhouding tot haar echtgenoot is gewijzigd. Zij is handelingsbekwaam geworden. Zij mag zelf voogdes over eigen kinderen zijn.

De vrouw in het ambt krijgt de aandacht. Het is alles maar even aangestipt, wat in zo'n kort bestek haast niet anders kan.

De emancipatie van de vrouw is nog niet voltooid, want ook de man zal moeten mee-emanciperen. Hij zal de vrouw ten volle moeten aanvaarden in het maatschappelijk leven.

En dat is iets wat ik mis in dit boekje. Uiteindelijk ziet de schrijver de vrouw toch weer als de geliefde, de moeder van haar kinderen. Gezin en maatschappij worden dan weer teveel twee terreinen.

Maar gezin en maatschappij liggen in elkaars verlengde: Het gezin mag niet teveel gezien worden als de veilige haven, het warme nest. Dan doet men tekort aan de eenheid van het leven. En juist daarom is het zo nodig dat mannen en vrouwen elkaar vinden, ook in de maatschappij. Dan reikt ook de taak van de vrouw veel verder dan haar gezin.

En ik geloof dat in deze zienswijze het verschil ligt tussen door vrouwen geschreven boeken en het pocket van dr. Diepenhorst.

Hij blijft het teveel van buitenaf benaderen. Hij doet dit soms heel humoristisch, soms met grote ernst; maar hij is er niet wezenlijk bij betrokken.

C.M.T.-K.

* De emancipatie van de vrouw, door prof. mr. J. A. Diepenhorst. Uitgave J. H. Kok N.V., Kampen. f 1,75.

**N.V. Papierfabriek voorheen
G. SCHUT & ZONEN
HEELSUM**

oud-HOLLANDS PAPIER o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloerpapier, filterpapier, aan vellen, rondvilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

Onder de bijfiguren van deze historie valt John Fletcher op door zijn vasthoudendheid. Op dit uur liep hij nog steeds te zoeken naar een paard. Hij ging naar het politiebureau in Tenth Street om een aanklacht in te dienen tegen David Herold wegens diefstal, en geheel in beslag genomen door zijn eigen ergerlijke probleem kon hij niet begrijpen, waarom het politiebureau op dit uur van de nacht volstond met elegante dames en heren. Hij wist dat de president was neergeschoten, maar daar had hij verder niet meer over nagedacht. Nu sprak hij met rechercheur Charles Stone en vroeg hem of er soms een schimmel was gevonden. Stone zei: „Hoe heet u?” Fletcher gaf hem antwoord, en plotseling ging hem een licht op: de stalbaas begon zich af te vragen waarom Atzerodt nog om tien uur 's avonds zijn paard gezadeld wilde hebben en waarom Herold vijftientig minuten later zo geschrokken was en op de vlucht was geslagen toen Fletcher hem had bevolen van zijn paard af te komen.

Stone zei dat men inderdaad een paard had aangetroffen en dat hij met Fletcher mee zou gaan naar het hoofdkwartier van generaal Augur, waar ze juist probeerden het te identificeren.

Augur was zoëven teruggekomen van een conferentie met Stanton en zat achter zijn schrijftafel. In een kamer ernaast stonden getuigen te wachten. Stone vertelde dat de stalbaas een schimmel had uitgehuurd, en de generaal vroeg of Fletcher zich de naam van de klant kon herinneren.

„Ja,” zei Fletcher, „hij heet Herold, en hij is jong, niet ouder dan eenentwintig of tweeëntwintig jaar, hij ziet er uit als een schooljongen, en ik kan u nog vertellen dat ik hem heb achtervolgd tot Navy Yard Bridge, maar daarna raakte ik hem kwijt.”

Daar had Augur de sleutel van de samenzwering. Maar hij schudde somber zijn hoofd. De beschrijving klopte niet met het signalement van John Wilkes Booth, en het was Booth waar Augur alleen maar belangstelling voor had. Bovendien was de generaal het er met Stanton over eens dat de aanslag op Seward en Lincoln waarschijnlijk was uitgevoerd door een en dezelfde man. In Augurs gedachten was geen plaats voor een moordenaar met jongensachtig gezicht.

De generaal maakte een hoofdbeweging naar het platte zadel en het bit dat naast hem op een stoel lag.

„Herkent u die dingen?” vroeg hij.

Fletcher, die expert was op dat gebied, liep naar de stoel en voelde eens aan het leer. Hij nam het bit in zijn handen en bekeek het nauwkeurig.

„Ja, inderdaad,” zei hij.

„Wat was het dan voor een paard dat dit zadel en bit aan had?”

„Een groot bruin paard, aan een oog blind; een grof paard met een dikke staart, een soort werkpaard.”

Augur werd nu geïnteresseerd. Een uur geleden was er op een stuk land in East Capitol nabij Fifteenth Street een groot bruin eenogig paard aangetroffen. De generaal wist niet of dit paard een rol had gespeeld bij de moord; voorzover hij kon nagaan bestond er niet het minste verband tussen de dramatische gebeurtenissen en de vondst van dit paard. Hij kon zich geen woeste moordenaars voorstellen op brouwerspaarden.

„Wie bereed het paard?”

Fletcher antwoordde dat hij zich dat niet kon herinneren, maar hij zou het kunnen nagaan in zijn boeken. Hij had het paard dat deze uitrusting had gedragen, in zijn stal gehad. En hij kende de kleine man met die rare naam. Maar hij wees er op dat die man het paard had gebruikt tot voor kort. Fletcher had er geen idee van wie het vandoor had gebruikt. De rechercheur ging met hem mee naar de stal, en de Ier kwam terug met de naam van George Atzerodt. Maar deze had niets te betekenen voor Augur. Hij werd nog minder geïnteresseerd toen Fletcher zei dat Atzerodt had beweerd het paard en het tuig verkocht te hebben in Zuid-Maryland.

Nu had de generaal de namen Booth — Herold — Atzerodt. Hij had nu alleen nog de naam nodig van Lewis Paine — die het blinde paard deze avond had bereiden en achtergelaten — om de lijst van de samenzwervers te completeren. Augur vond dat hij veel te veel tijd zat te verspillen met die stalknecht. In de kamer ernaast stonden nog een paar belangrijke getuigen te wachten. Hij liet Fletcher vertrekken. Als hij nog even met de opgewonden Ier was blijven praten had hij te weten kunnen komen dat Atzerodt en Herold een vriend hadden die Booth heette, en dat deze Booth zijn paarden dikwijls uitleende aan een man in H Street, genaamd Surratt, en dat al deze mannen heel dikwijls naar Surrattville reden. Fletcher wist zelfs dat John Surratt's vader een herberg had bezeten in Surrattville.

Een paardetram rolde langzaam door Sixth Street naar de marinewerf en wierp een lichtend schijnsel op de donkere straten bij East Capitol. Er stonden een paar arbeiders in, die nachtdienst hadden en op weg waren naar hun werk. Op de banken zaten enkele feestvierders te dutten.

De wagen stopte bij A Street en George Atzerodt stapte in. De meeste passagiers in de wagen zagen hem als een schuchter klein mannetje met een bolhoofd, een man die „neem me niet kwalijk” zei toen hij naar voren drong naar het balkon.

Atzerodt was op zoek naar zijn vriend, die een winkel had. Hij was dronken en bang, en hij had rust nodig. Hij zou gaan slapen op de grond in de winkel. Hij liep zich nog steeds naar voren te dringen, en het paard voor de wagen liep langzaam voort tussen de slingerende rails, toen iemand hem op de rug klopte. Het was Washington Briscoe, de man die hij zocht.

„Heb je het nieuws al gehoord?” vroeg Briscoe.

„Ja,” zei Atzerodt. Hij vroeg of hij vannacht in de winkel kon liggen.

„Nee,” zei Briscoe. „Dat kan ik niet doen, George.”

„Ik zal geen lawaai maken,” zei Atzerodt.

„Het spijt me werkelijk, George. De huisbaas woont in hetzelfde huis, en ik wil vannacht geen gasten hebben”.

„Doe me een vriendendienst!”

„Nee.”

Bij de marinewerf stapten ze allebei uit. George Atzerodt herhaalde zijn verzoek nog eens. Het antwoord was nog eens nee. De samenzweerder zag er bedrukt uit.

„Dan ga ik maar naar Kimmell House,” zei hij. Kimmell House was de bijnaam van Pennsylvania House, een vrijgezellenhotel met kamers voor vier tot zes personen in C Street vlakbij Fourth. Hij bleef wachten tot de tram zou omkeren. George Atzerodt bevond zich op het ogenblik slechts enkele straten van Navy Yard Bridge, maar hij voelde er niets meer voor zich bij de andere samenzweerdsters aan te sluiten.

Het was een nacht van teleurstellingen en droefheid. In het hoofdkwartier van Augur kwam een jonge kapitein binnenlopen. Hij salueerde en vroeg toestemming om de samenzweerdsters te gaan achtervolgen met een bereiden afdeling onder zijn commando, en ze in de loop van de nacht te arresteren. De generaal had niet veel sympathie voor helden-in-spe.

„Nee,” zei hij. „Uw verzoek is afgewezen. Blijft u maar hier, kapitein, en wacht op de eventuele opdrachten die u hier zult kunnen krijgen.”

De kapitein bleef wachten. Hij zat de hele nacht in Augur's hoofdkwartier te wachten tot iemand hem iets te doen zou geven, maar de staf van Augur kende hem niet en had hem ook niet nodig. Zo ging er weer een kans verloren, want deze man was kapitein D. H. L. Gleason, die destijds had gesproken met Louis Wiechman en die had gerapporteerd dat er een complot tegen de president werd gesmeed in een pension, dat Surratt's heette en dat was gelegen in 541 H Street. Gleason wist dat Booth en de andere samenzweerdsters soms bij elkaar kwamen in een herberg in Surrattville en dat minstens een van hen afkomstig was uit Port Tobacco.

Augur weigerde hem de mannen waarmee hij ze gevangen had willen nemen. En Gleason gaf vrijwillig geen inlichtingen.

Om halfeen 's nachts werd het telegraafverkeer hervat. Het bleek dat de lijnen niet waren doorgesneden. Op het hoofdkantoor waren twee lijnen met elkaar in contact gekomen, waardoor kortsluiting was ontstaan in het hele net. Regeringsambtenaren probeerden dit incident uit te leggen als een tevoren beraamde sabotagedaad van de geconfedereerden, maar de directeur van de telegraafdienst in Washington was een prozaïsch man en zei dat dergelijke kortsluitingen meer dan eens voorkwamen en dat in dergelijke gevallen het telegraafverkeer werd stopgezet totdat men de fout had gevonden.

Het was een paar minuten na middernacht toen Booth en Herold het kruispunt in Surrattville passeerden. Ze bevonden zich nu in een vruchtbaar landbouwgebied, en Ford's Theatre lag meer dan zeventien kilometer achter hen. De lucht was koud en de maan scheen helder toen ze links de herberg zagen liggen, op een heuveletje ongeveer dertig meter vanaf de weg. Langs de voorgrond van het huis liep een lange veranda waarop een paar schommelstoelen stonden. Rechts ervan liep een kleine zijweg dwars door de akkers naar een tochtige schuur en een pomp. In de gelagkamer brandde een lamp. De twee reden de zijweg op en bleven staan ter hoogte van de veranda. Herold steeg van zijn paard. Booth zei niets. Zijn been deed pijn, en hij zat heen en weer te schuiven in het zadel om de pijn enigzins te verlichten. De paarden hijgden en begonnen te grazen in het droge gras, terwijl Davey de veranda opsprong en naar binnen ging.

Lloyd lag te slapen op een sofa. De gelagkamer was leeg en de barkeeper was naar huis gegaan.

„Mr. Lloyd,” zei Herold, terwijl hij hem wakker schudde, „schiep een beetje op en ga die spullen halen!” Langzaam kwam Lloyd overeind. Hij keek Herold eens aan. Hij was dronken.

„All right,” zei hij, „all right.” Hij slofte de trap op en kwam terug met twee karabijnen, de veldkijker, en een doos patronen. Hij liep naar het buffet en haalde een kwartflles whisky te voorschijn. Het touw en de Schroefsleutels had hij niet meegenomen.

Buiten zei Herold: „Hij heeft geen cognac. Alleen maar whisky.”

John Wilkes Booth dronk gulzig, keek eens om zich heen naar het zilverwitte landschap, nam toen nog een slok en gaf de fles aan Herold. Booth nam de kijker en beval Herold de karabijnen achter te laten.

„Het is een goed geweer,” zei Herold. „Iets moeten we toch hebben.”

„Legermodellen,” zei Booth. „We worden er alleen maar door opgehouden.”

Booth stond te wankelen in het gras en kon zich alleen maar overeind houden door wijdebeens te staan.

„Woont er een dokter in de buurt?” vroeg Booth. „Ik heb mijn been gebroken.”

Lloyd keek de ruiters eens aan. „Even verderop woont dokter Hoxton,” zei hij. „Ongeveer achthonderd meter hiervandaan. Maar hij heeft geen praktijk. Dat heeft hij me tenminste zelf verteld.”

Booth knikte naar Herold, die de herberg weer inliep met de uitrusting. Hij behield echter een van de karabijnen en wat patronen. Davey steeg weer in het zadel.

„We hebben de president en Seward gedood,” zei Booth. Als Booth bijval of ongeloof of schrik had verwacht, werd hij daarin teleurgesteld, want Lloyd bleef hem alleen maar dom staan aanstaren.

(wordt vervolgd)

• De breuke

Een halve eeuw geleden sprak men veel over een crisis in de A.R. Partij. En dr. Kuyper beklagde er zich telkens weer over, dat hij wel de Leider was, maar dat zijn Leiderschap niet werd erkend, dat er tegenleiding werd gegeven. En velen in de partij geloofden het, want het stond in De Standard. En zij waren van mening, dat zulk een tegenleiding niet kon en mocht worden gedooft.

Maar wat er precies aan de hand was, dat wist niemand. Totdat in 1915 dr. Kuyper midden in de zomer openbaarde, waar de oorzaak lag van zijn gegriefdheid.

In 1907 had de Tweede Kamer de begroting van defensie verworpen. Tot de tegenstemmers behoorden ook de leden van de A.R. fractie. De minister van oorlog Van Rappard had niet veel genoeg beleefd van zijn ambt. In februari 1907 had de Eerste Kamer de begroting van oorlog van zijn voorganger Staal verworpen. Het kabinet De Meester vroeg daarom ontslag, maar keerde na een crisis van twee maanden terug met een nieuwe minister van oorlog, Van Rappard. En zie, zijn begroting werd op 21 december van hetzelfde jaar door de Tweede Kamer verworpen met 53 tegen 36 stemmen. Het kabinet bood opnieuw zijn ontslag aan, en H.M. de Koningin droeg mr. Heemskerk, de voorzitter van de a.r. fractie in de Tweede Kamer, op, een kabinet te vormen. Heemskerk deed het en zijn kabinet haalde niet alleen de verkiezingen van 1909, maar kreeg toen bij die verkiezingen ook een sterke coalitiemeerderheid achter zich.

En daar zat nu de angel. Dr. Kuyper was leider van de partij en de fractie had hem niet geraadpleegd, voordat zij tegen de begroting stemde. Hoe kon je dan, zo meende dr. Kuyper, leider zijn, als de fractie het maar dééd, zonder hem?

En hij had een kwaad vermoeden. Dit nl., dat Heemskerk wilde voorkomen, dat dr. Kuyper bij een overwinning van de rechterzijde in 1909 voor de tweede keer minister-president zou worden. Daarom zorgde hij voor een tussentijdse kabinetscrisis en werd zelf minister-president en Dr. Kuyper kwam niet meer aan bod.

Het was niet zo, dat iedereen dat kwalijke vermoeden van Dr. Kuyper deelde. En Dr. Kuyper zelf heeft later, véél later, een jaar voor zijn sterven, aan Idenburg verteld, dat hij ook niet meer in boos opzet geloofde.

Maar dat is het merkwaardigste niet. Dat is nl. dat in de A.R. partij wél sterk de overtuiging leefde, dat Heemskerk verkeerd had gedaan, door niet de Leider te raadplegen, voordat hij met zijn fractie tegen de oorlogsbegroting stemde. De bekende journalist P. Brouwer schreef daar over:

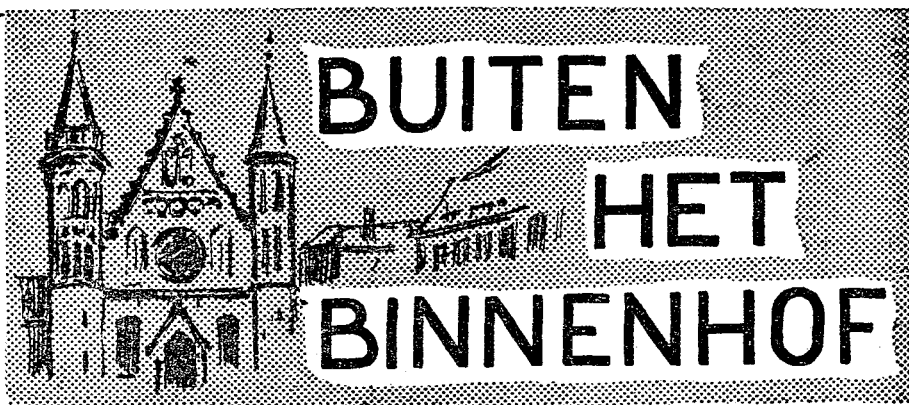
„Wij weten nu, dat deze allerbelangrijkste begrotingsafstemming plaats had zonder medeweten of advies van de leider onzer partij. Dit ene feit beheerst alles. Uit dat feit vloeide voort, dat een ander dan de leider kabinetsformeerder werd, ja worden móést. Daardoor kregen we tweeërlei leiding. Ten eerste die van het officiële partijbestuur. En ten andere die van het kabinet, dat al was het dan niet in de strenge zin des woords een partij-kabinet, toch zeer sterk onze kleuren vertoonde. Een kabinet móét leiden; 't is een levensvoorwaarde voor gezond politiek leven. Zo móést er leiding opkomen, náást of tegenover die

Het is een hard gelag dat geen enkele bouwer of vakman in de bouw dit stuk zal lezen. Want zij zijn allen met vakantie gegaan. En hun spoor wordt gevolgd door duizenden andere Nederlanders, die per vliegtuig, per boot, per auto, per bus, per fiets of per voeten de dagelijkse arbeid zijn ontvloden. Beklaag mij niet, dat ik niet met vakantie gaan kan in deze dagen. Ik heb het goede van het voorjaar genoten en zal straks, als het wintert, nog een paar rustige dagen uitzoeken. De zomer is achter de schrijftafel ook mooi en een verlaten hoofdstad kan haar bekoring hebben. De straat is al aanmerkelijk stiller. Gisteren zag ik twee van mijn vrienden vertrekken, met vrouw en kroost, en karavaan oftewel aanhangwagen achter de auto. Ook zag ik twee mij bekende predikanten op deze wijze op weg gaan naar andere landen. Dominee in de karavaan, het is een beeld van deze jaren. Vroeger ging hij of niet met vakantie of logeren bij familie, of naar een rustig pension op de Veluwe, op de Véeéééluuwe... of hij maakte een reisje langs de Rijn, daarbij de Nederlands-Duitse grens overschrijdende. Ik heb een dominee gekend, die het niet breed had — nooit hebben dominees het breed gehad — en die uitgenodigd werd door een lid van de gemeente, die het wel breed had, om een reis naar Zwitserland te maken. Dankbaar werd de naam van de weldoener door de gemeente uitgesproken. En voor dominee was het de reis van zijn leven, naar Zwitserland; ook naar Genève, naar het beeld der reformatoren, naar de kerk van Calvijn.

Wie nu als dominee nog niet in Israël is geweest, moet ook maar niet meer gaan. Dan is HIJ tenminste een uitzondering. Want over Israël valt niet veel nieuws meer te vertellen. Dominee kan er over preken, maar dan moet hij wel weten wat hij beweert, want de halve gemeente is er geweest. Goed, ik gun het ieder en er zijn slechtere reisjes te maken, nietwaar?

De vrienden en de bevriende dominees zijn dus weg. Maar de overbuur is ook vertrokken en leden van de grote Groenkoperfamilie zitten of in Oostenrijk of in Joegoslavië, want als je daarheen gaat ben je ook „in”. Nog meer „in” is Griekenland. Naar Zandvoort kun je als beetje burger niet meer gaan. „Waar ben je met je vakantie geweest?” „In Zandvoort”. Je krijgt een kleur als je het moet bekennen. Zandvoort is goed voor de vreemdelingen. Al die „Zimmer mit Frühstück” trekken niet de Nederlandse gasten. In ons hart hebben wij niet veel zonnige plekjes voor het merendeel van onze oosterburen. Maar als er een „Frühstück” te verkopen valt doen wij dat van ganser harte, ja van ganser harte.

Neen, Zandvoort dat is te dicht bij Noordwijk gaat nog. Al woon je in Leiden en je gaat naar Noordwijk, dan kan dat. Noordwijk is nu eenmaal Noordwijk. Vroeger ging ik naar Groot, een lief plaatsje zonder een enkele

pretentie, waar ik een eenvoudig huisje huurde voor vrouw en kinderen. Op de fiets trokken we er dan op uit. Niemand kende het. Toen andere vrienden met opgetogen verhalen kwamen over Juan les Pins en Nice en Sietges, zeiden wij dat we in „Salue aux Bains” waren geweest, m.a.w. Groot aan Zee.

Maar ja, tegenwoordig behoeft dat niet meer. Ieder reist en vliegt en trekt naar vele landen. Afstanden bestaan niet meer. Gelukkig verstaan de mensen elkaar ook beter dan vroeger, waardoor zij elkaar ook meer opzoeken, denk ik. De rustige plekjes verminderen anders wel. Wie nog gaat lopen in zijn vakantie heeft het beste deel gekozen. Wandelen is goed, goedkoop en gezond. De wandelstaf is goedkoper dan een auto, de rugzak economischer dan het aanhangwagentje. En dan de trein. Ik zou hem niet graag missen. Hij brengt ons naar zoveel mooie plaatsen ook in Nederland, waar het heerlijk wandelen is en lopen en kuieren.

De dichter Jan van Nijlen zong eens: „Bestijg den trein nooit zonder uw valies met dromen, Dan vindt ge in elke stad behoorlijk onderkomen. Zit rustig en geduldig naast het open raam: Gij zijt een reiziger en niemand kent uw naam. Zoek in 't verleden weer uw frissche kinderoogen, Kijk nonchalant en scherp, droomrig en opgetogen. Al wat ge groeien ziet op 't zwarte voorjaarsland Wees overtuigd: het werd alleen voor u gepland”.

En de dichter eindigt deze bijzondere reisgedachte met: „En arriveert de trein in een vreemdsoortig oord, Waarvan ge in uw bestaan den naam nooit hebt gehoord, Dan is het doel bereikt, dan leert ge eerst wat reizen Beteekent voor de doolaards en de ware wijzen...”

Dat is, vrienden, de reiswijsheid in pacht hebben. Letten op de eenvoudige vreugde van de vakantie. Allen, die op weg zijn, mijn hartelijke groet!

William Frankema

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN- EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

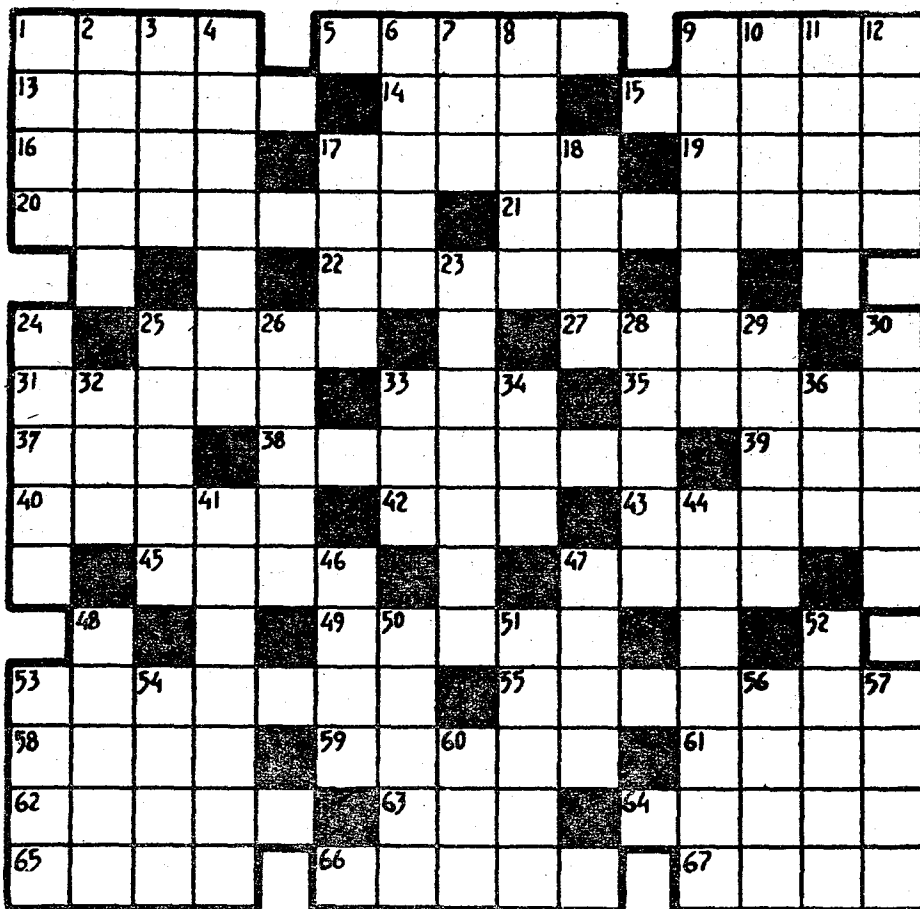
Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. logé, 5. koud vlees in gelei, 9. hoeveelheid, 13. behorende bij, 14. insekt, 15. scherts, 16. stand, 17. O.T.-figuur, 19. klassiek geschrift, 20. gevoel, 21. gevolg, 22. waterkant, 25. vogel, 27. gelegenheid, 31. dichtertlijk opschrift, 33. slang, 35. plant, 37. wiel, 38. geld, 39. voorzetsel, 40. voortplantingsmiddel, 42. aanw. voornaamwoord, 43. taal, 45. hemellichaam, 47. beurtvaart, 49. nachtverblijf, 53. drijver, 55. overzicht, 58. uitroep, 59. land in Azië, 61. echtgenote, 62. bloedvaten, 63. grondsoort, 64. lichaamsdeel, 65. vrucht, 66. wapen, 67. vulkaan.

Vertikaal: 1. ongeschonden, 2. telwoord, 3. jaap, 4. rekening, 6. proeftijd, 7. bundeltje, 8. prinses, 9. rolkussen, 10. speech, 11. bevel, 12. schrede, 17. plantonderdeel, 18. schip, 23. musicus, 24.

van de man, dien de partij als eerste drager van haar beginselen verkoren had. Dwaasheid is het, die „tegenleiding” te ontkennen: struisvogeltaktiek. Zij was er en moest er zijn, zodra een ander antirevolutionair dan de leider zelf door een daad buiten hem om en tegen zijn mening aan 't hoofd van het bewind werd geplaatst. Bij die daad begint de breuke.....”.

graansoort, 25. plaats uit het O.T., 26. elk, 28. grond, 29. bosgod, 30. rangtelwoord, 32. stuk stof, 33. onderdompeling, 34. groet, 37. voedsel, 41. latwerken, 44. plaats in Zeeland, 46. vlek, 47. vaartuig, 48. voertuig, 50. sterrenbeeld, 51. jongensnaam, 52. voertuig, 53. egaal, 54. voorzetsel, 56. laatst, 57. kostuum, 60. vogel.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. leeglopers; 6. roos; 9. kunst; 10. ongelikte; 12. zeerover; 13. elite; 15. lokprij; 17. naamval; 19. uurwerk; 21. afmeren; 22. blauw; 24. innemend; 27. ontbreken; 28. tijpen; 29. dief; 30. drietonner.

Vertikaal: 1. laks; 2. eendekker; 3. later; 4. pootvis; 5. regeren; 7. stekeblind; 8. bloedarm; 11. kei; 14. blauw bloed; 16. pletwerk; 18. verknijpen; 20. klinker; 21. aansnee; 23. alt; 25. metro; 26. snor.

Vraagt uw bakker naar
TARVO-BROOD
Uw bakker
Uw dokter

M. C. van Staaveren
AALSMEER — TELEFOON 4051
Specialiteit in
Anjerstekken, Freesiaknollen

Principes in de Staten

A C H T E R P A G I N A

SOMMIGEN zijn misschien geneigd om ijlings achter deze titel een vraagteken te plaatsen. Ten onrechte, want er behoort een uitroep te staan. Het gaat ook bij het werk van de Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten niet om pure zakelijke zaken. Het gaat ook daar over samenlevingsproblemen, welke door mensen met een bepaalde visie op het leven moeten worden opgelost. Die kijk op het leven wordt bepaald door de levensovertuiging. Door de levens- en wereldbeschouwing, welke men heeft, worden de oplossingen beïnvloed. Dat is niet bij elke zaak even duidelijk. Verschillende levens- en wereldbeschouwingen leiden ook niet altijd tot verschillende oplossingen. In de praktijk komt men, al gebeurt dat volgens verschillende redeneringen, dikwijls tot eenzelfde resultaat. Dat is maar gelukkig ook en tevens een klein beetje ongelukkig.

(On)gelukkig

Gelukkig, omdat men anders nooit in een politiek verdeeld land tot gezamenlijke oplossingen zou kunnen komen, al zijn dat dan vaak compromissen, waarbij men over en weer moet weten te geven en te nemen, voorzover dat kan. Een klein beetje ongelukkig ook, omdat het daardoor niet altijd even duidelijk is wat het verschil is tussen de verschillende partijen. Dat maakt de keuze voor de kiezers niet gemakkelijk.

Wij zijn voor goede recreatiemogelijkheden, maar welke van de andere partijen niet? Wij zijn voor maatregelen tegen de luchtverontreiniging, maar kent u een partij welke daar tegen is? Wij zijn van oordeel, dat er gezorgd moet worden voor een goede ruimtelijke ordening, maar wie is daar tegen? En zo zou u door kunnen gaan met het gehele lijstje onderwerpen, waarmede Provinciale en Gedeputeerde Staten te maken hebben — vorige week hebben wij een hele serie vraagstukken opgesomd. Wie wil geen aandacht voor de cultuur, geen zorg voor volksgezondheid en onderwijs, geen belangstelling voor maatschappelijk werk?

Ten goede

BIJ al deze vraagstukken, waarmede de provinciale overheid te maken heeft spelen een rol de begrippen gezag en vrijheid, recht en macht en zeden. Gerechtigheid behoort elk overheids-optreden te karakteriseren. Wij zien de overheid positief als „ons ten goede”. Dat betekent, dat wij de overheid dus bepaald niet verafschuwen. Wij hebben echter wel een afkeer van een overschrijding van haar in wezen begrensde bevoegdheid door de overheid.

Immers, private personen en private organen en private samenlevingsverbanden hebben hun taak en bevoegd-

heid. Het ligt bepaald niet op de weg van de overheid om die over te nemen.

De burgers hebben als schepselen Gods hun eigen taak en verantwoordelijkheid in het leven. Die moeten zij kunnen uitoefenen en beleven. Daarin mogen zij niet verhinderd worden; niet door medeburgers, niet door de overheid.

Een goed beleid moet naar onze overtuiging dus recht doen aan die eigen taak en verantwoordelijkheid der burgers — zowel individueel als in hun verschillende verbanden en contacten — zoals ons Program van Actie 1963 dat uitdenkt. Het gaat om een positief beleid van de overheid, gericht op vrijheid en gerechtigheid, met name op het zijn van een schild voor de zwakken — zo wordt vervolgd — en om het tegengaan van een ongeremde concentratie van de overheidsmacht en om een terugtreden van de overheid waar dat mogelijk is.

Christelijke politiek

KORTOM, voor een goede samenleving waarin rechtvaardigheid is, wil de christelijke politiek zich tot en met inspannen, ook op provinciaal gebied. Christelijke politiek betekent een tot gelding brengen in het staatsleven van hetgeen de Bijbel zegt over het leven. Hierover zijn alle leden van de A.R. Partij het eens en daarom kan zij deze visie ook als partij uitdragen. Dat is iets, dat partijen als de P.v.d.A. en de V.V.D. niet kunnen. Die partijen kunnen zich als partij daarover niet uitspreken, ook al tellen zij leden, die de grote betekenis van het christendom voor de samenleving onderschrijven.

Op de praktische uitwerking en de doorwerking van de christelijke politiek ten aanzien van tal van vraagstukken, welke vandaag aan de dag ook op provinciaal gebied aan de orde zijn, kan in dit artikel niet uitvoerig worden ingegaan. Dat is ook niet altijd even dui-

delijk aan de hand van concrete punten aan te geven.

Concrete zaken

EN het gaat in de politiek juist om concrete zaken. Concrete zaken zijn niet elke dag en in elke omstandigheid precies gelijk. Goede oplossingen — vanuit christelijke visie — moeten dan ook steeds weer opnieuw gevonden worden. Toch willen wij globaal trachten aan te geven aan de hand van enkele punten wat christelijke politiek praktisch beoogt en waarin zij iets van het „eigene”, iets van het eigen karakter toont.

Neem bijvoorbeeld het onderwijs. Ook op dit terrein heeft de provincie een en ander te doen, hoewel deze taak beperkt is omdat de bekostiging van het onderwijs in hoofdzaak een zaak van rijk en gemeente is. Maar er ligt nog wel een taak voor de provincie o.a. met betrekking tot het land- en tuinbouwonderwijs, het nijverheids- en het buitengewoon lager onderwijs (b.l.o.). Dat onderwijs moet als zodanig in de eerste plaats niet door de provinciale overheid ter hand worden genomen in de zin van oprichting van openbare scholen. De taak van de provinciale overheid zien wij ook hier in de eerste plaats als een stimulerende, welke dus tot uiting komt in verlening van subsidie aan het „bijzonder” onderwijs uitgaande van particuliere ouderverenigingen. Overigens zal de overheid waar nodig natuurlijk ook voor voldoende openbaar onderwijs moeten zorgen. Zoals men weet — daarom werken wij dit niet verder uit — ligt er t.a.v. het onderwijs een groot verschil in visie tussen enerzijds de christelijke en anderzijds de socialistische en liberale politiek.

EEN soortgelijk verschil doet zich voor met betrekking tot de vraag wat gedaan moet worden ten aanzien van de lichamelijke en geestelijke volksgezondheid. De opvattingen omtrent het vraagstuk in hoeverre de overheid op het gebied der volksgezondheid zelf werkzaam moet zijn, liggen in het principiële vlak en zijn afhankelijk van de politieke en godsdienstige overtuiging.

De provinciale overheid is natuurlijk verplicht er voor te zorgen, dat er een behoorlijke zorg voor de volksgezondheid — voorkoming en genezing van ziekten — tot stand komt en in stand blijft. Daarbij is zij echter vrij om of meer zelf te doen of meer aan particuliere organisaties op dit gebied over te laten. Wij zijn dan vanuit onze hiërboven weergegeven zienswijze van oor-

deel, dat het beter en juist is om als provincie particuliere werkzaamheid te stimuleren en te helpen o.m. in de vorm van voldoende subsidiëring, waarbij de verdelende gerechtigheid goed in het oog moet worden gehouden.

Op dezelfde wijze willen wij in hoofd-trekken de taak van de provinciale besturen met betrekking tot het maatschappelijk werk zien. Ook hier is er dus een eigen christelijke visie op de meest gewenste gang van zaken. Wel een duidelijke eigen taak voor de overheid, op dit grote terrein, dat niet alleen door particulieren verzorgd kan worden. Waar mogelijk echter moet die taak aanvullend zijn ten aanzien van hetgeen door het particuliere initiatief gebeurt.

Individu en gemeenschap

TEN aanzien van industrievestiging, gemeentelijke uitbreidingsplannen en streekplannen, alsmede ten aanzien van het behoud van de schoonheid van stad en land, de recreatie, de werkgelegenheid, gaat het om de leefbaarheid voor de mensen. Het gaat in de politiek altijd over de samenleving, over de vraag hoe de mensen zo goed mogelijk leven kunnen en ieder voor zich en gezamenlijk hun taak verantwoordelijk te verrichten.

Daarbij gaat het om een goede afweging van de belangen der gemeenschap en van die van het individu. Het gaat dan weer om vrijheid en gerechtigheid. Het gaat niet alleen om de gemeenschap, maar ook om het individu. Het gaat niet alleen om het individu, maar ook om de gemeenschap. Het gaat om een harmonische afweging van belangen, om publieke gerechtigheid. Daarbij komt ook steeds aan de orde aan welke voorzettingen de voorrang gegeven zal moeten worden en welke maatregelen — ook financiële — daarvoor getroffen moeten worden. Op de achtergrond daarvan staat steeds weer een visie op de totaliteit van de samenleving.

Het gaat om een goede balans, om niet tot de eenzijdigheden van individualisme en collectivisme te vervallen. De harmonie tussen die beide kan alleen het christendom vinden, dat leeft bij de Bijbel. Daarbij wordt dan vermeden de eenzijdige nadruk van het liberalisme op het individu en van het socialisme op de gemeenschap.

Laten wij tenslotte duidelijk stellen, dat de christenen het ook niet zo maar even klaarspelen. Zij moeten ook zoeken om het goede te vinden in de steeds weer veranderende samenleving. Vanuit hun roeping zullen zij daar steeds heel hard aan werken. Widek.

AALTEN EN OMGEVING

Voor een echt gezellig home,
helpt u Houwers uit de droom!

HOUWERS' Woninginrichting

Landstraat 39 - Telefoon 2628 - Aalten
DE ZAAK, DIE VOOR GEZELLIGHEID ZORGT

Voor alle werkzaamheden
in het Bouwbedrijf
moet u zijn bij

G. W. PRANGE AANNEMERSBEDRIJF

Haart 30-1 - Aalten
Telefoon 05435 - 267

PERIODIEKEN - CIRCULAIRES - CONVOCATIES
PROGRAMMA'S - REGLEMENTEN - CATALOGI
Copieerinstelling en Kleinoffsetdrukkerij

A. J. WIKKERINK

Bredevoortsestraat 23, Aalten, tel. 05437: 2821

Uw adres voor een goede bromfiets of fiets
Uitsluitend de betere merken
BATAVUS - GAZELLE - ZÜNDAPP

FIRMA W. HEINEN JOH.ZN

Bredevoortsestr. 8 - Tel. 05437-2205 - Aalten

Voor levering van Gaskachels - Comforen
Geisers - Fornuizen
Petroleumstellen en Kachels
houden zich beleefd aanbevolen

A. J. WIKKERINK & ZOON

Telefoon 05437: 2572 - AALTEN

PIANO- EN ORGELHANDEL H. VELLEKOOP

„MUSICA”

ALLE REPARATIES

HOGESTRAAT 35 - TEL. 05437-2581 - AALTEN

LANDBOUWCOÖPERATIE ALLES VOOR DE BOER

Maar ook veel voor anderen

Coöperatieve Landbouw Vereniging
Telefoon 05437 - 2761
Aalten

Wasserij „DE SLINGE”

Wil de taak van de huisvrouw verlichten

Willemstraat 9 - Aalten - Telefoon 3016

Een sleutel tot een rijker leven met een

SPARTA-BROMFIETS

In alle modellen en kleuren bij

G. J. Stronks

Gediplomeerd hersteller, LINTELO, tel. 256

KINDERWAGENS, KINDERLEDIKANTEN,
BOXEN, WIEGEN, ROTANMEUBELN

HET BABYHUIS HOUWERS

Haartsestraat 16 - Tel. 05437-3072 - Aalten

FA. KOLENBRANDER & ZOON

Wij verzorgen al uw TIMMERWERK,

zowel nieuwbouw als reparatie

LANDSTRAAT 2 a - BREDEVOORT - TELEF. 238

NIET DUURDER, MAAR BETER
IS ONS DEVIES

KLOMPENFABRIEK HOUWER

Aalten - Telefoon 05437-2994
Bredevoort
Dinxperlo

Alle soorten textiel levert u

„DE CLAUS” TEXTIEL

Aalten - Keizersweg 18 - Telef. 05437-3115
OOK VOOR CHEMISCH REINIGEN, STOPPEN,
DEKENS EN MATRASOVERTREKKEN
Gratis halen en bezorgen.

KEMPERS' ZELFBEDIENING

Hogestraat 4 - Tel. 05437-3041 - Aalten

Het kwaliteitsadres voor groente en fruit.

Specialiteit: FRUITMANDEN en FRUITSCHALEN

FIRMA WESSEL WIKKERINK & ZOON

Bredevoortsestraat 45 - Aalten - Tel. 05437-3082

Het adres voor

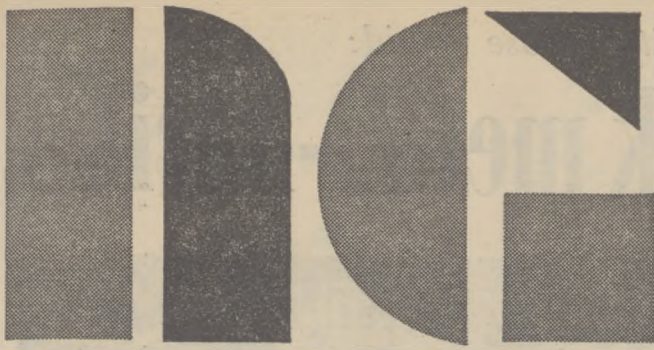
nieuwbouw en onderhoudswerken
SPECIALITEIT IN SCHOORSTEENMANTELS

Een BELANGRIJKE uitgave

Dr. A. HOOGWERF:
PROTESTANTISME EN PROGRESSIVITEIT - f13.50
De auteur, wetenschappelijk medewerker aan de V.U. te Amsterdam, tracht in dit boek o.a. de huidige plaats der Protestanten in het Nederlandse politieke landschap te bepalen. Een actuele vraag, mede in verband met de jongere generatie.

Verkrijgbaar bij
BOEKHANDEL DE GRAAFSCHAP
Telefoon 05437 - 2838 - Landstraat 19 - Aalten

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

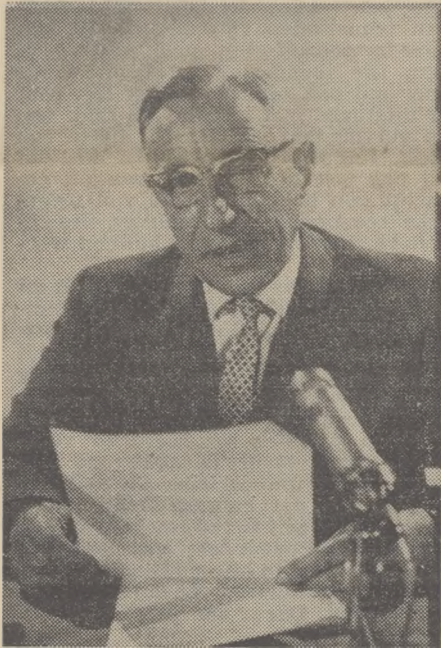
Beleid beschouwd?

VERLEDEN week hebben wij er op gewezen, dat het budgetrecht als recht van de Staten-Generaal niet veel meer betekent. Niet alleen houden de Staten-Generaal niet meer de koorden van de beurs, maar zij willen vaak tegen de zin van de Regering die beurs omkeren om te zien, of er nog méér kan worden uitgegeven. Maar ook, en dat is feitelijk belangrijker, is het begrotingsdebat niet zozeer een behandeling en analyse en kritische toetsing van de begroting, maar een algemeen debat over het Regeringsbeleid. Verleden week is dat in de Eerste Kamer wel heel duidelijk gebleken. In verband met de kabinetscrisis was de begroting al door de Eerste Kamer goedgekeurd, al weken geleden, en het wetsontwerp tot vaststelling van die begroting was allang wet geworden. Maar nu werd er een discussie gehouden over een aantal punten van het buitenlands beleid. Dat kan een heel belangrijke discussie zijn want de Regering krijgt daardoor gelegenheid, haar beleid toe te lichten en te verdedigen en de Kamer krijgt de kans, om haar kritische opmerkingen te maken over dat beleid.

JA, dat staat er nu, over dat beleid... Maar niet zelden gaat het over heel andere dingen en schijnt het als de taak van de minister te worden beschouwd om wat te vertellen over en naar aanleiding van allerlei berichten, die in de krant hebben gestaan. Basis van het debat is dan niet wat in de schriftelijke stukken staat, de Memorie van Toelichting, in het Voorlopig verslag en de Memorie van Antwoord, maar wat in de krant heeft gestaan. In een binnenlandse of een buitenlandse krant.

Toen en toen stond er wat in de krant. Het interesseert ons, hoe de Minister daarover denkt. Kan de bewindsman er iets naders van vertellen.

Waarom vecht Amerika in Vietnam? Ik heb drie motieven op een papiertje, zegt een geachte afgevaardigde. Het kan zijn, om de industrie in Noord-Vietnam een knauw te geven, want Noord-Vietnam is welvarender en moderner ontwikkeld dan Zuid-Vietnam. Het is een soort étalage van het communisme. Misschien willen de Amerikanen die étalage kapot slaan. Maar ik denk het niet, want dan zouden zij op andere plaatsen moeten bombarderen. Het kan ook zijn, dat Amerika aan-

Dr. J. de Quay

... model redevoering ...

stuurt op een oorlog met China en alvast zijn bases voor die oorlog gaat inrichten in Zuid-Vietnam. Het kan ook zijn, dat het alleen maar gaat om de nationale eer van Amerika. In elk geval staan er niet meer en geen andere motieven op het papiertje. En wat denkt de minister er van?

De heer Maxwell Taylor is vervangen door Cabot Lodge. Ook een merkwaardige zaak. Is het om te bereiken, dat de Republikeinen meer steun geven aan de politiek van de Amerikaanse president: Graag enige informatie van de minister hierover.

Er zijn in de hogere regionen in de U.S.A. in de laatste tijd nog al wat verschuivingen geweest. Een beetje geheimzinnig en duister. Graag enige informatie van de zijde van de minister.

Zo kan men doorgaan.

Minister Luns vat zo iets nog al lakoniek op en vertelt niet meer dan hij kwijt wil.

Een geachte afgevaardigde spreekt verder: Over Rusk wil ik het ditmaal niet hebben, want die schijnt geen invloed meer uit te oefenen. Maar Ball betekent nog wel iets. De Minister van Buitenlandse zaken heeft onlangs, als de krantenberichten juist zijn, een gesprek met hem gehad. Mijn fractie wil daar graag iets meer over horen.

ZO kabbelt het politieke gebabbel van een politieke krantenlezer dan maar voort. Wij hebben het een beetje in een wat huiselijker toon overgebracht, maar aan het wezen niets veranderd.

En het bovenstaande is voldoende ter adstructie van ons betoog. Wanneer het parlement minder zijn kracht zoekt in een kritische analyse van de begroting en dus weinig waarde hecht aan het

door H. Algra

op directe wijze effectueren van het budgetrecht, maar zich vooral wil werven op een debat over het gevoerde en te voeren beleid, dan is het een goedkope en onvruchtbare methode, om krantenberichten bij elkaar te harken en ze van vragen en kanttekeningen te voorzien.

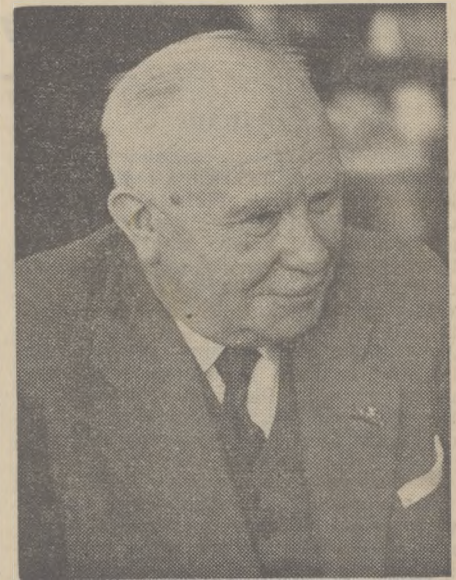
Dan is het nodig, dieper in te dringen naar de wezenlijke elementen en de achtergronden van het beleid. Dan wordt het debat principieel. Dan is niet meer de hoogste wijsheid, dat men de zaken „niet dogmatisch” wil behandelen, maar elk geval „op zijn eigen merites wil bekijken”. Zulke opmerkingen zijn of een gevolg van geestelijk indifferente, of ze zijn bedoeld als een vermomming van een principieel element in het beleid, dat men liever niet openlijk in de discussie wil doen horen.

Het voorbereiden van een debat over de wezenlijke kenmerken en de principiële fundamenten van het regeringsbeleid is niet eenvoudig. Maar tegelijk zeer noodzakelijk. Want een beginselpartij schakelt zich zelf uit, wanneer haar kritiek niet meer een uitvloeisel is van haar beginsel. Het principiële element in het debat komt niet tot zijn recht, als het als memoriepost wordt vermeld, of de stof levert voor een peroratie.

Het moet de basis en de kracht zijn van het parlementaire betoog.

NU moet men zich wachten voor generaliseren. Het is bepaald niet zo, dat de hierboven geschetste methode van „redevoeren” algemeen is. Dat is de vorige week wel gebleken. Zonder anderen tekort te willen doen, mogen wij toch wel memoreren, dat de redevoering van de heer De Quay in vele opzichten een model van een parlementaire redevoering was.

**Senator
J. Schipper
gaat
Eerste Kamer
verlaten**

J.I. dinsdag las de voorzitter van de Eerste Kamer — mr. Jonkman — een brief voor van de heer Schipper, waarin de senator mededeelde, dat hij tegen het einde van de zittingsperiode ontslag wilde nemen als kamerlid.

De heer Jonkman heeft met enige zeer vriendelijke woorden de heer Schipper hulde gebracht voor zijn veelzijdige arbeid in de Kamer.

In het bijzonder als voorzitter van de commissie voor de verzoekschriften.

GEBOUW

Op Gouden Wieken

SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen; Dinercapaciteiten 400 personen; 150 bedden.

Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (070) 54 34 88 — 55 52 00

Betaling abonnementsgeld

Wij herinneren onze abonnees aan de betaling van het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar 1965.

Prettig zouden wij het vinden, indien u op korte termijn f 4,— wilt overschrijven op de postgirorekening 89673 van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Hoewel praktisch iedereen op het nieuwe bedrag is ingespeeld, wordt nog wel eens het oude bedrag overgemaakt, hetgeen wij gaarne willen voorkomen. Op uw medewerking daartoe wordt gaarne gerekend. Hartelijk dank daarvoor!

Mogen wij ook nog eens uw

aandacht vestigen op betaling PER INCASSO-GIRO. Reeds meerdere malen hebben wij u op deze betalingsregeling gewezen. Het aantal abonnees, dat hiertoe overgaat neemt dagelijks steeds toe. Met betrekking tot de betaling van het tweede halfjaar 1965 ontvingen wij in de laatste weken honderden machtigingen. De abonnees, die tot incasso-giro zouden willen overgaan, doch de toegezonden machtiging nog niet aan ons deden toekomen, verzoeken wij dit alsnog te doen.

Mocht deze machtiging in het ongerede zijn geraakt, dan sturen wij u op uw verzoek gaarne een nieuwe toe.

Kies vandaag zekerheid voor morgen.

Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waardevervalste koopkracht (en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort, Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Deze week

- Het wezenlijke van een parlementair debat (pag. 1)
- Dr. Berghuis over het buitenlandse beleid (pag. 2 en 6)
- Nogmaals de fluoridering (pag. 3)
- De situatie in Griekenland (pag. 4 en 5)
- De idealen van een chr. sociale beweging (pag. 5)
- Niet de Staten, maar gij! (pag. 8)

Dr. Berghuis in de Eerste Kamer over het buitenlandse beleid:

Blijven aandringen op gesprek met Z.-Afrika

IN de Eerste Kamer heeft vorige week dinsdag dr. Berghuis, de voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, het woord gevoerd bij de beschouwingen over het buitenlandse beleid.

„Ieder jaar”, zei de heer Berghuis o.a., „dat ik mij opnieuw in de ontzaglijke brede materie van de internationale politiek ga verdiepen, kom ik meer tot het besef, dat een mens daarover slechts met grote bescheidenheid kan oordelen; de ontwikkeling, die zij op het ogenblik doormaakt, is zo complex en ingrijpend, dat men over deze politiek haast niet durft oordelen”.

Hij wees met name op het verschil tussen de jaren vijftig en zestig. Van een felle koude oorlog tussen Rusland en de V.S., constateerde hij nu het verschijnsel „dat Amerika en Rusland ergens gezamenlijk een verantwoordelijkheid voor het behoud van de wereldvrede zijn gaan voelen en hun beleid daarop in bepaalde opzichten richten”.

Voorts noemde hij communistisch-China, dat een belangrijke rol in het wereldgebeuren is gaan spelen.

Grote bescheidenheid bij het beoordelen van de internationale politiek

Vietnam

Nadat hij ook verschillende controverse punten in Europa had besproken, zei hij over Vietnam: „Het is duidelijk, dat deze plek het gevaarlijkste wespennest vormt waarbij de gehele wereld is betrokken. Het is ook duidelijk, dat Amerika bereid is geweest om de hand in dit wespennest te steken. Tot dusverre is ook in de Amerikaanse motivering gezegd, dat het hier gaat om het zelfbeschikkingsrecht van een volk dat wordt overvallen. Het gebeuren heeft echter een wereldwijde strekking, waarbij ook wij zijn betrokken.

Er is geen enkele aanleiding om te veronderstellen, dat de V.S. in Vietnam voor eigen plezier of uit machtswellust optreden. Ik meen, dat men voorzichtig moet zijn met het uitspreken van een oordeel betreffende zo'n ongreepbare en ingewikkelde materie als deze en dat men moet beginnen met het vertrouwen te geven aan het land en de mensen, die bereid zijn geweest de hand in dat gevaarlijke wespennest te steken.” Dr. Berghuis vervolgde: „Juist in zulke penibele situaties moet men oppassen om een zeker wantrouwen uit te spreken. Het is in dergelijke situaties heel gemakkelijk en zeer goedkoop om stuurman aan de wal te zijn. Ik geloof, dat wij ons daarvoor in bijzondere mate moeten hoeden.

Het spreekt vanzelf, dat ook wij er uitermate in zijn geïnteresseerd hoe deze zaak zal aflopen. Wij vragen ons wel eens af, of de V.S. zelf enig uitzicht hebben met betrekking tot de afloop. Men moet aannemen, dat men zich een voorstelling daarvan heeft gevormd, maar ik kan mij ook voorstellen, dat men zich niet alle situaties heeft kunnen indenken. Men heeft daar namelijk te maken met een werelddeel en met een gebied, waarvan in de geschiedenis is bewezen dat het niet gemakkelijk is om te slagen. Naar mijn mening is er maar één land, dat met zijn politiek op lange termijn in Zuidoost-Azië is geslaagd, namelijk Engeland. Daarom hecht ik nogal waarde aan adviezen, die van Engelse zijde worden gegeven of aan pogingen, die van Engelse zijde worden ondernomen. Het is duidelijk”, aldus dr. Berghuis, „dat President Johnson niet alleen buiten de grenzen van zijn eigen land maar ook daarbinnen op het ogenblik aan een vrij scherpe kritiek met betrekking tot het Zuidoost-aziatische beleid bloot staat.

Ik geloof, dat wij van onze kant duidelijk moeten uitspreken, dat wij de

Amerikaanse Regering in dit alles onze krachtige morele steun geven. Ik weet wel, dat het beleid van President Johnson, althans wat het buitenlandse betreft, op het ogenblik niet zo rijk aan visie lijkt te zijn als wij dat helaas zulk een korte tijd hebben mogen medemaken van zijn voorganger President Kennedy. Daar staat tegenover, dat ook een niet briljante president — Truman was ook niet zo briljant — op een gegeven moment de juiste beslissingen kan nemen. Truman heeft in de Korea-kwestie, toen het erop aan kwam, ook de juiste beslissingen genomen en de juiste daden weten te stellen. Wat dat betreft moeten wij naar mijn mening ook vertrouwen hebben in het beleid van de Amerikaanse Regering onder de huidige president”.

Zuid-Afrika

Over de toegezegde bijdrage van f 100.000 aan het Defence and Aid Fund zei Dr. Berghuis: „Er zijn toen dit voornemen van de Regering bekend werd, vele reacties op gekomen, reacties in Zuid-Afrika, reacties ook in ons eigen land. Met zeer veel van deze reacties heb ik mij niet kunnen verenigen. Er waren bepaald kwalijke en rancuneuze reacties bij.

Tenslotte heb ik echter in de eerste plaats te maken met mijn eigen reacties, zoals ik die heb getoetst in mijn fractie en die zullen de Minister in dit verband uiteraard het meest interesseren. Toen ik het bericht in de krant las van het voornemen van de regering en ik dus nog van geen enkele andere reactie had kunnen kennismaken, was mijn eigen reactie direct: Wat de Regering hier gaat doen, is niet verstandig. Ik hoop, dat hier buiten geding is dat ook wij van onze kant tegenstanders zijn van het Zuid-Afrikaanse rasbeleid, dat wij fundamentele fouten zien, ook van uit christelijk oogpunt in het rasbeleid, zoals het daar wordt gevoerd. Overigens met begrip voor de situatie. Ik heb dat het vorige jaar gezegd en ik mag daarnaar verwijzen. Ik behoef niet te herhalen dat het vanzelf spreekt dat, wanneer men een rechtvaardig oordeel over een politiek beleid in een ander land wil uitspreken, men het in het verband van de gehele feitelijke situatie daar moet zien.

Wij zien echter principiële bezwaren

De Nederlandse protestdemonstratie bij de ambassade in Pretoria.

tegen hoofdelementen in het rasbeleid in Zuid-Afrika.

Waarom was mijn reactie dat het regeringsbesluit niet verstandig was? Niet vanwege het fonds zelf. Na de informatie, die de Minister daarover heeft gegeven en die weer enigermate aan het wankelen zijn gebracht door de opmerkingen van de heer De Quay, neem ik aan dat het fonds op zichzelf een volkomen bonafide en legale aanleg is. Dit laat ik dus helemaal buiten beschouwing. Ik vecht ook niet aan de betogen die de Minister heeft gegeven, zowel in de nadere nota aan deze Kamer als in de beantwoording van vragen, die hem van de kant van kamerleden zijn gesteld. Ik kan daarop niet zelf geen speld tussen krijgen. Die redenering klopt en wordt door mij ook niet aangetast. Het gaat er uiteraard niet om, dat de zaak van de vervolgden ons niet ter harte zou gaan. Het gaat er allermint om, dat bij ons ook maar enigermate de gedachte zou hebben gepreleerd van mogelijke economische represailles, die tegenover ons land zouden kunnen worden genomen.

Er is voor ons — en ik spreek dit uit namens mijn gehele fractie — een andere reden. Van Nederland uit, ook van de kant van onze Regering, wordt reeds sinds geruime tijd een poging gedaan om tot een gesprek met Zuid-Afrika te komen. Ik doel dan niet alleen op premier Verwoerd of regeringsfiguren, maar ik denk aan een gesprek met Zuid-Afrika als zodanig. Wij wilden dat gesprek hebben, ten einde van onze kant te trachten in alle ernst hen te overtuigen van bepaalde dwalingen, die in hun politiek systeem, in hun denken zitten. Nu zal men kunnen zeggen: Dat is een illusie.

Ik heb vanmiddag in de Kamer bij interruptie enkele van deze uitspraken gehoord, maar wij van onze kant blijven die hoop behouden. Het hangt er waarschijnlijk van af uit welke Nederlandse bevolkingsgroep men voortkomt om te kunnen aanvoelen in hoeverre er nog gespreksmogelijkheden zijn. Het is u bekend, dat ik stam uit een bevolkingsgroep, die kerkelijk religieus een vrij sterke historische verwantschap heeft met het Nederlands sprekende deel van Zuid-Afrika.

Ik weet — ik kan mij erin vergissen, maar ik geloof het niet — dat er nog steeds mogelijkheden zijn om tot een bepaalde vorm van gesprek te komen. Het gaat in het land ginds om een zo dramatische zaak, dat wij van onze kant er niet koud van kunnen blijven. Wij kunnen duidelijk stellen — en wij van onze kant hebben er ook aan meegedaan —: jullie beleid deugt ten fundamentele op sommige punten niet.

Maar Zuid-Afrika laat ons niet los. Wat daar gebeurt en dreigt, gaat ons zeer ter harte. Wanneer men volhouden wil om tot een gesprek te komen over de fundamentele zaken zelf, zal men geen onnodige dingen moeten doen, waardoor de mogelijkheden voor een gesprek en de sfeer voor dat gesprek worden bemoeilijkt, ja zelfs worden weggenomen. Men zal dan alles trachten te vermijden, dat onnodig irriteert en wrevel opwekt.

Duidelijk en eerlijk

Het spreekt vanzelf, dat wij hier ook van onze kant een duidelijk en eerlijk spel moeten spelen. Wij kunnen geen dubbel spel gaan spelen. Wij kunnen niet enerzijds gaan zeggen: wij zijn het met dit Zuid-Afrikaanse beleid niet eens en anderzijds zeggen: wij verzetten ons tegen maatregelen, die in het verlengde liggen van uitspraken, die zich tegen het beleid zelf richten. Wanneer het nu bij voorbeeld zo zou zijn, dat na de aanbeveling, die de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft gegeven over dit fonds, 90% van de landen daaraan een bijdrage zou hebben gegeven en Nederland zich daarbuiten zou houden, dan zou Nederland in een verkeerd daglicht kunnen komen te staan.

Nu is het echter zo, dat tot dusverre nog slechts vier landen een bijdrage aan het fonds hebben gegeven of toegezegd. Daarbij behoren ook niet de grote Westerse landen. Ook Engeland niet, waar de zetel van het fonds is gevestigd. Nederland als zodanig neemt een aparte positie in ten opzichte van Zuid-Afrika. Die positie vloeit niet alleen uit een historische verwantschap, maar ook uit een verwantschap in religieuze zin voort, ten dele ook in de zin van een stamverwantschap. Wij mogen eerlijk trachten die positie te handhaven. Wij mogen dan ook anders dan anderen ten aanzien van Zuid-Afrika optreden.

De heer Van Riel (VVD): Dus wel in het Kabinet blijven.

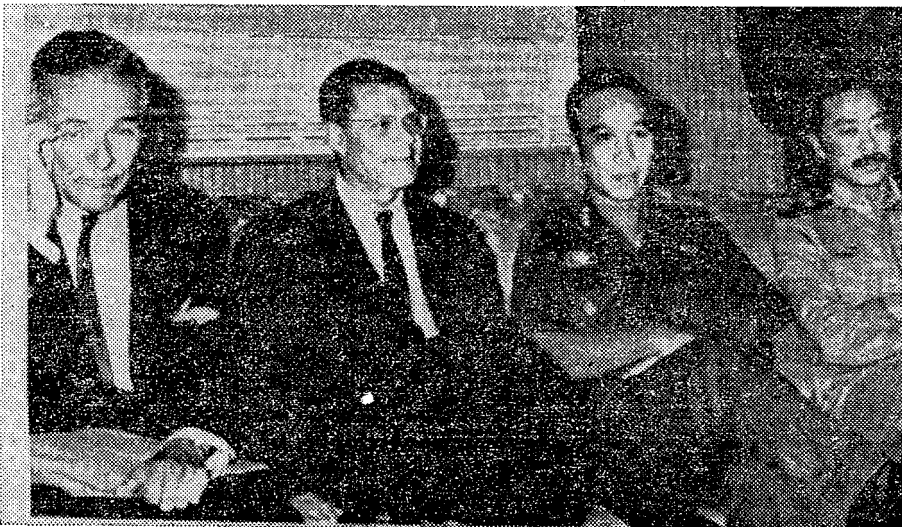
De heer Berghuis (ARP): Dat moet of mijnheer Van Riel, of mijnheer de Niet uitmaken; ik onthoud mij zelf van het geven van een oordeel daarover.

De heer Van Riel (VVD): Wat mij betreft: gerust!

De heer Berghuis (ARP): Wij mogen deze aparte relatie met Zuid-Afrika handhaven en wij mogen en moeten juist trachten om die speciale betrekking, die er is, te benutten, indien zulks kan ten dienste van de zaak, waarom het in wezen gaat en dat zijn de naar onze mening verkeerde kanten van een rasbeleid, dat in Zuid-Afrika wordt gevoerd.

De heer De Niet (PvdA): Wie bedoelt u met „wij”?

De heer Berghuis (ARP): Ik spreek nu namens mijn fractie. Ik heb nog nooit de pretentie gehad dat ik in deze

Vier mannen die dagelijks met de strijd in Vietnam geconfronteerd worden. V.l.n.r. Henry Cabot Lodge, Robert McNamara, lt.-gen. NGuyen Van Thieu en brig.-gen. NGuyen Coa Ky.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS: f 4.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

• Vervolg op pag. 6

lezers

Schrijven ons

• Fluoridering

Haren, 14 juni 1965
Geachte redactie,

Met verbazing en teleurstelling heb ik kennis genomen van uw kanttekening bij het ingezonden stuk van de heer Groeneveld over fluoridering van drinkwater.

Verbazing! U suggereert dat het in strijd zou zijn met de wet om drinkwater te fluorideren. Ik kan tot mijn spijt hierin niet meer zien dan een dooddoener. Het spreekt vanzelf dat er wettelijke waarborgen moeten zijn, dat het water geen bestanddelen bevat welke schadelijk zijn voor de gezondheid. Redenerend in een trant van de heer Algra en u, houdt dit in dat we zuivere H₂O MOETEN nemen. Nota bene volgens de wet! Destilleren dus!

Het spijt mij zeer hierin iets te moeten zien van de desastreuze Tholense gedachte (c.q. principe): geen preventie.

Indien werkelijk de wet niet toelaat het drinkwater als preventief middel te gebruiken, dan is er naar één oplossing: pas de wet aan bij de ontwikkeling van de tijd.

Teleurstelling!
U schrijft nl.: „het is ook in strijd met de medische ethiek. Nu breekt me de klomp. De klomp wordt evenwel verbrijzeld als u verder gaat met: „een gewetensvol medicus werkt individueel en medicineert niet via de watertoren, vandaag tegen caries, morgen tegen kanker, overmorgen tegen aderverkalking en de volgende week tegen galstenen”.

Op deze volzin past maar één vraag: hoe is het mogelijk dat de redactie dit laat drukken. Ik acht dit een dermate ernstige blunder, dat ik u verzocht hierover een gesprek te voeren met gewetensvolle medici uit onze A.R.P. en het resultaat ervan te publiceren.

hoogachtend, w.g. Dr. R. Ubbens

ANTWOORD

1. Wij hadden en hebben de ervaring, dat medici gewend zijn, zich voorzichtig en gereserveerd uit te drukken, met name als zij zich begeven op terreinen, waar zij niet gespecialiseerd zijn. Deze brief is niet helemaal een bevestiging van onze ervaring.

2. Het vraagstuk van de fluoridering van drinkwater is niet alleen een medisch, maar ook, en zelfs in sterke mate, een politiek vraagstuk. Heeft de staat de bevoegdheid, de burgers te dwingen zich te laten medicineren via de watertoren? Dat is het politieke vraagstuk en daar moet het antwoord ontkennend luiden. Daarom heeft prof. De Gaay Fortman zich ook namens zijn fractie tegen deze medicineren verzet.

3. Het is ons opgevallen, dat dit standpunt van prof. de Gaay Fortman ook gedeeld wordt door sommige socialistische deskundigen, medici en politici, zoals in de Eerste Kamer bleek, van wie anders nog al eens het gerucht gaat, dat zij een sterke staatsbevoegdheid voorstaan. Een socialistische hoogleraar in de medicijnen, die ook in de politiek geen onbelangrijke rol speelt, vertelde ons, dat hij alert geworden was toen op een internationaal congres Duitse medici zich tegen deze gedwongen fluoridering van staatswege verzetten. Hij vond dat een niet te verwaarlozen bijzonderheid, omdat deze medici aan den lijve hadden ondervonden en in hun geweten doorleefd, wat het zeggen wil, als de staat als medicijnmeester optreedt.

4. De tirade over gedistilleerd water schiet het doel voorbij. De zaak is in werkelijkheid heel eenvoudig. De

Net als je denkt dat iedereen in Den Haag met vakantie is of in een stemming verkeert waarin het allemaal niet zoveel meer kan bommen, wordt in de Eerste Kamer met scherp geschoten.

En wie anders dan matroos-seiner b.d. Joseph Marie Antoine Hubert Luns bevindt zich bij het scheiden van de markt in de vuurlinie? En wie anders dan deze pre-kosmonaut raakt geblesseerd door de terugstoot van zijn eigen grove geschut?

Arme Luns. Hij begint iets te krijgen van de gevierde artist die bezig is zijn eigen onsterfelijke roem te overleven. Het is niet de eerste keer dit jaar dat de populaire illusionist met zuierig gebaar een konijntje uit zijn hoge hoed wil toveren en dat er tot ergernis van het geëerd publiek een pesterig addertje uit komt schuifelen. Ook de volkshelden raken vermoeid. En bovendien: het kabinet Cals doet de man die sedert 1952 onze buitenlandse zaken beheert geen goed. Tel maar na. Hij moet het buitenland nu zo al met collega Bot en twee staatssecretarissen delen. En verder zitten er in dit kabinet behalve de premier zelf minstens drie ministers met een niet tot het vaderland begrensde belangstelling. Is het een wonder dat de heer Luns de laatste tijd spoedig geïrriteerd raakt? Bij zijn optreden in het parlement krijg je in elk geval sterk de indruk dat de aardigheid er voor hem een beetje af is. Hij dreigt zichzelf serieus te gaan nemen. En dat is het begin van het einde. Maar wat wil men. Hoe zou het u vergaan als u uw loopbaan zonder portefeuille begonnen bent en het er naar uitziet dat u haar met een lege zult be-sluiten?

Misschien dat een beetje rust het aangevreten incasseringsvermogen van de heer Luns ten goede zal komen. Zo ooit dan zal hij het in het dertiende jaar van zijn bewind nodig hebben. In het kabinet is hij

geen baas meer in eigen buitenland en in het parlement wordt langzamerhand elk onvertogen woord te veel.

Zo vlot als dit kabinet met ministers bemand was, zo moeizaam ging het op het laatst met de staatssecretarissen. Dat is jammer. Want de image wil ook wat. En de image wilde dat dit kabinet in alle opzichten snel tot zaken kon komen. Dat is helaas niet gelukt toen het erom ging het schip van Cals zo evenwichtig als het maar even niet kon uit te ballasten met een onderministerje hier en nog eentje daar.

Gelukkig zal het de landgenoten overwegend niet opgevallen zijn. Want zo ze al hun ministers kennen (dat valt bij enquêtes erg tegen), de meeste mensen zijn bij de staatssecretarissen nergens meer.

Toch was het eigenlijk wel boeiend door de complicaties. We zouden de KVP'er Nelissen op Economische Zaken krijgen toen Den Uyl — en hij had gelijk — onze partijgenoot Bakker toch maar liever wilde prolongeren. En we zouden toch zeker wel een socialist op Defensie krijgen tot bleek dat de PvdA zijn weezin tegen de — wat was het ook al weer, horizontale of verticale? — organisatie van minister De Jong niet op slag kon vergeten. En we zouden Patijn (als het nou persé moet dan maar Patijn, dacht Luns) op Buitenlandse Zaken krijgen tot bleek dat de PvdA de toekomst anders zag. En zo zouden we en zo scharrelden we en zo hopen we er weer het beste van. Volgende formatie beter.

Ik heb wel eens vaker gezegd dat je verschrikkelijk op je woorden

moet letten als je het eens een keer-tje over de CHU wilt hebben. Als zusterpartijen onder elkaar ben je gedoemd elkaar verkeerd te begrijpen. Toch kun je af en toe je mond niet houden als je hartje vol raakt. U moet dan weten, dat de CHU de jaarlijkse zomerconferentie heeft gehouden en dat ik daarvan het openingsritueel heb meegemaakt: de speech van Beernink.

Het was een verhaal waar de rafels bijhingen, maar dat is het ergste niet want iedereen kan wel eens in tijdnood raken. Wat je het meest ontmoedigt is de volkom ongeïnspireerde aard van zo'n vertoog waar je niet koud of niet heet van wordt. Er zitten in zo'n toespraak een paar passages die je langzamerhand uit je hoofd kent. Dat zijn de alinea's waarin de voorzitter van unie en fractie — zijn goed recht, inderdaad — zijn straatje schoon veegt. Er zitten enkele halve waarheden in en ook insinuaties die men nou maar langzamerhand moest vergeten (alsof men bij voorbeeld in enig stadium van de kabinetsformatie de unie met één minister heeft willen afschepen). Dat is allemaal niet verheven maar ongebruikelijk is het ook niet voor politieke „redevoeringen”. Het meest tragische van zo'n speech vind ik dat er op geen enkele manier een grammetje inspiratie vanuit gaat. Misschien is een deel van het gehoor diep bevredigd door zo'n relaas. Dat komt dan omdat zo'n stroom van vertrouwde klankjes er bij sommigen altijd wel ingaat. Je hebt ook kerkgangers die altijd nog wel eens willen horen wat ze al lang gedacht hebben. Wat je in zulke gevallen mist is de geringste poging de mensen een keertje boven hun eigen dierbare zorgjes uit te tillen. Wat is politiek zonder iets dat een beetje op een perspectief lijkt, zonder een opvatting die ook maar even naast een conceptie gelegen heeft? Men kan zich nu natuurlijk afvragen of mijn zwartgallige respons misschien alleen voorkomt uit afkeer van de door de heer Beernink tegenover de anti's gevoerde apartheidspolitiek. Wie weet. Maar een ding is zeker, een aantal jongere unievrienden reageerde niet anders dan uw vooringenomen waarnemer. Wat zegt u? Ja dat zal wel, ik kom waarschijnlijk steeds de uitzonderingsgevallen tegen.

P.

meeste burgers van Nederland zijn gedwongen van een bepaalde leverancier meestal nauw gelieerd met de staat, een artikel te betrekken, dat zij niet kunnen missen, nl. drinkwater. Zij kopen dat artikel en wensen dat speciale artikel te kopen. De wetgever zegt: de waterleidingmaatschappij is verplicht aan haar gedwongen klanten het artikel te leveren, dat deze klanten nodig hebben, en dat artikel zo goed en zo zuiver mogelijk. Dat is netjes van de wetgever. Want de burger heeft hier niets in te brengen. Hij is weerloos, hij is afhankelijk, hij is in een dwangpositie, zonder uitwijkmogelijkheid. Daarom is het goed, dat de wet de leverancier verplicht, datgene te leveren, waarom de klant vraagt en niets anders. Dat is geen gedistilleerd water, maar goed drinkwater, of in elk geval zo goed als mogelijk (Rotterdam!).

Fluoridering betekent dat de gedwongen nering van het waterleidingbedrijf wordt aangegrepen voor iets anders, nl. door via dat drinkwater een stof toe te dienen, die een heel ander doel heeft dan lessing van de dorst. Een stof, die bedoelt, bepaalde veranderingen aan te brengen in de lichamen der waterdrinkers. Alle verhalen, dat het niet om een geneesmiddel gaat, maar alleen om een voorbehoedmiddel, zijn irrelevant.

En het wordt steeds duidelijker, ook door uitspraken van sommige voorstanders van fluoridering, dat men er geen principieel bezwaar tegen heeft om eventueel ook andere stoffen, die diverse veranderingen in het menselijk lichaam van heel de clientèle van het waterleidingbedrijf aanbrengen, via de watertoren aan alle gedwongen klanten toe te dienen. Daarom schreven wij principiis obsta.

5. Dat het een van de grondbeginselen der medische ethiek is, dat de behandeling individueel zij, schreven wij op gezag van een der deskundigen op dit gebied. Een eer specialist zei ons onlangs: er bedreigt ons een groot gevaar, nl. dat wij nauwgezet kijken naar de kaart, waar de zuster alles op aantekent over temperatuur, pols etc., en de patiënt zelf niet meer aankijken,

niet meer bedenken, dat daar een mens ligt, die ik moet helpen.

Maar de discussie over de medische ethiek laten wij verder graag aan de deskundigen over.

6. Voor ons is het allereerst een politiek vraagstuk, dat betrekking heeft op de grenzen van de staatsbevoegdheid en op het gevaarlijke détournement de pouvoir. Daarom is het gevaarlijk, de beslissing over te laten aan een club van medici, tenzij deze weten, wat principiële politieke vraagstukken betekenen.

H. A.

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

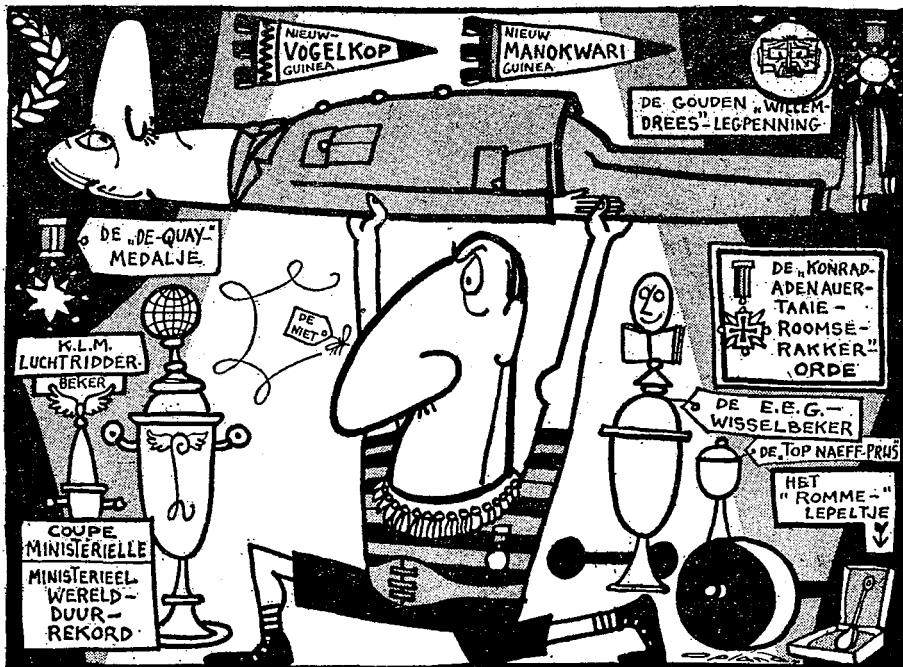
Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 4%

ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE - AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken

Luns: „Aftreden...? Nooit!”

(uit de Volkskrant)

GELDERLAND

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS, **FIRMA T. VIETS**
zowel voor WOONKAMERS als
voor KANTOREN, ZALEN etc.

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Wilt u apart gekleed gaan? Koopt dan bij

WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten
met jaarlijkse controle voor privé en zaken

Assurantiemakelaar L. van den Beukel
Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:
Makelaar L. van den Beukel
Laan van Avegoor 8 - Ellecom - Telefoon 4790 (08330)

VEENENDAAL

MAGAZIJN „HET ANKER“

Hoofdstraat 94-96 - Veenendaal
Zeer voordelige aanbieding in
Terlenka vallen en gordijnen
SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

In droeve dagen regelt de Monuta Stichting alles dat geregeld moet worden. En omdat het een stichting is, gebeurt dat zonder winst oogmerk. Ook voor hen die geen deelnemer zijn in de stichting.

De Monuta Stichting werd in 1923 in Apeldoorn opgericht door Patrimonium en de Chr. Besturenbond. Zij verzorgt begrafenissen in geheel Gelderland.

De voornaamste vestigingen in deze provincie zijn:

APELDOORN: hoofdkantoor Paslaan 28, tel. 14039, aula, rouwkamers Loolaan 67, tel. 15787. EDE: aula, rouwkamers Maanderweg 17, tel. 8360. HARDERWIJK: Van Schendelstraat 17, tel. 4512. DIEREN: Mezenlaan 130, tel. 5080. AALTEN: Damstraat 35-I, tel. 2286.

Monuta Stichting

ter bevordering van meer eervolle verzorging van begrafenissen

LEIDEN EN OMSTREKEN

AUTOHOTEL POST OEGSTGEEST

- AUTO:
• verhuur
• spuitrij
• verkoop
• service
• stalling

Leiden: Breestraat 65 tel. 21800

Oegstgeest: Geversstr. 41 tel. 52917

Alphen a. d. Rijn: v. Manderslootstraat 60

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½ x 12½ cm., draaddikte 1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm. Draaddikte 1,5 mm., maaswijdte 17x20 cm., 100 en 120 cm. Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig, dit voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur. Billijke prijzen. Bij grote kwantums extra korting G. v. Egmond Dzn., Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal, Rijnsburg. Tel. 01718-3478.

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen
o.a. Regen-installaties
Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG

Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

Papandreoe en zoon tegengehouden

LINKS COMP

GRIEKENLN

HET BLIJFT ALTIJD een moeilijke zaak, op een afstand te beoordelen, wat er in de wereld gebeurt. Dat geldt met betrekking tot de gebeurtenissen in de Unie van Zuid-Afrika, maar het is evenzeer het geval wat betreft de moeilijkheden, die zich in de afgelopen weken in Griekenland hebben voorgedaan. Het is een publiek geheim, dat het Griekse koningshuis nogal eens in opspraak is gekomen als gevolg van een niet altijd even tactisch ingrijpen in de politieke zaken van Griekenland. De verleiding is dus groot om aan te nemen, dat er ook nu wel weer een hofklok aan het werk zal zijn geweest, die premier George Papandreoe een poets heeft gebakken. Per slot van rekening was deze 78-jarige politicus op volkomen wettige wijze aan de macht gekomen en had zijn Centrum Unie partij een grote meerderheid in het parlement. Het is dan ook geen wonder, dat vele Grieken partij kozen voor Papandreoe, die bij wijze van spreken door middel van een 'staatsgreep' aan de kant werd gezet. Bij nader inzien bleken de zaken echter minder simpel te zijn, dan op het eerste gezicht het geval leek. Het feit, dat Papandreoe door talrijke partijgenoten in het parlement in de steek werd gelaten, is er op zichzelf al om aan te tonen, dat er iets niet in orde was.

Monarchie weer in opspraak

Er was veel niet in de haak, toen de jonge koning Konstantijn weigerde, minister van defensie Garoefalias te ontslaan en Papandreoe zelf in diens plaats te benoemen. Zou de vorst op de eisen van zijn premier zijn ingegaan, dan zou hij niet alleen het doodvonnis van de Griekse monarchie hebben ondertekend — hij zou (wat nog belangrijker is) het Griekse volk hebben uitgeleverd aan een groep avonturiers, die het aan de rand van de afgrond zouden hebben gebracht. Door zijn weigering heeft de koning aan het licht gebracht, dat Papandreoe alleen maar in naam premier van Griekenland was, maar dat het land achter de schermen werd geregeerd door zijn zoon Andreas. Op 20-jarige leeftijd was deze Andreas een felle communist. Aan de universiteit van Athene organiseerde hij een communistische cel, totdat hij door de politie werd gearresteerd en tot langdurige gevangenisstraf werd veroordeeld.

De toenmalige dictator, generaal Metaxas, werd echter door talrijke invloedrijke families benaderd om 'genade voor recht te laten gelden', terwille van de vader van de veroordeelde. Metaxas deed zulks en liet Andreas weten, dat hij kon verdwijnen en zich nooit in Griekenland meer mocht vertonen.

Amerikaan werd, van zijn geboorteland vervreemdde en zich tenslotte volgezogen had met allerlei socialistische 'gelukstheorieën', die hij wel probeerde aan de man te brengen, maar waar niemand serieus naar luisterde, zo schrijft de Atheense correspondent van Christ und Welt. Pas in 1961 durfde hij zich weer naar zijn geboorteland te begeven. Daar was Konstantin Karamanlis, de grote tegenstander van zijn vader, aan het bewind. Deze door de oude Papandreoe als een reactionair versleten Karamanlis maakte een royaal gebaar en verzocht Andreas, in Athene te blijven. 'Vakmensen kunnen we gebruiken. Blijf hier en maak plannen voor de economische ontwikkeling van Griekenland', aldus de premier. Andreas bleef inderdaad en vader Papandreoe moet in zijn verbeelding al hebben gezien, hoe zijn zoon eens zelf de leiding zou overnemen. Met name was dit laatste het geval, toen de partij van Karamanlis enkele jaren geleden werd verslagen en Senior zelf aan het bewind kwam.

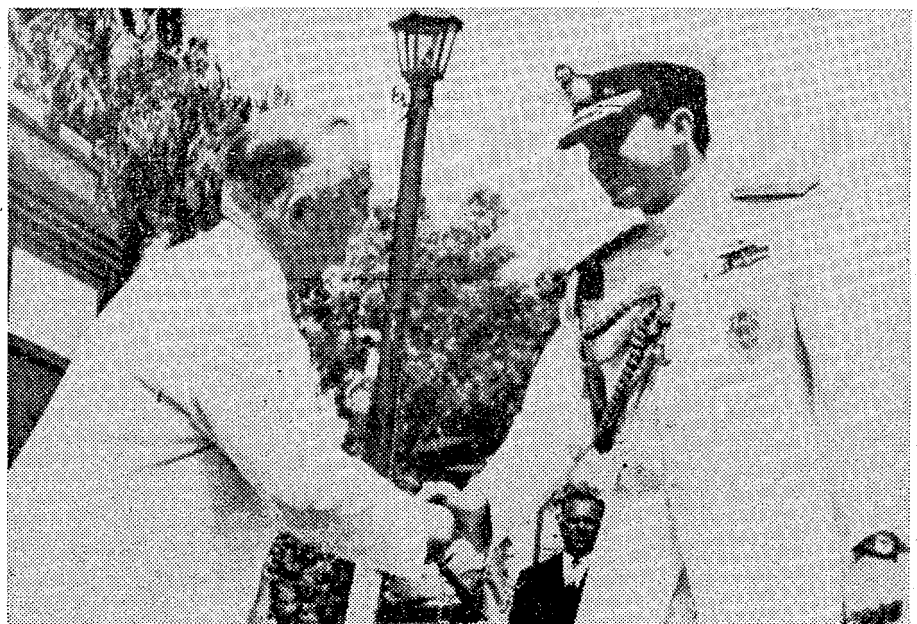
Junior werd tot minister benoemd. Toen het echter duidelijk was, dat hij en niet zijn vader de lakens uitdeelde, zag Senior zich in de herfst van het vorige jaar genoodzaakt, Andreas uit het kabinet te verwijderen. Enkele maanden later keerde Junior echter terug, sterker dan ooit. Hij bleek op alle sleutelposities vrienden te hebben.

TERUG

Andreas ging (het was in 1939) naar de Verenigde Staten, waar hij economie ging studeren, later zelf ging do-

REPUBLIEK

Voor ingewijden was het toen reeds duidelijk, dat Andreas voorstander was van een socialistische Griekse repu-

Koning Konstantijn met premier Athanasias Novas. Samen proberen zij orde in de chaos te scheppen.

bleek naar het va...
Egypte. De rep...
rug toekeren...
knopen met he...
histi...
Om dit te berei...
de...
munistische leide...
s...
ten worden ver...
Onc...
van Andreas w...
sar...
dersgroep van...
geve...
de naam Aspid...
k...
bestaan van de...
lekte echter uit...
pap...
zich gedwongen...
der...
stellen naar het...
han...
nisatie en naar...
p...
zijn zoon er de...
er v...
geweest. Het lag...
har...
vastgesteld kon...
wel...
ke figuren op de...
grot...
hadden gespeeld...
als...
de groep kon we...
sch...
gevolg was, dat...
wair...
nieuw onderzoek...
ges...
waarheid aan h...
te...
Aanvankelijk tr...
pa...
nior ook deze sp...
op...
te brengen.

Dit lukte her...
nie...
van defensie Gas...
we...
te doen aan de...
del...
Senior beschuld...
t...
ling van fascismp

De jonge koning...
de...
koningin Ingrid...
nem...
rika van Grieken...
naa...

eiste zijn heeng...
kon...
de echter zijn...
arki...
te...
hij nog als 'absol...
mar...
geren'.

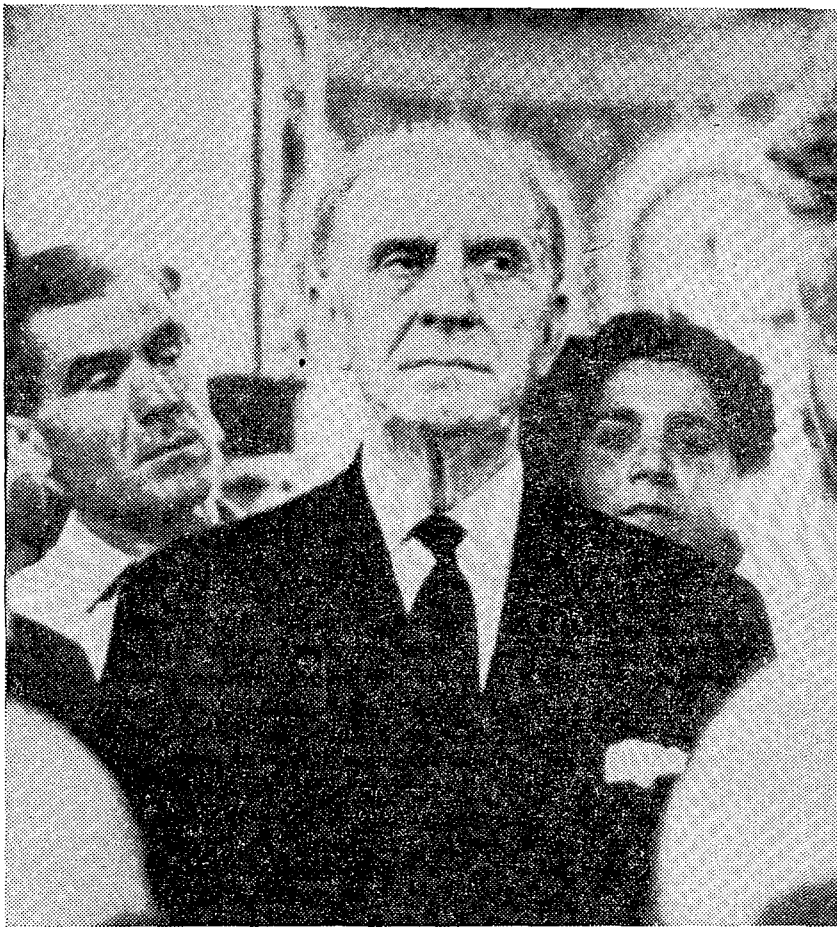
OVERDE

Papandreoe w...
bew...
dat Garoefalias...
Ce...
partij werd ge...
ze...
met een op do...
en...
aanklacht, dat...
gemi...
middelen aange...
na...
werping van de...
trac...
partij-apparaat...
h...
gevaar van een...
dicht...
greep dichterbij...
wan...
eigen optreden...
acht...
verbergen had...
h...
te oefenen op...
h...
zoek naar aanle...
n...
van de geheime...
een...
die bekend sta...
volksmenner, ha...
ni...
Hij kon slechts...
op...
lias zich belache...
d...
minister en de...
b...
weigeren op de...
e...
in te gaan. Deze...
oer...
doen, dan zijn...
a...
gen.

Morgen zal ik...
regering schrift...
laten weten', se...
ot...
stantijn. Deze...
ad...

DOT IN LAND

Papandreo, gefotografeerd toen hij zich naar de kerk begaf, waar de uitvaartdienst werd gehouden voor de student, die bij de demonstraties te Athene was omgekomen.

met van Nassers... rep... de Navo de... n... banden aan... he... stische blok... re... de anti-com... leide... strijdkrach... ver... Onder leiding... s... samenzweer... in... gevormd, die... pidij... kreeg. Het... de... organisatie... uit... pandreo... zag... derzoek in te... het... van deze orga... aar... hulding, dat... de... van zou zijn... lag... hand, dat niet... on... welke politie... p... de... grond een rol... eeld... als leider van... n... w... schouwd. Het... dat... ware zijde een... zoek... gesteld om de... n... te brengen.

hier niet. Minister... Gas... weigerde mee... de... Papandreo... ulan... toen plotse... isympathieën en

Marie met haar dochtertje, prinses Alexia. Achter haar: rid... emarken (haar moeder) en de vroegere koningin Frede... ket... haar schoonmoeder).

ng... koning weiger... in... rking en hij... sch... te horen, dat... bsol... arch wilde re-

DEEFD

ew... bewerkstelligen, ias... Centrum Unie... ge... antwoorde... doen... gebaseerde... at... emier met alle... had op onder... de... rachten aan het... at... ee had hij het... en... nistische staats... r... cht. Om zijn... n... van zijn zoon te... d... cht, invloed uit... p... rechtelijk onder... le... het uitlekken... me... De premier, sta... een eerste klas... ha... niet van terug... ts... op... d... gemaakt. De... bleven echter... de... van Papandreo... veze... en niet anders... n... aan te kondi...

zakelijk, dat hij aan de mondelinge mededeling betreffende het aftreden van de premier al voldoende had. De oude politicus begreep toen, dat zijn tegenstanders hem tenslotte toch te slim af waren geweest. Nog geen uur daarna had Griekenland een nieuwe premier George Athanasiadis Novas, een partijgenoot van Papandreo, die tot-

zozeer gestaakt zou worden om sympathie te betuigen met Papandreo, maar voor de verdediging van de democratische rechten van de arbeiders.

EENHEID

Van een terugkeer van Papandreo als premier van Griekenland lijkt — voorlopig althans — geen sprake meer te kunnen zijn. In de eerste plaats zal de koning er niets voor voelen, de ex-premier alsnog gelegenheid te geven, zijn zoon Andreas de handen boven het hoofd te houden. Wat nog belangrijker is: ook de partij van Papandreo, die in het parlement over 171 van de 300 zetels beschikt, staat niet langer achter hem — althans niet in die mate, dat hij een vertrouwensvotum zou kunnen krijgen. Dit laatste lijkt overigens ook niet te zijn weggelegd voor de heer Athanasiadis Novas, die als voorzitter van het parlement zijn land een grote dienst heeft bewezen, toen hij zich ter beschikking van de koning stelde. Hij moet slechts als een overgangspremier worden beschouwd, die de orde moet herstellen en de zwendel aan het licht laat brengen, die door Papandreo en zoon is bedreven.

Als Athanasiadis volgende week gelegenheid krijgt, zijn sluwe voorganger aan de kaak te stellen (er zijn al arrestaties verricht, voornamelijk onder militairen), dan heeft hij zijn taak in wezen al volbracht. Het is dan de taak van de Centrum Unie-partij, het eens te worden over de benoeming van een premier, die het vertrouwen zal hebben van de koning, van de Griekse bevolking en — uiteraard — van de partij zelf.

RADICALER

Gebeurt dit niet, dan dreigt niet alleen een scheuring in de Centrum Unie-partij, maar dan is het ook gedaan met de politieke rust in Griekenland. Een radicalisering van de politieke strijd is zeker niet denkbeeldig, nu Papandreo Junior en diens geestverwanten kennelijk aan het kortste eind hebben getrokken. Van nu aan moet er rekening mee worden gehouden, dat openlijk zal worden aangedrongen op het uitroepen van de republiek Griekenland. Het zou niet voor het eerst in de Griekse geschiedenis zijn, dat een eind werd gemaakt aan het optreden van het vorstenhuis. Integendeel. Reeds enkele malen werd de republiek uitgeroepen en vertoefden de leden van het Griekse koningshuis geruime tijd in ballingschap. Kort na de tweede wereldoorlog moest zelfs nog een referendum worden gehouden of de monarchie al dan niet in ere hersteld moest worden. Het Griekse volk antwoordde bevestigend.

Sindsdien is het vorstenhuis vaak in opspraak geweest, voornamelijk als gevolg van het niet zo tactische optreden van de moeder van koning Konstantijn. De koning zal er dan ook goed aan doen alles te vermijden wat voedsel kan geven aan de veronderstelling, dat hij zich niet met de juiste raadsleden heeft omringd. db

dusver voorzitter van het parlement was geweest.

INBINDEN

Aanvankelijk werden felle uitvallen naar koning Konstantijn gedaan. Ook Papandreo ontzag zich niet, te suggereren, dat het volk wel eens een eind zou kunnen maken aan de monarchie. Deze kreet werd door velen, die de straten bevolkten, overgenomen. De energie, waarmee de jonge koning zich door deze constitutionele crisis heenwerkte, bracht hier echter al spoedig verandering in. Ongetwijfeld zal ook het feit, dat nog maar enkele weken geleden prinses Alexia werd geboren, een rol hebben gespeeld. De aanvallen op de monarchie werden minder fel en Papandreo begon zelfs enige sympathie aan de dag te leggen voor Konstantijn, om des te feller te kunnen ageren tegen premier Athanasiadis Novas en enkele tientallen andere leden van zijn eigen partij, die de zijde van de vorst hadden gekozen. Hij bood zich opnieuw als premier aan, maar de koning en diens ministers luisterden niet meer naar hem.

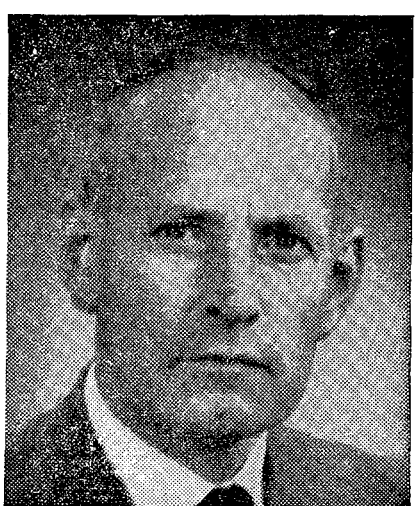
En op het ogenblik dat we deze regels schreven was er reden om aan te nemen, dat steeds meer parlementsleden zich van de oude vos afkeerden. Zelfs de stakingsleiders lieten in het begin van deze week weten, dat er niet

ERNST MAKEN MET IDEALEN

DAT er een Stichting van de Arbeid in Nederland bestaat, is een van de belangrijkste na-oorlogse verworvenheden op sociaal gebied. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de heer J. van Eibergen, voorzitter van het CNV, vorige week zijn grote ongerustheid heeft uitgesproken over de huidige gang van zaken in deze Stichting van de Arbeid. Het overleg en de samenwerking tussen werkgevers en werknemers binnen deze Stichting blijkt namelijk al enige tijd bijzonder stroef te lopen.

Bij het overleg over het loonbeleid voor 1965 heeft de minister van sociale zaken tot tweemaal toe in moeten grijpen om al te grote ongelukken te voorkomen. Dit is inderdaad een weinig gelukkige situatie en hierin zal verbetering moeten komen, wil de Stichting van de Arbeid ook in de toekomst haar grote betekenis in Nederland voor het overleg kunnen behouden.

Bij de goedwillende werkgevers zal ongetwijfeld een zelfde bezorgdheid leven en dan bedoelen wij zowel de confessionele grootwerkgevers als de centrale organisaties van chr. huize voor middenstand en land- en tuinbouw.

J. van Eibergen

Vele idealen van de chr. soc. gedachte zijn in Nederland de afgelopen vijftig jaar verwezenlijkt. Het is juist dankzij de activiteiten van de chr. soc. organisaties, dat de klassenstrijd-gedachte volkomen is teruggedrongen en dat langs de weg van overleg en samenwerking collectieve arbeidsovereenkomsten en vele vormen van sociale verzekering tot stand zijn gekomen, waarmee niet alleen de werknemers, maar ook de werkgevers ingestemd hebben.

De heer Van Eibergen wil nu ook voor de toekomst vasthouden aan het ideaal van de chr. soc. beweging om langs de weg van overleg en samenwerking ook nu te bereiken wat de vakbeweging wenselijk acht. De CNV-voorzitter noemde daarbij een nieuw loonbeleid, herziening van de structuur van de onderneming, invoering van een systeem van vermogensaanwasdeling en een verdergaande medezeggenschap van de werknemer.

Maar wil dit alles slagen, dan zal er een goed overleg moeten zijn tussen werkgevers en werknemers op het hoogste niveau. Dan zal de Stichting van de Arbeid niet stroef moeten lopen, maar juist op extra toeren moeten draaien. Dat dit laatste niet zal lukken daar is de heer Van Eibergen bang voor. Zijn recente ervaringen in de Stichting van de Arbeid hebben hem hiervoor bevreesd gemaakt. Hij ziet de laatst voorgevallen moeilijkheden min of meer symptomatisch.

Wij zijn met de heer Van Eibergen eens, dat de betekenis van de chr. soc. gedachte voor de ontwikkeling van het maatschappelijk leven niet gemakkelijk overschat kan worden. Aan de beginselen van overleg en samenwerking zal tot het uiterste vastgehouden moeten worden, welke moeilijke onderwerpen ook aan bod komen en welke weerstanden zich ook aandienen.

Maar anderzijds zouden wij willen opmerken, dat er nog geen reden is om bij de pakken te gaan neerzitten. Gelukkig mag gesteld worden, dat de Nederlandse werkgever voorstander is van een goed modern sociaal beleid.

Wanneer de Chr. Middenstandsbond en de Chr. Boeren- en Tuindersbond de afgelopen maanden (evenals hun zusterorganisaties) in de Stichting van de Arbeid niet hebben meegewerkt aan een uitkering in eens van 2 pet voor het hele bedrijfsleven, dan moet hierbij opgemerkt worden, dat het ook een eis van overleg en samenwerking is, dat de vakbeweging luistert naar de meningen en de moeilijkheden, die bij genoemde groeperingen bestaan. Alleen door wederzijds, maar dan ook wederzijds, naar elkaar te luisteren, kan er wezenlijk sprake zijn van overleg en samenwerking. Alleen dan wordt de chr. soc. gedachte verwezenlijkt.

Ieder zal bij zichzelf kritisch moeten nagaan, of hij wel de juiste bijdrage levert om met elkaar te geraken tot een chr. soc. verantwoorde maatschappijvorm. Incidenten uit het verleden behoeven dan niet symptomatisch te zijn voor het gesprek in de toekomst over de uiterst belangrijke zaken, die onze maatschappij-structuur raken. Al te groot ongeduld, dat hier eveneens misplaatst zou zijn, wordt dan ook voorkomen.

De idealen van de chr. soc. beweging zijn onze grootste inspanning waard, want graag concluderen wij met de heer Van Eibergen: Met deze idealen moet ernst gemaakt worden. Lukt dat niet, dan dreigt het gevaar dat deze idealen door de Nederlandse werknemers over boord worden gezet. Wat er dan voor in de plaats komt, wagen wij niet te voorspellen. Men kan alleen van harte hopen, dat het nooit zover komt. soc. mda

Dr. Berghuis over het buitenlandse beleid

Kamer namens de gehele Kamer zou mogen spreken, behalve wanneer ik een enkele keer optreed als voorzitter van een commissie van rapporteurs. Ik spreek nu alleen namens mijn fractie. Ik weet echter, dat mijn fractie een gevoelen representeert, dat in vrij sterke mate in het Nederlandse volk aanwezig is en dat ook nog de beste mogelijkheden biedt tot een gesprek met Zuid-Afrika te komen. Ik betreur het met de Minister dat de missie, die het vorige jaar zou worden uitgezonden, daar geen entree heeft gevonden. Ik betreur dat in hoge mate. Ik zou mij daarom kunnen voorstellen, dat de Minister mij morgen op mijn betoog zou antwoorden: Ik geloof niet meer in een gesprek; ik geloof niet meer in de mogelijkheden daarvan. Ik kan dat niet beoordelen. Ik wil alleen de mogelijkheden voor dat gesprek openhouden.

De heer De Niet (PvdA): Hoe lang nog? Twintig jaar?

De heer Berghuis (ARP): De Bijbel spreekt van 70 maal 7 maal. Ik zou dit in elk geval een hele tijd willen openhouden, totdat het ons in feitelijke zin door Zuid-Afrika onmogelijk wordt gemaakt.

De heer De Niet (PvdA): De Bijbel spreekt er toch niet van, dat je dan hulp als hier bedoeld achterwege moet laten.

De heer Berghuis (ARP): Ik geloof, dat wij van Nederland uit aan dit fonds ook hulp zouden kunnen bieden zoveel als wij willen. Wanneer van de kant van het particuliere initiatief en van de kant van de kerken van Nederland uit aan dit fonds hulp zou worden gegeven, zou dit, naar ik geloof, een goede daad zijn. Het gaat hier echter om een politieke daad van de Nederlandse Regering, ingepast in het totale beleid van de Nederlandse Regering ten opzichte van Zuid-Afrika.

Het is dan steeds een kwestie van afwegen en in het afwegen van dit alles, rekening houdende met de speciale relatie die Nederland ten opzichte van Zuid-Afrika heeft.

De heer Kapteijn (PvdA): Niet Nederland, maar uw fractie.

De heer Berghuis (ARP): Neer, de relatie heeft ons land. Mijn visie hierop is de visie van mijn fractie, maar de relatie met Zuid-Afrika heeft Nederland als zodanig, historisch met name.

De heer Kapteijn (PvdA): Wij zijn het land van de stakingen, toen men de Joden ging wegvoeren, terwijl na de oorlog de nazi's uit Duits West-Afrika in Zuid-Afrika met open armen werden ontvangen.

De heer Berghuis (ARP): Ik stem u toe, dat wij hier te maken hebben met een familielid, dat wij van belangrijke dwalingen kunnen betichten, maar het blijft ons familielid, waarmee wij die bijzondere relatie hebben, die wij in het belang van de zaak ook zo lang mogelijk open moeten houden.

De conclusie van mij en mijn fractie is wel duidelijk, dat, hoezeer wij de verklaringen, die de Minister heeft gegeven, op zichzelf wel begrijpen, wij toch deze beslissing van de Regering om in de begroting voor 1966 een bijdrage voor dit fonds op te nemen niet bevestigend hebben gevonden. Wat de Minister verder van plan is te doen, zullen wij uiteraard wel merken. Ik zou alleen, om de discussie ook eventueel straks in de Tweede Kamer, die, waar het onderdelen van de begroting betreft, meer van belang is dan die van deze Kamer, de Minister willen verzoeken, deze bijdrage wel als een aparte post op de begroting voor Buitenlandse Zaken voor 1966 te plaatsen, zodat het een afzonderlijk punt van behandeling en beoordeling in de Staten-Generaal zal kunnen uitmaken.

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUSHANDEL

Telefoonno. 01846 — 2156 — 2484
Hardinxveld -Giessendam

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(68)

„Wilt u het nieuws niet horen?” vroeg de moordenaar. „Als u het zo graag wilt vertellen . . .” mompelde Lloyd. Herold gaf Lloyd een zilveren dollar. De paarden keerden om en waren in een oogwenk verdwenen.

De pijn in zijn been dwong Booth zijn plannen te wijzigen. In plaats van dertig kilometer recht naar het zuiden te rijden in de richting van Port Tobacco en daarvandaan dwars over de brede bocht van de Potomac naar de staat Virginia te vluchten, moest hij nu eerst een dokter opzoeken.

Het been kon niet wachten. De enige dokter die hij in deze buurt kende was dokter Samuel Mudd, de chagrijnige boer in Bryantown.

Booth vertrouwde hem niet, maar hij moest in ieder geval een dokter zien te vinden. Het huis van Mudd lag ongeveer achtentwintig kilometer van de herberg af, voorbij Waldorf en dan naar het zuidoosten. Ze zouden er voor het aanbreken van de dag moeten zijn, en dat betekende dat ze een lange en vermoeiende rit voor de boeg hadden. Omdat hij Mudd niet vertrouwde besloot John Wilkes Booth zich te vermommen met de valse baard die hij bij zich had en de brede halsdoek om te doen. Hij sprak met Herold af dat ze zouden vertellen dat het paard onderweg was gestruikeld en dat Booth daarbij was gevallen en zijn been had gebroken. Zodra het been was verzorgd zouden ze informeren naar zijwegen in de richting van Port Tobacco. Het opont-houd zou niet meer dan een uur in beslag nemen.

Ze zetten koers naar T.B. en gaven hun paarden de sporen.

In Washington had majoor James O'Beirne van het mobilisatiebureau nu al zo dikwijls de naam Booth gehoord dat hij aan theatermensen vroeg waar die mr. Booth toch woonde. Ze antwoordden: in het National Hotel, bij Sixth Street en de Avenue. De majoor riep rechercheur William Eaton bij zich en gaf hem opdracht er onmiddellijk heen te gaan, naar Booth's kamer te vragen en alles wat zich in die kamer bevond in beslag te nemen uit naam van het departement van Oorlog der Verenigde Staten.

Na vijftien minuten kwam Eaton terug met de mededeling dat niemand in het hotel de toneelspeler meer had gezien sinds het begin van de avond. De rechercheur had echter beslag kunnen leggen op een koffer, een stapeltje kranten, een paar brieven en wat reisbagage. O'Beirne gaf opdracht alles over te geven aan luitenant William T. Terry, die het gevondene nader zou onderzoeken. Het enige belangrijke bleek een brief te zijn van een zekere Samuel Arnold die Booth smeekte af te zien van een bepaald gecompliceerd plan.

Het was al middernacht geweest toen Stanton de commandanten van de aan hem ondergeschikte corpsen naar Petersen's huis liet komen voor een conferentie. Majoor Richards van de Washingtonse politie nam eraan deel. Evenals generaal Augur voor het leger en majoor O'Beirne voor de militaire politie. Rechter Cartter was er. De viceminister van Oorlog, Charles Dana, kwam binnen en bleef er om Stanton te helpen met het schrijven van documenten.

Kapitein William Williams die Booth had willen trakteren op een whisky, was er ook.

Korporaal Tanner kreeg order geen notities te maken van het geen er werd besproken. Er werden op deze vergadering zowel juiste als verkeerde besluiten genomen. Stanton deelde de aanwezigen mede dat uit het beschikbare materiaal onomstotelijk was komen vast te staan dat Booth het schot had afgelost vanaf de buitenkant van de logeudeur. Het bewijs hiervoor was dat de politie een kogelgat had ontdekt in het bovenste paneel van de deur. Hij gaf toe dat het zo goed als zeker was dat John Wilkes Booth de moordenaar was, maar hij wilde dit nog niet officieel bekendmaken. Stanton gaf er geen reden voor op dat de aanslag op de president niet onmiddellijk mocht worden bekendgemaakt, maar de aanwezigen kregen de indruk dat hij erop rekende de moordenaar ieder ogenblik te kunnen arresteren en dat hij het bericht van de aanslag en dat van de arrestatie het liefst gelijktijdig wilde publiceren.

Hij gaf generaal Thomas M. Vincent opdracht het huis van Petersen onder zijn bevel te nemen en verantwoordelijk te blijven voor alle personen die werden binnengelaten.

Hij vroeg Dana een telegram te sturen aan generaal Grant op het station in Philadelphia om hem op de hoogte te stellen van de aanslag op de president. Dana moest zich ook in verbinding stellen met de directie van de Baltimore & Ohio spoorwegmaatschappij om deze te verzoeken Grant met een extra trein van Philadelphia naar Washington te brengen. Telegrafisch vroeg hij Kennedy, de chef van de politie in New York, hem een paar „goede rechercheurs” te sturen. Hij schreef een korte brief aan rechter Salmon Chase, waarin hij hem mededeelde dat Lincoln stervende was en dat de rechter zich gereed moest maken om vice-president Johnson de presidents-eed af te nemen. Hij liet Johnson mededelen dat Lincoln stervende was en stuurde een van O'Beirne's mannen om hem te beschermen. De man die naar Johnson's hotel werd gestuurd heette John Lee. Evenals Richards was hij een typische politiemann. Toen hij in Kirkwood House kwam legde hij eerst plichtsgetrouw een bezoek af in de kamer van de vice-president, waarna hij de onderdirecteur liet roepen en hem vroeg hem de weg te wijzen naar het dak. Lee onderzocht het gebouw vanaf het dak tot aan de kelder. Hij zag dat het dak grensde aan andere daken en dat men het huis kon binnenkomen door een dakraam. Hij vond ook een brandladder aan de achterkant van het huis, die het mogelijk maakte dat indringers het hotel konden binnenkomen via de tweede verdieping.

Lee liet een paar mannen halen om de bovenste verdiepingen te bewaken en zelf ging hij naar de bar om iets te drinken. Een van de gasten vroeg hem of hij soms van

de politie was, en toen Lee bevestigend antwoordde, vertelde hij dat een man met een verdacht uiterlijk de vorige dag een kamer had gehuurd in het hotel en vragen had gesteld over de vicepresident. Lee vroeg de nachtportier om het gastenboek en liet hem de namen aanwijzen van de personen die volgens hem niet als geregelde gasten beschouwd konden worden. De man hield zijn vinger bij de naam van George Atzerodt.

De rechercheur vroeg mr. Atzerodt te spreken en kreeg ten antwoord dat deze niet binnen was. Lee zei dat hij een kijkje zou willen nemen in Atzerodt's kamer en vroeg de portier met hem mee te gaan. Ze gingen naar boven en klopten tweemaal op de deur. Lee riep een paar maal „Atzerodt!” Hij zei dat hij een sleutel van de kamer wilde hebben, maar de portier zei verlegen dat de sleutel die Atzerodt bij zich had de enige was.

„Dit zaakje bevat me niet,” zei Lee, „en ik moet die kamer in.”

Hij ging weer naar beneden en vroeg de eigenaar van het hotel toestemming om de deur open te breken. De eigenaar antwoordde dat als het om iets belangrijks ging hij er niets op tegen had. Lee zei dat het erg belangrijk was. Hij ging terug naar boven en samen met de nachtportier forceerde hij de deur.

„Blijft u hier bij de deur staan,” zei Lee. De rechercheur stak de gasverlichting aan en doorzocht langzaam en zorgvuldig de kamer. Hij haalde een zwarte jas van een deur af en legde hem op het ijzeren ledikant. Terwijl hij de zakken doorzocht bleef hij plotseling stilstaan, stak zijn hand onder het kussen en haalde een groot pistool tevoorschijn.

„Nu moet ik majoor O'Beirne er bij halen,” zei hij. „U blijft staan waar u staat.”

Lee liep naar beneden en botste in de hal bijna tegen O'Beirne op. De majoor had zojuist in opdracht van Stanton aan Johnson medegedeeld dat de president op sterven lag en dat Johnson erop voorbereid moest zijn dat hij over enkele uren de eed moest afleggen als president van de Verenigde Staten. De rechercheur vertelde aan zijn chef wat hij had gedaan en wat hij had ontdekt en O'Beirne gaf hem bevel het onderzoek voort te zetten en later rapport uit te brengen.

Weer terug in Atzerodt's kamer ging Lee door met het onderzoek van de zwarte jas. Hij vond een spaarbankboekje uit Ontario, Canada, op naam van J. Wilkes Booth met een totaal spaarbedrag van vierhonderdvijfenvijftig pond. Hij vond ook een uitgebreide kaart van de staat Virginia. Uit een van de zakken stak een witte zakdoek, waarop aan een kant was gestempeld: „Mary R. E. Booth”. Een andere zakdoek was gemerkt „F. M. Nelson”. Een derde was gemerkt „H”. Er was ook een lege enveloppe waarop een poststempel stond van congreslid John Conness, en een paar nieuwe handschoenen met kappen.

In de la van de schrijftafel lagen drie dozen met patronen voor een Coltpistool; verder nog een staaf drop, een tandenborstel en een ongemerkte gekleurde zakdoek. Op een kastje lagen een rijspoor, een paar kousen en twee boorden, de ene maat zestien en de andere maat zeventien. Lee rolde de mat op, stukje voor stukje, en keek of er in de houten vloer soms ergens was gezaagd. Hij onderzocht de wastafel en de wasbak, de achterkant van het kastje, en toen hij bij de kleine kachel in de hoek kwam ging hij op zijn hurken zitten en onderzocht de as. Daarop nam hij het beddegoed, de lakens en de dekens, bekeek ze nauwkeurig en liet er zijn vingers over glijden. Hij sneed het kussen open en stak zijn hand naar binnen. Tussen het onderlaken en de matras deed hij zijn laatste vondst: een groot dolkmes.

De minister van Oorlog beschikte nu over duidelijke bewijzen voor een relatie tussen John Wilkes Booth en George Atzerodt. Om tien minuten voor een 's nachts was de enige persoon waarover hij nog niets wist de moordenaar van Seward, Lewis Paine. Twee uur en vijftientig minuten na de aanslagen wist Stanton wie hij moest zoeken.

De natie sliep. Tenth Street lag verlaten. In Washington City was het rustig. Dat was het ook in Ashtabula en Asbury Park. De weinigen die van de tragedie op de hoogte waren sliepen al even vast als de velen die er nog niets van wisten. Nachttreinen stoomden dreunend door het land met machinisten die klaarwakker waren, melkkarren rammelden naar de winkels in het oosten en het westen, het noorden en het zuiden, en politieagenten met geelbruine helmen stonden te geeuwen op de hoeken van de straat, maar de natie sliep.

Zelfs de jonge Anna Surratt en Honora Fitzpatrick waren al lang opgehouden met hun gegiechel over de barse rechercheur die de dekens van hun bed had weggetrokken. Ze sliepen ook. Atzerodt sliep. Majoor Rathbone sliep. En ook de kleine Tad Lincoln in het Witte Huis, die al vanaf acht uur in zijn bed lag.

Dit was het stille uur.

In het huis van Petersen besloot Santon onmiddellijk een tweede bericht te sturen aan generaal Dix in New York. Op het ogenblik zat hij er nog aan te werken. Korporaal Tanner geuude en deed alsof hij met gesloten ogen zat na te denken over zijn aantekeningen. Rechter Cartter zat met zijn benen over elkaar naar buiten te kijken door het raam dat bij daglicht weinig en in het donker geen uitzicht gaf. Stanton wilde Dix dit tweede bericht sturen om een vergissing te herstellen en hem gelijktijdig op de hoogte te brengen van de naam van de moordenaar.

(wordt vervolgd)

◆ **Komkommertijd**

De term was vroeger meer bekend dan in onze tijd. Als in de zomer het parlement op recès was, de politici en zelfs de vorsten met vakantie, het onderwijs stil stond en de theaters waren gesloten in de steden, dan was er zo weinig te beleven, dat de moeite waard was, om in de krant te worden gezet. Men noemde die slappe tijd in de journalistiek de komkommertijd. In de regel redde men zich uit de verlegenheid door het bericht, dat de zeeslang weer was gezien of men retoucheerde een oude reportage over het monster van Loch Ness.

Maar het kon ook eenvoudiger, zoals onderstaande reportage uit de Francker Courant van augustus 1915 bewijst. 't Gebeurde met de tram van Francker naar Bolsward. Overmatig hard ging het als gewoonlijk niet. Het dubbelsteenlocomotiefje liep puffend en blazend ('t was toevallig ook zo warm) z'n gemoedelijk sukkelgangetje; een beetje schokkend en stotend volgden, met meer of minder animo, al naar de ouderdom, de wagens. Maar 't ging toch en al was het langzaam, zeker dacht men het einde te bereiken, want Hitzum en Achlum waren reeds gepasseerd; in Arum had het wel lang geduurd, maar men had daar het locomotiefje ook weer nieuwe levenskracht ingegoten in de vorm van vele liters ketelwater. En bij het kruispunt met het Makkumer paardetrammetje hadden twee mannen wel heel moeizaam een goederenwagen van de lijn geschoven en gemoedelijk ging het weer verder en men verwachtte er nu zonder nieuwe wederwaardigheden wel te zullen komen.

Het Schettenser hof was reeds in zicht, toen de wagens plotseling met een ruk stilstonden. Dat gebeurt wel eens meer en 't gaf dus geen reden tot bijzondere ongerustheid. Maar nu ging het, eerst langzaam, toen al sneller en sneller a c h t e r u i t. Dat werd de passagiers toch wel wat al te kras. „Hij schijnt weer naar Witmarsum terug te gaan, zeker iets vergeten”, veronderstelde iemand gelaten. „Misschien een wagen verloren”, opperde een ander, die hier blijkbaar wel meer had gereisd. Maar er was nergens op de lijn een eenzame wagen te zien. Toen begon de tram weer langzamer te rijden en eindelijk stond ze schuurschokkend stil. Er sprong iemand van een der wagens en raapte uit het gras langs de weg iets zwarts op. De machinist had zijn pet verloren en teruggevonden.

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)
Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52
TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.
WEGENBOUWMATERIALEN

N.V. Houthandel
v.h. J. Tulp & Zonen
E D E
HOUT - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

Bouwbedrijf
Jac. van der Niet
Nieuwbouw en onderhoudswerken
ORANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

Het is niet alleen omdat dr. L. van Eegeraat het zegt, maar Delft IS een stad met een prachtig centrum, waarvan vooral het Prinsenhof uitblinkt. De grachten en het marktplein met de kerk, een willekeurig hoekje als onverwacht schilderij, zij vormen tezamen de schoonheid van deze stad. Toch wordt men als vanzelf naar het Prinsenhof getrokken, door de historie en door de stenen, die hier verhalen.

Lang voor Willem van Oranje deze hof zijn hof maakte, zijn de gebouwen in de 14e eeuw bestemd geweest voor een gemeenschap religieuzen, die echter geen geloften aflegde. De kerk had dan ook geen zeggenschap over deze zusters. Maar dit heeft niet lang geduurd. Het tegenwoordige Prinsenhof werd een klooster genaamd naar Sancta Agatha, oftewel Sint Aacht (Siciliaanse martelares uit de 3e eeuw). Nu moet men die eerste huisjes van die geloofeloze maagden niet vergelijken met de latere stenen gebouwen. De houten vertrekjes stonden aan de Geerweg; zij waren een schenking van Jacob en Jan Casus, medebestuurders van de Oude Kerk. Onder Karel de Stoute was het toen officiële klooster al zeer rijk, waarom het ook terdege belasting moest betalen. Toen de Prins van Oranje zich nog niet blijvend in de Nederlanden had gevestigd, logeerde hij vaak in het klooster en wel bij Cornelis Musius, de prior van het convent.

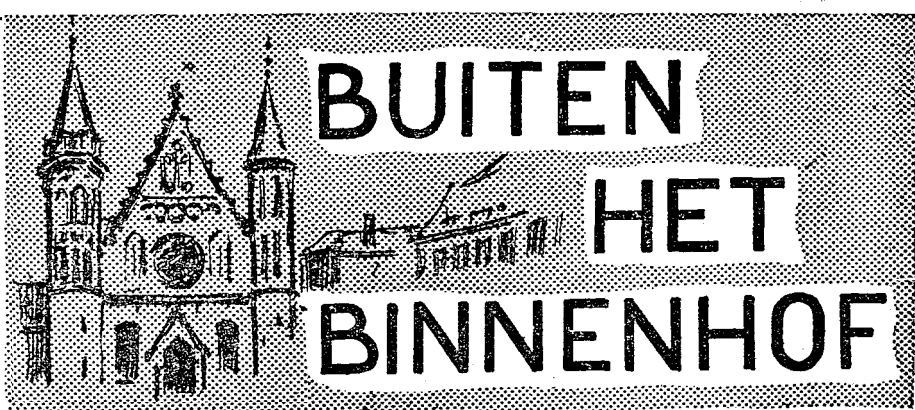
Deze Musius was een begaafde dichter-theoloog, die in december 1572 door de mannen van Lumey op barbaarse wijze om het leven is gebracht, op beschuldiging van het willen uitleveren van de kloosterschatten aan de koning van Spanje. De Prins, die alles in het werk had gesteld zijn vriend te redden, faalde hierin. Tussen Lumey en de Prins is het sindsdien niet meer goed geworden. Tussen haakjes, Musius was een jeugdvriend van Erasmus, bij wiens dood hij een lijkdicht maakte. Schreef Erasmus een Lof der Dwaasheid, Musius schreef een Lof der Eenzaamheid. In het ene boek worden de klooster-gemeenschappen geheld, in het boek van Musius geprezen.

Tijdens de bezoeken van de Prins aan het klooster heeft hij de behuizing leren waarderen. Bij het klooster hoorde een hotel, zouden wij nu zeggen, het logement van St. Aagten, waar hij, zoals wij zagen, te gast was.

Tijdens de kerkstrijd werd het wel duidelijk, dat de laatste dagen van het klooster als religieuze gemeenschap geteld waren. De Staten namen het in beslag en stelden het ter beschikking van de stadhouder als „Prinsenhof”.

In 1572 heeft de Prins zich er blijvend gevestigd en toen ook nog contact gehad met Musius. Hij heeft er de maaltijd met Musius en Lumey gebruikt, in de nog bestaande refter, mogen wij aannemen. Toen bleek de onverdraagzaamheid van Lumey tegenover de humane houding van Musius en de ook niet naar het geuzengeweld neigende opvatting van de Prins. Musius is gevlucht kort na dit maal, dat in wezen zijn galgemaal is geworden.

Het Prinsenhof is in de loop dier volgende jaren het centrum geweest van 's Prinsens activiteiten ten aanzien van de vrijheid der Lage Landen.

Van hieruit is de strijd gestreden, die geleid heeft tot de onafhankelijkheid. Dit is de plek, waarheen de vakantieganger zijn pelgrimage kan maken, naar de historische woning, waar, met wat fantasie, wij de Prins zien gaan en werken. Hier hoorde Willem van Oranje van de dood van zijn broers Lodewijk en Hendrik; hier vernam hij het ontzet van Leiden in 1574. Hier is Frederik Hendrik geboren, hier is de Prins zelf gestorven, gevallen door moordenaarslood.

En het is alsof met de dood van de Prins ook de betekenis van het Prinsenhof afneemt. Het stadhouderlijk hof wordt naar Den Haag verplaatst. Nog even woont de jonge echtgenote van Willem van Oranje in Delft, maar in het sterfjaar van de Prins vertrekt zij met haar zoontje en dochters naar Leiden.

Wel wonen er later nog familieleden van de Oranjes, maar langzaam doch zeker verandert de residentie tot koopcentrum voor de lakenhandel! Er wordt nog een Synode gehouden; dan zien wij het Prinsenhof als kazerne en legermagazijn en in de loop van de 19e eeuw dreigt de glorieuze behuizing een ruïne te worden.

De 300-jarige herdenking van de dood van de Prins van Oranje is het begin van een herstel in oude glorie van de hof. Maar het is maar lapwerk, want slechts een klein gedeelte wordt in ere hersteld. Kort vóór en in de oorlog '40-'45 vindt een bredere restauratie plaats, welke haar afsluiting vindt 300 jaar na de vrede van Munster, 1948.

De heer J. v. d. Werff heeft de geschiedenis van het Prinsenhof in een handzaam en interessant boekje beschreven. Het geschrift bevat ook verschillende mooie foto's. N.V. Elmar te Delft gaf het uit.

Wij hebben dezer dagen nog eens — het was niet de eerste maal — door de zalen gedwaald en dit historisch stukje Delft met eerbied betreden.

Ach, zo vaak betreden vakantiegangers historische monumenten in het buitenland en vergeten wat zo dicht bij huis ligt. Hier is zo'n monument.

William Spaargaren

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS ETC.
HAHBO HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Kruiswoordraadsel

Horizontaal:

- ingewand van vis; 4. uitroep; 9. zwijn; 13. vroeger; 14. voldaan; 16. loflied; 17. rustplaats; 19. gewicht; 20. papieren; 22. voorganger; 23. vervelend; 24. zoogdier; 25. plakmiddel; 27. half; 29. pers. voornaamwoord; 30. gering; 31. bijwoord; 33. jongensnaam; 36. kruik; 37. houding; 39. aanw. voornaamwoord; 40. alfabet; 41. nieuw- (in samenst.); 42. rood (engels); 43. plaats in Holland; 45. familielid; 47. verlamde; 49. daar; 50. keizer; 51. pers. voornaamwoord; 52. warhoofd; 55. roem; 56. vlag; 59. in het jaar; 60. lichaamsdeel; 62. buurschap; 64. vaartuig; 66. onderdeel; 68. ik; 69. einde van luchtreis; 72. strafwerktuig; 73. stand; 74. welpenleidster; 75. stuk.

Vertikaal:

- ruilmiddel; 2. zoogdier; 3. uitspatting; 4. uitroep; 5. oor- (in samenst.); 6. kaartspel; 7. hechting; 8. reeds; 10. gelofte; 11. plaats in Gelderland; 12. zuur; 14. touw van de ra; 15. lichaamsbeweging; 18. vat; 21. kiem van granen; 24. in aanzien; 25. zoete stof; 26. liefhebber; 28. veroveren; 29. salaris; 32. reptiel; 34. drank; 35. tout à toi (afk.); 37. muzieknoot; 38. lichaamsdeel; 44. vrij; 46. bacchante; 48. liefhebber; 53. O.T.-figuur; 54. vlug; 56. onduidelijk; 57. marktplein; 58. water in Brabant; 61. vlek; 63. bevelhebber; 64. meisjesnaam; 65. koel; 67. lichaamsdeel; 70. water; 71. voorzetsel.

1	2	3		4	5	6	7	8		9	10	11	12
13				14						15		16	
17			18			19				20	21		
		22								23			
		24				25		26		27			28
29					30							31	32
33		34		35		36				37		38	
39				40				41				42	
43			44			45	46			47	48		
49					50								51
		52	53		54			55			56		57
58			59							60			61
62	63					64		65		66			67
68				69	70				71			72	
73					74							75	

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. gast, 5. aspic, 9. gros, 13. annex, 14. tor, 15. boert, 16. adel, 17. Kaleb, 19. edda, 20. feeling, 21. nasleep, 22. oever, 25. snip, 27. kans, 31. eloge, 33. boa, 35. agave, 37. rad, 38. daalder, 39. ter, 40. spore, 42. die, 43. diets, 45. mars, 47. veer, 49. motel, 53. vlotter, 55. verslag, 58. leve, 59. Tibet, 61. eega, 62. aders, 63. oer, 64. oksel, 65. kers, 66. knots, 67. Etna.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve 2. ander, 4. telling, 9. goeling, 11. order, 23. violist, 24. gerst, 30. eerst, 41. rasters, 44. Ierseke, 48. slede, 52. wagen.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf
Voskamp en Vrijland
Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 10
's-GRAVENZANDE

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-huisjes. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.
Export: België, Duitsland, etc.

Niet de Staten, maar gij!

A C H T E R P A G I N A

HET is 24 augustus 1559, volgens mr. J. van Lennep. Willem van Oranje is naar Vlissingen gegaan. Philips II gaat zich aan boord begeven van een van de negentig schepen tellende Spaanse vloot, welke op de rede van Vlissingen ligt, om terug te keren naar Spanje.

Ruim twee weken eerder, op 8 augustus, hebben de Algemene Staten, bijeengeroepen te Gent, aan Philips een stuk aangeboden met het verzoek om het vreemde krijgsvolk uit deze gewesten te laten vertrekken en er voor te zorgen, dat de regering door Nederlanders en niet door vreemdelingen wordt gevoerd. Ook Willem heeft het protest, zo men het wil verzoekschrift, ondertekend. Philips is woedend. Hij werpt de schuld op Willem. Deze wijst er op, dat het hier gaat om de wil van de Staten.

Dan voegt de Koning verbeten de Prins toe: No los estados, ma vos, vos, vos. Niet de Staten, maar gij, gij, gij!

Een passende historische aanloop voor het slotartikel van deze serie verhalen over de hedendaagse Provinciale Staten.

Iedere kiesgerechtigde

MET de titel bedoelen wij in het heden iets anders.

„Gij”, dat zijn de tegenwoordige Nederlandse kiezers en kiezeressen.

Worden wij, als Nederlandse kiezers en kiezeressen provinciaal goed bestuurd of niet? Vinden wij ons in de Provinciale Staten goed vertegenwoordigd of niet?

Laten wij bedenken — voor wij oordelen — dat wij de leden der Staten-Provinciaal zelf hebben gekozen. Wel, als zij het niet goed doen, dan kiezen wij de volgende keer anderen. Maar wij kiezen. Merkwaardig, dat wij dit zo gauw vergeten.

Er is natuurlijk een uitvlucht mogelijk. De kiezers, niet-partijleden, kunnen zeggen: ja, die partijen. Die partijen dienen de kandidatenlijsten in. Daar heb je als „gewoon” mens toch geen vat op.

Het antwoord aan hen is: wordt dan lid van de partij van uw keuze.

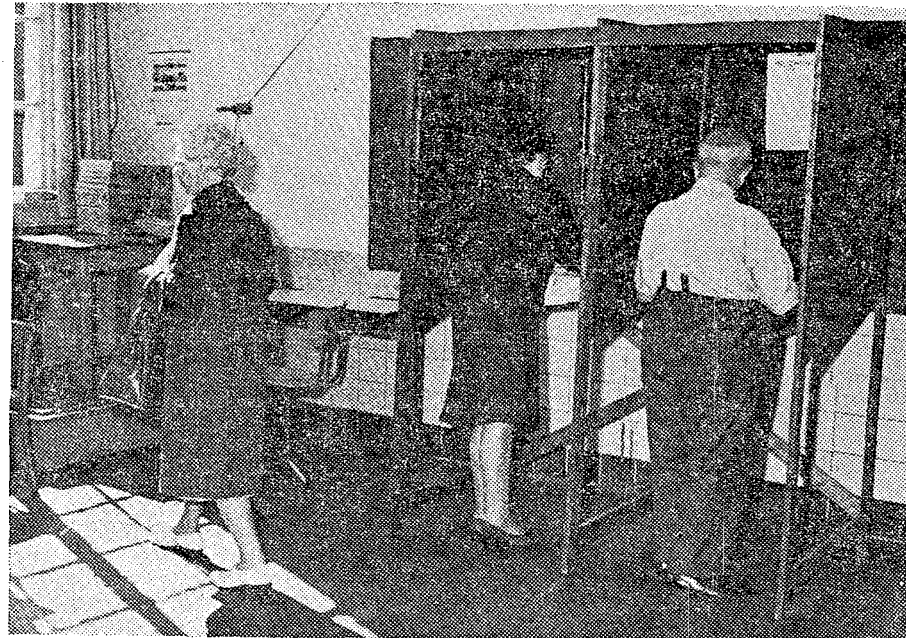
Dan nóg zijn er vindingrijke Nederlanders. Die zeggen dan: ja, lid worden, maar de besturen van de partij-organen maken het toch uit. Echter is dan het antwoord: de besturen worden toch immers door de leden gekozen. Men mag toch van de besturen verwachten, dat zij een goede inspraak van de leden wensen en mogelijk maken. En anders zijn er nog de periodieke bestuursverkiezingen.

En tenslotte mag dan natuurlijk niet vergeten worden, dat wij niet allemaal tegelijk voor de volle honderd procent onze eigen visie verwerkelt kunnen krijgen.

Verantwoordelijkheid

Om op ons eigenlijke verhaal terug te komen: wij zijn allen persoonlijk verantwoordelijke staatsburgers. Niet de Staten, maar gij.

En als u dit nogal een krasse uitspraak vindt, dan willen wij die wel

... Wij zijn allen persoonlijk verantwoordelijke staatsburgers...

iets verzachten in deze zin: Niet alleen de Staten, maar ook gij.

In ons verhaal is dit ook beter gezegd. Want de Staten hebben, gekozen zijnde, natuurlijk een eigen verantwoordelijkheid.

Hoe groot die verantwoordelijkheid is, hangt in belangrijke mate af van de taken en van de bevoegdheden der Staten. Dat die niet gering te achten zijn, hebben wij in de afgelopen weken ons nog weer eens wat bewuster kunnen realiseren.

Toezicht

OVER een belangrijk facet van het werk der Provinciale Staten, beter nog van de Gedeputeerde Staten, heb-

ben wij tot dusverre gezwegen. Daarop willen wij nu nog in het kort ingaan.

Het gaat om het punt van het toezicht van Gedeputeerde Staten op de gemeentebesturen. Daaromtrent is in de Provinciewet zelf slechts een globale bepaling opgenomen. Van belang is artikel 120 en gedeeltelijk ook artikel 121. Wij laten de tekst van deze beide hier volgen.

„Artikel 120. Gedeputeerde Staten zenden Onze minister die het aangaat de besluiten van de raad en van burgemeester en wethouders ener gemeente in hun provincie die hun met de wet of het algemeen belang strijdig voorkomen.”

„Artikel 121. Zij trachten alle geschillen tussen in hun provincie geves-

moet worden betrokken om de zaak te beslissen. Als het goed zit kunnen de Gedeputeerde Staten natuurlijk volstaan met het geven van hun goedkeuring op de verschillende besluiten van de gemeentebesturen waarvoor die goedkeuring is vereist.

Waarop?

OM wat voor besluiten gaat het dan? De belangrijkste besluiten van gemeentebesturen, welke zonder goedkeuring van Gedeputeerde Staten niet uitgevoerd kunnen worden, zijn 1):

1. het vaststellen van de begrotingen, het aangaan van burgerrechtelijke overeenkomsten als koop en verkoop, verhuur van gemeentelijke eigendommen, geldleningen, het deelnemen in of medewerken aan de oprichting van N.V.'s en stichtingen. Gedeputeerde Staten hebben bij dit toezicht te waken voor een gezond financieel beleid door de gemeentebesturen. Het ligt voor de hand, dat zij daarbij niet op de stoel van het gemeentebestuur gaan zitten, maar zich er toe beperken toe te zien, dat de gemeentebesturen een verantwoord financieel beleid voeren.

2. Gedeputeerde Staten moeten ook de door de gemeenteraad vastgestelde uitbreidingsplannen goedkeuren, willen deze uitgevoerd kunnen worden.

Aandacht waard

MEN begrijpt, dat wij in deze serie nog verre van volledig zijn geweest. Tot het verkrijgen van een globale indruk hebben deze verhalen echter kunnen dienen.

Wij hopen, dat de „Staten” en „gij” zo wat nader bijeen zijn gekomen. Volgend jaar zijn er weer verkiezingen voor de Provinciale Staten (23 maart 1966). Ook de 21-jarigen gaan dan voor het eerst ten stembus.

Dat aller aandacht voor de Staten thans wordt gevraagd, is, dachten wij, alleszins op zijn plaats.

En wij hopen, dat mogen wij ook nog wel even opmerken, dat de pers aan het werk van de Staten juist in de komende tijd wat uitvoerig aandacht zal willen schenken. Dit zou de politieke belangstelling van de burgers kunnen bevorderen. En dat is in een democratie een gezonde zaak.

Widek.

1) Ontleend aan: „Wist u dit?” Enkele gegevens over het provinciaal bestuur.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan

BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in
binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

HET GOOI

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de
EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST

SMEINK & ZONEN

Larenseweg 37-39 - Telefoon 46886 - Hilversum

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon
en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1965

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST

is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

Alle verzekeringen, financiering en
hypotheek (event. zonder aflossen)

HERNGREEN'S Assurantiekantoor

Stadionkade 111 - Amsterdam - Telefoon 72.88.25

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Edward Heath, de nieuwe leider van de Conservatieven

Nieuw leven in de Britse politiek

ENGELAND is 20 jaar na het einde van de tweede wereldoorlog geen land meer, dat de aandacht van de wereld trekt. Het vooroorlogse imperium werd langzaam maar zeker ontmanteld. Niet op geweldadige wijze. Want of het nu door Socialisten of Conservatieven werd geregeerd, de Britse diplomatie slaagde er telkens weer in, de naar onafhankelijkheid strevende volkeren bijtijds te geven, wat zij verlangden. Het meest sprak tot de verbeelding de wijze, waarop Engeland in 1947, toen de socialist Clement Attlee aan het bewind was, Brits-Indië onafhankelijk verklaarde. Vanzelfsprekend kan men van mening verschillen over het antwoord op de vraag, of deze stap juist is geweest, gezien het enorme bloedbad, dat het gevolg is geweest van het terugtrekken van de Britse strijdkrachten. De „uitverkoop” van het Britse koloniale rijk was een feit geworden. En op dit ogenblik realiseert men zich in Londen meer en meer, dat het Britse rijk nog slechts de rol van een Europese mogendheid kan spelen. Met alle consequenties van dien.

AANZIEN

Het aanzien van Groot-Brittannië was in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog reeds sterk gedaald. Aanvankelijk leek er reden te zijn om aan te nemen, dat het de schuld van de socialisten was. Het behoefde dan ook niet te verwonderen, dat de meerderheid van de Britse kiezers in oktober 1951 opnieuw een beroep deed op Winston Churchill, de man, die enkele maanden na de tweede wereldoorlog op het hoogtepunt van zijn roemrijke carrière bij de parlementsverkiezingen (van augustus 1945) door Attlee was verslagen.

Ook Churchill slaagde er echter niet meer in, de „oude glorie” van het Britse rijk te herstellen. Dat was niet het gevolg van de ouderdom, die de grote premier parten ging spelen. Het was een onvermijdelijk proces, dat door de tweede wereldoorlog drastisch was versneld.

EDEN

Ook nadat Churchill plaats had gemaakt voor zijn beschermeling Anthony Eden ging het verder bergafwaarts met de Britten. Even, tijdens de militaire operaties tegen het Egypte van Nasser, leek de Britse leeuw te zijn ontwaakt. Dat duurde echter heel kort. De Sowjetunie dreigde raketten op Londen te zullen afschieten, als Engeland Egypte niet met rust zou laten. De Verenigde Staten waarschuwden Eden, dat hij niet op Amerikaanse steun kon rekenen. En het Britse militaire optreden was tot mislukken gedoemd. Eden zag zich al spoedig daarna gedwongen af te treden als eerste minister. Harold Macmillan nam zijn plaats in en slaag-

de er op bewonderenswaardige wijze in, het vertrouwen van de Britten in de Conservatieve partij te herstellen.

MACMILLAN

Ook Macmillan, die onder Eden minister van buitenlandse zaken was geweest, zocht zijn kracht op het glibberige pad van de internationale politiek, toen hij eenmaal premier was geworden. Hoewel de rol van Engeland toen al voor een goed deel was uitgespeeld, probeerde Macmillan zijn land nieuw aanzien in de internationale samenleving te geven. Hij maakte enkele geruchtmakende reizen naar Moskou, om zo mogelijk te kunnen bemiddelen tussen Russen en Amerikanen.

Maar hij moest tenslotte tot de ontdekking komen, dat hij een hersenschim najaagde en dat hij in wezen slechts zijn machtige bondgenoot voor de voeten had gelopen. Onder Macmillan miste Engeland ook de „Europese boot”. Te lang bleef Macmillan nog geloven in de positie van Engeland als wereldmogendheid. Het Gemenebest was belangrijker dan Europa.

DE E.E.G.

Pas toen het te laat was, probeerde Engeland tijdens het bewind van Macmillan nog lid van de EEG-club te worden. Het was Edward Heath — toen Lord Grootzegelbewaarder — die namens Engeland de onderhandelingen met de EEG (Europese Economische Gemeenschap) moest voeren. Het is vooral dank zij de bijzondere eigenschappen van de heer Heath als onderhandelaar geweest, dat de technische bezwaren voor de toelating van Engeland tot de EEG uit de weg konden worden geruimd.

Deze week

- Nieuwe leiding voor Britse Conservatieven (pag. 1 en 5)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- De ledenwerfactie (pag. 3)
- De Nederlandse sierteelt (pag. 4)

Formeel leek niets meer de toetreding van de Britten tot het Europa van de Zes in de weg te staan. Totdat generaal De Gaulle een persconferentie hield, waarop hij mededeelde, dat hij zijn veto zou uitspreken over een eventueel besluit, Engeland als lid van de EEG te accepteren. Voor Macmillan was dit een enorme tegenslag.

LORD HOME

Edward Heath had echter sterk de aandacht getrokken. Hij werd door vriend en vijand bewonderd om de briljante wijze, waarop hij de belangen van zijn land in Brussel had verdedigd. Men kon in de Belgische hoofdstad horen opmerken, dat Heath wel eens de eerste premier van een Verenigd Europa zou kunnen worden. Meer in overeenstemming met de werkelijkheid was evenwel de verwachting, dat hij binnen niet al te lange tijd wel eens „prime minister” van Groot-Brittannië zou kunnen worden. Zijn ster bleef snel stijgen. En toen Macmillan zich ten laatste genoodzaakt zag, het hoofd in de schoot te leggen, werd heel sterk rekening gehouden met de mogelijkheid, dat Edward Heath als de favoriet uit de strijd achter de schermen tevoorschijn zou komen. Het was echter niet zo. Macmillan en andere invloedrijke Conservatieven gaven de voorkeur aan Lord Home, die onder Macmillan minister van buitenlandse zaken was geweest.

CONTROVERSE

Lord Home had als minister van buitenlandse zaken geen toegang tot het Lagerhuis. Hij maakte wel deel uit van het Hogerhuis. Om lid van het Lagerhuis te kunnen worden moest hij zijn adellijke titel opgeven. En voor dit laatste voelde Home blijkbaar niet, zolang hij nog geen premier was. De verdediging van de Britse buitenlandse politiek van Groot-Brittannië werd in die periode overgelaten aan een jonge onderminister van buitenlandse zaken, die naar de naam Heath luisterde. Hij deed dat op briljante wijze, zo zelfs, dat hij al spoedig als een van de meest bewonderde sprekers in het Lagerhuis bekend stond.

• Vervolg op pag. 5

- PIANO'S
- VLEUGELS
- PEDALION
- ELEKTRONISCHE INSTRUMENTEN

R. v. d. Burg N.V.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8
Telefoon 03490 - 13877

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHIALAAN-ZEESTRAT
(nabij Plein 1813).
Den Haag, Telefoon 117700*

Tussenstation
4034

Zie hiervoor pagina 3

Mr. A. Bruch overleden

Op bijna tachtig-jarige leeftijd is op 30 juli in zijn woning te Haarlem overleden mr. A. Bruch. Hij werd op 2 augustus in alle stilte ten grave gedragen.

Voor velen met name in de provincie Noord-Holland zal dit bericht klinken als de afsluiting van een tijdperk. Deze Haarlemse advocaat heeft immers jarenlang de A.R. Partij in hun gewest als het ware verpersoonlijkt.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is hij als lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland afgetreden. Dat ambt vervulde hij sedert 1928.

In de na-oorlogse jaren werd de huidige A.R. Gedeputeerde, de heer J. de Jong, de opvolger van mr. Bruch als voorzitter van de Kamercentrale Haarlem. In het Centraal Comité had de heer Bruch vermoedelijk de langste staat van dienst, namelijk 38 jaar lidmaatschap, toen hij in 1963 als bestuurslid van de partij aftrad om een jongere de heer C. van Stam, zijn plaats te doen innemen.

Mr. Bruch was in de vergaderingen van het Centraal Comité iemand die niet te hooi en te gras het woord voerde. Zijn kracht lag in het formuleren van „moeilijke” passages in programs en dergelijke. Hij kon met milde vasthoudendheid door-vragen om de essentie van een zaak, die hem ter harte ging te weten te komen.

Het heengaan van de heer Bruch is een gerede aanleiding om nog eens dankbaar te herdenken wat hij voor de partij, die hem lief was, heeft gedaan.

Zwaar verlies

Het plotseling overlijden van de heer J. Groenewegen, directeur van het Rotterdammer-(dagbladen) kwartet heeft ons geschokt. In de eerste plaats uiteraard omdat een echtgenote, haar kinderen en kleinkinderen een man, vader en grootvader verloren wiens leeftijd (59 jaar) deed verwachten d. . . hij nog geruime tijd voor hen gespaard zou mogen blijven. Ook in dat opzicht is weer bleken dat God geheel andere maatstaven heeft dan wij.

De schok die dit overlijden teweeg bracht betreft ook de positie, die de heer Groenewegen in ons volksdeel innam. Deze was wellicht niet één van algemene bekendheid. In onze partij heeft hij bij ons weten geen belangrijke bestuursfuncties bekleed.

Al zijn tijd en energie heeft de heer Groenewegen gewijd aan een andere zaak, die ook ons heel na aan het hart ligt, namelijk die van de christelijke dagbladpers. Hoewel ook het „vier-span” dagbladen, dat hij als directeur leidde, zich niet anti-revolutionair, doch christelijk-nationaal noemt, is de verwantschap tussen onze partij en die dagbladen onmiskenbaar. En ofschoon de christelijke partijen in de regel een weekblad rijk zijn, zij zouden in een slechtere positie verkeren indien geen christelijke dagbladpers de protestantse christenen ten dienste stond. Dat merkt men vooral indien men in het buitenland vertoeft.

Het belangrijke werk (hij voelde het terecht als een roeping) van de heer Groenewegen is geweest dat hij met volle toewijding de belangen van zijn bladen behartigde. Daardoor én vanwege zijn persoonlijkheid was hij ons sympathiek en beschouwen wij zijn heengaan als een verlies, dat in wijdere kring dan alleen in die van zijn gezin, familie en bladen wordt gevoeld.

• Ruimte om te leven

Het artikel over bovengenoemd onderwerp in nr. 25 d.d. 19-6-'65 van „een jonge kiezer” werd met instemming en tegelijk een gevoel van iets te missen, gelezen.

Met instemming, omdat terecht in de aangegeven richting zoveel mogelijk zal moeten worden gedaan om de wel-dra ouder geworden kiezer en zijn kroost nog enige leefruimte, in letterlijke en figuurlijke zin, te laten. Indien deze althans nog kan worden gereserveerd. Er komt een eind aan vroeg of laat.

Gemist werd van de jongere generatie enige aanduiding van gezicht op mogelijkheden buiten de zo beperkte Nederlandse bodem.

Voor meerdere generaties is er ruimte (te) over in b.v. Australië, Brazilië, Canada, Nieuw Zeeland.

Welstand als in West-Europa is daar (nog) niet. Knus als hier thans is het er evenmin. Maar ruimte, natuurschoon, bodemrijkdommen en mogelijkheden zijn er plenty. Een generatie minstens zal er offers moeten brengen om in sociaal en economisch opzicht te benaderen wat hier reeds kon worden bereikt. Dat wel.

Maar jeugd kan veel, kent elan. Indien groepsemigratie zou kunnen worden bevorderd, (met minder dan massaal vertrek wordt de oplossing van het ruimte probleem op de lange duur niet verkregen), zal het zeker wel gaan.

Echter, zolang directe lotsverbetering (andere motieven worden blijkbaar niet meer aanvaard) elders niet voorhanden schijnt, lijkt het te veel gevraagd om het aan emigratie verbonden offer te brengen.

Men behelpt zich liever, incasseert zo goed en zo kwaad het gaat de inwoning. De overige sociale en economische aspecten hebben een vaste waarde verkregen en zijn maatgevend, normerend geworden voor ons levensgedrag.

En hoe zou een land dat noodgedwongen (?) industrialiseert en daarom het tekort aan eigen mensen met buitenlanders aanvult, iets betekenends voor emigratie gaan ondernemen. Dat zou te veel worden. Voorshands kan aan emigratiehulp feitelijk niets worden gedaan.

Totdat van Nederland intussen één grote stad is gemaakt met overigens wel en correct geplande woon-, fabrieks- en recreatie centra. Allen kunnen er terecht. Doch ieder op zijn beurt. Straks worden we immers nog ingedeeld in de rode, blauwe of groene ploeg om de zaak in de hand te houden en mogen we op bestemde tijd werken en recreëren. Ons levenspatroon gaat in de computer. Leve de menselijke vrijheid.

In welvaartstijd pleiten voor emigratie betekend voor velen armoede en moeite aanprijzen. Het gaat echter om

ruimte te veroveren voor zichzelf en voor het nageslacht, levensontplooiing mogelijk te maken waarbij een mens als mens gelukkig kan zijn, zijn vrijheid en verantwoordelijkheid echt kan beleven, de in moeite levende stamgenoot in de vreemde te helpen en aan gekleurde mensen in nood hulp te bieden.

Een en ander samengevat in het nog nimmer volledig aanvaarde gebod „vervult de aarde”.

Wat doen partij en volk om deze gedachten uit te bouwen en te realiseren? Zijn we „an eigen behoefte zo vervuld en zien we die zo beperkt dat we aan voorbereiding van emigratie met de kleinste mogelijke kans van mislukking niet meer denken of toekomen?

Ijmuiden

P. W. Postema

Aandacht voor ARTHUR GOLDBERG de opvolger van Stevenson bij de V.N.

DE benoeming van Arthur Goldberg tot opvolger van Adlai Stevenson als Amerikaans ambassadeur bij de Verenigde Naties is om verschillende redenen van belang. De ongewone keus van president Johnson onderstreept het grote belang, dat de Ver. Staten aan de organisatie van de Ver. Naties blijven hechten. Het optreden van de nieuwe ambassadeur zal ook in Washington niet onopgemerkt blijven. En tenslotte zal de

overgang van Goldberg van het Opperste gerechtshof naar de politieke arena zeker van invloed zijn op de ontwikkelingen binnen de Democratische partij.

GOLDBERG stamt uit een immigrantenfamilie in Chicago. Hij verwierf een grote naam als advocaat van de metaalarbeidersbond, als onderhandelaar en als bemiddelaar. Een vraag is, welke uitwerking

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 896 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Goldbergs benoeming zal hebben op de Arabische landen, die zich altijd beklaagden over de invloed van de Amerikaanse Joden op de politiek van Washington met betrekking tot het Middenoosten. Wat dat betreft behoeven zich geen problemen voor te doen, omdat mag worden aangenomen, dat de Amerikaanse politiek met betrekking tot Israël en de Arabische landen geen wijziging zal ondergaan. Bovendien is Goldberg een bijzonder scherpzinnig man, die steeds er op uit zal zijn, geen aanleiding te geven tot bepaalde veronderstellingen in die richting.

VOLGENS enkele Amerikaanse bladen is Goldberg er de man niet naar, zijn optreden in de Verenigde Naties te beperken tot het uitvoeren van de besluiten die te Washington worden genomen. In dit opzicht houdt hij er dezelfde wensen op na als zijn voorganger, Adlai Stevenson. Deze laatste kreeg echter niet de gelegenheid, in de door hem begeerde mate invloed uit te oefenen op de gang van zaken op het State Department. Goldberg, die als de persoonlijke keus van de president mag worden beschouwd, heeft volgens insiders in dit opzicht meer mogelijkheden. Dit zou er toe kunnen leiden, dat voor het eerst in de geschiedenis van de Verenigde Staten de mening van de VN-ambassadeur van groot belang zou worden voor het bepalen van het beleid van het State Department.

IN de binnenlandse politieke arena kan de verschijning van Goldberg in de komende jaren ook heel wat stof doen opwaaien. Er wordt gezegd, dat de nieuwe VN-ambassadeur van de Ver. Staten grote belangstelling heeft voor het vice-presidentschap, dat hij beschouwt als een springplank naar het presidentschap. Het is helemaal de vraag, of hij er nog eens in zal slagen, deze plaats te veroveren. Hij zal zijn plannen dan ook wel over een wat langere termijn dan drie of vier jaar hebben uitgestippeld. Men zegt wel, dat hij in 1970 wil proberen, gouverneur van New York te worden om in 1972 zijn grote slag te kunnen slaan. Dan zou hij senator Robert Kennedy wel eens tegenover zich kunnen vinden. Hoe dan ook, de benoeming van Goldberg heeft een interessante ontwikkeling in gang gezet.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. 02510) 25244
Gevestigd sinds 1919

Firma A. v. d. Meer & Zoon

AANNEMERSBEDRIJF

ONTWERPEN NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

J. DE KORT metzel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422-62891
AMSTERDAM

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

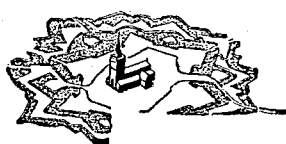
BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Aannemingsbedrijf
Harm Fokkens N.V.
Naarden

BETONFABRIEK DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

Oggericht 1883

N.V. Staalsteiger „Gelria” - Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

Complete roestvrije steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen!

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg
en Vianen Bouwbedrijf te Zelst

* * * Agrariërs onder druk

Iemand zei ons dezer dagen: „de dominee's bidden wel om mooi weer voor de vakantiegangers, maar ze doen het niet voor de boeren die hun gewas in het water zien wegroten". We geloven dat dit verwijt aan ons allen geadresseerd kan worden. Een aantal hard werkende landgenoten, dikwijls niet kapitaalachtig genoeg om deze schade op te vangen, heeft het heel moeilijk als gevolg van het slechte weer.

Zij die het dichtst bij deze gedupeerden staan, de C.B.T.B. en G.M.V.L. in Gelderland, hebben direct een hulpactie in leven geroepen. Dat is hartverwarmend, ook al kan men over het resultaat nog niet naar huis schrijven.

Ook de Overheid zit niet stil. Minister Biesheuvel — één van de weinige bewindslieden, die niet met vakantie gegaan is (na de Brusselse slijtageconferentie was hem dat overigens graag gegund!) — laat nauwgezet de schade opnemen. De conclusies die daarbij getrokken worden, wachten we met vertrouwen af.

De heren Elfferich (A.R.) en Geuze (C.H.) hebben vanaf beide zijden van het Binnenhof door het stellen van vragen aan de minister, laten weten dat ook zij de vinger aan de pols houden.

Ons aller meelevens, in welke vorm dan ook, is echter eveneens nodig. Niet in de laatste plaats door eventuele komende prijsstijgingen van voedingsmiddelen te aanvaarden in het besef dat veel agrariërs het tegendeel van vakantie hebben gehad. Erger dan het ondergelopen land en het platgeslagen gewas is de druk waaronder zij dezer dagen leven.

* * * Excellente (van der) Stoel-dans

De afspraken bij de kabinetsformatie hielden uiteraard in dat er ook een aantal P. v. d. A.-Staatssecretarissen zouden komen. Dat is billijk.

Het is nu wel duidelijk dat men daarbij de vragen „wie" en „waar" op hun beloop heeft gelaten. Daarna begon een touwtrekken, dat de prille jeugd van dit kabinet ontserde. Dat in functie gebleven ministers uit het vorige kabinet hun vroegere Staatssecretarissen niet graag op straat willen zetten is begrijpelijk. Waarom er op „Defensie" geen P. v. d. A.-bewindsman op één van de vrijgekomen stoelen terecht gekomen is, werd niet duidelijk. Maar de afspraak lag er en moest worden gehonoreerd.

Minister Smallegen heeft zijn bijdrage hieraan geleverd door de benoeming van de heer Westerhout. Toen moest er nog één stoel worden geplaatst. Die is na veel moeite in het toch al overvolle departement van Buitenlandse Zaken gezet. De heer Van der Stoel, die deze zetel innam, heeft zich in het verleden niet altijd een medestander van de heer Luns betoond, vooral niet in het M.L.F.-beleid. Daarom moesten beide heren, toen de plaats voor de stoel eenmaal gevonden was, nog breedvoerig confereren of Mr. van der Stoel er op paste.

Wij vinden het een weinig excellente stoelendans en een waarschuwing voor volgende kabinetsformaties.

* * * Kladderaar van Bamberg

Zoals één gerucht de reputatie van iemand kan vernietigen en zoals één krantenbericht over — bijvoorbeeld — een politieke partij, welke leiding tevoren niet over de inhoud in gelicht of gehoord is, het aanzien van die partij kan schaden, zo kan ook een heel volk door één man in discredit worden gebracht.

De stiekeme kladderaar van Bamberg heeft de wereldpers wekenlang

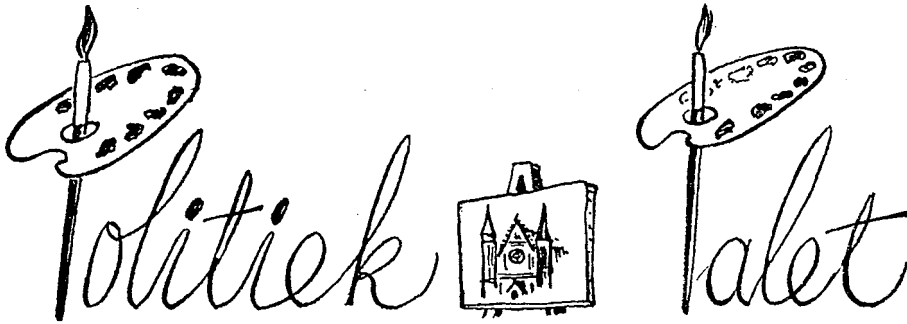
Betaling abonnementsgeld

Wij herinneren onze abonnees aan de betaling van het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar 1965.

Prettig zouden wij het vinden, indien u op korte termijn f 4,— wilt overschrijven op de postgirorekening 89673 van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage. Hartelijk dank daarvoor!

Mogen wij ook nog eens uw aandacht vestigen op betaling PER INCASSO-GIRO.

Met betrekking tot de betaling van het tweede halfjaar 1965 ontvingen wij in de laatste weken honderden machtigingen. De abonnees, die tot incasso-giro zouden willen overgaan, doch de toegezonden machtiging nog niet aan ons deden toekomen, verzoeken wij dit alsnog te doen.

EEN blanke anti-revolutionair onder onze lezers is zo vriendelijk geweest mij een boeiende brief te schrijven, een schilderachtige bijdrage tot dit palet waarvoor ik hem in deze vakantietijd dankbaar ben.

„Geachte heer P.", schrijft onze partijgenoot. „Het moet wel zo treffen, dat in hetzelfde nummer van Nederlandse Gedachten, waarin „Een stem uit Afrika" voorkomt, ook uw stukje over de „apartheid" te lezen is. Tegenover de bezadigde, zakelijke toon van de schrijver van het eerstgenoemde stuk, steekt uw toon zeer schrill af. Naar mijn bescheiden mening is deze toon ver beneden de maat. Bovendien demonstreert u uw volkomen onkunde over de toestanden in Zuid-Afrika.

Zelf ben ik nooit in Zuid-Afrika geweest, maar mijn zuster, die daar sinds 1938 woont, kan wel over de apartheid oordelen en zij schrijft precies zoals de schrijver in „Een stem uit Zuid-Afrika".

Ik zou niet graag alle maatregelen van Verwoerd stuk voor stuk goedkeuren, maar ik ben er vast van overtuigd dat in principe zijn politiek de juiste is. Volledige opheffing van de apartheid zou gelijk staan met zelfmoord van onze stamgenoten en vermenging tussen blanke en Bantoe zou leiden tot een volstrekte degeneratie. Weet u b.v. dat het merendeel der Bantoes geslachtsziek is?

Wat zou u ervan zeggen, als 12 à 13 miljoen Zigeuners zich in ons land kwamen vestigen? Zoudt u van onze regering dan hetzelfde vragen wat u nu van de Zuid-Afrikaanse regering vraagt?

En als u een spoorcoupé binnen zoudt stappen die bijna vol zat met Zigeuners, zoudt u dan gemoedereerd tussen hen in gaan zitten? Of zoudt u een coupé opzoeken met „blanken"? Ik weet wel zeker dat u het laatste zou doen.

Welnu dan, zou het niet voorzichtig zijn u eerst behoorlijk in de kwestie in te werken, alvorens zo denigrerend en hatelijk te schrijven als u deed?

Hebt u ook wel eens nagegaan welke activiteiten het Defence and

Aid Fund ontwikkelt?

Wist u b.v. dat dit steunfonds indertijd actie gevoerd heeft tegen de maatregelen van Kennedy tegen Cuba?

Wist u verder, dat dit fonds werkt onder communistische invloed, om speciaal terroristen te helpen?

Zijn u voorbeelden bekend, dat dit fonds slachtoffers van communistische terreur hulp verleent?

B.v. al die Hongaren, die hun land wilden bevrijden en nu bij duizenden in Siberië of in gevangenissen zuchten?

Als ik tenslotte een welgemeende raad mag geven, Mijnheer P., onderzoek eerst de dingen naarstig en objectief, voordat u met uw geschrijf Nederlandse Gedachten ontstert."

Hartelijk dank voor deze openhartige reactie. Ik zit er eerlijk gezegd wel mee omhoog. Want wat moet je daar nu allemaal op zeggen? Mijn tuchtmeester weet zo onzijdig veel meer dan ik. Hij heeft alles naarstig en objectief onderzocht en hij heeft bovendien al sedert 1938 een zuster in Zuid-Afrika. Hij onderwerpt mij aan een kruisverhoor vol gewetensvragen waar ik zo gauw geen antwoord op weet. Gelukkig zitten er nogal wat retorische vragen onder waarin het antwoord al verpakt zit en ook wacht hij een enkel keer het antwoord niet af. „Als u nu een spoorcoupé binnen zoudt stappen die bijna vol zat met zigeuners, zoudt u dan gemoedereerd tussen hen in gaan zitten? Of zoudt u dan een coupé opzoeken met „blanken"? Ik weet wel zeker dat u het laatste zou doen", zegt hij en hij geeft me nauwelijks gelegenheid mijn eigen kleine innerlijk te raadplegen.

Beste partijgenoot, als ik u langzamerhand nog niet boos gemaakt heb dan ken ik u niet meer. En toch is dat mijn opzet niet. Maar u wrijft mij in kort bestek zoveel

over hakenkruizen op Duitse kerkhoven doen schrijven. Velen zeiden: zie je nu wel, de nazi's steken hun kop weer op.

Het blijkt — als in zoveel gevallen — één verbitterde of verdwaasde enkeling te zijn, die weer zout in de wonden van velen gewreven heeft.

Men kan de schuld schuiven op de pers, die soms inderdaad lichtvaardig te werk gaat. Men kan ook het individu kapittelen dat door zijn gekladder onrust en leed veroorzaakte.

Beter is het echter een geestelijk evenwicht te verwerven, waardoor we niet van de kook raken bij ieder gerucht of bericht dat ons bereikt. Eerst

dan is de aardigheid er af voor de pers en voor degenen die haar stof voor dit soort berichten bieden.

Geef een bijbels dagboek

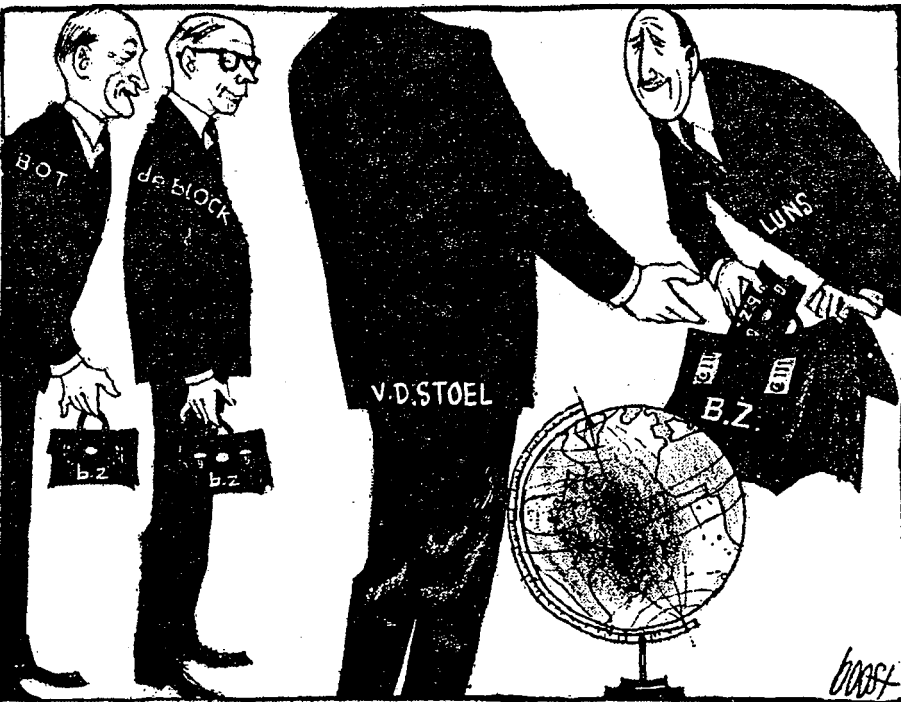
VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, 2e druk, geb. f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

Wij krijgen steeds meer buitenland

(Uit De Tijd/Maasbode)

van uw inside-informatie onder mijn neus dat ik er beroerd van wordt. Zonder overtuigd te zijn. Uw zuster die sedert 1938 in Zuid-Afrika woont en de heer Bas Goedhart die zich daar kortelings heeft gevestigd en ons op al te dierbare verhalen tracteert (hij heeft iets van wijlen de heer Penning in zijn schrijven) kunnen zich minder makkelijk een onafhankelijk oordeel aanmeten dan u of ik. Als zij de politiek van Verwoerd, die u in principe juist vindt en die mij in principe onhoudbaar voorkomt, zouden verwerpen dan horen-ze-er-niet-meer-bij. En toch zijn er ook in Zuid-Afrika blanken die de apartheidspolitiek principieel verwerpen en praktisch onuitvoerbaar achten.

Geen mens heeft een blauwdruk van een kant en klare uitweg uit de gruwelijk gecompliceerde situatie die zich in Zuid-Afrika ontwikkeld heeft. Maar daarom kan men de nu gevoerde politiek nog wel afwijzen. Wat biedt zij voor een perspectief? Als we uw zigeuners nou eens even vergeten en we proberen ons de situatie in te denken van laten we zeggen de intelligente zoon van de negerbediende van de heer Bourquin. U weet wel, van de heer Bourquin die hier op het ogenblik zijn vakantie tegen de ton-van-Luns inzet.

Meneer, u bent dus de zwarte maar — hoe is het mogelijk — toch intelligente zoon van de negerbediende van de heer Bourquin die zich als hij hier gebleven was geen bediende had kunnen veroorloven maar waarschijnlijk andermans bediende geweest was.

U bent dus zwart maar u hebt er geen zin meer in voortaan als een Bataavier in stamverband te leven. Laten we zeggen dat u gewoon een volwaardige plaats wilt innemen in de maatschappij die wel goedkoop van uw diensten gebruik maakt maar u uw potentiële mondigheid als medeburger blijvend ontegen. Laten we aannemen dat u toevallig een exemplaar van Vrij Nederland in handen krijgt, waarin de heer Bourquin als volgt geciteerd wordt: „Wij moeten, zo verzekerde Bourquin, trouwens niet vergeten, dat de Bantoe een héél andere mentaliteit heeft dan de blanke. Die mensen zijn tevreden met een gat in het plafond, waaruit de rook van het vuur kan ontsnappen en ze doen niets liever dan leven op een grond van mesteerde."

Misschien zou u onder uw zwarte huid geleidelijk enige gemengde gevoelens gaan koesteren. Misschien. Maar ik ben er bang voor dat u zich eenvoudig de situatie niet kunt voorstellen dat u zwart zou zijn.

P.

Actie-flits

MEER
DAN
4000

Leden werven in de zomer is mogelijk. Voor wie daar nog wat sceptisch tegenover staat, is het klinkende bewijs geleverd. Tussen 1 JUNI EN 1 AUGUSTUS is de totale ledenwinst gestegen van 3.500 tot 4.034.

Enkele prachtige „uitschieters" noemen we hier. Zij liggen kris-kras door het hele land: DOKKUM meldde in deze weken 81 nieuwe leden (reeds eerder waren 13 aangemeld) waarmee een in 1963 geleden verlies weggevoerd werd.

'GRAVENZANDE boekte er 38. „Schone winst" was er voor WADDINXVEEN (32 nieuwe leden), OOSTERWIJK-MEERESTEIN (gem. Beverwijk) 26, HENDRIK IDO AMBACHT: 24 en VLAARDINGEN AMBACHT: ook 24.

Nog 33 andere kiesverenigingen gaven 5 of meer nieuwe leden op.

Die groei wordt natuurlijk weer met name genoemd in een (nieuw) overzicht zoals wij ook reeds op 20 maart en 29 mei in ons blad publiceerden. WELLICHT IS ER DAN OOK DE NAAM VAN UW KIESVERENIGING BIJ. Dat ligt aan uw werfactiviteit. Daarover volgende week in ons blad weer een flitsje.

Voor onze A.R.-jongeren

OPLEIDINGEN

uitgaande van het

DIAKONESSENHUIS te Utrecht

NIEUWE SCHOOL MET INTERNAAT

A. Opleiding voor diploma A: ZIEKENVERPLEGING.

Vooropleiding van 3 maanden, aanvangende 15 augustus en 1 oktober. Eisen voor toelating: minstens Ulo-diploma of officieel daarmee gelijkgestelde opleidingen (overgang naar de 4e klas middelb. school; Inasdiploma; A.V.V. II, e.d.). Minimum leeftijd: 18 jaar.

B. Opleiding voor het diploma ZIEKENVERZORGSTER.

Voor opleiding van 3 maanden, aanvangende 1 september, daarna 2-jarige opleiding, speciaal gericht op de verzorging van langdurig zieken. Eisen voor toelating: V.G.L.O.; 2 jaar Ulo of primaire opleiding huishoudschool. Minimum leeftijd: ruim 17 jaar.

C. Opleiding voor de KRAAMAANTEKENING voor bezitsters van diploma A.

D. Opleiding voor de aantekening KINDERVERPLEGING

voor bezitsters van diploma A met kraamaantekening.

E. Opleiding voor RÖNTGENLABORANTE.

Eisen voor toelating: diploma Ulo B, M.M.S., H.B.S. of Gymnasium.

F. Opleiding voor de diploma's A.V.V. I en II voor hen, die in het diakonessenhuis werkzaam, later de verpleegstersopleiding willen volgen.

Van sollicitanten wordt verwacht, dat zij volledig bereid zijn mee te werken aan de doelstellingen van het huis. Sollicitaties of verzoeken om nadere inlichtingen te richten tot de Besturende Zuster, Bosboomstraat 1 te Utrecht.

Wij hebben plaats voor een

VERPLEEGHULP

of een

MEISJE

dat hiervoor wil worden opgeleid. Opleiding geschiedt gratis. Brieven te richten aan het

CHRISTELIJK VERPLEEGHUIS, CASA - RUSTICANA TE HEELSUM

t.n.v. Directie. Heelsum ligt tussen Arnhem en Wageningen met prima busverbindingen. Utrechtse straatweg 35.

Diakonessenhuis

Haarlem

vraagt een

eerste verpleegster

voor de Kinderafdeling. Kerkelijk meelevend.

Sollicitaties te richten aan de Besturende Zuster, Hazepaterslaan 24, Haarlem. Tel. 02500 - 11880.

Christelijke Bedrijfsgroepen

Centrale in Nederland

TE 'S-GRAVENHAGE

Het Hoofdbestuur roept sollicitanten op voor de functie van

DISTRICTSBESTUURDER in het Noorden van het land

Sollicitanten dienen bereid te zijn zich eventueel te onderwerpen zowel aan een psychotechnische test als aan een geneeskundig onderzoek.

Eigenhandig geschreven brieven met uitvoerige gegevens omtrent levensloop en opleiding gelieve men te richten aan het Hoofdbestuur van de Christelijke Bedrijfsgroepen Centrale in Nederland, Javastraat 2 B, 's-Gravenhage, en wel vóór 15 augustus 1965.

Is Nederlandse sierteelt

op goede weg

(van een medewerker)

IN Nederland zijn in 1963 ruim 500 bloembollenkwekers en bijna 400 bloemisten bekeurd. Niet wegens een alledaags vergrijp zoals we dat regelmatig in de dagbladen vinden. De misdadigheid van de Nederlandse bloemisten is in doorsnee niet groter dan bv. van de kruideniers. Neen, deze mensen begingen de overtreding, dat ze meer bloemen of bloembollen teelden dan hen was toegestaan. Het is in ons land nl. niet zo, dat men om bloemen of bloembollen te mogen kweken uitsluitend moet kunnen bewijzen over de nodige vakbekwaamheid te beschikken. Ook als het daarmee in orde is en men van het Landbouwschap zijn vergunning als kweker heeft ontvangen mag men zijn vak nog niet uitoefenen. Eerst moet het Produktschap voor Siergewassen dan nog een teeltvergunning uitreiken. Hierdoor krijgt men het recht een bepaalde oppervlakte met bloemen of bollen te betelen. Maar ook niet meer dan dat. De 900 overtreders in de aanvang van dit artikel genoemd hadden allen het hun toegekende teeltrecht overschreden.

Oorsprong van de regeling

Nu is het zeker niet de bedoeling met een enkele railerende opmerking het beleid van het Produktschap belachelijk temaken. Het is bijzonder nuttig geweest dat de teelt van siergewassen vele jaren binnen de grenzen is gehouden. Zeker wanneer we letten op het ontstaan van de regeling. Deze vinden we nl. in de jaren dertig toen de ernstige economische inzinking de astreuze gevolgen dreigde te hebben voor een zo gevoelige bedrijfstak als de sierteelt. Inkrimping van de produktie was toen de enige mogelijkheid. Toen aan dit crisisbeleid een einde kon komen, was het de Tweede Wereldoorlog die dit onmogelijk maakte. In de eerste jaren na de Wereldoorlog was er ook nog sprake van een schaarste-economie. Ieder land beperkte de invoer van luxe-goederen, waaronder bloemen en een voorzichtig beleid was hard nodig om althans nog enige export te behouden. In de bilaterale handelsbevorderingen vlak na de wereldoorlog is het Nederlandse teeltbeleid een sterk argument tegen belemmerende maatregelen van het buitenland geweest. Het is echter duidelijk dat noch het gebrek aan afzetmogelijkheden noch handelspolitieke bezwaren thans een opeffing van het teeltbeleid in de sierteelt in de weg staan. Er zijn dan ook andere motieven die thans in dit beleid een overheersende rol spelen. Voordat we deze bespreken moeten we echter nog een ander aspect van de huidige praktijk de revue laten passeren.

Handel in sierteeltvergunningen

Het is duidelijk dat de groei van de afzetmogelijkheden gepaard moet gaan

met verruiming van het teeltrecht. Dit gebeurt door aan de bestaande bedrijven jaarlijks een kleine procentuele uitbreiding van hun teeltrecht te geven. Ook zij, die een erkenning als bloemen- of bloembollenkweker krijgen kunnen het recht krijgen een bepaalde oppervlakte te gaan betelen.

Maar ondanks deze uitbreiding zou het teeltrecht echter nog een verstarrende invloed op de bedrijfsstructuur hebben. Het moet immers in iedere bedrijfstak mogelijk blijven dat er verschuivingen optreden. Grote bedrijven kunnen opgeheven worden, kleine bedrijven uitgroeien. Daarom is de mogelijkheid geopend teeltrecht blijvend of tijdelijk over te schrijven van de ene kweker naar de andere. In de praktijk worden hiervoor forse bedragen betaald. In de wandeling heet de overdracht van teeltrecht dan ook gewoon koop en verkoop, de tijdelijke overdracht huur en verhuur. Er zijn makelaars in teeltrecht, die er hun bestaan in vinden kopers en verkopers bij elkaar te brengen. Zelfs zijn er kapitalisten die over een zo omvangrijk teeltrecht beschikken dat zij van de verhuur kunnen leven. Zelfs de belastingen zijn er toe overgegaan het bezit van teeltrecht als vermogensbestanddeel aan te merken. De huidige praktijk waarin bezit van teeltrecht als een bezit van geldwaardige papieren gezien kan worden, vormt ongetwijfeld mede de achtergrond dat de zittende bloemisten en bloembollenkwekers vrijwel unaniem tegen afschaffing van het teeltrecht zijn.

Naar onze mening is deze praktijk een maatschappelijk kwaad. Ze veroorzaakt een omvangrijke geldstroom van jonge energieke kwekers, die hun bedrijf willen uitbouwen, naar hen, die

meer teeltrechten bezitten dan hun eigen bedrijf kunnen benutten. Daardoor wordt een gezonde omkering tegengehouden. Daar komt bij dat in het verleden in onvolledige mate rekening is gehouden met het feit dat teeltrecht belangrijke kapitaalverteenwoordigt. Zo hebben zij in de jaren 1954-1957 hun erfpacht als kweker kregen slechts 2% teeltrecht gratis ontvangen. In de jaren 1958-1961 kregen de begunstigen 3125m² gratis teeltrecht terwijl een beginnening 5000m² uitbetaald krijgt. Rekenen we deze m² om in hectarens dan bedraagt het verschil enkele duizenden.

Stabilisatie van het aanbod

Uiteraard wordt de handel in teeltrecht nooit als argument voor de behouding van het teeltrecht gebruikt. De discussies speelt de stabilisatie van het aanbod een veel belangrijker rol. Dit argument lijkt op het eerste gezicht meer steekhoudend. Wat de bloembollenteelt betreft hebben we bv. een voorbeeld van een onevenwichtige ontwikkeling vlak bij huis. In deze regio geldt de teeltbeheersing nl. alleen voor tulpen en de hyacinten, de hoofdprodukten. De gladiolenteelt is vrij. Welnu, van 1949 tot 1959 nam de gladiolenteelt van 1360 ha in 1950 tot 2140 ha in 1951 toe om daarna te verminderen tot 1580 ha in 1953. Het volgens weer te stijgen tot 2400 ha in 1956, daarna weer te verminderen tot 1500 ha in 1957. Deze pische cyclische beweging, die ook andere agrarische sectoren, zoals de eieren en de mestvarkens, gevolgd wordt. In de bloemisterij hebben we een dergelijk voorbeeld niet, maar de Aalsmeerse bloemeteelt onder de invloed zou door incidentele uitbreiding van bloemeteelt, ten koste van de gladiolenteelt, in de Westlandse gladiolenteelt ook benadeeld kunnen worden.

Als we echter in de beschouwing trekken, dat in de ons omringende landen de teelt van bloemen en bollen volledig vrij is, dan is het wel duidelijk, dat een marktordenend beleid zich tot onze grenzen beperkt, in de grote geheel van de Europese sierteelt nauwelijks invloed kan uitoefenen. Sterker nog, dat de huidige teeltbeheersing de groei van onze afzet en daarmee onze positie op de Europese markt de weg staat. Bezien we bovendien de regelingen, die in de groenteteelt getroffen om een tijdelijk marktschot te voorkomen, dan is onze conclusie, dat alleen privaatrechtelijke regelingen van sterke afzetorganisaties dus de samenwerking van de telers hun veilingverband, hierin kunnen voorzien.

Conclusies

Samenvattend komen wij tot volgende conclusies:

1. Het Nederlandse teeltbeleid is uit een tijd van ernstige economische inzinking en past niet in de huidige tijd van hoogconjunctuur.
2. De maatschappelijke nevenverschijnselen in de vorm van verhuur en verkoop van teeltrecht roepen ernstige bedenkingen op.
3. Een nationale teeltbeheersing binnen een gemeenschappelijke markt, weinig doeltreffend.
4. Marktstabilisatie zal daarom in de E.E.G.-sierteeltbeleid een plaats moeten krijgen.

ECHO....

Vele duizenden orchideeën en toch elk op zich zelf een uniek staaltje kweekkunst. In lange rijen staan de exotische (kas) plantjes van moeder natuur in een couveuse, die de tropische wouden moet doen vergeten.

Een moeilijke tijd voor Wilson

Vervolg van pag. 1

Heath was een „coming man”, maar de controverse tussen Macmillan en diens oude rivaal Richard Butler leidde er toe, dat Lord Home naar voren werd geschoven om de leiding over te nemen. En toen in de partij een storm van protesten losbrak tegen deze gang van zaken, bleek Macmillan zo vasthoudend te zijn, dat er ook niet meer te praten viel over figuren als Heath en bijvoorbeeld ook Reginald Maudling.

VERLIES

Dat was een betreurenswaardige gang van zaken. Als Lord Home de consequenties van Macmillans advies aan koningin Elizabeth ernstig zou hebben overwogen, zou hij de benoeming nooit hebben aanvaard. De verleiding was voor hem echter te groot. Van een volkomen outsider was hij via de hoogste post aan het Foreign Office plotseling de man geworden, die maar ja te zeggen had om premier te kunnen worden. Het probleem van Home was echter niet, hoe hij premier moest worden, maar hoe hij het kon blijven. De verkiezingen van oktober van vorig jaar hebben hem tenslotte duidelijk gemaakt, hoe moeilijk dit laatste is.

Uit de uitslag bleek zonneklaar, dat een Conservatieve leider, die iets meer tot de verbeelding van de kiezers zou hebben gesproken dan met Home het geval was, het van de socialist Harold Wilson had kunnen winnen. De nieuwe premier heeft sinds oktober met een meerderheid van slechts enkele stemmen in het Lagerhuis het land moeten regeren.

MOEDIG

Lord Home, die zijn naam liet veranderen in sir Alec Douglas-Home en onder deze naam een zetel in het Lagerhuis verkreeg, ontpopte zich daarna als de man, die het beter vond, ten halve te keren, dan ten hele te dwalen. Hij nam stappen om de verkiezing van een nieuwe partijleider op een wat democratischer wijze te doen geschieden, dan tot vorig jaar het geval was geweest. En wat hem het meest van al siert: hij kon de moed oppbrengen, de partijleiding uit handen te geven, zonder dat hij daartoe werd genoodzaakt. Home verklaarde zijn taak als volbracht te beschouwen.

Het was nu aan de Conservatieve partij, een nieuwe leider aan te wijzen, die beter dan hij (Home) in staat zou zijn, een eind te maken aan het socialistische bewind. Er was moed voor nodig om dat te zeggen. Aan de andere kant legde het een enorme last op de schouders van de politicus, die de par-

Harold Wilson, de Britse socialistische regeringsleider, heeft in Heath een veel slagvaardiger tegenstander dan in sir Alec Douglas-Home.

tijleiding van Home zou moeten overnemen.

DUIDELIJK

Het was van het begin af duidelijk, dat het zou gaan tussen Edward Heath en Reginald Maudling, twee „moderne Conservatieven” van achter in de veertig. Maudling gaf men iets meer kans dan Heath, omdat hij wat „bezadigder, wat bedachtzamer” zou zijn. Daar kwam nog bij, dat Maudling een voorbeeldig huisvader is en dat Heath een vrijgezellenleven leidt. Bovendien houdt Heath er — hoe kan het ook anders — wat de toenadering tot continentaal Europa betreft opvattingen op na, die in Engeland en ook in zijn eigen partij, niet altijd even enthousiast worden onderschreven. Een van de Britse bladen schreef echter: „Als de Tories een goede partijleider willen hebben, kiezen zij Maudling. Maar als zij de volgende verkiezingen willen winnen, nemen zij Heath”.

Blijkbaar heeft de meerderheid van de Conservatieve parlementsleden er ook zo over gedacht. Bij de eerste stemming had Heath al de vereiste absolute meerderheid en miste hij slechts enkele stemmen om ook nog met 15% uit te komen boven het door no. 2, Reginald Maudling, behaalde aantal stemmen.

SPORTIEF

Maudling bleek een bijzonder sportief politicus te zijn. Enkele uren nadat de uitslag van de stemming bekend was geworden, trok hij zich als kandidaat terug ten gunste van Heath. Hiermede

bewees hij zijn partij een heel belangrijke dienst. Men mag aannemen, dat de eenheid in de Conservatieve gelederen thans geheel is hersteld. Dit is een belangrijke factor, voor het geval verkiezingen voor het Lagerhuis gehouden moeten worden als gevolg van het eventueel ten val komen van het Labourbeleid of het besluit van de socialisten, de Koningin om Kamerontbinding en het uitschrijven van vervroegde verkiezingen te verzoeken.

Zolang het nog niet zover is rust op Heath de moeilijke taak, Wilson met diens eigen scherpe wapens te lijf te gaan en het land er van te overtuigen, dat de socialisten inderdaad niet in staat zijn, hun verkiezingsbeloften in te lossen, Home is daar slechts ten dele in geslaagd. Hij kon tijdens de Lagerhuisdebatten niet voldoende politieke munt slaan uit situaties, waarin Wilson bepaald zwak stond.

KANONNIER

Edward Richard George Heath werd op 9 juli 1916 in Broadstairs geboren als zoon van een eenvoudige koopman. Hij kreeg zijn opleiding in Chatham House, Ramsgate en aan het Balliol College in Oxford. Als knaap zong hij in het kinderkoor van de kerk in zijn geboorteplaats en later speelde hij op het kerkorgel. In Oxford had hij de leiding van een Conservatieve universiteitsbeweging. Ook in die stad speelde hij als student in de filosofie, politiek en economie 's zondags op het kerkorgel. Als president van de Oxford-Unie bracht hij nog voor de tweede wereldoorlog een bezoek aan verschillende Amerikaanse universiteiten. Zijn levendige interesse voor de politiek bracht hem nog kort voor de ineenstorting van continentaal Europa naar Polen en Danzig en Scandinavische landen. Na het uitbreken van de oorlog meldde hij zich vrijwillig voor de militaire dienst. Hij vocht in Frankrijk, België, Nederland en Duitsland. Op VE-day was de „meester-kanonnier”, die vele onderscheidingen en eervolle vermeldingen kreeg, eerste luitenant.

BOVENSTE TREDE

Later kreeg hij de gelegenheid, op vreedzame wijze kanonnier te zijn. Drie jaar lang was hij Master Gunner en mocht hij bij feestelijke gelegenheden de saluutschoten in de Londense Tower afvuren. In 1950 baande hij zich de weg naar het Lagerhuis en sedertdien is hij systematisch naar de bovenste sport van de ladder opgeklommen. Hij staat nog niet op die bovenste trede. Pas als er nieuwe Lagerhuisverkiezingen worden gehouden, kan hij die bereiken. En zo ver is het nog niet, ook al zal Heath de socialistische premier Wilson het vuur na aan de schenen leggen. In de afgelopen week kregen we daar al een voorproefje van.

Voor onze A.R.-jongeren

Het Gereformeerd Bejaardentehuis „DE SCHUTSE”

HEMSTERHUISSTRAAT 123
TE AMSTERDAM/SLOTTERVAART
Telefoon 020 - 150666

modern, gerieflijk en mooi gelegen aan de rand van de stad; met mogelijkheid voor goede huisvesting vraagt:

- a. **VERPLEEGSTER**
(diploma A en/of B)
- b. **BEJAARDENHELPSTERS**
(eventueel gelegenheid de betreffende cursus te volgen)
- c. **HUISHOUDELIJKE HULP (Inas)**

Zij die er voor voelen om in ons huis te komen werken, kunnen hier intern wonen en hun sollicitatie richten aan de directrice.

„Groot-Schuylenburg” te Apeldoorn
(Christelijke inrichting voor geesteszwakken)

Meisjes van christelijken huize met belangstelling voor het werk onder geesteszwakken (waaronder kinderen), kunnen op bovengenoemde inrichting worden geplaatst als

LEERLING-VERPLEEGSTERS

Leeftijd 17 jaar en ouder. Opleiding diploma Zwakzinnigenzorg (tevens gedeeltelijke opleiding diploma Ziekenverpleging B) met mogelijkheid tot voortgezette studie diploma Kinderbescherming A en B.
Bruto-salaris p. mnd.: 1e jr. f 250,83; 2e jr. f 271,18; 3e jr. f 311,87; na verkrijging diploma f 438,95 tot f 555,13 plus vrije kost en inwoning. Voor leerlingen tevens reisgeldvergoeding (boven f 2,50) 2 x per maand.

Sollicitaties onder opgave van referentie-adressen, alsmede verzoeken om inlichtingen te richten tot de Geneesheer-Directeur der inrichting, Zutphenstraat 106, Apeldoorn.

PROT. CHR. PSYCHIATRISCH ZIEKENHUIS

„VOGELENZANG”

te BENNEBROEK (bij Haarlem)

Wij kunnen in ons ziekenhuis plaatsen, per 1 september a.s.

leerling-verpleegsters en verplegers

ter opleiding voor het Staatsdiploma Ziekenverpleging B. Zij die een zinvolle taak willen combineren met het bereiken van een waardevolle positie in de maatschappij, kunnen contact met ons opnemen. Aan het werk in de afdelingen gaat een driemaandelijkse preklinische opleiding vooraf. In deze periode worden de cursisten gehuisvest in een apart gebouw en zij kunnen in deze drie maanden grondig kennismaken met hun toekomstig werk en woon-omgeving.

Minimum leeftijd 17 jaar.
Salaris volgens Rijksregeling.
Vrije kost en inwoning.
Eerste dienstkleiding gratis.
Reiskostenvergoeding.

Sollicitaties of verzoeken om inlichtingen zenden aan het Hoofd Personeelszaken.

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf!

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!
Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag
Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

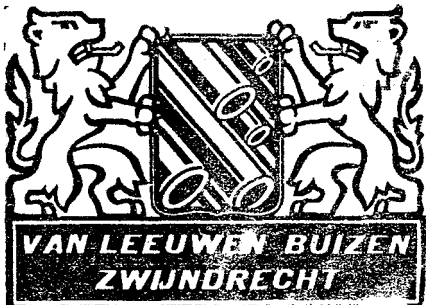
Koopt een goed
kostuum

enorme keuze tegen uiterst
scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

**N.V. Rederij en
Haringhandel**
IMPORT — EXPORT
N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

Purol houdt
de huid smetteloos zuiver

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(69)

Hij liet het bericht meteen overbrengen naar Bates in de telegraafkamer van het departement van Oorlog. Stanton's telegrammen werden snel verzonden. Men gaf de stukken aan de cavaleristen die stonden te wachten langs de trottoirkant van Petersens huis, en deze reden er spoorwegs mee weg door E. Street, langs het terrein aan de zuidkant van het Witte Huis en dan door Seventeenth naar het departement. Daar stonden op het trottoir een paar jonge soldaten te wachten om de telegrammen voor Bates aan te nemen en gelijktijdig aan de cavaleristen berichten mee te geven voor Stanton. Het was een effectief systeem. Het boven geciteerde telegram werd afgezonden om 15.20 uur. Omstreeks vier uur werd het doorgegeven aan de New Yorkse pers. Op zichzelf is het bericht alleen maar belangrijk omdat het aantoont dat Stanton van mening begon te veranderen. Aanvankelijk was hij ervan overtuigd geweest dat Washington wemelde van moordenaars en brandstichters, dat er een schrikbewind was uitgebroken in de stad, en dat velen vóór het aanbreken van de dag door de dood zouden worden overvallen.

Nu, bijna vijf uur later, begon hij te vermoeden dat de federale regering streed tegen een enkele man. „Er zijn allerlei pogingen gedaan om te verhinderen dat de moordenaar ontkomt. Men heeft zijn paard gevonden...” Als deze nieuwe theorie inderdaad juist was, dan was Stanton met de gehele macht en majesteit van de regering der Verenigde Staten achter zich, een volslagen idioot. Hij was voor de gek gehouden, werd voor de gek gehouden, en zou misschien voor de gek gehouden blijven worden door een doorgewone toneelspeler. Daarom, en alleen maar daarom, zou de minister van Oorlog tijdens de dagen die volgden, blijven volhouden dat er sprake was van een geweldige sa-

menzwering, geïnspireerd en goedgekeurd door de inmiddels niet meer bestaande regering der geconfedereerde staten. Hij kon niet eens tegenover zichzelf bekennen dat hij niet vocht tegen Davis en Benjamin en Seddon en Stephens. Nee, het moest iets groots zijn, anders was Stanton belachelijk. Speed wilde even naar huis gaan en hij gaf Stanton de brief voor Johnson waarin werd medegedeeld dat de president dood was. Stanton legde de brief op de tafel van korperaal Tanner, en de jongeman begon hem te lezen:

Sir:

Abraham Lincoln, de president van de Verenigde Staten, werd afgelopen avond in Ford's Theatre hier ter stede neergeschoten door een sluipmoordenaar. Hij overleed om . . .

Ongeveer op hetzelfde tijdstip dat de president werd neergeschoten drong een moordenaar binnen in de slaapkamer van Hon. William H. Seward, minister van Buitenlandse Zaken, en bracht hem verscheidene messteken toe — in de hals en het gezicht — waarbij men hem zwaar, zo niet levensgevaarlijk verwondde. Bij zijn vlucht verwondde de moordenaar ook andere leden van de familie Seward.

Door de dood van president Lincoln is het presidentschap overeenkomstig de grondwet overgegaan op u. De kritieke situatie waarin de regering zich bevindt maakt het noodzakelijk dat u zich onmiddellijk kwalificeert overeenkomstig de eisen van de grondwet en u het ambt van president der Verenigde Staten zo spoedig mogelijk aanvaardt. Als u zo goed wilt zijn ons uw wensen kenbaar te maken zullen de maatregelen die u hiertoe nodig acht, onmiddellijk worden genomen. Uw dienaren,

Hugh McCulloch, minister van Financiën
Edwin M. Stanton, minister van Oorlog
Gideon Welles, minister van Marine
W. Dennison, minister van Posten
J. P. Usher, minister van Binnenlandse Zaken
James Speed, minister van Justitie

Aan: Hon. Andrew Johnson,
Vicepresident der Verenigde Staten.

Op het hoofdbureau van politie schreef majoor Richards een order, die alleen maar van belang was voor drinkbroers:

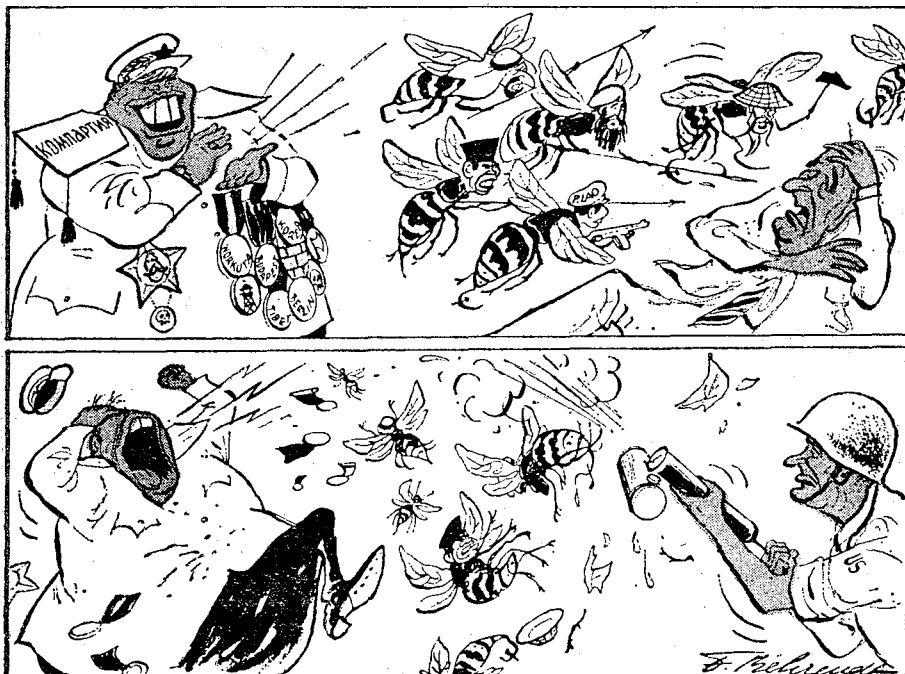
Washington City, 15 april 1965
3 uur.

Naar aanleiding van de tragische gebeurtenissen van gisteravond is besloten dat alle lokalen waar alcoholische dranken worden verkocht, vandaag en vanavond gesloten moeten blijven. De hoofden van politie in de verschillende districten hebben opdracht gekregen toezicht te houden op de naleving van dit besluit.

A. C. Richards
Chef der Politie.

Nog vóór generaal Augur zijn troepen had kunnen organiseren had hij al een rapport gekregen over de inval in Surratt House. Hij zond het rapport door aan Stanton, samen met het rapport over de stalknecht die Booth's paard in zijn stal had gehad, de brief van Sam Arnold aan Booth en andere nieuwe gegevens, zoals de mededeling over Atzerodt's vreemde gedrag in Kirkwood House. Voor de eerste keer was er nu ook sprake van een herberg in Zuid Maryland, in Surrattsville.

(wordt vervolgd)

actie
en
reactie

UIT ONZE SCHEEPSBOUW EN SCHEEPVAART WERELD

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

Scheepswerf en Gashouderbouw
v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT
Werk voor de bouw en reparatie van alle
typen schepen
Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals
platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 307

N.V.

Gereedschapfabriek

Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208 - 310

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

◆ Dr. MALAN

Wie de Christelijke pers van een halve eeuw geleden raadpleegt, die ontdekt al gauw, hoe sterk men meeleefde met de Boeren in Zuid-Afrika. Beyers was verdronken, De la Rey doodgeschoten, De Wet gevangen, ds. Broekhuizen achter de tralies. Allemaal personen, leiders van de Boeren, die er op tegen waren, dat op aantsichten van Smuts Zuid-Afrika zou worden betrokken in de wereldoorlog. In deze crisis besloten de nationalisten, de medestanders van de Wet o.s., een nieuw blad op te richten, dat de naam Die Burger kreeg. Hoofdredacteur werd dr. Daniël F. Malan, tot die tijd predikant te Graaff Reinet. Wij vonden een gedeelte van zijn afscheidspraak, aldus:

„Als ik, zonder iets anders in aanmerking te nemen, moest kiezen tussen de Evangeliebediening en de politiek, dan kies ik de Evangeliebediening zonder de minste aarzeling. Ik aarzel dan ook niet te zeggen, dat indien het ons gegeven mag zijn de eenheid van ons volk hersteld te zien, er voor mij geen groter vreugde zal zijn dan mij weer ter beschikking te kunnen stellen van de Kerk. Maar wij verkeren thans in de ernstigste nationale crisis, die wij nog ooit beleefd hebben. Wat op het spel is, zijn niet alleen grote geestelijke en zedelijke beginselen. Maar meer en meer komt het er toe — waarom dat is ons thans om het even, dat de vraag, de ontzettende vraag gesteld wordt — en gesteld wordt aan ons eigen volk — of wij als Afrikaner volk nog wel recht hebben van bestaan: of het misschien niet beter voor ons is maar nationale zelfmoord te plegen. En waar deze ontzettende vraag gesteld en beantwoord moet worden, daar heeft het volk recht op voorlichting, vooral op het licht van Gods Woord”.

Wij tekenen hierbij aan, dat dr. Malan niet is teruggekeerd tot de Evangeliebediening. Hij werd de leider van de Nationalistische partij en werd in '48 minister-president. Hij was een voorstander van afscheiding van het Britse gemenebest en in dat opzicht is zijn doel bereikt. Onder zijn regime is de apartheidspolitiek straffer geworden.

'VESTA' MEUBELN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

Het woord huisdokter is zo ingeburgerd dat een poging om de naam veranderd te krijgen wel zal mislukken. Gezinsdokter of familiedokter benadert veelmeer wat wij met huisdokter willen zeggen. Hij is niet voor het huis, waarin wij wonen, hij is voor vader en moeder en de kinderen en voor de inwonende oma e.a., die tot de familie behoren. Er zullen niet veel artsen meer zijn, die en oma en moeder en kleindochter behandeld hebben en nog behandelen. Misschien kan dit hier en daar op een dorp nog. In de steden, waar universiteiten gevestigd zijn, vallen de studenten al onder een studentendokter, die niet altijd de huisdokter van vader of moeder is. In militaire dienst hebben de jongelui — vanzelfsprekend — een eigen dokter, zoals zij een eigen dominee of pastoor hebben.

Hier zijn dus al omstandigheden, die aan de positie van de familiedokter knabbelen. Doch zij zijn onvermijdelijk. Verhuizing, ook binnen de woonplaats, kan verandering in de dokterskeuze teweegbrengen. Gelukkig staat het iedere patiënt vrij — behalve in het leger — een dokter te kiezen. Ook zij die verplicht verzekerd zijn — en dat zijn de meeste Nederlanders — kunnen hun arts kiezen.

Dat verplicht verzekerd zijn kan nu wel een prachtige sociale maatregel genoemd worden maar dat neemt niet weg, dat er in de praktijk hier en daar nog wel eens een vlekje op die pracht te constateren valt.

Theoretisch is er geen onderscheid in behandeling. De patiënt, die geen rekening van de dokter ontvangt, omdat het ziekenfonds die voor hem betaalt, moet met evenveel zorg worden behandeld als de patiënt, die wel een rekening ontvangt. Hoe zou ook verschil in behandeling kunnen bestaan? Dit kan bestaan en het bestaat!

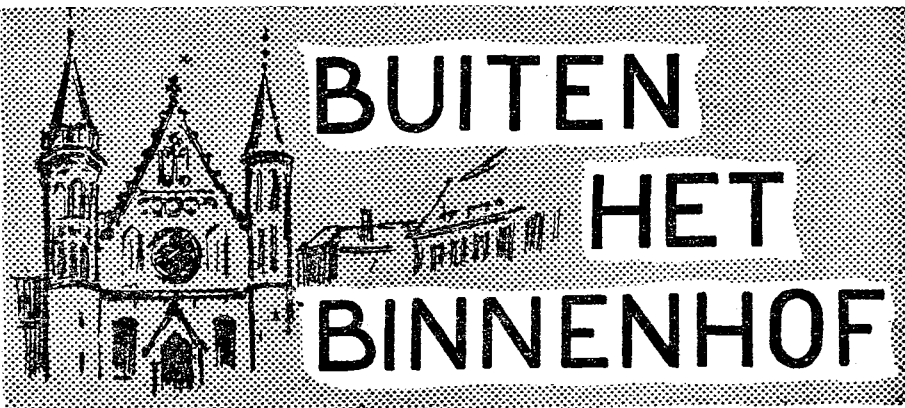
Allereerst is daar het verschil in spreekuren. In de vroege morgenuren — zo is het althans in de steden voornamelijk — en in de vroege middaguren worden de spreekuren voor de fondspatiënten gehouden. Voor particulieren zijn er andere spreekuren. Is een lid van het ziekenfonds (een lidmaatschap dat verplicht is) geen particulier? Blijkbaar niet. Goed, hij kan als lid van het ziekenfonds op een particulier spreekuur van de dokter komen, maar dan krijgt hij de rekening thuis. Op die manier betaalt hij dubbel, en aan het ziekenfonds (wettelijk verplicht) en aan de arts (moreel verplicht).

Nu zal er in de medische behandeling geen verschil zijn. Dat wil zeggen, bepaalde medicijnen en behandelingen kan de arts wel voorschrijven, maar als deze niet genoemd worden in het hem bekende boekje van het ziekenfonds dan worden deze medicijnen en behandelingen niet betaald door het fonds. De arts is gebonden aan voorgeschreven medicijnen, waaruit hij overigens een ruime keuze kan doen. Het is mogelijk dat de arts een particuliere patiënt andere geneesmiddelen kan voorschrijven dan een fondspatiënt. Hij is namelijk voor de particuliere patiënt niet gebonden aan bepaalde middelen; de keuze voor de particuliere patiënt is veel ruimer (en ook duurder vaak).

Maar overigens zal, wat de zorgvuldigheid van het medisch onderzoek betreft, geen verschil bestaan tussen de benadering van de fondspatiënt en die van de particuliere patiënt!

Er is echter een andere behandeling dan de medische, dat is de persoonlijke benadering, dat is de goede bediening.

Wij hebben kunnen constateren dat fondspatiënten in Amsterdam buiten de deur moesten wachten. Dat op de

deur van de arts hun duidelijk gevraagd wordt om niet vóór achten te bellen. Diezelfde arts heeft een particulier spreekuur, waarvoor de particulier blijkbaar elk uur van dag en nacht mag bellen.

Meermalen blijkt dat een fondspatiënt meer moeite heeft een dokter aan zijn bed te krijgen dan een particulier patiënt. Kortom er is discriminatie, in welke vorm dan ook. Het zou onbillijk zijn alle artsen over één kam te scheren, maar de klachten zijn te algemeen dan dat dit discrimineren slechts door een of twee artsen zou gebeuren. En dan zijn het er nog twee en dan is het er nog een te VEEL.

Nu weten wij wel, dat de meeste artsen niet gevraagd hebben om die verplichte verzekering. Wij hebben dat trouwens ook niet. Een verplichte verzekering doet de patiënt wel eens de voorzichtigheid uit het oog verliezen. De voorzichtigheid, die hem moet weerhouden voor ieder wissewasje naar de dokter te lopen onder het mom „ik betaal er toch voor met mijn fondspremie!” Dat deze opvatting een arts korzelig kan maken is duidelijk. Iemand, die weet dat elke doktersvisite hem idem zoveel kost, zal bij het eerste het beste hikip dat hem dwars zit, niet naar de arts lopen.

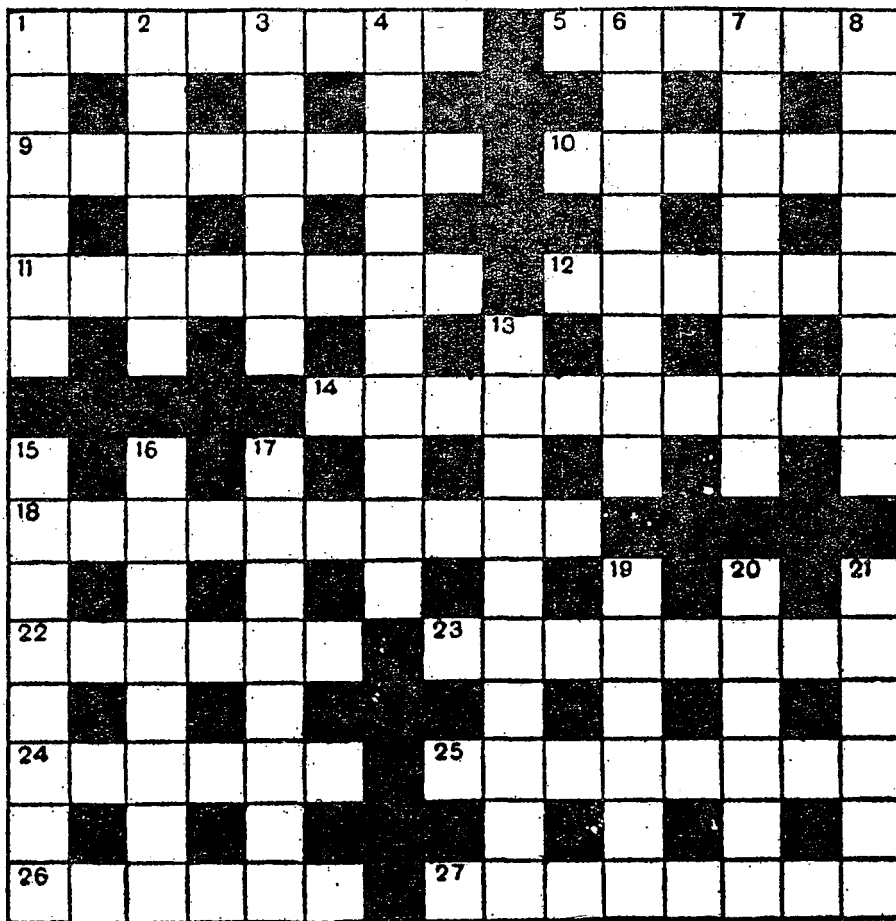
Wat nu jammer en te betreuren is, is dat dit bovengenoemde complex van omstandigheden de noodzakelijke band tussen patiënt en dokter dreigt te verslappen. Hij is al meer fondsdokter dan huisdokter en huisdokter is al iets anders dan gezinsdokter. In wezen is de wet, welke rijk en arm ging scheiden, al aan het discrimineren gegaan. Niet opzettelijk, maar wie nu eenmaal onder de welstandsgrens valt is verplicht verzekerd! Niet de staat bepaalt die welstandsgrens; die wordt door de beloning van de arbeid bepaald. In dit opzicht discrimineert de staat niet, maar de enkeling... Doch deze redenering brengt ons niet verder. De arts J. A. van der Hoeven te Huis ter Heide heeft in het jongste nummer van de Ziekenfondsgids een ander onderwerp aangesneden dan hierboven behandeld. Hij klaagt dat de specialisten in de ziekenhuizen steeds verder van de patiënt komen af te staan. Toch raakt zijn betoog het onze als hij schrijft: „Er wordt geen of onvoldoende aandacht geschonken aan het feit dat de zieke mens niet alleen een lichaam is maar ook een denkend wezen. Nodig is volgens hem: „dat men de zieke respecteert als een persoon met dezelfde gevoelens, die ik als dokter heb, met dezelfde schaamte, met schuld en met moeilijkheden op psychisch gebied met angsten en zorgen”.

William Spaenker

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Zwart en kleverig voedsel voor onderweg? 5. als er drank gedronken zal worden, wordt de voorzitter van het kapittel erbij geroepen; 9. aan deze matrozenkleding zit een steekje vast; 10. in sprookjes zingt ze, doch in de oorlog huilt zij; 11. ook bij de biecht ontsiert het boetkleed niet; 12. hij moet het water van een Nederlandse rivier keren, maar laat het door; 14. nee, natuurlijk, daar onder in je buik kun je niet zien; 18. hiermee worden stokebranden geblust; 22. deze edellui doen aan spitwerk; 23. onvriendelijk bruintje; 24. als je hier door bent gegaan, ben je binnen; 25. dat is op zijn hoogst iets wat van buiten te zien is; 26. de ene is de andere waard; 27. zo ongeveer het tegengestelde van ontzenuwen.

Vertikaal: 1. kraanwerker; 2. niemand niet; 3. mensen, die dat gebruiken, slaan door; 4. opening voor klandestiene kijkers; 6. een man te paard is nodig voor het optasten van het hooi; 7. dit berokkent schade; 8. de verplaatsing vóór de rustplaats, dat geeft een pauze op de tocht; 13. gaten schijnt deze inlander wel te kunnen maken; 15. hier maakt het geld, dat stom is, stijl wat dom is; 16. als een ander in het uwe komt, dan bent u het met hem eens; 17. zij volgen de mannen in het oude socialistenlied; 19. de roodborst onder de eenden; 20. hij trekt op het water aan de touwtjes; 21. deze monsters ziet men nog slechts op het toneel.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal:

1. grom; 4. hopla; 9. ever; 13. eer; 14. betaald; 16. ode; 17. leger; 19. ons; 20. akten; 22. imam; 23. sneu; 24. gems; 25. gom; 27. semi; 29. we; 30. klein; 31. na; 33. Evert; 36. urn; 37. stand; 39. die; 40. abc; 41. neo; 42. red; 43. Delft; 45. oma; 47. lamme; 49. er; 50. tsaar;

51. er; 52. daas; 55. eer; 56. vaan; 59. anno; 60. wang; 62. marke; 64. aak; 66. atoom; 69. ego; 69. landing; 72. roe; 73. rang; 74. akela 75. part;

Vertikaal:

Volgt uit horizontaal, behalve:

1. geld; 6. pandoer; 12. rens; 18. emer; 21. keest; 44. frank; 46. maenade; 48. amant; 58. amer; 61. smet.

Raad der gemeente

A C H T E R P A G I N A

"**A**N het hoofd der gemeente staat een raad". Zo staat het in niet mis te verstane termen in de Grondwet. Het niettemin wijdverbreide misverstand, dat de burgemeester het hoofd van de gemeente zou zijn, is zeer hardnekkig. Maar nogmaals: de burgemeester is het hoofd niet, en ook de wethouders vormen het hoofd niet. De Gemeentewet bepaalt nader in artikel 1: „Het bestuur van elke gemeente bestaat uit een raad, een college van burgemeester en wethouders en een burgemeester." Er zijn dus — parallel met de opbouw van het provinciaal bestuur — drie gemeentelijke bestuursorganen. De raad staat voorop. Zo op het eerste gezicht valt in deze bepaling iets merkwaardigs op: de burgemeester wordt twee keer genoemd; een keer samen met de wethouders en eenmaal alleen. Dat komt omdat ten aanzien van bepaalde zaken burgemeester en wethouders (B. en W.) samen bevoegd zijn en in andere gevallen de burgemeester alleen.

1 juni 1966

De verkiezingen voor de gemeenteraden komen evenals die voor de Provinciale Staten in zicht: Provinciale Staten op woensdag 23 maart 1966 en gemeenteraden op woensdag 1 juni 1966.

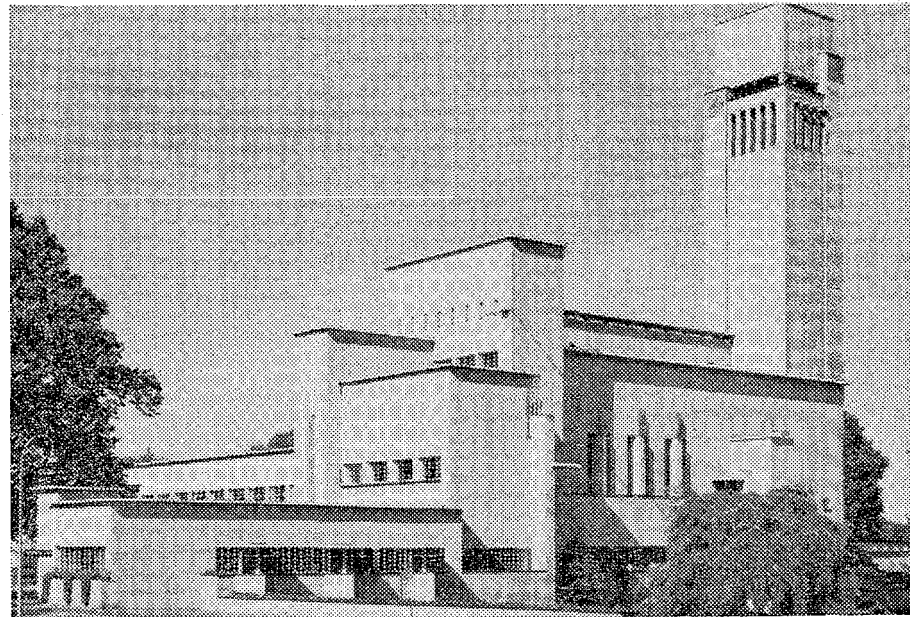
Mede met het oog daarop is het zinvol om na onze serie over de Provinciale Staten nu in een paar artikelen even stil te staan bij de gemeenteraad, het politiek lichaam, dat ons van de vertegenwoordigende lichamen nog het naast staat, zo niet figuurlijk dan toch letterlijk. Wij willen nu achtereenvolgens onze aandacht richten op de raad, het college van B. en W., en de burgemeester.

De gemeenteraad

DE Gemeentewet vermijdt dit woord. Er wordt consequent gesproken over „de raad", niet over „de gemeenteraad". Het is triest, dat de Gemeentewet geen gelijksoortige bepaling kent als deze bepaling van de Provinciewet: De Provinciale Staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van de provincie. Niettemin is het natuurlijk wel zo, dat de raad de gehele bevolking van de gemeente vertegenwoordigt. In het voorgaande hebben wij nu ook de gemeenteraad — evenals eerder de Provinciale Staten — aangeduid als „volksvertegenwoordiging" en als „bestuursorgaan". Ook de gemeenteraad is beide.

van 7 tot 45

DE raden der ongeveer duizend Nederlandse gemeenten hebben niet een gelijk aantal leden. Het aantal raadsleden varieert nogal sterk, en wel naar gelang van het aantal inwoners. De kleinste gemeenten hebben een raad van zeven leden, de grootste gemeenten hebben een raad van vijfenveertig leden. Het aantal leden is in artikel 5 van de gemeentewet nauwkeurig bepaald. Het opgenomen staatje, waarvoor de gegevens ontleend zijn aan de

HET FRAAIE GEMEENTEHUIS VAN HILVERSUM

„Statistiek der verkiezingen 1962" (gemeenteraden, 30 mei), geeft daar een duidelijk overzicht van. Interessant is daarbij tevens om na te gaan hoeveel gemeenten hoeveel zielen en dus hoeveel raadsleden tellen.

Uit het gepubliceerde staatje blijkt, dat er in 1962, dus bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen, 977 gemeenten 1) waren met in totaal — dat had u niet gedacht! — 11.823 raadsleden. De genoemde aantallen raadsleden gelden onverschillig of de burgemeester al of niet zelf lid van de raad is. Uit de gegeven reeks van cijfers betreffende de aantallen raadsleden blijkt, dat die aantallen steeds met twee toenemen. Alleen wordt van zeven raadsleden de sprong gemaakt naar elf leden en van negenendertig leden naar vijfenveertig leden. Ook blijkt, dat slechts vier steden, namelijk Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht vijfenveertig raadsleden hebben. Hoeveel raadsleden tellen nu de diverse partijen? Ook daarover geeft de reeds geciteerde statistiek uitsluitsel. Het zijn de het C.B.S. bekende cijfers van 1962.

Partij	aantal raadsleden	waaronder vrouwen
A.R.	1300	3
C.H.U.	1240	18
S.G.P.	354	0
G.P.V.	47	0
K.V.P.	4036	120
R.K. 2)	711	17
V.V.D.	932	80
P.v.d.A.	2568	240
P.S.P.	77	9
C.P.N.	107	4
Overige	451	17
Totaal	11.823	508

dus de Gedeputeerde Staten door de Provinciale Staten uit hun midden worden gekozen. Hoeveel wethouders worden door de gemeenteraad benoemd? Het aantal wethouders varieert van twee tot zes, al naar gelang de grootte der gemeente. Gemeenten met 20.000 zielen of minder hebben twee wethouders. In gemeenten met meer dan 20.000 zielen, maar minder dan 100.000 zielen kan de raad er naar eigen goedvinden drie of vier benoemen. In gemeenten met meer dan 100.000 zielen benoemt de raad, eveneens naar eigen goedvinden, vier, vijf of zes wethouders. Van deze bepalingen in artikel 86 van de Gemeentewet kan bij besluit van de raad — onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten — worden afgeweken, met dien verstande, dat er nooit minder dan twee wethouders zullen zijn.

Dit betekent dus o.m., dat er wel eens meer dan zes wethouders kunnen zijn. Hoeveel wethouders tellen nu de diverse partijen? Volgens het C.B.S. waren de bekende cijfers van 1962 als volgt:

Partij	aantal wethouders	waaronder vrouwen
A.R.	298	0
C.H.U.	253	1
S.G.P.	55	0
G.P.V.	2	0
K.V.P.	753	3
R.K.	134	0
V.V.D.	151	4
P.v.d.A.	441	18
P.S.P.	0	0
C.P.N.	3	0
Overige	65	0
Totaal	2155	26

Wij laten het nu hierbij. Er waren deze keer nogal wat cijfers. Zij spreken echter een duidelijke taal, zodat u ons dat ditmaal wel zult willen vergeven.

- 1) Exclusief de toenmalige drostambten Elten en Tudderden en het Openbaar Lichaam „Zuidelijke IJsselmeerpolders", waar een gemeenteraad ontbreekt.
- 2) Afzonderlijke R.K. lijsten. Widek.

Van 2 tot 6

DE wethouders worden door de raad uit zijn midden benoemd, net zoals

gemeenten	aantal gemeenten	aantal raadsleden per gemeente	totaal aantal raadsleden
tot 3000 zielen	350	7	2450
3000— 6000	247	11	2717
6001— 10000	152	13	1976
10001— 15000	88	15	1320
15001— 20000	42	17	714
20001— 25000	23	19	437
25001— 30000	20	21	420
30001— 35000	7	23	161
35001— 40000	3	25	75
40001— 45000	7	27	189
45001— 50000	3	29	87
50001— 60000	7	31	217
60001— 70000	5	33	165
70001— 80000	4	35	140
80001—100000	5	37	185
100001—200000	10	39	390
boven—200000	4	45	180
	977		11.823

Koers en eenheid

Dezer dagen is in druk verschenen onze brochure „Koers en eenheid". Hierin zijn opgenomen de redevoeringen, welke de heren dr. W. P. Berg-huis en B. Roolvink op het voorjaars-Partij Convent van 22 mei j.l. te Zwolle hebben gehouden.

Een exemplaar van deze brochure, welke achtenveertig pagina's telt, is vorige week reeds toegezonden aan de secretarissen van alle kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales, alsmede aan de leden van het Partij Convent en de leduurabonnees.

Ieder, die van de inhoud van deze volledige redevoeringen wil kennis nemen, is daartoe nu in de gelegenheid.

Er zijn twee mogelijkheden. U kunt de brochures te leen vragen bij de secretaris van uw kiesvereniging of u kunt een exemplaar bestellen bij het bureau van het Centraal Comité, dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, giro 89673. De prijs is slechts f 0,75.

Het is natuurlijk de bedoeling, dat de secretarissen zorgen, dat het hen toegezonden exemplaar ter tafel is in de

eerstvolgende bestuur- en leden vergaderingen.

Het is zeker van belang, dat u van deze brochure kennis neemt. En deze tijd van het jaar biedt u toch wel even gelegenheid om in een rustig uurtje wat te lezen.

voor **TUIN en PLANTSOEN**
hoveniersbedrijf **Ad Kraan**

AANLEG telefoon 0 1827 - 342
ONDERHOUD moordrecht
ARCHITECTUUR middelweg 63

TECHNISCH BUREAU
A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES
VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES
voor zenders, richting-
zoekers en echoloden

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 28, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

WATEROVERLAST

Dhr. ELFFERICH (A.R.P.) heeft aan de Minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Is het de Minister bekend, dat delen van Gelderland en Overijssel grote schade onder-vinden van de zware regenval van de laatste weken?

2. Kan de minister mededelen of de afvoer van het overtollige hemelwater ernstig wordt bemoeilijkt door de overigens reeds hoge waterstand van de rivieren?

3. Zo ja, is de Minister dan bereid om — in overleg met de betrokken waterschapsbesturen — zodanige (nood)-maatregelen te treffen, dat een snelle afvoer zoveel mogelijk wordt bevorderd?

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

VIETNAM

en de Maleisische federatie

DE toestand in Zuidoost-Azië is niet gevaarlijk, omdat Zuid-Vietnam onder de voet gelopen dreigt te worden door de Vietcong en troepen uit Noord-Vietnam. Zij is het ook niet, omdat de Verenigde Staten besloten hebben, alles te doen wat mogelijk is, om te voorkomen dat Zuidoost-Azië geleidelijk aan een prooi van het Chinese communisme wordt. Het werkelijke gevaar schuilt in het feit, dat Communistisch China nog sterker dan voorheen het geval is geweest probeert, de Verenigde Staten en de Sowjetunie in een kernoorlog te storten, die zou leiden tot vernietiging van de „westelijke wereld”, waartoe men in Peking ook de Sowjetunie rekent. Om deze reden doet men in Communistisch China alles om te voorkomen, dat er vredesonderhandelingen tot stand worden gebracht tussen de Verenigde Staten en Noord-Vietnam. En het is om dezelfde reden, dat de Verenigde Staten geen gelegenheid voorbij laten gaan om de Noordvietnamese leiders duidelijk te maken, dat zij eenvoudig niet aan capituleren denken en dat een voortdurende weigering om aan de conferentietafel te gaan zitten slechts kan leiden tot verheviging van de bombardementen op strategische doelen in hun land. President Johnson tracht niet alleen de posities van de Zuidvietnamezen en Amerikanen in het Zuiden te doen behouden of zo mogelijk te verbeteren. Hij streeft er in de eerste plaats naar, verwijdering te veroorzaken tussen Peking en Hanoi. Het is echter de vraag, om hij hierin zal slagen, temeer omdat de Sowjetunie al eerder te vergeefs eenzelfde poging heeft ondernomen.

Singapore, een vraagteken

Doel V.S.

Duidelijk is thans zonder meer, dat Amerika er niet meer over kan denken, Zuid-Vietnam in de steek te laten. De voorzitter van de Amerikaanse commissie van stafchefs, generaal Earle Wheeler, verklaarde dezer dagen, dat „we moeten proberen, nu in Vietnam een beslissing te bereiken. Door een nederlaag zouden wij gedwongen worden, elders in Zuidoost-Azië een nieuwe frontlinie te betrekken en die onder nog veel moeilijker militaire en psychologische omstandigheden te verdedigen”. Het doel van de Ver. Staten is niet een oorlog te winnen in de klassieke zin van het woord, maar om zekere landen er toe te brengen, hun burenen voortaan met rust te laten en hun toe te staan, hun eigen toekomst te bepalen. Volgens Wheeler is president Ho Tsji Minh van Noord-Vietnam er thans nog van overtuigd, dat Zuid-Vietnam kan worden verslagen door opgevoerde militaire actie. Hij is daar zo zeker van, dat hij gehele eenheden van zijn leger naar het Zuiden heeft gezonden.

Het is de taak van de Zuidvietnamezen en de Amerikanen, de Noordvietnamese president duidelijk te maken, dat hij zich heeft vergist en dat er in Vietnam geen militaire oplossing mogelijk is. Een regeling kan slechts worden bereikt, wanneer men van beide kanten bereid is, aan de conferentietafel plaats te nemen, zonder dat er van buiten af druk kan worden uitgeoefend.

Kat en muis

Het gaat er niet meer om of Amerika de Vietnamezen moet helpen, maar

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER

Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM

Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen.

dat elk land in Zuidoost-Azië in de gelegenheid moet worden gesteld, zich te verzetten tegen druk of agressie van Chinese communistische zijde. Als de strijd in Vietnam wordt opgegeven, zal de Chinese expansiedrift slechts toenemen. Dit zal leiden tot een versterkte druk op de rest van dit strategisch zo belangrijke gebied.

Een dergelijke stap zou echter werken als een tweesnijdend zwaard. In de eerste plaats zouden de omstandigheden, waaronder de strijd tegen de communisten gevoerd zou moeten worden, oneindig veel moeilijker zijn. Maar bovendien zou het vertrouwen in de steun van de kant van de Verenigde Staten ernstig worden ondermijnd. Men zou nooit vergeten, dat de regering te Washington tenslotte toch ook de Zuidvietnamezen aan hun lot hadden overgelaten. Generaal Wheeler bracht kort geleden nog een bezoek aan Zuid-Vietnam, samen met minister van defensie Robert McNamara.

Voordat zij naar de Ver. Staten terugkeerden woonden zij nog een belangrijke militaire conferentie op Hawaï bij. Daar zouden grootscheepse

Minister McNamara en generaal Wheeler tijdens hun bezoek aan Zuid-Vietnam.

Harriman, de speciale ambassadeur van president Johnson, die enkele vertrouwelijke gesprekken heeft gehad met de Russische premier Kosygin.

plannen zijn opgesteld om drastische veranderingen aan te brengen in de wijze, waarop de Vietcong en de Noordvietnamese troepen moeten worden bestreden. Op het ogenblik spelen de guerilla's nog een luguber „kat en muis”-spelletje met Zuidvietnamezen en Amerikanen. Als daar een eind aan gemaakt kan worden, zal al veel gewonnen zijn.

Meer druk

Naarmate echter de kans op succes voor de Amerikanen toeneemt, wordt het gevaar groter, dat de Chinese communisten nog meer druk zullen gaan uitoefenen om de Amerikanen terug te dringen. Dat kan gebeuren in de vorm van het zenden van Chinese „vrijwilligers”, zoals dat ook tijdens de Koreaanse oorlog gebeurd is. Deze stap zou gepaard kunnen gaan met uitoefenen van nog groter druk op de Sowjetunie om tegen de Verenigde Staten in actie te komen. De Amerikaanse president wordt dan in een bijzonder moeilijke positie geplaatst. In Korea hebben de Amerikaanse militaire leiders al ervaren, dat het onmogelijk is, zich met de modernste wapens om oorlog te voeren te handhaven tegenover de mensenhorden, die de Chinese leiders op hun vijanden afsturen. De verleiding zou dan groot zijn, te grijpen naar het enige moderne wapen, dat in een dergelijke situatie „effect zou sorteren”, het tactische atoomwapen, dat een uitwerking van beperkte omvang heeft en door de strategen al als een

Deze week

- De situatie in Z.O.-Azië (pag. 1 en 2)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Vragen van Kamerleden (pag. 3)
- Sport en recreatie (pag. 4 en 5)

„conventioneel wapen” wordt beschouwd. Voor tegenmaatregelen van Chinese zijde behoeven de Verenigde Staten niet bevreesd te zijn.

Communistisch China heeft al wel enkele atoomwapens tot ontploffing gebracht, maar dat betekent nog niet, dat het nu over de mogelijkheid beschikt, het als wapen in een oorlog te hantieren. Maar dat deert de Chinese leiders niet, want de Sowjetunie heeft een arsenaal van kernwapens, dat voor dat van de Ver. Staten niet behoeft onder te doen. En daar schuilt een groot gevaar in. Het is een belangrijk punt in de overwegingen van president Johnson.

Agressiever

De Sowjetunie, die zich evenals de Verenigde Staten grote zorgen maakt over de Chinese veroveringsplannen in Azië, zit meer dan ooit met de Vietnamese kwestie in de maag. Premier Kosygin is persoonlijk naar Noord-Vietnam geweest om te proberen, de leiders te Hanoi aan de conferentietafel te krijgen. Hij trof het bijzonder slecht, omdat op het ogenblik dat hij in de Noordvietnamese hoofdstad was, Amerikaanse luchtaanvallen werden gedaan op militaire doelen aan de Golf van Tonkin. De bedoeling van de Amerikanen was toen blijkbaar, de Noordvietnamese leiders wat toeschietelijker te maken. De luchtaanvallen hadden echter een averechtse uitwerking. Als premier Kosygin al enige kans van slagen had gehad, na de bombardementen was daar zeker geen sprake meer van. Sindsdien hebben de Russische leiders volstaan met het zenden van wapens, die voor de verdediging van Noord-Vietnam tegen luchtaanvallen waren bestemd. Men heeft zich onthouden van beloften aan het regiem te Hanoi, waardoor Moskou in een ernstig conflict met de Verenigde Staten kunnen komen.

De laatste tijd zijn de aanvallen van Russische leiders agressiever van aard geworden, zo zelfs, dat de Amerikaanse ambassadeur, Foy Kohler, zich vorige week genoodzaakt zag een receptie te verlaten, waar de Russische premier Kosygin zich in niet mis te verstane termen uitte over het optreden van de Verenigde Staten in Vietnam.

Zelfde vijand

De Sowjetunie en de Verenigde Staten hebben gemeenschappelijke belangen tegenover wat men kan noemen een gemeenschappelijke vijand. Maar dat zal slechts tot op zekere hoogte het geval zijn. Er kan een ogenblik aanbreeken, waarop men in Moskou wel in actie moet komen, uiteraard tegen de

• Vervolg op pag. 2

SINGAPORE, EEN VRAAGTEKEN

Zowel in Noord- als in Zuid-Vietnam worden vrouwen opgeleid voor de militaire dienst. Hier ziet men een groep vrouwelijke vrijwilligers in de straten van Saigon, de hoofdstad van Zuid-Vietnam.

• Vervolg van pag. 1

Verenigde Staten. Op dat ogenblik wachten de Chinese communisten.

Averell Harriman, de bekwame speciale ambassadeur van president Johnson, bracht onlangs een uitgebreid bezoek aan de Sowjetunie. Tot tweemaal toe ontmoette hij de Russische premier Kosygin. Bij zijn terugkeer in de Verenigde Staten zei Harriman er van overtuigd te zijn, "dat, als het tot het gebruik van kernwapens in Vietnam zou komen, de Sowjetunie ongeacht

het ideologische conflict in de communistische wereld een front zou maken met communistisch China". Hij verklaarde ook te hebben begrepen, dat de Noordvietnamese leiders niet tot onderhandelingen bereid zullen zijn, zolang de Ver. Staten hun bombardementen in het Noorden voortzetten. Hij gaf ook te verstaan, dat Moskou zich niet in het conflict om Vietnam wil mengen en dat de Amerikanen zich beter rechtstreeks met Peking en Hanoi in verbinding kunnen stellen.

Zijn mededelingen demonstrenen ten overvloede de onmacht van Moskou en de grote verlegenheid, waarin de Russische leiders zich door hun Chinese rivalen gebracht weten. Zij laten echter ook zien, waartoe de strijd in Zuidoost-Azië — buiten de wil van de Russen — tenslotte kan leiden.

STALEN bureaus, stoelen, tafels wandstellingen rijwielstandaards Vraagt gratis folder **"MEKA"** **Austerlitz**

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS: f 4.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

in Djakarta berichten gelanceerd over een Indonerisch atoomwapen, dat niet meer lang op zich zou laten wachten. De Indonesische confrontatiepolitiek heeft zoals men zich zal herinneren niet alleen de volledige steun van communistisch China, maar ook die van de Sowjetunie.

In Moskou staat men echter alleen achter Indonesië om te voorkomen, dat president Soekarno de zijde van communistisch China kiest, hetgeen koren zou zijn op de molen van de grote Indonesische communistische partij. Geheel anders zou het evenwel worden, als Soekarno zijn kernwapens zou gaan gebruiken als argument in het conflict met de Maleisische federatie.

Singapore

Het uitreden van Singapore uit deze federatie heeft de zaken in dat deel van de wereld nog gecompliceerder gemaakt. Zolang Singapore niet was uitgetreden bestond de zekerheid, dat Engeland de beschikking had over de machtige militaire bases, van waaruit geheel Zuidoost-Azië kon worden bestreken. Toen de Japanners er in geslaagd waren, Singapore te veroveren, was het gedaan met de macht van Engeland in Zuidoost-Azië. De regering van de eilandstaat Singapore heeft nu wel toegezegd, dat de defensieverdragen met Engeland en de Maleisische federatie gehandhaafd zullen worden. Maar de situatie kan in betrekkelijk korte tijd al volkomen veranderd zijn.

Van Indonesische zijde heeft men reeds openlijk verklaard, dat men met Singapore diplomatieke betrekkingen wil aanknopen, als dit staatje een eind maakt aan het bestaan van 'buitenlandse militaire bases' op zijn grondgebied. Nu zal premier Lee Koeang Yew niet onmiddellijk gereed staan om aan de eisen van de Indonesiërs te voldoen.

Per slot van rekening leveren de militaire bases de bevolking van Singapore belangrijke inkomsten. Bovendien zal men er niet veel voor voelen, zich vrijwillig over te leveren aan de willekeur van Indonesië. De ontwikkelingen in Singapore zelf staan echter ook niet stil en premier Lee zal daar rekening mee moeten houden, wil hij zich kunnen handhaven.

Plannen

Nu zijn de veranderingen in Singapore bepaald ook weer niet uit de lucht komen vallen. De Britse militaire plannenmakers hebben al geruime tijd geleden zien aankomen, dat men in Singapore geen 'blijvende stad' had. In samenwerking met Australië en Nieuw-Zeeland wordt dan ook heel serieus gesproken over het verplaatsen van de Britse militaire bases naar Australië. Van daaruit zou — mogelijk in vereniging met de Verenigde Staten — een groot deel van Zuidoost-Azië bestreken kunnen worden. En op langere termijn zou een wezenlijke bijdrage zijn geleverd voor de verdediging van Austra-

lië en Nieuw-Zeeland, tegen het opdringende Aziatische communisme. Dit gaat onnoemelijk veel geld kosten. Dat kan Engeland niet langer opbrengen, zelfs niet samen met genoemde twee Gemeenebestanden. De Britse regering gaat er dan ook van uit, dat het tijd wordt, de verdediging van Zuidoost-Azië tot een gemeenschappelijke zaak van de westelijke mogendheden te maken.

Dit zal voorlopig wel een vrome wens blijven. Niemand voelt er voor, een deel over te nemen van de verplichtingen, die de Amerikanen in het vroegere Indochina en de Britten in hun vroegere koloniën op zich genomen hebben. De oorzaak daarvan is dat de Amerikanen en de Britten in Zuidoost-Azië nog nooit een consequente politiek hebben gevolgd, al was het alleen maar met betrekking tot de 'Indonesische kwestie' en hetgeen daaruit is voortgevloeid. Er kan echter een tijd komen, dat het niet meer opgaat naar het verleden te kijken, maar dat het er op aankomt, zich met de toekomst bezig te houden — voordat het te laat is. **db.**

President Nkroemah van Ghana, die van plan is naar Hanoi te gaan voor het voeren van besprekingen met de Noordvietnamese president Ho Tsj Minh. President Johnson heeft hem verzekerd, dat hij rustig naar Hanoi kan gaan. De Amerikaanse luchtmacht zal maken dat hem niets overkomt.

Indonesië

Dit laatste heeft ook betrekking op de enorme spanningen tussen Indonesië en de Maleisische federatie. We hebben de laatste tijd betrekkelijk weinig gehoord over de zgn. confrontatiepolitiek van president Soekarno. Een van de redenen daarvan is wellicht het feit, dat de 'tweede Bandoeng-conferentie' die te Algiers zou worden gehouden, niet is doorgegaan en dat Indonesië daar geen gelegenheid heeft gekregen, de Afrikaanse en Aziatische landen voor zijn opvattingen ten aanzien van Maleisië te winnen. En andere oorzaak is misschien, dat Indonesië voorbereidingen treft voor een groot-scheepse aanval, zodat we nu in de „stilte voor de storm" zouden verkeren. Een derde mogelijkheid is, dat Indonesië er de voorkeur aan geeft te wachten totdat het over atoomwapens beschikt. Er worden de laatste tijd regelmatig

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1965

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

GELDERLAND

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS, zowel voor WOONKAMERS als voor KANTOREN, ZALEN etc.

FIRMA T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Voor BONTMANTELS naar de BONTSPECIALIST

WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

Houdt u van uw

koeien, kippen en varkens?

Wij ook!

Daarom leveren wij u

rundvee-pluimvee- en varkens-

voeders

Fa. W. H. H. v. d. Born & Co

GRAANHANDEL

Terschuur - Tel. 03426 - 303

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten met jaarlijkse controle voor privé en zaken Assurantiemakelaar L. van den Beukel Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:

Makelaar L. van den Beukel

Laan van Avegoor 8 - Ellecom - Telefoon 4790 (08330)

VEENENDAAL

MAGAZIJN „HET ANKER"

Hoofdstraat 94 - 96 - Veenendaal

Zeer voordelige aanbieding in Terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

Firma W. Nieboer en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW.

GORTSTRAAT 29 - TELEFOON 2720 VEENENDAAL

Voor al uw loodgieterswerk naar FA. JAC. BOUMAN & ZOON

VEENENDAAL, Talmastr. 6, tel. 3001, b.g.g. 3401 Ook voor leveranties van gasfornuizen, gasstellen en sanitair.

Bij de

NUTSSPAARBANK

Kerkewijk 6 - Veenendaal - Telefoon 2198

worden uw spaargelden uiterst solide beheerd en ontvangt u een hoge rente Bovendien verricht zij kosteloos vele diensten

ADRESSEN VOOR

HANDEL EN INDUSTRIE

* * * Nieuwsgaring

De heer Van Lier, lid van de P.v.d.A. Tweede Kamerfractie, heeft in het jongste nummer van het kwartaalblad der werkgemeenschap van r.k. in de P.v.d.A. een artikel geschreven over het partijbestel in Nederland. Dat is op zichzelf geen bijzonders, want velen vóór hem hebben op dit punt hun liedjes van verlangen gezongen. Dat de heer Van Lier poneert: er moet een grote conservatieve en een grote(re) progressieve partij komen en de confessionele partijen dienen te verdwijnen, is ook al geen nieuws. Socialisten en liberalen hebben dit reeds uitenture beweerd. Het is daarom voor ons een vraag waarom het A.N.P. vorige week zaterdag in de radionieuwsdienst uitgebreid aandacht aan dit artikel schonk. Trof dit alles de desbetreffende A.N.P.-redacteur zó dat hij deze hartewensen van de heer Van Lier als nieuws aan het publiek meende te moeten voorzetten? Of gaat de A.N.P.-nieuwsdienst in tijden van vermeende slaptte een „periodieken-parade” worden? Zo ja, dan kunnen wij uit andere tijdschriften een verdediging van de confessionele partijen (uit voorraad) leveren. Het A.N.P. heeft slechts te kijken...

In elk geval lijkt ons de opneming van het bovenbedoelde „bericht” uit een driemaandelijks tijdschrift geen gelukkig voorbeeld van — onpartijdige — nieuwsgaring. Het heeft een rose kleurrijke waar het A.N.P. eigenlijk van zou moeten blozen.

* * * Geen ei van Columbus

De oplossing die de heer Van Lier aan de hand doet is al zo uitgekauwd dat wij er nog nauwelijks commentaar op durven geven. Maar de frisse moed waarmee socialisten en liberalen dit ei van Columbus (één progressieve en één behoudende partij en verder niks!) telkens weer leggen, werkt ook op ons aanstekelijk. Het moet dus maar weer eens gezegd worden: dit is geen oplossing! De mensen van het gesmade „midden” kan niet worden aangewreven dat zij zich in confessionele partijen georganiseerd hebben omdat zij niet voldoende progressief, dan wel niet conservatief genoeg zouden zijn om lid van hetzij de P.v.d.A., hetzij de V.V.D. te worden. Zij hebben wel terdege gekozen. Zij willen nl. hun geloofsovertuiging ook in de politiek voorop stellen in een partij, die datzelfde doet. En aangezien de P.v.d.A. noch de V.V.D. hun die mogelijkheid biedt, zoeken deze mensen een christelijke partij op. Dat is hun goed recht. Wil men die partijen verwijten dat zij daarom noch vlees noch vis zijn in vooruitstrevendheid of wat dan ook, dan klinkt dit eerst overtuigend indien aangetoond kan worden dat iedereen in een liberale of in een socialistische partij over de politieke hoofdpunten eender denkt. De praktische bewijst echter het tegendeel. Niet alleen in diverse buitenlandse partijen, doch ook ten onzent. De P.S.P. is er om de P.v.d.A. in dit opzicht te beschamen, terwijl de telkens opduikende conservatieve partijen de V.V.D. geen manifestatie van liberale eenheid veroorloven.

* * * Morele plicht

Een tuinder in Blerick werd gewond bij het tot staan brengen van een op hol geslagen paard. Drie kinderen ontkwamen daardoor aan een groot gevaar.

De gewonde redder krijgt evenwel geen verzekeringsuitkering, omdat hij vrijwillig risico's heeft genomen. En volgens de kleine lettertjes van de polis valt er dan niets te verhalen. Kleine lettertjes kunnen boekdelen spreken. Zo ook hier.

Zij maken duidelijk dat er nodig een instantie moet worden aangewezen die in gevallen als dit een uitkeringsplicht kan opleggen.

Natuurlijk kan geen enkele polis voorzien in alle situaties, die kunnen optreden.

Sceptici zouden kunnen beweren dat dit vooral geldt voor omstandigheden waarin iemand met gevaar voor eigen leven anderen redt, omdat die blijkens vele berichten steeds zeldzamer voorkomen, met name bij verdrinkingsgevallen. Daarom is het te meer rechtvaardig dat een onpartijdige instantie het juridisch gelijk kan doen wijken voor de morele plicht.

* * * Particulier

Engeland heeft maatregelen genomen tegen de uitvoer naar Nederland van motoren, die ingebouwd moeten worden in voor Indonesië bestemde Friendships.

De Britten zijn bang dat Soekarno deze vliegtuigen gebruikt bij zijn strijd tegen Maleisië.

Twee ironische trekjes vallen bij dit

• Vervolg kolom 4 onderaan

Globaal commentaar

Afmattingsslag

Waar twee klijven hebben beiden schuld. Dit geldt zeker voor de machtsstrijd die sedert 15 juli openlijk in Griekenland woedt. Koning Konstantijn heeft zich van premier Papandreou ontdaan zonder een uitspraak van het parlement en dat is de jonge onervaren vorst op straat ingepeperd. Die „straat” bracht de sluwe vos, Papandreou in één slag zijn populariteit, die wegens prijsstijgingen en andere economische ongemakken tanende was, terug. De 77-jarige politicus heeft dit ten volle uitgebuit.

Eveneens deed dit president Makarios van Cyprus, die door Papandreou de lautste tijd tamelijk kort gehouden was. Deze baardige demagoog zette de Turks-Cypriotische minderheid door middel van een spoed-wetje electoraal buiten spel. Maar terug van dit zijpad naar Athene.

Daar is een afmattingsslag aan de gang. Nadat het „koninklijk” kabinet Novas in het parlement met 167 tegen 131 stemmen weggevaagd was, had de vorst nog een pijl op zijn formatieboog: Stefanopoulos, de gematigde partijgenoot van Papandreou. De nieuwe

favoriet van de koning trapte niet in de put waar Novas in viel. Hij vroeg eerst de goedkeuring van zijn eigen parlamentsfractie. Deze werd hem met 116 tegen 26 stemmen geweigerd. En Stefanopoulos gaf het op. De beide stemmingen weerspiegelen twee feiten. In de eerste plaats de vastbeslotenheid van Papandreou om de macht te heroveren. Maar vervolgens ook de afbrokkelende steun waarop de oude leider kan rekenen. Van de oorspronkelijk 170 fractieleiden heeft hij nog 116 deelhards over. Dat is te weinig om het 300 leden tellende parlement volledig te beheersen. Van zijn advies aan de koning: of ik weer premier, of een zaken-kabinet dat nieuwe verkiezingen moet voorbereiden, kon het tweede deel wel eens in vervulling gaan. Dat zou de koning enig soulaas bieden inzake de steeds meer bedreigde troon.

En voor Papandreou de kans om de gelederen van zijn partij rondom de stembus te sluiten. De vraag is echter of de eenmaal gemobiliseerde straat met zo'n tussenoplossing genoeg neemt.

Stormcentrum Azië

Azië blijft het stormcentrum van de wereldpolitiek. Viet-Nam en Maleisië zijn vaste agenda-punten op vrijwel elke internationale politieke conferentie.

Het opnieuw losgebarsten Kasjmir-conflict tussen India en Pakistan zet deze reeks voort. Het in april begonnen gewapende conflict over de Rhan van Koetsj werd onder Engelse diplomatieke leiding voorlopig bijgelegd door het besluit van eind juni om tot onderhandelingen te komen. Nu is de bom opnieuw in Kasjmir gebarsten. Het is onbegrijpelijk dat een zo door het Chinese communisme bedreigd continent als Azië zich deze interne

conflicten meent te kunnen permitteren.

De Britse diplomatie boekt slag op slag nu na de Singapore-desillusie Pakistan zijn buurland India het mes op de keel zet.

En de Amerikanen die de kastanjes uit de heetste Aziatische vuren moeten halen, zullen weinig aandrang meer voelen om West-Europa wegens onderlinge verdeeldheid te kapittelen. Want de geschilpunten in het vrije Europa zijn zo langzamerhand kinderspel vergeleken met wat de (nog) vrije Aziëten zich achter de rug van hun beschermers veroorloven.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

• Post met Vlaanderen

De heer Schakel (A.R.P.) heeft aan de Minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de Minister kennis genomen van de navolgende passage uit het jaarverslag 1964 van het Algemeen Nederlands Verbond: „uit Vlaanderen werd een klacht vernomen, dat de Nederlandse posteries in hun betrekkingen met kantoren van de Belgische posteries in het Nederlandse taalgebied ééntalige Franse formulieren gebruiken. Hierover heeft het verbondsbureau contact opgenomen met het hoofdkantoor der Nederlandse Posteries. Geantwoord is, dat weliswaar onder het Algemeen Postverdrag 1957 de mogelijkheid bestaat de formulieren van een Frans/Nederlandse tekst te voorzien en men daartoe ook bereid is, doch dat dit belangrijke kosten zou meebrengen, weshalve aan de Belgische posteries is gevraagd te willen billijken, dat de oude formulieren ook voor de toekomst worden gebruikt?”

2. Acht de Minister het juist, dat de tekst op PTT-formulieren, die mede in het postverkeer met Vlaanderen gebruikt worden, niet mede in het Nederlands gesteld is?

3. Indien de vorige vraag ontkennend beantwoord wordt, is de Minister dan bereid ter zake aanwijzingen te doen uitgaan?

• Bezuiniging mogelijk bij het lager onderwijs?

De heer J. A. van Bennekom (A.R.) heeft aan de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1. Zal naar het oordeel van de Staatssecretaris de taak van de hoofdinspecteurs en inspecteurs voor het lager onderwijs worden verlicht door de instelling van een afzonderlijke inspectie voor het u.l.o.?

2. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, is de Staatssecretaris dan van mening, dat de indeling van het lager onderwijs in 4 hoofdinspecties gehandhaafd dient te worden, mede gelet op het feit, dat de vierde hoofdinspectie eerst enkele jaren geleden werd ingesteld en slechts een gering aantal inspecties omvat?

3. Is de Staatssecretaris bereid de mogelijkheid te overwegen de vierde hoofdinspectie, die thans vacant is, op te heffen en de tot dat ressort behorende inspecties te verdelen over de andere inspecties?

Vervolg van 1ste kolom

alles op. In de eerste plaats vergen de Britten thans van de Nederlanders hetzelfde wat ons land, in verband met de Nieuw Guinea-strijd, enige jaren geleden (vergeefs) van Engeland verlangde. En toen ging het om militaire toestellen. In de tweede plaats doet het uitvoerverbod — hoe begrijpelijk ook — wat tragi-komisch aan na Singapore's uitbreiding uit de Maleise federatie.

Fokker, die door de Britse maatregel getroffen wordt, heeft verklaard dat er nu elders motoren gekocht zullen worden. Met andere woorden: de transactie met Indonesië gaat — zij het met vertraging — wel door. Aangezien het hier een order bij een particuliere Nederlandse onderneming betreft, valt moeilijk in te zien hoe de Nederlandse regering haar Britse evenknie zou moeten helpen deze ongedaan te maken. Onze ervaringen van enige jaren geleden vormen ook bepaald geen stimulans om daar nog op uit te zijn.

Dit te meer niet, omdat deze vliegtuigleverantie niet onder de door Nederland verstrekte financiële garanties valt.

Geen motie van vertrouwen voor kabinet Novas

ICARUS VAL

(Uit Het Vrije Volk)

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan
BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoord genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN
Veerlaan 17-23 - Rotterdam

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010 - 242412

SCHUILING GIETERIJENODIGHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO.O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

SCHUDDEN? GOED SCHUDDEN? IDEEAAL SCHUDDEN? GOED BETER EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

GETRON N.V.

Binnenlandse- en internationale transporten.

Partijgoederen — zwaar transport — bulktransport

AMBACHTSTRAAT 4 — SPIJKENISSE

Telefoon 01880-2929. Telex 22642.

„MIEDEMA“ landbouwwagens

„MIETRA“ transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241 *

ZAAZAAD NODIG

Wij leveren prima zaden aan tuinders en landbouwers
Op aanvraag zenden wij u graag onze prijscourant

N.V. JACOB JONG

NOORDSCHARWOUDE - SINDS 1899

Kinderstoelen- en BOXEN FABRIEK

EN KINDERLEDIKANTJES

Kibofa

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar bij de bekende zaken.

HYDRAULISCHE PERSEN

IN ALLE UITVOERINGEN

Circa 400 in Nederland geplaatst

HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU

T. MOOI

Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

PATENT OCEAN KEERKLEP
PATENT OCEAN AFSLUTER
PATENT OCEAN VACUUMSTOP
PATENT OCEAN AEROSTAT

OCEAN N.V. DIEREN
RATELBANDS - MEDIA - TRANSPORT - APPARATUUR

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

*Er moet nog veel werk worden verzet
ten behoeve van*

SPORT EN RECRE

De laatste jaren, beter gezegd de laatste decennia, is de aandacht sterk gericht op de recreatie. De voorzieningen, die nodig zijn om een ieder de kans te geven zich buiten en ook binnen te ontspannen werden in steeds groter aantal aangebracht. Van overheidswege wordt de laatste tijd aan het scheppen van recreatie-accommodaties grote aandacht besteed.

De indruk bestaat dat het A.R. volksdeel politiek gezien niet of in onvoldoende mate positief meedenkt over de recreatieve ontwikkeling van ons land, de provincies of de gemeente. Het is nl. opmerkelijk dat er vanuit onze kring geen publikaties zijn verschenen, die het probleem van de recreatie behandelen. In dit verband kan gelukkig wel een documentatie van de ARJOS over recreatie worden genoemd, die vrijwel gereed is, en waarschijnlijk in september '65 door de clubs gebruikt zal kunnen worden.

Actief meedenken

Zoals gezegd er is onder ons als volksgroep een wat gereserveerde houding ten opzichte van sport en recreatie. Een grondige benadering van uit ons christelijk standpunt is nog niet gegeven. Wel zijn er vele besprekingen en artikelen gewijd aan het onderwerp **zondagsrust en sport, e.g. recreatie**

Dit is natuurlijk wel een belangrijk onderwerp, maar het kan natuurlijk niet gezien worden als de christelijke inbreng bij de gedachtenvorming over sport en recreatie.

Daarnaast moeten we ons wel realiseren dat grote groepen van ons A.R.-volksdeel actief deelnemen aan de sport en recreatie, zowel door de week als op zondag. Naar mijn overtuiging moeten wij dan ook aan de gang met dit probleem. Zowel ieder persoonlijk als de diverse beleidsfiguren zullen actief mee moeten denken hoe we de recreatieve ontwikkeling in ons land in de beste banen kunnen leiden.

Daarvoor zal een positief standpunt ten aanzien van sport en recreatie onontbeerlijk zijn. Dit betekent uiteraard niet dat we het nu overal maar mee eens moeten zijn en dat nu ineens alles maar kan en mag. Maar wel is het noodzakelijk dat we in principe een zekere recreatieve ontwikkeling gewent achten.

Waarom, zo kunnen we vragen is de behoefte aan recreatievoorzieningen de laatste jaren zo toegenomen? Als redenen kunnen worden genoemd de enorme verstedelijking en de stijging van de welvaart. Steeds meer mensen komen in steden te wonen. Daarnaast worden steeds meer mensen in flats gehuisvest. Anders gezegd: er zijn steeds meer mensen die geen tuin meer hebben. We kunnen deze gang van zaken betreuren, maar dat heeft niet veel zin.

Dit beleid moet in feite automatisch tot gevolg hebben dat aan de gemeenschappelijke tuinen (parken) en speelplaatsen en andere recreatieve voorzieningen veel aandacht zal moeten worden besteed. Anders worden onze woongebieden, zoals dat heet, niet meer leefbaar. Er moeten plaatsen in de directe nabijheid van de woningen zijn waar de kinderen kunnen spelen en de ouderen kunnen wandelen e.d. Ook in de stadscentra bestaat behoefte aan speelveldjes, waar ook de kantoor- mensen tussen de middag nog wat lichaamsbeweging kunnen krijgen.

Sportterreinen

Een ieder zal misschien zeggen dat het bovenstaande nog al duidelijk is en toch ook wel zal gebeuren. Op dit gebied zijn goede voorbeelden te noemen, maar het is nog lang niet ideaal. Incidenteel wordt wel wat gedaan, maar in vele gevallen is de groenvoorziening bij de stedelijke ontwikkeling de sluitpost. Dit is ook wel verklaarbaar omdat in een bebouwd gebied de grond erg duur is en het daarom dus enorm kostbaar is om veel groen in het stedenbouwkundige plan op te nemen. De grondprijs kan daardoor enorm stijgen. Toch zal met name de gemeentelijke overheid zich moeten realiseren dat indien er onvoldoende groen wordt opgenomen de zgn. leefbaarheid afneemt. Het is dus een afwegen van belangen en een afwegen van kosten, maar daarbij mogen de kosten niet zonder meer de doorslag geven.

Het bovenstaande heeft betrekking op voorzieningen die voor een ieder toegankelijk zijn, en die liggen in de woonwijken. Daarnaast bestaat er natuurlijk ook grote behoefte in de woongebieden aan speciale **sportterreinen** (voetbal, handbal, tennis enz.) Het gebrek aan sportterreinen is in ons land nl. geweldig groot.

Er zijn in ons land verschillende prognoses opgesteld om de zgn. behoefte aan sportterreinen te bepalen. Daarbij komt men een aantal van ± 1500 sportvelden te kort. Daarnaast mag niet worden vergeten dat indien in een tot nu toe betrekkelijk weinig sportminnende woonwijk mogelijkheden voor sportbeoefening worden gerealiseerd (bv. aanleg nieuw sportpark) de sportverenigingen als paddestoelen uit de grond rijzen. Naast sportterreinen moeten hier natuurlijk ook zwembaden en sporthallen (binnensport) worden genoemd.

Met name de sporthallen komen in Nederland nog maar zeer weinig voor, zodat de binnensporten nauwelijks beoefend kunnen worden.

Buiten-recreatie

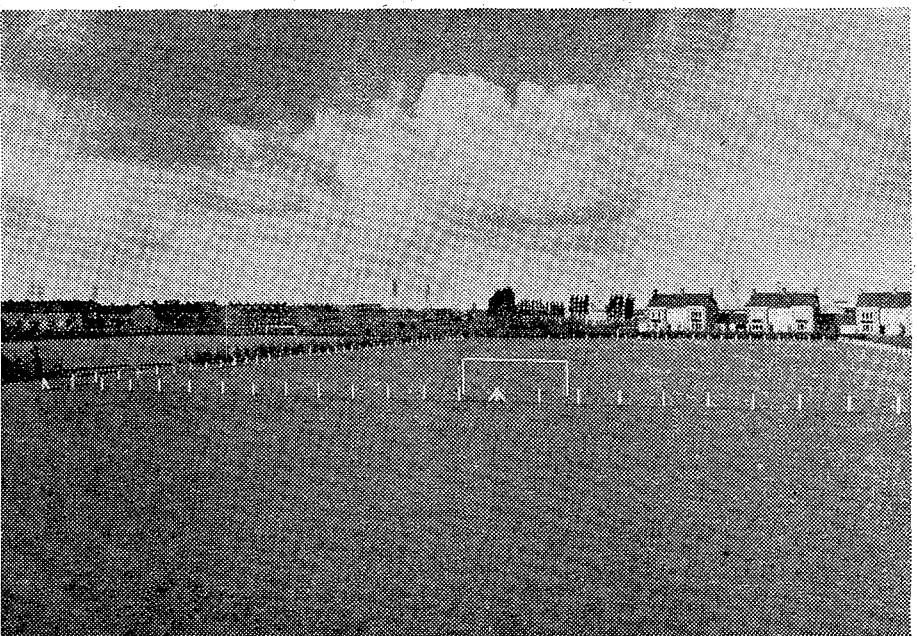
Naast deze sportaccommodatie is er zeer veel behoefte aan plaatsen en

centra waar de recreatie kan worden bedreven. Te denken is aan **kamp- terreinen**, picknickplaatsen, recreatieparken (bossen), recreatiecentra, speeltuinen e.d., watersportmogel- heden en stranden. Ook bestaat er grote behoefte om bestaande natuurgebieden te ontsluiten voor zoekers door middel van wegen, fiets- tuurpaden e.d.

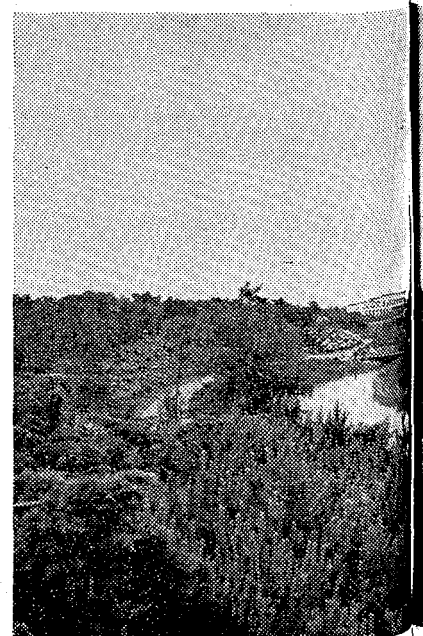
Mogelijk komt bij u al lezende de gedachte op: Is dit nu allemaal nodig? Het kost veel en vooral wat betreft ontsluiting: moeten nu werkelijk mooie natuurgebieden worden ont- ten, zodat daar de rust niet meer vonden kan worden door de natu- minnenden. Naar mijn mening moet we aan bovengenoemde recreatie- voorzieningen zeer veel aandacht s- steden. Natuurlijk niet in deze zin er geen enkel stil en rustig gebie- er overblijft en ten koste van alle ge- den, die uit een oogpunt van natu- bescherming in hun oorspronkelij- staat gehandhaafd dienen te blijve- Maar wel moet het beleid in de ge- den, die mooi natuurschoon hebben op gericht zijn zoveel mogelijk mens- in het natuurgebied te brengen. Dit goede ontsluiting en voorlichting ten de mensen, die zo langzamerha- wat vervreemd raken van de natu- als het ware worden uitgenodigd na- wegwijis gemaakt, om weer de weldadige invloed te ondergaan van een mooie wandeling of een prachtig uitzicht.

Aan de andere kant zijn er ook mo- len, mogelijk zelfs de overgrote me- derheid van de recreatiezoekende- de stad, die graag naar recreatie- gaan. Dus naar plaatsen die door een bezocht worden en waar men verma- en vertier kan vinden. Door wordt zeer laatdunkend over zgn. parken gesproken en gedacht. Ten- moeten we met deze bestaande hoefte rekening houden. Op zich- zijn deze centra niet verkeerd. Daar- een goede opzet van een dergelijk- trum kunnen allerlei aantrekkel- voorzieningen worden samengebra- Hier valt bv. te denken aan de- ling in N-Brabant. Het trekt duize- den bezoekers, die hier op allerlei- bied erg veel genoeg en ontspe- ning kunnen beleven. Juist het deel van zulke groots opgezette re- tie-centra is, dat allerlei attractie- zoals vogelparken, waterski-mogel- heden, kinderspeelplaatsen van gro- se opzet kunnen worden aangebr- In feite vindt hier een ieder wat wil.

We moeten rekening houden met- volkomen verantwoorde wens van- len, dat men veel genoeg scheid- het gezellig samenzijn met veel an- ren.

Sportparken in woongebieden zijn een eerste vereiste bij de uitbreiding van dorpen en steden.

Gezicht op een deel van het recreatie- opzet is het mogelijk een dergelijk

RECREATIE

Waar moet ook nog de aandacht gevestigd worden op het prachtige Amsterdamse Bos. Om werkloosheid te bestrijden is het opgelegd. Maar nu is het een voorbeeld hoe de recreatiemogelijkheden moeten worden gemaakt in de buurt van de bevolkingscentra waar geen bossen meer aanwezig zijn. Het Amsterdamse Bos voorziet in een grote behoefte voor dagrecreatie. Gelukkig zijn er diverse voorbeelden te noemen waar in nog meer jaren werkelijk prachtig werk verricht.

Samenwerken

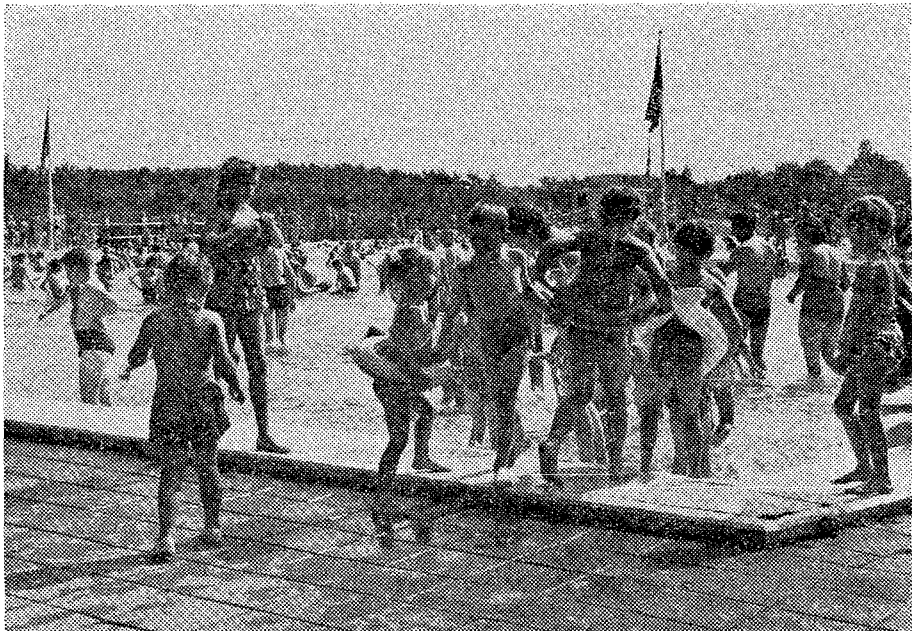
Om te komen tot werkelijk verantwoorde recreatieve ontwikkeling van het land zullen in de meeste gevallen diverse gemeenten moeten samenwerken en een zgn. recreatiegebied moeten oprichten. Met een dergelijke opzet bestaat de grootste kans dat een gebied een evenwichtige recreatieve ontwikkeling doormaakt. Gemeentebesturen hebben hierbij een grote taak, zoals blijkt uit de nieuwe wet op de ruimtelijke ordening. Ook onze A.R. gemeenteraadsleden moeten hier hun verantwoordelijkheid nemen. Met name diegenen, die wonen in natuurgebieden met veel natuurschoon. Het is natuurlijk duidelijk dat er diverse andere belangen zijn. De landbouwbelangen mogen, om maar één belangrijk aspect te noemen, niet worden vergeten. Hier kan bv. genoemd worden dat in ruilverkaveling een gebied ook nog mooi kan zijn.

Onlangs werd er terecht gesteld, dat wij in Nederland een goede verstandhouding behouden de indeling van het landbouwgebied in de eerste plaats de landbouw moet zijn afgestemd. In het begin werd gesproken over de redenen waarom de recreatie-behoefte is toegenomen. Toen werd terloops genoemd, de toegenomen welvaart. Dit komt met name tot uiting in de grotere mobiliteit door auto's, motoren en bromfietzen. Men gaat gemakkelijker naar buiten en verwacht daar dan ook mogelijkheden te vinden, in welke vorm dan ook, om zich te kunnen ontspannen. Daarnaast speelt natuurlijk ook een rol dat door de toegenomen welvaart de mensen meer geld kunnen besteden aan vermaak en recreatie in het algemeen. In watergebieden ontstaat een enorme behoefte aan ligplaatsen voor boten, en aan vaarwater waar met speedboten kan worden gegaan. In de bosgebieden komen steeds meer zomerhuisjes, de zgn. tweede woning. Hier zijn natuurlijk niet zo veel oplossingen voor te vinden, maar voor het beleid moeten deze ontwikkelingen nauwkeurig worden gevolgd. Dit is daarom noodzakelijk, omdat ons land klein is en mede daarom door overheidsorganen regulerend en kanalisierend zal moeten worden opgetreden. Als we niet actief deelnemen aan de verantwoorde ontwikkeling van de recreatie loopt het ons uit de hand.

ir. L. Touwen

Voor actieve sportbeoefening zijn vele speelvelden nodig.

Zwembad in het recreatiecentrum De Efteling (Noord-Brabant). Zowel de ouderen, maar vooral de kinderen genieten op mooie dagen in een zwembad. Foto's: Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij.

Aandacht voor LEE KOEANG YEW premier van de 'staat' Singapore

IK kan met Nehroe wenen als ik bedenken, dat ik beter Engels spreek dan mijn moedertaal. Deze als een zelfverwijt klinkende woorden werden gesproken door Lee Koeang Yew, de man die thans premier van Singapore is. Toen hij zijn hart luchtte was hij als student uit Engeland in zijn geboortestad teruggekeerd. Kort daarop begon hij zijn nationalistische activiteiten, die leidden tot de onafhankelijkheid van Singapore en de aansluiting er van bij de Maleisische federatie, welke laatste deze week helaas ongedaan werd gemaakt.

LEE werd op 16 september 1923 in Singapore geboren als zoon van een welgestelde reder. Zijn grootouders waren uit China afkomstig. Op de scholen die hij bezocht was hij een uitblinker. Na de tweede wereldoorlog stuurden zijn ouders hem naar Cambridge in Engeland, waar hij met succes zijn rechtenstudie afmaakte. In 1951 vestigde hij zich als advocaat in Singapore, in welke hoedanigheid hij al spoedig naam maakte. Met steun van de vakbeweging stichtte hij de Volksactie-partij, een links-georiënteerde beweging. Nadat Singapore zelfbeschikkingsrecht had gekregen ging Lee een steeds belangrijker rol spelen. In 1959 werd hij minister-president.

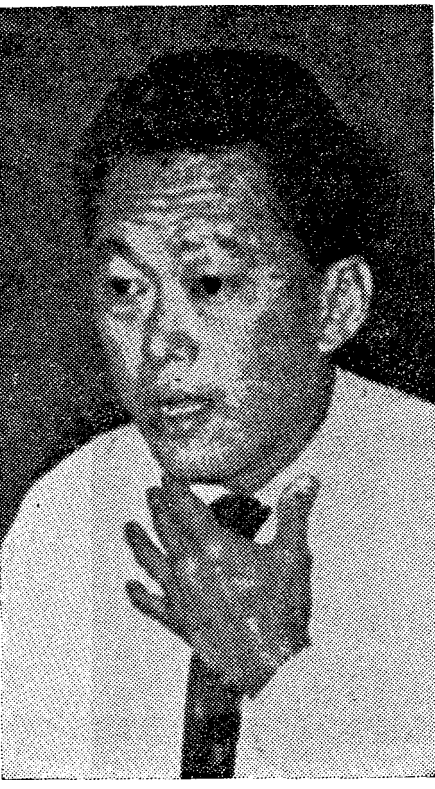
VAN die tijd af streefde Lee naar de vereniging van Singapore met Malakka. Het zat hem echter niet mee, want de regering te Koala Loempoer voelde daar niet veel voor, omdat door de samenvoeging van beide staten de Maleise meerderheid verloren zou gaan.

Een oplossing werd tenslotte gevonden, toen Engeland zijn koloniën op Noord-Borneo onafhankelijkheid verleende, nadat was overeengekomen, dat zij eveneens tot de Maleisische federatie zouden toetreden.

Het evenwicht tussen de Maleise en Chinese bevolkingsgroepen was toen ongeveer hersteld.

DE gebeurtenissen van de afgelopen week hebben bewezen, dat de samenwerking tussen de verschillende delen van de federatie niet van harte tot stand is gekomen. De Indonesische confrontatiepolitiek leidde tot de boycot van Singapore als het grootste handelscentrum van Zuidoost-Azië.

De spanningen binnen de federatie werden als gevolg van de door communistisch gezinde elementen in de stad veroorzaakte onrust met de dag groter. En premier Rachman van de Maleisische federatie betreurde tenslotte, dat hij zijn medewerking had verleend aan de toetreding van Singapore tot de Maleisische federatie. Het (gedwongen) uitreden van het eilandstaatje was er deze week het gevolg van.

ZEIST
UW INTERIEUR
 SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
 EN TOCH NIET DUUR!
FIRMA W. VAN TELLINGEN
 SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

AMSTERDAM
 GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
 is het stoken met de kolen van de
FIRMA S. DOGGER Hzn.
 SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
 ANTRACIET BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

HET GOOI
 Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van
AARDGAS - VERWARMING
 in uw woning door de
EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST
SMEINK & ZONEN
 Larenseweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

W. van HEERDT
 HET ADRES voor rijwielen en bromfietzen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietzen.
 Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
 Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

ZEELAND
Hollestelle GOES
 Machinefabriek en Constructiebedrijf:
 Zaagmolenstraat 1 - Telefoon 01100 - 5540.
 Handelsafdeling:
 Ganzepoortstr. 28 - Telefoon 01100 - 6995 - 6996 en 6387.

- o Floorexvloeren
- o Complete keukens
- o Losse kasten

Prima materiaal voor elk interieur
BOUWMATERIALENHANDEL
A. DE JAGER - TOLHOEK N.V.
 Goes. Filialen: Middelburg - Vlissingen

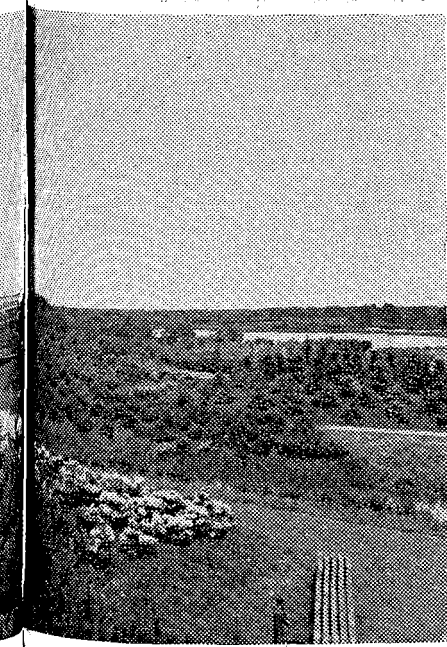
Textiel- en woninginrichting
Magazijn „DE FAAM”
 Kanaalstraat 33, tel. 01183-287, O. en W. Souburg
GRONINGEN

BATS' AUTOBEDRIJVEN BEDUM
 Thedemastraat 9 Tel. 2226 Industrieweg 2 Tel. 2744
VALIANT
SIMCA SCANIA VABIS DODGE
Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
 in roerende en onroerende goederen verzekeringen en hypotheek
 Telefoon 05983 - 360

„Bonte Hoek”
BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)
 Leveranciers aan diverse gemeenten
 Prijzen op aanvraag

sparen...
 CHR. COOP. SPAARBANK
Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)
 Lopenddepot 7 - Groningen - Telefoon 05900-27902 - bij de Kijk in 't Veldbrug
 4 1/4 % (6 maanden opzegging). Spaarrente 3 1/2 %. Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 1/4 %. Spaarrente leden 3 3/4 %. SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

JUTE ZAKKEN
 voor binnenland en export
 EEN VERTROUWENSARTIKEL
Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
 GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
 Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)
 Telegramadres: „Jute” Telexnummer: 53078

recreatiecentrum De Efteling. Door een grootse lijn en mooi en gevarieerd in te richten.

Vraagt uw bakker naar

**TARVO-
BROOD**

 Uw bakker
Uw dokter

ZAKKEN

 Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESP.A.
N.V. G. HAAK
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
 Telegr.: HABAG.
 Import - Export

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
 Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
 GRIENDHOUTHANDEL
 Telefoonno. 01846 - 2156 - 2484
 Hardinxveld -Giessendam

M. C. van Staaveren

 AALSMEER — TELEFOON 4051
 Specialiteit in
 Anjerstekken, Freesiaknollen

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**

 DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
 NOODWONINGEN
 SCHOLEN EN
 KERKEN
 DIRECTIE- EN
 SCHAFT-
 WAGENS
 ETC.
HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD
 TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(70)

Stanton en Cartter bestuurdten ieder rapport nauwkeurig, en hoe meer de beide mannen luisterden en lazen, des te duidelijker werd het hen dat ze stredden tegen twee of drie mannen — of hoogstens tegen een half dozijn — die allen iets te maken hadden met Zuid Maryland of met Baltimore. Het beste nieuws was nog de brief van Sam Arnold aan Booth, waaruit ontegenzeggelijk bleek dat er een samenzwering bestond, dat deze samenzwering al bestond sinds een paar weken, en dat Arnold van oordeel was dat Booth niets moest ondernemen voordat hij iets had gehoord uit „R-d”.

De minister van Oorlog begon onmiddellijk een nieuwe mededeling aan generaal Dix op te stellen.

Stanton was klaargekomen, met zijn derde mededeling aan generaal Dix, en aangezien de door hem vermelde feiten zijn theorie over een „geweldige samenzwering” versterkten, was hij er tevreden over. Om zestien minuten voor vier werd het stuk weggebracht naar Bates.

Generaal-majoor Dix:

De president is nog steeds bewusteloos en hij kan ieder ogenblik sterven. De toestand van minister Seward is onveranderd. Frederick Seward heeft een dubbele schedelbreuk en een gevaarlijke steekwond in zijn hoofd. De verpleger leeft nog, maar zijn toestand is hopeloos. De verwondingen van majoor Seward zijn niet levensgevaarlijk.

Met redelijke zekerheid is nu vastgesteld dat er bij de verschrikkelijke misdaad twee moordenaars waren betrokken en dat Wilkes Booth degene was die de president heeft neergeschoten. De andere was een vriend van hem, wiens naam niet bekend is. Zijn signalement is evenwel zó bekend dat hij nauwelijks zal kunnen ontkomen. Uit een brief die is gevonden in Booth's koffer blijkt dat de moord was beraamd vóór de 4de maart, maar dat de plannen moesten worden uitgesteld omdat de medeplichtige, die de brief schreef, zich terugtrok totdat men verder nieuws zou krijgen uit Richmond.

Booth en zijn medeplichtige kwamen om zes uur gisteravond in de huurstal en later op de avond, omstreeks tien uur of kort daarvoor, haalden ze er hun paarden af. Het schijnt dat ze een paar dagen hebben lopen wachten op een geschikte gelegenheid om hun plannen uit te voeren, maar dat ze om onbekende redenen niet eerder durfden toe te slaan dan gisteravond. Een van hen is waarschijnlijk naar Baltimore gevlucht, maar van de ander heeft men nog geen spoor kunnen ontdekken.

 Edwin M. Stanton.
 Minister van Oorlog.

Dit was om zo te zeggen een definitief communiqué. Toen Stanton schreef: „Uit een brief die is gevonden in Booth's koffer blijkt dat de moord was beraamd vóór de 4de maart,” loog hij. Er stond niets in de brief van Sam Arnold dat in verband kan worden gebracht met de dag van de beëdiging. De brief werd gepost op de 27ste maart. De enige mogelijke manier waarop de minister van Oorlog had herinnerd kunnen worden aan een periode vóór de 4de maart, zou geweest zijn als generaal Augur hem nu had verteld dat Booth en Surratt en Atzerodt waren genoemd in een rapport over een beweerd complot tegen de president, dat dit rapport was uitgebracht vóór de 4de maart (door ka-

pitein Gleason na zijn onderhoud met Wiechman) en dat het departement van Oorlog zich er niets van had aangehouden.

Stanton had de brief van Arnold voor zich liggen toen hij de mededeling aan Dix zat te schrijven, en hij citeerde deze brief alsof Sam aan Booth zou hebben geschreven dat hij zich terugtrok „toldat men verder nieuws zou krijgen uit Richmond.”

Wat Arnold in werkelijkheid schreef, was: „Ik zou de voorkeur geven aan je eerste voorstel: „Ga eens informeren hoe de zaak wordt opgenomen in R-d...” Deze onjuiste aanhaling moet opgezetelijk geweest zijn, want er is een hemelsbreed verschil tussen: gaan informeren hoe een bepaalde zaak wordt opgenomen in Richmond, en een plan uitstellen totdat men verder nieuws krijgt uit Richmond.

Stanton maakte ook andere, minder belangrijke fouten bij het citeren van de brief, maar dat waren hoofdzakelijk fouten die duiden op een onjuiste beoordeling. Stanton geloofde nu dat Booth en Arnold de schuldigen waren, en aangezien Arnolds brief was gedateerd in Hooktown, Balto., Co., gaf de politie in Baltimore bevel Samuel Arnold op te sporen en hem te arresteren in verband met de moordaanslag op Seward. Arnold had een baantje gekregen als bediende in een van de bastions van het departement van Oorlog: Fortress Monroe in Virginia.

Gelijktijdig begon Stanton ervan overtuigd te raken dat Booth uit Washington was ontsnapt, en naar aanleiding van de rapporten die hij had gekregen over de activiteiten in Surratts House liet hij kaarten brengen en belegde een conferentie met enige hoge officieren.

Het was laat en bijna bespottelijk om nu nog de tralies van de stad te gaan onderzoeken, maar men deed het in ieder geval. Militaire rapporten uit het noorden, het westen en het zuiden toonden aan dat niemand die ook maar op Booth leek een van deze wegen was gepasseerd. Alle uitgangen van de stad werden gecontroleerd, en de enige onbeschermd, onbewaakte en ongecontroleerde uitgang was die naar het schiereiland dat Zuid Maryland werd genoemd.

Een van de officieren herinnerde de minister eraan dat het eenogige paard was aangetroffen in East Capitol, vlak bij de weg naar Navy Yard Bridge en Zuid Maryland. Als Booth via deze weg was gevlucht, aldus de militairen, moest hij nu in dit gebied zijn opgesloten, tenzij hij kans zag over te steken naar Virginia. De grootste kans om de voormalige kroonkolonie binnen te komen had hij in de buurt van Piscataway, Maryland, of bij Indian Head. Stanton vroeg om een portret van Booth, en men haalde er een uit het archief van Ford's Theatre. Het was een portret van Edwin Booth.

Er werd een cavalerie-afdeling uitgezonden om het gebied rondom Piscataway te doorzoeken. Als er sporen zouden worden ontdekt moest het departement van Oorlog onmiddellijk telegrafisch op de hoogte worden gesteld. De afdeling stond onder bevel van luitenant David D. Dana, een jongere broer van de vice-minister van oorlog. Hij had opdracht gekregen te patrouilleren langs de weg van Piscataway naar het noorden, naar het zuiden tot Accokeek en naar het noordoosten tot Surrattsville.*) Piscataway was een geschikt uitgangspunt voor een dergelijke verkenning. Als Booth niet werd gevonden in dit gebied en er ook niet was gezien, zou hij waarschijnlijk op weg zijn naar Annapolis of Upper Marlboro. Of — maar dat kon Stanton zich bijna niet voorstellen — lag hij hier midden in Washington te slapen.

*) Op moderne kaarten wordt Surrattsville meestal Clinton genoemd.

(wordt vervolgd)

AALTEN EN OMGEVING

 Voor een echt gezellig home,
 helpt u Houwers uit de droom!

HOUWERS' Woninginrichting

 Landstraat 39 - Telefoon 2628 - Aalten
 DE ZAAK, DIE VOOR GEZELLIGHEID ZORGT

 Voor alle werkzaamheden
 in het Bouwbedrijf
 moet u zijn bij

**G. W. PRANGE
AANNEMERSBEDRIJF**

 Haart 30-1 - Aalten
 Telefoon 05435 - 267

 PERIODIEKEN - CIRCULAIRES - CONVOCATIES
 PROGRAMMA'S - REGLEMENTEN - CATALOGI
 Copieerinstelling en Kleinoffsetdrukkerij

A. J. WIKKERINK

Bredevoortsestraat 23, Aalten, tel. 05437: 2821

 Uw adres voor een goede bromfiets of fiets
 Uitsluitend de betere merken
 BATAVUS - GAZELLE - ZUNDAPP

FIRMA W. HEINEN JOH.ZN

Bredevoortsestr. 8 - Tel. 05437-2205.- Aalten

 Voor levering van Gaskachels - Comforen
 Geisers - Fornoizen
 Petroleumstellen en Kachels
 houden zich beleefd aanbevolen

A. J. WIKKERINK & ZOON

Telefoon 05437: 2572 - AALTEN

PIANO- EN ORGELHANDEL H. VELLEKOOP
„MUSICA”

ALLE REPARATIES

HOGESTRAAT 35 - TEL. 05437-2581 - AALTEN

**LANDBOUWCOÖPERATIE
ALLES VOOR DE BOER**

Maar ook veel voor anderen

 Coöperatieve Landbouw Vereniging
 Telefoon 05437 - 2761
 Aalten

Wasserij „DE SLINGE”

Wil de taak van de huisvrouw verlichten

Willemstraat 9 - Aalten - Telefoon 3016

Een sleutel tot een rijker leven met een

SPARTA-BROMFIETS

In alle modellen en kleuren bij

G. J. Stronks

Gediplomeerd hersteller, LINTELO, tel. 256

Een BELANGRIJKE uitgave

 Dr. A. HOOPERWERF:
PROTESTANTISME EN PROGRESSIVITEIT - f13.50
 De auteur, wetenschappelijk medewerker aan de V.U. te Amsterdam, tracht in dit boek o.a. de huidige plaats der Protestanten in het Nederlandse politieke landschap te bepalen. Een actuele vraag, mede in verband met de jongere generatie.
BOEKHANDEL DE GRAAFSCHAP
 Telefoon 05437 - 2838 - Landstraat 19 - Aalten

FA. KOLENBRANDER & ZOON

 Wij verzorgen al uw **TIMMERWERK**,
 zowel nieuwbouw als reparatie

LANDSTRAAT 2a - BREDEVOORT - TELEF. 238

**NIET DUURDER, MAAR BETER
IS ONS DEVIES**
KLOMPENFABRIEK HOUWER

 Aalten - Telefoon 05437-2994
 Bredevoort
 Dinxperlo

Alle soorten textiel levert u

„DE CLAUS” TEXTIEL

 Aalten - Keizersweg 18 - Telef. 05437-3115
 OOK VOOR CHEMISCH REINIGEN, STOPPEN,
 DEKENS EN MATRASOVERTREKKEN
 Gratis halen en bezorgen.

KEMPERS' ZELFBEDIENING

Hogestraat 4 - Tel. 05437-3041 - Aalten

 Het kwaliteitsadres voor groente en fruit.
 Specialiteit: **FRUITMANDEN** en **FRUITSCHALEN**
FIRMA WESSEL WIKKERINK & ZOON

Bredevoortsestraat 45 - Aalten - Tel. 05437-3082

 Het adres voor
 nieuwbouw en onderhoudswerken
SPECIALITEIT IN SCHOORSTEENMANTELS
**KINDERWAGENS, KINDERLEDIKANTEN,
BOXEN, WIEGEN, ROTANMEUBELN**
HET BABYHUIS HOUWERS

Haartsestraat 16 - Tel. 05437-3072 - Aalten

het beeld
der
va-
de-
ren
1915

• Kermis

Wanneer een halve eeuw geleden de protestants-christelijke partijen in een gemeenteraad de meerderheid verwierven, dan was vaak een der eerste maatregelen de afschaffing van de kermis. Soms stemden ook socialisten voor zulk een voorstel, met name als zij geheelonthouders waren. Want de kermissen leidden tot veel uitspattingen. Toen in 1914 de Wereldoorlog uitbrak (de Europese oorlog zei men toen meestal) werd in tal van gemeenteraden besloten in elk geval ditmaal géén kermis te houden. De toestand was te ernstig. Maar toen de oorlog een jaar had geduurd, herleefde in tal van gemeenteraden de strijd over de vraag, of men al of niet kermis zou houden. Daarbij speelde ook een rol, dat de plaatsen voor mallemolens, schiettenten etc. op de kermis door de gemeente werden verpacht en een niet onbelangrijke bron van inkomsten voor de gemeentekas vormden.

Ook in het rode Zaandam, waar de socialisten de meerderheid hadden in de raad, kwam de kermis aan de orde. Het Volk gaf het volgende verslag:

„Hierna komt de kermis aan de orde. Door de voorzitter wordt meegedeeld, dat het adres, om de kermis niet te houden, is ondertekend door ongeveer 2400 meerderjarige personen. De heer Baas (a.r.) zegt, dat ook nu nog het woord van de heer Duys geldt, dat het niet aangaat kermis te vieren op de graven van duizenden lijkten. Hierna voeren stuk voor stuk vier christelijke heren het woord. Ook de socialisten laten zich niet onbetuigd, achter-eenvolgens voeren Prins, Kuyt, Borsjes, Duys e.a. het woord. De laatste gaat in op de argumenten van de heer Van der Veen, als zouden de arbeiders, waarvan nog steeds een groot deel moet worden onderhouden door het steuncomité, de verleiding van de kermis niet kunnen weerstaan en uitgaven zouden doen, welke niet verantwoord zijn. Hij wijst er op, dat de bezittende klasse, trots de toestand waarin wij verkeren, zich geen pretje ontzegt. Zelfs de rijken uit België en Frankrijk, die zich gedurende de oorlog in ons land hebben gevestigd, zien we genieten van al wat ons land hun biedt. Alleen voor de arbeiders moet het leven zo sober mogelijk worden gemaakt.

Nadat over dit onderwerp 18 redevoeringen van voor- en tegenstanders zijn gehouden, zegt de voorzitter, dat zo wordt besloten de kermis niet te doen doorgaan, dit betekent een vermindering van inkomsten van 12.000 gulden, welke dan weer op andere wijze moeten worden gevonden. Hierbij moet in het oog worden gehouden, dat ook op de haven minstens een tekort van 50.000 gulden zal zijn. Ook de armbesturen hebben thans enorm veel meer nodig dan in gewone omstandigheden. Zo dit in het oog wordt gehouden is het te begrijpen dat B. en W. niet kunnen meegaan met het voorstel, de kermis niet te doen doorgaan.

Hierna wordt het voorstel met 9 tegen 8 stemmen verworpen. Alleen onze partijgenoot Van Bohemen stemt voor het voorstel op grond dat de kermis het drankmisbruik bevordert”.

De laatste tijd wordt Dr. Berghuis in de mond gelegd dat de ARP een linkse partij is. Dat de impulsieve burgemeester van Wageningen, Mr. De Niet, lid van de Eerste Kamer, hem „zô'n eerlijke jongen vindt” mag dan balsem op de gewonde tong zijn, het neemt niet weg dat een misverstand meer en meer rijst. Een tegenspraak van de heer Roolvink over dat links en rechts bracht ook al geen duidelijke verklaringen van de plaats: of links of rechts.

Als wij ons goed herinneren kwamen, kort na de uitspraak van Dr. Berghuis over dat links en dat rechts al direct „koppen” in de krant, waaruit te lezen viel: „De ARP is een linkse partij”. En sindsdien zijn de stokebranden eerder toegenomen dan kleiner in getal geworden.

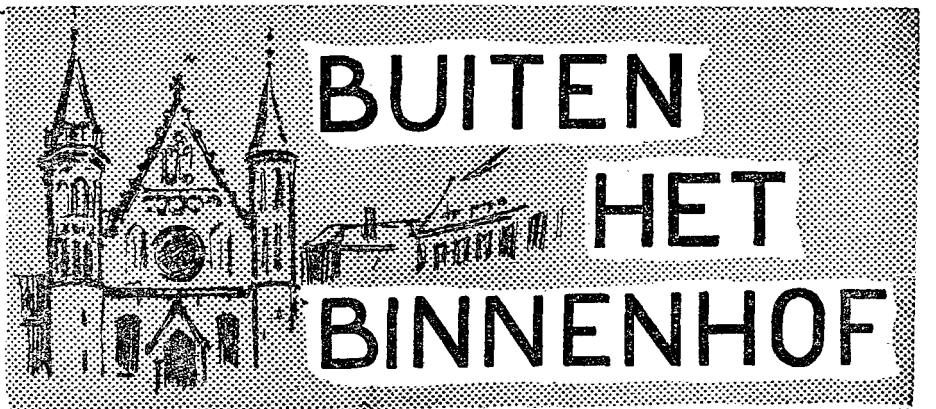
Wat heeft de voorzitter van het C.C. nu precies gezegd? Het was op het najaars-partijconvent, 31 oktober 1964, dat Dr. Berghuis zei: „Waar staan wij nu als ARP in het totaalbeeld van de Nederlandse politiek? In de politiek wordt vaak de onderscheiding gemaakt: rechts-links. In het Nederlandse partijen-patroon met zijn confessionele en niet-confessionele partijen is steeds, vooral voor de oorlog, de onderscheiding rechts-links daarop toegepast. Aan de hand van dit criterium is de Anti-Revolutionair partij samen met de CHU en de KVP, rechts en zijn socialisten en liberalen links. Wij voor ons achten dit onderscheidingskenmerk van wezenlijk aard en wij houden, voor wat onszelf betreft, daaraan vast. In andere landen, waar men het Nederlandse organisatiepatroon niet kent, wordt de onderscheiding rechts-links toegepast op de begrippen conservatief-vooruitstrevend.

En na de oorlog is dit criterium, mede als gevolg van de zogenaamde „doorbraak” gedachte ook door onze Nederlandse politieke verhoudingen gaan heenspielen en wordt het althans gehanteerd. Voor onszelf hebben wij het onderscheidingskenmerk vooruitstrevend-conservatief altijd afgewezen als een kenmerk van niet-essentiële aard. Het blijft naar onze mening aan de oppervlakte. Maar daarom kan het geen kwaad om het eens op onszelf toe te passen. En dan is het goed te stellen dat in die zin genomen de ARP van huisuit (ik denk aan figuren als Kuyper en Talma) maar niet minder in de benadering van de politieke vraagstukken van vandaag SOCIAAL gezien, zowel nationaal als internationaal, LINKS is.

Dat sociaal-links hebben wij niet van de socialisten overgenomen en het betekent ook niet dat wij nu in het schuitje van de socialisten gaan zitten. Want het de zwakkere beschermen en helpen is wezenlijk iets anders dan de socialistische „van de wieg tot het graf”-gedachte.

Overigens is het in zekere zin veeleer zo, dat de socialisten, toen zij het Marxisme hadden losgelaten, qua opzet op het terrein van de sociale wetgeving veel hebben overgenomen, wat in de oorsprong uit de anti-revolutionaire koker kwam.”

Tot zover Dr. Berghuis.
Wat is nu essentieel in dat gedeelte van zijn rede?
Ten eerste dat hij aan de Nederlandse onderscheiding

BUITEN
HET
BINNENHOF

rechts-links wezenlijke betekenis hecht en daarbij stipuleert dat de ARP een rechtse partij is.

Ten tweede dat hij de onderscheidingskenmerken conservatief en vooruitstrevend, in de vertaling rechts-links, afwijst als niet essentiële kenmerken.

Maar wil men die kenmerken toepassen op de ARP dan is in die zin de ARP vooruitstrevend en dus links, sociaal gezien!

Onzes inziens is dit duidelijke taal. Nu behoeft men het met die uitspraak niet eens te zijn, maar dat is iets anders dan op de ARP het etiket, linkse partij te plakken. Om welke reden doen sommigen dat nu? Omdat de heer Berghuis dat zelf gezegd heeft!

Doch zo is het niet. De heer Berghuis heeft niet gezegd dat wij een linkse partij zijn en het is derhalve onbillijk hem dat telkens weer in de mond te leggen.

Het is overigens wel interessant op te halen dat in 1877 dat links en rechts maar dan in andere zin, ook een rol speelde in de A.R. richting. De toenmalige kleine luiden wisten drommels goed wat dr. Kuyper met droite en met gauche bedoelde. Die begrippen waren hun niet vreemd. Nu had dit rechts en links ook te maken met de kerkelijke gezindte.

In de Standaard van 2 juni 1877 verscheen deze drierstar van Dr. Kuyper:

Droite en gauche
Men dicht ons de bedoeling toe, om aan de rechterzij van onze richting het recht op den naam van Antirevolutionair te betwisten.

Wij dachten noch denken er aan. Slechts hiertegen komen we op, dan men het Conservatisme, omdat het in een kerksch en belijdend man wordt gevonden, voor de politieke geloofsbelijdenis van de droite onzer richting aanziet.

Nog onlangs wezen we er op. Het optreden eener deugdelijke droite zou uitnemend zijn.

Wat men tot dusver er voor uitgaf, is het niet.

William Graafland

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

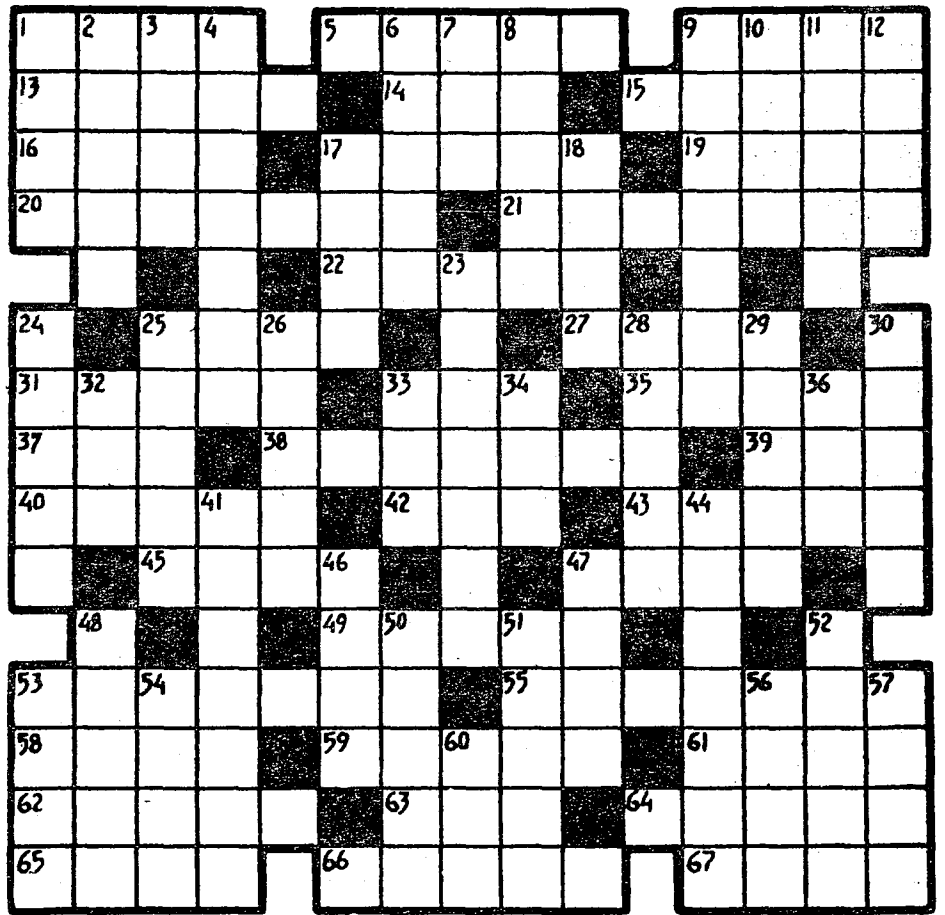
Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 10
's-GRAVENZANDE

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. haak; 5. snavel; 9. speel; 13. ramen; 14. voorzetsel; 15. deur; 16. dierlijk lichaamsdeel; 17. vaartuig; 19. speech; 20. wapen; 21. kamer; 22. wal; 25. gedachte; 27. spat; 31. lengtemaat; 33. vaartuig; 35. kruisboog; 37. wereldtaal; 38. opvallend; 39. zoogdier; 40. zaadje; 42. plant; 43. echtgenote; 45. ontsteking; 47. kleipap; 49. beroep; 53. slaapkamerattribuut; 55. rantsoen; 58. gewoonterecht; 59. zoom; 61. bundel; 62. rivier; 63. kloosterzuster; 64. drinkgerei; 65. vuil; 66. kwetsuur; 67. vaartuig.

Verticaal: 1. stoeltje; 2. spoorweg; 3. broertje of zusje; 4. rivier; 6. verdieping; 7. wekker; 8. korte bul; 9. zonder omhaal; 10. botterik; 11. opdracht; 12. loot; 17. antilope; 18. taal; 23. handel; 24. jacht dat berichten overbrengt; 25. afgod; 26. industriëleplaats; 28. logeergelegenheid; 29. net; 30. bol; 32. boomkikker (letterkeer); 33. behoeftig; 34. geldla; 36. belofte; 41. lijst; 44. onderhoud; 46. tocht; 47. hut; 48. lawaafabriek; 50. ongevouwen vel; 51. zoogdier; 52. drinken; 53. lichaamsdeel; 54. bindmiddel; 56. meisjesnaam; 57. graanprodukt; 60. bekeuring.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. teerkost; 5. proost; 9. pikbroek; 10. sirene; 11. ereboete; 12. Lekdijk; 14. blindedarm; 18. waterkanon; 19. graven; 23. brombeer; 24. en-

tree; 25. uiterlijk; 26. dienst; 27. agiteren.

Vertikaal: 1. tapper; 2. elkeen; 3. karbon; 4. sleutelgat; 6. ruiteren; 7. overdaad; 8. trekkamp; 13. inbooring; 15. zwijggeld; 16. straatje; 17. broeders; 19. smient; 20. zelder; 21. draken.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam • Wijnhaven 84 • Telefoon 120325

Leden van de raad

A C H T E R P A G I N A

"HEREN van de raad" was en is misschien nog wel een bekende uitdrukking. Maar wij kunnen die thans niet meer gebruiken, aangezien sinds 1917 ook vrouwen voor het lidmaatschap van de gemeenteraad in aanmerking komen. Wij spreken nu van mannen en vrouwen van de raad, kortom van: de leden van de raad. Om nog even op de vrouwen terug te komen: hun aantal onder de raadsleden is toch bepaald niet groot. Zoals wij vorige week zagen: 508 op de 11.823; dat is dus nog geen vijf procent. En bij de wethouders is het nog minder 26 op 2.155, dus slechts goed één procent. Bij de P.v.d.A. is het percentage vrouwelijke raadsleden het grootst; het komt in de buurt van de tien procent. Onder de R.K. raadsleden, verreweg het grootste aantal, komen de vrouwen nog niet aan de drie procent.

Vereisten

Om lid van de raad te kunnen zijn moet men „de ouderdom van drieëntwintig jaren" vervuld hebben. Dit is de meest jeugdige leeftijd, waarmede men in een vertegenwoordigend lichaam — de gemeenteraad — terecht kan. Voor de Provinciale Staten en de beide Kamers der Staten-Generaal moet men immers twee jaar ouder zijn en dus de leeftijd van vijftientig jaar bereikt hebben.

Men moet verder uit de aard der zaak Nederlander zijn of door de wet als Nederlands onderdaan zijn erkend. Men moet ingezetene van de gemeente zijn. Ook mag men niet van de kiesbaarheid ontzet zijn, noch van de uitoefening van het kiesrecht uitgesloten.

Verder mag er geen bloedverwantschap of zwagschap in de eerste of tweede graad of huwelijk bestaan tussen de burgemeester en de leden van de raad, noch tussen de leden onderling.

Het lidmaatschap van de raad is tevens onverenigbaar met de betrekking van minister, staatssecretaris, commissaris der Koningin in de provincie, lid der Gedeputeerde Staten, Griffier der Staten en ambtenaar, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt (met uitzondering van ambtenaren van de burgerlijke stand en van hen die als vrijwilliger, niet bij wijze van beroep, hulpdiensten verrichten). Dit zijn dus de z.g.n. „incompatibiliteiten", welke men wel eens ten onrechte aanduidt met „incomptabiliteiten".

BIJ de aanvaarding van het lidmaatschap leggen de leden in de vergadering van de raad de eed of belofte af in handen van de voorzitter. De leden stemmen — zoals in elk der vertegenwoordigende politieke lichamen — zonder last of ruggespraak met de kiezers.

De leden van de raad genieten een vergoeding — waar en voorzover de raad het bepaalt — voor het bijwonen van de vergaderingen van de raad zelf, van de afdelingen van de raad en van de raadscommissies.

Vergaderingen

HOE dikwijls komt nu de gemeenteraad bijeen? Het minimum-aantal is in de gemeentewet neergelegd. De raad moet jaarlijks ten minste zes maal vergaderen. En verder zo dikwijls de burgemeester, of burgemeester en wethouders het nodig vinden. En ook zo dikwijls door drie leden (in gemeenten beneden de 20.000 zielen) of door een vijfde der leden (in de overige gemeenten) daarom schriftelijk, met opgave van redenen, wordt gevraagd.

De burgemeester bepaalt dag en uur der vergadering. Hij moet hierbij natuurlijk rekening houden met wat in het reglement van orde voor de vergaderingen van de raad is vastgelegd.

De burgemeester roept de leden schriftelijk op. De oproepingsbriefjes worden — uitgezonderd spoedeisende gevallen — ten minste tweemaal vierentwintig uur vóór het houden van de

vergaderingen, aan de leden van de raad bezorgd, zo zegt de gemeentewet. Overigens zijn er, zeker in de grotere gemeenten, vaste dagen waarop de raad vergadert.

Openbaar

OOK de raadsvergaderingen zijn als regel openbaar. De deuren worden gesloten als een bepaald aantal leden dat vraagt of de voorzitter van de raad het nodig keurt. Daarna moet dan nog de vergadering beslissen of nu inderdaad ook met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

De vergadering van de raad gaat niet door, indien blijkens de presentielijst niet meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden is opgekomen. Dan moet een nieuwe vergadering worden uitgeschreven. Als er ook dan niet voldoende leden zijn, wordt nog eens een nieuwe vergadering uitgeschreven, maar die gaat dan in ieder geval door, ongeacht het aantal leden, dat is opgekomen.

Zoals u wel begrepen zult hebben kan de raad in verband met bepaalde zaken commissies instellen. Wij merken hierbij nu reeds even op, dat volgens een recente wetswijziging in raadscommissies thans ook niet-raadsleden, deskundigen, zullen kunnen worden benoemd.

DE leden van de gemeenteraad worden gekozen voor vier jaar. De nieuwe raad komt bijeen op de eerste dinsdag van september, zoals men kan afleiden uit de Kieswet, waarin is bepaald, dat de raadsleden, na vier jaar gezeten te hebben, aftreden op die dag. Een gemeente kan nooit zonder hoofd zijn, dus de nieuwe raad treedt diezelfde dag op.

Wethouders

OVER de wethouders kan nog het volgende worden vermeld. De wethouders worden voor vier jaar gekozen, dus voor dezelfde tijd als de raad zit. Zij treden tegelijk af op dezelfde dag als de raadsleden aftreden. Dat is ook logisch, want wethouders zijn zelf ook als raadsleden gekozen.

Normaal zit een wethouder dus vier jaar. Maar de raad kan hem (of haar) eerder naar huis sturen. De raad is namelijk bevoegd een wethouder, indien „deze heeft opgehouden het vertrouwen van de raad te bezitten" tussentijds ontslag verlenen. Een wethouder kan ook door de raad van zijn functie vervallen worden verklaard, indien hij die combineert met een ander ambt, dat daarmede volgens de gemeentewet onverenigbaar is. Tenslotte kan dit ook gebeuren wanneer hij zes achtereenvolgende vergaderingen van B. en W. zonder geldige redenen niet bijwoont of wanneer hij weigert bepaalde inlichtingen aan de raad te verstrekken.

Men lette er op, dat men de wethouder natuurlijk alleen als „wethouder" naar huis kan sturen, niet als raadslid, in welke functie hij als gekozen vier jaar zit. In de praktijk zal het overigens veelal zo zijn, dat hij dan ook als raadslid ontslag neemt. De wethouders kunnen ook zelf te allen tijde ontslag nemen.

DE gewone tijd, ter verkiezing der wethouders, is ook de eerste dinsdag in september.

Niet voor alle wethouders in elke gemeente is het wethouderschap een full-time job. Dat hangt o.a. af van de grootte der gemeente, de hoeveelheid te verrichten werkzaamheden en de zwaarte van de portefeuille.

De wethouders genieten een „jaarwedge", welke, de raad gehoord, door Gedeputeerde Staten, onder goedkeuring van de Kroon, wordt vastgesteld.

In ons volgende verhaal willen wij nog nader ingaan op de burgemeester, het college van B. en W., alsmede de secretaris en de ontvanger. Tenslotte komen wij dan nog bij de taken van de drie gemeentelijke bestuursorganen.

Wide

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

VLAARDINGEN

BOOGAARD ELEKTRICITEIT VLAARDINGEN

Telefoon 01898 - 8744

Onderlinge Vlaardingse Begraafenis Onderneming

DIRECTEUR: J. NIEUWSTRATEN
KANTOOR: OOSTERSTRAAT 60
TELEFOON 2828

1e klas materiaal. Billijke tarieven. Rouwkamers en schermen.

Firma A. Van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

Makelaarskantoor

L. P. SPUYBROEK

Westhavenplaats 25 - Telefoon 3880 - Na 6 uur 2661

Koop, verkoop, taxatie
van onroerende goederen

VERZEKERINGEN EN HYPOTHEKEN

C. van der Kooy en Zonen

Emmastraat 143-157, Vlaardingen, tel. 01898-3561-6061
IMPORTEURS VAN gedroogde Zuidvruchten,
Vruchtenconserven, Consumptiegrondnoten
HANDELAARS IN
Amerikaanse tarwebloem en bakkerijgrondstoffen

SCHILDERSBEDRIJF

FIRMA F. J. KLOET & ZOON

Vlaardingen - Telefoon 3276
Spijkenisse - Telefoon 2192

WESTLAND

H. HORTENSUS & ZOON

METSELAARS en
AANNEMERSBevelen zich beleeft aan voor
alle voorkomende werkzaamheden
NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIESTOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 01740 - 48 08

lingerie - korsetterrie

dekker

DE LIER NAALDWIJK DELFT DEN HAAG VOORBURG
Markt 49 Beeklaan 366 Herenstr. 107-109

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
Naaldwijk - Postbus 23 - Telefoon 01740 - 4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten
dienste - Ook uw adres voor doorslagpapier,
cyclostylepapier, enz.

GOUDA

n.v. verenigde brandstoffenhandel

v/h s. d. boonen firma p. de vroedt turfsingel 5 gouda

RIJNSBURG

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½x12½ cm., draaddikte 1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm. Draaddikte 1,5 mm., maaswijdte 17x20 cm., 100 en 120 cm. Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig, dit voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur. Billijke prijzen. Bij grote kwantums extra korting. G. v. Egmond Dzn., Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal, Rijnsburg. Tel. 01718-3476.

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen

o.a. Regen-installaties

Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG

Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De eigendom

DE Here Jezus vertelde eenmaal een gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard. Er waren er bij, die de ganse dag hadden gewerkt. Zij hadden over het loon een behoorlijke afspraak gemaakt met hun werkgever: ieder één penning. Het normale dagloon in die tijd.

Maar de heer van de wijngaard huurde er voor die dag telkens nog nieuwe mannen bij. De laatsten kwamen in de late namiddag. Zij hadden géén contract. De heer had gezegd: zo wat recht is, zal ik u geven.

En bij de afrekening kregen ze allemaal het volle dagloon. Ook zij, die volle dag hadden gewerkt. Dat gaf schele ogen bij hen, die de volle dag hadden gezwoegd. Maar de werkgever zette hen op hun nummer. Zij hadden toch ontvangen wat was afgesproken? En dan is er in de terechtwijzing van de heer een zin, die opvalt: **Of is het mij niet geoorloofd, met het mijne te doen wat ik wil?**

ALS wij die ene zin uit de gelijkenis absolute geldigheid geven, dan wordt hij tot een grondregel voor de eigendom. Dan legt hij vast, dat de eigenaar het onbeperkte beschikkingsrecht heeft over zijn bezit.

In de dagen, waarin de gelijkenis werd verhaald, was dat overeenkomstig het geldende Romeinse recht. Dat maakte de eigendom, niet alleen van dingen, maar ook van mensen, van slaven, vrijwel absoluut.

Volgens het toen geldende recht zei de eigenaar van de wijngaard niets meer dan wat hij overal en tegen iedereen verantwoord kon.

Maar het betekent uiteraard niet, dat dit woord, dat past in deze gelijkenis, nu ook een Christelijke grondregel is voor de eigendom.

Wat de leer zo absoluut kon zeggen volgens het toen geldende recht kan wel worden gezien, in het verband van de gelijkenis, als een heenwijzing naar Gods onbeperkte soevereiniteit, vanwaar Hij een ieder zijn lot toebedeelt, maar het mag niet gelden als de grondslag van de Christelijke opvatting van de eigendom.

DAT men soms tendenties in die richting kan opmerken, komt m.i. niet, doordat deze vraag uit de gelijkenis het uitgangspunt is. Het wordt meer gezien als een bijbelse bevestiging van wat men elders heeft geleerd, nl. — in het Romeinse recht. Want in de tweede helft van de middeleeuwen is dat recht aan verschillende universiteiten in het gekerstende Europa weer met grote ijver bestudeerd.

Juristen genoten van de scherpe onderscheidingen en formuleringen,

vorsten waren verguld met wat dat recht aan steun gaf aan hun absolutistische politiek.

En de ook in ons land sterk gevarieerde en genuanceerde verhoudingen in eigendom en gebruik werden geperst in Romeinse schemata, waar zij kwalijk in pasten.

Laten we eens een duidelijk voorbeeld noemen. De Nederlandse staat is eigenaar van onze duinen en stranden. Hij kan een stuk strand, naakte, kale zandvlakte, verkopen of verpachten.

De Nederlandse staat is eigenaar van de wijde Friese meren en niemand mag er een ton zand uit baggeren, of hij moet dat zand kopen van de staat.

Voordat het Romeinse recht bij ons zijn intrede deed, was dat in vele gevallen ondenkbaar. Woeste gronden en open wateren konden geen eigenaar hebben. Als aan iemands hoeve een aanwas groeide, was die niet van hem, en ook niet van iemand anders. Maar als hij die aanwas ging begreppelen, en

verder gereedmaakte voor cultuurgrond, dan werd hij door die arbeid eigenaar. Want dan was het geen woeste grond meer.

Het open water had geen heer. Het was wel mogelijk, dat een heer recht had op de vis in dat water. Zoals de Papoea's nooit zich gaan aanmatigen,

door H. Algra

dat zij eigenaars zijn van een oerwoud. Maar wel laten zij soms rechten gelden op de wilde varkens in dat oerwoud.

De eigendom bestaat in zulke gevallen nooit formeel en op zichzelf, maar heeft altijd wat te maken met arbeid, gebruik of nut.

Zij was een rijk gevarieerde en beweeglijke zaak, tot zij verstarde in de klem van het geïmporteerde Romeinse recht.

En toen die verstoring er was, konden eigenaars met een schijn van recht de bijbel openen en lezen: **Of is het mij niet geoorloofd met het mijne te doen, wat ik wil?**

HET is van belang, op deze gang van zaken te letten, ook al kon niemand ontkennen dat in de laatste eeuw deze uit het oude Rome afkomstige opvattingen zijn uitgehold.

Er is b.v. telkens strijd over de vraag, of de boerderijen in de Zuiderzeepolders staats-eigendom moeten blijven (in het bezit van „de gemeenschap”, zeggen de socialistische dan graag,

Deze week

- Over de eigendom (pag. 1)
- Actuele commentaren (pag. 3)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Hoort en wederhoort inzake aspecten van de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika (pag. 4 en 5)

maar ten onrechte), of dat zij aan de boeren dienen te worden verkocht.

Wanneer men meer vrijmoedigheid, fantasie en constructief vermogen had, dan zouden hier allicht nieuwe verhoudingen en regelingen kunnen worden gevonden, vrij van de sinds eeuwen vertrouwde constructies, waardoor de absolute tegenstelling tussen beide opvattingen zou verdwijnen. Daarbij is aanknopingsmogelijkheid bij oude vormen en regelingen, die we nu niet meer kennen dan alleen als relictten zoals het bekleemrecht.

MAAR de zaak is van veel wijder strekking. Wijlen dr. W. A. van Es promoveerde al tientallen jaren geleden aan de V.U. over „de eigendom in de pentateuch”. Hij beperkte zich dus tot de vijf boeken van Mozes. Maar het is van belang, wanneer met voorzichtige wijsheid en Christelijk radicalisme eens méér werd gevorst naar wat de bijbel ons leert over de eigendom.

Eenvoudig is dat niet. Vooral niet, omdat het omgaan met je bezit, als rentmeester, iets anders is dan de eigendom zelf, tegenover de staat en tegenover de naaste.

Maar wij kunnen hier, geloof ik, nog veel doen en veel leren ook ten behoeve van discussies, die tegenwoordig soms met warmte worden gevoerd.

De Nederlandse staat... eigenaar van onze duinen en stranden.

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waarde vastekoopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

geen problemen met: **ANTI GEEL tex**
MURAX MUURVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Kent Uw tijd

Geachte redactie,

De man die door elke prot. christ. pol. partij wordt erkend als de grondlegger van de Christelijke partijpolitiek Mr. Groen van Prinsterer, leerde dat wij bij onze levensregelen niet alleen hebben te letten op wat er staat geschreven, maar ook op wat er is geschied. Vooral de geschiedenis van onze A.R. partij is zeer leerzaam. Het woord van Groen waar hij zegt: waar het recht ter sprake wordt gebracht, is geen aanleiding tot nederig verzoek, maar tot billijke eis, werd tot de tweede wereldoorlog in de A.R. Kring niet juist verstaan. Niet dat men het volk achter de Kiezers, ik denk b.v. aan Talma, geheel verwaarloosde, maar het oud liberale individualisme had zijn vergif gespoten ook in de A.R. geleerden.

De geldende opvatting dat alleen hoger geplaatsten in staat waren de belangen van het met de handen arbeidende volk te dienen en te beschermen, heeft onze partij grote schade toegebracht. Dat de socialistische een man als Heldt, de voorzitter van het z.g. neutrale werklidenvetbond in de 2e Kamer brachten, maar de A.R. partij weigerde, Kater de voorzitter van Patrimonium, op een enigszins kans biedende plaats te zetten, heeft de groei van de S.D.A.P. sterk bevorderd en de A.R.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

partij de naam van behoudend bezorgd. Werd in de partij welke zich de partij der „kleine luiden” noemde wel verstaan wat prins Willem I bedoelde toen hij als de edelen hem teleurstelden, zeide: niet wat machtig is naar de wereld, maar alleen wat schuilt onder de kleine luiden heft met mij de banier omhoog van de ere Gods. Waarom ik op deze dingen wijs? Omdat wij weer staan voor een periode van geweldige importantie in ons partijleven. Het gaat om het zijn of niet te zijn. Waarom mag men in de C.H. Kring wel elke gelegenheid aangrijpen om met name onze leidende partijfiguren in een kwaad daglicht te stellen, en moeten de A.R. over de C.H. er het zwijgen toe doen? (zie noot van de redactie). Ik ben niet bereid te zwijgen nu spreken plicht is. Dat deed ik sedert de Kamerverkiezing in 1905 nooit en wil ik ook nu niet doen al zou weer als in het verleden hoon mijn deel zijn.

Toen de professoren I. A. Diepenhorst (A.R.) en G. C. van Niftrik (C.H.) gezamenlijk optrokken, omdat het naar hun mening plicht was om als één partij op te trekken, sloeg Mr. Beernink de schrik om het hart. Ik bekeer niet dat dit de reden was dat hij zijn televisiespel zo speelde dat hij zich buiten spel plaatste, maar dat het genoemde gezamenlijk optrekken daarbij totaal geen rol speelde. wil er bij geroutineerden in de praktische politiek niet in, vooral gezien zijn streven om de A.R. in een kwaad daglicht te stellen dat te pas en te onpas sindsdien werd bedreven.

Wie de rede zowel van Mr. Beernink als van Ds. Oliekens op het laatste congres van de C.H. unie heeft gevolgd, weet dat wij niet behoeven te wachten op een meerderheids besluit van de C.H. omdat vaststaat dat er ook nadien er een C.H. partij komt. Men onderkenne toch het gevaar dat de jongeren het getreuzel moede, zelf het initiatief nemen voor een geconcentreerde partij met al de gevolgen daarvan. Malencroft waarschuwt in zijn gedichtje „Jonge Geestdrift” als volgt:

Veracht de jonge geestdrift niet,
Zij strijdt waar de oude wijsheid vliet,
of wikkend, wegend, nog blijft staan,
tot . . . reeds de zaak is afgedaan.

Past op dat het getij niet verloopt,
en de jongeren u voor een voldongen feit plaatsen. Er moet spoedig een commissie van wijze mannen worden benoemd, voor het zoeken van een naam, welke zowel het beginsel als de prak-

tische toepassing in zich sluit en de kiezers aanspreekt. De verkiezingen naderen.

S.D.

Noot van de redactie:

Dat de A.R.P. en met name ons blad steeds over de C.H. zouden zwijgen, is niet juist. Ons beleid is er daarbij op gericht om in dit opzicht zo zakelijk mogelijk te blijven, ook indien anderen dat niet altijd doen. Waarom wij pogen persoonlijke aanvallen op mede-christenen in een andere partij te vermijden, behoort hier niet te worden uitgelegd. Dat behoort tot de essentie van een partij, die christelijk(e) politiek wenst te bedrijven.

• Begrip gevraagd

In het artikel „Ernst maken met idealen” werd terzijde, doch terecht opgemerkt: „Alleen door wederzijds, maar dan ook wederzijds naar elkaar te luisteren, kan er wezenlijk sprake zijn van overleg en samenwerking!”

Veelzeggend zijn de woordjes „dan ook”. Wie het overleg tussen werkgevers en vakbeweging gevolgd heeft, kan maar tot één conclusie komen: het is ontaard in een kat-en-muis-spel, in touwtrekken, in vergaderoorlog met veel paw-paw, waar de Minister als vredestichter in moest springen!

Als iets niet vlot afgehandeld wordt, dan liggen de vakbondsleiders, als een soort mokkende Achab met afgewend gelaat naar de muur der sociale idealen te staren. Ze kregen niet gauw genoeg hun zin.

In dat stadium begint C.N.V.-voorzitter dhr. Van Eibergen met holle leuzen te schermen als „architectonische wendingen” of „patriarchale vriendelijkheid” van de werkgevers. Of in Utrecht: „Blijkbaar begrijpen de werkgevers nog steeds niet dat het ons de hoogste ernst is, wanneer wij hun vragen nu werkelijk eens te gaan erkennen dat ook werknemers mondige mensen zijn, die recht hebben om mee te praten, wanneer het om zaken gaat, waarmee hun bestaan rechtstreeks is gemoeid!”

Doet ontevreden aan; een crisis-tijd-achtige opmerking!

Men geve acht op het vet gedrukte: alsof grote figuren uit de vakbeweging en uit de politieke partijen vóór dhr. Van Eibergen stil gezeten hebben!

Maar ook: alsof de werkgevers van

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekkings, in te korten.

NU alleen maar uitzuigers zijn; kapitalisten in ongunstige zin! Potentaten, die alleen maar hun mensen laten werken en meer niet!

We zullen het maar voor een open-deur-intrappen houden!

Getuigt alleen niet van begrip, we houden het meer op kortzichtigheid! Frappant vinden wij de reacties van de vakbondsleiders op het rapport van de werkgevers. Men noemde het „teleurstellend”, „negatief” enz.

Ze hebben er uit begrepen, dat de werkgevers de machtsconcentratie van de vakbonden beangstigend vinden!

De waarheid is vaak hard. Het C.N.V. zei: „Daarmee geven wij blijk anno (?) 1965 nog steeds te denken in een geest van klassetegenstellingen!”

Voorwaar: een zonderlinge reactie.

Begripvoller en menselijker vinden we de reactie van dhr. Van der Gun van het N.K.V. naar aanleiding van de bezorgdheid van Minister Den Uyl w.b. de prijsontwikkeling: „Misschien hebben wij met onze looneisen ook wel een bijdrage geleverd. We moeten eerst het slagveld (!) nog eens overzien, voordat we (weer, De V.) aan de bel trekken!”

Zo is het!

Vóór onze maatschappij vervalt tot een brok dirigisme in naam der sociale gerechtigheid, vooruitgang, in naam der vakbonden; vóór de maatschappij verwordt tot een verzameling van machtsconcentraties, is het geboden, dat „een ieder bij zichzelf zal moeten nagaan, of hij wel de JUISTE bijdrage levert om MET ELKAAR te geraken tot een christelijk sociaal verantwoorde maatschappijvorm!” (zie N.G. 31 juli).

Opbouwend-kritisch is beter dan negatief!

Christelijk-sociaal is TEN EERSTE een zaak van geven en nemen!

Eisen is bepaald ONJUIST!

Tenslotte: leven idealen als „overwinst-uitbetaling” en „medezeggenschap” wel bij de werknemers? Wellicht is het aan te bevelen om hierover bij de werknemers (leden) een enquête te houden. Zouden 3 weken vakantie plus een of twee extra-dagen bij feest-

• vervolg op pag. 3

WINTERSWIJK

BARINK

een „begrip” voor
BETER
BROOD EN
BANKET!

Vredensweg 16 - Telef. 2284 WINTERSWIJK

AL UW

Vergaderingen — Feestavonden — Recepties — Diners — Bruiloften, enz. slagen het best in

HOTEL „VICTORIA”

STATIONSSTRAAT 27 — TELEFOON 2167 — WINTERSWIJK
Wij belasten ons ook met de verzorging van uw huiselijke feesten. — „ONZE KOK KOOKT HEERLIJK”

Voor

exclusieve
stoffen

naar

JERSEYHUIS
POORTMAN

Winterswijk, Misterstraat 52
Groenlo, Beltrumsestraat 11

VAN SERVIEZEN

tot kleine cadeautjes is

WEDGWOD

ALTIJD GESLAAGD.

Speciale Kunsthandel

DE AERDEN
KRUJCK

Wooldstraat 41 — Telef. 2236

HET PORSELEINHUIS

WEURDEN 8 — WINTERSWIJK

Is het best gesorteerde adres in

LUXE- EN HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Grote keuze in Thee-, Ontbijt- en Eetserviezen, alle onderdelen los verkrijgbaar. Drinkserviezen van Leerdam. Kop en schotels, leuke houtartikelen, pullen en vazen in aardewerk en kristal, te veel om op te noemen.

KOMT UEENSKIJKEN?

Voor al uw

Verse groente, vers fruit, aardappelen, delicatessen, diepvries en verdere levensmiddelen

blijft het devies
voor kwaliteit naar

DE VRIES

WINTERSWIJK: MISTERWEG 47 en 51
DOETINCHEM: KORTE HEEZENSTRAAT 18

OVERIJSEL

Lederwarenfabriek 'SCHOTA'

ALMELO - TEL. 05490 - 3359

Speciale fabriek van alle soorten Reis- en Boodschappentassen, Kindertassen, Actetassen, School-etui's, Scheer-etui's. Toilet-etui's, etc. etc.

VERTEGENWOORDIGERSBEZOEK OF MONSTERZENDING VRIJBLIJVEND OP AANVRAGE.

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laaressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

Varwijk's Handelsonderneming en

Veevoederfabriek „Salland” C.V.

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 255
FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERKOEKJES - PLUIMVEEKORRELS
Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

NOORD-OOST POLDER

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat

Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmerstraatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-
APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN
GASVERWARMING

Deskundige voorlichting — Vak kundige aansluiting

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

DRENTE

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën,
Hypotheek en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

• Vervolg van pag. 2

dagen (Kerst-verlof) niet meer aanspreken?

En: als een bedrijf verlies lijdt, wat dan? Draagt men dan ook medeverantwoordelijkheid of probeert men elders een heenkomen te zoeken? Of: aanvaardt men dan ook de consequentie: verlies, dan ook het verlies dragen?

Een lichtpunt: de SOCIALISTISCHE Minister Den Uyl ziet de prijsontwikkeling somber in en Minister Veldkamp wil de loonvorming wat vrijer maken! Wie weet komt er nog meer uit de bus!

E. H. DE VOOGD,
Zonnebloem 4, Rhooon.

(Overtuigd A.R.)

• Morele plicht

Hillegom, 13 aug. 1965

Geachte redactie,

Wat pagina 3 betreft onder het hoofd "Morele plicht" in Nederlandse Gedachten van 14 augustus j.l. zou ik erop willen wijzen, dat er wel degelijk een onpartijdige instantie is, die het juridische gelijk kan doen wijken voor de morele plicht.

Dit zijn namelijk de **Raden van toezicht**, door het verzekeringsbedrijf zelf ingesteld voor alle verzekeringsbranches. Deze instanties werken geheel onafhankelijk van de Verzekeringkamer en de wetten op het levensverzekeringbedrijf en schadeverzekeringbedrijf.

Als leden treden hierbij op: een burgemeester, leraren, leden van middenstand en kleinbedrijf, terwijl als voorzitter fungeert een lid van de Hoge Raad.

In het geval dat nu een verzekerde zich gedupeerd voelt, omdat de verzekeraar schadevergoeding weigert op grond van uitsluitingen in de polis, terwijl de verzekerde nu juist een uitkering gerechtvaardigd acht, zoals met het geval van die tuinder in Blerick, kan deze persoon zich tot één van deze Raden van Toezicht wenden met zijn klacht.

Genoemde Raad doet dan — ongeacht het juridische gelijk — de uitspraak of de goede naam van het verzekeringsbedrijf in het algemeen al dan niet geschaad is door de afwijzing der schade van de Verz. Mij.

Wanneer de goede naam van het Verzekeringbedrijf hierdoor nu geschaad is, dringt de Raad van Toezicht bij de betrokken Verz. Maatschappij erop aan alsnog uitkering te verlenen. Mocht zij hieraan evenwel geen gevolg geven, dan wordt de uitspraak vermeld in de vakpers van het verzekeringswezen, waarbij de naam van de betreffende Verzekeringmaatschappij wordt vermeld, die uitkering weigerde.

U zult begrijpen, dat men het zover meestal nooit laat komen en dus wel bereid is haar verzekerde schadeloos te stellen.

De tuinder van Blerick zou ik de raad willen geven zich eventueel te wenden tot zijn agent, die wellicht hem behulpzaam wil zijn tot het indienen van zijn grief. N.N.

• Vietnam

Nieuw-Amsterdam, 31 juli '65

Geachte Redactie,

In Nederlandse Gedachten van 31 juli jongstleden, brengt u verslag uit van het betoog dat dr. Berghuis onlangs in de Eerste Kamer heeft gehouden ter gelegenheid van de behandeling van de begroting van buitenlandse zaken. Ik verzoek u mij toe te staan naar aanleiding van dr. Berghuis' woorden over Vietnam enkele kritische kanttekeningen te plaatsen:

Na te hebben gewezen op de ingewikkeldheid der Vietnamese kwestie en de gevaarlijke situatie waarin de U.S. zich daar bevinden, stelt de heer Berghuis dat "men juist in zulke penibele situaties moet oppassen om een zeker wantrouwen uit te spreken" en dat het in dergelijke gevallen "heel gemakkelijk en zeer goedkoop is om stuurman aan de wal te zijn."

Een en ander als inleiding tot zijn belangrijkste uitspraak in verband met dit onderwerp: "Ik geloof, dat wij van onze kant duidelijk moeten uitspreken, dat wij de Amerikaanse regering in dit alles onze krachtige steun geven."

"Dit alles" slaat op de daaraan voorafgaande opmerkingen van de heer Berghuis betreffende de moeilijkheid van het vinden van een oplossing en de scherpe kritiek waaraan president Johnson bloot staat met betrekking tot zijn zuidoostaziatische beleid.

Berghuis' betoog ademt naar mijn mening een geest van kritiekloos vertrouwen in het Amerikaanse beleid, welke berust op de ontkenning van bepaalde feitelijkheden, die ongetwijfeld ook de heer Berghuis bekend zijn en waarvan ik er enkele wil noemen:

a. Het is — hoogst twijfelachtig of het argument der Amerikaanse motivering dat het in Vietnam gaat om het zelf-

beschikkingsrecht van een volk dat wordt overvallen, juist is. Na de Geneefse akkoorden van 1954 heeft de Zuid-Vietnamese regering de boot weten af te houden voor de daarbij overeengekomen volksstemming totdat zij zich op de overmachtsituatie, de ontstane oorlog, kon beroepen.

b. Vast staat dat de Amerikaanse generalisatie als zou het in Vietnam gaan om de strijd tegen "de communistische Vietcong", een generalisatie die ook in West-Europa met uitzondering van Frankrijk, veelvuldig gehanteerd wordt, de realiteit geweld aan doet.

c. Uit Amerikaanse en Franse bladen en uit verklaringen van Amerikaanse soldaten in Vietnam is bekend dat ook de Amerikanen hier herhaaldelijk akties ondernemen op een wijze, die een flagrante schending betekent van het oorlogsrecht.

De heer Berghuis is naar mijn mening met zijn oordeel over Vietnam al te bescheiden geweest. Bovendien meen ik dat zijn opmerking over de "stuurman aan de wal" een op zichzelf juiste uitspraak, die echter in het betoog van de heer Berghuis wel degelijk functioneel is, natrappen betekent van degenen die minder goed van vertrouwen zijn dan hij en die het evenveel moeite kan kosten nog enige mate van begrip op te brengen voor de Amerikaanse politiek in Zuid-Vietnam, als het de heer Berghuis kennelijk gekost heeft om zijn volledig vertrouwen in deze politiek te blijven stellen.

U dankend voor de plaatsing, hoogachtend,

J. Wemmenhove,
Vaart z.z. 104,
Nieuw-Amsterdam

Onderschrift

De reactie van de heer Wemmenhove stel ik op prijs. Het gaat mij beslist niet om een kritiekloos vertrouwen in het Amerikaanse beleid onder ontkenning van bepaalde feitelijkheden. Het gaat mij erom dat wij ons realiseren dat wat in Vietnam aan de gang is te maken heeft met een algemene politieke strijd in wereldverband waarbij ook onze eigen hoogste belangen in het geding zijn. En dat het tenslotte Amerika is, dat ook in ons belang zijn hand in dit penibele wespennest steekt en er zijn mensen voor inzet. Dat noopt ons tot bescheidenheid en tot vertrouwen.

De erkenning van de feitelijke leiding van de Verenigde Staten in de strijd voor de vrijheid in de wereld sluit uiteraard kritiek op zijn beleid niet uit. Van „natrappen" jegens kritici ben ik mij dan ook niet bewust.

Ik heb wel willen waarschuwen tegen een „trappen" jegens Amerika. Want dat is goedkoop en hoogst onverantwoordelijk.

Berghuis

• Onnodig?

Geachte redactie,

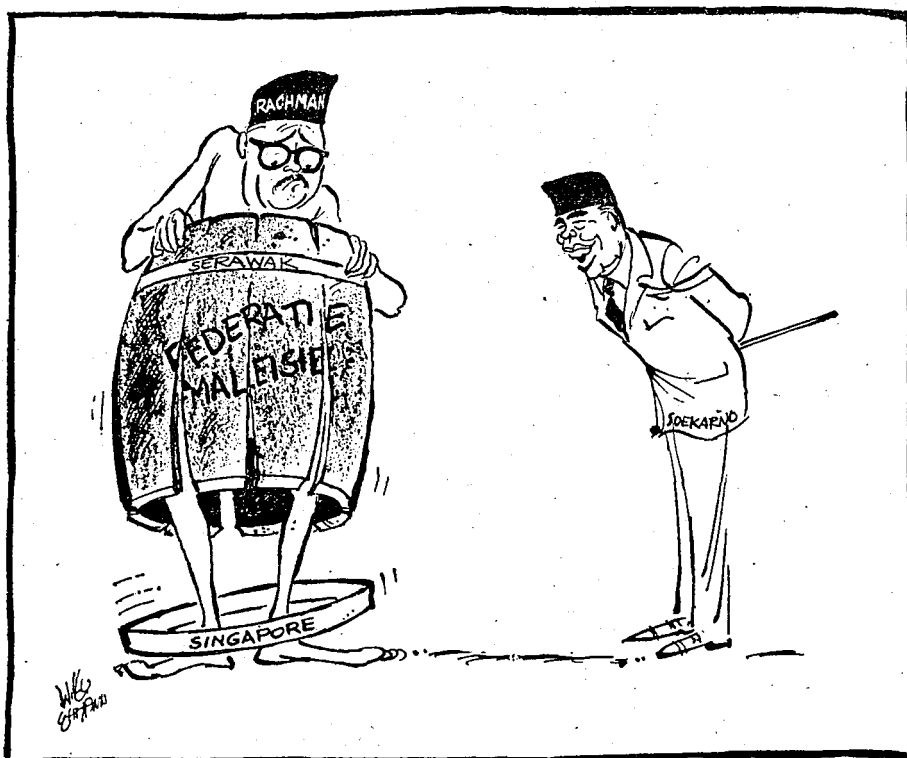
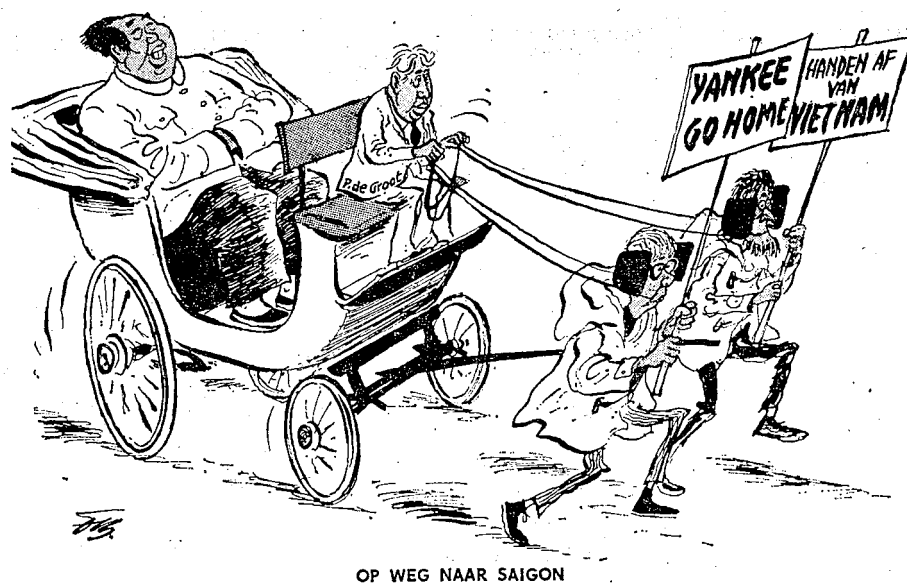
Naar aanleiding van het artikel van dr. Berghuis over het buitenlandse beleid, opgenomen in uw weekblad van 31 juli j.l., wil ik graag het volgende opmerken.

Dr. Berghuis (en zijn fractie!) heeft principiële bezwaren tegen het steunen van een fonds, dat slachtoffers van de apartheid in Zuid-Afrika wil helpen. Volgens dr. Berghuis moet men eerst trachten tot een gesprek met Zuid-Afrika te komen, en dan geen onnodige dingen moet doen, waardoor men onnodig irriteert en wrovel opwekt. Behoort bij die onnodige dingen soms ook het steunen van het fonds? Dat particulieren en kerken het fonds steunen, zou wel goed zijn, maar „wij" als Ned. Regering hebben nu eenmaal rekening te houden met het totale beleid ten opzichte van Zuid-Afrika! Moeten wij voorzichtig zijn, omdat we een kerkelijke en historische verwantschap hebben met Zuid-Afrika? Is het niet zo, dat als wij mensen die lijden, kunnen, wij onmiddellijk moeten helpen?

Dat we ons dan niet moeten afvragen of dit kan, door de banden die wij hebben met de blanken in Zuid-Afrika! Dat het goed is om tot een gesprek te komen, maar ook goed om daadwerkelijk te steunen! Is het verder wel zo dat gevoelens in ons volk ten opzichte van Zuid-Afrika, de Regering er van moet weerhouden te steunen? Wij Nederlanders staan toch bekend als een hulpvaardig volk? Waarom dan afwachten en kijken wat anderen (grote!) Westeuropese landen doen? Hebben wij voor dit alles verantwoording af te leggen tegenover andere landen; Zuid-Afrikaanse kerken en blanken, of welke mensen dan ook? Of alleen tegenover God?

J. P. van Gijzen,
Madeliefstraat 20b,
Rotterdam 21.

(zie ook pagina 4 en 5)

(Uit: Het Parool)

*** Bewijs geleverd

Na enkele weken intensieve propaganda te hebben gevoerd, heeft de TROS 15.000 personen bereid gevonden f 5,— te betalen als contributie voor het jaar 1966. Op grond daarvan kan deze stichting, wier bestuur uit één man bestaat, een zendmachtiging vragen. Er zouden interessante conclusies te trekken zijn uit het feit dat van de honderdduizenden oorspronkelijke sympathisanten tenslotte ongeveer 130.000 personen één gulden aan hun morele steun toevoegden en dat uiteindelijk thans 10.000 mensen het wettig vastgesteld bedrag van f 5,— oprachten. Doch daar gaat het ons nu niet om.

Wij willen slechts vaststellen dat als gevolg van dit bereikte minimum-aantal aan het getals-criterium voor het verkrijgen van een televisie-zendmachtiging voldaan is. Als straks de machtiging wordt verleend, is zonneklaar bewezen dat de TROS in de ether terecht kan. Dan staat ook vast dat de tonnen krantenpapier en de vaten drukinkt, die aangewend werden om ons volk diets te maken dat men wilens en wetens de TROS wilde weren, volkomen verspild zijn. De wet werkt zonder aanzien des persoons.

Reeds eerder hebben we betoogd graag eens bewezen te willen zien dat wij in ons land een werkelijk open radio- en televisie-bestel hebben, mits men aan de (zeer matige) eisen van de wet voldoet. Dat bewijs is volgens de laatste berichten nu geleverd. Daarmee is vooral de deugdelijkheid van het bestel gedemonstreerd.

*** Excessen

Het is begrijpelijk dat de dagbladen soms wat moeite hebben om frontpagina-nieuws te vinden. Er gebeuren helaas gruwelijke dingen genoeg in verre streken van de aardbol, doch de redacties willen daar geen dagelijkse "headlines" van maken. Anders zou de krant van morgen en overmorgen er precies net zo uitzien als die van gisteren en eergisteren.

De laatste weken valt het daarom op dat moorden en overvallen de primeur van pagina 1 krijgen. Liefst met foto's van slachtoffers en situatie-illustraties. Veel vakantie-gangers (en ook anderen) zullen deze zomerse dagen aan het doornemen van hun ochtendbladen (die zijn er het sterkst in) dan ook wel een dubieus genoegen beleven.

Erger is nog de suggestieve werking, die van deze berichtgeving op licht ontvankelijke lieden uitgaat. Menigeen bekruipert het gevoel dat een zo uitvoerig uitgestald excess tot nieuwe vergripen zal leiden. Natuurlijk gaat het er ons niet om het brengen van nieuws tegen te gaan. Maar de vorm waarin het gebracht wordt, is belangrijk. Is er geen aanleiding voor de hoofdredacteurs van serieuze dagbladen om zich hierop eens te bezinnen en eventueel afspraken inzake deze vorm van publiciteit te maken?

*** Provo-publiciteit

Met name de publiciteit rondom de Provo's heeft doen zien dat aan bepaalde excessen veel te veel aandacht wordt besteed. Dit geldt ook voor de televisiemensen, die reportages aan deze vage personages wijden. Een televisie-interview had echter nog dit voordeel dat men er zich duidelijk van kon overtuigen hoe weinig deze nozems te zeggen hebben (dit is juist zo veelzeggend voor de aandacht die aan hen wordt besteed).

Maar al die publiciteit weten ze wel op haar waarde te schatten. In de botsing met de politie kwam één der belhamels op het Amsterdamse plaveisel terecht. Hij had toen blijkbaar geen betere gedachte dan een persfotograaf toe te roepen: "maak een foto". Er zouden vrij wat minder opstootjes zijn indien degenen, die het zware werk van de politie nog moeilijker maken, er niet op konden rekenen dat de publiciteitsorganen in die relletjes dankbare kranten- en zendtijdvulling zien. Ook aan dat ongezonde bondgenootschap zou een eind moeten komen.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus

„Zo slaagt u in één keer"

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

Den Haag en omstreken

Sigarenmagazijn **MATADOR**

L. KORPEL
Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon. 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

DL DRUKKERIJ LAKERVELD

periodieken/catalogi/folders/handelsdrukwerk
uitgever vakblad voor de meubelindustrie

den haag - loosduinseweg 1079 - telefoon 070-392330*

Dordrecht en omstreken

reclame- en handelsdrukwerk

Drukkerij J. de Longte

Schrijversstraat 16-18 - Dordrecht
Telefoon 01850 - 4432

C.V. v.h. Gebr. Harkema

sinds 1948

Johan Staat - DORDRECHT - na 6 uur telefoon 20386
Automateriaal ..... tel. 9429
Gereedschappen 9433
Hang- en Sluitwerk 4303
Zowel voor woning, fabriek of schip:
IJzerwaren 3221
Bevestigingsartikelen 3221

Levering als regel uit voorraad.
Groothandel en fabrieksagent.

THERMO SHELL

voor Centrale Verwarming

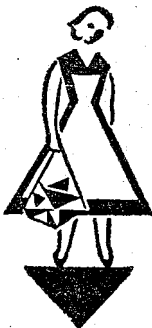
Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's
uitgerust met mobilfooninstallatie!
Geregelde bezorging! Prima Service!

voor
oliehaard
of -kachel

A.v.d. BAN

Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
Telefoon: 01850-5600 b.g.g. 8600

GRAAFSTROOM
melk

in papierverpakking

- ◆ smakelijk
- ◆ hygiënisch
- ◆ gemakkelijk

LiSaPak

aangewezen voor kantine
en school

In prima boter en kaas
steeds de baas

Alle soorten, groot en klein
komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Westeinde 117

Coöp. Landbouwvereniging

Samenco

GIESSENBURG - TELEFOON 01845 - 254

Alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

ZUID-AFRIK

Een brief

Geachte redactie,

Hierbij wil ik ernstig bezwaar maken tegen de inhoud van het artikel van Bas Goedhart „Een stem uit Z.-Afrika” in N.G. van 10 juli en de daarbij geplaatste opmerking van uw redactie.

Ik meen namelijk, dat het de taak van uw redactie was om bij dit artikel de nodige kanttekeningen te plaatsen om daardoor tot een juist beeld te komen. Nu u dit achterwege heeft gelaten, wil ik daar om enige kanttekeningen plaatsen.

Volgens het artikel b.v. mag een ieder zeggen wat hij wil, protesteren etc. Dit is echter niet welgeleegd voor Albert Luthuli, die levend doodgemaakt wordt door huisarrest. Ook niet voor Harold Robert Strachan, die vijf jaar lang dagelijks van zes uur 's avonds tot zeven uur 's morgens in zijn woning moet blijven. Ook niet voor mevr. Brusse, die gemolesteerd werd bij de demonstratie voor de Nederlandse Ambassade in Pretoria. Ook niet voor mevr. Mandela, die haar woonplaats niet mag verlaten, en bij het gaan naar haar werk niet van de hoofdweg mag afwijken. Ook niet voor de „Sunday Times”, die in beslag genomen wordt als het voor de regering onprettige feiten publiceert. Ook niet voor mej. E. A. Tobias, die vijf jaar lang Kaapstad niet mag verlaten en niet mag deelnemen aan sociale bijeenkomsten. Ook mogen grammofoonplaten met vrijheidsliederen niet verkocht worden. Ook het rapport van de Britse raad van kerken over Zuid-Afrika mag niet gepubliceerd worden, omdat het daarin valt onder de wet tot onderdrukking van het communisme. Enzovoort, enzovoort.

Ik kan een heel nummer van „Nederlandse Gedachten” vol schrijven om de feiten genoemd in het bovenstaande artikel te weerleggen, maar wil met het hiervoor genoemde volstaan.

De apartheidspolitiek van Zuid-Afrika is in de praktijk bevoordeling van de blanken en achteruitzetting van alle niet-blanken, Indiërs, Kleurlingen, Bantoes en anderen.

Wie dit christelijk noemt heeft m.i. niets verstaan van de bijbelse boodschap.

Diemen.

Hoogachtend,
E. Rentzenbrink

Een antwoord

Ja, heer Rentzenbrink, er bestaat in Zuid-Afrika vrijheid, volledige vrijheid.

Niemand zal u terwille van uw meningen vervolgen. Ge kunt bij verkiezingen uw stem uitbrengen op vier partijen: Nationale Partij (Regeringspartij), Verenigde Partij, Progressieve Partij, Liberale Partij, P.P. en L.P. staan integratie voor. De L.P. heeft geen enkele zetel in de Volksraad, de P.P. slechts 1 van de 150. Zoals ik zei in mijn artikel, gepubliceerd in N.G. van 10 juli, „Ge moogt kritiseren wie en wat ge wilt, zeggen wat ge wilt, uw stem uitbrengen zoals ge wilt. Maar één ding moogt ge niet: met bommen gaan gooien, ondergrondse samenzweringen voorbereiden om de rechtsorde met geweld omver te werpen. In gemoede: mag dat in Nederland?”

Alleen één partij is sinds 1950 streng verboden: de Communistische. Ook is het bij de wet verboden de doeleinden van het Communisme met woord of daad te bevorderen. Zuid-Afrika weigert standvastig ook maar iets te maken te hebben met een partij of beweging, die openlijk op atheïsme gegrond is.

Toen de C.P. verboden werd, zette zij haar ondermijnende activiteiten voort via mantelorganisaties, zoals de „African National Congress” en de „Congress of Democrats”. De ANC is lid van de OAE (Organisatie voor Afrika-Eenheid). Vrijwel alle Afrikaanse staten zijn daarvan lid, en zij hebben alle 1% van hun staatsbegroting toegezegd om een leger op de been te brengen voor militaire actie tegen Zuid-Afrika.

Ik citeer uit het voortreffelijk boekje van Dr. F. C. Dominicus: „Apartheid een wijze voorzorg”, dat onlangs in Nederland is verschenen: „Tijdens een televisie-gesprek met Afrikaanse gedelegeerden bij de V.N. in New York werd aan één van hen de vraag gesteld, waarom zijn land niet meer aandacht besteedde aan de eigen economische opbouw, in plaats van te streven naar de bevrijding van Zuid-Afrika. De gedelegeerde antwoordde: „U moet goed begrijpen, wij willen Zuid-Afrika bevrijden, omdat wij het willen bezitten. Zuid-Afrika is de schatkist van Afrika. Wij willen deze schatten hebben om onze eigen landen er mede te ontwikkelen”. „De man had er aan kunnen toevoegen: wij willen Zuid-Afrika hebben, omdat het de misschien belangrijkste strategische positie ter wereld inneemt: de enige vrije doorvaartroute tussen Oost en West.

Tegen deze vluchtig-geschetste achtergrond wil ik thans de opmerkingen van de heer Rentzenbrink puntsgewijs onder de loupe nemen.

Luthuli

1. Hoofdman Albert Luthuli. Sinds 1954 is hij President-Generaal van de African National Congress. Hij kan niet beschuldigd worden van directe subversieve actie. Steeds heeft hij geweldloos verzet tegen de overheid gepredikt, tot voor het Hof bewezen is dat de ANC haar politiek van geweldloosheid heeft laten varen. Toen Nelson Mandela, vooraanstaand figuur in de ANC, gearresteerd werd, kwam hij juist terug van een bezoek aan Luthuli. Tijdens het zgn. „Rivonia-proces”

tegen Mandela en zijn negen handlangers werd aangetoond, dat zij reeds ver gevorderd waren met hun plannen tot oprichting van een „Nationaal Bevrijdingsleger”, dat in Zuid-Afrika geheime wapenarsenalen zou aanleggen, waarvoor o.a. 210.000 handgranaten, 48.000 landmijnen, 1500 tijdsmechanismen voor bommen en 144 ton ammonium-nitrat noodzakelijk waren. Als de tijd daarvoor rijp geacht werd zou het „Bevrijdingsleger” over heel Zuid-Afrika in opstand komen en zou een moordpartij op de blanken ontketend worden.

Hoewel de ANC openlijk geweldpleging voorstond, heeft Luthuli zijn President-Generaalschap van de ANC nooit opgezegd. Diensvolgens is hij „ingeperkt”, d.w.z. hij mag zijn woongebied, de Bantoeelocatie Groutville, in Natal, niet zonder toestemming verlaten. Binnen de locatie, een overigens vrij groot gebied, mag hij zich vrijelijk bewegen. Hij heeft een grote suikerboerderij, waar hij een aantal Bantoe-knechten in dienst heeft.

Strachan

2. Harold Strachan. Hij werd veroordeeld tot 5 jaar gevangenisstraf omdat hij a) lid was van de Communistische Partij en b) mensen opleidde in de techniek van de vervaardiging van bommen en plofstoffen. Onlangs is hij vrijgelaten na zijn straf (met remissie) te hebben uitgezeten. Een dag na zijn vrijlating werd hij eveneens in zijn woonplaats Durban „ingeperkt”. Op die ene dag van volledige vrijzijn stond de „Rand Daily Mail” gereed om zijn „onthullingen” over „mensonterende toestanden in Zuid-Afrikaanse gevangenis” op de band vast te leggen.

De aantijgingen, vervat in de door de „Rand Daily Mail” gepubliceerde artikelen, zullen binnenkort in openbare rechtzitting onderzocht worden. Zonder op de merites daarvan in te gaan wil ik er op wijzen, dat publicaties over toestanden in gevangenis, of het nu in Zuid-Afrika, Nederland, Engeland, Amerika of waar dan ook is, altijd „sensatie” verwekken, omdat een gevangenis niet bepaald een vakantiekolonie is.

Maar goed. Ik zou de „Rand Daily Mail” niet graag communistisch willen noemen. Maar wordt de zaak van het Wereldcommunisme door haar publicaties niet bevorderd? Het volgende is een gedeelte uit een beleidsdocument van de Communistische Partij, gevon-

den in het bezit van Jean Midgley, kaderlid van de (ondergrondse) Communistische Partij van Zuid-Afrika. Zij werd in april j.l. wegens voor mijnende activiteiten veroordeeld tot 3 jaar gevangenisstraf.

Het document — dat ter zitting gelezen is — draagt de titel: „for Re-assessment”. Daarin wordt gezegd (ik vertaal uit het Engels):

„De positie van Zuid-Afrika in het internationaal verband is in omstandigheden die ons als communisten te doen staat van groter betekenis, en de zaken zien er voor ons nogal zonnig uit. Vanaf de tijd van de V.N. met 106 stemmen tegen 1 voor heeft dat Zuid-Afrika zijn samenvatting processen laat varen, zijn de aanspraken op Zuid-Afrika in kracht toegenomen. Zuid-Afrika's grootste bondgenoot, Engeland en Amerika, hebben een genegen ons gestemd. Zuid-Afrika's status is nu uit de Wereld-Voedselorgaanen

en
nu
een
vraag

De Redactie van Ned. en Afrika de royaalst moge

Nu stelt de Redactie z

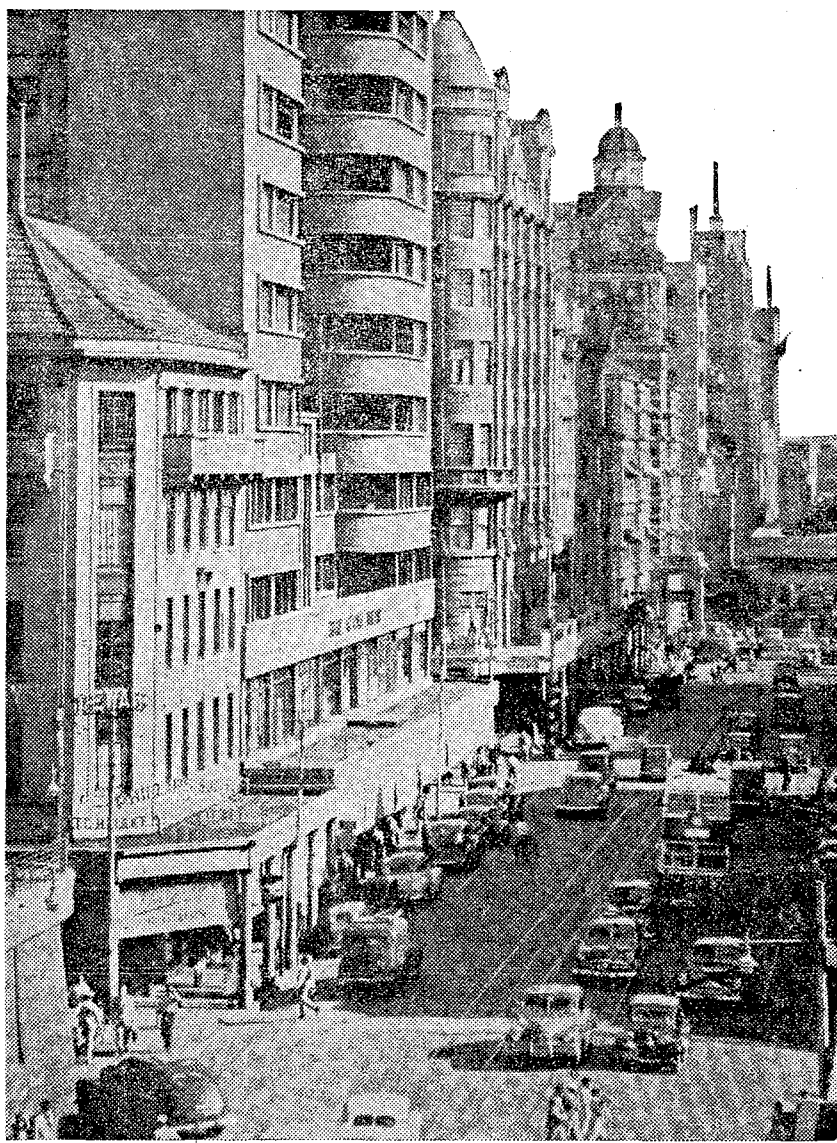
De voorzitter der redac ringen aan een Christelij recht dat gezin te leren opzicht een voorbeeld v

Hoe zou de Overheid liefde en onder gebed

Kan het daar gewoon huis en daarna huwelij waartoe zij behoren?

Op deze vraag wil de menteerd antwoord heb daardar geldende wettelij

Een winkelstraat in Johannesburg

hoor en weder- hoor

gevolgd worden door uitstoting uit de Comité voor de Olympische Spelen en misschien spoedig de Internationale Arbeidsorganisatie. Van enorme betekenis voor ons zal ook zijn de uitverwijding van de Veiligheidsraad, welke gevolgd zal hebben dat resoluties tegen Zuid-Afrika niet langer vrome wensen zullen blijven, maar voor alle landen verplicht zullen worden.

Als wij de gebeurtenissen van de laatste maanden nagaan en zien hoe het gepreparaat over een mogelijke wapenembargo tegen Zuid-Afrika in dat land is omgezet, kunnen wij niet pessimistisch zijn. Als onze mensen lange tijd achtereen rustig en passief zijn, verslapt de aandacht in het buitenland.

Widij moeten daarom voortdurend inlichtingen over binnenlandse gebeurtenissen verstrekken, artikelen sturen en informatie geven over alle mogelijke aspecten van de situatie in Zuid-Afrika. **FORAL OVER DE OMVANG VAN VERTELING EN WREEDHEID**.

Mevr. Brusse

Mevrouw Brusse. Zij is een vriendelijke Nederlandse dame, die zegt als in Zuid-Afrika niet thuis te voelen, doch desondanks al 13 jaar hier woont. Toen zij tijdens de demonstratie van omstreeks 8000 Nederlanders voor de woning van de Nederlandse ambassadeur op haar eentje een te-aandemonstratie hield, zijn haar twee gepandoeken afgenomen. Van „molestadige” en „mishandeling” was evenwel geen sprake. Persoonlijk betreur ik dat a'stit geschied is, doch het is zonder mijn rgnedeweten gebeurd.

Mevr. Mandela

4. Mevrouw Mandela. Haar man is tot levenslang veroordeeld wegens samenzwering tot opstand en moord op grote schaal. Zij is Presidente van de Vrouwenbeweging van de „African National Congress”, een communistische mantelorganisatie. Zij woont in Johannesburg en werkt in een meubelzaak. Maar om te verhinderen dat zij nog verder opruiende activiteit voort moet zij de meubelzaak van haar en woning langs een voorgeschreven weg bereiken. Voor het overige heeft zij binnen haar woongebied volkomen vrijheid.

Geen censuur

5. Inbeslagneming van de „Sunday Times”. Is bij mijn weten nog nooit gebeurd. Geen enkel blad wordt in beslag genomen als het „voor de regering onprettige feiten publiceert (vide Daily Mail). De kranten mogen, zonder enige censuur, publiceren wat zij willen, mits het niet van opruiende en gezagsondermijnende aard is.

6. Mej. Tobias. Van haar weet ik niet. Maar er zijn in Zuid-Afrika meer personen die wegens opruiende activiteit „ingeperkt” zijn, d.w.z. zij mogen niet meer dan één persoon tegelijk ontvangen en niet aan bijeenkomsten van sociale aard deelnemen. Zonder uitzondering zijn ze werktuigen van de Communisten. Als ze gewoon tegen het Regeringsbeleid, apartheid of wat dan ook zouden protesteren, zouden ze niet de minste last ondervinden.

7. Het Rapport van de Britse Raad van Kerken. Dit is vrijelijk in elke boekwinkel in Zuid-Afrika verkrijgbaar.

8. Zgn. „verboden” grammofoonplaten. Elke grammofoonplaat, die in Nederland, Engeland, Amerika of waar dan ook verkrijgbaar is, kan ook vrijelijk in Zuid-Afrika gekocht worden. Alleen praten met openlijk-communistische liederen mogen niet ingevoerd worden. Maar de bekende Amerikaanse „freedom songs” kan men in elke grammofoonplatenwinkel kopen. De Zuid-Afrikaanse Uitsaaiorganisatie weert deze platen evenwel uit haar programma, voor zover zij kennelijk door communistische propaganda ingegeven zijn.

In zijn nummer van december 1964 heeft het Amerikaanse maandblad „American Opinion” een artikel over de „freedom songs” gepubliceerd. In vele gevallen, zegt het blad, houden deze songs niets anders dan communistische propaganda in. De ogenschijnlijk zo onschuldige omwenteling op het gebied van populaire muziek, van „Rock 'n Roll” tot „folk music”, is doorzoeffd van communistische propaganda, in uiterst subtiele vorm. Steeds worden communistische thema's zoals wereldvrede, wereldeenheden, rassen-integratie, eenzijdige kernontwapening, vrees voor oorlog e.d. in verfijnde vorm gepresenteerd, b.v. in „Masters of War”, „Talking World War III Blues”,

„We shall overcome”, „Blowin' in the Wind”, „If I had a Hammer” etc. etc.

Tenslotte moet een staat zich niet verzetten tegen gezagsondermijnende activiteiten? Ziet de Anti-Revolutionaire Partij dan niet meer dat deze activiteiten rechtstreeks voortvloeien uit de Franse revolutie, tegen welke Groen van Prinsterer het Evangelie gesteld heeft? Zal de A.R.P. dan maar zonder protest toelaten dat een eerlijk, Christelijk land als Zuid-Afrika, dat het „Ik zal handhaven recht en gerechtigheid” onverzwakt handhaaft, aan een voortdurende lastercampagne blootgesteld wordt?

Niets verborgen

Niets gebeurt hier in het verborgene. Alle 1628 personen, die zich wegens zgn. „politieke activiteiten” in de gevangenis bevinden, zijn in openbare rechtszitting veroordeeld. Maar reeds als men beweert dat er in Zuid-Afrika „politieke gevangenen” zijn, geeft men blijk de waarheid niet te kennen. Er zijn in heel het land geen politieke gevangenen, maar wel mensen die wegens voorbereiding tot gewapende opstand en gezagsondermijning veroordeeld zijn. Als de Regering en de Justitie niet hadden ingegrepen, zou Zuid-Afrika nu in een slagveld van bloedige rassenhaat verkeerd zijn, oneindig veel gruwelijker dan de Congo. Maar nu heerst er welvaart, orde, rust, MET VOLLEDIG BEHOUD VAN DE VRIJHEID.

Het is niet waar dat „de apartheid-politiek in de praktijk bevoordeling van de blanken en achteruitzetting van alle niet-blanken, Indiërs, kleurlingen, Bantoes en anderen” betekent. „Apartheid” betekent juist dat de niet-blanke, na eeuwen van achteruitzetting, eindelijk deelt in de rechten en welvaart van zijn land. Voor het eerst in zijn geschiedenis weet de niet-blanke wat rechtszekerheid, welvaart, politieke rechten betekenen. De niet-blanken van Zuid-Afrika bezitten in totaal meer particuliere auto's dan er in heel Rusland te vinden zijn. Er zijn geen krotbuurten meer in Zuid-Afrika. Het welvaarts- en ontwikkelingspeil van de Bantoes in Zuid-Afrika valt eenvoudig niet te vergelijken met dat van zgn. „vrije” Afrikaanse landen. En in heel het land valt er geen spoor van „rassenhaat” te ontdekken, al zou dat anders geweest zijn als de Regering de Communisten hun gang had laten gaan.

Nee, als vrije Hollander, als Anti-Revolutionair, voel ik mij in dit vrije, ruime, zonnige, gelukkige land volkomen thuis. En als Hollander, als Anti-Revolutionair, doet het mij diep pijn dat men in patria tot liefdeloos en zo slecht ingelicht over de ware toestanden hier, over dit broedervolk oordeelt. Want het heeft de „erfenis der vaderen”, de „wegen des Heren” getrouw, standvastig, ridderlijk, gelovig bewaard. Bas N. Goedhart

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Een prettig stel vaklu willen u graag

VEILIG VERHUZEN

waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt geen leeg-gereeden kilometers

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10. telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz. ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a VOOR AUTOPORTIEREN GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN. hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

HOLWERDA EN ZONEN

Dokkum - Rotterdam

Voor al uw transporten in binnen- en buitenland

Dokkum: telefoon 05190-2292. Buiten kantoor tijd 2580 Rotterdam: telefoon 010 - 242412

Prins N.V. - Dokkum

(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
  - KOUDGEWALSTE PROFIELEN
  - GEPROFILEERDE BUIZEN
  - GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN
- Telefoon 05190 - 2043

H. STRUIK & ZOON N.V.

Fabriek dekkleden, tenten.

Imp./Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden, elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Tel. 05700 - 13970
D E V E N T E R

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor drinkwatervoorziening
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN

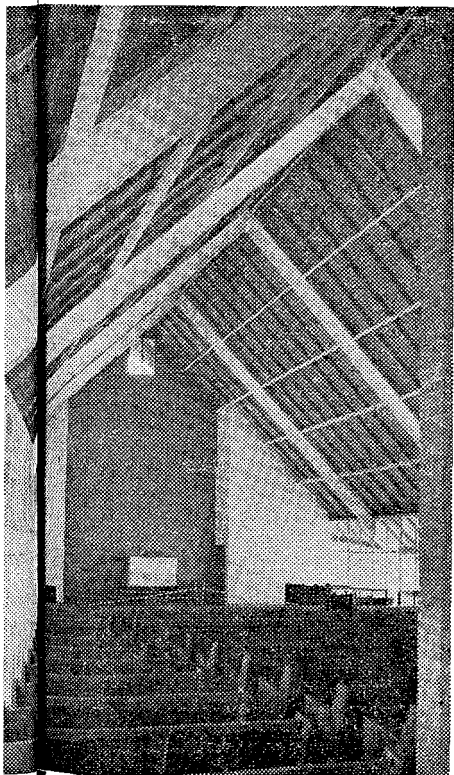
Nieuw te bouwen woningen te koop

Noordweg 297 - Telefoon 01180 - 2589 - Sint Laurens

G. F. W. HERNGREEN'S FIJNHOUTHANDEL N.V.

Steekterweg 39 - Postbus 21 - Tel. 01720 - 2350-2810
ALPHEN A/D RIJN

ELEKTRISCHE HOUTZAGERIJ
GROOTHANDEL HARDHOUT

ed. heeft er begrip voor, dat de Zuer over klaagt, dat ten opzich- pol-einig het hoor en wederhoor ar-zij een Nederlander in Zuid- oges gegeven zijn visie te geven. zeg.

eda-issie heeft de fijnste herinne- bellij Curacao; het was een voor- en kerkelijk meelevend, en in dat l-velevend uit het evangelie. De bouw- id-rika een dergelijk huwelijk, in ges- andelen?

on- bij ons: trouwen op het stad- lijkg in de kerkelijke gemeente

de-raag een duidelijk en geargu- ebb- gelijk met verwijzing naar de ijken.

Vraag de GRATIS folder van het boek van de bekende Zwitserse natuurarts en wereldreiziger Dr h.c. A. Vogel:

„DE KLEINE DOKTER“

met zijn 219 medische onderwerpen geput uit de rijke schat van Zwitserse genezingsgebruiken.

Verkrijgbaar in het Nederlands, Frans, Duits, Engels en Zweeds. Totale oplage: 100.000.

SCHRIJF AAN: BIOHORMA, POSTBUS 2, 'T HARDE (GLD.) OF BEL 05255-541.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Gjaltema's Timmerfabriek Volharding N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944-531 — 05900-45866

Uw adres voor alle timmerwerk en standaardkasten

OOSTERHOF'S aannemersbedrijf

GRIJPSKERR - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

Aannemingsbedrijf

„Schouwen-Duiveland“ N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE
Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR UITVOERING VAN BETON-, WATER-, WEGEN-BOUW- EN CULTUURTECHNISCHE WERKEN.

Leveranciers van

steigerpalen - kortelingen - betonstempels - perkoenpalen - heipalen - boom- palen - afrasteringspalen - piketten - ook gecreosoteerde palen

RONDHOUSHANDEL

M. J. WILBRINK & ZOON

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766-397

Minister Smallegenbroek heeft voorgesteld de boete voor het verzaken van de stemplicht op maximaal f 15 te stellen, daarbij niet het onderste uit de kan zoekende, zoals zijn voorganger Mr. Toxopeus, die een fikser bedrag in zijn hoofd had, te betalen door hen, die het stemlokaal voorbij liepen op de dag van de verkiezingen.

Nu moeten wij daarbij opmerken dat het hier in de eerste plaats gaat om stemgerechtigde Nederlanders en vervolgens over de opkomstplicht van de kiezer. Deze moet verschijnen, hij moet zijn biljet in ontvangst nemen en hij moet het weer inleveren. Maar hij moet niet stemmen, daartoe kan niemand hem dwingen. Als hij wil kan hij alle hokjes rood maken. Als hij in het stemhokje staat is hij vrij om te doen of te laten wat hij wil met betrekking tot het stemmen. Van hem wordt verwacht dat hij stemt. Op wie? Dat is zijn zaak. (En natuurlijk haar zaak.) Van beïnvloeding in dat hokje — nu hokje in het stemlokaal — mag geen sprake zijn. Goed dat is duidelijk.

Vijftien gulden boete, voor hem of haar die niet is komen stemmen, als minister Smallegenbroek zijn zin krijgt. Hij houdt tenminste rekening met smalle beurzen en dat siert hem. Met die verkiezingen heeft zich echter nog een minister bemoeid en wel Mr. Biesheuvel. Nu zult u vragen, wat heeft die met de verkiezingen te maken. Ach, hij kan lijsttrekker zijn of spreker op vergaderingen en misschien wil hij graag gekozen worden... dus er is alle reden dat die verkiezingen hem ter harte gaan. En hij zal zeker stemmen, want hij zal zijn collega Smallegenbroek niet in de droeve noodzaak brengen hem, Mr. Biesheuvel, te doen boeten met f 15.-. Maar als u vraagt wat hij met de techniek van de verkiezingen te maken heeft dan... dan heeft hij dat ook!

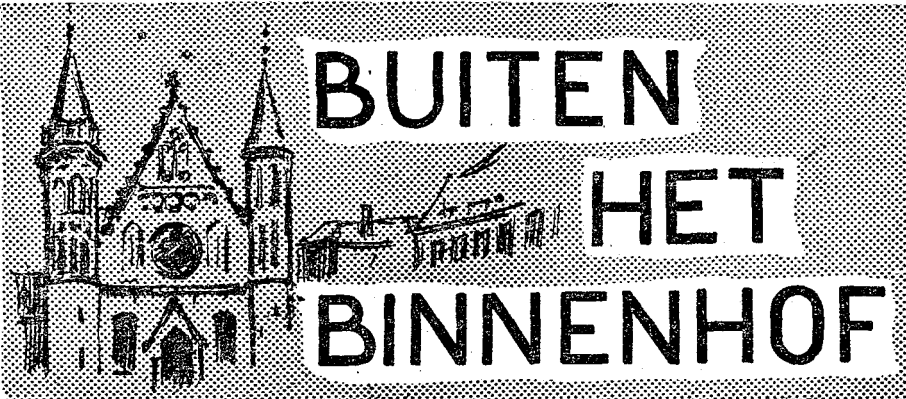
Wat is namelijk het geval?

1 juni is de wettelijke aangewezen dag voor de gemeenteraadsverkiezingen. Maar 1 juni is ook de dag waarop ongeveer tussen de 600.000 en 800.000 sportvissers er met de hengels op uittrekken om hun een winter lang ingetoomde hengeldriften te kunnen botvieren.

Zouden die geen van allen komen stemmen op 1 juni, dan zou, theoretisch gesproken, de schatkist kunnen rekenen op een bedrag tussen de f 900.000 en f 1.200.000. Maar aan de andere kant zouden er heel wat kandidaten voor de gemeenteraden niet gekozen worden!

En nu mag minister Smallegenbroek over de stembussen gaan, minister Biesheuvel gaat over de kanissen. En als deze twee ambtgenoten het niet met elkaar eens worden over de stemdatum of over de eerste visdag, dan ziet het er zwart uit voor de Nederlandse gemeenten.

Nu heeft excellentie Smallegenbroek - van wie wij menen te weten dat hij geen groot hengelaar is - laten merken dat hij toch wel de zon in het water kan zien schijnen.

Hij is er de man naar om de politiek voor te trekken voor het hengelen (hoewel beide begrippen, volgens ons, iets gemeenschappelijks hebben). Toch maakt hij zich zorgen over het hengelen aan de waterkant en het houden van verkiezingen op 1 juni.

Het ziet er naar uit dat minister Biesheuvel de hengel eerder zal laten uitwerpen dan de reeds genoemde datum. Of hij het alternatief „vissen of missen“ onder het oog heeft gezien, weten wij niet. Maar dat er spoedig klaarheid kome in deze affaire is onze vurige wens.

Wij hengelen zelf. Niet dat we nu per se op de laatste dag van mei des avonds laat uittrekken om des morgens bij het eerste licht aan de waterkant te zitten, neen. Je kunt de zaak ook overdrijven. Wie met zijn 800.000 gaat hengelen vangt niet zoveel. Bovendien die vissen zijn ook niet op hun achterkop gevallen die weten ook wel iets af van de 1e juni, waarom zij zich dan ook spaarzaamlijk vertonen.

Maar er moet geen verwarring ontstaan. Er moeten geen stembiljetten in rivieren, sloten, kanalen, vijvers, plassen, meren, kortom in het water, vallen en er moeten geen zoetwatervissen in de stembus terecht komen.

Om de zaak nog wat moeilijker te maken, wij zouden de gehele affaire ook nog onder de aandacht van Minister Vrolijk kunnen brengen, omdat de hengelsport onder de vrijetijdsbesteding en de recreatie valt. En ook de minister van Justitie kan indien iemand... Laten we de zaak niet nodeloos gecompliceerd maken.

Het is nog lang niet 1 juni 1966 en een mens zit niet aan de waterkant voor hij het weet, noch wordt hij lid van een gemeenteraad voor hij het weet. Eigenlijk moest minister Bot zich met dat hele geval van die hengelsportvisserij bezighouden. Hij is de enige minister, die zijn naam mee heeft.

Zullen wij eens een visje uitgooien?

William Frankema

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 30 's-GRAVENZANDE

NIUWBOUW

BOUWBEDRIJF VOS

Alkmaar

Doelenstraat 19 - Telefoon 02200-14092

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

Timmer-, Hei- en Betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken

ORANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748 NOORDWIJK AAN ZEE

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in rijmateriaal, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

NIUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W)

TEL. (01189) 297-343-341

FRIESLAND

DOUMA's IJZERHANDEL N.V.

Grootzand 66 - Postbus 30 - Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaft-, band- en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31 - 35 — SNEEK

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,

BEDDEN, DEKENS,

MATRASSEN, COMPLETE

WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

SCHILDERSBEDRIJF T. HAARSMA

Vijverstraat 7 - Tel. 05170 - 2047 - Franeker

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen voeding... doch ook een lekkernij!

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v/h Fa. J. Haitzma

Kanaalweg 14 - Tel. 05178 - 2644-2645 - Harlingen
AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
BOUWMATERIALENHANDEL

POST HALLUM BUREAU VOOR ASSURANTIESERVICE TEL. 05183 - 475	VOOR DOELMATIG EN ECONOMISCH VERZEKEREN
---	---

RIVEL *Fabriek van rijwielen en autopeds*

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 269

'DE VOLHARDING' SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 437

SPECIAAL FABRIEK VAN STALEN KINDERSTOELEN

Beddenmagazijn

JAN HARMS

Onze specialiteit: **voor gezonde slaap**
DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

Garagebedrijven
TH. F. BRUINSMA
BOLSWARD - SNEEK
tel. 05157-2848 05150-3262
DAF & PEUGEOT DEALER

FIRMA HARMS

DIEPWAL - DOKKUM

voor heren-, dames-, meisjes-, jongens- en kleuterklading

THANS IN 3 SPECIAAL-AFDELINGEN

N.V. DRUKKERIJ DE MOTOR

DRUKKERS EN ADVISEURS VOOR FOLDERS, KALENDERS EN BOEKEN. GOODWILL- EN PUBLIC RELATIONS UITGAVEN EN ELK ANDER DRUKWERK.

Gedempte Pol 8 - 14 - Sneek
Telefoon 05120 - 2821

• SCHELVIS

Tijdens de eerste wereldoorlog, nu een halve eeuw geleden, gaf de voedselvoorziening in Nederland wel moeilijkheden. Het broodkoren werd krap en het vlees werd ook duurder. Een vette koe kostte in de zomer van 1915 al meer dan 300 gulden. Door de Regering werd een deel van de groente geblokkeerd voor de conservenfabrieken zodat er behoorlijk wintergroente zou zijn tegen redelijke prijs.

Maar het bruinbrood lokte op verschillende plaatsen niet. Dat goedkope regeringsbrood van ongebuild meel beviel velen niet te eten. Je eet roggebrood; dat is stevige kost; daarnaast wittebrood. Maar zulk bruinbrood dat is niets anders dan kuchies, zoals ze die in de kazerne krijgen en misschien in gevangenis. Neen, daar trapt velen niet in. Roggebrood en wittebrood, dat zijn artikelen, die bij armen en rijken op tafel komen. Bruinbrood is minderwaardig.

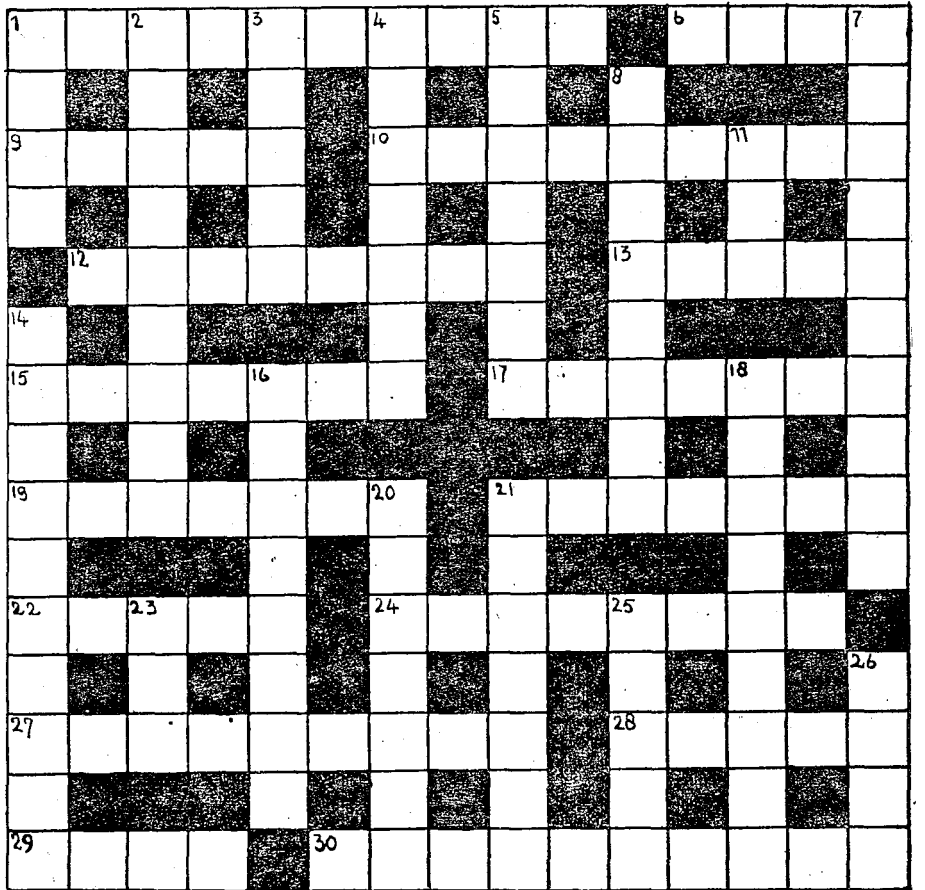
Er waren plaatsen, waar het lukte, om dit goedkope brood ingevoerd te krijgen maar op vele plaatsen lukte het niet. Waarbij moet worden aangekend, dat vele bakkers er ook niets voor voelden; hun winstmarge was te klein.

Maar met de vis ging het op vele plaatsen beter. Vis ter vervanging van

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Gaat het in de gevangenis van een leien dakje, dan wordt het vechten; 6. snel, doch primitief vaartuig (anagram); 9. stond langs de lange weg, toen Lotje leerde lopen; 10. soort rekening-courant van een paard?; 12. de man, die dit goed kan heeft slechts één W en 1½ 0 nodig; 13. ligt onbekend - en onbemind - op het kerkhof; 15 hier kan de boer zijn ei beslist wél kwijtraken; 17. zwaar prijzen is hinderlijk; 19. deze plaats ligt precies onder de Italiaanse laars; 21. voornaam van de heer Van Alles; 22. zo iemand moet uitkijken; hij is er trouwens nauwelijks bovenop; 24. Stelt hij suggestieve vragen? In ieder geval legt hij de mensen iets in de mond; 27. dat kan zelfs een wolf - na een bezoek aan de molenaar - verkrijgen (3,6); 28. zijn leveranciers moeten goed bij zijn; 29. wettenbreker; 30. in groen begroeide heuvels kan men zijn hart op halen.

Vertikaal: 1. „onderwerp” van verkwisting; 2. soort „doorsmeerstation” voor de kat?; 3. object voor de bonafide zwijntjesjagers; 4. in dit vertrek houdt men zijn mond niet; 5. een hoop narigheid van een lapje vlees van ongeveer 70 cm.; 7. dat gebeurt meer in het glas dan in de zee; 8. dagwerk voor kerels; 11. het boek van deze profeet (1 Kron. 29 : 29) is zoekgeraakt; 14. het jawoord herhalen; 16. wordt opgehangen om dieven af te schrikken; 18. haltebord in de muziek; 20. haar werk is het inbrengen van vulling; 21. dameskledij, soms uit liefde gemaakt; 23. slecht hoofddeksel; 25. tweede zoon van eerste hogepriester; 26. die moet u zich niet laten aannaaien.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. kram; 5. nebbe; 9. klos; 13. raden; 14. ter; 15. poort; 16.

uier; 17. galei; 19. rede; 20. klewang; 21. vertrek; 22. oever; 25. idee; 27. smet; 31. vadem; 33. ark; 35. ogief; 37. ido; 38. markant; 39. ree; 40. spore; 42. mos; 43. egade; 45. lont; 47. kles; 49. opper; 53. wasstel; 55. losprijs; 58. adat; 59. rabat; 61. rist; 62. Niger; 63.

non; 64. beker; 65. goor; 66. wonde; 67. kano.

Verticaal: Volgt uit horizontaal, uitgezonderd: 2. rails; 4. Merwede; 9. kortweg; 11. order; 23. verkoop; 24. aviso; 30. sfeer; 41. rooster; 44. gesprek; 48. radio; 52. hijsen.

vlees op sommige dagen, dat vond men aanvaardbaar. De kranten bevatten geregeld recepten, wat je met die vis moest doen en op welke manieren zij kon worden bereid.

Meestal ging het zo, dat de gemeenten de vis in grote partijen kochten, om ze ongeveer tegen kostprijs voor de gemeentenaren beschikbaar te stellen.

Wij hebben in een gemeenteverslag een voorbeeld gevonden, dat in dit opzicht héél duidelijk is. Het was een gemeente van 8000 zielen, zuiver agrarisch, in hoofdzaak een bevolking van boeren en landarbeiders.

Welnu, voor de week, die met 23 augustus aanving, 23 augustus 1915 wel te verstaan, kocht deze gemeente voor de distributie onder haar 8000 inwoners niet minder dan 5000 pond vis. En de grote partij ging vlot van de hand. De vis was plotseling populair geworden. Het was schelvis, die per stuk ongeveer een pond woog.

Maar vooral de prijs is te onthouden. De gemeente kocht in voor 9 cent per pond en de gemeentenaren konden ze kopen voor een dubbeltje per pond. Zo verdiende de gemeente er 50 gulden aan en B. en W. stelden vast, dat zij

met die vijftig gulden de kosten van vervoer en distributie konden betalen.

Wij geven geen commentaar, anders zouden wij met een niet onvervaard man uit de Camera Obscura zeggen: Kom daar nou eens om.

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
TEL. 05130-2141 2 lijnen

ROTTERDAM

„Shaver Dealer”

Speciaalzaak in Droogscheerapparaten

DEKKER

Reparatie - Onderdelen
Bergweg 345 - Rotterdam-11 - Telefoon 28 22 93
Noordwal 10 - Den Haag - Telefoon 11 14 47

Barendrecht's

SPECIALZAKEN

SPECIALZAKEN
Textiel
Bedden
Baby-artikelen
Tapijten

Kat. Lagedijk 421 - 423 - 430 - 432 - Telefoon 176630
Schiedamsseweg 47 - Telefoon 252992
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161819

Voor het betere

TIMMER-, METSEL- EN TEGELWERK

naar

D. KLIJNSMIT

Kerkstraat 37 - telefoon 18 64 68
(buiten kantoor tijd tel. 12 87 92)

Ook voor excl. betimmeringen en interieurverzorging

Rotterdamse Stoom-,

Was- en Strijkinrichting

L. C. KRIJGER

Doedesstraat 46-48 - Telef. 230224-234669

Eveneens automatische Zelf-Was

Ook speciaal ingericht voor groot werk

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEELDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 - Rotterdam - Telef. 180240
Filiaal: Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 276208

Koopt uw vlees en vleeswaren in

Breeman's Slagerijen

Prima kwaliteit - Lage prijzen

Pleinweg 214, telefoon 78015
WINKELCENTRUM WERELDHAVEN ZUID
Putselaan 40a, telefoon 72471

Automobilbedrijf J. LUYT

Moltzerstraat 16 - Rotterdam-Schiebroek
Telefoon 189624

voor stalling, onderhoud, reparatie en handel in automobielen

GULF - BENZINESTATION

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official Peugeot-dealer

voor ROTTERDAM-ZUID

en de eilanden IJSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

DE LANGE ROTTERDAM

Specialisten sinds 1920
WASAUTOMATEN - KOELKASTEN - VAATWASSERS
FORNUIZEN - STOFZUIGERS - VERWARMING

SHOWROOMS:
Oude Binnenweg 146-148 - Telefoon 124067
Jonker Fransstraat 106 - Telefoon 123251
Beijerlandse laan 31 - Telefoon 71593
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161631
TECHNISCHE DIENST: Hilledijk 206 - Telefoon 279370

M. LINDENBURG & CO.

Administrateurs en taxateurs van onr. goederen

MAKELAARS IN ASSURANTIËN
HYPOTHEEKBEZORGERS

ROTTERDAM - SCHIEDAMSEVEST 50 d - TEL. 11.34.90 (2 l.)

VOORDAMES- EN HERENKLEDING

Katendrechtse Lagedijk 371-377 en 398-402, Tel. 77820
Filiaal: Zuidwijk De Slinge 431, Tel. 170290

ROTTERDAM-Z.

Brillen - Foto - Smalfilm

LANGSTRAAT

GRUTTOSTRAAT 3 - TELEFOON 76042 - 71751

Rotterdam - Hoogvliet - Capelle a/d IJssel

Speciaaladres voor papierinzamelingsacties

OOK VOOR BEDRIJFSOPRUIMING EN ARCHIEFVERNIETIGING

fa. Ph. LOK & ZONEN

4e Industriestraat 12-14 - Telef. 4595 - Vlaardingen

A. Sluyter & Zonen

LUDOLF DE JONGHSTRAAT 25

Telefoon 42565 - 48207. Na 19 uur 155864

TRANSPORTEN DOOR HET GEHELE LAND

FIRMA C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

gasapparaten en sanitaire artikelen

Claes de Vrieslaan 164 - Telefoon 34852

Drukwerk nodig?

Drukkerij Laurens Coster n.v.

Hoogewerffstraat 7 - 9

Telefoon 136743 - Rotterdam - 11

Huisadres: M. de Dreu, Leeuweriklaan 33. Tel. 18.61.45

Bestuur der gemeente

A C H T E R P A G I N A

VROEGER werden Burgemeesteren, Schout en Schepenen wel gezamenlijk aangeduid als "de Wet".

De bekleders van deze drie verschillende ambten zijn dan als handhavers van de wet allen wel als "wethouders" te betitelen.

Het woord „wethouder” is trouwens al oud. Onze bekende P. C. Hooft gebruikte het reeds in zijn "Nederlandsche Historiën", zo weet Van Loenen, "De gemeentewet en haar toepassing", te melden.

Terecht wordt van "Burgemeesteren" in het meervoud gesproken. In de steden waren er namelijk vroeger gewoonlijk vier in getal.

In de loop van de jaren na 1795 zijn de colleges, belast met het dagelijks bestuur in de gemeente, opgekomen. Voorzitter daarvan was de burgemeester. De drie overige "burgemeesteren" werden bijstanders, helpers, met de titel "wethouder".

Over de wethouders hebben wij, evenals over de raadsleden in onze beide vorige verhalen reeds geschreven.

Thans nog iets over de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders, alsmede over hun taken en die van de raad.

"Gemeentebestuur"

HET is vooraf goed om nog even te herinneren aan de bepaling van artikel 1 van de gemeentewet: "Het bestuur van elke gemeente bestaat uit een raad, een college van burgemeester en wethouders en een burgemeester".

Het bestuur van een gemeente bestaat dus uit drie organen.

Het begrip "gemeentebestuur" wordt gebruikt voor elk van deze drie organen. Derhalve is het niet juist om — zoals nogal eens gebeurt — het begrip "gemeentebestuur" alleen te gebruiken voor het college van burgemeester en wethouders. Ook is het niet juist om het college van B. en W. te betitelen als "het dagelijks bestuur". Weliswaar heeft dit college een groot deel van de zorg voor de dagelijkse gang van zaken, maar andere gedeelten zijn toch voorbehouden aan de raad of aan de burgemeester.

Burgemeester

HET woord "burgemeester" komt, evenmin als de woorden "wethouder" en "gemeenteraad", in de Grondwet voor. ("Burgemeester" is waarschijnlijk afgeleid van burcht of burg = stad, en niet van het woord "burger").

De Grondwet bepaalt alleen, dat de "voorzitter" van de raad door de Ko-

ning wordt benoemd en ontslagen. De Gemeentewet bepaalt nader, dat de benoeming geldt voor de tijd van zes jaar. Slechts zelden wordt een burgemeester na afloop van deze ambtstermijn niet opnieuw benoemd. Alleen wordt ontslag verleend bij het bereiken van de 65-jarige, pensioengerechtigde leeftijd.

Aangezien de Gemeentewet in artikel 67 bepaalt, dat men alleen tot burgemeester benoembaar is, indien men de ouderdom van vijftienvijftig jaar heeft vervuld, kan men precies veertig jaar van zijn leven burgemeester zijn.

Drie vrouwen

SINDS een wetswijziging in 1931 is het burgemeestersambt ook opengesteld voor vrouwen.

Thans, na ruim dertig jaar, zijn er nog maar drie vrouwelijke burgemeesters op de naar onze schatting ongeveer 850 burgemeesters, die ons land in totaal kent.

(Er zijn weliswaar 977 gemeenten, maar sommige gemeenten hebben samen één burgemeester. Zo is b.v. de heer M. W. Schakel burgemeester van drie gemeenten: Noordeloos, Hoog-Blokland en Hoornaar, en de heer L. W. H. de Geus van twee gemeenten: Linschoten en Snelrewaard.)

De drie vrouwelijke burgemeesters — twee ervan werden nog geen jaar geleden benoemd — zijn: mevrouw G. C. T. M. Smulders-Beliën (K.V.P.) in de Noord-Brabantse gemeente Oost-, West- en Middelbeers; mevrouw M. van der Wall-Duyvendak (P.v.d.A.) in de Gelderse gemeente Geldermalsen en mevrouw mr. C. M. 's Jacob des Bouvrie (V.V.D.) in de Utrechtse gemeente Leersum.

Benoemd door de Kroon

HOEWEL de burgemeester voorzitter is van de raad heeft de gemeenteraad geen enkele bemoeienis met de vraag wie door de Kroon tot burgemeester zal worden benoemd. Er zijn wel herhaaldelijk stemmen opgegaan om hierin verandering te brengen, maar zonder resultaat.

Wij menen terecht. Een benoeming door de Kroon doet de burgemeester voldoende zelfstandig blijven ten opzichte van de raad. Die zelfstandigheid zou immers bedreigd kunnen worden bij een benoeming op grond van een aanbeveling van (een kleine) meerderheid van de raad. Bovendien is het zo, dat de burgemeester ook een functie heeft m.b.t. het uitvoeren van wetten, alsmede maatregelen van bestuur en provinciale reglementen en verordeningen.

Benoeming door de Kroon lijkt dus het beste, d.w.z. door de Koningin en de minister(s). Voor de benoemingsvoordrachten van burgemeesters van de hoofdplaatsen der provincies en van de gemeenten boven de 50.000 zielen is de gehele ministerraad verantwoordelijk; voor die van burgemeesters van gemeenten beneden de 50.000 zielen alleen de minister van Binnenlandse Zaken. (Vgl. art. 4 van het Reglement van Orde voor de Raad van Ministers.)

Enkele gegevens

ALVORENS zijn betrekking te aangaan legt de burgemeester de eed of belofte af in handen van de Commissaris der Koningin in de betrokken provincie.

De burgemeester geniet een jaarwedde, welke bij algemene maatregel van bestuur door de regering — Gedeputeerde Staten gehoord — wordt vastgesteld. De burgemeester heeft zijn vaste woonplaats binnen de gemeente, of, als hij burgemeester van meerdere gemeenten is, binnen een van die ge-

... wat denk je van de burgemeester ...

meenten. Hij behoeft verlof van de Commissaris der Koningin om langer dan acht dagen, van de minister van Binnenlandse Zaken om langer dan een maand buiten de gemeente te verblijven.

De secretaris van de raad wordt door de raad benoemd. In gemeenten beneden 5.000 zielen kan de burgemeester tevens secretaris zijn. De ontvanger wordt eveneens door de raad benoemd. De functies van secretaris en ontvanger kunnen worden gecombineerd.

Taken der organen

WAT tenslotte de taak van de drie gemeentelijke bestuursorganen betreft zouden wij willen volstaan met een korte opsomming.

Eerst de taak van de raad. De raad heeft een "zelfstandige" en een "verplichte" taak. De zelfstandige taak, dus wat de raad uit eigen beweging doet in het kader van de wettelijke bepalingen, wordt algemeen aangeduid met "autonomie"; daaronder wordt begrepen het maken van plaatselijke regelingen en verordeningen. De verplichte taak wordt "zelfbestuur" genoemd; daaronder wordt begrepen het uitvoeren van de hierboven in ander verband reeds genoemde wetten, algemene maatregelen van bestuur en provinciale verordeningen.

Aan de raad wordt de regeling van het bestuur van de huishouding der gemeente overgelaten, zo bepaalt artikel 153 der Grondwet. Artikel 167 van de Gemeentewet bepaalt in aansluiting hierop, dat aan de raad terzake alle bevoegdheid behoort, welke niet bij de wet aan de burgemeester of aan B. en W. is opgedragen.

Zo behoort tot de taak der raad het maken van de verordeningen, welke in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid worden vereist en van andere verordeningen betreffende de huishouding der gemeente. (Strafverordeningen, belastingverordeningen en de zogenaamde huishoudelijke verordeningen.)

Verder is er de bevoegdheid van de raad met betrekking tot de geldmidde-

len der gemeente (begroting, rekening, belastingen en andere bevoegdheden op financieel gebied, zoals salarissen en geldleningen).

Ook zijn er dan nog de bevoegdheden van de raad, bestuursdaden, zoals het aangaan van verschillende burgerrechtelijke rechtshandelingen, bijvoorbeeld m.b.t. gemeente-eigendommen, inrichtingen, jaarmarkten; verder zaken als verordening op brandweer-gebied, benoeming van ambtenaren e.d.

DE taak van B. en W. omvat o.m. het uitvoeren van de besluiten van de raad; het beheren der inkomsten en uitgaven van de gemeente, zover dit niet aan anderen is opgedragen; het toezien op het beheer en onderhoud van alle plaatselijke werken en eigendommen; de zorg, zover van hen afhangt, voor de instandhouding, bruikbaarheid, vrijheid en veiligheid der publieke wegen, bruggen, veren, wateren, vaarten, straten, plantsoenen, pleinen en andere plaatsen, tot gemene dienst van allen bestemd; het toezicht op de publieke gezondheidsdienst; het behoorlijk voorbereiden van al hetgeen in de raad ter overweging en beslissing moet worden gebracht en het houden van een gedurig toezicht op al wat de gemeente aangaat. (art. 209 a t/m u gem. wet).

Verder heeft de raad de bevoegdheid om de uitoefening van een deel van zijn macht over te dragen aan B. en W., waardoor de taak van de raad wordt verlicht.

De leden van het college van B. en W. zijn voor het door het college gevoerde bestuur van de huishouding der gemeente, aan de raad verantwoording schuldig, en geven de raad te dien aanzien alle verlangde inlichtingen.

Tenslotte hebben B. en W., zoals hierboven reeds tot uiting kwam, een taak m.b.t. de uitvoering van wetten, algemene maatregelen van bestuur, van provinciale reglementen en verordeningen.

DE burgemeester is niet alleen bestuursorgaan der gemeente maar hij heeft ook een taak als rijksorgaan.

Als bestuursorgaan der gemeente behoren tot zijn taken het voorzitten van de raad en van het college van B. en W., het zich bezig houden met de ingekomen en uitgaande stukken, het ter inzage leggen van de raadsbesluiten (voorzover niet geheim) voor de inwoners der gemeente, de uitvoering van de besluiten van de raad en het college van B. en W., het handhaven van de openbare orde, (politiebevoegdheden), terwijl de burgemeester ook het opperbevel heeft bij brand.

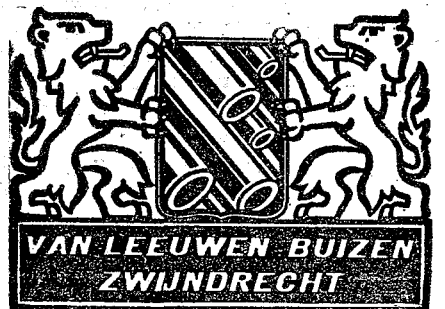
Als rijksorgaan heeft de burgemeester de controle op besluiten van de raad en het college van B. en W. en heeft hij een taak m.b.t. uitvoering van wetten enz.

De burgemeester heeft uiteraard nog andere werkzaamheden, teveel om op te noemen. Volstaan zij met de samenvatting, dat hij representant der gemeente is, waartoe zijn aanwezigheid bij tal van gelegenheden vereist is.

Widek

RUV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

Firma H. van Triest & Zoon
Groothandel in fourages
DWINGELO
Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

G. VOGLER & CO.
(FIRMANT W. A. FIBBE)
Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52
TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.
WEGENBOUWMATERIALEN

DEPOSITO-
BANKBOEKJES
4%

Folder op aanvraag verkrijgbaar
**ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.**

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23
tel. 184955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GBR. VAN DER SPEK N.V.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Neemt uw plaats nu in!

EEN speciaal op de vrouw georiënteerd nummer van A.R. Post/Ned. Gedachten. Dat is op zichzelf al een gebeurtenis. Een gebeurtenis, die wel even accentueert de verandering van klimaat, welke zich gedurende de naoorlogse periode in onze partij geleidelijk aan heeft voltrokken. De kentering vond eigenlijk haar eerste inzet onder de bezetter. Toen in ieder geval zijn niet weinige antirevolutionaire vrouwen ontwaakt en actief geworden. Misschien zou ik moeten zeggen: **opnieuw** ontwaakt. Want zo rondom 1920, in de dagen van pas verworven stemrecht is er bij de generatie van onze moeders en grootmoeders wel degelijk bewust medeleven, en zelfs een zeker élan aanwezig geweest.

Verzetwerk

Maar gebrek aan weerklank bij het sterke geslacht — het befaamde Deputatenbesluit van 1921 tot wering van de vrouw uit verantwoordelijke functies leerde daarvan op niet onduidelijke wijze getuigenis af — had hen stil en op de duur zelfs slaperig gemaakt. Al heeft het aan een enkele wachteres op de muren — wie denkt er nu niet aan de altijd wakker gebleven, nu reeds oud-hoogleraar Gesina van der Molen? — nooit ontbroken.

Maar toen onder de vreemde overheersing elke activiteit van politieke organisatie werd verboden, kwam er beweging ook onder vrouwen en meisjes in antirevolutionaire kring. Geruisloos nam een aantal van hen haar plaats in in een verscheidenheid van takken in het verzetwerk in het algemeen, terwijl anderen zich inzetten voor het ondergronds instandhouden van onze partij in het bijzonder. Aansluiting als lid werd toen hogelijk op prijs gesteld. Hoe groot was de bereidheid, zowel voor de simpelste als de gevaarlijkste werkjes!

In die jaren woonden wij nog in Den Haag, en zo heb ik van nabij kennis gemaakt met de toewijding van niet weinigen in die stad. Zijn er nog die zich — om een enkele naam te noemen — Alie de Boer herinneren die ondanks haar zwakke hart er door weer en wind op bleef uittrekken tot het uitgeputte lichaam het in 1944 voorgoed moest opgeven, en zij grafwaarts werd gedragen? En dan was daar — ook zij is reeds jaren geleden ontslapen — de onvermoeide, hoogst bewaamde Mien Tieleman, altijd in touw om de antirevolutionaire lamp, niet alleen brandend te houden, maar ook het licht nog verder door te geven. Hoevelen zijn er niet geweest, die schouder aan schouder naast de mannen stonden, en wier deelname en hulp als de gewoonste zaak ter wereld ook geaccepteerd werd.

GEBOUW

Op Gouden Wieken

SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen; Dinercapaciteiten 400 personen; 150 bedden.

Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (070) 54 34 88 — 55 52 00

Prof. dr. W. J. Kooiman:

PHILIPPUS MELANCHTHON

(Luthers vriend en medewerker)
Geïllustreerd. Gebonden f 14,90
Verkrijgbaar bij de boekhandel
Uitgeverij W. ten Have N.V.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

door

Mevr. dr. F. T. DIEMER-LINDEBOOM
presidente A.R. Vrouwencomité
lid van het Centraal Comité

Deur wijd open

Maar wie gedacht mocht hebben, dat na de bevrijding de samenwerking nu ook in de zich normaliserende verhoudingen zou worden voortgezet, bemerkte al spoedig, dat dit een deerlijke vergissing was, te dezen opzichte was er aanvankelijk een volledige terugval in vooroorlogse verhoudingen. Voor sommigen, die graag hun krachten wilden blijven geven, moet dit een pijnlijke ervaring zijn geweest. En in 't belang van de Partij was het ook zeker niet. Ik moet achteraf eerlijk bekennen dat een en ander toen nog vrijwel langs mij heen ging. Toen in 1948 een veertigtal vrouwen uit alle delen van het land tezamen wilde komen om zich over deze situatie te beraden, en men mij vroeg een inleidend referaat te houden over „De plaats van de vrouw in de A.R. Partij”, was mijn eerste impuls te bedanken. Nog nooit had ik me in die kwestie verdiept en het leek me toe, dat de zaak eigenlijk al met een enkele zin: de vrouw heeft geen plaats in de partij — volledig getypeerd was. Er begon pas iets in mij te dagen, toen mijn man niet zonder meer instemde met mijn voorgenomen afwijzing, maar mij onder het oog bracht, dat het toch hoog tijd werd deze zaak aan de orde te stellen. Een weigering zonder ernstige reden leek hem niet verantwoord. Die laatste was er niet. Ik moest alleen nog wakker worden. Hij was het al.

En doet zich na alles wat er in die jaren tussen toen en nu ten goede veranderd is — de deur die slechts op een kier stond is wijd opengegaan — nu zich in 't groot weer niet iets dergelijks voor al' zich bij ons in 't klein afspeelde?

Zeker, het zijn de van haar eigen verantwoordelijkheid bewustgeworden vrouwen geweest, die met grote aandrang om plaatsruimte hebben moeten verzoeken. En aanvankelijk is deze vrij schoorvoetend verschaft. Maar thans

wordt deelneming aan de politieke verantwoordelijkheid in de breedste zin vanuit de partijleiding zelfs hartelijk aangemoedigd. Daar is men volop wakker. Maar 't lijkt wel of er van onze vrouwen nog steeds te weinig ontwaakt zijn. En zo zijn er nu nog vele plaatsen onbezet, die al lang behoorden te zijn ingenomen.

Nog niet elke k.v.

Een grootse campagne voor nieuwe vrouwelijke leden heeft alle zin! Ja, ik weet ook wel, dat nog niet elke kiesvereniging met open armen gereed staat de vrouwen te ontvangen. Maar het aantal afkerigen is toch reeds verdwijnend klein aan 't worden. Laten de vrouwen, waar het nog zo mocht liggen, daar vooral niet zwaar aan tillen, maar rustig in besef van eigen verantwoordelijkheid op weg gaan. Goed, er is dan een vervelende drempel. Maar deze is niet te groot om over heen te stappen. Laten we oppassen er niet zelf een barrière van te maken om ons achter te gaan verschuilen. De hindernis zal verschrompelen, naarmate we, afziend van ons zelf, het oog richten op de betekenis van daadwerkelijke steun aan de waarden die onze Partij vertegenwoordigt, welke in het lidmaatschap tot uitdrukking wordt gebracht. We moeten ons losmaken van de gedachte, dat het heus wel voldoende is bij de stembus het hokje van een a.r. kandidaat rood te maken, al is dit natuurlijk op zichzelf al heel belangrijk. Zoals in feite nóg belangrijker is de stille kant van het meedragen in gebed allen van wie wijsheid en in-

LUISTER ...

... op maandag 6 september a.s. naar onze radiouitzending.

Mevr. G. van Tuinen-Scheepma (vice-presidente van het A.R. Vrouwencomité en lid van de Organisatie-commissie), spreekt dan over: „Bent u ook van de partij?”

De uitzending vindt plaats van 18.20-18.30 uur via Hilversum I (N.C.R.V.).

zicht tot beslissing in concrete problemen wordt gevraagd. Maar behalve in verticale richting hebben de meesten onzer toch ook de mogelijkheid in horizontaal verband iets te doen.

Hoe verkwikkend moet het zijn voor onze ministers, parlementsleden, pro-

(Vervolg op de achterpagina)

Nu nog spel . . . straks bewuste keus

PARTIJ- EENHEID

Het parlamentsgebouw te Ottawa.

DRIE jaar geleden hoorden wij in Ottawa een merkwaardige discussie. Als gasten van de Canadese senaat hadden wij met enige vooraanstaande figuren uit dit merkwaardige vertegenwoordigend lichaam veel gezien en gehoord over het parlementaire bedrijf, dat soms een niet geheel geslaagde copie lijkt van wat in Engeland gebeurt en bij andere gelegenheden sterk aan Washington herinnert. In ons dankwoord hebben wij toen gezegd, dat wij véél hadden mogen leren, maar er was nog een merkwaardig hiaat in onze kennis: wij wisten niet precies het verschil tussen de conservatieven en de liberalen, de twee grote partijen in Canada. Deze opmerking gaf aanleiding tot vrolijkheid, maar ook tot discussie. De vice-president van de Senaat, die de hoon waarnam zei: wij weten het zelf ook niet. Maar hij voegde eraan toe: Kom terug, als wij midden in de verkiezingsstrijd zitten, en dan zult u wel wat anders horen.

Een ander lid maakte het veel bonter. Hij zei, dat bij de vorige verkiezingen twee kandidaten, één van de liberalen en één van de conservatieven, in hetzelfde vliegtuig naar het verre westen gingen voor de campagne. Zij hadden hun ontwerpredevoeringen bij zich. En toen hadden zij in volle vriendschap en halve ernst een merkwaardig plan bekeken. Als we eens ruilden van speech? Natuurlijk moest dan overal waar een C stond een L worden ingevuld en omgekeerd. Maar als dat gebeurd was, zouden de kiezers dan merken, wat er voor ruiling had plaatsgehad?

De eenheid van deze beide grote partijen is de eenheid van een politieke machtsconcentratie, bepaald door traditionele elementen, verschil in sfeer en milieu, enz.

Maar een principieel verschil is er niet, en zelfs niet altijd een gradueel verschil in progressiviteit. Van de Republikeinen en Democraten in Amerika geldt hetzelfde. Wij kennen er families, die er prat op gaan dat reeds sedert anderhalve eeuw of nog langer hun geslacht tot dezelfde partij behoort.

Het is gebeurd, dat man en vrouw bij hun huwelijk afspraken, dat ze bei-

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Burgemeester Brandt

Bondskanselier Erhard

... de socialisten hebben zich, wat hun program van actie betreft, bijna geheel geconformeerd aan de C.D.U. ...

den zouden blijven behoren tot de partij van de eigen familie.

WIJ willen in Nederland de eenheid van een politieke partij liever zien in eensgezindheid omtrent de grote politieke vragen. Daarbij staan sommige partijen op het standpunt, dat de partij heeft te erkennen, dat die politieke eensgezindheid een diepere wortel moet hebben, zal er van werkelijke en blijvende eensgezindheid sprake zijn, terwijl andere partijen, zoals de liberalen en de socialisten dat ontkennen.

MAAR dan is er altijd de vraag, hoe ver die eenheid moet gaan.

De oude Ploos van Amstel schreef eens in een brochure over kerkelijke eenheid, dat sommigen alleen een eenheid zoeken en begeren met hen, die niet alleen dezelfde belijdenis hebben, maar ook dezelfde levensstijl, dezelfde manier van lopen en praten of zwijgen. Kortom, zei hij, bij sommigen is er alleen begeerte tot kerkelijk samenleven met hem of haar, die hele-

maal past in ons patroon en bij onze smaak. Dat wil zeggen, aldus „Vader Ploos”, dat men geen kerk begeert, maar een sekte.

Soms is dat gevaar ook in de politieke partij aanwezig. Het kan zijn, dat sommigen dan speciaal denken aan het G.P.V. Want — zo denken zij — dáár is het echt Koekoek één zang. Maar dan vergeten wij wat. Toen men in het G.P.V. probeerde, een soort politieke geloofsbelijdenis op papier te zetten, werd het een debat zonder enig resultaat, en een ieder ging naar zijn tenten terug. In de A.R. Partij zijn soms ook zulke verschijnselen, al hopen wij, dat een iegenlijk de afwijkende mening

pees en Atlantisch verband weer als een grote mogendheid meedeed, de socialisten, die eigenlijk nog van vóór de tweede wereldoorlog schenen te zijn, niets veranderd en niets geleerd.

Maar dat gaat nu niet meer. Want de socialisten hebben zich, wat hun program van actie betreft, bijna geheel geconformeerd aan de C.D.U.

Hoe feller de verkiezingsstrijd in Duitsland wordt, hoe minder wij de principiële verschillen, die tot de wortel gaan, kunnen onderkennen.

De A.R. Partij moet er naar streven, dat in haar OPTREDEN haar beginselen BLIJKEN. Zó, dat iedereen kan zeggen: ik herken die partij. Zij verdient vertrouwen, omdat zij beginselvastheid toont. Dit betekent niet, dat gevergd mag worden, dat het toch weer iets wordt van koekoek-één-zang. En het betekent nog véél minder, dat een bepaalde club of groep of groepje het recht heeft, te zeggen: wie zich niet conformeert aan onze opvattingen, zal het object worden van een geregelde campagne.

Zodra dergelijke persoonlijke elementen er in worden gebracht, met name ook tegen personen, die men zelfs nooit heeft gesproken, en waarbij men het van napraterij moet hebben. Napraterij van partijgenoten en vooral van niet-partijgenoten, dan wordt de partij verpest.

Het is het verstandigst en ook het meest heilzaam voor de partij, zulke pogingen om bepaalde personen in bepaalde hoeken te dringen, te negeren. Zoals ook de redactie van Nederlandse Gedachten, omdat zij zich van haar verantwoordelijkheid voor de partij bewust is, zoveel mogelijk zal doen.

De eenheid van de partij ligt in het SAMEN aanvaarden van wat we SAMEN hebben opgeschreven als ons beginsel — en algemeen staatkundig program.

Maar méér nog, ja véél meer, is het samen in het geloof beleven van de grote Evangelische verantwoordelijkheid voor de toekomst van ons volk. De macht der traditie kan ons niet, als in Amerika, blijvend samenbinden. De strijd om de macht kan ons niet brengen tot het sluiten van de gelederen, zoals in Duitsland. Maar zonder historische verbondenheid verliezen we ons nationaal karakter, zonder het gestuwd worden door de radicale ernst van het Evangelie krijgt de partij alleen maar een „burgerlijk” karakter. Maar IN die verbondenheid en DOOR die stuwung bewogen, blijven we naar elkaar luisteren en voeren we geen campagnes of guerilla-oorlogen tegen elkaar.

in elk geval zonder boe-gebrul kan blijven aanhoren.

HET is interessant, in dit verband te letten op de Duitse C.D.U.

Dat is eigenlijk een federatie van partijen. Zelfs al laten we Beieren helemaal buiten beschouwing, dan is er toch nog heel veel verschil.

In Würtemberg heeft het piëtisme een sterke invloed en zijn sommige vooraanstaande figuren Hernhutters; in het Saargebied is het typisch de oude Zentrumpartei, in Nedersaksen herinnert hier en daar wel iets aan de Welfen, in Holstein lijkt het soms wel een partij van liberale boeren. Het is geen wonder, dat in de verkiezingscampagne, die nu helemaal op toeren komt, weinig naar voren komt van een principiële visie op nationale en internationale vraagstukken.

Wij hebben Adenauer nog gehoord, tien jaar geleden, toen hij een verschrikkelijk requisitoir hield tegen de socialisten, die er niet aan wilden meewerken, dat West-Duitsland in Euro-

* * * Auschwitz-beulen

Het is begrijpelijk dat velen ontsteld zijn over de huns inziens lichte straf voor de beulen van Auschwitz. Voor hun vergrijp is volgens ons gevoel maar één straf op zijn plaats: de dood. Men kan nog verder gaan door te stellen dat West-Duitsland de doodstraf niet had mogen afschaffen. Want de rechters, die na 181 proces-dagen de zwaarste straf, nl. levenslange dwangarbeid, aan zes beklagden oplegden, konden ingevolge deze regeling niet verder gaan. Belangrijker dan de discussie over de strafmaat tot in het oneindige te rekenen is het toe te zien of de vonnissen volledig worden uitgevoerd. Zo niet, dan is een nog ernstiger feit aan het licht getreden, namelijk een gratie-beleid, dat een miskenning inhoudt van de onophefbare wanverhouding tussen deze misdaden enerzijds en elke denkbare menselijke straf anderzijds. Het bekende gezegde: (menselijke!) "genade voor recht laten gelden", krijgt in deze gevallen een welhaast onmenselijke draagwijdte.

* * * Moed en verantwoordelijkheid

In deze tijd van geperfectioneerde technieken, is men al gauw geneigd de factor "mens" bij elke prestatie te onderschatten. Dit geldt ook voor de ruimtevaart van Cooper en Gordon, die, als alles goed blijft gaan, bij het verschijnen van dit blad nog niet geheel ten einde is. Toch hebben deze beide mannen toen er na de start iets haperde het door hun gedrag mogelijk gemaakt dat de vlucht kon doorgaan. Dat herstelt de balans weer wat ten gunste van de mannen, die zich beschikbaar stellen om de triomfen der techniek te demonstreren. Men is zich er door het optreden van Cooper en Gordon ook weer eens van bewust geworden dat in zes van de negen bemande (Amerikaanse) ruimtevluchten de astronauten zelf een mislukking hebben voorkomen. Zonder tot persoonsverheerlijking over te gaan, mag dan ook voor een veel breder veld dan dat van de ruimtevaart alleen, worden geconcludeerd hoe belangrijk het menselijk handelen en de menselijke moed zijn, ook in een tijdperk van computers en automatisering. Daardoor blijft ook de menselijke verantwoordelijkheid volkomen in tact. Wij moeten — geleerd door de Bijbel — ook die verantwoordelijkheid volledig centraal blijven stellen.

* * * Nogmaals: morele plicht

Wij zijn blij met de reactie van "N.N." in ons nummer van 21 augustus. Deze inzender, die zich aldus aangeduid wij zien heeft gewezen op het bestaan en de taak van de Raad van Toezicht op het Schadeverzekeringsbedrijf, die een toevlucht zou kunnen zijn voor de tuinder uit Blerick over wie ons blad van 14 augustus schreef.

Het ging ons er toen niet om de verzekeringsmaatschappij, die hem geen uitkering wilde verstrekken, over de hekel te halen. En nog veel minder om het gehele verzekeringswezen aan de schandpaal te nagelen.

Het ging ons om een centrale instantie, die bij deze conflicten uitspraak zou kunnen doen. Welnu, die instantie is er. In een bulletin van mei 1964 wordt meegedeeld dat een (centrale) Raad van Toezicht is ingesteld. Dat was ons ontgaan, hetgeen ons spijt.

Informaties bij dit orgaan wezen uit dat de tuinder uit Blerick zich niet bij die Raad (die niet in de plaats van de bevoegde rechter of van een in de polis met name genoemde instantie treedt) heeft gemeld. Hij kan er terecht. En aangezien het gehele georganiseerde schadeverzekeringsbedrijf in Nederland zich vrijwillig onder toezicht van deze Raad heeft gesteld, kan een uitspraak zoals wij bedoelen verkregen worden. Als de tuinder uit Blerick daar de zaak niet aanhangig maakt is dat zijn zaak. Wij zijn verblijd over het bestaan van een dergelijke centrale instantie en aangezien anderen daar tot nu toe evenmin als wij van op de hoogte zouden kunnen zijn geweest, onderstrepen wij dat op deze plaats gaarne.

Uit de Partij

• Het politieke seizoen begint weer in de maand september.

Dat blijkt niet alleen uit vergader-roosters en dergelijke.

Dat tonen ook andere evenementen aan.

Een gebeuren dat min of meer het midden houdt tussen "er op uit trekken" en ingespannen arbeid vormt het **parlementaire bezoek**.

In 't verleden hebben de A.R. Kamerfracties al eens een parlementair bezoek gebracht aan diverse delen van ons land, o.a. Friesland en (in begin september 1964) Groningen.

Op donderdag 2 september gaat een groep A.R. Kamerleden als gast van het A.R. Provinciaal Comité Limburg naar dat gewest. Volgens de thans voorhanden gegevens zijn de heren Algra, Van Eeten, Tjalma en Zijlstra van de Eerste Kamerfractie en de heren Van Bennekom, Boersma, Boertien, Elfferich, Kieft en Walburg van de Tweede Kamerfractie dan van de (Limburgse) partij. Mr. Roosjen en mr. De

Kwaadsteniet zullen voor het Centraal Comité de reis meemaken.

Op een ontvangst op het raadhuis in Heerlen zal burgemeester Gijzels een oriëntatie geven. 's Middags zullen industrie-vestigingen de aandacht krijgen en volgt een gesprek op het kantoor van de gezamenlijke mijnen. 's Avonds is er een bijeenkomst met het voltallige A.R. Provinciaal Comité waar over allerlei zaken gediscussieerd wordt. Van elke Limburgse kiesvereniging is er een afgevaardigde aanwezig. Alle leden en kiezers kunnen daar dus ter tafel doen komen wat hen bezig houdt.

• Een soortgelijk **parlementair bezoek** wordt op 8 en 9 september aan Zeeland gebracht; daarover in "Nederlandse Gedachten" van 4 september meer.

• In **Oostelijk Flevoland** is de (nieuwe) A.R. kiesvereniging voor **Dronten, Swifterbant en Lelystad** opgericht. Een A.R. kiesvereniging te **Biddinghuizen** bestond reeds. Alle A.R. kiezers in Nederlands nieuwste polder kunnen zich nu ook als lid bij de partij aansluiten. Het secretariaatsadres van de nieuwste kiesvereniging is: mevr. M. C. Gehrels-Middelkoop, Kanaalstraat 30 te Swifterbant (O. Fl.).

Door

Een gulden tijd voor de vrouw

Mevr. Tonkens-Kaajan lid van de redactie van Nederlandse Gedachten.

Ledenstand

PER 26 AUGUSTUS 1965

HET RESULTAAT VAN DE ALGEMENE WERFACTIE

Dat de dames het spit niet behoeven af te bijten, bewijst het onderstaande staatje. Deze geeft per kamercentrale aan hoeveel nieuwe leden in de algemene werfactie reeds werden gewonnen. Bij die oogst bevonden zich natuurlijk ook (nieuwe) vrouwelijke leden. Toch is haar aantal (op het totaal gezien) te gering. Vandaar de speciale actie „Vrouwen werven vrouwen!“ Hun resultaat zal de — hopelijk omvangrijke kroon — op het tot nu toe bereikte totaal van 4125 zijn. Tenzij de de mannelijke werwers dit niet op zich laten zitten en er weer een schepje bovenop gooien. We zullen zien en hopen! Ja, we vertrouwen er op dat het zo gaat: Mannen en vrouwen voor de partij op pad!

Kamercentrales:

1. Leeuwarden	616
2. Dordrecht	592
3. Assen	416
4. Leiden	359
5. Arnhem	314
6. Groningen	308
7. Zwolle	281
8. Haarlem	242
9. Den Helder	240
10. Rotterdam	199
11. Middelburg	149
12. Utrecht	119
13. Nijmegen	79
14. Amsterdam	63
15. Den Haag	62
16. Tilburg	60
17. 's-Hertogenbosch	19
18. Maastricht	7
Totaal	4125

Beseffen wij vrouwen van vandaag eigenlijk wel in wat voor gulden tijd we leven?

In de kerk wordt steeds dringender om onze medewerking gevraagd. Het maatschappelijk leven doet een beroep op onze arbeidskracht. In het gezin is het nu wel niet zo dat „alles draait om moeder“, maar we worden toch bij al het wel en wee van onze kinderen betrokken en hebben een werkelijke stem in het kapittel. En in de politiek?

Is het genoeg dat onze man lid is? Nee, ook hier wordt een heel persoonlijke keuze van ieder van ons gevraagd. Het is niet vanzelfsprekend, de man lid: dus ook de vrouw. Vandaar dat de maand september start met een grote ledenwerfactie onder de

vrouwen. Het percentage vrouwen in de partij ligt om de 10%. Maar dit kunnen er veel meer worden. Zo maar doodgewoon lid van een kiesvereniging. Want dan alleen bent u lid van de partij, hoe goed en knus uw aparte vrouwenclub ook is.

Alleen in de kiesvereniging kunt u werkelijk meespreken en uw invloed uitoefenen op de samenstelling van de kandidatenlijsten. Voor de verkiezingen die straks weer gehouden worden. Wij zijn volwassen, verantwoordelijke mensen. Wij zullen samen met de man ons moeten bezinnen op de noden en behoeften van deze tijd. Er zijn nog landen in Europa, waar de vrouw nog helemaal op de achtergrond wordt gehouden. Wanneer er iets be-

langrijks besproken wordt, moet zij eerst de kamer uit. Dit zou ons niet lijken. Maar dit betekent dan ook dat wij allen mee verantwoordelijk zijn.

Wij zijn deel van het Nederlandse volk. Wij dragen mee verantwoordelijkheid voor de manier waarop ons land wordt geregeerd.

In Mattheüs 25 staat heel duidelijk, dat de volken geoordeeld zullen worden.

Hebben wij de hongerigen eten gegeven, de vreemdelingen gehuisvest, de zieken en gevangenen bezocht.

Dit zijn maar enkele van de vele grote problemen van deze tijd, waarvoor wij als volk een oplossing moeten zoeken. Dit zullen wij waar moeten maken in de partij van onze keuze.

DE VIJFDE ENGELSE HANDELSOORLOG

De Jong: „We gaan weer naar Chatham!“

(Uit de Volkskrant)

Voor onze A.R.-jongeren

„Groot-Schuylenburg” te Apeldoorn

(Christelijke inrichting voor geesteszwakken)
Meisjes van christelijken huize met belangstelling voor het werk onder geesteszwakken (waaronder kinderen), kunnen op bovengenoemde inrichting worden geplaatst als

LEERLING-VERPLEEGSTERS

Leeftijd 17 jaar en ouder. Opleiding diploma Zwakzinnigenzorg (tevens gedeeltelijke opleiding diploma Ziekenverpleging B) met mogelijkheid tot voortgezette studie diploma Kinderbescherming A en B.
Bruto-salaris p. mnd.: 1e jr. f 250,83; 2e jr. f 271,18; 3e jr. f 311,87; na verkrijging diploma f 438,95 tot f 555,13 plus vrije kost en inwoning. Voor leerlingen tevens reisgeldvergoeding (boven f 2,50) 2 x per maand.

Sollicitaties onder opgave van referentie-adressen, alsmede verzoeken om inlichtingen te richten tot de Geneesheer-Directeur der inrichting, Zutphensestraat 106, Apeldoorn.

Het Christelijk Sanatorium voor Neurosen en Psychosen te Zeist

kan voor de NAJAARSCURSUS weer enkele

leerling-verpleegsters en een leerling-verpleger

- Opleiding voor het Staatsdiploma B (zenuwverpleging).
- Salaris tijdens opleiding: 1e jaars f 217,18; 3e jaars f 250,83; 3e jaars: f 311,87 per maand, boven kost en inwoning. Gediplomeerden: f 594,70 tot f 823,54 per maand.
- Vakantie 3 weken per jaar; vakantietoelage 4%. Werkweek 45 uur.
- Reiskostenvergoeding naar huis 2 x per maand boven f 2,50.
- Verstrekking eerste dienstkleeding gratis.

BRIEVEN MET VOLLEDIGE GEGEVENS TE RICHTEN TOT DE GENEESHEER-DIRECTEUR.

WIST U,

DAT REEDS GEDURENDE VIJFTIEN JAAR

De Nederlandse Houtacademie

gevestigd Casa Academica, James Wattstraat 75, Amsterdam
DRIEJARIGE SCHRIFTELIJKE CURSUSSEN (in loof- en naaldhout en zijn producten) en
TWEEJARIGE SCHRIFTELIJKE CURSUSSEN (in naaldhout en in loof- en naaldhout-producten) geeft en dat de diploma's namens Z. Ex. de Minister van O. en W. mede-ondertekend worden?

DE NIEUWE CURSUSSEN VANGEN AAN OP 1 OKTOBER A.S.

Vraag, onder vermelding van dit blad, inlichtingen (o.a. gratis toezending van een fraai geïllustreerde prospectus) bij de directeur van de N.H.A., Dr. W. Boerhave Beekman, Benoordenhoutseweg 235, Den Haag. Telefoon 24.38.00.

VERENIGING REKKENSE INRICHTINGEN

Mede in verband met de ingebruikneming van het paviljoen voor ter beschikking van de Regering gestelde vrouwen (4 leefgroepen van elk 10 personen) worden gevraagd:

een hoofdleidster

in het bezit van dipl. B ziekenverpleging en nazorgcur- sus B, leeftijd tussen 30 en 45 jaar,

een wnd. hoofdleidster

in het bezit van dipl. B ziekenverpleging, leeftijd tussen 30 en 45 jaar,

enige groepsleidsters

in het bezit van dipl. B ziekenverpleging en/of ruime ervaring in omgang met gestoorde volw., leeftijd tussen 25 en 45 jaar,

enige ass.- groepsleidsters

leeftijd tussen 23 en 45 jaar,

enige leidsters voor de arbeidstherapie

leeftijd tussen 23 en 45 jaar. Huisvesting in nieuw, geheel vrijstaand zusterhuis met ruime accommodatie. Gunstige salaris- en verlofregeling. Kosteloze opleiding dipl. Kinderbescherming A en B, waarbij aantekening opl. Psychopatenzorg. Protestants-christelijke godsdienst is vereist. - Sollicitaties te richten aan de Directie der Vereniging Rekkense Inrichtingen te Rekken (Gld.).

GELDERLAND

Kent u de Gelderse Roos? Met haar tuilen van witte bloemen is zij een sieraad voor het gelders landschap.

Ook wij, vrouwen kunnen sier geven aan het politieke leven in ons gewest. Als we trouw de vergaderingen van de A.R. Kiesverenigingen bezoeken, lid worden en meedoen aan de ledenwerf- actie. Tot nu toe gaat het zo mooi in Gelderland. Mogen we ook op u rekenen?

Dinxperlo

H. Norg-Mijnheer.

ROTTERDAM

Bij deze ledenwerfactie, is het persoonlijk contact zeer gewenst. Als alle meelevende vrouwelijke leden en die hebben we gelukkig nog in Rotterdam, een vriendin aanwerven, zullen we zeker het beoogde doel halen. We stellen ons voor, om direct na de vakantie met deze actie te beginnen.

Rotterdam

M. van der Laan-Barreveld.

UTRECHT

De kamercentrale Utrecht — nog wel het centrum van ons land — is, wat de A.R. partij betreft, een door en voor vrouwen zo goed als onontgonnen terrein. Waar de schuld ligt? Daar praten we hier liever niet over.

Maar wel is — juist hierom — de ledenwerfactie in deze provincie van groot belang! Geen enkele vrouw kan zich van de actie ontslagen voelen „omdat er wel anderen zijn, die het doen zullen” ... Er zijn hier geen „anderen”.

Daarom kan elk vrouwelijk lid van elke kiesvereniging in haar wooplaats aan de actie deelnemen ... al was het maar met het winnen van één lid!

Amersfoort

L. A. Lever- Brouwer.

ZUID-HOLLAND ZUID

„Och of gij koud waart of heet — maar nu gij lauw zijt” — Dit woord geldt niet voor de antirevolutionaire vrouwen!

Zij zijn werkzame leden van onze partij! Politiek beheerst het gehele dagelijkse leven: lonen-prijzen- huren. Daarom zijn wij geïnteresseerd!

In elk kiesverenigingsbestuur een vrouw! Overtuigt de besluiteloze zuster!

Rijswijk (Z.H.)

J. Bik-Meima.

NOORD-HOLLAND NOORD

In een groot deel van de Kamercentrale Den Helder is men nog de mening toegedaan, dat het voldoende is, wanneer alleen de man lid is van de A.R. Partij; zijn vrouw hoort er dan automatisch bij en hoeft niet zelfstandig lid te zijn.

Het is nodig deze verouderde mening te bestrijden.

Nu een speciale actie op touw gezet wordt door het hele land om ook onze getrouwde vrouwen lid van de partij te maken, hopen wij met succes in het ressort van de K. C. Den Helder hieraan mee te werken.

Zaandam

Mej. C. Hellema.

NOORD-HOLLAND ZUID

Mag ik namens het provinciaal comité, kamercentrales, een beroep op u doen, in de komende maanden mee te helpen aan de ledenwerfactie?

Toe, wilt u eens op pad gaan en trachten een lid te winnen voor onze partij!

Wij rekenen op u! Veel succes.

Haarlem

Chr. Aschoff-v. d. Gaast.

DIACONESSENHUIS — EINDHOVEN

Parklaan 95-a

Op 1 september 1965 begint er in ons ziekenhuis een cursus voor

LEERLING-VERPLEEGSTER

Enkele meisjes van 18 jaar of ouder, met Mulo- of daarmee gelijkstaande opleiding, kunnen nog aan deze cursus deelnemen.

De directrice verstrekt u gaarne nadere inlichtingen. Spoedige aanmelding is gewenst.

VERPLEEGHUIS "DE BORCHGRAVE"

Heerde (Veluwe)

vraagt wegens kortere diensttijden:

- 1 HULP IN DE KEUKEN
- 1 VERPLEEGSTER
- 1 ZIEKENHELPSTER

Woonruimte aanwezig.

Aanmelden schriftelijk of telefonisch aan de directrice Kerkdijk 2, Heerde. Telef. 05782-1335. Bezoek na afspraak. Reiskosten worden vergoed.

VROU WEN VROU

GRONINGEN

„Wilt u de... gen? Welk... ging en... matig... Is u... Verder... tactpers... provincie...

Ezinge

FRIESLAND

In de... mogelijk... zich tot... de A.R... kundige... geloofsg... Beide... voor m... vrouwen... sters in... om deze... Leeuwan...

OVERKISSE

Bent u... Dan hel... Partij te... gezicht... staan, me... beseffen!

Geluk...

Steenwij...

NOORD-BRABANT

Hoew... Kamer... perspect... De ges... beslist... van de... vrij kle... een con... bouwde... Lang... we hier... Breda

NOORD-BRABANT

„Aan d... ben vo... ik het... Blijf n... wen uit... beginsel... deze wij... Doe... lid te... en ga... groepen... beginse... Eindhoven

Zeventien dames...

schreven iets over deze actie. Uit iedere... moet weten dat elke Kamercentrale twee... (als regel) is degene, die het eerst lid... gekomen. Samen met haar collega gaat zij... Nog iets! Amsterdam is er op de... tigheid of boosaardigheid. Mevrouw Tonk... drage geschreven. Maar omdat zij ook in... te-probleem rees, als vriendelijke gastvrou... A.R. Post haar foto en bijdrage op deze pa...

WEN
WEN
WEN

WIJ JONGEREN

Als lid van een Arjosclub, besef je al heel gauw dat politiek niet alleen een aangelegenheid is voor mannen. Juist de belangstelling en steun van de vrouw voor een christelijke politieke partij is onontbeerlijk. De vrouw mag in deze tijd haar verantwoordelijkheid niet afschuiven op de man.

Alle vrouwelijke ex-Arjossers zou ik willen opwekken deze ledenwerfactie door A.R. vrouwen daadwerkelijk te steunen.

Veenendaal Anneke van der Ploeg,
(bestuurslid van de Nationale Organisatie van de Arjos).

LIMBURG

Dat ook in Limburg de A.R.-vrouwen belangstelling hebben voor de politiek is nu duidelijk gebleken tijdens de themedagen die wij met elkaar hebben gehouden.

Wij waren het in dit opzicht volkomen eens dat alles in ons leven moet worden gesteld onder Gods heerschappij. Bij de actie voor het werven van vrouwelijke leden hopen wij dan ook dat Limburg niet achterblijft.

Heerlen A. van Rooijen-van der Veer.

DRENTHE

Wij vrouwen kunnen de politiek niet maken, maar wel kunnen wij in die politiek het getuigenis van Jezus Christus laten horen. Meer kunnen wij niet, minder mogen wij niet.

Daarom: vrouwen in Drenthe, werk mee en stimuleer uw mannen.

Bent u ongehuwd toon uw zelfstandigheid. Voor allen geldt: wordt volmondig lid van onze partij.

Meppel F. Zandbergen-Huising.

ZUID-HOLLAND NOORD

Buiten onze grenzen zijn velen jaloers op onze christelijke politieke partijen. Hoe zou het toch komen, dat wij in onze eigen gelederen vaak zoveel moeite moeten doen om de mensen op te roepen tot activiteit, tot echt meelevens, tot bewustwording van eigen verantwoordelijkheid in deze?

Een ledenwerfactie moest toch eigenlijk niet nodig zijn . . . . .

Hazerswoude M. H. J. Brink-Bijleveld

DEN HAAG

In de Kamercentrale 's-Gravenhage verkeren wij in de gunstige omstandigheid, dat in vele besturen van kiesverenigingen één en soms ook twee vrouwen zitting hebben. Mevrouw Jonker, het tweede door de kamercentrale aangewezen lid van het A.R. Vrouwencomité, en ik hopen dan ook met inschakeling van deze vrouwelijke bestuursleden een groot aantal vrouwen als nieuwe leden voor de partij te kunnen winnen.

Den Haag W. J. R. Derksen-Koppe.

ZEELAND

Reeds enige jaren ben ik met dit werk bezig n.l. door een propagandawoord of een politiek onderwerp te houden voor kiesverenigingen waar dan veel dames worden genodigd of voor Ger. vrouwenverenigingen. Ook ga ik de dames thuis opzoeken en met hen praten, want gepraat moet er worden. Als bestuurslid en wijkhoofd van de A.R. kiesvereniging in Goes probeer ik zoveel mogelijk de nieuw ingekomenen die hiervoor in aanmerking komen te bezoeken. Ook ben ik bezig ons Zeeuws A.R. vrouwencomité waarvan de vrouwen op verschillende plaatsen wonen hiervoor te stimuleren.

Goes A. Fraanje-Voorbij.

...deel en inzicht uw stem uitbrengen. ... van de plaatselijke Kiesvereniging haar vergaderingen waar regelmatig worden verhandeld. ... adspirant-leden mee. ... beroep op de fungerende congresbesturen om deze actie in de komende maanden te doen slagen."

J. H. de Vries-Dijksterhuis.

...de ledenwerfactie openen zich vele mogelijkheden tot een gesprek met hen, die tot ons afzijdig hielden. Lid zijn van de A.R. naast het ontvangen van desgevraagd het onderling gesprek van de A.R. over politieke vraagstukken. In deze tijd meer dan ooit nodig, maar vooral daarom zou ik alle A.R. leden en leden van onze A.R.V.A. medewerkers willen opwekken mede te helpen de ledenwerfactie te doen slagen.

A. M. Bangma-v. Es

...k bewust? Leeft u mee? ... door zelf lid van onze A.R. ... een vernieuwd en sympathiek team. U wilt toch niet aan de kant staan? ... uw verantwoordelijkheid ...

A. M. Visser-Visser.

...BANT WEST
...art van het vrouwenwerk in de provincie Limburg aarzelend was, begint er nu een nieuw tijdperk te komen. ...ingen „Gezin en Pers" hebben hier een belangrijke invloed op gehad. Het prettige en vlot verloop van de kamer-gesprekken is, dat de groep leden wordt en er dus gemakkelijk ontstaat waarop verder wordt gezegd. ... Van vrouw tot vrouw" hopen er op dat de ledenwerfactie aan te pakken.

J. Jonkers-Tiemensma

...BANT OOST
...A.R. vrouwen die belangstelling hebben voor de A.R. en we van ons volksbestaan, zou wij willen zeggen: ... werkeloos toezien hoe vele vrouwen in de A.R. partijen zich inspinnen om hun leden te kennen en uit te dragen om op die wijze de A.R. partij te steunen. ... belangstelling blijken, door de A.R. een plaatselijke kiesvereniging samen te stellen met andere vrouwen (b.v. in kleine dorpen) wat meer verdiepen in onze A.R. ledenwerfactie.

Mej. N. Luijndijk

...centrale één. Zij zijn niet lukraak uitgekozen. U wilt weten in het A.R. Vrouwencomité aanwijst. Welnu, wij zijn in dit in 1959 opgerichte Comité, hier aan het woord. Het is de beider werkgebied de actie leiden en stimuleren. De A.R. mag niet bij. Dit is geen gevolg van vergeetachtigheid. De A.R. heeft van uit haar stad wel terdege een bijdrage aan de A.R. redactie van ons blad zit, heeft zij, toen er een ruimere plaats afgestaan. Vandaar dat de lezer (essen) van ons blad niet zien. Maar dat wordt later wel goedgemaakt.

Voor onze A.R.-jongeren

UW HULP IS NODIG:

Blijmoedigheid en toewijding.... zo onontbeerlijk voor hen, die door hun fysieke handicap hulpbehoevend in deze bruisende wereld staan. Maar... om hulp te kunnen bieden is hulp nodig:
Wij vragen daarom
LEERLING-VERPLEGENDEN
om opgeleid te worden voor het Rijksdiploma Ziekenverpleging B.
De Pre-klinische opleiding gaat in groepsverband, waarbij behalve ziekteleer en psychiatrie ook o.a. creatief rollenspel, vrije expressie, bewegingsleer en sociologie worden behandeld.
De directie van het Psych. ziekenhuis „WOLFHEZE" te Wolfheze verstrekt u graag alle gewenste inlichtingen.
Psych. Ziekenhuis „WOLFHEZE"
te WOLFHEZE - TELEFOON 08308 - 241

VRIJE UNIVERSITEIT
Door spoedige ingebruikneming van het nieuwe Instituut voor Aardwetenschappen in Amsterdam-Buitenveldert is er plaats voor
chemische en botanische analisten
laboranten (mnl. en vrl.)
Salaris afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring.
De A.O.W./A.W.W.-premie komt ten laste van de V.U.
Sollicitatiebrieven met vermelding van leeftijd, opleiding, ervaring en godsdienst kunnen worden gericht aan de Centrale Personeelsdienst der Vrije Universiteit, Tesselschadestraat 18, Amsterdam-W.

REVALIDATIECENTRUM "DE HOOGSTRAAT"
te Leersum (U.), inrichting voor de verpleging en behandeling van lichamelijk gehandicapte kinderen, mannen en vrouwen, gelegen in prachtige omgeving, vraagt
LEERLING-VERPLEEGSTERS (intern)
Vóóropleiding begint 1 september a.s. Minimum leeftijd 17 jaar. Toelatingseis: diploma u.o. of daarmee gelijkstaande opleiding. Netto salaris f170,- per maand, vrije uniformverstreking, 2 x per maand vergoeding reiskosten naar huis boven f2,50 per keer. Tevens spaarpremie van f220,- per jaar. Goede busverbindingen met Zeist en Utrecht. Sollicitaties te richten aan de directrice zr. P. V. Crentzberg.

PROTESTANTS CHR. PSYCHIATRISCH ZIEKENHUIS "BLOEMENDAAL" 'S-GRAVENHAGE-LOOSDUINEN
Met ingang van 1 september a.s. kunnen enkele
meisjes en jongens
van 16 jaar en ouder geplaatst worden in de drie maanden durende prae-klinische cursus. Mulo-diploma of INAS-opleiding gewenst. Sollicitatie te richten aan de Geneesheer-Directeur.

In het **Diaconessenhuis Leiden** is plaats voor een **2e docente** die in de rang van 1e verpleegster de hoofddocente assisteert bij het lesgeven. Daarnaast zal zij ook werkzaam zijn als praktijkdocente. Bovendien worden gevraagd **verpleegsters** voor verschillende afdelingen. Mogelijkheid tot promotie aanwezig. Het moderne ziekenhuis aan de Houtlaan werd in april 1964 officieel in gebruik genomen, beschikt over zeer moderne apparatuur en heeft een prachtig zusterhuis, waarin nog enkele ruime en gezellige kamers beschikbaar zijn. Extern wonen is echter ook mogelijk. Nadere inlichtingen worden gaarne telefonisch verstrekt onder no. (01710) 53943, toestel 309; schriftelijke sollicitaties te richten aan de geneesheer-directeur, Houtlaan 55, Leiden.

DE STICHTING HAAGSE HERVORMDE KINDERTEHUZEN

vraagt voor haar tehuizen voor normale kinderen in: 'S-GRAVENHAGE en VOORSCHOTEN

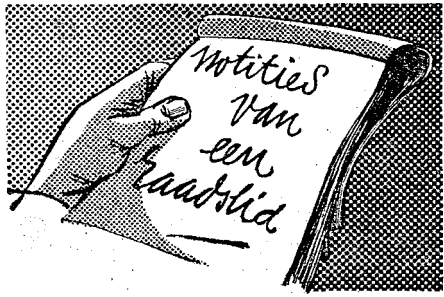
GROEPSLEIDSTERS

Ervaring: bij voorkeur inrichtingservaring. Leeftijd: 23 jaar en ouder. Godsdienst: protestant.

- Geboden wordt:
- salaris volgens rapport Haeck,
  - vijfdaagse werkweek,
  - 20 vakantiedagen per jaar,
  - 4% vakantietoeslag,
  - vergoeding voor gedeelde voeding tijdens de vrije dagen ad f200,- per jaar.

Uitvoerige sollicitaties met opgave van opleiding, ervaring, referentie-adressen e.d. te richten aan de Directeur, Scheveningsweg 78, 's-Gravenhage.

• PROBLEMEN DICHTBIJ EN VER

Onze tijd is een tijd van problemen. Hoe groter de welvaart, hoe meer de problemen. Dat bemerken ook de gemeentebesturen. Sterker nog, op het laatste congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten betoogde de voorzitter dat juist de gemeenten de lasten van de welvaart dragen. Hoe dat ook zij, de gemeenten worstelen met allerlei problemen. En onder die problemen is voor verscheidene gemeenten dat van de stadssanering niet één van de minste. Natuurlijk is sanering een financieel probleem. Miljoenen, soms tientallen miljoenen moeten worden uitgegeven voor men een oud en vaak ondoelmatig stadscentrum heeft vervangen door een nieuw.

Saneren is echter veel meer. Het betekent het peilen van de voorzieningen die men in de toekomst van een stadscentrum, van een „city”, vragen zal. Dat zijn voorzieningen op bestuursgebied, op economisch gebied (kantoren, warenhuizen, winkels), op het gebied van het wonen en niet het minst ook op het terrein van het verkeer. Saneren betekent de aanleg van nieuwe en brede toegangswegen naar het centrum, overzichtelijke en veilige kruisingen, ruime parkeergelegenheden, enz. Met dat alles moet in een saneringsplan rekening worden gehouden. En tenslotte moet het dan nog te betalen zijn ook.

Dat zijn problemen van dichtbij. Maar het zijn ook problemen die men in andere landen en in andere werelddelen kent. Duidelijk bleek dat op het zeventiende IULA-congres (wereldcongres van gemeentebesturen) dat in de maand juni te Belgrado gehouden werd. Ongeveer 1400 gemeentebestuurders hebben daar in plenaire zittingen en in sectievergaderingen uitvoerig gesproken over allerlei problemen die verband houden met stadssanering, met de vernieuwing van verouderde stadswijken. Zowel de financiële als de stedenbouwkundige vragen zijn daarbij ter sprake gekomen. De verwerving van grond evengoed als het toekennen van schadevergoeding voor het verliezen van goodwill aan middenstanders, de noodzaak van het bijdragen in de sanering door de landelijke overheid evenzeer als het bewaren van historische gebouwen en stadsgedeelten. Problemen te over! Discussie verzekerd!

Maar er zijn ook ogenblikken geweest dat het congres stil was. Dat was bijv. toen het door de burgemeester van Colombo geconfronteerd werd met de enorme moeilijkheden waarmee men in Zuid-Oost-Azië te worstelen heeft. Moeilijkheden die men overwinnen moet alvorens men daar aan de zo noodzakelijke sanering van oude steden als Calcutta, Benares, Colombo, enz. zelfs maar beginnen kan. Problemen als de alle beschrijving te boven gaande woningnood, het nagenoeg volledig ontbreken van de eenvoudige sanitaire voorzieningen, het door de bevolking niet willen verkopen van de nodige grond, omdat die vaak al generaties lang familiebezit is.

De confrontatie met deze enorme problemen in Azië lost natuurlijk onze problemen niet op, brengt ze geen stap dicht bij de oplossing zelfs. Maar die confrontatie zet je wel even aan 't denken, bepaalt je er wel bij hoe weinig dankbaar wij Westelingen vaak zijn voor al datgene wat wij hebben. Zouden wij misschien die dankbaarheid toch kunnen opbrengen en ze tonen, bijv. in het als gemeenten tijdelijk afstaan van een deskundige wanner die daar of elders in de wereld nodig zouden zijn? Het zou echt niet storm lopen met zulke verzoeken, maar hoe weinig dan ook, het zou iets laten zien van wat het betekent elkander tot een hand en een voet te zijn.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(71)

Een donkere vlek spreidde zich uit onder het hoofd van de president, en dokter Barnes zei dat Lincoln een nieuwe bloeding had gehad. De artsen tilden zijn hoofd op en legden een schoon kussen in het bed. Het haar rondom de wond werd schoongemaakt en tegen de wond zelf drukte men een dot watten. Daarna scheen de ademhaling van de president wat regelmatig te worden.

Grauw licht begon nu tegen de ramen van de slaapkamer op te kruipen. Het gaslicht in de kamer scheen te verbleken. Dokter Barnes zat aan het hoofdeinde van het bed en probeerde de polsslag te meten aan de halsslagader. Naast de patiënt zat dokter Leale, nog steeds met de hand van Lincoln in de zijne. Af en toe legde hij zijn vingers op de slappe pols; soms kon hij deze voelen kloppen, soms ook weer niet. Aan de andere kant van het bed bij de muur, zat dokter Stone, al even hulpeloos als de anderen.

De gezichten in de kamer hadden elkaar in de loop van de lange nacht afgewisseld, maar afgezien van de artsen, waren er twee de hele tijd gebleven. De ene was Robert Lincoln die nog steeds achter het hoofdeinde van het bed stond en neerkeek op het gezicht van zijn vader. De andere was de minister van Marine, Welles, die zwaar en plechtig met zijn handen op zijn knieën zat te kijken naar de man die eigenlijk de laatste soldaat was die aan de oorlog ten offer was gevallen.

De dood zweefde nu door de kamer. Allen die er zaten, voelden het. Tijdens de eerste uren was het gezicht van de president vredig geweest, en ondanks alle medische prognoses had men kunnen geloven dat hij ieder ogenblik zou kunnen ontwaken uit zijn bewusteloosheid. Nu was zijn rechteroog gezwollen en blauw-verkleurd van de kogel die er vlak achter zat. Ook zijn lippen waren blauw. Zijn hart klopte heftig, stotend en onregelmatig en scheen af en toe stil te staan. Zijn benen waren zo koud als marmer. Zijn ademhaling stakte soms minutenlang en na de eerste seconden haalden de dokters dan hun horloges te voorschijn om de exacte doodsmuut te noteren. Maar dan zwollen de longen weer op, het hart danste van leven, en dan lag de president te kreunen tussen zijn halfgeopende lippen door alsof hij in een droom door het Witte Huis liep en vroeg „Wie is er dood?”

Mrs. Lincoln zat stil voor zich uit te kijken. Laura Keene en Clara Harris waren te uitgeput om te praten. In de stilte zaten ze te staren naar de muur of keken naar het daglicht dat onweerstaanbaar naar binnen drong. Als op grote afstand hoorden ze de zware stemmen van de dokters in de slaapkamer en soms ook de lichte stem van Stanton die ergens om vroeg. Van alle geluiden scheen het gestamp van laarzen en het gerinkel van sporen nooit op te houden. Het leek wel alsof er door de gang langs het zijvertrek dagenlang soldaten hadden gemarcheerd.

De oude Gideon Welles had nu bij de president gezeten zolang hij kon. Nu moest hij zijn oude ledematen eens strekken en een beetje frisse lucht gaan halen. Hij nam zijn jas, en toen hij deze had aangetrokken legde hij zijn lange witte bakkebaarden over de lapellen heen, zette een breedgerande vilthoed op zijn bruine lokken en ging weg.

De wachtposten voor het huis, die met elkaar hadden staan praten, sprongen haastig in de houding. Welles liep langzaam de straat uit en zag in de motregen overal kleine groepjes mensen langs de huizen staan. Ze stonden te wachten op nieuws. Op het laatste nieuws.

Ze herkenden de oude minister van Marine en sommigen keken hem met vragende ogen aan. Maar hij zei niets. Af en toe vroeg iemand hem: „Is er nog hoop?”

Een paar keer zei hij „Nee” en liep dan weer door. Even verder antwoordde hij: „De president kan hoogstens nog een uurtje leven”. Hij werd getroffen door de droefheid van de kleurlingen die hem aanstaarden en alleen maar in staat waren om te vragen met hun ogen. Hij merkte dat er meer negers dan blanken waren die deelnamen aan deze doodswake. Op sommige gezichten zag hij de glimmende sporen van opgedroogde tranen. Toen hij weer zo'n groepje ontmoette werd hij zo ontroerd dat hij, zonder dat men hem iets had gevraagd, zei, dat het eigenlijk beter zou zijn als de president nu maar zou sterven.

Mr. Welles ging nu weer terug en liep het trapje op voor Petersens huis. Even later zat hij weer in de slaapkamer. Buiten maakten de twee wachtposten er een spelletje van zich de namen te herinneren van alle vooraanstaande personen die vannacht het huis hadden bezocht.

Er weerklonk nu een ander geluid. Krantenjongens liepen het nieuws rond te roepen in Tenth Street en de soldaten bij het huis van Petersen kochten een paar ochtendbladen. De opschriften in de linkerkolommen van de voorpagina zagen er zo uit:

BELANGRIJK MOORD

PRESIDENT LINCOLN

President gisteravond neergeschoten in theater

Minister Steward in zijn bed aangevallen met een dolkmes maar niet levensgevaarlijk gewond

Clarence en Frederick Seward zwaar gewond

Moordenaars gevlucht

Opgewonden toestand in Washington

Het rechteroog van president Lincoln was blauwzwart. Hij begon te kreunen — langgerekt en angstwekkend, zoals zijn lijfwacht zo dikwijls had gehoord in de gang van het Witte Huis — en sommige van hen die om zijn bed heen stonden kregen de indruk dat hij nu al zo lang pijn lag te

lijden, dat hij zich niet meer kon inhouden. Zijn ademhaling werd nog korter en stotender. Zijn lippen werden naar buiten geperst en weer naar binnen gezogen. Zijn zwarte haar zat in de war en op zijn jukbeenderen lag een lichte blos.

De grote geaderde handen lagen rustig op het witte laken, zijn voeten hingen over de rand van het bed.

In de zitkamer aan de achterkant van het huis lag zijn oude vriend uit de tijd der verkiezingsreizen, minister John Usher, te snurken op een sofa. Rechter Cartter zat zwijgend te kijken naar de regen die tegen de ramen sloeg.

Dokter Barnes keek de andere artsen eens aan, streek even langs de koude huid van de patiënt en verzocht toen een officier om mrs. Lincoln te gaan halen. Robert Lincoln hoorde wat hij zei en verborg het gezicht in zijn handen. Stanton kwam binnen en bleef staan aan het voeteneind van het bed met zijn hoed in de hand.

Men bracht de wankelende mrs. Lincoln binnen; ze keek naar haar man, en toen ze haar zoon hoorde snikken keek ze naar hem. Zonder dat er iets was gezegd werd ze weer de kamer uitgeleid. Minister Welles kwam de kamer binnen, ging zitten en stond weer op. De president lag te sterven. Af en toe probeerde hij te ademen, maar het enige wat er gebeurde was dat de wangen naar binnen werden gezogen; de lippen bleven gesloten.

Dokter Barnes keek op zijn horloge. Dokter Phineas Gurley, de huispredikant van de president, kwam uit het zijvertrek.

Hij bleef staan en keek neer op het dunne rode tapijt. Dokter Leale zag Lincolns borst opzwellen, even in deze positie blijven stilstaan en daarna inzinken. Het was 7 uur en 22 minuten in de morgen.

Dokter Barnes stond te wachten op de volgende ademtocht. Deze kwam niet. Hij trok het ene ooglid op, keek nauwkeurig, haalde het laken weg en legde zijn oor op de met pleisters bedekte borst. Hij bleef even in deze houding staan, richtte zich toen op, stak zijn hand in zijn veszak en haalde twee zilveren muntstukken te voorschijn. Hij legde ze op de ogen van de president.

Minister Stanton verbrak de stilte. „Nu behoort hij tot de historie”, zei hij. Hij zette zijn hoed op. Iemand vroeg fluisterend of dr. Gurley geen kort gebed kon uitspreken. De hoed ging weer af. Terwijl de geestelijke langzaam en met zachte stem begon te bidden liep Robert Lincoln de kamer uit om zijn moeder te waarschuwen.

Leale verrichtte zijn laatste liefdevolle dienst. Hij legde de armen van de man recht langs zijn lijf. Dr. Gurley knielde op de grond en zei: „Laat ons bidden”. De ministers stonden met gebogen hoofden om hem heen, terwijl Robert zijn moeder de kamer binnen bracht. Zij trok zich los, wierp zich op haar man en schreeuwde: „God, O God! Het is mijn schuld!”

Men haalde haar weg en leidde haar de kamer uit. Deze keer moest men haar bijna dragen. Leale streek de huid van Lincolns gezicht naar achteren in de richting van de oren. Hij haalde de zilveren munten van de ogen, streek heel voorzichtig over de oogleden en legde toen de munten weer terug. Hij trok het witte laken over Lincolns hoofd.

Hij zei niets. Dr. Gurley zat nog steeds te bidden. Dokter Leale nam zijn uniformjas en ging naar buiten. Hij was duizelig van vermoeidheid en merkte nauwelijks waar hij liep. Het regende nog steeds. Hij streek met zijn hand over zijn hoofd en ontdekte dat hij geen hoed op had. Toen herinnerde hij zich plotseling dat hij zijn hoed had laten liggen in Ford's Theatre. De dokter ging niet terug. Hij wilde nog wat blijven lopen. Hij wist niet hoe lang hij al onderweg was toen het eerste klokgelui hoorde. Het kwam van dichtbij en het gedreun van de zware bas bleef lang naklinken eer het wegstierf en de volgende slag weerklonk. Een paar minuten later hoorde hij nog een klok, met een lichter geluid, dat zich vermengde met het gedreun van de eerste. Toen hoorde hij er nog een en daarna nog een, en terwijl dokter Leale voortliep en de regen zijn voorhoofd striemde begon hij er zich over te verbazen dat Washington zoveel bronzen monden had.

Het leek wel alsof er overal klokken luidden. De mensen liepen de straat op om er naar te luisteren en niemand scheen te merken dat het regende. Niemand vroeg wat het klokgelui had te betekenen, of, als iemand het heeft gevraagd, is het niet opgetekend. De mensen probeerden te geloven in iets waarin ze nauwelijks konden geloven. Sommigen zagen er ziek en moe uit. Sommigen verbitterd. Sommigen zwoeren dure eden tegen een natte hemel. Sommigen huilden. Patrouilles bleven staan om te luisteren. Een barbiër in F Street, die gebogen stond over zijn werk, keek naar zijn hand die het scheermes vasthield. Hij vouwde het dicht. „Nu niet meer”, zei hij tot zijn klant. „Het spijt me, maar nu niet meer”.

In het noorden, oosten en westen begonnen de telegraaf-sleutels te tikken en in Boston en Chicago en in Springfield, Massachusetts en in Springfield Illinois begonnen de klokken te luiden.

Met zacht geweld probeerde men mrs. Lincoln het huis uit te leiden om haar naar het Witte Huis te brengen, maar ze probeerde zich voortdurend los te wringen uit hun greep en riep: „Oh, waarom heeft u me niet verteld dat hij dood zou gaan?” Toen ze op de buitentrapp kwam en aan de overkant van de straat de gevel van Ford's Theatre zag, riep ze uit: „O, dat verschrikkelijke huis! Dat verschrikkelijke huis!”

Binnen in de achterkamer schreef Stanton:

Washington City, 15 april 1865.

Generaal-majoor Dix,
New York.

Abraham Lincoln stierf hedenmorgen om 22 minuten over 7.
Edwin M. Stanton
Minister van Oorlog.

(wordt vervolgd)

◆ De veehandel

De veehandel is altijd een merkwaardig bedrijf. Wie een grote veemarkt bezoekt, ziet de vaak zeer geanimeerde handel, met harde handslagen. Er wordt soms voor bedragen omgezet, die ver boven het miljoen liggen, en er wordt nooit één kwitantie geschreven. Het is een zaak van vertrouwen en van vaste regels. Een van de regels is, dat een zichtbaar gebrek van een te verkopen beest niet behoeft genoemd te worden, maar een onzichtbaar gebrek wel. Maakt b.v. een koe er een gewoonte van om de sloten te doorwaden en zo in letterlijke zin uit te weiden, dan is dat niet te zien aan het beest, zoals het schoon en gedwee op de markt staat. Het moet dus worden gezegd. Eenmaal vroeg een aspirantkoper aan een boer: gaat hij (een koe is op de markt vaak een hij) wel eens door de sloot? Het antwoord luidde: Man, al zette je hem aan de kant van de zee, hij zou er niet eens doorheen gaan.

Een halve eeuw geleden waren verscheidene grote landbouworganisaties ijverig bezig om tot vee-arbitrage te komen. Er moesten arbitrage-commissies zijn, waaraan kopers en verkopers hun verschillen zouden kunnen voorleggen.

En nu lezen wij in een van de landbouwverslagen van een halve eeuw geleden, uit 1915 dus, dat die arbitrage-commissies niets te doen hadden.

De belanghebbenden wilden er niet aan. Zij deden het onderling af, met harde of met gemoedelijke woorden, of zij gingen er over pleiten.

Het jaarverslag constateert zelfs, dat er in verschillende gevallen een vreemde voorkeur is voor een rechterlijke beslissing. Er komen advocaten aan te pas, en dat kost heel wat. Maar deze belanghebbenden vinden er blijkbaar een zekere satisfactie in om hun recht te zoeken, bij de rechter, mede, omdat zij nu eens hélemaal gelijk willen hebben en de tegenpartij in zijn hemd willen zien gezet.

Dat bracht ons in herinnering, dat wijlen Mr. Y Tysma, advocaat te Leeuwarden, a.r. lid van de raad, ijveraar voor de vrijwillige landstorm etc. etc. een man van grote activiteit, in de wachtkamer van zijn kantoor een tegelplateau had hangen, waarop een koe werd uitgerekt door twee sterke boeren. Maar onder de koe zat nog iemand, n.l. een advocaat, bezig het dier te melken.

„Ter waarschuwing” stond er onder. Wij zeiden mr. Tysma: nog nooit hebben wij eerder gezien, dat iemand zo zijn a.s. klanten waarschuwde, om maar liever weer weg te gaan. Maar de advocaat antwoordde: het is volkomen onschuldig hoor, er is nog nooit iemand geweest in deze wachtkamer, die zich van de ernstig gemeente en duidelijke waarschuwing iets heeft aangetrokken. Scha heb ik er nooit van gehad. En als ze later al eens zeiden, dat de declaratie hun niet meeviel, dan zei ik: was u niet gewaarschuwd?

Als wij zo fijn konden onderscheiden als de jongelui, die vooral des zaterdagsavonds het centrum van Amsterdam onveilig maken, dan zouden wij precies kunnen aangeven het subtiel onderscheid tussen een nozem, een provo en een gewone anarchist. Wie met een laatstgenoemde te doen heeft weet wat voor vlees hij in de kuip heeft. Het "ni dieu, ni maitre" is genoegzaam bestreden dan dat wij van het verschijnsel rode oortjes zouden krijgen. De grote rooie rakker op dit punt, Domela Nieuwenhuis, staat nog steeds in Amsterdam, bij de Rotterdamse brug, zijn vuist ballend tegen de hemel en de aarde.

Wie zich op het ogenblik in de hoofdstad anarchistenoemen, is een stelletje uit het lood en uit de nood geslagen jongens, die blijkbaar te weinig te doen hebben en op een wonderlijke wijze in het leven worden gehouden door een groep meelopers. Het modewoord "happening" ligt in hun mond bestorven, maar is buiten die mond zo levend, dat de politie handen vol werk heeft om al die zogenaamde fijngevoelige "gebeurtenissen", "als er iets door je heen gaat", nog iets gevoeliger te maken, al vinden de meisjes (die zijn er ook bij) en de jongens die gevoeligheid minder fijn.

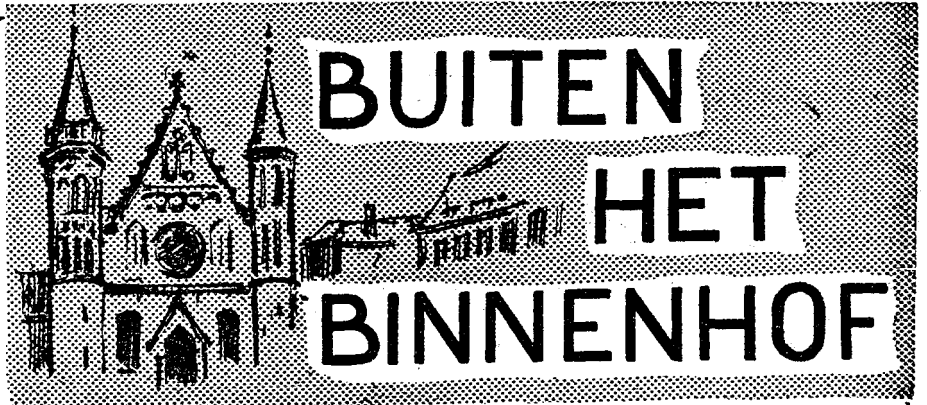
Wat willen deze een-voor-alen-en-alen-voor-een-belijders? Wij zijn er van overtuigd dat zij dit zelf niet goed weten. Sommigen willen beslist niet werken. Anderen willen dat wij niet roken. Weer anderen, dat wij allen op witte fietsen moeten gaan rijden, die voor elk en een ieder beschikbaar moeten zijn. De een laat hem de ander over.

Allen komen zij bijeen, althans trachten dat, bij het beeldje van het Amsterdamse Lieverdje op het Spui, een geschenk aan de stad van een sigarettenfabrikant, gewijd aan het hoofdstedelijke "schoffie". Waarom bij dat beeldje?

Een van de oorzaken is, dat dit beeldje geschonken is door iemand die belang heeft bij het roken. Roken is niet goed, volgens een van de vreemde figuren, die lastig optreden. Zelf rookt hij. "Als een schoorsteen", om zijn eigen woorden aan te halen. In wezen is het beeldje hun afgod. Misschien zullen mensen, die beweren anarchist te zijn en te geloven in religieuze samenkomsten rond een beeldje, het idee afgod van zich werpen. Waar geen God erkend wordt, blijft voor afgod ook geen plaats over. Toch zien wij in de onrust brengende groepering een vorm van modern heidendom, dat niet eens modern mag heten.

Modern is dat wij ons bezighouden met allerlei verschijnselen, waarom onze voorouders terecht of ten onrechte zich niet hebben bekommerd, hoogsten overlieten aan dorpsdwazen en rijke excentrieken. Wellicht staat op komen die wetenschap, welke zich zal aandienen als provologie of nozemathiek. Wij zullen daarvan zeker leren. Maar vooralsnog past in de praktijk van het leven zulke bijzondere aandacht aan vreemde wandelaars en witte-fietsers niet.

Het is een verschijnsel van een welvarende periode, dat gebeurtenissen als hierboven genoemd voorkomen. Het is altijd gemakkelijk de maatschappij, de school of de kerk van zulke ontsparingen de schuld te geven. Zij dragen zeker een gedeelte van de schuld, welke deze niet aanpasbare jongelui zich mede op de hals halen. Voor het grootste gedeelte is hier jeugd aan het woord en

aan de opstandige daad, die in de oorlog, of direct daarna is geboren. Er wordt wel eens gezegd dat de naweeën van een oorlog erger kunnen zijn dan de oorlog zelf. Er schuilt iets waars in die bewering. Losgeslagen van een maatschappij, die de welvaart niet aankan, net zo min als zij de armoede aankon, losgeslagen van een kerk, die eeuwenlang de "happening" voor zichzelf heeft gereserveerd, losgeslagen van een opvoedingssysteem waarvoor nog steeds niet alle krachten welke nodig zijn, zijn aan te trekken. Dit zijn geen zaken van vandaag of gisteren, zulke toestanden zijn er vele malen geweest. Doch zij werden minder in de publiciteit gebracht en er werd minder aandacht aan besteed.

Wij schrijven dit op zaterdagmiddag. Vanavond zal er weer een provoonse plechtigheid rond het Lieverdje op het Spui te Amsterdam plaats hebben. De burgemeester van Amsterdam heeft deze aanbidding van het onbekende boefie verboden. De politie vreest een nieuwe rel. En als die komt zullen er wel weer klappen vallen. De anarchist, nieuwe stijl, weten dat, maar alle nieuwsgierigen weten dit ook. Je hebt de kans dat je in de krant of in het cachot komt, je hebt de kans op het t.v.-scherm te verschijnen. Je bent "in", je bent "high", je bent er bij. De burgemeester van de hoofdstad heeft ieder aangeraden om vanavond het Spui links te laten liggen. De omliggende cafés en broodjeswinkels sluiten voor de "happening", want zin in een hapje of in een drankje hebben niet veel gasten, als zij de kans lopen in gevechten betrokken te worden.

Als het inderdaad een religieuze beleving is, "welke door je heengaat", zijn er kerkgebouwen en zalen genoeg en in het bos of in het Vondelpark zou een sprekershoek kunnen worden geopend zoals er in Hyde Park Corner te vinden zijn.

Men wil een uitlaat, hoe dan ook. Wijzelf horen liever een jongmens over het anarchisme praten dan dat hij de knalpot van zijn bromfiets de hele middag of avond warm houdt. Dat betekent niet dat die anarchist zich niet zal moeten stellen onder regels van de wet... maar dat kan hij niet, want anders is hij geen anarchist.

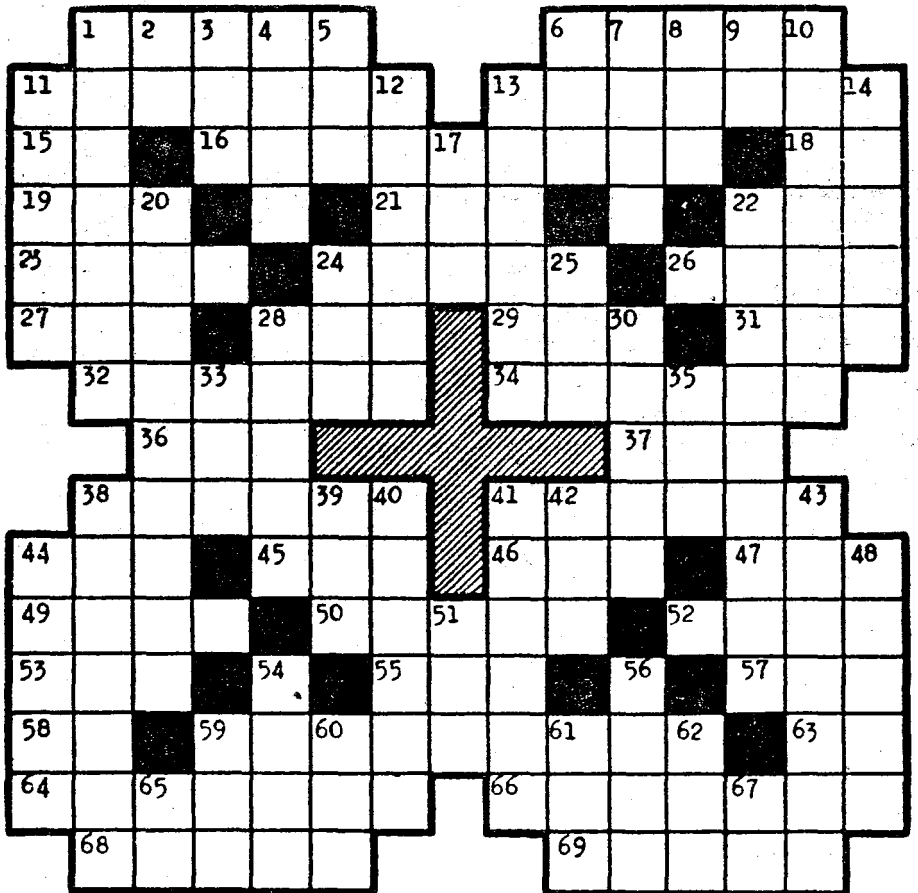
Maar wat dan? Zou, geestelijk gesproken, ook hier van toepassing zijn: "Geeft gij hun te eten?"

William J. van der Grinten

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. religieus centrum, 6. slachtoffer van Joab, 11. misbruik van vertrouwen, 13. voortspruiten uit, 15. luiaard, 16. aankondigers van programma's, 18. kattenkop, 19. hoofd van abdij, 21. door, 22. leger, 23. rechte lijn, 24. maand, 26. aanw. voornaamwoord, 27. voorzetsel, 28. 1/100 kroon, 29. Aurora, 31. voorzetsel, 32. vriend, 34. gebied, 36. gasvorming in kaas, 37. stropop, 38. boomvruchten, 41. belemmeren, 44. springstof, 45. toom, 46. kleefstof, 47. vloeistof, 49. poosje, 50. onbebouwd, 52. tien (in samenst.), 53. jongensnaam, 55. kwaad, 57. rivier, 58. lengtemaat, 59. zin, 63. jongensnaam, 6. klein vaartuig, 66. naar beneden vallen, 68. vocht, 69. gezouten vlees.

Vertikaal: 1. symbool van voorjaar, 2. bijwoord, 3. r.-diostichting, 4. gelijk, 5. bloedvat, 6. jongensnaam, 7. onderpand, 8. buitendijks land, 9. lengtemaat, 10. schatten, 11. water, 12. korte beitel, 13. voelhoorn, 14. korter, 17. reputatie, 20. geheel en al, 22. waarde hebben, 24. oppervlaktemaat, 25. vod, 28. hek tussen bladsteel en stengel, 30. stad in het Overjordanse, 33. spijzenbereider, 35. stoot, 38. couvert, 39. manchet, 40. lengtemaat (1 mm.), 41. beroep, 42. bedovertrek, 43. ver...ren, 45. contra, 48. deel van strijkstok, 51. vaartuig, 54. ge-

woonte, 56. bondgenootschap, 59. snavel, 60. belasting, 61. snavel, 62. droog, 65. voorzetsel, 67. nummer (afk.). arts; 27. wit voetje; 28. imker; 29. nood; 30. grasduinen.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. bakkeleien; 6. vlot; 9. linde; 10. telganger; 12. verstaan; 13. dader; 15. eierhal; 17. ergeren; 19. Tarente; 21. Manusje; 22. oppas; 24. tand-

Vertikaal: 1. balk; 2. kandeleer; 3. evers; 4. eetzaal; 5. ellende; 7. verdrinken; 8. mandagen; 11. Gad; 14. hertrouwen; 16. hangslot; 18. rustteken; 20. eetster; 21. mantels; 23. pet; 25. Abihu; 26. oren.

Neemt uw plaats nu in!

• Vervolg van pag. 1

vincie- en gemeentebestuurders, als ook de werkers in dit partijverband, wanneer het ledental een flinke versterking ondergaat.

De versteviging van de financiële positie, hoe welkom en nodig ook, is daarbij toch niet het voornaamste, al zullen wellicht sommigen zich juist tot dit aspect moeten beperken. Het is zo waardevol als er ook iets komt van een persoonlijke inzet. Die is heus niet alleen van betekenis in oorlogstijd.

De inbreng, zowel van de gehuwde als de ongehuwde, de werkende vrouw (ik volg nu maar het spraakgebruik, want niemand zal toe menen, dat de vervulling van de gezinstaak niet ook werken, vaak hard en lang, in 'ich besluit), is onmisbaar. Te minder nu er in onze tijd bijna geen facet in de samenleving is, of op een gegeven moment krijgt de politiek ermee te maken.

En het kan soms mede van ons afhangen, of dit tijdig, dan wel tot schade pas aan de late kant geschiedt. Een heel leger van anti-revolutionair stem-

OPREIS CARBOVIT tegen maag- en darmstoornissen. MUGOLIN • (reukloos) ter voorkoming van muggebeten.

mende vrouwen vervult in de een of andere 'ak beroepsarbeid. Ze mogen weten, hoe verlangend we zijn, hen nader binnen partijverband te leren kennen, en daar ons voordeel mee te doen.

Er is heus veel latente deskundigheid, waarvan langzamerhand nodig iets te voorschijn moet komen. Ook zonder gespecialiseerde kennis kunnen steentjes worden aangedragen. Wie iets van leemten, onbillijkheden of nieuwe wenselijkheden in ons samenlevingsbestel ontdekt, houde zoiets niet voor zich. Ongetwijfeld worden in eigen leef- en werkmilieu wel dingen opgemerkt, die het waard zijn door te geven aan hen, die verantwoordelijkheden in wetgevende- en beleidssfeer dragen. Of dat nu gebeurt via de kiesverenigingen, of door een meer direct contact, doet er minder toe. Als het maar gebeurt.

Niet laten ontmoedigen

Niemand late zich ontmoedigen, als het te berde van het 'n of ander, ogenschijnlijk geheel vergeefs is geweest, geen oor gevonden heeft. Vergeet niet dat met het rijpingsproces in politici's, vaak lange tijden gemoed zijn. Mag ik eens een paar voorbeelden geven van zaken waar ik 'langs opmerkelijk werd gemaakt, en die het wellicht waard zijn, als het zo te pas komt, nog eens onder de loep te nemen?

Purol houdt de huid smetteloos zuiver

• Zoals bekend mag tegenwoordig een gehuwde vrouw, die zelf verdient, een derde van haar inkomsten (met een minimum van f 500,- en een maximum van f 2000,-) belastingvrij houden. Maar wie weduwe is geworden en een zeker pensioen van de zijde van haar overleden man geniet, moet AL hetgeen ze er door werken bij verdient, bij het pensioenbedrag optellen, en dan van al haar inkomsten tezamen — zonder dat enige aftrek is toegestaan, belasting betalen. Is dit billijk? Misschien mag ik nog even bij weduwe en wees blijven. In ieder geval ben ik met dat te doen 'n goed gezelschap. Want dit zijn de groepen, uit wier situatie in het bijzonder in het Oude Testament werd afgelezen de mate waarin recht en gerechtigheid heerste. En men komt bij vrijwel alle profeten dan ook de oproep tegen recht te doen aan weduwe en wees.

• Nu, laat ons dan nog even stil staan bij de vrouw, die haar man door een ongeval moest verliezen. Krachtens de Ongevallenwet geniet zij dan een uitkering zowel voor zichzelf als voor de kinderen. Maar zodra de zoon of dochter, die ze zo graag de kans geeft nog een poosje verder te leren, 16 jaar geworden is, is ineens de wezenuitkering aanzienlijk gedaald. De reeds tamelijk oude Ongevallenwet — zij dateert van 1921 — gaat kennelijk nog van de opvatting uit, dat 16 jaar de leeftijd is om zelf te gaan verdienen.

De dubbele kinderbijslag, die thans juist bij het 16e jaar wordt verleend, geeft een duidelijke aanwijzing hoezeer de inzichten ten deze thans gewijzigd zijn. Nu is het al een geluk, dat door deze nieuwe voorziening de terugval in de uitkering krachtens de Ongevallenwet, grotendeels weer opgevangen wordt. Dit neemt echter niet weg, dat het weduwegezin toch in feite

achtergesteld wordt bij het volledige gezin. Immers dáár gaan bij het zestiende jaar de inkomsten er op vooruit, maar in het hier bedoelde weduwegezin brengt het bereiken van het 16e jaar, ondanks de dubbele kinderbijslag, nog een zekere financiële achteruitgang. Is dat nu wel juist?

Doordat de vrouw zonder man zich meestal sterk terugtrekt en ook de omgeving — het strekt ons niet tot eer — haar gewoonlijk spoedig wat links laat liggen, komen dergelijke dingen, die een nader bekijken toch zeker waard zijn, vaak in 't geheel niet naar buiten. Het zou goed zijn, als de vrouwen er wel mee kwamen. Ondervinden ze er zelf geen verlichting van, dan wellicht degenen die na haar komen.

• Voorzover ze het gevolgd hebben, zullen vele oudere, in loondienst werkende vrouwen dankbaar zijn, dat de motie-Roolvink de kwestie van eventuele vervroegde A.O.W. uitkering aan de orde heeft gesteld.

Het internationaal in de belangstelling staande vraagstuk van de regeling van de leeftijds grens waarop voor mannen en vrouwen het werken beëindigd wordt — in de Verenigde Naties houdt men zich hier ook al jaren mee bezig — krijgt hiermede opnieuw aandacht. In ieder geval gloort er iets van hoop voor die vrouwen voor wie nu de laatste loodjes onnoemelijk zwaar wegen. Enige jaren geleden, nadat er een verslagje in de kranten had gestaan van hetgeen ik over dit onderwerp in het verband van de Verenigde Naties had gezegd, heeft de ene vrouw na de andere, in persoonlijk gesprek of per brief, mij van hun nood deelgenoot gemaakt. Zonder dat berichtje zouden ze er nooit toe gekomen zijn. Ja, de afstanden moeten ingekort. Persoonlijk lidmaatschap van de Partij kan ook daartoe bijdragen!

Persoonlijk lidmaatschap

Maar natuurlijk zoveel meer. Het samenspel van mannen en vrouwen op alle terrein is van fundamenteel belang. We kunnen niet afspitsen en zeggen: hier is mede inzicht van de vrouw nodig, dáár niet, al zijn er natuurlijk wel accentverschillen. Misschien mogen we stellen dat de vrouw eerder de direct menselijke factoren belangrijk acht, ze althans eerder opmerkt, en de aandacht daarvoor stimuleert. Zij zal wellicht eerder geneigd zijn b.v. bij nieuwe bejaardenwoningen er voor te pleiten, dat per blok een woning ter beschikking gesteld wordt voor een wijkzuster of (oud-) verpleegster, dan technisch-financiële aspecten naar voren te brengen. Het laatste is ook niet belangrijker dan het eerste. En indirect kan het eerste misschien zelfs financieel nog bijzonder gunstig werken. Immers, het gevoel van rust, gewekt door de wetenschap, dat als er eens iets gebeurt, althans er vlak bij een mogelijkheid van eerste deskundige hulp is, zal het zo lang mogelijk zelfstandig blijven van bejaarden en de voor de volkshuisvesting zo waardevolle doorstroming bevorderen. En dit brengt ook weer mee, dat de plaatsen — nog altijd veel te gering in aantal om de vraag op te vangen — in de, in wezen zoveel kostbaarder verzorgingstehuizen, ingenomen kunnen worden door degenen die inderdaad hard aan zulk een verzorging toe zijn. Of het nu kleine dan wel grote zaken, binnen gemeentelijk, dan wel E.E.G. of grotere banden betreft, de medewerking van de vrouw kan niet meer worden gemist.

De gezamenlijke verantwoordelijkheid van mannen en vrouwen, die er nu eenmaal IS, moeten we ook willen aanvaarden. De uitdrukking daarvan

VOOR BABY'S HUIDJE

BABYDERM

in een persoonlijk lidmaatschap van onze A.R. Partij, krijgt daarmee ook iets van een getuigenis inzake het geestelijk hart der zaak. „De zaak des Konings heeft haast”, schreef Nederlandse Gedachten op 26 juni j.l. (Het nummer waarin de heer De Kwaadstent de zo geslaagde bijeenkomst van het A.R. Vrouwencomité over de gezondheidszorg beschreef). Wij moeten, bij het minste van wat we kunnen doen, iets krijgen van de mentaliteit van het simpel-sjouwende metselaarsknechtje uit de Middeleeuwen, dat op de vraag wat hij wel deed vol overtuiging antwoordde: „Ik? Ik bouw een kathedraal”.

Verolme United Shipyards

ROTTERDAM - HOLLAND

Telefoon 16 25 00

drukkerij zwagers

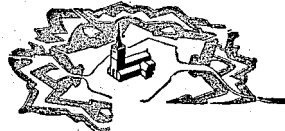
Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

"ANIMO" koffiezet apparatuur

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering
Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V. Naarden

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDEKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 10

's-GRAVENZANDE

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN

NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERBINDINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL

Telefoon 01846 - 2156 - 2484

Hardinxveld-Giessendam

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-huisjes. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.

Export: België, Duitsland, etc.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

ongezouten
wajang
PLANTEN MARGARINE

ongezouten - puur plantaardig
licht verteerbaar
dus gezond

IVOROL De kwaliteitstandpasta
Het behoud van uw tanden

nederlandsche gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Goede zeden (1)

WIE spreekt over actieve cultuurpolitiek, heeft het bijna altijd over een uiterst simpele zaak. Hij gaat er n.l. bijna altijd van uit, dat de overheid de culturele ontwikkeling niet in een bepaalde richting mag of zelfs kan beïnvloeden. De overheid kan dus geen cultureel program of beleid hebben. Zij kan alleen maar „stimuleren”, door te betalen.

WIJ noemen een voorbeeld. Er verschijnen in Nederland een aantal tijdschriften, die zich bezighouden met de kunst, speciaal met de literatuur, en vaak ook wel met een heleboel andere dingen, politiek, sociologie, bevolkingsvraagstukken enz. Men kan bepaald niet zeggen, dat zij allemaal in een dringende behoefte voorzien. Dat het publiek er op zit te wachten. Ze worden n.l. zó schaars verkocht, dat de meeste al lang op de fles zouden zijn, als de Nederlandse staat ze niet in leven hield. Het zijn er ongeveer tien; zeker weten wij het niet, want er kan, ondanks de steun van de staat, toch weer een zijn verdwenen.

Wij hebben een officiële opgave, waarin worden vermeld *De Gids*, *De Nieuwe Stem*, *De Tsjerne*, *Gard Sivik*, *Hollands Maandblad*, *Kentering*, *Merlijn*, *Podium*, *Raam en Tirade*.

Aanvankelijk was er nog een elfde bij, maar dat was *Prot*. Christelijk en heette *Ontmoeting*, en kon het niet bolwerken.

Voor al deze zgn. literaire tijdschriften betaalt de Nederlandse staat f 7,— per bladzijde, tenzij het exploitatie-kort van het tijdschrift kleiner is dan dit bedrag, wat weinig schijnt voor te komen.

Dat exploitatiekort is er, hoewel de auteurs een zó mager honorarium krijgen voor de vulling der bladzijden, dat de staat ook voor hen bijspringt. Aan het honorarium, door de uitgever aan een tijdschriftmedewerker verstrekt, wordt uit het belastinggeld een bedrag toegevoegd. Heeft de tijdschriftmedewerker een stukken proza gecreëerd, dan ontvangt hij van de staat een toeslag van drie rijksdaalders voor elke 400 woorden.

Om de gedachten te bepalen, een stukje van *Flex in Trouw* zou, als het in zulk een literair tijdschrift stond — het zou tegen het gedaas van sommige „literaire noodlijdende tijdschriften” (term van het departement) wat

vreemd afsteken — toch zo ongeveer vijf rijksdaalders aan de schatkist kosten, en in elk geval een tientje, afgezien van de drie rijksdaalders per bladzijde voor de uitgever.

BIJ gedichten worden niet de woorden geteld, maar de versregels. Het is drie rijksdaalders per 20 regels voor de dichter, en ook weer drie rijksdaalders voor de bladzijde aan de uitgever. Het is een koud kunstje een bladzijde te vullen met twintig vers-

regels. Had *Bilderdijk* het beleefd, dan zou de aanvang van zijn uitvaart:

*Befloerste trom
Noch rouwgebom
Ga romm'lend om
Voor mijn gebeente;
Geen klokgebrom
Uit holle dom
Roep 't welleskom
Ter doodsgemeente.*

mits in een „noodlijdend literair tijdschrift” geplaatst, hem behalve het honorarium van de uitgever, hebben opgeleverd 8/20 x f 7,50 = f 3,— uit de rijkskas.

Dit is een schoolvoorbeeld van actieve cultuurpolitiek. De activiteit van de staat bestaat alleen in betalen, en daardoor in leven houden, wat anders zou doodgaan.

In memoriam burgemeester Haspels

Burgemeester Haspels van Bussum heeft niet de pensioengerechtigde leeftijd mogen bereiken. Toen hij 63 jaar was, werd hij midden uit zijn werk na een ziekte van een paar dagen, weggenomen. En het past ons, zijn persoon en werk met enige dankbare woorden te gedenken.

En dan denken wij allereerst aan zijn burgemeesterschap in Enkhuizen.

Er is een indrukwekkend boek verschenen van professor P. Presser over de uitroeiing van de Joden in Nederland. Het is héél systematisch gebeurd en het begon met het isoleren van de Joden. Wat daarvan later de uiterste consequenties zouden zijn, vermoedde toen nauwelijks iemand, ook vele Joden niet. De Joodse Raad heeft alle mogelijke administratieve werkzaamheden in verband met dit isolement zelfs met grote nauwgezetheid verricht of doen verrichten.

Een van de allereerste maatregelen op het terrein van het isolement was het uitschiften van de Joodse kinderen op de scholen. Het was helemaal niet de bedoeling, dat zij van onderwijs zouden verstoken blijven, maar zij zouden les krijgen op aparte scholen en in aparte klassen, van leerkrachten van hun eigen ras. Men moet bij Presser maar eens nalezen met welk een ijver de Joodse leerkrachten in Amsterdam aan het werk gingen om dat aparte Joodse onderwijs zo goed mogelijk te doen slagen.

De burgemeesters kregen opdracht, er voor te zorgen dat de Joodse kinderen op de openbare scholen werden uitgeschild om ze daarna in de gelegenheid te stellen, het Joodse onderwijs te volgen.

Maar burgemeester Haspels van Enkhuizen weigerde. Hij was een van de zéér weinigen, die toen het kwaad al onderkende en het principieel afwezen. In geheel Noordholland was er maar één burgemeester, die evenals hij weigerde. De heer Haspels zat ongeveer een jaar achter het prikkeldraad en nadat hij was vrijgelaten, kwam de S.D. uit de Euterpestraat opnieuw opdagen om hem te grijpen, maar zij kwamen net te laat. De burgemeester was al weggeglip.

Het was geen wonder dat na de bevrijding het vrijheidsfeest in Enkhuizen meteen een grootse huldiging was van burgemeester en mevrouw Haspels.

Later werd hij benoemd in Bussum, die merkwaardige forensengemeente, die zoveel speciale bestuurlijke problemen meebracht. Maar hij kon het werk aan, want hij was een man van grote bekwaamheid. Een man van uitzonderlijk gezag op het terrein van de gemeentefinanciën en van de financiële verhouding tussen Rijk en gemeente. Hij was voorzitter van gemeentebelangen en heeft veel gedaan om de opleiding van goed secretariëpersoneel te bevorderen. Hij was voorzitter van de financiële commissie van de A.R. Partij, en — wat belangrijker is — van de vereniging Groen van Prinsterer.

Noordholland en Friesland kozen hem tot lid van de Eerste Kamer en hij deed ook daar zijn werk met grote deskundigheid en toewijding. Een vechter was hij er niet en kon het ook niet zijn, want de financiële problemen moest hij bediscussiëren met de toenmalige minister van financiën, die hem als kamerlid opvolgde, prof. Zijlstra, en met diens beleid was hij het eens.

Maar wij hebben hem in de Eerste Kamer wel leren kennen als een man van standvastigheid en overtuiging, een man, die wist, wat het betekende, principieel te kiezen. Hij was allermint een specialist geworden, die alleen maar strak op de weg keek en geen horizon meer zag.

Hij was ook vol van belangstelling voor kerk en zending, daarbij gestimuleerd door de keuze en de arbeid van zijn kinderen.

Dat rijke leven is nu plotseling beëindigd. En wij kunnen ons voorstellen, hoe de zijnen hem missen. God moge hen troosten. H. A.

MAAR als de literaire kunstenaar nu niet in een tijdschrift publiceert, maar pardoos een boek uitgeeft? Ook dan staat de overheid klaar met haar subsidie.

Auteurs van romans, novellen, gedichten, essays, toneelstukken, radio- en televisiespelen, alsmede jeugd- en kinderlectuur kunnen per publikatie een additioneel honorarium ontvangen, f 300,— per publikatie. De Raad van de Kunst adviseert de staatssecretaris over de vraag, welke van de ingezonden boekwerken voor een additioneel honorarium in aanmerking komen.

WIE nu naleest, wat er zoal, omdat het Kunst is, door de overheid, actieve cultuurpolitiek: bedrijvend, mede wordt gefinancierd, komt tot de ontdekking, dat er heel wat bij is, dat aan alle schaamtegevoel is gespeend. Nog erger, dat openlijk breekt met de Christelijke normen en de waarheid op de kop probeert te zetten. Er is niet weinig bij, dat de naam vergif ten volle verdient.

Trouwens, wat hier in literaire vorm wordt geboden, wordt ook aan de Universiteiten soms openlijk verkondigd. Een wetenschappelijk ambtenaar van de Universiteit te Utrecht heeft enige maanden geleden betoogd, dat geen enkel meisje het huwelijk behoort in te gaan zonder dat zij vooraf ervaring heeft opgedaan omtrent geslachtelijke gemeenschap. En om die ervaring zonder risico te kunnen verwerven, behoorden volgens deze ambtenaar alle meisjes van 14 jaar en ouder de beschikking te hebben over anti-conceptionele middelen.

Dezelfde geleerde betoogde, dat het liefdespel tussen twee mannen of tussen twee vrouwen op dezelfde wijze als liefde, gewaardeerd moest worden, niet minder oirbaar of fatsoenlijk, als het spel der liefde tussen man en vrouw.

WANNEER dergelijke opvattingen in literaire vorm worden voorgedragen, de hiermee in verband staande praktijken op suggestieve wijze worden uitgesteld en schaafteloos tot in de finesses worden behandeld, dan heeft de Regering géén bezwaar, de drie rijksdaalders per pagina en nog eens drie rijksdaalders per 400 woorden te betalen.

Zijnde dit actuele cultuurpolitiek. De Regering ziet maar één beperking. Mocht het gepubliceerde aanleiding geven tot een strafvervolgning en die vervolging leiden tot een veroordeling, dan moet de beurs van de staat gesloten blijven. De overheid geeft geen subsidie, die zij als geldboete weer terugontvangt.

Maar dit is dan ook de enige grens. Aangezien het onze redactie als een grief is aangerekend, dat zij dit standpunt niet deelt, hopen wij op dit vraagstuk nader in te gaan, waarbij wij ook in ogeschouw nemen, wat in ons Anti-revolutionair beginsel- en algemeen staatkundig program staat.

Voor het gemak drukken wij dat artikel, waarin de A.R. Partij haar standpunt officieel kenbaar maakt, hierbij af.

Het beleid der Overheid behoort gegrond te zijn op de erkenning, dat alle cultuur uit een geestelijke wortel opkomt en slechts in vrije geestesontwikkeling kan gedijen. Daarom moet de Overheid op dit terrein niet leidend optreden, maar volstaan met het scheppen van ruimte voor de ontplooiing van het culturele leven en het aanmoedigen en steunen daarvan; hierbij sta evenwel de zelfwerkzaamheid van de burgerij op de voorgrond.

Behalve het verschil in geestelijke geaardheid dient de Overheid bij haar beleid de regionale en plaatselijke culturen in haar verscheidenheid te erkennen, mede als onmisbare voedingsbodem der nationale cultuur, en voorzover dit op haar terrein ligt, het levenskrachtig voortbestaan daarvan te steunen.

De Overheid wake er voor, dat de schatten der Nederlandse cultuur niet verloren gaan. Zij bevordere, dat de aanwezige voortbrengselen der cultuur binnen het bereik komen van de burgerij in al haar lagen. Zij streve voor haar deel naar internationale uitwisseling op cultureel terrein.

Ook op cultureel gebied were zij al wat strijdt met de openbare orde en goede zeden.

CARL UPMANN
CIGARS

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHIALAAN-ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813).
Den Haag. Telefoon 117700*

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit
INKOMSTENGARANTIE A.O.V.
Uniekepolis met waardeversteekkoopkracht
(en de belasting betaalt 30-50 % mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

JONGE PROTESTANTEN UIT EUROPA

ontmoeten
elkaar
in
Oslo

VAN 12 tot 15 augustus werd in Oslo weer een conferentie gehouden van „het gesprekscentrum van jonge protestantse politici uit Europa”. Deze benaming is misschien wat wijdoepig en duur. Besluiten van wereldhistorische betekenis worden op zulke bijeenkomsten niet genomen. Dat hoeft ook niet want de jongeren ontmoeten elkaar „slechts” in een gesprekscentrum. Die contacten zijn zeer waardevol. Behalve de referaten van „kopstukken” uit het West-Europese protestantisme en de daarop volgende discussies, zijn de „wandelgangen” uitermate belangrijk. Met behulp van de beide conferentie-talen Engels en Duits spreken daar met elkaar Zwitsers, Oostenrijkers, Duitsers, Nederlanders, Denen, Noren, Zweden en Finnen. Ook Engelse en Franse jonge protestanten zijn soms vertegenwoordigd.

Het best onder woorden gebracht in de grote Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring:

Alle mensen zijn door hun Schepper met bepaalde onvervreemdbare rechten begiftigd o.a. het recht op eigen leven, vrijheid en het nastreven van geluk. God heeft deze rechten geschonken en als Gods schepsel bezit de mens deze.

Dit argument ontbreekt evenwel in de Verklaring van de UNO. In de bijbel, in Mattheus 16 : 26 zegt Jezus: „Want wat zou het een mens baten, als hij de hele wereld won, maar schade leed aan zijn ziel”. En in Galaten 3 : 28: „Gij allen zijt immers één in Christus Jezus”.

De Kerk heeft niet altijd naar deze hoge idealen geleefd. Maar in het licht van de christelijke openbaring en van de hoge waarde van het individu, zelfs tegen de Staat in, is aan de mens vrijheid gegeven als schepsel van God de Vader.

Abraham Lincoln heeft eens gezegd: „de vrijheid van deze natie zal onder Gods Voorzienigheid een wedergeboorte beleven. Dat bestel van de mensen, door de mensen, voor de mensen zal nooit van deze wereld verdwijnen”.

Volgende week hoop ik iets te zeggen van de andere referaten en van de Noorse Christelijke Volkspartij, die midden in de verkiezingstijd zit.

Rest voor nu nog te vermelden, dat de deelnemers met alle Noorse hoffelijkheid werden ontvangen op het prachtige Oslo-raadhuis en dat zij werden onthaald op een nooit te vergeten boottocht op de Oslo-fjorden.

W. in 't Veld.

Achtste conferentie van het gesprekscentrum van jonge protestantse politici

Onze partij is actief lid van de I.U.C.D. (voorheen N.E.I. - Nouvelles Equipes Internationales), het ontmoetingspunt van Protestant en Rooms-Katholiek uit West-Europa, maar aan contacten met protestanten uit andere delen van Europa ontbreekt het op organisatorisch terrein nog veelal. Behalve dat zulke contacten voor ons zelf nuttig zijn, blijkt steeds weer dat protestanten uit vele landen roepen om relaties met geestverwanten elders.

Dat bleek ons (de ARJOS-delegatie naar de achtste conferentie) opnieuw in Noorwegen. Ik was in de gelegenheid enkele dagen vóór de conferentie allerlei mensen in de Kristelig Folkeparti (Christelijke Volkspartij, de protestantse partij in Noorwegen) en de jeugdorganisatie, de Kristelig Folkepartis Ungdom te spreken. De partij is opgericht in 1933 en had de eerste jaren hard nodig zich een plaats in het Noorse politieke leven te verwerven. Die strijd is met succes bekrond. In het Storting, - het Noorse parlement - zijn 15 van de 150 leden lid van de Kristelig Folkeparti.

In een afzonderlijk artikel hoop ik wat meer te vertellen over het Noorse politieke leven. Nu is men toe aan het aanknopen van betrekkingen met buitenlandse zusterpartijen.

Het is daarom prettig, dat Prof. Mr. W. F. de Gaay Fortman, mede namens het Centraal Comité, enkele gesprekken heeft gevoerd met leidende figuren van deze partij. Het is te hopen, dat door deze gesprekken op organisatorisch gebied blijvend en stevig contact gelegd kan worden met deze Scandinavische protestantse christelijke partij.

Voorgeschiedenis

In het kort de voorgeschiedenis van het gesprekscentrum. De Internationale Unie van Christen-Democraten heeft een jongerenorganisatie in de vorm van de Internationale Unie van Jonge Christen-Democraten. In deze organisatie ontmoeten Protestant en Rooms-Katholiek elkaar. Toch vonden de jonge protestantse politici het noodzakelijk (mede in het kader van de Internationale Unie van Jonge Christen-Democraten) zelf de typische protestantse problemen te bespreken. Op Duits en Nederlands initiatief, waarbij ook Zwitserse protestanten betrokken waren, werd de eerste conferentie gehouden in Worms, Duitsland. Dat was in 1956. De tweede bijeenkomst was een jaar later in Nederland in Kampen. En vervolgens in 1958 in Zürich en in 1960 in Bad Godesberg. Daarna wordt het gesprekscentrum wat meer geïnternationaliseerd. Dat gebeurde op de vijfde conferentie in Rotterdam in maart 1962. Men kwam een jaar later weer bijeen in Berlijn, terwijl de zevende bijeenkomst vorig jaar bij Zürich gehouden werd.

Het embleem van de Noorse Christelijke Volkspartij

Het gesprekscentrum heeft een bestuur - de Contactraad - dat vaker vergadert. Momenteel is voorzitter Dietrich Rollmann, lid van de Duitse Tweede Kamer (de Bondsdag) en is secretaris „onze” Corporaal. Het secretariaat zetelt dan ook in de Dr. Kuyperstraat 3 in Den Haag.

De conferentie zelf

De Contactraad had vóór en tijdens de conferentie enkele moeilijke zaken te behandelen.

De Duitse delegatieleden - allen lid van de C.D.U./C.S.U. - hebben een zeer felle antipathie tegen de socialist. Het is bijna een complex geworden. Zij willen nu met alle geweld van het gesprekscentrum een sterk bolwerk maken tegen het socialisme. Daarom hebben zij voorgesteld een soort opening naar rechts te maken, teneinde allerlei conservatieve groeperingen in Europa in het gesprekscentrum te kunnen opnemen. Zij dachten met name aan de Deense Conservatieven.

De ARJOS is daar altijd een tegenstander van geweest. Deze groep wens- te noch een opening naar rechts, noch één naar links. Zij wil van het begin af, dat het gesprekscentrum het ontmoetingspunt blijft voor protestantse organisaties. Wil men lid worden, akkoord, maar dan als protestantse politieke organisatie.

De ARJOS is nog altijd van mening, dat er behoefte is aan een organisatie, die de christelijke politieke roeping in Europa uitdraagt. Zijn er protestanten in Europa, die zonder christelijk-politiek georganiseerd te zijn, toch mee

willen spreken, dan kunnen zij van conferentie tot conferentie uitgenodigd worden. Het liefste zou de ARJOS zulke organisaties niet eens de status van waarnemer willen geven.

De Duitsers bleken geen oog te hebben voor onze bezwaren, dat het gesprekscentrum zal verwateren als de hechte protestantse basis veranderd wordt. Zij halen er op die manier mensen bij, die nog slechts een aantal christelijke waarheden willen onderschrijven en niet bereid zijn een positieve keus te doen op politiek gebied. Gelukkig bleek in Oslo, dat de Noorse en Zwitserse jongeren onze bezwaren ten aanzien van de toelating van conservatieve groeperingen deelden en haalden het Duitse voorstel geen meerderheid. Het is mij niet bekend of in de I.U.C.D. ook dergelijke pogingen door de Duitsers worden ondernomen. In de Internationale Unie van Jonge Christen-Democraten probeert men de Conservatieven er wel bij te betrekken door deze de status van waarnemer te geven. In Noord-Duitsland heeft de Junge Union (de ARJOS van de C.D.U.) op organisatorisch terrein al geregeld contact met Deense Conservatieven, die zelf van christelijke politieke partijvorming niet willen weten.

De sprekers

Het thema van de conferentie was dit keer: „De Staat en het Individu”.

Over dit onderwerp refereerden drie sprekers. De eerste spreker was lector Jacob Aano uit Stavanger, Noorwegen. Hij zei: „Het recht van het individu rechten te bezitten, zelfs tegen de Staatsbelangen in, is met voeten getreden en vaak vernietigd. Als ze zijn blijven bestaan, moeten we weten waar hun oorsprong ligt en op welke gronden we mogen hopen, dat ze blijven voortbestaan”.

Vervolgens werd gewezen op allerlei staatsfilosofieën, o.a. die van Machiavelli en van het Nazisme. Göring zei in 1934: „De wil van de Führer is de beste”.

Daarentegen zei de verzetsheld, de Lutherse Bisschop Berggrav: „De moderne Staat is een macht die, wanneer hij niet menselijk is, onvermijdelijk duivels wordt”. Gedurende de laatste wereldoorlog werd het Atlantisch Charter geproclameerd met de „Vier Vrijheden”. Wanneer we deze analyseren, komen we tot de conclusie, dat het nieuwe woorden zijn voor de oude ideeën van de rechten van de mens, gedefinieerd in de optimistische eeuw der Verlichting (18e eeuw). De basis ervan was het vertrouwen in de Rede, het Verstand. Deze oude Verklaring van de Rechten van de Mens werd de basis van dezelfde Verklaring van de Verenigde Naties.”

Lector Aano vervolgde zijn met grote aandacht beluisterde referaat: „hier raken we aan de tegenovergestelde ontwikkeling in de Europese geschiedenis.

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

**HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD**

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

*** Prijsmaatregelen

Het is de verantwoordelijkheid van de ondernemer zijn onderneming in stand te houden en te ontwikkelen. Hij moet alle kanser benutten het verschil tussen de bruto-opbrengst en de kosten zo gunstig mogelijk te maken.

Dat is zijn belang maar ook het algemeen belang.

De verantwoordelijkheid van de overheid is dat een „haasje over” van prijzen en lonen geen reële kans krijgt.

Anders gezegd: tot de essentiële vrijheden van het bedrijfsleven behoort, zowel op het sociale vlak, op het gebied van lonen en arbeidsvoorwaarden, als op het economisch vlak, op het gebied van de prijzen — om afspraken te maken. Eerst wanneer deze afspraken strijdig zijn met het algemeen belang is de overheid als hoedster van het algemeen belang geroepen tot een optreden.

De overheid geeft niet een stuk vrijheid aan het bedrijfsleven - het bedrijfsleven heeft die vrijheid.

De overheid heeft de taak om tegen het maken van misbruik van die vrijheid op te treden. Zo zien wij de taak van de minister van economisch zaken als het gaat om het treffen van prijsmaatregelen.

*** Duur

Het huishoudboekje spreekt op het punt van de prijzen duidelijke taal. De kille cijfers van statistische deskundigen bevestigen dit. De prijzen, ook van de goederen die behoren tot het levensonderhoud stijgen meer dan ver-

wacht werd. En die stijging is hoger dan wel gewent is.

Daar komt nog iets bij. Het pakket goederen dat de basis vormt voor prijsvergelijkingen is naar het ons voorkomt niet aangepast aan de eerste levensbehoeften, zoals die nu worden begrepen. Dit pakket is ruimer dan het pakket dat thans nog gebezigd wordt. Bovendien wordt nog steeds te weinig rekening gehouden met het feit dat prijsstijging van dit pakket op hen die tot de lagere inkomensgroepen behoren een zwaardere last legt dan op hen die een groter inkomen genieten.

Als deze facetten in de prijsvergelijkingen zouden worden verwerkt zal blijken dat de stijging zwaarder drukt dan nu is geconstateerd.

De thans reeds geconstateerde prijsstijgingen hebben ten gevolge dat het nuttig effect van loon en salarisverhogingen nogal problematisch wordt. Voorts dreigen de vaste inkomentrekkers de dupe te worden.

Prijsverhogingen over de gehele linie betekenen bovendien in feite een vermindering van de koopkracht van de gulden. De overheid zal daarom uit een oogpunt van gerechtigheid de prijsontwikkeling nauwlettend moeten gadeslaan. Met name daar waar verhoging onnodig is.

Dit kabinet zal bijzonder nauwlettend deze taak moeten verrichten indien zij het voornemen heeft een aantal kostprijs-verhogende belastingen te verzwaren. Indien deze verzwaaring tot gevolg zou hebben dat met name de eerste levensbehoeften nog verder in prijs zouden stijgen zou een evenwichtige verlaging in de directe sector der belastingen wellicht onder ogen moeten worden gezien. Waarmee Nederland meteen een bijdrage zou leveren aan de Europese harmonisatie van de belastingen.

*** Prijsbeleid

De minister van economische zaken, drs. den Uyl is in het bijzonder met deze materie belast. Voor zijn vakantie heeft hij zich niet alleen in vrij scherpe bewoordingen over de prijzen uitgelaten, maar ook er mee gedreigd dat hij een aantal sectoren van het bedrijfsleven stevig zou aanpakken.

Het komt ons voor dat een evenwichtig prijsbeleid niet gediend kan zijn met dreigen, omdat daardoor het prijzenfront onrustig wordt.

Immers er komt grote onzekerheid over de vraag op welke bedrijfstakken de minister gedoeld heeft. Na zijn vakantie heeft de minister het Horecabedrijf een prijsstop opgelegd.

Bij deze prijsstop zouden wij de kanttekening willen maken dat er geen enkele zekerheid is dat de minister bij machte zou zijn het gebod te controleren. En voorts moet worden opgemerkt, dat de prijzen in het horecabedrijf in feite van weinig invloed zijn op de kosten van het levensonderhoud. De

horecaprijzen worden gedeclareerd of worden betaald uit een gevulde beurs.

Als deze minister de prijsontwikkeling in de hand wil houden zal hij niet alleen naar het bedrijfsleven moeten zien, maar ook de hand in eigen overheidsboezem steken.

Met name zal hij die prijsstijgingen in het oog moeten houden die op de kosten van het levensonderhoud betrekking hebben. Waarbij wij tevens de aandacht wensen te vragen voor de passage uit de regeringsverklaring over het midden- en kleinbedrijf, waaronder de kleine ondernemers, die als volgt luidt: „de regering zal bevorderen dat het midden- en kleinbedrijf in de gelegenheid zal worden gesteld op evenredige wijze mee te groeien met de algemene economische en sociale ontwikkeling”.

Tenslotte achten wij het gewent dat de minister, eveneens overeenkomstig de regeringsverklaring, de Staten-Generaal door een tijdige en ruime informatie op de hoogte brengt van zijn plannen.

UIT DE PARTIJ

• Wij hebben vorige week beloofd nog iets naders te zeggen over het bezoek van A.R. parlementsliden aan de provincie Zeeland op 9 en 10 september. De Kamerleden zullen op die reis o.a. Goes, Colijnsplaat, het Veerse Gat, Middelburg en Vlissingen gaan bezoeken. Ook de Sloehaven is in het programma opgenomen. De gastheer, het A.R. Provinciaal Comité van Zeeland, heeft in laatstgenoemde stad 's avonds een bespreking gearrangeerd, waaraan ook in ruimere kring (binnen de partij) bekendheid is gegeven.

De tweede dag is in hoofdzaak gewijd aan Zeeuws Vlaanderen.

Vanaf Breskens gaat de tocht naar Axel, Zaamslag en Terneuzen. Via de poort te Perkpolder wordt naar Zuid-Beveland teruggekeerd, waarna nog een bezoek aan Ierseke volgt.

• Om nog even in Zeeland te blijven. De kiesvereniging van Goes zal op 11 oktober haar 100-jarig bestaan herdenken. De feestredenaar is minister dr. I. A. Diepenhorst. Goes vestigt er (zoals andere kiesverenigingen reeds eerder deden) hierdoor de aandacht op dat er al A.R. kiesverenigingen waren vóórdat in 1879 de A.R. Partij (of beter gezegd: het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen) werd opgericht.

• Dat er ook in augustus met goede resultaten leden gewon-

nen zijn bewijzen de volgende aanmeldingen: kiesvereniging Drachten 21 nieuwe leden (deze kiesvereniging had eerder tijdens de actie al 59 aanwinsten gemeld); kiesvereniging Emmeloord: 28 (eerder reeds 9); 15 medewerkers zijn daar ingeschakeld; kiesvereniging Rotterdam IV 13 (eerder reeds: 29); kiesvereniging Groningen 14 (eerder reeds 22) en kiesvereniging Barneveld 13 (eerder reeds 14).

Dit Barneveldse resultaat is het werk van twee dames, die voor dit doel één avond per week op pad gaan. Hulde!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

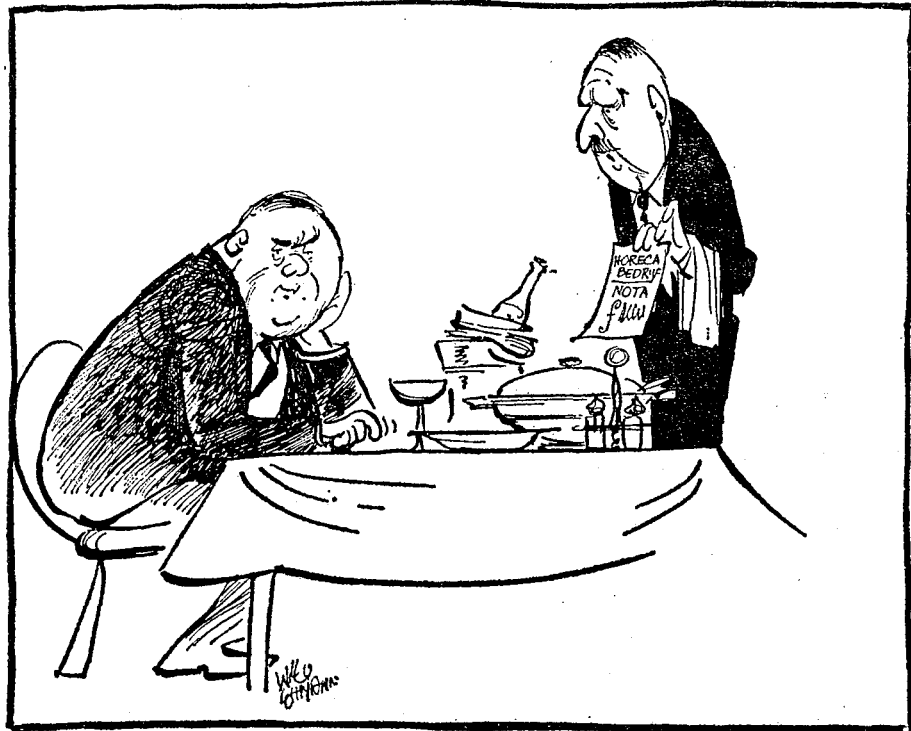
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS: f 4.— per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

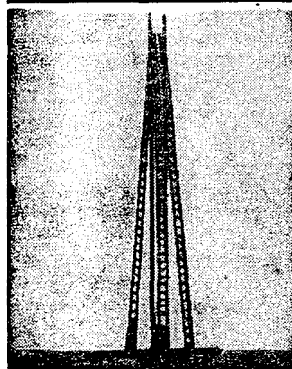
STUDENTENABONNEMENT: f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Dus mijnheer wil wachten op de prijsstop?

(Uit Het Parool)

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

GEBR. VAN ALTENA

smeed- en constructiewerk stalen ramen en deuren

G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel. 82298

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen Bouwbedrijf te Zeist

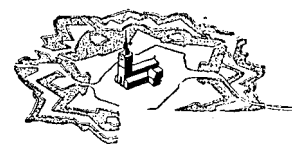
DUBBELE RAMEN

KANT EN KLAAR GEMONTEERD IN GEHEEL NEDERLAND

COMFORTA

Apeldoorn: Eendrachtstraat 53
Telefoon 05760 - 19284

Amsterdam: Joh. Huizingalaan 45
Telefoon 020 - 152189

Aannemingsbedrijf

Harm Fokkens N.V.

Naarden

BETONFABRIEK DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

Oggericht 1883

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP & VRIJLAND

's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 2245 * - Postbus 30

Firma A v. d Meer & Zoon

AANNEMERSBEDRIJF

ONTWERPEN NIEUWBOUW. ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder beuken, essen, linden, kersen, eiken en peren
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1 %.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422-62891
AMSTERDAM

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM — Werkplaats Zuilhofstraat 2, Telefoon 7952

VERTROUWENSADRESSEN
VOOR EIGEN

ZWOLLE EN OMSTREKEN

EEN
PIANO

koopt U slechts éénmaal
in Uw leven.

Met recht dus een vertrouwenskwestie
Doe daarom, zoals reeds duizenden
voor u hebben gedaan:

GA NAAR ANSINGH!

Ansingh brengt niet alleen het beste
ter wereld, maar U profiteert dan
tevens van meer dan 90 jaren ervaring
en vakmanschap en van een service
die een reputatie vestigde.

ZWOLLE

HET PIANO HUIS SINDS 1875
Diezerstraat 113 - Telefoon 05200-11520

Wendt
u
zich
voor
**ALLE
VERZEKERINGEN**

tot
ADMINISTRATIE-
en
ASSURANTIEKANTOOR
H. v. d. KRAATS
Willemskade 19 Tel. 15315
ZWOLLE

MODE IN HERENKLEDING

Diezerstraat 25-27 - Zwolle
EXCLUSIEF IN HERENMODES
STATSON-HATS

STICHTING 'ONS BEGRAFENISFONDS'
ZWOLLE

Lage tarieven, vanaf 16 cent per week
NA INSCHRIJVING DIRECT
DEELGERECHTIGDE
Inlichtingen telefoon 17910

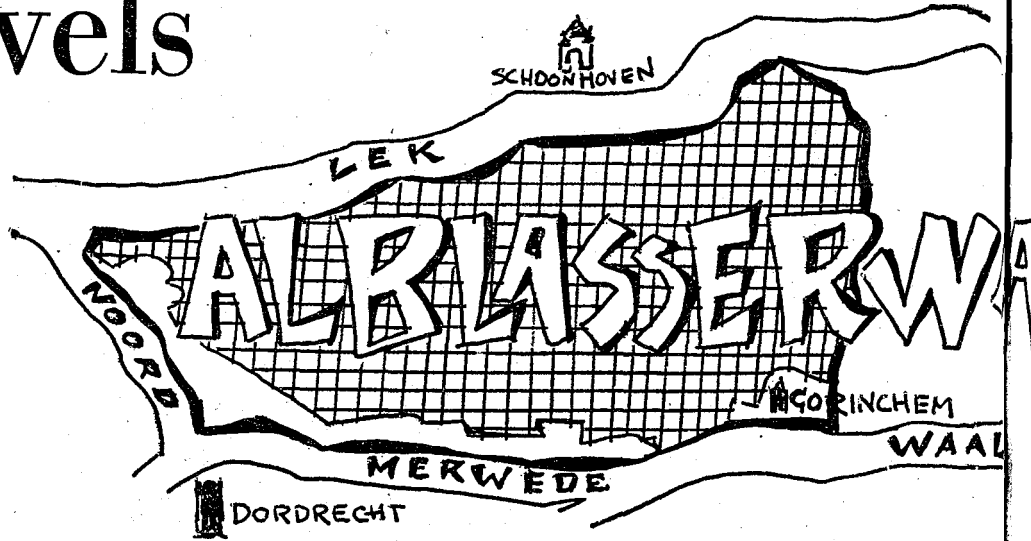
LOONBEDRIJF
MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

De kavels in de

DE Alblasserwaard is een veen-
weidegebied. Hier en daar is er
ook wat komklei, maar het veen —
in de volksmond ook wel darie ge-
noemd — vormt de bodem van dit
prachtige landelijke gebied. Vrij-
wel de gehele Alblasserwaard staat
voor een belangrijke beslissing. Zal
men tot ruilverkaveling overgaan,
ja of neen?

Als de uitslag van de stemming zal
zijn: ja, — dan zal dit de grootste
ruilverkaveling in ons land worden en
ook de grootste die in Europa tot uit-
voering zal komen.

Is het JA, dan zal de Alblasserwaard
een nieuw gezicht krijgen. Is het NEEN,
dan zal dit gebied blijven behoren tot
de meest landelijke en liefelijke pol-
dergebieden van Holland, het dorado
voor kunstschilders en voor allen die
de schoonheid van met vee gestoffeer-
de weiden en knotwilgen langs sloten
en weteringen beminnen.

Maar ook: Is het JA, — dan zal dit
grote poldergebied een modern land-
bouwgebied worden, dat zal kunnen
meedoen in de concurrentie met de
partners in de EEG. En is het NEEN,
dan zal het gebied een soort openlucht-
museum van oude boerderijen, van
smalle binnenwegen en wrakke brug-
ges worden, waar de boeren slechts met
de allergrootste moeite het hoofd bo-
ven water zullen houden, maar waar
van een concurrentiepositie op de te-
genwoordige landbouwmarkt geen
sprake zal kunnen zijn.

Ja of neen

Over niet al te lange tijd zullen de
ingelanden van de Alblasserwaard het
moeten zeggen, dan zullen ze hun
stem moeten uitbrengen ten aanzien
van het ruilverkavelingsplan dat ter
inzage werd gelegd. Het rapport van de
Cultuurtechnische Commissie ligt ter
visie in 27 gemeenten. De molens van
de staat mogen langzaam malen, ze
malen tevens onverbiddelijk. Het zal
niet lang meer duren, dan zullen de in-
gelanden naar de stemlokalen moeten
gaan. Ja of neen, wat zal het worden?

Vrijwel iedereen die er mee te ma-
ken heeft, is optimistisch omtrent de
uitslag van de komende stemming. Na-
tuurlijk zullen de Alblasserwaardse
boeren vóór het ruilverkavelingsplan
stemmen, zegt men. Want een ruilver-
kaveling kan de boer alleen maar voor-
deel bieden.

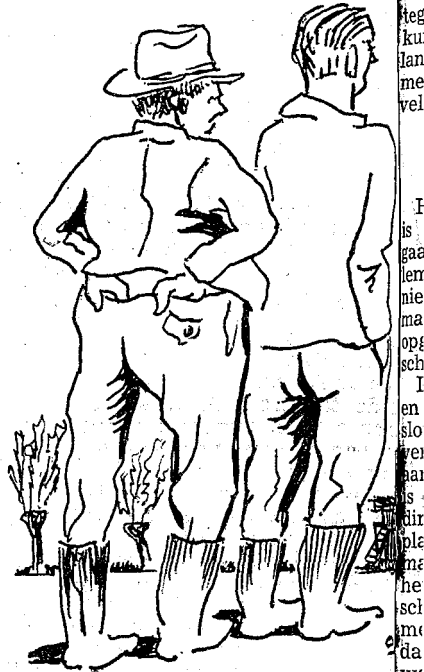
Natuurlijk kan het nooit een totale

verbetering brengen. De bodem blijft
de bodem, veen blijft veen. Dat zal al-
tijd een moeilijk punt blijven voor de
boeren die veel meer dan voorheen
zullen moeten overgaan tot een mecha-
nische bedrijfsvoering. Trekkers, hooi-
blazers en dergelijke technische werk-
tuigen zullen op de zachte bodem min-
der gemakkelijk te hanteren vallen dan
op zuivere kleigebieden of in zandstre-
ken. Dit voorjaar, dat uitzonderlijk nat
was, toonde ons de Alblasserwaard in
zijn grondslag. Het gras was door de
vele regen bijzonder snel en welig ge-
groeid, maar de regenval was ook oor-
zaak, dat het vee wegzakte in de dras-
se bodemlaag, zodat de graszode kapot-
gelopen werd, hetgeen werkelijk veel
schade betekende. Maar wat een ruilver-
kaveling aan grote verbeteringen
zal geven, zal onder andere zijn: een
voor de boer veel gunstiger ligging van
zijn weidepercelen. Nu is het zó, dat er
heel wat boeren zijn, die eerst bijna
een half uur moeten varen of een
kwartier of langer met een trekker
moeten rijden eer ze bij hun vee zijn
om dat te melken. En hebben ze dat ge-
molken, dan moeten ze soms juist de
andere kant op en nóg eens een kwart-
tier rijden om hun andere vee te mel-
ken. De versnippering van de bedrijven
is in de Waard heel erg en natuurlijk
betekent die versnippering voor de boe-
ren in feite een jaarlijks terugkerende
grote schadepost.

Een boerderij met het weiland en
hooiland grenzend aan de bedrijfsge-
bouwen, dat is het ideaal. En op een
boerenbedrijf dat goed verkaveld is zal
uiteraard ook de aanpak van het boe-
renwerk veranderen en meer moderne
methoden worden toegepast bij allerlei
werkzaamheden. De ruilverkaveling
zal een verbetering van de rentabili-
teit betekenen.

Enorm project

Ruim 22.000 hectaren vormen het ge-
bied dat het plan tot de ruilverkave-
ling omvat. Dit gebied is in vroeger
eeuwen gewonnen op het water. In de
elfde eeuw is men met de ontginning
van het gebied begonnen en het was
— in 1277 — Floris V die last gaf om
een ringdijk rond het gebied te vor-
men. Uit deze tijd dateert dan ook de
feitelijke oprichting van het Hoogheem-
raadschap van de Alblasserwaard. De
ringdijk heeft het niet altijd weten te
houden: vanaf 1350 tot vandaag toe
werd de Alblasserwaard door niet min-
der dan 33 overstromingen geteisterd.
Is de waterkering dus altijd een proble-
em voor de bewoners van dit gebied

- RUIVERKAVELING?
- IK MOET HETEERST ZIEN

geweest, de waterlozing vormde
eens een groot vraagstuk. Globaal
nomen ligt de Alblasserwaard
een meter beneden het N.A.P.
In het rapport van de Cultuur-
technische Commissie wordt gezegd, dat
meeste boerderijen in de Alblas-
serswaard in een lintbebouwing langs
rivierdijken of langs de oude va-
stroompjes in het middengebied sta-
an waardoor de gemiddelde afstanden
de verspreid gelegen kavels groot
Dit bemoeilijkt een doelmatige
drijfsvoering.

En waar haalt de boer tegenwoor-
zijn personeel vandaan? Hij kan ze
meer vinden; technische bedrij-
langs de rivieren en vooral Rotterdam
zuigen de arbeidskrachten weg uit
agrarische gebied van de Waard.
uit dit oogpunt zal men moeten
gen: En ruilverkaveling is zeer
wenst.

Als men stemt vóór een verka-
ling en het plan tot uitvoering
komen, denkt men er vijftien jaar
nodig te hebben. Dat is uiteraard
hele tijd, maar men moet beden-
dat het een zeer omvangrijk gebied
waarin nieuwe afwateringen mo-
worden gegraven, oude weteringen
dempt en nieuwe wegen aange-
Waarschijnlijk — zo is althans het
op dit ogenblik — zullen 135 nieu-
boerderijen gebouwd worden.

Die nieuwe boerderijen zullen
minimale landoppervlakte van 25 hec-
taren hebben. Men zegt, dat re-
tweehonderd gegadigden zich ge-
hebben voor een te bouwen nieu-
boerderij in het grote plan. Als
waar is, mogen wij wel aannemen,
voor de ruilverkaveling goede be-
stelling bestaat en dat het plan
wel zal worden goedgekeurd.

Wie zal dat betalen?

Er is al een voorlopige kostenram-
gegeven. De totale uitvoeringskos-
zijn begroot op ruim 87½ miljoen
den, waarvan voor de eigenlijke
verkavelingswerken 83 miljoen
nodig zullen zijn. Van deze miljoen
zal een deel komen te drukken op
ingelanden, maar de Rijksoverheid
wel als de Provinciale overheid (in
deze in veel mindere mate als eerst-
noemde) zullen in zeer belang-
mate dit miljoenenwerk subsidiëren
de boeren zullen in bepaalde ge-
vallen

15/7/65

l.w.o.

LANDELIJKE SCHOONHEID VAN DE ALBLASSERWAARD

hebben we niet bijster verblijdende ervaringen. Integendeel; de manier waarop men recreatie schept voor de stadsbevolking betekent soms: een teniet doen van het karakter van een streek.

De Alblasserwaard heeft een in hoge mate overwegende Calvinistische bevolking, die zich een eigen levensstijl heeft verworven. Wij zeggen niet, dat die levensstijl in alle opzichten goed of aanbevelenswaardig is; maar wel willen wij er op wijzen, dat de recreatieplannenmakers over het algemeen veel te weinig rekening houden met de eigen aard en levensgewoonten van de bevolking in het gebied van de recreatieve voorzieningen.

Klaarblijkelijk wil men sommige delen van de Alblasserwaard tot overgangsgebied tussen stad en platteland maken. Men wil, dit lezen wij althans uit hetgeen door Ir. Bouwman geschreven is, dus blijkbaar het platteland verstedelijken; er moeten „overgangsgebieden” komen. Die overgangsgebieden zijn de recreatiegebieden zoals die gedacht zijn. Het komt ons voor, dat een dergelijke recreatiemogelijkheid, bestemd voor de stedelijke bevolking, veel moeilijkheden zal opleveren bij de bewoners van het gebied. Nu is het gelukkig wel zo, dat het tot stand brengen en het beheren van recreatievoorzieningen behoort tot de taak en verantwoordelijkheid van de gemeenten. De gemeentebesturen moeten dus in dit opzicht wel goed op hun hoede zijn. Het is beslist niet zo, dat een te groot gebied voor recreatie zou zijn afgezonderd. Ruim 2%, dat is toch niet veel. Maar de manier waarop die 2% zal worden gebruikt, daar heerst bij sommigen in de Waard zorg over. Nogmaals, de gemeenten hebben hierin een grote mate van zeggenschap; maar onder welke vermommings kan een totaal afwijkende levensstijl en levensopvatting wel niet gebracht worden?

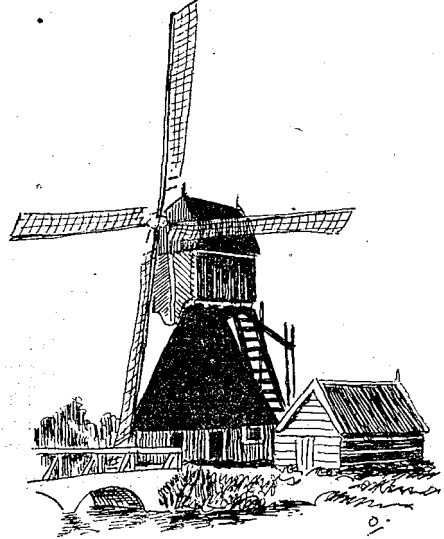
En juist de brokjes groen land die voor recreatiegebied afgezonderd kunnen worden, kunnen het landschapsbeeld in sterke mate wijzigen en lelijker maken. Vandaar de opgeheven vinger door de Contact-commissie voor natuur en landschapsbescherming die een persbericht deed uitgaan om te waarschuwen tegen te weinig doen voor de recreatie in het Alblasserwaardse landschap.

Overigens zijn wij het niet geheel met de genoemde Contactcommissie eens als zij in haar persbericht er over klaagt dat het plan niet meer dan een bescheiden bembepaling omvat langs een deel van de meer dan 100 K.M. aan te leggen landbouwwegen. Wij vragen ons af, of deze commissie dan werkelijk een vrijwel volledige beplanting langs de wegboorden wil? Maar wat blijft er dan over van het „buitengewoon fraaie landschap van de Alblasserwaard”, waar het persbericht over rept? Juist de grote openheid van het polderlandschap is karakteristiek voor de polder en we zouden de wijde vergezichten deernig gaan missen als alle wegen bembepaling van bomen kregen. Wij ontkomen niet aan de indruk, dat de Contactcommissie meer de belangen van de recreativiteit dan die van het landschap in het oog houdt.

Dat blijkt ook, als de Commissie zegt, dat vooral in de omgeving van de grote stedelijke gebieden belangrijke oppervlakten cultuurgrond zullen moeten worden bebost en ingericht voor

een veelzijdig creatief gebruik. Maar wat wil men dan? Wenst men de poldergebieden een bosaspect te geven? Dat zal ons dan tenslotte noch vlees noch vis opleveren. En als het persbericht ook nog zegt dat niet voorzien is in een afdoende beplanting die de storende invloed van tenminste 135 te bouwen boerderijen langs deze wegen enigszins moet verminderen, dan mogen wij wel opmerken, dat de commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming allereerst had kunnen oproepen tot een boerderijbouw die fraai in het landschap zal passen, zodat geen extra camouflage nodig zal zijn. Maar bovendien zou een te zware boomaanplant het landschappelijke karakter van de Alblasserwaard volkomen wijzigen en dat zouden we in hoge mate betreuren.

Het blijkt intussen wel, dat niet

ALBLASSERWAARD - land van wipwatermolens -

iedereen tevreden is met het plan zoals het er thans is. Er wordt over aan de bel getrokken bij de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, maar wij hopen dat de Staten niet te snel zullen ingaan op de suggesties van de Contact-Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming.

Het nieuwe land

Ook de Alblasserwaard kent reeds zijn nieuwe land, want er is reeds aan ruilverkaveling gedaan. Dat is in Giesse-Nieuwkerk (gemeente Giessenburg), waar ook enkele nieuwe verkavelingsboerderijen zijn gebouwd, die langs mooie en goedonderhouden toegangswegen staan.

Die verkaveling is dus een klein voorproefje van hetgeen kan komen als de gehele Alblasserwaard — met uitzondering uiteraard van de dorpskernen en uitbreidingsplannen en diverse perceeltjes van niet-agrariërs — verkaveld zal worden volgens het plan dat in stemming gebracht zal worden.

Wordt het plan aanvaard, dan zal het grootste ruilverkavelingsplan van Europa een karakteristieke, puur-hollandse landstreek een volkomen ander gezicht gaan geven. Met nieuwe en voor de boeren betere mogelijkheden.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR EIGEN

ZWOLLE EN OMSTREKEN

Handelsonderneming „De Fryske Flagge”
E. Kooistra

Zwolle - Melkmarkt 6 - Telefoon 17488
Alle soorten textiel - motor-, vak-, regen-, militaire- en sportkleding
Kampeerartikelen
DAMES- EN HERENMODE-ARTIKELEN

Van Munster
Sassenstraat 43-45
Zwolle
Telefoon 16605

KANTOORBOEKHANDEL: vulpenhouders, ballpoints, alles voor kantoor en school
HANDENARBEID: alle materialen hiervoor, o.a. vilt, rabana, raffia, kralen. Ook het adres voor ceintuurs, gespen, knopen en kousen

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en huisbrandoliën is steeds

VELDMAN

Kolen- en huisbrandoliënhandel
Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

50 jaar lang meest gevraagde
WONINGINRICHTING

J. VOERMAN EN ZONEN
Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

W. PORTE EN ZOON

SCHILDEREN - BEHANGEN
SPUITEN - MOFFELEN

Thorbeckegracht 40 - Telefoon 16271 - Zwolle

Slagerij H. de Graaf
VAN KARNEBEEKSTRAAT 83 - TELEFOON 16762
ZWOLLE

Ook uw adres voor 1e kwaliteit rund- en varkensvlees.

De residentie van de textiel maakt bekend:

In Zwolle zit beslist, de grootste textielspecialist. Daar is, nee werkelijk, zonder roemen, beslist te veel om op te noemen. Vesten, jumpers, twinsetten, rokken.

EVERT H. VEENSTRA
„MAGAZIJN DIEZERPOORT”
Thomas à Kempisstraat 87-89 - Zwolle - Tel. 15268

ERKENDE VAMOR-RIJSCHOOL BLOK - BIJKER

Les in Ford Taunus en Renault Dauphine. U wordt gratis gehaald en gebracht. Tevens verhuur van auto's zonder chauffeur.
Beltenweg 15 - Westenholte - Tel. 12609
v. d. Helststraat 8a - Zwolle - Tel. 16052

Uitsluitend **KWALITEITSWIJNEN** ook in de lagere prijsklasse
WIJNHANDEL J. HAGENBEEK C.V.
Nieuwstraat 102 - Tel. 15995
Zwolle

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200-17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

Accountantskantoor D. Koole
Staalstraat Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Landbouwmecanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS
LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276-2400, Nagele (N.O.P.)

WAARD

tegen een zeer billijke rente gelden kunnen lenen van de overheid met een langdurige aflossingsmogelijkheid, namelijk 30 jaar nadat het ruilverkavelingswerk beëindigd zal zijn.

Vermanende vinger

Het verkavelingsplan zoals dit thans is ingediend en waar men over zal gaan stemmen, is natuurlijk niet helemaal ideaal. Niet alleen, dat men het niet iedereen naar de zin zal kunnen maken, maar er is reeds een vinger opgestoken met betrekking tot de landschappelijke schoonheid van de Waard. De reeks molens bij de Kinderdijk en de talrijke dijken, weteringen en sloten die het terrein doorkruisen, geven een aparte specifieke schoonheid aan dit wijde Hollandse landschap. Nu is er voor de landschappelijke aankleding van het gebied een landschapsplan ontworpen door Staatsbosbeheer, maar de vrees leeft, dat die aankleding het eigen karakteristieke landschap schade zal aandoen. Men is bang, dat men te weinig er oog voor gehad heeft, dat de Alblasserwaard allereerst een water- en weidegebied is en dat betrekkelijk grote bebossingen afbreuk zullen doen aan het eigen karakter van de streek.

Recreatie

De centrale commissie heeft ook aandacht besteed aan de recreatiebehoefte in de Alblasserwaard, gezien de groeiende stedelijke bevolking in de naaste omgeving van dit gebied. Gedacht zal wel zijn met name aan Rotterdam en, maar in mindere mate, aan de inwoners van Dordrecht.

Nu hebben we niets tegen recreatie in het algemeen. Wij begrijpen heel goed, dat onze zo zeer toegenomen bevolking, vooral in het westelijk deel van ons land, recreatiemogelijkheden moet hebben. Maar laat men toch niet recreatievoorzieningen treffen in een vorm die niet passend is in het geheel van het landschap! Wat dit betreft

ALBLASSERWAARD - WATERPARTIJEN VAN GROTE SCHOONHEID

• Verkeersproblemen

De gemiddelde burger met zijn bescheiden inkomen, die dag in dag uit geconfronteerd wordt met de problemen van bekrompen huisvesting, opstoppingen van het verkeer in doorgaans te smalle straten, moeizaam reizen van en naar het werk, te weinig en dus overvolle scholen voor zijn kinderen enz. gaat hoe langer hoe duidelijker de noodzaak inzien van een alles samenvattende stadsplanning, waarbij dus met al de bovengenoemde moeilijkheden rekening wordt gehouden. In die bewoordingen ongeveer schreef onlangs een bekend Frans stedenbouwkundige. Hij dacht daarbij uiteraard aan de bewoners van Franse steden, maar zijn woorden gelden voor alle steden in West-Europa en daarbuiten. Het zijn de problemen waar de stedenbouw overal mee worstelt. Stedenbouw of beter ruimtelijke ordening is het scheppen van orde in de beschikbare leefruimte. Het is niet alleen het bouwen van steden, het is de oplossing zoeken voor een complex van problemen.

Het verkeer is daarin zeker niet het minste probleem. Het gaat om ruime toegangswegen, om veilige kruisingen, om verkeersknooppunten met voldoende capaciteit, om parkeerterreinen enz. Het is het probleem in Frankrijk, in ons land, in Engeland, enz.

Een Engels ingenieur publiceerde kort geleden een plan om in de stad Leicester (300.000 inwoners) orde te scheppen in de verkeerschaos om in dit opzicht althans de schijn van een beschaafde samenleving op te houden.

Hij schatte dat men om tot een grondige verbetering te komen dertig jaar lang 45 miljoen gulden op tafel zou moeten leggen. Natuurlijk zijn er dan altijd mensen die meteen bereid zijn een dergelijk waanzinnig duur plan van de tafel te vegen. Maar de ontwerper had daar bij voorbaat mee gerekend. Hij rekende de burgers van Leicester voor dat de gemiddelde inwoners van Engeland per jaar 230 gulden uitgeeft voor alcohol, 250 gulden voor tabak, 260 gulden voor auto's, 400 gulden voor defensie, 250 gulden voor onderwijs, 200 gulden voor volksgezondheid. Tegenover deze hoge bedragen stelde hij de 60 gulden die per hoofd der bevolking worden besteed voor het aanleggen en onderhouden van wegen. Het is dus allerminst onmogelijk per jaar per inwoner ook 150 gulden uit te geven om de verkeersproblemen op te lossen.

Hoe waar zulke rekensmetjes ook zijn mogen, in de praktijk valt er meestal niet mee te werken. Maar ze zijn wel uitermate nuttig om aan te tonen hoe stiefmoederlijk het verkeer bedeed wordt als het gaat om het vinden van geld voor de oplossing van de problemen.

Het moderne verkeer met zijn enorme groei stelt rijk en gemeenten ook in ons land voor grote problemen. Ook de gemeenten, want nieuwe rijkswegen vragen ook nieuwe toegangswegen naar de steden. De parkeerproblemen vergen de nodige uitgaven van de gemeenten om ruimte te vinden voor het enorme aantal auto's. Het is dus allerminst vreemd wanneer de grote gemeenten het rijk om extra-uitkeringen vragen voor deze voorzieningen. Het zijn echter niet alleen de grootste gemeenten, het zijn vaak, ook middelgrote en soms kleine gemeenten. Nog dezer dagen hoorden we van een middelgrote gemeente die ten behoeve van verkeersvoorzieningen, als gevolg van de aanleg van nieuwe rijkswegen, een bedrag van zes tot zeven miljoen op tafel zal moeten leggen. Waar moeten die gemeenten dat vandaan halen?

Hotel-pension „Dreyeroord”

Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(Slot)

Toen ging ook hij weg. En Welles ging weg. En Speed en Usher en Cartter en alle anderen. Generaal Vincent bleef bij de dode. Hij vroeg een officier te zorgen voor een overdekte lijkwagen en een militaire erewacht. Men zou het stoffelijk overschot overbrengen naar het Witte Huis.

Alsof het gelui van de klokken nog niet voldoende was, begonnen over het hele land zware kanonnen te dreunen. Om het halfuur weerklonken hun salvo's en zo zou het de gehele dag en de gehele nacht blijven doorgaan. Het was een smakeloos requiem. Het vreemdste van alles was nog dat miljoenen mensen die zich nooit voor Lincoln hadden geïnteresseerd, die nooit voor of tegen hem waren geweest, nu opeens ontdekten dat ze hem beminden. Misschien beminden ze hem alleen maar omdat hij een martelaar was geworden. Overal zag men tranen. In New York stond een man met rode ogen van het huilen, volkomen nuchter, op de hoek van een straat voor zich uit te praten. Hij zei: „Als hij ook maar een enkel ogenblik terug zou kunnen komen, dan weet ik wat hij zou zeggen. Hij zou zeggen: „Vergeef het hem — hij wist niet wat hij deed.”

Toen het doodsbericht Coles County, Illinois, bereikte, spanden de boeren hun paarden voor de wagens en reden ze met zijn allen dwars over de mistige velden naar het huisje van Sarah Bush; zij was Lincolns stiefmoeder. Ze stonden op de drempel en brachten haar het nieuws, en haar oude, getaande gezicht behield dezelfde uitdrukking, toen ze zei: „Toen hij wegreed wist ik dat hij nooit meer terug zou komen”.

In de straat tegenover het Witte Huis, aan het eind van Pennsylvania Avenue, ston het eenvoudige volk te wachten om afscheid te nemen. Grotendeels waren het negers en ze vormden een brede zwarte rand langs de trottoirs. De koude regen liep over hun ruggen, maar ze bleven staan. Ook mannen stonden te huilen, en een van hen riep: „Als de dood bij hem kan komen, wat zal er dan niet gebeuren met ons?”

De regen striemde de muren van het Witte Huis, en in de hal schudde de minister van Marine de druppels van zijn hoed. Hij keek op en zag de kleine Tad Lincoln, zo waardig als hij maar kon, de trap afkomen.

„Mr. Welles,” zei hij, „wie heeft mijn vader doorgemaakt?”

En de historie vertelt dat er op de avond van diezelfde dag een ander klein jongetje, wiens naam onbekend is, naast zijn vader op de bok van een wagen zat te huiveren in de kou. De hele lange dag had hij zijn vader en andere mannen de geschiedenis, die hen tot tranen bewoog, horen herhalen. De hele lange dag was hij bang geweest van het langzame droevige gelui der klokken en het dreunende gedonder der zware kanonnen. De hele lange dag had hij, zonder vragen te durven stellen, gezien hoe vrouwen zwarte rouwdoeken aanbrachten rondom hun voordeuren, en nu, terwijl hij omhoog keek naar de koude hemel, kon hij niet begrijpen dat de sterren nog straalden. Hij kon het niet begrijpen.

NASCHRIFT

Misschien vraagt u zich af — net zoals ik destijds deed — hoe het verder is gegaan met de mensen die een rol speelden bij dit drama op de 14de april 1865. Ik zal u, zonder enige systematische volgorde, vertellen wat ik weet.

De chef van de militaire geneeskundige dienst, dokter Barnes, leefde nog lang genoeg om ook aanwezig te kunnen zijn bij het doodsbed van president Garfield, toen deze was getroffen door de kogel van de moordenaar. Andrew Johnson leefde nog tien jaar. William H. Seward herstelde van zijn verwondingen en stierf in 1872 door een natuurlijke oorzaak. Hij werd 71 jaar. James Speed, Lincolns oude vriend, trad na een jaar af als minister van Justitie.

Stanton werd door Johnson gedwongen af te treden en vroeg benoemd te worden tot lid van de Hoge Raad. Deze benoeming kwam toen hij in 1869 op zijn doodsbed lag. De minister van Binnenlandse Zaken, John Usher, trad een maand later af. Gideon Welles leefde tot zijn zeventigste jaar. Generaal Augur, die samen met Grant zijn militaire opleiding had ontvangen op West Point, nam ontslag uit het leger en leefde nog lang genoeg om het begin van de Spaans-Amerikaanse oorlog mee te maken. Schuyler Colfax werd vice-president en bleek later betrokken te zijn bij een corruptieschandaal.

William H. Crook, de lijfwacht, leefde nog tientallen jaren en schreef zijn mémoires.

Thomas Eckert, die vuurpoken in zijn handen kon rondbuigen, werd generaal, nam ontslag uit het leger, werd directeur van een grote commerciële telegraafmaatschappij en leefde tot 1910. De eigenaar van Fords Theatre, John T. Ford, werd in de gevangenis geworpen, maar werd later wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten. De regering legde beslag op zijn theater, maar hij slaagde er later in om een schadevergoeding van honderdduizend dollar los te krijgen. Twintig jaar later stortte de vloer van het theater in, waarbij twintig staatsambtenaren omkwamen. Het theater werd naderhand verbouwd en is sindsdien nationaal museum.

Ulysses S. Grant werd later president, maar zijn ambtsperiode was geen succes; hij werd een werktuig voor Wallstreet-speculaties en schreef later omvangrijke mémoires om tenminste niet helemaal doodarm te moeten sterven in 1885.

Bessie Hale, de senatorsdochter, die verliefd was op John Wilkes Booth, trouwde later met William Eaton Chandler, die geen toneelspeler was. Clara Harris werd gedood door haar man mapoor Rathbone, die op zijn beurt de rest van zijn leven doorbracht in een krankzinnigengesticht. Politiechef Hill Lamon, die Lincoln, misschien had kunnen redden, had er zijn hele verdere leven (dus nog achtentwintig jaar) gewetenswroeging over dat hij op de avond dat de president werd neergeschoten in Richmond was inplaats van in Washington.

George Atzerodt werd gegrepen, verhoord en opgehangen. Zo ging het ook met Lewis Paine en David Herold. Booth werd omsingeld in een schuur in Virginia en doorgeschooten.

Nog jaren daarna gingen er geruchten dat het niet Booth was die was neergeschoten; maar deze geruchten waren onwaar. Het was Booth, en vele jaren later, toen de regering zijn stoffelijk overschot, dat was begraven onder een stenen vloer in een staatsgevangenis, eindelijk vrijgaf, identificeerde de familie Booth hem als John Wilkes Booth en begroef hem in het familiegraf.

Mrs. Mary E. Surratt werd gearresteerd, veroordeeld en opgehangen wegens medeplichtigheid aan de samenzwering. Op een warme dag in juli hield een staatsambtenaar een parasol boven haar hoofd, voordat het valluik onder haar werd geopend. Op de ochtend van haar executie probeerde haar dochter Anna toegelaten te worden bij president Johnson om genade te vragen voor haar moeder. Zij werd echter tegengehouden door een zekere Preston King uit New York en senator James H. Lane uit Kansas. Zes maanden later bond King een zak met loden kogels om zijn hals en sprong over de reling van de Hobokenveerpont. Acht maanden later schoot senator Lane zich een kogel door het hoofd.

Dokter Samuel Mudd werd gearresteerd wegens medeplichtigheid aan de samenzwering en bij het proces werd hij schuldig bevonden. Hetzelfde lot trof Sam Arnold, Mike O'Laughlin en Ned Spangler, die het paard had vastgehouden. Alle vier werden ze veroordeeld tot gevangenisstraffen, door te brengen in de Albany gevangenis in de staat New York. Minister Stanton, die vond dat ze er te gemakkelijk vanaf waren gekomen, liet ze overplaatsen naar Fort Jefferson, naar de Dry gevangenis, vlak bij Key West, Florida. Daar brak in augustus van het jaar 1867 de gele koorts uit, en toen de gevangenisdokter stierf, bood dokter Mudd zijn diensten aan. Hij redde het leven van vele soldaten en gevangenen, maar Mike O'Laughlin stierf. De officieren van het garnizoen vroegen om gratie voor Mudd, en deze werd hem verleend in februari 1869. Arnold en Spangler werden toen ook vrijgelaten, en omdat dokter Mudd wist dat Ned Spangler leed aan een ongeneeslijke tuberculose, nam hij hem met zich mee naar zijn huis in Bryantown, waar hij hem bleef verzorgen tot zijn dood.

John Lloyd en Louis Wiechman werden de kroongetuigen van de regering tegen Mrs. Surratt. Lloyd beweerde later dat men hem had bedreigd met de dood als hij niet tegen haar wilde getuigen. Wiechman vertelde dat Stanton hem voor zijn diensten als getuige wilde belonen met een staatsbetrekking. Inderdaad heeft hij een tijdlang gewerkt als douane-ambtenaar in Philadelphia. Later werd hij ontslagen.

Toen hij op sterven lag, zei hij keer op keer dat hij op zijn doodsbed lag en nog steeds wilde zeggen dat hij destijds bij het proces tegen Mrs. Surratt de waarheid had gesproken.

John Surratt vluchtte naar Canada en daarvandaan naar Europa. Twee jaar later werd hij ontdekt in een plaatsje op zestig kilometer afstand van het Vaticaan, waar hij in dienst was als Zouaaf. Hij werd teruggebracht naar Amerika, berecht en later vrijgelaten. Hij verzorgde in zijn onderhoud door voordrachten te houden over de moord op Lincoln.

Mrs. Mary Todd Lincoln, wellicht de meest pathetische van allen die op deze dag figureerden, werd tien jaar na de dood van haar man door de autoriteiten in Cook County, Illinois, krankzinnig verklaard*. Robert vervulde de zware plicht de interneringsdocumenten te ondertekenen. Een jaar later werd ze weer vrijgelaten. De laatste maanden van haar leven (1882) bracht ze door in een duistere kamer, gekleed in donkere weduwendracht. Tad Lincoln stierf in 1871.

De laatste overlevende, Robert Todd Lincoln, stierf op drieëntachtigjarige leeftijd in 1926.

*) De psychiatrische wetenschap was destijds nog niet zo ontwikkeld, en het woord „krankzinnig” werd gebezigd voor de meest uiteenlopende psychische stoornissen.

Einde

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSEVELD

het beeld
der
va-
de-
ren
1915

♦ Alcohol

Een halve eeuw geleden, dat was het tweede jaar van de eerste wereldoorlog.

Een schrijfster had er over geklaagd, dat in de eerste weken, nadat die oorlog uitbrak, in Nederland de levens-ton ernstiger was geweest, maar dat daarna velen probeerden, de schade in te halen en weer volop te genieten van wat de wereld bood.

Toch was er een merkwaardig verschijnsel, waaromtrent wij een artikel vonden in het maandblad Sobriëtas van augustus 1915. Het blad constateerde, dat er véél geld werd verdiend, vooral door de boeren, maar ook door een aantal industriëlen. Dat er weinig werkloosheid was. Er waren veel vluchtelingen uit het buitenland, kon men er aan toevoegen. En er waren honderdduizenden manschappen onder de wapenen, die wel geregeld oefenden, maar zich ook vaak verveelden en die des nachts in vele gevallen niet eens een strozak hadden, maar in het losse stro slapen, in een schuur ergens in Brabant b.v.

En ondanks dit alles daalde het alcoholverbruik aanmerkelijk. In het eerste kwartaal van 1915 bracht de accijns op gedistilleerd meer dan twee miljoen minder op dan in het overeenkomstige kwartaal in 1914. In het tweede kwartaal was de daling, vergeleken met het vorige jaar, minder groot, maar toch ook nog aanzienlijk.

Het maandblad Sobriëtas, dat in dienst stond van de drankbestrijding, was daar uiteraard mee ingenomen en schreef er over in een dankbare toon. Het trachtte ook de vraag te beantwoorden, hoe dit verklaard moest worden.

Alle mogelijke factoren (zie boven) schenen het verbruik van bier en sterke drank te stimuleren, en toch was er een aanmerkelijke daling.

De redactie kwam tot de conclusie: dit moest wel de vrucht zijn van de drankbestrijding, een vrucht, die nu duidelijk zichtbaar wordt.

Ook ditmaal geven wij geen commentaar. Alleen herinneren wij er aan, dat juist deze week een aantal gegevens zijn gepubliceerd, waaruit blijkt, dat het alcoholverbruik per hoofd in Nederland in de laatste vijftien jaar minstens is verdubbeld. Vooral het gebruik van bier en wijn is enorm toegenomen.

GEURTS'
CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD
De fijnste fruitprodukten uit de Betuwse boomgaarden
Vraagt uw winkelier ons merk jams, appelmoes - vruchten op sap - etc.

wanneer de kwaliteit moet beslissen... vraag dan

KG koffie

in het luchtdichte goudmetaal folie pak

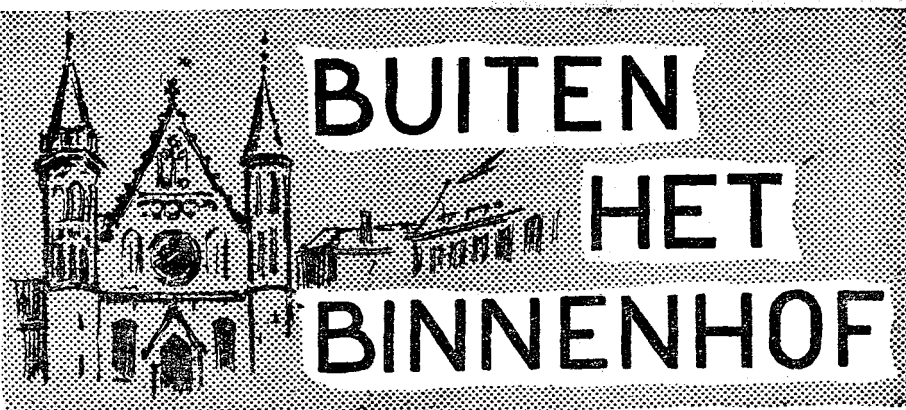
KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK - KAMPEN

Er is een fotoboek verschenen, dat tot titel draagt „In het nest met de rest”. De fotograaf, Eddy Posthuma de Boer en de schrijver van de onderschriften, alsmede van de inleiding, J. Bernlef, hebben gespeculeerd op het effect van het onverwachte. Zij hebben de onderwerpen van hun publicatie bij de weg en bij de vleet gevonden. Hun is gegeven iets als merkwaardigs te ontdekken, waaraan anderen ongezien voorbijgaan of ziende, toch blind voorbij wandelen. Waarom zagen velen niet dat bij voorbeeld het bordje **BENEDENKNIJPE GEM. HEERENVEEN** de lachlust kan opwekken? Misschien hebben velen wel gelachen, om daarna het gehele Benedenknijspe te vergeten. De fotograaf is grapjes gaan uithalen. Op een foto heeft hij twee plaatsnamen gecombineerd: **ACHTER DE BROEKEN** en **BENEDENKNIJPE**, welke namen een combinatie geven, die men niet direct in de kinderkamer zal neerleggen. Dat is dan ook de bedoeling geweest. Want wie de inleiding van de heer Bernlef leest moet tot de conclusie komen dat het hier niet gaat om een aardrijkskundig boekje, waarin vreemde plaatsnamen in ons land tot onderwerp van een gedegen en degelijke studie hebben gediend. Broeken en knippen lagen, dan niet voor de hand, dan wel voor het grijpen. Dat er dan nog heren bij te pas komen die in het veen wonen, maakt de zaak iets pikanter.

Laten wij echter niet degenen vergeten die in **VOOR DE BROEKEN** of in **BOVENKNIJPE** wonen, want die hebben al lang het lachen verleerd. Zij zijn aan die namen gewend, die doen hun niets meer. Wij kennen iemand die **Bil** heet. Het is geen naam om uit te kiezen. Misschien is er nog wel eens iemand, die deze naam maar vreemd vindt, doch wij zijn zo aan de naam en aan de drager ervan gewend, dat de heer **Bil** voor ons geen bizar verschijnsel is. In combinatie met een andere naam komt dan het onverwachte, de druppel, die de emmer doet overlopen. Stellen wij ons voor, dat de zoon van onze kennis, kennis krijgt aan een meisje dat de achternaam **Letikker** zou dragen. Dan begint het ernstiger te worden. Want de heer en mevrouw **Bil-Letikker** hebben elkaar dan toch maar gevonden, al behoeven zij geen antwoord te geven op de volksvraag: hoe vinden zij elkaar. De liefde gaat vreemde paden; het is ons niet gegeven die te kennen.

Goed. Nu is het merkwaardig dat de Nederlander gauw geneigd is woorden van achter het bedgordijn of van achter het bordje **BEZET** als een zekere vorm van humor te beschouwen. Misschien zegt u dat onze voorvaders geen haar beter waren. Het kan zijn van niet, alleen leefden zij dichter bij die woorden. Naarmate die woorden achter slot en grendel en gordijn gingen, naar die mate werden zij in het geniep gebruikt. Die voorvaders, bijvoorbeeld, dronken een likeur, dat tevens een drankje was, „Hemdje licht op”. U zult begrijpen dat dit geen remedie tegen hoofdpijn was, althans niet direct. Wie vandaag aan de dag een laxans zou verkopen onder die naam, zou schade lijden door die naam. Nu komt het onverwachte. De naam bestaat nog, als grapje, voor een likeur uit de dagen van olim.

Maar het merkwaardigste is wel, dat het onverwachte dat dichtbij ligt, veel meer inwerking op ons heeft, dan het onverwachte ver af. Dat twee ruimtevaarders acht dagen door het luchtruim gedreven worden is knap en wonderlijk. Maar „**VOOR DE BROEKEN**” is leuker. Omdat het herkenbaar is. Die broeken liggen naast ons,

**BUITEN
HET
BINNENHOF**

bij wijze van spreken. En dan nog in de genoemde combinatie, het wekt de lachlust op. Dezer dagen lezen wij een overlijdensadvertentie. Daarvan verwacht men geen onverwachte dingen. Het is een, helaas, traditionele rubriek in de krant, waarin deze berichten verschijnen. Doch als na de droeve berichtgeving deze ondertekening volgt: „Nederlandse Vereniging van Mayonaise- en Slasausfabrikanten” dan kijkt men op. Men kent de overledene niet. Hij was sekretaris van die vereniging. Tot dusver is dat normaal. Nu moe' ook normaal zijn dat die vereniging het verscheiden van een van haar medewerkers aankondigt. Maar slasaus en mayonaise staan te dichtbij, op tafel, dan dat men er aan zou denken dat de fabrikanten er een sekretaris op na houden.

Van humor kunnen wij hier moeijlijk spreken, integendeel. Maar de combinatie maakt een vreemde indruk, terwijl er niets vreemds aan is. Wij verwachten een ondertekening, niet deze. De leden van de vereniging verwachten het wel. Zij zijn aan de naam gewend.

Wij herinneren ons een wandeling door Amsterdam. Voor ons uit liepen een jongeman en een jonge vrouw op weg naar het stadhuis. Zij had een boekje en hij een bloem in het knoopsgat van de jas. Kennelijk waren zij op weg naar de ambtenaar van de Burgerlijke Stand. Zij waren vrolijk en opgewekt. Geen wonder. Het leven lag voor hen. Achter hen liep een bedienaar van begrafenissen. In somber zwart. Zijn weg voerde ook naar het stadhuis. Hij kon niet zien, welke een levenslust er van de gezichten van de voor hem lopenden straalden. Hij volgde hen op de voet. Een vreemde combinatie. Wij verwachten vele lieden tegen te komen in de stad, maar niet deze drie.

De heer Philips, zegt men, heeft eens de heer Lampe ontmoet. Bij de kennismaking zeide de een „Philips”, de ander zeide „Lampe”. Zo zijn er vele voorbeelden van onverwachte situaties, duidelijke en minder voor de hand liggende. De een heeft daarvoor meer oog en oor dan de ander. Maar zodra burgert iets in, of de gewenning aan naam of combinatie ontstaat. Niemand vindt er iets vreemds meer aan. Een vreemdeling moet het weer als nieuw ontdekken.

Hebt u ooit bij de naam Heerenveen aan heren gedacht? Hoogstens aan veen, maar ook dat is twijfelachtig. Dat Van Voorst tot Voorst maar een kleine afstand is, kleiner dan Van Nispen tot Sevenaar, wie zal erbij staan?

William Frankop

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511

Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Op dergelijke vlakten is het goed dansen, 4. deze nadeel toebrengende stoot kan het zonlicht niet verdragen, 8. voor zoiets moeten de mensen in stemming zijn, 10. een makke landbouwer? 't mocht wat, hij slaat er op los, 11. geboorteplaats van slechte sluiters, 12. moeder opent deze dans, 13. zonder deze dent wordt het gebakken ei tot moes, 16. al gaat het niet op rolletjes, men komt toch vooruit, 17. lap (hulp-)middel, 19. hij komt als de drank verdwijnt, 21. onderdeel van gebak, dat brood kan vervangen, 24. verdunner voor het te sterke verhaal, 25. deze lus is financieel niet voordelig, 26. dat nemen de Romeinen voor goede munt aan, 29. in het water wordt deze slons net, 30. partij — waarop je een stonde lang Portugese wijn drinkt?, 31. kan twee heren dienen, 32. met wat eetgerei en een (warme) jas zitten ze onder de grond.

Vertikaal: 1. vesting, die de burger moed geeft, 2. deze plant valt bij de wedstrijd in de topklasse, 3. hiermee wordt dikwijls water naar de zee gedragen, 5. de „dernier cri” heeft geen zakken, 6. vergaarbak van vergeten dingen, 7. zij geven u ruggegraat, 9. hier is men niet „platvloers”, 10. lijst rond een oud-international, 14. het wordt bont, als je in de snert roert, 15. van binnen verrot, maar wat er in zit, stinkt niet, 18. de eigendom kwijt en dat wordt gek, 19. dat krijg je mee, als je naar het

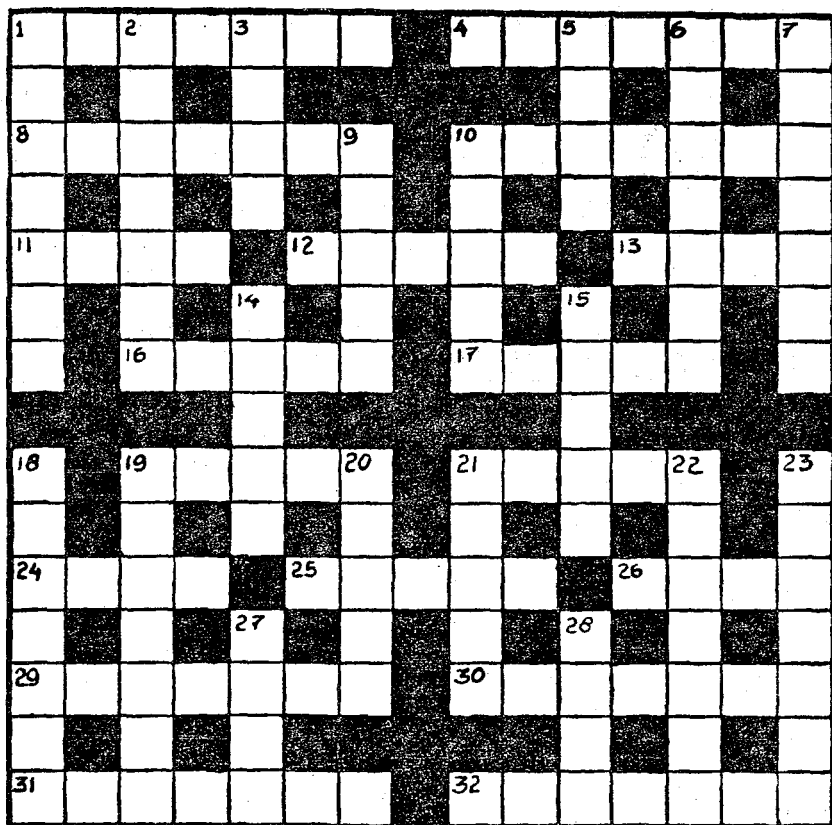
oevergewas gezonden wordt, 20. de mond als hij te veel staat, 21. breekt door verbazing, 22. voor de kijkers loopt zij omhoog, 23. hierop sliep men vroeger veel, 27. de tweede koning van Juda was de moeder van Hiskia, 28. boos(ge)wicht.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. Mekka, 6. Abner, 11. verraad, 13. stoelen, 15. ai, 16. omroe-

pers, 18. ka, 19. abt, 21. per, 22. bed, 23. rooi, 24. april, 26. gene, 27. tot, 28. ore, 29. Eos, 31. ter, 32. makker, 34. tropen, 36. los, 37. dok, 38. eikels, 41. storen, 44. TNT, 45. lot, 46. lijm, 47. nat, 49. even, 50. braak, 52. deka, 53. Ger, 55. erg, 57. N:il, 58. el, 59. betekenis, 63. Ko, 64. notedop, 66. regenen, 68. pekkel, 69. bacon.

Vertikaal: Volgt uit Horizontaal, behalve: 4. kamp, 7. borg, 54. zede, 56. liga.

Principes in de Raad

A C H T E R P A G I N A

HET is weer september geworden. Een nieuw seizoen is begonnen, een drukke werkperiode. Naast al 'et gewone werk wacht de werving van nieuwe leden, mannen en vrouwen, ouderen en jongeren; ook het winnen van abonnees op Nederlandse Gedachten; tevens de gespreksgroepenactiviteit; tenslotte tegen het einde van het seizoen tweemaal verkiezingen: op 23 maart 1966 voor de Provinciale Staten en op 1 juni 1966 voor de gemeenteraad. Over Staten en raden hebben wij in de afgelopen weken hier op deze AchterPagina een serie verhalen gebracht, waarachter wij ditmaal nu voorlopig een punt willen zetten. Wij besluiten deze keer met zeer beknopt iets te zeggen over principes in de raad zoals wij eerder ook globaal wat schreven over principes in de Staten. Wij menen, dat dit tot besluit een goed begin is van de hier zo juist met enige hoofdactiviteiten aangeduide nieuw ingetreden periode.

Slot als begin

Immers, het is nog steeds zo, dat principes ons leven beheersen en de loop ervan bepalen. Ook al zouden wij het proberen te ontkennen, dan nog stuiten wij hier her aaldelijk op in de gewone dagelijkse gang van leven. Het blijkt ook steeds weer in de het volk vertegenwoordigende lichamen; ook in de raad der gemeente.

Gaat het daar dan niet om zakelijke, om praktische aangelegenheden? Gelukkig wel! Stelt u zich voor, dat er alleen maar theoretisch getheoretiseerd werd. Het gaat ook niet om een tegenstelling tussen praktijk en principe. Onze levensvisie bepaalt hoe wij de praktijk zien, hoe wij die willen omvormen zolang die nog niet zo is, als wij menen dat zij dan zo goed mogelijk zou zijn. Wij streven naar een goede samenleving, net zoals anderen met hun visie streven naar de leefbaarheid van het leven. Hoe en met welk doel, dat verschilt, zo niet altijd dan toch wel vaak.

Concrete zaken

DE zaken ten aanzien waarvan het bestuur van een gemeente een taak heeft zijn in een vorig artikel reeds globaal ter sprake gekomen. Wij noemen nu nog een aantal hoofdzaken. Openbare orde en veiligheid, zondagsrust, openbare zedelijkheid, onderwijs, cultuur, recreatie, volksgezondheid, tegengaan van water- en luchtverontreiniging, maatschappelijk werk, ruimtelijke ordening, woningbouw, grondpolitiek, subsidie enz.

Bij al deze zaken, waarmede de gemeentelijke overheid — hetzelfde geldt de provinciale overheid — te maken heeft spelen een rol de begrippen gezag en vrijheid, recht en macht en zeden. Gerechtigheid behoort elk overheidsop treden te karakteriseren. Daarop richt zich dan ook de A.R. politiek ten aanzien van het gehele terrein, waarmede het gemeentebestuur te maken heeft. Het is goed om dit nog eens te onderstrepen, met name met het oog op de nog steeds bij sommigen bestaande misvatting, dat christelijke politiek alleen maar tot uitdrukking zou komen bij feiten als het ambtsgebed, de zondagsrust, het vloekverbod e.d. meer „sprekende” A.R. punten, hoe belangrijk die ook zijn.

Ten goede

IN heel ons leven en bij al ons doen en laten, moeten wij leven in overeenstemming met Gods wil. Zo heeft ook de overheid in heel haar optreden zich te richten naar Gods wil: die in de Bijbel tot ons komt. De overheid dient de publieke gerechtigheid. Op de vraag: wat betekent dat, is het een onvoldoende antwoord om te zeggen: het kwade te straffen en te voorkomen. Wij zien de overheid positief als „ons ten goede”. En wij moeten hier onderstrepen hetgeen wij ook met betrekking tot de Provinciale Staten opmerken, namelijk dat wij de overheid bepaald niet verafschuwen, maar dat wij er wel tegen zijn, als die overheid haar in wezen begrensde bevoegdheid zou overschrijden. Want private personen, private organen en samenlevingsverbanden hebben ieder hun eigen taak, bevoegdheid en verantwoordelijkheid, die zij moeten kunnen uitoefenen en beleven. Een goed beleid moet er dus op gericht zijn om de burgers daartoe — overeenkomstig hun Bijbelse roeping — de ruimte te bieden. Sommige zaken zullen alleen door de overheid verzorgd kunnen worden, andere door overheid en particulieren beide, weer andere door particuliere verenigingen of organisaties alleen. Het is naar onze opvatting zo, dat de overheid niet er

naar moet streven alles in overheids-hand te krijgen, maar, integendeel, zoveel mogelijk moet overlaten aan het particuliere initiatief en dat dan waar nodig steunen.

Individu en gemeenschap

DUS bij voorbeeld niet alleen gemeentelijke ziekenhuizen, maar ook steun aan particuliere ziekenhuizen en verpleeginrichtingen. De gemeentelijke overheid heeft zelf een taak ten aanzien van maatschappelijke zorg en maatschappelijk werk, maar moet tevens ruimte laten voor het dragen van verantwoordelijkheid voor de medemens door kerkelijke en particuliere instellingen. Ook het onderwijs is een punt, waarop de levensbeschouwing,

welke men heeft, van invloed is. Wij behoeven dit hier niet in den brede uiteen te zetten. Er moet waar nodig voldoende openbaar onderwijs zijn, maar voorop staat het recht van de ouders op vrije schoolkeuze en vrije schoolstichting voor rekening van de overheid op gelijke voorwaarden als het openbaar onderwijs. Hoe vaak moet in hoe vele gemeenteraden nog gevochten worden voor een christelijke school! En zo zouden wij kunnen doorgaan. Het gaat kortom om de leefbaarheid van de samenleving waarin ons leven zich afspeelt. Het gaat om mensen — scherselen Gods — die een goed leven moeten leven. In de politiek wordt bepaald „hoe”. Laten wij dan zorgen dat wij „er bij zijn”.

Gemeenteprogram

WIJ menen, dat dit besluit van een serie zomerverhalen precies op zijn plaats is aan het begin van de nu weer komende meer organisatorische verhalen. Dat eerste organisatorische punt willen wij hier reeds noemen. De kiesverenigingen moeten er voor zorgen, dat zij nu tijdig beginnen met de samenstelling van een gemeenteprogram. Dat is geen taak van het landelijk partijverband, maar van de plaatselijke kiesverenigingen.

Overigens was er in het verleden een zogenaamde „Leidraad voor een A.R. Gemeenteprogram”. En ook nu weer is er, onder auspiciën van het „Ver-

band van verenigingen A.R. gemeente- en provinciebestuurders”, zo'n, op deze tijd afgestemde, algemene model-leidraad verkrijgbaar. Die kunnen de kiesverenigingen dus gebruiken bij de opstelling van het A.R. program voor hun eigen gemeente. Zonder meer overnemen behoeft niet, want natuurlijk kan aanpassing aan de plaatselijke omstandigheden wenselijk zijn. Maar men heeft in ieder geval een leidraad.

Dit is ook eigenlijk wel nodig. Want er zijn diverse — kleinere, maar ook grotere gemeenten — waar men de samenstelling van een program zo moeilijk vindt — moeilijk is het — dat men maar zonder program meent te moeten optreden. Dat is natuurlijk niet juist. En meent men, dat men zo de band tussen kiezers en gekozenen versterkt? Wat gaan de gekozenen doen? Wat willen de kiezers? Meent men dat de schakel in de vorm van een program kan en mag ontbreken? Op dit punt hebben de kiesverenigingen vanaf heden reeds attent te zijn.

OOK op het punt van het stemmen bij volmacht. Het is verstandig om tijdig een of meer personen aan te wijzen die de gemeente of wijk „uitkamen”, zodat men t.z.t. niet tot de ontdekking komt, dat stemmen verloren gaan, omdat men niet tijdig aan deze vorm van stemmenbehoud heeft gedacht. Samen nu alle aandacht geven, aan „de politieke zaak”, welke aller belangstelling zo zeer waard is.

WIDEK.

De Vereniging tot opvoeding en verpleging van geesteszwakke kinderen zoekt voor elk van haar 7 inrichtingen:

- 1 's Heeren Loo-Lozenoord te Ermelo
- 2 Groot Emaus te Ermelo
- 3 Dr. Mr. Willem van den Bergh Stichting te Noordwijk-Binnen
- 4 Van Arkel Instituut te Soestdijk
- 5 Groot Schuylenburg te Apeldoorn
- 6 De Gemzensprong te Rotterdam
- 7 Saxenheem te Almelo

flinke, ondernemende meisjes en jongens, vrouwen en mannen.

Voelt u zich geroepen u werkelijk nuttig te maken, zo, dat u daarbij tevens uw christelijke levensovertuiging in praktijk kunt brengen? Dan zal uw medewerking in een van onze inrichtingen u rijkelijk voldoening geven.

Niet alleen verpleegsters of verplegers maar ook energieke meisjes en jongens kunnen ontzettend veel voor onze kinderen doen en betekenen (en meteen al beginnen met de interessante opleiding voor het diploma Kinderbescherming A).

Het spreekt vanzelf dat uw goede werk ook goed beloond wordt. Waarom zoudt u niet nu meteen een brief schrijven met enige gegevens aan die inrichting waarin u wilt werken, en eventueel vermelden wanneer het u het beste schikt eens te komen praten.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

*** Appels en peren

Een aantal persorganen heeft er op gewezen dat het duurder geworden leven in 1965 toch enigermate getemperd is door de verlaging van de tarieven van loon- en inkomstenbelasting. Wij willen dat niet ontkennen, het is waar. Maar men vergeet daarbij dat deze belastingverlaging niet ten doel had een compensatie te verschaffen voor de prijsstijging. Het doel van die verlaging was een geheel andere. De bedoeling was een stukje onrechtvaardigheid in de bestaande tarieven weg te nemen. Die onrechtvaardigheid bestond hierin dat gelijktijdig met de (reële en inflatoire) groei van het nationaal inkomen de belastingdruk (door de bestaande progressie) onevenredig toeneemt.

Dat euvel is nu voor een deel verholpen. Om deze belastingverlaging te beschouwen als een pleister op de wonde van de prijzenstijging is als het optellen van appels en peren.

*** Niet vergeten

In de maand juli werd in de Tweede Kamer voor het eerst de begroting van het Rijkswegenfonds behandeld. Een gevolg van een verstrekkende maatregel, die vorig jaar door het kabinet-Marijnen werd genomen. De instelling van dit fonds is destijds niet zonder slag of stoot door de Kamer aanvaard. Nu hebben wij het kabinet-Cals en gaat de heer Suurhoff, de huidige minister van Verkeer en Waterstaat, met dit fonds werken, waar hij vorig jaar tégen was.

De Kamerleden hebben zich daarom niet onbetuigd gelaten de nieuwe minister nog eens scherp hun verlangens op verkeersgebied voor te leggen.

Het moet daarbij voor de heer Suurhoff niet zo prettig geweest zijn, steeds aan zijn voorganger te worden herinnerd. Uitgezonderd de woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie, spraken de heren Van den Heuvel (KVP), Zegeering Hadders (VVD), Tolman (CHU) en Aantjes (AR) in verschillende toonaarden van de grote verdienste van oud-minister Van Aartsen.

En wat zei minister Suurhoff? Dat hij zich niet in de historie zou verdiepen over het wel of niet in het leven roepen van het Rijkswegenfonds. Hij had nu eenmaal op zijn departement dit instrument gevonden, waarmede hij zou trachten zoveel mogelijk de achterstand op het gebied van de wegenbouw in te halen.

Wij hopen van harte, dat het hem zal lukken en dat hij een succesvolle minister op dit belangrijke departement mag worden.

Aan dit succes wordt echter de laatste weken nu al gewerkt door sommige hoofdartikelenschrijvers, die nogal vergeetachtig zijn, wat betreft de maatregelen die in voorgaande jaren op dit departement zijn genomen.

Daar kan uiteraard de huidige bewindsman niets aan doen.

Daarom hebben wij slechts één wens, dat minister Suurhoff aan het einde van zijn ambtstermijn tot de erkenning mag komen, dat een gedeelte van zijn succes gebaseerd is geweest op het stevig fundament door mr. van Aartsen gelegd.

EEN A.R.-DELEGATIE BRACHT EEN WERKBEZOEK AAN DE PROVINCIE LIMBURG

Deze week

- Overheid en literatuur (pag. 3)
- Actuele commentaren (pag. 1 en 3)
- Bezoek aan Limburg (pag. 4 en 5)
- Arjos-conferentie (pag. 5)
- De Noorse Christelijke volkspartij (pag. 6 en 7)
- Radiotoespraak van Mevr. Van Tuinen (pag. 7)
- De strijd om Kasjmir (pag. 8)
- 8ste protestanten-conferentie (pag. 9)
- Een nieuw feuilleton (pag. 10)

V.l.n.r. de heren P. C. Elfferich, drs. J. Boersma (leden van de Tweede Kamer), ir. Chr. G. van Ree, voorzitter Prov. Comité Limburg, mr. W. Aantjes en J. Tjalma (respectievelijk lid van de Tweede en Eerste Kamer).

- Voor verslag zie pagina 4 en 5.

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

AFSCHEID VAN W. C. BAKKER

als wethouder
van financiën
en bedrijven
van
Haarlem

Na 26 jaar lid van de gemeenteraad en 13 jaar wethouder van Haarlem te zijn geweest heeft de heer W. C. Bakker, thans 74 jaar, op medisch advies als wethouder van financiën en bedrijven en raadslid bedankt.

In de raadsvergadering van 11 augustus j.l. en tijdens een aan hem op 23 augustus d.a.v. in het stadhuis aangeboden receptie is met dank en waardering gesproken over het belangrijke werk dat door de heer Bakker op voortreffelijke wijze werd verricht. De heer Bakker geniet als lid van het Centraal Comité en door lokale en regionale functies in de A.R.P. in brede kring bekendheid. Mede door zijn persoonlijke invloed is in Haarlem een nauwe samenwerking tussen de Protestants-Christelijke partijen ontstaan, welke resulteerde sedert 1958 in een gezamen-

lijke lijst van A.R. en C.H.U. en S.G.P. en sedert 1962 in een gezamenlijke lijst van A.R., C.H.U., S.G.P. en G.P.V.

Hij is een invloedrijk representant en woordvoerder van de Protestants-Christelijke visie op het gemeentelijk beleid. Ook op deze plaats zij hem voor de principiële en bekwaame wijze, waarop hij zijn werk heeft verricht, dank gebracht. Hij mag met voldoening terugzien op hetgeen hij in de praktische politiek heeft mogen verrichten en bereiken.

Als zijn opvolger is door de gemeenteraad, in zijn vergadering van 1 september 1965 benoemd de heer D. A. J. Spek, tot op die datum voorzitter van de Protestants-Christelijke raadsfractie. Hij gaat, evenals de heer Bakker, de portefeuilles van financiën, G.E.B. en waterbedrijf beheren.

Postagentschaphouders

De heer Roolvink (A.R.P.) heeft aan de Minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

„Hoge klant” op bres voor postagente

1. Is het de Minister bekend, dat in de gemeente Hilversum een houdster van een postagentschap na 35 jaren onafgebroken dienst als beheerder, zonder enig pensioen de dienst van de PTT gaat verlaten?

2. Is het beheer van een groot aantal postagentschappen in de loop der jaren niet uitgegroeid tot een vrijwel volledige betrekking, die een grote mate van verantwoordelijkheid vraagt?

3. Is de bewindsman niet van oordeel, dat — hoewel historisch verklaarbaar — het niet in overeenstemming is met de huidige opvattingen, de rechtspositie van deze beheerders (sters) op dit punt ongeregeld te laten?

4. Is de Minister bereid een onderzoek te doen instellen naar de gehele rechtspositie van deze groep, waarbij in het bijzonder aandacht wordt geschonken aan de pensioenrechten?

5. Is de Minister bereid in afwachting van de resultaten van dit onderzoek een voorlopige regeling te treffen?

De Volkskrant schreef hierover het hiernaast geplaatste artikeltje

HILVERSUM, 4 sept. — De fractievoorzitter van de ARP in de Tweede Kamer, de heer B. Roolvink, die ondanks zijn Haagse politieke carrière in Hilversum is blijven wonen, heeft zich het lot aangetrokken van een voormalige postagentschaphoudster, mevrouw de weduwe Th. T. Dorhout-Dorhout. Mevrouw Dorhout is per 1 september als postagentschapbeheerder afgetreden na deze functie 35 jaar onafgebroken te hebben uitgeoefend. Ze heeft geen enkel PTT-pensioen. Dat is de reden geweest voor de heer Roolvink, een vaste klant van het postagentschap bij hem in de buurt, om aan de minister van Verkeer en Waterstaat vragen te stellen over het ontbreken van een regeling betreffende de rechtspositie voor beheerders en beheersters van PTT-postagentschappen.

De heer Roolvink wijst er daarbij op dat sinds de oprichting van dergelijke postagentschappen nog nooit iets aan de rechtspositie van de beheerders is gedaan. Het PTT-agentschap dateert uit de tijd dat bijvoorbeeld sigarenwinkeliers zich ook begonnen toe te leggen op het verkopen van postzegels als bij-artikel. Het beheer van een postagentschap is vandaag de dag zo omvangrijk dat men het gerust een volledige dagtaak mag noemen.

Dat is de reden geweest voor de AR-fractievoorzitter om vragen aan de minister te stellen. Mevrouw Dorhout heeft de heer Roolvink om geen enkele bemiddeling verzocht. Zij had die eerder verwacht van de bestaande vereniging van postagenten. Nog in september wordt het ministeriële antwoord verwacht.

WATEROVERLAST

De heer Suurhoff, minister van Verkeer en Waterstaat, heeft de heer Elfferich geantwoord op zijn vragen n.a.v. de wateroverlast in de provincies Gelderland en Overijssel.

1. Het is de ondergetekende bekend, dat in delen van Gelderland en Overijssel overlast is ondervonden ten gevolge van de zware regenval in juli jl.

2. In het waterschap Salland, dat gedeeltelijk bij Deventer op de IJssel loost, is door de hoge rivierstand al-

daar de waterafvoer op de IJssel bemoeilijkt.

3. Voor de afwatering van Salland is een verbeteringsplan opgesteld, waarin zowel door de ondergetekende als zijn ambtgenoot van Landbouw wordt gesubsidieerd. De bijdrage vanwege het departement van de ondergetekende betreft de bouw van een gemaal bij Deventer, hetgeen ook bij hoge IJsselstanden aldaar de afwatering mogelijk zal maken. Uit dezen hoofde is (was) er voor de ondergetekende geen aanleiding zich in verband met de wateroverlast van deze zomer met het waterschapsbestuur te verstaan. Voor het nemen van noodmaatregelen ten behoeve van een spoedige afvoer van het water zou het initiatief van het waterschapsbestuur moeten uitgaan; op de ondergetekende is geen beroep gedaan om ten behoeve van het treffen van noodmaatregelen medewerking te verlenen.

Voor het geval, dat met de vraag ook wordt bedoeld op het onderlopen van uiterwaarden, waardoor schade aan de hooioogst is toegebracht, moge er op worden gewezen, dat de uiterwaarden een deel vormen van het rivierbed, dat nodig is om grote riviergebieden doelmatig — d.w.z. met zo gering mogelijke schade aan de waterkeringen en aan de scheepvaartweg — af te voeren. Schaderisico door het onderlopen van de uiterwaarden is daarom inherent aan bedrijfsvoering op niet door bandijken beschermde terreinen.

UIT PERS EN PERIODIEK

In de Volkskrant lezen wij in een hoofdartikel over de Vriendengroep A.R.-C.H. het volgende:

Illusie en feiten

De Vriendengroep AR-CH, die proberen gaat de twee middelgrote protestantse partijen tot een eenheid te smeden, maakt op het eerste gezicht een serieuze indruk. De groep wil geen nieuwe partij zijn en doet haar best de partijleiding van anti-revolutionairen en christelijk-historischen niet tegen de haren in te strijken. Er wordt voorzichtig geopereerd en sensatie wordt vermeden. Deze reserves zijn nodig omdat — vooral in de CHU — de tegenkrachten sterk zijn. De oorzaken mogen kerkerlijk zijn — de tegenstelling tussen gereformeerd en hervormd — de problemen, die een protestantse politieke eenwording in de weg staan, witen zich vooral in mentaliteitsverschillen. De Anti-Revolutionaire Partij is duidelijk een partij. Zij kan nu eens conservatief dan eens progressief zijn: zij heeft in ieder geval een koers.

De Christelijk-Historische Unie stelt veel prijs op haar naam unie; zij wil

geen hechte eenheid zijn en laat haar vertegenwoordigers grote vrijheid. Daardoor is het vaak zo moeilijk te onderkennen wat de koers van de CHU eigenlijk is. De mentaliteitsverschillen zijn er oorzaak van, dat velen in de CHU vrezen, dat het in een gezamenlijke protestantse partij spoedig met hun vrijheid gedaan zal zijn en de meer doelbewuste anti-revolutionairen zullen gaan overheersen.

De huidige CHU-leider mr. Beernink — en vóór hem dr. Tilanus — hebben steeds betoogd, dat een groot deel van de CHU de eenheid niet zou accepteren. Zij vreesden, dat onmiddellijk een nieuwe protestantse partij zich aan de samenwerking zou gaan onttrekken, zodat de eenheid slechts nieuwe verbroekeling en dus verlies van kracht zou opleveren. Als het er van komen moet, dan moet het van onderaf groeien, zelden de CHU-leiders. De vriendengroep zal dit nu beproeven. De taakstelling is niet gering, want als het uitgangspunt van de CH-voormannen wordt geaccepteerd — en daar lijkt het op — dan kan er pas van een slagen worden gesproken als een overgrote meerderheid, zowel in de ARP als in de CHU, de samenwerking accepteert. Er zijn echter geen aanwijzingen dat in de CHU een meerderheid van bijvoorbeeld een negentig procent de fusie wil.

Betaling
abonnementsgelden

Op ons kantoor wordt momenteel gewerkt aan het gereedmaken van de kwitanties voor het 2e halfjaar 1965. Aan het begin van de maand oktober zullen deze aan de abonnees, die per kas betalen, ter betaling worden aangeboden.

Reeds meerdere malen is er door ons op gewezen, dat het doen aanbieden van de kwitantie een DURE wijze van betaling is. De kosten verbonden aan het incasseren hiervan zijn thans zodanig gestegen, dat wij onze abonnees daarvoor f 0,75 in rekening moeten brengen. Op een halfjaarlijks-abonnement van f 4,- is dit 18 3/4%.

U KUNT DIT VOORKOMEN DOOR HET ABONNEMENTSGELD TE DOEN STORTEN OF OVERSCHRIJVEN OP POSTGIROREKENING VAN DE A.R.-PARTIJ-STICHTING, DR. KUYPERSTRAAT 3 TE 'S-GRAVENHAGE.

U wordt hiervoor tot uiterlijk 30 SEPTEMBER a.s. de gelegenheid geboden, DAARNA zal tot innin per kwitantie worden overgegaan.

NEDERLANDSE
GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 896 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 632 24.

ABONNEMENTSPRIJS: f 4,- per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

SPAZIERGÄNGER

(Vrij uit het Nederlands vertaald door Wandelganger)

Adenauer: „... en o wee als je nog één keer Duitsland voor de voeten loopt!”

(Uit De Volkskrant)

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

ARJOS

Op donderdag 16 september organiseert de ARJOS te Uithoorn een jeugdbijeenkomst met medewerking van de chr. jeugdverenigingen van Mijdrecht, Uithoorn, Vinkeveen en Wilnis en van de C.P.J.

Ook leden van de kiesverenigingen in deze plaatsen worden verwacht.

De plaats van samenkomst is het gebouw „t Trefpunt”, (bij de Geref. kerk te Uithoorn).

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

De heer B. Roolvink te Hilversum, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, zal spreken over: „De jeugd, staande temidden van de wereld van vandaag”.

DE OVERHEID, GEEN STRUISVOGEL

DE OVERHEID financiert mee hetgeen als literaire kunst in Nederland in boek en tijdschrift verschijnt.

Wij hebben verleden week enige feiten en cijfers genoemd: voor de tijdschriften 7 gulden per pagina als bijdrage in het exploitatietekort en drie rijkdaalders Rijkstoelage voor de auteur, telkens als er 400 woorden proza of 20 regels van een gedicht van hem worden gedrukt.

De Overheid doet het en niet de een of andere rijke Maecenas. De Overheid als Gods dienaar, *ons ten goede*. Zij doet het, om ons cultureel niveau te verhogen en zo ons leven te verrijken.

Zij exporteert onze cultuur ook op velerlei wijze.

Goede zeden (2)

ZO verschijnt er om de drie maanden een boekje in het Engels, onder de titel Delta, een mooi en duur boekje, volgens de Regering op z'n hoog niveau, dat het door een particuliere uitgever nooit geëxploiteerd zou kunnen worden.

Over heel de wereld verspreid zijn er wel duizend betalende abonnees. Een veelvoud van deze duizend krijgt het gratis. De overheid betaalt het tekort op de exploitatie, zo'n 80.000 gulden per jaar. Het boekje geeft een beeld van het culturele leven in Nederland, daarbij inbegrepen elke keer een vertaling van een verhaaltje van Kronkel in Het Parool.

Neutraal is het boekje niet, zelfs niet onpartijdig. Het spreekt de wens uit, dat het werk van Van het Reve meer in het buitenland bekend zal worden, niet alleen om de literaire waarde, maar ook, omdat het zo open spreekt over de homo-sexualiteit. Het vertelt het een en ander over de reacties op de profanaties van Zo is het ook nog eens een keer, en verklaart die als massa-psychose.

Neutraal is het niet, en ook niet onpartijdig. Dat is ook een onmogelijke zaak.

MAAR er is een aanknopingspunt in Delta voor een verdere analyse.

Van het Reve is onder de eminentste Nederlandse schrijvers van de jongere generatie de man die schrijft met „the greatest brilliance and skill”. Maar **niet minder gewichtig** is een ander aspect van zijn laatste boek, al is het dan „extra-literary”, nl. de open manier, waarop over de homo-sexualiteit wordt geschreven.

Deze redenering van „Delta” brengt ons in aanraking met een belangrijk vraagstuk.

DE voormalige staatssecretaris voor Kunsten en Wetenschappen heeft ruim een jaar geleden een rede gehouden, die uiteraard werd opgenomen in de mededelingen van O. K. en W. Kan een literair werk vergif zijn voor het volk?

Nee, zei de staatssecretaris. Als het Kunst is, kan het geen vergif zijn. Ontkoombaar is de omkering, als het vergif is, is het geen Kunst.

En dús, als de overheid kunst mee financiert, is het **altijd** het volk ten goede, en **nóóit** ten kwade. En als de overheid vergif subsidieert bij vergissing, menende dat het kunst was, dan is dat fout, maar het zegt niets ten nadele van de actieve cultuurpolitiek.

Delta redeneert anders. Het ziet aan eenzelfde werk meer dan één aspect. Het ene aspect is literary; het andere is extra-literary.

Is zo'n constructie te handhaven dan is het mogelijk, dat een boek tegelijk kunst is en vergif. Wij geloven, dat een

Overheid op het gebied van de kunst moet **waren** wat in strijd is met de openbare orde en de **goede zeden**.

Maar wat zijn goede zeden? Er zijn tijden geweest, dat zij algemeen op vrijwel dezelfde wijze werden aanvaard en beleefd. Maar dat is voorbij. En **Ik, Jan Cremer** wordt uitgegeven door De Bezige Bij, een onderneming onder supervisie van heren, die een naam schijnen te hebben op cultureel gebied.

Het is ook vrijwel uitgesloten, dat de rechter er nog wat aan doet. En Bob en Daphne ligt in alle steden in sommige boekwinkels in stapels vooraan met een mededeling over de processen, die er zijn geweest.

Wanneer mannen met mannen het „spel der liefde” bedrijven is dat voor de wet niet strafbaar, als de bedrijven maar meerderjarig zijn. En de beschrijving daarvan in een kunstwerk komt dus in principe voor subsidie in aanmerking, want het is niet annex met een strafbaar feit.

Zo is het officiële standpunt.

En zo kan de Regering volhouden: ik financier voor mijn aandeel de kunst, en welke boodschap zij brengt, doet niet ter zake. Alleen als de rechter ingrijpt, doe ik de beurs dicht.

MAAR de Overheid zal er toch niet aan kunnen ontkomen, mee te praten over de boodschap, die wordt gebracht. De stelling dat kunst geen vergif kan zijn, zal niet baten. En evenmin de formele aansluiting bij het negatieve feit, dat de rechter ook niets doet. Als het gaat over schaamteloosheden op sexueel gebied, dan heeft de Overheid, als zij gecriticiseerd wordt om haar financiële bijdrage aan zulke

schaamteloosheden, de meute aan haar zijde. Dat is gebleken.

Maar hoe komt het, als er een epos wordt gedrukt, waarin het nationaal-socialisme wordt verheerlijkt en Hitler als een profeet wordt vereerd? Komt dat epos voor subsidie in aanmerking?

Onmogelijk, dat zo iets verschijnt, zegt iemand.

Waarom onmogelijk?

Is vóór 1940 in Nederland niet een groots opgezette roman verschenen ter verheerlijking van de triumpf van het fascisme in Italië?

En hoe komt het, wanneer er een roman wordt geschreven, waarin de Jood weer wordt voorgesteld als de deugniet in alle tijden?

Nú reeds heeft de Overheid een stuk gesubsidieerd, waarin een creatieve bijdrage van een neger tot verrijking van de cultuur als onmogelijk wordt beschouwd.

Als de Overheid weigert, aandacht te schenken aan de vraag, of de door haar mede gefinancierde literatuur soms de zeden ondermijnt, dan zal zij er toch telkens opnieuw mee worden geconfronteerd.

Zij moet kiezen.

Of zij zegt: ik schei er mee uit en stel geen tienduizenden guldens jaarlijks beschikbaar om „noodlijvende literaire tijdschriften” in het leven te houden (waar wij het meest voor voelen), of zij zal zich er rekenschap van moeten geven, welke boodschap aan ons volk zij helpt vermenigvuldigen. De Overheid is geen struisvogel.

Moderne jeugd . . . . . ook moderne literatuur ?

**Direct slagen
voor uw rijbewijs**

Vraagt onze gratis prospectus
„Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

Balkon met uitzicht op Europa

A.R.-delegatie naar Limburg

Voor verreweg de meeste Nederlanders is het een lange reis naar het meest zuidelijk deel van ons land, Zuid-Limburg. Als je er naar toe gaat, penetreer je als het ware in overig-West-Europa. Door middel van Zuid-Limburg — wel eens minder geslaagd aangeduid als "wormvormig aanhangsel" — dringt Nederland zich Europa in, tussen België en Duitsland door tot dicht bij Luxemburg. Het is een ver vooruit geschoven post.

Terecht kon senator Algra dan ook tegenover gouverneur Van Rooy, die het A.R.-gezelschap op voortreffelijke wijze ontving, zeggen, dat Limburg aan te duiden is als een balkon op het zuiden met uitzicht op Europa. Het A.R.-Kamerlid had daarvoor reeds als wens uitgesproken, dat Limburg een echt Nederlands gewest mag blijven, dat ook een grote geestelijk-culturele bijdrage aan de totale Nederlandse samenleving levert, want bij het materiële alleen kunnen wij niet leven.

Druk programma

Aan het materiële werd tijdens de lange dag - 2 september j.l. - in Limburg zeer ruime aandacht gewijd.

De overwegend parlementaire A.R.-delegatie, bestaande uit de Eerste Kamerleden H. Algra, A. A. van Eeten, J. Tjalma, de Tweede Kamerleden P. C. Elfferich, Mr. W. Aantjes, Drs. J. Boersma, Dr. C. Boertien, J. A. van Bennekom en Tj. Walburg, alsmede Mr. A. B. Roosjen en Mr. W. de Kwaadsteniet, beide namens het Centraal Comité, wachtte een druk programma.

Allereerst waren er de ontvangst en het gesprek op het Heerlense raadhuis met burgemeester Drs. F. J. W. Gijzels (oud-staatssecretaris van Economische Zaken), voorzitter van het Industrieschap Oostelijke Mijnstreek, waarvan ook de algemeen bestuursleden de heren J. W. Quint, burgemeester van Brunssum, E. M. J. Prick, burgemeester van Schaesberg en de directeur Ir. G. van Poppel aanwezig waren.

's Middags was er in Heerlen een gesprek ten kantore van de Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg, waar directieleden van alle mijnen zich onder voorzitterschap van de president-directeur van de Staatsmijnen, Drs. A. C. J. Rottier verzameld hadden. Daarna ging het per bus naar Maastricht voor het onderhoud ter Provinciale Griffie met de "gouverneur" Mr. Dr. Ch. J. M. A. van Rooy en enkele van de "députés", de heren Drs. P. J. C. Lebens en Mr. Ch. J. H. I. Pauksen.

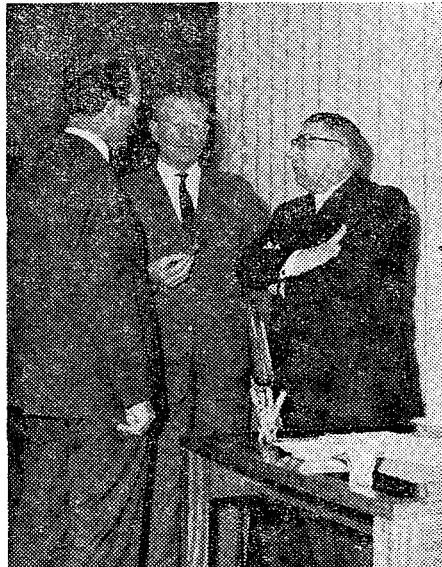
Tenslotte was er 's avonds de bijeenkomst met de leden van het Provinciale Comité van A.R. Kiesverenigingen in Limburg, op welks initiatief dit oriëntatiebezoek aan deze provincie was georganiseerd. Enkele leden van dit Comité, namelijk de heren Ir. Chr. G. van Ree (voorzitter), K. A. Santing (secretaris), N. van Rooyen en J. Lanzer, alsmede de heren A. Booy en C. Feenstra van de Prot. Chr. Mijnwerkersbond en Drs. P. C. Tielrooy en 't Hooft van de vereniging van Prot. Chr. Mijnbeambten, waren eveneens bij verschillende onderdelen van het programma eerder op de dag aanwezig geweest.

Kernpunten

Er is natuurlijk die dag heel wat af gepraat. Even natuurlijk is het, dat wij daarvan hier slechts een globaal overzicht kunnen geven.

In 1960 werd op grond van onderzoekingen vastgesteld, dat op de langere duur maatregelen dienden te worden getroffen tot verdere industrialisatie van het zogenaamde Oostelijk Mijngebied. Men voorzag toen, dat in de toekomst voor de groeiende beroepsbevolking in dit deel van de mijnstreek — ook al vanwege de voortgaande mechanisatie en automatisering van de mijnindustrie — nieuwe werkgelegenheid gevonden zou moeten worden.

Daar kwam bovendien nog bij, dat het tijd werd de monostructuur van

De heren Aantjes en Elfferich in gesprek met burgemeester Gijzels van Heerlen, voorzitter van het Industrieschap Oostelijke Mijnstreek.

dit gebied te doorbreken en de evenzijdige (mijn-) industriële basis te verbreden. Een fraaie beeldspraak, welke men gevonden heeft, zegt: "het-op-één-been-staan" van de mijnstreek.

Er moest dus wat gaan gebeuren en men zou dat samen moeten gaan doen.

Op korte termijn werd een ontwerp-gemeenschappelijke regeling door de veertien betrokken gemeenten in dit gebied aanvaard. Op 1 juni 1961 reeds kon het publiekrechtelijk lichaam "Industrieschap Oostelijk Mijngebied" met zijn taak beginnen. Het betreft Heerlen, Kerkrade, Brunssum, Hoensbroek, Schaesberg, Ubach over Worms, Nieuwenhagen, Eygelshoven, Nuth, Simpelveld, Schinveld, Bocholtz, Amstenrade en Merkelbeek.

De eerstgenoemde acht gemeenten vormen samen tevens het "Stadsgewest Oostelijke Mijnstreek", waar de bevolkingsdichtheid zo groot is en de urbanisatie zo ver is voortgeschreden, dat dit gebied aan één stedenbouwkundige vormgeving toe is.

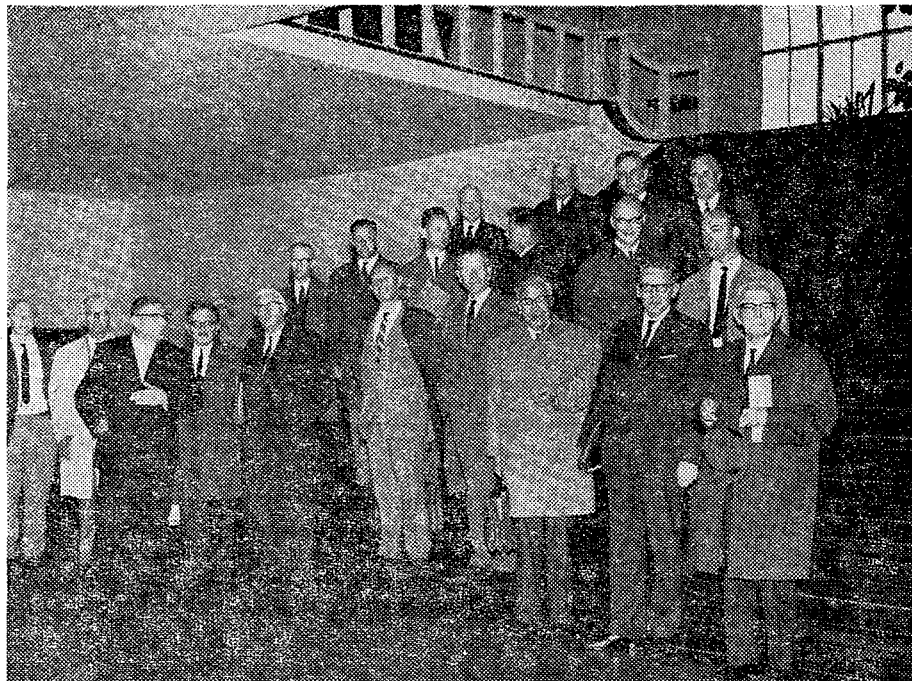
Met het ophalen van dit stukje jonge geschiedenis is het raam van de problematiek van vandaag in Zuid-Limburg aangeduid.

Nieuwe werkgelegenheid

De vraag is hoe de ontwikkeling van de mijnindustrie zal zijn.

Er moet rekening mee worden gehouden, dat belangrijk minder mensen in de mijnen zullen kunnen werken, afgezien van het feit, dat de belangstelling — zeker voor het ondergrondse werk — nog slechts gering is. Het Industrieschap schenkt met het oog op de werkgelegenheid aandacht aan industrieterreinen, propaganda, verbetering van de infrastructuur en goede verbindingen.

Dat er van de zijde van de regering

Ontvangst in het raadhuis te Heerlen. Eerste rij v.l.n.r.: K. A. Santing, N. van Rooijen, burgemeester Gijzels, ir. G. van Poppel, dir. Industrieschap, ir. C. E. P. M. Raedts, vertegenwoordiger voor de Heerlense K.V.P.-raadsfractie, Tj. Walburg, P. C. Elfferich, J. A. van Bennekom, mr. W. de Kwaadsteniet, mr. A. B. Roosjen. Tweede rij: burgemeester E. M. J. Prick van Schaesberg, tevens secretaris van het Industrieschap, A. Booy, P. C. M. B., drs. J. Boersma, dr. C. Boertien, A. A. van Eeten, mr. W. Aantjes. Derde rij: J. Tjalma, H. Algra, ir. Chr. G. van Ree, voorz. Prov. Comité Limburg en 't Hooft, Prot. Chr. Mijnbeambtenbond.

oog is voor de Limburgse problematiek is o.m. gebleken uit de regeringsverklaring van het kabinet Cals (27 april 1965). Daarin werd immers gesteld:

"De te eenzijdige structuur van Zuid-Limburg is voor de regering aanleiding een meer gedifferentieerd industriepatroon te helpen bevorderen, teneinde op langere termijn voldoende werkgelegenheid voor de groeiende bevolking te verzekeren. De verbetering van de infrastructuur en de aanleg van industrieterreinen zal daartoe een belangrijke bijdrage kunnen leveren.

Daarnaast zal de regering met de daarbij betrokkenen, zoals het provinciaal bestuur, de gemeenten in Zuid-Limburg en de gezamenlijke steenkolenmijnen, nagaan op welke wijze een versterking van de industriële structuur van Zuid-Limburg kan worden verkregen".

Men was in Limburg met deze passie ingenomen, maar men ziet nu uit naar maatregelen ter realisering op korte termijn van wat in het vooruitzicht werd gesteld.

Belemmeringen en gunstige factoren

De industriële vestigingen naast de mijnen zijn ook de laatste jaren gering. Er is een aantal belemmerende factoren, waarvan er hier enkele worden genoemd. Tot dusver was niet veel industrieterrein beschikbaar. Verder is er de tot dusverre onoverzichtelijke stedenbouwkundige ontwikkeling en ook de mijnschade.

Tevens kan er aan de aansluiting op overig Nederland, België en Duitsland nog wel het een en ander verbeteren, zoals ook tot uitdrukking kwam tijdens het bezoek van de minister van Verkeer en Waterstaat, eveneens vorige week, aan Limburg. Dit geldt vooral op het punt van de wegen; de verbindingen met de spoorwegen zijn in het algemeen vrij behoorlijk, hoewel het overstappen in Sittard bijzonder lastig is.

Ook is een belemmerende factor de situatie op de arbeidsmarkt. Enerzijds is er vraag van de mijnen naar ondergrondse werkers. Aangezien de beroepsbevolking daarvoor steeds minder belangstelling heeft, is hiervoor geen andere oplossing dan aantrekking van buitenlandse arbeiders, terwijl Limburgers over de grenzen trekken, naar België en naar Duitsland, waar ook de nog wat hogere lonen trekken. (pendel naar Duitsland b.v. is er altijd wel geweest; in belangrijke mate naar de bouwsector, enkelen naar de mijnindustrie, verder de textiel in Aken).

Men hoopt in Limburg nu, dat op korte termijn het belemmerende effect voor industriële vestiging zal verdwijnen. De situatie is hier niet los te zien van het omliggende gebied. In het gebied van Aken en in het Ruhrgebied is er een sterke industriële ontwikkeling. Dat geldt ook voor het Luikse gebied in België. In België is er een sterke stimulering door belangrijke bijdragen van de overheid voor verdere industri-

ele ontwikkeling, evenals trouwens in Duitsland.

Gunstige factoren voor de herstructurering in Zuid-Limburg zijn er ook. Om te beginnen de toch weer gunstige ligging tussen belangrijke industriegebieden in België en Duitsland. De Limburgse bevolking is bovendien industrie-minded geworden. De bevolking is werkwilbig en kenmerkt zich door een sterkere gedisciplineerdheid, vooral als gevolg van het karakter van de mijnarbeid. De belangstelling voor het (technisch) onderwijs is goed.

Wensenlijstje

Het is na het voorgaande vanzelfsprekend, dat op het Limburgse vragenlijstje o.m. de volgende punten voorkomen. Allereerst de ontsluiting van industrieterreinen, zoals toegezegd in de regeringsverklaring.

Daarbij een vlotter rijksgoedkeuringsbeleid (in België gaat dat veel sneller) m.b.t. de industrievestigingen, gezien de aparte problematiek van het gebied, en ook een versnelling van de ontegeningsprocedure.

Vervolgens verbetering van de infrastructuur (o.m. wegen), uitbreiding van het technisch onderwijs en omscholingsmogelijkheden voor mijnbeambten.

Ook moet de verouderde Mijnwet 1810 herzien worden, waarbij m.n. ook gelet moet worden op de afwikkeling van mijnschade bij eventuele sluiting van bepaalde mijnen. Een ander punt is, dat de gedachte, dat er geen industrieën naar Limburg zouden moeten komen i.v.m. de mogelijke concurrentie voor de mijnindustrie uit de wereld moet worden geholpen. Dat was zo, maar ligt nu anders.

Ook al zou door industrievestiging de mijnindustrie concurrentie worden aangedaan wat betreft de vraag naar arbeidskrachten, dan nog moet de industrievestiging doorgang vinden. Er is immers een vertrekoverschot van de bevolking door de eenzijdigheid van de werkgelegenheid.

In dit verband is er nog een interessant punt. Er is minder animo om in de mijnen te werken; evens is er minder afzet. Beide factoren zouden elkaar completeren, zou men denken, maar toch wordt getracht buitenlandse arbeiders aan te trekken. Waarom? Omdat het voor een enigszins behoorlijke exploitatie der mijnen nodig is om vol bezet te werken, aangezien anders een te grote stijging van de produktiekosten plaats vindt.

Men denkt over het algemeen bij industrievestiging in het betrokken gebied aan wat zware industrie, b.v. een autofabriek, een glasfabriek, metaalindustrie, naast een verder uitgroeien van de aanwezige chemische nijverheid.

Eveneens een zaak, waarvoor aandacht gevraagd wordt, i. het leningsplafond, dat moeilijkheden oplevert bij de aankoop van industrieterreinen. Op het wensenlijstje prijkt tevens een verzoek om extra faciliteiten. In België en Duitsland heeft men die ook en daar gaat men zeker verder door rentereducties en garanties voor kapitaals-

aantrekkingen. Verder zou men goede aandacht willen vragen voor de volgende artikel 56 van het E.G.K.S.-verdrag mogelijk te treffen regelingen voor herscholing, omscholing en herstructurering van een bepaalde streek. Uit die pot zou een bijdrage kunnen komen, zoals die er ook komt voor de integratie Emma-Hendrik.

Nog meer verlangens

Men hoopt in Limburg, dat — waar de tijd dringt — na het gestelde in de regeringsverklaring nu spoedig praktische maatregelen zullen volgen. Het is duidelijk, dat terzake op de parlementaire A.R.-delegatie een beroep werd gedaan om dit waar mogelijk te bevorderen.

Het gaat om een leefbare maatschappij voor de bevolking, die de situatie wel wat zorgwekkend inzielt. Maar men heeft vertrouwen in de activiteiten van de streek en de medewerking van Den Haag.

Er is ook een streven naar een begin van een Universiteit. Ook zijn wel wat meer studiefaciliteiten gewenst. Tevens wordt het pleit gevoerd voor een gecoördineerd energiebeleid, waarover ook in de regeringsverklaring is gesproken. Daar wordt o.m. gezegd:

"Het bevorderen van een gemeenschappelijke Europese energiepolitiek blijft een dringende eis. Zolang deze niet tot stand is gekomen zal één der doelstellingen van de nationale ener-

ren. Genoeg zij te weten, dat Limburg volgend jaar kan gedenken, dat het dan gedurende honderd jaar een "gewoon deel" van het Koninkrijk is.

Op het provinciehuis te Maastricht kwam o.m. de pendel ter sprake met als gevolgen tekorten aan eigen arbeiders en aantrekking van buitenlanders. Wij gaan naar een vrij verkeer van arbeidskrachten, maar zolang er nog vrij belangrijke verschillen in loonhoogte zijn, achtte men maatregelen van de regering nodig. Dat kan niet in toeslagen op de Limburgse lonen, maar wellicht is er wel iets te doen op het gebied van de huisvesting in de vorm van bepaalde faciliteiten.

Ook de individuele woningbouw, de eigen bouw, door kleine en middelgrote aannemers kwam ter sprake. Op dat punt zijn er stellig in Limburg nog wel bepaalde mogelijkheden.

Gezien het vrij hoge geboortecijfer in Limburg is het scheppen van werkgelegenheid van groot belang. Een ander punt is, dat er geen rijksstudietoelagen gegeven wordt voor studenten, die in België of Duitsland gaan studeren. De Belgische regering doet dat omgekeerd wel. Deze zaak zou zeker nadere overweging verdienen. Ook punten als landbouw en ruilverkaveling, alsmede landschapsverzorging en recreatie passeerden — zij het i.v.m. de tijd slechts in het kort — de revue.

Leefbare samenleving

In de late avondbijeenkomst met de leden van het A.R. Provinciaal Comité

De heer H. Algra spreekt een dankwoord uit na het gesprek met de gouverneur, dr. Ch. J. M. A. van Rooy, in het Provinciehuis te Maastricht.

giepolitiek, die uiteraard te zijner tijd zal moeten worden ingepast in het gemeenschappelijk energiebeleid, een bevordering van een rendabele afzet van Nederlandse kolen in eigen land dienen te zijn".

Bij de Gezamenlijke Steenkolenmijnen was men ook ingenomen met deze passage:

"Gestreefd zal worden naar afspraken op langere termijn over de afname van industriekolen tegen redelijke prijzen door de elektrische centrales. Binnen het kader van de door de Hoge Autoriteit geopende mogelijkheid zal worden nagegaan welke maatregelen verantwoord zijn tot steun van de steenkolenmijnbouw".

Duidelijk werd van de zijde der mijnen gesteld, dat er naar gestreefd werd een plaats te vinden in Europa, in het verband ook van de E.E.G. De heer Elfferich merkte tegenover de ontvangende directieleden der diverse mijnen op, dat wanneer men "fair play" vraagt binnen de E.E.G., men op de juiste wijze aandacht vraagt van de Staten-Generaal en zeker van de beide A.R.-fracties.

Het gehele gewest

Hoewel de klemtoon tijdens de besprekingen vooral op Zuid-Limburg lag, werd overigens het bestaan van Noord- en Midden-Limburg niet vergeten. Met name kwamen deze gebieden ook aan de orde bij de gouverneur, zoals de Limburgse commissaris der Koningin nog altijd bij voorkeur wordt genoemd. Zoals men wel begrepen zal hebben zijn de „deputés" de leden van het college van Gedeputeerde Staten. Limburg heeft destijds een aparte positie ingenomen. In de Grondwet van 1848 wordt het bij de opsomming der Nederlandse provincies nog aangeduid als "hertogdom Limburg". Wij zullen de gehele geschiedenis hier niet opvoe-

Limburg werd bij verschillende aangelegenheden nog nader stilgestaan.

Het is in dit verband niet mogelijk daarbij en bij allerlei andere zaken van deze dag nog verder stil te staan. De lezer heeft nu een indruk van de problematiek waarmee de A.R. Eerste en Tweede Kamerleden deze dag zijn geconfronteerd. Deze zullen zeker nog weer extra aandacht aan de in Limburg levende problemen kunnen schenken.

De heer Elfferich noemde deze radere oriëntering nuttig, noodzakelijk en leerzaam. Er is zonder gewestelijk chauvinisme ter plaatse nadere voorlichting geboden. De wijze van benadering was bijzonder plezierig. Nuchter wil men in Limburg oplossingen zoeken in het kader van de gehele samenleving in Nederland. Het betreffende Tweede Kamerlid, zo zei de vice-voorzitter van de A.R.-fractie, dat deze zaken gaat behartigen, zal t.z.t. zeker in Limburg nader, het ook gevraagde, contact opnemen.

De heer Algra sloot zich hierbij voor de Eerste Kamerleden aan. Zijn indruk was ook geweest, dat de gegeven voorlichting had uitgemunt door grote zakelijkheid.

Terecht vestigde tenslotte de heer Elfferich er de aandacht op, dat het bij al deze zaken gaat om de belangen van mensen, die moeten kunnen leven als schepselen Gods, als cultuurdragers in een leefbare samenleving.

Mr. W. de Kwaadsteniet.

EEN GOED BEGIN

De stemming zat er direct in, toen voorzitter van der Ploeg bij de opening van de Brede Besturenconferentie van de ARJOS er bij de aanwezigen op aandrang iets minder formeel te zijn. Laat dat „u", „meneer" en „mevrouw" maar gereserveerd blijven voor colleges die prijsstellen op plechtstatigheid.

De ARJOS is een jeugdorganisatie. Wij moeten als vrienden en vriendinnen met elkaar omgaan. Dat komt ook ons werk ten goede. In een sfeer van vriendschap doe je meer en bereik je meer dan in een formele sfeer.

Werkconferentie

Er is gewerkt. De deelnemers aan de conferentie waren er van overtuigd dat er werk aan de winkel is in de ARJOS.

Overigens mag dat ook van die deelnemers verwacht worden. Op de jaarlijkse BB-conferentie zijn n.l. aanwezig: de leden van het hoofdbestuur en daarnaast drie tot zes personen uit ieder provinciaal verband.

De opkomst was dit jaar groter dan in voorgaande jaren en dat nog wel terwijl de conferentie eind augustus plaatsvond. Een tijdstip waarop velen nog met vakantie zijn.

De conferentie is bedoeld als startsein voor het Arjoswerk. De problemen, die besproken worden waren daar ook op gericht. Sommige agendapunten waren al door de provinciale verbanden voorbereid, zodat er echt sprake was van een doorpraten van de zaken.

Clubbezoek

Op vrijdagavond 27 augustus begon de conferentie in het ideaal gelegen conferentieoord „Woudschoten" te Zeist.

Een van de eerste punten die aan de orde kwamen was „het rapport over het clubbezoek in het seizoen '64-'65.

H. Teitsma uit Brunssum maakte enkele kanttekeningen bij het rapport. De leeftijd van de voorzitters vond hij te hoog. Halve dertigers dienden zich beslist over hun opvolging te gaan bezinnen. Veel clubs werken zonder werkschema. Dit komt de studie op de club niet ten goede. Er bestaat behoefte aan nieuw werkmateriaal naast "Kleur bekennen". "Op Wiek" ontmoet meer waardering. Men vindt dat het peil van het blad omhoog gaat. Er werd op aangedrongen te streven naar actualiteit en populariteit. Meer discussie zou ook op prijs gesteld worden, zo bleek uit de gedachtenwisseling. Vrij veel clubs onderhouden contacten met een kiesvereniging. Deze contacten zijn niet al te stevig.

Gesprekken

Het moderamen van een Nationale Organisatie heeft in het najaar van 1964 met ieder provinciaal verband een gesprek gevoerd over enkele belangrijke zaken. Aan de orde kwamen vooral: de openheid in het Arjoswerk, de doorstroming en het enthousiasme voor de christelijke politiek.

De Boer en Corporaal hadden een samenvatting gemaakt van hetgeen werd besproken; dit diende als uitgangspunt voor de discussie.

Enkele conclusies:

- Een Arjosclub is te vaak een besloten vriendenkring. Er is te weinig openheid, daarin komt ook een gebrek aan missionair besef tot uitdrukking.
- de "open discussieavonden", die een aantal clubs hebben gehouden zijn niet een succes geworden. De Arjos heeft beslist een taak om jongeren, die riet aan het Arjoswerk deelnemen te benaderen, maar hiervoor zal een andere vorm gezocht moeten worden.
- de clubs zijn er niet voldoende op uit een inbreng te leveren in het werk van de kiesverenigingen. Als wij een levende partij willen houden, dan is het nodig dat ook jongeren naar de kiesvereniging gaan.
- het enthousiasme voor de christelijke politiek is nogal verschillend. De een heeft een voorliefde voor organisatorisch bezigheid, een ander loopt warm vanuit het "Christus belijden in de politiek: hoge opdracht - dure roeping".
- duidelijke uitspraken zijn met name gevraagd met betrekking tot het sociaal beleid; de vraagstukken van oorlog en vrede; positie geestelijk - en lichamelijk; ontwikkelingshulp; speculatie-winsten op onroerend goed.

Filmische vorming

De Arjos probeert er op gespitst te zijn om ook bij de vergadermethodiek

rekening te houden met nieuwe mogelijkheden. Zo prijkte deze keer het punt filmische vorming op de agenda.

De secretaris van de CEFA, de heer J. van Noort te Bussum, hield een inleidende causerie. Hierna werd de film "Vraag 7" vertoond.

De deelnemers aan de conferentie hadden tevoren het discussieprogramma ontvangen dat behoort bij de film, zodat zij zich goed konden oriënteren.

De film "Vraag 7" speelt in Oost-Duitsland. Het probleem van het communisme wordt er in behandeld.

Om mee te tellen en om in aanmerking te komen voor een studiebeurs moeten de jongeren een 7-tal vragen beantwoorden onder het thema "Mijn weg tot het socialisme". De zevende vraag luidt: "Wat heeft mijn denken het meest beïnvloed?"

De jongen, die in de film de hoofdrol speelt (zoon van een dominee) antwoordt op deze vraag: "mijn ouderlijk huis en het voorbeeld van mijn vader".

Dit is slechts één moment uit de film, maar het is duidelijk, dat de spanning, waarin de Christen staat, in de film voelbaar is.

Deze film is dan ook uitstekend geschikt om als inleiding tot een discussie-avond te dienen.

De heer Van Noort noemde in z'n inleidende causerie, de film: profetes van ideeën, een microfoon van de tijdgeest.

Voor de Arjos biedt de film tal van mogelijkheden, omdat de film de wereld als blikveld heeft en als barometer van de tijd fungeert.

In de Arjos beschouwt men de wereld ook als blikveld en kijkt men hoe politiek gezien de barometer staat.

Spreeker wees er op dat het woord filmvorming drie betekenissen heeft:

- a. de film vormt ons;
- b. wij geven vorm aan de film;
- c. de film is middel voor onze vorming.

Spreeker deed een aantal concrete suggesties voor het gebruik van de film in en voor het Arjoswerk.

Verkiezingen

Aangezien er in 1966 verkiezingen worden gehouden, werd op deze kaderconferentie daaraan ook aandacht geschonken.

De heer J. van Vliet te Dordrecht, lid van de Organisatie Commissie van de partij, hield een inleidende causerie.

Spreeker wees op de vele problemen waarmee gemeente en provincie geconfronteerd worden: schaalvergroting, bevolkingsverdichting, ruimtelijke ordening en een grote groep om collectieve voorzieningen (recreatie, verkeer, water- en luchtverontreiniging).

Spreeker stipte ook de financiële moeilijkheden aan, waarbij hij wees op de financiële verstrengeling van rijk en gemeente.

Planmatig ingrijpen van de overheid is op veel gebieden nodig. Daarvoor is deskundigheid en kennis van zaken vereist. Daarbij zal met de afvaardiging naar raden en staten rekening moeten worden gehouden.

Het is niet juist zonder meer mensen kandidaat te stellen omdat ze AR zijn. Kennis van zaken is onmisbaar. De Arjossers zullen hier via de kiesverenigingen aan mee moeten werken, niet als Arjossers, maar als mensen van een jongere generatie.

Het is van belang dat met name ook in de gemeenten een concreet program voor de verkiezingen wordt opgesteld. Spreeker pleitte er ook voor dat de leden van raden en staten meer voorlichting krijgen.

Uit de discussie en uit de plannen van het hoofdbestuur bleek, dat de Arjos op hun eigen manier een bijdrage aan de verkiezingsactie wil leveren.

Dit zal o.a. via "Op Wiek" en via voorlichtingsbijeenkomsten gebeuren.

De niet-leden

De organisatorische kanten van het Arjoswerk hebben op de conferentie ruime aandacht gekregen. Met name werd aandacht besteed aan de niet-leden. Wat kunnen we voor hen doen? Hoe kunnen we hen bereiken? Hoe kunnen we hen zo mogelijk bij de Arjos trekken?

Ieder provinciaal verband had daarover z'n gedachten laten gaan.

De ervaring heeft ons n.l. wel geleerd dat we met een uniforme aanpak niet veel verder komen.

Van iedere provincie lag er dan ook iets op tafel over de plannen voor het seizoen '65/'66. Het prettige daarbij was dat er niet alleen iets op tafel lag, maar dat men reeds bezig was met de uitwerking ervan.

Dat is een verheugende zaak. Het is wel eens anders geweest.

Wat er gaat gebeuren en hoe het gaat gebeuren, dat is een verhaal apart.

Wij hopen dat u daar in de komende weken nog voldoende over te horen zult krijgen.

D. Corporaal.

DE KRISTELIG FOLKEPARTI

IN een tijd waarin enerzijds velen van ons de tanende invloed van de christelijke politiek op het wereldgebeuren betreuren en anderzijds van alle kanten aanvallen worden gedaan op de christelijke partijen (doorbraak, gevaar voor de democratie, enz.) is het goed het oog eens te richten op Skandinavië. Mochten er mensen zijn die steeds meer gaan twifelen aan het bestaansrecht van de christelijke partij, dan zijn o.a. Noorwegen, Zweden en Finland goede bewijzen voor het bestaansrecht nu van een protestantse partij. Sterker nog. Er wordt gezegd: in de vorige eeuw was een christelijke partij misschien nodig tegen de verdrukking van anti-christelijke groeperingen, welke die ook zijn mochten. Maar thans is er geen reden meer voor haar (voort-) bestaan. Men verheugt zich over verschillen binnen de christelijke partij en men zegt het honderd en één keer ongeveer zo: de (protestants) christelijke partij houdt de zo broodnodige vernieuwing en verfrissing van ons partijen-stelsel tegen. Pas als die partij eens ophoudt met de fictie te verkondigen, dat het op grond van een christelijke levensbeschouwing nodig en mogelijk zou zijn christelijke politiek te bedrijven, klaart de lucht op. Wat er volgens deze tegenstanders nodig is, is een partij met slechts een programmatische basis. U kent het oude, veel bezongen liedje, waarin de doods-klok wordt geluid over de christelijke partij.

Wat zien we evenwel in Skandinavië? Daar waren in de vorige eeuw geen protestants christelijke partijen. Pas toen velen hier, vonden dat die partijen maar opgeheven moesten worden, begon men daar! Waarom? Omdat de protestanten vreesden voor de ontkerstening van het leven en het steeds meer benadrukken van de materiële waarden zonder voldoende oog te hebben voor de geestelijke waarden. Daarom kregen achtereenvolgens Noorwegen in 1933, Finland in 1958 en Zweden vorig jaar een protestantse politieke partij. Dat is een waagstuk. In deze landen is officieel praktisch iedereen lid van de Lutherse Staatskerk. Er zijn enkele kleine christelijke groeperingen maar die maken met elkaar slechts een paar procent van de bevolking uit. Juist in deze „christelijke” staten bleek en blijkt het nodig te zijn over te gaan tot aparte partij-formatie. In dit artikel wil ik daarom iets vertellen van de Kristelig Folkeparti uit Noorwegen.

Een groot land

Noorwegen heeft zich in 1905 officieel losgemaakt van Zweden en is onder koning Haakon VII een zelfstandig koninkrijk gaan vormen. Thans regeert koning Olaf V. We kunnen ons als Nederlanders moeilijk een voorstelling maken van de enorme afmetingen van dit prachtige land. Van Oslo naar de noordpunt is even ver als van deze stad naar de Po-vlakte in Italië. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Osloërs met een zekere trots vertellen in het onherbergzame noorden te zijn geweest. Die uitgestrektheid heeft natuurlijk ook zijn consequenties voor het partij-leven. Door de grote afstanden en 's winters moeilijke begaanbare wegen is contact in het binnenland praktisch alleen mogelijk op meerdaagse meetings. Die worden dan ook door de Christelijke Volkspartij en haar jongeren organisatie, de „Ungdom” enthousiast gehouden (en bezocht!).

Het symbool van de Kristelig Folkeparti is een levend kruis; daarom zijn drie uiteinden versierd met bloemen. De cirkel in het midden geeft de eeuwigheid weer.

„Konstitution dag” in Noorwegen, te vergelijken met onze „Prinsjesdag”.

Het land is in 20 districten verdeeld bij de algemene verkiezingen. Al naar gelang het inwoner-aantal zendt een district vier tot veertien leden naar het Storting.

De vreemde situatie doet zich voor dat het land geregeerd wordt door de krapst mogelijke meerderheid van Socialisten en Pacifisten, samen 76 zetels bezittende. Nog vreemder is het te weten dat Noorwegen lid is van de N.A.T.O. met de Pacifisten als machtige wip in de regering.

Geschiedenis van de partij

In 1919 en daarna werd in toenemende mate de behoefte gevoeld aan een politieke partij gebaseerd op christelijke waarden. Er was behoefte aan door de groeiende secularisatie en vrijzinnigheid binnen de kerk. Het begon in het district Hordaland. In 1927 werden vier vergaderingen gehouden door vooraanstaande christenen. Daar (in Bergen aan de westkust) is besloten tot het formieren van een politieke partij. Er werd een lijst van personen opgesteld die de kern zouden vormen van die partij. De tegenkanting was groot.

Het jaar 1933 geldt als het eigenlijke oprichtingsjaar van de „Kristelig Folkeparti”. In dat jaar werden algemene verkiezingen gehouden: in oktober. Op 4 september van dat jaar werd de partij officieel opgericht door 25 mensen, die verschillende beroepen en sociale groepen vertegenwoordigden: boeren, vissers, kunstenaars, onderwijzers, fabrikanten, zakenlui en predikanten. En op 9 september werd de partij als zodanig geregistreerd. Ondanks het feit dat zij vijf weken voor de ver-

ZUSTERPARTIJ

VAN

A.R.-PARTIJ

In het Noorse parlement bezit de Kristelig Folkeparti 150 zetels. Bij de laatstgehouden algemene verkiezingen was de stem- en zetelverdeling er als volgt uit:

Arbeiderspartij (Soc.)	80
Konservatieve partij	33
Centrum partij (vroeger agrar. partij)	13
Christelijke Volkspartij	17
Liberaal partij	12
Socialistische Volkspartij (pacifistisch)	15

kiezingen geen organisatie, geen plaatselijke afdelingen, geen geld en bijna geen woordvoerders had, stelde de partij in het district Hordaland een kandidaat en deze werd gekozen.

De nationale organisatie dateert van 1938. Hoe krachtig de groei is, moge blijken uit het volgende staattie:

jaar	afgev.	stemmenaantal
1933	1	10.200
1936	2	19.600
1945	8	117.800
1949	9	147.000
1953	14	186.600
1957	12	183.200
1961	15	172.000

Professor W.F. van der Meer

Vi har en

- men de

Leder fra regj

Op de voorpagina van „Folkets Framtid” verscheen een man, tijdens zijn verblijf in Noorwegen.

Omdat de partij in 1961 in 3 districten niet met een lijst uitkwam, is er een teruggang in stemmenaantal te constateren. Niettemin is het aantal zetels van 12 op 15 gekomen. En nu staan opnieuw de algemene verkiezingen voor de deur: maandag 13 september a.s. Ik heb van nabij iets van de activiteiten van de Kristelig Folkeparti gezien, wat een enthousiasme en werke-

Vele leidinggevende partijfunctionarissen waren „op pad”. Dat is nog iets anders dan hier. Als u de auto's eens ziet, die „binnenkomen” na „op pad” te zijn geweest! Men vecht voor de goede zaak. De voorbereidingen zijn uitstekend geweest. En nu hopen de broeders daar op verkiezingssucces. De partij ligt goed momenteel. Haar invloed is veel groter dan haar zetelaantal zou doen verwachten. De partij levert de voorzitter van de „Lagting”

Eder Kristelig Folkeparti-comité heeft een doelstelling voor een seerd op

De LISTE 13 September

1. Startingsman Håkon Stensdal, rektor ved landbrukskolen
2. Torvald Kvinnug, lærer, Kvinnedal
3. Arne Lund, dispensat, Kristiansund
4. Niels-Otto Høegeland, folkekreter, Homstein, Vennevåg
5. Birte Norberg, busmer, Kvås, Lyngdal
6. Tor Aasen, tekniker, Mandø
7. Jarle Larsen, fisker, Andabøl, Flekkefjord
8. Johan Meberg, hande og påsdyrprodusent, Vere, Farsund
9. Berghild Finstad, bondokone, Finstad, Songdalen
10. Jons Fjelldal, avdelingsleder ved trykkeskisse, Nibbes, Kristiansund S.
11. Toralf Tveiten, lærer, Hommeren, Kristiansund S.

STEM Kristelig Folkeparti

Født momenteel 15 van te gingen in 1961 zagen

Stemmen	74 zetels
33 "	29 "
13 "	16 "
11 "	15 "
11 "	14 "
9 "	2 "

Is het wonder dat... groter aantal zetels... het districtenstelsel... wachte succes wissel... aantal vertegenwoordigers... de gemeenteraden... van de partij zelf... maar aan het begin... om de contacten... Nederlandse zusterpartijen... oorzaak, dat al... niet volledig ont... worden. Maar wil en... aanwezig. Hierbij ge... 40.000 leden, 416 kies... vrouwen-comité's en... schoolgroepen.

Dat kan vaag klinken, maar de praktijk wijst op een levende protestants-christelijke partij. De afgevaardigden in de vertegenwoordigende lichamen en de partij-functionarissen moeten overtuigde, meelevende christenen zijn. Hoewel zulks officieel niet verboden is, wordt van deze mensen (en van de le-

ten van het christendom erkent. De doeleinden van de sociale politiek zijn de volgende:

1. een zeker bestaan te verschaffen aan iedereen, die om reden van leeftijd, ziekte, werkloosheid of geestelijke zwakte niet in staat is zelf zo'n bestaan op te bouwen.
2. de individuele mens te helpen zichzelf te leren helpen. Daarom moeten er nieuwe mogelijkheden geschapen worden voor voorspoed en bezit.

Op het gebied van de scholen richt de partij steeds meer het oog op de oprichting van vrije scholen met recht op subsidie van overheidswege. Hoewel u het niet moet vergelijken met onze schoolstrijd, zien velen in de partij toch de nadelen van de staatsscholen. Een voorbeeld: om voor de klas te mogen staan moet de onderwijzer of leraar lid zijn van de Lutherse Staatskerk. Het komt voor dat sommige leden niet slechts hun geloof verloren hebben, maar praktisch gesproken atheïst zijn. Daarentegen kan een belijdend lid van b.v. de Pinkstergemeente of de Baptisten geen onderwijzer worden aan de staatsscholen. Tegen deze maatregelen, tegen de vormendienst, wil de Kristelig Folkeparti, opkomen. Zij wil Noorwegen een christelijke cultuur teruggeven: daarvoor is een reveil nodig. Daar bidden en vechten de Noorse broeders voor.

den) verwacht dat zij niet roken of alcoholische dranken nuttigen. In actuele, praktische zaken (zegt men zelf) staat de partij iets links van het midden. Ik geef toe, dat dit nog weinig zegt, want je zou eerst moeten weten waar in Noorwegen zich precies het midden bevindt. De partij beroept zich er op een echte volkspartij te zijn. Ook anderen geven toe dat de „Kristelig Folkeparti” de enige echte klassenloze partij in Noorwegen is. Haar beroep op de kiezers is daarom niet geïdentificeerd met welke sociale klasse dan ook.

De partij streeft er naar Gods Woord tot het leidende beginsel te maken voor het leven van maatschappij en individu. Zij wil onvermoeid blijven vechten voor een samenleving die de levendmakende en scheppende kracht

Prof. de Gaay Fortmann:

...ring med ett-partistyre... er dårlige erfaringer!... gsparti i Holland intervjuet av NY-VEG

...aankondiging van een vraaggesprek met Prof. de Gaay Fort-

...district heeft zijn eigen... de twee jaar wordt... dering gehouden. Het... „Folkets Framtid”... van 14.000 en is bezig... de jaargang. In de ver... de oplage stukken gro... gstijl... pamfletten en ander... aal, dat ik zag, is

Valle partij wil

... zegt het p... tij-mani... an... et zo:

... Folkparti heeft de... mannen en vrouwen te... politieke belangstelling... democratische politiek, geba... elijke idealen”.

BENT U OOK VAN DE PARTIJ

Radiocauserie gehouden door mevr. G. van Tuinen-Scheepsma, op maandag 6 sept. j.l.

VOOR vakorganisaties schijnt het een uitstekende reclame te zijn wanneer ze roemen kunnen op een groot aantal leden. Bij de omroeporganisaties is het om andere redenen dan reclame — of juist toch om de reclame — eveneens van groot belang dat ze veel leden hebben.

Het is eigenlijk merkwaardig dat het ledental van politieke partijen in Nederland zo weinig in geding gebracht wordt. 't Is net of men dat niet zo belangrijk vindt. Er wordt tenminste weinig over gepraat.

Wel weet iedereen dat het bij de politieke partijen vooral om stemmen te doen is. Want stemmen betekenen zetels. Elke partij wordt dan ook actief als het tegen verkiezingsstijd loopt. Dan verschijnen de affiches aan de muur en de folders in de brievenbus. De partijen presenteren zich aan de kiezers en wedijveren om hun stemmen te winnen. Zo gaat dat in onze democratische samenleving en daar is geen kwaad van te zeggen.

STEMMEN EN ZETELS

Hoe belangrijk stemmen ook zijn, er is echter toch meer. De waarde van een politieke partij in het volksleven is meer dan alleen te fungeren als reclamebureau bij verkiezingen. Hoeveel leden ze heeft is namelijk ook van belang.

Het is interessant om eens na te gaan hoeveel leden iedere partij in Nederland telt. Van de 5 grote partijen komt dan de KVP met het hoogste getal uit de bus en de VVD met het laagste. Maar we hebben ook eens het aantal leden uitgerekend per zetel in de Tweede Kamer. Dan blijkt de ARP bovenaan te staan met 8000 partijleden per zetel, gevolgd door de KVP met 7000 leden per zetel. Voor de CHU is dat 3900, de PvdA 3200 en voor de VVD 2500 leden per zetel in de Tweede Kamer.

Dat ledental is een niet te verwaarlozen faktor. Een groot aantal leden geeft een sterke partij, omdat blijkt dat een grote groep Nederlanders dan aan haar gehecht is en zijn sympathie en steun geeft aan de ideeën die deze partij voorstaat. Men zou de ARP daarom een intrinsiek sterke partij kunnen noemen.

Zeer belangrijk is bijvoorbeeld voor onze kamerleden het besef dat er meelevende of zelfs meedenkende mensen achter hen staan. En het wordt zeer gewaardeerd wanneer de leden persoonlijk of via de partijorganen contact met de kamerleden zoeken.

VROUWEN IN MEERDERHEID

Wat de AR-Partij betreft zit er echter een keerzijde aan deze mooie medaille.

Op de 10 mannen is er slechts 1 vrouwelijk lid, zodat de samenstelling te eenzijdig mannelijk is. Alle partijen in Nederland vertonen dit beeld, maar de AR-Partij wel heel sterk.

Laten we ons de spiegel van de situatie in de andere partijen maar weer voorhouden.

Mej. dr. J. C. Schokking noemt in haar dissertatie „De vrouw in de Nederlandse politiek” in 1958 de volgende getallen: PvdA 33% vrouwelijke leden; CPN 33% vrouwelijke leden; VVD 30% vrouwelijke leden; KVP 25% vrouwelijke leden; CHU 6% vrouwelijke leden.

Het aantal vrouwen in deze partijen is sedert 1958 zeker nog gegroeid. We moeten dus concluderen dat het aantal vrouwen in de AR-Partij met 10% aan de te lage kant is.

Dat valt vanuit de historie wel te verklaren, maar vormt in 1965 geen geldig excuus meer. In deze tijd, waarin zoveel nationaal als internationaal vrouwen een stem in het kapittel hebben, behoren vrouwen niet meer buiten de partij te blijven staan waar zij innerlijk toch mee sympathiseren.

EEN BELANGRIJKE STAP

Nu is het weliswaar voor tallozen — en dat geldt heus niet alleen voor de vrouwen — een te grote opgave om mee te leven met wat zich in de gemeenteraad, de provinciale staten of de Kamers aan politiek afspeelt. De geschoolde politici en zij die er hun beroep in vinden, hebben er de handen al aan vol. Maar met het lid worden van een partij zetten we al een belangrijke stap.

Wanneer ik me het beeld voorstel van een goede burgeres dan komen, dacht ik, onder meer deze aspecten naar voren.

Ze is een vrouw die behulpzaam is als er in haar omgeving iemand geholpen moet worden. Iemand die een woord van troost of bemoediging kan spreken waar dat verlangd wordt. Die voor een langdurig zieke een verrassing bedenkt als een lichtstraal in grauwe dagen.

Maar als ergens nood is, kan de politiek soms effectiever helpen.

En met de politiek bedoel ik dan het hele apparaat van Kamer en Kabinet die de wetten maken voor de samenleving. Persoonlijke hulpverlening van mens tot mens is en blijft nodig — maar de algemene weduwen- en wezenwet was een stuk effectievere hulp die door ons allen met open armen begroet is. En zijn we niet blij met de algemene bijstandswet en de hulp voor onze bejaarden in de AOW? We beseffen allen dat wegebouw, huizenbouw, ruimtelijke ordening nodig is. Maar dan kunnen we ook niet zeggen: laat roosje maar zorgen. Want deze dingen komen er niet vanzelf. Dezelfde mensen lie zich nu afzijdig houden en schouderophalend staan tegenover de politieke partij, roepen straks misschien het hardst om meer huizen, grotere huizen, degelijker huizen en: waar kan ik nog rustig vakantie houden?

Beter is het onze steun te geven aan een politieke partij. En straks onze stem. Maar dat is bij de wet verplicht en komt dus toch wel.

EEN DRINGEND BEROEP

Het is misschien wel even een moeilijke keus welke partij we zullen steunen. Zelf ben ik lid van de AR-Partij, omdat die partij bij haar besprekingen en beslissingen probeert zich te laten leiden door het evangelie van de bijbel. In dat evangelie spreekt God en uiteindelijk is God de enig betrouwbare instantie in de wereld. De AR-Partij heeft een sterke geestelijke achtergrond. Ze durft de confrontatie aan tussen het evangelie en de noden van deze tijd. Daarom trekt ze mij aan.

Onze partij heeft echter een grote achterstand in vrouwelijke leden. Om dat te verhelpen zal in de komende weken overal in het land een actie gevoerd worden onder de vrouwen om lid te worden van de AR-Partij. Ik beveel deze actie hartelijk in uw aandacht aan. Geef de dames die u eventueel komen bezoeken een positief antwoord, of meldt u zelf uit eigen beweging bij uw kiesvereniging.

Zo geeft u gehoor aan het woord van dr. Berghuis: „Wij roepen de vrouwen in de AR-Partij niet te hulp, maar doen wel een dringend beroep op haar om naast de mannen God te dienen ook in de politiek.”

W. in 't Veld.

Het conflict tussen India en Pakistan

DE STRIJD IN KASJMIR heeft een gevaarlijke situatie geschapen, welke — het zij meteen vastgesteld — slechts koren op de molen van communistisch China is. Het is moeilijk, in deze zaak een schuldige aan te wijzen, gecompliceerd als de kwestie Kasjmir is geweest, sinds de Britten in 1947 het Indische subcontinent verlieten. Nog niet zo lang geleden hebben wij in deze rubriek uitvoerig uiteengezet, hoe sindsdien de strijd om dit gebied zich heeft ontwikkeld. De Hindoevorst, die in Kasjmir onbetwist heerser was, zij het met steun van de Britten, koos de zijde van India, nadat het vroegere Brits-Indië was uiteengevallen in een hindoestaans gedeelte (India) en een mohammedaans deel (Pakistan). De Pakistaanse leiders namen daar echter geen genoegen mee, omdat Kasjmir bijna geheel door mohammedanen wordt bevolkt. Het slaagde er in een deel van het betwiste gebied te bezetten. De mohammedaanse sjeik Abdoellah schaarde zich evenwel achter het besluit van de maharadja. En zo bleef Kasjmir een betwist gebied, dat voor het grootste deel in handen van India was. Een gebied ook, waarvan de bevolking nooit gelegenheid heeft gekregen, zich over haar toekomst uit te spreken.

Referendum

Van het begin af aan heeft Pakistan er bij India op aangedrongen, een volksstemming in geheel Kasjmir mogelijk te maken. Het deed dit terecht, als men er tenminste van kan uitgaan, dat het hier inderdaad een omstreden gebied betrof. Dit laatste mocht niet zonder meer worden vastgesteld, omdat er in de wereld meer gebieden waren en nog zijn, waarop soortgelijke aanspraken gemaakt zouden kunnen worden. India legde de verzoeken van Pakistan naast zich neer, hierbij gesteund door sjeik Abdoellah en beschouwde de verkiezingen, welke in Kasjmir werden gehouden op landelijk, regionaal en plaatselijk niveau tenslotte als even zovele bewijzen dat de bevolking van het Indische deel van Kasjmir deel van India wilde uitmaken. Een volksstemming, zo redden premier Nehroe en diens medewerkers, was dus volkomen overbodig.

Dit standpunt bleef de regering van New Delhi ook huldigen, nadat besloten was tot het houden van een volksraadpleging in het gehele betwiste gebied onder auspiciën van de organisatie der Verenigde Naties. Tengevolge van de tegenwerking van India is van een dergelijk referendum nooit iets terecht gekomen.

Belangen

Totzover de rol van India, die van het begin af aan niet van wijsheid heeft getuigd. Men heeft het premier Nehroe dan ook altijd als een grote

van de kwestie Kasjmir. De vrijlating van sjeik Abdoellah, die wel de „leeuw van Kasjmir” wordt genoemd, was een van de eerste maatregelen, welke bedoeld waren om een oplossing te bespoedigen. Blijkbaar stond de Indische premier een regeling voor ogen die Kasjmir een onafhankelijke status zou geven, onder de een of andere vorm van „protectie” door India en Pakistan samen. Nehroe stierf echter, voordat de onderhandelingen goed en wel waren begonnen. Zijn opvolger Lal Bahadoer Sjastrri, verklaarde bij zijn ambtsaanvaarding, ook in de kwestie Kasjmir de politiek van zijn voorganger te zullen voortzetten. Maar wat Nehroe wellicht nog wel had kunnen bereiken door zijn grote en vertrouwenwekkende persoonlijkheid, bleek niet te zijn weggelegd voor premier Sjastrri.

Deze bescheiden politicus nam de ondankbare taak op zich, de leiding over te nemen van een groot man, wiens enorme invloed in de wereld al niet groot genoeg meer was gebleken om de levensgrote problemen, waarvoor India zich gesteld zag, de baas te blijven.

Te laat?

De vrijlating van sjeik Abdoellah leidde niet tot het beoogde doel, het contact met de Pakistaanse leiders bleek slechts van korte duur te zijn geweest en de hernieuwde arrestatie van sjeik Abdoellah, bij zijn terugkeer van een buitenlandse reis, luidde een periode van nieuwe spanningen in,

Fouten uit het verleden gaan zich nu wreken

val reeds vanaf het begin een onderdeel is geweest van het Pakistaanse plan de campagne, of dat zij gezien moet worden, als een noodsporang, toen de „opstand” bleek te zijn mislukt. In India heeft men blijkbaar tot het laatste toe geloofd, dat Pakistan het niet tot een openlijk conflict zou laten komen. De aanval die aan het eind van de vorige week werd ingezet moet dan ook als een bijzonder onaangename verrassing zijn gekomen. Premier Sjastrri en diens medewerkers realiseerden zich, dat de situatie veel ernstiger was, dan zij hadden vermoed. Een aarzeling van Indische zijde zou opnieuw door Pakistan als een teken van zwakte worden uitgelegd.

En het besluit, op beperkte schaal tegen grondgebied van Pakistan op te treden was — hoe ernstig ook van aard — zeer begrijpelijk. Men kan premier Sjastrri niet beschuldigen van oorlogszuchtige neigingen. Al vele maanden heeft hij eisen van Indische politici naast zich neergelegd, die geleid zouden hebben tot een drastisch militair optreden tegen het mohammedaanse buurland.

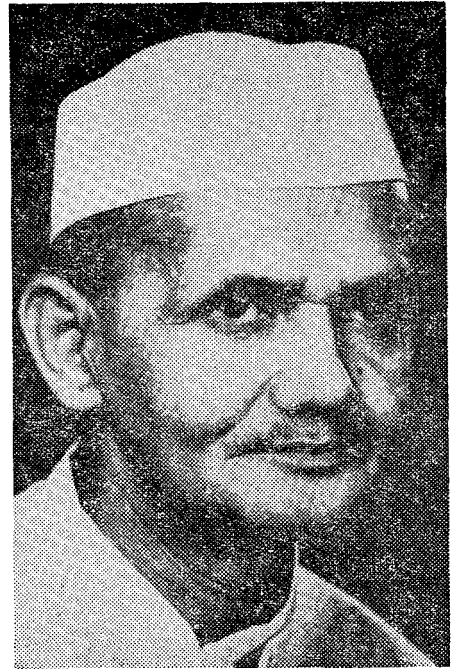
Flirtation

Pakistan, dat vroeger een der trouwste bondgenoten van de Verenigde Staten was, heeft zich de laatste jaren op onnavolgbare wijze gedragen. Terwijl India door communistisch China onder de voet dreigde te worden gelopen, sloot Pakistan met dit land een vriendschapsverdrag, dat ook voorzag in een regeling van de grens tussen beide landen. Twee dingen vielen hierbij op. In de eerste plaats was het akkoord een slag in het gezicht van het buurland India, dat zoveel vernederingen had moeten ondergaan, nadat het meer dan tien jaar de voornaamste pleitbezorger van het Chinese communistische regiem was geweest. Ook was bedoeld verdrag beledigend voor India, omdat de regering van Pakistan bij het vaststellen van de grenslijn delen van Kasjmir, die op dat ogenblik tot het grondgebied van India behoorden, bereid bleek te beschouwen als deel uit te maken van communistisch China. In het conflict tussen Peking en New Delhi koos Pakistan bewust de zijde van de Chinese communisten.

De oorzaak van deze zeer merkwuurlijke houding moest worden gezocht in het feit, dat velen in Pakistan het wachten op de „bevrijding” van Kasjmir beu waren geworden. Het bondgenootschap met de Ver. Staten en Engeland was voor de Pakistaanse president een blok aan het been. En zo begon de flirtation met China met de bedoeling, Pakistan meer vrijheid van handelen te geven.

Gevaarlijk

Dit was een gevaarlijke ontwikkeling. De pressie van bepaalde groepen in Pakistan om India met geweld te dwingen, Kasjmir te verlaten, werd er niet door verminderd. Het tegendeel was het geval. En naarmate de ontevredenheid in Pakistan over het regeringsbeleid toenam, werd in regeringskringen de verleiding groter, een succesje tegen India te boeken om de onrust in eigen land te kunnen wegnemen. Het Pakistaanse optreden in de zgn. Rann van Koetsj was een eerste poging. India liet zich echter niet intimideren en de opzet van de Pakistaani mislukte. Op de Gemenebestconferentie werd dit incident uit de wereld geholpen. Er leek nieuwe hoop te zijn op toenadering tussen India en Pakistan. Later bleek echter, dat de schijn had bedrogen en dat intussen maatregelen werden genomen om via

Premier Sjastrri van India en zijn tegenspeler

President Ajoeb Khan van Pakistan

het organiseren van een „opstand” in het Indische deel van Kasjmir en met vermindering van een militair conflict op grote schaal te bereiken, wat aan de onderhandelingstafel niet mogelijk was geweest. Hoe de situatie zich verder heeft ontwikkeld, is genoegzaam bekend.

Nu is er dan toch een openlijk conflict uitgebroken, ondanks de verzekering van de Chinese communistische minister van buitenlandse zaken Tsjen Yi, dat het regiem te Peking in het conflict met India achter Pakistan staat. Wellicht is deze Chinese verklaring voor de regering van India juist de druppel geweest, die de emmer deed overlopen.

Waarschuwing

Het Indische optreden tegen Pakistan is tevens een duidelijke waarschuwing aan het adres van communistisch China, zich niet te vergissen in de vastbeslotenheid van India, zich te verzetten tegen elke vorm van agressie. Het is echter eveneens duidelijk, dat het nooit in het belang van India kan zijn, als de gevechtshandelingen in het grensgebied met Pakistan voortduren. Mogelijk is hier een belang-

• Vervolg op pag. 10

♦ Vrees voor een kettingreactie ♦ Koren op de molen van Rood China

nalatigheid aangerekend, dat hij lang zijn invloed gebruikte om allerlei regionale problemen met inschakeling van de organisatie der Verenigde Naties op te lossen, maar zich tegen een dergelijke gang van zaken verzette, zodra de eigen Indische belangen er mee gemeoid waren. Dit laatste was inderdaad het geval. Als men de kaart bekijkt ziet men, dat Kasjmir een belangrijk grensgebied is tussen India en communistisch China. Premier Nehroe nam — ondanks zijn bijzonder vriendschappelijke relatie met de Chinese communistische leiders in de periode tussen 1949 en het eind van de vijftiger jaren — blijkbaar toch liever het zekere voor het onzekere.

Dat hij niets voor een volksstemming in Kasjmir voelde, was zonder meer een gevolg van de omstandigheid, dat de bevolking van dit gebied in grote meerderheid mohammedaans en dus zeer waarschijnlijk ook voor aansluiting bij Pakistan zou zijn geweest. Daarom probeerde de Indische leider de positie van zijn land in het omstreden gebied te handhaven in nauwe samenwerking met leidende figuren als sjeik Mohammed Abdoellah. Hij slaagde daar echter nooit geheel in.

Een poging

Nadat communistisch Chinese troepen de noordelijke gebieden van India waren binnengetrokken en de neutralistische politiek van dit land, met name ten opzichte van Peking, op een enorm fiasco was uitgelopen, zocht Nehroe pas contact met generaal Ajoeb Khan van Pakistan om samen te streven naar een regeling

die thans culmineert in een openlijk conflict tussen India en Pakistan. Men ziet uit het voorgaande, dat India een enorme verantwoordelijkheid op zich heeft genomen, door te weigeren in te stemmen met een raadpleging van de bevolking van Kasjmir. Dit neemt echter niet weg, dat de poging van Pakistan, het meningsverschil met militaire middelen op te lossen, geenszins kan worden gerechtvaardigd door een beroep op de voortdurende weigering van India, de bevolking van het omstreden gebied over eigen toekomst te laten beslissen.

De wijze, waarop het Pakistaanse optreden tegen het Indische deel van Kasjmir werd begonnen, heeft op de regering van president Ajoeb Khan de verdenking geladen, dat zij volgens een tevoren beraamd plan te werk is gegaan. Voorzover kan worden nagegaan was de „opstand”, waarvan in de Pakistaanse radio-uitzendingen sprake was, geen zaak van de bevolking van Kasjmir, maar van infiltranten uit Pakistan, die op de steun van deze bevolking hadden gerekend.

Misrekening

Blijkbaar is dit laatste een misrekening geweest. Indische troepen wisten het grootste gedeelte van de geïnfiltreerde eenheden uit te schakelen die overal waar zij zich vertoonden hadden een spoor van vernielingen hadden achtergelaten. Zij hadden zich bij de bevolking bepaald niet geliefd gemaakt. Op deze mislukte infiltratiepogingen is tenslotte een Pakistaanse „invasie” in het Indische deel van Kasjmir gevolgd. Hierbij is het nog niet duidelijk geworden, of deze aan-

DE STAAT EN HET INDIVIDU

DE vorige keer vertelde ik iets van het gesprekscentrum van jonge protestantse politici uit Europa, een organisatie, waar jongeren uit West-Europa elkaar ieder jaar ontmoeten in een vierdaagse conferentie.

Het thema van de conferentie in Oslo, half augustus j.l. was „De staat en het individu”.

Na het referaat van de Noorse Lector Jacob Aano, was de tweede spreker Prof. Mr. W. F. de Gaay Fortman. Zijn onderwerp was „Grondlijnen voor een christelijke sociale politiek”.

Hij zei o.a.: „Sociale politiek moet geregeld en uitgevoerd worden door de staat, (in wetten), in een samenspel met de vrije krachten in het economische leven, de werkgevers- en de werknemersorganisaties. In nauwe samenwerking met elkaar. Nu hebben christenen geen blauwdruk voor het sociaal-economisch leven. Daarom is het nodig een planning te maken voor tijd en plaats. Het sociaal-economische leven is sterk in beweging; daarom bestaat de sociale politiek niet; 't is altijd een sociale politiek, die gevoerd kan worden. Wij mogen als christenen niet aan wereldmijding doen, maar niet vergeten dat arbeid en rijkdom, hoewel van deze wereld, geen doel hebben in zichzelf. Daarom zijn ze betrekkelijk.

De staat heeft hier een taak. Hij staat echter niet boven maar onder de wet. Het Nieuwe Testament geeft geen aanwijzingen voor de inrichting van de staat.

We weten dat de staat een geschenk is van God. Daarom mogen we hem niet zien als onze grote vijand. Dat is een door velen gemaakte fout.

In Romeinen 13 wordt gezegd dat de staat er is voor onze bestwil. In Psalm 72 wordt gesproken van de staat als verzorger van armen, wezen enz. We moeten niet altijd Romeinen 13 en Openbaringen 13 tegenover elkaar blijven stellen”.

Verantwoordelijkheid voor de wereld

Een ander belangrijk punt uit de rede van Prof. de Gaay Fortman was:

Prof. Mr. W. F. de Gaay Fortman

...het individu onze eerste zorg....

de kern van de sociale kwestie van vandaag is hoe de kleine man werkelijk kan leven in grote gemeenschappen. Alles wordt groter en omvangrijker. Daarom moet onze eerste zorg het individu betreffen. Zonder zijn eigen verantwoordelijkheid te vergeten moet sociale politiek mikken op voldoende materiële voorzieningen.

Er werden als grote problemen waar we mee worstelen genoemd: Goede behuizing, voorzieningen bij zware ziekte, spreiding van inkomens en bezit, eerlijke concurrentie tegen te sterke monopolie-posities. We hebben verantwoordelijkheid voor de wereld. Daarom is één van de meest belangrijke punten van sociale politiek in onze dagen hulp aan en samenwerking met de ontwikkelingslanden. In de problemen van deze landen krijgt de sociale kwestie een wereldwijde betekenis.

Uit deze boeiende rede geef ik ten slotte nog enkele punten weer: Het individu is verantwoordelijk voor kerk en staat, want wij zijn verantwoordelijke wezens, die soms zacht soms hard moeten optreden. Maar door Jezus Christus zijn we vrije wezens. Het gaat om de mensen; de materiële omstandigheden mogen we niet vergeten. De Bijbel is geen informatieboek voor de grondwet, het economische leven enz. Als christenen moeten we onze wereld er de feiten kennen. Daarna zoeken we een oplossing in christelijke zin.

Fundamenteel voor christelijke so-

ciale politiek is het denkbeeld van de verantwoordelijke maatschappij.

Met grote nadruk herhaalde Prof. De Gaay Fortman aan het einde van de vragenbeantwoording de uitspraak: „Men moet een zekere welstand genieten om God te kunnen dienen”.

De welvaartsstaat geen zegen

In afwijking, soms in tegenstelling met de woorden van Lector Aano en Prof. De Gaay Fortman sprak de Duitse Frau Margot Kalinke uit Hannover.

Een kleine strijdbare figuur die dacht dat zij op verkiezingstournee was in een socialistische omgeving. Zij sprak ruim vijf kwartier met stemverheffing een aantal leuzen uit, die het de vorige eeuw goed gedaan zouden hebben.

Wat deze Bondsdagafgevaardigde voor de C.D.U. bij tijd en wijle de zaal inriep was gênant. Zonder eerst duidelijk gemaakt te hebben wat zij precies onder welvaartsstaat verstonde kwam zij tot de conclusie: „de welvaartsstaat is geen zegen; als hij 't wel zou zijn, dan is die zegen duur betaald”!

Zij zag de staat inderdaad als de allesverslindende Moloch: hogere belastingen, bureaucratie; allemaal gevolgen van sociale voorzieningen. Het individu moet voor zichzelf zorgen.

Zweden werd als afschrikwekkend socialistisch voorbeeld gesteld voor te vergaande voorzieningen. (Zoiets krijg je als je een anti-socialisten complex hebt).

Het ongetwijfeld goede wat zij ook gesproken heeft, kwam zodanig in de verdrukking, dat zelfs de meeste Duitsers niet gelukkig waren met haar optreden.

Zojuist gearriveerd en aan tafel gezeten vroeg zij al het woord (haar referaat zou de volgende dag komen) om te verkondigen: „net zo min als er een beetje zwangerschap bestaat, zo min bestaat er een beetje socialisme.” Het is dus volgens haar alles of niets.

In dienst van de mensen

Niet helemaal in het kader van het conferentie-thema passend, sprak ten slotte nog de Zwitserse predikant P. Frehner, directeur van de Evangelische Heimstätte te Boldern over het onderwerp: Politieke ethiek en politieke praktijk.

Enkele punten uit zijn stellingen waren: christelijk handelen is altijd een deel van het bestaan dat door de heilsgeschiedenis is bepaald. De christen mag en moet niet uit de dialectiek treden van de reeds gekomen en tegelijk komende Christus, maar daar trouw naar leven. Verantwoord christelijk handelen bestaat in echte kritiek van burgers, zij moeten de officiële politiek met hart en nieren proeven. Daarop berust de praktijk van de christen. Hij staat daarmee niet op gespannen voet met de politieke ethiek. Politieke ethiek vanuit het Nieuwe

Frau Margot Kalinke

...welvaartsstaat geen zegen....

Testament doelt op een staat die zijn macht in dienst van de mensen stelt en toont het probleem van de macht te beheersen.

Als we de conferentie als geheel overzien, kan het resultaat positief beoordeeld worden. De contacten die gelegd zijn voor de toekomst, de gesprekken in de „wandelingen” de vriendschappen die gesloten werden of verstevigd zijn, het zijn even zo vele positieve resultaten. Voor nu en straks. We voelden ons één in het geloof en bemerkten opnieuw hoe nodig het is in de strijd tegen atheïsme en materialisme één te zijn. Dan kan des te sterker naarmate wij als protestantse jongere en oudere politici elkaar steunen.

Die eenheid in het geloof kwam niet het minst tot uitdrukking in de gemeenschappelijke kerkdienst in de prachtige Holmenkollen Kapel, even buiten Oslo.

W. in 't Veld.

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Scheepswerf en Gashouderbouw
v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

FA. J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 41 - TELEFOON 05208 - 259 - 546

Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

H. D. C. SCHOT'S

scheepvaart- en controlebedrijf

JERICHOOLAAN 6 a - ROTTERDAM-16

Telefoon 010 - 138234/113923

Beurstelefoon 010 - 131521/128409

Telex 21652

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie

van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

• *vervolg van pag. 8*

rijke rol weggelegd voor de organisatie der Verenigde Naties, waarin communistisch China nog geen vertegenwoordiging heeft en waar de Sowjetunie vorige week bereidheid heeft getoond, mede te werken aan een snelle beëindiging van het conflict. In 1949 hebben de Ver. Naties zich ook met de zaak bemoeid. De bestandlijn, die destijds dwars door het omstreden gebied werd getrokken, werd tot voor kort door beide partijen in acht genomen — zij het dat er zich wel eens incidenten voordeden.

Met geweld kan met name in onze tijd geen probleem meer worden opgelost, gesteld dan dat het ooit werkelijk mogelijk is geweest. De impulsieve daad van een teleurgestelde of onder krachtige pressie verkerende regering kan een kettingreactie tot gevolg hebben, die in een enorme catastrofe kan eindigen. En zelfs wanneer dit laatste niet gebeurt, dan nog kan een toenemen van de onrust in Azië nooit in het belang van de volkeren in dit werelddeel zijn. Alleen de Chinese communisten zullen er wel bij varen. Men dient dit ook in Pakistan te gaan beseffen.

db

'VESTA' MEUBELN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

Deze week beginnen wij met de publicatie van een feuilleton geschreven door Foka van Loon.

Deze schrijfster is voor onze lezers geen onbekende, want zij heeft al eerder in ons blad gepubliceerd. Ook de door haar geschreven boeken zullen bij velen in onze kring bekend zijn.

Het verhaal dat zij ons nu gaat vertellen speelt in Noord-Holland. Aan sommige uitdrukkingen en zegswijzen in het daar gebruikte dialect zal men dit ook kunnen merken. Het speelt in de eerste helft van deze eeuw en geeft daardoor een beeld van de omstandigheden van die tijd.

(1)

In de kleine keuken, waar een vriendelijk februari-zonnetje voor de tijd van het jaar buitengewoon gul met zijn warmte is en waar ten overvloede ook nog een fornuis brandt, heeft Coba Beers de ganse lieve middag staan strijken. Eerst een respectabel aantal lakens, slopen en zakdoeken, daarna een hele serie overhemden, wit en gekleurd, stijf gesteven, is glanzend en glad onder haar bout vandaan gekomen.

Haar moeder, aan het bovenende van de smalle, op de grootte van 't keukentje berekende tafel, gezeten, is gewapend met naald en draad, ze herstelt alvast de kleinigheden, hier een torntje, daar een knoop, en vouwt alles op. Wat grondiger en meer tijdeisende reparatie behoeft, hangt ze apart over een stoel.

„Er komt wat kijken met twee mannen!” merkt ze op. De rimpels in haar verformfaaid vroegoud gezicht verdubbelen naarmate de stapel verstelwerk groeit, want dat komt allemaal voor haar rekening.

„En of!” stemt Coba grif toe, terwijl ze de strijkplank dichtklapt. „Ik ben tenminste blij, dat ik klaar ben, 'k Heb 't er van in m'n rug, wil je dat geloven?”

Ze bergt de plank in een diepe kast en zakt op de eerste de beste stoel neer. Met een vermoeid gebaar strijkt ze zich een haarlok van het vochtig warme voorhoofd. Er zijn donkere schaduwen onder haar ogen. Nu éven te mogen rusten, het geradbraakte lichaam te strekken op een bed onder koele lakens, wat zou dat een heerlijkheid zijn, denkt ze, zonder de mogelijkheid van toegeven aan dat verlangen ook maar één moment te overwegen. Zometeen komt immers meester uit school, dan moet de thee klaar zijn. En Corke, haar kleine jongen, waar zou die uithangen? Hij ging naar buurvrouw, zei hij, maar ja, hij is nog maar vier jaar, je kunt nooit op zulke kinderen aan. De sloot heeft geen grote aantrekkingskracht voor hem, maar een ongeluk zit in een klein hoekje. Hij is al puur zo'n tijdje weg. De onrust jaagt de jonge vrouw weer op.

„Ik ga eens even kijken, of Cor nog bij Jantje buur is!”, zegt ze en is meteen de deur al uit.

Bezorgd kijkt vrouw Tin haar dochter na. Hoe lang zal ze dat gezwoeg en geslaaf nog volhouden? Oversterk is ze nooit geweest en de laatste jaren, na de dood van haar man, is er veel van haar krachten geveerd. Hij was timmermans-knecht bij zijn leven en liet haar achter zonder enige bron van inkomsten. Ze kan niet anders zeggen, of Coba heeft zich krantig gehouden. Zo bedroefd al ze was, ging ze niet bij de pakken neer zitten, maar ze heeft van stonde aan de handen aan de ploeg geslagen en deed haar eigen zin, hoewel het aantal magen en vrienden, dat haar met de daad, maar vooral met raad terzijde wou staan, legio was. De laatsten spraken:

„We vinden 't erg voor je, maar 't lijkt ons toch 't beste, dat je de boel opbreekt en met je kleine knechie een plaatsje zoekt als huishoudster.”

Dat waren zij, die, terwijl het lijk van Aris nog boven aarde stond, al een nieuwe dageraad voor Coba zagen blinken en onder elkaar zeiden: „Och, zo'n aardig vrouwtje trouwt over een paar jaar immers toch weer. Die loopt de een of andere keer wel tegen 'n weduwnaar aan of — wie weet — ontmoet ze nog eens een vrijgezel, die haar wel hebben wil.”

Doch er waren ook — en dat was het puikje uit de kennisenkring — die botje bij botje wilden leggen en Coba met elkaar in een winkeltje zetten. Maar Coba toonde zich een rechtgeaarde dochter van haar vader. Evenals hij was zij van mening, dat het zaliger is te geven dan te ontvangen. Ze hoorde iedereen rustig aan, liet elk z'n mening zeggen en kwam toen met de hare voor de dag.

„Ik denk er over, hier te blijven, ik wou kostgangers zien te krijgen en aan moeder vragen, of zij bij me in trekken wil”.

Wat kwamen er een bezwaren los! Kostgangers? Hier op het dorp? D'r was immers helemaal geen vraag naar kosthuizen. En die er voor in aanmerking kwamen, waren voorzien. De schooljuffrouw had 't erg naar haar zin bij vrouw Cos en de onderwijzer woonde bij z'n ouders in. Ook schilderde men Coba met zwarte kleuren het leven van een hospita af. Complimentjes afwachten van een of andere jonge blaag, die nog niet droog is achter de oren, dat was haar voorland, als men de rouwbezoekers mocht geloven.

Coba hield echter voet bij stuk. „Ik wou 't toch proberen”, zei ze op haar gewone zachte, maar evenwel besliste toon. Tegen haar moeder liet ze iets meer los, waaruit bleek, dat ze dit besluit biddend had genomen.

„Ik voel, dat de Here mijn weg maken zal!”

Dat vertrouwen is niet beschaamd geworden. Want alsof 't zo wezen moest, meester De Groot kreeg in diezelfde maand een benoeming naar de stad. Zijn plaatsvervanger werd door 't schoolbestuur naar Coba verwezen. Dat was één. Hij kreeg de voorkamer. Kort na hem kwam een schildersknecht opdagen. Hij nam genoegen met een bescheiden plaatsje in de keuken, 't gezelschap van de beide vrouwen en 't kind, met als slaapgelegenheid een afgeschoten noekje op de zolder. Ieder in z'n soort zijn ze best te gebruiken. Geen van beiden is veeleisend. Ze eten met graagte wat de pot schaft en betalen prompt op tijd hun kostgeld. Beter kan 't al niet. Meester, omdat hij de voorhoven tot zijn beschikking heeft, dokt, geheel uit eigen beweging, zelfs meer dan zijn vrouwelijke collega in haar pension geeft en toch — wat is 't een spul om de eindjes aan elkaar te knopen en die mannen knap en heel te houden. Vooral de schilder kan er wat mee. Zijn kielen zijn niet alleen oontoonbaar vuil, maar daarbij gehavend alsof hij nog dagelijks aan „boompje klimmen” deed.

Soms wordt 't oma te bar en roept ze hem ter verantwoording. „Hoe speel je 't toch altijd klaar, om je zelf zo smerig te maken?” 't Antwoord is altijd eensluidend: „Nou, zeg dat! Ik weet 't eerlijk niet!” Maar hij kijkt haar er zo ontwapenend trouwhartig en berouwvol bij aan met z'n pretlievende jongensachtige ogen, dat oma, meteen al weer vertederd, hem absolutie schenkt:

„Vooruit dan maar weer. Dan zullen we maar zien, dat we 't weer schoon krijgen. Jij kunt ten slotte ook niet helpen, dat 't verstand bij jou niet met de jaren komt!”

Dan brengt hij 's avonds uit dankbaarheid en om z'n goede wil te tonen, wel eens een zoodje vis of een lekker ditje of datje voor bij de thee mee, maar daar is 't werk, dat ze van hem hebben, niet mee uit de wereld. En dan praat Coba soms ook nog over meer kostgangers, met 't oog op de verdienste, want Coba heeft één ideaal en dat is: een spaarpot voor Corke.

(wordt vervolgd)

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf!

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren! Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag
Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

HOLWERDA EN ZONEN

DOKKUM tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317

Voor al Uw transporten in binnen- en buitenland

BONGERS WAGENINGEN

VERHUIZINGEN — VERPAKKINGEN — MEUBELOPSLAG

Internationaal autotransport o.a. op Zweden en Noorwegen

Rijnhaven 10 - Telefoon 2725 en 3750 - Telex 32121

VOOR UW WASGOED

èn

UW STOOMGOED

Wasserij en Chemische Wasserij **DE LELIE**,
Bergen op Zoom - Telefoon 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant.

Kampert en Helm n.v.

HANDELS- EN RECLAMEDRUKWERK

PL. DOKLAAN 8-12

AMSTERDAM C.

TELEFOON 94 80 22*

Voor gecarboniseerde formulieren

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230 - Onderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz enz.

OCEAN N.V. DIEREN
R. A. N. L. A. N. S. M. E. D. I. A. T. R. A. N. S. P. O. R. T. A. P. P. A. R. A. T. O. U. R.

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

het beeld
der
va-
de-
ren
1915

• Boeken te koop

Een halve eeuw geleden waren er enkele boekhandelaars, die geregeld kwamen met goedkope aanbiedingen van restanten. Vooral D. Bolle te Rotterdam en J. W. Boeijs en zn. te Sneek waren bekend. De laatste adverteerde met name in Christelijke dag- en weekbladen en zijn sortering was ook bijzonder op het eigen publiek afgestemd. In hoofdzak gaat het daarbij om twee groepen: verhalen en preken. Laten we eens kijken, wat Boeijs en zoon in 1915, tijdens de eerste wereldoorlog, te koop hebben aangeboden. We doen natuurlijk maar een greep. En dan beginnen we met de verhalen. Bovenaan staat mevr. Beecher-Stowe met de Negerhut, grote uitgave met 70 platen, nu slechts 0,65, in zeer fraaie prachtband 1.05. Het boek is 400 bladzijden dik. Het is deze editie, die ik in mijn jeugd heb gelezen en ik herinner mij nog de plaatjes en kan nu nagaan welke de meeste indruk hebben gemaakt omdat ik ze na een halve eeuw nog duidelijk voor mij zie. Het zijn Eliza's vlucht over de schotsen van de Ohio en het laatste plaatje, als jonker George te laat komt om Tom te redden, maar Legree tegen de vlakke slaat; de dogcart van de jonker zie je op de achtergrond.

Dan is er L. Penning, De Leeuw van het Noorden, „zeldzaam boeiend werk” 378 bladzijden met 33 platen, nu 1,30 in prachtband 1.75. Het is het verhaal van Gustaaf Adolf, Jan Maclaren is er ook bij met zijn Harten van Goud, een van de bundels verhalen over de Schotse Calvinisten en hun leven in de Hooglanden, 246 bladzijden, in prachtband 0.75. Dan volgen er twee boeken, waarvan de schrijver niet is vermeld: 1. Quo Vadis, „aangrijpend verhaal uit Nero's dagen, o.a. de geschiedenis van de slaaf Ursus, die de wilde stier de nek breekt om zijn beminde Lygia het leven te redden”. 2. Urbi et orbi, vervolg op het voorgaande. Het eerste boek telt 228 bladzijden en het tweede 205. Wie ze samen bestelt betaalt in totaal 75 cent.

Sommige oudere lezers zullen zich nog wel herinneren, dat de auteur een Pool was, Henryk Sienkiewicz. Quo Vadis is het meest gelezen boek uit de wereldliteratuur genoemd en de inhoud is later verfilmd. Wormser heeft in een brief aan Groen er eens zijn verwondering over uitgesproken, dat er in Nederland zoveel preken werden gedrukt. Men kan ze ook in de uitverkoop krijgen, en ze zijn niet duur. Een preek van ds. H. Hoekstra van Arnhem kost 7 cent, de laatste leerredenen van ds. Hasebroek (220 bladzijden), kosten nu 60 cent. Van ds. C. E. van Koetsveld zijn er zes kinderpreken, samen 100 bladzijden, voor 8 cent.

Daarbij vergeleken blijven de preken van Smytegeld nogal prijzig en ook in deze uitverkoop worden ze niet weggegeven. De Keurstoffen kosten 3,30, maar de twee delen preken, samen 1300 bladzijden, preken vooral voor „zware tijden”, zijn in de eerste wereldoorlog toch ook al te koop voor 3,70, gebonden in twee prachtbanden. En van ds. C. van Proosdij is er een rede bij over Jeremia, het goedkoopste boek uit de gehele aanbieding, 24 bladzijden voor 4 cent. De pockets van onze tijd zijn nog prijzig bij wat toen bij Boeijs werd geboden.

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houthouw - Giessendam - Tel. 2062

Een lezeres uit Laren heeft mij een brief geschreven, waarin zij twijfelt aan mijn kennis met betrekking tot mijn stad, Amsterdam. En zij heeft gelijk. Ik had gemeld, dat het standbeeld van Domela Nieuwenhuis bij de Rotterdammerbrug is neergezet. Maar dat is niet zo. Het staat bij de Willemspoortbrug. De Rotterdammerbrug ligt daar niet ver vandaan, doch dat maakt mijn fout niet goed. Nu zou iemand kunnen aanvoeren dat het niet zo erg is dat je in Amsterdam de Rotterdammerbrug niet kan vinden, doch dat snijdt geen hout. Terecht vraagt de brievenschrijfster of Domela Nieuwenhuis' standbeeld verplaatst is. Neen, het staat nog op dezelfde plaats. Zoals de lezers zich — hoop ik — herinneren, ging het stuk, waarin Domela Nieuwenhuis voorkwam, over de provo's. Ook daarover staat in de aardige brief welke ik ontving, te lezen.

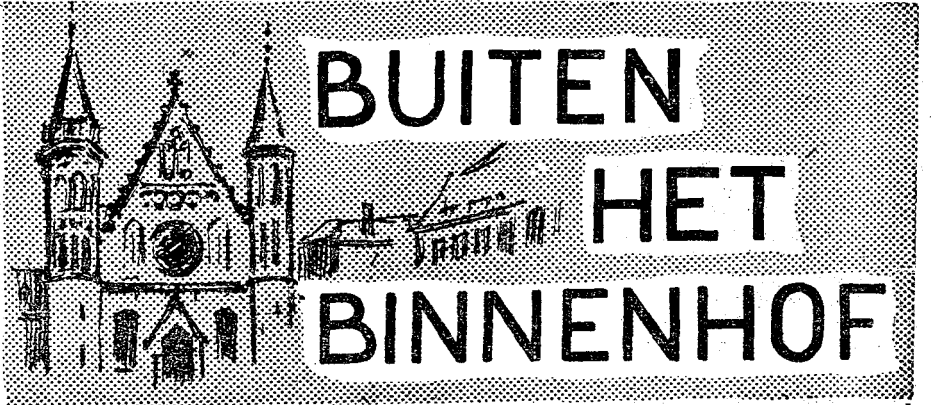
„Glad negeren”, schrijft mijn correspondent. „De burgemeester geeft daarin een goede raad: alles maar sluiten en geen mens op het Spui. Die plaats mijden. Dan is de aardigheid er gauw af...”

En dan komt de brievenschrijfster met een herinnering aan een incident te Blaricum, dat ik gaarne overneem. Omdat die a) een stukje geschiedenis geeft, b) omdat zij (die herinnering) pleit voor het geheugen van de schrijfster. Zoveel mogelijk gebruik ik haar eigen woorden.

In de eerste wereldoorlog heb ik in Blaricum iets meegemaakt dat al was het een ander geval, toch een chaos was. Zo erg dat wij, in huis, niet wisten hoe het moest aflopen.

Belgische soldaten waren in Amersfoort geïnterneerd. In de garage (naast het huis te Blaricum) stonden dozen vol pakjes rooktabak met stenen pijpen. Nu kwamen iedere dag gehele rijen Hollandse soldaten voorbijmarcheren. Geen pretje, want het was of een mulle zandweg of een modderige kliederpartij. Ik gaf de raad om onze jongens ook eens te bedenken, want die hadden het ook niet zo prettig. De Belgen kregen genoeg. En ja, mijn raad werd opgevolgd. Er werd toestemming gevraagd. De garage stond een eindje van het huis en had een aparte opening. Eerst ging het goed. Het hek was dicht en achter het hek kreeg ieder een pakje tabak. Maar ineens was er herrie. De achtersten drongen naar voren. Het hek werd ingedrukt, de heg, de bloemen alles ging tegen de grond, geweren en mannen ook. Hoe zou dit aflopen? Plotseling sprong een grote soldaat voor het achterste gedeelte en hield die hele troep daar vast. De commando's van de officieren hadden niet geholpen. Die ene soldaat zei niets, maar deed wat. Dat bracht ook het voorste gedeelte weer tot bezinning. Daarna marcheerden zij verder. De volgende dag kwam de grote soldaat met het achterste gedeelte van de troep vragen of er voor hen ook nog wat was.

Naast ons huis was een stuk land. Daar kregen zij allen tabak en een pijp. Een doosje lucifers werd hier en

BUITEN
HET
BINNENHOF

daar doorgegeven. Dampend en zingend vertrokken de soldaten.

Ik moet nog dikwijls aan dat beeld denken en dan vraag ik me af of er in deze tijd, met zoveel geleerde mannen, die zoveel oorzaken kunnen noemen, er niet één bij is, die heel gewoon die provo's of nozems of hoe die heten mogen, niet bij elkaar kan roepen. En hen dan normaal bezig gaat houden....

Dat is me dan nog een heel relaas geworden, naar aanleiding van die Domela Nieuwenhuis. Het middel, dat dunkt mij het beste is, moet door iemand worden toegepast die met de jeugd te maken heeft. En wij moeten hen in ons gebed gedenken. Wij leren dat al dat klagen over al onze jeugdige jongens en meisjes hen nog meer verstart! Er staan in Nederlandse Gedachten van deze week zoveel stoere vrouwen, om ons op te roepen voor ledenwinst. Zouden deze dames nu eens ook niet wat kunnen doen voor deze jeugd, die alle houvast mist? Uit eigen kracht kunnen wij het niet. Maar de Heer heeft gezegd: indien gij een geloof had als een mosterdzaad dan zouden er grote dingen gebeuren....

Geloven wij niet meer....?

Tot zover deze abonnée, die in wezen op ons allen een beroep doet onze schouders te zetten onder jeugdzorg, want inderdaad, met ons onszelf ergeren komen wij er niet, net zo min als met ons prijzen wat betreft de jeugd van onze dagen.

Het „geeft gij hun te eten” blijft van kracht. We zullen ons moeten bezinnen op de vraag of wij de hedendaagse jeugd ook stenen voor brood hebben verkocht. Of wij haar altijd betutteld hebben en nooit geprezen, altijd bestraft en nooit op het paard geholpen.

Soms is er een tijd wanneer wij de problemen niet zo ver over de grenzen moeten zoeken, maar vlak bij ons. Wanneer wij inderdaad aan de ontwikkelingslanden moeten denken, maar niet de ontwikkeling van de hedendaagse jeugd daarbij uit het oog moeten verliezen.

William Spaan

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 010-6 91 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 010-6 91 95. Telegr.: HABAG.
Postbus 6043.
Import - Export

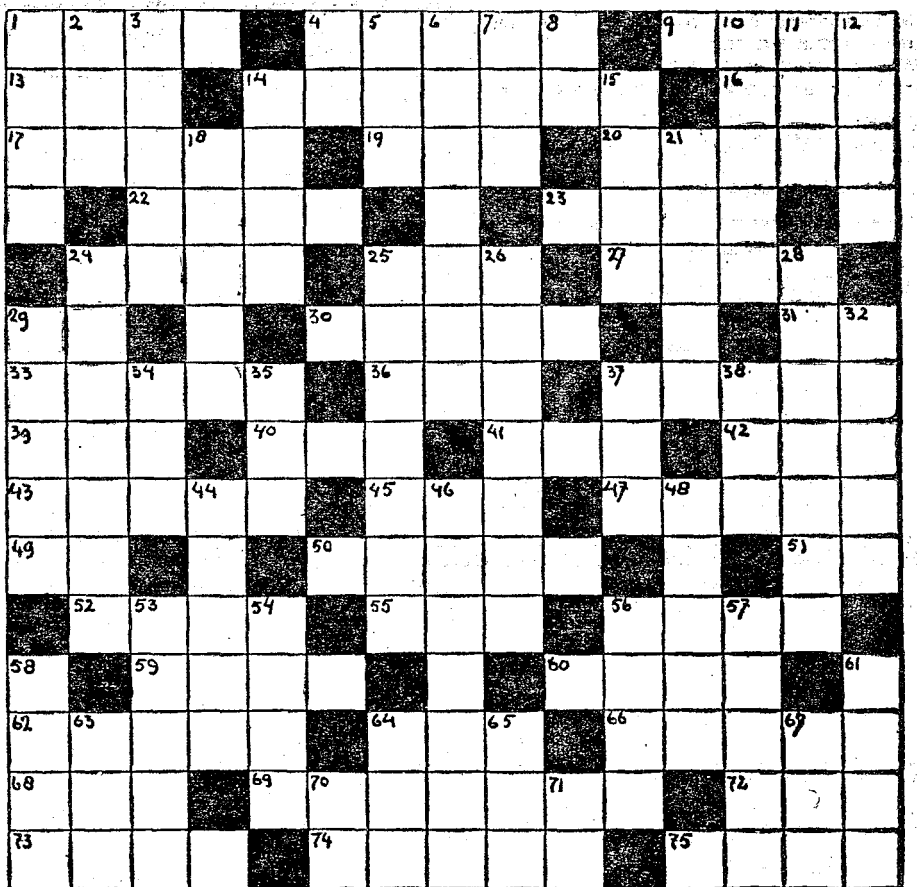
N.V. Rederij en
Haringhandel
IMPORT — EXPORT
N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. as van wieren; 4. mesthoop; 9. hoeveelheid vis; 13. oppervlaktemaat; 14. meisjesnaam; 16. serie; 17. O.T.-figuur; 19. ik; 20. vlak; 22. zoogdier; 23. uitroep; 24. gierigaard; 25. spoedig; 27. lekkernij; 29. koninklijke (afk.); 30. stenen; 31. muziekknoot; 33. schoonmaken; 36. belofte; 37. plant; 39. familielid; 40. water in Nederland; 41. loflied; 42. vroeger; 43. lus; 45. duw; 47. sprong; 49. salvation army; 50. verhindering; 51. ten name; 52. gedachten; 55. streep; 56. ambtscostuum; 59. vogel; 60. meisjesnaam; 62. uitvinder; 64. bevel; 66. verkoop; 68. drank; 69. woedend; 72. vreemde munt; 73. stof; 74. stof; 75. jaap.

Vertikaal: 1. omslag; 2. tijdperk; 3. doceren; 4. familielid; 5. oppervlaktemaat; 6. land; 7. jongensnaam; 8. voorzetsel; 10. langzaam; 11. meisjesnaam; 12. hoofdstad; 14. grondsoep; 15. verlichtingsbus; 18. plant; 21. wereldbol; 24. ijzer om te breeuwen; 25. onderzeese rug; 26. lipbloemige plant; 28. meisjesnaam; 29. paarzuchtig; 32. stad uit O.T.; 34. brandstof; 35. nieuw; 37. kledingstuk; 38. opstootje; 44. straatje; 46. zinnebeeld van de vrede; 48. vormloos; 53. zwaard; 54. uniek; 56. vefstof; 57. grasveld; 58. klap; 61.

plaats; 63. op de wijze van; 64. groente; 65. groot; 67. roem; 70. lengtemaat; 71. voegwoord.

kater, 21. korst, 24. zout, 25. strop, 26. lire, 29. toebel, 30. portuur, 31. niemand, 32. kompels.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. steppen, 4. schaduw, 8. electie, 10. tamboer, 11. kerk, 12. mambo, 13. spie, 16. slede, 17. leest, 19.

Vertikaal: 1. sterkte, 2. ereprijs, 3. puts, 5. hemd, 6. doofpot, 7. werfels, 9. etage, 10. tabel, 14. nerts, 15. beurs, 18. bezeten, 19. kluitje, 20. ratel, 21. klomp, 22. tribune, 23. zeegras, 27. Abia, 28. gram.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Opdracht en telefoon

A C H T E R P A G I N A

Opdracht is niet zo'n erg modern woord. Dat valt je ineens op, wanneer je het als titel aantreft juist op een bijzonder goed modern vlugschrift. Je verwacht het eigenlijk niet bij elkaar.

Vlugschrift is ook al een oud woord. Het „product” dat voor ons ligt is echter niet goed aan te duiden als een „brochure”.

Wat voor bezwaar is er trouwens tegen twee oude woorden met betrekking tot iets, dat zo volop van deze tijd is?

Overigens „opdracht” mag dan wel een oud woord zijn, maar wemelt onze tijd niet van de opdrachten en is het daarmee geen woord van vandaag?

Bovendien is er niets méér actueel ook voor onze tijd dan het Evangelie. En bij Evangelie behoort onlosmakelijk opdracht. Beide, Evangelie en opdracht, behoren zó bij elke nieuwe dag, dat zij steeds weer nieuw zijn.

Dat heeft de ARJOS — want van haar is het vlugschrift — heel goed begrepen.

Vluchten verboden

„God liefhebben boven alles en je naaste als je zelf”. Onder dat gebod kan en wil een christelijke politiek niet uit.

Tarieven, uurlonen, vakanties, prijzen, invaditeitsuitkeringen, pensioenen, werkgelegenheid. Zaken van alledag, voor jou en je kollega.

Christelijke politiek moet daar dagelijks mee bezig zijn — het gaat immers om een menswaardig bestaan.

Daarvoor is onze volle inzet vereist”.

Kort gezegd, zo staat er: „veranderen moet, wat de toets van het Evangelie niet kan doorstaan”.

En aan het slot van — inclusief de omslag — zestien bladzijden, waarvan slechts zes met tekst: „Niet uit ons zelf — niet voor ons zelf. Daarom kunnen wij je met des te meer vrijmoedigheid vragen om je leeftijdgenoten te helpen bij het zoeken naar de christelijke weg in de moeilijke politieke situatie van vandaag”.

Dit was slechts een enkele greep uit de kort behandelde thema's: keuze?, een weg, in de wereld op weg, samen op weg, vrijheid en verantwoordelijkheid, vluchten verboden, in deze ook wat de vormgeving betreft aantrekkelijke uitgave, verlicht met treffende tekeningen in ballet-stijl.

Het vlugschrift is bestemd voor gerichte verspreiding onder jongeren, die nog geen keuze hebben gedaan, te verspreiden door jongeren zelf of via

personen, die veel met jeugd in aanraking komen, zoals leraren en predikanten. Denk ook aan leestafels. Zeer lage prijs van f 0,25. Bestellingen bij het ARJOS-secretariaat, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, giro 89673.

Juist voor jongeren

De jongeren kunnen behalve via de gerichte verspreiding van „opdracht” ook benaderd worden — op nog veel ruimere schaal — door een brede verspreiding van de voor handen zijnde zogenaamde „jeugdfolder”, welke op het partijbureau beschikbaar is. Prijs f 0,03.

Niemand kan klagen, dat er geen goed materiaal aanwezig zou zijn om met de jonge kiesgerechtigden, die in 1966 voor het eerst vanaf 21-jarige leeftijd (tot dusver moest men 23 jaar oud zijn) naar de stembus zullen gaan, te praten over de politieke keus, welke zij dan zullen doen.

Het is hun vrijheid om zelf hun keuze te bepalen. Het is onze verantwoordelijkheid om er voor te zorgen, dat zij voor wat onze partij betreft een goed overwogen en zeer bewuste keuze doen.

In het kort: bestellingen bij het partijsecretariaat, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, giro 89673, onder aanduiding „jeugdfolder”.

Weer - zien

Voor de werving van nieuwe leden, jongeren en ouderen, is beschikbaar de folder „Weer-zien”. De activiteit der ledenwerving kan na de zomermaanden weer met kracht worden voortgezet.

Een bijzonder krachtige steun in de rug is de speciale landelijke actie „Vrouwen werven vrouwen”. Laten de mannen deze vrouwenactie sterk

bevorderen en tegelijk hun eigen bijdrage aan de ledenwerving niet vergeten.

De stand van de ledenwerving is laatst nog in ons blad gepubliceerd. Daaruit kon men behalve het landelijk totaal ook lezen hoe de zaak er per Kamercentrale bijstond. Wij verwachten, dat dit punt op de agenda's staat van de vergaderingen van alle achttien Kamercentrales.

Dat zelfde geldt een volgend punt.

... vluchten verboden ...

Meer lezen

Versterking van de kracht van een partij wordt niet alleen bereikt met meer stemmen en meer leden, maar ook door meer abonnees op haar blad.

Wekelijkse voorlichting in een politiek orgaan kan men ook als dagblad-lezer(es) niet missen. Voor f 4,— per half jaar kan ieder zich de politieke voorlichting verschaffen, welke men in zijn dagblad nu eenmaal niet kan vinden.

U leest Nederlandse Gedachten. Win er een abonnee bij.

Op het winnen van nieuwe lezers en lezeressen komen wij nader terug.

Meer praten

De kiesverenigingen kunnen voorbereidende maatregelen treffen voor het opnieuw vormen van een of meer gespreksgroepen.

Dit seizoen wordt nu voor de vierde maal landelijk een onderwerp, dat de moeite van bespreking meer dan waard is, aan de orde gesteld.

Zoals u weet waren de onderwerpen in de voorgaande jaren: De sociale verzekeringswetten, Christelijke organisaties in deze tijd en Europese integratie.

Aan het, zoals altijd weer, omvangrijk werk van de samenstelling van een eindverslag betreffende de binnengekomen rapporten over het laatstgenoemde onderwerp, wordt in deze weken op het partijbureau de laatste hand gelegd.

De titel van het nieuwe onderwerp — wij komen daarop binnenkort eveneens nader terug — luidt: „Groeiend volk, beperkte ruimte”.

Hoe meer kiesverenigingen gespreksgroepen vormen, hoe beter landelijk de meningsvorming over dit belangrijke vraagstuk tot zijn recht kan komen.

Met wie spreekt u ?

Volgens de berichten gaat het mogelijk worden, dat men met een aantal mensen tegelijk per telefoon kan spreken. Wij naderen het tijdperk van de telefonische vergadering. Voorlopig schijnt dat wel een kostbare zaak te zullen zijn. Wij zijn dan ook niet aan bv. telefonische gespreks-groepenbijekomsten of telefonische bestuursvergaderingen toe.

Maar de mogelijkheid van de telefoon zullen op de duur groter blijken dan wij dachten.

Overigens wordt van de al weer zo lang bestaande mogelijkheid van de telefoon — het gesprek tussen een persoon aan deze en een persoon aan gene zijde van de lijn — te weinig gebruik gemaakt.

Wanneer het nu zo is, dat sommigen 's avonds liever niet de deur uitgaan om door bezoek aan huis een ogenblik met iemand te praten over de politiek, over een lidmaatschap of over een abonnement, laat men dan van de telefoon gebruik maken.

Of wij nu in een gesprek onder vier ogen, of schriftelijk of telefonisch „iets” voor de partij, voor de zaak van de christelijke politiek doen, dat is onze vrijheid. Maar het is onze verantwoordelijkheid wat wij „iets” — het is toch eigenlijk maar zo weinig — doen.

„Niet uit ons zelf — niet voor ons zelf”.

Widex

voor TUIN en PLANTSOEN
hoveniersbedrijf Ad
Kraan
AANLEG telefoon 01827 - 342
ONDERHOUD moordrecht
ARCHITECTUUR middelweg 63

GRONINGEN

sparen...
CHR. COOP. SPAARBANK
Eigen Haard g.a. 4 1/4 %
rente (6 mnd opzegging)

4 1/4 % (6 maanden opzegging). Spaarrente 3 1/2 %.
Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 1/4 %.
Sparrente leden 3 1/4 %. SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

„Bonte Floek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 05900 - 31345 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute”

Telefoonnummer: 53073

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

BATS' AUTOBEDRIJVEN BEDUM

Thedemastraat 9
Tel. 2226

Industrieweg 2
Tel. 2744

VALIANT
SIMCA SCANIA VABIS DODGE

DRENTE

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën,
Hypotheeken en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen
Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

OVERIJSEL

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. H. J. WIBBELINK & ZN.

Goors Overslag- en
Transportbedrijf

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS,
GOOR — Telefoon (05470) 2963 - 2752 - 2476 - 2577

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmerstraatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-
APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN
GASVERWARMING

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

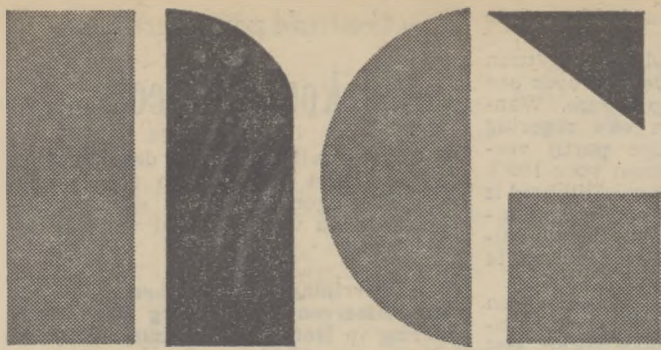
Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE

Laarressingel 101 — Telefoon 3021

Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

* * * Opgezegd

In feite heeft president De Gaulle het EEG-verdrag opgezegd. Dat verdrag trad per 1 januari 1958 in werking; een halfjaar vóór de machtsovername in Frankrijk door De Gaulle. We hebben daarna bijna acht jaar de generaal al sputterend de verplichtingen zien nakomen, waartoe Frankrijk zich verbonden had. Maar nu, uitgerend op het moment waarop Marianne's agrariërs vruchten van de EEG kunnen plukken, is het de generaal te bar geworden. Het conflict op 28 juni is de aanleiding van de breuk, maar de eigenlijke oorzaak ligt in de verdragsbepaling dat de besluiten van de EEG-ministerraad vanaf 1 januari 1966 bij meerderheid in plaats van bij eenstemmigheid worden genomen.

Dat is Parijs te gortig want die bepaling is de kroon op het streven naar supra-nationaliteit. Dat nooit, dan liever de lucht in met de EEG, zal de Franse staatschef gedacht hebben en op donderdag 9 september barstte de bom.

Op diezelfde persconferentie stak hij de lont aan, die het NAVO-verdrag per 1969 (het jaar van de hernieuwing van deze Atlantische verdedigings-alliantie) moet opblazen.

De EEG en de NAVO staan voor de zwaarste crisis in hun bestaan. Indien het Franse volk De Gaulle in december a.s. herkies als zijn president, ligt de verantwoordelijkheid voor wat er daarna gebeurt, duidelijk vast. Indien West-Europa dan terug tuimelt in zijn vooroorlogse onveiligheid en in economische depressies, is de veroorzaker daarvan met de vinger aan te wijzen. Maar dat helpt weinig. Reeds nu moeten de overige verdragspartners de Franse president en zijn volk ondubbelzinnig duidelijk maken dat deze anachronismen onaanvaardbaar zijn.

* * * Amendement in Mandement

Het Mandement van 1954 is noch vervangen, noch ingetrokken. Slechts is het verbod voor rooms-katholieken om lid van het NNV te zijn opgeheven. De rest van het stuk blijft van kracht. Dat heeft het secretariaat van mgr Bekkers dezer dagen nog eens uitdrukkelijk bevestigd. Het besluit is slechts een nagekomen amendement op het mandement.

Dat behoeft natuurlijk niet per sé nog eens elf jaar zo te duren. Ook in de r.k. wereld is veel aan het schuiven en veranderen. Reformatorische christenen kunnen het zich niet voorstellen dat hun kerkelijke overheden hun — anno 1965! — zouden verbieden regelmatig naar de VARA te luisteren of regelmatig socialistische vergaderingen te bezoeken. Men krijgt eerder de indruk, dat sommige protestantse „kerkvorsten” deze gedragsregels eerder zouden willen aanbevelen dan verbieden. Dit laatste betreuen wij uiteraard, doch voor geen prijs zouden wij de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens vervangen willen zien door gebod op gebod en regel op regel.

Een werkelijk appél op het belijden en beleven van Christus' Koningschap over h e e l dit leven kan immers slechts zuiver klinken indien niet het bijgeluid van synodale of episcopale reglementen wordt gehoord. Daarom zouden we wensen dat onze rooms-katholieke mede-christenen in dezelfde volle vrijheid konden staan als wij.

Het zou de gemeenschappelijke strijd tegen seculariserende en vermaterialiserende tendenzen — ook in de politiek — ten goede komen.

THIJS BOOY:

Het is stil op het Loo ...

Thans ook verkrijgbaar als paperback ad f 7,90 bij de boekhandel.

Uitgeverij W. ten Have N.V.

A.s. dinsdag is het Prinsjesdag ...

Wat zal het kabinet-Cals

ons brengen in de Miljoenennota 1966?

GEBOUW

Op Gouden Wieken

SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen; Diner capaciteiten 400 personen; 150 bedden.

Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (070) 54 34 88 — 55 52 00

(Een
beschouwing
hierover
vindt u
op
pagina 3).

Vriendenkring A.R./C.H.U.

Op 14 september richtte het Centraal Comité zich in het volgende schrijven tot de kiesverenigingen:

AAN de kiesverenigingen
(ter kennisneming aan de centrales)

Zeer geacht bestuur,

Eind vorige week heeft de Vriendenkring A.R./C.H.U. zich in een brief tot uw vereniging gewend. Als het doel van dit Comité wordt in dat schrijven genoemd het langs organisatorische weg bevorderen van de samenwerking tussen de A.R.P. en de C.H.U.

Het Comité wil voorkomen dat er naast deze twee partijen een nieuwe protestants-christelijke partij ontstaat. Het behoeft geen lang betoog dat onze partij met deze doelstelling en met de strekking van deze brief van harte instemt. Verblijvend is de bij velen waar te nemen drang naar meer politieke eenheid onder reformatorische christenen. Een onjuiste aanpak van deze zaak kan — hoe paradoxaal het moge klinken — leiden tot een verdere versnippering. In feite is ook het oprichten van kiesverenigingen, die niet bij een landelijk partijverband zijn aangesloten een stap in die richting.

Het gefedereerd optreden van A.R.- en C.H. kiesverenigingen, die elk voor zich met de A.R.P. resp. C.H.U. blijven verbonden, is een oplossing, die tot het doel: één partij voor de reformatorische christenen, kan leiden. Daarom ondersteunen wij gaarne iedere poging, die uwerzijds zal worden ondernomen om langs deze federatieve weg tot nauwere samenwerking te komen. Wij hopen, dat naast de pogingen, die op nationaal niveau reeds in de richting van samenwerken en samengaan worden ondernomen, deze aanbeveling van de Vriendenkring A.R./C.H.U., die "van onder op" wil stimuleren, naar het gewenste en juist in deze tijd noodzakelijke doel mag leiden.

Het Centraal Comité,
wg dr. W. P. Berghuis, voorzitter.
wg mr. W. R. van der Sluis, secretaris

De Noorse verkiezingen

Wat gehoopt en verwacht werd is waarheid geworden. De socialistische partij van premier Einar Gerhardsen heeft de nederlaag geleden. De partij is na 30 jaar aan het bewind te zijn geweest voorlopig uitgeschakeld en zal, naar verwacht wordt, in de oppositie gaan.

Wat eveneens gehoopt en verwacht werd is helaas geen waarheid geworden. De Kristelig Folkeparti, de enige protestants-christelijke partij van Noorwegen had gehoopt op 16, 17 zetels, en pessimisten in de partij op een gelijk aantal zetels als bij de verkiezingen van 1961, nl. 15 zetels.

Op dit moment (dinsdagmiddag) beschikken we nog niet over de aantallen stemmen die op de verschillende partijen zijn uitgebracht, maar vast staat, dat de Christelijke Volkspartij de beschikking krijgt over 13 van de 150 zetels in het Parlement, het Storting, een verlies van 2 zetels. Zoals in dit blad al is opgemerkt, kent Noorwegen het zg. districten-stelsel en dat maakt in de 20 districten, waarin het land is

verdeeld, de uitslag nog al wisselvallig. Kleine verschuivingen kunnen direct al grote winsten of verliezen opleveren. Een analyse van dit zetel-verlies is thans nog niet mogelijk.

Nu zullen dus de zg. rechtse partijen de kans krijgen te laten zien, wat zij in de oppositie-periode hebben beloofd. Dat zij in staat zijn een regering te vormen, hebben zij in 1963 bewezen. Aan regeren zelf kwamen zij amper toe, omdat de socialisten en pacifisten, die toen samen over 74 plus 2 zetels beschikten, de regering na een maand weer ten val brachten.

Voor de komende periode zullen een coalitie gaan vormen: de Conservatieven met 30 zetels (was 29), de Liberalen met 19 zetels (was 14), de Centrumpartij (agrariërs) met 18 zetels (vroeger 16) en de Christelijke Volkspartij

met 13 zetels. Tezamen hebben deze partijen 80 zetels.

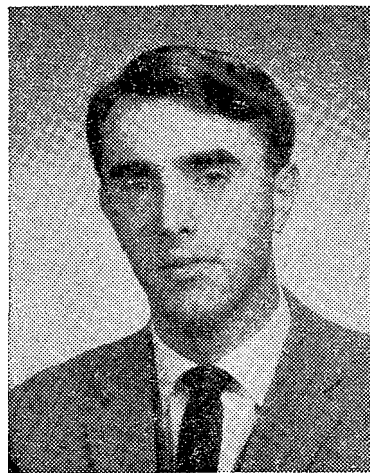
Zij kunnen het land slechts besturen als zij 't eens kunnen worden over een (compromis) regeringsprogram. Wanneer 4 partijen samen een regering vormen, kan niet iedere partij verwachten dat eigen program voor 100% werkelijkheid wordt. De moeilijkheid is dat enkele partijen op sommige punten nogal wat verschillen. Daar schijnen de socialisten thans reeds op te speculeren.

De toekomstige regeringspartijen hebben in de komende weken gelegenheid rond de tafel te gaan zitten. Het parlement komt eerst 1 oktober a.s. bijeen en daarna zal, naar verwacht wordt, het thans demissionaire kabinet-Gerhardsen verdwijnen. Een overeenstemming-in-principe was reeds bereikt.

W. in 't Veld

Luister...

op maandag 20 september a.s. naar onze radio-uitzending.

De heer H. de Boer, vice-voorzitter van de Nat. Org. van ARJOS, spreekt dan over: "Verachting en verwachting".

De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (N.C.R.V.).

de inkomen, later 60% tot 65% daarvan (als ze tenslotte 65 zijn krijgen ze weer 70% en dan heet het pensioen).

De minister en zijn vrienden gaan er, u voelt het wel, vanuit dat men op zijn 50-ste of 55-ste niet meer in een Modern Leger past maar nog best een beetje elders kan werken. De militairen ontkennen dat op zichzelf niet maar ze vinden het al te veel een vraag van conjunctuur of men op die leeftijd nog aan de slag komt en ook zijn ze er erg huiverig voor noodgedwongen in baantjes verzeild te raken die een vergaande statusvermindering betekenen. U bent misschien met mij bereid een hele tijd om statuskwestes te lachen, maar een feit is het dat je een banketbakker als het even kan niet in een overigens volstrekt honorabele rijwielstalling moet zetten. In elk geval moet men zoets bij voorkeur niet min of meer afdwinger. En in die vermindering van de overgangsuitkering voor uitgedienden zit een element van dwang dat men maar beter kan elimineren. Goed, ook dat is kost voor de majoor Walburg. Waar het mij eigenlijk om gaat is de ingebouwde „anti-accumulatiebepaling” die kort gezegd inhoudt dat een uitgediende die met z'n eventuele neveninkomsten aan een hoger salaris komt dan hij in actieve dienst gehad zou hebben, de helft van die overschrijding op zijn uitkering gekort ziet. Dit nu lijkt me een bepaling die de pret drastisch drukt. Denkt u zich in: je hebt krachtens een zekere prestatie recht op een uitkering, maar naarmate je bereid bent onder een andere noemer meer te presteren wordt die uitkering kleiner. Wie niks doet krijgt het volle pond, wie veel doet wordt kort gehouden. Ik proef in dit soort bepaling een schijnbaar zuinig geknutsel dat onduiking uitlokt. We hebben in ons land één uitstekende anti-accumulatiebepaling. Dat is het progressieve tarief van de inkomstenbelasting. Laat het daarbij blijven.

Tenslotte: ik heb ook iemand gesproken die in het ontwerp militaire pensioenwet een ideale oudedagsvoorziening ziet. Maar dat was een journalist. P.

Betaling abonnementsgelden

Op ons kantoor wordt momenteel gewerkt aan het gereedmaken van de kwitanties voor het 2e halfjaar 1965. Aan het begin van de maand oktober zullen deze aan de abonnees, die per kas betalen, ter betaling worden aangeboden.

Reeds meerdere malen is er door ons op gewezen, dat het doen aanbieden van de kwitantie een DURE wijze van betaling is. De kosten verbonden aan het incasseren hiervan zijn thans zodanig gestegen, dat wij onze abonnees daarvoor f 0,75 in rekening moeten brengen. Op een halfjaarlijks-abonnement van f 4,- is dit 18%.

U KUNT DIT VOORKOMEN DOOR HET ABONNEMENTSGELD TE DOEN STORTEN OF OVERSCHRIJVEN OP POSTGIROREKENING 89673 VAN DE A.R.-PARTIJ-STICHTING, DR. KUYPERSTRAAT 3 TE 'S-GRAVENHAGE.

U wordt hiervoor tot uiterlijk 30 SEPTEMBER a.s. de gelegenheid geboden, DAARNA zal tot inning per kwitantie worden overgegaan.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

NU ook de elfde commissaris van de koningin de kroonprinses en meneer van Amsberg heeft toesproken loopt het reces tenslotte ten einde. Te oordelen naar de moeizame samenwerking waarmee ik mijn dagelijks werk weer op gang krijg, is de arbeid wel degelijk een straf op de zonde en bestaat de paradijselijke toestand uit louter snipperdagen.

Als je thans eens bekijkt wat Den Haag — omdat de politiek nooit helemaal vrijaf heeft — in de voorbije maanden toch nog heeft opgeleverd, ontwaar je vooral een hele waslijst vragen. Terwijl de ministers het op een enkeling na lieten afweten en hun recreatie verzorgden, bleken heel wat parlementariërs nog boordevol vragen te zitten. De onverdunde nieuwsgierigheid waarvan het parlement gaandeweg meer blijkt geeft is een blijde omstandigheid die de referendarissen werk geeft en de burgers kennis (= macht).

Eén vraag blijft nog open. Dat is de vraag of de nabije prinsjesdag ons behalve de gouden koets ook een politiek perspectief vol gouden bergen zal bieden. Nu kan pas echt blijken dat dit kabinet het beste met ons voorheeft. Weliswaar heeft premier Cals ons dit voorjaar al intenties voorgeschoteld waarmee we nog zes jaar vooruit kunnen, maar toch was het optreden van het gereviseerde regeringsteam tot nu toe meer zoets als het stemmen van de instrumenten. Als Vondeling ons dinsdag de rekening presenteert zullen we er pas goed achter komen wat ons te wachten staat. Omdat ik me met de gedachte aan dunder gedistilleerd al vertrouwd heb gemaakt en ik het roken wens te staken zodra de sigaretten nog een kwartje duurder worden, heb ik persoonlijk de beste verwachtingen. Wat zegt u? Ja inderdaad, ik zit nu eenmaal vol vooroordelen.

In afwachting van de onthullingen van de derde dinsdag wil ik graag even met u stilstaan bij een staaltje van politiek monnikenwerk: het ontwerp algemene militaire pensioenwet. Het wetsontwerp — een krijgshaftig broertje van de algemene burgerlijke pensioenwet — is deze week door minister De Jong bij de Kamer ingeleverd. Het ziet er allemaal net zo griezelig moeilijk uit als men van een pensioenregeling verwacht en daarom heb ik me desgevraagd graag laten voorlichten. De ene dag door een groepje hooggezetten raadslieden van de minister, de volgende dag door een paar op dit front doorgewinterde onderofficieren. De eerste dag toonde men aan dat het een prima regeling is, de volgende dag werd ik ervan in kennis gesteld dat er in hoofdzaken weinig van deugt. Zo'n situatie is niet ongebruikelijk als iedereen-ergens-gelijk-heeft. Ik wil voor één keertje de laatste zijn om het wijze, verlossende woord te spreken. Dat is in onze partij voor de heer Walburg weggelegd. Wel opper ik graag een paar gedachten om ze door de kenners te laten tegenspreken.

U moet dan weten dat krachtens de nieuwe regeling marinemannen te zijner tijd in beginsel op hun 50-ste en land- en luchtmachtmannen op hun 55-ste de dienst uit moeten. Dat is nodig voor de verjonging die een Modern Leger nodig heeft. De uitgedienden krijgen vooreerst nog geen pensioen omdat de regering filosofeert dat je daarvoor pas op je 65-ste rijp bent. Daar kun je van alles over opmerken, alweer geldt: dat is een portie voor de majoor Walburg. Het gaat mij hierom: de uitgediende militairer krijgen in de tien tot vijftien jaar dat ze de dienst uit zijn maar nog geen 65 geworden zijn een uitkering. Die belooft eerst 70% tot 75% van hun laatstverdien-

* * * Miljoenennota 1966

Nog enkele dagen en de Nederlandse bevolking zal weten wat het Kabinet-Cals van plan is.

Wij behoeven ons geen illusies te maken over de gedachte als zou dit kabinet alle bestaande wensen vervullen en bovendien de belastingdruk verlichten in een jaar tijds.

Dat laat de huidige situatie op financieel en economisch terrein eenvoudig niet toe. Over 1964 groeiden de nationale bestedingen sterker dan het nationale inkomen.

Het jaar 1964 — nog het jaar van prof. Witteveen — deed een nationaal inkomensoverschot verkeren in een inkomensstekort (bestedingsoverschot).

Van de miljoenennota 1966 mag worden aangenomen dat er een duidelijk beeld van het komende beleid zal worden gegeven. Wij mogen verwachten dat het beeld duidelijk is als het gaat over de vraag waar Nederland aan toe is. Duidelijk vooral als het gaat over het waarom en het hoe van de voorgenomen meerdere uitgaven met de daarbij behorende meerdere inkomsten. Dit verband tussen het ene méér en het andere méér behoort daar onlosmakelijk bij.

Het voorgenomen beleid 1966 zal in een reeks van woorden en cijfers reeds zijn vastgelegd. In grote lijnen zowel als in details.

Over dat beleid zal de Staten-Generaal oordelen en zo nodig in gemeen overleg dit moeten ombuigen.

* * * Aspecten

Wij menen dat het te voeren overheidsbeleid 1966 aan een aantal aspecten ruime en concrete aandacht moet schenken. Indien in de miljoenennota hieraan onverhoopt geen of te weinig aandacht zou worden gewijd dan zal dit bij de algemene en financiële beschouwingen uit de verf moeten komen.

Het kabinet zal de Kamers er van moeten overtuigen — ook aan de hand van feiten — dat het haar ernst is met de uitspraak in de regeringsverklaring dat in beginsel de uitgavenvermeerdering zich zal realiseren binnen de groei van het nationaal inkomen.

Dat betekent dachten wij dat in zeer bijzondere omstandigheden een aantal uitgaven boven deze norm mogen uitgaan. Nood doorkreekt ook deze norm. Trouwens ook prof. Witteveen hanteerde in feite deze uitzonderingsregel o.m. toen het ging over verleende voorrang van het landbouwbeleid hetwelk door een „inhaal methode” mogelijk werd gemaakt.

Het kabinet zal voortvondig moeten maken dat de overige uitgaven binnen de norm zijn gebleven. Maar ook en dat achten wij belangrijk, dat deze uitgaven voordat zij op de begroting zijn gebracht nog eens op hun nuttigheid, hun efficiëncy zijn doorgeleefd.

In de Nederlandse verhoudingen is er op meer dan één terrein een explosie aan te wijzen. Dat zijn dringend geworden knelpunten die tot een oplossing moeten worden gebracht, wil aan de Nederlandse huishouding geen onmiskenbare schade worden toegebracht. Al deze problemen ineens tot een oplossing te brengen is eenvoudig onmogelijk. Er zal een duidelijke en evenwichtige keuze moeten worden gedaan. Waarbij wij er op willen wijzen dat de overheid niet op alle of vrijwel alle ruimte in economische zin beslag mag leggen voor haar (méér) uitgaven.

De overheid is hoedster van het algemeen belang. En dit houdt onder meer in dat in de sector van de lonen en in die van de investeringen door het bedrijfsleven er sprake behoort te zijn van reële ruimte.

* * * Tenslotte

Op meer vragen mag een duidelijk antwoord worden verwacht. Uit welke middelen denkt het kabinet de extra uitgavengroei — in haar ogen om der wille van de noodsituatie geboden — te dekken? Uit leningen? Uit belastingverzwaring? Uit beide?

En als een belastingverzwaring ontkoombaar zou zijn, zal deze last evenredig worden verdeeld, zonder een te vergaande ongunstige beïnvloeding van prijzen en investeringen?

Dit kabinet zal ongetwijfeld deze vragen onder ogen hebben gezien. Maar ook hebben beantwoord.

De taak van dit kabinet is niet eenvoudig, noch gemakkelijk.

Wij hopen dat het Kabinet-Cals het huis van de Nederlandse samenleving zal versterken, terwijl de zon nog schijnt.

SCHOOL EN PERS

WIJLEN mr. R. Pollema was een vooraanstaand man in de C.H.U., maar dat belette hem uiteraard niet, met grote liefde en waardering te spreken over zijn vader, die tot de A.R.-partij behoorde. De „oude Pollema” was eerst hoofd van een Chr. school geweest en had in die periode zich in zijn vrije tijd belangeloos en met ijver gegeven aan de politiek. Later is hij Gedeputeerde van Friesland geweest en — merkwaardiger wijze — in die functie een overal erkend expert in Waterstaatzaken geworden. Hij zat geruime tijd voor het district Gorkum in de Tweede Kamer en was in dat district zeer gezien. Toen de wijziging van de Hoger Onderwijswet, zoals die door dr. Kuyper was voorgesteld, in het staatsblad was verschenen, was de heer Pollema een der eerste initiatiefnemers om op basis van de gewijzigde wet aan de Rijksuniversiteit te Utrecht een bijzondere leerstoel te stichten in de geest en naar de beginselen van de Gereformeerde Bond.

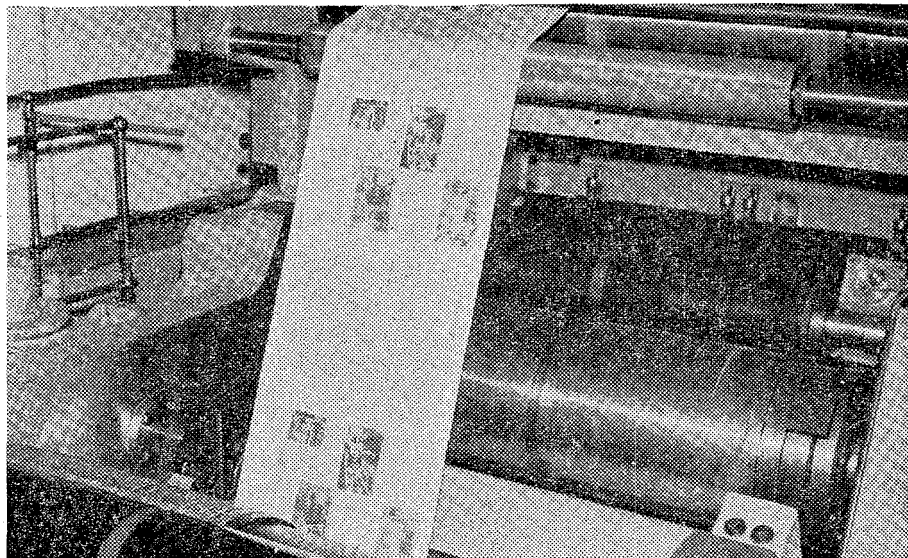
IN menig vriendschappelijk gesprek hebben mr. Pollema en ik die „oude Pollema”, die ook ik persoonlijk zo goed heb gekend, ons weer voor de geest gehaald. Het maatschappelijk bestaan van een hoofd der chr. school was tijdens de eeuwwisseling nog een zeer sober bestaan. Het traktement was veel lager dan dat van de collega bij het openbaar onderwijs en niet ten onrechte noemde men „de meester” wel de grootste contribuant van de christelijke school.

Maar — zo placht mr. Pollema te zeggen — het werd ons met de paplepel ingegeven, dat we bereid moesten zijn tot offers, voor de chr. school en voor de chr. pers. Die twee werden in één adem genoemd.

EN die christelijke pers was in sterke mate het werk van de christelijke onderwijzers. Het waren vaak streekbladen, die een of tweemaal per week verschenen, eenvoudig in opmaak, met veel plaatselijk nieuws, vooral op het gebied van de christelijke activiteiten: zendingsesten, jongelingen- en jongedochtersverenigingen, kiesverenigingen, Patrimonium, zang- en muziekconcurrenten enz. Maar er werd ook politieke voorlichting gegeven, duidelijk, eenvoudig, en — om een moderne term te gebruiken — „ongenuanceerd”. Men noemde een koge nog een koge en niet „zeker melkrijk zoogdier”. Als u begrijpt, wat we bedoelen. Tot grote ergernis van De Nederlander was die „kleine antirevolutionaire pers” (zo vatte de Nederlander ze geregeld samen) in sterke mate en al weer „ongenuanceerd” Kuyperiaans, in tegenstelling soms met De Rotterdammer. Dat Talma in Tietjerksteradeel Troelstra versloeg, was in niet geringe mate te danken aan het weekblad De Vrije Fries, weekblad voor het Kamerdistrict, en twee onderwijzers, Jan Derks de Vries van Bergum en Atse Bergsma van Suawoude hebben daarbij veel werk verzet. In het district Dokkum verscheen Het Noorden, maar hier had een dominee, ds. W. Diemer van Dokkum jarenlang de leiding. Meester Pollema verzorgde een dergelijk blad in Sneek. En wanneer wij nu even de Zuiderzee oversteken, dan vinden we in Enkhuizen De Vrije Westfries, die behalve in Enkhuizen vooral in Andijk en Opperdoes werd gelezen.

Het geslacht Roosjen, ook weer een onderwijzersgeslacht, verzorgde vanuit Aalsmeer de Nieuwe Meerbode. En die bestaat nog door alle stormen heen, nu onder leiding van mr. A. B. Roosjen. Het Westland had ook zijn eigen orgaan evenals de Graafschap. En het is maar een greep! In de provincie Groningen nam de familie Haas het initiatief tot oprichting van een A.R.-dagblad, De Nieuwe Provinciale Groninger Courant.

Er kwamen méér dagbladen. Het Friesch Dagblad heeft in de beginperiode onder leiding gestaan van een man uit het onderwijs, nl. de heer J. van der Molen, de vader van Prof. Gez. van der Molen. Later kreeg de zeer

Pers en papier blijven gelijk... maar op de inhoud komt het aan.

begaafde journalist P. Brouwer de leiding, ook weer een man van het onderwijs. Hij had al de leiding gehad van Onze Courant in Zwolle. Arnhem had ook zijn eigen christelijk dagblad, en in Zeeland gaf De Zeeuw onder leiding van Zuidema geen onzeker geluid.

We mogen dan op persgebied geen slagschepen hebben, schreef Kuyper eens, maar we hebben een vloot van torpedoboten. Diemer startte met De Rotterdammer en zijn bedrijf groeide zelfs min of meer uit tot een concern.

EN bovenal was er natuurlijk De Standaard, verreweg het meest gezaghebbend, maar soms met een bijna onbegrijpelijk klein aantal abonnees. In vele dorpen was het slechts het blad van de dominee en de meester, die samen een abonnement hadden. Onze meester las er ons in de hoogste klas geregeld uit voor. Dat dit allemaal kon, was een gevolg van het feit, dat de mensen in hun denken en praktijk de christelijke krant altijd weer op één lijn zetten met de christelijke school. Er werd zondags in de kerk in het „lange gebed” gebeden voor de christelijke school. En ook voor de christelijke pers. Een ouderling, die bij het preeklezen vooring, had zo zijn vaste termen, en vroeg de Here, dat kleine stekje, de christelijke pers, tot wasdom te doen komen, „ondanks de tegenstand van de vijanden en de kleinachten van de broederen”. Dat laatste moest er soms helaas bij. Want sommigen waren ook toen kittelachtig van gehoor en zegden hun abonnement op om een artikel of verslag, dat hun niet aanstond, terwijl ze na het uitzijgen van de mug de vele kemels bleven doorzwelgen, die de zgn. neutrale, en in wesen liberale pers bij hen binnenleidde. Dat is er nog niet helemaal uit, om het zacht te zeggen. Maar in die oude tijden, waar sommigen nu om lachen, was het bij velen toch wel heilige ernst in hun ijver voor het christelijk dagblad. En het is onverstelbaar dat begaafde journalisten als Brouwer en Zuidema, die hun sporen hadden ver-

door

H. Algra

diend, ooit zouden solliciteren naar een goed betaalde betrekking bij de grote liberale of neutrale pers. Zij zouden het als een dagelijkse verloochening van hun beginsel hebben gezien. Net zo min als een christelijk onderwijzer naar de openbare school solliciteerde, omdat hij daar bijna tweemaal zoveel kon verdienen.

WE hebben tegenwoordig veel klachten over en kritiek op de christelijke pers. En de vloot van torpedoboten ligt voor een deel op de bodem en is voorgoed gezonken, en voor een ander deel is zij VERKOCHT, verkocht aan hen, die de christelijke pers gram zijn, maar de lezers uit christelijke kring paaien door mooie verslagen van jubilea en begrafenissen van dominees en andere voorgangers. Maar bij al deze kritiek en klachten past een ernstige vraag. De christelijke school kon het toen uithouden, omdat een brede groep haar DRAGEN wilde, in offervaardigheid en trouw. Nu is dat dragen in bepaalde opzichten niet meer nodig. Het geld komt bijna tot de laatste cent uit de openbare klassen. De christelijke pers kon het toen uithouden, omdat diezelfde brede groep haar DRAGEN wilde, óók in offervaardigheid en trouw. En voor haar gaat, en terecht, de openbare kas niet open. We zullen het samen moeten doen, en anders gaat het niet door. Als de christelijke pers niet in de volle zin onze zaak is, dan is zij niemands zaak, verdwijnt en komt nooit weerom. Wel een aardig onderwerp voor een gespreksgroep.

STALEN bureaus, stoelen, tafels wandstellingen rijwielstandaards Vraagt gratis folder

„MEKA”

Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

Westduitsers morgen ter stembus

HET ANTWOORD OP DE VRAAG, wie de volgende kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland zal worden, wordt morgen gegeven, als men bij onze Oosterburen een nieuwe Bondsdag gaat kiezen. Over de uitslag van die verkiezingen valt geen verstandig woord te zeggen. We zullen ons dan ook niet aan enigerlei voorspelling wagen. Ook is het bijzonder moeilijk, nu al uit te maken, wie kanselier zal worden, als de Christendemocraten de grootste partij blijven. Het zal afhangen van de grootte van die meerderheid en van de mate, waarin men in de CDU en haar Beierse zusterpartij, CSU, overeenstemming kan bereiken over de figuren, die in een coalitiekabinet een plaats kunnen krijgen. Zo is het bekend, dat kanselier Ludwig Erhard de voorkeur geeft aan samenwerking met de Vrije Democraten. De voorzitter van deze groepering, Erich Mende, heeft echter laten weten, niet te zullen meewerken aan de vorming van een kabinet, waarvan Franz Joseph Strauss, de vroegere minister van defensie, deel zal uitmaken. Daar tegenover staat echter, dat de Beierse CSU, waarvan Strauss voorzitter is, een spaak in zo'n coalitiewiel kan steken door te weigeren mee te doen, als de liberalen (zoals de Vrije Democraten gemakshalve worden genoemd) op dit punt hun zin zouden krijgen. En dit zijn dan nog maar enkele van de moeilijkheden, die zich kunnen voordoen.

- *Terugkeer van Erhard ongewis*
- *Coalitie met socialisten?*

VOORSPEL

Wat het kanselierschap betreft zijn de Bondsdagverkiezingen eigenlijk al enkele jaren geleden begonnen. De bejaarde Konrad Adenauer weigerde afscheid als kanselier te nemen, ondanks het feit, dat het hoog tijd begon te worden. De reden van zijn weigering was het feit, dat het zo goed als zeker was, dat de befaamde minister van economische zaken, professor Erhard, hem zou opvolgen. „Der Alte” heeft alles gedaan wat in zijn vermogen lag om zijn partijgenoten en in wezen ook zijn tegenstanders, er van te overtuigen dat het een enorme vergissing zou zijn, als men deze Erhard als kanselier zou accepteren. Nu is het een goed recht van Adenauer, er een bepaalde mening op na te houden. Dit neemt echter niet weg, dat hij de plicht heeft te zwijgen, als die mening slechts door een minderheid van zijn partijgenoten wordt gedeeld.

De grote fout van de oude staatsman is echter geweest, dat hij tot de dag van vandaag zijn mond niet heeft kunnen houden en alles in het werk gesteld heeft, om Erhard als kanselier onmogelijk te maken.

VERDRAG

Adenauer heeft voordat Erhard kanselier werd, nog geprobeerd de houding van de Bondsrepubliek tot Frankrijk „voor altijd” te regelen, zodat de nieuwe kanselier wat zijn Europese politiek betreft aan handen en voeten gebonden zou zijn. Het Frans-Duitse akkoord, dat hij met generaal De Gaulle sloot en waarmee slechts weinigen in de Bondsrepubliek gelukkig waren, was het middel, waarmee Adenauer dit doel wilde bereiken. In plaats van verzoening tussen Duitsers en Fransen te brengen, was het verdrag echter oorzaak van verwijdering tussen beide volken, al voordat Adenauer het kanselierschap aan Erhard had overgedragen.

En nu, na twee en een half jaar, is met grote duidelijkheid aan de dag getreden, hoezeer Erhard gelijk had, toen hij verzet aantekende tegen de bereidheid van Adenauer, het lot van de Bondsrepubliek onvoorwaardelijk aan dat van Frankrijk te verbinden.

VERKILLING

Nadat duidelijk was geworden, dat de Bondsrepubliek Duitsland onder kanselier Erhard zich niet voor het Franse Europese karretje liet spannen, trad er al spoedig een verkilling in in de relaties tussen Parijs en Bonn. Men heeft in de hoogste Franse kringen zelfs geprobeerd een situatie te creëren, waarin Erhard slechts de keus zou hebben tussen capitulatie voor De Gaulle of vervangen te worden als kanselier na een „staatsgreep” door de gaulistische groep binnen zijn eigen partij. Deze opzet slaagde echter niet, omdat Erhard tijdens een redevoering in München verklaarde, dat slechts de meerderheid van de Bondsdag hem als kanselier zou kunnen verwijderen.

In Bonn en in Parijs wist men toen, dat tot de verkiezingen (die nu eindig morgen gehouden zullen worden)

Strauss is een strijdbare figuur. Vandaar dat men een beetje huiverig tegenover hem staat. Het pistool op deze foto kreeg Strauss van politieke vrienden, toen hij onlangs 50 jaar werd. Het is een 18e eeuwse wapen.

niet te ontkomen zou zijn aan het feit, dat Erhard als kanselier het beleid van de coalitie zou bepalen. Temeer daar de kanselier heel duidelijk liet weten, dat niet de partijvoorzitter (Adenauer) maar de door de Bondsdag gekozen kanselier dit beleid bepaalt.

POSITIE

We hebben deze „oude koeien” weer even uit de sloot gehaald om een idee te geven van de positie, welke de Chr. Democratische Unie, waartoe zowel Erhard als Adenauer behoren, bij de verkiezingen van morgen inneemt. Zij biedt het kiezersvolk het beeld van een innerlijk verdeelde partij, waarvan de

Willy Brandt heeft zich geducht geweerd tijdens zijn verkiezingstournee. Hier ziet men hem in München, het domein van ex-minister Strauss. Zal het Brandt lukken, de christendemocraten voorbij te streven?

ene groep zich achter kanselier Erhard en diens internationale politieke opvattingen schaaft en anderen zich onder leiding van Adenauer zich niet ontzien hebben het van de daken te schreeuwen, dat Erhard juist in dat opzicht een grote mislukking is.

Zij geven dan wel de schuld voornamelijk aan de minister van buitenlandse zaken, Gerhard Schoeder, met wien de kanselier zeer nauw heeft samengewerkt. Maar dat maakt in wezen geen verschil, omdat Erhard ook voor het beleid van deze minister verantwoordelijk wordt gesteld.

KANDIDATEN

Het is nu de grote vraag, hoe de Westduitse kiezer over kanselier Erhard denkt. Bij de verkiezingen van van morgen zullen uiteraard ook „regionale” problemen en een persoonlijke voorkeur in de verschillende „Laender” een rol van betekenis spelen. Maar in het algemeen kan toch wel worden gezegd, dat de kanselierskandidaten, meer nog dan de denkbeelden van de partijen welke zij vertegenwoordigen, bij het bepalen van de verkiezingsuitslag de doorslag geven.

Men kan Erhard op tweeërlei wijze beoordelen, nl. met bewondering voor het feit, dat hij staande is gebleven tegenover de minder mooie praktijken van Adenauer en anderen, omdat hij wist voor een goede zaak te vechten. Ook bestaat echter de mogelijkheid, dat „er altijd wel iets blijft hangen”, zelfs als blijkt dat men ten onrechte iets over iemand heeft beweerd.

ONBEHAGEN

Wat dit laatste betreft: reeds tijdens het bewind van Adenauer had de CDU bij de Bondsdagverkiezingen verliezen geleden. Dit jaar is de partij al zestien jaren achtereen aan het bewind. Ook vier jaar geleden, toen de vierde Bondsdag moest worden gekozen, werd rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de tendens om de socialistische eens een kans te geven, veel sterker dan voorheen aan de dag zou treden. Dit is toen slechts ten dele het geval geweest. En hoewel het vrijwel onmogelijk is, het met zekerheid vast te stellen, werd over het algemeen aangenomen, dat het Wirtschaftswunder van (toen nog minister van economische zaken) Erhard de CDU voor een groter terugval heeft behoed.

We zijn nu weer vier jaar verder en het economische wonder van Erhard is al wat meer verbleekt. Het is dan ook geenszins uitgesloten, dat de socialistische zullen profiteren van een algemeen gevoel van onbehagen.

BRANDT

Inhoeverre dit het geval kan zijn, hangt weer af van de vraag, of de vele Duitsers, die geen deel uitmaken van enigerlei partijorganisatie, er zoveel voor zullen voelen, zich te verlaten op een man als Willy Brandt, die bekendheid heeft gekregen als burgemeester van West-Berlijn in de dagen, dat dit stadsdeel nog grote internationale politieke betekenis had. In die periode was de socialistische partij (SPD) blij met deze figuur, die in het centrum van de belangstelling stond, omdat hij als het ware een „rots in de branding” was. Bovendien beschikte hij over een zekere charme, waarmee hij veler sympathie wist te verwerven. Men verwachtte iets van Willy Brandt (wiens werkelijke naam Herbert Frahm is). Bij de verkiezingen van 1961 had hij tegenover Adenauer en Erhard echter geen schijn van kans.

Erhard tijdens de verkiezingscampagne. Is hij er in geslaagd er de kiezers van te overtuigen, dat ze beter niet met Willy Brandt in zee kunnen gaan?

DE SPD

Sindsdien is er verandering gekomen in de positie van Brandt. West-Berlijn is niet meer wat het geweest is. En Willy Brandt blijkt ook geen wonderen te kunnen verrichten. Als men daar ergens van overtuigd is, dan is het wel in de SPD zelf, waar men met Brandt min of meer „opgescheept” zit. Men heeft hem dit jaar opnieuw als kanselierskandidaat geaccepteerd, maar bijzonder enthousiast is dat niet in zijn werk gegaan. De werkelijke leiders van de SPD zijn de vroegere communist Herbert Wehner, de partijtheoreticus, en Fritz Erler, deskundige voor buitenlandse aangelegenheden en naar het oordeel van velen beter geschikt voor het kanselierschap dan Brandt.

TYPERING

Erhard heeft van deze zwakke plek in de socialistische gelederen gebruik gemaakt, toen hij op het partijcongres van de christendemocraten verklaarde, waarom hij weigerde met Brandt voor de tv te debatteren. Deze verklaring kwam hierop neer dat het voor hem even grote onzin zou zijn, met Brandt over economische vraagstukken te gaan debatteren, als wanneer hij (Erhard) met een geleerde zou gaan discussiëren over problemen, die verband houden met de kernenergie. Of het zo erg is als Erhard het met deze vergelijking doet voorkomen, weten we niet.

Een feit is evenwel dat Brandt het nu niet bepaald als kanselierskandidaat moet hebben van de grote ervaring, die hij als veelzijdig staatsman heeft opgedaan, juist ook op het terrein, dat Erhard zo meesterlijk beheerst.

DUIDELIJK

Slaagt Erhard er in, een duidelijke overwinning te boeken, Jan is het vrijwel zeker, dat hij ook na de verkiezingen van morgen als kanselier zal optreden. De aanhangers van Adenauer en Strauss zullen ook dan nog wel beweren, dat dit succes aan hun optreden te danken is geweest en niet aan dat van Erhard. Een moeilijkheid blijft dan nog, wat men met Strauss aan moet, maar daar heeft iedere CDU-kanselier mee te kampen, die opnieuw met de liberalen wil samenwerken.

Eenvoudig zal de kabinetsformatie dan niet zijn, maar er is reden om aan te nemen, dat de voorzitter van de Beierse CSU zich met een andere dan een ministerspost tevreden zal moeten stellen, als president Heinrich Lübke besluit, Erhard als kanselier voor te dragen.

POGING

De mogelijkheid blijft echter bestaan, dat de tegen Erhard gerichte krachten in dit geval zullen proberen, naar samenwerking met de socialistische in plaats van de liberalen te streven. De socialistische zijn zo verstandig geweest, zich niet definitief over de figuur van Strauss uit te laten. Bovendien heeft het er veel van weg, dat de socialistische na zestien jaren in de oppositie te hebben verkeerd, dolgraag mee willen regeren. Voorts heeft Erhard nog on-

• *Vervolg op pag. 5*

EEN organisatie van jonge mensen zal er steeds behoefte aan hebben de leden nieuw en ander werkmateriaal aan te bieden. Dat geldt ook voor een politieke jeugdorganisatie. De ARJOS heeft daar oog voor en daarom is er een nieuwe uitgave tot stand gekomen, die de naam „10 P.K.” meekreeg. Een enigszins vreemde titel op het eerste gezicht. In het voorwoord wordt hierover het volgende gezegd: „De titel is er het bewijs van dat wij zo langzamerhand in een specifiek technisch tijdperk terecht komen. Voor velen heeft ook de politiek iets technisch gekregen. Iets voor vakmensen! Wij hopen dat het materiaal in deze uitgave bijeengebracht u opnieuw duidelijk maakt dat politiek direkt betrekking heeft op mens en samenleving. Een paardekracht is een werkeenheid, een maatstaf voor arbeidsvermogen. De goede verstaander begrijpt, dat wij met „10 P.K.” bedoelen u een werkeenheid te geven. Van uw arbeidsvermogen hangt het echter af of er iets mee gebeurt”.

Variatie

Het werkmateriaal bestrijkt zeer uiteenlopende onderwerpen.

Behandeld worden achtereenvolgens: **De ontwikkeling van de Europese integratie; Internationale Christen Democratische samenwerking; Dekolonisatie; Dialoog met het communisme; Pacifisme; Landbouwpolitiek; De algemene bijstandswet; Echtscheidingsvraagstuk; De rechtsverhoudingen in de onderneming; Christen Democratische samenwerking in Nederland.**

Het aantal pagina's is per verhaal variërend van vier (Algemene bijstandswet) tot acht (De ontwikkeling van de Europese integratie; Dialoog met het Communisme; Pacifisme).

Overeenkomsten en verschillen

De bundel is losbladig en geperforeerd uitgegeven.

Het formaat (16,5 cm. bij 21,5 cm.) stemt overeen met dat van „Kleur bekennen”.

Bewust werd dit formaat gekozen. Het is n.l. handelsformaat. De Arjos-leden en de anderen, die prijsstellen op het bezit van deze uitgave, kunnen

in iedere kantoorboekhandel een gewone ringband kopen.

De 65 pagina's, die deze uitgave telt kunnen echter ook in de ringband van „Kleur bekennen” worden gevoegd. De prijs bedraagt f 2,— per exemplaar.

Er is dus veel waarin „10 P.K.” overeenstemt met „Kleur bekennen”. Dat geldt ook voor de opzet. In beide uitgaven zijn het geen afgewerkte verhalen. De gebruikers moeten die verhalen zelf aanvullen, maar ze prikkelen tot studie. De inhoud is echter geheel anders.

„Kleur bekennen” is de eerste losbladige uitgave van de Arjos. Daarin wordt het Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program in 25 afgeronde verhalen behandeld. Het is een bundel die de moeite waard blijft, omdat er als het ware een korte toelichting op het Program van de Partij wordt gegeven.

Hierbij is niet geschroomd enige afstand te nemen indien dat gewenst bleek. Deze uitgave kan ook nu nog worden besteld. De prijs bedraagt f 4,—, voor niet ARJOS-leden. Voor ARJOS-leden bedraagt de prijs f 2,75.

Bij „10 P.K.” is naar afwisseling gestreefd. Dat blijkt reeds uit de inhouds-

TIEN P.K.

opgave. Drie onderwerpen bestrijken de internationale politiek, vier de nationale politiek, de drie resterende onderwerpen hebben duidelijk nationale en duidelijke internationale aspecten.

In het voorwoord wordt dan ook gezegd „Bij de klubs bleek er behoefte te bestaan aan studie-materiaal over een aantal onderwerpen, die in deze tijd in het centrum van de belangstelling staan, die een zekere mate van aktualiteit bezitten.”

Welnu, de uitgave is een poging om in die behoefte te voorzien.

De inhoud

De vormgeving is aardig, de prijs is niet onredelijk, de gekozen onderwerpen zijn afwisselend, maar hoe staat het met de inhoud van de afzonderlijke verhalen?

Wij zullen trachten u een indruk te geven.

„De ontwikkeling van de Europese integratie”. Inderdaad wordt de gehele ontwikkeling geschetst. Via de Raad van Europa komen we terecht bij het Plan-Schumann, de Europese Defensie Gemeenschap en de EEG. Daarna komt het „Europa van 6 of 7” aan bod. Vervolgens worden de plannen van De Gaulle, het Frans-Duitse verdrag en de initiatieven van wijlen president Kennedy belicht. In de slotparagraaf „Perspektieven?” wordt gewezen op de noodzaak van een Europese parlementaire democratie.

Internationale Christen-Democratische samenwerking. Aan de orde komt de noodzaak van contact met geestverwanten. Enkele voorbeelden van christen-democratische partijen worden gegeven om aan te tonen dat het woord christen-democratisch in het buitenland vaak een andere betekenis heeft. Verder wordt aangegeven waarom wij contacten moeten leggen met anderen en wat daarbij onze taak is.

Dekolonisatie. Allereerst een verklaring van het woord en daarna een overzicht van de historische ontwikkeling. Met name komt de gang van zaken na 1945 aan de orde.

Dialoog met het communisme. Is knap van opzet. In acht pagina's wordt getracht de kernpunten van de kommunistische leer in eenvoudige woorden samen te vatten. Ook de ontwikkelingen in het Russische en Chinese communisme komen aan de orde.

Pacifisme behandelt het volstrekte pacifisme en het atoompacifisme. Het laatste punt wordt verder uitgewerkt, waarbij de eenzijdige ontwapening en de consequenties daarvan ook aan de orde komen.

Landbouwpolitiek geeft een inzicht in het landbouwvraagstuk. Natuurlijk komt ook het landbouwschap aan de

orde; de overheid en de landbouw; de structuurpolitiek; de markt- en prijs-politiek om tenslotte terecht te komen bij de Europese landbouw.

De algemene bijstandswet schetst de ontwikkelingsgang in de laatste eeuw. Tevens wordt een vergelijking getrokken tussen A.B.W. en Armenwet. In de laatste paragraaf wordt het karakter van de wet gekenschetst.

Het echtscheidingsvraagstuk oriënteert eerst omtrent het probleem. Na de situatie in het verleden geschetst te hebben wordt de huidige toestand weergegeven. Hierna komen de voorgestelde oplossingen ter sprake. In 't kort wordt aangegeven wat de Bijbel ons op dit punt te zeggen heeft. In de beide laatste paragrafen wordt belicht wat de eis van christelijke politiek is, terwijl wordt nagegaan of „onherstelbare tweespalt” een echtscheidingsgrond kan zijn.

De rechtsverhoudingen in de onderneming biedt een inzicht in het wezen van de onderneming. Paragrafen: Eigendom en gezag; Bijbelse norm en rechtsregels; de mensen en de ondernemingen waar het om gaat; de huidige situatie; wat moet er gebeuren?; het gaat om de samenleving.

Het laatste verhaal gaat over de **Christen Democratische samenwerking in Nederland.** Aan de orde komt: Wat is een christen-democraat? Hoe kunnen we samenwerken? Noodzaak en mogelijkheid. Hersenschim of werkelijkheid? Taak nu?

Tenslotte

Wij hopen dat u een indruk hebt gekregen van vorm en inhoud van deze uitgave. Zij bevat waardevol studie-materiaal. Bij ieder verhaal is een beknopte literatuurlijst gevoegd. Ook worden er telkens een aantal discussiepunten gegeven. Wie zich in actuele politieke vragen wil verdiepen, die kan dit materiaal als uitgangspunt gebruiken.

Corporaal

• Vervolg van pag. 4

langs verklaard, niets te voelen voor een samengaan met de socialisten. Dat zou hij slechts willen in geval van een oorlog of een nationale noodtoestand, maar niet in de huidige normale omstandigheden.

Vooraf wanneer de CDU en de CSU samen slechts een kleine voorsprong op de socialisten behouden, zullen deze feiten wellicht een belangrijke rol spelen in de overwegingen van president Lubke.

KEUS

Blijft de kans op een socialistische overwinning. Een absolute meerderheid voor de SPD ligt niet in de lijn der verwachtingen. Het is echter niet uitgesloten, dat zij als de grootste partij in de Bondsrepubliek uit de strijd tevoorschijn treedt. Het ligt dan voor de hand, dat president Lubke in overleg met de socialistische partijleiders, maar ook met de vertegenwoordigers van de andere partijen, een socialist als kanselier aan de Bondsdag voordraagt.

Volgens een uitspraak van Adenauer is de president niet gebonden aan een bepaalde leidende figuur. Hij bedoelde daarmee Erhard, in het geval de CDU/CSU voor het kanselierschap in aanmerking zou komen. Het kan ook gelden voor de leidende figuur van de SPD.

NIET EENVOUDIG

Wordt de SPD de grootste partij, dan komt een samengaan met de liberalen

niet in aanmerking — als we tenminste Brandt op zijn woord mogen geloven. Tevoren hadden de liberalen op hun partijcongres te Essen als enige mogelijkheid een samengaan met de christen-democraten geaccepteerd. Het is echter de vraag, of de socialisten en de huidige CDU/CSU-voorzitters van een coalitie met de SPD het zo gemakkelijk over de voorwaarden van samenwerking eens zullen worden. Als het er op aankomt staan de opvattingen van de socialisten dichter bij die van Erhard dan bij die van Adenauer en Strauss, als het gaat om de toekomst van Europa en van de westerlijke wereld.

AFWEGEN

Men ziet het: er is een scala van mogelijkheden. Zelfs al weet Erhard de positie van zijn partij te handhaven, dan is het geenszins zeker, dat hij als kanselier zal terugkeren. Dit zal afhangen van allerlei factoren, die hier genoemd zijn en welke president Lubke terdege zal overwegen, voordat hij zijn voordracht doet aan de Bondsdag. Het is een publiek geheim, dat Lubke veel voelt voor een grote coalitie, het liefst een nationaal kabinet. Dit laatste zal wel een vrome wens blijven. Maar een samengaan van christendemocraten en socialisten zou te verwezenlijken zijn. Erhard zou er dan niet aan te pas komen.

db.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) TELEFOON 08859 - 605

Fabriek van GEPREFABRICEEERDE HOUTEN GEBOUWEN, HOUTEN WONINGEN, DIRECTIEKETTEN, BARAKKEN, GARAGES, VAKANTIEHUISJES enz. Speciaal voor de LANDBOUW: KIPPENHOKKEN, VELDSCHUREN, LOODSEN etc.

EXPORT: BELGIË, DUITSLAND, ETC.

Prins N.V. - Dokkum

(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

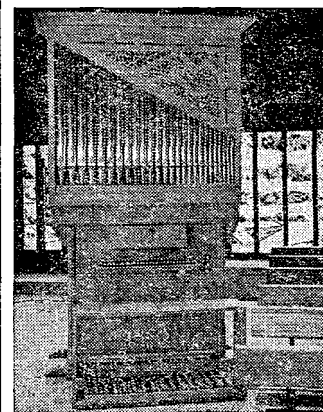
- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
  - KOUDGEWALSTE PROFIELEN
  - GEPROFILEERDE BUIZEN
  - GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN
- Telefoon 05190 - 2043

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk snel en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
Drift 13/tel. 030 - 11811/utrecht

ECHTE KERKORGELS

ook voor
kleine kerken

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**

Apeldoorn
Telefoon 05760-17582

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP & VRIJLAND

's-Gravensande - Telefoon 01748 - 2245 * - Postbus 30

ZEELAND BEDWINGT ZIJN BARRE

OP de loodzware deuren van het provinciale griffie-gebouw te Middelburg zijn twee bronzen knoppen bevestigd. Daar moet de bezoeker de deur mee open duwen als hij het gebouw betreedt of weer wil verlaten. Een zwaar karwei. Op de ene knop staat gebeiteld „Luctor et” en op de andere „emergo”: Ik worstel en ontkom. De Zeeuwse wapenspreuk is niet alleen op die bezoeker van toepassing, maar gaat nog steeds op voor heel deze provincie. Of het nu oorlogsgeweld en watersnood betreft dan wel het zich aanpassen aan een bijna gigantische openlegging van dit gewest in het kader van de Delta-werken, Zeeland ondergaat de veranderingen niet passief, het worstelt mee door de moeilijkheden, die elke ingrijpende wijziging van het bestaande nu eenmaal met zich brengt. Zeeland ontkomt, dat wil zeggen: het komt weer tevoorschijn en past zich aan. Iedere Zeeuw verwerkt dit op zijn eigen wijze. Want er is niet de Zeeuw. Er zijn vele Zeeuwen. Die van Walcheren zijn weer anders dan de Bevelanders of de bewoners van Zeeuws-Vlaanderen.

De Zeeuwen knappen het als het even kan zelf op. Dat bewijst de brug over de Oosterschelde, die daar niet door Rijkswaterstaat gebouwd wordt maar door de (eigen) N.V. Provinciale Zeeuwse Brugmaatschappij. Dat wordt ook aangetoond door een stad als Vlissingen dat grote plannen heeft met de Sloehaven. Toch is het niet zo dat men zich in een bekrompen zelfdoeners-houding isoleert. De Zeeuwen laten hun „karwei” graag aan anderen zien en zij ontvangen die anderen daar ook gastvrij.

Gasten en gastheren

Daarvan kunnen de A.R. Eerste en Tweede Kamerfracties meepraten. Op 9 en 10 september j.l. waren zij de gast van het A.R. Provinciaal Comité Zeeland. In zekere zin nodigde zijn voorzitter, de heer Van Bennekom ook zichzelf uit. Hij heeft zich echter met flair van zijn dubbelpositie van gastheer en gast gekwetend.

De overige gastheren-begeleiders, de heer Geuze (lid van het Centraal Comité), de heer Meulbroek (de nieuwe secretaris van het Provinciaal Comité) en de eveneens zeer actieve heer Huson hebben hun gasten een onvergetelijke eerste excursie-dag bezorgd. De gasten hadden dat blijkbaar al verwacht, want op enkele wettige uitzonderingen na waren beide fracties voltallig naar Zeeland gereisd. Slechts de heren H. Algra (wegens ziekte van zijn broer A. Algra), de Gaay Fortman (V.U.-bezigheden) prof. Versteeg en Meulink (die als Gedeputeerde van Overijssel de ontvangst van prinses Beatrix en de heer Von Amsberg in Zwolle moest bijwonen) lieten node verstek gaan. De eerste dag van het bezoek was aan Walcheren en Noord-Beveland gewijd, de tweede in hoofdzaak aan Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland.

Bijna in Zierikzee

Die eerste dag dan. Bijna was de groep ook op Schouwen-Duiveland geweest. Dat zat 'em in de brug, die bijna klaar is. De brug over de Oosterschelde. Als een sierlijke reuzenrups lag dit kunstwerk te pronken in de zon. Een parlementaire missie kan het natuurlijk bij een weliswaar artistiek, doch passieve waarneming niet laten. Zij moest er meer van weten. Na een toelichting (aan de hand van kaarten en koffie) in de „showroom” op het werkterrein bij de Veerhaven te Kats, wisten wij er „alles” van. Ir. De Beijl, hoofdingenieur-directeur van de Zeeuwse provinciale waterstaat en tevens één der directeuren van de voormelde Brugmaatschappij legde het uit.

Juist door de opzettelijke versimpeling van de moeilijkheden waarmee men bij de bouw van zo'n brug te ma-

Een praatje in het „hoofdkwartier” van de Prov. Zeeuwse Brugmaatschappij. V.l.n.r. G. A. Kieft, prof. dr. J. Zijlstra, ir. W. de Beyl (hoofdingenieur-directeur prov. waterstaat), A. Meulbroek (secr. A.R. Prov. Comité Zeeland) en B. Roolwink.

„Luctor et emergo” een zinvolle spreuk

ken krijgt, springen de prestaties het duidelijkst naar voren. De heer De Beijl verstond die kunst.....! Zoals ook de buschauffeur, die het gezelschap vervolgens de brug opreed zijn vak beheerste. Want gelooft u maar dat het keren van een bus op een in aanbouw zijnde brugdek geen kleinigheid is. Dat keren geschiedde onder de rook van Zierikzee. De brug over de Oosterschelde is in december klaar, een hele tijd eerder dan men verwachtte. Dan is een belangrijke schakel in de keten van oeververbindingen tussen de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden gereed gekomen. De rijafstand van Rotterdam naar Middelburg is dan van 142 tot 90 km verkort. De circa 80 miljoen gulden, die de brug kost, zullen door middel van tolgeden weer teruggehaald worden. Een besparing van 52 km is wel een paar dubbeltjes waard.

Twee zustersteden

Via de wegen van Noord-Beveland, omzoomd door oogstende Zeeuwen, koerste het gezelschap naar Middelburg, waar op het indrukwekkende Abdijplein gestopt werd. De restauratie van Zeelands beroemdste gebouwencomplex heeft er een (voorlopig?) einde genomen. De Kamerleden vernamen er van Commissaris Van Aartsen en de leden van Gedeputeerde Staten wat Zeeland verder van plan is. Wij zullen daarover hier geen verdere ophel maken, want dat lag kennelijk niet in de bedoeling. Het gezelschap verbleef daarna in Middelburg en wel in een evenzeer historisch gebouw: het stadhuis. Een gastvrij College van B. en W. ontving zijn gasten royaal en openhartig, de journalisten inclusief. De collegekamer was in een kaartenzaal getransformeerd.

Tijdens de causerie van ir. de Beyl. Links vooraan de heer W. Huson, één onzer Zeeuwse gastheren, rechts mej. mr. Rutgers.

Daar legde burgemeester DRIJBER de strategie van zijn stadsbestuur op tafel. De wethouders HOEK (A.R.) en BAARS (C.H.) secondeerden daarbij hun eerste burger. Waar wil Middelburg heen? Naar het Sloe, daar kan geen twijfel over bestaan. De stad dringt over het kanaal en de spoorlijn heen naar het zuiden op. Daar vindt de ontmoeting plaats met de zusterstad Vlissingen. Beide steden willen daar het gebied ontwikkelen, maar of de twee zusters het even graag SAMEN willen doen, is nog een open vraag. In Vlissingen hoorden wij over dat samengaan minder dan in Middelburg. Maar zo iets komt ook in de beste families, pardon, politieke partijen voor.....!

Middelburg hoopt op verfijningen en infra-structuur subsidies om industrievestigingen beter mogelijk te maken en om wegen naar de Sloehaven aan te kunnen leggen. Op dit punt ontspan zich een aardige discussie met de gasten, waaraan prof. Zijlstra en de heren Schakel en Kieft deelnamen.

Na de Sloehaven

Een blik in de grote ontvangstzaal van het Middelburgse stadhuis besloot het bezoek aan Zeelands hoofdstad. Snel werd naar Vlissingen gereden waar burgemeester mr. Kolff ook bereid was tot het verstrekken van alle gewenste inlichtingen. Zijn stadhuis is een gloednieuw en peperduur gebouw, dat het bekijken waard is.

Ook de uitbreidingsplannen van Vlissingen kwamen ter sprake. Twee punten springen daarbij naar voren: de Sloehaven en het lot van de gemeente Oost- en West Souburg. In feite zijn zij

Een A.R.-delegatie bracht nu een bezoek aan de provincie Zeeland

al een onderdeel van Vlissingen zeiden de Vlissingers van de beide Souburgen. De heer Huson, die daarna, toen wij door zijn woonplaats kruisten, als gastheer en microfoon-spreker voorin de bus had plaatsgenomen, praatte er — om het zo eens te zeggen — wat genuanceerder over. Over de beide Souburgen zullen regering en parlement t.z.t.

een beslissing moeten nemen, waar in die hoek van Walcheren nu al met grote spanning op gewacht wordt, dat is wel gebleken.

Partij in actie

De avond van de eerste bezoekdag had een meer „partijdig” karakter. In hotel „Britannia” te Vlissingen was een bijeenkomst door het provinciaal comité belegd waar tientallen Zeeuwen uit alle delen van hun gewest samen kwamen om de parlementariërs te ontmoeten. Voorzitter Van Bennekom wakte de aanwezigen terecht op om van hun hart geen moordkuil te maken en om vrijuit te spreken. Alles wat men de gekozenen op het hart wilde binden kon er nu uit.

Merkte partijvoorzitter dr. Berghuis, op dat men vooral als volksvertegenwoordigers naar Zeeland was gekomen, de heer Roolwink haakte daarop in door te herinneren aan de bekende band tussen „kiezer en gekozene”, waarop de secretaris van het Centraal Comité aansloot met het uitspreken van de hoop dat uit dit samenzijn ook een stimulans voor de komende stembus(sten)strijd zou voortkomen.

De eigenlijke discussie werd fris van de lever geopend door de heren Franke en Zegers, burgemeester Smit, alsmede de heren De Kraker en Balkenende (sr.). De gemeentelijke herindelings, een christelijke h.b.s. voor Zeeuws-Vlaanderen en de positie van de agrarische middenstand ten opzichte van de coöperaties werden daarbij ten tonele gevoerd. Na-

tuurling na van r mee wa ar pen da ar de hoopl west, t b ben ge o Kamer m

ERE

mr.R.

C.

werd ers oriëntis kring, wa die dus m land mee middebr ander tati res te lng aan eenw dere tuen

De te d

was ven

aan Ze VI

van oud,

kend gis.

(het va h

de reishe

eens zo ge

gespeet e

lid uitws

zich m ac

te Deng

Residehet

met zibbl

regering w

mag dan e

Nederlvo

lutionar

vingen ber

sioen d ni

schrift zij

bezoek ter

lei

waarin

ERES

egatie

en

le

Zland

rijen ook de gasten daar-
van mening blijkt. Waar-
: waar willen onderstre-
: dat andere Zeeuwen dan
hooplaatsen in dit ge-
t, het bezoek gebruik heb-
get om hun visie aan de
men mee te geven. En zo

EREISVERSLAG

door

mr. R. van der Sluis

en

C. Boertien

derste dag van deze
intis besloten in eigen
ig. was een dag geweest
dus maakte hoezeer Zee-
d heen bezig is om door
de bruggen, dammen en
eraties de water-barriè-
te lingen, doch ook werkt
eenwe toekomst op an-
e ten des levens.

De tweede dag

de dag van het bezoek
: een groot stuk gewijd
Zee Vlaanderen, een deel
and, dat bij velen onbe-
d gis. Zó onbekend zelfs
t v hoorder we tijdens
reis het schijnt zich niet
s zo geleden te hebben af-
peet een gemeenteraads-
uit wvs Vlaanderen, dat
i m adres tot de regering
Den g wendde, vanuit de
ide het advies kreeg zich
z probleem tot zijn eigen
erit wenden! Maar men
g d m een grensstreek van
ler wonen, de Anti-Revo-
on tienden die er ons ont-
gen ben een toekomstvi-
en d niet om liegt: een ge-
riff zij speciaal voor het
oek den klaargemaakt en
rin lei gegevens over deze
dst waren opgenomen ein-
t m zelfbewuste woorden:
eu w Vlaanderen blijft een
dge van Nederland maar
n HET CENTRUM VAN
RO Dat ze in Zeeuws
and niet alleen van forse
orde ouden maar daaraan
het spoor van een Rotter-
as ook daden voegen
ek jk toen we verschil-

Op de trap van het nieuwe Vlissingse stadhuis. Het is of oud-minister Zijlstra en de heer Tjalma de 6 miljoen gulden, die dit gebouw kostte, nog eens natellen. Verder v.l.n.r. de heren Van den Bos (lid G.S.), dr. Boertien, D. Geuze (lid C.C.), een journalist, A. A. van Eeten, mr. W. R. van der Sluis (secr. A.R.). Op de achtergrond v.l.n.r. mr. W. Aantjes, G. A. Kieft, M. W. Schakel, dr. Geelkerken, Tj. Walburg en drs. J. Boersma.

lende ontwikkelingen met eigen ogen ging aanschouwen. In de bus voorgelicht door de heer J. W. Scheele, rijkslandbouwconsulent (hulde voor zijn uitvoerige informatie!) en door de heer F. de Koeijer, wethouder van Zaamslag, trok het gezelschap over het kanaal Gent—Terneuzen. Zoals op zoveel punten in Zeeland, was men ook hier druk bezig met een grote verbetering: de verbreding van het kanaal tot 75 meter. Het kanaal zal daardoor bevaarbaar worden voor schepen tot 50.000 ton.

Axel

Burgemeester N. K. van Dijke heette ons in zijn gemeente Axel om kwart over tien welkom en herinnerde er aan dat zijn gemeente reeds meer dan 750 jaar geleden stadsrechten heeft verkregen. Het is de eerste stad die door Maurits op de Spanjaarden werd overver. Maar niet alleen het verleden kreeg de aandacht. In deze gemeente, die er welverand uit ziet, denkt men vóór vooruit, ook in verband met de samenwerking met Terneuzen. De vlucht van de Axelse gedachten gaat zó hoog, dat men er zelfs de plannen van een vaste oeververbinding tussen Engeland en het vasteland van Europa in verdisconteert. Het is nogal gebruikelijk, dat een burgemeester uitvoerig uit de doeken doet wat zijn gemeente aan cultureels te bieden heeft. De Axelse burgervader was op dat punt niet uitvoerig, hij behoeft dat ook niet te zijn omdat tijdens de ontvangst enkele malen het klokkenspel helder bewees dat er muziek in Axel zit.

Terneuzen groeit

In Terneuzen, dat wij onder politie-escorte binnenreden, was het burgemeester Rijpstra die op boeiende manier ons uit de doeken deed welke plannen Terneuzen voor de toekomst heeft en welke idealen reeds zijn verwerkt. Een van de kaarten die men ons toonde droeg het jaartal 2000! Ook hier is er dus de duidelijke wil om aan de toekomst te bouwen. Het is spectaculair wat men in Terneuzen aan het verwelkomen is. Op grote schaal wordt industrie aangetrokken (namen noem ik niet, omdat u de indruk zou kunnen krijgen dat ik propaganda zou maken),

maar wel kan ik zeggen dat één industrie die zich op grond van de activiteit van Terneuzen daar vestigde, nu al meer dan 800 werknemers heeft, terwijl een andere industrie investeringsplannen heeft (gedeeltelijk al verwelkomt) die uiteindelijk niet ver van een miljard gulden afliggen! Geen wonder dat vanuit de groep de opmerking werd gehoord, dat het een voorrecht moet zijn in zó'n gemeente aan de ontwikkeling te mogen werken. Ir. Dees, directeur van Gemeentewerken, die ons eveneens over de ontwikkelingen inlichtte, is één van die bevoorrechten.

Oesters en mosselen

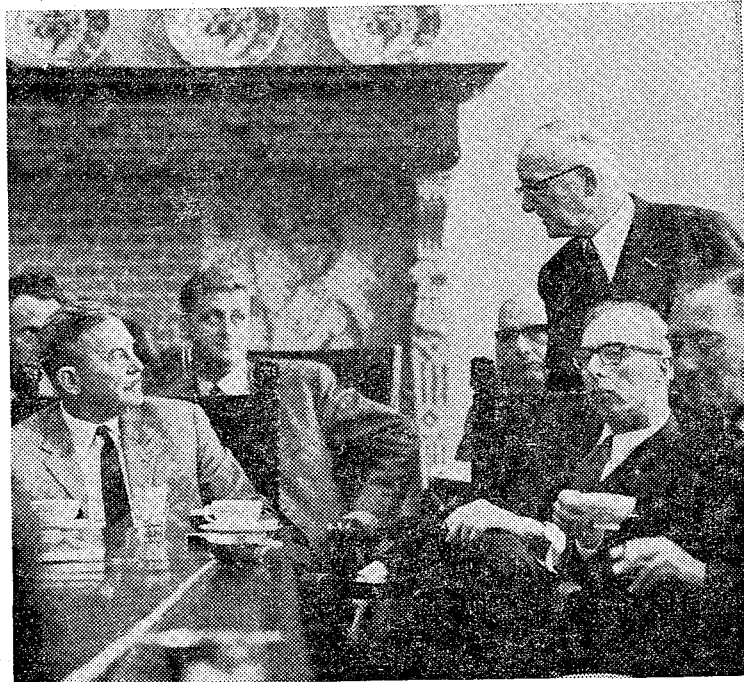
Oesters en mosselen zijn problemen, waarmede men niet in Zeeuws Vlaanderen maar wel in Yerseke te maken heeft. Als we dat al niet wisten (in het algemeen wist natuurlijk de groep al wel waar de schoen wrong) dan wist burgemeester A. C. Willemsen (sinds kort „waarnemend“ in verband met zijn pensionering) ons wel op overtuigende wijze en met grote kennis van zaken met het probleem te confronteren. Hij werd daarbij van harte ondersteund door enkele oesterkwekers die aan de bespreking met de gemeenteraad van Yerseke deelnamen. Door de Deltawerken is de oestercultuur ten dode opgeschreven en dreigt ook, op wat langere termijn, de mosselvisserij te verdwijnen, twee kurken waarop de economie dreef. Uitvoerig werd gesproken over de op stapel staande wettelijke regeling omtrent de schadevergoeding, terwijl ook aandacht werd besteed aan de nieuwe bestaansmogelijkheden die sommige inwoners van Yerseke zich hebben verschaft: de cultuur van champignons en het mesten van kuikens. Wij brachten aan bedrijven die zich met deze nieuwe zaken bezig houden een bezoek en het bleek ons duidelijk, dat de ondernemingsgeest van degenen die vroeger oesterkwekers waren ook in de nieuwe branches bestlist niet is gedoofd.

Het lijkt me toe dat het bezoek aan Zeeland van bijzonder veel nut is geweest omdat we niet alleen met problemen zijn geconfronteerd, maar ook heel duidelijk met de wil, om die problemen tot een harmonieuze oplossing te brengen. Sterk kregen wij de indruk dat de uitdaging die aan Zeeland wordt gesteld overall wordt onderkend en aanvaard.

Een oud-minister ziet de oogst van zijn werk.

DE rit naar het Sloe-havengebied bij Vlissingen was voor alle deelnemers een interessante tocht. Dit door indijking verkregen industrie- en haverterrein is 600 ha. groot en men heeft er de beschikking over diep vaarwater. In het bijzonder was deze rit een genoegen voor prof. dr. Zijlstra, die daar zijn werk als minister nu eens in ogenschouw kon nemen. Als bewindsman van Economische Zaken heeft hij destijds ondubbelzinnig zijn steun gegeven om tot deze ontwikkeling te komen.

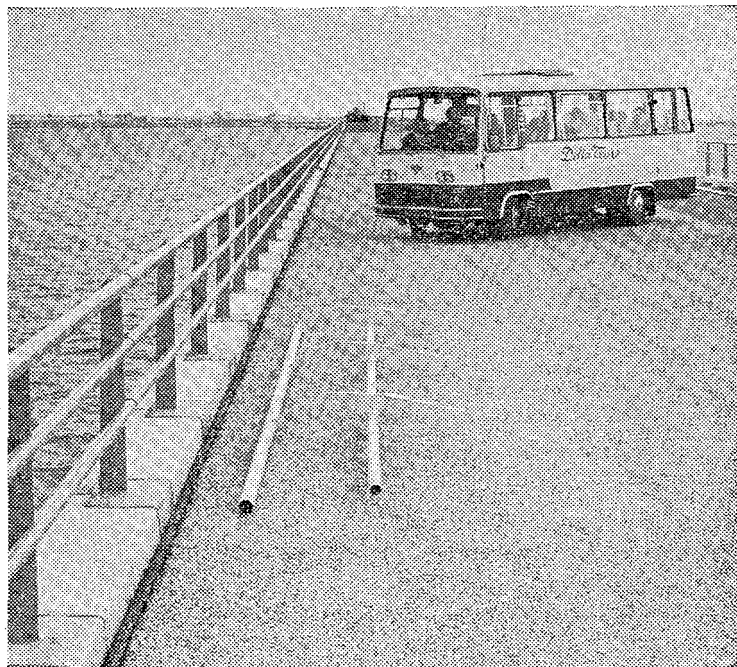
Als minister van Financiën heeft hij vervolgens blijmoedig de financiële consequenties van die eigen arbeid en van het werk van zijn opvolger aan Economische Zaken, drs. De Pous, aanvaard. Beide bewindslieden mogen het zich tot een eer rekenen veel aan de ontwikkeling van dit Vlissingen-Oost te hebben bijgedragen. Misschien zou een nieuwe, meer originele, naam voor dat gebied (Zijlpous of Pouszijl) wel op zijn plaats zijn. Maar daar dringen wij uit bescheidenheid natuurlijk niet verder op aan...!

Voorlichting in het Middelburgse Stadhuis. Wethouder Hoek (A.R.) licht een paar financiële problemen toe.

De commissaris en de brug

MIDDELBURG worstelt — net als elke gemeente — met een aantal problemen. Eén daarvan is de brug (voor het station) die toegang geeft tot de stad. Indien daar schepen moeten passeren, wat dikwijls voorkomt, is het verkeersleed heel spoedig niet meer te overzien. Dat ondervond ook de nieuwe commissaris der Koningin, mr. J. van Aartsen, toen deze op een ochtend even naar Goes wilde. Deze hoogste Zeeuwse autoriteit kwam er eenvoudig niet doorheen en moest onverrichterzake naar de abdijgebouwen terugkeren. Dit voorval vertelde burgemeester Drijber van Middelburg aan de A.R. Kamerleden, die door hem donderdag 9 september j.l. in het prachtige stadhuis werden ontvangen. Een scheut humor en ook wat leedvermaak klonken door de woorden van de burgemeester heen, toen hij dit verhaaltje besloot met de woorden: "eigenlijk is het een beetje jammer dat dit de heer Van Aartsen niet een jaar eerder overkomen is; hij was toen namelijk nog minister van Verkeer en Waterstaat...!"

Onder de rook van Zierikzee keert het busje met A.R. Kamerleden op de nog onvoltooide Oosterscheldebrug terug naar Noord-Beveland.

De dichtende secretaris van de Prins

Zij die vrij regelmatig naar Den Haag reizen, zullen dan het piepkleine buitentje zien, gebouwd in Voorburg en met het fundament in het water staande. Hofwijck heet het — en 't was eens het eigendom en de woonstee van een welbekende dichter uit de zeventiende eeuw: Constantijn Huygens.

Tegenwoordig schijnt het mode te zijn, onze gouden-eeuwse poëten te verguizen. Maar als men met welwillende aandacht kennis neemt van de gedichten van Huygens, zal men moeten zeggen, dat hij toch wel mooie dingen voortgebracht heeft. Dr. F. L. Zwaan heeft onder de titel: *Voet-Maet, Rijn en Reden*, een kleine, maar goede bloemlezing uit het werk van Huygens samengesteld en deze Huygens-kenner zegt terecht: Huygens heeft niveau. „Dat het niveau van zijn omvangrijk werk steeds gelijk zou blijven, is niet te verwachten. De poëtische hoogte varieert. Maar hij is bijna altijd de moeite waard, omdat een scherpe en beweeglijke intelligentie, een rijke geest, een gevoelig en liefhebbend hart, een diepe vroomheid zich in zijn werk uitdrukten.”

Ook dr. W. J. C. Buitendijk acht Huygens een belangrijk dichter. In zijn werk: *Het Calvinisme in de spiegel van de Zuidnederlandse literatuur der Contra-Reformatie* zegt hij: Wie scherpzinnige concepten wil lezen, leze Huygens.

Secretaris te velde

Het is deze Constantijn Huygens, die zijn leven lang met staatkundige en politieke zaken te maken heeft gehad, want hij werd op zijn negenentwintigste jaar secretaris van Frederik Hendrik en vanaf dat jaar was hij heel veel met de Prins te velde. En overigens deed Constantijn zijn naam alle eer aan: Hij bleef constant het Oranjes huis trouw, want tot zijn dood toe — hij werd eenennegentig jaar oud! — bleef hij de secretaris der Oranjes.

Het is dus zeker, dat hij herhaaldelijk geconfronteerd werd met staatkundige en politieke situaties. Dat secretarisambt was in die tijd van de tachtigjarige oorlog geen sinecure. En dat hij, met zijn scherpe geest en zijn uitzonderlijk intellect, de Prins herhaaldelijk raad verstrekke, is wel zeker. Constantijn kon zeer snedige opmerkingen maken. Daarvan geven zijn meer dan duizend epigrammen of puntgedichten wel heel duidelijk het bewijs. Een voorbeeld vinden wij in het snedige epigram over Amsterdam. De aanslag op Amsterdam in 1650 had heel Holland in beroering gebracht, zo zelfs, dat Vondel zich te buiten ging aan de grofste hekeldichten. Huygens schreef echter een kostelijk en laco-niek epigram:

Hoe quam 't, dat Amsterdam soo
[gram was,
En waerom was 't niet voor den
[Prins?
In seven woorden gaet veel sins:
Om dat de Prins voor Amsterdam
[was.

De vader van Constantijn Huygens, die secretaris van de Raad van State was, kwam uit Brabant; hij was zowel Calvinist als Humanist. Constantijn ging op twintigjarige leeftijd in Leiden studeren, maar lang duurde dit niet. Na een jaar was hij er al weer vandaan. Reeds op tweeëntwintigjarige leeftijd gaat hij een poosje naar Londen; hij was daar in het gevolg van de Engelse gezant, Carleton. Weer twee jaar later, in 1620, gaat hij met Van Aerssen van Sommelsdijk mee naar Venetië. Door die reizen kwam hij in aanraking met grote geleerden en kunstenaars. In Engeland ontmoette hij Bacon en de dichter John Donne.

Constantijn trouwde in 1627 met Suzanne van Baerle, uit Amsterdam.

Constantijn Huygens heer van Zuilichem

In zijn gedichten heeft hij haar vaak bezongen en hij noemt haar dan steevast Sterre. Overigens heeft zijn Sterre, die hij zo innig bemind heeft zijn hele leven lang, eerst verkering gehad met een broer van Constantijn, Maurits geheten. Constantijns vriend Schmelzing vindt het plezierig dat het meisje overgaat van de ene broer op de andere en zegt er van: Zulke getrouwe broeders vindt men niet veel. Toen zijn Sterre tien jaar later overleed, dichtte hij op haar dood:

Of droom ick, en is 't nacht, of is
[mijn Sterr verdweenen?
Ick waeck, en 't is hoogh dagh, en
[sie mijn Sterre niet.

Toen Suzanna overleed, wat juist het nieuwe huis op het Plein in Den Haag gereed gekomen. Ter afleiding heeft Constantijn Huygens toen het buitentje Hofwijck te Voorburg laten bouwen. Later legde hij daar ook een grote tuin aan. Toch was hij vaak weg; zijn functie als secretaris van de Prins bracht dat mee. Het leger te velde bracht hem dan hierheen, dan daarheen. Zo schreef hij gedichten voor anker bij Rammekens, maar ook in de legerplaats bij Bergen, en tijdens een rit tussen Amersfoort en Putten. Hij stelde uiteraard veel belang in de gebeurtenissen van zijn tijd. Hij dichtte op de zeilwagen, op Prins Maurits, op de godsdiensttwisten van 1617. Hij schetste het Haagse leven in zijn grote gedicht: *Voorhout*. De stemhebbende steden van Holland brachten hem er ook toe, gedichten op die plaatsen te maken.

Een betere weg, alstublieft!

Er schijnt in de zestig jaren van de zeventiende eeuw een bar slechte weg naar Scheveningen geleid te hebben. Toen was Scheveningen trouwens niet het Scheveningen van de 20ste eeuw; van een badplaatsstoerisme was geen sprake. Maar die slechte weg verdreef Huygens zeer en hij dichtte: *Zeestraet*, een poëtisch pleidooi voor een betere weg naar Scheveningen. En inderdaad schijnen de Staten gehoord te hebben gegeven aan zijn berijmd verzoek, want vrij spoedig werd de weg naar de vissersplaats aanmerkelijk verbeterd.

Huygens schreef ook een groot gedicht, dat hij ten titel gaf: *Hofwijck*. Het gaf een beeld van zijn verblijf buiten, met name in Voorburg.

Vele van zijn verzen zullen de meesten onzer volslagen onbekend zijn. Begrijpelijk. Maar waarschijnlijk zullen we ons wel herinneren Huygens' *SCHEEPSPRAET*, bij de dood van Prins Maurits, zijnde een overzicht van het land.

Mauring is te kooi gekropen...

De heer K. ter Laan heeft in zijn *Letterkundig woordenboek* moeten getuigen, dat Huygens werken een

Is Constantijn Huygens een groot dichter geweest? Hij komt tekort aan verbeelding en hartstocht en dit is zonder twijfel voor een dichter een ernstig tekort. Maar hij is oorspronkelijk en geestig; hij heeft, om nogmaals Dr. Zwaan te citeren, niveau. En dat vergoedt zijn gemis.

Ook qua karakter heeft hij niveau. Dat blijkt uit de trieste geschiedenis met zijn zoon Lodewijk. Deze derde zoon van Constantijn was in 1672 drost van Gorinchem geworden, maar had zich in dit ambt schuldig gemaakt aan machtsoverschrijding en daarvoor werd hij geschorst. Bij vonnis van het Hof van Holland werd hij op 3 juli 1676 in zijn eer hersteld. Er zat echter een naar kantje voor hem aan; hij werd weliswaar hersteld in zijn drostambt, maar hij werd veroordeeld tot het teruggeven van vele door hem opgelegde boeten en hij moest voorts zesduizend gulden en de kosten van het gerechtsgeding betalen.

Deze zaak zat vader Constantijn zeer hoog en hij heeft de stadhouder dan ook telkens verzocht in te grijpen en zijn zoon niet te laten veroordelen tot een betaling van boeten en kosten. Constantijn heeft bij Oranje klaarblijkelijk geen gehoor gekregen, want in een epigram klaagt Huygens:

Als my die groote Vorst soo lief
[hadd als ick hem,
Mijn tachtigjarige Grootvaderlijcke
[stem
Hadd sijn eel hert geroert; of voeght
[mij dit — van mij
Mijn vijftichjaerighe getrouwe
[slavernij.

Maar niet en heeft geroert: 'k heb
[aen een deur geklopt
Die steen of ijser was; en, van de
[stoep geschopt
Als een stout Bedelaer, heb in
[mismoedicheit
Geswolghen een verstoekt
[stiltwijgen, voor bescheit....

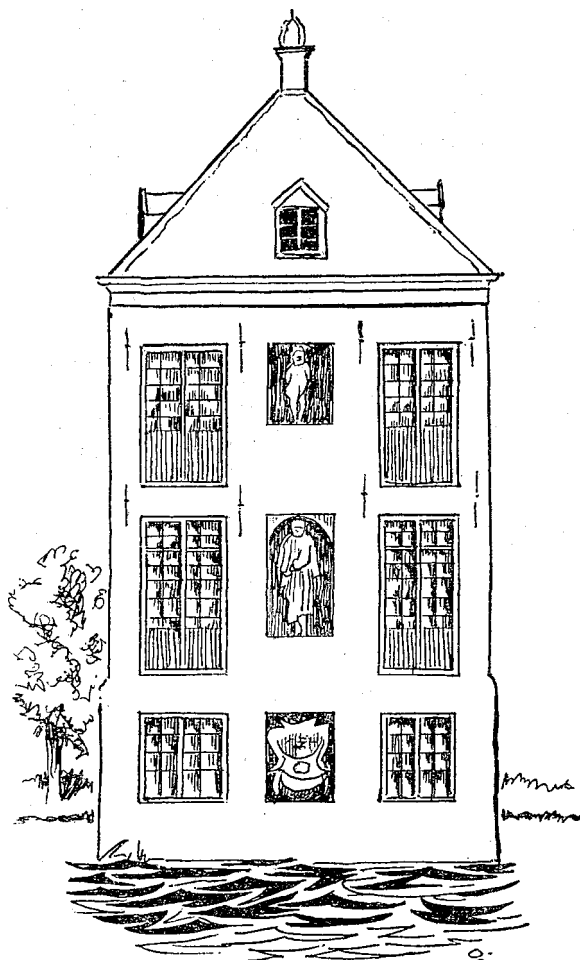
Het is bij mijn weten de enige keer dat Huygens zich over zijn Oranjevors' zo teleurgesteld heeft uitgelaten.

Wat Huygens' zoon Lodewijk betreft: deze kreeg na zijn rehabilitatie al gauw weer moeilijkheden in Gorkum, zodat hij deze plaats verliet en daarna lid werd van de Admiraliteit van de Maas.

Constantijn Huygens was Calvinist, maar dat betekende niet, zoals sommigen geheel ten onrechte zouden kunnen menen, dat hij een zwartkijker was. Integendeel, hij genoot van de natuurwetenschappen en hij was een liefhebber van sport en spel en vooral van muziek: hij schijnt wel 800 composities gemaakt te hebben. Te verklaren is het dan ook, dat Constantijn Huygens, de Calvinist, het volgende sneldicht schreef:

Verbiedt men oud en jongh
[Comedien te sien,
Soo moght men se meteen de Wereld
[wel verbiën:
Of, soo m'haer 't leven gunt, behoort
[men last te geven,
Dat elck met d'oogen toe, of 's nachts
[alleen moet leven.

Toen hij dit epigram maakte, was hij 74 jaar oud, dus wel oud, maar geen oude zeurpiet. O.

Het buitengoed Hofwijck te Voorburg

Australië dicht bij kruitvat

HET politieke leven kent zo zijn verrassingen. Een daarvan was de plotselinge mededeling, dat de Maleisische federatie opgebroken is. Singapore heeft zich aan de federatie onttrokken. Het is voor mij niet nodig op al de verschillende aspecten hiervan in te gaan. Ongetwijfeld heeft U daarover wel gelezen in Uw eigen kranten. Voorzover ik de berichten goed begrepen heb, is een van de voornaamste redenen de innerlijke spanningen tussen de verschillende nationaliteiten in Singapore zelf. Vorig jaar, op onze terugreis naar Australië, hebben we anderhalve dag in deze typisch Oosterse stad doorgebracht. We waren er de gast van een zekere Dr. Alan Cole, die we nog vanuit Australië kenden en die daar nu al enkele jaren aan een theologische hogeschool werkt. Hij heeft ons toen verschillende staaltjes van deze onderlinge spanningen verteld.

Het tweede artikel van prof. dr. K. Runia te Geelong

Niet ingelicht

Voor Australië, net als voor de rest van de wereld, was de beslissing van Singapore een volkomen verrassing. De regering hier was helemaal niet ingelicht en de eerste reacties waren dan ook niet bepaald vriendelijk. Australië heeft een behoorlijk aantal troepen in Maleisië zitten en onze regering was dan ook (en m.i. terecht) van mening, dat het niet meer dan fatsoenlijk was geweest, dat ze vóór de beslissing ingelicht werden.

Afgezien van deze kwestie van diplomatieke etiquette, is er nog veel meer. Zuid-Oost-Azië is momenteel zo ongeveer, wat de Balkan was voor de eerste wereldoorlog: een kookpot, waar allerlei licht ontvlambare vloeistoffen in staan te borrelen. Elke wijziging van de stukken op het schaakbord roept meteen een hele serie nieuwe vragen op. Wat zullen de gevolgen van deze stap zijn? Wat zal Singapore doen ten opzichte van Indonesië? Volgens de laatste berichten is Soekarno c.s. nogal ingenomen met deze afbraak van de Maleisische federatie. Intussen gaan ze door met hun politiek van confrontatie. Zal die nu meer effectief worden? Een andere vraag is: wat voor gevolgen heeft dit besluit voor de evenwichtsverhouding van „links” en „rechts” in Zuid-Oost-Azië? Het is algemeen bekend, dat in Indonesië de communistische partij hoe langer hoe meer invloed krijgt. Door allerlei omstandigheden drijft Soekarno telkens meer de „linkse” kant uit. Wat zal er in Singapore gebeuren, waar de linkse elementen zich ook telkens roeren? Nog een andere vraag is: wat zal Engeland nu

met zijn militaire basis doen in Singapore? Er gingen al stemmen op, die zeiden: vermoedelijk zullen ze nu het zwaartepunt wel verleggen naar Noord-Australië. Later werd dit weer tegengesproken.

Dreiging

Een ding is echter wel duidelijk: zulke, op zich zelf kleine zaken, hebben in onze huidige constellatie een enorme invloed op het hele wereldgebeuren. En in Australië wordt dit alles dubbel sterk gevoeld. We zitten hier ook zo dicht bij Zuid-Oost-Azië en nemen daarbij een typische uitzonderingspositie in, het enige Westerse land in dit hele gebied.

Indertijd zijn heel wat mensen naar Australië geëmigreerd, omdat ze bang waren voor de Russen met hun communisme. In die tijd leek het hier veel veiliger. Toen indertijd de opstand in Hongarije met wreed geweld werd onderdrukt door de Russische tanks, was het hier, alsof er nauwelijks iets aan de hand was. Het leven ging gewoon door. De kranten schreven er wel over, maar het was zo ver weg. In de laatste jaren is dit alles volkomen veranderd. Het kruitvat ligt momenteel in Zuid-Oost-Azië. Daar is een oorlog aan de gang. China heeft de atoombom. Er hangen dreigende onweerswolken in de lucht om Australië heen.

Australië en de atoombom

Ik niemde net de atoombom. Tot dusver heeft Australië deze nog niet

Sir Robert Menzies, de minister-president van Australië: "voorlopig geen atoomwapenen".

ontwikkeld. Momenteel is het zo, dat het regeringsprogramma het bewaren en maken van atoomwapenen in Australië verbiedt. De laatste tijd, vooral nadat China getoond heeft ze te kunnen maken, gaan er meer stemmen op om er ook aan te beginnen. De minister van defensie en andere ministers hebben ze nu en dan als eens gezegd, dat de regering haar programma op dit punt wel eens kan wijzigen. Kort geleden schijnt de minister-president Sir Robert Menzies echter in Londen gezegd te hebben, dat zo'n verandering voorlopig nog niet in de bedoeling ligt.

Toch wordt er de laatste tijd meer over geschreven in de kranten. In een interessant artikel las ik laatst enkele gegevens. Australië is, zoals u waarschijnlijk wel weet, zelf rijk aan grondstoffen, o.a. aan het voor atoomontwikkeling zo belangrijke uranium. Men heeft echter kern-reactors nodig om het voor een atoombom benodigde verfijnde materiaal te produceren. Hoewel we hier wel enkele kleinere kern-reactors hebben, missen we nog de grote, die voor dit speciale werk nodig zijn. Een natuurkundige uit Sydney gaf als zijn mening te kennen, dat Australië zeker nog wel een 7 jaar werk zou hebben om een atoombom te produceren.

Het zal me benieuwen, of de publieke druk op de regering in de naaste toekomst ook sterker zal worden, vooral nu ook Indonesië verklaart, dat ze druk bezig zijn.

Ik kan niet zeggen, dat ik er persoonlijk zo voor geporteerd ben, dat Australië hier ook mee begint. Er zijn, dacht ik, al genoeg landen, die over deze vreselijke wapenen beschikken en of het voor Australië, dat in nauw bondgenootschap met Amerika leeft, werkelijk nodig is, betwijfel ik ten zeerste. Ons land is betrekkelijk nog jong en er zijn nog zoveel andere dingen, die gedaan moeten worden.

De laatste weken is het „morele probleem” van de atoombom ook hier weer sterk naar voren gekomen; het was twintig jaar geleden, dat de eerste bom in Japan viel. Hoe meer men er over hoort en leest, hoe verschrikkelijker het wordt. Er zijn er ook hier, die door hun afschuw van dit moordwapen de zgn. „derde weg” opgedreven worden. Via de T.V. hoorde ik een van de meest invloedrijke Methodistische predikanten, Dr. Alan Walker, de stelling verdedigen, dat het tijd werd, dat een land (misschien wel Australië) het voorbeeld van Jezus ging volgen: liever ondergaan dan meedoen aan deze zinloze vernietiging. Als je het zo hoorde, was het nogal indrukwekkend, want hij sprak met diepe overtuiging. Het leek me echter wel toe, dat hij een beetje te gemakkelijk de Bijbelse eis, die voor het in-

dividu geldt in bepaalde omstandigheden, ging toepassen op de regering van een land. Dat de overheid een taak heeft ten aanzien van de bescherming van het volk, werd zo maar verdoezeld. Dat de overheid, als vertegenwoordigster van God, een bepaalde, door Gods wet zelf aangewezen functie heeft, die op een ander vlak ligt dan dat van het individu, werd volkomen voorbij gezien.

Als ik zulke uitspraken hoor, dan voel ik altijd enkele kriebels. Het klinkt allemaal zo simpel en daarom zo geweldig, maar wat betekent het in de werkelijkheid van onze huidige wereld? Wat betekent het tegenover het communisme, dat geen gewetensbezwaren heeft om deze wapenen te gebruiken voor de onderwerping van alle vrije landen? Is het inderdaad onze Christenplicht om onszelf en onze kinderen „over te leveren” in hun handen?

Ik weet wel, dat deze problemen heus niet zo eenvoudig zijn. Dat je ze echt niet in een kort artikel-tje met een handomdraai op kunt lossen. Er zijn zo ontzaglijk veel kanten aan. Vele Christenen en vele kerken worstelen er mee. Maar juist daarom ook stuiten zulke „kreten” als die van Dr. Walker me tegen de borst. Ze zijn zo goedkoop, hoe goed ze ook bedoeld zijn.

Dit is een deel van het havengebied van Singapore, waar ook de Britse marinebasis deel van uitmaakt.

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

**HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD**

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Aandacht voor AJOEB KHAN de president van Pakistan

IN het centrum van de belangstelling staat op het ogenblik de president van Pakistan, Mohammed Ajoeb Khan, die tevens veldmaarschalk is. Hij is de man, onder wiens bewind de betrekkingen met het buurland India met name in het afgelopen jaar bijzonder slecht zijn geworden, zo slecht, dat beide landen zich nu op voet van oorlog met elkaar bevinden. Zoals vorige week in ons blad reeds is uiteengezet, is het conflict tussen beide landen van te gecompliceerde aard om een van beide partijen als voornaamste schuldige aan te wijzen. Dit neemt niet weg, dat Ajoeb Khan een enorme verantwoordelijkheid op zich genomen heeft, toen hij zijn actie tegen het Indische deel van Kasjmir ontketende.

MOHAMMED Ajoeb Khan werd geboren als zoon van een muzikant in het Brits-Indische leger. Zijn geboorteplaats Abbottabad is gelegen in het noordwestelijke gedeelte van het vroegere Brits-Indië. Hij bezocht de moslim-universiteit van Aligarh en de Britse militaire academie te Sandhurst. Gedurende de tweede wereldoorlog vocht hij naast de Britten in Birma. Na de vorming van de staat Pakistan in 1947 steeg zijn militaire ster snel. In 1951 was hij opperbevelhebber. Hij bezocht verschillende Europese landen, voordat hij in 1954 en 1955 als minister van Defensie optrad. Hij voelde echter weinig voor het politieke bedrijf en ging terug naar de strijdkrachten.

IN 1958 waren de zaken in Pakistan sterk veranderd. President Iskander Mirza had drastische maatregelen genomen om een eind te maken aan de politieke en godsdienstige twisten en aan de overall om zich heen grijpende corruptie. Hij had het parlement en de partijen ontbonden en steunde op het leger. Ajoeb Khan, die bevriend was met Mirza, besloot echter zelf de macht in handen te nemen. Hij liet zich tot president uitroepen en bestuurde Pakistan als een — zij het gematigde — dictator. Pas in het begin van dit jaar werden verkiezingen georganiseerd, die Khan aan een officiële ambtstermijn van vijf jaren hielp. Hij kreeg 60% van de stemmen. Zijn tegenstandster was mevrouw Fatimah Djinnah, zuster van de eerste president van Pakistan wijlen Mohammed Djinnah. Deze ongetrouwde dame werd verslagen omdat zij niet met een tot de verbeelding sprekend programma voor de dag wist te komen.

HET percentage van 60% bewijst, dat Khan niet zo populair is, als buiten Pakistan wel werd aangenomen. De oorzaak daarvan is, zo schrijft een correspondent van de Londense Times, dat Khan er in de afgelopen jaren niet in is geslaagd, een wezenlijke verbetering te brengen in allerlei toestanden in zijn land. Politieke stabiliteit is er volgens deze waarnemer niet. Men heeft wel vrouwen in de vastbeslotenheid van Khan, het land tegen buitenlandse agressie te verdedigen. Men zet echter een groot vraagteken achter de wijze, waarop de 'binnenlandse problemen' worden aangepakt. De afstand tussen rijk en arm is enorm groter geworden. Er heerst bij een deel van de bevolking welvaart, maar bij de massa een nog grotere armoede.

TOT voor kort stond de regering van Khan in wezen ver van het volk. Alleen in de strijd tegen India kon zij rekenen op de vrijwillige steun van de bevolking, aldus de Times-correspondent. Moeten de stappen, die Khan in de afgelopen maanden heeft ondernomen, daarmee in verband worden gebracht?

(2)

Als zij er wat aan doen kan, zegt ze altijd, zal hij z'n jonge lichaam later niet afbeulen op 't land om voor zijn tijd oud te worden, maar hij zal wat leren. Natuurlijk is door oma in de toekomst haar kleinzoon dubbel en dwars een gemakkelijker en ruimer bestaan gegund dan zijn vader en opa, maar 't moet niet ten koste van de gezondheid van zijn moeder gaan.

En zo zal 't toch afkomen, is zij bang. Als de oude vrouw zover met haar kommervolle gedachtenloop is gekomen, wordt de deur opengestoten en stapt een nog jonge man, van ongeveer dertig jaar, naar binnen. Hij heeft een kort ineengedrongen stevig figuur, 'n zongebruind blozend gezicht: en dikke touwkleurige wenkbrauwen boven een paar diepliggende scherpe blauwe ogen.

„Gedag! zegt hij kortaf.

„Ook gedag!“ antwoordt oma en observeert hem met argwanende verwonderde blikken.

„Had je 'n boodschap? vraagt ze dan bijdehand snibbig. Ze is er niets op gesteld, overrompeld te worden door zo'n vreemde snuiter. Ze is heel alleen en er loopt allerhande soort volk bij de weg, boos en slecht, je moet het maar treffen.

„Ben ik hier terecht bij de weduwe Beers?“ Hij spreekt op stugge bedachtzame toon.

„Wel hoor!“ zegt oma, nu wat toeschietelijker — de man schijnt toch geen kwaad in 't zin te hebben — en dan ten tweeden male: „Had je 'n boodschap?“ Nu taxeert hij op z'n beurt oma. Die hem naar dit adres verwezen, hebben hem toch verteld, dat de weduwe Beers nog een jonge vrouw was en van deze hier is op z'n zachtst gesproken, de eerste fleur al lang af. Of zouden ze een grap met hem uit hebben willen halen?

„Is u de weduwe Beers zelf?“

Wel, wel, dat is 'n taaië hoor! Die gaat niet over ijs van één nacht, denkt oma. Haar nieuwsgierigheid is geprikkeld. Daarbij kan zij best de honneurs waarnemen, vindt ze zelf. Oud en wijs genoeg. Ze kijkt de jongeman over haar brillen glazen heen vinnig aan.

„M'n dochter is niet thuis. Zij is even bij de burens! Maar je kunt mij ook wel vertellen, wat je op je hart hebt, hoor!“

Twinkelt er even een lachje in de ogen van de man, die nog altijd als een schildwacht bij de deur staat? Het wil oma wel zo voorkomen. Ze is er van overtuigd, dat ze zich niet vergist heeft, als hij doodbedaard zegt: „Dan wacht ik het wel even af, 'k heb de tijd!“

Hij ziet haar dus niet voor vol aan. Dat maakt haar kittelorig. Goed, wil hij dwars, dan zij ook, hij kan daar, wat haar aanbelangt, staan, tot hij een ons weegt, zij zal hem geen stoel presenteren. Ze gaat voort met haar arbeid, zonder ver-

der notitie van hem te nemen. 't Is een glasharde, die daar bij de deur, want ook hij doet geen moeite 'n gesprek met oma te beginnen. Rustig gaan z'n ogen de kamer rond. Hij neemt alles goed op, giftigt oma bij zichzelf. Haar machteloze, met aderen als koorden, opgelegde handen jeuken om die brutale indringer bij de arm te nemen en buiten de deur te zetten. Een oud mens moet zich veel laten welgevalen.

Maar toch, 't is dat hij haar zo tegen zich in 't harnas heeft gejaagd, anders brandde haar de vraag op de tong, uit welk oord des lands hij afkomstig is, want dat hij hier oorspronkelijk niet thuis hoort, valt uit zijn tongval duidelijk op te maken.

Moet oma zichzelf geweld aan doen om zich stil te houden, hij schijnt geen last te hebben van een teveel aan spraakwater. Oma maakt zich sterk, dat hij onverdroten het zwijgen zowel als het staan nog puur zo'n tijdje had volgehouden, ware het niet, dat na een minuut of tien Coba, met haar kleine jongen aan de hand, 'was binnengekomen.

Ze stoot met een flink vaartje 'e deur open, want ze heeft haast, ze heeft meer tijd verpraat dan strikt genomen, lijden kan. De man tuimelt door de onverwachte schok tot bij de tafel.

„Zo, kom je toch efkes meer naar voren?“ zegt oma met een wrang lachje.

„Wat nou? Visite?“ vraagt Coba daar pardoes overheen. De man keert zich om en staat nu vlak voor haar. Hij is ruim een half hoofd kleiner dan zij.

„Ik had je graag ev'n gesprok'n!“ zegt hij. „Dat kan! Neem een stoel en ga zitten“. Met Corke leunend aan haar schoot hoort ze hem aan. „Ik heb mij met maart veruurd bij Dirk Kater. Zodoende zoek ik een kosthuis, kan ik hier terecht?“ Hij slikt de laatste lettergreep in. Coba weet dat dit een hebbelijkheid is van alle Noorderlingen. Je komt hier zeker niet vandaan?“ vraagt ze.

Oma spitst haar oren.

„Wij koopt eigenlijk uit Drente, maar ik en mijn ouwelui woont hier nou al een jaar of wat!“ vertelt hij. Je kunt aan zijn stotende, langzame manier van spreken horen, dat hij niet gewend is veel woorden tegelijk te verspillen. Maar van spijkers met koppen slaan is hij wel een vriend, want hij vervolgt:

„Ik wou graag dalijk wet'n waar ik aan toe ben, want 't is de volgende week al maart!“

Coba aait Corke over zijn door weer en wind tot asblond verkleurde krullekuifje. „Dat kan ik alleen niet beslissen. Dat moeten we eerst eens met oma overleggen!“

Oma triomfeert. Het doet haar deugd, dat haar dochter haar voor 't oog van dien vreemde recht laat wederbaren. Hij zal tot z'n schade ondervinden, dat ze daarvan gebruik weet te maken.

(wordt vervolgd)

Geïntegreerd

„Wist ge niet, dat ik moet zijn in de dingen mijns Vaders?“ Lucas 2 : 49b

„Integratie“ is een van die modewoorden, die als ongedefinieerd, allemans-eigendom het spraakgebruik zijn ingegaan. Wat is integratie? „Het maken of groeien tot één samenhangend geheel“, zegt een kleine encyclopedie. Zo gebruiken we het ook, overall waar we het herstel van gemeenschap, of het lijmen van gebroken verhoudingen, of het vasthechten van losgeraakte levensverbanden, of zelfs het weer opnemen van groepen levenden aanduiden. „Integratie“ is een van de woorden die uiting geven aan de vele pogingen om het leven te redden, leefbaar te houden en glans te geven.

Maar waar ligt de wortel, van waaruit alles groeit tot één samenhangend geheel? Dat is een vraag die in onze dagen nogal onangepast klinkt. De moeijelijkheid is namelijk dat zo'n vraag verlegenheid brengt in een gezelschap dat zich strekt naar een nieuwe broederschap. Wil men vriendschapsverbanden de vraag niet uit de weg gaan, dan moet er snel gekozen worden. Zullen we naar de diepte afsteken of om ons heen zien — zullen we omhoog blikken en verticaal de krachtbron zoeken, of de armen wijd uitstrekken naar de medemens en horizontaal de krachten bundelen?

Prof. Van Riessen heeft in „Moderne Algemeenheid“ erop gewezen, hoe de verabsoluteerde medemenselijkheid tegenwoordig verheven wordt „tot een zelfstandige oorsprong binnen het geschapene, die al het overige daarbinnen relativeert“. De medemenselijkheid is beslissend voor het mensenleven. Wie uit zijn levensovertuiging consequen-

ties trekt die tegenstellingen tussen mensen of groepen aan het daglicht brengen, desintegreert de samenleving en breekt de broederschap. Hij verabsoluteert zijn principes en verzuilt de samenleving.

Mogen we dan de vraag nog herhalen, waar de wortel ligt van waaruit alles groeit tot één samenhangend geheel? Jawel. We mogen de vraag zelfs op onze eigen (eventueel christelijke) manier beantwoorden. „De enige voorwaarde die de gemeenschap stelt, is dat men dit geloof niet aan anderen opdringt en dat men de gemeenschap er niet aan bindt“.

Van Riessen heeft deze rede-neermethode in zijn genoemd boekje gesteld. En drs. Firet, die de theologische achtergronden van het streven naar algemeenheid op de korrel neemt, waagt zich aan een moedige beantwoording van de vraag naar de wortels van de ware integratie. Het is — zo stelt hij — ten eerste „een willens en wetens zoeken van de wil van God — met elkaar“ (solidariteit), ten tweede „een getuigenis van de verlossende daden van God voor en aan de wereld“ (apostolaat), ten derde het „in onze samenwerking bereid zijn onze bedenksels als krijgsgevangenen te brengen onder de gehoorzaamheid aan Christus“ (ontmoeting), ten vierde het doen van „een poging tot beleving van waarachtige mondigheid van mens en wereld, zich stellend onder de heerschappij van en zich richtend op Hem die de eerste en de laatste is“ (mondigheid) en ten vijfde het geloven „dat God ons niet alleen op een ogenblik wat te zien geeft, maar ons ook een meer continu zicht verschaft, dat God ons niet alleen in een situatie iets te aanschouwen geeft, maar het ons ook mogelijk maakt tot een be-

schouwing te komen“ (existentie).

Het kan best zijn, dat vele mensen bij het lezen van het bovenstaande wéér het gevoel krijgen, dat de christenen zich op deze manier onttrekken. Ze verwachten van de christenen niets anders dan wat Maria van Christus verwachtte: dat hij bij de vrienden en bekenden zou zijn. Zoals hij tenslotte háár zoon was, zijn wij hun medemensens.

En het doet velen vandaag oprecht leed, dat ze ons zoeken in hun kamp en niet kunnen vinden.

Toch draait Jezus het om. Wat men ervan ook moge denken — hij heeft zich niet onttrokken. Geen moment. Zijn bezig-zijn in het huis(houden) van de Vader is niets anders dan de wáre medemenselijkheid. Hij werkt aan de integratie vanuit de wortel, vanuit de Vader. Dat is verticaal en horizontaal tegelijk, zoals in zijn leven voluit zal blijken. Hij kan niet anders dan tussen de mensen staan. Hij is Christus. Maar hij kan nimmer tussen de mensen staan als hij daar niet staat als doende-de-gerechtigheid, dat is: bezig zijn in en vanuit de ordening die de Vader in het leven heeft aangebracht.

„Zij verstonden het niet“, zegt vers 50. Is dat nu nóg van toepassing? Of verstaan we het wel, als we het zeggen met de woorden van Martin Luther King („Wandelt in de liefde“): „Redding kan de mensheid slechts verwachten van de bezielonaangepasten“. „Door onaangepastheid kan een al decadent geslacht worden teruggeroepen tot de dingen die tot vrede dienen“. „Willen we uitsluitend marcheren op de muziek van de tijd, of willen we, op gevaar af van te worden bekritiseerd en gescholden, lopen op de zielenbehoudende muziek van een eeuwigheid? Meer dan ooit tevoren zijn voor ons van vandaag de woorden van gisteren een uitdaging: En wordt niet aan deze wereld gelijkvormig, maar wordt hervormd door de vernieuwing van uw denken“.

ds. A. J. Kret.

• Een woord van Slotemaker de Bruyne

Het is nu een halve eeuw geleden, in 1915, het tweede jaar van de Eerste Wereldoorlog. Ons leger was gemobiliseerd en duizenden militairen waren gelegerd in Noordbrabant. In die provincie stond ook de Ned. Hervormde predikant Ds. B. de Lig. Behalve zijn eigen kleine gemeente kreeg hij nu ook militairen uit andere landstroken onder zijn gehoor en voor de aldus ver-grote schare hield hij een geduchte preek tegen het „militarisme”. De territoriale bevelhebber verbande de dominee uit Brabant en de Hervormde Synode gaf de Classis Eindhoven opdracht, deze dominee te behandelen naar het Reglement van Orde en Tucht, daarbij uitsprekende, dat de militaire bevelhebber terecht de dominee had verbannen.

Toen is Dr. Slotemaker de Bruyne fel van leer getrokken. Niet omdat hij antimilitarist was, maar om een heel andere reden, zoals blijkt uit dit gedeelte van een artikel dat hij toen in Voorzorg schreef.

„Om dit besluit houden we ons hart vast. Indien de bedoeling ware om te onderzoeken of De Lig het Evangelie van Gods genade in Jezus Christus waarachtig verkondigt, dan zouden wij anders spreken. Maar dat is uitgesloten. De Synode zal geen leerprocessen en processen over rechtzinnigheid uitlokken.

Het moet dus over iets anders gaan. Over het anarchisme of socialisme of militarisme van Ds. De Lig. Als hij veroordeeld wordt, dan is het, omdat hij de orde verstoort, de rust niet meer handhaaft, geen liefde tot het vaderland aankweekt en dergelijke.

Maar zulk een veroordeling zou afschuwelijk zijn. Niet omdat Ds. de Lig gelijk heeft. Wij hebben uitvoerig en duidelijk genoeg uiteengezet, dat hij absoluut ongelijk heeft.

Doch een kerk moet de verhouding tussen het grote en het kleine kunnen zien. En al de genoemde fouten van Ds. de Lig zijn het kleine; tegenover de vraag, of Gods genade in Christus van alle kansels verkondigt wordt, als de veel grotere. Een kerk, die, om welke redenen dan ook, nalaat de loochening van de verzoening te weren, moet weigeren anarchisme of anti-militarisme enz. te weren. Door anders te handelen, verklaart de kerk, het aardse koninkrijk gewichtiger te achten dan het Koninkrijk van God.”

Voor hen, die het vergeten waren: Dr. J.R. Slotemaker de Bruyne (1869-1941), Dr. in de theologie sedert 1916 hoogleraar vanwege de Ned. Herv. Kerk te Utrecht, was bijna twintig jaar redacteur van De Voorzorg, orgaan van de Christelijk nationale Werkmansbond. Hij schreef Christelijk Sociale Studiën, waarvan vier delen zijn verschenen. Hij is lid geweest van de Eerste Kamer voor de C.H.U., en van de Tweede Kamer, en driemaal was hij minister, tweemaal van sociale zaken en eenmaal van onderwijs. In het begin van de bezettingstijd trad hij samen met Dr. Colijn op in massaverzamelingen, belegd door A.R. en C.H. samen, waar zij samen probeerden de mensen op te wekken tot beginseltrouw en waarschuwen voor de verleiding van het nationaal-socialisme en voor het beleid van hen, die met dat nationaal-socialisme alvast bereid waren twee mijlen te gaan.

Een briefkaart van de heer B. uit Wassenaar over merkwaardige familienamen heeft mij het onderwerp voor deze week min of meer in de schoot geworpen.

Het grote naslagwerk op dit gebied (dat wil zeggen op het gebied van de familienamen in Nederland, niet alleen de merkwaardige) is dat van Winkler dat zeventig jaar geleden verscheen en dat nog nooit overtroffen is. Vervelender is het dat het niet vele herdrukken heeft beleefd, waardoor het op dit ogenblik in de boekenkast van slechts weinigen staat. De heer Winkler heeft 10.000 namen ontleend. Naast zijn standaardwerk zijn te raadplegen de werken van Elias en van De Vos over de Vroedschappen van Amsterdam, het boekje van Dr. P. J. Meertens over de betekenis van de Nederlandse familienamen en het boek van G. J. Uitman, dat tot titel draagt: „Hoe komen wij aan onze namen?”

Goed, het ging in de briefkaart over merkwaardige Nederlandse familienamen, zoals Vloot en Luis (twee familienamen, die in Musselkanaal voorkwamen en welke namen door huwelijk ook nog tezamen voorkwamen), Potjegort, Potjewijd, Naaktgeboren, Spring in 't Veld, Bodegat etc. Aan dit rijtje zijn nog toe te voegen (ook door de heer B. ingestuurd) AB, zich noemende Abee, Aap, Schip aan Boord, Aan geen Brug, Kom te Bedde en Vroeg in de Wei.

Groenkoper wil die curieuze namenreeks vervolgen met: Van Beneden, Van Boven, Van den Ende, Van den Begin, Van den Belle, Van de Helle, Van den Hemel, Van Aertrijck, (Van) Hemelrijk, Inzinger, Uitzinger, Onderwater, Bovenwater, Hameter, Speksnijder (oud-oom van mij heette zo), Den Dievel, Engel, Zoet, Zuur, etc.

Ja, hoe komt men nu aan zo'n naam?

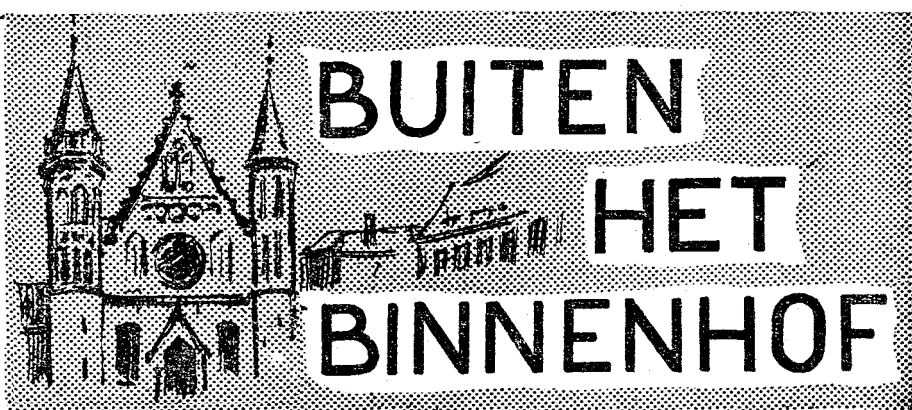
Laat ik voorop stellen dat de naam, ook de familienaam, tot de taalschat van een volk behoort. Nog meer wil ik voorop stellen dat de naam de mens vergezelt door het leven, hoe die naam ook luidt. Met die naam wordt hij aangesproken. De eerste mens heette Adam, dat is aarde, sterveling, mens. De eerste mens werd als mens bij zijn naam geroepen, door zijn schepper. „De eerste mens mocht al namen weggeven, eerst aan de dieren, daarna aan zijn nakomelingen. En die gaven de namen op hun beurt door, in de geslachten.

In die eerste tijd van de mens betekende de naam ook wat: Men nam zijn hele leven een zegenwens mee, of een vloek, of een lofprijzing, of een belofte. Sara is „vorstin”; Ezechiël is „God sterk”; Erastus is „de beminnelijke”; David is „de geliefde”; Rhodé is „roos” enz.

Vele betekenis zijn nog te achterhalen, ook al denkt de drager van de naam al niet meer aan die betekenis. Doch dit geldt alleen nog maar de voornamen, waarvan het merendeel teruggaat tot de middeleeuwen. En met slechts een voornaam heeft de mens het lange tijd gedaan.

In de genoemde middeleeuwen voegt men soms een naam aan de voornaam toe: Jacob van Maerlant (13e eeuw). Men neemt de naam van vader of van moeder erbij, van de echtgenote of men noemt zijn beroep: Jan de Bakker, Dirk den Schilder, Ysere Heine ver Lisbetten sone.

Soms heet men zus en soms heet men zo. De naam is niet altijd vastgelegd, de voornaam wel. Te onderscheiden zijn vadersnamen, moedersnamen, beroepsnamen, stadsnamen, dorpsnamen. Paulus, de zoon van Jan wordt Paulus

Janszoon en Janszoon wordt in het gebruik Jansen. In de Saksische streken duidt het achtervoegsel -ink en in de Friese streken -inga op „zoon van”. Vandaar namen als Fokking, dat is zoon van Fokke, Reesink dat is zoon van Reese, Wybenga is zoon van Wybe. Wie zoon was van Hessel en in Friesland woonde noemde zich Hesslinga. Woonde hij in Twente dan heette hij Hesselink; in West-vlaanderen Hesslynck en in Holland Hesseling. Zo kunnen wij kolommen volschrijven met namen ontleend aan persoonlijke eigenschappen (Snoek omdat de man zo goed kon zwemmen), aan diernamen (De Leeuw, Kater, Vos Schaap), aan plantennamen en bloemennamen (Hulst, Wijnstok, Hogeboom), aan delfstoffen (Marmelstein, Diamant, Koper). Ook ontleenden velen hun naam aan lichaamsdelen, aan spijsen en dranken, aan munten, aan denkbeelden, aan namen van heiligen.

Keren wij terug tot de merkwaardige namen. De heer Olykan moet van het beroep van oliemannen stammen. „Van Eenennaam” is, bij de invoering van de Burgerlijke Stand onder Napoleon waarschijnlijk het antwoord geweest op de vraag: „hoe heet u?” Dito en Van 't Zelfde zijn tot stand gekomen omdat achter de drager van de naam Vos, nog een Vos stond, die dito of van 't zelfde zei.

Stopwoorden zijn tot namen geworden: Justement, Eveleens, Zovele, Aldus, Hoezo.

In 1811, toen — zoals opgemerkt ieder een „Van” moest kiezen, is ook gehoord „Zondervan”. Een ander noemde zich naar de boerderij, die hij bezat: Nootgedacht b.v. Weer een ander koos Niemandsvdriet, Zeldenthuis, Uitenhuis, Zeldenrijk, Fijnebuik, Suikerbuik, Achsterribbe, Waterdrager, Voorzanger, Geltmaker, Sorgdrager, Brootwinner, Goedkoop, Duurkoop, Schiettekatte, Bierenbroodspot. Deze laatste naam is ontleend aan het dagelijks morgen en avondgerecht van onze voorouders: roggeblood in dun bier gebrokkeld en daarna verwarmd.

Koekenbier stamt van de traktatie koek en bier. Zo, nu kunt u zeker zelf beginnen om na te gaan uit welke hoek uw naam is komen waaien. Lukt het niet dan schrijft u maar eens. Ik hoop mijn best te doen iets te vinden. Als ik een verzameling vragen heb, kom ik van het jaar nog wel met een antwoord.

Gaat niet op zoek naar Groenkoper. Het is geen samen-trekking van groen en koper. Wat dan wel, Dat blijft het geheim van

William Groenkoper

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 - 2. Lijpken

G. VOGLER & CO.

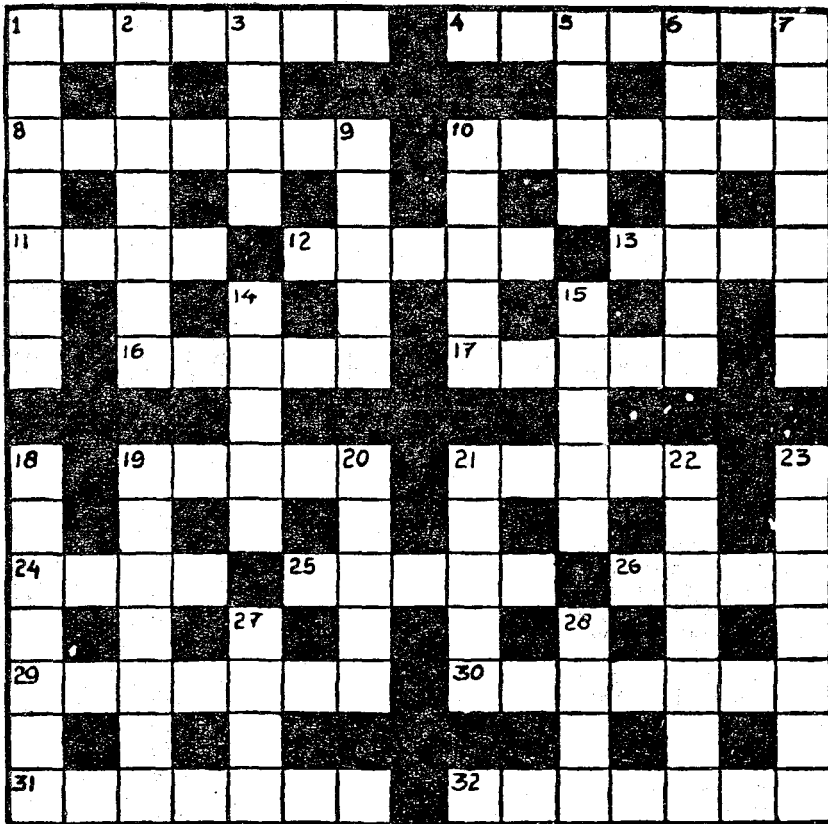
(FIRMANT W. A. FIBBE)
Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.
WEGENBOUWMATERIALEN

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Laatste onderwerp van gesprek, waarvan...; 4. ...het begin is; 8. heen en weer sjokkers; 10. vooral als hij bijzonder „uitgelaten” is, doet hij zijn naam eer aan; 11. verkoos gerecht boven recht; 12. ruglast van luiaards; 13. boom, die geslagen moet worden; 16. dit grasveld wil in de schaduw liggen; 17. innemende lui; 19. verzoekschrift op enveloppe; 21. ook al is men in de nuttige handwerken bedreven, dan kan men dit hoofddeksel nog wel eens laten vallen; 24. zonder kwartier wenst De Gaulle het hoofd hiervan in Frankrijk; 25. na te veel alcohol kan dit schiettuig niet meer goed richten; 26. de Fransen vinden deze regeringszetel — zo te horen — goed; 29. ook als zij dit geeft heeft de vrouw het laatste woord; 30. deze behanger mag graag rond hangen; 31. „fopspeen” voor volwassenen; 32. verrukkelijk, dit kadaver van de baas!

Verticaal: 1. Hoewel zij iets ontvangen, vechten ze; 2. hier wordt het gras opgepept; 3. morst hier geen soep op; de kleding wordt flodderig; 5. bijnaam van 11 horizontaal; 6. deze dames worden uit het — immer groene — bos gehaald; 7. dit ensemble vraagt of 't goed uit de plooi komt; 9. hoe je 't ook keert, zij blijven familie; 10. in deze kost zitten benauwde mensen; 14. je

kansen nemen toe, als je er twee in het vuur steekt; 15. zijn ze streng, dan duren ze niet lang; 18. deze cirkeltjes worden weggegeven; 19. dit is de brede weg, waarop ge niet kunt stilstaan of keren; 20. deze houding bepaalt uw rang; 21. als hij glad is, glijden de dochters in de huwelijksboot; 22. oorzaak van vreemd gedrag? 23. brave jongen; 27. als hij ophoudt met klagen, is 't het laatst der dagen; 28. larve uit het lage hooiland.

stro; 13. are; 14. Marleen; 16. ris; 17. Farao; 19. ego; 20. egaal; 22. egel; 23. hola; 24. knar; 25. dra; 27. noga; 29. kl; 30. grint; 31. re; 33. ragen; 36. eed; 37. herik; 39. oma; 40. Eem; 41. ode; 42. eer; 43. lasso; 45. por; 47. salto; 49. s.a.; 50. belet; 51. t.n.; 52. idee; 55. lijn; 56. toga; 59. eend; 60. Sara; 62. Maggi 64. sta; 66. afzet; 68. ale; 69. geladen; 72. ore; 73. kant; 74. laken; 75. snee.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. kelp, 4. vaalt, 9.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 1. kapt; 6. Algerije; 12. Oslo; 18. agave; 21. globe; 44. steeg, 46. olijftak; 48. amort; 58. smak; 61. stee.

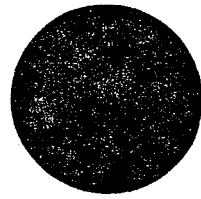
STENCILBUREAU

Kwiek

Zuidsingel 73 - Telefoon 03490-21225 - Amersfoort.

beëdigd fotocopieerder

Dat wil zeggen: 928 aanslagen per minuut op onze IBM MT 72 magnetische bandschrijfmachine (de 1e in Nederland bij een voor derden werkend bedrijf). Wellicht dat er ook voor uw reproductieproblemen bij KWIEK een goede oplossing ligt. Bel er eens over. Vraagt u maar naar Codek.

Er moet
gerekend
worden

A C H T E R P A G I N A

SEPTEMBERMAAND - rekenmaand, zou men met goed recht kunnen stellen, inplaats van het traditionele: septembermaand - herfstmaand. Op nationaal niveau zowel als in partijverband worden in deze maand de eindjes aan elkaar geknoopt, althans wordt dat getracht. De stand van 's lands financiën — de mogelijkheden voor het volgend jaar — wordt met veel omlijsting en publiciteit kenbaar gemaakt. Prinsjesdag en miljoenen (-jarden)-nota krijgen de aandacht van heel het volk. Op de derde dinsdag van september hebben alle Nederlanders belangstelling voor de politiek. De ministers hebben in de afgelopen weken en maanden gerekend hoe het nu verder met de centen moet in het komende jaar. Na Prinsjesdag gaan de leden van het parlement hen narekenen. Maar het gaat niet om gewoon rekenen. De besteding der gelden op deze of gene wijze, zo verdeeld of zus verdeeld, zal een beleid laten zien. Een, althans naar onze mening, goed beleid of minder geslaagd beleid. Anderen zullen dat, misschien, geheel of gedeeltelijk, anders zien.

In de politiek

Hoe het ook gaat, het wordt in de politiek bepaald! Hoe die politiek zal zijn hangt af van de kijk op de dingen, de visie op het leven.

Een duidelijke visie komt niemand zo maar aanwaaien. Een visie moet je door praten, overleg en studie proberen te ontwikkelen.

En dan moet je die visie nog proberen te verwezenlijken. Dat gaat ook niet zo maar. Het uitspreken van wensen is niet voldoende. Je moet dat trachten samen te doen, door middel van de partij. Een zo goed mogelijke, gezonde, krachtige partij is nodig om heel het volk ten baat dagelijks in de politiek bezig te zijn voor een zo goed mogelijk beleid.

Hier is, dachten wij en al zeggen wij het zelf, tot dusver geen woord Frans bij.

In voldoende mate

EN nu nog een conclusie: de partij welke de uwe is, dient u in voldoende mate van geldmiddelen te voorzien om haar werk naar behoren — ten goede van heel het volk — te kunnen doen.

Ook dit is volmaakt duidelijk. Wij zouden wel eens een lid — van welke partij ook — willen zien, dat het hiermede niet eens is.

Dat wil niet zeggen, dat ieder lid nu ook altijd voldoende betaalt naar wat nodig is. Sommigen kunnen niet meer betalen, anderen dragen eigenlijk reeds boven vermogen bij, weer anderen betalen een redelijk bedrag, maar er zijn er ook die echt te weinig betalen; soms omdat zij niet weten dat er meer nodig is, ook wel omdat zij vinden dat het zo wel genoeg is „voor die politiek“.

Naar vermogen

ONZE partij meent niet, dat alle leden één bepaald uniform bedrag dienen bij te dragen. Het bedrag dat per kiesvereniging per jaar nodig is wordt plaatselijk door de kiesvereniging op een begroting vastgesteld. Dat bedrag moet door de leden van de plaatselijke kiesvereniging samen bijeengebracht worden.

Stel: een plaatselijke kiesvereniging heeft in totaal f 1200,- per jaar nodig. Er zijn honderd leden. Moet nu elk lid f 12,- contributie betalen?

„Gemiddeld“ moet dat natuurlijk inderdaad. Maar, wij zijn een volkspartij, met leden in alle kringen der bevolking. De een zal wel eens wat wat minder kunnen betalen dan de ander. Wie echt niet meer kan bijdragen moet — ook in het gestelde geval — voor bijvoorbeeld slechts f 7,50 lid kunnen zijn, waartegenover anderen, die iets meer kunnen betalen, hun contributie moeten stellen op f 12,-, f 15,- of f 20,-.

Ieder draagt naar vermogen bij, maar samen moeten wij er komen.

Waarom en hoeveel?

DE leden van de A.R. Partij betalen hun contributie aan de plaatselijke organisatie, de kiesvereniging, dus niet aan de regionale, provinciale of landelijke partijorganen. Zoals men weet is onze partij als volgt opgebouwd: kiesvereniging (1028). Statencentrale (65), Kamercentrale (18) en het landelijke bestuursapparaat: het Centraal Comité met partijbureau.

Behalve het plaatselijke orgaan, de kiesvereniging, hebben uiteraard ook de andere genoemde organen gelden nodig. Daarvoor zorgen de kiesverenigingen, welke per lid per jaar een bepaald bedrag aan elk der centrale organen (Statencentrale, Kamercentrale en Centraal Comité) afdragen.

Daar merkt een lid van de kiesvereniging zelf dus in directe zin niets van. Maar het gebeurt en het is goed, dat elk lid dit weet. Want dan weten wij waar de contributie, welke wij betalen, allemaal heen gaat en waarvoor het allemaal nodig is. Dan begrijpen wij ook, dat wij niet voor een paar gulden op de eerste rang zitten.

Aan het Centraal Comité dient de kiesvereniging per lid per jaar af te dragen f 4,50 (voor een vrouw waarvan de man ook lid is echter slechts f 2,-); aan de Kamercentrale een bedrag tussen f 1,- en f 3,-, al naar gelang de grootte van het gebied, het aantal kiesverenigingen en de behoefte; aan de Statencentrale op gelijke wijze een bedrag van f 0,25 tot f 1,-. De kiesverenigingen in het Rijnmondgebied betalen ook nog f 0,50 per lid per jaar aan de A.R. Rijnmondcentrale.

Om nu een concreet voorbeeld te nemen: de kiesverenigingen in de Kamercentrale Rotterdam, tevens Statencentrale Rotterdam betalen aan deze (dubbele) centrale f 3,- per lid per jaar; zij betalen tevens f 0,50 aan de A.R. Rijnmondcentrale; tenslotte de ook reeds genoemde f 4,50 aan het Centraal Comité.

Deze kiesverenigingen hebben dus in totaal alleen al voor hun afdrachtverplichtingen per lid per jaar f 8,- nodig.

Als men nu daarbij bedenkt, dat — dit hangt overigens natuurlijk mede af van de omstandigheden en wenselijkheden ter plaatse — een kiesvereniging (zeker, wij noemen het maar als voorbeeld, in Rotterdam) voor zijn eigen activiteiten toch wel minimaal f 4,- per lid per jaar nodig heeft, dan komt men tot de i deze tijd ook echt niet zo hoge (gemiddelde) contributie van minimaal f 12,- per lid per jaar.

„Merkwaardig“

WIJ willen hier ook nog een „merkwaardig“ voorval vertellen. Waar gebeurd.

In een niet onbekende stad ergens in ons land komt een paar jaar geleden een bestuurslid aan de deur van een geestverwant. Of hij lid wil worden?

Ja zeker! Fijn, dank u wel. Over de contributie wordt door dat bestuurslid niet gesproken en hij stelt ook niet de vraag of de vrouw des huizes misschien ook lid wenst te worden.

Enige tijd later krijgt het nieuwe geworven lid de kwitantie aangeboden, waarop vermeld staat: „zes gulden ontvangen van mijnheer X als jaarcontributie voor de kiesvereniging“. Het betreffende lid betaald uiteraard — na enige aarzeling. Die aarzeling betrof — wij hebben het uit zijn eigen mond gehoord — niet de „hoogte“ maar de laagte van het bedrag. Hij had gedacht, dat het lidmaatschap van een partij toch wel ongeveer f 15,- per jaar zou bedragen. Dat was dus f 9,- over de balk gegooid door die kiesvereniging, alleen al bij één lid.

Zou het bij de werving van andere leden anders zijn gegaan? Het bestuur van zo'n kiesvereniging mag niet klagen als zij er op een gegeven moment niet meer uitkomt; als zij niet meer de afdrachtverplichtingen aan de centrale organen kan voldoen en zelf uit gebrek aan financiën geen activiteiten meer kan ontplooiën.

Gelukkig, dat de besturen van de meeste kiesverenigingen deze zaken beter aanpakken. Wij spreken met opzet van de besturen en niet alleen van de penningmeesters. Deze zijn de eerst verantwoordelijken voor de financiën van de kiesverenigingen, maar het gehele bestuur is daar mede verantwoordelijk voor. Men mag de penningmeester niet in zijn eentje met het complete financiële beleid met al zijn facetten laten zitten. Op elke bestuursvergadering moeten de financiën een vast agendapunt zijn.

Goed besteed

EN nu nog iets over de besteding der gelden. Er zijn natuurlijk talloze zaken en daarom hier slechts een aantal belangrijke posten, welke in het algemeen op de diverse begrotingen voorkomen.

Daar zijn dan voor de kiesverenigingen de vergaderkosten, uitnodigingen, porti, correspondentie, sprekers, brieven aan de leden met mededelingen, andere activiteiten, en de afdracht aan de betrokken Statencentrale en Kamercentrale, alsmede het landelijke apparaat.

Dergelijke kosten hebben op hun beurt ook de Statencentrales en Kamercentrales weer, waarbij komen de kosten van het onderhouden van contact met de kiesverenigingen binnen hun ressort, het organiseren van kadercursussen e.d.

Het landelijk apparaat vergt financiële middelen voor het contact met de centrales en kiesverenigingen in het land en voor alle landelijke activiteiten, grote landelijke vergaderingen, voor het partijbureau met zijn secretariaat en boekhouding, reiskosten, vergaderkosten, commissies, conferenties, buitenlands contact, radio- en tele-

visieuitzendingen, het documentatiemateriaal voor de gespreksgroepen, de belangrijke financiële steun aan de jongerenorganisatie van de partij, brochures en propaganda-kosten en de toezending van het ledencontactorgaan A.R.-Post een keer per maand aan de leden.

En dan hebben wij u alleen nog maar een globale indruk gegeven van de normale kosten. Daarnaast zijn er immers nog zoveel middelen nodig voor de verkiezingen van gemeenteraden, Provinciale Staten en de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Voor deze verkiezingen worden jaarlijks bedragen gereserveerd uit de normale inkomsten op de begrotingen van alle partijorganen om er voor te zorgen, dat men, als een verkiezingsjaar is aangebroken, althans basis-fondsen heeft. Wij schrijven „basis-fondsen“, want het blijkt als regel niet mogelijk om voldoende te reserveren voor de veel geld eisende verkiezingscampagnes.

In verkiezingsjaren is dan ook meestal al een extra beroep op de leden nodig voor de verkiezingsfondsen.

Rekent u ook?

ZO staan de zaken er voor. En het is duidelijk, dat er zo in september niet alleen door regering en parlement gerekend wordt, maar ook in alle partij-organen.

Op landelijk niveau kwam reeds op 1 september j.l. de Organisatie Commissie van de partij bijeen. Op 8 september j.l. vergaderde het moderamen van het Centraal Comité en deze week, 16 september, vergaderde het brede Algemeen Organisatie Comité, terwijl volgende week het Centraal Comité aan de beurt is. Op de agenda's van al deze organen prijkt — elk jaar weer — naast allerlei andere punten ook het punt „financiën“.

En zo is het ook de bestuursvergaderingen van Kamercentrales, Statencentrales en kiesverenigingen. Er moet gerekend worden om met de altijd weer beperkte middelen zo zuinig mogelijk om te springen om uit te komen. Een hele opgave.

U ziet, dat een goede financiële bijdrage — in de vorm van voldoende contributie naar vermogen — nodig is van elk lid. Ook van u. Misschien hebt u de laatste jaren niet overwogen uw contributie wat aan te passen aan de gestegen kosten! U hebt er mogelijk gewoon niet bij stil gestaan. Maar, wilt u nu ook nog eens rekenen?

WIDEK.

URKER VISSERS

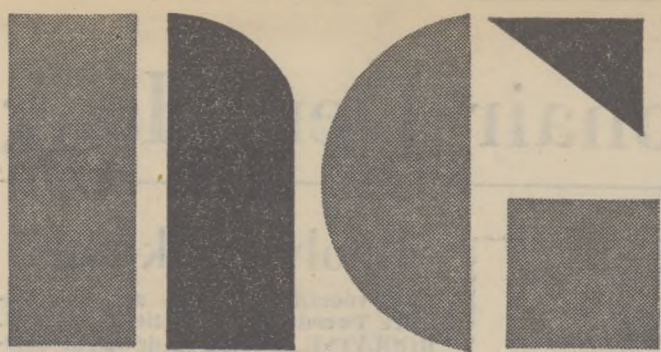
De heer Van Benekom (A.R.P.) heeft aan de Ministers van Landbouw en Visserij en van Buitenlandse Zaken over de moeilijkheden die een aantal Urker vissers in Bridlington zouden hebben ondervonden, de volgende vragen gesteld:

1. Is het waar, dat dezer dagen aan een zestal Urker vissers, die ver buiten de 12-mijl zone hun bedrijf hadden uitgeoefend, bij stormweer de toegang tot de veilige haven van Bridlington aan de Engelse Noordzeekust werd ontzegd?

2. Zo ja, willen de Ministers dan overwegen welke stappen zij bij de Regering van het Verenigd Koninkrijk kunnen doen om herhaling van een dergelijk ongestuurd optreden te voorkomen?

Fractie- voorzitter

ROOLVINK

gaf in een radio-uitzending zijn mening over de Troonrede.

De heer Roolvink zei:

HET kan niet meer dan een eerste indruk zijn die ik u, net na het aanhoren van de Troonrede, kan geven. De regering heeft het parlement en daarmee het Nederlandse volk een programma voorgehouden dat van moed getuigt, maar ook van het aanvaarden van vrij grote risico's.

Om het maar zo duidelijk mogelijk te zeggen, van moed, omdat het de vinger legt op een aantal wondeplekken in onze samenleving. En dat niet alleen, het geeft ook de weg aan die tot een begin van oplossing kan leiden. Het is door de sterke groei van onze bevolking en gelukkig ook van onze welvaart hier en daar vastgelopen, of het dreigt vast te lopen. Ik denk aan het verkeer en ook vooral aan het onderwijs.

Er is natuurlijk nog veel meer te noemen.

Wil men hier verandering in aanbrengen dan is daar heel veel geld voor nodig. Dat wil heel eenvoudig zeggen, dat nieuwe lasten op ons volk gelegd zullen moeten worden. En nu vind ik het moedig, dat dit in duidelijke woorden is gezegd.

Nu is het echter de vraag, of de aangekondigde plannen zonder schade voor onze volkshuishouding uitgevoerd kunnen worden. Nog belangrijker is, dat niet enkele groepen daarbij in de knel komen. Daar kan ik nu nog niets van zeggen, dat vereist nadere studie en een goed overleg tussen regering en de kamers.

Zonder mij ook maar op één onderdeel te binden, mag ik wel zeggen, dat wij overtuigd zijn van de noodzaak van bepaalde voorzieningen en het waardevol, dat ons een duidelijk programma is aangeboden. De lasten die aan ons volk opgelegd worden zullen nauwkeurig moeten worden afgewogen tegen het voordeel van de nieuwe voorzieningen. Aan een duidelijke keuze is niet te ontkomen. Dat de sociale gerechtigheid hierbij nagestreefd moet worden spreekt vanzelf.

H.M. Koningin Juliana arriveert - in gezelschap van Prins Bernhard en de prinsessen Beatrix, Margriet en Christina - bij de Ridderzaal voor het uitspreken van de met spanning tegemoetgeziene Troonrede.

- PIANO'S
- VLEUGELS
- PEDALION
- ELEKTRONISCHE INSTRUMENTEN

R. v. d. Burg N.V.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8
Telefoon 03490 - 13877

• Beschouwingen over de Troonrede en de Miljoenennota vindt u op deze pagina en op de pagina's 3, 4 en 5.

voor onderhoudswerk: **ANTI GEEL** *tex*
MURDOX HUIJVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm. 95ct

dames-, heren- en
kinderkleding

Wieringa

ONBEPERKTE KEUZE
IN HET MODIEUZE

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUM

AMERSFOORT
ARNHEM
HAARLEM

SCHELAKEL JGTHANLL

HAGENAARS,

een dromerig volkje?

DITMAAL is het belangrijkste stuk op deze Haagse pagina bestemd voor het gewone Haagse partijlid, dat helemaal geen zin heeft om zich zo bijzonder druk te maken over de politiek. Dames, heren, u moet er ditmaal aan geloven! Want laten wij eerlijk zijn, er zijn tijden, waarin je er met het geven van wat geld of met een goed gedrag in het stemhokje niet komt. Deze tijd is nú weer aangebroken.

Dit seizoen zullen twee verkiezingen moeten worden voorbereid. Op 23 maart gaan wij de provinciale staten kiezen, op 1 juni onze gemeenteraad. Nu kun je hierover allerlei hoogdravende opmerkingen maken en spreken over plicht en beginsel, maar dat is helemaal niet nodig. Het is alleen maar nodig dat wij onszelf twee simpele vragen stellen: Wie zijn wij? en: Wat willen wij? Het zal er wel niet ver naast zijn, dat nagenoeg alle lezers van dit blad zich christen noemen en met hun christen zijn ernst willen maken. Daarmee is dan de eerste vraag beantwoord.

Voor een antwoord op de tweede vraag zijn meer woorden nodig, tenzij..... we gewoon zeggen: we willen niets. Dat kan. Maar het is toch erg onwaarschijnlijk. Nu gaat het er niet om, het huidige gemeentebestuur en provinciaal bestuur voor schut te zetten. Integendeel, onze bestuurders weten ook wel wat nodig is. Maar meer dan eens zijn zij tot machteloosheid gedwongen omdat zij met (te) korte riemen moeten roeien.

Dromen

Laten wij samen eens nagaan, wat in onze stad en onze provincie mooi zou kunnen zijn en het niet is. Ik droom wel eens van een Grote Marktstraat, die niet is vergeven van de autobuswalm. Maar wie zal dat betalen? Ik droom wel eens, dat ik niet lang op de tram hoeft te wachten en dat die tram niet wordt gehinderd door enorme opstoppingen. Die droom heb ik alleen, als ik mijn auto thuis laat. Want als ik met mijn auto ga, help ik zelf mee, die opstopping te veroorzaken. Neen, als ik met de auto ga, heb ik een andere droom: een gemakkelijk parkeerplaatsje dicht bij de plek waar ik moet zijn. En dan droom ik ook wel eens, vooral in het weekeinde, dat ik gemakkelijk de stad uitkom om ergens een fijn plekje natuur te vinden. Dit zijn maar oppervlakkige dromen. Je kunt ook dromen, dat de nozems werkelijk gelukkig en tevreden zijn, de plus, de kikkers én de bullen en dat alle mensen, die in een te klein of te oud huis wonen, een ruimere en betere woning krijgen. Ga zo maar door. Zelfs de winternachten zijn niet lang genoeg voor alle goede dromen.

Hardop noemen

We moesten al die dromen maar eens hardop noemen. De kans is dan wel groot, dat we ruzie krijgen, want de een wil dit, de ander dat. Toch moeten wij, als Christenen, in staat zijn, goede oplossingen te vinden, oplossingen voor een menselijk leven in een goede stad en een goede provincie. Zullen we het eens proberen? Welnu, daar gaan we dan. In het komende seizoen zullen wij ons bezig moeten houden met het programma voor onze gemeente en het programma voor onze provincie. Wij zullen ook mensen moeten vinden om deze programma's uit te voeren. Dit gebeurt allemaal op de kiesvereniging. Dan nu even zakelijk: De leden van de kiesvereniging zullen bij elk van beide verkiezingen in elk geval tweemaal betrokken worden door middel van een ledenvergadering, in de eerste plaats om kandi-

met anti-revolutionair Den Haag

ARJOS ZOEKT JONGEREN

Natuurlijk gaat de grote propaganda-actie van de ARJOS ook aan Den Haag niet ongemerkt voorbij. Niet alleen zijn de afzonderlijke clubs in onze stad actief, maar ook het stedelijk verband spant zich tot het uiterste in om sympathie te wekken voor het streven van de jongerenorganisatie. In „De Kroon” aan het Spui worden op vrijdag 15 oktober om acht uur 's avonds veel jongeren verwacht, vooral jongeren, die nog niet bij een club zijn aangesloten. Spreker is dr. A. Veerman, oud-voorzitter van de landelijke ARJOS en een tijdlang Kamerlid. Contactadres voor de Haagse ARJOS is A. (Aart) Platteel, Van Reesstraat 137, tel. 850720. Hij weet alles over de ARJOS, iedereen kan bij hem terecht. Om lid te worden van de ARJOS behoeft je geen verstand te hebben van politiek. Belangstelling is ruim voldoende, de rest komt vanzelf wel. O ja, de bijeenkomst in De Kroon wordt belegd samen met de Haagse groep van de Christelijk Historische Jongeren Organisatie. Wie nog niet wist dat de jongeren in Den Haag voorlijk zijn, weet het nu.

Tenslotte nog even iets voor u, gewone kiezers. U ziet, er is genoeg te doen. Wie bent u? Wat wilt u? U doet zeker mee? Over twee maanden praten wij verder.....

daten voor de lijsten op te geven en in de tweede plaats om over de ontwerp-kandidatenlijsten te stemmen.

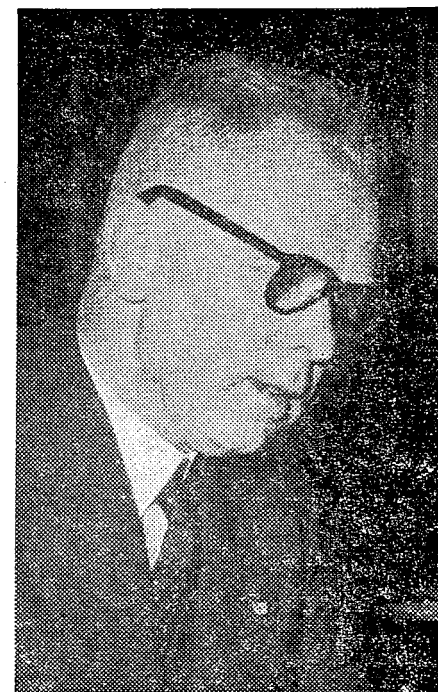
Om het niet al te bont te maken zullen de kiesverenigingen ermee kunnen volstaan, drie vergaderingen te houden. Dit is mogelijk door twee dingen op één vergadering te doen. Volgens het tijdschema zullen deze drie vergaderingen moeten vallen in de volgende periodes: 1. tussen 4 en 20 oktober 1965, 2. tussen 10 december 1965 en 5 januari 1966, 3. tussen 1 februari en 15 februari 1966.

De besturen van de kiesverenigingen zullen uitgebreid worden ingelicht over wat moet gebeuren. Voorts zal er zeer binnenkort een bestuursvergadering van de Kamercentrale worden gehouden waar nadere besluiten aangaande de verkiezingscampagne zullen worden genomen. Tot zover voor de bestuurders.

Mr. Hangelbroek en onze stad

Even een praatje over de toekomst van onze gemeente met mr. J. J. Hangelbroek, voorzitter van de prot. chr. fractie in de gemeenteraad en lid van de provinciale staten voor de antirevolutionaire partij.

Dit zegt mr. Hangelbroek over de Haagse problemen: „Van bijzonder belang is verbetering van de Scheveningse haven, vooral uit een oogpunt van

de praktische verzorging van de stadsbelangen. Een voorbeeld: De Holland-Norfolkline wil op Scheveningen varen. Dit is, economisch gezien, belangrijk voor Den Haag, met name voor Scheveningen. De verbetering van de buitenhaven is een rijkszaak. Door ons op voorzeningen te laten wachten, legt men Den Haag en Scheveningen een economische rem op. Daarnaast is de sanering van de binnenstad en oud-Scheveningen van groot belang. Het is niet alleen een kwestie van krotopruijing en volkshuisvesting, maar ook een economisch belang, bijvoorbeeld in verband met de verkeersmogelijkheden”.

Een derde belangrijk vraagstuk is het verkeer zelf. Vervolgens wijst mr. Hangelbroek op het belang van een goede watervoorziening en de bedreiging daarvan als zou worden besloten tot de aanleg van een weg door de dui-

nen naar Wassenaar en verder naar het Oosten. „Deze zaak geeft zorgen in gemeentelijke kring”.

„Ten diepste ligt de pijn bij de financiën”, zo vat mr. Hangelbroek de belangrijkste problemen samen. „Dit geldt vooral voor het investeringen betreft”. Hij noemt: stratenaanleg, verkeersvoorzieningen, sanering, culturele voorzieningen, onderwijs (bijv. scholenbouw).

Men zou met mr. Hangelbroek uren kunnen praten, bijvoorbeeld nog over cultuurpolitiek (waarbij hij aan de overheid bepaald een actieve taak toekent) de agglomeratievraagstukken, enz. Wie zich realiseert, voor welke taken het gemeentebestuur staat, komt onder de indruk. Den Haag anno 1965 is bepaald geen stad, waar de problemen zichzelf oplossen.

DE ZOMER IS NU ECHT HELEMAAL VOORBIJ

Voor velen is het bijna niet te geloven, maar een blik op de kalender leert ons de onverbidde werkelijkheid: de zomer is nu echt helemaal voorbij. Nu ja, het is begrijpelijk, dat de herfst een beetje hard aankomt. Van het anti-autotrottoir op het noordelijk deel van onze Scheveningse boulevard hebben wij nauwelijks kunnen genieten. Het Stille Strand heeft deze zomer zijn naam eindelijk eens eer aan gedaan: het wás er stil. En het blijft er stil tot volgend jaar. Dus, besturen van kiesverenigingen, men doet er wijs aan, zich gewonnen te geven aan de herfst en er eens over te denken, welke aantrekkelijkheden de vele duizenden antirevolutionaire kiezers in onze stad in het komende winterseizoen kunnen worden voorgezet. Het wordt hoog tijd, want wij staan voor een belangrijk seizoen.

Hier en daar blijken reeds plannen te zijn gesmeed. De ARJOS bereidde al voor de zomer een grandioze propagan-

Roolvink komt!

De voorzitter van de antirevolutionaire Tweede-Kamerfractie, de heer B. ROOLVINK, spreekt op de vierde dinsdag in september, DINSDAG 28 SEPTEMBER, IN PULCHRI STUDIO, LANGE VOORHOUT 15, over de DERDE DINSDAG IN SEPTEMBER. AANVANG 8 UUR. Deze bijeenkomst is georganiseerd door de kieskringcentrale. Velen hebben met spanning en mischien wel met enige ongerustheid de Troonrede afgewacht. En ongetwijfeld zullen er na Prinsjesdag door velen onze opmerkingen te maken en vragen te stellen zijn. Daartoe is dan op de vierde dinsdag in september de gelegenheid. Laat de kans niet voorbijgaan!

En dit zegt de ARJOS zelf...

Wij staan weer aan het begin van een nieuw verenigingsjaar. Een belangrijk jaar, omdat de verkiezingen zullen plaats vinden waaraan nu reeds 21-jarigen mogen deelnemen. Vele Arjossers zullen derhalve voor de eerste maal hun stem kunnen uitbrengen. Dit zal ons, nog meer dan vorige jaren, moeten inspireren tot de grootst mogelijke activiteit.

De plaatselijke clubs krijgen een mooie gelegenheid om van hun bestaan blijk te geven, door het organiseren van open-discussie-avonden, waarvoor alle leeftijdsgenoten voor wie de Bijbel geen gesloten boek is, in hun gemeente of wijk dienen te worden uitgenodigd. Vooral degenen, die terecht of ten onrechte zeggen geen tijd te hebben om lid van de Arjos te worden, moeten voor deze avonden worden uitgenodigd. Ook jeugd- en sportverenigingen en jonge C.N.V.'ers moeten geïnviteerd worden. Schakel zoveel mogelijk de krant in. Tam tam maken voor de club is voor ieder een teken van een gezond clubleven, waarvan aantrekkingskracht uitgaat.

Voor een gezond clubleven zijn ook goede contacten met de clubs in de omliggende plaatsen belangrijk. Denk bijvoorbeeld aan uitwisseling van ervaringen, meningsvorming in groter verband dan het clubverband, kandidaatsstelling en verkiezing van de nationale en provinciale Arjosbestuurders. Veel werk is reeds verzet om in de maanden september en oktober streekbijeenkomsten te houden.

Grijp deze gelegenheid aan om de propagandabel te laten luiden, door vrienden, kennissen en collega's op deze middag en/of avond attent te maken en in bloc er naar toe te gaan. Tevens zal getracht worden jongeren uit de omliggende plaatsen waar (nog) geen Arjosclub is, enthousiast te maken voor de streekbijeenkomsten.

Voorwaarts mars, om de woorden in daden om te zetten met als het hoogste ideaal, tezamen de levende God in dit werk te ontmoeten.

da-actie voor. Meer hierover elders. Ook het bestuur van de kieskringcentrale liet zich niet onbetuigd. Fractievoorzitter Roolvink komt in Den Haag spreken nog voordat in de Tweede Kamer de algemene politieke beschouwingen zijn gehouden. Een primeur dus. Ook hierover elders meer.

En dan het — schaarse — nieuws van de kiesverenigingen:

Mariahoeve. Op vrijdag 29 oktober spreekt prof. mr. W. F. de Gaay Fortman in de Louise de Colignyschool (Ametisthorst — Kleine Loo). In een algemene politieke rondblik behandelt hij actuele politieke vraagstukken. Voor iedereen is er dus iets bij. Op dinsdagavond 23 september maakt de kiesvereniging Mariahoeve/Marlot een excursie naar het politiebureau. Leerzaam en interessant!

Benoordenhout: Evenals vorig jaar jaar zullen de activiteiten van de kiesvereniging zich voor een deel weer in discussiegroepen afspelen. Reeds zijn vier onderwerpen voor de gesprekken in de groepen vastgesteld, nl. het vraagstuk van de kernbepaling, de wenselijkheid van één christelijke politieke partij, het rapport van de commissie-Verdam en de woningpolitiek. Bij de Kuypertstichting zijn over deze vraagstukken documentatie en vragenlijsten aangevraagd. Ter navolging!

Alles...

wat u over de A.R. Partij in Den Haag wil weten wordt u graag verteld door mr. C. Pijl Hogeweg, Carel Reimierskade 243, tel. 85.14.58. Kiesverenigingen worden verzocht, kopij voor de volgende Haagse pagina, die medio november zal verschijnen, uiterlijk 5 november toe te zenden aan de heer Pijl Hogeweg.

* * * Kloek

Het kabinet-Cals heeft een welbewuste keuze gemaakt. Langer dan vanaf april 1965 bestaande knelpunten in de Nederlandse samenleving zijn niet slechts aan de orde gesteld, maar er zijn concrete oplossingen voorgesteld.

Prioriteit is gegeven aan woningbouw, onderwijs, verkeer en waterstaat, recreatie en ontwikkelingshulp.

Bovendien zijn belangrijke onderdelen van beleid niet vergeten. Aan de nood van gemeente en provincie is niet voorbij gegaan, het structuurbeleid ten behoeve van de landbouw wordt sterk voortgezet, en de beroepsvisserij ontvangt bijzondere aandacht. De stimulering van productiviteitsverhoging binnen het klein en middelgroot bedrijf wordt in versterkte mate voortgezet. Zo is er meer.

De beslissing, ten behoeve van deze doeleinden méér en versneld gelden ter beschikking te stellen is — om een misschien wat ouderwets woord te gebruiken — een kloek besluit.

Temeer omdat het totaal van de geplande overheidsuitgaven groter is dan de (trendmatige) groei van het nationale inkomen.

Het komt ons voor dat de aangewezen méér uitgaven op zichzelf en in z'n totaliteit van wezenlijke betekenis zijn voor de toekomst van ons land. Wij zijn eveneens van oordeel dat een beslissing over de vraag van een extra stijging, nu moet worden genomen. Verder uitstel betekent in feite een achterop raken op de noodzakelijke ontwikkeling.

* * * Keerzijde

De kabinetsbeslissing heeft echter een niet te verwaarlozen keerzijde. De overheidsontvangsten zullen moeten toenemen omdat de versnelde uitgaven hoger zijn dan de trendmatige groei van het nationaal inkomen. Het kabinet aanvaardt de consequentie en stelt voor de indirecte belastingen te verzwaren met een bedrag op jaarbasis van 906 miljoen. De prijzen en lonen in Nederland worden hierdoor onder sterke druk gezet. Hiertegenover staat een loon- en inkomstenbelastingverlaging op termijn met gedwongen leningsaspecten - 425 miljoen gulden 's jaars.

Accepteert men de noodzaak van tijdelijk versnelde uitgaven dan zal daar een betrouwbaar dekkingsplan tegenover moeten staan - zo men althans een inflatoir beleid wil voorkomen.

De vraag is echter - wij kunnen dat nog niet geheel overzien - of het voorliggende dekkingsplan niet tot gevolg heeft dat individuele personen of ook bepaalde groepen van personen in de maatschappelijke samenleving in de verdrukking komen. Het antwoord hierop zal mede van beslissende betekenis zijn bij de beoordeling van het geheel.

Er is nog een facet waaraan bijzondere aandacht moet worden besteed. Staat voldoende vast dat de beslissingen van het kabinet Cals nu niet een te zware hypotheek bij voorbaat leggen op de jaren 1968, 1969 en daarna?

De spaarbriefvenregeling - olopend tot een bedrag van rond 1800 à 1900 miljoen gulden - moet na 5 jaar worden afgelost!

Is het zeker dat de geplande versnelde uitgavenvergroting in de komende jaren in de hand kan worden gehouden zodat juist zal zijn wat het kabinet stelt: „de versnelling is van tijdelijke aard, waardoor bij een stabilisatie op wat hoge peil een verdere harmonische ontwikkeling gewaarborgd is?”

Een belastingverhoging van het ene op het andere jaar - buitengewone omstandigheden daargelaten - is niet acceptabel.

Als het beleid aan deze voorwaarden voldoet zal - het één afwegend tegen het ander - een verdere stap zijn gezet op de weg naar evenwichtiger groei.

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, 2e druk, geb. f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

DE TROONREDE

DE Rede, waarmee H. M. de Koningin jaarlijks de zitting van de Staten-Generaal opent, is een zinvolle zaak. De Koningin komt naar de Staten-Generaal. Zij is bij de volksvertegenwoordiging als het ware op bezoek, want het is een vergadering van de beide Kamers samen. Zij horen de troonrede dan ook zittende aan. (In Engeland is dat anders: daar zitten de Lords, maar de Lagerhuisleden staan achter de barrière; in Canada zitten de senatoren en de leden van het Lagerhuis worden ook daar „gemaand”, om achter het hek te komen staan). H.M. de Koningin spreekt tot de volksvertegenwoordiging. Maar als de constitutionele Koning en zij brengt geen persoonlijke boodschap, als b.v. op het Kerstfeest.

TJIDENS het ministerie-Kuyper is daar intern eenmaal een merkwaardige discussie over geweest. Koningin Wilhelmina was ernstig ziek geweest, typhus, en tijdens die ziekte werd de blijde verwachting van een a.s. moederschap vernietigd. Toen het leven van de Koningin gespaard bleef en Prinsjesdag naderde, ontwierp dr. Kuyper de Troonrede en nam daarin ook een paar zinnen op vol dank voor het genadige herstel. Maar de Koningin wilde dat niet; dit ging over een persoonlijke zaak en de Troonrede handelt over het Regeringsbeleid. „Het is het voor-nemen der Regering”, enz. De Koningin is toen tenslotte voor de aandrang van dr. Kuyper gezwicht. Maar dat is hier verder van geen belang.

DE Troonrede valt geheel onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Daarom kan de pers haar ook met volle vrijmoedigheid critiseren, wat vorm en inhoud betreft. Maar het is de Koningin, die haar uitspreekt. En niet als een automaat. Zij houdt een rede, die door het kabinet is ontworpen, maar door Haar aanvaard. En het is b.v. herhaaldelijk voorgekomen, dat Koningin Wilhelmina bezwaren of wensen kenbaar maakte. Hoe het nu gaat is voorlopig nog het geheim van Soestdijk. En juist, omdat de door H. M. de Koningin te houden rede tot stand komt in overleg met het kabinet, is zij een ma-

Een brief van middenstanders en boeren

„Nu binnenkort de regeringsplannen voor 1966 aan de orde zullen komen, hebben wij er behoefte aan u onze ongerustheid kenbaar te maken over de positie van de zelfstandige ondernemers in de land- en tuinbouw en in het midden- en kleinbedrijf in het kader van het algemeen sociaal-economisch beleid.”

Zo begint een brief, die de voorzitters van de zeven centrale organisaties van ondernemers, op de genoemde sectoren van het bedrijfsleven werkzaam, hebben verzonden aan de leden van de beide Kamers der Staten-Generaal.

De werkgevers stellen, dat ze onvoldoende financiële middelen hebben om hun bedrijven aan te passen aan de huidige ontwikkeling. In de kringen van de betreffende ondernemers is een groeiend onbehagen merkbaar over de beperkingen, die tengevolge van het algemeen sociaal-economisch beleid aan hun financiële spankracht worden gesteld.

De voorzitters van de zeven centrale organisaties noemen als voorbeelden de beslissing van het kabinet over de uitkering-ineens en het positief stelling nemen van het kabinet ten opzichte van de vrijere loonvorming, zoals volgens de voorzitters blijkt uit de recente advies-aanvraag aan de Sociaal-Economische Raad over deze materie. In die aanvraag zwijgt het kabinet over de naar de mening van de voorzitters noodzakelijke complement van een vrijere loonvorming: een daaraan aangepaste vrijere prijsvorming.

De brief is getekend door de voorzitters van de Katholieke Nederlandse Boeren- en Tuindersbond, het Koninklijk Nederlands Landbouw Comité, de Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond, de Christelijke Middenstandsbond, de Koninklijke Nederlandse Middenstandsbond, de Nederlandse R.K. Middenstandsbond en het Nederlands Verbond van Middenstandsverenigingen.

De A.R. kamerleden hebben van deze brief nauwkeurig kennis genomen en men kan er verzekerd van zijn, dat zij aan de gestelde problemen bijzondere aandacht zullen besteden.

door H. Algra

nifestatie van het constitutionele Koningschap en zegt zij ons als het ware, de Regering, dat is de Koningin met haar ministers.

OVER de Troonrede zelf kunnen wij kort zijn. Want er staan zoveel algemeenheden in, die geen aanleiding geven tot commentaar dat er maar weinig overblijft. Van de meeste departementen is er een kleine bijdrage en ook de minister zonder portefeuille heeft een bijdrage geleverd. En zo hebben de leden van de Staten-Generaal dan kunnen horen, dat de ontwikkelingshulp niet alleen wordt geboden uit eigenbelang, maar ook uit solidariteit met de medemens. En dat het in Vietnam nog niets beter wordt en dat het conflict tussen India en Pakistan een zorgelijke zaak is, dat de verkeersongelukken ons er bijna dagelijks aan herinneren, dat de strijd tegen de verkeers-

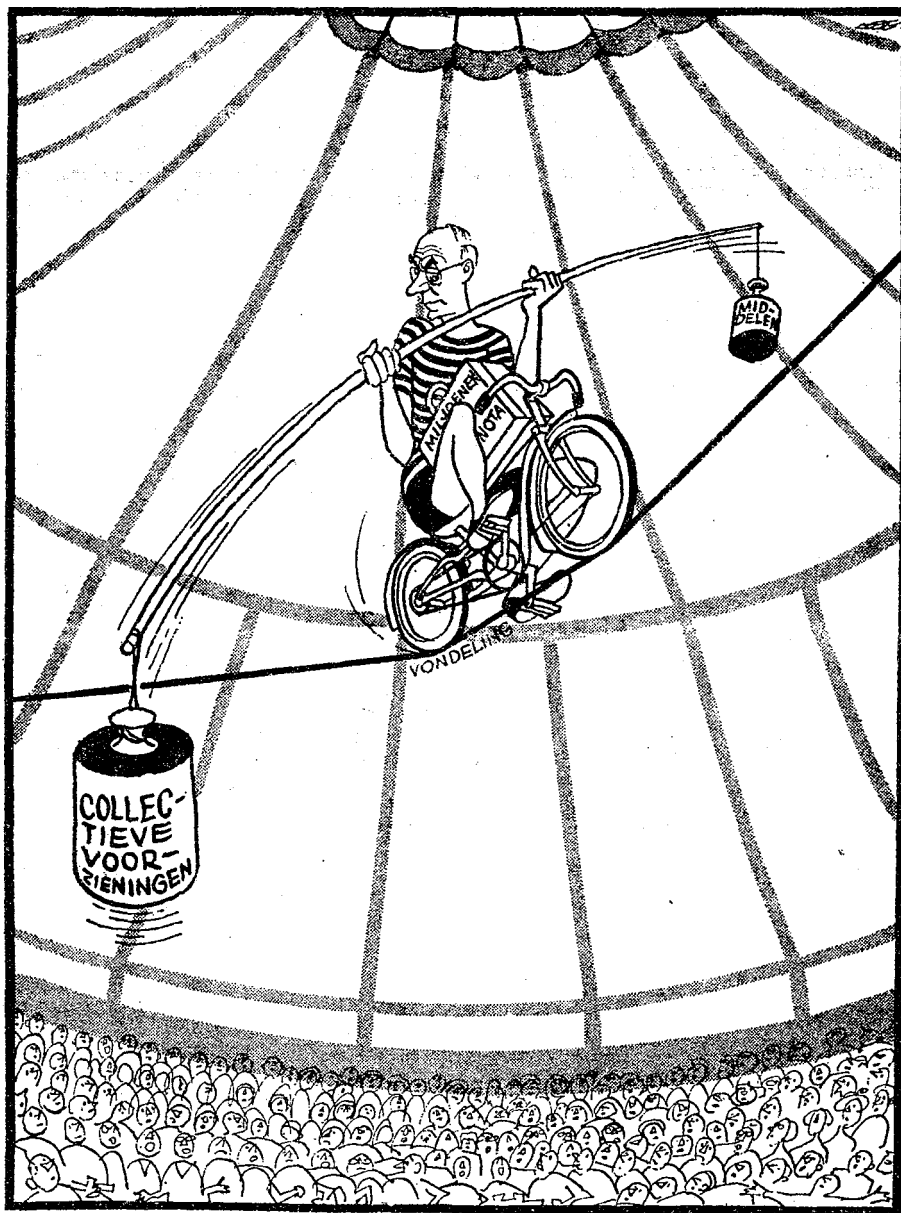
onveiligheid moet worden voortgezet, enz.

Laten we het kabinet niet te hard vallen. Het heeft nog maar enkele maanden geleden, vlak na zijn optreden, een heel uitvoerige en gedetailleerde Regeringsverklaring afgelegd. Het was moeilijk, nu een Troonrede van minstens normale lengte werkelijk te vullen met concrete mededelingen omtrent het te voeren beleid. Misschien komt men later in zo'n geval op de gedachte, de Troonrede dan maar wat korter te laten.

ER komt ditmaal nog iets bij. Het zwaartepunt ligt wel heel sterk en duidelijk in de miljardennota. Daar is met name de vraag aan de orde: hoe worden de snel stijgende uitgaven gecompenseerd door vermeerdering van staatsinkomsten, en hoe wordt het geheel van maatregelen gebruikt om overbesteding en inflatie tegen te gaan. Maar dat zijn uiteraard geen maatregelen, om ze in een Troonrede uiteen te zetten. Ze worden daar ook alleen maar aangekondigd.

DE Troonrede deelt mee, dat „heden” het wetsontwerp tot goedkeuring van het huwelijk met de heer Claus von Amsberg zal worden aangekondigd en dat een tweede ontwerp zal volgen betreffende de goedkeuring van het huwelijk van Prinses Margriet. De jongste dochter der Koningin woonde voor het eerst officieel de plechtigheid bij en binnen niet te lange tijd zal de Koningin, zij het niet in de Troonrede, kunnen spreken over mijn schoonzoon.

De tijd gaat voort en de vele zegeningen nopen tot dankbaarheid. Het is goed, dat in de Troonrede die dankbare toon ook voor genoten welvaart niet ontbreekt.

Evenwichtstoer

(uit de Zakenwereld)

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Een prettig stel vaklui willen u graag
VEILIG VERHUIZEN
waar u ook woont of naar toe gaat! U betaalt
geen teeg-gereden kilometers
BONGERS WAGENINGEN
Rijnhaven 16 telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

HYDRAULISCHE PERSSEN
IN ALLE UITVOERINGEN
Circa 400 in Nederland geplaatst
HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU
T. MOOI
Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

SCHUDDEN? ..... GOED
GOED SCHUDDEN? ..... BETER
IDEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek
voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

HOLWERDA EN ZONEN

DOKKUM tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317
Voor al Uw transporten in binnen- en buitenland

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN
ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
GRAAF HUYNLAAN, noek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

„MIEDEMA“ landbouwwagens
„MIETRA“ transporteurs enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA
LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241*

GETRON N.V.

Binnenlandse- en internationale transporten.
Partigoederen — zwaar transport — bulktransport
AMBACHTSTRAAT 4 — SPIJKENISSE
Telefoon 01880-2929. Telex 22642.

P. MOOLENAAR & ZOON

Sassenheim
BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL
Import — Export
Dahliaculturen — Vraagt prijs

waarborgmerk van weten-
schappelijk verantwoorde
genees- en verzorgings-
middelen voor kleine
en grote
HUIDDIEREN
Veerlaan 17-23 - Rotterdam

Kinderstoelen- en BOXen FABRIEK

EN KINDERLEDIKANTJES
Kibofa
ZEVENAAR (Gld.)
Telefoon 08360 - 3575
Verkrijgbaar bij de bekende
zaken.

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Gebreide
vesten
japonnen
pullover

CULEMBORG - TELEFOON 03450 - 2141

De Miljoenennota in hoofdpijnen...

Het is wel duidelijk geworden uit de troonrede en de miljoenennota, dat ook in welvaartstijden de oplossing van een aantal vraagstukken achterop kan raken of in de knel komen. Met name in de sector van het algemeen belang.

Uit de begroting 1966 en uit de mededelingen van dit kabinet is gebleken dat vorige kabinetten wisten dat óók zij binnenkort met dit moeilijke probleem te maken zouden krijgen. Dit kabinet meent dat er thans geen verdere vertraging van een oplossing mag plaats hebben. „Nu de zon nog schijnt, is het de hoogste tijd”. Uit die sector van „opgehoopte”

knelpunten heeft dit kabinet een welbewuste keuze gedaan. Niet al deze punten worden tegelijk aan de orde gesteld. Dat was, gelet op de draagkracht van het Nederlandse volk, onmogelijk.

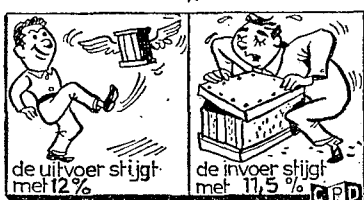
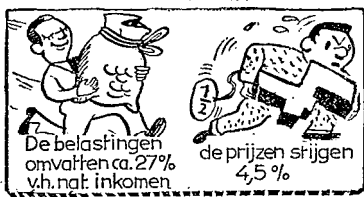
De kabinetskeuze is, naar het ons voorkomt, niet gebaseerd op de overtuiging dat de overheid een aantal taken die wezenlijk behoren tot de private sector van het maatschappelijk leven, wij overnemen. Een socialiserende tendens - „de overheid moet het maar doen inplaats van het over te laten aan het particuliere initiatief” - ligt aan die keuze niet ten grondslag.

Meer - veel meer wordt gevraagd voor onderwijs en wetenschappen. De vraag naar onderwijs neemt toe en vooral naar de duurdere vorm van onderwijs: technisch lager, middelbaar hoger, en universitair onderwijs (laboratoria, researchinstituten enz.).

Méer wordt gevraagd voor volkshuisvesting: ter oplossing van de woningnood is gepland een woningbouw van 125.000 plus een 3000 vrijetijdswoningen.

Van deze 125.000 zullen er 16.250 vallen in de gesubsidieerde particuliere huurwoningen, 23.750 eigen woningen met bezitsvormingsbijdragen en 25.000 in de vrije sector. De rest - 60.000 - gaan naar de woningwetbouw. Bovendien is daarbij voor het eerst wel rekening gehouden met de daarvoor benodigde kapitalen.

DE VERWACHTING VOOR 1966

DE INKOMSTEN EN U Cijfers in					
Kostprijs- verhogende- belastingen (omzetbel., accijns etc.) 6163	Belastingen op inkomen, winst en vermogen 8840	Winsten etc. v. bedrijven 106	Opbrengst van rente 337	Belasting- maatregelen 164	Luisie- en kijgelo- 122
Begrotingstekort 1085 (incl. aanw. posten is het tekort totaal 1424)					
Diversen 1427	Buitent. betrekk. 507	Landbouw, visserij 701	Justitie Politie 871	Alg. bestuur 735	Sociale Zaken, Volksgez. 1753
					Waterst. en verkeer 1802
					Nation. schuld 1445

en enkele v

Meer, veel meer wordt beschikbaar gesteld ten behoeve van Verkeer en Waterstaat.

Aanleg en onderhoud van landwegen, middenberm-beveiligingen naast een krachtige uitbreiding van de activiteiten van het Rijkswegenfonds.

Handel en Nijverheid, gelet op de knellende problemen die er zijn, krijgen extra aandacht. Stimulering van produktiviteitsverhoging binnen de kleine en middelgrote bedrijven staat op het program, het industrialisatiebeleid ondergaat een vergroting in de draagkracht, terwijl een ontwikkelings- en saneringsfonds (dat op basis van vrijwilligheid zal werken) van de grond komt.

Het bestaande jaarlijkse tekort van gemeentefonds en de aantasting van de reserves daarin zullen waarschijnlijk tot het verleden gaan behoren. De hulp aan ontwikkelingsgebieden wordt versterkt met 150 miljoen gulden. Globaal becijferd zal een percentage van ± ¼% van het nationaal inkomen ter beschikking worden gesteld.

Ons land begint voorts de grens te naderen waarbij de gevolgen van de grotere bevolkingsdichtheid moeten worden opgevangen. Deze grens zal alleen kunnen worden overschreden als een begin wordt gemaakt met sommige ingrijpende maatregelen op het gebied van de ruimtelijke ordening, recreatie en de bestrijding van lucht- en waterverontreiniging. Ook hiermee is meer geld gemoeid.

Meer middelen

Deze uitgaven noodzaken tot een méer aan middelen. Het kabinet stelt duidelijk en onvoorwaardelijk dat allereerst scherp gelet moet worden op de mogelijkheid van compensatie bij andere uitgavengroepen. De vraag of de bestaande uitgaven nog wel zinvol zijn is door dit kabinet onder ogen gezien. Eerst daarna is omgezien naar mogelijke nieuwe middelen. Wij achten dit een belangrijk element uit de slotbeschouwing van de minister van financiën.

Een ander belangrijk gegeven is dat minister Vondeling de voorgestelde versnelde uitgavenvergroting nu onvermijdelijk acht, maar vaststelt dat deze versnelling van tijdelijke aard moet zijn.

Heel duidelijk blijkt hier één van de uitgangspunten van het huidige kabinetsbeleid: de uitbreiding van overheidsuitgaven ten koste van de particuliere voorzieningen kan zo niet doorgaan.

Dit wordt nogmaals bevestigd door dat het kabinet stelt te willen blijven uitgaan van de door prof. Zijlstra ingevoerde vuistregel: voor uitgavenverhoging en belastingmaatregelen is niet meer beschikbaar dan de groei van het nationaal inkomen.

Dekkingsplan

Voor 1966 is er een toename van uitgaven van rond 1279 miljoen gulden. Een aantal belastingen worden verlaagd met 62 miljoen, zodat er te

◆ Belastingobligaties

Om de vergroting van de belastingdruk te matigen komt er een voorloper op een komende verlaging in de loon- en inkomstenbelasting in de orde van grootte van 450 miljoen gulden. De totale belastingdruk loopt hiermee terug van 27,4 naar 26,8% van het nationale inkomen.

Deze belastingverlaging op termijn — met het facet van een gedwongen, maar rentegevende lening van belastingbetalers, betekent in wezen een verhoging van de belastingvrije voet. Dat laatste is van bijzondere betekenis met name voor hen die niet de beschikking hebben over grote inkomens. Deze wijze van handelen betekent ook dat voor hen relatief een groter soelaas wordt geboden voor de verhoging van omzetbelasting en accijns — die immers geheel of gedeeltelijk in de prijzen doorwerken.

◆ Belastingplichtige-krediteur

Ruim 4 miljoen belastingbetalers worden krediteur van de staat der Nederlanden.

Vanaf 1966 tot en met 1969 ontvangt hij/zij elk jaar een niet verhandelbare obligatie.

Vijf jaar na de ontvangst van de eerste obligatie — en zo vervolgens — zal elke belastingplichtige voor de „uitgeleende” f 100,— terugontvangen f 130,—. In vijf jaar tijd een rente-opbrengst van f 30,—.

Na de aflossing zal de lening worden omgezet in een tariefsverlaging aan de voet, als eerste aanzet van een verdere verlaging van de progressiedruk.

Kou? Dampo
GEVAT?

Purol dient heel de huid

UITGAVEN VAN DE STAAT

- soulaas voor aandeelhouders van Nederlandse ondernemingen (50 miljoen),
- teruggaaf dieseloliebelastingverhoging bij grensoverschrijding (5 miljoen),
- verlaging van loon- en inkomstenbelasting (450 miljoen gulden); voor elke belastingplichtige. Gedurende 4 jaar ontvangt de belastingplichtige elk jaar een bedrag van f 100,—. Betaalt hij f 100,— of minder aan belasting dan ontvangt hij dit bedrag terug in contanten. Alle anderen ontvangen per jaar een rentegevende obligatie van f 100,— die na 1969 zullen worden afgelost met f 130,— per jaar,
- de belastingverlaging (500 miljoen) loon- en inkomstenbelasting per 1-1-1967 gaat door.

Belastingverhoging (o.m.)

- verhoging van omzetbelasting, a. in de sector van niet-directe levensbehoeften, 150 miljoen; b. in de sector van de eerste levensbehoeften (textiel en schoei), 240 miljoen,
- verhoging van accijns (alcohol, bier, sigaretten en tabak, benzine en olie) 431 miljoen,
- verhoging vermogensbelasting (van 5 naar 6 per duizend) 40 miljoen,
- verhoging van vennootschapsbelasting, 45 miljoen,
- verhoging dividendbelasting (die echter aftrekbaar blijft van de inkomstenbelasting, 75 miljoen,
- speculatiewinstbelasting, (alleen effecten en onroerend goed) 10 miljoen.

Vragen

Tegenover de verzwaring in de sector van het pakket levensonderhoud staat dus een verlaging van de loon- en inkomstenbelasting. Er blijft echter sprake van een extra heffing van de totale Nederlandse samenleving teneinde de overheid de middelen te verschaffen voor de tijdelijk versnelde uitgavenpolitiek.

De bestedingen van de Nederlanders zullen derhalve worden afgeremd om

VOOR BABY'S HUIDJE
BABYDERM

het mogelijk te maken voorzieningen van groot belang voor de totaliteit van Nederland door de overheid mogelijk te maken.

Waarbij vaststaat dat er in de komende jaren geen ruimte zal zijn de stijgende progressie in de belastingdruk (vanaf 1965) te compenseren.

De vragen die door het Nederlandse volk zullen moeten worden beantwoord zijn deze, naar het ons voorkomt:

Zijn de voorgenomen versnelde uitgaven het waard de extra heffingen op te brengen?

Zijn de extra heffingen zodanig verdeeld dat er sprake is van een rechtvaardige verdeling, waarbij aandacht te schenken is aan de individuele personen, maar ook aan de groepen die deze lasten moeten opbrengen?

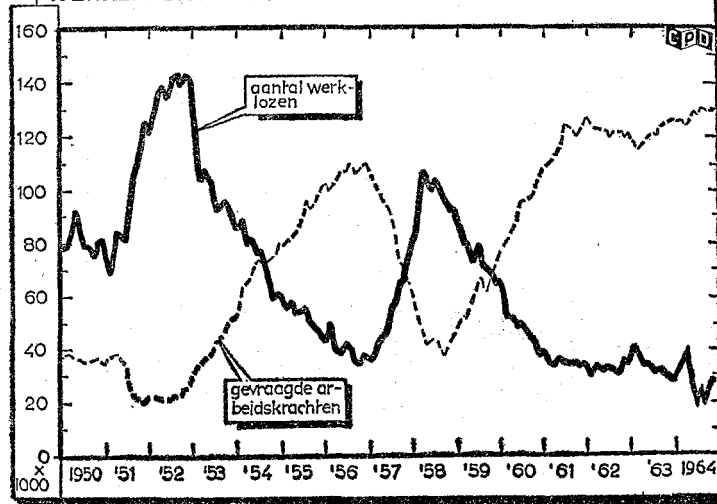
De middelen v. het Rijk bedragen ca 18 miljard
DIT IS 18 MILJARD GULDEN..

Tenslotte zal de Kamer zich ook moeten zetten aan de vraag of het totaal financieel economische beleid tenslotte toch niet een te grote „hypothec” verschuift naar de jaren na 1969. Met het gevolg van inflatiedreiging en een te sterke vergroting van de spanningen op de arbeidsmarkt.

Wij hopen in komende nummers van Ned. Ged. op een aantal facetten van de miljoenen-nota terug te komen.

WERKLOOSHEID EN DE WERKGELEGENHEID 1950-1964

Leden van alle kiesverenigingen en Arjos-clubs in de provincie Utrecht

Streven wij naar hetzelfde percentage A.R. stemmen bij de komende verkiezingen als in 1962, of stellen wij dit plm. 3 procent hoger?
Van uw werklust en geestdrift zal dit afhangen. Bij-tanken is daarom noodzakelijk.

DAT KAN OP: ZATERDAG 23 OKTOBER A.S., 'S MIDDAGS OM TWEE UUR, IN DE DINERZAAL VAN HET JAARBEURS-RESTAURANT TE UTRECHT, INGANG VREDENBURG.

Bezielende injecties worden gegeven door de heren: B. ROOLVINK, voorzitter der A.R. Tweede Kamerfractie;

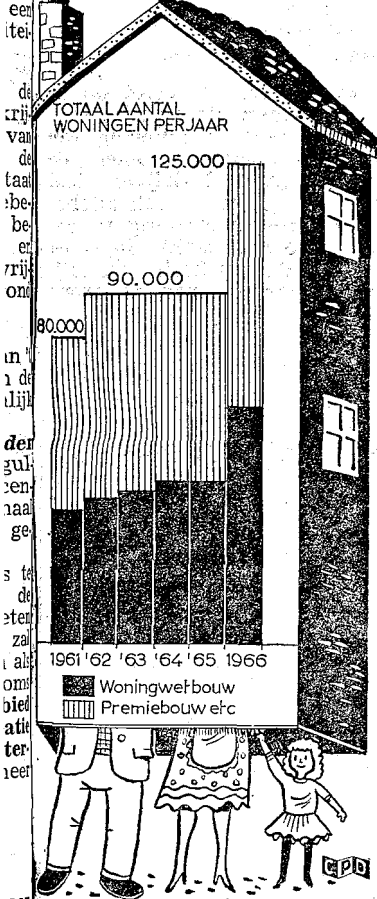
J. VAN DER PLOEG, landelijk voorzitter van de ARJOS; mr. A. B. ROOSJEN, tweede voorzitter man het Centraal Comité.

De sprekers worden afgewisseld door samenzang.

RESERVEER NU REEDS DEZE MIDDAG

igen...

de woningbouw

...blijft: 1341 miljoen gulden. Voor 1966 's beschikbaar naar de vuistregel van prof. Zijlstra 900 miljoen gulden, zodat er een tekort overblijft van 441 miljoen gulden.

Echter: de begroting 1965 levert een achter tekort dan minister Witteveen had begroot! Vermoedelijk 534 miljoen gulden.

Voor 1966 moet er dus gevonden worden: 534 + 411 = 945 miljoen gulden.

Voorshands volstaat het kabinet met de belastingverhoging (op jaarbasis) van 466 miljoen met een opbrengst van 4 miljoen voor 1966 plus de opbrengst van een vondst (al is deze gedachte niet nieuw) - n.l. de opbrengst van belastingspaarbrieven van 425 miljoen gulden.

Belastingverlaging (o.m.)

In de loop van het komende jaar zullen een aantal belastingen worden verlaagd.

Afschaffing kwitantiezegel (10 miljoen),

omzetbelasting op melkpoeder verdwijnt (4 miljoen),

Successiebelasting verlaging, voornamelijk ten gunste van de weduwen en de wezen (20 miljoen),

verlaging omzetbelasting op krantenpapier (10 miljoen).

verlaging invoerrecht (66-110 miljoen),

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

N.V. Staalsteiger „Gelria” - Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

Complete roestvrije steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen!

Bouwbedrijf Jac. van der Niet

NIEUWBOUW EN ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Tel. 01719 - 2748 - Noordwijk aan Zee

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN, GROND- EN WATERWERKEN

BOUWBEDRIJF TH. DE VRIES & ZONEN

Stationsweg 15, Koudum

Voor alle nieuwbouw en onderhoudswerken

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230 - Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

NIEUWBOUW Bouwbedrijf VOS

DOELENSTRAAT 19 - TELEFOON 02200 - 14092
ALKMAAR

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP & VRIJLAND

's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 3721 * - Postbus 30

Leveranciers van

steigerpalen - kortelingen - betonstempels - perkoenpalen - heipalen - boompalen - afrasteringspalen - piketten - ook gecreosoteerde palen

RONDHOUTHANDEL

M. J. Wilbrink & Zoon

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766 -

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. 02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

PATENT OCEAN KEERKLEP
WETT. GED.
PATENT OCEAN AFSLUITER

OCEAN N.V. DIEREN

HATELPAAN'S • MEDIA • TRANSPORT • APPARATUUR

AANSLUITDIAMETERS 12 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Telef 4646 (3-lijnen) Telex 45277

PROF. DR. J. H. GUNNING-VERENIGING te Rotterdam

Het meisjesinternaat "Vredestein", Straatweg 280, Rotterdam - 13, directrice Mejuffrouw A. van der Voorde, vraagt:

ervaren groepsleidsters en assistent-groepsleidsters

Prot. Christelijke levensovertuiging. Minimum leeftijd 23 jaar. Diploma kinderbescherming strekt tot aanbeveling. Salariëring volgens rapport Haeck.

BRIEVEN MET UITVOERIGE INLICHTINGEN AAN DE ALGEMEEN DIRECTEUR DER VERENIGING, BEUKELSDIJK 30, ROTTERDAM-3.

zij die dit insigne dragen . . . . .

helpen mee geestelijk hulpbehoevende kinderen verzorgen en opvoeden om nog meer kinderen te kunnen helpen is er weer een paviljoen bijgebouwd het wachten is nu op de medewerkers de kinderen en ook de ouders rekenen op jullie schrijf daarom zo spoedig mogelijk een sollicitatiebrief aan de geneesheer-directeur

wij vragen

hoofden voor paviljoens (vrl.) leerling-leid(st)ers

Minimum leeftijd 25 jaar

„HENDRIK VAN BOEIJEN-OORD“

NED. HERV. INRICHTING VOOR GEESTELIJK HULPBEHOEVENDEN Burgemeester Bothenius Lohmanweg 8 - ASSEN

Wegens huwelijk en pensioengerechtigd worden is er in huize SCHOONOORD te UBERGEN, waar 40 langdurig zieken een (verpleeg-) tehuis vinden, plaats voor een

verpleegster en een ziekenverzorgster

Gediplomeerde krachten met enige ervaring bieden wij een goede salarisregeling en prettige arbeidsvoorwaarden.

Inlichtingen en sollicitaties (met ref.-adressen) aan de directeur der N.H. Stichting voor Verpleging van Chronisch Zieken, Hoflaan 4, Groesbeek, tel. 08891 - 644.

Gemotiveerd en verantwoord

ALS penningmeester van een A.R. Kiesvereniging is het mij opgevallen, dat speciaal de laatste tijd nog al eens „bedankjes“ binnenkomen van leden waarvan men dit niet zou verwachten. Nu is „bedanken“ voor het lidmaatschap een verschijnsel dat niet alleen bij de A.R.P. maar bij alle politieke partijen wordt waargenomen. Op zichzelf zou dit dus geen reden behoeven te zijn tot enige verontrusting. En toch, gaan wij de beweegredenen na van meerdere „opzeggers“, dan valt hier een teruggang te bespeuren, die tot nadenken stemt. De motieven die, desgevraagd, worden genoemd, zijn velerlei.

Oppervlakkigheid

Veel van deze z.g. motieven zijn terug te brengen tot laksheid, tot onverschilligheid. Lauwe mensen zijn niet gemakkelijk te grijpen, ze kunnen moeilijk tot andere gedachten worden gebracht en dat wel om de eenvoudige reden, dat ze geen overtuiging hebben en die waarschijnlijk ook nooit hebben gehad. Maar ook in gesprekken met de meer ernstigen, stuit men meer dan eens op argumenten, die blijk geven van grote oppervlakkigheid.

Wanneer men b.v. leest in een z.g. neutraal dagblad, dat de heer Smallembroek zijn huis in Assen zal verlaten om zijn intrek te nemen in een kapitaal huis van enkele tonnen, dan wordt zo'n sensatiebericht zonder meer aanvaard en de tendentieuze bedoeling er van over het hoofd gezien. En dat men hiermee in de kaart speelt van de tegenpartij ontgaat de mensen eveneens. Vooral wanneer dergelijke berichten een kern van waarheid bevatten, slaan ze des te meer in.

Hoe wist in de oorlogsjaren de aartsleugenaar Göbbels niet de massa (Duitse) te beïnvloeden door op duivelse wijze te goochelen met waarheid en leugen. Een ander argument, eveneens van de laatste tijd, is de bewering dat dr. Berghuis nogal links georiënteerd zou zijn. Halve waarheden doen dikwijls meer kwaad dan hele leugens. En gedeeltelijke kennis is als regel gevaarlijker dan niets weten. Daarbij is het opmerkelijk, dat overigens te goeder naam en faam bekend staande personen door een los daarheen geworpen gezegde in een minder gunstig licht kunnen worden gesteld.

Niet slechts tegen andersdenkenden, maar, misschien wel het meest, ook tegenover onze eigen mensen dienen wij allen terdege op te passen, dat onze beweringen, onze uitspraken, volkomen verantwoord zijn. En ook dan nog zullen onze uitspraken met de nodige tact en voorzichtigheid moeten worden gelanceerd. In een onlangs plaats gehad hebbend gesprek werd o.m. naar voren gebracht, dat de antirevolutionairen (lees gereformeerden) nogal gauw met hun oordeel klaar staan. Wij willen deze bewering laten voor wat zij is, maar wij geloven toch, dat dergelijke uitspraken manen tot bedachtzaamheid.

Halfslachtigen

Wat verder de opzeggingen aangaat, zijn er de halfslachtigen. Zij zijn A.R., maar zij zijn het ook niet. Een kleinigheid is er maar voor hen toe nodig uit de partij te treden. De ene keer heeft de incasseerder te sterk aangedrongen op betaling der contributie (hetzoo de penningmeester wordt verweten). Een andere keer, wanneer de penningmeester per kaart de betreffende leden heeft verzocht de contributie te doen overschrijven op de giro-rekening van de K.V., komt er een driftig telefoontje, dat men reeds heeft gegeregeld, hetgeen gewoonlijk achteraf blijkt niet juist te zijn. Meermalen wordt dan bedreigd met opzegging. Want juist wanneer men zijn ongelijk zou moeten bekennen is de kans op „bedanken“ het grootst. Veel tact is dan nodig om de zaak weer in goede banen te leiden. Dat de penningmeesters hun lang niet altijd dankbaar werk geheel belangeloos doen, schijnt voor velen nog een open vraag te zijn. Voor anderen is een plaats gehad hebbend debat in de Kamers reden om van partij te veranderen. De een gaat de A.R.P. te ver, een ander niet ver genoeg. Als regel gaat het om bijkomstigheden. Zoals hiervoor reeds gezegd, wij moeten voorzichtig zijn met ons oordeel. Maar, gezien de door velen bij opzegging gebruikte argumenten (misschien is „voorwendsels“ een betere benaming), wil het ons toch voorkomen dat men óf onbekend is met de A.R.-beginselen óf deze nooit heeft onderschreven.

Het gaat hier toch om de hoofdzaak. Van niemand kan en mag worden verlangd, dat hij of zij het in allen dele eens is met de besluiten en de handelingen van zijn partij. Dat behoort ook niet. Maar wanneer de beginselen niet worden aangetast, dan zullen, en dat geldt voor elke partij, de dingen van ondergeschikt belang niet te zwaar mogen wegen.

Vergaderbezoek

Dan nog iets. Inplaats van in zichzelf te zitten mokken of alleen in de huiselijke kring van zijn misnoegen blijk te geven, staat toch voor ieder lid de gelegenheid open zijn al of niet vermeende grieven op een daartoe meer geëigende plaats kenbaar te maken. En dat wel in de van tijd tot tijd plaatshebbende ledenvergaderingen, waartoe elk lid automatisch een uitnodiging ontvangt. Maar hier nu wringt de schoen. Ieder die geen outsider is weet dat het met de bijwoning van vergaderingen, over de hele linie, maar droevig is gesteld. Afgezien van het bestuur, bestaat niet zelden de vergadering uit niet veel meer dan „anderhalve man en een paardekop“.

Heeft men eigenlijk wel recht tot spreken of juist gezegd tot klagen, wanneer het „kankeren“ slechts plaats vindt daar, waar men er zo goed als zeker van is geen tegenspraak te zullen ontmoeten? Ieder die eertlijk wil staan tegenover zichzelf, zal hierop moeten antwoorden: neen! Men kent de spreuk: zijt gij tevreden, zegt het anderen, zijt gij ontevreden, zegt het ons, dat wil in dit geval zeggen: zeg het in de ledenvergadering, waar ieder vrij is zijn mening ten beste te geven. Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. En gerechtvaardigde klachten vinden zeer zeker gehoor. Van gezonde kritiek kan de partij groeien.

Laat een en ander een aansporing zijn voor alle leden, de goeden niet te na gesproken, de vergaderingen trouwer te bezoeken dan dit tot dusver het geval was. Het gaat niet op de eerste plaats om mee-BETALENDE leden, maar om mee-LEVENDE leden. En meelevende leden zullen vanzelfsprekend graag hun steentje bijdragen om de partij groter en sterker te maken. Het geregeld bezoeken der vergaderingen geeft de leden zelfvoldoening de lauwen zullen er allicht door worden opgewekt, terwijl last niet least het bestuur, indien het zich gedragen weet door de leden, op haar beurt aan de leden meer houvast zal kunnen bieden. En niet-gemotiveerde en dus ook niet-verantwoorde opzeggingen zullen dan ongetwijfeld achterwege blijven.

M. E. Rijke

Ledenwerfactie

„WEER/ZIEN“ 1964-1965

Ledenstand per 20 september j.l.

KAMERCENTRALE

Leeuwarden	631
Dordrecht	620
Assen	434
Leiden	363
Arnhem	319
Groningen	313
Zwolle	283
Haarlem	245
Den Helder	244
Rotterdam	211
Middelburg	156
Utrecht	124
Nijmegen	84
's-Gravenhage	64
Tilburg	64
Amsterdam	63
's-Hertogenbosch	19
Maastricht	7

Totaal 4.244

ARJOS-PUNTIGHEDEN

• De Arjos wil graag haar ledental vergroten. Daartoe wordt een propaganda-actie gevoerd. Waarschijnlijk hoort u er nog wel meer van in uw woonplaats. Indien u belangstelling hebt of indien u iemand kent die belangstelling heeft, stuur dan even een briefje naar het secretariaat van de Arjos.

• Sinds een jaar is het mogelijk „individueel lid“ van de Arjos te worden. Dit geldt voor die plaatsen waar het niet mogelijk is een club op te richten. Dit lidmaatschap kost f 10,— per jaar (inklusief een abonnement voor Op Wiek).

• Een individueel lid heeft het recht deel te nemen aan kursussen en aan bepaalde konferenties.

• Op 1 en 2 oktober a.s. vindt de landelijke studiekonferentie van de Arjos plaats. Thema: Het gezicht van de A.R. Partij. Referenten: prof. dr. T. P. v. d. Kooy en dr. A. Veerman. In verband met deze conferentie is een brochure verschenen waarvan de titel precies zo luidt als het thema van de conferentie. Voor f 1,— per ex. kan de brochure worden besteld.

• De uitgave „Opdracht“ is in zekere zin een propaganda-geschrift. In deze geïllustreerde brochure van zestien pagina's wordt uiteengezet door welke motieven wij ons in het Arjoswerk laten leiden. Zeer geschikt om aan anderen ter hand te stellen. De prijs bedraagt f 0,25 per exemplaar.

• Nieuw werkmateriaal gaf de Arjos uit onder de titel „10 P.K.“. Een tiental onderwerpen worden hierin behandeld te weten: de ontwikkeling van de Europese integratie; Internationale christen-demokratische samenwerking; Dekolonisatie; Dialoog met het Kommunisme; Pacifisme; Landbouwpolitiek; Echtscheidingsvraagstuk; De rechtsverhoudingen in de onderneming; Christen-demokratische samenwerking in Nederland.

De uitgave is losbladig. Ze past in een normale multo-band. De prijs bedraagt f 2,— per ex. Ook deze kan bij het Arjos secretariaat worden besteld.

• „Kleur bekennen“ is de bundel waarin 25 schetsen het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program van de AR-Partij wordt behandeld. Een waardevolle uitgave.

De prijs f 4,— per ex. Voor Arjos-leden f 2,75.

• In de folder „de Arjos“ wordt iets verteld over de organisatie van de Arjos. Tevens komt aan de orde waarmee men zich in de Arjos zal bezighoudt of bezig kan houden. Op verzoek zenden wij u deze uitgave graag toe.

Vraag de GRATIS folder van het boek van de bekende Zwitserse natuurarts en wereldreiziger Dr h.c. A. Vogel:

„DE KLEINE DOKTER“

met zijn 219 medische onderwerpen geput uit de rijke schat van Zwitserse genezingsgebruiken. Verkrijgbaar in het Nederlands, Frans, Duits, Engels en Zweeds. Totale oplage: 100.000.

SCHRIJF AAN: BIOHORMA, POSTBUS 2, 'T HARDE (GLD.), OF BEL 05255-541.

KONINKLIJKE FABRIEKEN

J. NOOITGEDACHT & ZONEN IJLST

gereedschappen en werkbanken schaatsen houten speelgoederen

VERACHTING EN VERWACHTING

IEMAND heeft van politici eens gezegd dat je naar hen maar op één manier kunt kijken, en dat is er op neer. Duidelijker dan zó kar de verachting voor hen die in de politiek hun brood vinden niet worden weergegeven. Hoe komen jongeren tot zo'n hard oordeel, tot zo'n felle afwijzing? Misschien wel omdat ze eigenlijk verwachten dat politici geen fouten kunnen en mogen maken, een soort supermensen dienen te zijn, en ook dat het hun taak zou zijn om de bij jou en mij levende wensen binnen de kortste tijd te vervullen. Nu krijgt elke wens die vervuld is onmiddellijk jonger, en dat duidt er dan reeds op dat er langs deze weg beslist geen eind komt aan de verachting, het onbegrip en de ontevredenheid.

Vele duizenden

Gelukkig zijn er heel veel jonge mensen die iets van de politiek verwachten, omdat ze weten dat door de politiek het gezicht van de samenleving wordt bepaald. Dat zijn er tien- en tienduizenden. Velen onder hen laten het daar niet bij, naar gaan ook zelf aan de slag. Ze worden lid van een politieke jongerenorganisatie. Daar discussiëren ze met anderen over de dingen van de dag, ze vormen zich een oordeel over de toestand in Vietnam, de oorlog tussen India en Pakistan, proberen een oplossing te zoeken voor het probleem van oorlog en vrede, de nood in de ontwikkelingsgebieden, en houden zich bezig met de politieke vragen in eigen stad en land. Dit alles, ik stel het met nadruk, niet terwille van de discussie, maar ook duidelijk met het doel voor ogen de gang van zaken wezenlijk te beïnvloeden.

De Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie wordt gevormd door ruim 250 over het gehele land verspreide clubs, die elke maand bij elkaar komen. Het kader- en vormingswerk van de organisatie, het eigen maandblad „Op Wiek“, informatiemateriaal en studieconferenties zorgen er voor dat de clubs goed gedocumenteerd aan haar werk begint. De leden zelf proberen er elke keer een plezierige bijeenkomst van te maken, waar jonge Protestanten tussen 16 en 30 jaar van allerlei kerkelijke schakering graag komen. September is startmaand: ook voor de Arjos. De plannen zijn gemaakt, de besturen hebben vergaderd, folders en stencils liggen klaar. De jonge Anti-Revolutionairen pakken het groots aan want ze

willen graag dat er in de komende maanden veel jonge mensen zullen besluiten ook mee te doen. Het gonst in de Arjos van enthousiasme en activiteit. In de achter ons liggende weken werden er vele openingsappels gehouden, waar men met nieuw élan is gestart.

Met bezieling

Ik ben begonnen met te spreken over verachting voor de politiek; hoe komt het nu dat jongeren die „ja“ hebben gezegd tegen de samenleving waarvan zij deel uitmaken, met bezieling aan het werk gaan? Dat komt omdat zij van die politiek verwachtingen koesteren, hoge verwachtingen zelfs. Dat ligt niet aan het feit dat ze kunnen vertrouwen op een grote en machtige organisatie. Dat komt ook niet op rekening van hun leiders en politici, die stuk voor stuk zo voortreffelijk zouden zijn. Kom nou, 't is ook in een Christelijke Volkspartij een zaak van mensen, en van mensen geldt dat ze met gebreken en fouten door het leven gaan. Maar Christenjongeren worden bezield door het overwinnend geloof in Jezus Christus, de Heer van de wereld. En vanuit dat geloof willen zij de samenleving beïnvloeden. De ontbinding van menselijke systemen als communisme en liberalisme gaat onontkoombaar verder.

Ook Christenen zijn mensen met zwakheden en gebreken, maar zij willen proberen God te dienen. En als de mensen zich door die waanzinnige God laten leiden, dan mogen er verwachtingen worden gewekt. Wordt het dan plotseling alles goud wat er blinkt? Beslist niet. Voor valse leuzen en loze

Radiotoespraak gehouden door de heer H. de Boer, Vice-Voorzitter van de ARJOS op maandag 20 september j.l.

beloften is er geen plaats. Maar als mensen politiek bedrijven vanuit een gelovig roepingsbesef, dan móét er iets veranderen.

Geen kreten

Wij houden ons niet met politiek bezig uit eigen beweging, wij willen ook niet werken aan de vervulling van zelfgekozen idealen, ook houden we ons niet met de politiek bezig uit belangenoverwegingen. God geeft ons verantwoordelijkheid te dragen voor heel zijn schepping. Ook de mens behoort tot die schepping. Daarom moet onze politiek er één zijn vanuit de verantwoordelijkheid voor elkaar.

Dat betekent dat we ons eerst goed op de hoogte dienen te stellen van de feiten en de omstandigheden, daarom wil een Anti-Revolutionaire jeugdgroep de politieke vragen niet beoordelen zonder studie. Aan een kretenpolitiek bestaat geen behoefte. Want hoe zouden we onze verantwoordelijkheid kunnen beleven in b.v. het oordelen over medezeggenschap in de onderneming wanneer we ons niet eerst grondig willen verdiepen in allerlei vragen die daarbij aan de oppervlakte komen. En hoe zou het t' rijmen zijn met onze verantwoordelijkheid indien een veel gelanceerde kreet als „atoomrijke zone“ zou worden beoordeeld, zonder daarbij eerst alle moeilijk- en mogelijkheden die zich daarbij voordoen, af te wegen?

Politieke beslissingen moeten de toets van het Evangelie kunnen doorstaan. Dat betekent vaak een radikale koers, wars van belangenpolitiek en kiezersgunst. Daarom is een christelijke politiek een moeilijke opdracht, maar het is een opdracht, en een opdracht kun je niet naast je neerleggen, die moet worden uitgevoerd. Ik zie het als een opdracht dat christenjongeren zich met politiek bezighouden, want het Christendom is niet alleen maar iets

tussen God en mij. Als ik mijn hart aan God heb gegeven, dan weet ik dat ik moet meehelpen een wereld te winnen, en dat ik die moet trachten te beïnvloeden vanuit het geloof. Dit zal vaak moeilijk zijn, misschien niet in het minst door ons zelf. Maar de toekomst is uiteindelijk aan de Koning der Koningen, ook in ons politieke werk willen we hem dienen. Vanuit dit perspectief, vanuit deze verwachting vraag ik alle hens aan dek voor de bestaande clubs. Maar daarnaast een persoonlijke vraag aan jou: Houd je niet langer afzijdig, maar beleef je verantwoordelijkheid in de politiek in: meedoen!

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken, Freesiaknollen

„ANIMO“ koffiezet apparatuur

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering
Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

TECHNISCH

BUREAU

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

N.V. Papierfabriek voorheen

G. SCHUT & ZONEN
HEELSUM

oud-hollands papier o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, bijlatten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeiopapier, filtreerpapier, aan vellen, rondvilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

ZEELAND

- FLOORFLEXVLOEREN
  - COMPLETE KEUKENS
  - LOSSE KASTEN
- Prima materiaal voor elk interieur

BOUWMATERIALENHANDEL

A. DE JAGER - TOLHOEK N.V.

GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

Textiel- en woninginrichting

Magazijn „DE FAAM“

Kanaalstraat 33, tel. 01183-287, O. en W. Souburg

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND“ N.V.

Schuithaven 10 - Zierikzee - Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van BETON-, WATER-, WEGENBOUW- EN CULTUURTECHNISCHE WERKEN

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE
aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W) - TEL. (01189) 297-343-341

WESTLAND

H. HORTENSUS & ZON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

LEIDEN EN OMSTREKEN

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen
o.a. Regen-installaties
Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG

Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

Leiden • Oegstgeest • Alphen v/d Rijn

Leiden:
Breestraat 65 tel. 21800

Oegstgeest:
Geversstr. 41 tel. 52917

Alphen a. d. Rijn:
v. Mandersloostraat 60

Den Haag en omstreken

Sigarenmagazijn MATADOR

L. KORPEL
Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

INNEMEE & ZON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

dL

DRUKKERIJ LAKERVELD

periodieken/catalogi/folders/handelsdrukwerk
uitgever vakblad voor de meubelindustrie

den haag • loosduinseweg 1079 • telefoon 070-392330*

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

HET GOOI

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de

EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST

SMEINK & ZONEN

Lareneweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon
en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1966

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

HERENMODES

„ADR. HOLLANDER“

VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE

H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

lingerie - korsetterrie

dekker

DE LIER - NAALDWIJK - DELFT - DEN HAAG - VOORBURG
Markt 49 - Beeklaan 366 - Herenstr. 107-109

Politiek Talet

Nog steeds laat de gedachte aan het innen van een toto-ton honderdduizenden dagdromen. Zover is de versnelde inflatie van onze jaren zestig toch niet voortgeschreden, of honderdduizend belastingvrije gulden spreken nog tot onze verbeelding. Geen wonder ook. Tenslotte kun je er nog steeds een kleine dertig mensen een jaar lang een sociaal minimum mee verschaffen. Dat typeert de orde van grootte waarin wij zo gemiddeld aan financiën denken.

En nu over naar de Miljoenennota. De rijksuitgaven zullen in 1966 naar raming dik achttien miljard belopen. Of wel f 18.150.000.000,-. Dat is een onoverzichtelijk bedrag waarbij je niet alleen wat achter de komma komt rustig kunt vergeten, maar waarbij ook wat er een heel eind voor komt niet zo precies meer kunt overzien.

Over die portie mogen u en ik in deze vergulde dagen rond Prinsjesdag een oordeel vellen. We kunnen het natuurlijk ook overlaten aan onze bloedeigen afgevaardigden in het parlement, maar dat is de weg van de minste weerstand. Je bent een meelevend burger of je bent het niet. Waar zullen we beginnen? Zijn de overheidsuitgaven te hoog? Ja? Oké, laten we dan het een en ander schrappen. De politiealarissen? Nee, dat kunnen we moeilijk doen, daar heeft u gelijk in. Wat had u gedacht van de post voor beroepsvisserij? Die is van f 3,7 miljoen in '65 tot f 5,7 miljoen in '66 opgelopen. Het mes erin? Wacht nog even, eerst horen wat de regering met die centjes van plan is. Zij denkt, zo moet u weten, aan uitbreiding van de vangstgebieden, modernisering van de vloot en van het afzetapparaat en ook aan verbetering van de kwaliteit van de aangevoerde producten. Als dat geen goed doel is weet ik het niet meer. Handhaven die post? Dan weet ik nog wel een andere: de nieuwe post voor het kankeronderzoek. Of ik er maar met het rode

potlood af wil blijven? Goed, het kankeronderzoek gaat door. Zullen we dan iets doen aan de rijksbijdrage in de ziekenfondsverzekering van de bejaarden? Of aan de f 2.715.000.000,- voor de defensie? Of aan de f 1.573.000.000,- voor sociale voorzieningen? Weet u het niet? Ik ook niet. Dat komt omdat wij geen norm hebben. Wij zitten dringend verlegen om een norm. Wij moeten een eenvoudige vuistregel hebben anders komen we er niet uit.

Nog niet zo erg lang geleden, nog niet eens een heel jaar, toen hadden we een norm. We hadden, u zult het zich nog wel herinneren, een ander kabinet en we hadden een norm. De overheidsuitgaven mochten niet sneller stijgen dan de gemiddelde groei van het nationaal inkomen. D. i. was onze norm. Onze eigen Structurele Norm. Er kwam een begroting op tafel waarbij deze norm — zij het met behulp van een paar twijfelachtige „correcties” — als leidraad gold. Het gevolg was dat mijn ene buurman die dagelijks om den brode langs de weg zit klaagde dat hij met al die bottle-necks in het verkeer niet kon opschieten, dat mijn andere buurman nu al bijna twee jaar in de contramine is omdat hij nog steeds geen telefoon in huis heeft en dat uw-nee-f-de-gemeentebestuurder kermde dat hem ter plaatse de middelen voor de meest voor de hand liggende voorzieningen ontbraken. Het gevolg was dat — Witteveen ten spijt — de harde werkelijkheid van 1965 van de normatieve begroting van 1965 zoets als een lachertje maakte. Wat doen wij nu met de norm? Wij gedenken haar met het huidige kabinet eerbiedig en wij zetten haar tot nader order in de ijskast. Want vrienden, wat was het geval? Mijn beide buurmannen en uw-nee-f-de-gemeentebestuurder die over de wegen, de telefoon en de gemeentefinanciën jammerden ge-

noten met ons een betrekkelijke welvaart. Zij schonken mij een borreltje in en zij piepten over de volle wegen, zij boden mij onder het televisiekijken een rokertje aan en zij beschuldigden de PTT, en uw-nee-f-de-gemeentebestuurder kon u, waar of niet?, uren vervelen met zijn dia's van de Apennijnen voor hij u de noden van de plaatselijke gemeenschap klaagde. Dat is, meen ik, de reden dat de huidige regering de Structurele Norm voor enige tijd — na haar ingelijst te hebben — op de vliering hing.

Wat gebeurt er nu? De regering stelt voor een portie van uw en mijn verwachte koopkracht over te hevelen naar — schrik maar niet — de sector van de collectieve voorzieningen. Collectieve voorzieningen, gemeenschapsvoorzieningen, publieke taken zo ge wilt, daaronder vallen de soldaten, de wegen, de scholen, de spoorwegen tot op zekere hoogte, de ontwikkelingshulp, de dijken, de telefoons, de paspoorten en de rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Ten behoeve van deze en andere openbare nuttigheden gaan we straks duurder roken, duurder drinken, duurder rijden en rossen, duurder sportvliegtuigen kopen en met duurdere sokken in duurdere schoenen een tikkeltje meer vermogensbelasting betalen. Wat vindt u ervan? Als u het mij vraagt, ik zou door een verdrievoudiging van mijn salaris nog lang niet in verlegenheid raken als het op besteden aankomt. Maar ik heb echt de moed niet me op te winden als de honorabele fiscus er nog een klein schepje oplegt omdat er dank zij de veelgevraagde en eindelijk verkregen expansie van de woningbouw nog een portie extra woningwetvoorschotten op tafel moeten komen. Als u ergens in de buurt van het sociaal minimum vertoeft zal ik u bijvallen als u het betreurt dat de kosten van levensonderhoud weer een tikkeltje zullen stijgen. Ik zal de euwle moed hebben erop te wijzen dat de belastingvrije voet weer een paar streepjes omhoog gaat, ik zal u bezweren dat het de bedoeling is ook nu de norm op stal staat de draagkracht te laten tellen, ik zal u toegeven dat we er nog lang niet zijn. Nog lang niet. Dit alles op voorwaarde dat u er mij als het in 1971 zover is bij leven en welvaart aan zult herinneren mijn eerste belastingpaarbrief te verzilveren.

P.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

☆ Op zaterdagmiddag 25 september a.s. belegt de Kamercentrale 's-Hertogenbosch een vergadering in Hotel "Central", Markt 51-57 te 's-Hertogenbosch.

Aanvang te 14.30 uur. Prof. mr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen, zal spreken over „Noodzakelijke bezinning”

☆ Het Provinciaal Comité in Noord-Holland organiseert een Provinciedag op zaterdag 25 september a.s. in „Krasnapolsky” te Amsterdam.

Aanvang der morgenvergadering te 10.30 uur.

De heer J. de Jong Czn., lid van Gedeputeerde Staten, zal een forum inleiden bestaande uit A.R. Statenleden uit de provincie.

De middagvergadering begint te 14.00 uur.

De heer B. Roolvink, voorzitter van de A.R. Tweede-Kamerfractie, zal het woord voeren, terwijl ds. A. J. Kret het slotwoord zal spreken.

Op woensdag 29 september belegt de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam een vergadering voor de leden der centrale.

De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Bespreking van de werkzaamheden in dit seizoen. Daarna zal de heer B. Roolvink te Hilversum, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, een korte toelichting geven op de miljoenennota.

Verolme United Shipyards

ROTTERDAM - HOLLAND

Telefoon 16 25 00

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

IVOROL De kwaliteits tandpasta

Het behoud van Uw tanden

NIEUW KAMERLID

Dinsdag j.l. is mr. T. A. van Dijken uit Den Haag beëdigd als lid van de Eerste Kamer. Hij zal daar de zetel van

de onlangs afgetreden heer J. Schipper bezetten.

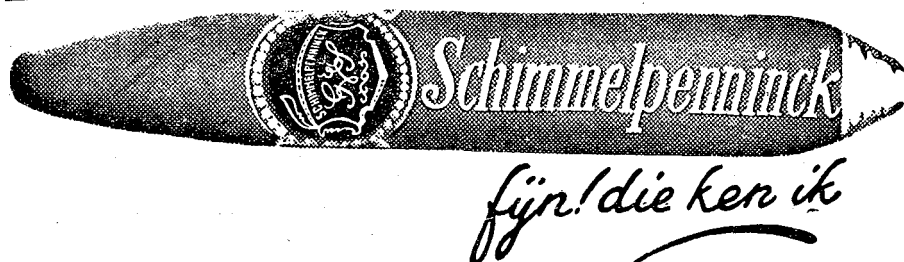
De nieuwe senator, tevens lid van het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, is ook om een andere reden geen onbekende op het Binnenhof. Hij had n.l. van 1933 tot 1946 zitting als lid van de Tweede Kamer.

Wij hopen dat, ondanks de vele veranderingen die sinds de laatste twintig jaar ook de Staten Generaal niet onberoerd hebben gelaten, de heer Van Dijken met vrucht in zijn nieuwe hoedanigheid werkzaam zal mogen zijn.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten”.

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Minister Smalzenbroek sloot op zaterdag 18 september in het gebouw van de Eerste Kamer, namens H. M. de Koningin, het parlementaire zittingsjaar.

Duizenden jonge mensen brengen een deel van hun jeugd door in militaire dienst

Geen vrije kwestie?

De heer Schakel heeft voorgesteld een einde te maken aan de OPKOMST-dwang bij de stembus. Men kan niemand dwingen om te STEMMEN. De stemming kan alleen geheim zijn, als ieder in het stembokje de vrijheid heeft, zijn stem van onwaarde te maken, of het stembiljet blanco in de bus te doen. Zelfs is niemand gehouden, na inlevering van zijn oproepingskaart een stembiljet in ontvangst te nemen. En het helemaal wegblijven uit het stemlokaal kan een strafbaar feit opleveren, maar het wordt praktisch nooit vervolgd. Bij de Rijnmondverkiezingen bleven meer dan 40.000 kiezers weg, en zij worden NIET vervolgd, dat staat vast.

Daarom stelde de heer Schakel voor, een eind te maken aan deze farce, die alleen maar de wet ten spot maakt.

Maar de heer Beernink wilde deze opkomstdwang handhaven. Want deze dwang is voor de C.H. nu eens géén vrije kwestie. De C.H.U. is er zéér principieel voor. Dat is nogal wat. Toen de vraag aan de orde was, een zaak van nationale betekenis, van beslissende betekenis voor de geestelijke vrijheid, of de t.v. voor een deel zou worden UITGELEVERD aan de commercie, toen stond de C.H.U. er op, dat men niet van haar zou vergen, een standpunt te bepalen, want het moest een vrije kwestie zijn.....

Ons dunkt, er is hier een wanverhouding tussen wat men wél en wat men niet als een vrije kwestie beschouwt. Als een C.H.U.-er vóór het amendement Schakel zou stemmen, zou hij het C.H.U. beginsel verloochenen, maar in een grote zaak als de commerciële televisie kan hij alle kanten uit en is er geen principieel element in de keus, hoe die ook uitvalt.

In dit nummer plaatsen wij de eerste bijdrage van onze militaire medewerker, waarin een aantal aspecten van onze defensie wordt belicht.

Het artikel, dat u vindt op pagina 4, heeft als titel: "Gedachten over de defensie".

Deze week

- Brieven van lezers . . . . . (pag. 2)
- Kamerimpressies . . . . . (pag. 2 en 5)
- Grondeigendom en pacht . . . . . (pag. 3)
- Gedachten over de defensie . . . . . (pag. 4)
- Na de Duitse verkiezingen . . . . . (pag. 6 en 7)
- Wat wordt behandeld op de Arjos-studieconferentie? . . . . . (pag. 8)
- Een bezoek aan Den Haag . . . . . (pag. 12)

Kijk en luister . . . . .

Op maandag 4 oktober naar onze televisie-uitzending: Prof. dr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen, spreekt dan over: „Noch rechts noch links, maar frontaal. De uitzending vindt plaats van 20.20-20.30 uur.

Luister . . . . .

eveneens op maandag 4 oktober naar onze radio-uitzending. Spreker Mr. W. R. van der Sluis, secr. A.R. Partij. De uitzending vindt plaats van 18.20-18.30 uur via Hilversum I (N.C.R.V.).

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de Industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER

Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM

Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Flinke Unie-collecte

Geachte redactie,

De heer Algra schrijft in N.G., „School en Pers” over het bijzonder onderwijs: „het geld komt bijna tot de laatste cent uit de openbare kassen”. Dat is op sommige plaatsen echter geheel anders. Terwijl hier de gemeente zorgde voor een woning van een nieuw hoofd van de openbare school, moest het schoolbestuur van de bijzondere school voor een nieuw hoofd een woning bouwen en voor een onderwijzer een huis kopen. U begrijpt hoe nodig een flinke uniecollecte is voor rente en aflossing. Men leest weleens dat er nu financiële gelijkheid is, maar het is er hier wel ver vandaan. Daarom is het wel goed dat een dergelijke uitdrukking niet meer gebruikt wordt. Is het mogelijk dat die gelijkheid er komt en dan liefst met terugwerkende kracht?

Met de meeste hoogachting,

Benschop

E. van Oosterom.

• Vietnam en onze verantwoordelijkheid

De Nederlanders zijn over het algemeen een vredelievend volk. Een politieke partij heeft dit zelfs in haar naam tot uitdrukking gebracht. Op zichzelf is dit alleszins lofwaardig, mits enigszins consequent doorgevoerd. Het doet evenwel niet prettig aan wanneer het gebroken gewertje vergeten wordt wanneer het een eigen hemd betreft, terwijl wanneer het om andermans rok gaat de vredelievendheid weer hoogtij viert.

Zolang Nederland door Duitsland bezet was, deed geen pacifist zijn mond open. Nu het persoonlijk gevaar vooral door anders toedoen over de grens is verdwenen, blijkt een opmerkelijk percentage van het Nederlandse volk bereid zijn stem uit te brengen op de partij die de vrede in haar naam draagt. Dat men de vrijheid niet op eigen kracht heeft kunnen herwinnen, schijnt niet tot de conclusie te voeren, dat men zelf nu ook anderen hiermede zou kunnen of zelfs moeten helpen.

Wij willen de Amerikanen dankbaar zijn dat zij mede hielpen de Duitse bezetter te verdrijven, al deden zij dat overwegend uit eigen belang. Minder dankbaar zijn velen onder ons over de Amerikaanse houding in de eerste naoorlogse jaren in Indonesië. Samen hebben wij weer gestreden in Korea, toen de U.N.O. besloot agressie tegen te gaan. Teleurgesteld werden we weer door de Amerikaanse houding in de Nieuw-Guinea-kwestie. Maar is dat de reden dat we nu niet meedoen in Vietnam, en dat nu alleen Australië en Nieuw-Zeeland naast Amerika tegen agressie strijden?

Men kan stellen dat de U.N.O. hiertoe thans niet besloten heeft. Iedereen die de feiten gevolgd heeft, weet dat het U.N.O.-besluit over Korea alleen zo kon uitvallen, omdat Rusland deze organisatie tijdelijk boycotte. Een misgreep waar wij nu niet op hoeven te rekenen. Wanneer wij iets willen doen, zullen wij moeten handelen op eigen verantwoordelijkheid. Net als Australië en Nieuw-Zeeland.

Men kan wederom tegenwerpen dat voor deze landen meer en dichter bij huis iets op het spel staat, terwijl Nederland daar werkelijk niets meer te maken heeft.

Men vergeet dan evenwel dat in 1963 Nederland Nieuw-Guinea voor 5 jaar overgedragen heeft aan Indonesië, met de bepaling dat in 1969 door volks-

stemming uitgemaakt zou worden, wat er definitief met dit voormalige gebiedsdeel van Nederland zou moeten geschieden. Over sancties bij het niet nakomen van deze overeenkomst is, voor zover bekend, niet gesproken. Velen zullen het zo ook wel goed vinden, en zien hier geen problemen.

Het feit ligt er evenwel, dat Nederland een verantwoordelijkheid op zich heeft genomen, die het niet gestand kan doen.

In het dagelijks leven, en ook in de politiek, geldt vaak: „voor wat hoort wat”. Aannemende dat het Amerika welgevallig zal zijn als ook andere landen, in casu Nederland, daadwerkelijk militair meedoen in Zuid-Vietnam, zou men als voorwaarde hiervoor van Amerika daadwerkelijke steun kunnen verlangen voor het uitvoeren van de bepalingen van de overeenkomst over Nieuw-Guinea.

Men herhale hier niet de dwaasheid, begaan bij de aankoop van Amerikaanse legervliegtuigen, toen niet gelijktijdig landingsrechten aan Amerika's westkust voor de K.L.M. bedongen werden. Iets wat iedere Amerikaan verwachtte, en ook redelijk zou gevonden hebben.

Dat het initiatief tot een vrijwilligers-brigade voor Zuid-Vietnam van A.R.-zijde komt in de Tweede Kamer lijkt ons juist, indien de voorgestelde Nieuw-Guinea-clausule hierbij komt. Immers door haar ommezwaai heeft de A.R. indertijd een grote verantwoordelijkheid op zich genomen met

betrekking tot de tot stand gekomen regeling.

Op deze wijze zou Nederland op voor ieder duidelijke wijze uitdrukking

kunnen geven aan zijn dankbaarheid, dat 20 jaar geleden anderen hun leven gaven voor de bevrijding.

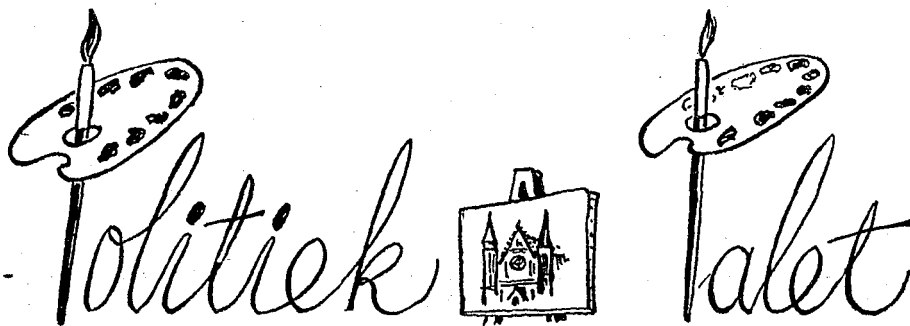
En macht één en ander min of meer volgens boven gestelde richtlijnen gerealiseerd kunnen worden, dan mag mogelijk met een vermindering van het aantal verontrusten in Nederland gerekend worden, althans in de A.R.P. Heerlen V. H. Rutgers

DE MELKBRIGADIERTJES

„... Ziezo, eindelijk weer eens een goeie daad!”

(Uit de Volkskrant)

Onze heer Schakel heeft vorige week in het parlement het vaderlandse polderlandschap in bescherming genomen tegen de eeuwig dominerende bossen. Als polderjongens onder elkaar mag ik hem wel zeggen dat hij zich daarmee zeer grote politieke verdiensten heeft verworven. Het werd tijd dat er eindelijk eens een beetje oppositie kwam tegen wat ik al jaren als een verderfelijke, landschappelijke discriminatie heb ervaren.

Als oud-ingezetene van het gaandeweg minder rustige Baarn, vanouds gelegen op de grens van de conservatieve Gooie bossen en het progressieve Eemlandse poldergebied, heb ik op dit punt zo mijn onaangename ervaringen. Steevast werd het voorgenomen kappen van de een of andere overtollige boom door de spraakmakende gemeente als een schandelijke aanslag op de leefbaarheid gelaakt, en als het ter plaatse gebruikelijke zwartbonte vee aan polderwaartse uitbreidingsplannen ten offer viel hoorde je geen verweer.

Ook bij Arnhem moet straks de polder weer het loodje leggen voor de expansie van de stad. Gelukkig heeft onze heer Schakel hier, voorlopig helaas vruchteloos, zijn stem verheven. Zijn nogal lyrische toon is de mijne niet, omdat ik meen dat je de gelukzalige aanblik van koeien die „tot hun flanken in de ochtendnevel staan” toch niet onder woorden vangt. Maar als het erom gaat dat wij onze verontrusting tot uiting brengen over de dwaze voorkeur voor bijzondere en staatsbossen gelijkelijk, dan vindt de heer Schakel mij, naar ik hoop tot wederzijds genoegen, aan zijn zijde. Je mag op de tribune geen tekenen van goed- of afkeuring geven, maar ik kon een overluide amen naar nauwelijks bedwingen toen onze partijgenoot in het parlement zei dat er nu maar eens een eind moest komen aan die „monomane manipulaties met het begrip landschapsschoon”; en toen hij er aan toevoegde dat hij van de schoonheid van het gebied bevoorwaarden Arnhem niet ondersteboven was.

De burgemeester van Noordeloos enzovoort enzovoort heeft de bijl

aan de wortel van de boom gelegd. Terecht. Want de polders vormen een hoogst uitzonderlijke stoffering van de aardkloot die zich buiten deze lage landen nauwelijks voordeet; en voor bossen kun je zelfs binnen de EEG nog heel behoorlijk terecht als je daaraan — waar de heer Schakel en ik nauwelijks in kunnen wonen maar we willen het toch billijken — behoefte mocht hebben.

Er zal op dit terrein een revolutie in de geesten moeten komen, want de onhoudbare voorliefde voor bossen is niet anders dan de trieste uitkomst van het nationaal minderwaardigheidscomplex waaruit ook de opschriften „Klein Zwitserland” en „Het Venetië van Het Noorden” ontspruiten.

Er is nog een actuele kronkel in de redeneertrant van onze planologen die nodig rechtgezet moet worden, willen we niet een hoop narigheid krijgen. Ik bedoel de heersende hoogbouwleer waardoor in de steden al te veel woontorens verrijzen en zelfs het platteland in „woonlagen” bouwt.

Het is tot op zekere hoogte aardig om er naar te kijken maar het is voor de meesten tot op nog geringe hoogte prettig erin te wonen. Je krijgt wel eens de indruk dat de architecten pas inspiratie beginnen te krijgen als ze driehoog komen en als ze de bungalows ontwerpen voor zichzelf of hun dure klanten. Naar veel „rijtjeshuizen” e oordelen vormt die sector de oefenstof voor de jongste bediende.

Toch hoeft er geen misverstand over te bestaan dat verreweg de meeste klanten hun huisje (en hun tuintje) als ze het voor het zeggen hebben op de begane grond zoeken. De onlangs gehouden enquête waaruit bleek dat negen van de tien mensen op Amsterdams Peil willen wonen was niet meer dan de statistische bevestiging van wat je al wist. Omdat de bungalow het woonideaal is van de 20-ste-eeuwse Nederlander kun je op je vingers natellen dat het eengezinshuis daar altijd nog beter

aan tegemoet komt dan het partje woonlaag — als je het kunt krijgen, pak je het natuurlijk met beide handen aan — dat gerenommeerde uitbreidingsplannen voor ons in petto hebben.

En, zo luiden de bekende tegenwerpingen, zitten we dan niet met ruimtegebrek? Moeten we niet van nood de hoogte in als we hier en daar nog een recreatiegebied willen houden? En is het dan niet lelijk om onafzienbaar ver steeds laag te bouwen?

Het antwoord moet luiden: nee, nee, nee!

Natuurlijk moeten we zo verstandig mogelijk met de ruimte (en met de prijs van de ruimte) omspringen. Maar wat men ook mag beweren: ruimte hebben we ruimschoots voldoende. Nog afgezien van de vraag of hoogbouw nou inderdaad minder ruimte vergt dan laagbouw, geldt dat je — om eens iets te noemen — alleen al in de Zuiderzeepolders een partij eengezinshuizen kunt bouwen van jewelste. Er wordt nog een hoop duur graai verbouwd op plaatsen waar best huizen kunnen staan. En er is uit recreatief oogpunt geen betere besteding van de ruimte mogelijk dan de verkaveling in tuintjes. Als het waar zou zijn dat een uitgestrekte bebouwing met eengezinshuizen een lelijk gezicht moet opleveren, dan zou dat een bewijs van onvermogen zijn van architecten en planologen. En bovendien: het gaat er niet-in-de-eerste-plaats om wat mooi is om naar te kijken maar het gaat er vooral om wat de mensen prettig vinden om in te wonen.

De architect die het flatcomplex heeft ontworpen waarin ik woonachtig de eentonigheid van zijn werk te breken met een knik in de gevel, waardoor je wel bij de burens in de kamer kunt kijken maar je pas tegen zonsopgang kunt zien of het nou inderdaad mooi weer geweest is. Zo'n misplaatste grap is vergelijkbaar met de te sterke voorliefde voor hoogbouw die stad en land zo'n indrukwekkend silhouet geeft maar het de kinderen onmogelijk maakt om konijnen te houden. Ik zeg niet dat er zo veel mensen konijnen willen houden maar ik meen wel dat je het zo weinig mogelijk mensen moet verbieden.

Wij kunnen tevreden zijn dat dit kabinet de ruimtelijke ordening voortvarend ter hand gaat nemen. Een van de vragen die daarbij eerst eens weloverwogen beantwoord moet worden is: bouwen we vooral hoog of bouwen we vooral laag. Het is een politieke vraag van de eerste orde waarover een partij zich best op mag winden.

P.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 33, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS: f 4.— per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT: f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

HET is niet waar, dat de omstandigheden de beginselen beheersen. Maar wel is het een feit, dat bepaalde omstandigheden er toe leidden, dat problemen aan de orde worden gesteld, die vroeger weinig belangstelling hadden. In het begin van deze eeuw was de in Nederland schaarse cultuurgrond volop een object van speculatie en prijsopdriving. Een stuk bouwland, een perceeltje tuingrond, een boerderij, het was allemaal marktartikel in de volle zin van het woord. En er kwamen hoe langer hoe meer gegadigden. Het aantal landgebruikers steeg voortdurend en de schaalverkleining nam dus toe. In de kleiweidestreek in Friesland steeg in 12 jaar, van 1898 tot 1910, het aantal landgebruikers, die minder dan 5 ha. in gebruik hadden van 463 tot 822 en in de Friese Wouden van 2830 tot 3614. Verreweg de meeste landgebruikers waren pachters. Velen huurden telkens voor één jaar en bij elke verhuring werden de prijzen opgejaagd, soms zo erg, dat de notaris ging waarschuwen. De moeilijkheden waren het grootst in die streken, waar het meeste land werd gepacht. In Groningen was in 1910 niet minder dan 72% van de grond in eigen gebruik, maar in Friesland 30%, in Zeeland 32% en in Zuid-Holland 41%.

De eigendom (2)

HET was geen wonder, dat „het grondvraagstuk” het sterkst werd gevoeld in die streken, waar er door ontginning en inpoldering niets meer bij kon worden gewonnen en waar de meeste landgebruikers pachters waren. De landeigenaar was machtig, en moest in alles worden ontzien. Men moet maar eens lezen de kostelijke schets van dr. H. J. Heijnes over „het heerschap”, en diens ontvangst bij een pachtboer ergens in Noord-Holland boven het IJ.

Het heerschap richtte op het erf ook het woord tot de knecht. Het heerschap preekt de eenden, die zo'n welgedane indruk maakten „en blijf gaven van een goede verzorging”. Het zijn ganzen, zei de knecht. De boer schoot toe om zijn excuses aan te bieden voor zoveel brutaliteit bij een knecht, die het heerschap durfde corrigeren. Gelukkig had de boer een verklaring: het komt van het socialisme; daardoor weten de mensen hun plaats niet meer.

De heerschappen waren machtig. In een streek tussen Holwerd en Dokkum heeft ene jhr. Humalda van Eijnsinga zijn rechtzinnige pachters de huur opgezegd, omdat zij zich verstout hadden, te pogen een School met de Bijbel op te richten.

WIE de verhoudingen uit die tijd kent, die begrijpt dat Patrimonium zich ging bezig houden met het vraagstuk van het grondbezit. Patrimonium was géén arbeidersvereniging. Ik heb afdelingen gekend, waar de handeldrijvende en ambachtelijke kleine middenstanders een grote invloed hadden, en waar de meester krachtig meedeed. In „Oldencate” namen de boeren hem dit zeer kwalijk (Zie: Kinderen in verstand en boosheid, door P. Keuning). Patrimonium is róód, zo was het verwijt. Het spijt me bijna, dat ik het werken met de termen „links” en „rechts” binnen onze kring heb afgekeurd, omdat er altijd nog een woord bij moet om te zeggen, wat bedoeld wordt. Had ik dat niet gedaan, dan

Een oude Saksische boerderij in Twente.

zou ik nu schrijven: Patrimonium was wel uitgesproken links. Sociaal links dan, als u begrijpt wat wij bedoelen.

Hoe radicaal dat moet worden gezien, blijkt het duidelijkst als ik de schildersbaas Ale Vogel ten tonele voer. Hij was huis-, rijtuig- en decoratieschilder, voorzitter van de plaatselijke afdeling van Patrimonium en lid van het gewestelijk bestuur. Later is hij met zijn gezin naar Amerika gegaan. Hij was de grote kampioen voor landnationalisatie.

De cultuurgrond moet door de overheid worden „gevorderd” en op een billijke wijze tegen redelijke prijzen voor de landgebruikers beschikbaar worden gesteld. Die redelijke prijs kan dan worden uitbetaald aan de verpachter. Maar de overheid moet hem in elk geval beletten, de pacht de woestijn in te sturen. Juridisch was het pleidooi soms zwak, principieel niet al te helder. Maar er was een bewogen beroep op de Heilige Schrift. En het doel was: er moet een eind komen aan de weerloosheid van de pachtter.

TOEN kwam dr. W. A. van Es als gezaghebbend man in de discussie. Samen met de Patrimoniummannen organiseerde hij de landarbeiders. Hij was evenals zijn mede-initiatiefnemers een sociaal links „ach.....” staat het

weer. Maar ik bedoel: hij kende het Bijbels radicalisme in de strijd voor sociale gerechtigheid. Dr. W. A. van Es was theoloog. Hij promoveerde op een proefschrift van de omvang en het gehalte, als toen aan de V.U. gebruikelijk was. Dr. K. Dijk over de strijd tussen infra- en supra, dr. W. A. van Es over De eigendom in de Pentateuch — het waren dissertaties, die meteen handboeken waren.

Hier volgen de eerste stellingen uit het proefschrift van dr. Van Es: **EENE MAATSCHAPPELIJKE ORDE ZONDER PRIVAATEIGENDOM IS IN EENE ZONDIGE WERELD EENE IL-LUSIE.**

De eigendom (menschelijke) is naar zijn begrip een **ETHISCH en SOCIAAL BEPERKT** recht.

IN de discussie met Ale Vogel wees Van Es de landnationalisatie af maar kende de Overheid wel nadrukkelijk het recht en de plicht toe om in sterke mate ordenend in te grijpen. Er kwamen echter, vooral na 1914, eerst jaren, waarin het ook de pachtboer steeds beter ging. Maar toen na de eerste wereldoorlog de crisis inzette, braken vele pachters de nek. Op een conferentie van de C.B.T.B. op 16 januari 1936

Patrimonium, pachtrecht en landnationalisatie

kwam dr. W. A. van Es toen weer aan het woord over **De Grondeigendom principieel bezien in verband met de regeling van de pacht.**

Het bleek al dadelijk, dat hij het radicaal oneens was met prof. mr. P. A. Diepenhorst, de voorzitter van de C.B.T.B., die zich in de Eerste Kamer had verzet tegen het **continuatierecht**, het recht van de pachtter op verlenging van het huurcontract, als de pachtjaren verstreken zijn. Uiteraard kon dit recht niet onbeperkt zijn, daar was iedereen het mee eens. Maar prof. Diepenhorst had tegen dat continuatierecht twee „principiële” bezwaren:

1. het is een niet gerechtvaardigde inbreuk op het eigendomsrecht;
2. het is in strijd met de grondbeginselen in ons contractenrecht.

Het tweede is geen principieel bezwaar, zei dr. Van Es. Het contractenrecht is in alle landen verschillend, en heeft dus in Duitsland en in Frankrijk weer andere „grondbeginselen” dan bij ons. En wat het eerste bezwaar betreft: inbreuk op het eigendomsrecht, dat gaan we nu eens werkelijk principieel bezien, aan de hand van de Heilige Schrift. En zijn mensen, die zeggen, dat zulks niet kan. Zij willen de Bijbel wel enige waarde en betekenis toekennen voor de behandeling van het sociale vraagstuk, maar dan alleen om ons geweten aan het spreken te brengen, zodat dat geweten meer en beter reageert op wat niet deugt. De Bijbel verbetert dan onze gezindheid. Dr. Van Es verwierpt dat. De Bijbel helpt ons niet maar om eerlijker, braver en barmhartiger te zijn, maar zet ons midden in de vraagstukken, en leert ons heel fundamenteel hoe het moet. Maar, roepen sommigen, de Bijbel is geen handboek voor sociologie of economie. Zeer juist, antwoordt dr. Van Es, en beslist evenmin voor de theologie. De Bijbel is nooit en voor geen enkel vak een „handboek”. „De Schrift is het boek der Bijzondere openbaring, en aldus de kenbron voor alle wetenschap, welke, als met bijzonder goddelijk gezag toegerust, God om onze tegenwoordige in zonde en tot vloek vervallen wereld in zijn grote genade heeft nodig geacht”.

En zo gaat dr. Van Es dan onderzoeken, welke de **Bijbelse principia** zijn voor de grondeigendom, om daarop zijn verder betoog te bouwen. Dat zal de stof leveren voor ons derde artikel.

A.

Traag G.O.

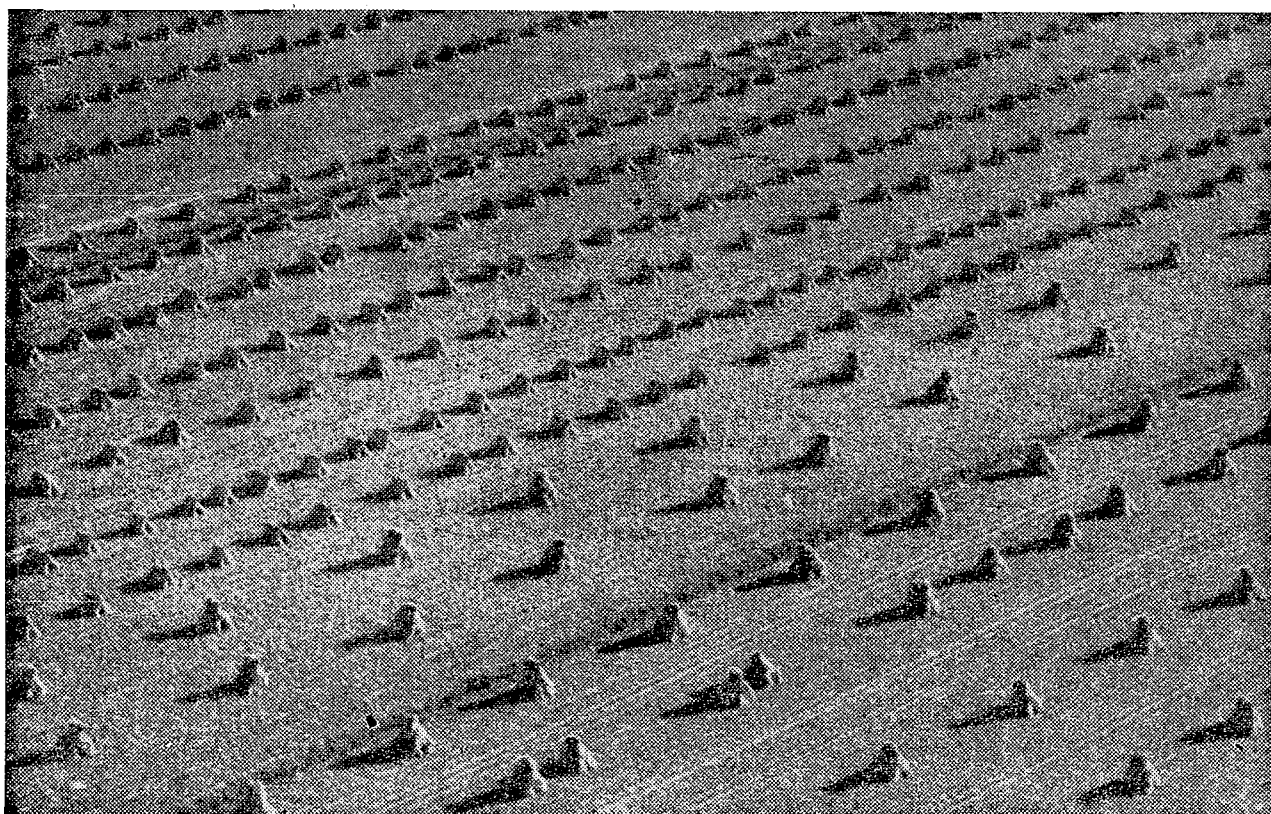
Door de Voorzitter zijn heden aan de Regering medegedeeld de volgende ingevolge art. 116 van het Reglement van Orde ingediende vragen:

De heren Van Bennekom (C.R.P.), Albering (KVP), Vermooten (PvdA), en Geertsema (VVD) hebben aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1. Is het de Minister bekend, dat in de kringen van het v.h.m.o. een groeiende ontevredenheid bestaat over de trage werking van het georganiseerd overleg, dat sinds 30 september 1964 niet meer bijeen is geweest, hoewel een groot aantal kwesties sinds jaren op een bevredigende regeling wacht?

2. Is de Minister bereid zijn invloed aan te wenden om althans enige van deze kwesties — waarbij te denken valt aan de anciënniteitsregeling voor leraren, die op 1 september 1961 reeds in dienst waren, de classesplittingsnormen de omvang van de volledige betrekking, de regeling van de taakuren, de positie van conrectoren en onderdirecteuren en de salarissen voor concierges en amanuenses — op zo kort mogelijke termijn tot een bevredigende oplossing te brengen?

23 september 1965.

GEDACHTEN OVER DE DEFENSIE

WIJ leven in een tijd waarin overal ter wereld defensie-problemen de aandacht vragen. Welhaast alle landen getroosten zich op het gebied van de oorlogsvoering of van de oorlogsvoorbereiding een grote inspanning.

Ook Nederland doet hieraan mee.

Het is daarom goed, dat wij ons bij voortdoring bezinnen op de problemen rond de (nationale) defentiepolitiek.

De inspanning op dit gebied ligt zowel in het personele als in het financiële vlak. Vele Nederlanders stellen een groot deel van hun leven in dienst van de defensie als burger of als beroepsmilitair.

Zij vinden in deze vorm van overheidsdienst de vervulling van hun levenstaak.

Daarnaast brengen grote aantallen jonge mensen een deel van hun jeugd door in militaire dienst als dienstplichtige.

Maar de defensie slokt bovendien jaarlijks honderden miljoenen gulden op, hoofdzakelijk voor de uitrusting, onderhoud en oefening van de strijdkrachten.

Het is te verwachten dat de kosten hiervoor, vooral als gevolg van de technische ontwikkeling, in de toekomst nog zullen stijgen. Zij zullen dan een welhaast fabelachtige hoogte bereiken.

Wat beweegt ons

Een moderne defensie lijkt wel een bodemloze put, waarin dagelijks de miljoenen gulden die - niet zonder de nodige inspanning - door het Nederlandse volk moeten worden opgebracht, verdwijnen.

Een dergelijke grote inspanning vereist uiteraard een hoogwaardige doelstelling. Met recht moet men zich blijven afvragen wat ons moet bewegen om een dergelijke inspanning op te brengen.

Het defensieve vermogen van de Staat heeft ten doel de nationale samenleving een bepaalde mate van veiligheid te helpen verschaffen. In wezen is het derhalve een bezorgdheid voor onze veiligheid, die ons ertoe beweegt grote offers te brengen. Deze bezorgdheid is een gevolg van het huidige wereldbeeld met zijn politieke spanningen.

Met de defensie staan wij derhalve midden in de realiteit. Defensieproblemen vereisen dan ook voor alles een „realistische” benadering. Hierin kan een grote mate van zakelijkheid niet worden gemist.

De moderne strijdkrachten, als middel van de Staat voor een gewelddadig optreden, zijn echter ook een waarachtig teken. De krijgsmacht confronteert het Nederlandse volk bij voortdoring met het totale probleem van de oorlog.

Dit vraagstuk kan, niet in het minst door de mogelijkheden van de moderne vernietigingstechniek, tot een loodzwaar gewetensconflict worden.

Voortdurende belangstelling

De problemen rond de defensie zijn uitgegroeid tot een complex geheel. Vele facetten grijpen in elkaar en het is moeilijk geworden deelproblemen los van de totaliteit te beoordelen. Een theoretisch inzicht in deze totaliteit kan daarom behulpzaam zijn bij het beschouwen van eventuele problemen.

De zorg voor de nationale weerbaarheid is een politieke en derhalve een publieke zaak. Als zodanig mag een ruime en voortdurende belangstelling worden verwacht. Zonder deze interesse zal de defensie-inspanning nimmer het beoogde effect sorteren.

Het blijkt echter dat enige belangstelling op dit gebied slechts in een (te) beperkte kring bestaat.

Publikaties over een aantal achtergronden en problemen rond de defensie kunnen helpen de belangstelling te stimuleren. Door het brede veld, waarin deze problemen liggen en de ingewikkelde en vaak zeer technische aard, kunnen in deze beschouwingen slechts een aantal (Nederlandse) gedachten worden gegeven.

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 10

's-GRAVENZANDE

Overheid en gezagsuitoefening

In het menselijke verkeer ligt steeds vijandschap besloten. Deze vijandschap is in de wereld gekomen door de zonde. Na de zondeval is de mens „van nature geneigd God en zijn naaste te haten”.

Door het ontbreken van voldoende naastenliefde zal deze „natuurlijke” vijandschap steeds leiden tot conflict-situaties. Deze kunnen zich ontwikkelen tot geweldpleging en in ernstigste vorm eindigen in moord en doodslag.

Al snel na de zondeval dreigde de schepping aan zelfverwoesting onder te gaan. Er ontstonden botsingen van allerlei belangen. De rechtssferen van individuen en verbanden werden aangetast. In de schepping ging het onrecht welig tieren.

In deze chaos heeft God de staat ingesteld om te voorkomen, dat door de rechtsinbreuken een menselijke samenleving onmogelijk zou worden. De staat moest zorgdragen dat de rechtssferen werden gewaarborgd. Hij moest derhalve de publieke rechtsgemeenschap handhaven.

Om deze taak te kunnen uitvoeren werd door God - als Schepper van alle dingen en bron van het gezag - vergaande bevoegdheden gedelegeerd. Van Hem heeft ook de overheid haar gezag ontvangen.

Mede daarom heeft de staatsburger de Christelijke plicht de overheid te gehoorzamen want God gebiedt dat ik „allen die over mij gesteld zijn alle eer, liefde en trouw bewijze omdat het Gode belieft ons door hun hand te regeren”.

De overheid mag en moet van de gekregen bevoegdheden gebruik maken. Zij moet gezag uitoefenen. Deze gezagsuitoefening kan zich op verschillende manieren manifesteren. Voor aantasting van de rechtssferen van buitenaf is een nationale defensie nodig. Defensie is dan ook een verantwoordelijkheid van de Staat.

In voorkomend geval zal de Overheid het gezag moeten uitoefenen door middel van geweldpleging.

„Tot dat einde heeft Hij de Overheid het zwaard in handen gegeven, tot straffe der bozen en bescherming der vromen”. In het geheel der nationale defensie is de krijgsmacht in het bijzonder belast met dit gewelddadige optreden. Gewelddadig optreden moet voor een Christen echter steeds een gewetenszaak zijn. Want voor hem geldt de universele eis van de „naastenliefde”.

God eist „dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, ontere, hate, kwetse en dode”.

Het gewelddadige optreden, waartoe de Overheid een staatsburger kan roepen, kan voor een Christen leiden tot een gewetensconflict.

De oorlog

Om van een conflictsituatie te kunnen spreken, is het nodig dat twee opvattingen tegenover elkaar staan. Er moeten twee partijen zijn. Een dergelijke situatie ontstaat als de Staat een „tegenstander” ontmoet.

In een conflictsituatie zal elk der betrokken partijen ernaar streven de tegenstander zijn wil op te leggen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van machtsmiddelen.

De Staat beschikt over morele, economische en militaire machtsmiddelen. Oorlogvoeren is een botsing van machtsmiddelen, waarvan het militaire optreden een onderdeel kan vormen.

De morele kracht en het economisch potentieel functioneren niet alleen zelfstandig, maar vormen tevens een aspect van de militaire macht. Deze

laatste beïnvloedt zowel de morele kracht als het economisch potentieel (stuwung van de vooruitgang).

Botsingen van machtsmiddelen kunnen variëren in hevigheid. Daarom kan ook een moderne oorlog zich voordoen op verschillende wijze. Er zijn mogelijkheden vanaf een „vreedzame” co-existentie of koude oorlog tot de meest gruwelijke wereldomvattende vernietigingsoorlog met kernwapens.

De variaties, die tussen deze beide uitersten liggen, zullen oorlogsbeelden geven die sterk kunnen verschillen naar hevigheid van het geweld. Zo kunnen verschillen bestaan in doelstelling (beperkt of totaal), de aanwending van de middelen (morele, economische of militaire middelen) of plaats van de vijandelijkheden (locaal of wereldomvattend).

Vele omstandigheden kunnen oorzaak zijn, dat er beperkingen zullen bestaan naar doelstelling, middelen of plaats. Daarom is het voorspellen van het karakter van een toekomstige oorlog moeilijk. Het is dan ook aan te bevelen met verschillende mogelijkheden rekening te houden.

Het morele aspect van de oorlog

De waardering voor het optreden met gewelddadige middelen is door de eeuwen heen volkomen verschillend geweest.

Het doorgaans gruwelijke karakter

van de gevechten leidde tot de opvatting dat oorlogvoeren op deze wijze onder alle omstandigheden zonde zou zijn.

Dit resulteerde in een standpunt, waarbij iedere vorm van gewelddadig optreden in de internationale verhoudingen wordt verworpen (het zg. anti-militarisme).

Een ander uiterste standpunt wordt gevormd door de opvatting dat militair optreden onder alle omstandigheden het meest geschikte middel is om internationale geschillen op te lossen. Tussen beide uitersten liggen verschillende meer gematigde opvattingen.

De Christen zal echter, bij het bepalen van zijn standpunt, steeds rekening moeten houden met twee factoren.

Enerzijds noodzaakt de eis tot handhaving van de gerechtigheid soms tot het gebruik van gewelddadige middelen.

Anderzijds dwingt de eis tot naastenliefde tot tempering van het geweld.

Dit resulteert in het accepteren van de z.g. „rechtvaardige” oorlog.

De rechtvaardige oorlog zal zich enerzijds kenmerken doordat hij staat in het teken van de rechtshandhaving en anderzijds doordat het toebrengen van onnodig leed wordt voorkomen.

Het „rechtvaardige” van het gewelddadige optreden is derhalve het criterium voor het beoordelen van de toelaatbaarheid. Dit beoordelen is een

• *Vervolg op pag. 10*

Nieuwsflitsen uit de Partij

- Op zaterdag 25 september heeft het Centraal Comité in Utrecht vergaderd. Dat het partijbestuur op die dag fors aan het werk geweest is blijkt uit de onderstaande mededelingen.
- In de morgenuren heeft het Centraal Comité diepgaand van gedachten gewisseld over de **politieke situatie**. De voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, de heer Roolvink, heeft die gedachtenwisseling ingeleid. Een perscommuniqué komt er niet van; ook is geen „C.C.”-standpunt ingenomen, want bij de Algemene Beschouwingen over de rijksbegroting-1966, die op 12 oktober in de Tweede Kamer beginnen, komt het A.R. standpunt uit de verf. Dat het Centraal Comité dat niet op de stoel van de fractie gaat zitten, noch haar instructies geeft, zelf goed geïnformeerd wil zijn, spreekt wel vanzelf.
- De middagvergadering van het Centraal Comité was gewijd aan de nauwgezette bespreking van de ruim **100 amendementen**, die door een aantal kiesverenigingen is ingestuurd op het voorstel tot wijziging van het **reglement-kandidaatstelling Tweede Kamerverkiezingen en van het partijstatuut**. Het voornaamste resultaat van deze marathon-bespreking is wel — globaal — samengevat in het volgende:
  - een gedeeltelijk herzien reglement inzake de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer wordt aan de orde gesteld;
  - het A.R. Vrouwencomité krijgt een eigen plaats in het partijstatuut;
  - het individuele lidmaatschap (binnenlands en buitenlands) van de partij wordt in bepaalde (dus uitzonderings-) omstandigheden mogelijk gemaakt.
- De amendementen, die niet zijn of worden ingetrokken, zullen worden behandeld op het **najaars-Partij Convent** dat op zaterdag 30 oktober a.s. te Utrecht wordt gehouden.
- De kroon op deze statutaire en reglementaire voorstellen zal moeten worden gezet door de **Deputatenvergadering**, die bijeenkomst op 12

februari 1966 in „Tivoli” te Utrecht. Het is natuurlijk ondenkbaar dat die vergadering niet tegelijkertijd in het teken zal staan van de dan wel zeer nabije **Staten- en Raadsverkiezingen**.

- Het Centraal Comité heeft zich ook kunnen verheugen over de goede gave van een partijlid uit Amsterdam. Dit lid doet tezamen met zijn echtgenote f 500,— per jaar aan de partij toekomen. Nu de verhoogde contributie-afracht de forse kosten stijgingen al niet meer kan bijbenen, zijn dergelijke giften van extra waarde voor de partij. Het is goed er hier ook anderen op te wijzen dat de wet de mogelijkheid om **fiscaal aftrekbare giften** aan het soort verenigingen en instellingen, waartoe ook onze partij behoort, te verstrekken, aanzienlijk heeft verruimd.
- Het Centraal Comité belegt op maandag 18 oktober in Utrecht een **conferentie met Herv. Geref. predikanten en andere vooraanstaande A.R. uit die kring**.
- Aangezien allerwegen de wens te kennen is gegeven om t.g.v. de Staten- en Raadsverkiezingen met één **A.R. Affiche** uit te komen (natuurlijk voorzien van de in elke kieskring geldende lijstnummers en lijstaanvoeders-namen) zijn de voorbereidingen daartoe al in een vergevorderd stadium.
- **Mej. A. R. van Dellen** is presidente geworden van het Drents A.R. Vrouwencomité. Zij maakt in die hoedanigheid ook deel uit van het (landelijk) A.R. Vrouwencomité. Zij volgde mej. Wijngaard op.
- Nu de heer Slot van Eethen naar Hardenberg verhuisde, heeft de **Kamercentrale 's-Hertogenbosch** een nieuwe voorzitter gekregen in de persoon van **drs. J. Koning** te Eindhoven. Hij werd tevens voor zijn K. C. afgevaardigd in het Centraal Comité.
- In Limburg heeft **dr. V. H. Rutgers** het voorzitterschap van het **A.R. Provinciaal Comité** overgedragen aan de heer **Chr. C. van Ree**.

Als secretaris van het **Provinciaal Comité Zeeland** is thans definitief de heer **A. Meulbroek** te Middelburg opgetreden, die reeds enige tijd de heer **J. Hommes** verving. Aan het afscheid van de heer Hommes willen we een paar woorden meer wijden. Hij vervulde deze functie met de grootst mogelijke toewijding al sedert 1929. In de jaren 1947 en 1948 was hij eveneens lid van de Eerste Kamer terwijl de Provinciale Staten van Zeeland hem ook al jaren tot haar leden mogen rekenen. Wij willen deze, in het „vak” vergrijsde provinciaal-(partij)bestuurder wel heel hartelijk dank zeggen voor alles wat hij in deze functie deed. Evenals we de nieuw opgetreden functionarissen veel zegen op hun werk toewensen.

J. Hommes

Mevr. M. Kuipers-Klapwijk nam afscheid na 10 jaar C.C.-lidmaatschap

De Deputatenvergadering, die op 23 april 1956 gehouden werd, bracht voor het eerst in de geschiedenis van de A.R.-Partij het vrouwelijk element (zoals men dat noemt) in het partij-bestuur. Op die dag werden namelijk twee dames, mevrouw dr. F. T. Diemer-Lindeboom en mevrouw M. Kuipers-Klapwijk, lid van het Centraal Comité.

Dit trof ons omdat mevrouw Kuipers thans, bijna 10 jaren na die gedenkwaardige gebeurtenis, aan het Centraal Comité deed weten dat zij dit lidmaatschap neerlegt. Het Centraal Comité heeft op 25 september j.l. gemeend dit besluit te moeten respecteren. Daarmee is de situatie ontstaan dat onze partij nu voor het eerst een vrouwelijk oud-Centraal Comitélid telt, die we natuurlijk als vaste gast nog vele malen op onze Deputatenvergaderingen en Partij Conventen hopen te ontmoeten.

Van meer belang dan deze geschiedkundige opmerkelijkheden is de wijze waarop mevrouw Kuipers haar taak als C.C.-lid vervulde. Wie haar werkelijk schier onbegrensde toewijding aan het wel en wee van de partij van dichtbij meegemaakt heeft, zal het er mee eens zijn dat haar verkiezing in 1956 geen bestuurslid opleverde dat dit-er-ook-even-bij-deed, of dat er voor „spek en bonen” bijzat. Mevrouw Kuipers heeft niet alleen volledig aan de besluitvorming deelgenomen, maar trok er ook op uit in het land om de partij te dienen. Vooral in Groningen waar zij tot 1959 woonde, was zij een stuwende figuur, ook om provinciaal het werk van het A.R. Vrouwencomité van de grond te krijgen. Van dit Comité was zij tot 1964 vice-presidente. In Den Haag waar mevrouw Kuipers sindsdien woonde heeft men ook van haar activiteit en activerende werkzaamheid kunnen profiteren. Voor alle A.R. vrouwen is zij het voorbeeld en het bewijs dat de vrouw, zichzelf blijvend, een wezenlijk aandeel in het politieke bedrijf kan leveren. „En mo e t leveren”, zou dit oud-bestuurslid zelf er prompt aan toevoegen. Voor die overtuiging en voor al het werk en de liefde voor de partij, die daaruit ontsproten, blijven wij mevrouw Kuipers-Klapwijk voorgoed erkentelijk.

Uit de fractie

- De secretaris van de A.R. Tweede Kamerfractie deelde ons mee:
  - dat zoals gebruikelijk is, op Prinsjesdag de fractie weer haar eigen „bureau” gekozen heeft, (ditmaal herkozen) bestaande uit 3 personen: B. Roolvink (voorzitter), P. C. Elfferich (vice voorzitter) en J. A. van Bennekom (secretaris);
  - dat voor het contact met het **Provinciaal Comité Drenthe** en de daaronder ressorterende Statencentrales en kiesverenigingen dr. C. Boertien, (Heibeekstraat 33 te Geldrop, Telef. 04903-3323) is aangewezen inplaats van dr. J. Meulink.
  - dat er een vaste **Kamercommissie Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk** is ingesteld waarvan deel uitmaken (voor de A.R.): de heren **G. A. Kieft** en **J. A. van Bennekom** als leden; mejuffrouw **mr. J. C. Rutgers** en de heer **M. W. Schakel** zijn hun plaatsvervangende leden.

EERSTE KAMER

MIJNWET CONTINENTAAL PLAT

DE behandeling van de Mijnwet Continentaal Plat heeft in de Eerste Kamer — evenals in de Tweede Kamer enkele maanden geleden — de tongen van onze volksvertegenwoordigers los gemaakt.

Na een beschouwing van de Minister van Economische Zaken, **Drs. den Uyl** — die door diverse interrupties werd onderbroken — was het woord aan de A.R.-senator **dr. Zijlstra**.

In de dagbladen is veel aandacht geschonken aan hetgeen **dr. Zijlstra** zei. Om u een beeld te geven in welk opzicht de A.R.-senator

zich tegen de minister opstelde, laten wij hier het gedeelte volgen uit zijn betoog, waarin hij sprak over de kwestie van de principiële benadering of niet van de staatsdeelneming. **Dr. Zijlstra** zei:

„De Minister heeft zich verbaasd over de behoefte van sommige afgevaardigden aan principiële uiteenzettingen. In onze Nederlandse staatkundige verhoudingen, aldus de Minister, is behoefte aan een zakelijke benadering. Nu heb ik getracht uiteen te zetten in eerste termijn, dat dit een valse tegenstelling is. Ik ben persoonlijk een groot voorstander en van algemeen principiële benaderingen en van een door-en-door zakelijke discussie. Naar mijn mening is daartussen geen tegenstelling. Ik wil het alleen maar herhalen: waar men slordig omspringt met de principiële uitgangspunten, verwatert ook de zakelijke discussie.

Bovendien heeft de Minister zelf — hij behoeft zich in het geheel niet te verbazen over de behoefte aan principiële uiteenzettingen — in het debat in deze Kamer over de kwestie-Breedband nadrukkelijk toegegeven, volkomen terecht, dat hieraan belangrijke

politieke aspecten zijn verbonden en dat er sprake kan zijn van politiek gekwalificeerde verschillen van mening; voor die verbazing is dus geen reden.

De Minister heeft in zijn betoog nogal eens de zaak omgekeerd en de tactiek gevolgd van: de beste vorm van verdediging is de aanval. Dat is een goed recht van de Minister en dat neem ik hem dan ook niet kwalijk. Ik ben echter verplicht om in te gaan op hetgeen hij in dat verband heeft gezegd.

De Minister heeft toegegeven — hij heeft het mij daar gemakkelijk mee gemaakt —, dat het niet alleen kan gaan om het in concrete gevallen tegen elkaar afwegen van het eigen voor en tegen, maar dat je je moet afvragen waar je terecht komt, als je dat voortdurend voortzet. Dat is precies het punt, dat mij bezighoudt en dat mij aanleiding tot mijn vraag geeft. Ik heb erop gewezen, dat ook in „De weg naar vrijheid” van 1951 in de opsomming van argumenten voortdurend op de voorgrond staat: Wij willen het niet dogmatisch bekijken, wij willen duidelijk van geval tot geval het voor en het tegen tegen elkaar afwegen. Desalniettemin is de conclusie, dat rechtstreeks wordt aanbevolen om de lijst van bedrijfstakken, die ik heb genoemd, te socialiseren. Ik meen, dat bij het ernstig nemen van de argumenten van de Minister, n.l. dat de staatsdeelneming moet worden gezien als instrument tot

beïnvloeding van basisindustrieën, van inkomens- en machtsverhoudingen, de lijst van bedrijfstakken weer lang móet worden.

De heer **Vos** (P.v.d.A.): Daar is niets tegen.

De heer **Zijlstra** (A.R.P.): Juist, daar is niets op tegen. Is dat ook het oordeel van de Minister?

De heer **Vos** (P.v.d.A.): Als men daar terecht komt door argumenten, is er niets tegen.

De heer **Zijlstra** (A.R.P.): De Minister zwijgt. Ik begrijp het, want het past hem helemaal niet. Nu speel ik de heer **Vos** tegen de Minister uit zoals hij de heer **De Gaay Fortman** tegen mij heeft uitgespeeld.

Minister **Den Uyl**: Dat uitspelen door mij vond ik veel sterker.

De heer **Zijlstra** (A.R.P.): Ja, dat dacht u maar.

Mijnheer de Voorzitter! Nu komt het punt. Het is niet waar — ik zou zo graag willen, dat wij het daarover eens zijn —, dat je zomaar in het principiële luchtledige deze zaken kan afwegen. Als de Minister afweegt, of hij in een bepaald geval — voor energiepolitiek, voor politiek met betrekking tot de basisindustrieën, voor inkomenspolitiek, voor machtspolitiek — dit zal trachten te bevorderen of niet, dan komt hij veel gemakkelijker daartoe doordat hij net als de geachte afgevaardigde de heer **Vos** er in wezen

• *Vervolg op pag. 10*

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE ZWOLLE EN OMSTREKEN

EEN PIANO

koopt U slechts éénmaal
in Uw leven.

Met recht dus een vertrouwenskwestie
Doe daarom, zoals reeds duizenden
voor u hebben gedaan:

G A N A A R A N S I N G H !

Ansingh brengt niet alleen het beste
ter wereld, maar U profiteert dan
tevens van meer dan 90 jaren ervaring
en vakmanschap en van een service
die een reputatie vestigde.

HET PIANO HUIS SINDS 1875
Diezerstraat 113 - Telefoon 05200-11520

OVERWINNING LOSTEN

VERKIEZINGSUITSLAGEN kunnen meestal op verschillende manieren beoordeeld worden. Dit is ook het geval met het resultaat van de stembusstrijd in de Bondsrepubliek Duitsland. De socialisten boekten de grootste winst, de christendemocraten gingen ook vooruit, zij het minder fors en de liberalen waren de grote verliezers. Dank zij de clause, dat een partij tenminste 5% van het aantal uitgebrachte stemmen moet behalen om in de Bondsdag vertegenwoordigd te kunnen worden, kregen de splintergroepen geen kans. Was die bepaling er niet geweest, dan zou op zijn minst een nieuw partijtje haar intrede hebben gedaan in de Westduitse politieke arena. Er zijn nogal wat bezwaren ingebracht tegen het weren van splinterpartijen. Men dient echter te bedenken, dat men de „Sperr-clause” niet voor niets heeft ingevoerd. Extremisten van links en van rechts hebben tot dusver geen gelegenheid gekregen, misbruik te maken van de mogelijkheden, die de parlementaire democratie biedt. Een andere zaak is, of de groei naar een twee-partijen-systeem, die ook nu weer zo duidelijk naar voren is gekomen, moet worden toegejuicht. Er zijn inderdaad nadelen aan verbonden, zoals we in de Verenigde Staten wel zien. Wat de Bondsrepubliek betreft is deze tendens echter geen gevolg van de 5%-clausule. Zij houdt voornamelijk verband met de wens van de kiezer, de partij aan de macht te brengen, die naar zijn mening de landsbelangen het best zal behartigen.

★ *Strauss zorgt voor problemen*

★ *Toch kans voor socialisten?*

SOCIALISTEN

Voor velen zijn het dit jaar de socialisten geweest. Er is niet alleen een groei merkbaar naar een twee-partijen-systeem, maar ook een toenemende steun voor de socialistische partij, de SPD. Langzaam maar zeker begint deze partij de achterstand op de combinatie van christendemocraten (CDU-CSU) in te halen. Waren de socialisten er dit jaar in geslaagd, een andere figuur dan Willy Brandt, de burgemeester van de stad-staat West-Berlijn, als kanselierskandidaat naar voren te schuiven, zij zouden wellicht met nog betere cijfers voor de dag zijn gekomen. Als gevolg daarvan zouden zij voor het eerst sinds 1949 een grote kans hebben gemaakt, deel te gaan uitmaken van de regering

Erhard won nog maar de eerste ronde

ders waren onderling sterk verdeeld. Adenauer voerde een persoonlijke verkiezingscampagne, waarin hij geen goed woord voor kanselier Erhard over had, maar integendeel zijn uiterste best deed, hem bij het publiek onmogelijk te maken. Hij deed dat wel zonder de naam van Erhard te noemen, maar niemand twijfelde er aan, over wie hij het had. Daar kwam nog bij, dat Erhard nog een blok aan het been had in de vorm van Franz Joseph Strauss, die als voorzitter van de (Beierse) CSU in de kring van de CDU-CSU een machtige positie inneemt.

de tactische blunder van Brandt en de zijnen, de kiezers voor te houden, dat de stembusstrijd een nek-aan-nek-race zou worden tussen de SPD en de CDU-CSU, waarbij de socialisten een nederlaag zouden voor liggen op de christendemocraten. Deze tactiek heeft al een boemerang gewerkt. Het ging om Erhard of Brandt. Het ging echter om Erhard of de zgn. „gaullistische groep” binnen de CDU-CSU. Dat men noch Brandt, noch Adenauer of Strauss (met uitzondering van Beieren) wenselijk was het geheim van Erhards succes.

BRANDT

Willy Brandt is dan ook de grote verliezer van de verkiezingen geweest. Nu is gebleken, welke een tragische vergissing de socialisten maakten, toen zij uitkeken naar een populaire figuur, die het bij de Bondsdagverkiezingen van 1961 zou kunnen opnemen tegen de combinatie Adenauer-Erhard. Brandt was in die tijd bijzonder populair, achteraf gezien stond hij aan het toppunt van zijn populariteit. Desondanks slaagde hij er niet in, de kloof te overbruggen, die tussen de CDU-CSU en zijn SPD bestond. De socialisten gingen wel vooruit en de christendemocraten verloren terrein. Maar het waren de liberalen die met de belangrijkste winst gingen strijken. Na die verloren stembusstrijd had Brandt moeten inzien, dat hij boven zijn krachten zou tillen, als hij het nog eens zou proberen. Nu dan nog wel tegen Erhard.

BEWONDERING

Dit betekent echter niet, dat men Erhard steunde, omdat men de anderen niet mocht. Men gaf zijn stem aan Erhard, omdat men sympathiseerde met de wijze, waarop hij twee jaar lang in zijn partij en in het internationale gezelschap tegen de stroom had opgeroed, zonder ontmoedigd te worden. Men bewonderde zijn verzet tegen de plannen van De Gaulle en Adenauer, en het Europees onderonsje te maken van de Europese instellingen en een einde te maken aan de nauwe relatie tussen Europa en de Verenigde Staten, en de militaire, maar ook op politiek en economisch terrein. Kennelijk wil de Duitse kiezer een andere richting.

Erich Mende, de leider van de liberalen, die een beslissende stem heeft in de formatieopzettingen van kanselier Erhard.

te Bonn, samen met de christendemocraten. Zoals de zaken er thans voorstaan, moeten zij nog vier jaar wachten, want tussentijdse verkiezingen — zoals die in Engeland bijvoorbeeld kunnen worden uitgeschreven — komen in de Bondsrepubliek niet voor.

DE KANS

Wie over vier jaar de socialisten zal aanvoeren in de strijd tegen de CDU-CSU is nog niet bekend. Willy Brandt zal het in geen geval zijn. De SPD had bij de verkiezingen van vorige week zondag de kans van haar leven, de grootste partij in West-Duitsland te worden. De christendemocratische lei-

BOEMERANG

We schreven enkele weken geleden al dat kanselier Ludwig Erhard tijdens zijn verkiezingscampagne korte metten met Brandt had gemaakt. Hij was er niet alleen van overtuigd, dat Brandt voor hem geen partij was, ook niet in een debat voor tv en radio — hij weigerde zelfs een dergelijke discussie, hoewel deze geheel in zijn voordeel zou zijn uitgevallen. Deze weigering was typerend voor de wijze, waarop Erhard zijn tegenstander aan de kaak stelde. De uitslag heeft aangetoond, dat hij daarmee succes heeft gehad. Erhard heeft ongetwijfeld ook geprofiteerd van

De familie Brandt, gefotografeerd door de burgemeester wel eens de volgende

Wendt
u
zich
voor

ALLE VERZEKERINGEN

tot
ADMINISTRATIE-
en
ASSURANTIEKANTOOR

H. v. d. KRAATS

Willemskade 19 Tel. 15315
ZWOLLE

Slagerij H. de Graaf

VAN KARNEBEEKSTRAAT 83 - TELEFOON 16762
ZWOLLE

Ook uw adres voor 1e kwaliteit rund-
en varkensvlees

De residentie van de textiel maakt bekend:

In Zwolle zit beslist, de grootste textielspecialist.
Daar is, nee werkelijk, zonder roemen,
beslist te veel om op te noemen.
Vesten, jumpers, twinsetten, rokken.

EVERT H. VEENSTRA

„MAGAZIJN DIEZERPOORT”

Thomas à Kempisstraat 87-89 - Zwolle - Tel. 15268

STICHTING ONS BEGRAFENISFONDS ZWOLLE

Lage tarieven, vanaf 16 cent per week

NA INSCHRIJVING DIRECT

DEELGERECHTIGDE

Inlichtingen telefoon 17910

50 jaar lang meest gevraagde

WONINGINRICHTING

J. VOERMAN EN ZONEN

Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

W. PORTE EN ZOON

SCHILDEREN - BEHANGEN

SPUITEN - MOFFELEN

Thorbeckegracht 40 - Telefoon 16271 - Zwolle

N I E T A L L E S O P

President Luebke en kanselier Erhard, die de belangrijkste rol spelen bij de vorming van een nieuw coalitiekabinet.

er zich niet met huid en haar uitleven aan Frankrijk, of daar nu De Gaulle of een ander aan de macht is. Daaruit vloeit voort, dat men zich niet wil smaken van de Ver. Staten en dat Erhard's streven, de banden die op allerlei gebieden met Washington bestaan, eerder te verstevigen dan te laten verslappen.

VERTROUWEN

De kiezers hebben echter ook hun vertrouwen in Erhard persoonlijk uitgesproken, door aan hem en niet aan Brandt de voorkeur te geven. Maakten de socialisten grote tactische fouten, ook ex-kanselier Adenauer faalde bij het bepalen van zijn strategie. Speculerend op de wetenschap, dat Erhard niets voelde voor een coalitiekabinet van christendemocraten en socialisten, sprak Adenauer zich uit voor samenwerking tussen CDU-CSU en SPD. Dat betekende voor de kiezer: 1. dat Erhard niet zou terugkeren als kanselier en (wat nog belangrijker was) 2. dat er ook een eind zou komen aan de economische politiek, die Duitsland als een phoenix uit zijn as had doen herrijzen. Het is bijzonder moeilijk, een juiste analyse te geven van een verkiezingsuitslag. Niettemin beweren we niet teveel, als we zeggen dat deze overwegingen bij velen heel zwaar hebben gewogen.

...velen nog dachten, dat de Berlijnse ... zou kunnen zijn.

PROBLEEM

Intussen zitten de socialisten met de moeilijkheid, een opvolger voor Brandt aan te wijzen als kanselierskandidaat bij de verkiezingen van 1969. De Berlijnse burgemeester is nog altijd voorzitter van de SPD en hij zal deze titulaire rol wel blijven spelen ook. In de Bondsdag zal hij echter niet de leiding op zich nemen van de SPD-fractie en het is nu de vraag, hoe men dit probleem zal oplossen. Tot dusver is Fritz Erler, deskundige voor buitenlandse aangelegenheden, opgetreden als fractieleider voor de SPD. Tot zondag voor een week werd aangenomen, dat Erler Brandt als kanselierkandidaat zou opvolgen, als de SPD na de verkiezingen opnieuw in de oppositiebanken terecht zouden komen. Erler blijkt echter een slechte „vote-getter” te zijn, want bij de rechtstreekse verkiezingen ging hij roemloos ten onder. Hij kwam in de Bondsdag, dank zij de toewijzing van ongeveer de helft van de Bondsdagzetsels via het stelsel der evenredige tegenwoordiging.

SCHMIDT

Als men Erler om deze reden passeert, rijst de vraag of men het zal aandurven, de vroegere communist Herbert Wehner, naar voren te schuiven als kanselierskandidaat. Wehner is de partij-theoreticus en in feite ook de grote man achter de schermen in de SPD. Zijn communistische verleden kan echter op vele Duitsers eenzelfde uitwerking hebben als de bekende rode lap op de stier. Vandaar dat men zich nog wel enkele malen zal bedenken, voordat men de keus op Wehner laat vallen. Overigens is het Wehner geweest, die destijds Brandt naar voren heeft geschoven. En het zou ook nu wel eens Wehner kunnen zijn, die zijn keus laat vallen op een van zijn partijgenoten, die tot de verbeelding van het publiek kan spreken. Wellicht is deze man de 47-jarige „Innensenator” van de stadstaat Hamburg: Helmut (Schnauze) Schmidt. Hij is een politicus die erg rad met de tong is (en ook erg scherp, vandaar „Schnauze”) en niets onbeproofd laat om op de vermoorde president John F. Kennedy te lijken. Voor de christendemocraten zou hij beslist een veel gevaarlijker tegenstander zijn dan Brandt.

VERZWAKT

De leiders van de CDU en de CSU maken zich echter nog geen zorgen over de rol, die Helmut Schmidt of een andere socialistische leider in 1969 kan spelen. Blijkbaar hebben Adenauer (voorzitter van de CDU) en Strauss (voorzitter van de CSU) hun pogingen, Erhard dwars te zitten nog niet opgegeven. Het moet voor hen een grote tegenvaller geweest zijn, dat de kanselier tegen de algemene verwachting in zo'n duidelijk persoonlijk succes heeft geboekt bij de verkiezingen van vorige week zondag. Was Erhard daar niet in geslaagd, dan zou hij nu reeds uitgeschakeld zijn geweest voor het kanselierschap. Nu echter moet men hem wel accepteren. Erhard's persoonlijke succes is echter niet voldoende geweest om ook de moeilijkheden in eigen partij te kunnen overwinnen. Als gevolg van het grote verlies der liberalen is de coalitie, welke Erhard wil prolongeren, belangrijk zwakker geworden. Zo zelfs, dat niet geregeerd kan worden, als de CSU van Strauss zich terugtrekt.

STRAUSS

Dit laatste nu was op het ogenblik dat we dit artikel schreven het grootste probleem, waarmee Erhard te kampen had. Men kent het verhaal van Strauss, die als minister van defensie misbruik maakte van zijn positie en met medewerking van de liberalen aan de kant werd gezet. Strauss eist een post in Erhard's kabinet en zijn CSU staat volledig achter hem. Mocht aan deze eis niet worden voldaan, dan verlangt Strauss, dat de liberalen belangrijke concessies zullen doen. Deze zouden betrekking moeten hebben op het vice-kanselierschap, dat in de afgelopen jaren werd waargenomen door dr. Erich Mende, de voorzitter van de liberale partij (FDP) en op de persoon van Mende. Strauss wil het vice-kanselierschap zien toebedeeld aan een lid van zijn partij, de CSU. Tevens weigert hij Erhard te steunen, als deze dr. Mende in zijn kabinet opneemt.

PIJNLIJK

Hoe deze onderlinge strijd zal aflopen is nog niet bekend. De liberalen kunnen na het verlies, dat zij vorige week zondag geleden hebben, geen hoge eisen meer stellen. Iets anders is, of zij van het vice-kanselierschap willen afzien en wat nog pijnlijker voor hen is, of zij dr. Mende willen laten vallen. Om aan deze concessies te ontkomen zouden zij wellicht hun houding tegenover Strauss nog eens in overweging kunnen nemen. Weigeren zij echter het een of het ander te doen, dan bevindt Erhard zich in een weinig benijdenswaardige positie. De mogelijkheid van een samengaan van christendemocraten en socialisten wordt dan weer levensgroot, Erhard zou dan naast het strijdperk komen te staan, omdat president Luebke — geporteerd als deze is voor coalitie van CDU-CSU en SPD — niet zou aarzelen aan een ander opdracht te geven een kabinet van deze samenstelling te vormen.

BELANGRIJK

Zo ver is het echter nog niet. De liberalen hebben reden om Erhard niet in de steek te laten. We schreven al eerder, dat zij in 1969 van de kaart geveegd kunnen worden, als een coalitiekabinet van christendemocraten en socialisten de kieswet zou wijzigen om het twee-partijen-systeem naar Amerikaans voorbeeld mogelijk te maken. Hoe dan ook, het is bijzonder interessant, het verloop van de strijd te volgen, omdat de uitslag er van ook voor ons land van grote betekenis kan zijn.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE ZWOLLE EN OMSTREKEN

Handelsonderneming „De Fryske Flagge”
E. Kooistra

Zwolle - Melkmarkt 6 - Telefoon 17488
Alle soorten textiel - motor-, vak-, regen-, militaire- en sportkleding
Kampeerartikelen

DAMES- EN HERENMODE-ARTIKELEN

Van Munster

Sassenstraat 43-45

Zwolle

Telefoon 16605

KANTOORBOEKHANDEL: vulpenhouders, ballpoints, alles voor kantoor en school
HANDENARBEID: alle materialen hiervoor, o.a. vilt, rabana, raffia, kralen. Ook het adres voor ceintuurs, gespen, knopen en kousen

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en huisbrandoliën is steeds

VELDMAN

Kolen- en huisbrandoliënhandel
Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

OVERIJSEL

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

Accountantskantoor D. Koole
Staalstraat Tel. 05270-3330

EMMELOORD

LOONBEDRIJF
MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

Lederwarenfabriek 'SCHOTA'

ALMELO - TEL. 05490 - 3359

Speciale fabriek van alle soorten Reis- en Boodschap-pentassen. Kindertassen, Actetassen, School-etui's, Scheer-etui's, Toilet-etui's, etc. etc.

VERTEGENWOORDIGERSBEZOEK OF MONSTER-ZENDING VRIJBLIJVEND OP AANVRAGE

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmerstraatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE

Laaressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Uitsluitend
KWALITEITS-
WIJNEN
ook in de
lagere
prijsklasse

WIJNHANDEL
J. HAGENBEEK C.V.
Nieuwstraat 102 - Tel. 15995
Zwolle

Het gezicht van de A.R. Partij

ARJOS
studieconferentie

Uitgever van de Nationale Organisatie van Anti-Revolutionaire Jongeren Studiefclubs
Dr. Kuypersstraat 3 - 1016 CA Amsterdam

Ieder jaar organiseert de Arjos een landelijke studieconferentie. Daaraan nemen zo'n tachtig jonge mensen uit het gehele land deel. Zo'n conferentie staat niet op zichzelf. Het is niet zo dat de deelnemers na afloop kunnen zeggen: „t Was leuk, we hebben het weer gehad". Nee, na de conferentie begint het pas, want de deelnemers moeten het behandelde onderwerp op enkele clubs aan de orde stellen. Dat is een voorwaarde voor deelname. Voorlichting en instructie zijn dan ook nauw met deze conferentie verbonden.

Ieder jaar komt een ander onderwerp aan de orde, maar soms is er een heel nauwe samenhang tussen de onderwerpen. De conferentie die nu — 1 en 2 oktober — wordt gehouden heeft als thema „Het gezicht van de ARP". Dit is duidelijk een vervoeg op de conferentie van 1964, die tot thema had „Politiek als geloofsbeleving". Het werd ingeleid door mr. J. H. Prins, de directeur van de dr. Abr. Kuypersstichting. Voor deze brochure bestond een zeer grote belangstelling. Het is verheugend dat verschillende Kamercentrales dit onderwerp hebben behandeld. Mr. Prins stelde in zijn brochure de vraag centraal: „Wat is het kenmerkende van een christelijke politiek? Een zeer belangrijke vraag en het is waardevol dat daar veel over is gepraat. Tijdens de conferentie van 1964 werd reeds de opmerking gemaakt dat de basis nu wel uit de verf was gekomen, maar dat daarmee de uitwerking nog niet duidelijk was geworden. De Arjos besloot daarom een poging te wagen en zo kreeg de conferentie van 1965 het reeds genoemde thema mee. Daarbij komen tal van vragen aan de orde: Is het voldoende beginselen te formuleren en de rest te laten voor wat zij is? Waar behoren in onze partij de accenten te liggen? Hoe moet de partij zich opstellen om de problemen van morgen aan te kunnen? De vragen zijn met vele andere vragen uit te breiden.

Op verzoek van de Arjos hebben prof. dr. T. P. van der Kooy en dr. A. Veerman nu een brochure geschreven, waarvan de titel precies zo luidt als het thema van de conferentie. De deelnemers hebben deze brochure allemaal ontvangen en aan de hand van de beide „verhalen" vindt de discussie plaats. Iedereen die belangstelt in de inhoud van deze uitgave kan voor f 1,— een exemplaar ervan aanschaffen. U schrijft even een briefkaart of u stort het bedrag op giro 89673 ten name van de ARP stichting ten Den Haag.

Wij willen u iets vertellen omtrent de inhoud van de brochure. Daarbij wordt geen aanspraak gemaakt op volledigheid. Het gebeurt meer op de manier van „hier een „hap" en daar een „snap". In het eerste hoofdstuk „visie op mens en wereld" noemt prof. Van der Kooy het hart van de ARP dat zij een christelijke politieke partij wil zijn, dat wil zeggen dat zij het staatkundig leven in christelijke zin wil beïnvloeden.

De hoogleraar zegt dat kerk, bijbel, geweten en leer belangrijke hulpmiddelen zijn voor het vinden van een christelijke houding, maar hij waarschuwt tevens voor het gevaar dat al te zware nadruk op één van deze hulpmiddelen wordt gelegd. In een van de volgende paragrafen wordt aangetoond dat liefdegod en cultuuroverdracht bij elkaar behoren.

Over beginselen dit:

Beginnelsen zijn richtlijnen die op zichzelf genomen tegenstrijdig zijn en elkaar zelfs uitsluiten, maar die tezamen genomen moeten worden. Zij vragen om gelijktijdige verwerking in de gegeven situatie, langs de weg van zelfstandige en verantwoordelijke beslissingen van mensen.

In het hoofdstuk „de concrete situatie" concludeert prof. Van der Kooy dat feiten, kennis en vakkennis een eerste vereiste zijn. Wie meent dat dit niet zo is, die kan zich beter buiten de politiek houden. Een politieke partij zal dan ook goede relaties dienen te hebben in de kring van de bonafide organisaties van belanghebbenden. Een goed geoutilleerde studiedienst, voor voorlichting van leden en functionarissen, kan evenmin worden gemist. Stelselmatige voorlichting aan de leden over het werk van de partij en haar vertegenwoordigers is uitermate belangrijk.

„De keuze der doeleinden", zo luidt het derde hoofdstuk. Er wordt bij stilgestaan dat het in de politiek gaat om de vormgeving aan het algemeen belang. Hieronder verstaat de schrijver:

„Het wikken en wegen van belangen, zodat het algemeen belang, naar de eis der gerechtigheid in ons volksleven, als resultaat der afweging naar voren komt".

Vervolgens komt de relatie tussen beginselen en doeleinden ter sprake, waarbij speciale aandacht wordt gevraagd voor het gevaar van eenzijdigheid.

Een blauwdruk van een ideale levensorde bestaat niet. De schrijver heft ook hier waarschuwend zijn vinger op. Het „teveel" en het „te weinig" moeten vermeden worden bij de keuze van de doelstellingen, maar binnen deze grenzen dient de partij besluitvaardig te zijn. De schrijver waarschuwt tegen het vallen in uitersten. Ook langs de weg van het positieve overheidsrecht kunnen geen wonderen worden verricht.

Het slothoofdstuk draagt de titel „Samenwerking".

Allereerst wordt ingegaan op de vleugels in een partij, op de tegenstelling rechts (weinig overheidsop treden) links (veel overheidsinmenging) in de politiek.

De rechter- en de linkerhand moeten samenwerken, aldus betoogt de schrijver, die vervolgens nog enkele opmerkingen over deze begrippen maakt. Meningsverschil over de mate van overheidsingrijpen is op zichzelf genomen niet verkeerd. Wanneer echter blijkt dat het ontbreken van eenstemmigheid een duurzaam verschijnsel is, dan kan de partij geen duidelijk beleid tot stand brengen. Men moet dan wel aannemen dat er een uiteenlopende principiële visie bestaat.

Een christelijke partij, aldus prof. Van der Kooy, mag zich niet binden aan een bepaald staatkundig of maatschappelijk systeem, alsof het daarmee van de christelijke verantwoordelijkheid af zou zijn. In deze zin mag de ARP noch links, noch rechts zijn. Voor ultra's is in de ARP geen plaats. Bij de strijd om de mate van overheidsingrijpen dient een christelijke partij naar haar aard en wezen een centrumpositie in te nemen.

Prof. Van der Kooy concludeert dat de ARP zoveel mogelijk moet streven naar een afgeronde principiële visie, naar zakelijke deskundigheid en naar een eendrachtige samenwerking, ook al verliest men uitgesproken linkse of rechtse elementen. De afwijking van linksgerichte elementen vond in hoofdzaak reeds in de jaren dertig en veertig plaats. De rechtse instelling heeft een al te grote invloed op de leiding en vertegenwoordiging der partij gekregen. In deze zin kan gesteld worden dat het hoog tijd wordt dat de ARP gaat bijsturen naar links, teneinde het evenwicht te herstellen en de centrumpositie te hervinden.

Tenslotte wordt nog ingegaan op de verhouding tot andere christelijke partijen en tot de niet-confessionele partijen.

Wezen en presentatie

Dr. Veerman zette boven het deel van de brochure dat hij schreef „Wezen en presentatie van onze politiek". Daarin zet hij het „hoe" van een christelijke politieke partij uiteen. Het gaat er daarbij om dat wij op een goede grondslag een goede politiek bouwen, waarin „onze mensen" zichzelf terugvinden. De partij moet in haar besturende organen een program en een beleid scheppen, dat aan deze eisen voldoet. Onder het hoofd „Over het uitgangspunt" gaat de schrijver nader in op de beginselen. Hij geeft enkele opvattingen ten aanzien van de betekenis van dit woord weer. Daarna volgt de visie van de schrijver zelf.

Beginnelsen zijn richtlijnen en impulsen voor een christelijk leven, die ons drijven tot het streven naar een goede verantwoorde samenleving. Met beginselen komen wij nooit klaar: ze vormen de aanzet voor een nieuw leven waaraan we steeds verder moeten werken.

Hoe functioneert ons beginsel in onze praktische politieke activiteit? Deze vraag komt vervolgens aan de orde. Dr. Veerman gaat hierbij allereerst in op de theoretische uitwerking en op de praktische toepassing in het verleden, maar ook op de functionering in de werkelijkheid. Geconstateerd wordt dat wij de wereld als feitelijk gegeven moeten aanvaarden, als het materiaal, waarmee gewerkt moet worden. Dat betekent dat wij met vele veranderingen geconfronteerd worden. Traditionalisme en wereldmijding zijn daarom in de christelijke politiek een groot gevaar.

Nieuwe ontwikkelingen zijn een opdracht voor ons en we mogen blij zijn dat wij al dat nieuwe meemaken. Heimwee naar het verleden is zinloos, maar heimwee naar de toekomst van onze Heer opent perspectieven voor ons werk. Dan zullen wij ook aan de kant staan van hen die aan de kant staan en die in de maatschappij achteraan komen.

Er is, aldus dr. Veerman, naar mijn smaak ook onder ons te veel een roep om recht, die meer een zorg om eigenbelang is. Er moet een roep om recht zijn vooral ook voor anderen, kritiek op anderen, waar anderen slachtoffer van zijn.

In de politiek worden spanningen openbaar, want het evenwichtspunt moet telkens gezocht worden. Dat maakt de politiek tot een levende zaak. Zo is er de spanning tussen wat principieel wenselijk en wat praktisch mogelijk is. Dit betekent dat gezien de politieke krachtsverhoudingen maar ten dele te verwezenlijken is wat principieel juist zou zijn. Niet iedereen heeft dezelfde kijk op de situatie. Persoonlijke factoren spelen hierbij dan ook een rol. In een politieke partij moet er wat dit betreft dan ook speelruimte zijn.

Het beginsel zonder de toepassing is dood. Leidt een beginsel niet tot iets dan is het een veer waar de spanning uit is. Een partij moet zich telkens uitspreken. Dat gebeurt ook. In het beginsel en algemeen staatkundig program kiest de ARP voor een bepaald samenlevingspatroon. In haar verkiezingsprogram voor een concreet beleid.

De laatste fase wordt gevormd door het eigenlijke politieke beleid. De fracties zijn niet formeel, maar materieel, organen van de partij. In de politieke daad vindt het beginsel zijn volledige concretisering. Omdat de toepassing niet de normatieve kracht van het beginsel heeft, moet er ruimte zijn voor eigen inzicht en verantwoordelijkheid.

Spanning over de toepassing van het beginsel is er in de ARP altijd geweest. Voor de achtergronden verwijst dr. Veerman naar het referaat van prof. Jonker op de Algemene Vergadering van de Arjos in 1964. Wij leven in de tijd van overgang. De tijd van de geslotenheid is voorbij door de ontwikkeling van de samenleving. (verstedelijking, moderne communicatie, enz.). Dit brengt een levenshouding met zich mee waarbij de christelijke vrijheid voorop staat. Dr. Veerman meent dat de ruimte voor een andere toepassing van het beginsel ruimhartig gehonoreerd behoort te worden. Het program bindt ons niet in de eerste plaats samen, maar boven alles de gemeenschappelijke aanvaarding van de Schrift als richtsnoer van ons politiek handelen. Wat het concrete beleid betreft bestaat er een grote mate van overeenstemming en wij moeten het kunnen hebben dat op belangrijke punten soms een afwijkend standpunt aan de dag treedt.

Maar, de partij is meer dan een optelsom van de leden, zij is een zelfstandig lichaam met een eigen opdracht. Van de leiding mag dan ook gevraagd worden dat ze zich bewust is van de ontwikkeling, die aan de gang is en vooral ook dat zij zich richt op de toekomst. Nieuwe levensvormen mogen niet worden afgewezen, maar de nieuwe ontwikkeling moet dienstbaar worden gemaakt aan het Koninkrijk. De schrijver meent dat zij, die de partij representeren, zich als het even kan, moeten conformeren aan het geheel.

Een partij is geen debatclub. Het beginsel staat voorop, dat doet ons verlangen en zoeken naar een gemeenschappelijk standpunt, maar het laat toch ook ruimte voor een afwijkende mening. Daarvoor zijn we een beginselpartij en geen programpartij.

Het is geen al te grote eis, zich terwille van kracht en duidelijkheid te schikken naar het geheel. Zijn de „gravamine" daarvoor te ernstig en te conscientieus, dan zal men de wijsheid en ingetogenheid moeten kunnen opbrengen, zich niet de aangewezen persoon te achten om de partij te representeren in de vertegenwoordigende lichamen. Bij de partijleiding behoort geen al te grote angstvalligheid te bestaan tegenover ieder afwijkend gevoelen. Wel eist de duidelijkheid, dat zulke afwijkingen niet binnenkamers blijven. Deze partij heeft het recht tijdig daarvan af te weten. Bij het onderling vertrouwen behoort, dat men elkaars apartigheden weet en aanvaardt.

In het bovenstaande hebben wij de schrijvers zelf zoveel mogelijk aan het woord gelaten. Het zal duidelijk zijn dat heel veel stof voor bezinning en discussie is aangedragen. Wij hopen dat deze „stof" gretig gebruikt zal worden. En dat niet alleen in de Arjos.

D. C.

Crisis in E.E.G.

De heren Schmelzer (KVP), Nederhorst (PvdA) en Roolvink (AR) hebben aan de Regering de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de Regering kennis genomen van de uitspraak van de Belgische minister van Buitenlandse Zaken, de heer P. H. Spaak, zoals vermeld in de Volkskrant van 28 september, dat „een bijeenkomst van de zes ministers van Buitenlandse Zaken, zonder de uitvoerende Euromarktcommissie, de beste aanpak zou zijn voor een oplossing van de Europese crisis?"

2. In hoeverre is deze uitspraak in overeenstemming met de resultaten van het overleg, dat onlangs te Den Haag tussen de Nederlandse en Belgische regeringen is gevoerd.

3. Is de Regering bereid het antwoord op deze vraag vóór de a.s. algemene politieke beschouwingen te geven?

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam • Wijnhaven 84 • Telefoon 120325

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

☆ Op dinsdag 5 oktober belegt de Stacentrale Heusden een vergadering voor de gezamenlijke propagandacommissies en besturen van de kiesverenigingen in haar ressort, als start voor een ledenwerfactie. De plaats van samenkomst is het buurthuis „De Hoogt” te Uitwijk. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité zal spreken over „Het gezicht van de A.R. Partij”.

☆ Op zaterdag 16 oktober belegt het Provinciaal Comité Drenthe de eerstvolgende provinciale deputatenvergadering.

De plaats van samenkomst is Bellevue te Assen. Aanvang der morgenvergadering te 10.00 uur. Behandeling der huishoudelijke zaken. Aanvang der middagvergadering te 13.00 uur.

ARJOS

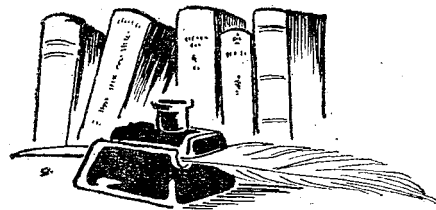
☆ Op woensdag 6 oktober belegt het Stedelijk Verband Arjos Amsterdam een vergadering. De plaats van samenkomst is „Krasnapolsky” te Amsterdam. Aanvang van de vergadering te 20.00 uur. Spreker is mr. J. N. Scholten over „De jonge generatie en de Nederlandse politiek”.

☆ Op vrijdag 8 oktober wordt voor de ARJOS-clubs in het district Rotterdam en omstreken een gezamenlijke startavond belegd. De plaats van samenkomst is het Groothandelsgebouw te Rotterdam. De heer B. Roolvink, lid van de Tweede Kamer der Staten-Ge-

neraal, zal spreken over „Jeugd en Politiek”.

☆ Op donderdag 14 oktober wordt een gezamenlijke startavond belegd voor de clubs in het district Westland. De plaats van samenkomst is „t Centrum”, Hoofdstraat 102, De Lier. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Spreker is de heer S. Silvis. Na de pauze ????

☆ Op vrijdag 15 oktober wordt door het Stedelijk Verband ARJOS 's-Gravenhage voor de clubs in dit district een gezamenlijke startavond belegd, samen met de C.H.J.O. De plaats van samenkomst is „De Kroon”, Spui te 's-Gravenhage. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden dr. A. Veerman te Rijswijk (Z.-H.).

Wij ontvingen:

Strand- en duinrecreatie.

A.N.W.B.-recreatiebrochure nr. 4

Consumenten Contact Orgaan.

Jaarverslag 1963-1964.

Prijs Bernhardfonds

Vijf en twintig jaar.

Radio Nederland Wereldroep.

Jaarverslag 1964.

Rede van de heer F. Vuick,

Dir. Gen. van het directoraat-Generaal „Arbeidsvraagstukken, Sanering en Omschakeling” der E.G.K.S., uitgesproken op de 34e Alg. Verg. van de Prot. Chr. Mijnwerkersbond te Heerlen op 11 juni 1965.

Ziekengeldverzekering

Verslag 1963. Uitgave van de Soc. Verzekeringsraad.

„Het economisch beleid op middelbare termijn”.

Geschriften van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting.

Olie en gas in Nederland en onder de Noordzee.

door prof. mr. P. Schierbeek, Uitgave Amsterdam-Rotterdam Bank N.V.

Federatie welstandstoezicht.

Jaarverslag 1964.

Horecaf.

Jaarverslag 1964, Uitgave van de Nederl. Bond van Werkgevers in Hotel-, Restaurant-, Café- en aanverwante bedrijven.

De betekenis van de ontwikkeling van het Noordzee-Kanaalgebied voor de vestigingsplaats van de vierde Technische Hogeschool,

vervolgnota op het onderzoek naar de vestigingsplaats voor de vierde T.H.

Chr. Centrale van Overheids- en Onderwijzend Personeel.

verslag over de jaren 1963 en 1964.

Volkskracht 3

Door H. J. Bonda.

Tussen nationalisme en supernationalisme.

Uitgave maandblad Oost-West.

Deutsche politik heute und morgen,

Door Gerhard Schröder minister van Buitenlandse Zaken van de Duitse Bondsrepubliek.

Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf.

verslag 1964.

Ontwikkelingen in de Sociale Verzekering,

geschriften van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting.

Hardenber: 1965.

Een werkgelegenheidsonderzoek in deze kerngemeente. Uitgave: Econ. Technologisch Instituut Overijssel.

Hotel-pension „Dreyeroord”

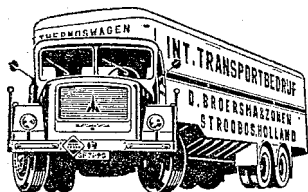
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

telf. 0 5123 - 291 - 498
telex 46018

BODEGRAVEN

telf. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

OMTRENT DE VELE MOGELIJKHEDEN TOT SNEL- EN RECHTSTREEKS VERVOER!

- ★ Regelmatische groepgediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

ALGRA'S DISPEREERT NIET thans compleet leverbaar

Eindelijk is het dan zover: de nieuwe, uitgebreide druk van dit vermaarde kijk-en-leesboek over onze vaderlandse geschiedenis is zojuist met de verschijning van het vijfde deel voltooid. Daarmee staat een indrukwekkend standaardwerk in bijzonder fraaie uitvoering en geheel up to date tot ieders beschikking: Bijna 2200 bladzijden boeiende tekst en ruim 600 prenten, kaarten, tekeningen en foto's nodigen u uit tot vele uren aangename en leerzame lectuur. Echt iets voor de komende winteravonden! Als de TV u in de steek laat of niet meer boeien kan (ook dat is mogelijk!), brengt „Dispereert niet” uitkomst. Prettiger tijdpassering dan de lectuur van dit veel geprezen geschiedeniswerk is nauwelijks denkbaar. En dat alles voor slechts f 15.— per deel! Deze bijzonder lage prijs kan slechts tijdelijk gehandhaafd blijven. Na 1 januari 1966 wordt de prijs verhoogd tot f 17.50 per deel. Met andere woorden:

U KUNT 5 x f 2.50 — f 12.50 VERDIENEN

wanneer u thans intekent. U kunt bovendien in termijnen betalen. Voor de complete serie „Dispereert niet” betaalt u desgewenst slechts f 7.50 per maand!

Aan Uitgeverij T. Wever, Postbus 13, Franeker *

Boekhandel:

BESTELBON

Zendt mij de serie DISPEREERT NIET — Twintig eeuwen historie van de Nederlanden, door A. en H. Algra. Compleet in 5 delen à f 15.—. Ik betaal direct na ontvangst ineens/in 10 maandelijkse termijnen van f 7,50 *

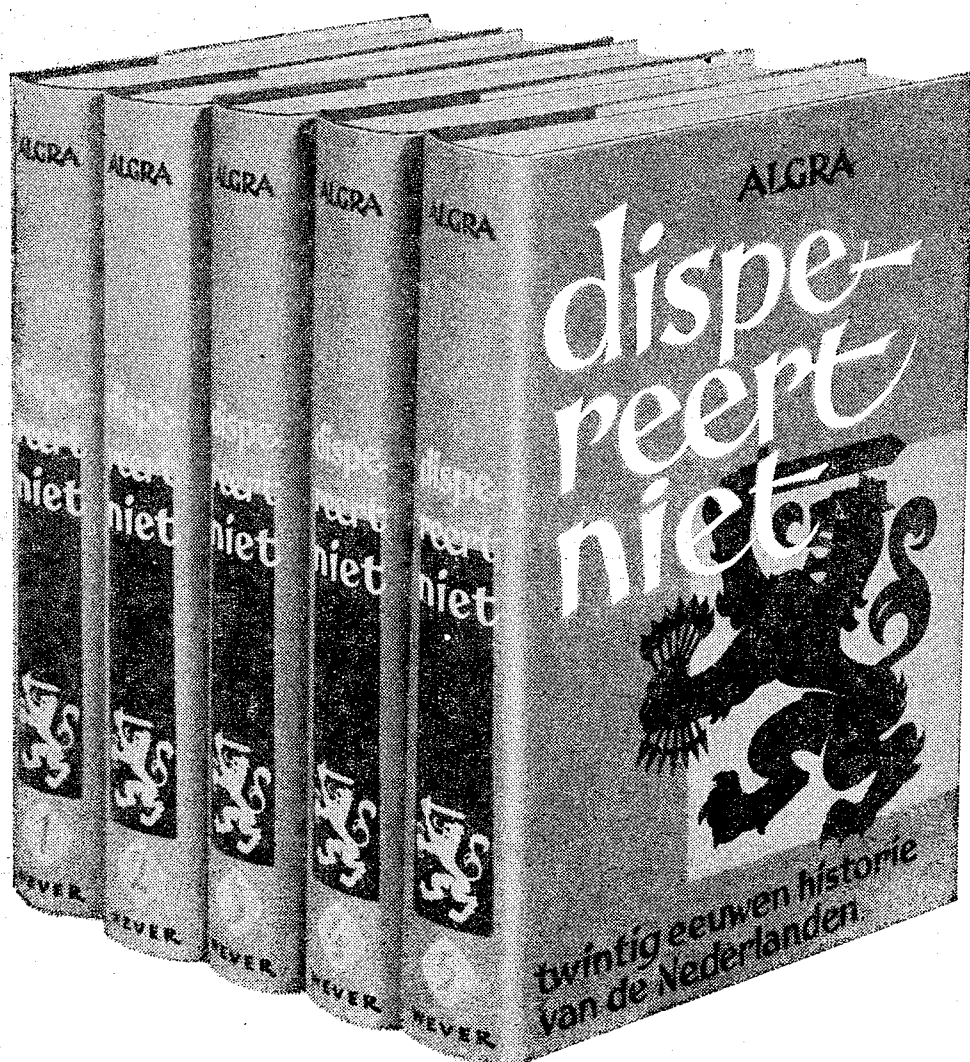
Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

* S.v.p. doorhalen wat niet verlangd wordt.

N.G.

Laat dit dubbele voordeel u niet ontgaan!

Profiteer van deze gemakkelijke betalingsvoorwaarden en bespaar bovendien 5 x f 2.50. Zend vandaag nog de bestelbon als drukwerk in open envelop (porto 8 cent) aan uw boekhandelaar of aan UITGEVERIJ T. WEVER, FRANEKER.

EERSTE KAMER

• Vervolg van pag. 5

geen bezwaar tegen heeft, dat de optelsom nogal belangrijk uitvalt. Ik heb wel bezwaar daartegen, niet omdat de bestaande situatie voor mij sacrosant is, in genen dele; het zou best kunnen zijn, dat ik in een bepaald geval een groter voorstander ben dan de Minister.

Minister Den Uyl: Noemt u eens zo'n geval.

De heer Zijlstra (A.R.P.): O neen, ik wil praktisch en zakelijk zijn.

Minister Den Uyl: Noemt u maar één gevalletje.

De heer Zijlstra (A.R.P.): Neen, dat is niet mijn taak.

Minister Den Uyl: Het zou zo aardig zijn.

De heer Zijlstra (A.R.P.): Ik moet het beleid van de Minister kritiseren. Het is een ernstige zaak. De Minister noemt een aantal argumenten. Als hij die argumenten ernstig neemt, moet hij komen tot een omvang van de staatsdeelneming, die ik — ik haal er nu ook de democratie bij — niet verwerkbaar zie in de democratie. Ik ben er wel voorzichtig mee. Ik wil helemaal niet zeggen, in een algemeen filosofisch betoog, dat men aldus ergens met allerlei vrijheden in abstractie in conflict komt, daar kunnen wij lang en breed over spreken, maar ik ben van gevoelen, mede op grond van een jarenlange praktijk, dat de Staat eenvoudig niet een grote reeks van staatsdeelnemingen kan verwerken. Daarop is de Staat niet ingesteld en daarop is de volksvertegenwoordiging niet ingesteld.

Zij kunnen niet via de Minister het bedrijfsbeleid controleren. Dat wordt een onduidelijk gebied, waar niemand meer weet wie het voor het zeggen heeft. Dat is gevaarlijker dan welke duidelijke machtsconcentratie ook. Ik ben dus van mening, dat wij deze zaak tegen deze achtergrond moeten bekijken.

Het betoog van de Minister — nu kom ik op het tweede hoofdpunt — heeft mij in de mening versterkt, dat de Minister deze zaak vanuit deze zijn principiële visie bekijkt, want de Minister — ik moet dat tot mijn spijt zeggen, ik had het graag anders gezien — is echt in gebreke gebleven uiteen te zetten en duidelijk te maken, dat hij die staatsdeelneming nodig heeft om op een bevestigende staatsparticipatie in de winsten te komen. De Minister is daarin in de memorie van antwoord niet geslaagd, naar mijn mening. Ik heb dat punt voor punt geadstrueerd in mijn betoog. De Minister heeft bij zijn beantwoording nog een poging gedaan dat alsnog te doen slagen. Hij heeft zijn eerste argument herhaald, waarin de foute argumentatie zit, dat hij ervan uitgaat, dat wij bij ons betoog van 50 pct. winstparticipatie waren uitgegaan, wat helemaal niet noodzakelijk was. Ik moet dus zeggen, dat de Minister er niet in is geslaagd ons duidelijk te maken, dat hij die staatsdeelneming nodig heeft om financieel aan zijn trekken te komen en dat hij er met een andere methode niet komt, tenzij hij natuurlijk bij die andere methode de weg opgaat van eerst kijken wat ze vinden en dan participeren.

Maar dat zou de Minister net zo goed kunnen doen door dat te doen met betrekking tot de royalty b.v. Hij kan dan zeggen: Ik zeg niet, wat je moet betalen. Als ik weet wat je hebt gevonden, dan bepaal ik de royalty. Dat kan men dus ook met een royalty of een winstaandeel doen. Dat is in alle gevallen naar mijn mening een verkeerde methode, maar daarvoor heeft de Minister de staatsdeelneming niet nodig. De Minister — daarvan ben ik eerlijk overtuigd en daarin kan ik hem niet volgen — acht het in het algemeen belang, dat opnieuw deelnemingen van de Staat in het Nederlandse bedrijfsleven ter hand worden genomen. Hij acht dat — ik neem dat als volkomen eerlijk oordeel aan — in het Nederlandse algemene belang. Hij heeft daarvoor duidelijke argumenten gegeven vanuit zijn standpunt.

Mijn fractie vindt, dat wij de Minister moeten zeggen, dat hij daar een weg opgaat, waarop wij hem niet kunnen volgen. Als dat kabinetsbeleid is, is dat voor ons een belangrijke zaak, die, voor zover het van ons afhangt, eventueel politieke gevolgen zou kunnen hebben. Wij hebben dat in alle duidelijkheid willen stellen. Ik wil nog eens zeggen dat het mij daarom zo spijt — want ik vind het helemaal niet zo prettig om met bezwaren te komen, je bent tenslotte regeringspartij of je bent het niet —, dat de Minister er niet in is geslaagd om duidelijk te maken, dat hij de staatsdeelneming voor zijn winstparticipatie nodig heeft. Dan zou het gemakkelijker kunnen zijn een brug te slaan tussen ons verschil van mening ten aanzien van de principiële benadering en de ad hoc discussie over deze zaak.

(3)

„Ik zou zo zeggen! We hebben werk genoeg! Ik ben er tegen, om er nog meer bij aan te halen. We hebben nou al nooit gedaan, met nog een er bij wordt 't geregeld nachtwerk. En dan die was! Ik kan wel aan 't naaien en stoppen blijven...”

Ze is een breedsprakige oude vrouw en nog lang niet klaar met 't opsommer, van haar bezwaren, maar de man valt haar bot in de rede. „De was doet m'n moeder, want ik gaan 's zaterdags naar huis!” Coba's gezicht klaart bij deze mededeling op, zij zelf zag ook wel terdege de berg van werk, die een derde kostganger met zich mee zou brengen, maar als ze nu met zijn vuile kleren niet te maken krijgt en 'm zondags niet over de vloer heeft, dan begint ze er toch wat anders over te prakkizeren, want dat scheelt vanzelf puur.

„Wat kostgeld denk je te besteden?” vraagt zij zakelijk. „Wat vraag je?” Oma alleen bespeurt een verdachte tinteling in zijn ogen. Ze heeft hem meteen door. 't Is een oude rot! Coba noemt 't bedrag, dat de schilder ook geeft. Na een lichte aarzeling bijt de man toe. Ja, de kosthuizen zijn hier niet dik gezaaid, hij zal wel moeten.

„Wat denk je moeder, zullen we 't dan toch maar doen? Om mij kan 't wel.” „Dan moet jij 't weten! Jij hebt er de meeste drukte van”, antwoordt de oude vrouw stug.

Deze toekomstige huisgenoot staat haar zomaar niks aan, 't lijkt haar een stijf, onhandelbaar manspersoon. Oma heeft er een „kijkje” op en als zij iemand niet mag, steekt ze dat niet onder stoelen of banken. Ze probeert hem nog een spaak in de wielen te steken:

„Maakt 't je niet uit, van wat kerk of de mensen zijn, die je in je huis haalt? wendt ze zich op bestraffende toon tot haar dochter.

Coba kleurt er van. Die blos vermooit haar anders te bleek gezicht. De jonge man merkt 't op. Zo is ze lang niet lelijk, vleugt even door zijn gedachten. „k Was het schandelijk vergeten”, bekent ze en kijkt hem vragend aan. „Ik ben van huis uit orthodox Hervormd”, zegt hij. En weer vluchtigt een ondeelbaar ogenblik een vrolijke schittering door zijn blikken, alsof hij zich over iemand of iets vermaakte. 't Ontgaat Coba, maar oma niet. Hij heeft ze achter de elleboog, denkt ze en haar tegenzin neemt toe.

Coba legt hem uit dat zij, als zijnde Gereformeerd, 't liefst gelijkdenkenden aan haar tafel heeft, dat is met Bijbellezen en bidden en danken. . .

Zeker, hij begrijpt dat. Zijn ze nu goed afgesproken? Ja? Nu, dan gaat hij maar weer. Hij schiet ineens uit zijn slof en geeft oma een hand, wat haar honderd procent van hem meevalt.

„Dag, vrouwe” hij slokt even — „Tin” vult oma aan. Ze lacht een beetje spotachtig:

„Heb jij ook nog een naam misschien?” Ja, hij heet Klunder. Kom aan, dan weten ze toch hoe ze elkaar noemen moeten. Dan krijgt Coba een handdruk — Corke ziet hij over het hoofd. Die is zoveel veronachtzaming echter niet gewend en ook niet van plan zich zulks te laten welgevallen. „Dag ome!” zegt hij met een hoog schel stemmetje en wil de vertrekkende zijn kleine klauwtje opdringen. Nog heeft de man Klunder geen flauw benul wat er van hem wordt verwacht, hij stapt naar de deur. Corke laat zich watervlug van zijn moeder's schoot afglijden en plant zich vlak voor Klunder.

„I' ook een handje geven!” Met een gezicht of het een of ander lastig insect is, zo neemt de man de kleine prul in ogenschouw. „Was jij er ook nog?” zegt hij met een onverschillige lach en raakt een tel het warme kinderkuistje aan. „Wat een bok van een kerel!” schimpt grootmoeder uit de grond van haar hart, zodra hij geacht wordt buiten te zijn. Elk en een heeft altijd schik in Corke met z'n leuke, vieve oogjes en zijn vrijmoedige aanhankelijke maniertjes, en deze zuurpruim neemt hoegaannd geen notitie van hem. Coba vindt 't ook niet aardig, maar och, die bij de eerste kennisgeving zo poesmooi zijn, vallen in 't gebruik vaak lelijk tegen. Wie weet, als deze wat uit de plooi komt, hoe 'n geschikte man of het dan is. Oma helpt 't haar hopen, hoewel ze er bedroefd weinig fiducia in heeft.

„Ome stout!” zegt Corke gekrenkt en bij die uitspraak kan oma zich volkomen aansluiten.

Als Klunder op z'n fiets stapt is er duidelijk een listige lach om zijn mond. Daar was hij die oude vrouw nog te slim af en heeft hij haar en haar dochter netjes om de tuin geleid. Al zijn zijn ouders kerks, daarom hoeft hij 't nog niet te zijn. Hij zou niet weten, in hoe lange tijd hij geen kerk van binnen heeft gezien, maar als hij zo stom geweest was om dat op te biechten, zouden ze de afspraak gauw weer ongedaan gemaakt hebben, want ze schenen beiden nog al met de vromigheid op te hebben. Nu, elk z'n meug. Zo'n weduwe moet,

met de hulp van dien onvolprezen God, anders maar hard sabbelen voor haar broodje. Hij voor zich probeert 't liever er zonder. Dan heb je nergens geen dankje voor te zeggen en hij maakt zich sterk, dat hij 't op eigen wieken drijvende, verder brengt in de wereld. Dat neemt niet weg, dat ze voor zijn part gerust een kapitteltje kunnen lezen, waar hij bij is, mits niet al te lang, hij hoort 't toch niet. Daar heeft hij zich thuis al zo in getraind. Dat ouwe mens zal hij een beetje uit de weg moeten gaan, die mag hem niet. Enfin, hij heeft met de dochter te maken en met die zal hij 't wel rooien. Alleen, ze moest die jongen niet hebben. Kinderen zijn veeleisende creaturen, die je er beter, zo weinig mogelijk op na kan houden. Ze moeten er zijn, anders bleef de wereld niet in stand, maar voor 't overige kunnen ze Klunder allemaal worden gestolen. Met deze weinig verheffende gedachten in zijn koude, onaandoenlijke ziel, rijdt hij langs een weg, waar goudgele wilgenkatjes wuiven in de wind en pasgeboren lammetje met zacht geblaas het voorjaar inluiden.

Tot hem spreken deze tekenen niet en ze hebben op zijn hart geen vermogen, want al wat maar naar bloemen ruikt is in 't oog van Klunder onnut tuig, waar geen mens wat aan heeft en dat jonge, vee is mooi voor de eigenaar, hij heeft er niets aan. Zodra hij zelf een stuk of wat van die wollige winstgevende diertjes zijn eigendom mag noemen, zal hij zich er wel voor interesseren. En 't zal niet aan hem liggen, als hij 't niet zover brengt.

Zijn lippen nippen onbewust vaster opeen en z'n vierkante kin drukt zijn onbuigzame wil uit. Door hard werken en elk dubbeltje om te keren voor hij het uitgeeft, moet en kan dit ideaal bereikt worden.

HOOFDSTUK II

Met de stramme knieën van een oud man hijst Berend Klunder zich van zijn fiets en duwt die het hekje binnen door het dikke grint, dat de huisheer van Coba, hen ten ongerieve, in een royale bevestiging daar bij kruiwagens vol heeft laten strooien.

Hij is niet van plan in deze hitte en met zijn gekraakte ledematen zijn rijwiel ook maar een centimeter verder te schuiven dan nodig is, dus zet hij het tegen de voormuur, zich er niet om bekreunende, dat de rose klimroos, die Coba met veel zorg langs de ramen heeft geleid, hierdoor lelijk in 't gedrang komt. Met zware stappen bonkt hij achterom. Halverwege bedenkt hij, dat hij zometeen in de blakende zon komt te staan. Dat zou ook weer zonde zijn. Banden kosten geld en de fietsenmaker wacht in de regel niet lang met er een nieuwe om te leggen. Nijdig om eigen stommiteit sjokt hij terug en zeult de kar mee achter het huis. Ziezo, hier kan 't geen kwaad. Onverschillig schopt hij de klompen uit. Hè, hè, die betonnen vloer van 't schuurtje is heerlijk koel aan de voeten. 't Is of ze in brand staan. Z'n stoffige kruipbroek slingert hij in een hoek. Ook dat geeft verfrissing. Nu nog even 't gezicht onder de kraan, dan is hij 't heertje weer. Dan heeft hij alleen nog maar een razende honger en een verschroeiende dorst. Voor beide zal Coba wel raad weten. Zaterdag bijv. had ze aardappelen met spek en sla en brij toe, dat was best in orde. Als 't nu weer zo is, tekent hij ervoor. Met een voor zijn doen vriendelijk „gedag” wil hij de keuken binnenkomen, doch zijn groot blijft onuitsgesproken. De tafel is nog niet gedekt. Wel verdraaid, dat is hem nog nooit gebeurd, in de vijf maanden, die hij hier is. En in plaats van de tengere figuur van Coba staat de lange forse schilder voor het fornuis. Hij pookt in 't vuur als een bezetene. 't Is smoorheet in 't keukentje en 't stinkt er naar rook, niet zo'n klein beetje. Klunder is woedend ineens. Zijn bloed was toch al overmatig verhit door 't verbeteren werken in de gloeiende zon, er is weinig toe nodig om hem op 't kookpunt te brengen.

„Waar zijn die wijven?” gromt hij den schilder toe, met stekende ogen vol argwaan, alsof hij deze best in staat achtte om als gematigde uitgave van Landru, een paar vrouwen te verdonkeremanen. De schilder is nog in ambtsgewaad, dragende een kiel, die toen hij nieuw was, wit zal zijn geweest; nu vertoont hij alle kleuren van de regenboog, behalve de oorspronkelijke. De grijze vlekken op zijn gezicht wijzen uit, dat hij vanmorgen 't een en ander in de grondverf heeft gezet. Z'n pet zweeft achter op z'n hoofd. Hij lacht glunder, terwijl hij nog een paar stukken uit de mand neemt om die bij het aanwakkerend vuur te doen.

„Als je met die wijven onze geachte hospita en haar moeder bedoelt dan kan ik je vertellen, dat die met elkaar naar de stad zijn!”

Het gramstorige gezicht van Klunder noopt hem er toe, om meteen een lans voor de afwezige te breken.

„Me dunkt, daar kunnen we niets tegen hebben, die stumperds hebben nooit es een verzetje”.

(wordt vervolgd)

GEDACHTEN OVER DE DEFENSIE

• Vervolg van pag. 4

verantwoordelijke zaak. In de meeste gevallen wordt het beoordelen sterk bemoeilijkt door het feit dat meestal rond een gewapend optreden ingewikkelde situaties bestaan.

De organisatie van de defensie

De verantwoordelijkheid en de zorg voor de nationale defensie mogen niet worden overgedragen aan een deel van de gemeenschap. Binnen de gemeenschap zal een ieder, zowel individueel of als een deel van een collectiviteit, moeten meewerken aan het verkrijgen van deze veiligheid. De (individuele) medewerking aan de defensie-inspan-

ning kan op verschillende wijzen worden gerealiseerd.

Zij wordt mede bepaald door persoonlijke capaciteiten en omstandigheden.

Het organiseren van de (nationale) machtsmiddelen is een taak van de Overheid. De Overheidsinspanning moet erop gericht zijn alle beschikbare krachten - morele, economische en militaire - zo efficiënt mogelijk te bundelen.

Hierbij moet ernaar worden gestreefd zoveel mogelijk gebruik te maken van reeds aanwezige organisaties in onze samenleving. Slechts hierdoor kan een zo groot mogelijke weerbaarheid worden verkregen.

De Overheid zal in eerste instantie

een beroep doen op de vrijwillige medewerking. Slechts in het geval dat de medewerking op vrijwillige basis onvoldoende blijkt te zijn zal de Overheid moeten overgaan tot het stellen van verplichtingen.

In dit laatste geval zullen de lasten zo gelijkmatig mogelijk moeten worden verdeeld.

Bij de organisatie van de verdediging dient te worden gestreefd naar een grote mate van doelmatigheid. Waar mogelijk moet worden getracht deze doelmatigheid te verhogen door samenwerking in internationaal verband. Dit bondgenootschappelijke samengaan mag echter niet gaan ten koste van het nationale belang.

• De volgende keer: Het vraagstuk der kernwapens.

het beeld
der
va-
de-
ren

1915

• De groten en de kleinen

Het was een halve eeuw geleden telkens mis in de antirevolutionaire partij. Dr. Kuiper viel Heemskerk aan en Heemskerk verweerde zich; Kuiper schreef in de Standaard, dat het met de juridische faculteit van de V.U. niet in orde was (Fabius en andere hoogleraren zaten hem dwars, vooral via de Rotterdammer) en de Senaat nam weer een motie van afkeuring aan, gericht tegen de emeritus-hoogleraar Kuiper, die wel in de krant zijn grieven kenbaar maakte, maar ze nooit in eigen kring ter sprake had gebracht.

Toen schreef de bekende journalist P. Brouwer, over wie wij twee weken geleden nog een opmerking maakten, het volgende stukje:

"Die gelukkige eenvoudigen!
Ik heb eens een heel gewoon soldaat uit ons a.r.-leger, in een achteraf dorpje gesproken, die meende, dat het tussen onze grote voormannen in Amsterdam, Den Haag en elders even gemoedelijk en vriendschappelijk toegang als tussen de belijders in zijn buurt.

Dat ging daar al heel vlot.
Ze ontmoetten elkaar op de weg en liepen een eindweegs samen op; ze stonden op hun akkers en praatte een poos; ze kwamen schemeravond een poos op de bank zitten of gingen 's winteravonds buurten... en zo werden feitelijk in goeder minne en geleidelijk de zaken van kerk en school en buurt beha...deld en behartigd.

Zo iets van in-en-uit-lopen en van broederlijk overleg onder een pijp tabak en 'n bak koffie, stelde hij zich ook van onze „groten" voor.

Nu is dit vanzelf al te naïef.
Maar toch mocht er wel wat meer van die broederlijke omgang gevonden worden.

Wij weten het zo niet maar krijgen vaak de indruk van onze voormannen, dat ze vaak weinig anders doen dan zeer officiële omgang met elkander hebben, voorts ieder in hun eigen loofhut zitten of op hun eigen pilaar staan, hard werken aan de gemeenschappelijke zaak — maar zonder het nodige verband en overleg; dat vooral bevordert wordt door de ongedwongen omgang, zoals ook de kleine luyden die op hun dorpje kennen.

Het artikel eindigt met de opmerking, dat grote en voornamen van de soms lieflijke omgang van de kleine luyden op de onderste sport nog wel iets kunnen leren.

Albracht N.V. - Utrecht
BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?
Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

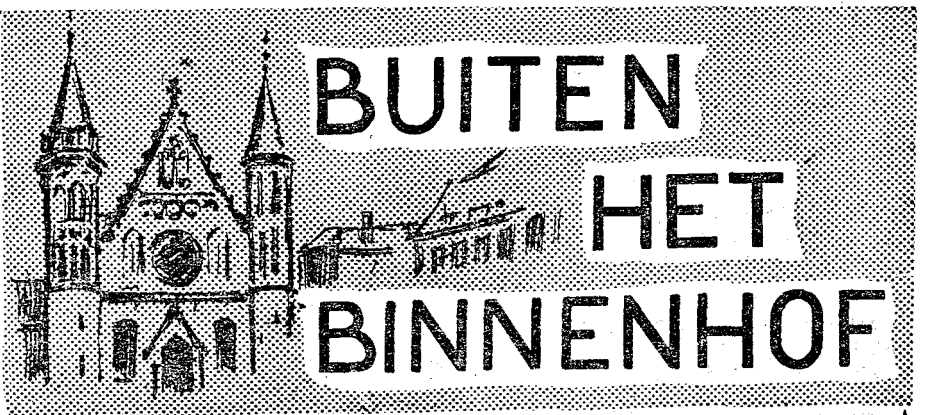

Met mijn „namen noemen" heb ik wat aangehaald! Enfin, wie kaatst moet de bal verwachten. Ik heb er per slot van rekening om gevraagd! Om, bescheiden, met mijn eigen naam te beginnen, deze is geen eigenaam. Met koper heeft hij niet van doen, met een kleur nog minder. Toen mij gevraagd werd deze rubriek, welke vroeger méer over de politiek ging dan vandaag, te openen, verzon ik een naam, die de namen van Groen van Prinsterer en Kuiper nabijkwam. Zo kwam ik op Groenkoper. En omdat Groen van zijn voornaam Guillaume heette, verengelste ik die voornamen in William. En zo is het gekomen en zo is het gebleven.....

William Groenkoper is dus een schuilnaam. De Fransen hebben daarvoor de uitdrukking; „nom de plume", een pen-naam. De Engelsen spreken van „pen-name", de Duitsers spreken ondermeer van „Deckname". Goed, met Groenkoper zijn we dus gauw klaar. Geïnteresseerde lezers hebben mij nog een aantal namen gestuurd, die op hun minst vreemde namen zijn, omdat zij op n' alle-daagse wijze zijn ontstaan. Iemand die bakt en bakker heet, is gewoon. Iemand die veel rookte heette echter rookmaker. Iemand die voorspoed had Voordewind. Waar komt de naam Honderdors vandaan? Waarschijnlijk van Hondendorst, welke naam bestond naast Te Peerdt, Te Voet. Is Breesnee iemand van welstand geweest? De naam zou van Breede Broodsneede komen. Hametman is oorspronkelijk Hametman. Dat is hetzelfde, denkt u. Leest die naam eens als volgt: Ham et man! De Hameter en de Speksnijder hebben we al gehad, meen ik. Iemand die veel jaagde en er blijkbaar wel eens naast schoot heette Schietekatte. Deze naam komt in Vlaanderen en Zeeland veel voor. Ook geschreven als Schietecatte en Tot Schiekatte. Iemand maakte mij attent op het geval Geert de zoon van Albert. Dit geval is een voorbeeld van moeilijkheden, die kunnen opdoemen bij het opzoeken van familienamen. Geert was de zoon van Albert. Aangezien de vader een jager was, heette hij Albert de Jager. Hij was echter uit een geslacht dat in de middeleeuwen onvrij was geweest. Daarom had hij geen geslachtsnaam. De Jager was niet zijn ván, het was een beroepsaanduiding.

De zoon van Geert werd Albert genoemd. Zelf noemde de kleinzoon zich later Albert Geertzoon de Jager. Diens zoon kocht een boerehoeve van de familie Poppink, een uitgestorven geslacht. De nieuwe boer noemde zich derhalve Poppink (zoon van Poppo). Diens zoon Harmen werd een bolleboos en noemde zich Harmen Poppingius. In 1811 bestond de naam Poppink. Maar wie nu moet terugzoeken naar de voorvaderen komt bij de beroepsnaam De Jager terecht. En wie dat niet ziet, loopt spaak met zijn Poppinken!

Iemand vroeg naar de naam Te Gussenkloo. Loo is bosch. De naam betekent waarschijnlijk bos van Gussen, een oude voornaam, die niet zo dikwijls meer voorkomt. Zoals bekend zijn er na de geloofsvervolgingen in Frankrijk vele Hugenoten naar ons land gekomen. Een naam

BUITEN
HET
BINNENHOF

als Huguenot van der Linden herinnert daaraan nog het meest. De Franse namen deden het blijkbaar niet zo goed bij de toenmalige ambtenaren van de Burgerlijke Stand en/of bij de goegemeente. De Sentier werd Dezentjé; Luneville werd Luneviel; Le Roy werd Lorrewa; François werd Franswa en Toussaint wer Tozijn. Een lezer zendt mij de volgende namen: Poepjes, bekend schaatsend Fries geslacht; Piest in Rolde (maar deze naam werd veranderd in „Piëst"). Zo is Kies in Kiës veranderd, de Bruine in de Bruine. In de familie van de briefschrijver, de heer Buikema, waren twee broers met twee verschillende namen: Noorman en Noordewier. Uit Nederlandse vader en Indische moeder geboren inwoners van Java en andere delen van het huidige Indonesië kregen wel de omgekeerde naam van de vader: Vermeer werd Reemrev; Van Riemsdijk werd Kijdsmier. Briefschrijver vertelt mij dat zijn zwager eens met vier Groningers wandelde en zeide: Bakker Schut (Schiët) Hovingh Dood. Verder noemt de heer Buikema nog namen als Bloot, Bruigom, Cardinaal, Geenjaar, Gladpootjes, Grijsparde, Harnas, Engenegeren, Leeuwin, Maandag, Zondag, Pannekoek, Zemel, Botschuyver, Man in 't Veld, Rebel, Paternotte, Pelgtim Poesiat, Kater.

De Haarlemse ingezetene de heer Wilders woont in de Olycanstraat. Hij meldt mij dat de heer Olycan van 1572 tot 1658 burgemeester van Haarlem was. Niet slecht „geolied" vermoedt de heer Wilders, als zijn voorvader olieman geweest is. In wezen zijn alle namen met Oliklanken héel ver familie van elkaar: Olivianus, Olivier, Olieslagers, Olivares, Oliveira, Olivertan, Ollivier. Bij het sluiten van de namenmarkt vraagt de heer IJtsma mij of ik iets van z'n naam weet. Voor 't Fries zijn de familienamen eindigend op -a, -inga, -sma, -stra, kenmerkend. Typisch Gronings echter zijn de Friese geslachtsnamen op -sema. Voorlopig moet ik aannemen dat IJtsma betekent zoon van IJts of zoon van Idse. Tot de volgende keer, om het eens radiologisch te zeggen.

William Groenkoper

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

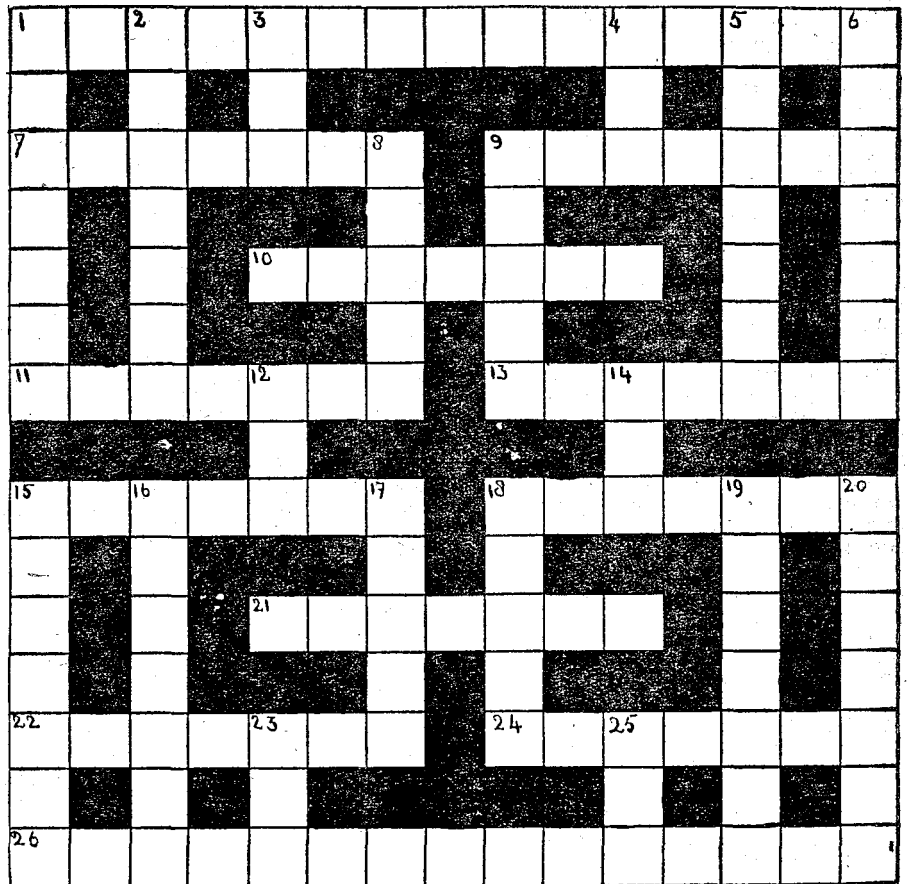
Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. ongechikt voor de jacht (9,6), 7. vorm van onderhoud, 9. zijn broodwinning komt uit het water, 10. deze lui moeten goed aan de slag zien te komen, 11. broodje bij de marine? 13. zij worden duurder; of je er nu je voeten of de brand in steekt, 15. krijgt men deze misvormde mond, als men uit mokken drinkt? 18. het oordeel en wordt verslonden, 21. deze malle lui behoren — na gebruik — uitgestreken te zijn, 22. dan kun je niets meer op je vingers natellen. 24. deze groep hoopt nooit eigen, doch steeds andermans doel te bereiken, 26. huwelijk zonder herrie begonnen.

Vertikaal: 1. is meestal in gezelschap, 2. sommige lui hebben haar — naar zij menen — gepacht, 3. deze rommel is van achteren rond, 4. dat gewicht hebben wij als we lijdend voorwerp zijn, 5. hier raakt men licht op een dwaalspoor, 6. controleren of alles wel op rolletjes loopt? 8. produkt van de kat voor het servies, 9. zwak materiaal, 12. dit speelgoed drukt het budget, 14. het

duurt jaren, voor het hierachter niet meer nat is, 15. zitten zijn neefjes in de kerk? 16. de burenen nemen je je spullen af, 17. mondje dicht als hij geschonken is. 18. geestelijke pijniging, 19. deze plaats is iets meer dan een speelplaats, 20. helper met de handschoen, 23. dier, waarmee men dieren vangt, 25. deze instelling zorgde voor het vijandelijk vermogen (afk.).

Verticaal: 1. krijgers, 2. lehmaag, 3. jurk, 5. Edom, 6. juffers, 7. strijkje, 9. neven, 10. puree, 14. ijzers, 15. heren, 18. rondjes, 19. autoweg, 20. stand, 21. stoep, 22. kronkel, 23. Hendrik, 27. boer, 28. made.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. kalfjes, 4. koetjes, 8. ijsberen, 10. ploffer, 11. Ezau, 12. Evert, 13. beuk, 16. gazon, 17. eters, 19. adres, 21. steek, 24. Nato, 25. kanon, 26. Bonn, 29. jawoord, 30. plakker, 31. sigaret, 32. heerlijk.

N.V. Rederij en Haringhandel
IMPORT — EXPORT
N. Parlevliet Jr.

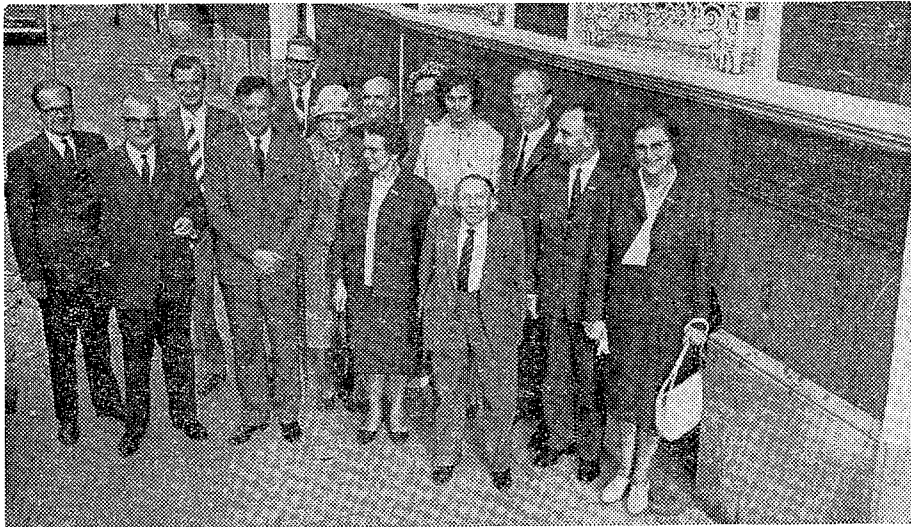
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Binnenhof en buitenwacht

A C H T E R P A G I N A

DE Binnenhof-sfeer van Prinsjesdag bent u wellicht al weer een beetje vergeten na de stroom van plannen en cijfers, welke na Troonrede en miljoenennota dagelijks over ons werden uitgestort. Wij willen u echter nog even naar de derde dinsdag van september terugvoeren. En wel voor een gebeurtenis, welke zich in A.R. kring afspeelde. Onder de ook nu weer vele duizenden belangstellenden, die zich naar de Hofstad hadden gespoed, bevonden zich dit jaar voor de vierde maal een aantal gasten van het Centraal Comité. Het is een goede gewoonte geworden, dat jaarlijks een aantal partijleden, die een opvallende persoonlijke prestatie hebben geleverd — in het kader van het vele en veelsoortige werk, dat door de partij als geheel moet worden verricht — in de gelegenheid worden gesteld om als genodigden Prinsjesdag wat meer van nabij mee te maken.

V.l.n.r. Mr. W. R. van der Sluis (secr. C.C.), S. Groeneveld, E. Termorshuizen (bureau C.C.), B. de Vries, Mr. W. de Kwaadsteniet (adj. secr. C.C.), Mevr. D. C. Bosman-Veerman, J. Lanser, Mevr. de Vries, Mevr. N. Talapessy-Ruitenbeek, Mevr. Roskam, A. van der Wees (chef de bureau C.C.), A. Roskam, S. N. Binsbergen en Mevr. van Binsbergen.

Tien gasten

In hoofdzaak waren het dit jaar personen, die goede resultaten hadden geboekt bij de — nog niet voltooide, althans nog voortgezette — ledenwerfactie, terwijl ook enkelen, die reeds eerder bijzonder veel werk voor de partij hadden verzet, ditmaal als gast aanwezig konden zijn.

Zo arriveerden reeds vroeg op deze prachtige septemberdag mevr. D. C. Bosman-Veerman en mevr. N. Talapessy-Ruitenbeek uit Barneveld, de heer S. N. Binsbergen met zijn echtgenote uit Velp, de heer B. de Vries met zijn echtgenote uit Sneek, de heer A. Roskam en echtgenote uit Terneuzen, de heer J. Lanser uit Venlo en de heer S. Groeneveld uit Rotterdam.

Zij konden het feestelijke gebeuren op het Binnenhof gadeslaan van achter de ramen van het Eerste en Tweede Kamergebouw. Na de Troonrede wer-

den de gasten ontvangen door de A.R. Tweede Kamerfractie in haar fractiekamer. Hier hield fractievoorzitter B. Roolvink een korte toespraak. Ook de voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, tevens voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis, voegde zich hier enige ogenblikken bij het gezelschap. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om o.a. de vergaderzaal van de Tweede Kamer te bezichtigen.

Als je er maar wat aan doet

T IJDENS een (inmiddels laat) „sober doch voedzaam maal”, weer partijsecretaris mr. W. R. van der Sluis er o.m. op, dat „resultaten te boeken zijn als je er maar wat aan doet”. Hij onderstreepte, dat de gasten zich moesten zien als vertegenwoordigers (-sters) van de mannen en vrouwen uit de partij „die wat doen”. Dit uitstapje was ook niet bedoeld als eindpunt, maar als rustpunt. Wij moeten in de politiek, ook partij-organisatorisch, steeds doorgaan. En het is dan ook te hopen, dat wij jaar op jaar steeds weer andere voortrekkers en voortreksters op Prinsjesdag in Den Haag kunnen ontvangen.

Na de lunch bezocht de groep het Kuiperhuis, (dr. Kuiperstraat 5), waar de directeur van de Kuiperstichting, mr. J. H. Prins de gasten reeds opwachtte. Na een rondgang door het Kuiperhuis, wandelde het gezelschap het pand dr. Kuiperstraat 3 binnen, waar het partijbureau, het bureau van het Centraal Comité is gehuisvest. Omstreeks zes uur 's avonds kon, na een voor de gasten zeer drukke dag vol indrukken, op de meest hartelijke wijze afscheid worden genomen.

Moed der wanhoop

T OT dusverre ging het nu over een gezellig uitstapje. Maar wat zat daar achter; wat ging er aan vooraf? Kort gezegd ging vooraf: regelmatig wat doen met hart voor de zaak. Ieder der gasten heeft daar in de loop van de dag wel wat over verteld. Wij maakten op onze kamer even een praatje apart met de twee dames uit Barneveld. Wat wij hoorden was geen ingewikkeld en dik verhaal, maar een paar nuchter voorgedragen nuchtere alledaagse feiten van een paar gewone mensen. Mevr. Bosman werd in 1962 het eerste vrouwelijke bestuurslid van de Kiesvereniging Barneveld en mevr. Talapessy een jaar later het tweede. Gewone bestuurs-

leden zonder een speciale taak, zoals bv. het voorzitterschap, het secretariaat of het penningmeesterschap. Zij leefden trouw mee, kwamen trouw op de (bestuurs)vergaderingen en „luisterden in alle talen”. Toen werd eens (eigenlijk als grap) gezegd: de dames konden wel eens wat aan de propaganda doen. Zij vonden het een griezelige zaak, maar zij namen de handschoen op „met de moed der wanhoop”.

Eén avond

E N sindsdien zijn zij als regel één avond in de week op pad; altijd samen. Hoe gaat dat dan? zo vragen wij. En het antwoord is nuchter: gewoon. Wij doen om beurten het woord. Wij bellen aan en zeggen: wij komen vragen of u lid van de kiesvereniging wilt worden. En als de één vast loopt, valt de ander in. De tijd van de kabinetsformatie was een goede tijd. De politiek had de aandacht van de mensen. Juist toen werd menig lid geworven. Zoals gezegd: één avond in de week. Zij gaan om 19.15 uur op pad en dan ook de hele avond. Eén keer negen bezoeken op één avond, maar er gaat ook wel eens een avond heen met slechts één bezoek. De Barneveldse dames vinden het nu een leuke sport. Je leert ook je dorpsgenoten kennen. Zij doen ook voor elk bezoek een gokje: deze wordt lid of deze zal het wel niet doen. En het is bijna altijd mis geraden. Zij gaan gewoon door.

Samen hebben zij nu dertig nieuwe leden geworven. En men bedenke wel: in hoofdzaak mannen. Want zij gingen al op pad vóór de nu pas gestarte speciale actie „Vrouwen werven vrouwen”. Over die actie — dat sluit geheel bij

V.l.n.r. Mevr. Talapessy en mevr. Bosman.

ging IV, Rotterdam). Wij hopen, dat dit formulier de eerste druppel is van een hele stroom van formulieren, welke nu in deze weken zal gaan vloeien. Op het partijbureau is men gereed om de stroom binnen de dijken te houden en goed te verwerken.

Noodzakelijk

N OG één ding over de contributie van de vrouwelijke leden. Hoe hoog die gemiddeld minimaal moet zijn, dienen de werfsters te vragen aan het bestuur van haar kiesvereniging. Centraal kunnen wij slechts zeggen, dat de afdracht, welke door de kiesvereniging van de contributie (per lid) betaald moet worden aan het Centraal Comité f 4,50 is voor zelfstandige vrouwen (hetzelfde dus als voor de mannelijke leden), maar slechts f 2,- voor de vrouwen van wie de echtgenoten ook lid van de kiesvereniging zijn. Daarnaast moet men er dan rekening mee houden, dat voor de vrouwelijke leden ook afdrachten uit de contributie worden betaald aan de

De heer en mevr. Roskam en de heer van der Wees.

dit „verhaal van de week” aan — nog een enkel woord.

Vrouwen werven vrouwen

D E vrouwen gaan nu langzamerhand in heel het land op pad. Over de resultaten ervan is praktisch nog niets te zeggen. Voor de aanmelding van door de vrouwen nieuw geworven vrouwelijke leden, worden speciale aanmeldingsformulieren gebruikt, bestaande uit twee delen, waarop vijf namen kunnen worden ingevuld. Op het ene deel van het formulier geven de werfsters de namen van de (vijf) door hen gewonnen vrouwelijke leden door aan de secretaris van de betreffende kiesvereniging en op de andere helft van het formulier dezelfde namen aan het partijbureau in Den Haag. Aangezien er op de formulieren de namen van vijf nieuw gewonnen leden kunnen worden geplaatst, zal het wel even duren voor de werfsters deze formulieren — zoveel mogelijk ingevuld — zullen opzenden.

Eén vol formulier met vijf namen kwam echter vorige week reeds op het partijbureau binnen, en wel van mevr. W. I. Spoelman-van Gelder (kiesvereni-

betrokken Kamercentrale en Statencentrale, terwijl dan de kiesvereniging ook van de contributie der vrouwen nog iets voor zich zelf moet overhouden. Dus, over de hoogte van het contributiebedrag, dat van de leden moet worden gevraagd, is contact met het bestuur van de kiesvereniging noodzakelijk.

T ENSLOTTE. Het tweede zelfstandige naamwoord uit de kop boven dit verhaal hebben wij nog niet gebruikt. Maar wij menen, dat de bedoeling inmiddels wel duidelijk is geworden. Het ging over het Binnenhof, te bereiken via activiteiten, gericht op — zoals Van Dale omschrijft — „personen, niet rechtstreeks bij een zaak (in dit geval dus de A.R. Partij) betrokken”. Kortom, het gaat er voor ons allen om zoveel mogelijk, regelmatig contact te hebben met „de buitenwacht”.

WIDEK.

'VESTA'
MEUBELN

plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Duידelijke taal

Burgemeester Van Hall heeft in de Raadszaal van Amsterdam tot de sympathisanten van pro-vo's, nozems en rookmagiërs gezegd: Hou je bek! Dat was geen deftige uitdrukking, al is zij in Amsterdam niet geheel onbekend. De communisten maakte daarop aanmerking. Zij willen het netjes houden. Maar wij dachten zo, als de burgemeester van Gorinchem of een liberaal van een andere groepering met dezelfde klem tot stilte had gemaand, wat zou je dan wat hebben beleefd in de gehele rode pers, van Het Parool, via Het Vrije Volk tot Vrij Nederland. Maar burgemeester Van Hall is rood. Dat maakt uiteraard verschil. Wij zeggen van die uitdrukking: in het algemeen niet geschikt voor de raadszaal, maar tegenover bepaalde groeperingen de enige duidelijkheid, die nog mogelijk is.

Professor De Gaay Fortman: „We moeten af van het waslijsten-program. Nu reeds zouden vier à zes mensen moeten nagaan waar politiek gezien de knelpunten zitten. Daarvan kan de partij tegen 1967 gebruik maken”. (zie pagina 6 en 7)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Deze week

- Contact met lezers (pag. 2)
- Uit het parlement (pag. 2 en 8)
- Grondeigendom in Israël (pag. 3)
- Crisis in Indonesië (pag. 4)
- Prof. dr. I. A. Diepenhorst voor de T.V. (pag. 5)
- Een vraaggesprek met prof. De Gaay Fortman (pag. 6 en 7)
- Radiotoespraak van mr. W. R. van der Sluis (pag. 9)

GEBOUW

Op Gouden Wieken

SCHEVENINGEN

Voor uw conferenties en vergaderingen hebben wij 12 zalen beschikbaar (1500 plaatsen; Diner Capaciteiten 400 personen; 150 bedden.

Scheveningseweg 37, SCHEVENINGEN
TELEFOON (0 70) 54 34 88 — 55 52 00

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20016 - Haarlem

• De verloren en nieuwe vloot

De vloot torpedoboten, zoals dr. Kuiper de kleine christelijke pers van zijn tijd heeft genoemd, telde nog meer eenheden dan Algra in Nederlandse Gedachten van 18 september heeft opgesomd. Naast De Vrije Fries in Drachten, de Vrije Westfries in Enkhuizen, de Nieuwe Meerbode in Aalsmeer en wat er was in Arnhem, Utrecht en Kampen, hadden we ook de Westlander in 's Gravenzande, de Graafschapper in Aalten, de Maas- en Scheldebode in Sommelsdijk, en nog wel enkele, die allemaal ter ziele zijn gegaan.

Wanneer ik achter Algra's woorden een zekere klacht beluister, omdat er toen door onze mensen voor de eigen pers zo ruim geofferd werd en thans niet meer, dan wil ik, als een dergenen die vele jaren redacteur van een der kleine kranten ben geweest, daar gaarne een paar kanttekeningen op maken.

In Kuipers tijd hadden de kleine regionale bladen, die meestal tweemaal in de week verschenen, een andere functie dan in later jaren. Voor velen waren zij het enige nieuwsblad dat ze lazen. Naast eenvoudige politieke voorlichting en plaatselijke berichten gaven zij ook enig binnen- en buitenlands nieuws, min of meer oordeelkundig gepikt uit de grote (liberale!) bladen, en in hun beste organen tot overzichten verwerkt. Zo was de taak van de redacties tamelijk simpel: Kuiper „vertalen” voor het gewone volk (zij wisselen mijn grootgeld tegen pasmunt in, heeft de oude baas gezegd) en verder veel met schaar en lijmpot werken.

Na de eerste wereldoorlog veranderde de taak en plaats van de kleine christelijke pers. De mensen gingen een christelijk dagblad lezen. In Noord-Holland kwam de Amsterdamer van Ingwersen er aardig in. In het zuiden won de Rotterdammer van Diemer krachtig veld. Na de door Colijn gestuwde en door de jonge De Vlugt geleide reorganisatie van De Standaard werd dat blad van een alleen door de hoofdonderwijzer en de dominee (en dan nog samen) gelezen orgaan een ruim verbrede krant.

De kleine bladen kregen het toen veel moeilijker. Wilden zij naast de christelijke dagbladpers een eigen taak vervullen dan moesten zij die vooral in het regionale zoeken. Met schaar en lijmpot en een rood potlood voor de bewerking van al te kreupele verslagen van knapen- en jongedochters-evenementen, naast het uitgieten van zijn politieke wijsheid, kwam een redacteur er niet. Hij moest erop uit in zijn rayon om nieuws te zoeken en te maken. En daarbij kon hij zich niet beperken tot school en kerk en de gemeenteraden. Dat kostte tijd en geld. Ik heb het ervaren in de twintig jaar waarin ik, nà Smeenk en Zuidema, De Vrije Westfries heb geredigeerd, totdat het blad door de Duitsers werd verboden.

De tweede wereldoorlog heeft de torpedobotjes bijna allemaal doen zinken. Waarom zijn er na '45 geen nieuwe in de vaart gebracht?

Het zakelijke antwoord op die vraag is dat blaadjes met een gering aantal abonnees (sommige haalden er nog geen duizend) in de na-oorlogse omstandigheden absoluut niet exploitabel waren.

Hierop kan worden aangemerkt — en Algra doet dat feitelijk — dat deze bladen nooit rendabel zijn geweest en slechts in stand gehouden werden door aanzienlijke offers van ons volk, die destijds werden opgebracht náást zware offers voor de school.

Dit is waar, maar dan zou ik op twee dingen willen wijzen:

Ten eerste dat de suppletie thans véél aanzienlijker zou moeten zijn dan vroeger, ook als men rekening houdt met de waardedaling van het geld.

Ten tweede — en dat is belangrijker — dat het nu niet meer, zoals in Kuipers tijd, ging om de christelijke pers of de neutrale, maar om de kleine bladen náást het christelijk dagblad. De lezers van de Vrije Fries van vroeger hebben nu het Fries Dagblad, die van de Vrije Westfries lezen Trouw, die van de Maas- en Scheldebode de Rotterdammer.

Op de aparte gang van zaken bij het

Fries Dagblad wil ik niet wijzen. Die kent Algra meer dan goed. Wel zou ik even aandacht willen vragen voor de Rotterdammer, die ook klein begonnen is en het niet alleen gehouden heeft, maar is uitgroeid tot het krachtige en frisse vierspan van Rotterdammer, Nieuwe Haagse, Nieuwe Leidse en Dordts Dagblad.

Dit is het werk geweest van de (thans hoogbejaarde) oude Diemer. Hij was behalve een vurig voorstander van de christelijke pers, ook vak- en zakenman. Hij heeft van meetaf ingezien wáár een christelijk blad kon bloeien. Niet in een (toen) nietig plaatsje als Drachten, niet in een uithoek als Enkhuizen. Die plaatsen waren onder het districtenstelsel wel brandpunten van politieke activiteit, en stellig zijn daarom de Vrije Fries en de Vrije Westfries daar gesticht, maar het christelijk volksdeel was er niet talrijk genoeg om een krant te doen bloeien. Diemer begreep: hij moest in Rotterdam beginnen. Hij heeft ook een fijne neus gehad voor wat een christelijke krant moest geven. Geen ál te grote dosis politiek; wel veel kerknieuws, maar vooral niet teveel over zijn eigen kerkgemeenschap met achterstelling van andere. Hij heeft ook begrepen dat ons volk zich niet uitsluitend interesseert voor politiek en school en kerk, en allengs meer geboeid werd door andere aspecten van het leven, vooral nadat de schoolstrijd gewonnen en de achteruitstelling van het christelijk volksdeel voorbij was. Hij heeft van zijn krant een krant gemaakt.

Diemer heeft, na het ook voor hem moeilijke begin, de minste offers van ons volk gevraagd en toch zijn bladen — naast Trouw — de meest verspreide organen van de christelijke pers geworden. Hij heeft ons geleerd dat een energieke bedrijfsvoering en een kundige journalistiek, afgestemd op het volk dat men bereiken wil, betere middelen zijn om de christelijke pers te doen bloeien dan het rammelen met de collectebus.

En als men treurt om het verlies van een flottielje, toch sterk verouderde, torpedobotjes, dan mag daar toch wel naast staan een uiting van blijdschap over het eskader snelle kruisers, dat wij nu bezitten.

K. Norel

HERV. (GER.) PREDIKANTEN

worden uitgenodigd tot het bijwonen van een conferentie, die door de Anti-Revolutionaire Partij D.V. zal worden belegd op

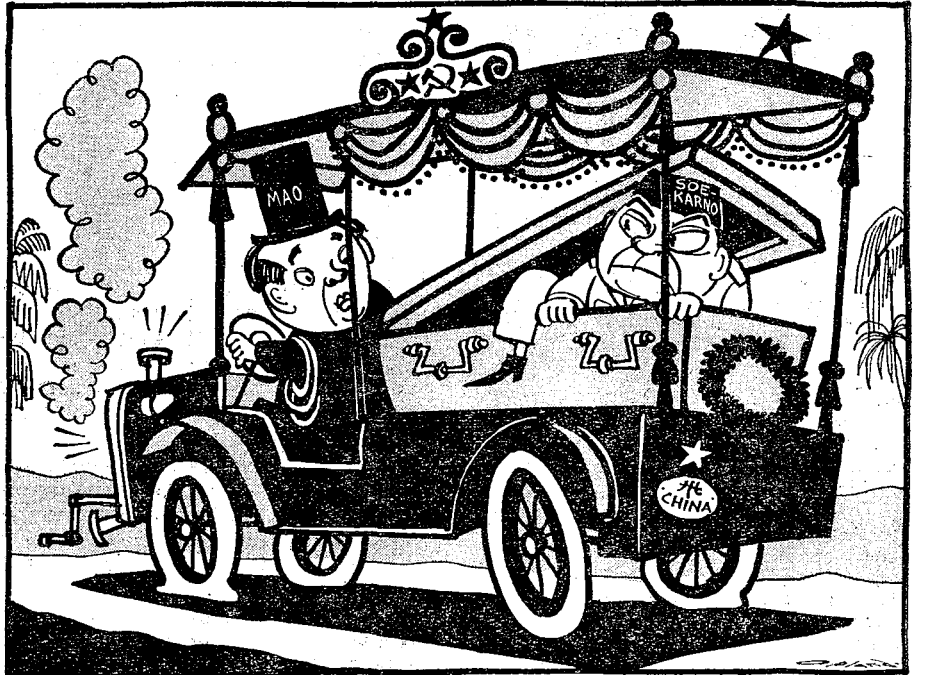
maandag 18 oktober 1965 in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

Aanvang 10.00 uur v.m. Sluiting uiterlijk 17.00 uur n.m. Ter inleiding van de discussies zal mr. W. Aantjes, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, spreken over

”ACTUALITEIT DER CHRISTELIJKE POLITIEK”.

Andere intellectuelen uit de Herv. (Ger.) kring worden mede hartelijk tot deze bijeenkomst uitgenodigd.

CONFRONTATIE

Begravenisondernemer Mao: „... O, pardon!”

(Uit de Volkskrant)

De regering en de regeringsgezinden getroosten zich op het ogenblik heel wat moeite een gering beroep te doen op de menselijke fantasie. Voor burgers die met deze haast onontbeerlijke eigenschap minimaal begenadigd zijn, is het haast ondoenlijk een verband te zien tussen hogere omzetbelastingen en beter wegen. Het is niet zo moeilijk, maar he lukt ze eenvoudig niet. Daarom kankeren ze even hartgrondig tegen de belastingtarieven als tegen de verstopte kruispunten (of: ontbrekende zwembaden, onvoldoende subsidies, te lage garantielijven). Sommigen hebben zelfs zo weinig fantasie dat je ze eerst in de gevangenis moet zetten voor ze door krijgen dat ook een minister van justitie geld nodig heeft. Daarom komen er tegenwoordig zelfs bewindslieden op het scherm om de harde waarheden waar te maken. En de ARP mag zich gelukkig prijzen dat zij voor dat doel een overtuigende prater als minister Diepenhorst achter de hand heeft.

Er is echter ook nog een andere mogelijkheid om de mensen te laten zien dat de overheid met haar inkomen soms geweldig aardige dingen kan doen; dat is het organiseren van excursies.

Een paar dagen geleden was ik ingelijfd bij een buslading vol volksvoorlichters op toernee in het aloude achterland tussen Maas en Waal. Men wilde ons tonen wat het begrip platteland vernieuwing betekent als je het niet uit de gedrukte stukken leest, maar je het als het ware met je klompen kunt voelen. Dat is gelukt. Ik mag dan toch al niet op een paar belastingcenten kijken, na zo'n rondleiding door een gebied waar de late midde-eeuwen doelbewust worden ingebec in een twintigste-eeuws levenspatroon heb je er vrede mee dat hier en elders grote bedragen worden geïnvesteerd om scheefge-

groeide toestanden recht te trekken. Dat is overigens lang niet alleen een kwestie van een paar centen, maar vooral ook van een hele hoop begrip en omzichtigheid. Het gaat erom dat de mensen nieuwe kansen krijgen, maar ze staan nou eenmaal niet in de rij om die kansen met beide handen aan te grijpen. De boer die tot nu toe al z'n levensdagen heen en weer fietste tussen ver uiteengelegen en vaak belabberde perceeltjes grond om op die manier nog niet eens een minimum inkomen bijeen te ploegen, te zaaien en te oogsten, is niet meteen "in" als zijn vertrouwde wereld een nieuw gezicht krijgt. Daarom vereist de ontsluiting van achterop geraakt gebied met alles wat daaraan vast zit soms een doodvoorzichtige aanpak. Het gaat er namelijk om de mensen in het zadel te helpen en het is niet de bedoeling dat ze daarbij tussen de spaken raken. Sommigen zullen hun veld ruimen nu ze daartoe financieel de kans krijgen, anderen maken een nieuwe start.

En het feit dat de voormalige agrarische ploeters als ze in nieuwe woningen, op zo goed als nieuw land, een nieuw en nu een behoorlijk bestaan vinden, niet langer met Koekoek één zang zingen, bewijst dat hun kreten ook zoiets als noodkreten waren.

Zo'n excursie die via de romantische rimboe van kleine en vochtige huizen, langs onbegaanbare weggetjes en onrendabele perceeltjes eerst, langs nieuwe wegen, nieuwe woningen en vernieuwde mensen daarna leidt, laat zien dat er — de mensen mogen dan in wezen onverbeterlijk zijn — met geld en goede daden nog wel een beetje maatschappelijke vooruitgang te koop is.

Als de kraan van Vondeling toch nog eens zou lekken, dan zouden een paar druppels kunnen dienen om veel meer mensen de kans te

geven eens een snipperdag lang naar zulke projecten te gaan kijken.

Terwijl de fractieleiders van vriend en vijand zich teruggetrokken hebben om volgende week bij de algemene politieke en financiële beschouwingen het regeringsbeleid weloverwogen in de waagschaal te stellen, suddert de politiek nog enige dagen op een zacht pitje. De PSP heeft in Koog aan de Zaan radicaal zitten zijn en prof. Van der Kooij heeft de Arjos in Driebergen, via een minder radicaal en daarom humaner betoog, naar een christelijke centrumpositie verwezen. Ondertussen bijten de deskundigen zich in de Tweede Kamer manmoedig door het nieuwe erfrecht heen, waarin de moeder — en dat is meegenomen — straks geen bastaard meer zal maken. En onze Schakel heeft niet kunnen voorkomen dat de opkomstplicht voor onbepaalde tijd in de kieswet zal blijven. De CHU was er principieel tegen om de kiezer (niet de morele maar de juridische) vrijheid te laten op verkiezingsdagen thuis te blijven. Maar bij de PvdA en de KVP lag het allemaal minder principieel. Daar vonden ze het niet opportuun om zich zo maar opeens over de opkomstplicht uit te spreken. De communist Bakker riep dat die zaak nu al veertig jaar in discussie is — waarmee hij terecht suggereerde dat men daarover langzamerhand wel een mening mag hebben — maar het mocht niet baten: het was niet opportuun. Waarschijnlijk is men in roomse en in rode kring een beetje huiverig dat het afschaffen van de opkomstplicht onberekenbare maar in elk geval electoraal onprettige resultaten kan hebben. Opportuun is dus wel: een gebrek aan vrouwen in eigen achterwacht.

Tenslotte: waarom is onze partij er zo voor dat academische titels van kandidaten voortaan op de stembiljetten of de kandidatenlijste vermeld mogen worden? Niet alleen de PvdA, de PSP, de SGP, de CPN en Jongeling zelf waren ertegen, maar ook de CHU was hier — waarschijnlijk om principiële redenen — niet voor te porren. Waarom waren mijn eigen partijgenoten zo voor de titels? Het zal de pressuregroep van anti-revolutionaire doctorandussen wel weer geweest zijn. P.

* * * Rijnmondraad

Vorige week dinsdag hebben de 81 leden van de Rijnmondraad uit hun midden de zes leden gekozen, die met de door de Kroon aangewezen voorzitter, mr. V. G. M. Marijnen, het dagelijks bestuur zullen vormen. Deze leden van het dagelijks bestuur zijn voor de Rijnmondraad wat de leden van het college van Gedeputeerde Staten zijn voor de Provinciale Staten en wat de wethouders zijn voor de gemeenteraad.

Na de installatie van de raad op 14 september, was dit het eerste punt, dat tijdens de tweede vergadering op 28 september moest worden behandeld. Van deze zes leden zijn er drie lid

M. H. L. Weststrate

van de P.v.d.A., één van de K.V.P., één van de V.V.D. en één van de Protestant-Christelijke groep (A.R./C.H.), namelijk de heer M. H. L. Weststrate te Vlaardingen.

Wij wensen de heer Weststrate ook op deze plaats gaarne van harte geluk met deze benoeming en wij hopen, dat hij in deze functie een belangrijke bijdrage zal kunnen leveren van prof. chr. zijde aan een goed functioneren van de raad en het voeren van een goed en aansprekend beleid van dit nieuwe openbare lichaam, ten zegen van de bevolking in de 24 betrokken gemeenten.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus „Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek HARDERWIJK - Postbus 60

QANA EN ACHUZZAH

IN de zomer van 1915 gaf prof. dr. Herman Bavinck voor een groot aantal belangstellenden een aantal colleges over principiële vraagstukken op het terrein van zielkunde en opvoedingsleer. Het treffende van die voordrachten, glasheldere voordrachten, goed uitgebalanceerd en diep doordacht, was toch telkens weer, dat de professor soms in een soort lyrische geestdrift geraakte. Zo herinner ik mij, dat hij sprak over het gemoed. Dat wij dit woord hebben, zo was zijn betoog, is een groot voorrecht. Dit woord is als een schat en dient als een parel in de taal te worden gewaardeerd. Maar terstond scheen hij het gevaar te voelen, dat we het woord zouden gaan vereren, terwijl het begrip ontbrak. Daar is zelfs een Duits spreekwoord: Wenn Begriffe fehlen enz. En daarom ging hij uitleggen, dat het bestaan van dat woord gemoed met zijn eigen zin gescheiden van de zin van andere woorden als gevoel, er op wijst, dat hier een eigen realiteit achter zit. Dat zo'n woord een deur is, waarachter iets, dat geërfd is en aanvaard, telkens opnieuw in zijn eigen zin en bestaan wordt herkend.

DAT is een vreemde inleiding, maar ik had haar nodig, om iets te zeggen over Qana en Achuzzah. Twee Hebreeuwse woorden, die allebei door bezit of eigendom kunnen worden vertaald, maar in het Hebreuws, in de grondtekst van het Oude Testament, niet verwisselbaar zijn.

Dat was de kern van het betoog, dat dr. W. A. van Es in 1936, toen de crisis de boerenstand teisterde en het pachtvraagstuk in al zijn hevigheid aan de orde was, de leden van de C.B.T.B. voorhield.

Qana en Achuzzah zijn twee Hebreeuwse woorden, en ze komen in het Oude Testament zeer vaak voor.

Als er sprake is van God de Almachtige, dan wordt hij erkend en beleden als de Schepper en Bezitter van al wat bestaat. Hij schiep het en het is van Hem.

Abraham ontmoet Melchizedek (Gen. 14) en de Koning van Salem en Abraham, hij die de tienden ontving en hij die ze gaf, ze spreken allebei van God, de Allerhoogste, de Schepper van hemel en aarde. Maar lees nu eens in de Statenvertaling; daar staat: Doch Abram zeide tot de Koning van Sodem: Ik heb mijne hand opgeheven tot den HERE, den allerhoogsten God, die hemel en aarde bezit. En evenzo Melchizedek: Gezegend zij Abram Gode, den allerhoogsten God, die hemel en aarde bezit.

Geschapen heeft en bezit; ge kunt het zowel op de ene als op de andere manier vertalen, aldus dr. Van Es en beide vertalingen zijn goed. Want scheppen en dit bezit hangen op het

nauwste met elkaar samen. Het is het bezit, waarvoor in het Hebreuws het woord qana wordt gebruikt. En dát-zelfde woord kan ook gebruikt worden voor menselijk bezit dat hij zich door zijn arbeid heeft verworven, het huis, dat hij heeft gebouwd, de wijn, die hij uit zijn druivenoogst heeft geperst. Maar het wordt nooit gebruikt van iemands grondbezit. Dan is er sprake van ander bezit en dus van een ander woord, van Achuzzah. Er is in het gehele Oude Testament maar één uitzondering nl. Gen. 49 : 32, waar Jakob spreekt over een héél speciaal bezit, die éne akker met de spelonk in het veld van Machpéla; daar liggen Abraham en Sara begraven, daar rusten Izaak en Rebekka, daar is Lea begraven, daar wil Jakob te ruste worden gelegd. Dat is een héél bijzonder grondbezit met een gewijd en absoluut karakter.

MAAR overigens: nooit mag men grondeigendom van het Oude Testament gelijkstellen — ook in de taal niet, ook in de technische termen voor de eigendom niet — met ander bezit. Want het heeft altijd een meer beperkt karakter dan alle ander bezit.

En daarom komt dr. Van Es tot deze conclusie: Nooit is de menselijke eigendom absoluut, en de bevoegdheden er van worden in de Schrift aan allerhande (ook in zijn wezen gegrond) beperkingen onderworpen. Doch deze, ook natuurlijke beperkingen, gaan bij de eigendomsregeling bij Israël bij geen ander

goed zover als bij de grondeigendom. In het wezen der zaak is de grondeigendom niet veel meer, dan het den mens bij schepping en na de zondvloed verleend **GEBRUIKS-RECHT**. De aan de bodem bestede menselijke arbeid gaat ook weer spoedig te niet, wanneer de bodem aan zich zelf wordt overgelaten. In de eigendomsregeling van Israël mochten naar de bekende agrarische wet van Lev. 25 bij verkoop van het land eigenlijk alleen de oogsten worden verkocht tot het aanstaand jubeljaar. „Naar het getal der jaren van het jubeljaar af zult gij van uw naaste kopen en naar het getal van de jaren der inkomsten zal hij het aan u verkopen. Naar de veelheid der jaren zult gij de koop vermeerderen, en naar de weinigheid der jaren zult gij de koop verminderen: **WANT HIJ VERKOOPT AAN U HET GETAL DER INKOMSTEN zo als het daar uitdrukkelijk heet**”.

DAT is het dan voor ditmaal. En het sluit aan bij wat wij in een eerder artikel over deze kwestie hebben opgemerkt: voordat het Romeinse recht werd ingevoerd, was het onmogelijk, dat iemand eigenaar zou kunnen zijn van woeste grond, waarnaar hij nog nooit een hand had uitgestoken. Grond bezitten en grond gebruiken zijn dan twee kanten van dezelfde zaak. Want het tendert allemaal in dezelfde richting. Wanneer in ons land vraagstukken van grondbezit en pacht worden besproken, dan zijn die besprekingen alleen vruchtbaar en verantwoord, wanneer men het over één ding vooraf eens is geworden, nl. dat grondbezit, het bezit van een akker b.v. iets anders is, principieel anders, een ander bezit, dan de eigendom van een gashaard of een bromfiets. Die grond was er, hij lag er eeuw na eeuw, onder zon en regen, voordat een mens er kwam, om er zijn spade in te steken en zó een band te leggen tussen grond en grondgebruiker, en die grond zou er ook blijven, als de mens zijn hoeve zou verlaten om er nooit meer naar om te kijken.

A.

ADRESSEN VOOR INDUSTRIE EN HANDEL

GRONINGEN

sparen...
CHR. COOP. SPAARBANK
Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)
4 1/4 % rente
Lopendiediep 7 - Groningen - Telefoon 05900-27902 bij de Kijk in 't Jaarbrug

4 1/4 % (6 maanden opzegging). Spaarrente 3 1/2 %. Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 1/4 %. Spaarrente leden 3 1/4 %. SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute”

Telefoonnummer: 53073

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

BATS' AUTOBEDRIJVEN BEDUM

Thedemastraat 9

Tel. 2226

Industrieweg 2

Tel. 2744

VALIANT

SIMCA

SCANIA

VABIS

DODGE

DRENTE

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën,
Hypotheeken en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen

Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

ZEIST

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

HET GOOI

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de

EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST

SMEINK & ZONEN

Larenseweg 37-39 - Telefoon 46886 - Hilversum

De communistische staatsgreep in Indonesië

NA de staatsgreep in Djakarta staat nog slechts een ding vast: de communistische partij in Indonesië (PKI) heeft tevergeefs geprobeerd, het overnemen van de macht in dat land te bespoedigen. Onduidelijk is gebleven, of men het ook op president Soekarno had voorzien, of dat men in een overgangsfase hem nog als titulair hoofd van de republiek Indonesië had willen gebruiken. Niet bekend is voorts het antwoord op de aanvankelijk gestelde vraag, of de president op de hoogte was van het voornemen, de anti-communistische militaire leiders uit de weg te ruimen. Vooralsnog lijkt het verstandig te zijn, met deze mogelijkheid geen rekening te houden. Ook al geeft het gedrag van de president sinds de mislukte staatsgreep reden tot argwaan. Onzekerheid bestaat voorts over de betrouwbaarheid van de lijst met namen van 45 vooraanstaande Indonesiërs, die het land na de revolutie van de 30ste september zouden moeten leiden. Aangenomen mag worden, dat namen gebruikt zijn van mensen, die niets met de gehele affaire te maken hadden. De grote vraag is thans evenwel, welke namen terecht en welke ten onrechte op de lijst voorkwamen. En zo al vastgesteld kan worden, wie wel en wie niet achter de staatsgreep stond, dan valt nog te bezien, of zij voor hun daden ter verantwoording geroepen zullen worden.

Duistere rol van Soekarno

VRAGEN

Voorlopig blijven vrijwel alle vragen onbeantwoord. Onduidelijk is, of de staatsgreep al dan niet grondig werd voorbereid. Volgens berichten uit Djakarta bestonden de plannen om tegen de anti-communistische militaire leiding in actie te komen al maanden geleden. Vooral in de tijd dat geruchten de ronde deden als zou president Soekarno ongeneeslijk ziek zijn, zo zelfs, dat het uur van zijn dood niet meer veraf kon zijn, zouden de plannen in de hoogste kringen van de PKI vaste vormen hebben aangenomen. De berichten over de ernstige ziekte van de Indonesische president waren afkomstig uit communistisch Chinese bron. Dit behoeft niet te verwonderen, omdat Soekarno al geruime tijd door enkele artsen uit rood China wordt behandeld.

ZIEKTE ?

Volgens niet bevestigde berichten besloten de communisten vorige week in actie te komen, omdat Soekarno opnieuw onwel was geworden. Dit zou gebeurd zijn tijdens een massa-bijeenkomst van communistische jongeren in Djakarta. De president kon zijn toespraak pas voortzetten, aldus genoemde berichten, nadat een van zijn Chinese artsen hem een injectie had gegeven. Vervolgens zou deze arts zich met de leiding van de PKI in verbinding hebben gesteld om van het voorval melding te maken. En dit telefoontje zou op zijn beurt weer het startsein voor de opstand zijn geweest. Het klinkt erg geloofwaardig en het kan op waarheid berusten, maar het blijft een lezing, die andere mogelijkheden niet uitsluit.

VREES

Zo is het niet uitgesloten, dat de communistische leiders inderdaad bevreesd zijn geweest voor een militaire staatsgreep. Het is zelfs mogelijk, dat zij er in geslaagd zijn, vooraanstaande niet-communistische politici en militairen er van te overtuigen, dat een dergelijke stap kon worden verwacht. Dat zij rekening hielden met de 5e oktober lag ook voor de hand. Dat was de Dag van de strijdkrachten en tijdens de viering daarvan zouden belangrijke militaire eenheden in en om Djakarta zijn samengetrokken. Met name zou dat het geval zijn geweest met een deel van de Siliwangi-divisie, waarmee generaal Abdoel Harris Nasoetion zulke nauwe persoonlijke banden heeft. En Nasoetion is opperbevelhebber van de strijdkrachten en minister van defensie . . .

SOEBANDRIO

In deze gedachtengang verder redenerend zou het verklaarbaar zijn, waarom ook de naam van de minister van buitenlandse zaken en eerste vice-premier dr. Soebandrio op de lijst van 45 voorkomt. Het is in Djakarta een publiek geheim, dat Soebandrio generaal Nasoetion als een sta-in-de-weg beschouwt. Tegenover degenen die het complot hebben gesmeed zou hij — en met hem vele anderen — een houding kunnen aannemen van 'je gaat je gang

Dit is in tweërlei opzicht de jongste vrouw van Soekarno. Hij is nog niet zo lang geleden met haar in het huwelijk getreden en zij is pas 24 jaar. Deze foto werd in Londen gemaakt, waar de in Japan geboren Ratna Sari Dewi het huwelijk van haar vriendin, Viscountess Newry, bijwoonde. Dat was in juni, toen een ijsje nog best in de smaak viel.

Een actiefoto uit Djakarta: troepen, die Nasoetion trouw bleven zitten achter opstandige militairen aan.

AAN DE RAND VAN DE AFGROND

maar, ik zie wel hoe het afloopt'. Het is dan ook opgevallen, dat Soebandrio zich kort voordat de staatsgreep werd uitgevoerd naar Sumatra heeft begeven, wat voorzover tot dusver bekend was, geen buitenland, maar binnenland is . . .

AFGEWACHT ?

Het feit, dat Soebandrio zich tijdens de staatsgreep op Sumatra bevond zou ook kunnen verklaren, dat de opstandige actie geen direct verband hield met de gezondheidstoestand van Soekarno. Als hij inderdaad in het complot was betrokken, hetgeen in Djakarta algemeen wordt verondersteld, is hij gewoon volgens plan vertrokken. Nadat Soekarno onwel was geworden — zo daar al sprake van is geweest — bestond voor Soebandrio eenvoudig de mogelijkheid niet meer, naar Sumatra te gaan. Zijn vertrek zou dan onmiddellijk met de staatsgreep in verband zijn gebracht. Men zal zich voorts herinneren, dat het enkele dagen geduurd heeft, voordat de minister naar Djakarta terugkeerde. Had hij reden, die kat nog even uit de boom te kijken?

DOORZICHTIG

Te oordelen naar zijn optreden sinds het mislukken van de staatsgreep doet Soekarno alles wat mogelijk is om degenen, die voor de opstand verantwoordelijk zijn, niet voor het hoofd te stoten. In een doorzichtige poging, luchtmaarschalk Omar Dani gelegenheid te geven, zich van de opstandige beweging te distancieren, verklaarde de Indonesische president, dat de luchtmacht niets met de staatsgreep te maken had gehad. Generaal Soeharto liet evenwel weten, dat Soekarno hem nog veel meer kon vertellen, maar dat de luchtmacht wel degelijk een vuile rol had gespeeld. Openlijk is in Djakarta de beschuldiging geuit, dat Dani zelf opdracht had gegeven, wapens te ver-

strekken aan communistische jongeren, die in het geheim op het vliegveld Halim een militaire opleiding kregen.

MERKWAARDIG

Veelbetekend is in dit verband dat de lijken van de zes ontvoerde generaals onder wie de opperbevelhebber van het leger (!) Achmed Jani, in de buurt van dit vliegveld in een massagraf werden gevonden. Ook het feit, dat na het mislukken van de staatsgreep de troepen van overste Oentoeng zich op genoemd vliegveld terugtrokken en er ook in geslaagd zijn, naar Midden-Java uit te wijken, spreekt voor zichzelf. Nog merkwaardiger is de mededeling van Soekarno, dat hij zich tijdens de korte periode dat Oentoeng in Djakarta de lakens uitdeelde, naar dat zelfde vliegveld heeft begeven, zoals hij zei om te kijken wat er aan de hand was. Hoe meer men deze zaken met elkaar in verband brengt, hoe groter de vraagtekens worden, die men overal moet zetten.

NASOETION

Opvallend was ook, dat generaal Nasoetion, die zijn moordenaars net iets te vlug af was en er in slaagde een tegenaanval op de rebellen te organiseren, door Soekarno volledig naar de achtergrond werd geschoven. Een andere generaal werd belast met de leiding van de strijdkrachten. De wens van Nasoetion en de andere (overgebleven) militaire leiders, de viering van de Dag van de strijdkrachten dinsdag j.l. normaal doorgang te doen vinden, legde Soekarno naast zich neer. Daarmee bruskeerde hij deze militairen, aan wie te danken was, dat de communistische machtsovername geen feit was geworden. En wat nog erger was, hij speelde daarmee juist de elementen in de kaart, die het op het leven van deze militairen hadden voorzien.

SUSSEN

Het is duidelijk, dat Soekarno er geen enkele behoefte aan heeft, de overwinning van Nasoetion op de opstandelingen te onderstrepen. Hij geeft er de voorkeur aan te trachten, de zaak te sussen en het is duidelijk, dat zulks in de toekomst alleen maar kan leiden tot verzwakking van de positie van Nasoetion en de andere anti-communistische leiders. Deze houding kan Soekarno verdedigen door te zeggen, dat hij tot elke prijs moet voorkomen, dat er een broederstrijd uitbreekt. Het is echter de vraag, of het daar bij moet blijven en of er niet in de naaste toekomst stappen genomen dienen te worden om de luchtmacht onder een betrouwbaarder leiding te plaatsen en alle politici en officieren ter verantwoording te roepen.

UITVECHTEN ?

Gebeurt dit laatste niet, dan bestaan er twee mogelijkheden. Een daarvan is, dat de anti-communistische militaire leiders besluiten, het incident (zoals Soekarno het noemde) nu maar meteen uit te vechten. Als zij berusten in het sussen van deze onverkwikkelijke affaire zou dat wel eens kunnen betekenen, dat zij bij een volgende greep naar de macht letterlijk en figuurlijk tegen de muur komen te staan. Hetgeen niet bepaald een aangename positie is. Afgewacht dient te worden, welke houding de Indonesische president in zo'n geval zal aannemen.

Zou hij zich verzetten, dan zou voor

• Vervolg op pag. 10

MINISTER DIEPENHORST

vatte koe bij de horens

in zijn t.v.-causerie op maandag
4 oktober j.l.

DAMES en heren, vanavond verkeer ik in een wat ongewone positie, althans voor diegenen onder u, die zich mij herinneren. Ik treed hier vanavond niet op als voorzitter van een forum, die de meningen van de linkergroep, voor u rechts en van de rechtergroep, voor u links, heeft te verenigen, door een soort bemiddelend standpunt in te nemen. Integendeel, ik moet vanavond zeggen, namens de A.R. Partij waar het op staat. Ik moet frontaal, ik moet pardoes met u als het ware in discussie treden, verklaren wat de mening is van de partij, waarvan ik deel uitmaak.

Met andere woorden, de koe moet bij de horens gevat. En nu is het een gelukkige omstandigheid, dat er werkelijk op dit ogenblik, horens genoeg zijn. In de eerste plaats heeft men de opinie van hen die het betreuren, dat de A.R. Partij van het kabinet-Cals deel uitmaakt. In de tweede plaats zijn er dezelfde of anderen die met leedwezen hebben gezien, dat één protestantse groepering tot dit ministerie-Cals niet is toegetreten. En dan in de derde plaats, zeer velen hebben de Troonrede in aansluiting op de Regeringsverklaring vergeleken met een koud waterbad en ook uit dien hoofde koesteren zij heel wat grieven tegen de A.R. Partij. Op de punten die ik noemde moet worden ingegaan en wel frontaal.

Drie punten

In de eerste plaats, de A.R. Partij, dat moet u goed bedenken, zal binnen afzienbare tijd niet de absolute meerderheid behalen. Dat wil zeggen, zij is aangewezen op samenwerking met andere partijen. Aangewezen op samenwerking met andersdenkenden. Kan men overigens zeggen dat de A.R. Partij, die in het verleden deel uitmaakte van een kabinet van bredere samenstelling, dat toen de A.R.-ministers hun jasjes uittrokken? Immers, neen. Ze stonden integendeel vóór hun beginselen, alleen zij zagen op een gegeven ogenblik, dat er hier gegeven, ginds genomen moest worden, dat men tot een kleinste gemene veelvoud van meningen diende te geraken. Want het land moest worden geregeerd. Lichtvaardige oppositie werd door de A.R. Partij altijd als zeer verkeerd beschouwd. Men ging alleen in de oppositie als van kracht was een: "hier sta ik, ik kan niet anders".

Dat de C.H. op dit ogenblik geen deel uitmaakt van het kabinet-Cals, wordt door de A.R. ten zeerste betreurd. De stukken, de Handelingen van de Staten-Generaal inzonderheid, wijzen intussen uit, dat deze beslissing om niet deel te nemen geheel ligt voor rekening van de bestuurders der C.H. Unie. De A.R. Partij heeft voor haar deel alles gedaan wat mogelijk was om de brede protestantse samenwerking ook metterdaad te realiseren.

En dan het derde, misschien voor de meesten uwer het allerbelangrijkste: de Troonrede, de daarin aangekondigde maatregelen, het beleid door het kabinet-Cals te voeren.

De toekomst

U moet zich goed voor ogen houden, dat wij op dit ogenblik niet te maken hebben met het Nederland van 1865, maar met het Nederland van 1965. Dat wij te maken hebben met ongeveer 12½ miljoen Nederlanders. Dat wij op weg zijn naar het Nederland van 1980, 1990, met 18, misschien zelfs met 20 miljoen Nederlanders. Er moet dus een politiek gevoerd worden op lange termijn. Er zal zich binnenkort een onafzienbare huizenzee uitstrekken, als het ware van Amsterdam over Haarlem, Beverwijk naar Leiden, Den Haag, tot Rotterdam, Dordrecht en de Biesbosch toe. Vindt men het ideaal, als er geen maatregelen te dezen worden genomen? Als er ook niet gerekend wordt met veranderende structuur van provincies, ik denk b.v. aan Limburg, ik denk b.v. aan Friesland. Er moet hier, ik herhaal het nog eens, er moet hier een beleid op lange termijn worden gevoerd.

Huizen

En dan, als wij concreet worden, welke Nederlander is er tegen, dat er 125.000 woningen in de nabije toekomst zullen worden gebouwd? Ik weet wel, het kost ontzaglijk veel geld, maar in artikelen waarin over dit vele geld dat werd uitgegeven een klacht werd aan-

geheven vond men tevens de noodzaak bepleit van nog meer radicaler krot-opruiming.

Verkeer

In de tweede plaats, als u denkt aan het verkeer. Het is natuurlijk niet ideaal om heel Nederland te asfalteren, dat kan ook niet. Men kan dan zelfs niet de regel naleven, rechts gaat voor, hoewel die regel politiek natuurlijk buitengewoon aantrekkelijk is, maar aan een verkeersknooppunt als bij Ouden Rijn moet ten koste van miljoenen de noodzakelijke verbetering worden gegeven, anders raakt heel Nederland metterdaad in de knoop.

Ruimtelijke ordening

Ik had het zoëven over de huizenzee in Nederland. Het spreekt toch wel vanzelf, dat het niet ideaal is, wanneer op een zomerse dag 125.000 Nederlanders in de nabijheid van Zandvoort proberen het ene been bij het andere in de Noordzee te trekken en dit bijna niet kunnen vanwege de volte. Ook hier moet er metterdaad gedacht aan komende tijden.

Economie

En dat kan nog even sterker worden uitgewerkt als u denkt aan Nederlands economische positie. Nederlands economische positie voor 1985 dient in het brandpunt van de belangstelling te staan. Wij mogen niet verachteren tot het peil van een Oost-Europese staat. Dat wil zeggen, wij hebben ingenieurs nodig, wij hebben technici nodig en hier ben ik in een aangelegenheid, midden in een aangelegenheid die mij ten zeerste interesseert, het onderwijs.

Het onderwijs

Wat zou het zijn als plotseling de regering verklaarde, we kunnen het medisch onderwijs niet verder uitbreiden. Wat moest het worden, indien de regering zei, nu verder ons niet bekommert om de aanvoer van tandartsen. Wat moest het worden, gelet op de economische positie van Nederland, als wij geen aandacht besteden aan onze bedrijfs- en speuringenieurs, aan onze economen, onze juristen en wat dies meer zij. Hier moet metterdaad worden gezorgd. Het onderwijs mag geen chaos worden.

Mondiaal beleid

Nog een laatste punt. Nederland is een lid van de grote familie der volkeren. Er wordt elders op de wereld ontstellende nood geleden. Er zijn 10 miljoen lijdende aan de melaatsheid, aan de lepra, op dit ogenblik. Er zijn landen, waar, tussen de 2 en 4 miljoen mensen 's jaars sterven aan de malaria. In Birma is de gemiddelde leeftijd ongeveer 35 jaar. In Nederland meer dan 70 jaar. Als men oorlogsbrandstof wil wegrakelen, dus alleen letten wil op de opportuniteit, dan moet er metterdaad een sociaal verantwoord, mondiaal, de wereld omvattend beleid worden gevoerd. Er zijn bovendien overwegingen van menselijkheid. Er zijn

... het is niet ideaal wanneer op een zomerse dag 125.000 Nederlanders in de nabijheid van Zandvoort proberen het ene been bij het andere in de Noordzee te trekken en dit bijna niet kunnen vanwege de volte ...

overwegingen, ontleend aan christendom en geloof, die inzonderheid voor de A.R. Partij beslissend zijn, om aan de steun van de onderontwikkelde gebieden alle aandacht te besteden.

Niet eenzijdig

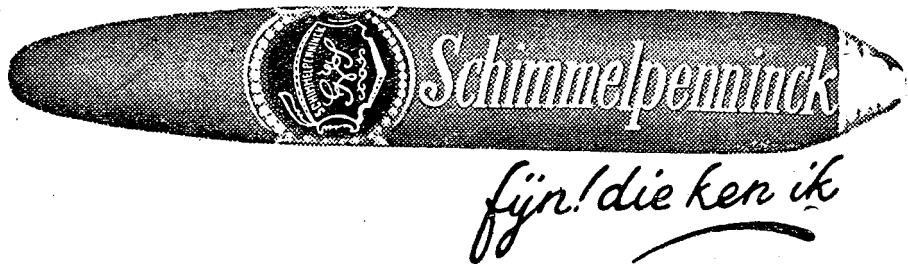
Maar, nu zal men zeggen, dan moet men toch nog niet komen met een dergelijk eenzijdig belastingpakket. Is dat belastingpakket eenzijdig? Natuurlijk niet. Niet iedereen bezit een eigen pleziervaartuij, niet iedereen bezit een eigen pleziervliegtuig. Maar juist dat ook deze goederen worden belast wijst er al op, dat men wilde komen tot een evenredige belastingpreiding, dat men niet die groep wilde priviligeren en die groep wilde achteruitzetten, integendeel, men wenste het gehele volk te doen dragen in het betalen van de nationale voorzieningen die er met het oog op het Nederland van 1985 ten zeerste nodig waren.

Het wezen van de A.R. Partij

En nu is er nog één punt wat de Anti-Revolutionaire Partij ten zeerste ter harte gaat. Er zijn er, die zeggen, een partij heeft voor dit alles niet christelijk te zijn. Louter zakelijk is voldoende. Maar de arbeiders, de christen-arbeiders, hebben zich afzonderlijk georganiseerd. En arbeid is dan toch iets algemeen-menselijks. De christen-werkgevers hebben op dezelfde wijze

zich saamgebundeld. De onderneming is overigens bij uitstek zakelijk. Het christelijk onderwijs, hoewel iedereen moet leren lezen, iedereen moet leren schrijven, iedereen moet leren rekenen, heeft zich zelfstandig opgesteld in het Nederlandse volksleven. Daar zijn de scholen met de Bijbel, die scholen met de Bijbel hebben zeer ingrijpend bijgedragen tot de volkskracht, ze zijn overigens voortgekomen uit een zeer diepe, een zeer innerlijke overtuiging. Men kan niet zeggen, dat een christelijk rekenboekje onzin is en dat sommetjes die kerken met kerken vermenigvuldigen met het oog op de oecumeniciteit dwaasheid zijn. Dat is de bedoeling van het christelijk onderwijs nooit geweest. Men voelde alleen de verantwoordelijkheid voor het kind. Men wenste op een gegeven ogenblik óók bij de opvoeding met het Evangelie te rekenen.

Datzelfde wil nu ten aanzien van staat en recht de A.R. Partij. Het gaat om goed en kwaad. Het gaat om dienst aan de samenleving. Het gaat om gezag en vrijheid. Het gaat om bepaalde bindingen, waarbij men moet kiezen vanuit de meest innerlijke geloofsovertuiging. De Anti-Revolutionaire Partij, eerbiedigend het verleden; de Anti-Revolutionaire Partij, tegelijkertijd aanvoelend de eisen van deze tijd; en niet het minst, dit ten derde, in verantwoordelijkheid tegenover de toekomst; zet zich in voor het algemeen welzijn onder inroeping van hoger zegen, die zij behoeft. Zij is immers, en wil niet anders wezen, dan een christelijke partij.

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf!

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren! Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag
Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

THERMO SHELL

voor Centrale Verwarming

Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's uitgerust met mobilfooninstallatie! Geregelde bezorging! Prima Service!

SHELL
haardolie
PK

voor
oliehaard
of -kachel

A.v.d. BAN

Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
Telefoon: 01850-5600 b.g.g. 8600

Prins N.V. - Dokkum

(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
  - KOUDGEWALSTE PROFIELEN
  - GEPROFILEERDE BUIZEN
  - GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN
- Telefoon 05190 - 2043

H. STRUIK & ZOON N.V.

Fabriek dekkleden, tenten.

Imp./Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden, elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Tel. 05700 - 13970
DEVENTER

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen
o.a. Regen-installaties
Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG
Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr verwarming

Alle verzekeringen, financiering en hypotheek (event. zonder aflossen)

HERNGREEN'S Assurantiekantoor

Stadionkade 111 - Amsterdam - Telefoon 72.88.25

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon
en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1966

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

HERENMODES

„ADR. HOLLANDER“

VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE

H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

LINKER EN RECHTER

HET Viking-hotel, vlak bij het hoofdstation van Oslo is een riant gebouw. Op de dertiende verdieping bevindt zich het restaurant. Naar alle kanten heb je een wijds uitzicht. Naar het noorden en noord-westen de heuvels, die straks overgaan in bergen, in het zuiden de Oslo-fjorden.

Op een prachtige zomeravond als de zon ondergaat en Oslo met randgemeenten de lichtjes te voorschijn toveren is het schouwspel indrukwekkend.

In deze omgeving had ik een gesprek met prof.

Vraag: U bent hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Sinds wanneer en wat is uw leeropdracht?

Prof. de Gaay Fortman: Sinds 1947 doceer ik een deel van het privaatrecht en arbeidsrecht.

Vraag: Maar u woont in Den Haag...

Prof. en Mevrouw de G. F.: In Amsterdam op een bovenhuis, als je in Den Haag een fijn huis hebt? We zijn allebei echte Amsterdammers.

Vraag: Welke is uw relatie tot het C.N.V. Bent u niet docent aan de C.N.V.-kaderschool?

De G.F.: Dat is afgelopen. Ik ben met veel plezier rektor van die school geweest, maar de opzet van het kaderwerk is gewijzigd. Men doet 't werk nu veel meer met eigen krachten; dat is veel beter zo. Zijdeling en af en toe heb ik nog wel enige bemoeienis, maar de leiding van de school heb ik niet meer.

Vraag: Sinds wanneer ben u Eerste Kamerlid. Zou u niet liever lid van de Tweede Kamer willen zijn. (gelach...). Ik vraag maar. Als u deze of andere vragen vreemd of opdringerig vindt, antwoordt u gewoon niet!

De G.F.: Nee, natuurlijk antwoord ik. Sinds 1960 ben ik lid van de Eerste Kamer. Ik ben gewoon hoogleraar, mijn vakken lenen zich niet voor een buitengewoon hoogleraarschap. Dus dat zou niet samen kunnen gaan met het lidmaatschap van de Tweede Kamer en het „vak“ opgeven doe ik niet.

Daarbij komt dat ik niet deug voor detailwerk zoals de Tweede Kamer dat moet doen. Ik ben er te ongedurig voor. Maar ik ga wel vaak naar de „overkant“ (Tweede Kamer, aan de andere zijde van het Binnenhof i.t.v.).

Een Eerste Kamerlid moet er volgens mij als het enigszins kan de hele dinsdag zijn.

Hij doet er veel informatie op; dat is voor het werk nuttig en ook voor de partij. De Eerste Kamer beperkt zich tot de hoofdlijnen. Zoals b.v. bij de drankwet. Je beperkt je tot de principia van de wet. Geen details maar grote lijnen. Zoals H. Algra dat verbazingwekkend aardig en goed deed bij de begroting van Minister Biesheuvel over de structuur van de landbouw.

Vraag: Uw naam is tijdens kabinetsformaties vaak genoemd als minister of zelfs als minister-president (Bibeb in V.N. vertelde eens dat na een gesprek met prof. de Gaay Fortman de taxi-chauffeur haar zei: „Laatst heb ik twee heren gereden, die zeiden: hij wordt de nieuwe minister-president i.t.v.). Is dat juist? En wanneer voor 't eerst?

De G.F.: In 1951 na het Stikker-conflict. Prof. Romme was formateur en vroeg mij voor Justitie. Schouten was tegen mijn kandidatuur. In de eerste plaats was hij toen tegen een combinatie met socialisten en naar zijn oordeel waren Mr. Meynen, die voor Oorlog gevraagd was, en ik „politiek en parlementair onervaren“. Om de partij een conflict te besparen heb ik bedankt. Al jaren ben ik overtuigd, dat dat een verkeerde beslissing was.

Vraag: En in 1952 dan? Toen zijn de Anti-Revolutionairen toch wel met de socialisten in zee gegaan?

De G.F.: Donker heeft mij gevraagd, maar Schouten wenste een portefeuille in de sociaal-economische hoek. Schouten heeft zich bij de meerderheid van de Tweede Kamer-fractie neergelegd; hij zelf was tegen een samengaan met de socialisten. Toen het kabinet-Drees

en mevrouw de Gaay Fortman. Het was dat tijdens zo'n vraag- en antwoord wordt, is legio. Een voorbeeld: hoe moet toe kan gaan op een kiesvereniging voor oorlog Duymar van Twist was voor werd een verkiezingsprogram. De Gaay Fortman had enige kritiek. De voor dit program is door veel knappe koppen er nog iemand tegen? Dan zullen deze kiesvereniging akkoord gaat met

(K.V.P./P.v.d.A./A.R./C.H.U.) er eenmaal was, heeft hij dat niet laten blijken. Ik heb de portefeuille van Justitie geweigerd, die Donker mij had aangeboden, omdat ik het met Schouten eens was, dat wij een plaats in de sociaal-economische sector moesten hebben. De formateur heeft buiten Schouten om Zijlstra gevraagd. Je kunt niet zeggen, dat Schouten een gat in de lucht sprong, toen hij het hoorde. Maar hij heeft Zijlstra als Minister van Economische Zaken altijd „beschermd“. Schouten was een patriarchale figuur.

Vraag: Was u in 1956 niet aan 't fiet- sen op de Veluwe (zo'n bijzonderheid

De politiek is een eeuwig spel hebben niet graag, en zich er mee bemoeit.

Vraag: Maar dan heb ik toch wel duidelijk moeten nemen! U hebt het niet gedacht ik toen een groot mede door de snelle

De G.F.: De zaak is erin te doen. Daar moest u worden. Ja, 't is gelukkig haal kort te maken is Gaay Fortman niet gelukkig

Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman bekleedt ook de functie buitengewone dienst van H. M. de Koningin. Op bovenstaande in gezelschap van de Indonesische ambassadeur dr. Soedjarwo op 12 maart j.l. op Huis ten Bosch zijn geloofsbriefjes kwam

moet er toch even bij) toen u gevraagd werd als informateur? Ik heb begrepen dat 't een min of meer pijnlijke ervaring voor u is geweest?

De G.F.: Het is in 1956 niet gelukt. Dat lag vooral aan mijn eigen fouten, maar ook aan het feit dat men Lief-tinck en mij niet wilde laten slagen. (dat is de kern van het antwoord i.t.v.)

en 1965 zijn nog niet den... Als u 't ver-langradig vindt, lig-viewer).

Vraag: Op de uitlo- huis dat onze partij partij is, hebben so- al wat kritiek gehad van?

LEUGEL ERKENNEN

is de mening van

prof. mr. W. F. de Gaay Fortman

in een gesprek met

W. in 't Veld

De G.F.: Niet over opwinden; de herrie was buiten proportie. Onze partij is sociaal links, geen centrum partij. Een christelijke partij behoort sociaal links te zijn, want zij komt op voor de kleine man die vermalen en gekneusd wordt. Dr. Berghuis kon zich terecht op Kuiper beroepen, die de richting van de partij als „gauche” beschreef. De „droite” = rechts heeft natuurlijk haar plaats in de partij, maar mag niet de overhand krijgen. Ik vind dat we heel reëel moeten zijn en het bestaan van een linker en rechter vleugel moeten erkennen.

Wat meer en minder conservatief of progressief is nu eenmaal met de mensheid gegeven. We mogen er elkaar evenwel niet aan ophangen, want het is best mogelijk dat iemand in bepaalde opzichten behoudend is en in andere vooruitstrevend.

Vraag: Wat vindt u van de naam anti-revolutionair. Doet die 't nog?

De G.F.: De vorige ARJOS-voorzitter heeft voorgesteld de naam te veranderen in „Evangelische Volkspartij”. Daar voel ik voor. Op college sprak Prof. Anema vroeger dikwijls over de Zweed Bagge, een man van internationale reputatie in het internationaal privaatrecht en in het Volkenrecht. 't Was een hele gewaarwording voor mij toen ik deze man, die ik in gedachten reeds lang dood gewaand had, vorig jaar ontmoette. Toen ik aan deze 88-jarige werd voorgesteld o.a. als anti-revolutionair, zei hij onmiddellijk: „O ja, jullie zijn de mensen, die tegen de Franse revolutie zijn. Wordt het niet langzamerhand tijd voor jullie tegen een paar andere revoluties te ageren?” Vooral ter wille van de jonge generatie moeten we op een andere naam overgaan.

Vraag: Vindt u de partij momenteel nog een volkspartij?

De G.F.: Nee, niet meer; we zijn een partij van boeren, middenstanders en beamten geworden. Het is moeilijk de intellectuelen en de arbeiders er bij te betrekken. Maar m'n ideaal is het wel: een volkspartij.

Dat vind ik nu zo knap van Kuiper; die wist behalve de kleine luyden, de christelijke adel en intellectuelen er bij te betrekken. Ik moet wel zeggen, dat de koers van de A.R.P. van de laatste jaren vele groepen meer aanspreekt.

Vele intellectuelen zijn liberaal ingesteld; de liberale partij is de partij van het bezit. Roolvink moest op het Partijconvent een kwartier praten om de mogelijkheid te verdedigen tot onderzoek van een eventuele speculatie winstbelasting!

Vraag: Zoudt u eens enkele punten willen noemen waarin de partij zich moet vernieuwen?

De G.F.: Het leven is veel gecompliceerder geworden en veel meer georganiseerd. De problemen zijn groter geworden en van meer technische aard. Laat ik dit zeggen: we moeten af van het waslijsten-program. Nu reeds zouden 4-6 mensen moeten nagaan waar politiek gezien de knelpunten zitten. Daarvan kan de partij tegen '67 gebruik maken.

En dan een program van liefst één velletje. Enkele knelpunten zijn o.a.: de woningnood; (die moet planmatig opgelost worden) de ontwikkelingshulp, de rechtsvorm van de onderneeming, de zorg voor chronisch-gehandicapten, de ontwikkeling van de E.E.G.,

de verhouding tot de jonge landen van Afrika en Azië. Ik geef toe, er zijn geen punten meer als b.v. de schoolstrijd. Maar 't zal ook in de toekomst moeten gaan om een in alle opzichten menswaardig bestaan.

Vraag: Bent u nu meer tevreden, nu we een kabinet met de Partij van de Arbeid hebben?

De G.F.: Het kabinet-Marijnen had zichzelf overleefd. Het had misschien wel tot 1967 doorgesudderd, maar er ging niet veel inspirerends van uit. De actuele situatie van het aftreden van het ministerie-Marijnen wees duidelijk in de richting van een samengaan met de socialisten. Dat behoeft niet altijd het geval te zijn. In '60/61 heb ik het kabinet met Liberalen weer overeind getrokken.

Vraag: Wat denkt u van onze verhouding met betrekking tot de C.H.U.?

De G.F.: Het afzonderlijk (voort)bestaan van beide partijen is nooit te verdedigen. Over de hoofdzaken zijn we 't eens. Op het gebied van het radio- en televisiebestel misschien niet. Nu moeten we 't maar eens even laten rusten, en de pas op de plaats maken. De C.H. is teleurgesteld. Maar er is nog altijd geregeld overleg in praktische politieke zaken van Kamerfracties en de beide hoofdbesturen. Het verheugt me dat die contacten mogelijk zijn.

We kregen 't (hoe weet ik niet meer) over Dr. Bruins Slot.

De G.F.: Dat boekje van hem „Kleine partij in grote wereld” is een prachtig boekje.

Er wordt veel te weinig over gesproken. Zijn eerste boek: „Bezinning en Uitzicht” heeft ons over drempels heen geholpen. Hij heeft oog voor het zwakke en gekneusde. Ik heb bijzonder veel waardering voor de persoon en het werk van Bruins Slot.

Vraag: U hebt hier in Oslo mede om namens de partij contact op te nemen met de Christelijke Volkspartij. Hoe denkt u dat te doen?

De G.F.: Ja, ik zal stellig contact zoeken. Er staan twee gesprekken met leidinggevende figuren van deze partij op het program.

Onze contacten moeten vastgehouden worden, ook organisatorisch. Ik breng verslag uit aan het Centraal Comité.

Vraag: Wat denkt u in 't algemeen over de buitenlandse contacten van onze Partij?

De G.F.: 't Beste zou zijn als een speciaal departement op ons partijbureau zich zou belasten met de contacten in het buitenland. We moeten als partij profiteren van de contacten die de ARJOS heeft; vooral die met protestanten vind ik van groot belang.

We hebben weliswaar onze verbanden in de N.E.I. (Nouvelles Equipes Internationales), maar daar is het R.K. element sterk vertegenwoordigd. Een gesprekscentrum voor jonge protestantse politici binnen de „jonge N.E.I.” is van groot belang. Wat dat betreft gaan de jongeren voorop.

(Prof. de Gaay Fortman heeft de hele conferentie te Oslo meegemaakt en is bijzonder enthousiast over dit soort werk).

In 1956 werd prof. De Gaay Fortman door H. M. de Koningin aangezocht als informateur. Hier betreedt hij het Binnenhof nr. 18 — het z.g. „Torentje” — om zijn besprekingen te beginnen.

Vraag: Terwijl we gisteravond op de tram stonden te wachten, kwam het gesprek op dr. Buskes. Wilt u daar nog eens iets over vertellen?

De G.F.: Er zijn een aantal mensen geweest die mij politiek daar gebracht hebben, waar ik nu ben. Dat zijn geweest: Prof. P. S. Gerbrandy, Prof. Victor Rutgers en Dr. Buskes. De laatste heeft, het zal ± 1934 geweest zijn, een rede gehouden, waarin hij drie grote vragen behandelde: 1 het koloniale vraagstuk 2, het sociale vraagstuk en 3, het internationale vraagstuk van oorlog en vrede. Die rede heeft mij de concrete taken voor de Christen in de politiek doen zien. Buskes heeft men op het spoor gezet. Maar hij heeft een andere keus gedaan in politiek opzicht.

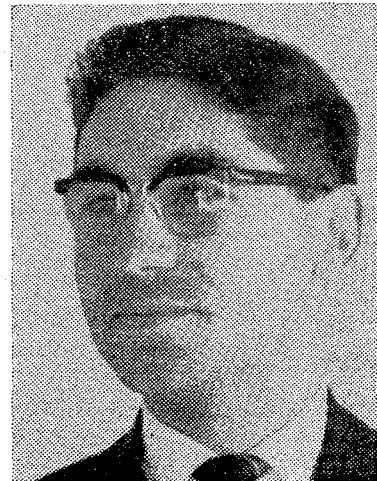
Rutgers heeft veel voor mij betekend wat de principiële kant betreft. Een groot man, ook internationaal gezien.

Ik was een keer in Genève, verdwaaide en kwam met een andere Nederlander in een restaurant in de oude

stad terecht. Een oude kelner hoorde dat wij Nederlanders waren en vroeg ons hoe het met een Nederlander was („een aristocrate”, zei hij), die zijn collega's en hij „Monsieur Victor” noemden en die onder het eten altijd met een kruiswoordpuzzel bezig was. Hij was ontzet toen wij hem vertelden dat hij door de Duitsers was vermoord. (Prof. Rutgers was vóór de oorlog veel in Genève voor de ontwapenings-conferentie.)

Zo kabbelde het gesprek voort. Als ik al mijn aantekeningen zou uitwerken, wordt dit stuk te lang. 't Is plezierig en leerzaam een poosje in de buurt van prof. Fortman te verkeren. Hij verteld boeiend. Jammer dat er zo weinig auto-biografiën meer geschreven worden.

Op één vraag heb ik geen antwoord gekregen: ik heb wel eens gehoord dat de A.R.P. nooit mag toestaan, dat u waar dan ook heen vertrekt. Op figuren zoals u moet de partij zuinig zijn, je weet nooit hoe hard je ze bij tijd en wijle nodig hebt.

De heer In 't Veld, die het vraaggesprek hield met Prof. De Gaay Fortman, is geschiedenisleraar aan het Chr. Lyceum te Apeldoorn. Tevens is hij secretaris van de Gemeentelijke Centrale en tweede voorzitter van de Staten-Centrale Apeldoorn. Tenslotte bekleedt de heer In 't Veld het tweede-voorzitterschap van de Buitenlandse Commissie van de ARJOS.

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

De nieuwe kieswet

Het kiesrecht: eigen recht van een mondig volk

De wijzigingen in de kieswet betreffen de volgende onderwerpen

- de leeftijd voor het actieve kiesrecht wordt de 21-jarige leeftijd.
- de toegang van kleine partijen tot het parlement wordt niet bemoeilijkt — in tegenstelling tot de motie Beernink (CHU) bij een vroegere gelegenheid verworpen.
- de waarborgsom wordt verhoogd voor de Tweede Kamer verkiezingen, maar alle partijen die zitting hebben worden niet nodeloos gekweld door opnieuw een waarborgsom te moeten stellen.
- de minister acht het gewenst óók voor gemeentelijke en provinciale verkiezingen een waarborgsom te vragen.
- de opkomstplicht — om te komen naar de stemlokalen — is in het wetsontwerp gehandhaafd.
- de gemeenten mogen een stemmachine bezigen als zij dat wensen.
- de volmachtenregeling wordt uitgebreid mits de gevolmachtigde stemt in de woonplaats van de volmachtgever. Ook voor de verkiezing van Eerste Kamerleden komt de volmacht mogelijkheid.
- de opening van het visseizoen zal niet gelijk vallen met de verkiezingsdatum.
- voor militairen komt er verruiming in de praktijk van de mogelijkheid tot stemmen.

OVER het algemeen kon men zich in al deze wijzigingen vinden. De een graag, de ander traag, maar tenslotte had men oog voor de meeste van de voorgestelde wijzigingen. Op één zaak na: de opkomstplicht. De dwang (met straf, 15 gulden boete) die de overheid oplegt aan de bevolking bij elke stemming te moeten opkomen. Daarna houdt die plicht op: men hoeft indien men ter stembureau is, zijn stem niet uit te brengen. Al jaren heeft de AR zich tegen deze plicht verzet. De huidige fractie doet dit opnieuw. En weer met een amendement om deze plicht uit de wet te verwijderen. De heer Schakel (AR) had meer argumenten dan alleen historische. Duidelijk heeft hij de argumenten aan de Kamer voorgeschoteld.

Het kiesrecht is — aldus de heer Schakel — een eigen recht van het mondig Nederlandse volk. Niet het heil van de maatschappij noch de veiligheid van de maatschappij is in het gedrang. Er is geen publieke plicht — de staat heeft in deze sector geen recht een bepaalde plicht van de burger te vorderen — waarbij de staat zich het recht aanmeet „dienstweigering” te straffen met een boete van f 15,- maximaal.

Waarom moet Nederland een uitzondering maken op de ons omringende landen als Duitsland, Frankrijk, Italië, Amerika of Canada? En de praktijk van het straffen is van dien aard, dat

Minister Smallegenbroek

.....ik laat de beslissing over het amendement Schakel graag aan de Kamer over. Ik kan het niet overnemen omdat er in de Kamer tegenspraak bestaat.....

De grenswijziging van Arnhem

DE nieuwe staatssecretaris van Binnenlandse Zaken — drs. Westerhout — behoort tot de PvdA. Hij gunt de stad Arnhem méér aan uitbreidingsmogelijkheden dan de stad zelf oorspronkelijk wenste. Een en ander gaat ten koste van de gemeente Elst. De heer Geertsema (VVD) zei: ik kan alleen akkoord gaan als er meer argumenten op tafel komen dan het adagium van de staatssecretaris: beter te veel dan te weinig, als het gaat om annexaties!

De AR woordvoerder SCHAKEL was het volledig eens met een zekere uitbreiding van Arnhem. Als volstaan was met 300 HA van Huissen en 450 HA van Elst, dan zou de AR fractie geen overwegende bezwaren hebben. Nu wel: wij staan niet op het standpunt dat als er twijfel bestaat over de grootte van de gebiedsuitbreiding van een bepaalde

gemeente, dan een grotere hap maar naar de vragende gemeente moet overgaan. Er moeten sterkere argumenten op tafel worden gelegd. De bewindsman heeft de bewijslast en dat moet hij ernstig nemen. Niet ten onrechte maakte hij voorts de opmerking dat landschapsschoon niet ophoudt bij bossen en parken. Ook de Betuwe heeft dit landschapsschoon in groter verband. Bovendien woog ook zwaar het feit dat een gemeente als Elst tussen twee sterk groeiende steden, tot een sterke buffergemeente moet uitgroeien. En dit zal niet behoorlijk mogelijk zijn als Arnhem en Nijmegen „oprukken naar Elst”.

Trouwens: Arnhem kan ver vooruit met de bouw in noordelijke richting, zonder natuurschoon geweld aan te doen. Een amendement om de te grote

daarmee de opkomstplicht — een wettelijke plicht nog — in een merkwaardig daglicht komt te staan. Daar komt niets van terecht.

Ik weet uit heel goede bron, dat de burgemeester van Noordeloos, Hoornaar en Hoog-Blokland deze taak zeer consciëntieus vervult. Ik heb deze dingen nu twintig jaar in de praktijk meegemaakt en de antwoorden, die binnenkomen, luiden dan:

- a. principiële bezwaren. Als er dan ook de bijbeltekst bij wordt aangegeven en men is een goed theoloog, kan men dat als bestuurder natuurlijk toetsen.
- b. Ik was met mijn vrachtwagen ergens op de Veluwe, ik heb een lekke band gekregen en dat heeft zoveel tijd gekost, dat ik het stembureau niet meer kon bereiken.
- c. Ik was op deze dag bevangen door een lichte duizeling.
- d. Met de hand op mijn hart, burgemeester — het is mij meermalen overkomen — ik dacht, dat de verkiezingen morgen waren. Zo kan ik doorgaan.

De heer Beernink (CHU) was vóór behoud van de opkomstplicht. En zijn fractie met hem. Dat is een CH beginsel uit het staatsrecht. Bij de verlening van het kiesrecht moet de opkomstplicht gezien worden als een noodzakelijk complement. Het kiesrecht wordt door de CHU gezien als iets wat door de overheid wordt verleend. De overheid erkent niet het kiesrecht van een volk, maar verleent dit aan het volk naar CHU opvatting. En daarom is een opkomstplicht noodzakelijk. Maar aan de praktijk voor het niet straffen door de overheid ingeval van niet-opkomen, ging de heer Beernink volledig voorbij.

De VVD meende dat als de opkomstplicht verdwijnen zou het grote gevaar bestaat dat de maatschappij in haar huidige bestaan zou worden bedreigd. De lauwheid wordt groter, waardoor in roerige tijden de ontevreden een onevenredige invloed wordt gegeven: de lauwen komen immers niet ter stembus. Daarom, aldus de heer Geertsema (VVD), is de opkomstplicht een publieke plicht, die bij niet nakoming gestraft moet worden.

De heer VOOGD (PvdA) draaide wat om de hete brij heen. Hij vond stemplicht uit den boze, de opkomstplicht

M. W. Schakel

.....eerbied voor wet en gezag moet ons ertoe brengen verlost te willen worden van de krampachtigheid van de opkomstplicht.....

minder. Het is met de sanctie op de overtreding van de opkomstplicht wel een nare zaak in een rechtsstaat, maar hij voelde toch wel voor het argument van de VVD dat de ontevreden wel eens een grotere invloed zouden gaan kunnen uitoefenen. Er wordt in de PvdA fractie echter verschillend gedacht over het al of niet verdwijnen van de opkomstplicht — verzekerde de heer Voogd.

DE KVP WAS NOG VOORZICHTIGER: het ontwerp bevat een technische herziening. Zou het daarom niet verstandiger zijn het debat over de opkomstplicht te verschuiven naar een studiecmissie?

Boze tongen beweren dat met name de VVD en de CHU de nadelige gevolgen zouden ondervinden van het verdwijnen van de opkomstplicht. In die kringen zou men een opkomstplicht nodig hebben om hun randkiezers te bewegen toch ter stembus te gaan. En daar zijnde: CHU of VVD te stemmen. Of het waar is? Niemand weet het zeker en daarom is het maar verstandiger aan boze tongen niet te veel aandacht te schenken.

Scheps, steunden hun staatssecretaris. Hij meende dat een bebouwing van Arnhem's grond in noordelijke richting moest worden afgekneld omdat er toch sprake zou zijn van een aantasting van natuurschoon daar. Dan liever de zuidelijke richting in, ten koste van de gemeente Elst.

De Boerenpartij — de heer Voogd — deelde mede dat er kostbare landbouwgronden zouden verdwijnen en ten offer zouden vallen aan woningbouw en recreatie. En mede daardoor veldde hij wel voor het beperkende amendement van Schakel-Van Koeverden. Hij vond dat later maar eens bekeken moet worden of Arnhem nog meer grond nodig had.

De staatssecretaris Westerhout heeft zich niet met een Jantje van Leiden van de verdediging afgemaakt. Maar veel meer aan concrete argumenten dan in de schriftelijke stukken voorkwamen werd niet vernomen. Gelet op vroeger opgedane ervaringen moesten grenswijzigingen niet te krap worden opgezet. Te minder als er een door de Kroon goedgekeurd streekplan aanwezig is dat pleit voor het ingediende wetsvoorstel.

Het amendement werd verworpen met 68-40. De VVD stemde — het oorspronkelijke ontwerp was van de heer Toxopeus (VVD) — toch tegen tenslotte.

uitbreiding van Arnhem in te dammen door de uiterste grens te verleggen naar de Rijnbandijk — een natuurlijke grens nog — werd door de heer Van Koeverden (KVP) ingediend en medeverdedigd door de heer Schakel.

Burgemeester Bode (CHU) was wel vóór het wetsontwerp. Hier en daar wel wat (kleine) bezwaren die hij aan de staatssecretaris liet weten (geen hoogbouw in Elst b.v.) maar voo. de rest vlak voor: planologisch gezien moet bij verdere groei van de bevolking de grote stad leefbaar en bewoonbaar blijven.

De uiterste grens van de heer Schakel wees hij vierkant af. De Rijnbandijk zou geen waterkerende functie meer hebben en dus worden „vergraven” dacht hij. Een natuurlijke grens is in dat geval niet meer aanwezig.

Socialisten, bij monde van de heer

HET KOMENDE DEBAT

De Troonrede en de Miljoenennota zijn aan de orde. Er blijken vele gemeenschappelijke voorzieningen noodzakelijk. Dat wisten we allemaal natuurlijk ook al vóór Prinsjesdag. We wisten ook dat dit alles geld, veel geld zou kosten. Maar over de financiering hebben wij ons het hoofd niet gebroken. Daartoe moet het initiatief van de overheid uitgaan, dachten wij, en terecht.

Welnu, de voorstellen liggen ter tafel en zijn buiten het parlement reeds volop in discussie. Ik hoop ze u niet tot in de finesses te noemen: verzwaring van de omzetbelasting op een aantal artikelen, een lichte verhoging van de vermogens- en de vennootschapsbelasting en dan de nieuwigheid van de belastingspaarbrieven. Zij vormen naast de uiteraad gehandhaafde belastingverlaging, die het vorige kabinet tot stand bracht, een nieuwe verlichting in de sfeer der directe belastingen. Alleen, de burgers krijgen het bedrag ditmaal niet in handen, behalve degenen die honderd gulden of minder aan loon- of inkomstenbelasting betalen. Voor hen, maar dan ook alleen voor hen is het voorstel van dit kabinet een onverdeeld genoeg en dat gunnen wij hun graag.

Wat de andere belastingbetalers betreft vragen we ons af of die met deze gedwongen lening aan de fiscus, wel veel opschieten. En we vrezen dat de Overheid met een straks — als de plannen doorgaan — een schuld van 2 miljard gulden extra, vreselijk in de maag zal komen te zitten.

Noodzakelijk

Maar laten we bij het begin beginnen: de te treffen voorzieningen. Daarover kan men zeggen, dat vrijwel niemand twijfelt aan de noodzaak daarvan. Vooral de extra-uitgaven voor onderwijs, volkshuisvesting, alsmede verkeer en waterstaat, spreken de meeste mensen overtuigend aan. Dat geldt gelukkig ook voor de hulp aan de ontwikkelingslanden.

Zelfs de heer Geertsema van de V.V.D., die als oppositie-leider een fulminerende radiospeech tegen de verhoogde staatsuitgaven hield, wachtte er zich wel voor de noodzaak van de voorzieningen aan te vechten. Waarom zou hij ook. Deze voorzieningen, die op stapel staan, zijn immers voor het merendeel typisch een uitvloeisel van de welvaart. En op de bevordering van de welvaart is ook het beleid van de beide vorige kabinetten, waarin liberalen zitting hadden, gericht geweest. Sterker nog, wij zijn er van overtuigd, dat vandaag de dag deze problemen ook zouden zijn aangepakt door een kabinet waarin de V.V.D. en de C.H.U. geestverwanten zouden hebben. Misschien zou het menu hier en daar iets anders zijn uitgevallen, maar in grote lijnen zou hetzelfde gerecht op tafel zijn gekomen.

Een ander belangrijk punt is, dat het kabinet-Cals zeer bewust niet de weg van de minste weerstand, namelijk de weg van de inflatie, dus het heilloze pad van de geldontwaarding op wil. Geloof echter maar niet dat dit door iedereen gewaardeerd wordt. We leven in een tijd waarin het egoïsme hunkert naar nog meer particuliere consumptie. Gemeenschappelijke voorzieningen

vinden velen een uiting van staatsbedilzucht, dirigisme, enz. In die houding worden velen dag aan dag door demagogie en boulevard-bladen gestijfd.

De stok

Als men een stok zoekt om in de politiek een hond te slaan is die meestal snel gevonden. U kunt dan ook dagelijks in bepaalde kranten lezen dat het huidige regeringsbeleid een rood, een socialistisch beleid is en dat de K.V.P. en A.R. ministers zich door hun P.v.d.A.-collega's op sleeptouw laten nemen.

Is dat zo? Oordeelt u zelf:

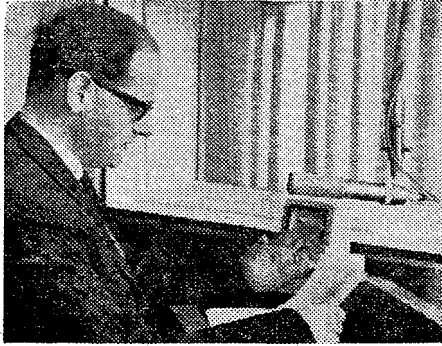
Is het vernieuwen en uitbreiden van wegen een typisch socialistisch stokpaardje? In 1952 waren er nog maar 150.000 auto's op de weg. Nu zijn er 1 miljoen voertuigen geregistreerd en in 1970 verwacht men 2 miljoen.

Is het bouwen van een zo groot mogelijk aantal woningen ook voor de minst draagkrachtigen, een uiting van een rood regeer-beleid? Dit kabinet besloot tot een huurverhoging van tweemaal 10%. Is dat een bewijs dat de socialistische de baas zijn? Is het bestrijden van water- en luchtverontreiniging soms een zaak, die naar socialisatie riekt?

Mogen de jongeren in dit land, dat zich sterk industrialiseert, juist om hun werk te verschaffen, niet zo veel en zo goed mogelijk onderwijs ontvangen? Als, die zich steeds voor het onderwijs

Radiocauserie

gehouden door

Mr. W. R. van der Sluis,
secr. A.R. Partij,
op maandag 4 oktober j.l.

heeft geïnteresseerd zijn wij er trots op dat een A.R. minister, n.l. Prof. Diepenhorst, voor het onderwijs en de wetenschap speciale verantwoordelijkheid draagt. Luistert en kijkt u vanavond naar hem. als hij straks om 8 uur 20 voor de televisie het woord tot u richt.

Tenslotte, is het alleen een socialistisch ideaal om armoede en kommer in de ontwikkelingslanden te bestrijden? Ik geloof dat dat de meeste Nederlanders van huis uit anders geleerd is. Elke niet-socialist die dit fabeltje over dit rode beleid napraat, doet zichzelf wel veel tekort en dit is meestal niet het doel van deze kritici.

Bijbels uitgangspunt

Een van de bijbelse uitgangspunten van onze partij luidt dat de overheid er is „u ten goede“. Dat betekent dat die overheid juist nu, in een tijd van versnelde ontwikkelingen niet met de handen in de schoot mag blijven zitten. Dat willen ook de liberalen en hun aanhang niet.

„Wij groeien staag in tal en last“, luidt een oud, maar hoogst actueel gezegde. Zou de overheid daar geen boodschap aan hebben? Ons Program van Actie 1963 zegt het wel duidelijk: en positief anders. Zij vraagt een actieve overheid, die de mogelijkheden uitbuit om het gehele volk waar mogelijk aan goede voorzieningen te helpen. Daarvoor is zij overheid bij de gratie Gods.

De demagogie over de rode kleur van dit beleid en de volgzzaamheid waartoe de niet-socialistische bewindslieden ge-

doemd zouden zijn, is dan ook slechts een bewust geen onderscheid willen maken tussen socialisme enerzijds en sociaal beleid anderzijds.

Geen ja en amen

Het gesprek, of liever het grote debat in de Tweede Kamer over de voornemens van het kabinet en de kosten daarvan, zal naar wij hopen en vertrouwen een positief resultaat opleveren. Tussen regering en parlement zal het heus niet een kwestie van „ja- en amen“ worden. Tenminste niet van A.R.-zijde. Ook al is er van onze kant veel oprecht respect voor de kloeke aanpak van dit kabinet.

De heer Roolvink, voorzitter en woordvoerder van onze fractie, heeft de regeringsvoorstellen van moed getuigend genoemd. Maar wie moedig is neemt risico's. Ook daarover behoort een openhartig gesprek in de Staten-Generaal plaats te vinden. Daar zal het misschien gaan over alternatieven. Wij wachten bijzonder belangstellend af wat de oppositie op dit punt ten beste zal geven.

Als zij andere mogelijkheden ziet, moeten deze voor het volle pond in discussie en tot hun recht komen. Dan eerst is er een werkelijk overleg.

In de Kamer zal het wellicht ook gaan over prioriteiten en temporiseren, woorden waaraan wij zo langzamerhand wel gewend geraakt zijn. Het zal ook gaan over het feit dat ook de Staat geen geld over de balk mag gooien. Dat er voor nieuwe taken veel geld nodig is, is wel duidelijk. Maar er moet goed gekeken worden naar de doelmatigheid van het beheer en de uitgaven. Daar kan men niet genoeg op aandringen. Van A.R.-zijde zal — dat kan nu al met zekerheid gesteld worden — ook de positie van het midden- en kleinbedrijf in het kader van een billijke lastenverdeling aan de orde worden gesteld. Vooral aan de nieuwe omzetbelasting-tarieven op schoenen, schoenreparaties en textiel tillen wij zwaar.

Dit geldt ook de vraag of de belastingspaarbrieven, die over 5 jaar met rente moeten worden afgelost, in de toekomst niet een ondragelijke last voor ons volk zullen gaan vormen. Ook dan na 1970 zal de overheid immers grote taken hebben te vervullen. Of dat gesprek in de Kamer op de voorstellen van invloed zal zijn? Geen mens kan het u nog zeggen.

Over veertien dagen spreekt in deze rubriek de heer Roolvink tot u. Dan is ook het grote debat, dan zijn de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer achter de rug. Hij zal u dan graag tekst en uitleg geven van het A.R. standpunt en de uiteindelijke houding van zijn fractie bij de grote beslissingen, die op handen zijn. Van één ding kunt u nu al zeker zijn. De A.R. fractie zal oog hebben voor de noodzaak der voorgestelde voorzieningen. Ook zal zij met de regering elke inflatie-financiering, die de zwaksten nog zwakker maakt, radicaal afwijzen.

En zij zal naar vermogen bevorderen een verdeling der fiscale lasten in overeenstemming met de gerechtigheid, die een volk verhoogt.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

A. BAARS Azn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIUWBOUW EN REPARATIE

FA. H. MANSCHOT & ZONEN
Aannemers van HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894 - 230 - Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP & VRIJLAND
's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 3721* - Postbus 30

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) TELEFOON 08859 - 605
Fabriek van GEPREFABRICEEERDE HOUTEN GEBOUWEN, HOUTEN WONINGEN, DIRECTIEKETTEN, BARAKKEN, GARAGES, VAKANTIEHUISJES enz.
Speciaal voor de LANDBOUW: KIPPENHOKKEN, VELDSCHUREN, LOODSEN etc.
EXPORT: BELGIË, DUITSLAND, ETC.

OCEAN N.V. DIJREN
RÄTELBAANDS MEDIA - TRANSPORT - APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

Voor betere beton ...
N.V. SCHOKBETON
Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen
Bouwbedrijf te Zeist

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE
Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan
BONGERS
INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)
Opslag van inboedels Overzee-verpakking

HOLWERDA EN ZONEN
DOKKUM tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317
Voor al Uw transporten in binnen- en buitenland

HOTEL „DE KROON“
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen

Crisis in Indonesië

• *Vervolg van pag. 4*

het eerst de mogelijkheid opdoemen, dat de legerleiding tegen hem in verzet komt.

KLOOF DIEPER

Zien de anti-communistische officieren als Nasoetion en Soeharto zich gedwongen, in de nieuwe situatie te berusten, dan is de mogelijkheid van een communistisch overwinning in Indonesië als gevolg van de staatsgreep beïndrukkend groter geworden. De mislukte opstand heeft de kloof, die al tussen het leger en de luchtmacht bestond, veel dieper gemaakt. In geval van nood kan de legerleiding wellicht opnieuw rekenen op de steun van de politie en de marine. Maar zelfs dan is het de vraag, hoe betrouwbaar het leger, de politie en de marine als eenheden zijn. De communisten zijn er de laatste jaren steeds beter in geslaagd, in het leger, de marine, de politiemacht en bovenal in de luchtmacht te infiltreren. En als het op een botsing aankomt, beschikt de luchtmacht nu eenmaal over de machtigste wapens.

SOEKARNO

De gebeurtenissen van vorige week zijn een rechtstreeks gevolg van de politiek van Soekarno, naar een evenwichtstoestand te streven tussen de machtige communistische partij en de drie onderdelen van de strijdkrachten. Op die wijze maakte hij zichzelf als het ware tot een onmisbare figuur, die bo-

ven de partijen stond en alle groeperingen op zijn tijd aan hun trekken liet komen.

In werkelijkheid had de president de zaken in zijn land al lang niet meer in de hand. De communisten kon hij tot voor kort tevreden stellen, omdat hij zich onthield van het nemen van stappen, die de leiding van de PKI onwettig konden zijn. Ook nam hij vooral de laatste tijd besluiten, die zonder meer neerkwamen op een zwichten voor openlijke eisen van de PKI.

RIVALITEIT

Dat de Indonesische acties tegen Nederlands Nieuw-Guinea en de Maleisische federatie een gewelddadig karakter kregen was vooral een gevolg van het feit, dat de communistische partij een dergelijk optreden eiste en dat de als anti-communistisch bekend staande legerleiding niet kon achterblijven. En zo konden men van generaal Nasoetion horen beweren, dat hij zowel anti-westers als anti-communistisch was. Hij gaf zelf te kennen, wat hij wel was: pro-Indonesisch. Voor deze Indonesiër is de communistische partij, die bijzonder nauwe relaties met het rode regime in Peking onderhoudt pro-Chinees en dus anti-Indonesisch. Vandaar dat hij al bijna twintig jaar zijn invloed heeft aangewend om uitbreiding van de communistische invloed in zijn land te voorkomen.

EISEN

In de weken, welke aan de staatsgreep vooraf gingen had Soekarno zich maar al te bereid getoond, zoveel als

maar mogelijk was toe te geven aan de steeds luider gestelde eisen van de PKI. Hij verbood enkele anti-communistische groeperingen, omdat de communisten dat graag wilden en de president zich niet in de ogen van deze machtige groep wilde compromitteren. Men zal zich herinneren, dat de PKI ook had geëist, dat Soekarno meer communistische ministers in zijn kabinet zou opnemen en hun een belangrijk aandeel te geven in het besturen van het land. Soekarno had beloofd te zullen overwegen, of deze wens in vervulling kon gaan.

WAPENS

Nog gevaarlijker was de actie van de PKI, Soekarno zo ver te krijgen, dat hij in de strijd tegen 'kolonialisme en imperialisme' arbeiders en boeren wapens zou verstrekken. Dit zou een versnelling van de revolutie teweeg brengen. En daar zou de president toch geen bezwaar tegen kunnen hebben. Soekarno hield een slag om de arm, toen hij toezegde, er eens over te zullen nadenken. Hij besefte, dat deze

communistische activiteiten tegen de legerleiding waren gericht, maar dat zij ook zijn eigen positie in gevaar zouden kunnen brengen.

GEVAAR

De communisten begrepen, dat het geen zin had, op een besluit van Soekarno te wachten. In de afgelopen week is duidelijk geworden, dat zij zelf voor (Chinees) wapens hebben gezorgd en dat de luchtmacht de verspreiding over verschillende delen van Java voor haar rekening heeft genomen. Alweer de luchtmacht, die volgens Soekarno niets met de zaak te maken heeft. Op Midden-Java werden deze wapens in de afgelopen week reeds gebruikt door communistische groepen, die samenwerken met rebellerende militairen. Zal men er nog in slagen, dit gevaar te bezweren? db.

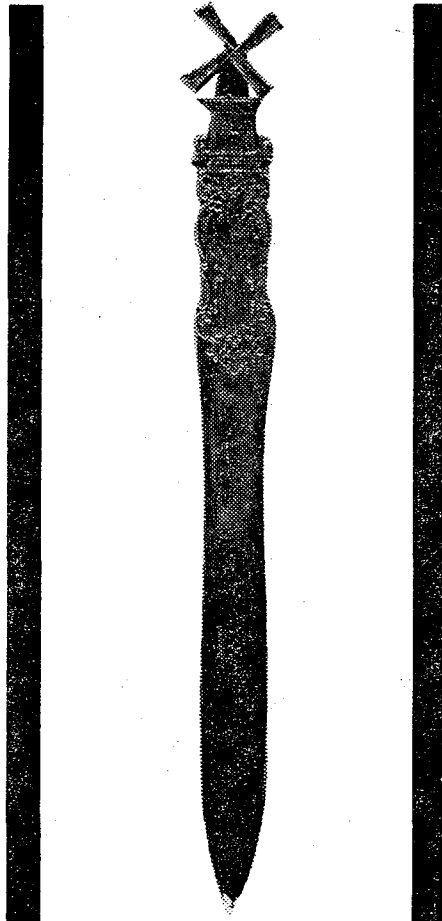
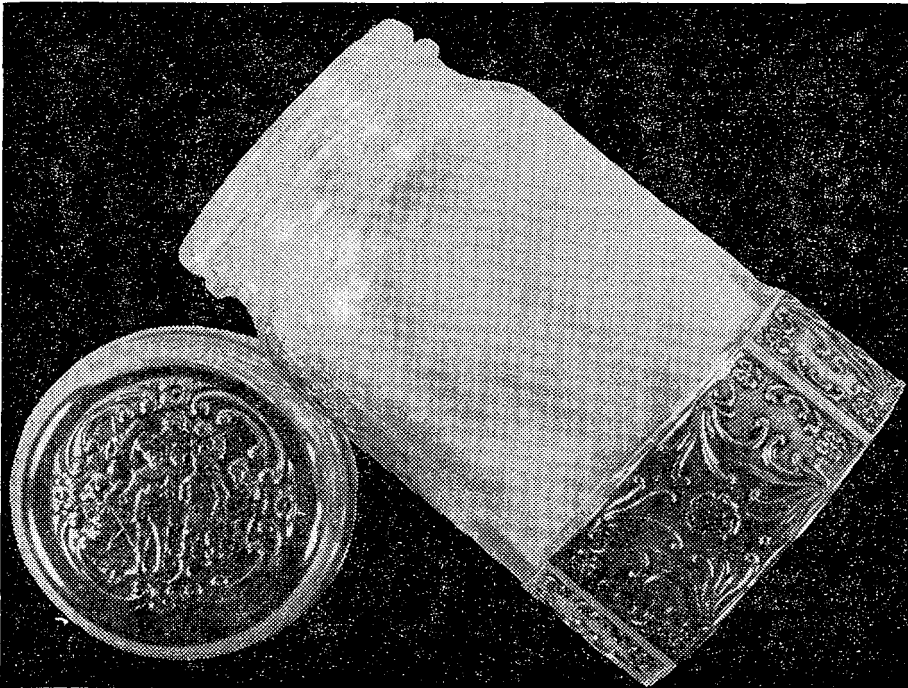
het is zoover...

10 JAAR NEDERLANDSE GEDACHTEN

een WEEKBLAD, waarin gedurende 10 JAAR

brede informatie wordt gegeven over de binnen- en buitenlandse politiek, maar

wat bovenal 10 JAAR lang een leidinggevend A.R.-blad is.

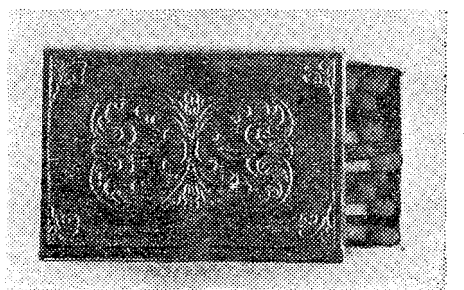

WIJ GAAN DOOR!
DOET U MEE?

U kunt meehelpen ons blad een grotere lezerskring te geven. Wanneer iedere abonnee één nieuwe abonnee werft, kunnen wij in deze jubileumtijd ons lezersaantal verdubbelen.

VOOR "IETS" HOORT "IETS"

Bekijkt u de verschillende geschenken, die wij voor u beschikbaar stellen. Het is heus de moeite waard. Belt u vanavond nog op of ga even langs bij een bevriend A.R. Partijgenoot, die nog geen abonnee is.

BON

Noteert u als abonnee op Nederlandse Gedachten

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

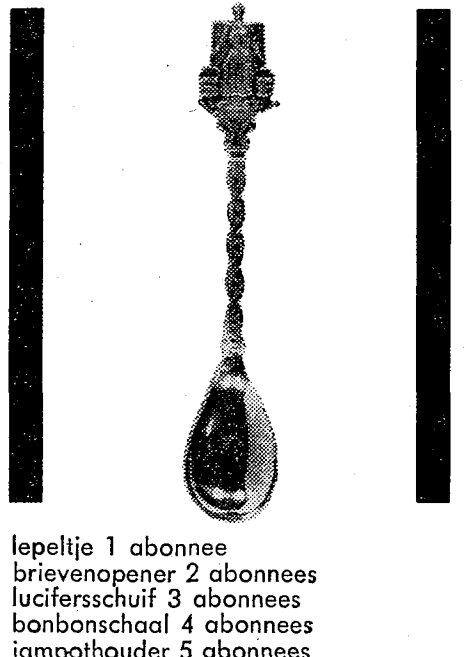
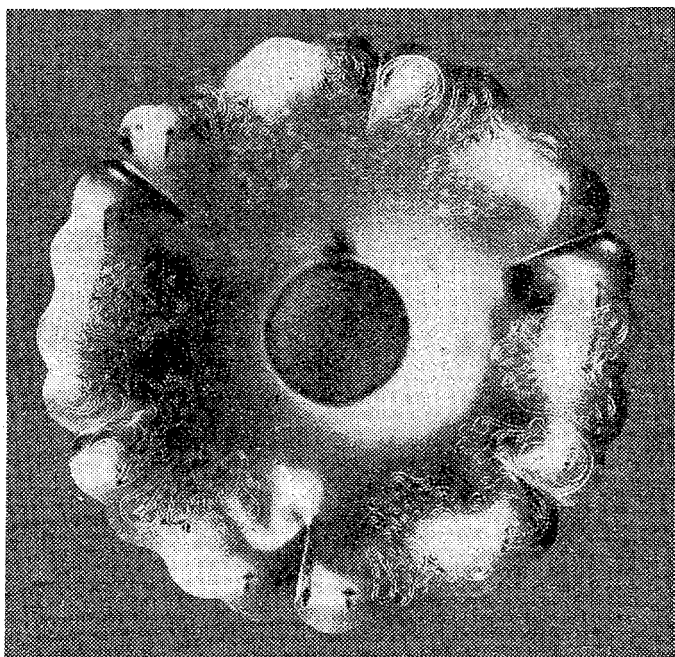
Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Abonnementsprijs f 4,- per halfjaar.

Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partij Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

lepeltje 1 abonnee
brievenopener 2 abonnees
lucifersschuif 3 abonnees
bonbonschaal 4 abonnees
jampothouder 5 abonnees

• Louis Couperus

Neen, het beeld der vaderen is dit niet, bepaald niet.

Maar wel een beeld van wat er in de dagen der vaderen in Den Haag gebeurde, waar men in bepaalde kringen cultureel was en Louis Couperus, de schrijver van Eline Vere, „een Haagse roman”, bijzonder vereerde. En dat kon in 1915 weer, als zijnde de heer Couperus uit Italië in het vaderland teruggekeerd, alwaar hij voor selecte gezelschappen ging lezen uit eigen werk. Je kon zo'n boek als Eline Vere of Noodlot, of Majesteit ook kopen en lezen, maar het was oneindig mooier om Couperus te zien en hem te horen lezen. Volgens een Haagse correspondent van een der grote bladen ging dat zo:

„Men kent hem.

In de schouwburg, in de concertzaal, op straat wijzen velen hem na: daar gaat Couperus. En nog altijd zijn er heel wat dames, die het woord Couperus uitspreken op een zo zalig verheugende manier, of ze slagroom met ananas eten of een likeurbonbon leegzuigen.

Couperus, de geadorerde, de fijne, de verwende en verwennende, de modieuze, de door frêle Haagse freuletjes geliefkoosde . . .

Couperus is weer bezig zijn publiek te veroveren. Hij gaat weer lezen. De kerens, dat hij al las, stonden er kostbare vazen om hem heen en rijke bloemen, had men van het toneeltje een salonnetje gemaakt. Want Couperus op een gewoon planken toneel . . . o foei!

Men offreert toch ook geen vanilleijs in een ijzeren pot? Neen, neen, wij zullen onze Couperus, de wel cosmopolitische, maar toch Haagse Couperus, wij zullen hem aaien en verwennen, wij zullen hem lekkertjes inpakken en knuffelen, wij zullen hem in de watjes leggen, hem koesteren en behoeden en als hij voor ons lezen gaat, dan zullen wij hem omringen met het mooiste en fijnste dat wij hebben, met Perzische tapijten, met palmen en chrysanten, met zachte bloemen in kristallen vazen, en als hij met zijn zijden zakdoekje zijn begenadigde mond heeft afgeveegd, en hij gaat spreken met zijn eigen stem, dan dromen we weg in een verrijnd genot . . .

Onze schattige Couperus . . . !
Onze ananas-Couperus!
Onze marasquin-Couperus!
Onze honneponnige, charmante Couperus!”

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken, Freesiaknollen

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam

Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton

GRONDSTOFFEN voor de steen- en keramische industrie.

WEGENBOUWMATERIALEN

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN- EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

Een vorige keer zagen wij hoe moeilijk het is van een bepaalde familienaam uitgaande, de lijn vast te houden, omdat de lijn vaak plotseling afbreekt. Wij noemden het geval Poppink, waarbij de onderzoeker op Albert de Jager stootte. Tot diep in 1660 is er namelijk van erfelijkheid van de familienaam weinig sprake. Mertens noemt het voorbeeld Goeswinus Cnode, die in 's-Hertogenbosch woonde. Hij had vijf zoons: Goeswinus Cnode, Johan Bye, Ghisbertus Bac, Theodoricus Posteel en Laurentius Volkaert. In de tweede helft van de 15e eeuw woonde in Amsterdam een zekere Luyt. Hij had drie zoons. De eerste en de tweede, die het beroep van huidenkoper uitoefenden, noemden zich Willem Luytsz. Huydecoper en Meindert Luytsz. Huydecoper. Maar de derde zoon heette Jacob Luytsz., zonder meer. Men moet dan maar weten dat Jacob een broer is van Willem en van Meindert. Elk van de broers kreeg een zoon. De namen van dezen - onderling neven - zijn: Antonis Willemszoon Bontekoe (zeepzieder „In de Bontekoe” op de Zeedijk) overleden 1594; Luyt Meindertszoon Huydecoper (korenkoper) en Lucas Jacob Luytszoon (houtkoper, 1540-1569).

Drie zoons van de Amsterdamse korenkoper Jan Jansz (zoon van Jan Pledtser) noemden zich Willem Jansz. Brouwer, Jan Janszoon Pledtser en Dirck Jansz. Louw. Bij zulke schijnbare verwarringen moet men niet zeggen „gooi het maar in m'n pet”, want dan is de sport van het onderzoek er al direkt af!

Mertens geeft in zijn boekje nog een aardig voorbeeld uit Zierikzee.

Willem Simonsz. ambachtsheer van Stavenisse en Cromstrijen zoon van Simon Maarten Simonsz. had tien kinderen, die allen Cromstrijen heten, op een na. Die zoon droeg de naam Cornelis Stavenisse. Hij is de stamvader van een bekend Zeeuws regentengeslacht. Op den duur komt men er wel uit, met die namen. Het is ieder geval niet zo moeilijk als die landbouwer, die tegen iemand van de Burgerlijke stand zei. „ik heb tien zoons zij heten allemaal Piet, behalve Kees, die heet Jan . . .”

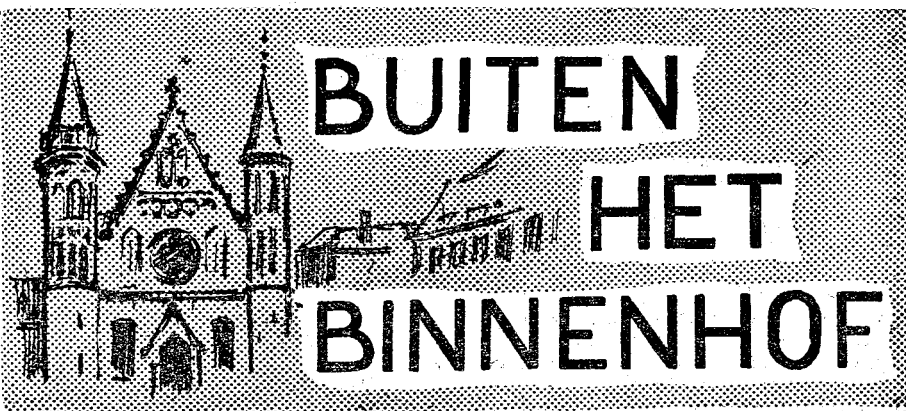
Zoons noemden zich niet alleen naar hun vader. Soms ook naar hun moeder, ook wel én naar vader én naar moeder. Als dan een zoon zich naar de vader noemt, de ander naar de moeder en de derde zich een nieuwe naam aanmat werd het moeilijker.

De naam was in de 15e eeuw geen symbool van de familie-eenheid. Men rommelde maar wat aan. Er waren burgers die een geslachtsnaam hadden, er waren er meer, vooral op het platteland, die hem niet hadden.

Napoleon decreeteerde in 1811 - het was 18 augustus 155 jaar geleden - dat alle ingezetenen van Holland, die nog geen familienaam bezaten er binnen één jaar een moesten hebben. Dat deed hij niet uit liefhebberij voor de geslacht- en wapenkunde, maar omdat hij soldaten nodig had en die dan makkelijk kon vinden, aangezien zij stonden ingeschreven. Aan de andere kant danken wij aan hem de Burgerlijke Stand.

Nieuwe namen worden praktisch niet meer aan de oude toegevoegd. In het Amsterdamse telefoonboek komen rijen De Vries voor. Die naam is in ons land veel gebruikelijker dan Jansen. Hoewel Jansen de naam heeft! Voor Jansen komen nog Bakker en Meyer en Visser. En dan maar niet te spreken van Van den Berg, De Boer en Van Dam.

Naar aanleiding van het onderwerp in deze rubriek

heeft ons de heer P. B. Oranje te Soest een brief geschreven. Hij is zijn geslachtslijn teruggegaan tot Cornelis Oranje, die in 1681 te Middelburg in het huwelijk trad. De oudste gevonden aantekening is die met betrekking tot Dominicus Jacobsz. Oranje. Briefschrijver vervolgt: „In mijn familie bestaat de overlevering dat de naam Oranje verband zou houden met de vestiging in Nederland van refugies uit het prinsdom Orange, na de herroeping van het Edict van Nantes. Dit werd als vast aangenomen, tot bij persoonlijk onderzoek van een onzer in de stad Orange bleek dat deze familienaam ook daar voorkwam. Daar de herroeping van het Edict echter plaats vond in 1685, is het verband daarmede door bovenvermelde gegevens niet aannemelijk geworden. Er zijn verscheiden Oranjes waarvan de familieoverwantschap niet is gebleken. Sommigen van hen brengen de naam in verband met de terugkeer van koning Willem I in 1815. Dit lijkt ook niet waarschijnlijk omdat toen de naamgeving wettelijk al achter de rug was . . .” Tot zover de heer Oranje. Het woord Oranje op zichzelf komt in ieder geval uit het Frans: orange het is de naam van de sinaasappel, het is ook de kleurnaam. Het woord „or”, goud, zit er in. Het heeft te maken met het latijnse woordwoord arangia, het spaanse naranja, dat weer terug te voeren is op het Perzisch nâran, dat oranje-appel betekent.

De eerst bekende graaf van Oranje (stad en voormalig graafschap, daarna prinsdom in zuid-Frankrijk) was was Gerald Adhemar (1086-1096). Keizer Barbarossa verhief het graafschap in 1163 tot prinsdom. De laatste prins in de lijn van de Adhemars was Raimond V.

Zijn dochter Maria bracht het in de familie van haar gemaal Jan van Chalon. Erfgenaam van de laatste Chalon, Philibert (1502-1530) was René, de zoon van Claudia en van Hendrik III van Nassau. Daar het huwelijk van René met Anna van Lotharingen kinderloos was gebleven werd Willem, de neef van René, erfgenaam. Hier begint het Huis van Oranje, dat in het middelpunt van onze landshistorie staat.

Goed, na dit stukje droge opsommingen weer terug naar de heer Oranje, die vele naamgenoten heeft.

Een volgende keer - niet gezegd volgende week - willen wij daarop nader ingaan.

William Jansen

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

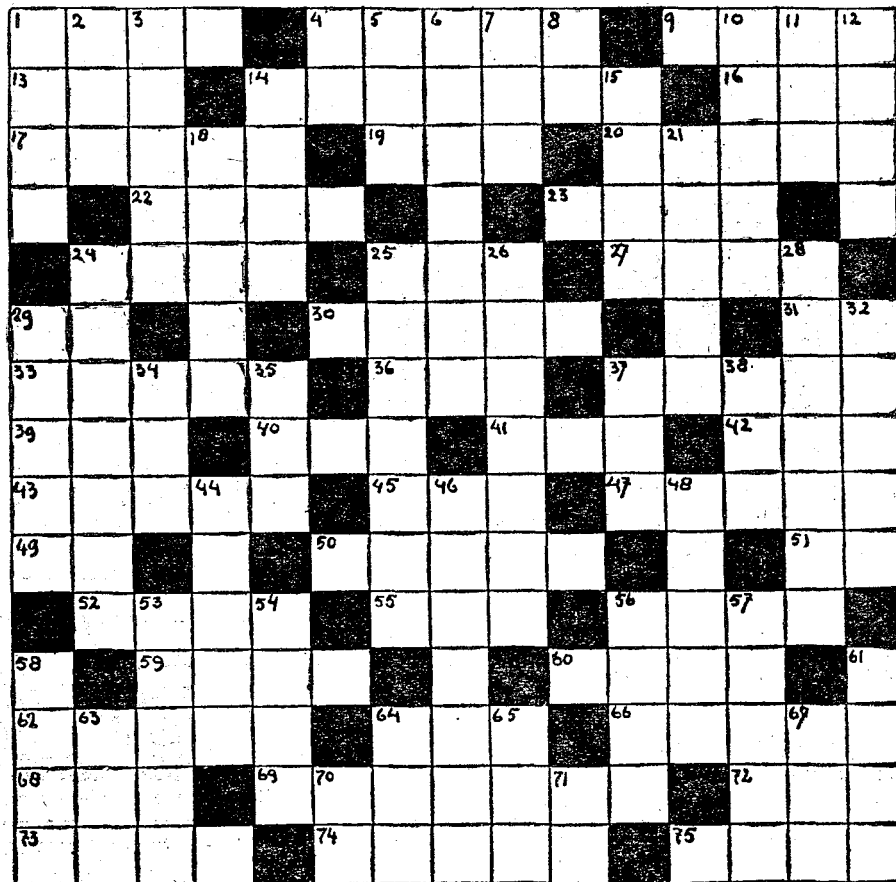
Kruiswoordraadsel

Horizontaal:

1. bevreesd, 4. grondstof voor bakkers 9. zonder geld 13. op de wijze van 14. plant, 16. tijdperk 17. kledingstuk, 19. sportterm, 20. geheimzinnig figuur, 22. gereedschap, 23. jongensnaam, 24. omslag, 25. muziekstem, 27. paal, 29. onder andere (afk), 30. plaats aan de Maas, 31. noot, 33. hoofdstad, 36. water in Engeland, 37. verfstof, 39. bloeiwijze, 40. indien, 41 maand, 42. jongensnaam, 43. boom, 45. foi, 47. streek in India, 49. benedenwinds, 50. bevel, 51. Greenwich Time (afk), 52. lichaamsdeel, 55. nakomeling, 56. overwinning, 59. vocht, 60. groeve, 62. artikelen, 64. jongensnaam, 66. wondvocht, 68. lokmiddel, 69. argonaut, 72. oppervlaktmaat, 73. grinthoop, 74. zoogdier, 75. woning.

Vertikaal:

1. klein kind, 2. drank, 3. soort aardolie, 4. lidwoord, 5. ik, 6. kledingstuk, 7. loot, 8. muzieknoot, 10. uit een bepaalde stad afkomstig, 11. kruik, 12. vervoermiddel, 14. troep, 15. lucht, 18. sinaasappel, 21. geraamte 24. wapen, 25. verhuisgeld, 26. brasser, 28. deel van schip, 29. sieraad 32. verbouw, 34. oppervlaktmaat, 35. lichaamsvocht 37. voedster, 38. drinkgerei, 44. studie, 46. afgodisch, 48. jongensnaam, 53. rangtelwoord, 54. heilige, 56. boete, 57.

telwoord, 58. reiger, 61. plezier, 63. streling, 64. groente, 65. madame (afk) 67. tijdperk, 70. maanstand (afk), 71. oratie (afk).

lot, 4. ons, 5. doolhof, 6. narijden, 8. kopje, 9. vrees, 12. tol, 14. oor, 15. heeroom, 16. naasten, 17. paard, 18. getob, 19. casino, 20. trawant, 23. aas, 25. Nederlands Beheers Instituut (NBI).

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. onwillige honden, 7. gesprek, 9. visboer, 10. kappers, 11. kadetje, 13. stoffen, 15. hanglip, 18. gerecht, 21. kwasten, 22. onthand, 24. Benfica, 26. menistebruiloft.

Vertikaal: 1. ongeluk, 2. wijsheid, 3.

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 - Linnen

Gezicht van partij

A C H T E R P A G I N A

DE titel is nu al niet nieuw meer, maar toch vrij goed en daarom gebruiken wij hem. Men kan ook spreken van het "beeld" van de partij of van haar "imago", om nog niet te spreken van "image".

Deze vier woorden — gezicht, beeld, imago en image — zijn "in". "Gezicht" is misschien wel het mooiste. "Beeld" is zo statisch, zo onveranderlijk. Er kan bij wijze van spreken geen (glim)lach af; uit steen gehouwen.

In een "gezicht" zit meer leven. Het blijft wel altijd hetzelfde gezicht, maar het ziet er nooit helemaal precies hetzelfde uit. Het gezicht heeft vele uitdrukkingmogelijkheden; het staat de ene dag wel eens wat anders dan de andere dag; bij de ene omstandigheid kijkt het anders dan bij de andere omstandigheid; de ene keer ziet het er gladder uit dan de andere keer wanneer u een paar rimpeltjes of lijnen ziet; het gezicht geeft van links een andere indruk dan van rechts en nog weer anders "en profile".

Voor een gulden

Daarom is het goed van het "gezicht" van een partij te spreken. En dat niet alleen; er moet ook zo nu en dan eens over het gezicht gesproken worden.

Dat gebeurt ook regelmatig. De ARJOS heeft dat — eind vorige week — nadrukkelijk gedaan op haar jaarlijkse tweedaagse studieconferentie aan het begin van het seizoen.

"Het gezicht van de A.R. Partij" was het thema. Dat was u natuurlijk inmiddels bekend, want er is o.m. vorige week al over geschreven in Nederlandse Gedachten en u hebt er over kunnen lezen in uw dagblad.

Op verzoek van de ARJOS hadden prof. dr. T. P. van der Kooy en dr. A. Veerman samen een brochure onder deze titel geschreven. Iedereen, dus niet alleen ARJOS-leden, kunnen die brochure bestellen. U schrijft een briefkaart of u stort f 1,— op de giro van A.R. Partij-Stichting (89673) te 's-Gravenhage.

Voor Arjos en K.V.

DIT onderwerp zal dit jaar op alle ARJOS-clubs besproken worden. De deelnemers aan de conferentie bespreken dit onderwerp namelijk elk op enkele van de ARJOS-clubs.

Het is, dachten wij zo, goed daarop deze plaats op te wijzen. Het is vooral van belang voor de (besturen der) kiesverenigingen. Immers, het is ook goed een dergelijk onderwerp eens in kiesverenigingsverband te bespreken. Het gaat hier toch bepaald niet om een zaak welke alleen de jongeren zou betreffen.

Aangezien de kiesverenigingen toch steeds meer met de ARJOS-clubs moeten samenwerken, zou het goed zijn om plaatselijk eens te bekijken of men niet eens samen met de ARJOS over dit onderwerp zou kunnen vergaderen. De ARJOS-clubs bespreken het toch. Het is ook voor de kiesverenigingen een belangrijk onderwerp. Dus waarom zich als kiesvereniging niet eens bij de ARJOS om de tafel gevoegd?

Samenspel

EEN samenwerking met de ARJOS is niet alleen in dit geval aanbevelenswaardig, maar is ook gewenst met het oog op de komende verkiezingen in 1966 en 1967 voor de Staten- en Raadsverkiezingen resp. Kamerverkiezingen. Men moet tijdig niet alleen een beroep doen op de ARJOS om te helpen bij het vele verkiezingswerk klaar te komen, maar ook in die zin, dat men een goed contact en overleg heeft met deze jongerenorganisatie.

Het is niet zo maar een of andere club van wat jongens en meisjes, maar een politieke jongerenorganisatie, voor een zeer belangrijk deel bestaande uit "jonge kiezers". (met de klemtoon op kiezers s.v.p.). Immers, volgend jaar gaat men reeds als 21-jarigen ter stembus. Dat moet ons niet ontgaan.

Het samenspel tussen kiesvereniging en ARJOS loopt nog het beste, indien

de ARJOS-leden zoveel mogelijk tevens lid van de kiesvereniging zijn.

(Men weet, dat voor ARJOS-leden tot de leeftijd van 25 jaar door de kiesvereniging geen contributie-afracht verschuldigd is aan het Centraal Comité, zodat zij voor een geringere contributie — billijk omdat zij ook een behoorlijke contributie als lid van de ARJOS betalen — tegelijk ook volwaardig lid van de kiesvereniging kunnen zijn).

En men moet er als kiesvereniging niet alleen op aandringen, dat leden van de Arjosclub zoveel mogelijk lid zijn van de kiesvereniging; men doet er eveneens verstandig aan één, zo mogelijk twee (aantrekkelijker) van deze "jongeren" bestuurslid van de kiesvereniging te doen zijn, evenals het goed is, dat er één — maar beter twee (gezelliger) — vrouwen in het bestuur van de kiesvereniging zitten. Dat behoort ook tot een (goed) gezicht van de kiesverenigingen en daarmee van de partij.

En dan kan men zeggen: wij hebben momenteel geen vacature in het verenigingsbestuur om daar nu wat aan te doen. Maar men doet toch bepaald verstandiger om te zeggen: wij hebben geen vacature: dus breiden wij het bestuur maar uit van vijf tot zeven, van zeven tot negen, van negen tot elf leden. Dat is in de meeste gevallen best mogelijk en waarom zou men het dan niet doen?

Plicht

WIJ willen ook op dit punt wijzen. De ARJOS is momenteel bezig met een ledenwerfactie, gepaard gaande met activiteiten om waar mogelijk nieuwe clubs op te richten.

Wel, dat is een goede zaak, zal men zeggen. Inderdaad, maar bij die opmerking mag het niet blijven. Het is de plicht van de besturen der kiesverenigingen om te helpen. Niet alleen een morele plicht, maar ook een statutaire, hoewel het eerste nog meer zegt dan het tweede.

Niettemin is het goed hier nog eens te wijzen op het partijstatuut (art. 38 lid 1) "De besturen der kiesverenigingen zijn verplicht, binnen de grenzen van hun werkgebied, te streven naar de oprichting van een of meer Anti-Revolutionaire Jongeren Studieclubs". En wij citeren volledigheidshalve ook maar lid twee van dit artikel. "De kiesverenigingen zullen de arbeid van de Jongeren Studieclubs bevorderen en, indien nodig, die arbeid ook financieel steunen".

Zo staat het in het partijstatuut. Waar de werkelijkheid er niet mee in overeenstemming mocht zijn, heeft de kiesvereniging juist bij de huidige actie van de ARJOS een hele goede gelegenheid om deze achterstand heel goed te maken.

Ook dit behoort bij een goed gezicht van de partij.

Stof tot praten

IS dus het onderwerp "Het gezicht van de A.R. Partij" een goed onderwerp

voor gesprek op een vergadering van kiesvereniging alleen of samen met de ARJOS, er is nog een zaak welke veler aandacht zeker waard is, n.l. "Groeïend volk, beperkte ruimte".

Het is het onderwerp voor de dit seizoen uit de kiesverenigingen (en uit (nog)-niet-leden-geestverwanten) te vormen gespreksgroepen. Het is van belang, dat de besturen der kiesverenigingen nu vast beginnen met het noteren van de belangstellenden voor deze gesprekstof, zodat wanneer de documentatie over deze materie beschikbaar is (binnen enkele weken), zo spoedig mogelijk begonnen kan worden.

Wij kunnen hier inmiddels mededelen, dat het rapport over het vorige on-

derwerp — de Europese samenwerking — gereed is. Het moet nog vermenigvuldigd worden, zodat het toegezonden kan worden aan het Centraal Comité, waarna ook de kiesverenigingen het zullen ontvangen. Aan dit onderwerp hebben 125 gespreksgroepen tijd besteed, waaronder 18 ARJOSclubs.

Wij hopen, dat de nieuwe gesprekstof een weer groter aantal groepen zal doen gevormd worden, waardoor de problematiek, welke hierbij aan de orde is, de ruime aandacht zal krijgen welke ook deze ruimschoots verdient.

Het zou bijzonder prettig zijn, indien de besturen der kiesverenigingen de vorming van gespreksgroepen in sterke mate willen bevorderen.

Ook dit behoort bij het hedendaagse gezicht van onze partij.

Beginsel en beleid

OP twee onderwerpen vestigen wij uw aandacht: "Het gezicht van de A.R. Partij" en "Groeïend volk, beperkte ruimte". Het eerste is wat meer van beschouwende aard, het tweede meer van concrete aard. Op deze wijze komen beginsel en beleid aan de orde. Je moet een beginsel hebben en je moet een beleid voeren. Niet het één zonder het ander, niet het ander zonder het één.

Een vanzelfsprekende zaak eigenlijk, zo zal men oordelen.

De heer Veerman heeft er op de ARJOS-conferentie nog eens nadrukkelijk op gewezen, dat bij het gezicht van een partij "beginsel en beleid" te pas komen.

Het is een goede zaak om ons daar dit seizoen intensief mee bezig te houden. Samen, mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, ARJOS-leden en kiesvereniging-leden.

Samen op weg om te trachten er iets goeds van te maken. Widek

... samen op weg ...

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

☆ Op donderdag 14 oktober wordt op initiatief van de Statencentrale Amersfoort/Sectie Zuid Oost Utrecht een samspreking gehouden met alle bestuursleden der kiesverenigingen in dit ressort.

De plaats van samenkomst is het „Trefpunt” (bij de Petrakerk) te Veenendaal.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Gesproken zal worden over de voorbereiding der gemeenteraadsverkiezingen. Tevens zal de heer M. W. Schakel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal een korte causerie houden. Daarna gelegenheid tot gedachtenwisseling.

☆ Op zaterdag 16 oktober belegt het Provinciaal Comité Drente de eerstvolgende provinciale deputatenvergadering. De plaats van samenkomst is „Bellevue” aan de Nassaulaan te Assen. Aanvang der morgenvergadering te 10.00 uur. Behandeling der huishoudelijke zaken. Aanvang der middagvergadering te 14.00 uur.

De heer H. Algra te Leeuwarden, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal zal spreken over „Spanningen in de politiek”.

ARJOS

☆ Op donderdag 14 oktober wordt een gezamenlijke startavond belegd voor de clubs in het district Westland. De plaats van samenkomst is „t Centrum”, Hoofdstraat 102, De Lier. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Spreker is de heer S. Silvis. Na de pauze???

☆ Op vrijdag 15 oktober wordt door het Stedelijk Verband ARJOS 's-Gravenhage voor de clubs in dit district een gezamenlijke startavond belegd, samen met de C.H.J.O. De plaats van samenkomst is „De Kroon”, Spui te 's-Gravenhage. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden dr. A. Veerman te Rijswijk (Z-H.)

☆ Op zaterdag 16 oktober wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district Zoetermeer.

De plaats van samenkomst is het „Geref. Centrum” te Zoetermeer.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur.

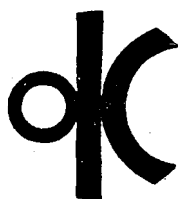
Spreker is de heer S. Silvis.

☆ Op zaterdag 23 oktober wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district Hoeksewaard.

De plaats van samenkomst is „Oms Gebouw” te 's-Gravendeel.

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Als spreker zal optreden Z.E. dr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen. Muzikale omlijsting door Henk Geluk.

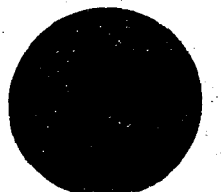
STENCILBUREAU

Kwiek

Zuidsingel 73
Telefoon 03490-21225
Amersfoort.

KWIEK: Dat wil zeggen: 928 aanslagen per minuut op onze IBM MT 72 magnetische bandschrijfmachine (de 1e in Nederland bij een voor derden werkend bedrijf). Wellicht dat er ook voor uw reproductieproblemen bij **KWIEK** een goede oplossing ligt. Bel er eens over. Vraagt u maar naar Codek.

beëdigd fotocopieerder

nederlandsse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Zuid-Afrika

In Nederlandse Gedachten van 10 juli en 21 augustus jl. hebben wij de heer Bas Goedhart op zijn verzoek de gelegenheid gegeven zijn visie omtrent het apartheidsvraagstuk in Zuid-Afrika uiteen te zetten.

Hierop heeft de redactie van verschillende zijden commentaar ontvangen, zowel in negatieve als in positieve zin. Ook de redactie plaatste enkele vraagtekens bij de opvattingen, die in Zuid-Afrika opgeld doen. Om het hoor- en wederhoor zo breed mogelijk toe te passen, werden in dit nummer ook de door ons ontvangen reacties van lezers opgenomen.

Algemene beschouwingen

Bij de afsluiting van dit nummer waren de Algemene Beschouwingen in de Tweede Kamer nog volop aan de gang. Op deze belangrijke politieke debatten konden wij daarom in het nummer van deze week niet ingaan. Volgende week zullen wij hieraan brede aandacht wijden.

Dr. J. J. Buskes:

WAARHEID EN LEUGEN AAN HET ZIEKBED

Gebonden f 10,90

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Uitgeverij W. ten Have N.V.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Een van de facetten van het apartheidsvraagstuk in Zuid-Afrika is het huwelijk tussen blank en zwart.

Is zo'n huwelijk mogelijk?

"Neen", zegt de Zuid-Afrikaanse regering.

Zie pag. 6 en 7

DEZE WEEK

- Discussie met Bas Goedhart over het apartheidsvraagstuk (pag. 6 en 7)
- Brieven van lezers (pag. 2 en 5)
- Radicale bijbelse visie (pag. 3)
- Het erfrecht in de Tweede Kamer (pag. 4)
- De Arjos-studieconferentie (pag. 8)
- De trossen los (pag. 12)

Kies vandaag zekerheid voor morgen.

Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waardevaste koopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Reacties op het apartheidsbeleid in

Zuid-Afrika

• Voor de waarheid strijden

Mevrouw, Mijne Heren,

Tweemaal hebt u, geachte redactie, onze land-, geloofs- en partijgenoot, de heer Bas N. Goedhart uit Johannesburg, Zuid-Afrika, in ruime mate de gelegenheid geboden zijn visie op het onverbreekelijk aan zijn nieuwe woonplaats verbonden probleem van de apartheid te geven. Helaas bezitten beide artikelen voor mij een overtuigingskracht welke omgekeerd evenredig is met hun lengte. Dat is jammer, want de door enkele miljoenen ondersteunde Zuidafrikaanse regeringspolitiek verdient een beter lot dan te worden verdedigd, dan wel te worden verduidelijkt met behulp van Goedhart's, mijns inziens ontoelaatbare, simplificaties.

Let wel, men zal van mij geen goed woord horen van het begrip „Apartheid” omdat het woord „apart” mij ten enen male vreemd is wanneer het wordt gebruikt om 'n status-quo aan te duiden. Slaat het op een overgangsfase naar volledige gelijkberechtigtheid, dan ben ik, zij het o.a. met het vragen van vergeving voor wat onze voorouders de niet-blanken aandeden, bereid het te accepteren.

Voorlopig echter dien ik, inderdaad onder invloed van de zeer eenzijdige en bevooroordeelde vaderlandse pers, de Zuidafrikaanse apartheid te kenschetsen als het opleggen van de wil van een minderheid aan een kunstmatig minder-ontwikkeld gehouden grotere bevolkingsgroep die slechts voor het op economisch hoog peil houden van de minderheid goed genoeg is en als zodanig ook slechts wordt geaccepteerd. Hoe humanitair alle regeringsmaatregelen ook mogen lijken, de grondgedachte van waaruit zij worden uitgevaardigd stoelt op het tegenovergestelde. Al dat gedenk vóór de Bantoes... „een Bantoe zou niet weten wat hij met zijn stemrecht moet doen”. uit Ned. Ged. dd. 10 juli jl. is in staat een humanitair mens uit z'n vel doen springen.

De heer Rentzenbrink heeft zich in het Ned. Ged.-nummer van 21 augustus jl. laten verleiden tot het stellen van concrete vragen met betrekking tot personen en gebeurtenissen. De beantwoording door de heer Goedhart ligt te duidelijk in de „nietes-welles”-sfeer dan dat ik erg veel reële waarde aan deze wijze van discussiëren durf toe-kennen. Voor nog oneindig veel meer feiten kan ik verwijzen naar publicaties van uit de linkerhoek van ons vaderlandse politieke leven. Mocht de heer Goedhart van journalistieke standplaats zijn veranderd uit vrees voor het communisme, dan vrees ik dat hij, blijkens zijn eigen geschrijf, van de regen in de drup is gekomen. Om zich echter druk te maken over, zogenaamde 't communisme infiltrerende, folk-songs, dankzij reportages van de strijd voor de burgerrechten in de Verenigde

Staten en dankzij troubadour Pete Seeger ook in ons land populair, acht ik absurd.

De communisten zullen de laatste zijn om te ontkennen dat zij in Zuid-Afrika, evenals in geheel Afrika, ondergrondse politieke activiteit bedrijven. De wijze waarop Zuid-Afrika echter met tachtig procent van zijn bevolking denkt te kunnen omspringen werkt zulk een ondergrondse activiteit zeker in de hand. De huidige angst en de daaruit voortvloeiende maatregelen doen mij zeer sterk denken aan de activiteiten van 'n Amerikaanse senator met zijn commissie, zo'n vijftiental jaren geleden, gelukkig is men daar echter bijtijds van genoemde angst-psychose genezen.

Ik heb tot nu toe de zaak en de problemen te oppervlakkig en te eenzijdig belicht — ik ben er mij maar al te duidelijk van bewust. Mijn grote probleem echter is dat de Anti-Revolutionaire Partij zich tot nu toe te veel in de rechts-conservatieve pro-apartheids-hoek heeft laten zetten — 'n plaats overigens waar zij het twijfelachtige genoeg maakt ook de actualiteitenrubriek van de N.C. Radio V. aan te treffen. De vragen van het amerlid dr. Meulink en het nogal 'appe redactionele commentaar op de gift aan het Defence and Aid Fund (zie Ned. Ged. dd. 26 juni jl.), de al te vriendelijke wijze waarop de heer Berghuis in de Eerste Kamer de zaak besprak (zie Ned. Ged. dd. 31 juli jl.), alsmede de ruimte die u, geachte redactie de heer Goedhart liet vullen — natuurlijk buiten uw verantwoordelijkheid — dit alles heeft, mijns inziens, de partij in een té eenzijdig daglicht gesteld.

Even een stap terzijde: Waarom was het nodig dat een socialistisch kamerlid zich onlangs naar de Antillen begaf om daar te bemiddelen in 'n arbeidsconflict tussen werkgevers en gekleurde havenarbeiders? Waarom moest hij daar tot de conclusie komen dat er op sociaal-economisch terrein voor de kleurlingen aldaar nog toestanden heersten die wij voor onmogelijk hielden in de huidige welvaartstijd? Waarom heeft de plaatselijke protestantse gemeenschap daaraan nooit enige aandacht geschonken?

Ik hoop dat na al mijn geschrijf 't probleem wat helderder wordt. Waarom laat de protestant, de calvinist, de antirevolutionair zich een handelwijze opdringen die voorbijgaat aan problemen rond de geestelijke en maatschappelijke „underdog”, de gekleurde verschoppeling met name in het ons zo aan het hart liggende „Zuid-Afrika, maar ook bijvoorbeeld op de Antillen? Waarom laat hij het initiatief in dit soort zaken over aan de socialist, de pacifist of de communist?

Ik wist inderdaad niet dat 66% van de Bantoes gekerstend is, maar nu ik dit, dankzij de heer Goedhart weet, geloof ik dat wij ook voor de vaardigheid van de volmaakte mens die de Bantoe is, mogen opkomen door tegen Verwoerd c.s. een duidelijk „Nee!” te laten

De landing van Jan van Riebeeck in 1652 aan de Kaap. Bovenstaande afbeelding is een reproductie van een schilderij van Van Rijn.

horen. In dit verband past het dan ook niet te schermen met termen als „bloedbroeders”, „stamverwantschap” en dergelijke als zij slechts dienen om met wat geflikflooi gelijk te krijgen, geen ongelijk behoeven te erkennen aan Afrikaanse zijde. Wij dienen juist, dankzij onze extra dimensie in 't gemeenschappelijk g.loven, extra fel voor de waarheid te strijden.

DELFT J. J. STREEFKERK.

• Redenering ontmantelen

Geachte redactie,

In Nederlandse Gedachten van 10 juli 1965 schrijft de heer Bas Goedhart, journalist, dan tien maanden verblijvend in Zuid-Afrika een artikel onder de titel „Een stem uit Zuid-Afrika”. „De verantwoordelijkheid voor dit artikel blijft geheel voor rekening van de schrijver” tekent de redactie erbij aan. Op 21 augustus verschijnt in Nederlandse Gedachten een brief met kanttekeningen daarop van de heer E. Rentzenbrink. De heer Bas Goedhart reageert ruimschoots en de redactie vraagt als enig commentaar slechts of een gemengd huwelijk in Zuid-Afrika mogelijk is. Overigens twijfel ik niet aan het feit, dat de Nederlandse Gedachten-redactie aan de „goede kant” staat, alleen, zoals de heer Rentzenbrink, geloof ik dat de redactie dat op een andere manier moet uiten. De heer Rentzenbrink heeft feiten genoemd, die de heer Goedhart al redenerend uit de weg ruimt. Ik zal geen nieuwe feiten aanvoeren, alleen de heer Goedharts redenering ontmantelen.

1. „Er bestaat in Zuid-Afrika vrijheid, volledige vrijheid”. Als het volgt geadstrueerd: er zijn vier partijen, de Nationale, de Progressieve, de Verenigde en de Liberale. De Progressieve en de Liberale staan integratie voor, samen hebben ze 1 van de 150 zetels in de volksraad.

Ofwel: men mag best vóór integratie zijn, maar men wil het niet. Men dat is dan de blanke, want „een Bantoe zou niet weten wat hij met zijn stemrecht moet doen” volgens men. Dat neemt niet weg, dat hij wel stemrecht heeft, of krijgt, alleen in zijn eigen gebied n.l. Daar weet hij wel wat hij met zijn stemrecht moet doen.

Dus: een blank parlement maakt uit dat de Bantoe niet in het parlement mag, omdat hij niet tot bestuur van zichzelf en van anderen in staat is. Het blanke parlement maakt uit, dat hij wel tot bestuur van zichzelf in staat is in zijn eigen gebied. Consequentie: daar kan hij niet zoveel verprutsen, en als hij wat verprutst zijn het zijn soortgenoten.

2. De Communistische Partij wordt niet geduld in Zuid-Afrika, ze is „streng verboden” (wordt er in Zuid-Afrika verschil gemaakt tussen „verboden” en „streng verboden”). Reden: ze is atheïstisch.

Met andere woorden, men is wel vrij in Zuid-Afrika, maar niet zó vrij, dat men ook nog atheïst kan zijn.

3. African National Congress is een Communistische mantelorganisatie, lid van het „Congress of Democrats”, dat dan dus ook communistisch is. „Vrijwel alle Afrikaanse

staten zijn daarvan lid” ofwel: vrijwel alle Afrikaanse staten zijn communistisch óf zó dom, dat ze niet zien dat het „Congress of Democrats” communistisch is. Commentaar overbodig.

4. Uit „Apartheid een wijze voorzorg” citeert de heer Goedhart de nogal oorlogs-zuchtige uitspraak van „een” Afrikaanse gedelegeerde bij de Verenigde Naties over Zuid-Afrika.

De schrijver van dit boekje is partijdig, en de nogal vage aanduiding „een” Afrikaans gedelegeerde, wijzen in een bepaalde richting. Heeft de heer Goedhart de identiteit van deze gedelegeerde vastgesteld en de juistheid van de mededeling gecontroleerd?

5. Luthuli en anderen zijn ongetwijfeld volgens de Afrikaanse wet en wel terecht veroordeeld en gestraft. Gezien echter de wijze, waarop wetten in Zuid-Afrika worden vastgesteld (zie onder 1 alleen door de blanken), is Luthuli geheel democratisch gereedeneerd, niet aan die wetten gebonden. Praten over „openbare processen”, „bewijzen”, enz. is niet terzake, men moet zich afvragen of de grondprincipes volgens welke geoordeeld wordt wel deugen.

6. Als de Rand Daily Mail feiten publiceert over de toestanden in Zuid-Afrikaanse gevangnissen, dan bevordert ze daarmee 'n juistheid van de feiten terzijde gelaten) de zaak van het wereldcommunisme, want dat wil graag de wereld vertellen over „omvang van marteling en wreedheid”. Dus ook als de feiten juist zijn had de R.D.M. ze moeten verzwijgen, omdat anders de communisten er propaganda mee bedrijven.

En de mensen in de gevangenis dan, mijnheer Goedhart? Worden die dan opgeofferd aan de angst voor communistische propaganda, die dan nog juist is ook?

7. Mensen die zijn „ingeperkt” zijn „zonder uitzondering werktuigen van de communisten”.

a) Er is geen proces voor nodig om iemand in te „perken”, wie heeft dus bewezen dat ze communistische werktuigen zijn?

b) Wat onder 5 gezegd is geldt uiteraard ook hier.

8. De bekende Amerikaanse „freedom songs” kan men in elke grammofoonplatenwinkel kopen. De Zuid-Afrikaanse Uitsaai-korporatie weert deze platen evenwel, voorzover zij kennelijk door communistische propaganda zijn ingegeven. Ter verklaring daarvan citeert de heer Goedhart (met instemming naar mag worden aangenomen) uit „American Opinion”, dec. 1964. „Steeds worden communistische thema's zoals wereldvrede, wereldeenheid, rassenintegratie, eenzijdige kernontwapening, vrees voor oorlog en dergelijke, in verijnde vorm gepresenteerd, bijvoorbeeld in (volgen voorbeelden van freedom-songs)”.

Het is gelukkig, dat deze woorden niet van de heer Goedhart zijn, de Amerikaan echter, die ze geformuleerd heeft, en die de heer Goedharts instemming heeft, heeft n.l. zo'n afkeer van communistische thema's als „wereldvrede, wereldeenheid, rassenintegratie, vrees voor oorlog” (eenzijdige kernontwapening sla ik nu maar even over) „dat hij verdacht kan worden te voelen voor het tegendeel: wereldoorlog, nationalistische op de borst klopperij (nazi-onalistisch mis-schieten?), rassenscheiding (discriminatie), oorlog zonder vrees (frisch-froliche Krieg). Ik neem aan dat hij het niet zo bedoelt en dat de heer Goedhart zijn citaat liever niet zo uitgeleegd ziet.

We zullen dan de hele opmerking over freedom-songs van de heer Goedhart negeren, en ons afvragen waarom men tegen het communisme vecht als het bijvoorbeeld wereldvrede propageert. Een puzzeltje voor de heer Goedhart en de Zuid-Afrikaanse regering, die blijkbaar aan communisten-angst lijden.

9. De grondbeginselen van de Franse revolutie mogen dan aanvankelijk door de A.R. ontkent zijn, de heer Goedhart kan toch niet ontkennen, dat de krèten: vrijheid, gelijkheid, broederschap rechtstreeks uit het evangelie zouden kunnen komen, en dat het verwerpen van de Franse revolutie als geheel óók het verwerpen van deze grondslagen van de democratie inhoudt. Dat doet men dan ook in Zuid-Afrika, met of zonder steun van Groen van Prinsterer.

10. Apartheidspolitiek betekent dat de niet-blanke, na eeuwen van achteruitzetting eindelijk deelt in de rechten en welvaart van zijn land. Voor het eerst in zijn geschiedenis weet de niet-blanke wat rechtszekerheid, welvaart, politieke rechten betekenen.

Rechtszekerheid = zekerheid dat de wet door de blanke aan de Bantoe opgelegd (hoe goed bedoeld ook) wordt uitgevoerd.

Welvaart = zich tevreden stellen met het deel dat de blanke aan de niet-blanke wil afstaan, want de politieke rechten van de niet-blanke gaan niet zover, dat hij de wetten waaraan hij onderworpen moet zijn, zelf mag helpen vaststellen. Hij mag in zijn eigen Bantoe-reservaat wetten opstellen, als hij zich maar stoort aan de wetten die de blanken uit Kaapstad hem opleggen, want anders.....

Als vrije Bantoe voelt hij zich in dat vrije, zonnige gelukkige land volkomen thuis, en het doet hem diep pijn, dat men in Holland, en elders, zo liefdeloos en zo slecht ingelicht over de ware toestanden in zijn eigen land oordeelt. Want daar worden de „erfenis der vaderen”, de „weg des Heren” getrouw, standvastig, gelovig bewaard.

• Vervolg op pag. 5

Reformato- risch gezind

Vragen van Kamerleden

• Officiers- opleiding

De heren Van Bennekom en Walburg (A.R.P.) hebben aan de Minister van Defensie en de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat de akte van bekwaamheid als volledig bevoegd onderwijzer (art. 41b van de Kweekschoolwet) volgens de huidige regeling geen toegang verleent tot die opleiding, die de mogelijkheid opent een vergelijkend examen te doen, dat gelijkstelling met de officieren categorie A ten gevolge heeft?

2. Zijn de bewindslieden bereid de hierop betrekking hebbende ministeriële beschikking d.d. 23 april 1964 (dienst opperofficieren personeel K L nr. P 108.308/3 F), waarin als toelatingseis wordt gesteld het bezit van een eindexamen diploma gymnasium of H.B.S.-5-jarige cursus „dan wel een daarmee gelijkgesteld getuigschrift” aldus te interpreteren, dat het onder vraag 1 bedoelde getuigschrift als zodanig wordt geaccepteerd?

3. Willen de bewindslieden bij hun besluitvorming overwegen, dat het eindexamen volledig bevoegd onderwijzer reeds nu toegang verleent tot het afleggen van bepaalde universitaire examens en dat deze opleiding, waarin psychologie, pedagogie en sociologie een belangrijke plaats innemen, een uitstekende basis biedt voor de sociologisch-psychologische richting van de officiersopleiding?

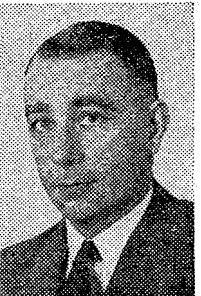
• Ontvluchtings- poging uit rijksasiel

De heer Meulink (A.R.P.) heeft aan de Minister van Justitie de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de Minister kennis genomen van de berichten over de massale ontvluchtingspoging in het rijksasiel Veldzicht te Balkbrug op 2 oktober jl.?

2. Is de Minister bereid mede te delen hoe de feitelijke toedracht is geweest en of interne oorzaken in het asiel tot deze ontvluchtingspoging mede aanleiding hebben gegeven?

3. Kan de Minister mededelen welke maatregelen zijn of worden getroffen om herhaling hiervan te voorkomen?

IN een paar artikelen hebben wij aangetoond, dat speciaal ten opzichte van de grondeigendom veertig jaar geleden in de A.R. Partij de discussie in volle gang was. Een discussie, waarbij begonnen werd met aandachtig te onderzoeken, wat de Bijbel hieromtrent leerde. Terecht werd toen de gedachte verworpen, dat de Heilige Schrift alleen maar in deze zin in staat en maatschappij wat „doet”, dat zij ons geweten wakker maakt en ons dus dringt tot zelfkritiek en controle. Dat er dus alleen een ethische invloed is van de Bijbel.

Later is de vrees toegenomen, dat wij te veel uit de Bijbel zouden willen afleiden. En van alle kanten komen de voorbeelden, dat men zich vroeger

heeft vergist. Het voorbeeld is dan altijd weer de beschouwing over de slavendienst van „de zwarten”, verdedigd met een beroep op Noach's vloeking van Cham: „Een knecht der knechten zij hij zijnen broederen”.

MET deze vrees voor de aanvaarding van een concreet spreken van de Heilige Schrift hangt iets anders samen. Er is een sterke neiging om helemaal maar geen gewag meer te maken van Bijbelse grondslagen of richtlijnen, maar van de opvattingen en de visie van „het Christendom”. Van de „waarden” van het Christendom. Van de onvervangbare waarden van het Christendom. Van de waarden van Christendom en Humanisme en de betekenis daarvan voor de samenleving.

Van een school met de Bijbel spreekt men dan liever niet; het wordt een school op confessionele basis, op levensbeschouwelijke basis.

Zó wordt de klem ontnomen aan wat de Heilige Schrift voor heel het leven moet zijn. En dan is de baan vrij, om vrijblijvend te discussiëren over de vraag, of we niet een beetje naar rechts of naar links moeten opschuiven, en of we niet moeten proberen, de al te extreme elementen kwijt te raken, om echt een solide middenpartij te kunnen zijn enz.

IK dacht zo, dat we dan al heel gauw op het punt zouden aankomen, waar we met een zekere tevredenheid kunnen constateren, dat er heel veel is bereikt en dat zowel op schoolgebied als op het terrein van de sociale voorzieningen alleen nog maar achterhoedegevechten worden geleverd. Maar de grote beslissingen zijn gevallen en in de geest, waarin wij altijd de oplossingen hebben gezocht. De pacificatie is een feit; het gebouw, waarvan Talma het fundament heeft gelegd, zal minister Veldkamp nu binnen twee jaar voltooiën. Het is maar gelukkig, dat we tijdig de ontwikkelingshulp hebben ontdekt, om toch nog iets te hebben, waar we ons warm voor kunnen maken. Maar in het eigen land is de wel-

vaart er en de tevredenheid komt hopelijk ook nog.

Er is nu gelegenheid voor een lang weekend in de politiek. De experts kunnen in kleine kring intussen het gesprek voortzetten over de betalingsbalans en over kruipende of huppelende inflatie. Vermoedelijk wordt het dan een beetje bedenkelijk voor de rust van dat lange weekend, wanneer we de Bijbel er bij halen en willen weten, wat die ons leert over staat en maatschappij.

Vandaar, om werkelijk een begin van verontrusting te wekken, dat heenwijzen naar de resultaten van de studiën van Dr. W. A. van Es over de eigendom in de Heilige Schrift. Want daarin verdwijnt alle geredeneer van de bezitter: of is het mij niet geoorloofd met het mijne te doen wat ik wil, opeens in de diepte.

HET is van belang, daarop te letten, als we discussiëren over bezitsvorming en bezitsspreiding als over sommige stokpaardjes of de discussie over de beheersvorm van de onderneming willen afdoen met argumenten, die aan de Bijbel helemaal vreemd zijn. Het zou wel eens kunnen zijn, dat over cumulatieve van bezit, over de verhouding tussen arbeid en eigendom, over de bescherming van de zwakken, over de beschutting tegen de overheersing van de getelde en berekende meerderheid in staat en maatschappij, over de geestelijke vrijheid en de strijd tegen de normloosheid en zedeloosheid, en over tal van andere onderwerpen meer de Bijbel ons zou aangrijpen en helpen, als er méér gestreefd werd naar een werkelijk integraal aanvaarden van de Heilige Schrift als richtsnoer ook voor het politieke leven. A.

STALEN bureaus, stoelen, tafels
wandstellingen
rijwielstandaards
Vraagt gratis folder

„MEKA”

Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

ONDERDANIG

„En hij vertrok met hen en kwam te Nazareth, en was hun onderdanig....”

Lucas 2 : 51a.

IN een wereld waarin het categorische gezag een steeds grotere plaats ging innemen, moeten dergelijke eenvoudige woorden hebben geklonken als uit een ver land. Misschien is het juist daarom alleen Lucas aan wie deze onderdanigheid van Jezus is opgevallen uit de verhalen die hij van hem hoorde. Hij schrijft erover met slechts een kleine zin, maar de geest waarin hij zijn verhaal doet is van bewondering en eerbied voor de huishouding van de Heiland tegenover zijn ouders.

Daar waar de innerlijke afstand tussen ouders en kinderen onbewust groter is geworden en waar de bevelen „Kom” (en men komt) en „ga” (en men gaat) vertrouwder klinken, moet het beeld van het Joodse huisgezin wel de aandacht boeien.

Als Leo Hirsch „De wereld van het Joodse geloof” beschrijft (Baarn 1964), dan zegt hij o.m.: „De liefde van de ouders tot de kinderen is de grondslag van onze opvoeding, de liefde van de ouders onderling hoort erbij, de liefde tot God is de oorzaak en de liefde der kinderen tot de ouders is het natuurlijk gevolg.” En hij kan kort daarop dan ook de stelling poneren: „In hoeverre de kinderen Joden worden, hangt af van de liefde der ouders. De liefde der kinderen tot de ouders toont dan slechts in hoeverre ze Joden geworden zijn.”

Het „onderdanig zijn” is niet alleen het zich opstellen onder het gezag van de anderen, de meerderen; het is evenzeer het „zich opstellen achter” die anderen, dus meer het zich scharen in het gevolg van, het treden in de sporen van die anderen. Het is niet voldoende om die verhouding alleen te zoeken in de gezagscategorieën. Of het zou moeten zijn het innerlijke gezag, dat er uitgaat van de ware beleving van het ouderschap of meerdere-zijn.

Zoals in het Joodse geloof de vader iets heeft van de priester, de voorganger, ze hebben de onderlinge verhoudingen tussen gezagsdragers en onderdanen iets van het herderschap. En de basis waarop dat herderschap gebouwd is, is zuiver geestelijk. Het is een soort uitwerking van de geestelijke relatie met God de Here.

De onderdanigheden van Jezus is veel meer dan het zich

inkapselen in de gewoonten en gebruiken van het Galilese volk of het zich tevreden stellen met „wat nu eenmaal gebruikelijk was”. Het is niet een aanpassing aan het onvermijdelijke of het zich voegen in het onontkoombare, maar staat volkomen in het verlengde van het „bezig zijn in de dingen van zijn Vader.” Het is een stuk geestelijke integratie, dat Hij zich onderwerpt aan zijn ouders - want zij immers hebben zich onderworpen aan de verantwoordelijkheid van hun ouderschap, voorgangerschap!

We hebben hier weer zo'n echt „klein gegeven” waaraan uitgebreide gedachten zijn te ontlenuen, die wijder strekken dan alleen die van het gezinsleven. Er komt hier iets naar buiten van de structuur van een gehele samenleving, waarvan de cellen onderling zijn verbonden vanuit één voedingsbron, die van het geloof in Jahweh, de Here.

Als Jezus, dezelfde die zijn ouders „onderdanig” was, later zal zeggen, dat ieder die zijn vader en moeder liefheeft boven Hem, Hem niet waardig is, dan doorbreekt hij die structuur niet, maar bevestigt haar. Want zodra de geestelijke, godsdienstige relatie verbroken is, krijgt die liefde óf iets toevalligs óf iets burgerlijks - als zij tenminste niet (wat nog erger is) wordt verdrongen of verkracht door het blote „gezag”.

Het Joodse kind wordt nog voorgedaan op de weg naar een medeverantwoordelijkheid voor het volk, die rechtstreeks uit het geloof ontspruit. Zo wordt zijn taakvervulling later, ook de maatschappelijk en politieke, de vervulling van een roeping: een ambt. Die gerichtheid op de roeping, „gezonden te zijn tot het volk Israël”, is dan ook niet een geleerde les of een helpen als ambacht, maar een geestelijke zelfofferande, een „staan in de dienst”. En waar wordt dat besef gekweekt? In het huisgezin! Dus in de lijn der geslachten. Zoals de ouden hier zongen, piepen de jongen.

Het lijkt erop, dat de gezonde politieke belangstelling bij de jongeren pas weer zal gaan doorbreken, indien bij de ouderen de hierboven gesignaleerde lijnen hersteld worden. Dat is een van de dingen, die wij zowel uit het Joodse als uit het nieuwtestamentische levensbeeld kunnen leren. Het feit dat een Jood in een modern gestructureerde samenleving leven kan en tegelijk volledig Jood kan zijn - ook in zijn gezin, met het opkomende geslacht - verraadt iets van de grote geestelijke kracht die ook in dit kleine gegeven van het Nieuwe Testament tot ons komt. Zelfs het vaak uitgeholde woord „democratie” zou vandaaruit een nieuwe vulling kunnen krijgen.

Ds. A. J. KRET

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

Herziening van het erfrecht

Tweede
Kamer

♦ *Waardevol debat
over grote lijnen*

♦ *Een aantal
veranderingen ten goede*

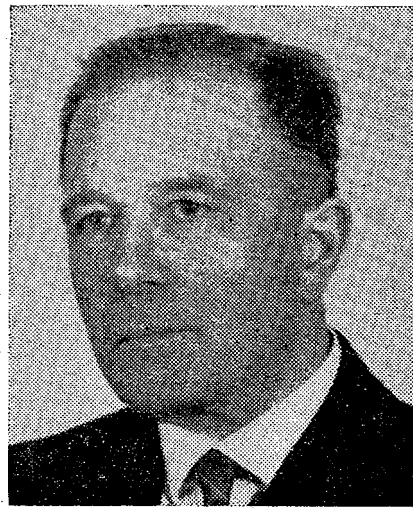
IN september is de Tweede Kamer begonnen met een zeer belangrijk wetsontwerp — het erfrecht — in behandeling te nemen. Wij willen daar nu nog een aantal opmerkingen over maken. Dit wetsontwerp is een onderdeel van een veel groter geheel n.l. de herziening van het Burgerlijk Wetboek. Hoezeer niet spectaculair voor de grote massa van het Nederlandse volk — van eminent belang is het wel. Iedereen zal er mee te maken krijgen! De wettelijke basis van ons handelen in het leven wordt nader onder de loep genomen. Het burgerlijk recht dateert van 1838 zodat een ieder begrijpen zal dat een grondige herziening noodzakelijk werd. Het personenrecht, het contractrecht, het vermogensrecht wordt vernieuwd. Maar..... het is een werk van lange adem.

Het ontwerp voor de vernieuwing van het erfrecht b.v. is al in 1954 ingediend, daarna tengevolge van kritiek vanuit de Kamer praktisch geheel omgewerkt om nu, in 1965, in het openbaar te kunnen worden behandeld.

langstlevende echtgenoot krijgt de mogelijkheid om de inboedel (maximum waarde 15000) vrij tot zich te nemen. Hiermee wordt de positie van 't achtergebleven gezin duidelijk versterkt! Immers ruim 80% van alle erfenissen zijn kleine erfenissen die veelal bestaan uit „nagelaten inboedel”. De praktijk van het erfrecht zal daardoor een grote verandering — en naar prof. Versteeg (AR) constateerde — een verandering ten goede ondergaan.

Boze stiefmoeder

De huidige regel houdt in dat een tweede en verdere echtgeno(o)t(e) minder erft dan een eerste echtgenoot. Mevr. Stoffels van Haften (VVD) constateerde dat een tweede moeder zich meestal vol liefde over moederloze kinderen pleegt te ontfermen. De ervaring heeft uitgewezen dat er bijna geen „boze stiefmoeders” zijn aldus deze liberale sprekerster. Vandaar dat terecht

Prof. Mr. Th. Versteeg

„Kunnen wij dit ontwerp als het wet wordt, met volkomen gerustheid op de praktijk loslaten?”

De band tussen hen kan niet worden ontkend. De verhouding vader-onecht kind berust niet op een fysieke band maar op een rechtshandeling. Mag men beide zaken — fysieke band en rechtshandeling op één lijn stellen?

De PSP

Dr. Slotemaker liet een totaal afwijkend geluid horen! Als zijn fractie daar volledig achter staat, is 't waard dit te

vermelden. De Nederlandse kiezer behoort te weten dat de partij op andere punten dan 't pacifisme óók een bijzonder geluid laat horen. Terecht wees hij er op dat de Kamer bezig is „recht te maken voor een komende maatschappij”. Voor de aangeboden oplossing: „na het overlijden gaat al het vermogen over op de erfgename”, voelt hij niets. In beginsel zou de gemeenschap erfgenaam moeten zijn terwijl vervolgens de successiebelasting niet in de staatskas maar naar een gemeenschapsvermogen moet toevloeien. Een ieder, aldus de heer Slotemaker (PSP), die bezitter is van kapitaalgoederen heeft dit bezit kunnen laten functioneren binnen de bestaande maatschappij. Het vermogen zou, wanneer het van de erflater wordt afgenomen omdat hij sterft altijd beter bij de gemeenschap zijn dan bij een willekeurige X of IJ als erfgenaam.

Bezwaren

Zowel de broedschap van notarissen en die van kandidaat notarissen, als ook het landbouwschap en ook individuele deskundigen zijn van oordeel dat de ontworpen bepalingen niet geheel doorzichtig zijn. Vaak nogal ingewikkeld. Prof. Versteeg (AR) meende dat aan deze klachten niet mocht worden voorbijgegaan. Integendeel: hij bepleitte een nadere bezinning — nadat het ontwerp is aanvaard — over de technische uitwerking van de bedoelingen van de wetgever, die in dit ontwerp aan het daglicht zijn gesteld. De bestaande staatscommissie voor de burgerlijke wetgeving kan daarvoor de meest aangewezen instantie zijn.

P.S.P.: Niets vererven, maar alles voor de „gemeenschap”

Allerwege werd bij de behandeling van het erfrecht er op aangedrongen dat de minister spoed zou betrachten met de verdere wetsontwerpen. Men zou kunnen denken — gelet op de namen van de woordvoerders: prof. Versteeg, mr. Van Rijkevorsel (candidaat notaris) dr. v. d. Tempel, mr. Stoffels van Haften, mr. Van Gelder en dr. Slotemaker — dat de openbare behandeling van dit ontwerp zou uitlopen op een specialistische behandeling door specialisten. Als ware het een debat tussen notariële en juridische deskundige belangstellenden. Toch was dit niet het geval. De „specialisten” hadden stuk voor stuk, de grote lijnen voor ogen gehouden. Daarover ging het debat.

Huidige situatie

De overgrote meerderheid van het Nederlandse volk is getrouwd zonder huwelijksvoorwaarden.

De echtgenoten leven dus in gemeenschap van goederen. De overlevende echtgenoot of echtgenote is eigenaar of eigenares van de helft van de waarde van deze huwelijksgemeenschap. De andere helft vormt de nalatenschap en wordt verdeeld: kinderen en de echtgeno(o)t(e) krijgen een gelijk deel. Huisraad (inboedel) behoort daar ook toe en de praktijk leert dat deze en getaxeerd en soms verkocht wordt als er onwil en ruzie is. In deze situatie komt verandering, al zal de wet — wat haar inwerkingtreding betreft — nog wel een aantal jaren op zich laten wachten.

Verzorgingsrecht

De heer Van Rijkevorsel (KVP) constateerde dat het nieuwe erfrecht goed aansluit bij de maatschappelijke veranderingen. Veel meer dan voorheen vertoont het een grotere sociale inslag dan de bestaande regeling. Aan de langstlevende echtgeno(o)t(e) wordt een verzorgingsrecht toegekend naast een recht van voordeel voor de langstlevende echtgenoot. Het nieuwe verzorgingsrecht houdt in dat de langstlevende echtgenoot recht krijgt op een som ineen uit de nalatenschap om daarmee in eigen verzorging te voorzien. Weliswaar ging dit verzorgingsrecht o.a. de KVP'er niet ver genoeg — hij wilde dat ten koste van de legitieme portie der kinderen voorrang verlenen — maar over het algemeen werd dit verzorgingsrecht graag gunstig ontvangen.

Recht van voordeel

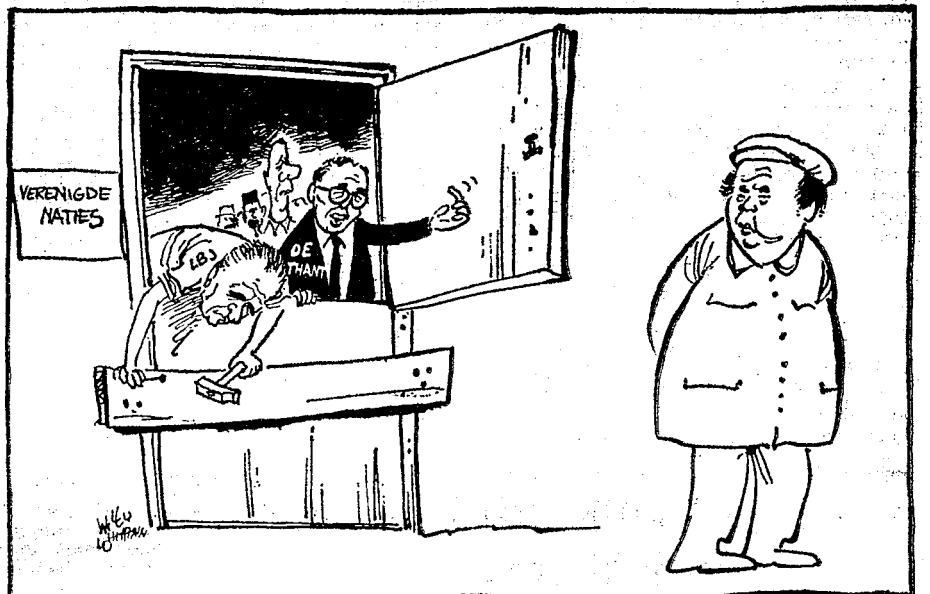
E ennieuw element in het erfrecht wordt ook „het recht van voordeel”. De

de oude regel: „boze stiefmoeders mogen niet profiteren van een rijke echtgenoot” moet vervallen.

Natuurlijke kinderen

De regering is bij dit ontwerp met een nogal ingrijpende wijziging gekomen. Een wijziging die overigens geheel in overeenstemming is met het oud vaderlandse recht. Natuurlijke kinderen (buiten-echtelijk geboren) staan voortaan met wettige kinderen op één lijn als het gaat om de nalatenschap van de moeder. „Moeders maken geen bastaards” zeiden onze voorvaders!

De AI. PROF. VERSTEEG meende dat er, gelet op het oud vaderlands recht, er reden was deze oude regel, nieuw leven te geven. Maar hij aarzelde — in tegenstelling tot praktisch alle andere fracties — deze regel uit te breiden tot de natuurlijke (maar dan erkend door de vader) kinderen van die vader. De verhouding moeder: kind is immers van een andere aard dan die tussen de vader en het onwettige kind. De relatie tussen moeder en kind is er één die niet onecht kan zijn.

(Uit Het Parool)

Lederwarenfabriek 'SCHOTA'

ALMELO - TEL. 05490 - 3359

Speciale fabriek van alle soorten Reis- en Boodschappentassen, Kindertassen, Actetassen, School-etui's, Scheer-etui's, Toilet-etui's, etc. etc.

VERTEGENWOORDIGERSBEZOEK OF MONSTERZENDING VRIJBLIJVEND OP AANVRAGE.

opel
chevrolet

Regelmatig nemen wij 2e hands automobielen in. Deze wagens worden in onze werkplaats geheel gecontroleerd en zo nodig gerepareerd. Na deze reparatie- en controlebeurt bieden wij u deze wagens aan. Dus uitsluitend betrouwbare 2e hands automobielen in prijsklasse vanaf f 2000.—.

OPEL-CHEVROLET-DEALER:

Bink's autobedrijf n.v.

Thorbeckestraat 1 - Telefoon 01720 - 2464
Alphen a/d Rijn

KONINKLIJKE
FABRIEKEN

J. NOOITGEDAGT & ZONEN
IJLST

gereedschappen en
werkbanken
schaatsen
houten speelgoederen

HET APARTHEIDS- BELEID IN ZUID- AFRIKA

• Vervolg van pag. 2

• Zelfbehoud

Geachte redactie,

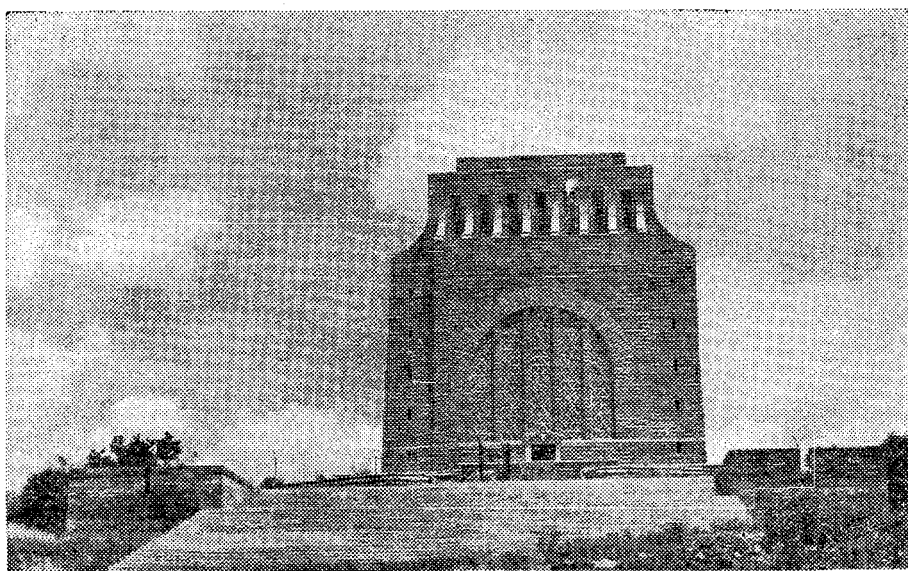
In Nederlandse Gedachten vraagt u een gedocumenteerd oordeel over het gemengde huwelijk tussen blank en gekleurd in Zuid-Afrika. Hierop wil o.g. zijn bescheiden oordeel geven, want het is aldaar bij de wet verboden, er staat gevangenisstraf op.

Op het eerste gezicht lijkt dit erg recalcitrant, wat het echter in de grond niet is. Rechtvaardigheid als begrip, bestaat niet. Eén rechtvaardige wet bestaat niet, er bestaan slechts wetten die rechtvaardig zijn, naargelang de plaatselijke omstandigheden enz. Een wet kan in de ene omstandigheid (land) rechtvaardig zijn, terwijl ze in een andere omstandigheid (zowel in tijd, ruimte als plaats) onrechtvaardig kan zijn.

Wat is het motief NU van deze wetgeving. Het motief is dat van het zelfbehoud. Het is duidelijk dat wanneer men verhoudingen tussen blanken en niet-blanken op sexueel gebied niet aan banden legt, het gevolg binnen enige generaties zal zijn, dat er geen sprake meer zal zijn van een Europese nederzetting in Z.A. Hieraan hoeft niet getwijfeld te worden, er zijn voorbeelden en precedentes te over (Zuid-Amerika). Men loopt nu erg weg met het „zelfbeschikkingsrecht der volken”, maar men laat na ook blank Z.A. hiervan te laten genieten. Op basis van dit onaanvechtbare principe van het zelfbeschikkingsrecht, heeft blank Z.A. dus het recht om zelf haar toekomst te bepalen. De overgrote meerderheid van de blanke bevolking is het erover eens om zichzelf in de toekomst te blijven, om een eigen natie te blijven en niet om op te gaan in de gamma der gekleurde bevolking.

Zij hebben daarom met democratische meerderheid beslist om deze politiek te volgen en gelijklopende wetten te steunen, waaronder het verbod op gemengd samengaan. Dit is dus geen recalcitrante maatregel, maar een maatregel tot zelfbehoud, een uitvloei van het zelfbeschikkingsrecht. Deze wet schept soms pijnlijke situaties, zoals overigens iedere wet een schaduwzijde heeft. Dit is eenmaal onoverkomelijk.

Let wel: deze maatregel (wet) zou bijv. in Noord Amerika, onredelijk zijn, omdat de blanken er niet te vrezen hebben opgeslorpt te worden en omdat daar een groot deel der niet blanke be-

Het voortrekkersmonument te Pretoria.

Stamverwantschap

Het heeft wat lang geduurd, maar in christelijk Nederland is nu toch de discussie goed losgekomen over de „apartheid” of „eigensoortigheid” of gewoon rassendiscriminatie in Z.-Afrika. Er zijn voorstanders. Zij hebben hun spreekbuis o.a. in de Nederl.-Z.-Afrikaanse Werkgemeenschap. Er zijn tegenstanders. Hun standpunt wordt vooral gepropageerd door het Comité Z.-Afrika. Sinds kort is er een „derde macht” bijgekomen, nl. de Nederl.-Z.-Afrikaanse vereniging. Zij deelt mede, het met beide standpunten principieel oneens te zijn.

Het is niet duidelijk, hoe dit laatste kan. Deze vereniging is principieel tegen het ja van de ene en eveneens tegen het nee van de andere partij. Zij zal toch niet een „gematigde” rassendiscriminatie gaan propageren? Op de manier van de grote tyrannen, die altijd begonnen zijn met een „klein beetje” tyrannie!

volking eenzelfde beschavingspeil heeft bereikt als de blanken. In Noord-Amerika zou het gevolg zijn, dat na enige generaties er geen sprake meer zou zijn van een noemenswaardige zwarte bevolking! Aangezien in Z.A. de niet-blanke doorgaans niet hetzelfde peil van beschaving en intellect heeft bereikt als de blanke, heeft een eventueel dgl. samengaan (huwelijk) psychologische, sociale en maatschappelijke nadelige gevolgen voor de niet-blanke. Ook dat speelt een rol. De niet blanke is doorgaans de dupe van de historie. De argumenten zijn dus: het zelfbeschikkingsrecht van een volk heeft psychologische, maatschappelijke en sociale nadelige gevolgen voor de mindere partij zo de wet vervalt.

Met de opname van b.g. artikel bij voorbaat dankend tekend,

Heelslum

Hoogachtend,
P. G. Schut.

Max Müller al de opmerking had gemaakt: „Als je praat over een Indogermaans ras kun je ook wel gaan praten over een langschedelige grammatica”. En prof. Geyl maakt ergens de opmerking, dat „wanneer historici het niet meer weten, ze beginnen te praten over de „geest” of (in het Frans) „génie” van een volk. We hoeven De Gaulle er niet eens bij te halen om te weten, dat we met deze kreten diep in de mythologie zitten. Als antirevolutionair herinner je je onwillekeurig hoe fors Groen van Prinsterer zich uitgelaten heeft over die „stamverwantschap” tussen Noord- en Zuid-Nederland.

Als ik mij wel herinner heeft de Ned.-Z.-Afrikaanse vereniging eenmaal de eer gehad, prof. J. Huijzinga tot haar voorzitter te hebben. Een cultuurfilosoof van wereldformaat. Ergens spreekt deze over een volk, aan hetwelk alle schatten ook der cultuur in de schoot gevallen zijn. Hij heeft dan merkwaardigerwijs het Engelse volk op het oog. Dus niet een volk, dat alle anderen voorbijgestreefd heeft met zijn schilders of componisten of bouwmeesters, maar alleen door zijn fair play. M.a.w.: cultuur is voorlopig alleen maar een kwestie van: hoe gedraag je je tegenover je buurman.

Het is dan ook niet duidelijk, hoe een „cultuur” ooit „in gevaar kan komen”, althans in deze zin, dat men haar kunstmatig of dwangmatig (b.v. door overheidsmaatregelen) in stand zou kunnen houden. Een cultuur, die door „maatregelen” moet worden gered kan beter ondergaan. Ze is al ondergegaan. Het was blijkbaar haar tijd om onder te gaan en ze heeft in elk geval niets beters verdiend. Men kan zich voor haar geschiedenis gaan interesseren en verder niet. De rest is literatuur, of liever: mythologie.

Ten overvloede worde er aan herinnerd, dat deze „ontmythologisering” natuurlijk ook moet worden toegepast op de door Z.-Afrika nagestreefde „eigensoortige ontwikkeling” der rassen. Men wil culturen voor ondergang behoeden. Ook de Bantoe-cultuur. Die is blijkbaar erg waardevol, en dat is best mogelijk. Maar de tegenstanders der „apartheid” of „eigensoortigheid” (de laatste term is m.i. nog onaanvaardbaar dan de eerste) zijn ook niet bereid, één vinger in het vuur te steken voor het behoud der Bantoe-cultuur. Want ook dáár is mythologie. En mythologie is altijd het verhaal van het recht van de sterkste, en daarom altijd de legitimatie van de tyrannie. Van deze verschrikkelijke zaken heeft het evangelie ons, God zij gedankt, verlost. De Bantoe is overgezet uit het stenen-tijdperk in het atoombijperk. Hij zal zich uiteindelijk door vriend noch vijand laten beletten, zich bij dit tijdperk passende levensvormen te kiezen of te scheppen.

Rotterdam

Dr. H. M. Matter.

Presidium A.R. Eerste- Kamerfractie

De secretaris van de A.R. Eerste Kamerfractie deelt ons mede, dat het „bureau” van de A.R.-Senaatsfractie als volgt is samengesteld: dr. W. P. Berg-huis, voorzitter; H. Algra, vice-voorzitter; J. Tjalma, secretaris; mr. T. A. van Dijken, 2e secretaris.

ADRESSEN VOOR INDUSTRIE EN HANDEL

VERHUIZINGEN — VERPAKKINGEN — MEUBELOPSLAG
Internationaal autotransport o.a. op Zweden en Noorwegen

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10 - Telefoon 2725 en 3750 - Telex 32121

HYDRAULISCHE PERSEN IN ALLE UITVOERINGEN Circa 400 in Nederland geplaatst HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU T. MOOI

Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

SCHUDDEN? ..... GOED
GOED SCHUDDEN? ..... BETER
IDEAAL SCHUDDEN? ..... EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. L. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, zekenhuisen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN
GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5688*

„MIEDEMA” landbouwwagens

„MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL 06173 - 241*

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK

EN KINDERLEDIKANTJES

ZEVENAAR (Gld.)
Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar bij de bekende zaken

SCHULING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO.O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

GETRON N.V.

Binnenlandse- en internationale transporten.
Partijgoederen — zwaar transport — bulktransport
AMBACHTSTRAAT 4 — SPIJKENISSE
Telefoon 01880-2929. Telex 22642.

adverteer REGELMATIG

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor drinkwatervoorziening
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

NIEUWBOUW

Bouwbedrijf VOS

DOELENSTRAAT 19 - TELEFOON 02200 - 14092
ALKMAAR

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. 02510) 25244

Gestigd sinds 1919

Kan men in Zuid-Afrika gemengd

Op deze vraag kan een kort onbewimpeld antwoord worden gegeven: "Neen!"

Maar dat korte "Neen" heeft voor de Nederlandse lezer een toelichting nodig, anders is men geneigd een oordeel te vellen dat de Afrikaner schromelijk onrecht aandoeft. Want voor een goed begrip van het hoe en waarom van een bepaalde situatie moet men twee dingen in aanmerking nemen: haar voorgeschiedenis en het beginsel waaruit zij ontstaan is. Voor Engelsen b.v., met hun tweepartijstelsel, is het heel moeilijk te begrijpen waarom er in Nederland confessionele partijen zijn. Maar als men dan voorgeschiedenis en beginsel schetst (m.a.w. het Groeniaanse "Daar staat geschreven" en "Daar is geschied") komt er meestal beter begrip en met begrip waardering.

Zo ook de vraag: "Kunnen in Zuid-Afrika twee mensen van verschillend ras, broeders en zusters in de Here, met elkaar trouwen?" Men moet de voorgeschiedenis van Zuid-Afrika kennen om te begrijpen waarom een dergelijk huwelijk onmogelijk is en waarom het zelfs bij de wet verboden is.

In Zuid-Afrika speelt het vraagstuk geen rol van enige betekenis, net zo min als het huwelijk tussen broer en zuster in Nederland, terwijl dat toch in het oude Egypte, vooral bij de Farao's, een als normaal beschouwd verschijnsel was.

De drang tot lichamelijke omgang tussen Blank en Zwart beweegt zich in Zuid-Afrika vrijwel bij uitsluiting op het perverse vlak, en het is voornamelijk om de daarmee gepaard gaande prostitutie zoveel mogelijk de kop in te drukken dat de Regering en Parlement de zgn. "Ontucht wetten" hebben uitgevaardigd, die deze omgang verbieden.

Ten diepste ligt de behoefte aan "Apartheid" in het VERBONDSBEWUSTZIJN dat zo sterk in het Afrikanervolk leeft, misschien meer dan in enig ander volk. Nergens in Zuid-Afrika hoort men de theorie verkondigen dat het begrip "Verbondsvolk" nog in z'n Oud-Testamentische, fysieke betekenis van toepassing is. Maar het is nu eenmaal een merkwaardig feit dat 95% van het Afrikanervolk (d.w.z. de Zuid-Afrikanen van voornamelijk Nederlandse afkomst) vast verbonden is met een der drie Calvinistische kerken (de Nederduits-Hervormde, Nederduits-Gereformeerde Kerk en Gereformeerde Kerk). Daar is, geloof ik, geen ander voorbeeld ter wereld dat een genetisch-omlijnd volk vrijwel in z'n geheel in kerken van het Gereformeerde type is opgenomen.

"Want u komt de belofte toe en uw kinderen" dit Bijbelwoord heeft op het Afrikanervolk een geweldige invloed gehad. De kolonisten die in 1652 met Jan van Riebeeck aan de Kaap landden, bleven een sterk besloten gemeenschap met een Calvinistische levensstijl. Die stijl, tot uitdrukking komend in taal, gewoonten, godsdienstvorm, bleef onverzwakt gehandhaafd, ondanks — of misschien juist dank zij — het feit dat het kleine groepje kolonisten van alle kanten belaagd werd, vooral toen de beschermende arm van de Oost-Indische Compagnie wegviel en de Britten het gezag over de Kaap overnamen. Het was de "Hollandsheid" van de kolonisten die belaagd werd, aan de ene kant door de Hottentotten en Bosjesmannen, aan de andere door de Engelsen.

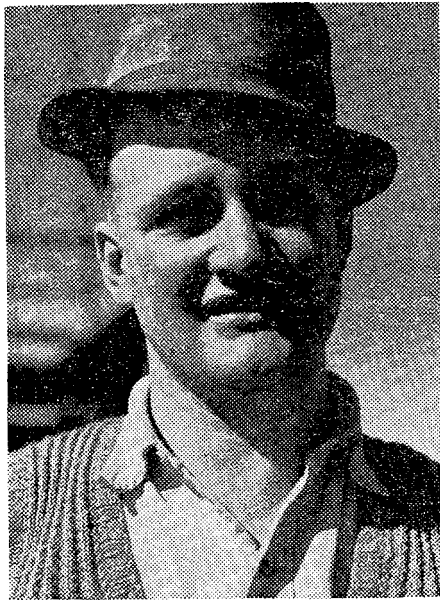
De Grote Trek

Het Britse gezag probeerde die "Hollandsheid" te breken. Taal, rechtspraak, kerkrichting, kerktaal en levensgewoonten moesten verengeld worden. Die Engelse druk werd tenslotte zo groot, dat omstreeks 1836 de "Grote Trek" in beweging kwam, de uittocht van de "Boeren" over de Oranjerivier naar de onbevolkte, golvende vlakten van wat nu de Oranjevrijstaat en Transvaal is.

In die vlakten roerde zich nauwelijks enig mensenleven. Zij werden slechts bevolkt door onafzienbare kudden wilde bokken. De bewoners waren uitgeroeid of verdreven door de rovendende en moordende "impi's" (legers) van Tsjaka, Dingaan en Moselikatse, de Zoeloetyrannen. Wie daar meer van wil weten leze de onlangs bij Longmans, Londen, verschenen boeken van Peter Becker, "Path of Blood" (het leven van Moselikatse) en "Rule of Fear" (het leven van Dingaan).

In Natal en West-Transvaal stuitte de kleine groepjes Voortrekkers op het terreurregiem van Dingaan en Moselikatse. Piet Retief sloot met Dingaan een overeenkomst, waarbij de Boeren een deel van zijn gebied ter bewoning werd afgestaan. Dingaan pleegde verraad en bracht Retief en 70 Boeren om het leven, waarna zijn macht gebroken werd bij de beroemde slag van Bloedrivier. Moselikatse werd na een serie gevechten verslagen in Oost-Transvaal en vluchtte met zijn impi's naar het huidige Rhodesië. Pas toen de Boeren zijn bloedige terreur gebroken hadden waagden de door hem verdreven volkstammen het uit Betsjoeanaland terug te keren en zich opnieuw te vestigen in hun woongebieden. (Het zijn deze gebieden in Oost- en Noord-Transvaal en

EEN ANTWOORD EN EEN OPROEP

... in werkelijkheid komt in Zuid-Afrika de gedachte aan een huwelijk tussen blank en zwart niet eens op...

... het is de traditie van het land, dat de rassen gescheiden van elkaar leven...

in Natal die thans volgens het Bantoe-thuisland-plan aan de Bantoes worden teruggegeven).

In die "Grote Trek" wist de Boer zijn Hollands-Calvinistische identiteit te bewaren. Sterk voelde hij zich Verbondsvolk, het "kleine volkje Jacob", dat, omgeven door het primitiefste soort heidendom, de wegen des Heren, moest bewaren. Telkens weer dreigde de Afrikaner overspoeld te worden, tot in 1902, na de Boerenoorlog, de zo taai volgehouden strijd eindelijk voorgoed verloren scheen. En toch is het deze van alle kanten belaagde Afrikaner geweest, die onuitwisbaar zijn stempel op Zuid-Afrika heeft gezet: zijn taal, zijn staatsbouwvermogen, zijn politiek, zijn beginselvastheid, zijn Godsdienst

heeft gezegevierd, en in feite is het de Hollands-Calvinistische volksaard die gezegevierd heeft.

Handelingen 17

Als de Afrikaner had toegegeven aan de druk, als hij zich geassimileerd had, aan de ene kant met de Engelse overheersers, aan de andere met de Bantoevolken met wie hij in aanraking kwam, zou Zuid-Afrika er heel anders uitgezien hebben, maar het Calvinisme zou verdwenen zijn. De kern van het huidige Zuid-Afrika is: handhaving der volksidentiteit voor blanke en niet-blanke, gepaard met de mannelijke weerbare geestkracht die daarvan het onvermijdelijke gevolg is.

Want de Afrikaner is wars van integratie. Voor zijn Bijbels bepaald begrip bevolkt God Zijn Hemels Jeruzalem met vertegenwoordigers "uit alle volken en talen en natiën". Integratie, vermenging van het mensdom, beschouwt hij als het uitvloeiende van de Torenbouw van Babel.

Zijn zienwijze is misschien het best samengevat in de woorden van Paulus tijdens zijn toespraak op de Areopagus (Hand. 17) — ik citeer uit de Afrikaanse vertaling:

"En Hy het uit één bloed al die nasies van die mensdom gemaak om oor die hele aarde te woon, terwyl Hy vooraf bepaalde tye en die grense van hulle woonplek vastgestel het; sodat hulle die Here kon soek, of hulle Hom miskien kon aanraak en vind, al is Hy nie ver van elkeen van ons nie".

Dit is wat de Afrikaner wil: zijn aandeel als Afrikaner vervullen in Gods wereldgeschiedenis, op de tijd en de woonstede door God bepaald, tot hij in het Nieuwe Jeruzalem ook de heerlijkheid van zijn volk kan indragen. Zeker, de mensheid is uit enen bloede, maar God heeft haar gemaak uit volkeren die van elkaar verschillen in taal, levensgewoonten, denkwijze, karakter en ook Godsdienst.

Vandaar dat Premier Verwoerd onlangs kon zeggen:

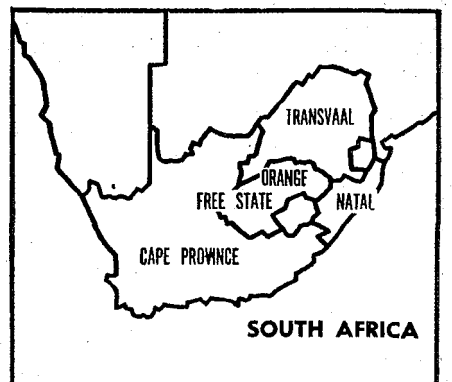
"n Verenigde Europa sal nooit tot stand kom nie. Ek kan nie insien hoe de verskillende nasiegroepen versoen sal kan word om gehoorsaam te wees aan één sentrale regering van Europa nie. Ek kan nie insien hoe hulle één leier sal aanvaar nie. Dit kan stellig so wees as die eenheid gebou word op kompromisse, maar geen staat kan bou op kompromisse nie. Die ware vrede van Europa lê in die aparte nasieweese van die volke. Dit voldoen aan elkeen se nasionalisme. Dan alleen sal hulle kan saamwerk"

Communisme en Liberalisme

De Afrikaner ziet een groot gevaar in het Communisme en de enige partij die in Zuid-Afrika verboden is, is dan ook de Communistische. Maar hij ziet een nog veel groter gevaar in het liberalisme, waarmee hij bedoelt de vrijdenkersgeest die is voortgesproten uit de Franse Revolutie, met haar niet in

Deze vraag — die jij nogmaals afdruckte — wij aan de journalisten Bas N. Goedhart te horen in ons blad van 21 Augustus. Hij antwoordt ons blijkbaar in dit artikel.

In de kolom geheleerd door de redactie hierop

de Westebruten geleest niet in Ze naar de thuisvoertische eerst hoefden bevrugien e ha dans vanloo ze wil gepa tekstgedelk herhaaldige luluja!" in a is en inand

En ze a d gemeent u in de aarde se taal, in h of Vondho: gezelt ant schoenv h over deln. kigheid aan zijn ras is. Maar bla niet tellt al die blangen beslissen. t Is zelt z zijn stam en zullen mewe door hulle e lerbelange v de gevouin Bij de gudei zouden ch n hun besieg i halte da v ar ders, zij ten e kans is gdat en zo mte v dom nog h- h school zo dez lijk het wa "tussen al e geen vleege krachten om een bespelleve

Maar kiel Afrika dach tussen ten Men weet is land dat esse kaar levo k identiteit are schaving en staan int Z ijkheid isen

Niet gelijk

Toch eist de wereld van de Afrikaner dat hij zich integreert en niet naar huidskeur kijkt, om der wille van een ideaal dat geen rekening houdt met de historisch gegroeide werkelijkheid.

Maar de Afrikaner zegt: „Een volk kan niet leven bij uitzonderingen, maar bij de regel". De Bantoe moge iets van de uiterlijke levensstijl van de Weste-ling hebben overgenomen, z'n binding met zijn verleden is toch te groot dan dat hij nu ook een Weste-ling worden zou zijn.

Zelfs de gekerstende Bantoe ligt nog in de greer van animistisch bijgeloof. Zijn stem, zijn lichaamsbouw, lichaamsgeur, denkwijze, taal, huwelijksgewoonten, spijs, hygiënische opvattingen, seksuele gewoonten, 't is alles anders dan die van de blanken. Wie denkt dat „apartheid" - de gescheidenheid van levenssfeer - alleen door de blanke geweld is en door hem dwingend wordt opgelegd, vergist zich deerlijk.

Stel nu dat in deze veelrassige samenleving van Zuid-Afrika - eigenlijk een samenwonen van verschillende volkeren binnen dezelfde landsgrenzen - een blanke jongeman een zwart meisje zou willen trouwen. De kans dat die wens bestaat is praktisch onmogelijk, maar goed, laten we dit argumentshalve stellen.

Haar aanraking met de veel hoger staande Westerse beschaving en met het Christendom is nog maar van zeer korte datum. Met heel haar wezen zit ze nog vast in de levenswijze en mentaliteit van haar volk. Ze mag misschien

de Westebruten geleest niet in Ze naar de thuisvoertische eerst hoefden bevrugien e ha dans vanloo ze wil gepa tekstgedelk herhaaldige luluja!" in a is en inand

En ze a d gemeent u in de aarde se taal, in h of Vondho: gezelt ant schoenv h over deln. kigheid aan zijn ras is. Maar bla niet tellt al die blangen beslissen. t Is zelt z zijn stam en zullen mewe door hulle e lerbelange v de gevouin Bij de gudei zouden ch n hun besieg i halte da v ar ders, zij ten e kans is gdat en zo mte v dom nog h- h school zo dez lijk het wa "tussen al e geen vleege krachten om een bespelleve

Maar kiel Afrika dach tussen ten Men weet is land dat esse kaar levo k identiteit are schaving en staan int Z ijkheid isen

Geog SI

Het is ze Afrika ge Het geva de wat stof o hebben niet bereikt e he is erop g de l ren, ofsc de l een theorie. nsw bleem in ke Afrika erho mil Bantoes (miljoen ten klederde in e handhav van ank 3 1/2 milio nee er enkel be er kele Ma der behande de intro vaa de sport ou Rugby

huwen?

hiernaast
— stelden

Johannesburg,
Augustus j.l.
bijgaand

rechts geeft
commentaar

gebruiken als een van bui-
sje kennen, maar ze leven
Ze zou haar man volgen
maar ze zou er zich niet
evant de sobere, Calvinis-
ent zou haar gevoelsbe-
bevredigen: zij wil heup-
e haast biologerende ca-
ploos-herhaalde refreinen,
gepaald eenvoudiggesteld
telkens en telkens weer
gelegd zien, ze wil „Hal-
n als haar ziel geraakt
anden klappen.

de kerk met de andere
urenlang gezels, niet
de Afrikaanse of Engel-
n haar eigen taal: Zoeloe
dKhosa of Tswana. En hoe
antoe? Geef hem een
en hij zal urenlang daar-
elen, met al de breedspri-
landacht voor details die
s is.

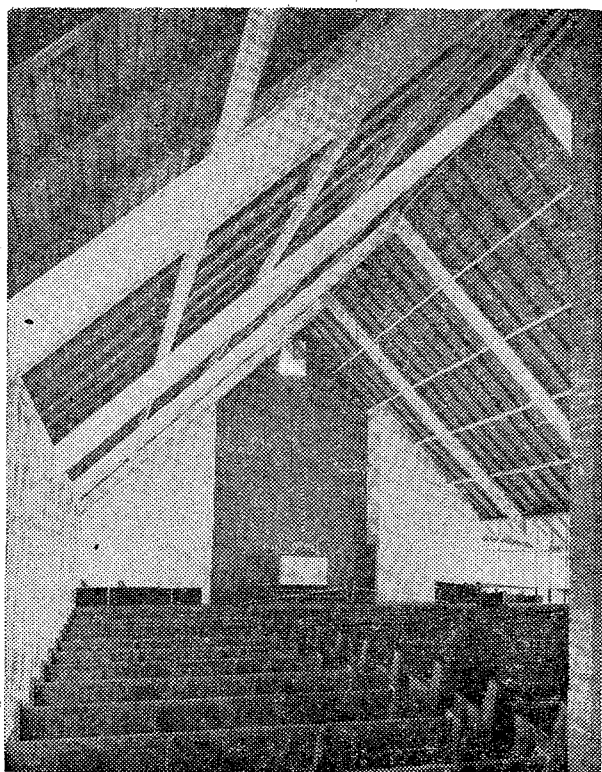
Maar al die verschillen
lkt alleen de liefde tussen
ngen en dat zwarte meisje
ent.
ziet zij van haar en hij van
anen zal vervreemden. Zij
ngwaan bekeken worden
tie en vrienden. En — al-
nle vraag! — wat zullen
zijn voor hun kinderen?
gders van moederszijde
niet thuisvoelen, want
is van een ander ge-
van de blanke grootou-
tjen een andere taal en de
dat zij nog heidenen zijn
niet vertoont hun Christen-
gek-heidense trekken. Op
deze kinderen het moei-
want ze bevinden zich
al en het schip”, ze zijn
geen vis, ze behoren niet
komst en opvoeding tot
pvenssfeer.

kelijkheid komt in Zuid-
achte aan een huwelijk
n zwart niet eens op.
is de traditie van het
ssen gescheiden van el-
vo kan elk ras zijn eigen
eren en naar eigen be-
ngen levensgevoel z'n be-
n. Zo ook wordt de moge-
senvrede geschapen.

gemengde”
sport

ze reden ook dat Zuid-
gemengde sport” kent.
de Maoris heeft nogal
opwaaien. De Maoris
nij hoog beschavingspeil
Nieuw-Zeelandse politiek
hen volledig te integre-
de praktijk ook hier niet
eenstemming is met de
Nieuw-Zeeland ligt het pro-
kers: 100.000 Maoris tegen
nken, terwijl in Zuid-
nhouding is 12 miljoen
miljoen kleurlingen, ½
s (die hun gewoonten,
en Hindoegehoof streng
en ettelijke honderddui-
van andere rassen, tegen
nken.

heeft tegen Maoris geen
er wonen hier zelfs en-
die gewoon als blanken
den. Maar het gaat tegen
van veelrassigheid in
aar Maoris, die in een
ouden zijn opgenomen,

De redactie van Nederlandse Gedachten heeft er begrip voor, dat de blanke bevolking van Zuid-Afrika er over klaagt, dat ten opzichte van de apartheidspolitiek te weinig het hoor en wederhoor wordt toegepast. Daarom heeft zij een Nederlander in Zuid-Afrika de royaalst mogelijke kans gegeven zijn visie te geven. Nu stelt de redactie zelf een vraag.

De voorzitter der redactie-commissie heeft de fijnste herinneringen aan een christelijk gezin op Curaçao; het was een voorrecht dat gezin te leren kennen, kerkelijk meelevend en in dat opzicht een voorbeeld voor velen, levend uit het evangelie. De man was zwart, de vrouw blank.

Hoe zou de overheid in Zuid-Afrika een dergelijk huwelijk, in liefde en onder gebed gesloten, behandelen? Kan het daar gewoon zo gaan als bij ons: trouwen op het stadhuis en daarna huwelijksbevestiging in de kerkelijke gemeente waartoe zij behoren?

Op deze vraag wil de redactie graag een duidelijk en geargumenteed antwoord hebben, zo mogelijk met verwijzing naar de aldaar geldende wettelijke bepalingen.

zouden bij een tour door Zuid-Afrika onmiddellijk voor politieke agitatie worden misbruikt, en dit juist wil de Regering voorkomen.

De blanke Zuid-Afrikaan wil de gelegenheid hebben zichzelf te zijn, als Westerling met een Hollands-Afrikaanse of Engels-Afrikaanse traditie. Maar hij gunt deze gelegenheid óók aan andere rassen, ja hij is van oordeel dat zó alleen een ras, een volk tot volle ontplooiing kan komen. Hoe kan een volk waarlijk zichzelf zijn of worden, als het vervreemd wordt van of verraad pleegt aan z'n taal, historie, traditie, volksgewoonten? Dit geldt niet van zijn godsdienst, want het Christendom is universeel en als een volk z'n heidendom prijsgeeft en de enig Ware God aanvaardt, krijgt het pas waarlijk gelegenheid zich tot zijn volle potentie te ontplooiën. Maar bij zijn beleving van die enig ware Godsdienst zal de volksaard van geweldige betekenis zijn.

Neem de Amerikaanse Neger. Is hij in feite niet een beklagenswaardig wezen? Hij heeft geen eigen taal meer, geen eigen land, geen eigen beschavingsvorm. De wereld denkt dat hij een blanke man is met een zwarte huid en dat hij daarom geïntegreerd kan worden. Maar de Neger is anders dan zijn Amerikaanse landgenoten, en het is dan ook niet toevallig dat Amerika verscheurd wordt door rassenrelletjes.

Volhouden

En al heeft hij de hele wereld tegen zich, de Afrikaner houdt vol: scheiding van ras en huidskleur niet maar een toevalligheid is, een vernisje dat verder geen betekenis heeft. „De Filistijn, de Tyriër, de Moren zijn binnen u, o Godstad, ingebracht” - ja, maar als Tyriër, als Filistijn, als Moor, en niet als Israëliet of Hollander of Engelsman of Afrikaner.

Bij integratie van rassen moet altijd één ras zijn identiteit opofferen, óf, als zij in evenwicht zijn, gaan zij in elkaar op en vormen één nieuw ras. Maar dat evenwicht bestaat in Zuid-Afrika niet en al de demonen van de rassenstrijd zouden worden losgelaten als de grenzen van het rasonderscheid worden opgeheven. Het zijn BESCHAVINGEN VAN VERSCHILLENDE GEAARDHEID die in Zuid-Afrika binnen dezelfde landsgrenzen wonen. Plant Nederland binnen in Spanje en laat het dan met de Spanjaarden integreren - resultaat zou een nieuwe 80-jarige oorlog zijn! Welke taal moet er gesproken worden? Moet Nederland zijn Pro-

testants - democratische - royalistische regeringsvorm opgeven voor die van een Katholiek - totalitair - republikeins Spanje? Moet de nuchtere, bezadigde Hollander samenwerken met de driftige, opvliegende Spanjaard? Moet de statige Psalmzang zich maar vrolijk mengen met het staccatoritme van de Flamengo?

Toch is dit wat de wereld eist van de Afrikaner: vermeng, integreer, meng jouw door het Calvinisme beheerste en geconditioneerde bloed met het bloed van de Bantoe, waarin nog de wreedheid en bijgelovigheid bruist van Tsjaka, Dingaana, Moselikatse en Ketsjwajo; meng jouw sonore Germaanse taal met de tientallen klik-talen van de Bantoe, want de mens is immers van enen bloed.

Een communist moge dit eisen, of een Humanist. Maar mag een Anti-Revolutionair dit eisen, de man die tegen de „Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap” van de Revolutie het „Weest dan gijlieden volmaakt gelijk uw vader in de Hemelen volmaakt is?” van het Evangelie stelt?

Hoe kan ik, als Nederlands Christen, volmaakt zijn, als ik voor de rest van mijn leven Engels of Frans moet spreken en de Engelse of Franse levensvorm moet aanvaarden? Is het dan een „toevalligheid” dat ik als Nederlands Calvinist ben geboren, en niet als een Zoeloe van Ooengoendoeloe?

Ik geloof niet dat het rassenvraagstuk zó eenvoudig is. Ik vind in mijn Bijbel zowel de waarschuwing van de Torenbouw van Babel als de aanmaning: „Weest één in Christus!” En ik weet dat in het Nieuwe Jeruzalem die eenheid in Christus volkomen zal zijn, maar óók dat „de heerlijkheid en de eer van de natien daar zal worden ingedragen”.

Daarom dient men in Nederland begrip te hebben voor de positie van de Afrikaner, wiens veelrassige land vanwege zijn unieke strategische positie heet begeerd wordt door het Wereldcommunisme en alleen al daarom een gemakkelijke prooi van agitatie zou worden. Thans is daar nog een „iemand” is het land aan de Kaap. Integratie zou van die iemand, die definieerbare persoonlijkheid, een grauwe, karakterloze, vormeloze individu maken. Is dat wat de Nederlander wil? Is dat, bovenal, wat de Anti-Revolutionaire Nederlander wil?

Kanttekening

AUDI et alterem partem. Het is billijk, ook de andere partij te horen. Te meer, daar de Zuid Afrikaanse Regering en haar medestanders er zich over beklagen, dat de voorlichting in een groot deel van de wereld via partijdige en op sensatie beluste publiciteitsorganen gaat.

De klacht is niet zonder grond. De voorlichting, zodra ras en huidskleur een rol spelen, is vaak van alle objectiviteit ontbloot. Sommige Afrikaanse kringen maken zich schuldig aan meer dan gewone absurditeiten. We denken aan het protest, door Afrikaanse lieden geproduceerd naar aanleiding van het bezoek van H.M. de Koningin aan de West. Dat bezoek zou een symptoom zijn van voortgezette koloniale onderdrukking en uitbuiting. Daarom hebben we aan de christen-journalist Bas Goedhart de royale gelegenheid geboden om zijn visie, die het beleid van het bewind - Verwoerd wel ongeveer dekt, kenbaar te maken. En daarop hebben wij een vraag gesteld, die wij elders op deze pagina nog eens afdrucken.

De kern

De Redactie van Nederlandse Gedachten had een zéér speciale reden voor die vraag. Zij kóós die vraag, omdat zij doordringt tot de kern. En het antwoord van de heer Goedhart is duidelijk en zijn verklaring belangwekkend.

Als twee jonge mensen, die de Here liefhebben, onder inroeping van de zegen des Heren, de God van het Verbond, een huwelijk willen sluiten, en zij hebben niet dezelfde huidskleur, dan is zo'n huwelijk in Zuid-Afrika verboden. Overtreding van dat gebod wordt met zware gevangenisstraf bedreigd. Er is geen verschil over de feiten.

De heer Goedhart heeft een geslaagde poging gedaan om te verklaren, welke de motieven zijn bij een deel van de blanke Afrikaanse bevolking, n.l. voorzover die bevolking tot de Hervormde en Gereformeerde kerken behoort van Nederlandse origine. Maar daarmee heeft hij de kern van het vraagstuk niet aangevoerd.

Men behoort een open oog te hebben voor de moeilijkheden en gevaren, die de stabiliteit van het bewind en de rechtszekerheid zouden bedreigen, wanneer het heft in handen zou worden gegeven aan bevolkingsgroepen, die voor zelfbestuur nog niet rijp kunnen worden geacht. Het is bepaald niet zo, dat door invoering van algemeen kiesrecht voor alle bevolkingsgroepen er een plezierige en de wereld bevredigende en zelfs het Afrikaans Congres aangename oplossing zou ontstaan. Maar de door ons gestelde vraag en het daarop gegeven antwoord ligt op een geheel ander vlak.

In de schepping gegrond

Het huwelijk is in de schepping gegrond.

„Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en die twee zullen tot een vlees zijn.”

Het is een wonderlijke en heerlijke waarheid, dat het in de schepping gegronde huwelijk zich realiseert in de wederzijdse liefde tussen één man en één vrouw. Die liefde is in haar ontstaan en wezen Gods geheim.

Daarom zeggen wij als christenen, dat God telkens twee mensen als met Zijn hand tezamenbrengt.

Als kinderen van het verbond der genade

Daarbij is het nodig, dat de wederzijdse ouders in de grote beslissing voor het leven worden betrokken. Er kunnen aan een eventuele verbintenis tussen twee jonge mensen ook ernstige bezwaren kleven, door de gebrokenheid van ons leven, bezwaren van lichamelijke of geestelijke aard. Het is mede de taak van de ouders, om eventuele bezwaren onder de ogen te zien en zo nodig te waarschuwen. Daarbij kunnen soms ook motieven een rol spelen, door de heer Goedhart genoemd. Maar de ouders hebben bovenal te verstaan, dat zij schroomvallig moeten zijn met waarschuwen of ontraden, zodra zij weten, dat de jonge mensen elkaar op z'n allerdiepst voor het leven aanvaarden als kinderen van het Verbond der genade.

Hetzelfde geldt voor de gemeente van Jezus Christus. De bevestiging van het huwelijk „in het midden der gemeente” heeft niet plaats, wanneer wettige bezwaren worden ingediend en door de kerkeraad als zodanig erkend. Maar zulke bezwaren moeten een fundament hebben in de Schrift.

Eigen taak van overheid

De huwelijksvoltrekking heeft plaats door de overheid, die het voorgenomen huwelijk afkondigt, en alleen tot voltrekking overgaat, als geen stuiting heeft plaats gehad. De overheid voltrekt geen huwelijk tussen een broer en een zuster en ook niet een huwelijk, waardoor bigamie zou ontstaan. Dat mag zij niet doen, omdat de Schrift het verbiedt.

Het christelijk huwelijk

Wanneer de heer Goedhart het in Nederland verbieden van een huwelijk tussen een broer en een zuster op één lijn probeert te plaatsen met het verbod in Zuid-Afrika van een huwelijk tussen twee personen van verschillende huidskleur, dan veronachtzaamt hij, dat de Bijbel nergens het laatste verbiedt en het eerste ten strengste veroordeelt.

Het christelijk huwelijk is een verbintenis tussen twee gedoopte christenen, die samen met hun huis de Here willen dienen, gesloten met medewerking der ouders en omringd door de gebeden der gemeente. En de overheid heeft geen schijn van recht, treedt verre buiten haar opdracht en bevoegdheid, als zij een huwelijk tussen twee personen, die voor God en mensen verklaren, oprecht te geloven dat God hen als door Zijn hand heeft samengebracht, te verbieden, omdat de huidskleur verschilt. Wanneer de overheid het toch doet, is zij vervallen in een fundamentele goddeloosheid, zoals zich in de tirannie van alle tijden telkens weer manifesteert.

(redactie Ned. Ged.)

Arjos-studieconferentie

Geen rechtlijnig gericht

ER worden heel wat congressen en conferenties georganiseerd in Nederland. Zoveel zelfs, dat er boeken zijn verschenen die een handleiding geven om het organiseren ervan te vergemakkelijken. Of al deze bijeenkomsten inderdaad aan hun doel beantwoorden is een vraag, die wij niet graag met een volmondig „ja” willen beantwoorden. Het hangt er ook maar van af wat je met een conferentie beoogt. Is het alleen maar een goede bespreking van het onderwerp? Is het doel informatie verschaffen aan de deelnemers? Of zijn er wellicht nog andere factoren, die voor het welslagen van belang zijn?

Hoe het ook zij, wij zullen daarover niet gaan theoretiseren. In de politiek is dat gevaarlijk; heel duidelijk kwam dit op deze conferentie naar voren. Wij stellen vast dat de deelnemers aan de landelijke studieconferentie op 1 en 2 oktober in „Ons Centrum” te Driebergen, heel wat materiaal in handen hebben gekregen. Trouwens in de brochure wordt al veel geboden. Tijdens de vrijdagavond en de zaterdagmorgen is over die brochure een hartig woordje gesproken en zijn verschillende problemen „uitgediept”.

Dat was de bedoeling en als zodanig is de studieconferentie geslaagd. De vraag is nu maar of de deelnemers de vele woorden, die zij gehoord hebben, ook verwerkt hebben; of duidelijk is geworden wat wezenlijk is voor een christelijke politiek en voor het gezicht van de A.R.P.

Deze vraag kan nu nog niet beantwoord worden. Op de clubs zal dat moeten blijken.

Verschillende gasten woonden een gedeelte van de studieconferentie bij. We noemen ze in volgorde van binnenkomst. Het waren de heer dr. W. P. Berghuis, mr. W. R. van der Sluis, mr. W. de Kwaadsteniet, B. Roolvink, S. Silvis (oud-voorzitter), mr. C. J. Verplancke (oud-vice-voorzitter), dr. C. Boertien (oud-vice-voorzitter) en C. Balkenende (oud-voorzitter).

U merkt het, de ARJOS-leiding uit vervlogen dagen was goed vertegenwoordigd. Het hoeft geen betoog dat de aanwezigheid van de gasten zeer gewaardeerd werd. Op de conferentie was ook een buitenlandse gast aanwezig nl. de heer P. Lo Hok Liang, die zich in Kampen voorbereidt op zijn doctoraal-examen theologie.

Voorzitter J. v. d. Ploeg wees er in zijn openingswoord nog eens op dat het niet de bedoeling is dat de deelnemers op de clubs zouden „herkauwen” hetgeen op de conferentie reeds werd „gekauwd”. Iedere deelnemer moet op zijn eigen manier het onderwerp vertolken.

Hartig hapje

De heer dr. A. Veerman kreeg gelegenheid enkele opmerkingen te maken. Hij maakte daar een gretig gebruik van.

Enkele opmerkingen:

„Het gezicht van de partij wordt bepaald door de moed waarmee men tot het beleid durft te komen vanuit het beginsel. Om van beginsel tot beleid te komen moeten we veel remmingen overwinnen. Wij moeten de moed hebben daar doorheen te breken. De wetenschap zorgt voor veel remmingen, bijv. door allerlei juridische structuren. Soms heb ik het gevoel dat veel economen het teveel voor het zeggen hebben. De economen moeten het politiek beleid mogelijk maken. De econoom mag niet zeggen of het mag, maar hoe het moet. De wetenschap heeft een dienende functie. In het regeringsprogramma wordt vanuit een overtuiging gezegd wat er moet gebeuren. Zo behoort het ook te zijn. Een politicus mag zich niet in de luren laten leggen. Hij moet zich niet laten binden door de theorie. Hij moet ook door de traditie durven stoten. Een gevestigde zaak geeft wel veiligheid, maar is niet normatief. Dat moeten we goed begrijpen. Aan de andere kant is revolutionair radicalisme ook niet goed. Een christen is bescheiden; hij weet dat hij niet de wijsheid in pacht heeft.

Gezonde radicaliteit en solidariteit gaan samen. We moeten weten dat we in een partij bij elkaar behoren en dat de hoofdstroom bij elkaar moet blijven. We hebben een roeping om tot beleid te komen, maar we houden ruimte”.

„Panelen”

Voordat de deelnemers zich in discussiegroepen in het onderwerp verdiepten werd er „gepanneld”. Dat zegt u waarschijnlijk niets, maar het betekent dat er o.l.v. de heer H. de Boer door vier conferentie-gangers een panel-discussie werd gehouden. Ter toelichting dit: Een panel-discussie is een spontaan, niet voorbereid gesprek van een kleine groep leden, die zonder direct deskundig te zijn, ieder hun standpunt in een gesprek over een bepaald

Prof. T. P. van der Kooy
...naar links bijsturen...

onderwerp naar voren brengen. De discussie moet pittig en puntig zijn. Het is de bedoeling dat er vragen worden opgeworpen en dat er tegenstrijdige standpunten naar voren komen. Nu, dat is gebeurd. Wij zullen u niet vermoeien met al die vragen, omdat veel punten bij de beantwoording van de vragen en opmerkingen toch wel aan de orde komen. De discussie-groepen leverden veel vragen op. Iedere deelnemer kreeg de volgende dag een drietal stencils in handen met de vragen. Dit kon gebeuren dank zij de noeste nachtelijke arbeid van mej. W. Bakker en de heren B. de Groot en J. de Vries.

Discussie

Voor de beantwoording van de vragen en voor de gedachtenwisseling met de referenten de heren prof. T. P. van der Kooy en dr. A. Veerman was ruim drie uur beschikbaar. Dat was ook wel nodig, want de beantwoording van de vragen besloeg een breed terrein.

Wie maakt het uit?

Een van de vragen was: Er worden verschillende termen gebruikt zoals algemeen belang, christelijk-onchristelijk, progressief, conservatief enz. Wie, wat waar, hoe en wanneer maak: men uit of deze termen van kracht zijn en voor wie?

Prof. v. d. Kooij: „We moeten inderdaad voorzichtig zijn. We dienen christelijke middelen te gebruiken, en we dienen te beseffen dat de één meer verantwoordelijkheid heeft dan de ander. Overigens moeten we het niet van wijze mannen verwachten; ook niet van een stelsel van wijsbegeerte. Wij moeten centraal staan tegenover alle dingen van de dag d.w.z. zonder enige overdrijving.

Ja, wie maakt het uit? Wijze mannen zitten in de vertegenwoordigende organen, dat mogen we tenminste verwachten. Ik vertrouw ze, maar ze moeten het niet al te gek maken. Dan zou ik misschien bedanken, al doe ik dat niet gauw. Het vertrouwen speelt een grote rol!

Het algemeen belang

Is er een algemeen belang? Zo ja, wat verstaat u er onder? Zo werd aan prof. v. d. Kooij gevraagd. En: Kan christelijke politiek ondergeschikt zijn aan het algemeen belang.

Prof. v. d. Kooij: Het algemeen belang is een samenvatting van beginselen waardoor de overheid zich moet laten leiden. De overheid staat voor een beslissing en moet kiezen. Ze weegt belangen en doeleinden af naar de maatstaf van de publieke gerechtigheid. Het algemeen belang is haar maatstaf, haar richtlijn. Deze verandert telkens, omdat de omstandigheden veranderen. Het algemeen belang is de publieke gerechtigheid in incognito. Als een koning die zich vermomt als een gewoon burger, zo is het algemeen belang iets koninklijks: de publieke gerechtigheid.

Christelijke politiek is daaraan ondergeschikt, want christelijke politiek streeft het algemeen belang na, streeft naar de verwerving van de publieke gerechtigheid. Men kan ook zeggen dat dit een definitie van christelijke politiek is.

Deze verandert telkens, omdat de omstandigheden veranderen.

Dr. Veerman haakte hier bij de beantwoording van zijn vragen op in. Hij vond het een grondfout in de gedachtegang van veel deelnemers aan de studieconferentie dat zij een tegenstelling maakten tussen christelijke en algemene belangen, tussen ons beginsel en hetgeen we met elkaar doen. „Dit is een armetierig uitgangspunt, want we zijn geen merkwaardige buitenbeentjes. Inderdaad is er aan de eezichten niet te zien of men christelijk is. Als het zo zou zijn, dat er geen verschil was tussen christelijke politiek en algemene politiek, dan zou dat fijn zijn.”

In dit verband wees spreker op Paulus' woord „maar gij geheel anders”. Ja, geheel anders, maar in 't voorgaande bijbelgedeelte wordt gesproken over ergerlijke zonden en op dat punt gekomen zegt Paulus „gij geheel anders”. Gij hebt Christus leren kennen en daarom kom je tot het naleven van gerechtigheid, dan komt de liefde er en dan is het „gij geheel anders”. Christelijke politiek is doodgewone politiek van mensen, die zondag 1 van de Heidelberse Catechismus hebben leren kennen (prof. v. d. Kooij formuleerde het ook zo). Politiek van mensen, die weten van de gebrokenheid van de wereld en van zichzelf, maar ook van de verlossing en die vandaaruit politiek gaan bedrijven. We moeten niet krampachtig zoeken naar een tegenstelling, want dan komen we terecht bij problemen als zwemmen op zondag, crematie enz.

Dan maken we een karikatuur van christelijke politiek, dan zijn we bezig met hobby's en zoethouwertjes. Christelijke politiek is niet een bizar gedoe. Het is een levens- en wereldomspannend geheel. Geboden kun je naleven. De rijke jongeling kon dat ook. En je kunt daarmee een heel eind komen, maar je mist dan — net als de rijke jongeling — iets. En dat „iets” dat is het hart van de christelijke politiek.

Humanistische geestelijke verzorging

Een deel van de discussie was gewijd aan de vraag of de overheid humanistische geestelijke verzorging in de krijgsmacht mag subsidiëren.

PROF. V. D. KOOIJ merkte op dat de overheid een eigen verantwoordelijkheid heeft. De overheid heeft de geestelijke vrijheid te respecteren, ook van andersdenkenden. De overheid is niet totalitair. Het is ellendig wanneer iemand „stenen voor brood” krijgt, maar dat geldt niet alleen in 't leger. Alle humanistische voorlichting is ellendig. De overheid mag de geestelijke vrijheid niet aan banden leggen. Ook niet de vrijheid van een humanist. Als de overheid de publieke gerechtigheid bevordert, dan mag ze niet discrimineren.

Dr. Veerman ging ook op dit punt in. Spreker was blij dat het Nederlandse humanisme in de schaduw van de kerk is ontstaan. Daarom is het in Nederland mogelijk een kabinet te vormen met socialisten of liberalen. De heer Veerman waarschuwde voor verabsolutering van de mens. Wij mogen onze politiek niet vereenzelvigen met de kerk

Dr. A. Veerman
...een christen is bescheiden...

of met de christen, dan zijn we bezig met een heilstaat. De overheid is er voor het hele volk. De overheid heeft met allen evenveel te maken. Wij hebben altijd gestreden voor de „vrije school” en niet voor de „christelijke” school.

Daarom zullen wij ook de humanisten een kans moeten en willen geven. Zou het niet de eer van God kunnen zijn dat onkruid en koren samen opgroeien?

Wat de humanistische geestelijke verzorging betreft was spreker er niet uit. Het antwoord hangt af van het antwoord op de vraag of de overheid zelf geestelijke verzorging moet toepassen of dat hier een taak ligt voor de kerk.

Links en rechts

Een van de vragen luidde: Wie zijn de stuurruil van de partij?

PROF. V. D. KOOIJ: „Dat weet ik niet, maar ik stel vertrouwen in het bestuur en in de vertegenwoordigers. Ik kan ook niet bekijken wie achter de schermen de lakens uitdeelt”. Wel meent prof. v. d. Kooij, dat het rechtse element in de A.R.P. teveel overweegt. De „linkse” groeperingen zijn in de 30-er jaren grotendeels weggegaan en met de doorbraak, aldus een hypothese van prof. v. d. Kooij. Daarom moeten we naar links bijsturen. Aan de rechtervleugel moeten we ons niet te veel gelegen laten liggen.

Onder hilariteit verklaarde spreker dat hij dit gerust kon zeggen aangezien de heer Verplancke zich in de conferentie-zaak links had opgesteld. Spreker vond het overigens een ernstige zaak. De ARP is een christelijke partij, die met alle kanten van de zaak rekening dient te houden. Wij willen persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid, maar ook sociale gerechtigheid. Daarom moeten we eenzijdigheid vermijden. Christelijke politiek kan nooit liberale politiek zijn. Het omgekeerde is overigens ook niet mogelijk. Wij moeten oppassen voor doctrinarisme. Dat is een groot gevaar. In de partij mogen wel vleugels zijn: links en rechts. Of zoals sommigen zeggen „gauche” en „droite”. Ik zie tussen beide geen verschil, aldus de professor, want voor mij betekent „gauche” gewoon „links” en „droite” gewoon „rechts”. Ik ken ook m'n Frans, zo verklaarde de hoogleraar onder grote vrolijkheid.

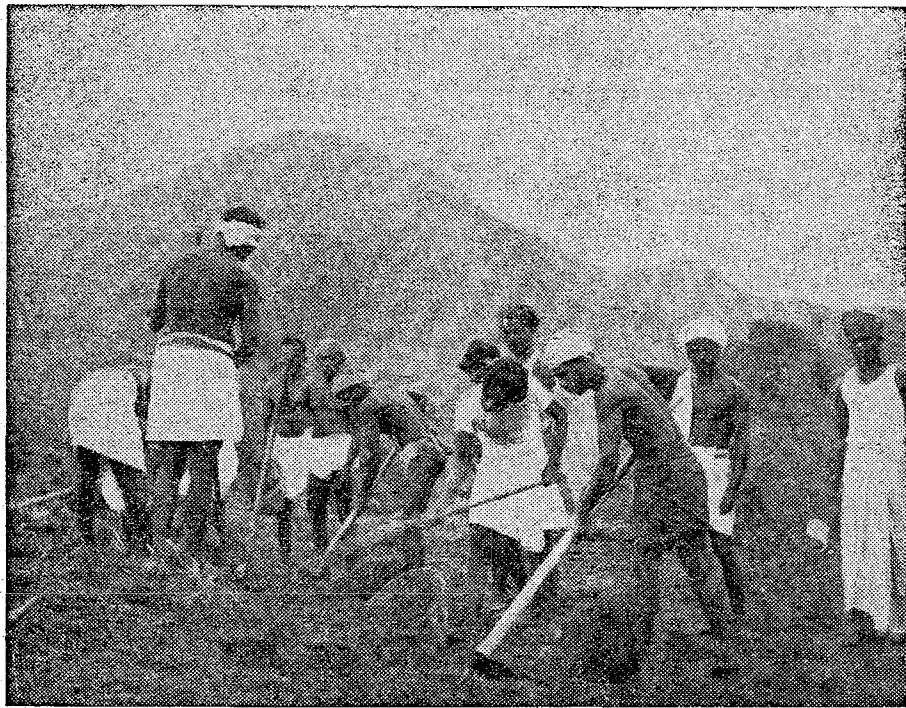
Dr. Veerman ging nader in op de vraag wanneer iemand fractie-lid mag zijn en wanneer niet. Spreker merkte o.a. op dat hij deze vraagstelling eigenlijk ongeoorloofd vond. In een partij moet eer: ruime mogelijkheid voor nuanceringen zijn, maar daar kan een partij niet mee volstaan, zelfs de CHU niet. Propagandistisch spreekt men veel over ruimte. Spreker heeft echter de indruk dat de ruimte bij de C.H.U. minder groot is, dan bij de ARP. Overigens is ruimte op zichzelf genomen geen verdienste. In een partij is niet plaats voor iedereen. In een partij moet een lijn zitten. Als men het met die lijn niet eens is, dan kan men pogen die lijn om te buigen, maar men doet er verstandig aan in die situatie niet als vertegenwoordiger van de partij op te treden.

Vogelvlucht

Verschillende facetten van het besprokene zijn naar voren gebracht. Er zou veel meer te zeggen zijn. Het laatste deel van de discussie b.v. ging over de rechtsvorm van de onderneming. De beide referenten verwachten voor de oplossing van dit probleem weinig van de overheid.

Misschien werpt dit voor u weer een ander licht op het bovenstaande. Wij hebben u dan ook slechts in vogelvlucht de discussie weergegeven. Een dergelijk verslag heeft altijd iets subjectiefs en bij voorbaat staat vast, dat niet aan iedereen recht is gedaan. D.C.

DOE-HET-ZELF op CEYLON

Ceylonezen steken in hun vrije tijd de handen uit de mouwen zonder geldelijke vergoeding. Zij leggen wegen aan, bouwen schooltjes, bewerken het land, reinigen kanalen, kultiveren jungle, kortom voeren allerlei arbeidsintensieve projecten uit om de welvaart van hun volk te vergroten en vooral de voedingssituatie te verbeteren. De NOVIB levert uit de opbrengst van de Anti-Honger-Actie de werktuigen die hiervoor nodig zijn. Het Wereld Voedsel Programma van de Verenigde Naties schenkt de voeding voor de vrijwilligers.

De Vereniging tot opvoeding en verpleging van geesteszwakke kinderen zoekt voor elk van haar 7 inrichtingen:

- 1 's Heeren Loo-Lozenoord te Ermelo
- 2 Groot Emaus te Ermelo
- 3 Dr. Mr. Willem van den Bergh Stichting te Noordwijk-Binnen
- 4 Van Arkel Instituut te Soestdijk
- 5 Groot Schuylenburg te Apeldoorn
- 6 De Gemzensprong te Rotterdam
- 7 Saxenheem te Almelo

flinke, ondernemende meisjes en jongens, vrouwen en mannen.

Voelt u zich geroepen u werkelijk nuttig te maken, zo, dat u daarbij tevens uw christelijke levensovertuiging in praktijk kunt brengen? Dan zal uw medewerking in een van onze inrichtingen u rijklijk voldoening geven.

Niet alleen verpleegsters of verplegers maar ook energieke meisjes en jongens kunnen ontzettend veel voor onze kinderen doen en betekenen (en meteen al beginnen met de interessante opleiding voor het diploma Kinderbescherming A).

Het spreekt vanzelf dat uw goede werk ook goed beloond wordt. Waarom zoudt u niet nu meteen een brief schrijven met enige gegevens aan die inrichting waarin u wilt werken, en eventueel vermelden wanneer het u het beste schikt eens te komen praten.

AALTEN EN OMGEVING**PIANO- EN ORGELHANDEL H. VELLEKOOP****„MUSICA”**

ALLE REPARATIES

HOGESTRAAT 35 - TEL. 05437-2581 - AALTEN

Voor een echt gezellig home,
helpt u Houwers uit de droom

HOUWERS' Woninginrichting Landstraat 39 - Telefoon 2628 - Aalten
DE ZAAK, DIE VOOR GEZELLIGHEID ZORGT

Uw adres voor een goede bromfiets of fiets
Uitsluitend de betere merken
BATAVUS - GAZELLE - ZÜNDAPP

FIRMA W. HEINEN JOH.ZN

Bredevoortsestr. 8 - Tel. 05437-2205 - Aalten

Voor levering van Gaskachels - Comforen
Geisers - Fornoizen
Petroleumstellen en Kachels
houden zich beleeft aanbevolen

A. J. WIKKERINK & ZOON

Telefoon 05437 : 2572 - AALTEN

Wasserij „DE SLINGE”

Wil de taak van de huisvrouw verlichten

Willemstraat 9 - Aalten - Telefoon 3016

Alle soorten textiel levert u

„DE CLAUS” TEXTIEL

Aalten - Keizersweg 18 - Telef. 05437-3115
OOK VOOR CHEMISCH REINIGEN, STOPPEN,
DEKENS EN MATRASOVERTREKKEN
Gratis halen en bezorgen.

Een BELANGRIJKE uitgave

Dr. A. HOOGERWERF:

PROTESTANTISME EN PROGRESSIVITEIT - f13.50
De auteur, wetenschappelijk medewerker aan de V.U. te Amsterdam, tracht in dit boek o.a. de huidige plaats der Protestanten in het Nederlandse politieke landschap te bepalen. Een actuele vraag, mede in verband met de jongere generatie.
BOEKHANDEL DE GRAAFSCHAP
Telefoon 05437 - 2838 - Landstraat 19 - Aalten

NIET DUURDER, MAAR BETER IS ONS DEVIES**KLOMPENFABRIEK HOUWER**Aalten - Telefoon 05437-2994
Bredevoort
DinxperloKINDERWAGENS, KINDERLEDIKANTEN,
BOXEN, WIEGEN, ROTANMEUBELEN**HET BABYHUIS HOUWERS**

Haartsestraat 16 - Tel. 05437-3072 - Aalten

KEMPERS' ZELFBEDIENING

Hogestraat 4 - Tel. 05437-3041 - Aalten

Het kwaliteitsadres voor groente en fruit.

Specialiteit: **FRUITMANDEN** en **FRUITSCHALEN****WINTERSWIJK****BARINK**

Vredenseweg 16 - Telef. 2284

WINTERSWIJK

een „begrip” voor

BETER**BROOD EN****BANKET!****HET PORSELEINHUIS**

WEURDEN 8 - WINTERSWIJK

Is het best gesorteerde adres in

LUXE- EN HUISHOUDLIJKE ARTIKELEN

Grote keuze in Thee-, Ontbijt- en Eetserviezen, alle onderdelen los verkrijgbaar. Drinkserviezen van Leerdam. Kop en schotels, leuke houtartikelen, pullen en vazen in aardewerk en kristal, te veel om op te noemen.

Voor al uw

Verse groente, vers fruit, aardappelen, delicatessen, diepvries en verdere levensmiddelen

blijft het devies voor kwaliteit naar

DE VRIES

WINTERSWIJK: MISTERWEG 47 en 51

DOETINCHEM: KORTE HEEZENSTRAAT 18

Gebreide

vesten

japonnen

pullover

CULEMBORG - TELEFOON 03450 - 2141

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS- WERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 10
's-GRAVENZANDE

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken

ORANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN

NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN

DIRECTIE- EN

SCHAFT-
WAGENS
ETC.

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDELTelefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

N.V. STAALSTEIGER

"GELRIA"

NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen!!

HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

Borculo - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
Zutphen - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748HOUTZAGERIJ HOUTHANDEL
KISTENFABRIEKN.V. Aannemers- en
Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Tel. 444
Werkendam

Rijswerken - grondwerken - asfaltwerken

Leveranciers van

steigerpalen - kortelingen - betonstem-
pels - perkoenpalen - heipalen - boom-
palen - afrasteringspalen - piketten -
ook gecreosoteerde palen

RONDHOUTHANDEL

M. J. WILBRINK

& ZOON

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766-397

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

(4)

Een verzetje? Klunder krijgt er een kinderachtige smaak van in de mond. Zijn ogen flikkeren als dolken. 't Is maar goed dat Piet niet gauw vervaard is, anders zou hij er benauwd van worden. „Verzetje? Heb ik ook verzetjes?” grauw hij. De schilder schudt meewarig ontkennend het hoofd.

„Niet, waar ik ooit van gehoord heb, maar dat ligt aan je zelf, vadertje. Ik kan de keren niet meer tellen, dat ik je gevraagd heb, of je mee ging, maar je wilt nooit!”

Met grenzeloze minachting hoort Klunder zijn gewauwel aan, zonder hem een antwoord waardig te keuren. Hij gaat naar de kraan en spoelt zijn nikkerbruine kop af. „Toe maar!” spot Piet, die de havermoutpap al roerende een klein beetje warmt. „Daar zul je van opknappen! Dat had je niet gedacht hè, dat ik nog meer kan, dan alleen vensters en deuren bekladden. Eten koken gaat me ook niet beroerd af al zeg ik het zelf. Versta jij die kunst ook?”

Het gesnuif, dat Klunder laat horen, wordt niet alleen veroorzaakt door zeep en water, 't moet ook dienen om aan zijn verachting uiting te geven. Voor dergelijke uitgesproken vrouwelijke talenten heeft hij geen waardering. Daarbij is hij te zeer uit zijn humeur. Hij is er nu eenmaal op gesteld om precies op tijd te eten. Dat heeft hij zijn hospita meer door gelaatsexpressie dan door woorden direct in 't begin goed ingeprint. Tot op heden heeft hij er zich niet over te beklagen gehad, dat Coba zich niet strikt aan zijn wensen hield.

Nu is ze echter ernstig in gebreke gebleven. 't Is ruim kwart over twaalf! En dat op een ogenblik waarin elke minuut vertraging, verlies voor hem betekent. Zijn naam als eerste klas arbeider staat op 't spel. Zij werken 't aangenomen met een man of tien. Nu heeft hij met de anderen gewed, dat hij vanavond de meeste kistjes aardappelen zal afleveren. 't Gaat om tien sigaren van een goed merk. Dat is geen kleinigheid, vooral niet als je bedenkt dat Klunder een harts-tochtelijk liefhebber van roken is, maar uit zuinigheids-oogpunt zich toch nooit de weelde van een sigaar veroorlooft. 's Zondags niet eens. Zelfs dan stopt hij, tot ergernis van zijn moeder, zijn pijp met tabak van twijfelachtige kwaliteit. Het zou dus compleet een ramp voor hem zijn, als hij de weddenschap verloor. Dat Coba 't nu juist in haar hoofd haalt, om naar de stad te willen en hem aan de zorg van die verhipt luie schilder toe te vertrouwen!

„Komt er nog wat van of wordt 't een smoesie? Dan ga ik wel weer!” Hij staat dreigend bij de deur. Werkdrift, begeerte, ongeduld, alles spiegelt zich tegelijk op zijn gelaat af. „Jouw tijd kost geen geld misschien, maar de mijne wel”. Op zijn manier schrikt de schilder zich een hoedje.

„Kan ik ruiken, dat jij zo'n rliegende haast hebt? Ga zitten, man! Je zult wonderen beleven!” Comfort maal je niet om, hè? Da's nog al makkelijk!” Vliegenvlug deponert Piet achtereenvolgens een bord, een vork en een lepel op tafel. „Asjeblijft, schik maar bij!” De witte bonen rollen in een onafgebroken stroom tot het bord opgeladen vol is, hij overgiet ze rijkelijk met vet.

„Je kunt beginnen! Op mij hoeft je niet te wachten! Ik zal eerst es netjes, zoals 't behoort, meester gaan bedienen!” Hij slaat zich met een zweepende zwaai een handdoek over de schouder bij wijze van servet. Dan ziet hij dat Klunder aanvalt zonder te bidden.

„Ga dat zomaar?” Klunder, geërgerd, legt een paar seconden zijn lepel neer, sluit ogen en handen, zonder dat in zijn hoofd ook maar een zweem van zelfs maar een eerbiedige gedachte is. Gejaagd grijpt hij weer naar zijn lepel. Piet klopt hem vaderlijk op de schouder. „Je kunt niet God dienen en de Mammon, Berendje!”

„Wie zegt, dat ik dat doe?” antwoordt Klunder, al kauwende „Die indruk maak je wel es op mij,” zegt Piet. Klunder haalt met 'n onverschillig lachje z'n schouders op en neemt verder geen notitie van Piet. Deze heeft hem flink van vet voorzien, dat verzoent hem weer enigermate met de omstandigheden. Even later stijgt in de voorkamer luid gelach op. De meester, die zich als zijnde een wezen van Hoger orde door de voordeur toegang tot zijn appartement verschaft, schijnt Piet in z'n hoedanigheid als kelner beter te kunnen appreciëren dan Klunder. Hij nodigt hem zelfs uit om met hem aan te zitten. Dat slaat Piet niet af. Is 't nog nodig, dat hij zich eerst een weinig toonbaar maakt. Nee? Nu, dat komt hem van pas, want om de waarheid te zeggen, heeft hij heel wat tijd verklungeld aan die kachel. Hij had alleen maar de boel op te warmen, maar 't moet je maar tegenlopen. En dan die Klunder daar nog bij om op te spelen! Als hij last had van gevoelige zenuwen, had hij zich vanmiddag wel op kunnen bergen. „'t Is anders een werkezel, hè?” merkt Bergmans, de onderwijzer op, als ze begonnen zijn, doelende op Klunder. „Dat wel!” zegt Piet zonder veel enthousiasme. „Hij heeft trouwens meer dingen met de dieren des velds gemeen. Hij eet als een wolf, hij broemt als een beer, is zo vet als een varken en hij stinkt als een bunsing. Ja, nou lach je, maar het is feit, dat 't op 't ogenblik in de keuken niet te harden is. Alleen daarom ben ik blij, dat ik hier eet. Je moet zo rekenen, hij drijft alle dagen van 't zweet, maar hij verschoont zich niet vaker dan eens in de veertien dagen. Daar wijkt hij, behoudens onvoorziene omstandigheden niet van af. Voor mijn part raakt ik vanmiddag, in zijn blindelinge ijver te water dan heb ik tenminste kans, dat ie me vannacht op die benauwde zolder de atmosfeer niet verpest!”

Bergmans, van wiens krachten hedenochtend geen bovenmenselijke inspanning is gevegd, heeft gauw genoeg van de machtige kost. Onderwijl Piet dooreet, denkt hij nog na over Klunder. Hij spreekt niet graag kwaad, daarom zegt hij voorzichtig: „'t Is wel vervelend, maar dat vind ik toch 't ergste niet!” „Wat bedoel je?” Piet neemt nog een schepje. Hij moet wel werken, al is het dan niet onder zo'n hoogspanning als Klunder. „Och, hoe zal ik je dat zeggen? Ik weet niet, of jij 't ook zo aanvoelt, maar ik vind, dat hij soms alleen door dat

irriterende zwijgen van hem en z'n hele norske gezicht de stemming zo grondig kan bederven. En als hij es een dood-enkele keer z'n mond opendoet, dan gaat 't over 't werk of over die inhalige boer, die hem wou beknijselen op 't loon. Dan krijg ik vaak aanvechting om hem eens flink door elkaar te rammelen en 't in de oren te toeteren: „Klunder, kerel, zit toch niet zo vast aan dat aardse, er is nog zoveel anders, zoveel mooiers in de wereld. Kijk toch eens om je heen en geniet toch eens een beetje van 't leven!”

„'t Zelfde heb ik hem daarnet aan z'n verstand proberen te timmeren, al was 't dan met andere woorden. Ik zei: „God dienen en de Mammon, dat gaat niet, jong!” vertelt Piet.

Hij reikt Bergmans de schaal met pap, die niet helemaal is vrij te pleiten, ondanks zijn consciëntieus roeren, van een aangebrand geurtje. Bergmans, de fijnproever, maakt er terwille van 't aangenaam gezelschap en de goede bedoeling geen aanmerking over. Als de schilder er zelf over wil beginnen, zegt hij edelmoedig: „De beste breister laat wel eens een steek vallen”. Piet laat zich hiermee gaarne troosten. „Om op Klunder terug te komen”, hervat hij dan de draad van 't gesprek, die kerel moest een vrouw hebben, en dan een geschikte die hem aan een touwtje had!” „Dat mag er dan wel een met extra haar op de kiezen zijn, anders komt ze er glad onder,” voorspelt Bergmans.

Hoe komt hij nu opens aan Coba? Foei nee, dat zou helemaal geen span naar zijn behagen zijn. Hij wenst zijn zacht-aardige hospita een wederhelft, fijner en teerder besnaard dan Klunder.

De schilder lacht, alsof hem een goeie mop te binnen schoot. Jammer, dat oma geen 30 jaar jonger is. Ze zouden wel niet veel anders doen dan ruzie maken, maar hij kreeg haar nooit klein!

Terwijl deze twee zo samen een middel beramen tot veredeling van hun mede-huisgenoot, ligt deze, meer dan ooit letterlijk en figuurlijk aan de materie en 't stof verbonden, ter aarde. Alsof van tien onnozele sigaren en wat dode guldens zijn ziel en zaligheid afhingen, zo stortte hij zich op 't aardappelrooien. Het is hem toch nog, ondanks alle tegen-spoed, gelukt, de eerste te zijn op de akker en van die voor-sprong wil hij zo groot mogelijk profijt trekken. Met zijn graafje de plant uit de stugge, door zonnendroogte verharde, grond wippen en die er meteen in zijn geheel uit trekken, is het werk van een ogenblik. Hij schudt het loof. De aardappels vallen. Driftig woelen zijn handen tussen de scherpe kleiklonters. Pijn vreet in de toppen van zijn vingers. Hij schenkt er geen aandacht aan. Hij had daar een vette vangst, de bodem van het kistje is al haast weer bedekt. Verder kruipt hij op zijn knieën, die brandend schrijnen alsof ze met een heet bijtend vocht werden besmeerd. Hij telt het niet. Hij slaapt er vannacht even goed om, al zou al het vel er ook afgeschaaft zijn. Hij valt elke avond als een gevoelloos blok in bed. Weer steekt zijn graafje met feilloze zekerheid, weer graaien zijn handen. De zon blakert zijn schouders en rug. Opnieuw en nog overvloediger dan vannomorgen perst het zweet uit zijn poriën, het hemd kleeft aan zijn huid, maar hij is niet zo gek als die jonge jongens. Die gooien alle kleren uit en werken in hun blote body. 's Avonds zitten ze met blaren als theeschoteltjes op hun rug en kunnen niet de minste aanraking velen. Laat hij overdag dan maar wat meer zweten dan zij, daar heeft niemand last van behalve de schilder. Dat is zo'n jonge juffrouw, die passeert met dichtgeknepen neusgaten zijn bed. Klunder is totaal immuun voor dergelijke beledigingen. Wil de schilder een uur in de wind stinken naar odeur, dat is hem best, hij ruikt net zo lief zijn eigen zweet. Elk z'n meug.

Voort kruipt hij over de verlaten akker als een ijverig wroetende mol. Met gierige vreugde ziet hij de hoeveelheid in het kistje groeien. Zo meteen is het vol. Als de anderen nu nog maar wat wegblijven. Even gunt hij zich de tijd om de weg af te loeren. Nog niets in 't zicht, gelukkig, verder maar weer. Zo is hij in zijn arbeid verdiept, dat Jan Groot, toch nog onverwachts, ineens bij hem staat, zonder dat hij diens nadering merkte. Die lacht om zijn weergalozes ijver met een lading neerbuigende spot in zijn stem. Dat steekt Klunder en maakt hem inwendig briesend.

„Zo jong,” zegt Jan, „ben je alweer aan de gang? Je had gerust nog even weg kunnen blijven, hoor, die sigaren loop je evengoed niet mis. We voelen allemaal wel dat jij ze 't meest nodig hebt, dat jij ze echt zelf niet kopen kunt. We zullen 't wel zo met jou maken, dat jij die weddenschap wint. Maak je daar maar geen zorgen over”.

Tegen dergelijke, niet kwaad bedoelde, maar evenwel toch rake scherts, kan Klunder zich niet verdedigen, daarvoor is hij niet vlot genoeg ter tale. Die Hollanders zijn zo gauw met de mond, hij erkent te dien opzichte gaarne nun meesterschap, maar met 't werken worden ze hem nooit de baas. En dat is tenslotte meer, nee, alles waard. Als Klunder 's avonds na achten, want hij heeft overuren gemaakt, thuis komt, zijn Coba en oma er al lang en breed weer. De kleine jongen, die eigenlijk al in bed hoorde te liggen, speelt nog op de grond met een stukje nieuw speelgoed. Morgen is hij jarig, vertelt Coba. Dit is alvast een voorproefje. Ze konden hem anders niet zoet houden, hij wou maar met alle geweld weten, wat er in dat grote pak zat en dat moest vanzelf een verrassing blijven. Toen hebben ze zomaar een kleinigheid voor hem gekocht. Een autootje van een kwartje en daar zit warempel nog mecaniek in ook. 't Is toch ook geen geld. Nee, denkt Klunder, maar 't zou mij toch nog een kwartje teveel zijn, voor een vodje, dat over een uurtje kapotgedraaid, als waardeloos in een hoek ligt.

Hij zegt 't echter niet, want hij is in een bovenste beste bui. Hij heeft de tien sigaren glorierijk verdiend. Vanzelf! Niemand had 't anders verwacht. Ze zitten in z'n binnenzak. Het spijt hem dat hij dit, zijn succes voor zich zelf moet houden, want zodra hij erover rept, zou de schilder zeggen: „of ik es opsteken wil? Nou, door 't sterk aandringen dan!”

(wordt vervolgd)

Aandacht voor

STEPHANOPOULOS

de nieuwe premier van Griekenland

GRIEKENLAND heeft eindelijk weer een premier, die een vertrouwensvotum van het parlement heeft gekregen. Hij heeft slechts een meerderheid van enkele stemmen, maar die lijkt voorlopig voldoende te zijn om ex-premier George Papandreou de wind uit de zeilen te nemen. En dat is al enkele maanden de bedoeling geweest van koning Konstantijn en de politici, die achter hem stonden.

Stephanopoulos, die vice-premier was in het kabinet van Papandreou, is in het Griekenland van vandaag de enige politieke figuur, die voldoende parlementsleden achter zich kan krijgen om te voorkomen, dat Papandreou opnieuw aan de macht

komt. Hij wilde zich aanvankelijk niet beschikbaar stellen, als Papandreou daar bezwaar tegen zou maken. Toen de oude ex-premier echter alle democratische spelregels aan de laars ging lappen, werd het ook Stephanopoulos te erg. Hij brak zelfs met de Centrum-unie van Papandreou en liet weten, dat hij als onafhankelijk lid deel van het parlement zou blijven uitmaken.

SINDSDIEN was het duidelijk, dat Stephanopoulos zonnig niet meer zou weigeren, een benoeming als premier te aanvaarden. Vorige week zaterdag was het dan eindelijk zo ver, dat hij het vertrouwen van het parlement kreeg. Dat was een grote teenvaller voor Papandreou en diens vrienden van links (die zich in de afgelopen maanden achter het karretje van de communisten hebben laten spannen). Nog groter is de nederlaag voor Andreas Papandreou, de zoon van de ex-premier, die achter de gebeurtenissen van het afgelopen jaar de kwade genius is geweest.

Stephanopoulos werd in 1898 in Pyrgos in het district van Achaea en Elis in Griekenland geboren. Hij studeerde rechten in Athene en Parijs, in welke laatste stad hij promoveerde. Al jong bekleedde hij een leidende post in de Volkspartij (van conservatieve royalisten). Als afgevaardigde van het district Ilias (Peloponnesus) had hij in 1930 voor het eerst zitting in het parlement. Tijdens de tweede wereldoorlog was hij in de verzetsbeweging werkzaam. Na die oorlog bekleedde hij veel ministersfuncties.

IN 1950 brak hij met de Volkspartij van Taslidas en zocht hij aansluiting bij de Verenigde Volkspartij van Kanelopoulos en later bij de partij van veldmaarschalk Papagos. Stephanopoulos was geruime tijd minister van buitenlandse zaken onder Papagos. Onder zijn bewind verbeterden de betrekkingen met de buurlanden Joegoslavië en Turkije. Ook in het grote verband van de westelijke samenwerking nam hij een grote plaats in. In de periode Karamanlis bekleedde Stephanopoulos geen ministerspost. Papandreou nam hem in zijn kabinet op. Daarin bleef hij, tot Papandreou aftrad.

Het was de zevende van deze maand 125 jaar geleden dat koning Willem I afstand deed van de troon. De laatste jaren van zijn regering waren voor hem niet gelukkig geweest. De moeilijkheden met België, de oppositie tegen zijn financiële politiek, het door velen kwalijk nemen van zijn standpunt inzake de Afgescheidenen, waren even zoveel teleurstellingen voor de vorst, die nog altijd doorgaat voor de talentvolste koning, die over ons land heeft geregeerd. In dat beslissende jaar 1840 is uit zijn mond opgetekend: „men moet gelukkig zijn om aan het leven te hechten, maar ik ben niet gelukkig...” Tegen Groen van Prinsterer klaagde hij: „Veel bedorven door de vereniging met België.” Hij ging zelfs zo ver dat hij zijn Nederlanders verwijten deed: „Wil men mij niet meer? Men heeft 't slechts te zeggen. Ik heb hen niet meer nodig...”

Bij deze ontevredenheid over 's lands waardering kwam het verdriet over het overlijden van zijn echtgenote, koningin Wilhelmina, met wie de koning 46 jaar was gehuwd geweest. Zij was in 1837 gestorven. Een beminnelijke vrouw, schuchter van aard, die het verdriet van de ballingschap had gekend, na de Bataafse omwenteling. Zij had leren berusten in moeilijkheden. Daarentegen bezat zij bijzondere gaven om bemiddelend en verzoenend op te treden, vooral als het ging om de diepgaande verschillen van mening tussen de koning en de wat wilde kroonprins, de latere Willem II. Haar liefde voor de familie en de familieverhoudingen, haar zorg voor en haar bestuur van huis en haard hadden de koning verwend en hem aan geregeld huiselijk leven doen wennen. En nu was dit alles wegge gevallen, nu werd Willem I verzorgd door „betaalde handen”. Hij kon er niet aan wennen. Hij besloot een tweede huwelijk aan te gaan en wel met de vertrouwde hofdame van zijn overleden echtgenote, Henriëtte, gravin d'Oultremont, dochter van de Belgische katholieke officier Ferdinand graaf d'Oultremont en van de Nederlandse protestantse Johanna Susanna Hartsinck, uit een Amsterdams familie. De koning vroeg de gravin haar hand, zij stemde toe.

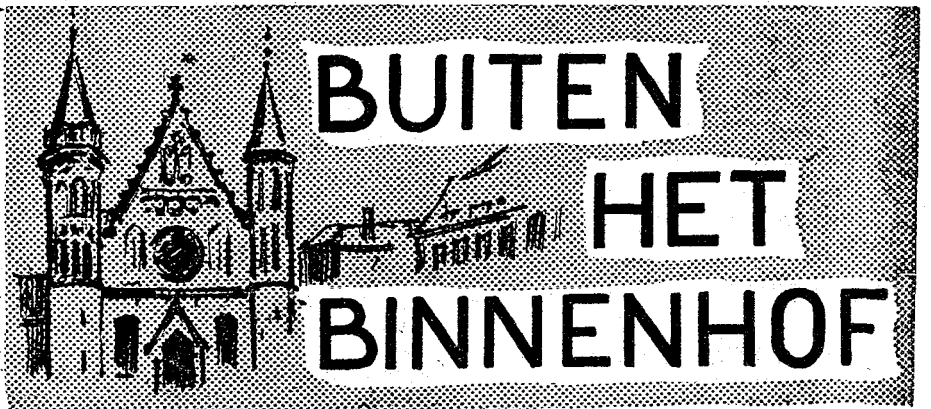
Gravin d'Oultremont was op 28 februari 1792 te Maastricht geboren. Op haar 25ste jaar werd zij hofdame bij koningin Wilhelmina, die haar zeer waardeerde, ook vanwege haar tactisch optreden in het aan spanningen rijke koningsgezin.

Mocht het aanzoek van de koning de 48-jarige gravin dan al niet verrast hebben, zij begreep zeer goed, dat een huwelijk met de monarch tot een breuk met het volk zou leiden. Nederland zou dit niet accepteren. Tijdens het nasmeulen van de Belgische brand zou geen Nederlander een Belgische op de troon wensen. En bovendien, zij was Katholiek; het land was overwegend reformatorisch. Zij realiseerde zich dat zij, zou zij zich met de koning in Nederland vestigen, van zeer weinigen sympathie zou genieten.

Aan de andere kant hield zij van de koning, die zij wilde bijstaan in zijn moeilijkheden, die zij wilde vergezellen, nu hij zo eenzaam was geworden, van vorstin en volk verlaten.

Van humor waren haar woorden aan de kroonprins over een te nemen beslissing niet ontbloot: „Ik zou in een klooster kunnen gaan en als ziekenzuster bij de koning terugkeren om hem te verzorgen, maar Z.M. waardeert het nonnenkleed niet erg...” De kroonprins liet haar alleen, hij meldde, dat hij haar geen raad kon geven.

Er ontstond een briefwisseling tussen de gravin en de koning, nadat de eerste zich in het buitenland had

teruggetrokken, eerst te Kleef, later te Napels. Hij tekende met „U toegenegen en beste vriend Willem”, zij met „U toegewijde dienaar en onderdane Henriëtte d'Oultremont.”

Toen de geruchten over een huwelijk steeds sterker werden, waarschuwde de kroonprins zijn vader. Hij gaf hem de raad op diens leeftijd — Willem I was in 1840 achtenzestig jaar oud — niet meer te trouwen. De prins herinnerde zijn vader ook aan de overleden koningin: „denk aan de herinnering van mijn engelachtige moeder”. Ongeremd kwam een groot deel van het volk in opstand. Het sprak van „Jetje Dondermond” als van een „Belgisch muiterwif” en het waarschuwde de koning de jezuïtenbrandstapel niet binnen de grenzen te halen. Willem I begreep wel, dat hij zou moeten aftreden om het laatste wat hij begeerde te bereiken. Hij was het regeren óók wel moe. Hij vroeg de minister Van Maanen steun bij de uitvoering van zijn besluit tot aftreden. Advies vroeg hij niet, hij wist wat hij deed. Op de 7e oktober had de officiële troonsafstand plaats ten paleize Het Loo. Daar waren de koning, zijn zoons, zijn kleinzoons, de ministers, de Raad van State en de Geheime Raad voor Luxemburgse Zaken. De koning gaf uiting aan zijn besluit, onderstrepende dat hij geheel uit vrije wil handelde. Hij behield zich de koningstitel voor, zich echter voortaan noemde Graaf van Nassau, „de aloude naam van zijn huis”. Als officiële reden van de troonsafstand werd opgegeven de drukkende last der regeringszorgen, die bij het klimmen van de jaren werd gevoeld, te meer wegens de verplichting om in de behandeling der regeringszaken voortaan „eenige andere regelen” dan vroeger te volgen. Dit laatste duidde kennelijk op de vermindering van de macht des konings.

Willem I begaf zich naar Berlijn, waar hij wonen ging in het paleis „Under den Linden”. Daar woonde ook zijn dochter Marianne. In haar huis is hij getrouwd met de gravin. Het huwelijk is ingezegend zowel door een pastoor als door een predikant. Het vond plaats februari 1841. De gravin ontving de titel „gravin van Nassau”. In Den Haag werd het huwelijk in de registers van de Burgerlijke Stand ingeschreven. Langzaam slechts luwde de verontwaardiging in ons land over de daad des konings. Toen de graaf en de gravin drie jaar later de residentie bezochten, zijn zij met respect ontvangen. Sinds 1840 waren zij ons land niet verder dan Het Loo ingegaan.

De koning is in dat jaar 1843 overleden, te Berlijn. Zijn tweede echtgenote overleefde hem twintig jaar. Zij is begraven in het Belgische Wégimont, tussen Luik en Verviers, in de kapel van haar kasteel.

William Frankfort

Vraagt uw bakker naar

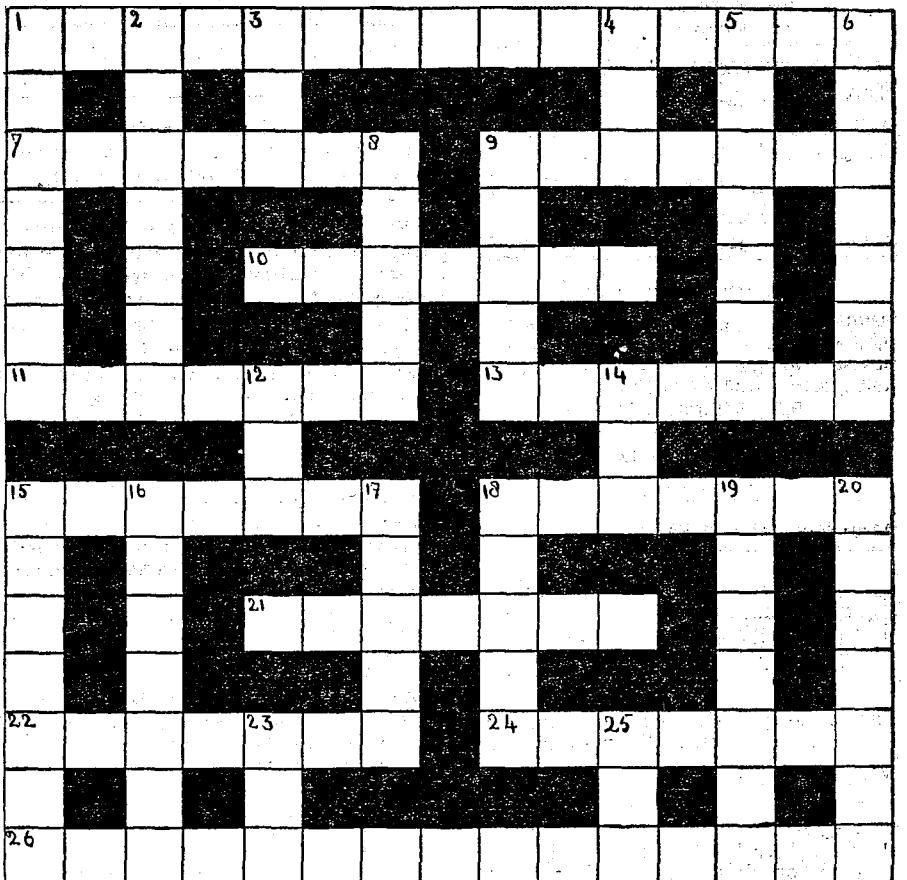
TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. werk-bang, 7. nu knecht bij de reiniging?, 9. haar werk is haar werk, 10. centrum van olie-industrie?, 11. dit is voor een situatie nogal hachelijk, 13. moppes van de landman?, 15. een etentje achter de omheining wil nog wel eens een lang staartje hebben, 18. bijzondere gewichtige jongen, doch niet gemakkelijk, 21. spijt, 22. duizeligheid van een huisdier, 24. dat is aanbevelenswaardig; u wilt wat, 26. de individuen als grondstoffen gebezigd.

Vertikaal: 1. ja, 't is onroerend, maar voortaan uw fototoestel stil houden, 2. dat blijft er over, als het centrum uit de eetgelegheid gehaald is, 3. zo heette zij pas na het eten, 4. als U hier onder zit bent U er zó weg van, 5. mars over de treksloot, 6. vroeger een hele poos; nu is het spoedig, 8. zitplaats voor boze lieden, 9. druivenimporteur, 12. pijnigt de droesem-drinker, 14. het klinkt koud, en 't is ook geen vriendelijke vraag, 15. dat heb ik dikwijls over het hoofd gezien, 16. kwaad, omdat iemand zijn tanden er in zette? 17. platgelegde stad, 18. het is soepel, maar men krijgt net géén geld, 19. vreemdelingen beginnen met dit Italiaanse gerecht, 20. slecht horende, 23. hij deed suiker in de erwtensoep, 25. een engelse oorlog vinden wij slechts georganiseerd.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal:

1. bang, 4. desem, 9. blut, 13. ale, 14. begonia, 16. era, 17. befje, 19. out, 20. sfinx, 22. tang, 23. Gerd, 24. kaft, 25. bas, 27. mast, 29. o.a., 30. Venlo, 31. ut, 33. Praag, 36. Dee, 37. menie, 39. aar, 40. als, 41. mei, 42. Age, 43. abeel, 45. tip, 47. Nepal, 49. lij, 50. order, 51. G.T.,

52. neus, 55. oor, 56. zege, 59. edik, 60. vore, 62. waren, 64. Sam, 66. etter, 68. aas, 69. Telamon, 72. are, 73. kits, 74. kater, 75. flat.

Vertikaal:

Volgt uit horizontaal, met uitzondering van:
1. baby, 6. soutane, 12. taxi, 18. jaffa, 21. frame, 44. étude, 46. idolaat, 48. Evert, 58. kwak, 61. fret.

Tros is los

A C H T E R P A G I N A

De tros van het Nederlandse schip van staat is losgegooid met het uitspreken van de troonrede en de indiening van de miljoenennota.

De als sleepboten fungerende fractieleiders hebben nu het schip van de ligplaats aan de wal in het goede vaarwater gebracht om de reis te beginnen. Zij hebben dat gedaan in samenspel met het als kapitein fungerende ministerie.

De veelsoortige stuurliu aan de wal hebben het schouwspel aanschouwd en het hele karwei uiteraard ook becommentarieerd; de politieke partijen, de „ongeorganiseerden”, pers, radio en televisie hebben zo hun eigen gedachten gehad en die ook niet onder stoelen en banken gehouden.

Nu moet er verder worden gestuurd en bijgestuurd en om het geheel te completeren wordt er vanaf de kant gewuifd, voortdurend commentaar gegeven, zowel in bemoedigende trant als met kritische zin.

Hoe dan ook: de tros is los en de vaart zit er in.

Vaart begonnen

En hiermede laten wij ook de beeldspraak los — want wij hebben gehoord dat je die nooit te lang moet vasthouden — om maar weer over te gaan op landrottentaal.

Een omvangrijk programma ligt op behandeling door de Staten-Generaal te wachten.

In de afgelopen dagen zijn dus de algemene politieke en financiële beschouwingen over de begroting 1966 gehouden. Dat is spontaan gebeurd zonder dat eerst een schriftelijke voorbereiding daaraan vooraf is gegaan, behalve enig overleg tussen de vaste Kamercommissie voor Financiën en de Minister van Financiën ter verkrijging van nadere feitelijke gegevens.

Heel wat voor de boeg

In de komende weken en maanden zullen de afzonderlijke begrotingshoofdstukken in de Staten-Generaal besproken worden. Dat zijn zeventien hoofdstukken, nl. I. Huis der Koningin, II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin, III. Algemene Zaken, IV. Kabinet van de Vice-Minister-President, V. Buitenlandse Zaken, VI. Justitie, VII. Binnenlandse Zaken, VIII. Onderwijs en Wetenschappen, IX. A. Nationale Schuld, IX B. Financiën, X. Defensie, XI. Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, XII. Verkeer en Waterstaat, XIII. Economische Zaken, XIV. Landbouw en Visserij, XV. Sociale Zaken en Volksgezondheid, XVI. Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, XVII. Onvoorziene uitgaven.

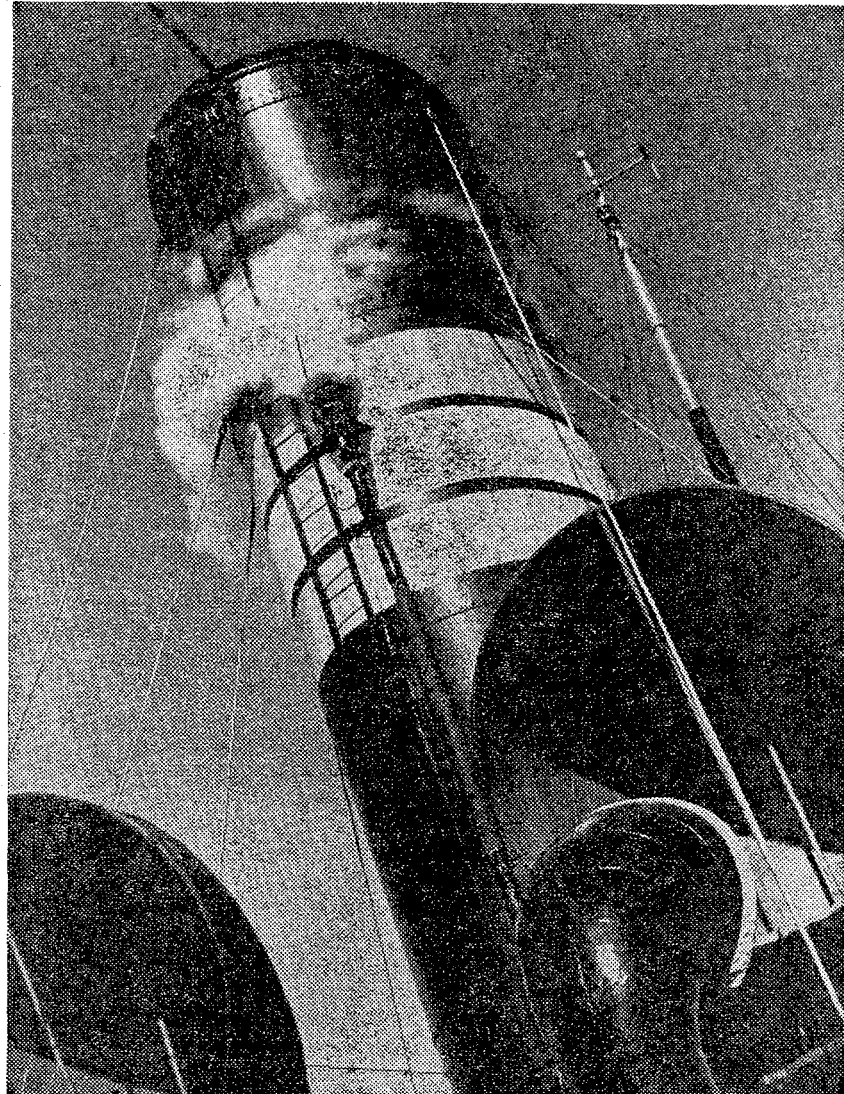
De behandeling van al die hoofdstukken in de (plenaire) vergaderingen van de Tweede Kamer moet natuurlijk voorbereid worden. Voor de hoofdstukken V, VI, VII, VIII, XI, XII, XIII, XIV, en XV geschiedt dat globaal gezegd door besprekingen in openbare commissievergaderingen; een vorm welke wij nu sinds enige jaren in steeds toenemende mate kennen en waardoor de behandeling in de plenaire vergadering der Kamer zelf in vrij korte tijd zal kunnen plaats hebben. Voor de overige hoofdstukken vindt, eveneens globaal gezegd, de voorbereiding plaats volgens de normale schriftelijke voorbehandeling, waarbij het zwaartepunt van de behandeling zelf in de plenaire vergadering der Kamer is gelegen.

Naast de plenaire vergaderingen van de Tweede Kamer en de openbare commissievergaderingen, zijn er voor de voorbereidende werkzaamheden ook nog niet-openbare commissievergaderingen.

Vaarroute

Voor al die vergaderingen is een uitvoerig vergaderschema opgesteld. De vergaderingen worden praktisch steeds gehouden op dinsdag, woensdag en donderdag. Men bedenke dat naast de begrotingsbehandeling ook het normale Kamerwerk inmiddels moet worden voortgezet. De meeste vergaderingen vóór de Kerstdagen zullen ook 's avonds worden voortgezet. Daarbij beginnen de plenaire vergaderingen als regel te 13.00 uur, dit met het oog hierop, dat er ook gelegenheid moet zijn voor fractie- en commissievergaderingen. Er wordt naar gestreefd de gehele begroting voor het Kerstreeces (23 december '65 tot 25 januari '66) af te doen, op drie hoofdstukken na, nl. Buitenlandse Zaken, Kabinet van de Vice-Minister-President en Economische Zaken.

Vermeld zij nog, dat de drie leden van het Kamerpresidium ieder een aantal openbare commissievergaderingen voorzitten, dus respectievelijk Kamervoorzitter Van Thiel, de eerste ondervoorzitter Bommer en de tweede ondervoorzitter mevrouw Stoffels-Van Haften.

De tros is los, de stoomfluit geeft het sein tot vertrek.

De Kamerleden zullen dus weer vele en lange dagen over talrijke vraagstukken in het belang van het gehele volk moeten studeren, nadenken en praten.

Contact met de wal

Hun taak wordt daarbij nog verzwaaard, omdat zij inmiddels ook door spreekbeurten in het land het contact met de kiezers willen blijven onderhouden.

Inderdaad verzwaaard, want het regelmatig houden van spreekbeurten, het gehele land door, is een tijdrovende en soms ook vermoeiende zaak. Maar niettemin een goede en noodzakelijke zaak.

Het is uitermate belangrijk, dat onze Kamerleden zo veel op pad zijn en dat er in onze partij gelukkig nog zoveel vergaderingen van centrales en van kiesverenigingen worden gehouden.

Ook tussen Prinsjesdag en 12 oktober, de dag waarop de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer begonnen, zijn onze Kamerleden het land in geweest.

Hoeveel spreekbeurten zij ieder hebben gehouden weten wij niet; toevallig weten wij van een Kamerlid dat er tien had. Zij zijn in ieder geval op sprekerspad geweest en mede daardoor fungeert de democratie in onze partij. De Kamerleden lichten voor; dat is de ene kant. Anderzijds horen zij hoe de mensen op allerlei voorstellen en maatregelen reageren. Dat is een goede zaak in onze partij. En daarom moet men plaatselijk en centraal ook het houden van bijeenkomsten goed stimuleren, ook al komen er niet op elke vergadering evenveel mensen. En daarbij moet men het „uitzaai-effect” niet vergeten. Wie ergens geweest is, vertelt

op zijn of haar beurt weer verder.

Dus doorgaan met het beleggen en bezoeken van onze samenkomsten. Het hele jaar door is er dan gelegenheid om als kiezers gekozenen te ontmoeten en met hen van gedachten te wisselen.

Het is trouwens niet alleen van belang om Kamerleden aan te horen en met hen te spreken. Er zijn immers nog tal van andere sprekers en spreeksters in de partij. En door het systeem van de vergaderingsrapporten komt hetgeen „onderop” besproken is ook verder naar „boven”.

Beraad

De democratie wordt ook bevorderd door het beraad in de gespreks-

landelijk aan de orde gestelde onderwerp in dit seizoen — „Groeiend volk, beperkte ruimte” — is voor ons allen belangrijk genoeg om er met anderen een avond over te praten.

De conclusies van deze gespreksgroepen worden in korte rapporten vastgelegd en doorgezonden naar het partijbureau in Den Haag. Zo komt zwart op wit vast te liggen wat men er in de partij („onderop”) van denkt en is er een reële invloed op de politieke standpuntbepaling door het Centraal Comité en op het beleid van de fracties. Een exemplaar van de gereedgekomen documentatie voor het nu aan de orde gestelde onderwerp wordt op donderdag 21 oktober a.s. aan alle kiesverenigingen toegezonden. De besturen worden dan in de gelegenheid gesteld zoveel exemplaren te bestellen als zij voor de door hen te vormen gespreksgroepen denken nodig te hebben.

Men kan hiermede dus nu reeds rekening houden.

Niets voor niets

Voor de vele vraagstukken, welke vandaag aan de orde zijn is (soms diepgaande) studie nodig. Op dat gebied heeft onze partij de Doctor Abraham Kuyperstichting. Deze Stichting moet leven van de rente van haar kapitaal. Als de Stichting goed wil werken dan is dat natuurlijk onvoldoende.

Vlak voor de zomer heeft de kiesvereniging Amsterdam-Slotermeer-Geuzenveld al haar medekiesverenigingen schriftelijk opgewekt om de Kuyperstichting jaarlijks een bescheiden bedrag ter beschikking te stellen. Een aantal kiesverenigingen heeft aan die oproep onmiddellijk gehoor gegeven. Andere kiesverenigingen hebben dit — wellicht door de toen juist ingetreden zomer-pauze — nog niet gedaan.

Wij dringen er ten sterkste bij deze kiesverenigingen op aan niet achter te blijven. Maak nu allen even per omgaande de in die brief gevraagde kleine bijdrage over. Vele kleintjes kunnen de Kuyperstichting juist uit de ergste zorgen helpen. Zo maken wij voortgaande studie — in de politiek zo nodig — mogelijk.

Wij moeten het ditmaal bij dit verhaal laten. Met onze excuses aan die lezers en lezeressen, die dit verhaal mochten zijn gaan lezen in de verwachting, dat het over de TROS zou gaan. **Widek.**

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

* Op zaterdag 16 oktober belegt het Provinciale Comité Drente de eerstvolgende provinciale deputatenvergadering. De plaats van samenkomst is „Bellevue” aan de Nassaulaan te Assen. Aanvang der morgenvergadering te 10.00 uur. Behandeling der huishoudelijke zaken. Aanvang der middagvergadering te 14.00 uur.

De heer H. Algra te Leeuwarden, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Spanningen in de politiek”.

ARJOS

* Op zaterdag 16 oktober wordt een vergadering belegd door de ARJOS-clubs in het district Zoetermeer.

De plaats van samenkomst is het „Geref. Centrum” te Zoetermeer.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur.

Spreker is de heer S. Silvis.

* Op zaterdag 23 oktober wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district Hoeksewaard.

De plaats van samenkomst is „Ons Gebouw” te 's-Gravendeel.

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Als spreker zal optreden Z.Exc. dr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen. Muzikale omlijsting door Henk Geluk.

* Op maandag 25 oktober houdt de Statencentrale Ede haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel „De Witte Hinde”, Stationsweg 134 te Ede, tegenover station Ede-Wageningen.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Behandeling van huishoudelijke zaken.

* Op zaterdag 30 oktober wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district Kuststreek (Z.-H.).

De plaats van samenkomst is het Jeugdhuis aan de Julianalaan te Sasenheim.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur.

Als spreker zal optreden de heer J. van der Ploeg, voorzitter Nat. Org. van ARJOS. Na de broodmaaltijd te plm. 18.00 uur vertoning van de film „Vraag 7”.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Een terugblik

Het werkprogram van het kabinet Cals is bepaald niet een versluierd beleid. Integendeel: met een open oog voor de niet te weerspreken feiten van NU en een moedige visie op de nabije toekomst, heeft het kabinet zijn plannen voorgelegd. Plannen met een sterk sociale inslag. Méér uitgaven gedekt door méér inkomsten. Zowel de regeringsfracties als ook de oppositiepartijen hebben dit verstaan. In het algemeen kan worden gezegd dat het algemeen debat op hoog niveau is gevoerd. De VVD wees de basis van het plan af en kwam met een concrete eigen aanpak: terug naar het oude vertrouwde. Hoe men ook denkt over deze oplossing — de houding van de VVD was constructief. De bijdrage van de CHU was in wezen vis noch vlees. Het uitgavenplan werd afgewezen maar er werd voor tal van afzonderlijke posten méér geld gevraagd. Maar aan een dekking van deze uitgaven werd voorbijgegaan.

De regeringsfracties — op geen enkele wijze aandringend op nog meer uitgaven — erkenden de noodzaak van een duidelijke versnelling van de uitgaven. Zij onderkenden de werkelijke situatie. Zij hadden reeds eerder begrepen — mede door de vele contacten overal in het land — dat de nabije toekomst NU om geëigende maatregelen vraagt. Toch was er verschil in benadering. De heer ROOLVINK (AR) stelde: als het kabinet nader overtuigend aantoont dat dit uitgavenplan trekbaar is gelet op de financieel economische situatie dan zal zijn fractie zich verheugen en van harte meewerken. Betekent het voorgestelde dekkingsplan het oproepen van extra risico's naast een verschuiving van lasten naar de toekomst, dan zal er nader moeten worden overlegd over de vraag of een oplossing te vinden is in een zekere temporisering, zonder de essenties van het uitgavenplan aan te tasten.

De PVDA wilde het totale plan accepteren mits voor de textiel en schoeiselbelasting een andere meer rechtvaardige heffing in de plaats zou worden gesteld.

DRS. SCHMELZER (KVP) was van oordeel dat de uitgavenkant kon worden verlaagd zonder belangrijke onderdelen te besnoeien, zodat er ruimte kwam voor verdwijning van de textiel- en schoeiselbelasting. Aanwijzingen die er op zouden duiden dat deze fracties een min of meer opgezet plan hebben het kabinet Cals te doen stranden zijn er in geen enkel opzicht te vinden.

Het kabinet heeft willen luisteren. Dat betekent een pluspunt voor de democratie. De minister-president heeft toegezegd te willen overwegen of de ingediende plannen niet verbeterd kunnen worden, waarbij rekening wordt gehouden met de gemaakte opmerkingen. Wij hebben de stellige verwachting dat in goed overleg een verbeterd plan kan worden gevonden.

Fractievoorzitter Roolvink: „Als ik in een enkele zin een samenvatting zou moeten geven van de inhoud van deze Troonrede, zou dit zijn: het is een beleid voor vandaag, voor morgen en overmorgen.”

alleen Murox heeft **ANTI GEEL** *tex*

MUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

(Zie voor een uitvoerig verslag van de rede van de heer Roolvink bij de algemene politieke en financiële beschouwingen (pag. 4, 5 en 6).

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHIALAAN-ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813).
Den Haag. Telefoon 117700*

dames-, heren- en kinderkleding

Wieringa

ONBEPERKTE KEUZE
IN HET MODIEUZE

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUM

AMERSFOORT
ARNHEM
HAARLEM

het beeld
der
va-
de-
ren
1915

• Boerenminister

Een halve eeuw geleden, tijdens het kabinet Cort van der Linden, kenden we een departement van Landbouw, Handel en Nijverheid. Dat departement dateerde van 1905. Daarvoor was er een departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid. Dat departement werd gesplitst en de Waterstaat kwam apart, terwijl de Handel en de Nijverheid de Landbouw tot nieuwe gezet kregen. Talma is minister van Landbouw, Handel en Nijverheid geweest en heeft in die kwaliteit de grondslagen gelegd voor onze speciale verzekeringswetgeving. In 1915 was de heer F. E. Posthuma minister van LHN. Hij kreeg heel wat te maken met distributiemaatregelen in verband met de voedselschaarste en telkens werd hem verweten, dat hij er eerst voor zorgde, dat de boeren goede zaken konden doen en eerst in de tweede plaats ook zorgde voor de consument.

Zie hier een artikel uit de Telegraaf over die minister en zijn boeren:

"De boeren werden schatrijk. Zij durven met hun geld eenvoudig niet meer bij de notaris komen. Bij de Nederlandse Bank blijft al het zilver weg: de boeren houden het grootste deel vast. Om van hun baar geld af te zijn betalen zij in zeer vele gevallen de pacht vooruit. En de produkten blijven schandelijk duur, terwijl de boeren voortgaan met geld opstrijken. Bovendien treden we tegen Duitsland veel te slap op.

Het blad betoogt dan, dat de Duitsers allerlei eisen stellen, maar zelf heel weinig voor ons over hebben. Wij hebben een tekort aan koren maar kloppen bij Duitsland aan dovemansoren. Maar wordt er een weinig margarine naar Engeland geëxporteerd, dan is Leiden in last, terwijl vóór de oorlog Duitsland de import van Nederlandse margarine vrijwel onmogelijk maakte door hoge invoerrechten.

De Telegraaf meent evenwel te weten, dat dit zwakke bewind, dat zowel de boeren als de Duitsers in het gevlij komt, niet de instemming heeft van alle ambtgenoten van minister Posthuma. Wij tekenen hier intussen bij aan, dat De Telegraaf tijdens de eerste wereldoorlog zeer anti-Duits was en gedurende de tweede wereldoorlog zeer pro-Duits, om het zacht te zeggen. Geleurd was de voorstelling van zaken waarschijnlijk wel.

wanneer de kwaliteit moet beslissen... vraag dan

KG
koffie

in het luchtdichte goudmetaal folie pak

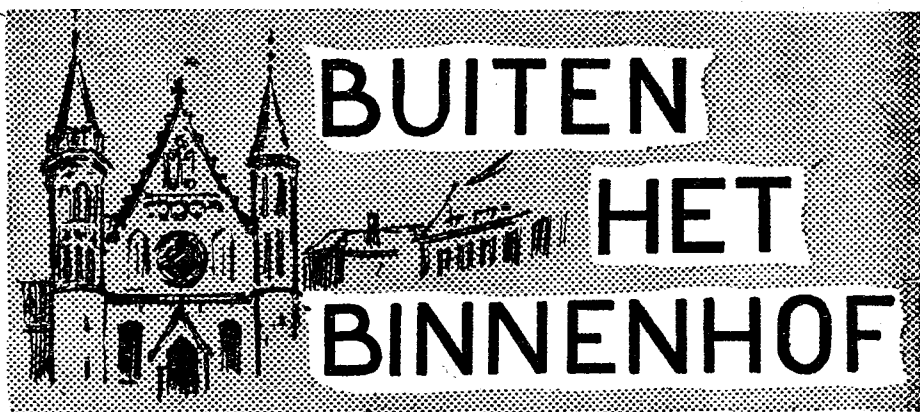

KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK • KAMPEN

HET Latijnse spreekwoord „nomina sunt odiosa”, namen (noemen) zijn (is) hatelijk” blijkt niet geschreven voor hen, die prijs stellen hun naam te begrijpen of af te leiden. Met andere woorden, er is een prettige en interessante correspondentie ontstaan over wat hier over voor- en achternamen is geschreven. Op het punt van de naam Oranje ben ik nog een antwoord schuldig. De naam komt ook voor als kleurnaam, zoals, Zwart, De Wit, Groen, De Bruin, Blauw etc. Er behoefte dus geen verband met het prinsdom Oranje te bestaan. De emeritus predikant ds. J. H. Donner te Apeldoorn maakt mij attent op een andere verklaring van de naam Schietekatte. Hij las in een boek over De Ruyter dat op de kust bij Vlissingen kanonnen stonden tegen de kapers van Duinkerken. Die kanonnen noemde men toen „katten”. Degenen die dit afweergeschut bedienden werden „Schietekatten” genoemd. De heer Buikema te Wassenaar, die mij reeds eerder schreef, bericht mij over bronnen, die wellicht ook door anderen kunnen worden aangeboord. Hier volgen enkele van zijn mededelingen. Ik kan u verder mededelen dat over de familie van mijn moeder, die een Ritzema was, het grootste en uitgebreidste familieboek van ons land bestaat, behalve dan de adelsboeken. Het boek heet Genealogie Ritzema, Gronings Familieboek, 2 delen, 900 pagina's met zeer vele foto's en uitgebreide akten. Uitgegeven plusminus 1960 door Hoytsema te Groningen, naar de eerste druk van 1925. Samensteller is de nu wijlen Ritzema van Ikema te Baflo, een oom van de brieveschrijver. Harmannus Ritzema begon aan het boek in 1918. Na diens dood zette R. van I. het werk voort. In beide delen staan praktisch alle namen in Groningen (boven de stad) vermeld, boeren industrie-arbeiders, academici. Het boek is met steun van het Prins Bernard Fonds uitgegeven.

Tot zover de heer Buikema, die ik ook een persoonlijk antwoord schuldig ben. Hij vermoedt, dat zich achter de naam William Groenkoper iemand verschuilt, die hij als kroniekschrijver in een dagblad tegenkomt. Ik moet hem teleurstellen. Ik ben die niet. Tenslotte snijdt de heer Buikema een ander onderwerp aan, de betekenis van de plaatsnamen. Inderdaad een zeer boeiend onderwerp, waarover ook menig artikel is te schrijven. Naar aanleiding van het feit, dat ik nu al lange tijd onder een aangenomen naam schrijf, wil ik nog iets mededelen over bijnamen en pseudoniemen. Het is de vrijheid van ieder onder een andere naam schuil te gaan, mits hij dat niet doet op grond van misdadige overwegingen. Want dan is het met zijn vrijheid nog al eens gauw gedaan. Ik spreek dus niet over namen als bijvoorbeeld (verzonnen!): Simon Smit, alias De Kraker, alias De Lange (verzonnen!), alias Toon Grijpgraag enzovoort. Het kan ook gebeuren dat iemand een naam draagt in het legale dagelijks leven, die van een bijnaam afstamt. Vooral dorpen kennen figuren, die bijnamen hebben.

Voor ingewijden in de oude Loosduinse families zijn namen als de Sijs, de Oliebol, „Pa De Wit eet alle paardbonen op”, „Klaas Kruk meer rug dan buk”, e.a. bekende klanken. Naarmate de stad naar het dorp groeide, verdwe-

nen de bijnamen. In de genoemde gevallen bleven officieel de familienamen echter gehandhaafd. Het kan echter voorkomen, dat namen, geen bijnamen, nogal gecompliceerd werden, ter aanduiding van Déze Zo en Zo en niet Die Zo en Zo. Een voorbeeld: in Amsterdam vinden wij in het telefoonboek de naam van J. A. v. d. Wetering, bijgenaamd De Rooy. Dat laatste wordt bij de naam gevoegd. In Amsterdam kennen wij ook de heer dr. W. Sleumer Tzn., die officieel dr. W. Sluimer Tzn. heet. Deze naamdragers hebben er dus, om welke reden dan ook, behoefte aan gevoeld om hun naam of te veranderen of van een bijvoegsel te voorzien. In S.S.R.-kringen heeft — om nog één voorbeeld te noemen — de arts R. Kramer een zeer belangrijke rol gespeeld. Zijn voornaam was Rijk, een Gelderse naam, die in Noord-Holland zeldzaam is. Ter onderscheiding van een andere arts Kramer schreef hij zijn voornaam voluit. De Amsterdammers spraken altijd van dokter Rijk Kramer, in de mening dat hij een dubbele achternaam had.

Over schrijvers die schuil gaan achter een aangenomen naam hebben wij het al gehad. De bekende Voltaire heette Arouet. Toen hij gevangen genomen werd, omdat men hem beschuldigde van het schrijven van satirieke stukken, schreef hij voortaan onder naam Voltaire. Niemand noemde hem daarna nog Arouet.

Douwes Dekker is bekend als Multatuli. De jonge Alberdink Thijm als Lodewijk van Deysel. Nog één moeilijk raadsel. Waar komt de naam Cabame vandaan? Wie het niet weet raadt het nooit. Het moet een samentrekking zijn van de namen van de Drie Koningen Caspar, Balthasar en Melchior.

Ik wil besluiten met te attenderen op Latijnse namen in Nederland, ontstaan doordat men op een gegeven ogenblik met die mode, om zijn naam te „verlatiniseren” meedeed, Cuperus is Kuyper. Desiderius Erasmus heette Gerrit Gerritszoon. Ds. Ulrik te Hemelum noemde zich Ulricus Uranius (hemeling!). De amateur taalgeleerde Becanus heette Johannes zonder meer en woonde in het dorp Beek, Hilvarenbeek. Faber betekent smid. Noordanus komt uit het noorden. Greydanus van het greide, het Friese grasland. Jansenius en Jansonijs zijn niet meer dan Jan en zeker niet boven Jan. Bekius, Glazius, Hondius stammen van Beek, Glas en Hond. En nu maar een streep onder de namen. Wij hebben er genoeg genoemd.

William Groenkoper

Koopt een goed kostuum

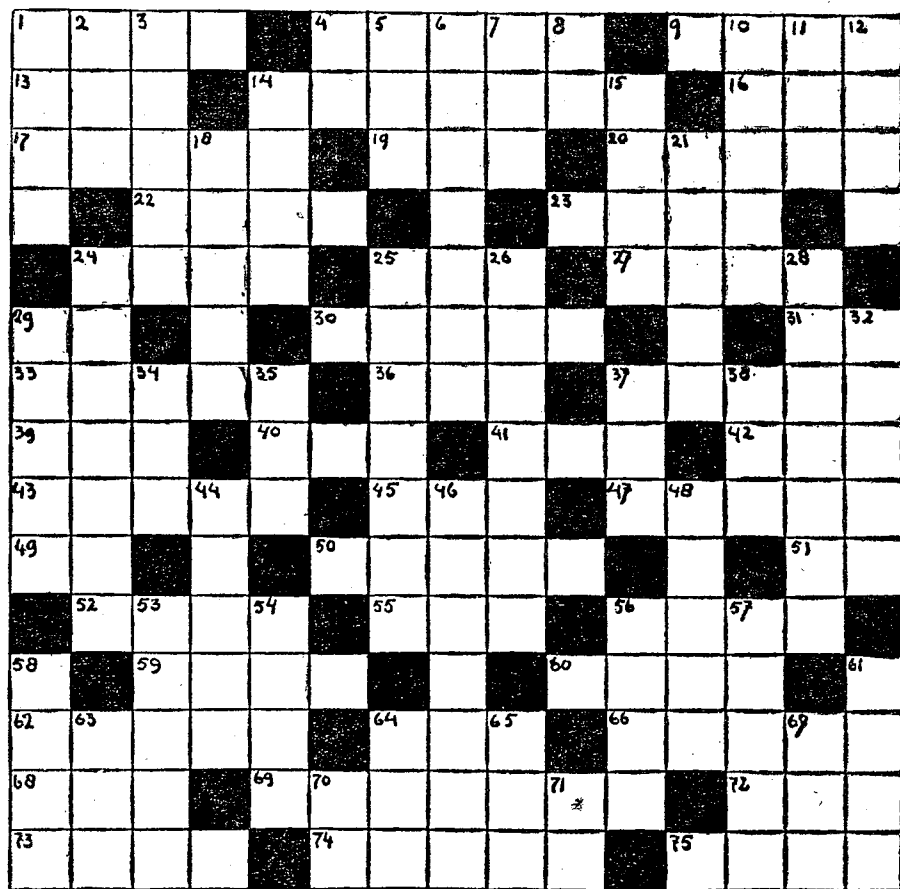
enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSEVELD

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. bak, 4. bordspel, 9. bekende figuur, 13. op de manier van, 14. bewogen, 16. niet veel, 17. klepper, 19. bolleboos, 20. boord, 22. ruigharige, 23. delg uit (op drukproeven), 24. gat, 25. familielid, 27. meisjesnaam, 29. pluralis (afk.), 30. gewaterd, gevlamd, 31. manuscript (afk.), 33. gauw, 36. teken uit dierenriem, 37. niet-vrij, 39. familielid, 40. been, 41. ik (latijn), 42. vreemde munt, 43. emballage, 45. voorzetsel, 47. geestesziekte, 49. O.T.-figuur, 50. kleinste soort schelvis, 51. ons leger (afk.), 52. dommerd, 55. aanlegplaats, 56. legerplaats Israëlieten, 59. deel van boom, 60. vaartuig, 62. plaats in Duitsland, 64. drinkgelegenheid, 66. glad satijnen stof, 68. zoogdier, 69. dierengeluid, 72. titel, 73. dienst der P.T.T., 74. verzendkaart, 75. vrucht.

Vertikaal: 1. inborst, 2. groente, 3. naderhand, 4. uitroep, 5. woongegelegenheid, 6. chinees gerecht, 7. lovertak, 8. partij, 10. vogel, 11. ontkenning, 12. matrasmulling, 14. drinkgerei, 15. uitvoeren, 18. sufferds, 21. opschrift in dichtvorm, 24. oneer, 25. voegzaam, 26. land in Azië, 28. werelddeel, 29. beeltenis (oude spelling), 32. deel van plant, 34. bloeiwijze, 35. pad in bos, 37. vaartuig, 38. warmtebron, 44. pensioen, 46. vogel, 48. minnaar, 53. vloer-tegel, 54. erkentelijkheid, 56. planeet, 57. plaats in Drente, 58. big, 61. zijrivier van de Donau, 63. soort steen, 64. kuip,

65. meisjesnaam, 67. oppervlaktemaat, 70. zonnegod, 71. loofboom.

42. ras; 43. Jalta; 45. nota; 47. best; 49. dessa; 53. bedelen; 55. hanekam; 58. Adam; 59. liman; 61. Rosa; 62. roman; 63. Ger; 64. agora; 65. deen; 66. netel; 67. élan

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. stel; 5. acces; 9. stop; 13. lamel; 14. arm; 15. marge; 16. arme; 17. bruid; 19. luis; 20. kwartel; 21. eremiet; 22. tarra; 27. bras; 31. komma; 33. Ate; 35. aktie; 37. arm; 38. laagten; 39. een; 40. Neede;

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 2. tarwe; 4. Leerdam; 9. salmiak; 11. ogief; 23. rotgans; 24. akant; 30. Kenau; 41. dodeman; 44. asperge; 48. gedoe; 52. Basra.

* * * De jonge partij

De ARJOS voert dit najaar een grote actie om tot uitbreiding van het leden-tal en tot oprichting van nieuwe clubs te komen. Natuurlijk schenkt de ARJOS regelmatig aan deze zaken aandacht. Voor een jongerenorganisatie, die om 4 à 5 jaar een volledige vernieuwing van het ledenbestand ondergaat is dit een kwestie van levensbelang.

Maar nu voert de ARJOS in landelijk verband een SPECIALE grote actie en vraagt daarvoor onze aandacht. De verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd tot 21 jaar en het vooruitzicht van 2 verkiezingen, die volgend jaar gehouden zullen worden, bieden een goede voedingsbodem om deze actie te doen slagen.

Wij willen gaarne het grote belang hiervan onderstrepen. De ARJOS is de jonge partij. Versterking van de ARJOS betekent werken aan de toekomst van de partij.

Daarom zouden wij met name de kiesverenigingsbesturen willen opwekken om in moreel en financieel opzicht onze jonge mensen te helpen, waar dit maar mogelijk is. Betrek de ARJOS-mensen ook bij het kiesverenigingswerk. Vraag hen niet alleen om handen spandiensten, maar ook om een reële inbreng in de meningsvorming binnen onze partij.

En als sommigen zeggen, dat de ARJOS wel eens wat springerig en wild is? Voor DEZE MAAL zouden wij willen zeggen: dat pleit alleen maar voor ze. En voor het overige: de ruigste veulens worden soms de gladste paarden! Wij hopen, dat iedereen waar mogelijk een steentje tot het welslagen van de ARJOS-actie zal bijdragen.

Uit onze bouw- en aannemerswereld

BETONFABRIEK DEN BOER

Nieuw-Lekkerland - Zuid Holland
OPGERICHT 1883

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf
SINGEL 350, TEL. 33422-62891,
AMSTERDAM

JAN LINGEN'S Betonindustrie N.V.

Veerdam 29 - Tel. 01850 - 2123 - 1123
PAPENDRECHT

OOSTERHOF'S aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN
WEGEN-, GROND- EN
WATERWERKEN

Gjaltema's Timmerfabriek Volharding N.V.

MARUM (Gr.)
Telefoon 05944-531 — 05900-45866

*Uw adres voor alle timmerwerk
en standaardkasten*

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

Timmer-, Hei- en Betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

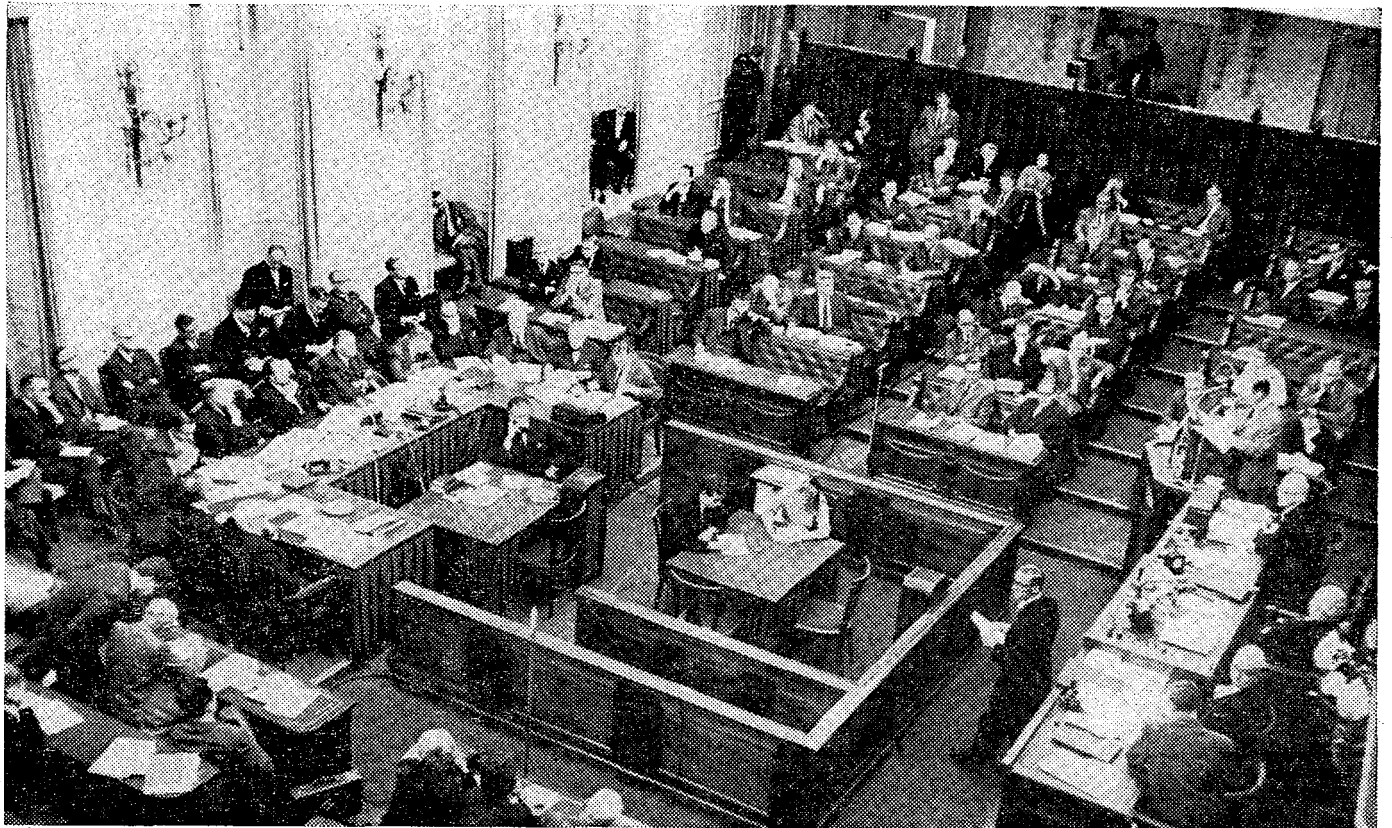
Ronde en ovale tafellanden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

Gemeen overleg

IN de Tweede Kamer is nog al uitvoerig gedebatteerd over de troonrede en de miljoenennota. Dat debat heeft de naam van algemene politieke en financiële beschouwingen. Een deftig woord, vooral als je het verbindt met het werkwoord wijden. Voorts bedenke men, dat het niet zo goed is, ergens een beschouwing aan te wijden. Het is beter enige beschouwingen.

De Tweede Kamer heeft zelf uitvoerige beschouwingen gewijd aan het Regeringsbeleid.

Maar die beschouwingen zijn niet vrijblijvend. Zij houden ook niet alleen een oordeel in. Zij moeten leiden tot beslissingen over het Regeringsbeleid. Dat wil zeggen: de Staten-Generaal moeten tot een conclusie komen of zij dit beleid aanvaarden of niet. Zij moeten ja of neen zeggen.

MAAR — die beslissing valt niet terstond na deze gewijde beschouwingen. Die zijn maar een inleiding. Dan komt het overleg. De Rijksbegroting is verdeeld in hoofdstukken en elk hoofdstuk wordt ingediend als wetsontwerp.

„Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge artikel 133 der Grondwet de algemene begrotingen van de uitgaven des Rijks DOOR DE WET MOETEN WORDEN VASTGESTELD en dat de inrichting dier begrotingen moet geschieden met inachtneming van de bepalingen der Comptabiliteitswet (Stb. 1927, 259); Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en MET GEMEEN OVERLEG der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze: Hoofdstuk XI der begroting van uitgaven des Rijks voor het dienstjaar 1966 betreffende het Departement van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, wordt vastgesteld als volgt: enz.”

Elk begrotingshoofdstuk vastgesteld door een wet, dat betekent met medewerking van de Staten-Generaal, die het wetsontwerp kan aannemen of verwerpen. In de laatste jaren komt het praktisch niet meer voor, dat een begroting wordt verworpen, maar vroeger was dat wel eens het geval.

Het kabinet-De Meester b.v. kwam in 1907 ten val, doordat de begroting van oorlog door de Tweede Kamer werd verworpen. Datzelfde ministerie had al eerder een minister van oorlog verspeeld door verwerping van diens begroting door de Eerste Kamer. Later is het nog eenmaal voorgekomen, dat een minister aftrad, omdat zijn begroting door de Tweede Kamer werd verworpen, nl. de minister van Marine mr. H. Bijleveld. Maar dat is nu ook al weer ruim 45 jaar geleden.

Het is dan ook in de hoogste mate onwaarschijnlijk, dat een van de thans ingediende wetsontwerpen tot vaststelling van de begrotingshoofdstukken voor het dienstjaar 1966 door een van de Kamers der Staten-Generaal zal worden verworpen.

MAAR het gemeen overleg is door het houden van algemene beschouwingen nog maar begonnen. Het eigenlijke overleg, hoofdstuk voor hoofdstuk en artikel voor artikel moet nog komen. Daarbij heeft de Tweede Kamer het recht van amendement. Zij kan dus besluiten, een bepaalde post te verhogen of te verlagen. De begeerte om te verhogen is het grootst, vooral in tijden van hoogconjunctuur. Dr. Drees heeft daarover aardige dingen geschreven in zijn boek: *De Vorming van het Regeringsbeleid*. Hij is in dat boek aardig tegen bijna iedereen, maar niet te-

gen dr. Lucas, de financiële specialist van de K.V.P. in de Tweede Kamer. Dr. Lucas wil altijd zuinig aan. In 1958 heeft hij bij de algemene financiële beschouwingen namens zijn fractie gezegd, dat de Kamer gekant was tegen het huidige hoge niveau van de uitgaven. Daarom moesten de financiële teugels zo strak mogelijk worden gehouden. En dan schrijft dr. Drees:

„Terwijl bij de belastingen gesteld werd, dat men unaniem voor verlaging der uitgaven zou zijn, werd bij de afzonderlijke begrotingshoofdstukken van vrijwel alle kanten, ook door de leden van de K.V.P. fractie, op verhoging van uitgaven aangedrongen. De ministers kregen te horen, dat zij onvoldoende begrip hadden voor allerlei belangen, waarvoor veel meer beschikbaar moest worden gesteld. Meer voor de gemeenten, meer voor de landbouw, meer voor salarissen, meer voor de ontwikkelingsgebieden in ons land, meer voor de ontwikkelingsgebieden in de wereld, meer voor wegen, kanalen en havens, meer voor onderwijs, meer voor maatschappelijke zorg, meer voor alles. Zoals ik indertijd in een radio-rede heb opgemerkt, was het alsof Lucas dan geen deel uitmaakte van de Kamer of maar ging wandelen. Hij merkte tenminste niet, dat zijn fractieleden precies het tegenovergestelde deden van wat hij vertelde dat zij wilden”.

HET kabinet-Cals heeft een begroting ingediend, die er niet om liegt. Zij geeft een uitgavencijfer dat al weer een paar miljard hoger ligt dan de begroting van het vorige jaar. Maar de minister van financiën heeft in zijn speechje bij de aanbidding van de miljardennota een ongewone opmerking gemaakt, nl. dat de kraan nu dicht is en dicht moet blijven. Met andere woorden, dat de kamerleden niet moeten proberen langs de weg van amendement sommige begrotingsposten nog te verhogen.

Ik kan zo'n opmerking waarderen. Er moet ergens een grens zijn en we mogen niet in het drijfzand terecht komen. Maar de opmerking is staatkundig onverdedigbaar: de Regering moet er van uitgaan, dat zij in gemeen overleg met de Staten-Generaal tot vaststelling van de begrotingshoofdstukken komt en dat overleg is er niet, als de Regering zegt: elk amendement om een of andere post te verhogen, wijs ik af. Dr. Vondeling heeft zijn opmerking later dan ook verzacht.

Maar wat anders is het, dat de Kamer er zelf oorzaak van is, dat zij niet meer serieus zou kunnen worden genomen, ook door de Regering niet, wanneer zij na bij de beschouwingen over de miljardennota haar grote bezorgdheid te hebben uitgesproken over

het hoge peil der uitgaven en niet ten onrechte te hebben gewezen op de verontrustende voortgang van de inflatie, bij de begrotingshoofdstukken maar weer even zo vrolijk zou aandringen op verhoging van een aantal posten. Zo'n handelwijze zou in die mate lijden aan een tekort aan verantwoordelijkheidsbesef, dat zij nauwelijks meer als eerlijk zou kunnen worden beschouwd.

MAAR de kraan mag niet lekken. Dat dient o.i. nu de Kamer tot de minister te zeggen en met méér recht dan Zijne Excellentie had, toen hij de Kamer bij die dichtgedraaide kraan bracht. Tijdens het bewind van de vorige minister van financiën zijn de begrotingen met enorme bedragen overschreden. In 1964 met anderhalf miljard en zoals het zich nu laat aanzien dit jaar weer met bijna anderhalf mil-

jard, waarvan 275 miljoen komt op rekening van het nieuwe kabinet. Het is een ingewikkeld verhaal, wanneer wordt uitgelegd, hoe het komt, dat er zulke ernstige begrotingsoverschrijdingen hebben plaats gevonden. Het staat vast, omdat in elk geval voor één sector de overschrijding welbewust met medeweten van hoge ambtenaren en zonder voorkennis van de betrokken minister heeft plaats gehad. Het is niet bekend, dat deze ambtenaren deswege zijn gestraft, maar wij nemen aan van wel. In elk geval, minister Vondeling en al zijn ambtsgenoten hebben er voor te zorgen, dat de kraan nu dicht blijft. De Kamer moet ze aan hun eigen woorden houden en duidelijk uitspreken, dat zij niet gediend is van een serie supplementaire begrotingen, die de tegenvallers moeten legaliseren.

MAAR het gemeen overleg is hiermee niet uitgeput. Ook de ontvangsten worden bij de wet vastgesteld. En dus ook ten opzichte van de Rijksmiddelen gemeen overleg. Er waren in de Kamer grote bezwaren tegen bepaalde radicale maatregelen, met name tegen het weer invoeren van de omzetbelasting op schoeisel en textiel, terwijl ook de Vondelingse vondst van de spaarbrievens niet gunstig werd ontvangen.

Over dit alles komt nader gemeen overleg. Niet met de Kamer zelf in eerste instantie, maar wel met een commissie uit de Tweede Kamer. Op zich zelf is dat goed en gezond, dat de Regering bereid is tot overleg. Mits een paar dingen heel duidelijk zijn.

In de eerste plaats is overleg iets anders dan geschipper en handjeplak. Want het gaat om overleg tussen Regering en Staten-Generaal, waarbij de Regering de leiding dient te hebben, en dus ook uiteindelijk zelfstandig haar houding bepaalt, haar definitieve voorstellen vaststelt en verdedigt, na zoveel als met haar inzicht en verantwoordelijkheid verenigbaar is, rekening te hebben gehouden met wat er blijkbaar leeft in de Staten-Generaal.

En in de tweede plaats, dat bij het overleg de Staten-Generaal er voor moet zorgen, dat haar niet een packed deal wordt aangesmeerd, of om een ander beeld uit de handel te gebruiken, dat zij niet verplicht wordt tot een koppelkoop. Al sedert de Gracchen kwam het voor, dat een aantal voorstellen van de Regering in één pakje werd aangeboden met de mededeling, dat splitsing niet mogelijk was; in één keer ja of neen, voor alles wat in het pak zit.

Op die manier is er van gemeen overleg geen sprake en Regering en volksvertegenwoordiging hebben er voor te zorgen, dat het werkelijk gemeen overleg wordt. Op de klemtoon komt het hier aan, zelfs in meer dan een zin. A.

Fa. G. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

- ★ aanhang van schroeven
- ★ plaatsing stuurwerken, enz.
- ★ het maken van dubbele roeren
- ★ inbouw en levering van motoren

Jac. Admiraal c.v.

CONSTRUCTIE-
SCHEEPSREPARATIEBEDRIJF
HASSELT (O.)
Telef. 05209 - 227,
b.g.g. en na 17.30 uur : 206

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208 - 310

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals
platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

Scheepswerf en Gashouderbouw

v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werf voor de bouw en reparatie van alle
typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

W. Visser & Zn. N.V.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 307

Fractie voorzitter Roolvink:

De visie van het kabinet in vele opzichten

VORIGE week dinsdag, woensdag en donderdag werden in de Tweede Kamer de algemene politieke en financiële beschouwingen gehouden. Van dit jaarlijkse grote debat heeft u kennis kunnen nemen via uw dagblad, radio of televisie. Om u echter breder te oriënteren geven wij in dit nummer een uitvoeriger verslag van hetgeen onze woordvoerder — de voorzitter van de A.R.-Tweede Kamerfractie de heer Roolvink — bij dit debat heeft gezegd.

De heer Roolvink begon zijn rede met er op te wijzen, dat het wel te verwachten was, dat het kabinet-Cals bijzondere aandacht zou vragen voor het financieel-economische aspect in onze samenleving.

Hij zei: „dat, gelet op de nauwe verwevenheid van de algemeen-politieke en financiële vraagstukken mijn fractie heeft gemeend de behandeling door dezelfde woordvoerder te doen geschieden.” De heer Roolvink zei, dat dit is gedaan op voorstel van degenen (de heer Kieft - Red. N.G.), die anders de algemene financiële beschouwingen zou hebben gehouden.

De A.R.-woordvoerder had overigens veel lof voor de Troonrede en hij was bijzonder getroffen door de menselijke toon en de conceptie. Hij vatte de inhoud van de Troonrede als volgt samen: het is een beleid voor vandaag, voor morgen en overmorgen.

Ontwikkelingshulp

De heer Roolvink zei dat zijn fractie dankbaar was voor de verhoging die de Regering in uitzicht had gesteld voor de ontwikkelingshulp. Hij zei hiervan dat naarmate deze bedragen hoger worden, de Regering ook de plicht heeft er op toe te zien, dat de gelden zo efficiënt mogelijk besteed worden. De fractievoorzitter twijfelde hier niet aan, maar zei hij, men hoort onder ons volk wel eens de opmerking, dat het veelal slecht besteed geld zou zijn.

Over de hulpverlening zei de heer Roolvink verder: „dat naast de plicht, die wij als natie hebben ten opzichte van de ontwikkelingslanden, er wel degelijk ook een persoonlijke verantwoordelijkheid is voor iedere Nederlander. Naast die persoonlijke verantwoordelijkheid is er ook een groepsverantwoordelijkheid, die gelukkig in toenemende mate wordt beseft. Zo heeft het mij bijzonder veel deugd gedaan, dat in de kerk, waar ik 's zondags pleeg te komen, een extra collecte werd gehouden voor de slachtoffers in India en Pakistan. Deze vorm van hulpverlening staat nog altijd bovenaan. Dat sluit in geen enkel opzicht uit, dat ook de Staat als zodanig een zeer belangrijke taak heeft. Ik mag in dit verband herinneren aan een uitspraak van de grote reformator Calvijn: „Voorrechten zijn in feite niet anders dan opgehoogde plichten. Elke welvaartsverruiming, die wij hier genieten, vergroot onze taak en verhoogt onze plicht”.

De heer Roolvink zei, dat indien er op het ambitieuze programma van de regering zou moeten worden besnoeid, de post voor de ontwikkelingshulp in het totaal van de uitgaven als een onaantastbare post door de A.R. fractie wordt gezien.

E.E.G.

Uitvoerig stond de heer Roolvink stil bij de moeilijkheden in de E.E.G. Na verschillende facetten belicht te hebben, zowel ten aanzien van onze positie in de gemeenschap, alsmede de houding van president De Gaulle, zei hij: „Daarom meen ik tot de volgende conclusie te moeten komen. Vooropstellende, dat in het mogelijk nog te voeren overleg niet mag worden getornd aan de positie van de E.E.G.-commissie en dat ook verder in geen enkel opzicht de verdragen mogen worden ontkracht, is mijn fractie bereid, enige armslag aan het Kabinet te geven.

Dit houdt onder meer in, dat de volksvertegenwoordiging zich nu onthoudt van al te gedetailleerde uitspraken, hetzij in de vorm van een motie, hetzij anderszins. Voorlopig zien wij, in afwachting van de Franse verkiezingen, geen reële mogelijkheden voor initiatieven. In deze situatie zal ons land in de komende tijd een principieel, juiste lijn dienen te volgen, die echter de nodige ruimte laat voor beweeglijkheid op onderdelen tijdens de mogelijk nog komende onderhandelingen.

Landbouw

„Vergeleken met het jaar 1964 is 1965” — aldus de heer Roolvink —

„voor vele agrarische zelfstandigen en landarbeiders een teleurstelling geworden.” Hij vroeg hiervoor de bijzondere aandacht van het kabinet. Hij vroeg zich echter wel af, of het niet beter geweest zou zijn een afzonderlijk fonds te vormen, dan dat men gedwongen werd de weg van de Algemene Bijstandswet te gaan. Voor deze wet had de heer Roolvink niets dan lof, maar hij vroeg zich af of de Regering wel voldoende begrip had gehad voor de heftige weerstand die bij de agrarische zelfstandigen werd opgeroepen, deze weg te gaan. „De algemene lijn heeft onze instemming. Ik wil er nog eens met nadruk op wijzen, dat deze nog altijd belangrijke bedrijfstak — ook belangrijk voor onze nationale economie — de bijzondere zorg van de Overheid behoeft. Als de Overheid de zwakken daarin extra steunt, is dat een blijk van goede, christelijk-sociale landbouwpolitiek.”

Bevolkingsgroei en welvaartsontwikkeling

Zowel uit de Troonrede als uit de Miljoenennota blijkt heel duidelijk — aldus de fractievoorzitter — dat wij vandaag hebben te doen met een paar belangrijke knelpunten, waarvan de twee belangrijkste determinanten enerzijds de bevolkingsgroei en anderzijds de welvaartsontwikkeling zijn. Dit zijn twee zaken, waarvoor ons volk alleen maar heel dankbaar kan zijn.

Ik zie de problematiek heus wel en sta open voor een gesprek over deze zaak, maar men begint alle handen waarover men beschikt al in de hoogte te steken; nu ons volk dank zij een goede medische verzorging en vooral dank zij Gods gunst over ons leven ouder kan worden en nu de zuigelingssterfte is afgenomen.

Men zit alweer omhoog met deze zegen en zegt: Oh, wij groeien vast in tal en last. Dat heeft men honderden jaren geleden ook al eens gezegd. Het gaat dan eigenaardig genoeg altijd weer om de vraag: welke functie heeft de Staat met betrekking tot deze zaken? Dan bevreedt het mij, dat zij, die in het algemeen vrij afkerig zijn van taatsbeïnvloeding in het leven, nu meteen klaarstaan om te zeggen: „Ligt hier geen taak voor de Staat?”

Als het gaat om de vraag hoe groot een gezin moet zijn — laat ik het nu maar concreet zeggen — voor wie is het dan allereerst en het allerlaatst een vraag? — aldus de heer Roolvink, „Voor de echtelieden, die daarbij direct betrokken zijn; het is hun verantwoordelijkheid. Geen Staat, geen maatschappij en zelfs geen kerk kan die verantwoordelijkheid overnemen.

De schoonheid van het menselijke leven komt juist tot uitdrukking in het feit, dat zij daarvoor zelf verantwoordelijk zijn.

Wanneer van overheidswege op dit gebied bepaalde belemmeringen zouden moeten worden weggelaten — ik zeg niet dat daarvoor voorshands niet zou zijn te spreken — dan zal men toch altijd in de eerste plaats van deze eerbiediging dienen uit te gaan.

De Staat kan hierbij alleen als ruim-

tescheppend orgaan optreden, dat alleen in ver verwijderd verband is betrokken zijn; een directe taak is hierbij niet voor hem.

Natuurlijk kan men van overheidswege de particuliere verenigingen ruimte geven voor voorlichting en voort, dat zijn zaken waarover we spreken, maar wanneer er duidelijke sprake is van een persoonlijke verantwoordelijkheid moet men nooit het middel van de Staat grijpen. Dit hier bij uitstek wel het geval.

Ik zou het als volgt willen vatten. Naar aloude antirevolutionaire opvatting is het de taak van de Staat om te voorkomen, dat er zodanige knelpunten in de samenleving komen, dat daardoor de levensontplooiing ons volk in moeilijkheden komt. Deze wordt belemmerd. Dat is een belangrijk uitgangspunt geweest van de Antirevolutionairen, en dat is het

Verkeer, onderwijs en woningen

Hierover zei de heer Roolvink: „Wanneer bevolking en welvaart men toenemen — zeker in onze tijd — zijn gemotoriseerd verkeer — is het duidelijk, dat spoedig een knelpunt ontstaat. Het heeft ook neven-effecten als voor een tunnel, viaduct of een lange file wachtende auto's. Dan is de lucht nergens in Nederland meer verontreinigd dan in die omgeving. Zo zijn er nog tal van effecten, die voortvloeien uit verkeersopstoppingen enz. enz. Van het kwaad komt het andere.

Tenslotte zitten er ook belangrijke economische facetten aan. Ik denk aan het oponthoud bij het vervoer van grondstoffen, eindproducten enz. enz. en goed, een verdere ontplooiing van ons volksleven, zowel wat het betreft als het economische leven betreft een voldoende mate van verkeersvoorzieningen. Het heeft eigenlijk nader bewijs nodig.”

Hetzelfde geldt voor het onderwijs. Juist in een hoog ontwikkelde samenleving als waarin wij mogen leven, het technisch niveau ook zoveel is dan vroeger, is er een enorme behoefte zowel nu als voor de toekomst aan academisch gevormden. Dat gelukkig in een periode, waarin de algemene oog hebben gekregen voor sociale kanten hiervan. Wij kunnen geen intellect meer bij ons volk laten. Het moet tevoorschijn komen.

Al deze componenten leiden er toe dat de tijd inderdaad rijp is — met het tevoren ook al; men moet niet indruk wekken, alsof dat vandaag wordt ingezien; het is al jarenlang zien en er is ook wel iets aan te merken om de problemen aan te pakken.

Hetzelfde kan ik zeggen van de woningbouw. Och, het is een schone genheid om nog eens mijn grote verwondering, ik mag wel zeggen bewondering, uit te spreken voor Minister Bogaers, die er dan toch maar in is slaagd — het kost mij geen moeite om dat te zeggen — met één van zijn voorgangers om er wel een schot in te brengen. Er heerst een nieuwe geest in de bouwwereld. Het is een bouwprogramma tot ontwikkeling gekomen, dat wij tot voor kort nog voor mogelijk hadden gehouden.”

De heer Roolvink bracht een woord van dank aan minister Bogaers, wilde hier echter niet mee tot uitdrukking brengen, dat er niets meer te zeggen zou zijn over het bouwen in het algemeen. Hij vond dit een punt, waarover beter gesproken kan worden oij de behandeling van de A.R.-woordvoerder stil bij het feit, dat er mensen met middelbare en geringe inkomens in gesubsidieerde woningen komen, eenzijdig omdat geen andere woningen zijn. Hij zei: geloof dat wij bezig zijn — ook gezien — ons doel voorbij te schieten.

De begroting

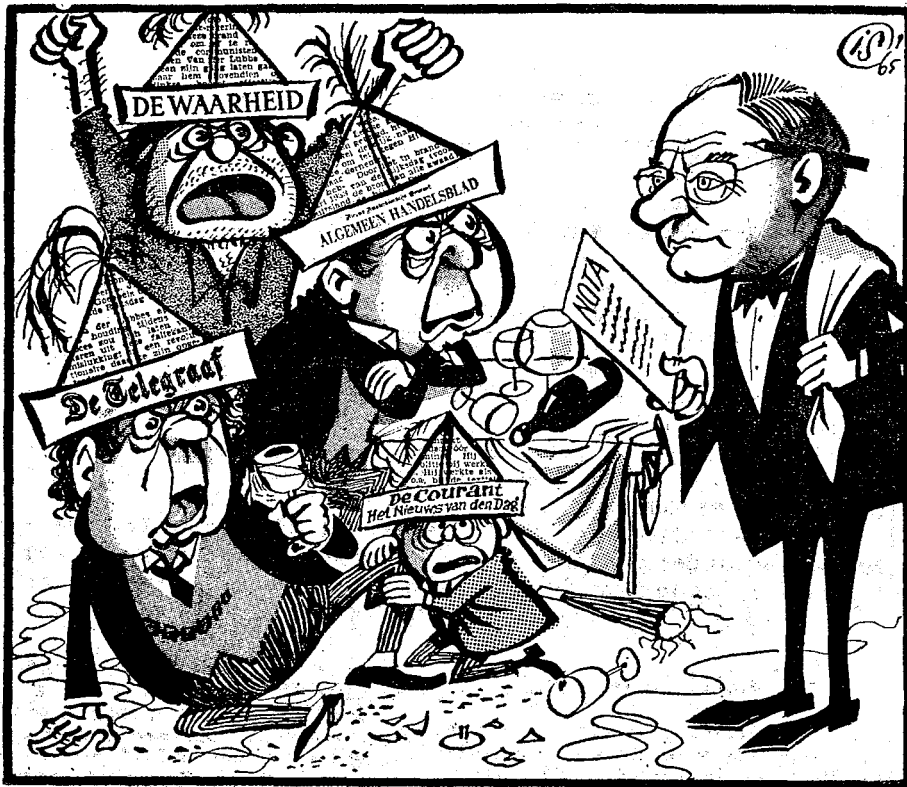
Aan de minister van Financiën zei de heer Roolvink de vraag: „Zou de Minister van Financiën staat zijn om ons morgen of donde-

Kabinet op de toekomst

'De nota'

Quist

(Uit Het Vrije Volk)

precies te vertellen, hoeveel méér dit kabinet voor 1966 gaat uitgeven dan er voor 1965 is uitgegeven, daarbij rekening houdende met de begrotingsoverschrijdingen van het vorige kabinet? Ik verbind hieraan geen bepaalde naam, maar ik denk dat de Minister van Financiën wel ongeveer begrijpt in welke richting mijn vraag gaat.

Zonder het antwoord precies te weten (anders zou ik het niet vragen) zou ik willen zeggen dat wij deze dingen niet moeten overdrijven. Hoe is nu immers de situatie? De situatie is deze, dat door de omstandigheden gedwongen — ik heb er wel begrip voor — de vrij krappe begroting voor 1965 niet kon worden gehandhaafd. Er kwamen belangrijke overschrijdingen tot stand, niet omdat men zo leuk vond dat die overschrijdingen er kwamen, maar doordat reeds jaren van tevoren gemaakte plannen op het gebied van gebouwen enz. rijp waren en er een zo grote behoefte was ontstaan, dat het binnen de nauwe grenzen van de toenmalige begroting niet meer te houden was en men er overheen schoot. Wij hebben dat gezien in 1964, wij hebben het ook gezien in 1965. Deze zaken zijn goed te begrijpen, maar nu komt dit kabinet met een fors uitgavenprogramma en reeds nu is in deze Kamer, zowel van de zijde van de oppositie, als van de zijde van de regeringspartijen, gezegd — de één op deze wijze, de ander op een andere wijze — Kabinet, gaat u nu niet iets te ver?, want het is toch wel heel moeilijk om in een jaar hiervoor dekking te vinden, is dit allemaal wel te verwerken?

Nu loop ik niet op de zaak vooruit, maar het zou mij niet verwonderen, en ik hoop dat het einde van deze discussie bleek dat van dit zeer ambitieuze programma, dat op zich zelf volkomen onze instemming heeft, vanwege het niet uitvoerbaar zijn — althans nu nog niet, op zo korte termijn — iets zou worden afgekapt. Als ik zie, met welke bedragen vorige begrotingen zijn overschreden, dan is het verschil waarlijk niet zo groot als van sommige zijden is betoogd, hetgeen ook heel logisch is. Niemand kan in zo korte tijd deze enorme uitgaven verwerken, als er niet een zekere aanloop aan ten grondslag ligt, die een vorig kabinet, dat misschien tegen heug en meug, moest laten passeren.

Ik hecht eraan deze zaak nu duidelijk te stellen, want anders zou het erop lijken alsof ons vandaag de schellen van de ogen zijn gevallen en alsof wij vandaag pas goed zien, dat er iets vastloopt. Gaat u alle Troonredes maar na. Het is goed, dat ook in de Miljoenennota de Minister van Financiën er zelf aan herinnert, dat deze dingen ook wel degelijk binner, het raam van de mogelijkheden van toen bij vorige kabinetten leefden. Er is heus wel enige continuïteit te ontdekken in dit beleid, al wil ik toegeven, dat er enige stroomversnelling, waaraan wij ook gaarne medewerken, is opgetreden. Ik hecht er wel aan een zuivere situatietekening te geven van de zaken zonder overdrijving naar de ene noch naar de andere zijde.

Belastingspaarbrieven

Ik kom dan bij de belastingspaarbrieven, aldus de heer Roolvink. „Ik stel voorop dat het zijn goede kanten heeft om op deze wijze de financiering voor de komende tijd te regelen, maar ik moet toch zeggen dat dit systeem ons weinig aanspreekt. In de eerste plaats mag ik eraan herinneren dat de heer Vondeling in het blad „Opinie“ heeft gezegd: Ik vertik het om de toekomst in te gaan als een ondegelijk financier. Ik geloof dat het altijd goed is dat wij elkaars leer en leven aan elkaar toetsen en daarom zou ik de uitspraak van de heer Vondeling eens willen toetsen aan het beleid dat hij zich volgens de Miljoenennota voorstelt te voeren.

Hij zegt namelijk: die directe belastingen zijn nog hoog en ik wil eigenlijk met ingang van 1 januari 1966 een verlaging aanbrengen van 450 miljoen op jaarbasis, waarvan 25 miljoen direct kan worden uitbetaald aan de laagste inkomensgroepen.

Ik heb het nu niet over het nivelle-

rende karakter, noch over de rompslomp die eraan verbonden is, het gaat mij op dit ogenblik om de zaak zelf. De Minister van Financiën zegt dan: Dit is verantwoord — ik citeer uiteraard helemaal vrij —, dit is althans te doen op grond van twee overwegingen. Wij zijn van mening dat de knelpunten in onze samenleving van tijdelijke aard zijn en in de tweede plaats zullen wij over enige jaren inkomsten uit het aardgas genieten en daardoor is het niet onverantwoord om nu deze hypotheek op de toekomst te nemen.

Dat zou ik de twee pijlers willen noemen, waarop het gebouw van de belastingspaarbrieven komt te rusten. Ik geloof, dat het goed is om de deugdelijkheid van het materiaal, waarvan deze pijlers zijn gemaakt, eens nader te onderzoeken. Dan gaat het om de vraag: is hier wel werkelijk sprake van tijdelijkheid?

Ik moet u ronduit zeggen, de conclusie maar voorop stellende: ik geloof er totaal niets van. Wel heb ik geloof in de uitspraak van Minister Bogaers dat wij over enige jaren — hij denkt aan 1969/1970 — de ergste nood op het gebied van de volkshuisvesting achter de rug hebben.

Ik neem aan, maar zou op dat zelfde moment, wanneer ook de welvaart weer gestegen is, als wij vier jaar verder zijn, en het oude huizenbezit weer vier, vijf jaar ouder is geworden, niet een groot aantal woningen die vandaag nog redelijk bewoonbaar zijn dan niet tot krotwoningen worden verklaard? Natuurlijk is dat probleem dan niet opgelost.

In de tweede plaats zou het volgende willen opmerken. Welke gemeente die zich zelf respecteert, heeft niet een groot stadssaneringsplan, waarvoor al jaren de plannen klaar liggen, plannen die alleen maar wachten op uitvoering, omdat de nodige financiën er niet zijn. Dat zal zich alles in versterkte mate aan ons gaan opdringen naar mate de ergste woningnood is gelengid.

Kijk ik naar het terrein van het onderwijs, dan meen ik te mogen stellen, dat wij binnen zeer korte tijd met twee vraagstukken ook ten aanzien van het lager onderwijs — nu spreek ik nog niet eens over het wetenschappelijk onderwijs — zullen worden geconfronteerd, nl. met de nog altijd vrij grote klassen, ook al zal de verlaging van de leerlingenschaal in drie fasen zijn uitgevoerd; in de tweede plaats zullen binnen niet te lange tijd de stemmen én uit de onderwereld én uit deze Kamer stellig klinken in de richting, of het nu geen tijd is, te komen tot een verlenging van de leerplichtige leeftijd. Ten slotte zullen er — dit staat ook in de Miljoenennota — in de nabije toekomst nog extra uitgaven nodig zijn in verband met de ruimtelijke ordening.

Als ik deze dingen nu eens samen neem en zie, hoe hier sprake is van een verschuiving van lasten naar een

verder verwijderde, onzekere toekomst, een toekomst vol verwachting, maar toch onzeker, dan zeg ik dat het niet geheel verantwoord is — ik druk mij dan voorzichtig uit —, die lasten naar de toekomst te verschuiven, want wij geloven er eenvoudig niet in, dat er dan veel ruimte zal zijn en wij dan de knelpunten te boven zullen zijn.

Eén van deze beide pijlers, die wij nu op zijn deugdelijkheid hebben onderzocht, heeft toch meer weg van een vermolmde paal dan van een solide pijler. Het aardgas is een meer solide pijler; dit stem ik onmiddellijk toe. Er zullen zeker binnen niet teveel jaren aanzienlijke inkomsten via het aardgas naar de schatkist vloeien; ik laat nu de structuur van de Gasunie maar even buiten beschouwing, maar vooral via de vennootschapsbelasting zal het een bron van inkomsten kunnen zijn. Als wij daarop nu reeds gaan bouwen, betekent dit dan echter niet dat wij vandaag reeds afstand doen van een verlaging van de nog altijd vrij hoge gasprijen? Is daarmee een beslissing gevallen, ook voor de komende tijd, nl. dat deze gasprijen, ook al zullen de winsten vrij hoog worden, niet mag worden verlaagd, omdat de overheidsuitgaven erop zijn gebaseerd dat men bepaalde aflossingen moet doen? Er komt nog een derde argument bij. De Minister prijst het beleid van zijn voorgangers, omdat er een sterk anti-cyclisch element in zat. Hij zegt dat het voordeel ervan was, dat men het geschikte tijdstip kon uitzoeken, waarop eventuele belastingverlagingen zouden kunnen ingaan. Nu is het nog zeer moeilijk, al heeft men daarin de vrije hand — meestal geven psychologische factoren uiteindelijk de doorslag —, maar men heeft dan toch enige armslag. Wat gebeurt hier echter? Men gaat hier de onvoorwaardelijke verplichting aan om in de jaren 1972/1975 niet onbelangrijke bedragen af te lossen, waarvan het nog maar de vraag is, of het, conjunctureel gezien, verantwoord is dat dergelijke impulsen in onze economie dan zullen kunnen plaatsvinden.

Ik zeide het reeds: het is veelbelovend en toch ook onzeker. Als ik nu op dit punt leer en leven ga toetsen, wat betreft de financiële soliditeit, moet ik zeggen dat de Minister van Financiën een solide dekkingsplan heeft voorgesteld — hiervoor heb ik waardering, maar dat hij op dit punt een pad opgaat, waarop wij hem niet zullen volgen. Ik moet u dan ook in alle eerlijkheid zeggen dat wij hieraan niet zullen meedoen. Bovendien onthoud ik mij nu ervan, te spreken van vele miljoenen formulieren en geldontwaarding enz. Het gaat mij om het principiële punt: Is het verantwoord deze verschuiving naar de toekomst tot stand te brengen, bijna zeker wetend dat de knelpunten, die wij op onze

• Vervolg op pag. 6

**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

HOLWERDA EN ZONEN

DOKKUM tel 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN tel 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM tel 010 - 242412 b.g.g. 010 171317

Voor al Uw transporten in binnen- en buitenland

ZAAIZAAD NODIG

Wij leveren prima zaden aan tuinders en landbouwers
Op aanvraag zenden wij u graag onze prijscourant

N.V. JACOB JONG

NOORDSCHARWOUDE - SINDS 1899

**KONINKLIJKE
FABRIEKEN**

J. NOOITGEDAGT & ZONEN

IJLST

**gereedschappen en
werkbanken
schaatsen
houten speelgoederen**

**Houdt u
van uw
koeien,
kippen en
varkens?**

Wij ook!

**Daarom leveren wij u
rundvee-
pluimvee-
en varkens-
voeders**

Fa. W. H. H. v. d. Born & Co

GRAANHANDEL
Terschuur - Tel. 03426 - 303

OCEAN N.V. DIEREN

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

Drukwerk nodig?

Drukkerij Laurens Coster n.v.

Hoogewerffstraat 7 - 9
Telefoon 136743 - Rotterdam - 11
Huisadres: M. de Dreu, Leeuweriklaan 33. Tel. 18.61.45

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

De algemene beschouwingen

• Vervolg van pag. 5

weg zullen ontmoeten, dan legio zullen zijn? Dan zeg ik: neen, dat pad moeten wij bepaald niet op.

Textiel en schoeisel

Ook de A.R.-woordvoerder maakte ernstig bezwaar tegen de verhoging van de indirecte belastingen op textiel en schoeisel. Hij deed hierbij een dringend beroep op de Regering om zich op dit punt nog eens ernstig te beraden.

Inflatie

„De overheid heeft tot taak de gerechtigheid in de samenleving te dienen, en veelomvattende en hoogst verantwoordelijke taak. Wat zien wij nu echter?” zei de heer Roolvink. „Door deze optredende inflatie die mede een gevolg is van het budgettaire beleid wordt de toehal door de inflatie beïnvloede economie nog eens extra aangetast. Dan betekent inflatie in feite dat via prijsstijgingen de aanspraken reëel minder waard worden gemaakt en weer in overeenstemming worden gebracht met de hoogte van het nationaal produkt. Dat is de meest simpele definitie van inflatie.

Hierbij moeten de zwaksten het altijd ontgelden. Wanneer het spook van de inflatie in Nederland rondwaart, zoekt het nooit naar degenen, die over veel weerstand beschikken, het zijn altijd degenen, die in deze strijd weerloos staan. Het is bijna tot vervelens toe, dat ik het moet zeggen, maar het zijn altijd de zwaksten, de groepen die van vaste inkomens moeten leven, vooral ook stichtingen van liefdadigheid, de kerken, die van vrijwillige giften en gaven moeten leven, de organisaties in het algemeen. Het treft de laagst betaalde werknemers en zelfstandigen en heus niet de bezitters van onroerend goed, ook niet al zou men dat met veel winst verkopen en van die winst een zeker percentage aan de fiscus moeten afstaan. Zij springen nog wel uit die inflatoire ontwikkeling.

Het is hiermede dat ik de meeste moeilijkheden heb. Ik ben best bereid een aantal risico's te aanvaarden. Ik ben gaarne bereid het program van de Regering, voor zover het uitvoerbaar is, te onderschrijven, want ik erken de wenselijkheid dat er iets meer gebeurt dan in het verleden wel het geval is geweest. Voor deze visie van de overheid zelfs lof! Maar als dit nu moet gaan ten koste van diegenen, op wie altijd de slagen terecht komen, dan krijg ik het wat moeilijk met die gerechtigheid bevorderende taak van de overheid. Ik vind het een eerlijke zaak dat ook tegen een bevriend kabinet te zeggen. Kan het kabinet evenwel straks aantonen dat ik deze zaak verkeerd zie, ik ben gaarne bereid aandachtig te luisteren en ook bereid mij te laten overtuigen. Dan zullen er overigens wel enkele argumenten op tafel moeten komen, die ik vandaag nog niet ken. Want die overheid, die zelf inflatie veroorzaakt, komt op gespannen voet te staan met de eiger taak, nl. een schild te zijn voor de zwakken. Zij kiest in wezen de weg van de minste weerstand, van een apert onrechtvaardige lastenverdeling, zoals die via een proces van prijsstijging ontstaat.

Conclusie

Aan het eind van zijn betoog zei de heer Roolvink:

Ik zou graag een voorlopige, voorzichtige conclusie trekken. De visie van het Kabinet — ik heb het reeds gezegd — op de toekomst, achten wij in vele opzichten juist. Het programma voorziet in een moedig dekkingsplan. Bepaalde indirecte belastingen, zoals op textiel en schoeisel, stuiten bij ons op vrij ernstig verzet. In dat opzicht kan ik mij volledig aansluiten bij hetgeen de heren Nederhorst en Schmelzer daarover hebben gezegd.

De vraag kan worden gesteld, of het Kabinet in staat zal zijn om op een of andere wijze — het moet dan wel via de indirecte sfeer zijn — toch dekking te vinden voor de uitgaven, die het zich had voorgesteld te besteden.

Naar mijn besef zullen dat dan artikkel moeten zijn, die niet veel invloed hebben of althans niet zwaar wegen in de kosten van het levensonderhoud, want anders komen wij daarmee weer op gespannen voet te staan. Wij zullen

daarbij ook met grote zorg moeten toezien, dat bepaalde, zwakke, in moeilijkheid verkerende bedrijfstakken niet zullen worden getroffen. Dit lijkt mij een vrij moeilijke zaak te zijn. Ik wil echter gaarne het Kabinet uitnodigen om daarnaar ernstig te zoeken. Mocht nu blijken, dat een zo groot bedrag als hiermede is gemoeid, nl. 240 miljoen, niet te vinden zou zijn, dan geloof ik dat wij moeten komen tot de eerlijke uitspraak, dat hoe goed dit programma ook is bedoeld, het vandaag niet haalbaar is. Ik ga nu niets kwalificeren. Ik kan mij voorstellen dat men van kabinetszijde zal zeggen: Als men van mening is dat dit programma te overtrokken is, geeft dan maar eens aan, waarop moet worden bezuinigd.

Dat zou op zichzelf een reëel standpunt zijn van het Kabinet. Ik wil hierover twee opmerkingen maken.

1. Ik geloof niet dat de Kamer in het algemeen is geëquipeerd om, gelet op de ingewikkeldheid van deze zaken, nu maar eens met het potlood te gaan werken te zeggen: „Die post en die post schrappen.”

In de replieken is de heer Roolvink nog op een aantal punten ingegaan, die bij het antwoord van de Regering niet voldoende uit de verf waren gekomen. Ook ging hij daarbij in op sommige uitlatingen van de andere fractievoorzitters.

Van enkele hoofdpunten van zijn betoog in tweede termijn geven wij hieronder een samenvatting.

Het prijsbeleid

Met genoegen had de heer Roolvink vernomen, dat artikel 3a van de prijzenwet (prijzvoorschriften voor individuele ondernemers) niet zal worden verlengd. Hij zei verder over dit onderwerp:

Ik prijs het in deze Minister van Economische Zaken, dat hij bereid is weer terug te komen tot de oude regels van het prijsbeleid en dat hij de bevoegdheid, die zijn voorganger op dit punt wel wenste, niet meer strikt noodzakelijk acht. Ik neem immers aan, dat als hij het wel strikt noodzakelijk zou achten, zeker in de spanningsvolle tijd, die hij met zijn prijsbeleid tegemoet gaat, hij stellig zou hebben gepersisterd bij de handhaving van artikel 3a in de prijzenwet.

Het lijkt mij namelijk, dat de minister van Economische Zaken, die nog

Bronchileften

Hoestdrank in tabletvorm.95ct

niet zoveel is genoemd in deze discussies, een uitzonderlijk moeilijke tijd tegemoet gaat. Het is immers uit verschillende betogen in deze Kamer, ook uit het mijne, wel gebleken, dat wij namelijk ten aanzien van een van de sleutelpunten van het beleid, te weten de loonpolitiek, geen afgeronde mening, zelfs niet enigszins in het vage, van het Kabinet hebben ontvangen. Als het nu waar is, — en ik zeg op voorhand niet, dat dat een fout standpunt zou zijn, ik verbind daaraan geen waardeoordeel — dat men dit alles in grote mate wil vrijlaten, dan zou dat in zekere zin een duidelijk standpunt zijn. Dan ben ik van mening, dat in ieder geval, voorzover er dan nog regels voor het prijsbeleid zullen zijn, die daarop in sterke mate moeten zijn afgestemd, want een vrij stringent prijsbeleid met een praktisch vrij loonbeleid is evenmin houdbaar als een vrij prijsbeleid en een sterk gebonden loonbeleid, zoals wij dat in het verleden wel eens hebben gehad. Men zal toch de relatie tussen die twee heel duidelijk moeten stellen. Ik heb daarover weinig gehoord.

De loonontwikkeling

Ik ben er namelijk niet van overtuigd, dat er in de loop van het volgende jaar een mogelijkheid zal zijn tot een reële welstandsverbetering van de loon- en salaristrekken in de orde van grootte van 3 à 4%. De Minister heeft naar ik meen vanmiddag deze cijfers genoemd, hij kan ook 4 à 5 hebben gezegd, dat is niet zo belangrijk, want zelfs met deze cijfers heb ik al enige moeilijkheden. Als namelijk zoals in de Macro-economische Verkenningen staat die loonstijging zo ongeveer, wat de contractshervattingen betreft, 6 à 7% zal bedragen en er een prijsstijging zal optreden van 4,5% — ik heb de in-

De heer Roolvink was van mening dat de Regering met „nogal zware argumenten zou moeten komen” om zijn bezwaren weg te nemen. Hij verzocht de Regering met klem, wanneer nu zou blijken, dat het niet mogelijk zou zijn het dekkingsplan, zoals is voorgesteld, uit te voeren, ernstig te zoeken naar enige besnoeiing van de uitgaven.

Tenslotte zei de A.R.-fractievoorzitter:

Politiek bedrijven — ik zei het in het begin van mijn betoog en ik wil er ook mee besluiten — is beslissingen nemen en vooruitzien. Dit geldt met name voor de politieke richting, die wij voorstaan. Politiek bedrijven betekent vandaag in onze sterk in ontwikkeling zijnde samenleving ruimte scheppen om te leven, ook voor hen, die na ons komen. Dat brengt met zich mee, dat de zaken, die wij voor ons krijgen niet allemaal zo zwart-wit liggen als op het eerste gezicht wel eens lijkt. Er zijn een aantal arbitraire punten bij. Met name over die punten kan een vruchtbaar overleg tussen Kabinet en Staten-Generaal in het belang zijn van ons Nederlandse volk. Ik hoop, dat het overleg, dat wij deze dagen voeren ook inderdaad in dat belang mag zijn.

Wegens plaatsgebrek en teneinde de eis van een zoveel mogelijk gevarieerde inhoud van ons blad niet teveel in het gedrang te laten komen, moesten wij helaas enkele artikelen tot volgende week laten overstaan. Hiertoe behoort o.a. een overzicht van de gehouden debatten en de tekst van de j.l. maandag door de heer Roolvink uitgesproken radiocauserie.

ciën hebben gekregen, dat het hier in feite gaat om een bedrag van 250 miljoen. Ik heb reeds gezegd dat ik er een speciale bedoeling mee had toen ik mededeelde dat van onze kant niet voor verhoging van uitgaven is gepleit. Ik lees nu echter na wat de heer Beernink in zijn rede van dinsdag heeft gezegd. Hij heeft gepleit voor meer eengezinswoningen boven flatwoningen, meer scholenbouw, meer bouw voor volksgezondheid, verlagingsleerlingenschaal, gedeeltelijke overname door overheid van premie sociale verzekering voor kleine zelfstandigen, meer voor de binnenvaart, meer voor de landbouw, o.a. renteloze voorschotten, schadeloosstelling wateroverlast.

Wij herinneren ons allemaal dat het nog niet zo lang geleden is dat, toen wij het wetsontwerp tot optrekking van het ouderdomspensioen tot het sociaal minimum behandelden, de heer Kikkert met een amendement kwam waarin een grote bijdrage, ik meen 150 miljoen, uit de schatkist werd gevraagd. Hij heeft het op het laatste moment ingetrokken omdat het „onaanvaardbaar” werd uitgesproken. In die tijd was de C.H.U. nog regeringspartij en ik kan mij dus voorstellen dat hij het amendement introk, maar hij liep toch maar met deze plannen rond.

Wij herinneren ons dat de heer Kikkert bij de behandeling van de Algemene Premiespaarwet ook een amendement heeft ingediend, waarvan Minister Veldkamp heeft gezegd: dat kost op iets langere termijn wel 25 miljoen.

Wij herinneren ons ook dat de heer Scholten bij de behandeling van een bepaald wetsontwerp een amendement indiende waardoor voor het derde studerende kind meer belastingaftrek en meer kinderbijslag zou worden verstrekt, kosten ongeveer...

De heer Scholten (C.H.U.): Geen belastingaftrek.

De heer Roolvink (A.R.P.): Geen belastingaftrek, maar dan toch in ieder geval kinderbijslag. Het voorstel was belastingaftrek en u voegde er kinderbijslag aan toe.

Het kostte in ieder geval geld. Daarom het mij nu gaat is dit: Ik durf te zeggen, dat wij in deze algemene politieke en financiële beschouwingen niet hebben gepleit voor extra uitgaven. De heer Beernink zegt: Nu de A.R.P. deze kant uitgaat...

Welnu, ik heb u de orde van grootte genoemd waarin de stijging van de uitgaven ligt, en dat vraag ik mij af of het lijstje van de heer Beernink daar ver bij achtergebleven zou zijn als het gerealiseerd werd. Ik geloof het niet. Ik geloof dat hij gerust op de A.R.P. kan stemmen. Ik zal die neiging bij de heer Beernink niet onderdrukken en ik wil er wel aan toevoegen dat ik van harte hoop dat in 1967 de verhouding A.R.P.-C.H.U. zodanig zal zijn, dat we tenminste weer samen in een kabinet zitting kunnen nemen. Ondanks hetgeen ik heb gezegd, voeg ik dat er graag aan toe.

Textiel en schoenen

De bezwaren die bij de A.R.-fractie leven t.a.v. de omzetbelasting op textiel en schoenen, werden door de heer Roolvink nog eens onderstrept. Hij deed echter ook suggesties om tot een oplossing te komen. De heer Roolvink merkte hierover op:

Indien zou blijken, dat deze belastingen op overwegende bezwaren stuiten, is het Kabinet dan bereid niet alleen te zoeken naar een andere vorm van dekking, maar, als men in niet voldoende mate zou slagen in het vinden van dekking, ook bereid met dezelfde ernst tot een temporiseren dan wel besnoeiing van deze uitgaven te komen? Ik kwantificeer niets en ik zeg niet: zoveel procent van het ontbrekende bedrag van 240 miljoen moet worden gedekt of zoveel moet worden besnoeid, maar ik zeg wel: zoekt met dezelfde ernst, waarmee u zoekt naar een andere wijze van dekking, maar dan een dekking, die zo goed mogelijk ligt in de kosten van levensonderhoud en ook goed ligt met betrekking tot de bedrijfstakken, die daardoor worden getroffen, naar een zekere besnoeiing. Wanneer daarvoor opening zou worden gegeven, dan liever een duidelijker opening dan wij tot nu toe hebben gehad.

Ik zou willen zeggen: laten wij dan op dit punt nadere voorstellen van het Kabinet afwachten.

MR. BEERNINK
...gegrepen...

druk dat dit echt wat aan de lage kant is — dan zie ik niet hoe er dan de mogelijkheid van 3 à 4% in zal zitten, tenzij er een aanmerkelijke verschuiving zou tot stand komen in de verdeling van het nationale inkomen, waarbij het zogenaamde werknemersaandeel, waarop ik nu verder niet inga, aanzienlijk zou stijgen. Ik moet u eerlijk zeggen, het is misschien meer een cri de coeur dan dat wij daarover nu uitvoerig kunnen spreken — ik geloof niet dat dat er in zit, net zo min als ik geloof dat de Minister volledig recht heeft laten wedervaren aan de opmerkingen die van deze Kamer uit zijn gemaakt met betrekking tot de inflatoire invloed van deze begroting.

Mr. Beernink en het A.R.-program

De heer Beernink had tijdens zijn rede de A.R. verweeten niet te hebben gehandeld overeenkomstig het A.R. verkiezingsprogram. Onze fractievoorzitter pareerde deze aanval op de volgende wijze:

Wij hebben dinsdag j.l. de heer Beernink horen zeggen:

„Een geheel andere vraag is, of degenen, die in 1963 hun stem hebben

Purol houdt de huid smetteloos zuiver

uitgebracht op de A.R.P. en op de K.V.P., zich ook zo gelukkig voelen. Er stond in het antirevolutionaire verkiezingsmanifest van 1963 één zinsneede, die mij bijzonder aantrok. Ik lees daar: „De belangrijke taak van de overheidshuishouding voor de voorziening in collectieve behoeften erkennend, is de Antirevolutionaire partij van oordeel dat het beleid erop gericht moet blijven om op verantwoorde en stelselmatige wijze de verhouding tussen de overheidsuitgaven en particuliere bestedingen ten gunste van de laatste te wijzigen.”

Vervolgens zegt de heer Beernink: „Wie dus in 1963 A.R. stemde, wilde de verhouding tussen de overheidsuitgaven en particuliere bestedingen wijzigen ten gunste van de particuliere bestedingen. Wat dit betreft, had ik in 1963 gerust A.R. kunnen stemmen. Maar dan had ik mij nu, na de opening van socialistische ministers in het kabinet behoorlijk gegrepen gevoeld.”

Nu heb ik zoëven uiteengezet, op grond van de mededelingen die wij vanmiddag van de Minister van Finan-

Snuif en wrijf
Uw verkoudheid van neus,
keel of borst weg met
DAMPO

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

Niet schieten op de Arjos!

Zij doet wat nodig is

GELIEVE niet te schieten op de ARJOS. Toegegeven, het kost misschien moeite, want de wereld lijkt op 'n kop te staan. Bewijzen daarvoor te over. „Probeer u de kiesvereniging te activeren?” Vraag aan de ARJOS-clubs in het kader van de opiniepeiling in het komende seizoen. „De ARJOS gaat zich meer met de gang van zaken in de partij bemoeien.” Uitspraak van landelijk voorzitter Van der Ploeg op een persconferentie in het Haagse Nieuwspoord.

Mogelijke eerste reactie: „Hoe heb ik het nou?” Vervolgens: „Had de ARJOS geld teveel, dat die jongen Van der Ploeg helemaal uit Groningen naar Den Haag moest reizen om tegen de schenen van de partij te schoppen?” Beide reacties zijn misplaatst. Men luistert slechts.

Er is, in onze gezinnen, een tijd geweest, dat alleen de vaders het voor het zeggen hadden. De vaders hadden aan tafel een eigen stoel met leuningen en bij de kachel een fauteuil, waar de kinderen met een boogje omheen liepen. Vader was e.e. Autoriteit en daar was niets op aan te merken. De kinderen hadden er vrede mee, en daar was evenmin iets op aan te merken.

In veel gezinnen lacht men nu een beetje over de tijd van toen. Niet dat die tijd een slechte tijd was, integendeel. Maar in veel gezinnen zijn de verhoudingen totaal anders geworden. De leunstoel is met de lorrenman meegegeven en het gezag wordt niet meer met een hoofdletter geschreven. Niet dat het gezag buiten spel staat. Het werkt alleen anders en gaat dikwijls gepaard met medezeggenschap. De pedagogen zeggen daarover: „Goed zo!”

Jonge kiezers

Er is, in onze partij, een tijd geweest, dat de ARJOS uitsluitend een studieorganisatie was. Met de actuele politiek bemoeiden de jongeren zich nauwelijks, of het moest zijn in de verkiezingstijd, toen zij zich het vuur uit de sloffen liepen om folders rond te brengen, of zich in het zweet fietsten om Colijn en Schouten en de hunnen in groten getale de Kamer in te helpen. Het was een vanzelfsprekende toestand en ieder had daar vrede mee.

Over die tijd hoeft men niet te lachen. Het zou immers dwaas zijn, te veronderstellen, dat de antirevolutionaire jongeren heden ten dage niet meer warm lopen voor de antirevolu-

tionaire zaak. Er is echter nog iets bijgekomen, eigenlijk is er heel veel bijgekomen. Het is moeilijk te zeggen, waarvandaan en hoe en wat het op de duur zal uitwerken, maar toch moet er rekening mee worden gehouden.

PUNT EEN. Dat de jeugd zelfstandiger is geworden heeft zich niet tot het gezinsleven beperkt. Het feit heeft zelfs officiële erkenning gevonden. Immers wordt de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd, veel Arjosleden zijn nu kiezers.

PUNT TWEE. De wereld bemoeit zich met ons, waarom zouden wij ons dan niet met de wereld bemoeien. Ondervijns en woningbouw raken ons onmiddellijk, alle vraagstukken, verband houdend met werkgelegenheid en ruimtelijke ordening, vergezellen ons van de schoolbanken tot de dood. Om van het geestelijk klimaat, waarin wij wensen te leven, nog te zwijgen.

PUNT DRIE. Per slot van rekening hebben ook deze jongeren een zeker idealisme. Het zal wel niet met vele grote woorden worden uitgebazuind, maar als je in het dagelijks leven ernst wilt maken met je geloof zie je al gauw dat er in onze samenleving nog veel niet deugt.

Meeleven

Wat ermee te doen? Niet meer studeren? Baantjes jagen in de partij? Stompen en duwen en de grijsaards

van hun stoelen wippen? Dat zou met recht een kinderachtige bezigheid zijn. Natuurlijk studie. Verder: meeleven in onze partij in een christelijke geest.

De verwezenlijking van enkele zaken behoeft dit niet in de weg te staan. Om enkele vanzelfsprekende uiterlijkheden te noemen: één of meer ARJOS-mensen in het bestuur van elke kiesvereniging; veel ARJOS-mensen op de — aantrekkelijke! — vergaderingen van alle kiesverenigingen; lidmaatschap van de k.v. — tegen gereduceerd tarief — voor alle ARJOS-leden; zonedig subsidie van de kiesvereniging voor de ARJOS-clubs; en dan ook nog enige invloed op de samenstelling van het programma, bijvoorbeeld bij de gemeenteraadsverkiezingen, en op de samenstelling van de kandidatenlijsten. Daarom de vraag: „Probeer u de kiesvereniging te activeren?”

Dit zijn slechts de uiterlijkheden. De vorm moet een inhoud hebben. Welke politiek staan wij voor? Wat is voor ons christelijke politiek? De één legt wanneer hij dit geladen en beladen woord gebruikt, er meer in dan de ander, maar niemand zal willen ontkenen, dat het erom gaat, het grote gebod van Christus vorm te geven in onze hedendaagse samenleving. Opnieuw geen grote woorden, of het moesten zijn ootmoed, solidariteit, offerzin. Dit alles in een eigentijdse vorm, open naar de wereld, open naar de toekomst, in de wereld, niet van de wereld.

Deze openheid naar de wereld en naar de toekomst maakt het misschien nodig, enkele dierbare verworvenheden prijs te geven. Eén wens, niet de belangrijkste, is een andere naam voor onze partij. Als wij ons omdopen tot bijvoorbeeld christelijk-sociale volkspartij, ligt daar toch ook dubbelzinnig op dat wij de onchristelijke, rationalistische en dikwijls individualistische beginselen van de Franse revolutie afwijzen? En zo'n naam zegt in feite veel meer over ons, zoals wij nu zijn en willen zijn.

Geen pluizers

Niet om die naam, maar wel om al die andere zaken is ARJOS-voorzitter Van der Ploeg een maand geleden van

Groningen naar Den Haag gereisd en zei hij tot de journalisten: „De ARJOS gaat zich meer met de partij bemoeien”. Hij had er zijn reden voor; het was er de tijd voor.

In september, in oktober en in november doet de ARJOS immers een beroep op geestverwante jongeren om lid te worden van één van de vele clubs, die ons land rijk is. Zij twijfelt er niet aan, dat haar idealen weerklank zullen vinden bij veel leeftijdgenoten. Daarom deze woorden. Daarom ook dit artikel.

De tijd is ernaar om mee te doen. Het nieuwe idealisme, tegelijk een opdracht, biedt perspectief. De noodzakelijke inbreng is veel en weinig tegelijk. Sommigen denken nog steeds dat je een studiehoofd en een principepluizer moet zijn om je in de ARJOS thuis te voelen. Zij vergissen zich zeer. De bouw van de samenleving begint in het hart. Als daar de goede aandrift zit, zoeken wij samen de wegen. Daarin ligt de grootheid van ons kleine werk.

vp.

B.B. en de zondag

De heer Walburg A.R.P. heeft aan de minister van Binnenlandse Zaken de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist dat op zondag 17 oktober een oefening van de B.B. gehouden wordt?
2. Is het noodzakelijk dat deze oefening op zondag plaats vindt?
3. Indien hierin geen verandering gebracht kan worden, wil de minister dan maatregelen nemen zodat deelnemers aan deze oefening zoveel mogelijk de Godsdienstoefeningen kunnen bijwonen?

ZEELAND

- FLOORFLEXVLOEREN
- COMPLETE KEUKENS
- LOSSE KASTEN

Prima materiaal voor elk interieur

BOUWMATERIALENHANDEL

A. DE JAGER - TOLHOEK N.V.

GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

Textiel- en woninginrichting

Magazijn „DE FAAM”

Kanaalstraat 33, tel. 01183-287, O. en W. Souburg

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuihaven 10 - Zierikzee - Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van BETON-, WATER-, WEGENBOUW- EN CULTUURTECHNISCHE WERKEN

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE
aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W) - TEL. (01189) 297-343-341

Hollestelle

GOES

Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Zaagmolenstraat 1 - Telefoon 01100 - 5540.
Handelsafdeling:
Ganzevoortstr. 28 - Telefoon 01100 - 6995 - 6996
en 6387.

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN

Nieuw te bouwen
woningen te koop

Noordweg 297 - Telefoon 01180 - 2589 - Sint Laurens

Den Haag en omstreken

Sigarenhandel **MATADOR**

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940

HAARLEM - Telefoon 10441

DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

WESTLAND

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN

Naaldwijk - Postbus 23 - Telefoon 01740 - 4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste - Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostylepapier, enz.

lingerie - korsetterrie

dekker

DE LIER NAALDWIJK DELFT DEN HAAG VOORBURG
Markt 49 Beeklaan 366 Herenstr. 107-109

H. HORTENSIUS & ZOOON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE
STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Firma A. v. d. Meer & Zoon

AANNEMERSBEDRIJF

ONTWERPEN NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

rotatie

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken.

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
driif 13/tel. 030 11811/utrecht

Politiek talet

Misschien is het verbeelding, maar ik krijg de indruk dat er in de Nederlandse politiek een fris briesje opsteekt. Er kan opeens meer en er gebeurt ook meer.

Om te beginnen hebben de regeringspartijen allerlei bespiegelend in en uitpraten aan hun laars gelapt en brengen zij onverdroten hun ministers in stelling.

De KVP heeft het excellente stuntteam vijf-vingers-op-één-buik (Bogaers, Bot, De Jong, Luns en Veldkamp), met aansluitend hun eminente Cals zelf op het scherm gebracht. Onze partij heeft Diepenhorst te kijk gezet, wellicht omdat Biesheuvel zijn zendtijd wel buiten de politieke kwartiertjes opdoet, zelfs al moet hij ervoor naar de West. Tenslotte is ook Vondeling in d socialistische zendtijd opgetreden om over lusten en lasten te verhalen. Het is een soort voorproefje in zwart-wit op de kleurentelevisie die ons leven binnen afzienbare tijd rijker zal maken. Het brengt bovendien de politici — en die maken of breken de politiek — dicht bij huis. Je krijgt als het ware de voordelen van het districtenstelsel terwijl de vertegenwoordiging zo evenredig blijft als het maar kan. Het hele land wordt één district en wat is het ook meer?

Ik vind Vondeling (nee, u hoeft het niet met me eens te zijn) als boodschapper het best. Hij is direct, simpel in de plezierige zin van het woord en ook — kom er maar eens om — gewoon.

Zijn uitnodiging om het hem gerust te laten weten als men meent dat de overheid ergens geld over de balk gooit, is één van de betere invallen uit 's rijks ideeënbuis. Misschien levert het aanzienlijke besparingen op. Maar het is vooral, en dat is het sterkste punt, een afdoend antwoord op het eeuwige gefammer van al die mensen die vinden dat het overheidsapparaat een soort ingewikkeld opgezet, bodemloos vat is. Wie dat denkt kan nu met zijn klachten naar de doctor aan de Kneuterdijk.

Er zijn er die door dit in partij-

verband opereren van dienaren van de kroon het onpartijdig karakter van het overheidsgezag in de vernieling zien komen. Ik zie dat niet zo. Maar het is in elk geval wel een voordeel dat de ministers zo eens buiten de Kamer van zich a' kunnen praten. Iedereen mag hier gelukkig ongestraft tegen ze aan praten in krant en kroeg; geef ze ook de kans hun goede bedoelingen eens onverkort in de etalage te zetten. Zolang hier geen de Gaulle opdrukt hoeven we niet bang te zijn dat we via de tv geregeerd worden.

Een ander winstpunt in de vaderlandse politiek is het liberale snoeiplan waarvan de VVD vorige week bij de algemene beschouwingen is bevallen. De hele fractie heeft er een paar weken lang overuren voor gemaakt en zo — toch nog vlug eigenlijk — een miljard verdiend.

Voor de moed om met zoiets voor de dag te komen kun je niet anders dan bewondering hebben. En als de heer Joekes dan ook vriendelijk vraagt het vooral niet als een stunt te beschouwen, laat je je niet lang bidden het serieus te nemen. Als een echt alternatief namelijk, een echt verwerpelijk alternatief waardoor je weer eens goed beseft waar je eigenlijk „nee” tegen zegt.

Kameraad Bakker van de CPN die in de Kamer zo pittig kan praten omdat hij er aan bijna niemand een boodschap heeft, had even vlug uitgerekend dat de VVD ettelijke honderden manuren in het snoeiplan gestoken heeft. Terwijl ze hetzelfde hadden kunnen bereiken door een avond rond een tafeltje in „De Witte Brug” te gaan zitten schrappen, vond hij. Dat was een klein beetje overdreven. Maar ook niet meer dan een klein beetje. Want welke tips minister Vondeling in deze dagen ook voor bezuinigingen mag krijgen, het is gewoon naïef te veronderstellen dat je door wat meer efficiency bij het wat slordige hoger onderwijs straffeloos honderd miljoen per jaar

kunt bezuinigen. En als je als HET voorbeeld van de spijlucht van dit kabinet naar een begrotingspost van maatschappelijk werk wijst waarom de VVD even hard heeft geroepen als ieder ander, dan is dat een misser. En als je op de post voor dijken en „waterwegen” beknibbelt onder het motto dat het best even wat minder kan omdat onze waterstaatsingenieurs toch perfectionisten zijn, dan getuigt dat behalve van een gebrek aan gevoel voor nationale glorie (mijn gelukwensen!) toch ook van een gebrek aan fantasie. Want misschien is het waar dat onze waterstaatsingenieurs inderdaad „voor de eeuwigheid bouwen” — in 1953 kwam aan die eeuwigheid een ietwat voortijdig einde — het is ook waar dat ze eenvoudig niet anders kunnen omdat ze anders voor dat vak niet zouden deugen. Ik vind veertig miljoen gulden een te hoge prijs om die mensen de pest in hun werk te laten krijgen.

En dan dit: wie f 25 miljoen van de ontwikkelingshulp wil pingelen, ook al is die post zonder twijfel in het kabinet eenmaal arbitrair geweest, die geeft onder veel meer blijk van een tekort aan politiek benul. Of hij moest zijn stemmenwinst zoeken onder de gouden beddenplasers die je hier en daar in dit land tegenkomt.

Het is al erg genoeg dat in hetzelfde jaar dat de ontwikkelingshulp er wat minder bekaaid afkomt de tamelijk florissante voorspellingen over de betalingsbalans mee berusten op het vooruitzicht van lagere grondstoffenprijzen op de wereldmarkt.

U weet het, de Kamer slikt de omzetbelasting op schoenen en textiel niet omdat bruin dat in de laagste inkomensregio's niet kan trekken. En de Kamer zal ongetwijfeld ook de opzet van de VVD om de subsidie van twee centen op een brood te liquideren, om dezelfde reden van de hand wijzen.

Toch zou velen van ons de duurdere schoenen de duurdere pet niet of nauwelijks drukken. Ook is het onzin dat velen van ons de kostprijs van hun boterham niet betalen als je het beleg in aanmerking neemt.

Daarom voor we dit verhaaltje uitblazen even de moraal: belastingen worden afgelast en subsidies gehandhaafd omdat nog te veel mensen te weinig inkomsten hebben. Is dat geen aardig uitgangspunt voor als we weer eens de prioriteiten bepalen?

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

* Op maandag 25 oktober houdt de Statencentrale Ede haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel „De Witte Hinde”, Stationsweg 131, te Ede (tegenover station Ede-Wageningen).

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. De agenda meldt huishoudelijke zaken.

Een grote regionale Anti-Revolutionaire Partijvergadering voor z. o. Utrecht vindt plaats op woensdag 27 oktober a.s. des avonds in het „Trefpunt” (bij de Petra Kerk) te Vecendael. De heer M. W. Schakel, lid van de Tweede Kamer, zal spreken over de kabinetsformatie, de Miljoenen Nota en het standpunt van de A.R.-Kamerfractie. Er is ruim gelegenheid voor bespreking.

ARJOS

* Op zaterdag 30 oktober wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district Kuststreek (Z.-H.).

De plaats van samenkomst is het Jeugdhuis aan de Julianalaan te Sasenheim.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Als spreker zal optreden de heer J. van der Ploeg, voorzitter Nat. Org. van ARJOS. Na de broodmaaltijd te plm. 18.00 uur vertoning van de film „Vraag 7”.

* Op zaterdag 30 oktober belegt het Provinciaal Verband ARJOS Groningen zijn algemene vergadering.

De plaats van samenkomst is „Het Tehuis”, te Groningen.

Aanvang der middagvergadering te 14.30 uur. Behandeling huishoudelijke zaken.

Tijdens de avondvergadering zal mr. J. N. Scholten te Andel spreken over de jonge generatie en de Nederlandse politiek, terwijl de heer H. F. Born te Berikum een politiek spel zal verzorgen.

„ANIMO” koffiezet apparatuur

voor horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. in elke gewenste capaciteit en uitvoering

Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT

Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

BELANGSTELLEDE VOOR NATUURGEGENSWIJZE

Wanner u ons uw adres schrijft, ontvangt u gratis een KWARTAAL-abonnement op het maandblad

GEZONDHEIDSNIEUWS

onder redactie van de bekende Zwitserse natuurarts en wereldreiziger Dr. h. c. A. Vogel.

Verkrijgbaar in het Ned. en Duits
Schrijf aan: Maandblad „Gezondheidsnieuws”, Postbus 2, 't Harde/Gld., tel. 05255-541

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden

T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 010-6 91 95. Telegr.: TESP.A.

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 010-6 91 95. Telegr.: HABAG.

Postbus 6043.

Import - Export

Verolme United Shipyards

ROTTERDAM - HOLLAND

Telefoon 16 25 00

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511

Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Nieuwsflitsen uit de partij

★ Op 15 oktober heeft het Comité voor varenden van onze partij weer in Amersfoort vergaderd o.l.v. ds. G. J. van Kamp (een bekende naam in de binnenscheepvaart). In het bijzijn van Kamerleden (van beide zijden van het Binnenhof) zijn heel wat problemen doorgepraat. De varenden zullen dat binnenkort wel merken. Vooral mr. C. W. Kroes zette de puntjes op de i.

★ Op 18 oktober heeft in Utrecht een geanimeerde conferentie met Herv-Geref. predikanten en andere belangstellenden uit die kring plaats gevonden. Mr. W. Aantjes maakte de discussies los met een causerie, waarop aangehaakt werd door prof. dr. H. Jonker en andere aanwezigen. Maar daarover leest u binnenkort meer in Nederlandse Gedachten.

★ De kiesvereniging te Deventer bestaat 100 jaar en vierde dit feest op 20 oktober. Het Centraal Comité stond natuurlijk ook in de rij van felicitanten, al moest dit schriftelijk geschieden.

★ Wist u dat de kiesvereniging Rhen-De Steeg een autodienst bezit? Niks bijzonders? Als het bij u ook zo is, zet het dan evenals deze kiesvereniging op de convocatie! Dus: „voor brengen en halen ter kiesvereniging-vergadering, belle men tel. nr.....”! Dat is service.

★ Een nieuwe kiesvereniging is opgericht in Haarlem. Welkom K.V. „Schalwijk” in de rij van Haarlemse Kv's, die allen befaamde A.R. namen dragen.

IVOROL De kwaliteitstandpasta Het behoud van Uw tanden

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam • Wijnhaven 84 • Telefoon 120325

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Onge- lukkig epistel

DE brief waarin drs. Nederhorst antwoord geeft op schriftelijke vragen en opmerkingen rondom het huwelijk van Prinses Beatrix is een hoogst ongelukkig epistel. Er wordt geen enkel belang mee gediend en dit antwoord zal niemand bevredigen. De schade, die deze correspondentie teweeg brengt, kan tot ernstige vertrouwenscrises en conflicten leiden. Of dit geschiedt hangt in hoge mate ook van de P.v.d.A. af.

Men kan zich met de beste wil niet aan de indruk onttrekken, dat de angst voor electoraal verlies naar de kant van de P.S.P., een stevig woordje meegesproken heeft toen de heer Nederhorst naar de pen greep. Van onze koningin had hij al jaren geleden kunnen leren dat angst een slechte raadgeester is. Om voor- en tegenstanders van de goedkeuringswet zijn standpunt te doen begrijpen, gebruikt drs. Nederhorst argumenten die de werking van de constitutionele monarchie kunnen frustreren.

Personen die volgens de Grondwet onschendbaar zijn of dit te eniger tijd zullen worden, zijn in de publiciteit weerloos. Het ter discussie stellen van hun reputatie is een ernstig vergrijp tegen de meest elementaire gedragsregels van ons staatsbestel.

Alleen de zelfbeheersing van velen kan ons behoeden voor een crisis, die de fractievoorzitter van de P.v.d.A. op zo lichtvaardige wijze tot aan de rand van de actualiteit heeft gebracht.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:

Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

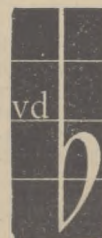

Vandaag - zaterdag 30 oktober - zijn vele Antirevolutionairen in de stad Utrecht bijeen, in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, voor het bijwonen van het najaars-partijconvent.

DEZE WEEK

- De brief van drs. Nederhorst (pag. 1)
- De moeilijke taak van de politie (pag. 2)
- Conferentie met hervormd-gereformeerde predikanten (pag. 3)
- Arjos - vroeger en nu (pag. 5)
- Duitsland na de verkiezingen (pag. 6 en 7)
- Flitsen uit het parlement (pag. 8)
- Radiocauserie van de heer Roolvink (pag. 9)

Van dit half-jaarlijks gebeuren in onze partij, hopen wij onze lezers in Nederlandse Gedachten van 6 november uitvoerig verslag te doen

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arhemsedi 8,
Telefoon 03490 - 13877

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• M.L.F.

Het is nog niet zo lang geleden dat het Amerikaanse voorstel, om te komen tot de vorming van een multilaterale kernwapenstrijdmacht, in Europa de gemoederen bezighield. Het voorstel bleek niet onverdeeld gunstig te zijn ontvangen. De militaire noodzaak bleek niet aantoonbaar, maar wel zou het plan politieke effecten sorteren. In het werelddeel dat Europa vormt, viert opnieuw de eenheidsgedachte hoogtij, niet als hobby maar uit puur lijfsbehoud en wordt elk voorstel, plan of suggestie geconfronteerd met die eenheidsgedachte en voor wat de M.L.F. betreft rijst de vraag:

- a. bevordert de M.L.F. de Europese eenheid;
- b. lost de M.L.F. Europese vraagstukken op, of draagt het plan hiertoe bij;
- c. versterkt de M.L.F. het Amerikaans-Europese bondgenootschap;
- d. welke politiek in Europa moet hierdoor worden herzien of worden voorkomen?

Deze vraagstukken vormen politieke aspecten van het M.L.F.-plan.

De bedoeling van het plan was oorspronkelijk dat alle NAVO-landen zouden deelnemen, maar voor iedereen die geen vreemdeling in deze is, was het duidelijk dat de M.L.F. een tegenzet was tegen de Franse plannen. De Amerikanen wensen de Franse president af te brengen van de opbouw van zijn forse de frappe en verder willen zij bij de bondsrepubliek Duitsland de bekoring ontnemen om met Frankrijk samen een zelfstandig Europees kernwapen op te bouwen. De M.L.F. biedt goedkope atoomwapens aan, echter **zonder Franse vinger aan de trekker**. Van stonde af aan wist Amerika dat deelneming van alle NAVO-landen niet haalbaar was en mitsdien de Europese eenheid niet gediend was of werd bevorderd door de M.L.F. De Belgen, Canadezen en Portugezen bleken er van overtuigd te zijn dat de vorming van een M.L.F. de ondergang van de

NAVO zou betekenen en daar zij de NAVO belangrijker achten kan ook op hun deelneming niet worden gerekend. Engeland keerde zich van het plan af, maar hield deelneming open, kennelijk om een gereduceerde M.L.F., in de vorm van een Amerikaans-Duits samengaan te voorkomen. Andere landen, waaronder Nederland hielden hun stem achter en het was duidelijk dat het plan, zo ontvangen, eerder de desintegratie van Europa zou bevorderen dan een bijdrage leveren voor de eenheid van Europa. Van niet te onderschatten betekenis is verder nog dat de Oost-West verhouding door de vorming van een M.L.F. zou verslechteren, waarbij komt dat het Oosten tegen de M.L.F., een door haar gevormde kernmacht zou vormen. Militair zonder betekenis, maar politiek als tegenzet begrijpelijk.

Van het Amerikaanse streven om tot een wapenbeheersing te komen zou bij de vorming van een M.L.F. en haar tegenhanger niets terecht komen. Noch draagt het plan bij tot oplossing van Europese vraagstukken.

Er zijn in Europa twee belangrijke problemen duidelijk voor een ieder te onderkennen, te weten, de beveiliging van de bondsrepubliek en het herenigingsvraagstuk enerzijds, de hegemonie in Europa anderzijds.

Via de force de frappe, niet als militair wapen, maar als politiek instrument zouden Frankrijk en Duitsland samengaan beide problemen kunnen oplossen wilde het niet dat de force de frappe in wezen t.a.v. de Amerikaanse kernmacht niets betekent en zelfs niet deugt om er geloofwaardig mee te dreigen.

Hetzelfde echter geldt, zij het om andere redenen voor de M.L.F. Amerika zal het vetorecht betreffende atoomwapens niet prijsgeven en dit betekent dat de M.L.F. voor het Oosten niet wezenlijk interessant is, maar dat een bijverschijnsel wordt gevreesd n.l. het uit de hand lopen van de beschikkingsmacht indien de Duitsers eenmaal beschikken over de "know-how" omtrent thermonucleaire wapenen. Vandaar de kreet: **"Geen Duitse vinger aan de trekker"**.

Indien de bondsrepubliek instemt

met de vorming van een M.L.F., en dat heeft ze gedaan, dan heeft Amerika een verwijdering tussen Frankrijk en Duitsland bewerkstelligd en zijn de eerder vermelde problemen verder van een oplossing dan ooit tevoren.

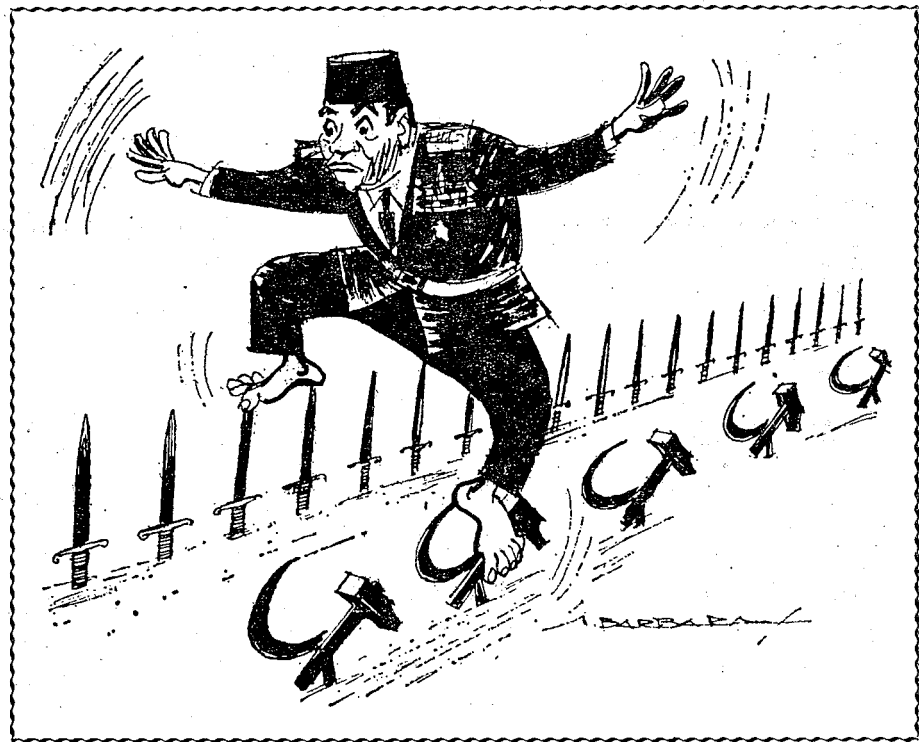
De versteviging van het Amerikaans-Europese bondgenootschap lijkt, gelet op het voorgaande, een fictie, zeker waar het een gereduceerde M.L.F. betreft. Europa wordt nog steeds gevormd door een groot aantal zelfstandige landen met soevereine rechten en genuanceerde, soms principieel anders gerichte opvattingen. Moet Europa als een eenheid worden gezien dan heeft

dat slechts symbolische waarde en de M.L.F. als middel tot versteviging van het onderling samengaan is dan ook niet meer dan een symbool.

Tenslotte zou, indien de gereduceerde M.L.F. doorgang vindt, Frankrijk in zekere zin worden geïsoleerd en zou door de deelneming van de bondsrepubliek het Amerikaanse veto-recht sterk moeten worden benadrukt, hetgeen Frankrijk intenser zal doen werken aan de opbouw van zijn kernwapen, hetgeen de bondsrepubliek t.z.t. weleens zou kunnen brengen tot een verwisseling van paarden. Het aanvaren van een vorming van een M.L.F. lijkt niet aantrekkelijk en gelet op de gecompliceerde Europese landsbelangen zal er van een daadwerkelijke uitspraak in de Amerikaanse kernmacht weinig of niets terecht komen.

J. van Katwijk

Schiedam,

Evenwichtsmoeilijkheden van Soekarno

(Uit II Populo)

TREIN-ONGELUK

De heer AANTJES (A.R.P.) heeft aan de Minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat op 18 oktober jl. tussen Baarn en Amersfoort van een op hoge snelheid rijdende passagierstrein door een onverhoedse beweging van een conducteur twee wagenstellen zijn losgeraakt zonder dat zulks door de treinbestuurder werd opgemerkt?

2. Moet inderdaad worden aangenomen, dat het veiligheidssysteem zodanig is, dat:

a. de ontkoppelingsknop zo is aangebracht dat deze door een enkele onverhoedse beweging (van wie dan ook) te allen tijde in werking kan treden;

b. de treinbestuurder niet door een automatisch signaal op het losmaken van één of meer wagenstellen wordt geattendeerd, maar er integendeel niets van kan merken;

c. er geen andere mogelijkheid voor de conducteur in de achterste cabine is om de treinbestuurder te waarschuwen dan door zich door de gehele trein heen naar de bestuurderscabine te begeven;

d. een losgeraakt treinstel zijn snelheid geheel uitloopt en niet door een automatisch remsysteem in zijn loop wordt gestuit?

3. Is het gebeurde niet wonderlijk goed afgelopen, had dit niet tot een ernstige ramp met vele slachtoffers kunnen leiden en moet in het licht daarvan het veiligheids- en waarschuwingssysteem niet als volstrekt onvoldoende worden aangemerkt?

4. Is de bewindsman bereid te bevorderen, dat zo snel mogelijk in de gesignaleerde lacune wordt voorzien?

Wat zijn uw ervaringen met de politie? Of bent u nog nooit met de politie in aanraking geweest? Wat mij betreft, ik heb geen klagen. Ik heb van huis uit een heilige eerbied voor het gezag meegekregen, en zo iets wordt beloond. Een bekeurinkje nu en dan, maar even goede vrienden. Nog nooit een agent ontmoet die niet bereid bleek me wegwijs te maken of mijn verloren voorwerpen — indien gevonden — terstond terug te geven.

Heb ik dan geluk gehad? Misschien. Mogelijk wordt het allemaal zo bestierd dat er alleen maar innemende agenten op mijn pad verschijnen. Er zijn tenslotte ook mensen die zonder uitzondering onbehouden dienders tegenkomen, halve analfabeten, barse jij-ers en jou-wers. Waarbij aangetekend moet worden dat deze eeuwige slachtoffers van politieke barbarij vaak dezelfde zijn die ook altijd op verambtelijke ambtenaren en verknijpte conducteurs stuiten. Toeval? Nee! De mensen komen eenvoudig — op wat uitzonderingen na — steeds de politiemannen tegen die ze zelf maken.

Misschien hebt u het ook wel eens gehad dat u met een vreedzame vriend op pad bent en dat u door een politiemann op een vergrijp geattendeerd wordt. Het kan dan gebeuren dat uw net nog opgewekte makker plotseling verkilt, een kriegelig ondertoonje in zijn stem krijgt en opeens vergeet is dat zijn moeder hem geleerd heeft onder alle omstandigheden met minstens twee woorden te spreken. U kent zo'n man dan opeens niet meer terug. Onze psychologen zullen daarover wel verhandeling op de plank hebben,

maar ondertussen krijgt zo'n brigadier met de patiënt te maken.

Wat moet hij doen, deze ambtenaar in functie? Da's heel simpel: hij moet onaangedaan vriendelijk en beleefd blijven. Maar zolang de heiligheid bij de selectie van politiekandidaten nog niet als criterium gehanteerd wordt wil hij nog wel eens uit zijn verheven rol vallen. Dat kan een hele dreun geven.

Als ik niet oppas dreigt dit stukje ongeremd positief te worden en vraagt u zich in het gunstigste geval af wat het eigenlijk nog met politiek te maken heeft. Daarom enige opheldering.

In de Tweede Kamer lagen vorige week de begrotingen van Binnenlandse Zaken en van Justitie ten prooi aan openbare commissievergaderingen. En wie zich nu herinnert dat een paar dagen tevoren een dodelijk schot uit een politiepistool was gelost en er eveneens iemand met dodelijke gevolgen in een politiestabel was gelopen, kan zich voorstellen dat de Kamercommissie de gelegenheid aangreep om het gewaagd optreden van de politie weer eens met de ministers Samkalden (rijkspolitie) en Smalzenbroek (gemeentepolitie) door te praten. Nu moet u niet denken dat de betrokken Kamerleden over zo iets nu zoveel zinnigers weten te vertellen dat u en ik rond de haard op kunnen brengen. Ze zijn wat voorzichtiger met hun oordelen dan de gemiddelde burger, die zijn woorden nergens hoeft waar te maken zolang hij het een beetje netjes houdt, maar ver-

der komen bij zo'n gelegenheid de bekende vragen los: of de instructies wel goed zijn en of de mannen wel voldoende geoefend zijn en of ze niet al te vlug het pistool trekken en of het vrij grote aantal ongelukken niet op een verruwing in het optreden wijst en zo voort. En dan vertellen de ministers dat de instructies nog eens bekeken worden en dat deze voor het hele land en voor alle politiemannen gelijk zullen worden, maar dat zo'n papieren instructie nou ook niet alles is omdat de mentaliteit en de opleiding en dat nog een heleboel andere omstandigheden ook een woordje meespelen en dat men aan de hand van een paar ongelukken die elk op hun eigen merites bekeken moeten worden niet over DE politie mag oordelen. Dat is dan natuurlijk allemaal nog waar ook. De instructies moeten goed zijn maar ze zijn niet beslissend, de opleiding moet uitgekend zijn maar je hebt niet alles in de hand en fouten moeten gestraft worden maar daarmee ban je nieuwe niet uit. Het is eigenlijk net zo als minister De Jong van Defensie niet zo lang geleden zei, toen bij Katwijk twee vliegtuigmonteurs na een nachtelijke joyvlucht in zee stortten: je kunt de instructies niet zo waterdicht maken of er zullen altijd krankzinnige dingen blijven gebeuren.

Tenslotte over dit onderwerp: als minister Samkalden — hij opperde die gedachte — inderdaad een onderzoek instelt naar de verhouding burgerij-politie, laat er dan in zo'n enquête ook gevraagd worden wat de mensen van onze politieuniformen vinden. Mij staan ze tegen. Ik ken mensen met zo'n zelfde tegenzin in de politiekledij. Het zou interessant zijn om te weten hoe „de gemiddelde Nederlander“ daarop reageert. En ook nog dit: zoals dominees, kappers en journalisten bedreigd worden door beroepsdeformatie, zo staat ook een politiemann aan die dreiging bloot. Hij wordt steeds belagd door de gedachte dat Het Gezag Vooral Niet Met Zich Mag Laten Spotten. Als je dat sterk hebt hoor je op het laatst overal de spotvogels fluiten.

In memoriam R. Hagoort

Slechts een luttel aantal weken nadat hij in ons land was teruggekeerd van een langdurig bezoek aan zijn kinderen in Nieuw-Zeeland en Hong Kong is de heer R. Hagoort plotseling overleden.

Als schrijver en spreker genoot hij grote bekendheid. Voor de christelijke vakbeweging heeft hij enorm veel werk verzet. Zijn geschiedschrijving neergelegd in een aantal geschriften over de christelijke-sociale beweging is van blijvende betekenis.

Ook in de kring van ons blad en van de Anti-Revolutionaire Partij is het bericht van zijn overlijden met ontroering ontvangen. Hij was met volle overtuiging de anti-revolutionaire beginselen toegedaan. Hij heeft onze partij gediend als raadslid van de gemeente Utrecht, als voorzitter en secretaris van een kievereniging, in het verzetswerk tijdens de oorlog en talloze malen als geliefd spreker op A.R. vergaderingen.

In ons weekblad heeft hij van het begin af regelmatig artikelen geschreven over sociale en historische onderwerpen. Veertien dagen geleden maakten wij nog een afspraak met hem voor een serie artikelen over Nieuw-Zeeland en Hong Kong.

Hij verlangde er naar om nu hij met pensioen was en in een wat rustiger sfeer kon werken allerlei arbeid aan te pakken die tot nu toe was blijven liggen en waarmee hij ons volk hoopte te dienen. Het heeft niet zo mogen zijn. God heeft gezegd: het is genoeg, uw arbeid is voltooid.

Wij zullen de stimulerende gesprekken met hem — hij kwam vaak op de drukkerij waar Nederlandse Gedachten werd gedrukt — zeer missen.

Zijn vriendschap zullen wij in dankbare herinnering houden.

Moge de Here zijn vrouw en kinderen vertroosten, ook door de wetenschap dat hun man en vader door zijn arbeid velen tot zegen is geweest.

* * * Het kabaal rondom Joekes

Wij hebben de Handelingen van de Tweede Kamer er nog eens op nagelezen. Verscheidene personen hebben namelijk ook onze partijleiding en onze redactie geattendeerd op het gejoel dat de heer Joekes (VVD) in de Tweede Kamer ten deel viel, toen deze daar zijn 1 miljard-bezuinigingsvoorstel lanceerde. We begrijpen de vrees dat ook A.R.-Kamerleden aan die interruptiestroom zouden hebben deelgenomen, want we generen ons niet graag; vooral niet voor de volksvertegenwoordigers, die we zelf mede hebben gekozen. En genant was het, Ons blad van de vorige week heeft de VVD-bijdrage in het parlementaire begrotingsdebat constructief genoemd. En hebben we bovendien niet in de krant gelezen dat de heer Roolvink zijn kamer-collega, drs. van der Mei (CH) toevoegde de VVD-bijdrage concreter te vinden dan die van de CH! Zou bij zo'n goede AR-recensie-in-duplo het meedoen aan het kabaal niet heel slecht passen, zo vroegen wij ons af. Welnu, de Handelingen wijzen ondubbelzinnig uit dat van AR-zijde geen enkele interruptie de heer Joekes ten deel gevallen is; noch van de kant van de AR-kamerleden, noch van de zijde der AR-bevindlieden. We vermoeden het reeds, maar het staat nu vast. Dat gezegd zijnde mag toch ook wel worden opgemerkt, dat een Kamer-vergadering een geheel eigen sfeer heeft en dat daar toegestaan is wat elders als onwellevend wordt aangevoeld. Maar toegegeven: vele Kamerleden maakten het jegens de heer Joekes te bar. Zij moeten beseffen dat het publiek, dat dit onfraaie vertoon op het televisiescherm ziet, het dan onmiddellijk voor de „underdog“ de onder liggende partij (in dit geval: Joekes) opneemt. Vooral de heer Koekoek heeft dit met zijn eigen interrupties vergeten. Ook dat wijzen de Handelingen uit. Wij concluderen dus dat er geen tegenstelling is geweest tussen de AR-recensie en het AR-gedrag jegens de heer Joekes.

Los daarvan staat dat de AR het zakelijk niet met de VVD-voorstellen eens was. Dat bleek uit de stemming er over, en dat is haar goed recht.

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, 2e druk, geb. f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

DE HERVORMD- GEREFORMEERDEN IN DE A.R.P.

Met name Hervormd-Gereformeerde predikanten hebben het vaak moeilijk bij het bepalen van hun politieke standpunt en de uitleving van dat standpunt. Want vooral onder de Hervormden is geen eensgezindheid met betrekking tot de politieke overtuiging. Vandaar, dat de Anti-Revolutionaire Partij het dienstig oordeelde een vergadering te beleggen met de hierboven aangeduide predikanten en andere intellectuelen van die kerkelijke groepering. Deze vergadering, in Utrecht gehouden, is bijzonder goed geslaagd.

In de goedgeslaagde vergadering te Utrecht heeft Mr. W. Aantjes, het Herv.-Gereformerd lid der Tweede Kamer voor de A.R.P. 'n indringende leiding op de discussie gegeven. Tevoren had de Voorzitter der partij, dr. Berghuis, in zijn openingswoord verklaard, dat de Hervormd-Gereformeerden in kerkelijk verband zowel de C.H.U. als de S.G.P. voelen trekken. Vandaar, dat een bepaling van de positie zo nodig en nuttig kan zijn.

Mr. W. Aantjes

.....Hoe doen we het.....

Mr. Aantjes: Hoe doen we 't

Mr. Aantjes verklaarde, dat het er niet in de eerste plaats om ging of het „goed is aangezegd“, doch of het goed gedaan is. En voorts moeten we denken aan hetgeen eens iemand gezegd heeft, namelijk: het grootste gevaar is een liefde zonder offer en een politiek zonder God. De heer Aantjes betrof de praktische politiek van vandaag in zijn inleiding en wees er nadrukkelijk op, dat lang niet altijd het gewenste bereikt kan worden, doch dat we dan ons best moeten doen om het haalbare te bereiken. Ten onrechte wordt de A.R.-fractie dan weleens beginselloosheid of slapheid verweten.

Prof. Jonker: Mondiaal denken

Hoe verhouden wij ons tot het verleden? vroeg Prof. dr. H. Jonker zich af. In de eerste plaats moeten wij staan in deze tijd. En de mensen die wij afvaardigen in de Staten-Generaal hebben o.a. te maken met de troonrede van deze tijd. Prof. Jonker zei, dat wij mondiaal moeten gaan denken, dat wil zeggen: in het geheel van de wereld. Hij acht dit een schriftuurlijke taak. Wij hebben te maken met praktische vraagstukken van deze tijd, de vraagstukken van het nu. Het heeft zin om als christen politiek te bedrijven, zei de hoogleraar. De christen wil in de beschouwing van de wereld en haar vraagstukken een eigen positie innemen, - ook al kan men in de toepassing soms tot eenzelfde beleid komen. Het gaat er om, in de huidige politieke constellatie het woord van God te laten klinken.

Natuurlijk hebben wij onze beginselen, maar fout is het als men standpunten tot beginselen gaat verklaren. De nu levende God neemt nu levende mensen ernstig, aldus Prof. Jonker. Het christelijk geloof is samen te vatten in enkele woorden: schepping, oordeel, verzoening, verlossing, voleinding. Deze vijf motieven moeten in de realiteit van deze tijd worden geplaatst. Prof. Jonker verklaarde, dat het onjuist was

Een geslaagde bijeenkomst

om te zeggen, dat men moet opkomen voor de rechten van God. De rechten van God zijn de rechten van de mens.

Toen door enkele predikanten een oude gedachte opnieuw gelanceerd werd, namelijk om een werkgroep van Hervormd-Gereformeerden binnen de A.R.P. in het leven te roepen, zei Prof. Jonker, het onnodig te vinden, een kamer in te richten waarin nooit iemand zal verschijnen, want als men vanuit de visie van het geloof zich met politiek bezig houdt en men zijn standpunt weet te bepalen, zal men niet een afzonderlijke groep binnen een groepering willen zijn.

Op deze werkelijk goede vergadering hoorden we ook van Mr. Aantjes uitspraken die de moeite waard zijn, ze

De dominee en de kerkeraad...

Hoe moeilijk deze predikanten het hebben, kan blijken uit hetgeen een reeds zeer bejaarde dominee in deze vergadering vertelde. Hij stond in een gemeente, waar de gehele kerkeraad Anti-Revolutionair was en hij kon zijn politieke overtuiging dus uitleven. In een volgende gemeente was de kerkeraad echter vrijwel geheel Christelijk-Historisch en hem werd dan ook gevraagd, vooral geen propaganda te maken voor de A.R.P. Toen hij toch ter gelegenheid van komende Kamerverkiezingen een raambiljet van de A.R.P. voor zijn raam had gehangen, werd in de nacht de gehele pastorie beplakt met C.H.-verkiezingsbiljetten. Daarna kreeg hij een beroep naar een gemeente waarvan de kerkeraad uitsprak, Staatkundig-Gereformeerd te zijn en dat ze van de predikant hetzelfde verlangde. Voor die gemeente heeft die dominee toen maar bedankt.....

op te nemen in onze gedachten. Zo b.v. deze uitspraak: Dat er minder A.R.-belangstelling is onder de leden van de Gereformeerde Bond binnen de Hervormde kerk, is voor een deel ook de schuld van de Bond zelf. Het is niet billijk om er de A.R.P. een verwijt van te maken, dat de Bonders lossen komen te staan van de partij.

Ook deze uitspraak van Mr. Aantjes is de moeite waard: De wijze waarop we proberen gestalte te geven aan de A.R.-politiek is nog dezelfde als die van vroeger - maar de zaken zijn veel anders!

En deze: Er is een aantal zaken in de Gereformeerde Kerken aan de gang die ons met zorg vervullen, maar daarvoor mogen wij ons niet laten beïnvloeden bij onze politieke gedragslijn.

Dr. Berghuis ging in op een vanouds heet hangijzer binnen de partij, met name in de sector van de gemeentepolitiek. Het betrof de sportbeoefening op zondag en de subsidieverstrekking door de gemeentelijke overheid aan die sportbeoefening. Hij wees er daarbij op, dat er in de partij steeds twee lijnen te onderkennen zijn geweest, namelijk die van Willem van Oranje en die van Petrus Datheen. Die lijnen onderkennen wij ook nog in gemeentelijk-politieke zaken als bijvoorbeeld de subsidiëring aan de sportverenigingen.

Roolvink: ingewikkeld

De heer Roolvink, die ook aanwezig was, achtte het gesprek zoals dat op deze bijeenkomst gevoerd was, zeer geslaagd. Sprekend over de praktische politiek, verklaarde hij, dat de com-

Prof. dr. H. Jonker

.....mondiaal denken.....

promissen die van Anti-Revolutionaire zijde te sluiten waren, van zodanige aard zijn, dat een isolement niet nodig is.

Overigens waarschuwde hij er wel voor, dat uit zaken van het tweede plan niet geconcludeerd zou mogen worden, dat de Kamerfractie niet goed Anti-Revolutionair zou zijn. De werkelijkheid is ongelooflijk ingewikkeld, aldus de heer Roolvink. Je kunt overigens met christelijke beginselen niets uitrichten als je de situaties niet door en door kent. Het gaat er maar om, of wij elkaar vertrouwen of niet. Is het vertrouwen zoek, dan is het bijna onmogelijk, christelijke politiek te bedrijven.

Ook dr. Berghuis sprak in de beantwoording van enige discussievragen over de suggestie om een Hervormd-Gereformeerde werkgemeenschap binnen de A.R.P. op te richten. - De A.R.P. is naar haar structuur een volkspartij, aldus de voorzitter van de partij, - en we moeten ook uit hoofde daarvan niet de weg op gaan van werkgemeenschappen. O

LUCHT- VERONTREINIGING

De heer Elfferich (A.R.P.) heeft aan de Minister van Landbouw en Visserij en de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid, de heer Bartels de volgende vragen gesteld:

1. Hebben de bewindslieden kennis genomen van de verbrandingsverschijnselen op tuinbouwprodukten, welke in het Westland zijn ontstaan en wellicht nog zullen blijken te ontstaan, tijdens en na het windstille en mistige weer van de vorige week?

2. Zo ja, kunnen de bewindslieden dan mededelen, welke van de chemische fabrieken verantwoordelijk moet worden gesteld voor de schadelijke stoffen in de windstille lucht?

3. Zijn de bewindslieden bereid maatregelen te treffen, opdat de schade zo snel mogelijk wordt vastgesteld, en zo nodig intermediair te verlenen bij de noodzakelijk te treffen schikkingen?

4. Welke maatregelen zijn de bewindslieden overigens voornemens te treffen om herhaling van een dergelijk schadelijk ongerief te voorkomen?

5. Kan worden medegedeeld of er reeds voorstellen zijn gedaan, welke een concreet antwoord op vraag 4 mogelijk maken?

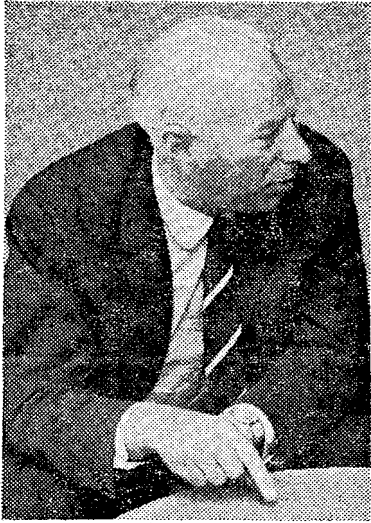

NIEUWSFLITSSEN

Mevr. Dr. F. T. Diemer-Lindeboom

• Op zaterdag 13 november wordt in Utrecht een door het AR Vrouwencomité belegde kennismakings-conferentie gehouden. De gasten zijn met name dames, die in een ander beroep dan dat

Staatssecretaris Bakker

UIT DE PARTIJ

G. A. Kieft

van huisvrouw werkzaam zijn of geruime tijd actief geweest waren en die vanuit hun werkkring eens nader met elkaar en met de politiek kennis willen maken (en uiteraard ook met onze partij!).

's Middags zal dan ook een forum,

Staatssecretaris Grosheide

geleid door mevrouw Dr. F. T. Diemer-Lindeboom en verder bestaande uit de staatssecretarissen Bakker en Grosheide, alsmede het Tweede Kamerlid, de heer G. A. Kieft, vragen en opmerkingen beantwoorden. Aanmeldingen van geïnteresseerde AR-dames, die tot de hierboven aangeduide categorie behoren en die geen uitnodiging ontvingen (bijv. omdat wij hun adres niet wisten) zijn dan ook nog welkom op het partijbureau (Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag). De conferentie duurt van 11.00 tot ca. 16.00 uur.

• Dat er actieve dames in onze partij zijn, bewees ook mevrouw P. Brokking-Kaars uit Rotterdam, die samen met enkele medewerkers maar liefst 34 vrouwelijke leden won voor de k.v. Rotterdam-21 (Hillegersberg-Terbregge). Dit alles in het kader van de actie „Vrouwen Werven Vrouwen”. Daaraan doen nog veel meer dames mee, zodat deze rubriek er, naar wij hopen, binnenkort van zal daveren.

• Alweer een mooi bewijs van Rotterdamse activiteit is de aanmelding door de heer W. P. Blijleven van 5 door hem geworven abonnees op „Nederlandse Gedachten”.

• Alle kiesverenigingen kregen op 21 oktober de documentatie voor het gespreksgroepenwerk, seizoen 1965/66 toegezonden en hebben die dus thuis. Het onderwerp: „Groeiend volk - beperkte ruimte” spreekt voor zichzelf.

Evenals onze aandrang op de kv-besturen om meer gespreksgroepen in het leven te roepen.

• Wie zich als gespreksleider of deelnemer voor deze gespreksgroepen wil voorbereiden, kan op het partijbureau (zolang de voorraad strekt!) bestellen het rapport „De ongelijke bevolkingsspreiding in Nederland als politiek probleem”. Dit studie resultaat van het college van advies telt 88 pagina's en kost slechts f 2,25.

• A.R. Hoogeveen trekt de consequentie uit het feit dat zij (gelukkig) zeer ledenrijk is. Het bestuur stelt in een vergadering op 5 november a.s. voor tot splitsing in drie districts-kiesverenigingen (Centrum, West en Zuid) over te gaan. De convocatie bevat een kaartje waarop de drie werkreinen duidelijk aangegeven staan. Een goede voorbereiding voor een goede beslissing, die ook elders het „verzorgingspeil” van propaganda en wat dies meer zij ten goede zou kunnen komen.

• Tenslotte iets over de kiesvereniging Hilversum V. Deze k.v. meldt haar leden dat een „succesvol jaar” achter de rug ligt: 6 gespreksgroepen met meer dan 50 deelnemers werden gevormd en er werden 24 nieuwe leden gewonnen. Het jaar daarvoor haalde de voorzitter, de heer H. P. Appelman, een topscore by de abonneewinning. Het één staat niet los van het ander, menen wij. Goed voorbeeld doet goed volgen. En activiteit wordt heel vaak bekroond met zegen.

DEPOSITO-
BANKBOEKJES
4%
Folder op aanvraag verkrijgbaar
ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23 tel. 184955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

ROTTERDAM

„Shaver Dealer”

Speciaalzaak in Droogscheerapparaten

DEKKER

Reparatie - Onderdelen
Bergweg 345 - Rotterdam-11 - Telefoon 28 22 93
Noordwal 10 - Den Haag - Telefoon 11 14 47

Barendrecht's
SPECIALZAKEN

SPECIALZAKEN
Textiel
Bedden
Baby-
artikelen
Tapjten

Kat Lagedijk 421 - 423 - 430 - 432 - Telefoon 176636
Schiedamsseweg 47 - Telefoon 252992
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161819

Voor het betere

TIMMER-, METSEL- EN TEGELWERK

naar

D. KLIJNSMIT

Kerkstraat 37 - telefoon 18 64 68
(buiten kantoor tijd tel. 12 87 92)

Ook voor excl. betimmeringen en interieurverzorging

Rotterdamse Stoom-
Was- en Strijkinrichting

L. C. KRIJGER

Doedesstraat 46-48 - Telef. 230224-234669

Eveneens automatische Zelf-Was

Ook speciaal ingericht voor groot werk

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEEDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 - Rotterdam - Telef. 180240
Filiaal: Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 276208

Koopt uw vlees en vleeswaren in Breeman's Slagerijen

Prima kwaliteit - Lage prijzen
Pleinweg 214, telefoon 78015

WINKELCENTRUM WERELDHAVEN ZUID
Putselaan 40a, telefoon 72471

Automobilbedrijf J. LUYT

Moltzerstraat 16 - Rotterdam-Schiebroek
Telefoon 189624

voor stalling, onderhoud, reparatie en
handel in automobielen
GULF - BENZINESTATION

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

Official Peugeot-dealer

voor
ROTTERDAM-ZUID
en de eilanden
IJSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

DE LANGE ROTTERDAM

Specialisten sinds 1920
WASAUTOMATEN - KOELKASTEN - VAATWASSERS
FORNUIZEN - STOFZUIGERS - VERWARMING
SHOWROOMS:
Oude Binnenweg 146-148 - Telefoon 124067
Jonker Fransstraat 106 - Telefoon 123251
Beijerlandse laan 31 - Telefoon 71593
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161631
TECHNISCHE DIENST: Hilledijk 206 - Telefoon 279370

VOORDAMES- EN HERENKLEDING

de Jong

Katendrechtse
Lagedijk 371-377
en 398-402,
Tel. 77820
Filiaal: Zuidwijk
De Slinge 431,
Tel. 170290

ROTTERDAM-Z.

Brillen - Foto - Smalfilm

LANGSTRAAT

GRUTTOSTRAAT 3 - TELEFOON 76042-71751
Rotterdam - Hoogvliet - Capelle a/d IJssel

M. LINDENBURG & CO.

Administrateurs en taxateurs van onr. goederen

MAKELAARS IN ASSURANTIEN
HYPOTHEEKBEZORGERS

ROTTERDAM - SCHIEDAMSEVEST 50 d - TEL. 11.34.90 (2 l.)

A. Sluyter & Zonen

LUDOLF DE JONGHSTRAAT 25

Telefoon 42565 - 48207. Na 19 uur 155864
TRANSPORTEN DOOR HET GEHELE LAND

FIRMA C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF
Ruime sortering

gasapparaten en sanitaire artikelen

Claes de Vrieslaan 164 - Telefoon 34852

DE ARJOS

toen en nu

DE titel wordt mij voorgeschreven.

Nou ja, voorgeschreven is ook weer zulk een sterk woord. Sterke woorden zijn iemand, die zijn opleiding ontving in de tijd van de „mannenbroeders” en die deze tijd volledig en bewust heeft meegeleefd, niet vreemd. Maar het staat dan toch wel in de brief van Dick Corporaal: „wij wilden graag een artikel plaatsen onder de titel „De arjos toen en nu”. Als je het dan doet moet je je er aan houden. Welnu: onder „toen” verstaat de redactie 1945, direct na de oorlog, en onder „nu” 1965. Een vergelijking over een tijdperk van 20 jaar.

Het wil mij voorkomen dat, wil men tot een eerlijke vergelijking komen, het noodzakelijk is de tijd en de omstandigheden waarin en waaronder men iets projecteert en uitvoert in de beschouwing te betrekken. Dat is een vuistregel die men altijd moet toepassen en zeker in een vergelijking als ons hier wordt opgedrongen.

Het „toen” valt onmiddellijk na de tweede wereldoorlog. Materieel gezien is dat de tijd van de volledige chaos, zo erg dat we ons er nauwelijks een voorstelling meer van kunnen maken. Dat geldt ook voor degenen die deze tijd actief meemaakten.

Men gelove mij, geestelijk gezien — de Arjos doet nu eenmaal geestelijk werk — was de toestand niet minder chaotisch.

Voor ieder gold op dat moment in materieel opzicht „puin ruimen”, het woord is van prof. dr. W. Schermerhorn, de eerste minister-president na 1945. In geestelijk opzicht is dat dan te vertalen in corrigeren en opbouwen.

Het „nu” van 1965 draagt een fundamenteel ander karakter. Materieel zijn we in een toestand gekomen van welvaart, zo groot dat niemand in 1945 haar zelfs had durven dromen. We moeten voort, voort, voort, de ontwikkeling is bijna niet meer bij te houden. Elke prognose blijkt te pessimistisch. We worden van dag tot dag overrompeld. Wat we nodig hebben is verbeeldingskracht, durf en energie. In geestelijk opzicht moet hier aansluiting worden gezocht. We moeten komen tot heroriëntering en tot nieuwe uitspraken, omdat de oude schema's, die het zoveel jaren goed hebben gedaan, eenvoudig niet meer te hanteren zijn in de gewijzigde omstandigheden. We moeten tot nieuwe vormen en gedachten komen. Omdat de Arjos geestelijke arbeid verricht wil ik trachten in geestelijk opzicht een nadere omschrijving te geven van het „Toen en nu”.

Volledige ontreddering

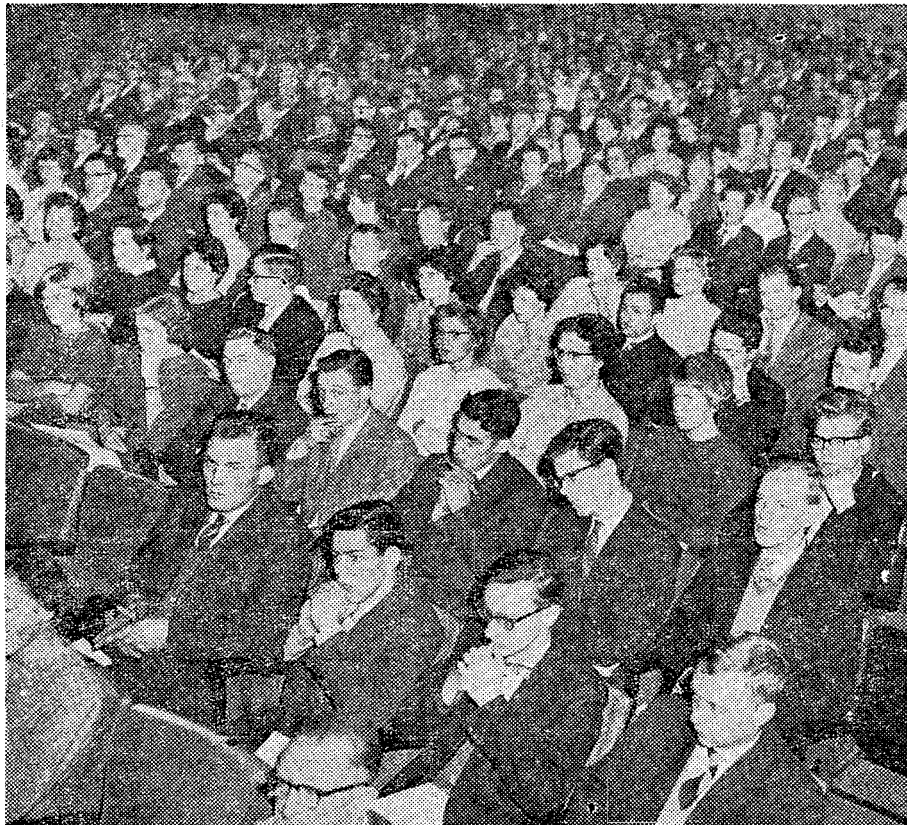
Het is niet te sterk gezegd dat direct na de wereldoorlog een geestelijke ontreddering bestond, die volledig kon worden genoemd. Een oorlog is een raar, volkomen tegennatuurlijk, ding. Hij schepst een abnormale situatie.

In een normale tijd bouwt men immers huizen, in oorlogstijd worden ze afgebroken of vernietigd; in normale tijd bouwt men bruggen, in oorlogstijd blaast men ze op; in normale tijd mag geen wapen worden gedragen, in oorlogstijd leert men de bevolking het schietwapen te gebruiken; in normale tijd is waarheid spreken geboden, in oorlogstijd is misleiding van de vijand plicht.

Daar komt nog bij dat een oorlog allerlei dingen, die gewoon niet tot stand kunnen komen, mogelijk maakt. Soms krijgt men het gevoel dat vijf jaar oorlog evenveel doet als een halve eeuw in gewone ontwikkeling.

Dit voor ogen houdende behoeft men niet te vragen hoe de toestand van de jeugd, het materiaal waarmee de Arjos moest gaan werken, geestelijk was in 1945. Men had te maken met een volledig ontredde jeugd, die meende dat men ambtelijke beslissingen met de revolver kon afdwingen. Normaal politiek denken was er eenvoudig niet bij. Tegenover democratisch genomen beslissingen stond men volkomen vreemd.

Het is niet moeilijk vast te stellen wat de directe taak van de Arjos in 1945 was. De jongelui normaal politiek leren denken. Hen weer bij te brengen wat het was vanuit beginselen begeerlijke doelen na te streven. Hen de principes weer te leren kennen. Hen als het enigszins kon terug te houden van het afdwingen van beslissingen. Hen de democratie weer eigen te maken.

Een bijeenkomst van de Arjos enkele jaren geleden.

Aan deze taak is de Arjos, naar ik geloof met succes begonnen.

Laat ik nog op één facet wijzen. In 1945 lag de kiesgerechtigde leeftijd nog vast op 25 jaar. Wel was aangekondigd dat deze leeftijd tot 23 zou worden verlaagd, maar het was nog niet zo ver. Nu komt deze leeftijd op 21 jaar te liggen. Hierin ligt een vrij grote wijziging in de werkwijze van een organisatie als de Arjos aangewezen.

Bezien we in het licht van bovenstaande het „toen” nu weer, dan geloof ik de conclusie te mogen trekken, dat de taak van de Arjos was het corrigeren van hetgeen scheef gegroeid was en het opbouwen van een denkwijze waaraan men was ontgroeid. Dit alles heeft het karakter van het arjoswerk „toen” bepaald.

Voort, voort, voort!

Inmiddels staan we 20 jaar na 1945. De ontwikkeling heeft een enorme vlucht genomen.

Materieel niet alleen, ook geestelijk. Men kan nu niet meer spreken van een jeugd zonder kennis. Naar ik meen krijgt vandaag meer dan 70% van de jeugd meer dan lager onderwijs, hetgeen voorheen in een omgekeerd percentage lag. De tijd is opener geworden. De jongelui worden veel sneller dan voorheen in de vragen geworpen. De communicatiemiddelen werken daaraan mede. De jeugd moet vier jaar eerder dan voorheen beslissen ten opzichte van haar politieke keuze.

Daarnaast wordt de jeugd voor een getal allergriezeligste vragen omtrent haar toekomst geplaatst. Daar is de vraag ten opzichte van het ontwaken de oosten, waarvan een groot deel onderontwikkeld is, honger lijdt en aan de ellende is overgegeven. Dezelfde jeugd baadt zich in weelde. Daar is het oorlogsv. agstuk met een bewapening, die bij gebruik de volkomen vernietiging inhoudt. Levend in voorspoed en overvloed staat zij voor mogelijkheden van de meest grauwe verschrikking, waarbij de grootste misdaad aller tijden, die van het nationaal socialisme, wellicht nog maar kinderspel zal blijken te zijn. Daar is de vraag van de benauwende overbevolking, het schep-

pen van de levensmogelijkheden daarvoor, zowel voor het huisvesten als voor het voeden daarvan.

Het lijstje is wel uit te breiden. De uitvindingen komen aan de lopende band en elke uitvinding roept nieuwe vragen op. Is het een wonder dat de Arjos „nu” veranderd is?

Heb ik het juist en volg ik de werkwijze van de Arjos goed in haar publicaties, dan vergeet zij haar ontwikkelende taak niet, maar zij vraagt

E. van Ruller

oud-voorzitter van de Arjos

van jonge mensen geen karnemelk pleegt te stromen maar bloed.

Als Arjosvoorzitter Van der Ploeg op het jongste partij-convent de vraag stelt of nieuwbouw niet beter is dan restauratie, dan dient geen voorhoofdfrons het gelaat van oude anti-revolutionairen te ontsieren, maar dan moest veeleer een dankbare glimlach worden geconstateerd omdat de jeugd nadenkt over de toekomst van de christelijke politiek.

Ik ben er wel geloof ik.

Is er verlies? Ach waarom!

Is er winst? Ach waarom!

Het is een kwestie van tijd verstaan.

Toen en nu.

BOEKEN en periodieken

• Compleet *)

Ons blad heeft enige tijd geleden de vier-delige „Dispereert Niet” van de beide Algra's met warmte aanbevolen. Nu is het laatste, dus het vijfde deel gepubliceerd. Een „vermaard kijk- en leesboek” noemt de uitgever, T. Wever te Franeker het in zijn advertenties. Wij zouden toch het lezen op de voorgrond willen plaatsen, ook al is het laatste deel wel zeer rijk geïllustreerd. Wij wensen de beide schrijvers en de uitgever met deze voltooiing van harte geluk. In de eerste helft van dit deel worden de laatste drie decennia in geschiedkundig opzicht gekarakteriseerd. Het is een grote opgave om dit in 245 pagina's te volbrengen. Maar de auteur trekt de hoofdlijnen en geeft zijn visie op de schokkende gebeurtenissen die ons land en het voormalige Nederlands Indië alsmede Nederlands Nieuw Guinea moesten ondergaan.

In de lawine van oorlogs- en gedenkboeken is deze bijdrage voor de geestverwanten van de schrijver een uitnemende gids om dit alles van de kant van een principieel gerichte samenvatting nog eens te doorleven.

De tweede helft van dit boek handelt over de relatie die ons volk had en nog heeft met (Zuid-)Amerika en Zuid-Afrika. Natuurlijk nemen Suriname en de Nederlandse Antillen daarbij een voorname plaats in.

Een ruim 30 pagina's tellend naam- en zaakregister, dat op alle 5 delen betrekking heeft besluit dit boek.

Over de onderhoudende schrijftant van de Algra's is voldoende bekend dan dat wij die nog eens weer zouden moeten aanprijzen. In de plaats daarvan vullen wij de laatste regels van deze korte bespreking met er op te wijzen dat velen nogmaals een unieke kans krijgen om dit complete werk voor een verminderende prijs in handen te krijgen. Voor 5 maal 15 gulden kan men zich alsnog de serie aanschaffen. Na 1 januari 1966 is de prijs f 17,50 per deel. Dit alles zal Sinterklaas zich wel in het oor knopen. Wij kunnen ons niet voorstellen dat vooral degenen, die de eerste vier delen al bezitten, zich niet zouden haasten hun bezit te completeren.

*) „Dispereert Niet” door A. en H. Algra (Twintig eeuwen historie van de Nederlanden), 5e deel, derde uitgebreide druk. Uitgegeven door T. Wever te Franeker. (431 tekstpagina's, 192 illustraties). Prijs f 15,- per deel (enkel in serie-verband leverbaar).

Het is begrijpelijk dat de Arjos vraagt naar de naam van de partij, als zij constateren moet dat aan elk nieuw komend lid de naam Anti-revolutionair opnieuw moet worden uitgelegd, omdat deze naam geen program voor onze tijd meer inhoudt en geen werfkracht meer heeft. Het is billijk dat de Arjos de partij dringt tot een duidelijk en omlind standpunt over het gebruik van de nucleaire wapenen, als zij aandringt op uitbreiding van de ontwikkelingshulp en als zij klare taal wil horen over de sociale ontwikkelingen.

Hoe kan ik mij voorstellen de ontzuivering van jongeren als er in de partij deining ontstaat over min of meer gewaagde uitspraken van de Arjos op dit gebied, als men tijden lang namektert over een uitspraak van de voorzitter van het C.C. met betrekking tot de sociale afkomst van de A.R.-partij. Dan bedenkt ik mij dat ik zelf ook jong geweest ben en dat door de aderen

ADRESSEN VOOR INDUSTRIE EN HANDEL

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland · Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

HOLWERDA EN ZONEN

DOKKUM tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317

Voor al Uw transporten in binnen- en buitenland

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

SCHUILING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

GELDERLAND

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS. **FIRMA T. VIETS**
zowel voor WOONKAMERS als voor KANTOREN, ZALEN etc.
Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

Voor BONTMANTELS
naar de BONTSPECIALIST

MODEHUIS

de Windt

WAGENINGEN

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten

met jaarlijkse controle voor privé en zaken

Assurantiemakelaar L. van den Beukel

Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:

Makelaar L. van den Beukel

Laan van Avegoor 8 - Ellecom - Telefoon 4790 (08330)

VEENENDAAL

MAGAZIJN „HET ANKER“

Hoofdstraat 94-96 - Veenendaal

Zeer voordelige aanbieding in

Terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

Firma W. Nieboer en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW.

GORTSTRAAT 29 - TELEFOON 2720

VEENENDAAL

Voor al uw loodgieterswerk naar

FA. JAC. BOUMAN & ZOON

VEENENDAAL, Talmastr. 6, tel. 3001, b.g.g. 3401

Ook voor leveranties van gasfornuizen, gasstellen en sanitair.

Bij de

NUTSSPAARBANK

Kerkewijk 6 - Veenendaal - Telefoon 2198

worden uw spaargelden uiterst solide

beheerd en ontvangt u een hoge rente

Bovendien verricht zij kosteloos vele diensten

Bonn moet met een e

Nu de Duitse verkiezingen achter de rug zijn en de Bondsrepubliek weer een regering heeft, zullen bepaalde zaken, die naar de achtergrond waren geschoven, weer aan de orde komen. Het Duitse probleem, met al zijn facetten, doet zich opnieuw gelden, omdat een eind is gekomen aan de onzekerheid, waardoor het tweejarig overgangsbewind van kanselier Ludwig Erhard werd gekenmerkt. Niet dat Erhard zo sterk uit de stembusstrijd tevoorschijn is getreden. Hij is er tegenover zijn eigen partijgenoten Adenauer en Strauss in geslaagd, te houden wat hij had. Zelf is hij kanselier gebleven en Gerhard Schroeder is aangetreden als minister van buitenlandse zaken. Voor het overige is de samenwerking door de „gaullisten” nog niet definitief overwonnen. Dit neemt niet weg dat de uitslag van de Duitse verkiezingen voor generaal De Gaulle een ernstige tegenvaller is en dat zij dientengevolge van grote invloed op de toekomst van Europa kan zijn.

◆ Amerika wacht op eerste stap

◆ De Gaulle nog lachende derde

ONDERWORPEN

Het Amerikaanse weekblad Newsweek, dat over het algemeen zijn nieuws uit betrouwbare bronnen put maakte deze week melding van enkele aan de Franse president toegeschreven verklaringen. Die kwamen er op neer, dat de Duitsers moeten berusten in een blijvende onderworpenheid. Zelfs wil hij hen geen medezeggenschap geven over het inzetten van een eventueel op te richten Europese kernmacht. De Gaulle zou ook van plan zijn, een vriendschapsverdrag met de Sowjetunie te sluiten, vervanging van de NAVO door een serie bilaterale verdragen te eisen, te streven naar het vertrek van de Amerikaanse militairen uit Europa en verzet te plegen tegen elk supranationaal orgaan in Europa.

Het verhaal werd prompt door het Franse ministerie van buitenlandse zaken een „grof verzinsel” genoemd. Het zou ten doel hebben gehad, de betrekkingen tussen Frankrijk en zijn bondgenoten te vertroebelen.

OPENHARTIG

Nu is het in de internationale politiek zo, dat er heel wat wordt gezegd en geschreven over de opvattingen, die bekende staatslieden er op na houden. Het is echter geen gewoonte, dat van regeringswege op dergelijke publikaties wordt gereageerd. Met name in Frankrijk behandelt men artikelen in dag- en weekbladen van officiële zijde met de nodige minachting. En het valt dan ook onmiddellijk op, als er wel en vrijwel onmiddellijk wordt gereageerd op een weergave van verklaringen, welke aan de Franse president worden toegeschreven. Nog opvallender is, dat een „grof verzinsel” wordt genoemd, wat vrijwel iedere belangstellende krantenlezer reeds lange tijd weet, maar wat nog nooit zo openlijk was gezegd. Wat was (volgens Newsweek) het geval?

In een openhartige bui heeft De Gaulle tegenover een niet nader genoemde diplomaat, wiens land zowel met Frankrijk als met de Verenigde Staten goede relaties onderhoudt, zijn gal uitgespuwd over de Duitsers. Niet beseffend, dat de diplomaat Newsweek in vertrouwen zou nemen.

ZINDELIJKHEID

Toen het Amerikaanse blad tot publikatie was overgegaan is ook De Gaulle blijkbaar geschrokken. Hij heeft

Dat de Franse president ge bezwaren heeft tegen de nieuwde opkomst als Europese moge zien tegen de achte zich deze eeuw in afgespeeld - volkom De zindelijkheid dat dit dan ook duid zegd.

JUISTE

Zou dit laatste hee weest, dan zouden er ste jaren niet zoveel zijn geweest rondom Erhard ten aanzien Door te doen alsof hi volwaardige Europese aanvanderen stelde Adenauer en ex-minis Strauss in de gelegen weer te komen tegen politiek. Ook hier wa echter zoek, want slechts een middel oer doel te bereiken: de Erhard als kanselier.

Nu deze zijn opte prolongeerd is het de Duitsers zowel d dere Europese volke Erhards kabinet wv gaat lopen. Slechts kunnen de betrek Bondsrepubliek enerzijds en die mer ten anderzijds in worden geplaatst.

INGETRO

Ook van Amerikaan er goed aan doen, de

Maurice Couve de Murville, als minister van Buitenlandse ambt al langer dan zeven jaar en vier maanden. Een Frans reo die al bijna dertien jaar meeloopt in de internationale politieke ter gelegenheid hiervan een fraai opgemaakte Nederlandse zuit

egen politiek komen

re de nodi-
ft de her-
t Duitsland
gen - ge-
ten van wat
in heeft
me gelijk.
echter,
idrt ge-

he zijn ge-
ar de laat-
eelijkheden
heid van
n Frankrijk.
hijtsers als
esers wilde
kanselier
nijn defensie
gen het ge-
en Europese
asdelijkheid
erzet was
onvergelijke
e ring van
r.

teeft ge-
t en, voor
l de anke-
iemand
wvoeten
its wijze
k van de
mankrijk
near. Sta-
te licht

Onv...
ane zal men
de regering

de Tweeder
zulleedt zijn
omster Luns,
e het Couve
tot bezorgen.

precies te zeggen, waar de Duitsers wat haar betreft aan toe zijn. Om kritiek van Duitse zijde te voorkomen heeft men in Washington zo lang mogelijk vastgehouden aan het plan, een multilaterale kernmacht te vormen (MLF), bestaande uit oppervlakteschepen, welke bemand moesten worden door militairen uit zoveel mogelijk Navolanden. Het was al zeer duidelijk, dat deze MLF politiek niet te verwezenlijken viel, toen alleen de Verenigde Staten en West-Duitsland er voorstanders van bleken te zijn. Engeland heeft sinds het onder Labourbeleid staat nog even geschermd met een ANF (Atlantic Nuclear Force), die de plaats van de MLF zou moeten innemen. De Gaulle voelde ook daar niets voor en in Bonn weigerde men eveneens er zijn steun aan te geven.

Nu de Duitse verkiezingen achter de rug zijn distanciëren ook de Amerikanen zich van de MLF en hebben de Britten zelfs hun ANF-plan ingetrokken.

DUIDELIJK

Verwacht wordt, dat kanselier Erhard binnen niet al te lange tijd een bezoek aan de Verenigde Staten zal brengen, waar hij alle problemen, die ook dit land raken, met president Johnson en diens belangrijkste adviseurs zal bespreken. Een duidelijk Amerikaans standpunt zou de internationale atmosfeer verbeteren en ook de Duitsers helpen - zij het aanvankelijk met de nodige aarzeling - hun positie in de wereld opnieuw te bepalen. Daarna zal men moeten afstappen van de gedachte, dat de Bondsrepubliek slechts kan kiezen tussen het trotseren of het zoeken van toenadering tot het Sowjetblok. Walter Lippmann pleit er voor, de Duitsers duidelijk te maken, dat zij een illusie najagen wanneer zij menen, dat een krachtig Amerikaans-Duits samengaan (zonodig ook op het gebied van de kernbewapening) de Sowjetunie zou kunnen dwingen, in de hereniging van Duitsland toe te stemmen.

Hierbij is het interessant op te merken, dat vooral tijdens het bewind van Adenauer op een dergelijke politiek werd aangestuurd.

VERANDERD

Er is echter in de afgelopen jaren in de wereld zoveel veranderd, dat een herwaardering van de positie van de Bondsrepubliek in het Europese geheel niet kan uitblijven. Nu de verkiezingen achter de rug zijn, bestaat in Bonn voor het eerst sinds lang weer gelegenheid, daar een begin mee te maken. Volgens Lippmann liggen de vitale belangen van de Bondsrepubliek bij het treffen van schikkingen met haar voormalige vijanden in Oost-Europa. Hereniging kan slechts langs deze weg worden bereikt, als zij ooit te verwezenlijken is. Zij kan beslist niet worden tot stand gebracht door welke Duise bedreiging met kernwapens ook, of die nu reëel of fictief is.

Het zoeken van toenadering tot de Oosteuropese landen en de Sowjetunie dient dan ook een van de voornaamste taken te zijn van het nieuwe West-Duitse kabinet, dat in de afgelopen week werd beëdigd.

SCHROEDER

Minister Schroeder, op wiens aftreden niet alleen Adenauer en Strauss maar ook de Fransen het voorzien hadden, is voorstander van een dergelijke

**Duitse
probleem
vraagt
weer
de
aandacht**

ontwikkeling. In een artikel, dat op 15 september, vier dagen voor de Bondsdagverkiezingen(!) in Foreign Affairs verscheen, verklaarde hij het als de voornaamste taak van zijn land, te beschouwen, het Oostblok te bevrijden van vrees en wantrouwen jegens Duitsland. Hij beseft dat zulks moeilijk zal zijn en veel tijd zal kosten. Als we echter geduld hebben, aldus Schroeder kunnen we aantonen, dat we goede burens zijn, die begrip zoeken in plaats van vergelding en die voor alles veiligheid wensen in plaats van internationale spanning.

Opmerkelijk is ook de uitspraak van de Deutsche Evangelische Kirche (waartoe zowel Erhard als Schroeder behoren...) inzake de aanspraken die vele Duitsers nog menen te moeten maken op vroegere Duitse gebieden, die thans deel uitmaken van Polen.

GARANTIES

De Russische dreiging, West-Europa binnen te dringen, leidde destijds tot vorming van de Navo en tot de herbewapening van Duitsland. Deze dreiging is veranderd in doelstelling en methode. Destijds bleven de Amerikanen zelf nog buiten schot en deden zij de geweldige toezegging, hun Europese bondgenoten zonodig met kernwapens te hulp te zullen komen. Nu zijn de Verenigde Staten ook bereikbaar door

Kanselier Erhard bracht al eens eerder een bezoek aan president Johnson. Door de moeilijke positie, die de kanselier in eigen land innam kon het echter nooit komen tot een herwaardering van de plaats, die de Bondsrepubliek in de wereld van vandaag inneemt...

Russische raketten. Daar komt nog bij, dat zowel de Russen als de Amerikanen gelijk gerichte verlangens hebben wat betreft het voorkomen van een verdere verspreiding van kernwapens.

De Russen willen bijna tot elke prijs voorkomen, dat de Duitsers zulke wapens in handen krijgen. En ook de Amerikanen zullen er goed aan doen, het nooit zo ver te laten komen. Dat neemt echter niet weg, dat men de Bondsrepublieken heel goede garanties voor hun veiligheid dient te geven.

TYPEREND

De Gaulle wil dat doen. Als de Bondsrepubliek zou worden aangevallen, zal de Franse president zijn Force de frappe inzetten om het gevaar af te wenden. We kunnen ons echter voorstellen, dat de Duitsers met deze toezegging van de Franse ge-

neraal geen raad weten. Niet alleen omdat zij maar moeten afwachten, wanneer Frankrijk het nodig oordeelt, zijn kernmacht in te zetten. Ook en vooral is men er niet blij mee, omdat de Franse kernwapens in geval van een gewapend conflict nauwelijks gelegenheid zullen krijgen, van de grond te komen. Het is dan ook begrijpelijk dat de Duitsers de voorkeur aan de Amerikanen geven - liever dan zich onder de militaire, economische en politieke voorgedij van Parijs te plaatsen.

Want dit laatste is het doel van generaal De Gaulle. De wijze, waarop hij in de Europese gemeenschappen zijn wil tracht door te drijven is typerend voor het Europa, dat de Franse president voor ogen staat.

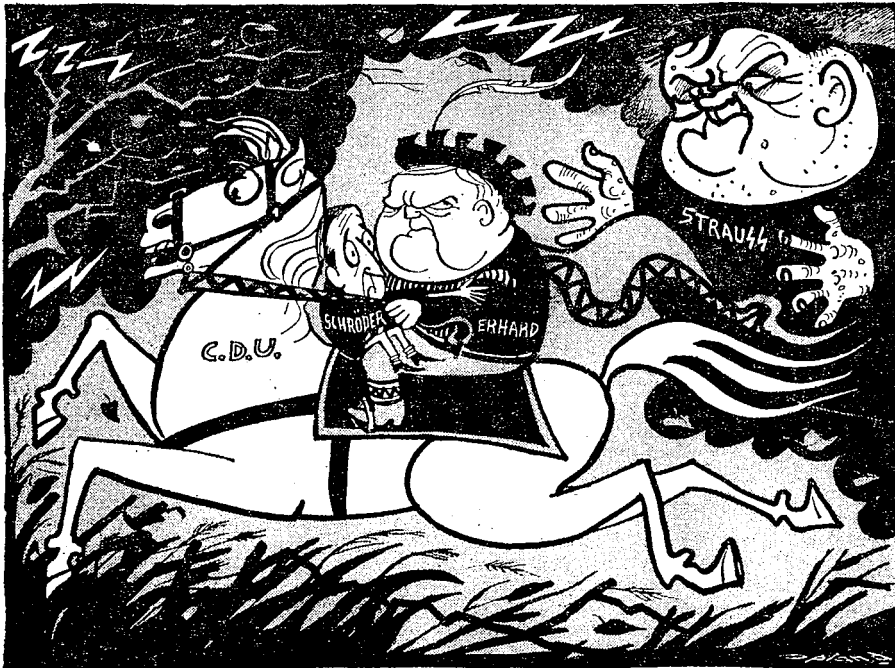
INITIATIEF

Resumerend is de situatie zo, dat kanselier Erhard en diens minister van buitenlandse zaken Schroeder er goed aan zullen doen niet al te veel nadruk te leggen op het Duitse verlangen naar medezeggenschap over (laat staan bezit van) kernwapens, duidelijk hun houding bepalen, die zij in Europees en Atlantisch verband zullen aannemen en last but not least, op ondubbelzinnige wijze te streven naar normalisering van de betrekkingen met de Oost-europese landen en naar een sfeer van beter begrip tussen Bonn en Moskou.

Het wordt hoog tijd, dat de Duitsers in deze richting zelf initiatieven gaan ontplooiën. Slechts dan maken zij het de Verenigde Staten mogelijk het Duitse probleem op te nemen als een onderdeel van hun toenaderingspogingen tot Moskou. Het ontbreken van een duidelijk beleid in Bonn en Washington heeft tot dusverre alleen maar generaal De Gaulle in de kaart gespeeld. **db**

DE „ERLKÖNIG“

Beroemde Duitse gruwelag

Schröder: „Mein Vater, mein Vater und hörest du nicht, was Erlkönig mir leise verspricht“

(Uit de Volkskrant)

Nog enkele FLITSEN uit het debat over troonrede en miljoenennota

Het debat over de troonrede en miljoenennota heeft zich toegespitst op twee belangrijke onderdelen van het binnenlands beleid. Omtrent de buitenlandse politiek, de houding van het kabinet ten aanzien van de E.E.G., de NATO, India en Pakistan was er veel overeenstemming tussen kabinet, oppositie- en regeringsfracties. De accenten mogen wat verschillend liggen — met betrekking tot de grote lijnen was er zeker sprake van een gelijkgerichte aanpak.

V.V.D. oppositie

De oppositie van mr. Geertsema (VVD) was beslist niet beneden de maat. In zijn kritiek was hij niet alleen negatief — al moet worden opgemerkt dat een aantal kritische opmerkingen werd gemaakt zonder dat daarvan een (nadere) argumentatie werd aangevoerd: de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken heeft geen dagtaak de P. v. d. A. distancieert zich van het defensiebeleid; de socialisten wensen een voogd over mr. Luns, de regering gaat uit van de collectiviteit enzovoort. Maar hij was vooreerst duidelijk:

1. de VVD is niet bereid de regering in haar financieel beleid te volgen;
  2. de VVD is niet bereid overschrijding van de ruimte toe te staan;
  3. de VVD is niet bereid de regering te steunen in haar fiscale manipulaties.
- Zijn fractie was echter ook constructief. Tegenover het regeringsplan hadden zij een concreet ander plan. Het miljardenplan Joekes dat een schrapping van uitgaven inhield van 893 miljoen gulden en een extra belasting heffing van 115 miljoen gulden. Voor het eerst in de parlementaire democratie had de oppositie een duidelijk tegenplan.

Fundamenteel

Drs. Schmelzer (KVP) besteedde bijzondere aandacht aan de fundamentele uitgangspunten van zijn fractie en partij. Nadrukkelijk zei hij dat het meer dan ooit nodig zal zijn om ruimte te scheppen, levensruimte voor de individuele mens. Om de wereld leefbaar te houden — dat is de politieke opdracht in een tijd waarin de mens de spanning van onvermoede kansen aan de ene kant en beklemmende catastrofale bedreigingen anderzijds, ondergaat.

Men moet de mens blijven zien als schepsel Gods. De fractievoorzitter van de KVP was voorzichtig in zijn benadering. Een voorzichtigheid die nadien wat scherper aangepunt werd door zijn fractiegenoot die de financiële plannen van dit kabinet doorlichtte

Een overschrijding — en dan tijdelijk — van de „norm Zijlstra” (niet meer uitgavenvergroting dan de stijging van het nationale inkomen) wilde hij zeker accepteren gelet op bestaande duidelijke knelpunten — die opgeruimd moeten worden. En daarom zullen „offers” moeten en mogen worden gevraagd van het belastingbetalend publiek. Maar de omvang van de uitgaven is te groot voor één jaar naar zijn aanvankelijke overtuiging. Met name brengt de nog onbekende ontwikkeling van de lonen een extra groot risico met zich mee als dit program zou worden uitgevoerd. Enkele procenten méér loonstijging dan verwacht worden kunnen het dekkingsplan in de war sturen en dus de economie bedreigen. Vandaar de mededeling: zie af van de schoeisel en textielbelasting en laat de stijgingen der sociale lasten niet alleen door het bedrijfsleven opvangen. Trouwens: is de voorgestelde „bult” wel een bult? Is ze niet veeleer een zich optrekken naar een hoger plateau? Hij vroeg van dit kabinet: zie van bepaalde inkomsten af en verlaag dienovereenkomstig de uitgaven.

„Ik voel mij gegrepen”

De fractievoorzitter van de CHU, voor het eerst sinds vele, vele jaren in de oppositie, gebruikte de algemene beschouwingen tevens om de AR een onverdiend verwijt — om geen sterker woord te bezigen — naar het hoofd te slingeren: „ik had in 1964 AR kunnen steunen en gelet op het AR verkiezingsmanifest. Maar wat zou ik mij gegrepen hebben gevoeld als ik dit zou hebben gedaan! De heer Roolvink (AR) heeft deze aantijging bij de replieken waardig maar scherp onder de loep genomen. (Zie Ned. Gedachten van vorige week). Overigens stelde hij dat het kabinet alles tegelijk wil doen. Een meerjarenplan wordt in één jaar uitgevoerd en de Nederlandse bevolking is de dupe. Zij moet betalen. Omzetbelasting op textiel en schoeisel zullen zonder CHU medewerking tot stand moeten komen evenals de spaarbriefverzekering. Toch erkende hij dat er extra voorzieningen van de overheid nodig zijn, daar dan moesten een aantal uitgaven verlaagd en voor de rest prioriteiten worden vastgesteld. Een deel van de voorgestelde belastingverhogingen zou daar-

om we kunnen worden geaccepteerd. Merkwaardig was overigens dat hij op een groot aantal punten, aandrang op nieuwe overheidsuitgaven. Voor de middenstand, landbouw, onderwijs en gemeenten. Hij vond — alles bijeen genomen — dit beleid een program waarvoor een goed zichtbare rode draad loopt. Ook zijn fractie zou zich positief instellen, maar dan aan de hand van de protestants-christelijke levens- en wereldbeschouwing. Zonder echter aan te geven op welke punten dit het geval zou zijn.

Een begroting voor de mens in het jaar 2000

Een belangrijk uitgangspunt van de heer Nederhorst (PvdA) was de constatering dat het nu eenmaal de aard

FRIEZEN

De heer Roolvink (ARP):

Ik houd van een zo ronde en nogal overtuigende manier van antwoorden als de Minister van Financiën erop nahoudt. Ik weet niet welke geestverwantschap dat is, maar het zal misschien zijn oorzaak vinden in het feit, dat wij samen Friezen zijn. Laten wij het daar dan maar op houden.

De heer Westerterp (KVP): Daar zijn er nog meer van!

De heer Roolvink (ARP): Gelukkig wel. Stelt u zich eens voor, dat wij de twee enige overgeblevenen waren. Dat zou niet best zijn.

is van een coalitiekabinet dat het regeringsprogram nooit gaaf het program van de eigen partij kan weergeven. Daarmee wees hij het verwijt van de VVD (AR en KVP zijn kameleontisch) en ook de klacht van de CHU („ik voel mij behoorlijk gegrepen”) af. Hij constateerde dat de kiezer die het woningtekort, het verkeersvraagstuk, de lucht- en waterverontreiniging, de verbetering van het onderwijs en de hulp aan arme landen, als de grote politieke vraagstukken beschouwt, beslist tevreden kan zijn. Voor die kiezer worden nu door de praktische politiek duidelijke maatregelen getroffen. Zijn oordeel over het beleid was bijna op alle fronten gunstig. Alleen — als de PvdA aan het bewind was geweest dan zou de dekking zijn gevonden aan de kant van de directe belastingen en niet in de sector van schoeisel en textiel.

Overigens liet hij zich duidelijk uit over de offers die zij bij de kabinetsformatie hadden gebracht. Hoewel tegen de voorgestelde huurverhoging — een mislukken van de kabinetsformatie was dit niet waard. Zij brachten dit offer en wilden zich ook met het dekkingsplan voor de uitgaven verenigen. Als inplaats van textiel- en schoeiselbelasting maar „iets anders”, desnoods ook in de indirecte sector te voorschijn zou komen. Maar zij zullen het kabinet niet in de steek laten als het om het dekkingsplan gaat.

Oppositie- en regeringsfracties hebben het „unne er van gezegd. De MINISTER-PRESIDENT en de MINISTER VAN FINANCIËN hebben een krachtige poging, gedaan de Kamer te overtuigen. Met name tezake van het voorgenomen financieel economische beleid. Waarbij bovendien wel duidelijk werd dat het bezuinigingsplan Joekes VVD in wezen geen soelaas voor 1966 zou betekenen. De totale woningbouw, zou gelet op de schaarste op de kapitaalmarkt, bij de raming sterk ten achter blijven, terwijl de voorgestelde belastingverzwaring met name 't bedrijfsleven extra zwaar zou treffen. Bovendien zou de afschaffing van het subsidie op brood de prijs verhogen met 2 cent per brood en onder de huidige omstandigheden onverantwoord. Waarmee reeds 465 milj. van het 1 miljard plan op zijn minst dubieus moest worden genoemd. Voorshands geeft dit plan maar weinig echt soelaas. Maar de VVD zal de verdediging voortzetten bij de behandeling van de afzonderlijke begrotingen. Het overleg tussen Kamer en kabinet wordt nader voortgezet. Op welke wijze is echter niet duidelijk geworden. De hoop is gericht op een verbeterd plan hetwelk in zijn totaliteit aan de orde wordt gesteld. Alleen zó is een reële beoordeling van een beleid mogelijk.

Ontwikkelingshulp

De VVD wenst 25 miljoen te bezuinigen op de hulp aan ontwikkelingsge-

bieden. Nederland moet in vergelijking tot andere landen kunnen verlagen. Waarbij werd vergeten, aldus de heer Roolvink (die zei dat wat er ook getemporiseerd gaat worden, niet op de ontwikkelingshulp) dat door de prijsverlaging van de wereldgrondstoffen Nederland in feite al meer „verdiende” aan de hulp dan de hulp zelf groot was.

De CHU dacht dat andere partijen het willen doen voorkomen of de CHU op dit terrein eigenlijk niets willen doen. Wel, vertelde de heer Beernink, die conclusie is onjuist. Wij hebben een CHU-commissie die daar nu over gaat studeren en rapporteren. Er is overigens wel een voorstel door de algemene vergadering van de CHU verworpen om die hulp te bepalen op 1% van het nationale inkomen, maar dit betekent niet dat de CHU er tegen zou zijn. Twisten over een percentage heeft geen zin — de gezondheid is van belang.

Eindelijk is een stap vooruit gezet om Nederland zijn passend aandeel te geven in het streven naar een betere hulpverlening — aldus de heer Schmelzer (KVP). Naast meer geld is ook een nieuwe systematische aanpak gerealiseerd. Dat is een goede zaak waarvoor de KVP grote dankbaarheid heeft. Wij zijn er verheugd over — bijzonder ver-

dit kwaad niet bij de wortel aangepakt? Waarom wordt het woord geboortebepanking niet gebruikt? Is dat soms taboe. Van een gericht beleid is geen sprake. Merkwaardig, aldus de heer Schmelzer (KVP), dat nu juist de VVD — naar zij zeggen voorvechters voor de individualiteit van de burger — ineens dringen om krachtige overheidsactie. De KVP wil wel zover gaan dat de bestaande belemmeringen op het stuk van voorlichting over de anticonceptionele middelen zullen vervallen. Maar overigens: de ouders blijven geheel hun eigen verantwoordelijkheid dragen.

De PvdA stond met de VVD op het standpunt dat het bevreemde in de Troonrede, noch in de overige stukken ook maar iets te horen over het probleem. Waarom is volstaan met enkele verborgen zinnen bij de begrotingen van justitie en sociale zaken?

Dank zij Gods gunst over ons leven zei de AR woordvoerder (de heer Roolvink) worden wij ouder terwijl de zuigelingensterfte afneemt. En nu zit men al met zijn handen omhoog met deze zegen en zegt: wij groeien in tal en last. De AR staat open voor een gesprek over deze problematiek, het bevreemde dat de VVD en de PvdA alvast beginnen met te wijzen op een duidelijke staatsbeïnvloeding. Zo moet dat zeker niet. Geen staat, geen maatschappij, geen kerk kan deze ouderverantwoordelijkheid overnemen.

Radio en televisie

In de Troonrede werd met geen woord melding gemaakt van de komende wettelijke regeling van het omroepbestel noch van de overgangsfase, noch werd iets vermeld omtrent de invoeringsdatum van de reclame in radio en T.V. Zowel de oppositie als een tweetal regeringsfracties (waaronder de AR) vroegen daar dringend naar.

Mr. Geertsema (VVD) is de regering bereid en in staat nadere mededelingen te doen omtrent de tijdstippen waarop zullen worden verworpen de verschillende voornemens in de Nota omroepbestel aangekondigd? Waar blijven toch de regelingen voor de overgangsfase, aldus drs. Schmelzer (KVP). Ze zijn belangrijk omdat zij belangrijk materiaal bevatten voor de komende wet, die binnen afzienbare tijd moet komen.

Naar mijn mening — zei mr. Beernink CHU — is een spoedige indiening zeer gewenst. Na alle historie verlang ik naar een wettelijke regeling waaruit blijkt waar we aan toe zijn. Ik wil u het heel duidelijk zeggen, aldus de heer Roolvink, het punt van de radio- en televisiewetgeving moet voor de verkiezingen de wereld uit. Geen enkele politieke partij in deze Kamer mag met gebonden handen de verkiezingen 1967 ingaan.

van 19 naar 8

Herindeling van Walcheren

IN haar vergadering van 19 oktober heeft de Tweede Kamer een eind gemaakt aan een jarenlange bron van onrust voor alle 19 Walcherse gemeenten. Al vóór de laatste oorlog waren er plannen tot gemeentelijke herindeling van het Walcherse grondgebied; omstreeks 1947 kregen ze een min of meer concrete vorm. Nadien zijn ze talloze malen gewijzigd en weer gewijzigd, tot het minister Smal lenbroek gegeven was het — op een belangrijk onderdeel door de Kamer gewijzigd — ontwerp in veilige havén te brengen. We hopen, dat aan de nieuw gevormde en de ongewijzigd gebleven gemeenten (Arnemuiden en Westkapelle) nu een tijd van rustige consolidatie van de geschapen toestand zal worden gegeven.

Het belangrijkste omstreden punt vormde de vraag of de zelfstandigheid van de gemeente Oost- en West-Souburg gehandhaafd diende te blijven. Daarvoor pleitten gewichtige factoren. Een gemeente van ongeveer 8500 inwoners moet men niet opheffen zonder dringende noodzaak, temeer als deze gemeente naar algemeen oordeel tot op dit ogenblik uitstekend is bestuurd. Maar men kan ook oog hebben voor de opvatting, dat de nieuwe ontwikkeling in de Walcherse kanaalzone een zo sterk mogelijke gemeentelijke structuur vraagt; wat in Vlissingen-Oost op industrieel gebied voor de deur staat vereist een meer gecentraliseerde aanpak.

De heer Scheps (PvdA) had een amendement ingediend met de strekking Oost- en West-Souburg en Vlissingen samen te voegen en kreeg voor dit voorstel de steun van de heer El-

ferich (ARP), Kolfshoten (KVP) en Bruggeman (PSP), terwijl de heren Beernink (CHU), Geertsema (VVD), Abma (SGP) en Voogd (BP) in het krijt traden voor de zelfstandigheid van Souburg. Onze woordvoerder, sprekend namens de meerderheid van de fractie, vond het een moeilijke keuze, maar zag de gemeentelijke situatie in het licht van de toekomstige structuurwijziging in Zuid-Oost-Walcheren. Minister Smal lenbroek zag geen dringende noodzaak voor de samenvoeging, maar legde zich bij voorbaat neer bij de beslissing van de Kamer. Met 79 tegen 37 stemmen werd het amendement-Scheps aanvaard en tot de samenvoeging van Vlissingen en Souburg besloten. Voor stemden de PvdA, op 4 na alle leden van de KVP, de PSP, de heer Kammeraad (VVD) en 7 leden van de ARP (de heren Van Bennekom, Boersma, Boertien, Elfferich, Geelkerken, Roolvink en Versteeg); de heren Aantjes, Kieft, Schakel en Walburg stemden tegen.

Een tweede amendement-Scheps haalde de eindstreep niet. Met 66 tegen 52 stemmen werd zijn poging de kom van Serooskerke niet te voegen bij Veere-Vrouwenpolder maar bij de middegemeente Mariekerke verworpen. Dit amendement verkreeg de steun van de PvdA, de VVD (minus de heer Toxopeus) en de heer Van Bennekom (ARP). Ongewijzigd zal laatstgenoemde op de eerstvolgende Zeeuwse pagina van ons blad nog wel iets van zich doen horen.

Het ontwerp werd tenslotte aangenomen met alleen de stemmen van de SGP en de BP tegen; de communisten waren de gehele dag afwezig.

NABESCHOUWING

Het is in de achter ons liggende week erg druk geweest in de politiek. Niet alleen de Regering en de Tweede Kamer hielden zich er mee bezig. Via t.v. en radio is het gehele volk er bij betrokken geweest. Het zou mij niet verwonderen dat ook u luisteraar, reeds een oordeel hebt uitgesproken over de langdurige debatten die de vorige week hebben plaats gevonden. De politiek dringt uw huiskamer binnen, bemoeit zich met u op allerlei manier.

In een land als het onze, waar de politiek in het openbaar wordt behandeld en vrijwel iedereen het ook kan volgen, kan met recht gesproken worden van democratie. Deze staatsvorm kost enig geld, maar dat is het ergste niet, het kost ook veel tijd, dat is ook het ergste niet. Wie de politiek ingaat, weet dat hij een druk- en tijdsverslindend bedrijf binnen-treedt.

Ambitieuze programma

Naast het steeds belangrijker wordende hoofdstuk over de buitenlandse politiek, de atlantische verdediging, de E.E.G. enz. is in hoofdzaak het woord gevoerd over de financiële vraagstukken. De Regering kwam met een ambitieus programma. Meer woningen, meer scholen, meer en betere wegen, meer hulp aan ontwikkelingslanden.

Het waren stuk voor stuk goede zaken. Wie voelt niet voor een snelle oplossing van de woningnood en voor alle andere duidelijk aanwijsbare knelpunten? Dat doen we toch allemaal! Dat doet zeker de A.R. die van huis uit de politiek met de paplepel ingegoten heeft gekregen. Een burger die geen belangstelling heeft voor de politiek plaatst zich in feite naast het openbare leven. Wij achten het een verdienste van het Kabinet Cals, dat het met grote voortvarendheid de vraagstukken aanpakt. En dat niet alleen, het heeft ook de moed om dui-

Tekst van de radiocauserie, gehouden op maandag 18 oktober j.l. door de heer Roolvink, voorzitter van de A.R. Tweede-Kamerfractie.

delijk tegen het volk te zeggen, dat al deze plannen geld, ja veel geld kosten.

Ons volk groeit snel, de welvaart neemt toe. Dit zijn twee zaken luisteraars waar we allereerst dankbaar voor mogen en moeten zijn. Alle zegen komt van Boven en alle zegen verplicht tot een verantwoord en dankbaar gebruik. De grote reformator Calvijn heeft reeds gezegd, dat alle voorrechten die wij genieten, onze plichten groter maken.

Belangrijke punten

En daarmee raak ik een van de belangrijke punten aan uit de algemene politieke en financiële beschouwingen: de hulp aan ontwikkelingslanden. Wij hebben er geen enkel misverstand over laten bestaan, dat wij dankbaar zijn voor de vergroting van deze hulp. Duidelijk is er onzerzijds aan toegevoegd, dat deze post voor ons onaantastbaar is, ook als mocht blijken dat het programma van het Kabinet niet helemaal uitgevoerd kan worden. Dat op een doelmatige besteding van deze gelden goed gelet moet worden spreekt vanzelf.

Maar waarom heeft de Tweede Kamer en heeft de Regering zo lange tijd nodig gehad om deze plannen te bespreken? In de eerste plaats zijn er tien fracties in de Kamer, die volgens de democratische spelregels allen het recht hebben om het woord te voeren. Dat kost tijd. In de tweede plaats ging het om extra lasten die door de burgers opgebracht moeten worden en daar mag men zo maar niet over heen lopen en in de derde plaats ging het om de vraag, of alles, hoe wenselijk, ook in zo korte tijd tot stand kon worden gebracht.

Extra lasten

De Regering vroeg niet minder dan ruim f 900 miljoen aan extra lasten.

Een betrekkelijk gering deel hiervan moest uit de directe en een groot deel via de indirecte belastingen komen. U heeft het al gehoord, als alles doorgaat, wordt de borrel duurder, het bier stijgt in prijs, de sigaretten worden 25 cent per pakje duurder. Zoiets vindt niemand plezierig, de roker niet en de winkelier ook niet.

De auto en de benzine gaan in prijs omhoog en zo zou ik nog meer artikelen kunnen noemen. Het zou een lange rij worden.

Mag de overheid dit nu doen? Hierop past een duidelijk antwoord. Wanneer de Overheid betere publieke voorzieningen voor de bevolking treft en vooral wanneer het volk er ook om vraagt, dan heeft de Overheid ook het recht, ja zelfs de plicht, om hiervoor offers te vragen. De overheid heeft naar anti-revolutionaire opvatting tot taak, om de ontplooiingsmogelijkheden van het volk te bevorderen.

Maar, zo vraagt een ander, moet dat allemaal zoveel geld extra kosten, wij betalen immers al zoveel aan belasting. U heeft gelijk als u die vraag stelt. Ik moet er echter wel op wijzen, dat ook het vorige Kabinet, u weet wel het Kabinet Marijnen, ook al tot de overtuiging was gekomen, dat er meer geld nodig was dan aanvankelijk was begroot. Hieruit blijkt dat de behoeften zich met grote kracht opdringen. Daarom is de koerswijziging tussen het Kabinet Marijnen en het Kabinet Cals ook veel minder groot dan men wel denkt. Het is ook niet waar, dat nu opeens de schellen van de ogen vallen en alsof men vroeger met kleppen voor de ogen liep. Zo is het niet, ook al wordt die voorstelling wel eens ge-wekt.

Ons volk heeft er recht op om te weten dat het Kabinet Marijnen zeer krap begrootte en dat deze begrotingen aanzienlijk werden overschreden. Het Kabinet Cals zegt zeer realistisch te begroten en wil niets van overschrijding weten. Nu hoop ik maar dat leer en leven van dit Kabinet met elkaar in overeenstemming zijn.

Te zwaar

De vraag is van vele kanten gesteld of dit regeringsprogramma niet wat te zwaar is. De A.R. kamerfractie heeft heel duidelijk gezegd, dat zij waardeering heeft voor de forse aanpak. Toch

menen wij dat de Regering teveel hooi op de vork heeft genomen. Wij hebben hiervoor twee redenen. De eerste is, dat de lasten te zwaar worden. Zoveen heb ik al een aantal artikelen genoemd die duurder zullen worden. Maar het lijstje was nog niet compleet. Indien alle plannen van het Kabinet door zouden gaan dan zal ook omzetbelasting op textiel en schoeisel worden ingevoerd. Dat wij zeggen, dat de schoenen en textielgoederen in prijs zullen stijgen. Dit treft ook de gezinnen met lage inkomens en niet te vergeten de grotere gezinnen. Het zal u al eerder zijn opgevallen, dat de A.R.P. spoedig in het geweer komt als de belangen van de kleine man op het spel staan. Maar er is meer aan de orde. De positie van deze bedrijven is ook niet rooskleurig. Een bedrijfstak die het toch al moeilijk heeft en in zware concurrentie met het buitenland staat, mag men niet bedreigen met een omzet vermindering.

Vervolgens vinden wij het geheel net iets te zwaar om zomaar uitgevoerd te worden. Het kan eenvoudig niet in een zo korte tijd als de Regering het wil. Het is in onze volkshuishouding niet anders dan bij u thuis. Er zijn vele wensen, maar het kan niet allemaal in een keer, al wil je nog zo graag.

Onze economie staat onder hevige druk. De arbeidsmarkt is gespannen, er is een groot tekort aan personeel. Als er nu een te grote hoeveelheid werk bij komt, wordt de spanning te groot. De lonen zullen meer stijgen dan wenselijk is en de prijzen volgen dan vanzelf. De inflatie, d.w.z. dat u steeds minder voor een gulden kunt kopen, gaat te snel.

Zo ziet u dat het de vorige week ging om de belangen van ons volk. U bent er rechtstreeks bij betrokken. U kunt ervan verzekerd zijn dat de A.R.P. voor uw belangen zal waken. De overheid heeft het recht om, ten bate van onze gehele volkshuishouding offers van de bevolking te vragen, maar er zijn grenzen. Zoals u al gemerkt zult hebben is onze partij een partij die vooruit wil zien. Politiek bedrijven is kiezen voor vandaag voor morgen en overmorgen. Wij doen dan ook een beroep op u om de partij die uw vertrouwen waard is, te steunen.

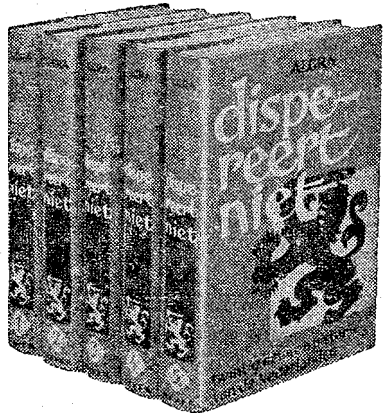
Oude faam in nieuwe luister...

Dat kan met recht gezegd worden van de fraaie uitvoering, waarin de derde uitgebreide druk van het vermaarde geschiedeniswerk

DISPEREERT NIET - 20 eeuwen historie van de Nederlanden, door A. en H. Algra

is verschenen. Deze uitgave is thans compleet leverbaar in vijf royale boekdelen, die elk plm. 430 bladzijden tekst en 60 à 80 bladzijden illustraties op kunstpapier bevatten. Ook tussen de tekst is nog een aantal kaarten en illustraties ter verduidelijking opgenomen. In totaal bevat deze nieuwe druk bijna 2200 tekstpagina's en ruim 600 prenten, kaarten, tekeningen en foto's.

In dit werk is niet alleen de geschiedenis van ons eigen land te boek gesteld, maar ook — en dat is in de Nederlandse geschiedenisliteratuur een unicum! — de rijke historie van onze voormalige koloniën en overzeese rijkdelen, zowel in Oost en West als aan de Kaap. Het vijfde en laatste deel, dat de jongste geschiedenis (van 1940 tot heden) beschrijft, is bovendien van een uitvoerig, dertig pagina's tellend register voorzien, waardoor de waarde van "Disperereert niet" als naslagwerk nog aanzienlijk is verhoogd.

De vijf delen van „Disperereert niet” verschenen in uniforme banden van donkerblauw linnen met twee-kleuren-bedrukking (rood en goud) en voorzien van een bijzonder fraai stofomslag in drie-kleurendruk. Formaat 14 x 22 cm. Het werk is uitsluitend compleet verkrijgbaar en kost, mits vóór 1 januari 1966 besteld, slechts f 15,— per deel.

Deze bijzonder lage prijs kan slechts tijdelijk gehandhaafd blijven. Met ingang van 1 januari a.s. wordt de prijs verhoogd tot f 17.50 per deel. Met andere woorden:

U KUNT 5 x f 2.50 = f 12.50 VERDIENEN

wanneer u thans op dit werk intekent. Wacht dus niet langer, maar bestel nu „Disperereert niet”, een boeiend en betrouwbaar werk, boordevol illustraties! Een bezit waarom velen u zullen benijden. Schaf het aan, voor uzelf, en niet te vergeten... voor uw opgroeiende kinderen: geef hun de kans te ontdekken, hoe boeiend geschiedenis kan zijn.

De betaling behoeft geen bezwaar te zijn, want het gehele bedrag (5 x f 15,—) kan in 10 maandelijkse termijnen worden voldaan. Anders gezegd:

REEDS VOOR f 7.50 PER MAAND

kan de gehele serie „Disperereert niet” in uw bezit komen. Laat dit dubbele voordeel u niet ontgaan! Profiteer van deze gemakkelijke betalingsvoorwaarden en bespaar bovendien f 12.50. Zend vandaag nog de bestelbon (als drukwerk, in open envelop) aan uw boekhandelaar of aan:

UITGEVERIJ T. WEVER - Postbus 13 - FRANEKER

De schrijvers A. en H. ALGRA zijn erkende historici. Hun werk „Disperereert niet” geniet een uitstekende reputatie en is door de gehele Nederlandse pers in alle toonaarden geprezen. Enkele van de talloze enthousiaste recensies willen wij u niet onthouden:

„We kennen geen geschiedeniswerk dat de weg van ons volk zo boeiend, zo illustratief en vanuit een zo bewogen positieve overtuiging beschrijft als dit... En in wat een fraaie uitgave! Wie dit boek niet in zijn bibliotheek heeft staan, doet zichzelf tekort!”

Drs. T. M. GILHUIS IN „JONG GEREFORMEERD”

„Ik hoop dat dit werk door velen gelezen wordt. Voor onderwijzers en onderwijzeressen is het prachtig studiemateriaal; in de bibliotheken van onze verenigingen mag het niet ontbreken; voor ieder die zijn kennis van de geschiedenis van ons land wil oprispen of daaraan nieuwe kennis wil toevoegen, is dit boek van de Algra's het aangewezen werk!”

Prof. Dr. E. J. OOSTERHOFF IN „DE WEKKER”

„De beide Algra's hebben ons met het schrijven van dit prachtige geschiedeniswerk een buitengewoon grote dienst bewezen. Dit is geen opsomming van dorre feiten,

maar een levend boek, dat ons ook de achtergronden doet zien en dat de feiten zet in het raam van de tijd waarin ze geschied zijn. Graag vestigen wij uw aandacht op dit uitnemende boek, dat eigenlijk in geen enkele bibliotheek mag ontbreken!”

DE HERVORMDE VAAN

„Overzichtelijk in samenstelling, helder in betoog, nauwkeurig in het weergeven van licht- en schaduw-zijden, tintelend van humor... dat zijn enkele aspecten van deze geschiedschrijving die ons opnieuw troffen. Wij blijven het een feest vinden deze boeken te lezen!... Een extra pluspunt van deze serie is, dat steeds de geschiedenis van kerk en christendom van het betreffende tijdvak in een zinvol verband met de gebeurtenissen van die tijd wordt gebracht!”

DE ROTTERDAMSCHE KERKBODE (HERV.)

„Een magistraal werk, onmisbaar niet alleen voor de beoefenaars van de historie, maar voor ieder die belang stelt in de ontwikkeling van Nederland. In elke boekenkast behoort dit werk voor te komen!”

DE C.-H. NEDERLANDER

„Zeer levendig en boeiend geschreven. De heren Algra geven een geschiedverhaal dat historisch volkomen verantwoord en bovendien prettig leesbaar is. De goed gekozen citaten, die in de tekst verwerkt zijn, dragen er toe bij een helder beeld te geven van de behandelde periode, terwijl de vele portretten en illustraties de aantrekkelijkheid nog verhogen. Dit is populaire geschiedschrijving van uitstekend gehalte!”

„Men leest deze boeken als een historische roman. Wie zijn zoon of dochter heeft horen murmureren over het vak geschiedenis, moet het met deze boeken eens proberen... De schrijvers hebben een vlotte pen, een levendige stijl en bezitten bovendien de pedagogische wijsheid om de belangrijkste feiten centraal te stellen. Ook dit deel is rijk geïllustreerd.”

JOOST ALLON VOOR DE N.C.R.V.

„Wij kunnen over dit machtige werk eigenlijk slechts één opmerking maken: Als u er tot nog toe niet op hebt ingetekend, doe het dan alsnog zo vlug mogelijk!”

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Handwritten signature of a reviewer.

Aan Uitgeverij T. Wever, Postbus 13, Franeker

Boekhandel:

BESTELBON

Zend mij de serie **DISPEREERT NIET**. Twintig eeuwen historie van de Nederlanden, door A. en H. Algra. Compleet in vijf delen à f 15,—.

Ik betaal direct na ontvangst ineens/ in tien maand. termijnen van f 7,50 *

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: ..... Datum: .....

* S.v.p. doorhalen wat niet verlangd wordt. N.G.

Voor al uw vervoer in binnen- en buitenland

N.V. Intern. Transportbedrijf DE RIJKE

Telex 22424
Telefoon (01880)-2312 - 3058
SPIJKENISSE - BREEWEG 5

Uit onze bouw- en aannemerswereld

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-3921* Postbus 10
s-GRAVENZANDE

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-230

OUDERKERK AAN DE IJSEL

Ronde en ovale tateiranden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Armleggers. Kappen. Regels. Stijlen enz enz

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V. MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuises. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.

Export: België, Duitsland, etc.

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Verplaatsbare

HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN

NOODWONINGEN

SCHOLEN EN

KERKEN

DIRECTIE- EN

SCHAFT-
WAGENS
ETC

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

N.V. Houthandel v.h. Firma J. & G. Alblas Waddinxveen

ZAGERIJ-SCHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhals 119-125 — Rotterdam

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERBINDINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL

Telefoon 01846 - 2156 - 2484

Hardinxveld-Giessendam

(5)

En dat is waarachtig de bedoeling niet. Hij heeft er niet krom voor gelegen, om ze 'n ander op te laten roken. Niet eerder als zondag mag hij er aankomen, heeft hij zichzelf beloofd. Zodra hij zijn eten naar binnen geschransd heeft, gaat hij naar boven. Zijn lichaam is als gebroken, maar dat indert niet, dat is morgen weer over. Halverwege de trap roept de schilder hem terug. Hij fluistert: „Morgen is dat kleine mannetje jarig, voel je er wat voor, om hem samen - at te geven?”

Er is een verstolen glimlach in zijn mondhoeken, die Klunder ontgaat. Hij beseft niet, dat hij op de proef wordt gesteld. Onwillig keert hij 't hoofd om. Wat geven? Dat kost geld en daarenboven, 't wordt voor speelgoed uitgegeven. Dat is weggegooid geld. Zijn moeder zei altijd: Een kind is net zo zoet met een klosje, een eigengemaakte pop of zo, als met dat dure goed uit de winkels. Dat is één van de wijste woorden, die hij haar ooit heeft horen spreken. Daarbij is dit kind hem vreemd. Zijn moeder krijgt haar kostgeld op tijd, verder heeft hij er niets mee uit te staan.

„Daar moest'n wij maar niet aan begin'n, zegt hij tegen Gootjes. „Dan kun je op 't laatst wel an 't gev'n blijv'n!” Die kijkt hem aan met iets raadselachtigs in zijn ogen. Is het spot, medelijden?

„Je hebt misschien gelijk”, is zijn antwoord. „Dit is in ieder geval de goedkoopste manier.” Desniettenstaande biedt hij de kleine jarige in compagnonschap met Bergmans de volgende ochtend een pracht van een stoommachine aan.

HOOFDSTUK III

Oma, het kleine geel gerimpelde gezichtje vlak onder de lamp, laat haar vingers, waarvan de nagels lang en dus voor het doel geschikt zijn, door de voet van de sok, die ze gestopt heeft, glijden of ze ergens misschien ook nog een gaatje of dun plekje aan het licht zullen brengen. Maar nee hoor, zij is gegarandeerd dicht. Ze zoekt haar maat en rolt ze preciesjes in elkaar. Ziezo, dat is beurd, nu scheidt ze er voor vanavond ook mee uit. Es zien, of meester de krant al uit heeft, dan gaat ze nog lekker een uurtje lezen. Maar eerst een bakje drinken. Daar heeft ze wel zo'n trek in. Ze heeft dorst. De pekelharing, die ze vanavond bij 't brood hadden, was extra zout. „Vis wil zwemmen”, zei haar vader altijd, maar zo is 't ook.

„Wat moet 't vanavond wezen Coba?” Haar keuze beperkt zich tot koffie en thee.

De schilder, die dit heel wel weet, bestelt één bier, verschoonen achter zijn boek. Hij mag oma graag even op stang jagen en smakt alsof hij 't al proefde. Oma reageert prompt. „Je bent hier niet in de kroeg!” Waarop Piet weer. „Jammer genoeg niet. U zou een beste klant aan me gehad hebben. Ik was in staat om me een stuk in de kraag te drinken!”

„Heb je ook zo'n dorst?” vraagt Coba die tot nu toe alleen aan deze kwaal meende te lijden. „Heb je er dan helemaal geen erg in gehad, dat ik zo goed als de hele avond met m'n mond onder de kraan hang?” overdrijft Piet. Is dat waar? Nou, daar heeft oma 't nu eerlijk mee te doen, want Piet staat bij haar in een goed blaadje. „Waarom heb je dat niet eerder gezegd? Je bent hier toch al langer als vandaag?” verwijt ze hem liefderijk.

Ze scharrelt bedrijvig overeind en neemt 't theebusje van de schoorsteenmantel. Doet 't deksel eraf. Leeg! Is er nog thee in huis? Bezinnend legt ze haar hand tegen 't voorhoofd. Coba begrijpt dit gebaar zonder woorden. „Boven in de kast, moeder!” helpt ze haar met een lachje herinneren. Oma schudt het oude hoofd, zich bedroevend over haar seniele aftakeling, die ze ras aanstaande acht.

„'t Is waar ook, stoetel, die ik ben! O, o, een oud mens is toch ook niet veel!” Ik doe 't er anders voor, als ik op m'n vier en zestigste nog zo bij de tijd ben als u!” vleit Piet.

Oma laat zich het complimentje graag aanleunen, al mag dat niet blijken. „Steek jij me de gek maar aan!” zegt ze. Meteen reikt ze met een kwieke beweging, als om haar vlugheid te demonstreren, naar de bovenste plank om de Japans gelakte trommel te bemachtigen, waarin de thee wordt bewaard, maar ze vermag niet haar hanc boven haar hoofd uit te heffen, zo stijf is ze van de reumatiek. Dat betekent op dit moment een nederlaag voor haar. Ze beet zich dan ook liever de tong af, dan dat ze iemands hulp in zou roepen. In de hoop, dat geen van de anderen speciaal op haar let, bukt ze zich om een stoof onder de tafel vandaan te pakken. Klunder, met de ene hand onder 't hoofd en de ander aan de pijp, ziet haar gemarteld, zonder een vin te verroeren. Hij heeft zich trouwens de gehele avond nog niet in 't gesprek gemengd. Niemand heeft zich van zijn bijzondere stilzwijgendheid iets aangetrokken, nog veel minder naar de oorzaken geïnformeerd. 't Hoofd staat zeker niet goed, rekenen ze. Maar daarom kan hij de beleefdheid wel in acht nemen, meent de schilder. Hij verkoopt hem, om hem daartoe op te wekken, een gevoelige stop in de rug: „Lui varken, kun je niet even in de benen komen? Je ziet toch dat oma er niet bij kan? Op die manier helpt 't ook geen drommel, of je mijn voorbeeld dagelijks voor ogen hebt!” spreekt hij met beminnelijke zelfverheffing.

Onderwijl overhandigt hij oma onder sierlijke buigingen, wat ze nodig heeft. Doet daarbij een stap achteruit en komt terecht bovenop de voet van Klunder. Die geeft een gil, zoals ze geen van drieën bevroeden, dat hij 't zou kunnen en hij vloekt er bij, zoals ze ook nooit eerder van hem hoorden. Over dat laatste valt oma dan ook 't eerst. Ze vindt 't meer dan ijselijk, dat zulke goddeloze taal in hun huis wordt uitgebraakt. „Wel foei, schaam je! knort ze. „Dat hoef ik jou — hier legt ze de klemtoon — toch zeker niet te vertellen wel, dat zulke woorden niet horen in de mond van één, die iedere zondag de geboden voor hoort lezen!”

Bij al z'n pijn, kan Klunder niet nalaten te denken, dat oma nog een vrij hoge dunk van hem heeft. Elke zondag te kerk, dat is niet mis! Hij heeft haar dat sprookje echter nooit wijs gemaakt, hoewel hij 't tegendeel ook niet heeft beweerd. Zij distilleert bepaald die goede gedachte over hem alleen uit het feit, dat hij van Christelijke afkomst is.

Ai, wat doet die poot hem gemeen zeer. Hij zou zich graag

nog eens ontladen hebben op de door oma gelaakte manier, maar 't ontzag voor haar radde tong weerhoudt hem; inplaats daarvan mompelt hij zelfs een verontschuldiging: „'t Ontkwam me!” „Alles goed en wel!” moppert Piet, die danig geschrokken is. „Zo erg was het toch zeker niet. Je gaat te keer, of ik je hele been verbrijzelde. Ik schrik me een aap!” „Hij ziet er warempel wit van om zijn neus!” plaagt Coba, maar als ze 't pijnlijke gezicht ziet, waarmee Klunder naar z'n mishandeld lichaamsdeel kijkt, verplaatst haar sympathie zich. „Is 't werkelijk zo erg aangekomen?” Haar zachte blauwe ogen verlichten als sterren haar matbleek gezicht. Met die blik overweldigt ze de poorten van stuurse geslotenheid, waarmee Klunder de uitgangen van zijn hart pleegt te versperren. Hij laat los, dat hij sinds gisteren niet te beschrijven pijn aan zijn rechtervoet lijdt. Hij heeft 's morgens, toen hij op de half in 't duister gehulde boetzolder van de boerderij de rattenvaal wou inspecteren, in een roestige spijker getrapt. Hij voelde 't op 't moment geducht, maar verder op de dag heeft hij er geen aandacht aan geschonken. Vannacht heeft hij bijna geen oog dicht gedaan, zo klopte en stak die voet. Wat of 't zijn mag?

„Ziet 't ook rood? Is het ook dik?” informeren de vrouwen, ineens een en al belangstelling. O, nu komt een van Klunders pekelsonden voor de dag! Hij kan haar dienaangaande geen inlichtingen verstrekken, want hij trekt gemakshalve 's winters zijn kousen nooit uit, als hij naar bed gaat. Dat scheelt hem weer zoveel in tijd. Ha, ha, daar gaat oma een lichtje op. Vandaar dus die vreselijk vuile lakens! Wat een doerak is Klunder! En dat houdt zich altijd maar van den domme, als zij erover klaagt. Maar van zijn aan is 't uit met die smerpoeserij, als hij dat maar begrijpt. Desnoods zal ze er niet voor terugdeinzen, hem 's avonds in eigen persoon te controleren. Zij is een oude vrouw, daar steekt dus niets in. En als om te boekstaven, dat zij boven alle verdenking verheven is, geeft ze Klunder last onmiddellijk de bewuste voet te ontbloten. Hij doet 't, doch met duidelijke tegenzin. Geen wonder, want 't been dat door opstroping van zijn pantalons en uittrekken van de sok tevoorschijn komt, kan ook geen bezien lijden. Het is zonneklaar, dat 't in geen tijden met water en zeep in aanraking is geweest.

„Foei, wat een vuile voeten”, roept oma. Dat een mens zijn hele lichaam slechts bij tijd en wijle wast, dat is logisch, maar de benen behoeven volgens haar begrippen van reinheid, minstens een maal in de week een beurtje en eigenlijk — want oma is nu eenmaal ontzettend schoon — mochten die mannen 't wel alle dagen doen. Ze nemen zoveel stof mee van de akker. Het spreekt vanzelf, dat Klunder er dus dadelijk aan moet geloven. Zonder verwijl neemt ze de ketel, welks kokende inhoudt oorspronkelijk bestemd was om hun aller dorstige kelen te laven, van 't vuur en giet 't water niet tot onverdeelde genoegens van Klunder en evenmin van Piet — diens tong kleeft na al de doorgestane emoties aan z'n verhemelte — in een telltje dat alleen tot dat doeleinde gebruikt wordt en door haar uit 't aanrechtkastje wordt genomen. 't Wordt aangevuld met koud — Klunder dwijt z'n voet onder en trekt een lelijk gezicht. Piet kijkt ook zuur, al is 't dan ook om een gans andere reden.

„En ik maar denken, dat we thee zouden drinken oma”, zegt hij verongelijkt. Hij neemt oma haar voortvarendheid kwalijk. Die voeten van Berend zijn al jaren zwart, nu doet dat ene minuutje er ook niet zoveel meer toe, dunkt hem. Om geen schele ogen te maken, zet oma de ketel op het gas. Nu is hij zeker, dat het eerste bakje hem binnen vijf minuten zal geworden. Aldus getroost volgt hij met klimmende belangstelling de opeenvolgende kleurwisselingen die de onderdanen van Klunder, dank zij de waterkuur ondergaan, van zwart worden ze bruin, daarna grijs, vervolgens begint 't blank door te schemeren. Dan is het sopje, waar oma de groene zeep niet aan spaarde, zo troebel, dat men geen voet meer onderscheiden kan.

Piet vergeet zijn eigen belangen, zo begint het proces hem te interesseren. Hij acht een herhaling van de behandeling belijst noodzakelijk en oma spandeert op zijn nadrukkelijk aandringen ten tweede male het water aan Klunders voetenbad. Ze heeft 't er niet in, dan steekt Bergmans zijn hoofd naar binnen. „Als 't niet te brutaal is, waar blijft de thee vanavond?” Hij versmacht letterlijk. Heeft hij daar nu alleen maar last van, of dragen de anderen zonder te klagen? Coba doet hem het geval uit de doekjes. Ze hebben allemaal barre trek in een koppie, maar 't is Klunder, die een spaak in 't wiel stak. Die loopt de hele dag als met een zere voet, zonder er een woord over te kijken.

Bergmans is op zijn manier erg beschaamd. Ja, ja, hij was van plan zich zelf op een pilaartje te zetten vanwege zijn martelaarschap van een uur lang, maar dan kan hij dat dus wel aan Klunder overlaten. „Hoe kom je d'r aan?” vraagt hij op z'n gemak, met de handen in de zakken, naderbij komend. „Vraag liever, hoe ik er af kom!” bromt Klunder. Nóg al een pottenkijker! Hij moet er niks van hebben. Die dekselse schilder, als die hem niet zo had laten schreeuwen, zou er nooit geen haan naar gekraaid hebben, was 't vanzelf weer overgebeterd. Te oordelen naar de gezichten van Bergmans en Piet schijnen zij die mening niet te delen. De onderwijzer schudt het hoofd, z'n mond in een bedenkelijke plooi, maar zegt niets. Piet windt er echter geen doekjes om. „Kerel, je hebt bloedvergiftiging! Kijk maar, d'r loopt een mooie striem hierlangs naar boven. Daar zal de dokter aan te pas moeten komen. Berend, daar helpt geen lieve vader en moeder aan!” „Ik kijk wel uit!” bijt Berend hem toe, verstoord niet zozeer omdat een eventuele medische behandeling niet pijnloos zou zijn, maar veel meer, omdat die knapen zulke hoge rekeningen schrijven. Hij is niet in het fonds, aangezien dit met zijn ijzersterke constitutie en volmaakte gezondheid een bespotting zou zijn en wat meer is, een wegsnijten van geld. Dat was ongetwijfeld goed door hem bekeken, maar daar staat tegenover, dat wanneer hij in handen van 'n dokter vervalt, hij ook het volle pond zal moeten betalen. Daar voelt hij niets voor, maar dan ook helemaal niets.

(wordt vervolgd)

Aandacht voor

GARCIA GODOYde tijdelijke president
van de Domin. republiek

DE tijdelijke president van de Dominicaanse republiek, Hector Garcia Godoy, is er niet voor teruggeschrokken, gewapenderhand op te treden, nu de opstandelingen weigeren, hun wapens in te leveren en de terugkeer tot een normale samenleving mogelijk te maken. Troepen van de OAS rukten op zijn verzoek de vroegere rebellenwijken van de hoofdstad San Domingo binnen om te trachten, een eind aan de chaos te maken.

Garcia Godoy, die voor beide elkaar bestrijdende partijen aanvaardbaar bleek te zijn, werd op 11 juli 1921 in Moca geboren. Hoewel hij op het platteland geboren werd, stamt zijn familie uit Santiago. In die stad kreeg Garcia een groot deel van zijn opleiding. Zijn belangrijkste studiejaren bracht hij echter door in Washington, waar zijn vader op de Dominicaanse ambassade werkzaam was. Tenslotte maakte hij zijn rechtenstudie af aan de universiteit van

San Domingo, waar hij in 1944 een academische graad behaalde. Kort daarna trad hij in het huwelijk met Matilda Pastoriza, wier vader eveneens een carrière-diplomaat was.

NA zijn huwelijk begaf Garcia zich ook op het diplomatieke pad. Dat duurde tot 1948, toen hij overstapte naar het bankwezen. Zeven jaar later was hij vice-president van de Centrale Bank van de Dominicaanse republiek. Een jaar daarna was hij in de diplomatieke dienst teruggekeerd. Hij vertegenwoordigde zijn land in de internationale suikerraad totdat hij in 1958 tot ambassadeur in België werd benoemd. Hij vertegenwoordigde zijn land nog in Brussel, toen Juan Bosch bij de eerste vrije verkiezingen na het verjagen van de dictator-familie Trujillo tot president was gekozen.

Bosch benoemde Garcia tot minister van Buitenlandse Zaken. De moeilijkheden, die al spoedig tijdens het bewind van Bosch ontstonden, ook al vanwege de toegeeflijke houding tegenover de communisten, deden Garcia weldra besluiten, de politiek tijdelijk vaarwel te zeggen en in het bedrijfsleven een taak op zich te nemen. De rest van de geschiedenis kent men. Bosch werd uit zijn land verbannen. Een militair bewind nam de leiding over, totdat de opstand uitbrak, die tot het zenden van Amerikaanse en later ook Latijnsamerikaanse troepen leidde. Men deed tenslotte een beroep op Garcia, de leiding van een voorlopige regering op zich te nemen.

GARCIA werd op 3 september benoemd. Hij beloofde strikte onpartijdigheid en spoedige algemene verkiezingen. Tot dusver heeft hij getoond, dat hij er ernstig naar streeft, deze belofte waar te maken. Bosch keerde een maand geleden naar San Domingo terug. Afgewacht moet worden, of hij Garcia zal steunen, of dat hij hem achter de schermen zal tegenwerken. De tijd moet het leren.

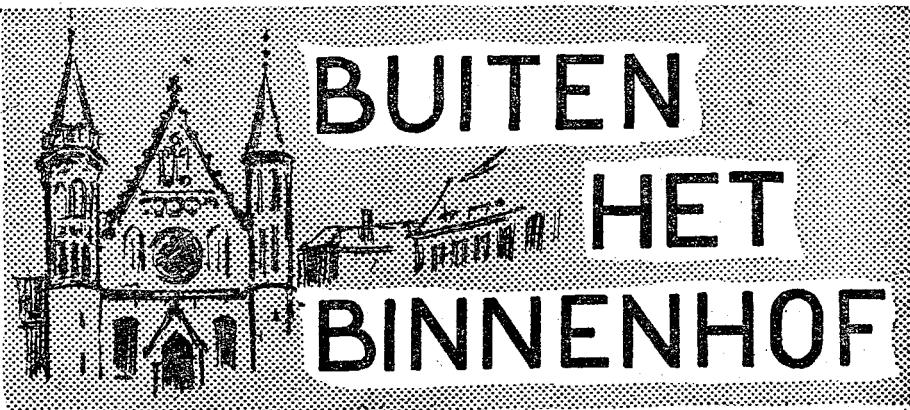
WIJ weten nu al waar de televisieploeg Sint Nicolaas zal opwachten als hij dit jaar eerste voet op Nederlands grondgebied zal zetten. En dat zal gebeuren in de maand november. Het wordt steeds vroeger. Dat komt door de concurrentie. De ene stad wil het andere dorp voor zijn. Wij verwachten dan ook een vlamdend protest van de heer Henri Knap in Het Parool. Hij is de onbezoldigde perschef van Sint Nicolaas, van die ene echte Sint Nicolaas, die altijd eerst naar Amsterdam komt en nergens elders. Hij zit in het comité van ontvangst, onder anderen met de heer Ton Koot en Mr. P. J. Mijksenaar, die de voorlichtingsbelangen van de hoofdstad behartigt. Amsterdam heeft een Sint Nicolaaskerk, waarvan de pastoor onlangs benoemd is in Bergen. Wij kennen die pastoor Solleveld, die twintig jaar die parochie rond de Prins Hendrikade heeft bestierd. Natuurlijk is er nu een andere pastoor, daar tussen Leger des Heils en Gereformeerd Vergaderlokaal Oude Schans, doch deze nieuwe pastoor zal nog aan de intrede van de Sint moeten wennen. Goed: Sint Nicolaas heeft niet alleen zijn kerk in de hoofdstad, hij is beschermheilige oftewel patroon van Amsterdam. U kunt daarmee iets doen of niet, dat wast het water van de Amstel niet af. En dan hebben wij in Amsterdam een gebouw dat De Bisschop heet, vlak bij Nieuwe Kerk en Paleis.

Wij zullen niet zeggen dat Sint Nicolaas van Amsterdam is; het is andersom: Amsterdam is van Sint Nicolaas en daarom hebben wij verplichtingen. Er zou dus geen Sint Nicolaas, waar in Nederland ook mogen optreden alvorens de Sint zich in zijn stad had laten zien. Maar ja, organiseer dat maar eens. Een PBO is een aardig drietal banketletters, maar verder doet men er, op het punt van heiligen, niet veel mee. Het feest van de goed heiligman is al jaren vrij gegeven, het is een van de weinige zaken welke in Nederland gelukkig niet geregeld zijn. Laten wij daarover juichen en niet treuren. Geen ministerraad of parlement heeft over Sint Nicolaas iets te zeggen, ja zelfs het Concilie kan deze kerkvader geen baas. Omdat hij zijn macht ontleent zowel aan Rome als aan Dordt. En daartegen kan niemand op. Minister Cals niet, minister Smallegange ook niet. De EEG vermag niets, president De Gaulle durft in deze zaak niets te zeggen. En daarmee hebben wij dan wel de voornaamste machten in het Westen genoemd.

Het is daarom zo jammer dat wij de kinderen op dwaalsporen brengen, welke zij niet dienen te volgen. Sint Nicolaas hier en Sint Nicolaas daar en Sint Nicolaas onder en Sint Nicolaas elders... wat voor wanorde moet zo'n kind in één heiligenleven niet ontdekken! Men maakt ons niet wijs dat daarmede de oecumene gediend wordt. (Toch blijft het vreemd dat ee... Berkouwer zich over deze zaak niet heeft uitgesproken). Nu zijn er plaatsen in Nederland, waar Sint Nicolaas niet mag komen, men vindt hem daar te rooms. Van een plaats werd het verleden jaar bekend. Een lid van de gemeenteraad van een bedrukte gemeente was tegen zijn intocht. Het is mij helaas ontgaan of de man met de tabberd nog gekomen is of niet. Maar van harte welkom kan hij in elk geval niet geweest zijn.

Nu zult u denken, dat zo'n afwijzen van de heilige Nicolaas door een nazaat van de Geuzen typisch Nederlands is. Dat is niet waar.

Vanavond las ik in de Tijd-Maasbode dat problemen als genoemd zich ook in Engeland voordoen. Niet met Sint Nicolaas maar met Santa Claus, zijnde het Kerstmannetje. De Angelsaksers geloven namelijk in een Kerstman in een slee en niet in een Heilige op een paard. De Kerstman verschijnt - dat zult ge uit zijn naam begrijpen - niet begin, maar eind december. Zoals het met Sint Nicolaas is gegaan zo is het ook de Kerstman wedervaren. Van de slee verviel hij in de auto, van de auto in het vliegtuig, van het vliegtuig in de helicop-

ter. Straks zal hij wel per bestuurbare raket verschijnen, maar dat is een ander verhaal.

De correspondent van de genoemde krant in Londen, een Brittannië-kenner bij uitstek, heeft, zoals hij schrijft, nooit veel opgehad met Kerstmannen. Zij drinken te veel bier, volgens hem. En nu is hij in zijn afkeer van Kerstmannen gesterkt door een lid van de gemeenteraad van Manchester, de stad van de sterke werkbreeken, zoals u weet.

In Manchester is op zes oktober gesproken door de vroege vaderen over de aankomst van Father Christmas op 6 november. Hij zou dan per hefschroefvliegtuig landen in een stadspark. Daarvoor moest de gemeenteraad toestemming geven. De raad scheen dat wel te willen doen, doch er kwam een hevige oppositie. Een van de raadsleden zeide dat hier sprake was van „de corruptie van het grootste godsdienstige feest van het jaar, een corruptie waaraan velen zich ergeren”. Dit lid van de vroedschap heeft zich met hand en tand tegen de Kerstman verzet. Niet alleen om het blote en simpele feit dat alle schoolkinderen zouden gaan spijbelen om hun weldoener te zien, maar ook omdat de Kerstman volgens deze gekozen „een monster” was.

Een ander lid van de raad bekende dat hij tot zijn 20ste jaar in Father Christmas had geloofd met een diep en zuivere overtuiging. Maar dat nam toch niet weg dat een van de wethouders expliciet vroeg of iemand nu werkelijk bezwaren tegen de Kerstman had. Hij zou namelijk niet graag de illusies van andere gemeenteraadsleden, die wel in F. C. geloofden in de grond boren. Dat was het moment waarop het lid dat zolang vertrouwen in F.C. had bezeten, opstond en zei: „Ja, ik heb bezwaren. Father Christmas is niet meer dan een dronken bandiet...”

Zo zout had men het zelfs in Manchester nog nooit getogen. Doch het mocht niet baten. Met 51 tegen 42 stemmen is door de raad toestemming voor de landing verleend, maar het is wel een Pyrrhus-overwinning!

Zo ziet u dat zulke problemen zelfs in Engeland spelen. Eén ding moet mij van het hart. Hoezeer ook achtenswaardige burgers in ons land tegen Sint Nicolaas en zijn verering zijn, zij hebben hem nooit voor dronken bandiet uitgemaakt!

Correspondentie:

De heer S. te Biezelingen. Helaas kan ik u niet helpen. Ik heb mij verstaan met Dr. P. J. Meertens, de kenner van Zeeuwse namen bij uitstek. Hij heeft de afkomst en/of betekenis van de naam Slabbekoorn niet kunnen vinden, hoezeer hij en zijn wetenschappelijke medewerkers ernaar gezocht hebben. De poldernamen Slabbekoorn zijn genoemd naar de persoonsnaam Slabbekoorn. Ook zij bieden dus geen aanknopingspunt.

William Frankema

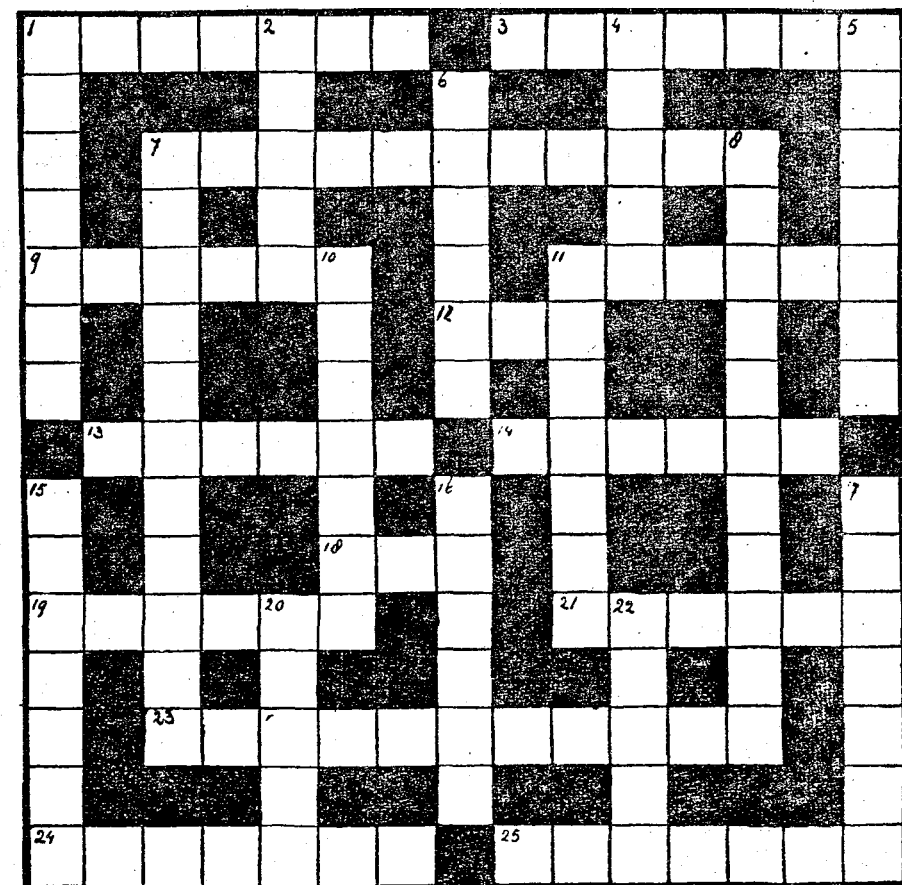
KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. Verbeterinrichting voor uit de band gesprongen; 3. (engelse) schutterskoning, die veel blunders beging? Nee, uitgerookt dier; 7. hier tussendoor moest vroeger het (militair straf-)recht zijn loop hebben; 9. met deze cijfers moet je rekenen; 11. zo zit ingestampte kennis erin; 12. slagwerk; 13. hieronder staan schokkende dingen; 14. in een noodsituatie is zijn gewicht slechts 1/10 gram; 18. zijn zoons luisterden niet naar hem; 19. vuurmaker; 21. bijzonder trouwe kerkganger; 23. als zij geslagen worden, geven zij een rinkelend geluid; 24. deze wielen maken weg; 25. vreemd gerecht.

Vertikaal: 1. Lied, dat in een speelgoedwinkel gevonden wordt; 2. deze lui zijn uitgelezen; 4. geef deze knuppel aan een duitser, en ogenblikkelijk verschijnt de veldwachter; 5. dit zijn de oorzaken van het basis-schilderwerk; 6. de liefdesuitingen laten een hele reeks onbezet; 7. wat is dit een verrukkelijk been van je beminde!; 8. deze lui zijn waardeloos, maar gelukkig eten ze ook niets; 10. spoorvolger; 11. traditionele bezigheden; 15. die drukte krijg je, als er een berrie zoek is; 16. deze roofvogels gillen van de lach; 17. passeren betekent ondergang; 20. dit vat ligt achter in een friese haven; 22. een slaaf van deze kwaliteit wordt in de duisternis gesmeten.

Oplossing van 16 oktober

Horizontaal: 1. beroepswerkloze; 7. wasbaas; 9. kapster; 10. Haarlem; 11. netelig; 13. boertig; 15. hagedis; 18. lastpak; 21. on-

danks, 22. katzwijn, 24. gewenst, 26. mensensmateriaal.
Vertikaal: 1. bewogen, 2. restant, 3. Eva, 4. kap, 5. optocht, 6. eerlang, 8. stang 9. Kaleb, 12. lid, 14. eis, 15. haarkam, 16. gebeten, 17. Sodom. 18. leng. 19. polenta, 20. kwartel, 23. wie, 25. war.

Geld en studie

A C H T E R P A G I N A

GELD en studie zijn twee van de overigens vrij vele zaken, welke in de politiek een rol van betekenis spelen. Wij moeten zelfs zeggen, dat politiek zonder de begrippen geld en studie ondenkbaar is. Dit is eigenlijk zonder meer duidelijk. Het is zeer bepaald niets nieuws. En toch is het de vraag of wij ons dit nu werkelijk bewust zijn en steeds indringend tot ons laten doordringen. Wij geloven dat dit niet, althans onvoldoende het geval is. Vandaar dat wij voor dit aspect op klemmen de wijze ditmaal algemene aandacht van alle politiek-meelevenden vragen. Zonder geld en studie is de politiek ondenkbaar. Beter nog zonder **VOLDOENDE** geld en **VOLDOENDE** studie is een **GOEDE** politiek ondenkbaar. Dat geld en studie zo'n betekenisvolle rol spelen blijkt in tweërlei opzicht, en wel in het gesprek en in het handelen over de samenleving in de volksvertegenwoordigende lichamen, alsmede in het reilen en zeilen van de politieke organisaties der staatsburgers: de politieke partijen.

Om de kwaliteit

Wij behoeven wat het eerste betreft alleen maar te wijzen op de Troonrede en duidelijker nog op de miljoenennota alsmede op de daarna gevolgde algemene politieke en financiële beschouwingen. Nu volgen in de Staten-Generaal de besprekingen over de diverse begrotingsvraagstukken. Dit is een zaak welke maandenlang in het parlement speelt. Dat daarbij „geld” aan de orde is behoeft niet te worden onderstreept. Maar ook bij vele andere problemen, welke daarnaast in de volksvertegenwoordiging in discussie komen, zijn er financiële aspecten.

Maar de studie? Laten wij goed begrijpen, dat ook al is wat bewindslieden en Kamerleden in discussies te berde brengen vaak wel op het eerste gehoor verstaanbaar, ook voor ons als gewone mensen, toch die woorden en verhalen berusten op voorafgaande, min of meer diepgaande studie van de man of vrouw in zijn of haar eenzaamheid en van de mannen en vrouwen in hun gezamenlijk overleg. Er moet eerst gelezen en gepraat worden. En de kwaliteit van het betoog openbaart in welke mate dit is gedaan. Het mag dus duidelijk zijn, dat bij de politiek — welke er is ten bate van de samenleving — geld en studie van belang zijn.

Geen oppervlakkigheid

DAT geldt nu ook ten aanzien van politieke partijen. Als 'n partij echt met politiek bezig wil zijn dan komt men er niet met kosteloze kreten op grond van goedkope oppervlakkigheid.

Ook hier is veel over te zeggen; men kan er in één ruk een boek vol over dicteren. Wij willen snel tot de kern van de zaak komen. Een politieke partij heeft een studie-instituut nodig. Alle vijf grote democratische partijen hebben zulk een instituut. Het een is wel anders opgebouwd dan het andere, maar zij zijn toch met elkaar te vergelijken. Zo zijn er dan het „Centrum voor Staatkundige vorming” van de K.V.P., de „Dr. Wiard Beckman Stichting” van de P.v.d.A., de „Prof. mr. B. M. Teldersstichting” van de V.V.D. en de „Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohmansstichting” van de C.H.U. en tenslotte van onze A.R.P. de „Doctor Abraham Kuiperstichting”.

Wij hebben het al eens eerder medegedeeld, maar wij willen (dat blijkt nodig) toch nog eens onderstrepen wat de Kuiperstichting — zeer kort geformuleerd — tot taak heeft:

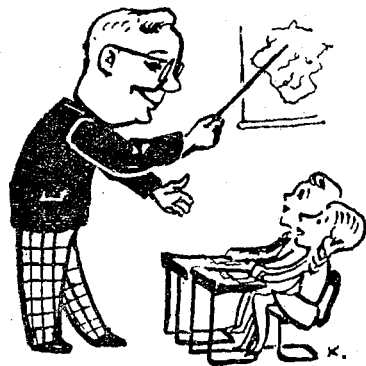
1. het verstrekken van adviezen aan leden van de Staten-Generaal, Provinciale Staten, gemeenteraden en andere belangstellenden;
2. het vervullen van het secretariaat van het College van Advies van de partij en de vele commissies van dit college, die rapporten opstellen omtrent tal van politieke vraagstukken;

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken, Freesiaknollen

... studie ... en ... geld ...

3. het uitleenen per verzendpakket van boeken en geschriften uit de uitgebreide bibliotheek, waardoor in het gehele land studie en voorlichting wordt bevorderd.

Laten leven

ER wordt dus in, althans voor onze partij gestudeerd en dat kost onherroepelijk geld. De Kuiperstichting „leeft” in hoofdzaak van de rente van haar kapitaal. Ieder kan weten, dat dit vandaag geen leven is!

Aan het begin van dit jaar heeft de kiesvereniging Amsterdam-Slotermeer-Geuzenveld een goed initiatief genomen en aan haar mede kiesverenigingen (1.000) voorgesteld jaarlijks vrijwillig een (geringe) bijdrage te schenken. Deze kiesvereniging heeft de suggestie gedaan, dat elke kiesvereniging een jaarlijkse bijdrage geeft, welke bijvoorbeeld naar rato van het ledental zou kunnen bijdragen:

tot 50 leden	f 5,-
50 tot 150 leden	f 10,-
150 tot 300 leden	f 20,-
300 tot 500 leden	f 30,-
500 leden en meer	f 40,-

Werkelijk toch geen onoverzienbare bedragen. Tot dusverre hebben honderd kiesverenigingen positief gereageerd. Dat is dus niet veel.

Nu kan het zijn, dat de brief van Slotermeer-Geuzenveld — welke in juni j.l. werd verstuurd — in de zomermaanden ergens tussen wal en schip is geraakt. Daarom is eind vorige week aan alle kiesverenigingen, welke nog niet reageerden die brief nog eens toegezonden met het verzoek alsnog — en graag spoedig — een positief antwoord te zenden. Wilt u nagaan of uw kiesverenigingen deze bijdrage — tot het mogelijk doen blijven van studie voor de partij — heeft gegeven?

Het voorjaars-Partij Convent heeft in mei j.l. te Zwolle zich nadrukkelijk achter dit initiatief ten behoeve van de Kuiperstichting gesteld. Verwacht mag toch worden, dat de gehele partij zich hier achter stelt. Immers geen studie zonder geld en geen goede politiek zonder geld en studie.

Groei en ruimte

VERWANT aan studie, maar op een ander vlak ligt de zaak van het gespreksgroepenwerk in onze partij. Ook daarover is eind vorige week een brief aan alle kiesverenigingen uitgegaan. Daarbij was gevoegd een exemplaar van de documentatie over het nu aan de orde gestelde onderwerp: „Groeiend volk, beperkte ruimte”.

Dit belangrijke probleem, dat ook zo duidelijk in de politiek speelt, zal ongetwijfeld de belangstelling van vele van onze leden trekken. Wij verwachten dan ook, dat tal van mannen en vrouwen in onze partij en ook in de Arjos graag aan de bespreking van deze zaak in een gespreksgroep zullen deelnemen.

Van de besturen van alle kiesverenigingen mag dan ook zeker verwacht worden, dat zij aan de aanwezige belangstelling tegemoet komen door de instelling van een gespreksgroep (of bij grote animo onder leden en geestver-

tueel punt in de politiek, men merkt ook buiten de partij dat men in A.R. kring met deze materie bezig is, men kan horen welke opvattingen in die kring ter zake leven, en tenslotte, als die opvattingen goed doorgepraat zijn, moeten zij anderen, buiten onze kring, ook toespreken, waardoor de werfkracht van de partij wordt versterkt.

Van hart tot hart

HET is van het grootste belang ook op dit punt te letten. Dat moet weliswaar altijd gebeuren, maar des te meer nu voor volgend jaar en het jaar daarop zich weer verkiezingen aankondigen.

Wij moeten goed beseffen, dat de werfkracht, de invloed van een partij nog steeds in belangrijke mate afhangt van het persoonlijk woord van het individuele partijlid tegenover andere kiezers, met wie hij of zij in zijn omgeving in aanraking komt.

Wij spraken onlangs nog weer op een kiesvereniging, waar in de discussie gesteld werd: voor de gewone man zijn de problemen zo ongreepbaar; wat kun je nu als gewoon mens voor greepbaars doen bijvoorbeeld t.a.v. ontwikkelingshulp, het probleem van de kernbepaaling, het rassenvraagstuk, de ruimtelijke ordening; allemaal ingewikkelde problemen met vele facetten.

Men kan tegenwoordig inderdaad niet meer alle problemen tot in de finesses volgen, laat staan beoordelen. Maar een redelijke indruk t.a.v. de belangrijke punten in de samenleving kan ieder, die zijn dagblad en weekblad alsmede brochures en rapporten leest zich toch wel verschaffen, zeker wanneer hij nog eens met anderen op vergaderingen van kiesverenigingen of in gespreksgroepen van gedachten wisselt.

En, zo min u dan misschien geen (politiek) deskundige bent op bepaalde punten, zo min is dat ook de ander, met wie u dus best op gelijk niveau kunt praten. Als u dat dus kunt, doet u dat dan ook. Mede daardoor heeft de aan de politiek bestede studie en het aan de politiek bestede geld meer-waarde. **WIDEK.**

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn ditmaal de volgende:

☆ Op vrijdag 5 november belegt de meentelijke A.R. kiesvereniging Smalingerland een grote politieke vergadering voor de jeugd. De plaats van samenkomst is de „Lawei” te Drachten. Aanvang der vergadering te 19.45 uur. Sprekers van zes verschillende partijen (voor de A.R. Partij het Tweede Kamerlid dr. C. Boertien) zullen de vraag beantwoorden: „Waarom ben ik lid van een politieke partij?”

☆ Op maandag 8 november belegt de gemeentelijke centrale van A.R. kiesverenigingen in de gemeente Leek een vergadering. De plaats van samenkomst is de Geref. Kerk te Zevenhuizen. Aanvang der vergadering te 19.45 uur. Als spreker zal optreden Z.E. dr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen.

☆ Op donderdag 11 november belegt de Statencentrale Bedum-Noord een algemene vergadering. De plaats van

samenkomst is het gebouw „Rehoboth” te Winsum. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Behandeling van huishoudelijke aangelegenheden.

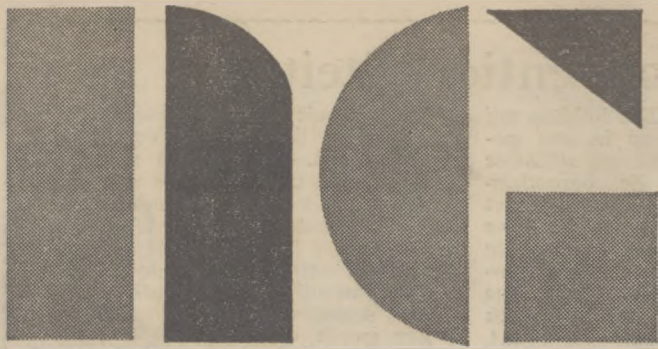
ARJOS.

☆ Op zaterdag 30 oktober wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district Kuststreek (Z.H.). De plaats van samenkomst is het Jeugdhuis aan de Julianalaan te Sassenheim. Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Als spreker zal optreden de heer J. van der Ploeg, voorzitter Nat. Org. van ARJOS. Na de broodmaaltijd te plm. 18.00 uur vertoning van de film „Vraag 7”.

☆ Op zaterdag 30 oktober belegt het Provinciaal Verband ARJOS Groningen zijn algemene vergadering. De plaats van samenkomst is „Het Tehuis” te Groningen. Aanvang der middagvergadering te 14.30 uur. Behandeling huishoudelijke zaken.

Tijdens de avondvergadering zal mr. J. N. Scholten te Andel spreken over de jonge generatie en de Nederlandse politiek, terwijl de heer H. F. Born te Berlikum een politiek spel zal verzorgen.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Vol- doening

NA de dag van het Partij Convent, waar de afgevaardigden zich met dr. Berghuis zeer positief opstelden ten aanzien van het a.s. prinselijk huwelijk, zijn enkele feiten in de pers verschenen die er niet om liegen. Zij betreffen de mentaliteit en de activiteit van de heer Von Amsberg in de na-oorlogse jaren. Zijn arbeid op een joods advocatenkantoor ten behoeve van joodse oorlogsslachtoffers, zijn contacten als diplomaat in Zuid-Amerika met mensen van „de goede kant” (er verschuilen zich op dit deel van het Westelijk Halfrond ook genoeg andere Duitsers!), zijn aan de kaakstellen van een nazi-gezinde ambtenaar, en zijn geuite wens om als diplomaat in Israël te dienen, zijn even zovele pluspunten, die ons grote voldoening schenken.

Deze feiten zullen velen, die zich — en dat is volkomen begrijpelijk — over deze periode van het leven van de a.s. bruidegom het een en ander afvroegen, hebben gerustgesteld en verheugd.

De vraag die wij bij dit alles willen stellen is deze: zou het niet goed geweest zijn indien de regering op een veel eerder tijdstip deze feiten (meer) openbaar had gemaakt? Veel zou daarmee gediend geweest zijn. Wij geloven niet dat het overleg tussen kabinet en fractievoorzitters ten tijde van de verlovingsoverhaast en overrompelend is geweest. Wij twijfelen er wel aan of toen niet te weinig goede antecedenten van de heer Von Amsberg in de openbaarheid zijn gebracht.

De tocht van het Kamerlid Van der Ploeg naar paleis Soestdijk kan daarop wijzen, alsmede de ook thans — los van de brief-Nederhorst — aan de dag getreden aarzeling van velen.

Als wij de term „public relation” eens mogen vertalen met „publieke relaties”, dan zouden wij willen stellen dat de relatie tussen de heer Von Amsberg en ons volk al vanaf zijn entree zo publiek en zo volledig mogelijk geweest had moeten zijn.

Een gedeelte van de zaal met de perstafel in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht, waarin vorige week onze partij in najaars-convent bijeen kwam. Meer over deze bijeenkomst kunt u lezen op de pagina's 2, 3, 6, 7, 8 en 9.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 33, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

DEZE WEEK

- Actuele commentaren - pag. 3
- De gehouden verkiezingen in Oostelijk Flevo-land - pag. 4
- Financiële nood van de gemeente pag. 4
- Het reilen en zeilen van de Arjos - pag. 4
- Het onderwijs in de Tweede Kamer - pag. 5
- Herziening kinderstrafrecht - pag. 5
- De rede van dr. Berghuis op het Partij-Convent - pag. 6, 7, 8 en 9
- Paard en ruiter - pag. 12.

Prof. dr. W. J. Kooiman:

PHILIPPUS MELANCHTHON

(Luthers vriend en medewerker)
Geïllustreerd. Gebonden f 14,90
Verkrijgbaar bij de boekhandel
Uitgeverij W. ten Have N.V.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

• Titels op de lijst

M. de redacteur,
Van de hand van P. in „Nederlandse Gedachten” las ik dit moois: „Waarom is onze partij er zo voor dat academische titels van kandidaten voortaan op de stembiljetten of de kandidatenlijsten vermeld mogen worden? Niet alleen de PvdA, de PSP, de SGP, de CPN en Jongeling (zelf) waren ertegen, maar ook de CHU was hier — waarschijnlijk om principiële redenen — niet voor te porren. Waarom waren mijn eigen partijgenoten zo voor de titels? Het zal de pressuregroep van de anti-revolutionaire doctorandussen wel weer geweest zijn.”

Heeft deze A.R.-schrijver geen notitie genomen van de toelichting?
Mag ik hem voorhouden hetgeen hij kan vinden o.m. in het maandblad van N. Samsom N.V. van januari j.l.

„Artikel G 11 van de Kieswet behelst gedetailleerde voorschriften omtrent de wijze, waarop de namen der kandidaten op de kandidatenlijsten dienen te worden vermeld. Ondanks (of juist door?) de nauwgezette regeling blijkt er op dit punt wel eens onzekerheid te bestaan. Met name rijst bij consciëntieuze toepassers van de Kieswet wel eens de vraag, of nadere aanduidingen, die de kandidaten aan hun naam plegen toe te voegen, zoals „sr”, „jr”, „Azn” op de verkiezingsbescheiden mo-

gen voorkomen. Bij de voorgestelde nieuwe redactie van artikel G 11 zal de wetgever hieromtrent het verlossende woord gesproken hebben, waardoor vaststaat, dat het mag.

Interessanter is intussen het voorstel de toevoeging van afkortingen van wetenschappelijke titels mogelijk te maken. De toelichting herinnert eraan, dat bij de behandeling van een vorige wijziging van de Kieswet een soortgelijk voorstel naar aanleiding van door de Tweede Kamer geopperde bedenkingen werd teruggenomen. Deze bedenkingen hielden verband met het ontbreken van een duidelijke inhoud van het begrip „wetenschappelijke titel” en met de onmogelijkheid om onrechtmatig gebruik tegen te gaan. In deze situatie is verandering gekomen sedert de inwerkingtreding van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs. Deze wet noemt als wetenschappelijke titels de aanduidingen doctor, meester, ingenieur, doctorandus en baccalaureus. Deze titels genieten thans strafrechtelijke bescherming. Voor een regeling in de Kieswet is hiermee een voldoende bruikbaar aanknopingspunt verkregen. De titel professor, die nog steeds onbeschermd is, valt niet onder de voorgestelde regeling.

Het voordeel van het toestaan van titelvermelding lijkt vooral te zijn gelegen in een betere herkenbaarheid van de kandidaten, zoals deze op de kandidatenlijst en stembiljet worden vermeld, door het publiek.”

Laat men toch niet zo vaak hakketakken. Opbouwende kritiek is goed, ja noodzakelijk, maar laat men niet vervallen in criticasterij.

Samenbouwen, elkaar niet verketteren, samenblijven praten ook bij verschil van mening en goed letten op wat men zegt, doet of wat men schrijft.

Een secretaris van een AR kiesver. (zonder titel)

Conventionaliteiten

De partij leeft. Dat hebben wij zaterdag weer diep in ons gemoed ervaren, toen wij stilletjes en met plezier de beraadslagingen van het Partij-convent meemaakten. Die partij doet ons wat, zoals ook al diegenen die voor onze Anti-Revolutionaire partij in hoogheid zijn gezeten ons iets doen. Dat heb ik dan toch wel gemeen met de predikant, maar liever bijt ik mijn tong af dan u zijn naam te zeggen — die mij met bijna een brok van aandoening in de keel zei, dat zijn dag al weer goed en rijk was omdat hij een hand (neen, niet maar een knikje) maar een hand, een eigen persoonlijke hand had mogen krijgen van een onzer Anti-Revolutionaire ministers.

Hadden wij een persoonlijke hartelijke handdruk gekregen van een onzer bewindslieden, wij zouden zonder twijfel ons eveneens rijk en goed gevoeld hebben. Maar erge:s waren wij tóch óók rijk en gelukkig. Rijk allereerst met de naar het ons voorkomt voortreffelijke rede van dr. Berghuis, waar ik helemaal en met heel mijn hart ja en amen op kon zeggen. — Zo'n puike rede hebben wij nooit eerder op een convent gehoord, zei aan de etenstafel iemand en ik meen, dat hij hiermee het gevoel van velen weergaf. De etenstafel... o, bron van genoegelijkheid op elk convent! De ontmoetingen van vrienden en edelachtbare kennissen, zo tussen croquet en

broodje-mét door, vormen een wezenlijk bestanddeel van ons partijleven. De partij is niet in Den Haag, neen, zij is te zien en te horen op een bijeenkomst van het convent. In Den Haag is slechts het bureau, maar op het convent ontmoeten wij de partij, waarvan wij de schokkende ervaring opdeden, dat zij steeds dikker wordt. — Man, wat ben jij dik geworden!... Men mag dan weleens smalend zeggen, dat er schrijnende tegenstellingen en trieste moeilijkheden in de Partij zijn, maar ik kan slechts constateren, dat we er welvarend aan toe zijn. En vrede en aangename rust en welvaart moge dan voor een politieke constellatie niet zulke voortreffelijke factoren zijn, ik kan niet anders zeggen, dan dat de eensgezindheid, tot uiting gekomen op het convent, mij zeer getroffen heeft. Laten we eerlijk bekennen dat er een tijd geweest is, dat niemand vóór de officiële sluiting van de vergadering durfde weg te gaan uit vrees, dat er na zijn verdwijnen nog „iets zou gebeuren”. Dergelijke gedachten komen nu niet meer aan de orde. Men kon nu na de morgenvergadering rustig vertrekken zonder de kwalijke gedachte over te houden dat men wat zou missen als men wegging. Hetgeen dan ook velen gedaan hebben. Niemand die hen dit kwalijk neemt; althans niet de

CONVENTGANGER

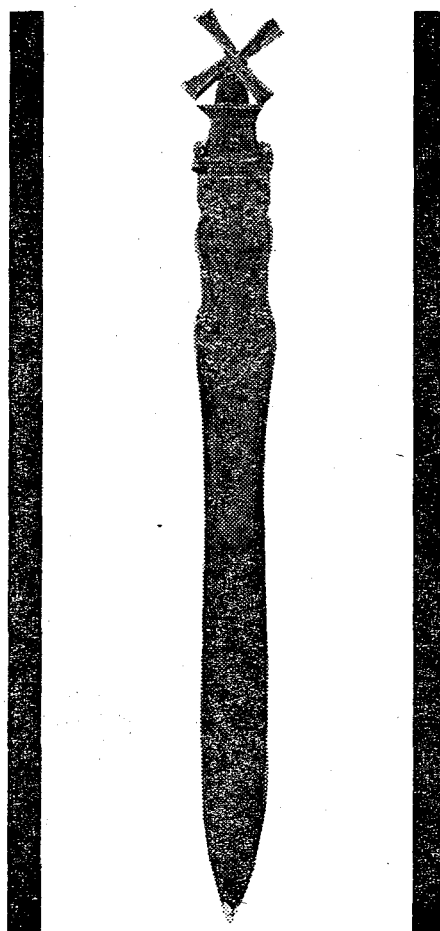
het is zover...

10 JAAR NEDERLANDSE GEDACHTEN

een WEEKBLAD, waarin gedurende **10 JAAR**

brede informatie wordt gegeven over de binnen- en buitenlandse politiek, maar

dat bovenal **10 JAAR** lang een leidinggevend A.R.-blad is.

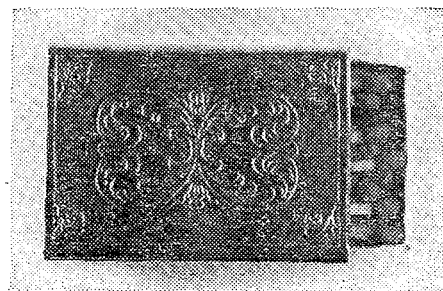

**WIJ GAAN DOOR!
DOET U MEE?**

U kunt meehelpen ons blad een grotere lezerskring te geven. Wanneer iedere abonnee één nieuwe abonnee werft, kunnen wij in deze jubileumtijd ons lezersaantal verdubbelen.

VOOR "IETS" HOORT "IETS"

Bekijkt u de verschillende geschenken, die wij voor u beschikbaar stellen. Het is heus de moeite waard. Belt u vanavond nog op of ga even langs bij een bevriend A.R. Partijgenoot, die nog geen abonnee is.

BON

Tot 1 januari a.s. gratis

Noteert u als abonnee op Nederlandse Gedachten

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

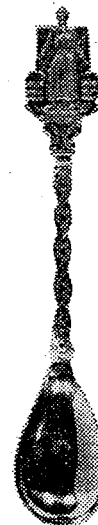
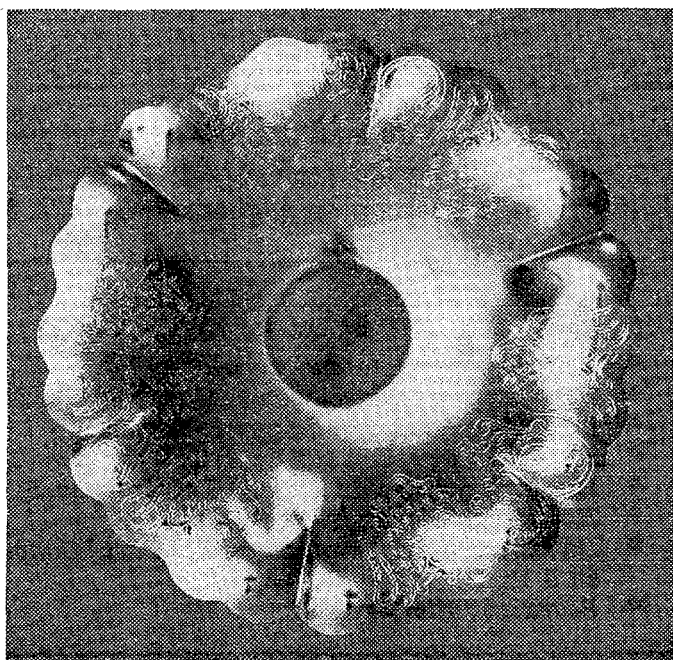
Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Abonnementsprijs f 4,- per halfjaar.

Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partij Stichting, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

Iepeltje 1 abonnee
brievenopener 2 abonnees
lucifersschuif 3 abonnees
bonbonschaal 4 abonnees
jampothouder 5 abonnees

★ ★ ★ Rhodesia

De Rhodesische crisis is gelukkig weer in wat rustiger vaarwater terecht gekomen.

Het valt nog moeilijk te beoordelen, of de adempauze die thans is ingetreden, tot iets goeds zal leiden.

Wat dat betreft dienen we waarschijnlijk nog enkele maanden geduld te moeten hebben.

Nu de Koninklijke commissie aan het werk wordt gezet, kan een regeling worden uitgewerkt, zonder dat het mes op tafel komt.

De Rhodesische regering weet heel duidelijk, wat haar te wachten staat, als zij eenzijdig tot uitroeping van de onafhankelijkheid overgaat.

Klaarblijkelijk wenst zij de risico's die daaraan verbonden zijn, nog niet te nemen.

Dit betekent wellicht, dat het verstand in Salisbury tenslotte nog zal zegevieren.

Te lang hebben premier Smith en de zijnen het doen voorkomen, alsof de Rhodesiërs slechts de keus hadden tussen het eenzijdig afkondigen van de onafhankelijkheid en overheersing door de zwarte meerderheid.

Zo hebben de zaken er — ook sinds in 1961 een nieuwe grondwet tot stand kwam — nooit voor gestaan.

Ook Engeland wil medewerken aan het onafhankelijk verklaren van Rhodesia, als de niet-blanke meerderheid in dat land nog niet onmiddellijk de macht in handen krijgt.

Het gaat er 'slechts' om, nu aan de hand van bedoelde grondwet zwart op wit vast te stellen, hoe de niet-blanke bevolking in staat zal worden gesteld, langs de weg van de geleidelijkheid het bewind van de blanke minderheid over te nemen.

Als de blanken straks garanties willen hebben om ook onder het bewind van een niet-blanke meerderheid in Rhodesia te kunnen blijven wonen en werken, zullen zij er goed aan doen, deze zelfde rechten niet aan de niet-blanke te onthouden, nu zij noodgedwongen nog door een blanke minderheid geregeerd moeten worden.

★ ★ ★ Belangen

Het bezoek van Couve de Murville aan Moskou zal wellicht binnen niet al te lange tijd gevolgd worden door een Russische reis van generaal De Gaulle.

Het is een publiek geheim, dat de Franse generaal al vele jaren uitstekende relaties met de leiders van de Sowjetunie onderhoudt.

Dat was al het geval in de jaren, welke voorafgingen aan de staatsgreep in Algiers, die tot een hernieuwd optreden van De Gaulle leidde.

Het was zo, toen Stalin nog leefde, het ging door nadat Chroesjtsjef aan de macht was gekomen.

En ook nu zijn de wederzijdse belangen nog van dien aard, dat de huidige machthebbers er prijs op stellen, de relatie aan te houden.

Als De Gaulle zijn prestige denkt te verhogen met een reis naar de Sowjetunie, wel dan zal men daar in Moskou geen bezwaar tegen maken.

Het geheim hiervan is het Duitse probleem, dat zowel voor de Russen als voor de Fransen eenzelfde betekenis heeft.

De Sowjetleiders willen tot het uiterste gaan om te voorkomen, dat de Duitsers op de een of andere wijze de (mede) beschikking krijgen over kernwapens.

De Gaulle acht het in het welbegrepen eigenbelang van Frankrijk, dat iets dergelijks niet gebeuren zal. En dat is, simpel uitgedrukt, het gemeenschappelijke belang.

Nu is het de vraag, of De Gaulle in Moskou zo hoog aangeschreven zal staan.

In het Europa van de Zes zijn de zaken hem al uit de hand gelopen.

De vijf partners in de EEG zullen binnen niet al te lange tijd wellicht de moeilijke beslissing moeten nemen, zonder Frankrijk verder te gaan.

Een van de belangrijkste gevolgen zal zijn, dat Frankrijk niet alleen in een economisch en politiek, maar ook in een militair isolement komt te verkeren. De Vijf zullen ongetwijfeld naar een zo nauw mogelijke samenwerking met de Verenigde Staten blijven streven.

In Washington heeft men Frankrijk al afgeschreven. Men wacht daar nog slechts op het ogenblik, dat in Europa eenzelfde besluit wordt genomen.

Het antwoord is op het ogenblik aan De Gaulle.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (1100) 56 03 - 75 55

DRUKKERS - UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux

Het Partij- Convent

IN het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht kwam zaterdag j.l. het Partijconvent van de Anti-Revolutionaire Partij bijeen, waarbij met name de voorbereiding van de voorstellen aan de op 12 februari 1966 te houden Deputatenvergadering aan de orde kwam. Het ging om de wijziging van het Partij-statuut en het reglement Kandidaatstelling Tweede Kamer. Deze zaken kwamen in de middagvergadering aan de orde, doch de morgenbijeenkomst droeg een openbaar karakter. In die ochtendbijeenkomst was het de openingsrede van de voorzitter der Partij, dr. W. P. Berghuis, die de aandacht van de aanwezigen vroeg.

De opkomst was groot en het is ons opgevallen, dat het convent veel nieuwe gezichten gaat tellen. De doorstroming in de Partij openbaart zich ook op het convent en dat is naar onze mening een goede zaak. In deze morgenvergadering waren ook aanwezig de drie Anti-Revolutionaire ministers, de Staatssecretarissen en een aantal leden van de Eerste- en Tweede Kamerfractie. Met de ventilatie van de grote zaal in het gebouw van Kunsten en Wetenschappen aan de Mariaplaats te Utrecht moet iets mis zijn geweest. Maar al hing er al spoedig een dikke atmosfeer van warmte en sigarenrook die niet voldoende uitweg vond, de sfeer van de vergadering leed er niet onder.

De openingsrede, die dr. Berghuis als voorzitter der Partij hield, oogstte veel instemming en bewondering. Op een gedegen wijze gaf hij een beeld van de huidige politieke situatie in de wereld en wees daarbij op nieuwe punten, die zich op het wereldpolitieke vlak beginnen af te tekenen.

De weg die president De Gaulle van Frankrijk wil inslaan signaleerde hij als gevaarlijk; hij stelde de georneerdheid aangaande De Gaulle's opvattingen met betrekking tot een verenigd Europa op duidelijke wijze aan de kaak.

De situatie rondom ons Koningshuis — twee verlovingen, waarvan die van Prinses Beatrix en Claus von Amsberg veel stof doet opwaaien — zette hij uiteen, waarbij hij er op wees, dat het koningschap en de plaats welke het inneemt in ons volk, door de verlovingen een test ondergaat.

Hoewel het kabinet-Cals nauwelijks

een half jaar aan het bewind is, wees dr. Berghuis op enkele belangrijke aspecten van het beleid; hij ging hierbij dieper in op principeel-politiek-belangrijke zaken, zoals bijvoorbeeld de staatsdeelneming in bedrijven, zoals

Een noodzakelijke bezigheid voordat het Partij-Convent begint: het tekenen van de presentie-lijst. Achter de tafel v.l.n.r. de dames M. Dragt, N. L. Nieuwenhuize-Verkamman en A. J. Krips. Daarnaast (half zichtbaar) de chef de bureau, de heer A. van der Wees.

op onderscheidene wijze de Anti-Revolutionaire beginselen hebben geëind en die in de Partij hun activiteiten hebben ontplooid.

De begroting 1966 van de dr. Kuiperstichting werd in behandeling genomen en goedgekeurd. Ook de jaarrekening en balans van deze stichting over 1964 werden aanvaard. Hetzelfde de geschiedde met het financieel ver-

Telegram aan H.M. de Koningin

Het Antirevolutionaire Partijconvent, bijeen in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht, brengt Uwe Majesteit een eerbiedige groet en geeft opnieuw uiting aan zijn gebondenheid en trouw aan het Oranjehuis met de bede dat God het tot in lengte van jaren de centrale plaats in ons volksleven mag doen innemen.

Berghuis.

De heer dr. W. P. Berghuis heeft van het Kabinet van de Koningin het volgende antwoord-telegram ontvangen.

H. M. de Koningin heeft mij verzocht u Haar hartelijke dank over te brengen voor de oprechte gevoelens van gebondenheid en trouw geuit in uw telegram.

Jhr. Roëll, directeur van het Kabinet der Koningin.

dat gespeeld heeft bij de behandeling van het wetsontwerp continentale plat. Deze openingsrede zult u elders in dit nummer aantreffen, verdeeld in de verschillende behandelde belangrijke punten.

Op de conventsvergadering werden ook herdacht zij die ons ontvallen zijn in de afgelopen tijd. Met name noemde dr. Berghuis de heren Knol te Sneek, Bruch te Haarlem, Haspels te Bussum en Hagoort te Utrecht — mannen die

slag 1964 van het Centraal Comité en dat van de Arjos en van de begroting voor 1966 van deze instellingen. De penningmeester, de heer Tjalma, had geen moeite enige vragenstellers tot tevredenheid te antwoorden. Mevr. Kuipers-Klapwijk, die vele jaren deel heeft uitgemaakt van het Centraal Comité en die in het werk voor de Partij grote ijver aan de dag gelegd heeft, — waarvoor dr. Berghuis haar hartelijke dank betuigde — heeft in dit college niet langer zitting. Zij wenste haar lidmaatschap neer te leggen. Als opvolgster werd gekozen mevr. C. M. Tonkens-Kaajan te Amsterdam.

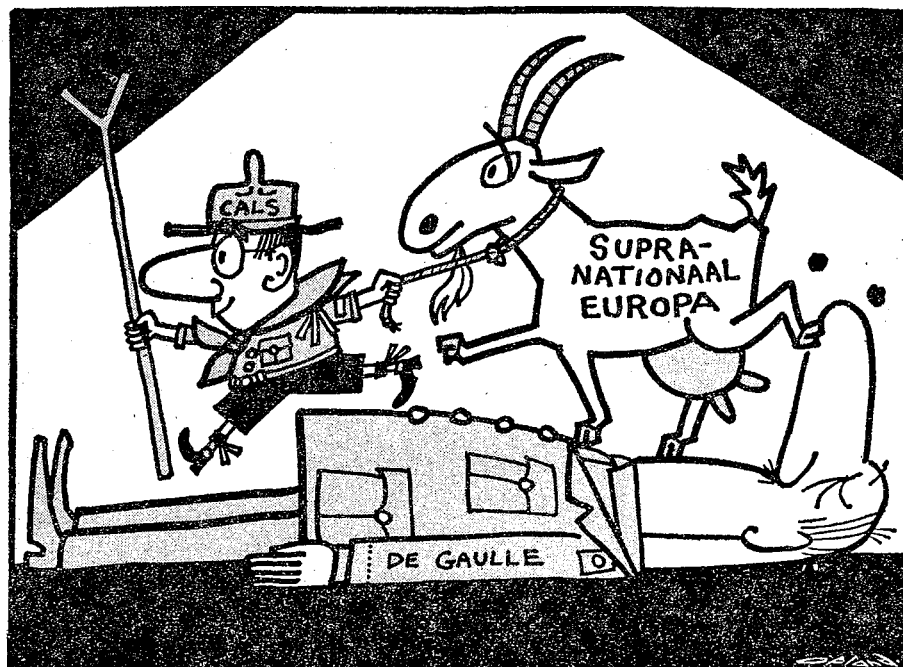
Daar door het overlijden van de heer J. C. Haspels een vacature was ontstaan in de financiële commissie van de partij, werd gekozen voor deze commissie de heer J. H. G. van Wijhe te Metslawier, burgemeester van Oostdongeradeel.

Zoals reeds opgemerkt, kwamen 's middags aan de orde de wijzigingen van het Partijstatuut en het reglement Kandidaatstelling Tweede Kamer. Deze middagbijeenkomst had een besloten karakter. Wij mogen zeggen, dat het geheel een zeer goede — en naar wij menen ook vruchtbare — vergadering van het Partijconvent geweest is.

A.R. en Veronica

Tijdens het partij-convent deelde dr. Berghuis mede, dat een deel van zijn openingsrede direct werd uitgezonden over het derde radionet. Hij voegde er aan toe: — en ik, die altijd dacht, dat over dat net uitsluitend Veronica-muziek te horen was..

DIERENVRIEND

Cals: „...Het is onmogelijk de Gaulle én de geit te sparen!”

(Uit de Volkskrant)

* * * Goed zo Flevo!

Oostelijk Flevoland heeft een adviesraad gekozen. Dat dit niet een echte gemeenteraad is, zal de kiezers niet hebben beïnvloed. In dit nieuwe land zijn de AR en de CH samen met een lijst uitgekomen. De ongeneugten die daaraan vooraf gingen, hebben de kiezers blijkbaar niet afgeschrikt, want zij hielpen de protestants-christelijke combinatie aan 5 van de 13 zetels.

Het electorale tussen-station Flevoland ligt ongeveer in het midden op het traject Rijnmond verkiezingen (juni 1965) - Statenstembus (maart 1966)

Hoewel men geen vergelijkingsmateriaal heeft, daar dit de eerste verkiezingen in dit stille deel van Nederland zijn, zien wij toch in deze uitslag goede perspectieven voor de verdere samenwerking tussen reformatorische christenen. Alle pogingen om AR en CH van elkaar te verwijderen ten spijt, begrijpen de kiezers toch dat de koers naar samenwerking de beste is.

Het is goed dat Flevoland dit weer eens aantoonde.

• Grote drie in nood

De drie grootste gemeenten van ons vaderland hebben zich vorige week de nodige publiciteit verschaft door gelijktijdig hun ontwerp-begrotingen voor het jaar 1966 te publiceren. In grote opmaak hebben de kranten de bevolking meegedeeld dat Rotterdam een tekort raamde van 67 miljoen, Amsterdam van 63 miljoen en Den Haag van bijna 14 miljoen. Samen dus een begrotingstekort van 144 miljoen gulden. En daarbij is het niet gebleven. In aan duidelijkheid niets te wensen overlatende commentaren hebben de drie betoogd dat zij geen financieel beleid kunnen voeren als de financiële verhouding rijk-gemeenten voor hen niet radicaal gewijzigd wordt. Zo'n wijziging zou kunnen zijn een aparte regeling voor de grote drie, een andere behandeling dan de negen honderd zoveel andere gemeenten.

De grote drie hebben met hun publicatie ongetwijfeld bedoeld de grote klok te luiden met name dan voor de burgerij. Laat Nederland nu maar eens goed weten in welke misère wij verkeren tengevolge van het tot nog toe door de regering gevoerde beleid. Misschien dat de druk op de regering dan een beetje sterker wordt zodat er voor ons een betere regeling komt.

Want voor de regering zelf was die publicatie niet nodig. Men had immers een week tevoren reeds een onderhoud gehad met de ministers van financiën en van binnenlandse zaken. En daar zullen dezelfde cijfers wel genoemd zijn.

Niemand zal het Amsterdam, Rotterdam en Den Haag kwalijk nemen dat zij de grote trom roeren. Iedere gemeente is tenslotte zichzelf het naast.

Maar wat de andere gemeenten wel uitermate interesseert is de wijze waarop de grote drie eventueel geholpen zouden worden. Vandaag is het nog zo, dat alle gemeenten hun portie krijgen uit het gemeentefonds. Zouden de toch reeds grotere porties van de drie extra verhoogd worden, dan zou dat betekenen een vermindering of een mindere verhoging van het aan-

deel van de anderen. En dat zou moeilijk te verteren zijn. Want ook de andere gemeenten zitten met tekorten. Ook zij zitten met saneringsproblemen, met grote kosten voor verkeersvoorzieningen. Ook zij kunnen niet alles tegelijk. Ook zij moeten bepaalde, misschien wel gewenste maar niet strikt noodzakelijke voorzieningen achterwege laten. Diezelfde gedragslijn dient ook te gelden voor de grootste gemeenten.

Niettemin de grote steden moeten geholpen worden. Evenals de meer dan twee honderd gemeenten die al jaren met begrotingstekorten worstelen en met spanning uitzien naar de gevraagde aanvullende uitkering. Met een algemene regeling komt men echter niet tot een oplossing. Beziet men het begrotingstekort van Rotterdam dan is dat ongeveer 90 gulden per inwoner, voor Amsterdam 80 gulden en voor Den Haag ongeveer 23 gulden. Voor deze drie is eenzelfde regeling al niet mogelijk. Andere gemeenten als Leiden, Dordrecht, Vlaardingen en Amersfoort becijferen tekorten tussen 15 en 20 gulden per inwoner. En in verschillende kleinere gemeenten heeft men per inwoner tekorten die daar soms nog bovenuitgaan.

In het gemeentefonds is voor 1966 ongeveer 160 miljoen gulden meer geraamd. Zou men de drie grootste gemeenten van hun tekorten af willen helpen via uitkeringen uit het gemeentefonds, dan was dit bedrag vrijwel ineens opgebruikt.

De situatie waarin de grote drie en met hen vele andere gemeenten voor 1966 dreigen te geraken, maakt het dunkt ons duidelijk, dat de financiële verhoudingswet 1960 na een werking van enkele jaren bewezen heeft niet te voldoen. Een andere of in elk geval sterk gewijzigde regeling zal er moeten komen.

Hoe die er uit zal moeten zien is niet zomaar te zeggen. In het jongste verleden hebben velen zich daar het hoofd over gebroken. Het resultaat van dat hoofdbreken is niet om over naar huis te schrijven. Men zal zich dus opnieuw moeten gaan beraden en dan op korte termijn. Hier en daar zijn reeds suggesties gedaan.

Maar het belangrijkste punt is, dachten wij, het bepalen van de verhouding tussen de rijksuitgaven en de gemeentelijke uitgaven en het bepalen van het groeipercantage van beide soorten uitgaven.

Handhaaft men de huidige verhouding dan zal elke nieuwe regeling op de harde rots van de praktijk schipbreuk lijden.

ARJOS — reilen en zeilen

„Beschrijf eens het reilen en zeilen van een ARJOS-club”, vraagt de heer Corporaal.

Makkelijker gezegd dan gedaan. Want één ding is na enkele jaren ARJOS-ervaring wel heel duidelijk voor me, n.l., dat elke club weer anders is. Daar is geen uniform patroon voor te geven. Dat is misschien voor sommigen wel teleurstellend aan de andere kant is dit juist een van de boeiendste facetten van dit werk.

Sinds de voorpagina van de „Spiegel” getooid werd met een (m.i. niet zo charmante) foto van de A.R.P.-voorzitter Berghuis in zijn zeilboot, is het Anti-revolutionaire zeilen meer op de voorgrond gekomen. Het daaraan vastkoppelen van allerlei zeiltermen, als zou de A.R. nu ook extra gaan „lave-ren”, „schipperen”, „de boel aftuigen”, „bakzeil halen” of met „vlag en wimpel overwinnen”, laat ik graag voor ieders eigen verantwoordelijkheid. (Da's overigens goed Anti-revolutionair, dacht ik zo).

Maar terug naar de ARJOS. Reilt en zeilt die ook zo?

Om een beeld van een club te geven, zoals er in het land te vinden zijn, zou ik deze willen vergelijken met een cabine, waarin een tolk zit. U kent ze wel van foto's van grote vergaderingen, als b.v. van de Verenigde Naties. Dan zie je een juffrouw of een meneer met een koptelefoon op zitten mompelen. Zij zijn bezig met het vertolken, het vertalen van een toespraak in voor de luisteraars begrijpelijke, verstaanbare termen.

Probeer u zo eens het werk van een ARJOSclub te zien. Elk lid poogt zo'n

tolk te zijn. Samen proberen zij de soms onbegrijpelijke politieke woorden, begrippen en problemen te vertalen in termen, die de jongere verstaat. En dan wel in het bijzonder ook de vragen, waarvoor de christen in de politiek komt te staan.

En hij probeert dan met de Bijbel in zijn hand die Bijbel (d.i. de toespraak van God, de taal van de Eeuwige Heer) te vertolken voor het praktische politieke leven.

Daarbij zal dan wel eens een woord verkeerd vertaald worden of verminkt overkomen, maar het is een serieuze poging!

Houdt u dit beeld eens vast (al zal er wel ergens een mankement aan zitten), als u aan de ARJOSclub denkt.

Wat mij in alle jaren van ARJOS-activiteiten steeds opgevallen is, was de grote „joligheid” waarin het werk gebeurt. Dat is wat anders dan lolligheid, wel te verstaan. Je vindt in de ARJOS, dacht ik, een stuk van wat Heemskerk destijds typeerde als „jollig Christendom”.

Een ondertoon van ernstig pogen tot vertalen, waardoorheen klinken de tonen van de omliggende instrumenten van het ARJOS-orkest. De sfeer van de studieconferenties b.v. is apart. Een club houdt jaarlijks haar eigen weekend, waardoor de onderlinge banden verstevigd worden. Twee clubs gaan b.v. een uitwisselingsweek-end beleven. Ik herinner mij nog levendig, hoe de clubleden eens naar een meeting reisden, getooid met maskers van „Zijlstra”-mombakkesen, tot groot plezier van de treinreizigers. In een met lampionnen opgetuigde platbodemschuit trok de club erop uit voor een avondpicknick. De Noordhollandse duinen en het onvolprezen Noordzeestraand hebben al heel wat politieke vragen in ARJOStaal horen omzetten tijdens de week-ends; die daar „tot leerling” (dat voorop) „ende vermaak” (als onontbeerlijk omhulsel) zijn doorgebracht.

Maar dit mogen geen „memoires” worden. U zult misschien iets van het beeld van uw eigen ARJOSclub hebben ontdekt in het bovenstaande. Misschien ook hebt u er ook helemaal niets in teruggevonden. Dat kan heel best, want de variatie is in de ARJOSwereld zeer gewild en overal te vinden.

U wilde misschien horen, dat een club gewoonlijk eenmaal per maand bij elkaar komt en dan vaak bij een lid aan huis. Dat praat makkelijker. Dan is het ook meer „club”, dan vergadering. Dat er een bepaald onderwerp ter sprake komt. Dat actuele dingen (de „brief” en „het huwelijk” enz. natuurlijk) naast de grote evangelische achtergrond daarbij opduiken. Dat een club aan het praten (woorden) vooral ook 't doen (daden) wil paren. En dat dat samen inspirerend op de leden kan gaan werken. Dat dat niet altijd zo is, mag u haar niet tezeer aanrekenen. Maar de ARJOSclub probeert het! Telkens weer. En het is de moeite waard! Daarom wil elke club minstens 5 man/vrouw versterking bij hebben. Daarom moet het aantal clubs omhoog!

Gegarandeerd zul je geen spijt hebben als je meedoet. De dames zijn in ARJOSkring bij honderden te vinden. Zo gaat het goed. (of misschien, dáárom gaat het zo goed?)

Als je zo tegen de twintig begint te lopen, moet je wel mee gaan doen. Dan ben je zo langzamerhand de provo-leef-tijd te boven!

Kom op. Wordt nu bijbels nuchter.

A.G.B.

Is 'Klaproosdag' dit jaar nog nodig?

IN de jaren tussen mei 1940 en mei 1945 werden meer dan 30.000 geallieerde militairen in ons land begraven. Zij waren hier omlaag geschoten met hun vliegtuigen, spoelden aan langs het Noordzeestrand en het overgrote deel vond de dood bij de gevechten om de bevrijding van Nederland, in de laatste maanden van 1944 en het begin van 1945.

Ten behoeve van hun nabestaanden in Canada en Amerika, Engeland en Australië, Nieuw Zeeland, Frankrijk en in vele andere landen werd kort na de bevrijding het Nederlands Oorlogsgraven Comité opgericht. Eerst deed dit de graven der gevallen adopteren door Nederlandse burgers, die ze verzorgden zoals de nabestaanden dit wensten; later werden graffoto's gemaakt op de Nederlandse kerkhoven, gezonden aan hen die achterbleven. Maar de grootste taak vond het comité in het organiseren van grafbezoeken door de nabestaanden.

Bij deze nabestaanden — veelal bejaarden en weduwen, die dit zelf niet kunnen betalen — leeft namelijk nog steeds sterk de wens om naar Nederland te kunnen gaan en daar het graf van man, vader, zoon of broer te bezoeken. Het Nederlands Oorlogsgraven Comité stelde tot en met dit jaar meer dan 41.000 nabestaanden in staat om deze wens in vervulling te zien gaan. Zij werden gastvrij in Nederland ontvangen en bezochten hier het kerkhof, waar hun gesneuvelde familielid ter aarde werd besteld. Het Nederlands Oorlogsgraven Comité bekostigt deze

bezoeken uit de opbrengst van de „Klaprooscollecte”.

Is dit nu nog nodig?

Deze vraag kan met „ja!” worden beantwoord. De graven van de meer dan 30.000 geallieerde gevallen betekenen ongeveer 100.000 nabestaanden. Meer dan 41.000 zijn in ons land geweest maar tienduizenden anderen wachten nog om óók te worden uitgenodigd. Zo is het bij voorbeeld opmerkelijk, dat in de laatste jaren veel kinderen van de gesneuvelden naar Nederland komen om hier het graf van vader te bezoeken.

Daarom is het voor deze mensen zeer belangrijk, dat de „Klaprooscollecte 1965” — die straks op 13 november (= „Klaproosdag”) weer wordt gehouden, slaagt. Hoe hoger de opbrengst is, hoe meer nabestaanden het Nederlands Oorlogsgraven Comité volgend jaar kan uitnodigen.

Dank der nabestaanden

In de geallieerde landen wordt het werk van het Nederlands Oorlogsgraven Comité — dat uniek is; in geen enkel land wordt iets dergelijks verricht — zeer gewaardeerd.

Uit grote erkentelijkheid voor wat Nederland doet, nodigt de Britse organisatie van nabestaanden en oudstrijden „The British Legion” volgend jaar 33 collectanten van de „Klaprooscollecte 1965” uit om een vakantie in Engeland te komen doorbrengen. Deze collectanten worden door het lot aangewezen: drie uit elke provincie. Zij zullen de gasten zijn van „The British Legion”, die hun reis en het verblijf in Engeland bekostigt.

Gode dankbaar hopen wij op vrijdag 5 november met onze geliefde ouders en grootouders

F. A. Peppelman

en

G. A. Peppelman-Hartemink

hun 40-jarige echtvereniging te herdenken.

„Dat het ten tijde des avonds licht mag zijn”

is de wens van
HUN DANKBARE KINDEREN
EN KLEINKINDEREN.

We hopen deze dag in huiselijke kring te vieren.

BREDENBROEK, oktober 1965
Aaltenseweg 4

Gelegenheid tot feliciteren op maandag 8 nov. en dinsdag 9 nov. van 10-11.30 uur en van 3-5 uur.

Tweede Kamer

Onderwijs en Wetenschappen

VAN de totaal 24 uren die voor de behandeling van de begroting van Onderwijs en Wetenschappen in openbare commissie-vergaderingen zijn uitgetrokken, heeft de Tweede Kamer er deze week drie opgesoupeerd. Maar of daarmee ook het achtste deel van de stof is behandeld? Als in deze commissie de sluisen der welsprekendheid zowel van achter de regeringstafel als van de zijde der Kamer zijn opgezet, heeft zelfs de meest ervaren voorzitter er moeite mee de kraan gesloten te krijgen.

Sinds jaar en dag treden bij deze begroting dezelfde onderwijsspecialisten aan en bij de tot nu toe behandelde punten heerste tussen hen een grote eenstemmigheid. De toon mocht hier en daar enigszins variëren, de muziek was op hetzelfde thema getoonzet. Van de P.v.d.A. hoorden we de eerste avond de

J. A. van Bennekom

heren Kleijwegt, Van der Gevel, Tans en Vis, van de K.V.P. mej. Klompé en de heren Albering en Van Engelbertink van de V.V.D. mevr. Van Someren-Downer en de heer Van Dijk, van de A.R.P. de heer Van Bennekom, van de C.H.U. de heren Schuring en Scholten en van de S.G.P. de heer Mieras.

Minister Diepenhorst, praktisch voor de eerste maal met de Kamer geconfronteerd, sloeg zich met vaart en verve door de ook voor hem niet altijd even gemakkelijke materie heen en hield zich „aan de andere zijde” (u herkent de forum-stijl!) voldoende op de vlakte; hij is immers nog slechts een half jaar de opperbaas van de Nieuwe Uitleg? Staatssecretaris Grosheide kwam deze eerste ronde nog weinig aan bod.

De behandelde onderwerpen hadden betrekking op het eendrachtig door de Kamer verlangde prioriteitschema en de noodzakelijke inventarisatie van de op onderwijsgebied levende wensen, de verlaging van de leerlingenschaal bij het G.L.O. (zou de derde fase van deze verlaging nu toch niet ingaan op 1 sept. 1967?), de classesplitsingsnormen bij het v.h.m.o. (de heer Van Bennekom toonde zich maar matig voldaan met de antwoorden op de door hem met anderen gestelde schriftelijke vragen), het benoemingsbeleid bij de inspectie (vacatures wachten te lang op vervulling en nieuwbenoemde inspecteurs krijgen weinig of geen gelegenheid zich in te werken) en de scholenbouw (het beruchte „stuwmeer” bevat meer dan 800 urgente aanvragen en hier dreigt een grote achterstand te ontstaan in praktisch alle sectoren van het onderwijs).

Religieuze grondslag

Een interessant debatje ontspan zich tussen de heren Mieras en Van Bennekom. Eerstgenoemde had bij het punt „religieuze grondslag van het onderwijs” het bekende S.G.P.-standpunt vertolkt: alle onderwijs moet gebaseerd zijn op Gods Woord en aangezien dit niet overal het geval is, kan het onderwijsbeleid zijn goedkeuring niet wegdragen. Daartegenover betoogde de A.R.-spreker, dat — hoe overtuigd wij ook zijn van de grote waarde van geloof en religie als basis voor het onderwijs — wij evenzeer op de bres willen staan voor de geestelijke vrijheid in onze levensbeschouwelijk zo sterk genuanceerde bevolking. Er is vrijheid van schoolkeuze. Maar deze moet ook in de praktijk worden mogelijk gemaakt doordat, uiteraard gebonden aan bepaalde getalsnormen, iedere groep ouders ook met betrekking tot het

De recente herziening van het kinderstrafrecht

TOEN in 1887 het nieuwe wetboek van strafrecht de Code Pénal — het in ons land door Napoleon ingevoerde strafwetboek — ging vervangen, was daarin ten aanzien van het straffen van kinderen bepaald, dat strafvervolgung was uitgesloten, als het kind een strafbaar feit beging voordat het de leeftijd van 10 jaar had bereikt.

Was het kind daarentegen wel 10, maar nog geen 16 jaren oud, dan was het opleggen van een straf afhankelijk van de vraag of het met „oordeel des onderscheids” gehandeld had. Wanneer dit oordeel des onderscheids wel aanwezig was, dan werd het kind tot een straf, zoals die gold voor een volwassene veroordeeld, met dien verstande, dat het op het feit gestelde maximumstraf in elk geval met eenderde werd verminderd. De meestal zeer strenge straffen werden in de gewone gevangenis ten uitvoer gelegd. Wanneer het kind naar het oordeel van de rechter niet met oordeel des onderscheids gehandeld had, dan werd het van rechtsvervolgung ontslagen en kon het, evenals kinderen beneden de tien jaren in een rijksopvoedingsgesticht geplaatst worden; een maatregel die door de burgerlijke rechter genomen werd.

Bij de invoering van de z.g. kindervetten van 1901 is de leeftijdsgrens voor de strafbaarheid vervallen, evenals het criterium van het handelen al of niet met oordeel des onderscheids. Elk kind werd dus in beginsel strafrechtelijk verantwoordelijk, maar de wetgever dacht dit bezwaar door het invoeren van nieuwe kinderstraffen- en maatregelen te ondervangen. In de praktijk bleek echter al spoedig dat deze gedachte te optimistisch was geweest en velen, die werkzaam zijn in de kindbescherming juichen het dan ook zeer toe, dat thans opnieuw een leeftijdsgrens, waar beneden geen strafrechtelijke vervolging mogelijk is, is ingevoerd.

● Het nieuwe kinderstrafrecht, geregeld bij de wet, van 9 november '61, in werking getreden op 1 juli 1965, is n.l. van toepassing op kinderen, die tijdens het begaan van het strafbaar feit twaalf jaar zijn en nog geen achttien.

● Gehandhaafd is de bepaling, dat zestien- en zeventienjarigen kunnen worden berecht, alsof zij reeds strafrechtelijk meerderjarig zijn, indien de rechter daartoe grond vindt in de ernst van het begane feit en in de persoonlijkheid van de dader.

● Nieuw is dat op achttienjarigen, negentienjarigen en twintigjarigen het kinderstrafrecht kan worden toegepast, als de rechter daartoe grond vindt in de persoonlijkheid van de dader.

Voorts zijn er verschillende nieuwe bepalingen, waarvan de voornaamste vermeld worden:

- De ondertoezichtstelling kan thans als een zelfstandige en niet meer als een bijkomende maatregel in het strafvonnis worden bevolen.
- De rechter kan in het vonnis bepalen dat geen straf of maatregel zal worden opgelegd, indien hij dit in verband met de geringe ernst van het feit, de persoonlijkheid van de dader en de omstandigheden waaronder het feit is begaan, raadzaam acht.
- De straf van arrest is bestemd voor minderjarigen voor wie een korte vrijheidsbeneming een ernstige waarschuwing kan betekenen.

Deze straf kan voor tenminste vier uur en ten hoogste veertien dagen worden opgelegd. De tenuitvoerlegging van deze straf — altijd in overleg met de rechter die haar oplegde — kan geschieden in daartoe door de minister van Justitie goedgekeurde particuliere opvangtehuizen en inrichtingen voor opvoeding, in rijksinrichtingen en ter plaatse door de kinderrechter aange-

voortgezet onderwijs dat onderwijs voor hun kinderen kan ontvangen dat aansluit bij hun eigen levens- en wereldbeschouwing. Maar wij zijn en blijven afkerig van iedere geestelijke dwang, naar welke zijde die ook zou worden uitgeoefend.

De heer Schuring sloot zich hierbij aan en wees daarnaast op de betekenis van het godsdienstonderwijs op de openbare school. Vermoedelijk zal deze discussie in de plenaire vergadering nog wel een zeker „vervolg” krijgen.

wezen. De wet geeft hier een uitzondering op het beginsel dat straffen slechts in rijksinrichtingen kunnen worden ondergaan. Wil de straf van arrest n.l. reële betekenis hebben, dan zal snelle executie geboden zijn.

d. Plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling voor zeer moeilijk opvoedbare, sociaal onaangepaste minderjarigen die niet of verminderd toerekeningsvatbaar zijn.

e. Vervallen is de combinatie van terbeschikkingstelling en gevangenisstraf.

Ter verduidelijking volgt hier nog een overzicht van de straffen en maatregelen, die kunnen worden opgelegd.

Straffen zijn:

- In geval van misdrijf
  - berisping d.i. een vermanende toespraak van de rechter tot de veroordeelde naar aanleiding van het begane feit.
  - geldboete, met een minimum van 50 ct. en een maximum van f 150,— Het is niet meer mogelijk dat bij niet betaling een vervangende tuchtschoolstraf wordt opgelegd.
  - Arrest
  - plaatsing in een tuchtschool van tenminste één maand en ten hoogste zes maanden (vroeger maximum 1 jaar)
- in geval van overtreding
  - berisping
  - geldboete
  - arrest

De maatregelen zijn:

- ondertoezichtstelling
- ter beschikking-stelling van de regering; deze duurt uiterlijk tot het tijdstip van de meerderjarigheid, doch kan van regeringswege te allen tijde voorwaardelijk of onvoorwaardelijk worden beëindigd. Bovendien onderzoekt de rechter, die deze maatregel heeft opgelegd elke twee jaar of de terbeschikkingstelling nog door het belang van de minderjarige wordt gevorderd. Indien het onderzoek daartoe aanleiding geeft kan de rechter de terbeschikkingstelling voorwaardelijk of onvoorwaardelijk beëindigen.
- plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling.

Daar al deze maatregelen van rechtswege eindigen bij het meerderjarig worden van de minderjarige is de bepaling gehandhaafd dat een minderjarige niet zelfstandig een einde aan die minderjarigheid kan maken door in het huwelijk te treden: hij heeft voor het aangaan van een huwelijk de toestemming van de minister van Justitie nodig.

De straf van arrest en de maatregelen worden zowel in particuliere- als

Mevr. mr. W. Derksen-Koppe

in rijksinrichtingen ten uitvoer gelegd. De taak die de rijksoverheid in deze inrichtingen vervult, is van subsidiaire aard; dit blijkt niet alleen uit 't feit, dat er slechts 9 rijksinrichtingen bestaan tegenover ongeveer 275 particuliere inrichtingen en tehuizen, maar ook uit de bewoordingen van de wet. Er is n.l. duidelijk bepaald dat de Rijksinrichtingen bestemd zijn voor minderjarigen, voorzover deze niet in particuliere inrichtingen en tehuizen kunnen worden opgenomen of gehandhaafd.

(Eén uitzondering: de particuliere sector kent geen tuchtscholen; de tuchtschoolstraf is kennelijk rijks-taak).

Deze zowel in de wet als in de Memorie van Toelichting duidelijk gestelde prioriteit van het particulier initiatief terzake van de directe zorg voor een bijstand aan het bedreigde en verwaarloosde kind, zal juist in onze kring met vele instemming vernomen zijn.

Mr. W. Derksen-Koppe.

'VESTA'
MEUBELEN
plus
'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een
'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN
vindt u alleen
Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

OCEAN N.V. DIEREN
 HANDELS- MEDIA - TRANSPORT - APPARATUUR
 AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
 VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
 JAREN IN GEBRUIK VAN
 CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
 VAN VENEZUELA TOT FINLAND
 Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

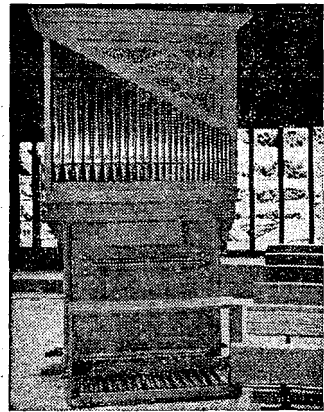
opel chevrolet

Regelmatig nemen wij 2e hands automobielen in. Deze wagens worden in onze werkplaats geheel gecontroleerd en zo nodig gerepareerd. Na deze reparatie- en controlebeurt bieden wij u deze wagens aan. Dus uitsluitend betrouwbare 2e hands automobielen in prijsklasse vanaf f 2000.—

OPEL-CHEVROLET-DEALER:

Bink's autobedrijf n.v.

Thorbeckestraat 1 - Telefoon 01720 - 2464
 Alphen a/d Rijn

ECHTE KERKORGELS

ook voor
kleine kerken

ORGELBOUW ERNST LEEFLANG

Apeldoorn
 Telefoon 05760-17582

A. BAARS Azn.
 Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
 Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
 SLIEDRECHT
 Telefoon (01840) - 3154
NIUWBOUW EN REPARATIE

THERMO SHELL
 voor Centrale Verwarming
 Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's
 uitgerust met mobilfooninstallatie!
 Geregelde bezorging! Prima Service!

SHELL
 haardolie
PK
 voor
 oliehaard
 of -kachel

A.v.d. BAN
 Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
 Telefoon: 01850-5600 b.g.g. 8600

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK

EN KINDERLEDIKANTJES

ZEVENAAR (Gld.)
 Telefoon 08360 - 3575
 Verkrijgbaar bij de bekende
 zaken.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
 ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
 GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
 GRAAF HUYNLAAN noer Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

„MIEDEMA” landbouwwagens
 „MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
 persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
 aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
 WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241*

HET PARTIJ-CONVENT

Op het zaterdag j.l. te Utrecht in het gebouw van Kunsten en Wetenschappen gehouden convent der Anti-Revolutionaire Partij heeft de voorzitter der partij, dr. W. P. Berghuis een opmerkelijke openingsrede gehouden, welke we tot titel zouden kunnen geven: De weg van vandaag en morgen. Er is geen bezigheid in het aardse bedrijf der mensen die meer het dagelijkse leven doortrekt dan de politiek, zo begon dr. Berghuis. De politiek overheerst op de voorpagina's van krant, radio en televisie. En hoe omvangrijker en gecompliceerder dat dagelijkse leven wordt, des te meer is dat het geval. En dat ligt ook in de aard van de zaak van de politiek. De politiek, de politieke opdracht, de overheid is er om orde op zaken te stellen in de samenleving van mensen hier in onze wereld van nu en morgen, zoals zij dat in het verleden was voor de wereld van onze ouders en voorouders van gisteren en eergisteren. En nu het dagelijkse leven van de mensheid intenser, maar daarom ook gecompliceerder is geworden dan ooit tevoren — en dat is een zaak om dankbaar als een grote rijkdom te ervaren als voortvloeiende uit de opdracht door God aan de mens als zijn schepsel voor de bearbeiding en ontplooiing van deze concrete wereld waarop wij met de beide benen staan — laat ook de politiek zich in toenemende mate gelden in de zin van **ORDE OP ZAKEN STELLEN**.

Dr. W. P. Berghuis

Daarvan behoeven wij op zichzelf niet te schrikken. De mensheid heeft het zichzelf in haar zondeval aangedaan dat dit politieke „orde-op-zaken-stellen” in haar directe eigen bestaansbelang noodzakelijk is. De overheid is een genade-gave van God, waarvoor wij alleen maar uitermate dankbaar moeten zijn.

De politiek is een poging, een menselijke poging, maar onder goddelijke sanctie om van de aardse samenleving der mensen ondanks de zonden iets terecht te brengen van wat God met de mensen - Zijn beeld dragers - heeft gewild en bedoeld en die daarom heenwijst naar Zijn Koninkrijk.

Maar die politiek geeft een voortdurende spanning te zien, een spanning die in hevigheid toeneemt al naar de wereld voller en complexer wordt. Een spanning, die een gevolg is van de omstandigheid dat goddelijke machtsbevoegdheden over de medemens in handen zijn gelegd van zondige en op macht beluste mensen.

Dat voortdurende spanningsveld vindt men zowel in de internationale als ook in de eigen binnenlandse politiek.

In deze rede zou ik allereerst enige opmerkingen willen maken ten aanzien van de internationale politiek, aldus de partijvoorzitter.

In de internationale politiek in wereldverband, die zovele jaren beheerst is geweest door de koude oorlog tussen het Russische communistische blok en de vrije wereld en in feite tussen Rusland en de Verenigde Staten van Amerika, treden verschuivingen op en tekenen zich nieuwe situaties af, waarbij in het bijzonder drie nieuwe dingen naar voren springen, te weten:

- de dreiging van communistisch China,
- de sterk toegenomen politieke betekenis van de jonge staten in Azië en Afrika en
- het optreden van een gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef van de Verenigde Staten en Rusland samen voor het behoud van de wereldvrede.

Er is een nieuwe opstelling in deze wereld aan de gang.

Deze nieuwe opstelling in wereldverband vraagt onze sterke aandacht omdat zij ook ons in aanraking brengt zowel met de „dooi” in de koude oorlog als met de noodzakelijkheid van samenwerking met de ontwikkelingslanden.

Ik wil het overigens op dit moment niet verder hebben over de algemene wereldpolitieke verhoudingen, hoezeer zij dit ook verdienen, maar nog wel iets zeggen over de politieke situatie binnen het raam van de vrije wereld, waarin wij in meer direct-actieve zin betrokken zijn.

Zij betreffen zowel de Atlantische samenwerking als de Europese ontwikkeling, aldus dr. Berghuis.

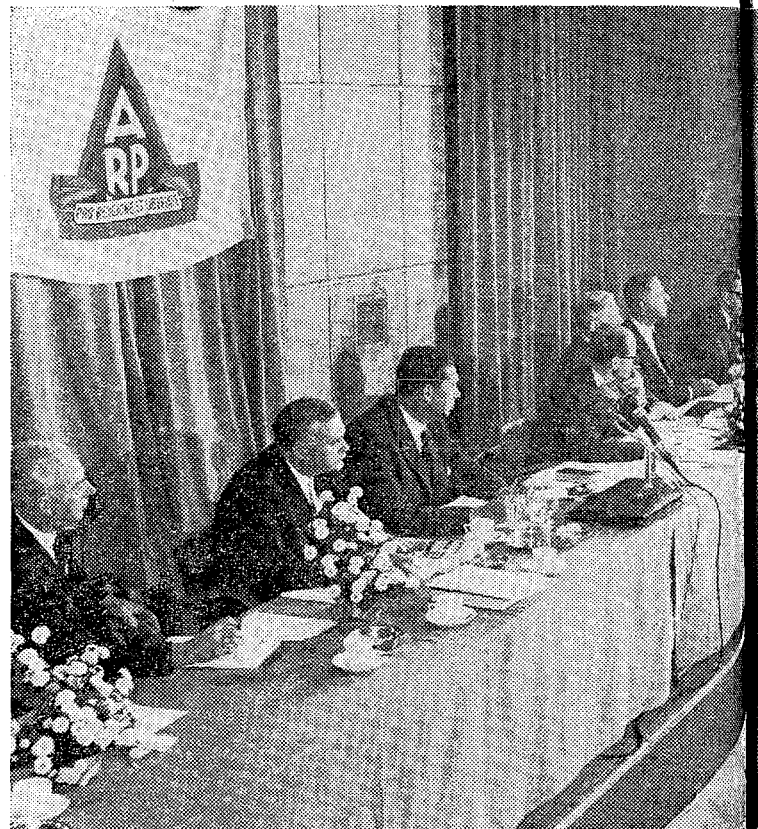
Frankrijk tegen de V.S.

De politieke verhoudingen in de vrije wereld worden in de allereerste plaats aangetast, om niet te zeggen bedreigd, door een strijd die aan de gang is van de kant van Frankrijk tegen de Verenigde Staten. Ik spreek van Frankrijk en niet van De Gaulle - hoezeer het ook om zijn persoonlijk beleid gaat - zolang in Frankrijk zelf niet van een duidelijke oppositie blijkt tegen zijn buitenlands beleid, ofschoon die zich in de laatste tijd gelukkig iets krachtiger laat horen. Het heeft een

tijd lang geleken of De Gaulle heel Frankrijk biologeerde en wat er nog aan oppositie was verlamde.

Het is niet een politieke strijd tussen Frankrijk en de V.S. De Verenigde Staten hebben er geen enkele behoefte aan en hebben ook niets gedaan om haar uit te lokken of toe te spitsen. Integendeel.

Het is ook niet een politieke strijd

Een gedeelte van de bestuurstaafel. V.l.n.r. staatssecretaris Bakker, Smallegenbroek en Biesheuvel, mr. W. R. van der Sluis, secr. C. de Tjalma, dr. Veerman en mr. W. de Kwadsteniet. Op de achtergrond: T. morshuizen, die er voor zorgde, dat het gesproken woord op de bank namen.

tussen Europa en Amerika zoals men het van Franse zijde wel wil doen voorkomen.

Integendeel, de strijd van De Gaulle gaat mede tegen de lijn, die de Europese landen willen volgen. De doelbewuste actie waarin De Gaulle Frankrijk heeft meegesleept belemmert momenteel een constructieve opbouw van Europa en van de vrije wereld als geheel.

Het is noodzakelijk dit in alle duidelijkheid te zien en te stellen. De Franse president weigert binnen het Atlantisch verband enige vorm van leiderschap van de Verenigde Staten te aanvaarden. Het is als zodanig - ik zou dit in algemene zin willen opmerken - niet onmogelijk om binnen een alliantie van rechtens gelijke partners 'n bepaald feitelijk overwicht van één van hen te erkennen. Het is zelfs een vrij normale zaak bij elke vorm van collegiale samenwerking.

Het element van leiderschap van één van de deelnemende staten kan overigens worden opgeheven wanneer - zoals wij het proberen te doen in Europa - de deelnemende staten de weg van samensmelten opgaan en een nieuwe gemeenschap opbouwen met haar eigen gezag.

En nu is het merkwaardig en nogal doorzichtig, dat Frankrijk enerzijds de huidige vorm van de NAVO afwijst, omdat het weigert enige vorm van

Amerikaanse leiding te geven, maar tegelijkertijd voortaan intergouvernementele samenwerking wil inplaats van internationale, omdat daardoor de partnerschap mogelijk wordt, waarvan het geen geheim is bij aan Frankrijk zelf voor te stellen.

Maar het belangrijkste is dat Frankrijk van De Gaulle erin wil houden met de lessen van de geschiedenis zowel voor Europa als voor Amerika.

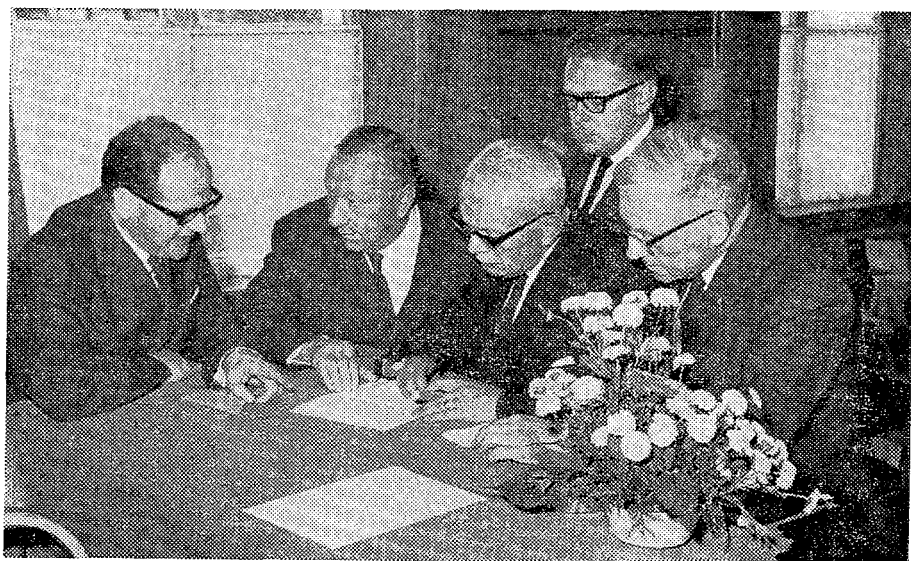
In de eerste helft van de eeuw is tot tweemaal toe de hulp van de Verenigde Staten geweest om de vrijheid van de ben tevens gedemonstreerd. Verenigde Staten hun tot hebben verbonden.

Het vergeten van deze grote fout die De Gaulle doet, Wat Frankrijk wil, namelijk ser verband met Amerikaanse bovennationale samenwerking in Europa is: een willen terugkeer naar de situatie, die in het verleden is geweest, vooral in Europa.

Van Franse zijde wordt gemerkt, dat de kleinere landen, b.v. Nederland, gemakkelijker Amerikaanse leiding en het

NT WAS BIJEEEN

Een kleine bespreking vóór het begin van het Partij-convent tussen mr. W. R. van der Sluis, de heer H. A. Brokking, mr. A. B. Roosjen, mr. W. de Kwaadsteniet en de heer J. Tjalma.

defensie-schild willen accepteren dan de grotere. Dat zal wel zo zijn, maar het kan evenzeer noodzakelijk zijn, dat sommige grotere landen thans hebben te erkennen en te accepteren, wat kleinere landen in een vroegere periode van de geschiedenis hebben moeten doen.

Een duidelijke bevestiging en versterking van een nauw verband tussen Europa en de Verenigde Staten is één van de meest belangrijke aangelegenheden voor dit ogenblik. En dan moet men stellen, dat president De Gaulle bij al zijn formaat in wezen blijk geeft van een ontzaglijke geborneerdheid van geest, die imponeert door de grote knapheid waarmee zij in praktijk wordt gebracht, maar tevens beangstigt door het appelleren op de in ieder mens levende en steeds gevaarlijk gebleken gevoelens van egocentrisme, die zich in de politiek uiten in het klein in de vorm persoonlijke ambitiezuucht en in het groot in de vorm van nationalisme.

een duidelijk project voor ogen. De verbinding met de Verenigde Staten werd aanvankelijk eigenlijk alleen ervaren als een noodzakelijkheid voor de militaire beveiliging van Europa en als een bron van materiële hulp. Maar het werd later ook een politiek ideaal, in het bijzonder nadat wijlen president Kennedy aan Europa een reëel deelgenootschap had voorgesteld. Achter dit voorstel zat een zeer grote visie.

De erkenning van een zekere vorm van Amerikaans leiderschap in een Atlantisch verband is overigens maar één kant van de medaille. De andere kant is de noodzakelijkheid dat Europa een werkelijke strategische invloed krijgt in de algemene politiek en in de militaire verdediging van de vrije wereld.

De visie van Kennedy

De aanvaarding van een Amerikaans leiderschap binnen een deelgenootschap is op de duur voor Europa alleen

daartoe een bijdrage moeten zijn en daarom zal vanuit de gehele Atlantische wereld niet alleen om Rusland maar om de zaak zelf duidelijk moeten worden gesteld, dat zij niet mag leiden tot het ontstaan van een eigen en zelfstandig te gebruiken Europees of

Maar er zijn strategische punten aan de orde, waarvan ieder moet weten, dat die niet zullen worden prijsgegeven en dat het verlangen om met Frankrijk in één Gemeenschap te zitten niet ten koste van alles wordt gehandhaafd.

g van vandaag en van morgen

De gedachtegang van waaruit De Gaulle opereert: - en die gedachtegang is besmettelijk - betekent een levensgroot gevaar voor Europa en de vrije wereld.

De Verenigde Staten dwingen respect af door het duidelijke bewustzijn zich voor de bescherming van de vrije wereld verantwoordelijk te weten. Amerika imponeert ook overigens op een vrijwel overweldigende wijze door zijn enorme prestaties. Het doet dat niet altijd door een betoon van politieke ervaring of hooggestemde beschaving. Het is in dat opzicht stellig primitiever en minder verfinjd dan Europa. En er is daardoor, dacht ik, bij de Amerikanen ook wel eens iets van een zeker minderwaardigheidsgevoel ten opzichte van Europa te bespeuren en in elk geval niets van een superioriteitsgevoel. En dat is een gunstige factor.

Het lichtelijke overwicht van de Verenigde Staten en het tegendeel van een innerlijk superioriteitsgevoel ten opzichte van Europa vormen in hun samenhang de factoren, welke, indien Europa daar oog voor heeft, een evenwichtige opbouw van een sterke Atlantische politieke alliantie mogelijk te maken, die ook Europa in haar waarde kan laten.

Samen vertegenwoordigen Europa en Amerika een stuk menselijke beschaving uit christelijke oorsprong, die ook voor de toekomst een taak voor de gehele wereld heeft.

Politiek en het ideaal

Politiek is bepaald niet een zaak van louter idealisme. Maar het is een slecht ding wanneer idealisme niet langer is een element van de politiek. Een goede politiek kan niet werken en kan geen goede politiek zijn, wanneer zij geen idealen, realistische idealen, dat wil zeggen idealen, die verwerklijkt kunnen worden, heeft. Ik vrees wel eens, dat wij bezig zijn twintig jaar na de tweede wereldoorlog hier en daar opnieuw in die situatie te vervallen, aldus dr. W.P. Berghuis op het Partij-convent.

EUROPA IN DE POLITIEKE BRANDING

De rede, die dr. Berghuis ter opening van het zaterdag j.l. gehouden Partijconvent gehouden heeft, getuigde van veel visie op de toekomst. Met name stond hij stil bij de door Frankrijk veroorzaakte moeilijkheden in het verband van de E.E.G. Hij sprak over de door De Gaulle veroorzaakte geborneerdheid.

Na de oorlog kregen wij in Europa nieuwe realistische idealen, gericht op het bouwen van een politiek verenigd Europa in supranationale zin, open en democratisch. Het scheppen van een ook politiek gericht Atlantisch verband stond ons niet van de aanvang af als

aanvaardbaar, wanneer Europa een reële zeggenschap krijgt in de totaliteit van de Atlantische politiek, ook in zaken van nucleaire defensie. Dat had Kennedy door en hij had zich daarop ingesteld in zijn grote conceptie. Voorstellen als die van een M.L.F. en van een later gevolgd A.N.F.-plan, bedoeld als een eerste politieke stap in deze richting, mogen in de ijskast zijn terecht gekomen, en mogen wellicht in de oorspronkelijke vorm niet bruikbaar zijn, maar de gedachte die eraan ten grondslag lag en ligt heeft politiek nog de hoogste actualiteit. Zij zal in de komende jaren de grootst mogelijke aandacht moeten blijven behouden, al was het alleen al om te voorkomen dat een verenigd Europa tenslotte toch met een eigen, zelfstandig kernwapen zal komen.

De Sovjet-Unie schijnt ernstige bezwaren te hebben ten aanzien van de M.L.F.-gedachte. Ik ben er van overtuigd, dat zij zich op dit punt verkiijkt, indien en zolang Europa deze gedachte weet uit te leggen in de richting van een beperken van de kernwapenmogelijkheden, ook wat Duitsland betreft.

Niet alleen voor Rusland, maar voor de gehele wereld is voorkoming van 'n verdere spreiding van de kernwapens een zaak van de hoogste orde. En de realisering van de M.L.F.-gedachte zal

zelfs Duits kernwapen en dat zij juist mede daartegen gericht is.

De Gaulle en zijn conceptie

De politieke ontwikkeling van Europa zit, zoals bekend, aldus de Partijvoorzitter, op dit ogenblik erg moeilijk. De Franse president tracht steeds meer deze ontwikkeling, zoals die op gang was gekomen, in het nauw te brengen en om te buigen naar zijn conceptie. De conceptie van De Gaulle (intergouvernementeel en gesloten) en die van de Vijf (supranationaal, open en democratisch) zijn onverzoenbaar, fundamenteel onverenigbaar.

De Gaulle weet dat. En de Vijf zouden ook van hun kant nog eens uitdrukkelijk moeten uitspreken, dat zij dat weten. Gelukkig is dat deze week op een krachtiger wijze dan voorheen gedaan. Moge het geen belijdenis met de mond alleen zijn. Nu wil ieder van de Zes, die gemeenschappelijke markt niet meer missen. En ieder van de kant van de Vijf beseft, dat een gemeenschappelijke markt zonder Frankrijk moeilijk voorstelbaar is. Dit betekent dat de Regeringen van de Vijf in het tactische vlak een zekere bewegingsmogelijkheid moeten hebben, waarbij het wel van belang is, dat zij eenzelfde tactiek volgen.

Bevoegdheden

Tot die strategische punten behoren op zichzelf de vergroting van de bevoegdheden van het Europese Parlement en de mogelijkheid van meerderheidsbeslissingen per 1 januari a.s. in de Ministerraad van de E.E.G. Zij vormen een wezenlijk bestanddeel van een politieke integratie. Van deze punten kan men evenwel niet zeggen, dat met een eventueel uitstel voor enige tijd van de totstandkoming of de invoering daarvan het instandhouden van de voorgenomen en in gang gezette Europese politieke ontwikkeling staat of valt, hoezeer een dergelijk uitstel ook een tegenslag is. Maar die tegenslagen zijn er in het verleden meer geweest, zonder dat het hoofdspoor werd verlaten. Dit laatste zou wel het geval zijn, indien op enigerlei wijze door de Vijf zou worden voet gegeven aan de poging van de Franse regering om de bevoegdheden en de positie van de Europese Commissie van de E.E.G. — het prille begin van iets dat een Europese regering moet worden — aan te tasten of uit te hollen.

Indien van Franse zijde de zaak op deze Commissie wordt toegespijst, zal van de kant van de Vijf duidelijk moeten worden gesteld dat verzwakken van de positie van deze Commissie niet aan de orde kan worden gesteld en dat dit standpunt zal worden gehandhaafd onder aanvaarding van alle consequenties, welke Frankrijk daaruit zou willen trekken.

Dan staat aan president De Gaulle de beslissing hoever hij met zijn anti-supranationale politiek zal willen gaan.

Er zal voor de Vijf, indien zij willen waar maken, dat zij de oorspronkelijke Europese conceptie willen vasthouden, duidelijk aanwijsbaar en zichtbaar tegenover De Gaulle moeten worden gesteld: tot hiertoe en niet verder.

En dan is het punt van de Commissie een duidelijk punt. En tot het aanvaarden van alle consequenties van genoemd standpunt behoort het rekening houden met de ongewenste mogelijkheid, dat de Vijf voorshands zonder Frankrijk Europa politiek moeten bouwen en met het naderbij brengen van het welgewenst samenhang met Engeland en andere democratische Europese landen, zonodig zonder Frankrijk.

DE VERLOVINGEN IN HET KONINKLIJK HUIS

Twee verlovingen in onze Koninklijke familie hebben dit jaar de schijnwerpers van de belangstelling van ons gehele volk gericht op ons Vorstenhuis en ook op het Koningschap in ons land

• Vervolg op pag. 8

A.R.-C.H.U.: een verdrietige zaak

Het uitvallen van de C.H. is na de Kabinetsformatie een incident genoemd. Ik heb dat zelf ook gedaan, zo verklaarde Dr. W.P. Berghuis, toen hij de verkondiging A.R. - C.H.U. schetste op het zaterdag j.l. gehouden Partijconvent

En dat was het ook in belangrijke mate. Ik hoop dat het dat blijft. Natuurlijk, de C.H.U. is nu oppositie-partij en zij zal zich uiteraard ook dienovereenkomstig mogen gedragen.

Maar ik hoop wel, dat de C.H. zich niet zo controversieel opstelt tegenover de huidige constellatie en daarmede tevens tegenover de twee Christelijke partijen, die in het kabinet zitten, dat een reparatie van de breuk tussen de Christelijke partijen in regeringsverband voor de toekomst bemoeilijkt wordt.

Ieder, die een openhouden onzerzijds van de mogelijkheid, dat in 1967 de Christelijk-Historischen samen met K.V.P. en A.R.P.

in een gemeenschappelijk verband terugkeren, uitlegt als een de handen vrij willen houden ten opzichte van een samengaan met de P.v.d.A. heeft niet dóór de ernst van ons verlangen naar een samengaan met de C.H. in de richting van een nieuwe Christelijke Partij.

Het kan verdrietig stemmen - maar verdriet schijnt in de politiek geen rol te mogen spelen - dat van officiële C.H.-zijde niet veel van een dergelijk verlangen blijkt. Wij zullen ons niet schamen, noch voor onszelf, noch voor de Christelijk-Historischen, noch voor de kiezers, te blijven stellen dat bij ons dit verlangen leeft en zulks in volledige openheid naar een nieuwe partij. Overigens zal de C.H.U. het uiteraard voor zichzelf intern moeten klaren. Wij zullen ons daarin niet mengen. Wij zullen wel ook in de toekomst van onze opvatting doen blijken en er, waar het te pas komt, propaganda voor maken.

HET PARTIJCONVENT WAS BIJEEN

• *Vervolg van pag. 7*

als zodanig. Aldus sneed dr. Berghuis op het jongste Partijconvent een om meer dan één reden gevoelige zaak aan.

De prinsessen Beatrix en Margriet hebben de man van hun hart gevonden met wie zij, nadat de goedkeuringswet voor ieder van haar zal zijn tot stand gekomen, in het huwelijk denken te treden.

Wij zijn van harte verheugd over het liefdesgeluk van deze prinsessen en geven haar en haar toekomstige echtgenoten onze beste wensen mee.

De verlovings hebben overigens beide een bijzonder aspect voor wat een vorstelijke verloving betreft. Zij zijn namelijk beide aangegaan met personen uit niet-vorstelijke of niet-hoog-adellijke families.

Het zal nu moeten blijken, aldus dr. Berghuis, dat het Koningschap in de moderne samenleving zich, ontdaan van de mythe van het bloed, kan handhaven. Want niet te ontkennen is, dat voor zeer velen lang de opvatting heeft geheerst en misschien nog wel heerst, dat koningen en prinsessen zijn van een ander bloed dan wij en daarom ook andere mensen.

Het zal nu moeten uitkomen, dat de waarde van het koningschap niet zit in het bloed, en dat is goed. De waarde van het koningschap zit niet in het bloed, doch in het instituut, als historisch-bepaald erfelijk en daardoor continue en constant concentratiepunt van nationaal staatsgezag, maar dan belichaamd in mensen van hetzelfde vlees en bloed als alle andere.

Het koningschap zal de overgang naar een moderne versie, zoals ook Koningin Juliana en Prins Bernhard die hun kinderen hebben voorgehouden, moeten kunnen doorstaan of het zal op den duur niet standhouden.

In die zin is wat er gebeurt wel een zekere test-case. En daarom nuttig en belangrijk.

Beatrix - Claus

Een ander punt van niet minder belang speelt ten aanzien van de verloofde van prinses Beatrix, de heer Claus van Amsberg. Uit een door de regering ingesteld onderzoek is gebleken, dat de Duitser Claus van Amsberg persoonlijk geen speciaal belast verleden heeft, aldus dr. Berghuis. Nu dit het geval is, zullen wij de aanvaarding van hem als verloofde van onze kroonprinses en als toekomstige prins-gemaal moeten beoordelen in het kader van de omstandigheden van nu, omstandigheden waarin wij samen met West-Duitsland nieuwe banden hebben gelegd in Europese Gemeenschappen en NAVO ter waarborging van recht en vrede in een vrije wereld. En dat is een lijn van ons nationale beleid sinds vele jaren.

En dan moet de Duitser Claus van Amsberg, indien ook overigens alles goed ligt - en daar lijkt het toch op - voor ons aanvaardbaar zijn.

Dan mag het zelfs niet anders.

Ik begrijp best dat een groot deel van de reacties - en ik hoop zelfs het overgrote deel, want de intenties zijn mij niet steeds duidelijk - voortvloeit uit de herinnering aan dagene wat dan toch maar vanuit Duitse koker aan vreselijks is gepresteerd. En op zichzelf is het helemaal niet erg dat de Duitsers bemerken hoezeer dit verleden nog in de herinnering ligt.

Maar degene die nu opponeert tegen een huwelijk tussen prinses Beatrix en de Duitser Von Amsberg, maar die in de vijftiger jaren niet met klem heeft geopperd en dat ook nu nog niet doet tegen verstrekkende bond-

genootschappen ook van ons land met West-Duitsland, moet goed weten dat hij een dubbele moraal toepast. En dat kan alleen gemotiveerd worden indien men aan kroonprinses en vorstehuis andere menselijke, nationale en politieke maatstaven wil aanleggen dan aan het Nederlandse volk zelf. Maar juist wie dat doet brengt een on-democratische verwijdering tussen vorstehuis en volk. Ik wil u wel eerlijk zeggen, dat ik van hetgeen zich nu afspeelt niet veel meer begrijp.

Ik kan niet aan de indruk ontkomen, dat in veel van de thans naar voren komende kritiek iets schijnheiligs en tweeslachtigs zit. En wanneer men tegen het handhaven van de monarchie in ons land is, zoals de P.S.P. dan mag men dat gelukkig rustig zeggen, maar dan moet men dat niet ter gelegenheid van een verloving op het toch ook menselijke hoofd van een prinses doen neerkomen.

Wij zijn niet uit beginsel voor de monarchie, Zij ligt zelfs niet in de aard van de Nederlandse Reformatie. Maar wij hechten eraan op voor ons land geldende zeer gewichtige historische en staatkundige gronden, die ook op dit ogenblik hun actuele betekenis voor het nationaal belang niet hebben verloren.

De brief van Nederhorst

Dit alles in aanmerking nemende, meen ik met overtuiging en met grote stelligheid, dat wij ons over de verlovings van onze prinsessen Beatrix en Margriet zowel menselijk als staatkundig ongeremd mogen verheugen en dat wij haarzelf en haar koninklijke ouders daarmede van harte mogen gelukwensen.

Hoe - en dat is de laatste opmerking bij dit onderdeel van mijn rede - een man als drs. Nederhorst, de voorzitter van de P.v.d.A. Tweede Kamerfractie, een man voor wie ik grote achting heb, een brief heeft kunnen schrijven, zoals die deze week in de publiciteit is gekomen, is voor mij volkomen onbegrijpelijk. Ik verbaas mij dus niet over het feit, dat zij in de publiciteit is gekomen, maar over het feit dat zij is geschreven. Ik heb met stijgende verbazing deze brief gelezen en mij afgevraagd hoe het mogelijk is, dat een fractievoorzitter van de P.v.d.A., ook al is het persoonlijk en vertrouwelijk zoiet schrijft.

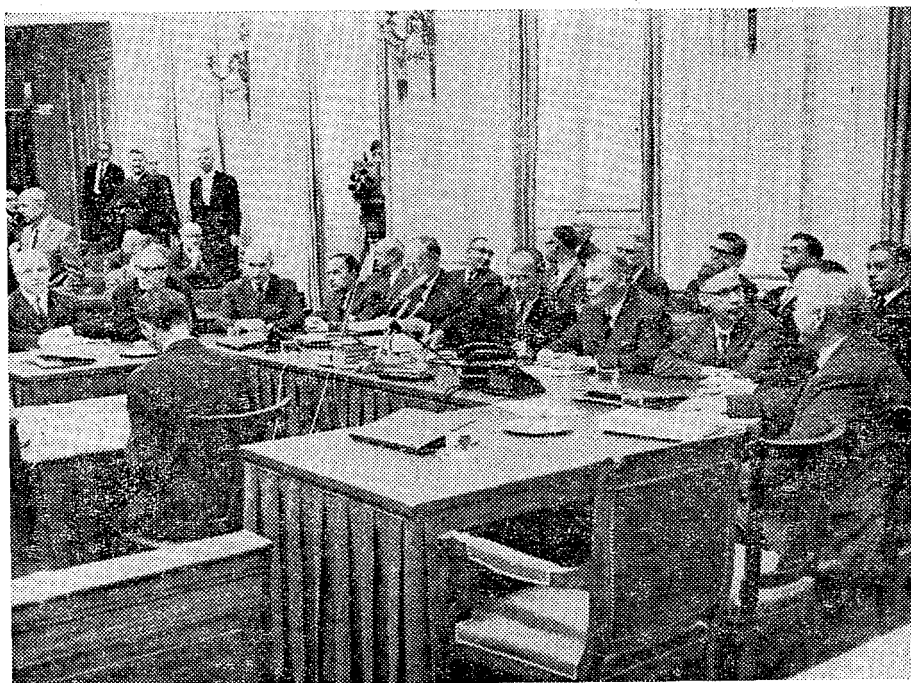
Ik wil beslist een incident niet dramatiseren en ik ben het met allen eens, die zeggen dat het rumoer rondom de verloving van prinses Beatrix maar eens moet ophouden. Als er over de monarchie gediscussieerd moet worden, dan is mij dat wel. Maar laat dat dan buiten een verloving om gebeuren.

Nu echter het „incident-Nederhorst” heeft plaats gevonden, meen ik wel dat het Nederlandse volk er recht op heeft te weten wat op dit ogenblik het standpunt van de P.v.d.A. als zodanig is t.o.v. de monarchie. Maar wij moeten ons niet mengen in de vraag, of drs. Nederhorst fractievoorzitter van de P.v.d.A. zal kunnen blijven, aldus dr. Berghuis op het zaterdag j.l. gehouden Partijconvent.

DURVENDE REGERING EN NIET-GEDWEE PARLEMENT

Het kabinet-Cals is nu een half jaar aan het bewind. Uiteraard nog veel te kort om ook nog maar iets te kunnen zeggen over de UITKOMSTEN van zijn beleid, zo zei dr. Berghuis in zijn openingsrede van het Partijconvent op zaterdag 30 oktober j.l. En daar zal het tenslotte wel om gaan wanneer te zijner tijd een oordeel zal moeten worden uitgesproken.

Maar er is al wel iets te zeggen over het begin van zijn beleid, vooral nu na de min of meer algemene richtlijnen van de Regeringsverklaring met de Troonrede en de Miljoenen-nota van september een uitgewerkt en groot program van werken aan de Staten-Generaal is voorgelegd, waarover in de Tweede Kamer diepgaande en kritische algemene beschouwingen zijn gegeven.

... durvende regering ...

Het Regeringsprogramma

Met dat programma zijn wij op zichzelf ingenomen. De Regering heeft het aangedurfd om op doortastende wijze omvangrijke projecten op stapel te zetten, welke uitvoering voor het „welvaren” van het Nederlandse volk nu en in de toekomst en voor het nakomen van sociale verplichtingen jegens andere volken noodzakelijk zijn.

Wie zou dit ten aanzien van versnelde woningbouw, van versnelde wegenbouw, en van een versnelde uitbouw van ons wetenschappelijk onderwijs, ten aanzien waarvan toch wel het besef moet bestaan dat wij daarin achterop zijn geraakt of dreigen te raken, durven ontkennen?

En wie zou dat ten aanzien van de vergroting van de Nederlandse bijdragen aan ontwikkelingslanden durven ontkennen? De Regering heeft dit programma aangedurfd in de wetenschap, dat voor de uitvoering daarvan belangrijke uitbreiding van de financiële middelen noodzakelijk is, en, naar men moet aannemen, in het besef dat de uitvoering van een dergelijk programma alleen verantwoord is, wanneer tijdens die uitvoering en na de afloop volks- en staatshuishouding gezond zijn gebleven. Anders zou over het doel worden heengesloten.

Het spreekt vanzelf dat het Regeringsbeleid in de komende periode juist in dit opzicht kritisch zal worden gevolgd en er zal het kabinet alles aan gelegen moeten zijn dat juist bij de uitvoering van een zo gedurfd programma niet op de een of andere wijze de staatshuishouding en de volkshuishouding uit de hand loopt. Want daar is niets of niemand mee gediend.

Ik treed hier nu niet in een beoordeling van de concrete belastingmaatregelen of de middelenramingen, die de Regering heeft meegedeeld of voor ogen staan, aldus dr. Berghuis. De heer Roolvink heeft als voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie bij de algemene beschouwingen het voorlopige oordeel van A.R. zijde gegeven.

De maatregelen als totaliteit zijn stellig nogal ingrijpend en zij zullen uiteraard stuk voor stuk op hun rechtvaardigheid en doeltreffendheid moeten worden beoordeeld. Zij zullen echter vooral moeten worden gewogen tegenover de doeleinden waarvoor zij nodig zijn.

De Regering heeft wel bemerkt bij de Tweede Kamerdebatten dat haar gedurfd programma in samenhang met de op te brengen middelen niet algemeen als verantwoord is toegejuicht, ook door de regeringspartijen niet.

Werking der democratie

Er is in het verleden aan het gemeen overleg tussen Regering en Staten-Generaal nogal eens het verwijt gericht, dat vanwege de politieke constellatie binnenskamers de zaak reeds was uitgemaakt, zodat de openbare behandeling iets van een schijnvertoning is. Het is gebleken dat dit verwijt thans niet kan worden gemaakt. Dit is, naar mijn mening, een winstpunt voor de werking en het aanzien van de parlementaire democratie. Dat geldt ook op een ander punt. Het budgetrecht van de Staten-Generaal is thans weer meer in zijn oorspronkelijke zin tot uitdrukking gekomen, n.l. dat de Regering als hoedster van het algemeen belang veel voorzieningen en daarom ook veel belastingen nodig acht, waartegenover van de kant van de volksvertegenwoordiging de kritische vraag komt of dit allemaal niet teveel wordt en te grote lasten aan de burger oplegt.

Een „durvende” Regering en een „niet-gedwee” Parlement zijn de noodzakelijke componenten die een werkelijk in het volk levend democratisch-parlementair bestel overeind moeten houden.

Het is nu de taak van Regering en Staten-Generaal beide, om ervoor te zorgen, dat het verdere „gemeen overleg” in openbaarheid tot zijn recht komt. En ik hoop, dat nu in eerste instantie de Regering, die tot een eerstvolgende reactie geroepen is in haar interne beraad na de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer enerzijds haar verantwoordelijkheid duidelijk zal blijven gevoelen en anderzijds rekening zal houden met wat blijkens haar opmerkingen bij de vertegenwoordiging van het volk leeft.

Ik zou overigens nog eens weer in herinnering willen brengen dat de kabinetscrisis eind februari van dit jaar is ontstaan op het punt van radio en televisie, welke materie zich als een akelig gezwel in ons Nederlandse politieke leven was gaan nestelen. Daarom zou ik met klem de verwachting willen uitspreken dat de Regering naast de afdoening van het vele andere belangrijke werk een snelle definitieve wettelijke regeling van het radio- en televisiebestel - want met de nota van minister Vrolijk zijn wij er niet - niet uit het oog zal verliezen, opdat niet nog eens weer voor een nieuwe parlementaire periode deze zaak onze nationale politiek zal vertroebelen.

Het tijdig wettelijk afdoen van deze zaak vóór de verkiezingen van 1967 wordt niet eerst nu door ons gesteld, maar is onzerzijds reeds vóór de totstandkoming van het huidige Kabinet en voordat bekend was hoe het er politiek uit zou zien, met klem bepleit. Er zijn hier en daar veronderstellingen geuit, als zouden de antirevolutionairen dit alleen stellen om in 1967 ten opzichte van de P.v.d.A. de handen vrij te hebben. Dit raakt kant noch wal. Ik zou er ernstig bezwaar tegen maken indien door een dergelijke redenering een snelle wettelijke afdoening van de radio- en t.v.-affaire als minder urgent zou worden gezien.

Met het kabinet-Cals is nu ook de nieuwe politieke constellatie, waarin na zes jaar de P.v.d.A. is teruggekeerd, een halfjaar oud. Wij hebben, zoals bekend is, op zichzelf met deze constellatie geen moeite, met dien verstande, dat wij, gezien in het licht van de samenhang van de Christelijke partijen als een wezenlijk element in de politiek, zowel nationaal als internationaal, het ontbreken van de C.H. in de constellatie als een wezenlijk mankement zien.

STAATS- DEELNEMING IN BEDRIJVEN

Reeds in het eerste half jaar van het nieuwe kabinet heeft zich een geval voorgedaan, waarbij zich een politieke spanning in de huidige constellatie openbaarde. Zij trad aan het licht bij de parlementaire behandeling van het wetsontwerp inzake het continentale plat, aldus partijvoorzitter Berghuis op het gehouden Partijconvent.

Minister Den Uyl had, in afwijking van het wetsontwerp zoals het er nog uit de periode-Andriessen lag, het ele-

• *Vervolg op pag. 9*

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richting-
zoekers en echoloden

• Vervolg van pag. 8

ment staatsdeelneming in de oliewinning in het ontwerp ingevoerd.

Wet op het continentale plat

En daartegen hebben wij ons niet verzet en het was voor ons ook niet onaanvaardbaar; maar minister Den Uyl had deze mogelijkheid zo ruim gemaakt en zo gemakkelijk gemaakt door de beslissing over de mate daarvan in handen van de Regering, in casu van de minister van Economische Zaken te leggen, dat daartegen door onze fractie in Tweede en Eerste Kamer en trouwens ook door de K.V.P.-fractie nogal ernstige bezwaren werden ingebracht.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer is toen, mede door het toedoen van onze fractie nog een zekere parlementaire rem aangelegd. Ik ga dat nu niet allemaal weer uiteenzetten.

Uit de parlementaire behandeling bleek dat het hier ging om een belangrijk politiek punt. Het ging dan ook om een principiële punt.

Het ging bepaald niet om een poging om nu al weer te gaan morrelen aan de nieuwe constellatie, maar wel om duidelijk te doen uitkomen wat wij als regeringspartners aan elkaar hebben en waar wij op belangrijke politieke punten staan en daarom ook van elkander verschillen.

Er was niet in het geding, dat wij niet met de Regering van oordeel zijn dat een zo groot mogelijk aandeel van de winsten van de grote bodemrijdommen aan het volk als geheel ten goede moet komen. Wij zijn dat met de Regering eens.

Maar het geschil had te maken met het verschil in visie op de maatschappijstructuur tussen de socialisten en ons.

Wij willen in de structuur van de maatschappij het algemeen en van het bedrijfsleven in het bijzonder het accent duidelijk blijven leggen bij de particuliere ondernemingsvorm ook bij de oliewinning, hetgeen op zichzelf de mogelijkheid van staatsdeelneming al naar de omstandigheden dit gewenst maken niet uitsluit.

De socialistische visie is, zij het ook — minister Den Uyl heeft er terecht op gewezen — dat zij minder dogmatisch wordt beleden dan vroeger, spoediger geneigd tot staatsdeelneming in het bedrijfsleven.

Het gaat hier — ook wanneer zij over en weer niet dogmatisch wordt gesteld — om een wezenlijk verschil in opvatting.

Het wetsontwerp gaf, en de nu aangenomen mijnwet continentaal plat geeft nog een naar onze mening te grote opening in de richting van de socialistische visie.

Daarom is het goed, dat de confrontatie van visies ook in de kring van de regeringspartijen heeft plaatsgevonden opdat daarover later bij de uitvoering van de wet geen misverstanden kunnen ontstaan.

Men heeft mij van socialistische zijde verweten dat stellingname ten opzichte van onze staatsdeelneming in oliewinning in strijd zou zijn met mijn uitspraken over de sterke sociale gericht-

heid van de Antirevolutionaire Partij.

Maar dan moet ik toch wel onze socialistische partners uit de droom helpen.

De sterke sociale gerichtheid van de A.R.P. — die zij overigens niet van de socialistische geleend heeft maar van huisuit bezit — is niet in strijd met maar een noodzakelijk component in een maatschappijbeschouwing waarbij het accent ligt bij het particuliere initiatief als bron van volksenergie onder correctie, maar niet onder leiding van de overheid.

Sociale gerichtheid en het laten prevaleren van de particuliere ondernemingsvorm moet men in hun samenhang zien als wezenlijke kenmerken van de politiek-maatschappelijke opstelling van onze partij. En met dat gezicht zitten wij ook in dit kabinet.

DR. BERGHUIS OVER DE TOEKOMST

De vaart van de politiek van deze tijd doet in steeds sneller tempo, mede door de ontwikkeling van wetenschap en techniek, vraagstukken aan de horizon opdoemen, die ons nu nog niet in directe zin benauwen maar die het noodzakelijk maken ook het politieke denken naar die verdere toekomst te richten teneinde zich een voorstelling te maken van maatregelen, die misschien over 20 of 30 jaar moeten worden genomen, maar waarvoor nu wellicht een zekere grondslag moet worden gelegd en die mentaal moeten worden voorbereid, zo sprak dr. Berghuis in zijn grote rede op het Partijconvent. De noodzakelijkheid van ruimtelijke ordening en bevolkingsspreiding is thans geen vraagpunt meer.

Vele taken

Met het vraagstuk van de herziening van de ondernemingsvorm gericht op een maatschappijstructuur zoals wij menen dat die naar Christelijk inzicht in de toekomst zou moeten zijn, zijn wij bezig. De hulpverlening aan ontwikkelingslanden is binnen de belangstellingssfeer van de brede massa gekomen.

De vermelde uitbouw van wetenschappelijk onderzoek en onderwijs zal in toenemende mate nationale krachtsinspanning vragen. Maar ook andere dingen vragen nu reeds onze aandacht.

Hoe zal de maatschappij er uit zien als over 20 of 30 jaar een groot gedeelte van de industriële productie vrijwel geheel is geautomatiseerd? En tot welke consequenties zal dit ook met betrekking tot politieke maatregelen leiden? Waar gaat het heen met het bezit van kernwapens in de wereld en hoe moeten wij ins daarin opstellen?

Een historisch moment. Voor het eerst in de geschiedenis van onze partijvergaderingen, werd een gedeelte van de rede van dr. Berghuis rechtstreeks door de N.C.R.V. uitgezonden. De foto boven toont het exterieur, de foto hieronder het interieur van de reportagewagen van de N.R.U., met links te technicus, de heer Goossens en rechts de heer G. H. Hoek, adj. directeur N.C.R.V.

Waar gaat het heen met de ontzaglijke groei van de wereldbevolking? Zal daar op den duur iets aan moeten worden gedaan? Waarbij aan een nadere bezinning op het punt van geboorteregeling en geboortebeperving niet zal zijn te ontkomen.

Over deze en andere dingen zal onder ons, ook in onze partij, moeten worden doorgedacht. Het ligt in het voornemen om in overleg met de Kuyperstichting dergelijke zaken in studie te nemen met inschakeling mede van diegenen in onze kring die voor het

doordenken van deze dingen bijzonder deskundig zijn.

Niet om te komen tot de vaststelling van een blauwdruk van de maatschappij der toekomst als een heilstaat maar wel om een koers uit te zetten naar een verdere toekomst, zolang Gods ons die op deze aarde geeft. En al weten wij uit de Bijbel dat wij op deze aarde de volmaaktheid niet zullen bereiken, wij weten uit diezelfde Bijbel dat wij op deze wereld hebben te werken alsof wij die volmaaktheid wel zullen verkrijgen.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

DRENTE

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën,
Hypotheeken en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen
Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

OVERIJSEL

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Varwijk's Handelsonderneming en Veevoederfabriek „Salland” C.V.

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 255
FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERKOEKJES - PLUIMVEEKORRELS

Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

SCHUILING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

NOORD-OOST POLDER

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat

Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmer Straatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-
APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN
GASVERWARMING

Deskundige voorlichting — Vakkundige aansluiting

FA. H. J. WIBBELINK & ZN.

Goors Overslag- en
Transportbedrijf

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS,
GOOR — Telefoon (05470) 2963 - 2752 - 2476 - 2577

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES

SMEDERIJ

TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400, Nagele (N.O.P.)

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Een prettig stel vaklui willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

wáár u ook woont of naar toe gaat!
U betaalt geen leeg-gereden kilometers

BONGERS WAGENINGEN

RIJNHAVEN 10 - Tel. 2725 (b.g.g. 3100)

Schudden? ..... Goed
Goed schudden? ..... Beter
Ideaal schudden? ... Eureka

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v.d. WOUDE & ZN.
DRACHTEN

GETRON N.V.

Binnenlandse- en internationale
transporten. - Partijgoederen -
zwaar transport - bulktransport

AMBACHTSTRAAT 4, SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929. Telex 22642

HOLWERDA EN ZONEN

DOKKUM
tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN
tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM
tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317

Voor al Uw transporten
in binnen- en buitenland

Voor al uw vervoer in bin-
nen- en buitenland

N.V. Intern. Transportbedrijf DE RIJKE

Telex 22424
Telefoon (01880)-2312 - 3058
SPIJKENISSE - BREEWEG 5

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen,
ziekenhuizen, enz.

ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a.
VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDER-
NEMING G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt - Tel. 04494-5888*

PRINS N.V. - DOKKUM

(METAALVERWERKENDE
INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190 - 2043

HOTEL „DE KROON“

Sophialaan - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor

RECEPTIES en PARTIJEN

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

(6)

Als die schilder denkt, dat hij daar zijn zuur verdiende centjes aan ten koste zal leggen, dan heeft hij 't ver mis. Maar ja, die streep hoort er niet bij, zo wijs is hij zelf ook wel. Er moet wel wat aan gedaan, want zo'n pijn, dat is ook geen grapje. Daarbij kun je van zo'n infectie dood gaan en Klunder heeft zichzelf een lang leven beschoren, want er moet heel wat gebeuren. Voor eigen rekening bouwen, dat is punt één, daarna rijk worden, dat is punt twee. Die voet moet dus voor alle dingen beter. Maar hoe? Hij kijkt naar oma. Op haar is, hoewel hij haar slecht zetten kan, zijn hoop in dezen gevestigd. Zij weet meest overal wel een raadje voor, ouderwets, maar goedkoop. Hoor, Bergmans en Piet spotten er al mee. „Wat zullen we hem laten slikken, oma, kamillethee of kina?“ „Haarlemmerolie is anders ook een best middel“, zegt Piet met een uitgestreken gezicht en pretvonkjes in de ogen. Oma loopt er jiet in, ze zwijgt in alle talen, ogenschijnlijk haar aandacht bij de theepot. „De voeten in heet sodawater, dat is 't enige middel, als je 't zonder dokter stellen wilt“, verzekert Coba ernstig aan Klunder, de paljassende kwakzalvers ten spijt.

„Jonge, jonge, Klunder, wat krijgen die benen van jouw vanavond een beste beurt“, plaagt de schilder. „Ja, maar 't is ook voor z'n hele verdere leven“ helpt Bergmans. „Of hij moet weer een ongelukje krijgen, wat jij Klunder?“

Klunder laat ze praten, die twee ouwe teuten. Help es toezien, hij speelt 't klaar zonder dokter, dat is een pak van zijn hart en een behoud voor zijn portemonnee. Heel gedwee doet hij, wat Coba zegt. Hij heeft wel een gloeiende hekel aan al dat gewas en geplas, een mens moet echte: wat voor de goede zaak over hebben. Hij hoeft er de ene zere voet alleen maar in te steken, volgens Coba, maar gemakshalve zet hij de andere er maar naast, baat het niet, het schaadt ook niet.

Zo drinkt hij zijn kopje thee en voelt zich al stukken haaglijker. Voor 't eerst leert hij Coba waarderen. 't Is toch bar aardig van haar, dat ze iedere keer uit eigen beweging weer heet water bijgiet om het bad op temperatuur te houden. Zo vaak ze dit doet, valt hem op de toegewijheid, waarmee dit gepaard gaat, en ook hoe prachtig mooi het blank van haar hals afsteekt bij het donkerblauwe japonnetje, dat ze aan heeft. Hij ziet, dat ze nog een jong figuurtje heeft, ondanks haar dertig jaren en dat haar gezichtje wel bleek, maar gaaf is. Ze bewoog zich nog nooit zo dicht om hem heen, daarom wist hij ook niet, dat een vrouw, tenminste deze vrouw, een bijzonder geur met zich draagt. Helemaal niet onaangenaam, integendeel, het roept iets wakker in Klunder, wat tot nu toe nog latent bij hem bleef, 't verlangen om Coba aan te raken en dat, wat hem zo zacht en mals toelikt, te betasten met zijn ruwe harde vingers. Coba, onbewust van de begeerte, die ze bezig is te ontketenen, heft vriendelijk vragend het hoofd schuin naar hem op, terwijl ze zich buigt over het teiltje om het nogmaals bij te vullen.

„Kun je ook merken, dat 't helpt?“ Dan denkt hij: „Ze heeft rode lippen en witte tanden, als ik daar mijn mond...!“ De vlammen slaan hem uit. Als een schooljongen, die op heterdaad betrapt werd, stamelt hij: „Zeker, zeker, 't wordt een stuk beter, ik schei er maar mee uit, geloof ik!“ „Ziet wat de wateren vermogen!“ ironiseert Piet met pathetische galm, zonder een flauw vermoeden, dat er zich nog een veel groter wonder heeft voltrokken in zijn bijzijn. Bergmans, die fijner voelhorens heeft en meer op zijn qui vive is, meent onraad, ten nadele van zijn hooggeachte hospita, te bespeuren.

„Berend, heeft het er warm van gekregen!“ zegt hij met een duister lachje. Het is voor tweemaal uitleg vatbaar. Oma

zuigt er het goede uit. Ze vindt, dat is niks geen mirakel, Klunders voeten weken nu al meest twee volle uren in pittig heet water, het laat zich verstaan, dat de warmte hem naar 't hoofd stijgt. Met z'n allen bestuderen ze het resultaat en komen tot de eenparige conclusie, dat ze de nacht met gerustheid in kunnen gaan. De voet is aardig geslonken en ook de verraderlijke rode streep is zo goed als verdwenen.

„Nou? En wat zeg je nou?“ Piet is altijd in de weer Klunder op te voeden. „Ikke? Wat bedoel je?“ Berend bukt naar zijn sokken, die nog op de grond zwerfen, om die oudergewoonte weer aan te trekken. Oma grist ze echter gezwind voor hem weg. Diep verontwaardigd is ze. „Heb ik nou wel ooit van m'n leven! Daar heb ik die doerak net aan z'n verstand gebracht, dat een mens niet met z'n sokken aan naar bed gaat en warempel, hij probeert 't even vrolijk weer“.

Op deze uitbarsting volgt een adhaesie-betuiging van Piet: „Hij is voor geen verbetering vatbaar, oma! Hoe vaak ik hem niet voorgekauwd heb, dat een fatsoenlijk mens „Dank je wel“ zegt, als een ander hem een dienst bewijst, dat steekt niet zo nauw, maar hoor je 't hem ooit doen?“

Aan Klunders heie onnozele verbaasde gezicht is duidelijk te zien, dat hij in de verste geen notie heeft, waar die laatste beschuldiging op slaat. „Wat nou weer?“ vraagt hij aan Bergmans. Die doet er 't lachen toe, maar maakt hem niet wijzer. En Coba zegt: „Niks waard, hoor, 't is al lang goed zo!“ Dan is ie nog verder van huis. Ongeduldig haalt hij zijn schouders op. Als die Hollanders bij elkaar zijn, doen ze niets liever, dan hem, de stijve Noordeling, de hark, er tussen nemen.

Nou fiat, als ze er plezier in hebben, laten ze dan hun gang maar gaan. Zolang 't zijn beurs niet raakt, kan hij veel verdragen. En kwaad als zodanig bedoelen ze er niet mee, teminste Coba niet. Anders zou ze er niet zo hartelijk op aandringen, dat hij voor alle securiteit nog een nat verbandje om zijn voet krijgt. En zo gewoon, alsof hij haar broer was, pakt ze zijn voet beet met haar zachte hand en zwachtelt hem in. Er vaart bij haar aanraking een wonderlijke trilling door Klunders been, die zich voorplant door zijn hele lijf, alsof hij geëlectriceerd werd. 't Is hem onmogelijk het been stil te houden. Merkt Coba het? 't Lijkt net, zo op zij, of haar mond vertrekt. Ze lacht hem toch niet uit? Het zweet staat in zijn handen en prikt op zijn bovenlip. Zodra ze klaar is, neemt hij de wijk naar bed — een vluchtige nachtgroet mompelend — die door de anderen vriendelijk wordt beantwoord, behalve door Piet. Die zegt: „Buffel!“ Hij kan voor zo'n vreemde, onbeleefde handelwijze geen ander woord vinden. 't Bereikt Klunders oor niet en al was dat wel het geval geweest, dan nog zou hij 't zich niet hebben aangetrokken. Zijn hoofd is met andere dingen vervuld. Boven op zolder staat een dakraam open, de wind heeft er de sneeuw doorgejaagd, er ligt een heel laagje op de vloer en zelfs op zijn bed. Dat zou in gewone omstandigheden een onvergeeflijke stommeit geweest zijn in zijn oog. Hij zou oma en Coba van beneden hebben geroepen om subiet die natte kladderboel op te ruimen. Nu constateert hij het feit als zodanig alleen maar en aanvaardt het. Het enige, wat hij er tegen doet, is het raampje sluiten: en zijn kussen omkeren.

Zijn kleren gooit hij op zijn kist, dan kruipt hij erin. Brr, wat koud, maar dat zal gauw over zijn, hij is warm genoeg van zichzelf. Erg slaperig is hij nog niet; hij heeft zin om nog een poosje te liggen denken. Een enkele keer gebeurt hem dat meer 's winters, als het niet zo druk is met 't werk en er niet zoveel van zijn lichaam wordt geveerd. Dan gaat hij spinnen aan zijn toekomst, dan huurt hij in z'n verbeelding land, ja soms neemt zijn fantasie nog hoger vluchten en koopt hij 'n bunder of wat met een huis er bij. Nog nooit sloop echter, zoals nu, een vrouw die droomwereld binnen. (wordt vervolgd)

Centrale vergaderingen

WIJ KOMEN BIJEEN...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

☆ Op zaterdag 6 november wordt de najaarsvergadering van de Kamercentrale Leiden gehouden. De plaats van samenkomst is restaurant Van der Heijden, Breestraat 85 te Leiden. Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Drs. A. J. van der Meer te Voorhout zal spreken over „Ontwikkelingshulp en bedrijfsleven“.

☆ Op zaterdag 6 november wordt de provinciale najaarsvergadering van het Provinciaal Comité Overijssel gehouden. De plaats van samenkomst is Hotel Van Gijtenbeek te Zwolle. Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Huishoudelijke zaken en afscheid van de heer J. Haverkamp. Dr. J. Meulink houdt een politieke rondblik.

☆ Op maandag 8 november belegt de gemeentelijke centrale van A.R. kiesverenigingen in de gemeente Leek een vergadering. De plaats van samenkomst is de Geref. Kerk te Zevenhuizen. Aanvang der vergadering te 19.45 uur. Als spreker zal optreden Z.E. dr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen.

☆ Op donderdag 11 november belegt de Statencentrale Bedum-Noord een algemene vergadering. De plaats van samenkomst is het gebouw „Rehoboth“ te Winsum. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Behandeling van huishoudelijke aangelegenheden.

☆ Op zaterdag 13 november belegt de Statencentrale Hoorn een vergadering. De plaats van samenkomst is restaurant „De Roskam“, Noorder Veemarkt 49 te Hoorn. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer J. de Jong te Hilversum, lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, spreken over de betekenis van de provinciale verkiezingen.

☆ Op zaterdag 13 november belegt de Statencentrale Franeker een algemene vergadering. De plaats van samenkomst is Hotel „De Bleek“ te Franeker. Aanvang der vergadering te 13.30 uur. Tijdens deze vergadering zal gesproken en gestemd worden over de samenstelling van de kandidatenlijst voor de Provinciale Statenverkiezingen.

☆ Op woensdag 17 november houdt de Centrale A.R. kiesvereniging met de leden van de aangesloten kiesverenigingen van Naaldwijk, Maasdijk en Honselersdijk een gezamenlijke bijeenkomst. De plaats van samenkomst is

het gebouw „Rehoboth“ te Honselersdijk. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité, zal spreken over „Elke dag wat anders?“

ARJOS

☆ Op zaterdag 13 november organiseren de ARJOS-clubs „Voorland“ en „De Wolkenkrabber“ een bijeenkomst van alle leden uit de provincie ter afsluiting van de ledenwerf-actie in Noord-Holland. De plaats van samenkomst is de grote zaal van de Pniëlkerk te Amsterdam. Aanvang der vergadering te 16.00 uur. Het programma vermeldt o.a. toneel, cabaret en een broodmaaltijd. Ieder is van harte welkom.

☆ Op zaterdag 20 november is er een vergadering van het streekverband Kanaalstreek van de ARJOS in de provincie Groningen. De plaats van samenkomst is de Brinkhof te Onstwedde. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Sprekers zijn de heren Tj. Walburg en J. van der Ploeg. Verder werken mede de heer Constanze, spel, De Hotrepo's muziek en een cabaret van enkele Arjos-leden. Belangstellende kunnen zich alsnog opgeven bij W. Molema, B. B. weg 2, Sellingeren.

☆ Op zaterdag 20 november wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district „Het Wad“. (Noord-Groningen) De plaats van samenkomst is „Vita Nova“ te Middelstum. Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Burgemeester A. Drost te Uithuizermeeden zal spreken over „Perspectieven voor de christelijke politiek“. Na een broodmaaltijd te ± 18.00 uur zal er o.a. een politiek spel verzorgd worden.

Aandacht voor Francois Mitterand

de linkse kandidaat voor
Franse presidentschap

MITTERAND is een van de belangrijkste „tegenkandidaten” bij de op 5 december te houden presidentsverkiezingen in Frankrijk. Hij is een van de vertegenwoordigers van de in discredit geraakte oude partijen. Niettemin geldt hij als een oprecht democraat. Hij is voorzitter van de UDSR (Union Démocratique et socialiste de la Résistance). En ook al maakt hij in december wellicht weinig of geen kans, gekozen te worden, hij heeft door zich kandidaat te stellen weer wat leven in de Franse brouwerij gebracht.

François Mitterand, zoon van een wegwerker in Zuid-Frankrijk, is een van de begaafde en scherpste redenaars van de oppositie in de Vijfde republiek. Reeds op 30-jarige leeftijd was hij minister. In de oorlog was hij leider van een verzetsorganisatie. Na de bevrijding werd hij een van de naaste medewerkers van De Gaulle. Mitterand studeerde

filosofie, rechten en politieke wetenschappen. Hij ging pas in de advocatuur, nadat hij minister van justitie was geweest. In zijn jonge jaren was Mitterand, die ook de journalistiek heeft beoefend, een militant lid van de katholieke jeugdbeweging.

In de koloniale kwestie zwaaide hij om van conservatief naar liberaal. In de politieke strijd heeft hij nogal eens op opzienbarende wijze van zich doen spreken. Zo zelfs, dat soms moest worden aangenomen, dat het uit was met zijn politieke loopbaan. Mitterand blijkt echter een behoorlijk incasseringsvermogen te hebben. Meer dan enige onvoorzichtigheid kan men hem niet verwijten. Ook nu heeft hij de Franse politiek een nieuwe impuls gegeven. Mitterand, een tamelijk jonge maar ervaren politicus, nam de rol van uitdager over van Gaston Defferre, de socialistische burgemeester van Marseille, die teleurgesteld uit het strijdperk was verdwenen.

Hij kan rekenen op de steun van de communisten, omdat de Communistische partij in Frankrijk zelf niet met een kandidaat wil komen. De reden daarvan is dat zij niet zwart op wit uitgemaakt wil zien, hoe sterk haar aanhang in het Frankrijk van De Gaulle is teruggelopen. De socialisten steunen hem, omdat hun leider, Guy Mollet, er niets voor voelt, in de schaduw van een partijgenoot te staan, die als presidentskandidaat wel eens een behoorlijk succes zou kunnen boeken (zoals Defferre).

Mitterand wordt teveel als een individuele kandidaat gezien, dan dat een zware nederlaag de partijen, die hem steunen, ernstig kan treffen. Zo is het ook. Mitterand kon de atmosfeer van apathie en fatalisme niet langer verdragen. Daarom stelde hij zich kandidaat. Hij weet, dat hij zich geen illusies hoeft te maken.

db.

IEDER onzer heeft heimwee naar een of ander luilekkerland, naar een gouden eeuw, waarin de aarde vanzelf gewas voortbrengt, waar de mensen niet in het zweet van hun gezicht behoeven te werken — zij behoeven in het geheel niet te werken — waarin geen oorlogen zijn, waar de leeuw met het lam verkeert... In India kent men sagen over een verloren heilsstaat; ook de Grieken hebben met deze ideeën gespeeld. De dichter Hesiodos noemt met name de gouden eeuw, die voorafgaat aan de zilveren en aan de bronzen. Griekse wijsgeren nemen de eeuw op in hun bespiegelingen; andere filosofen keken er naar uit, weer anderen waren huiverig voor het verval van die gouden tijd, welke de mensheid naar de ondergang zou voeren.

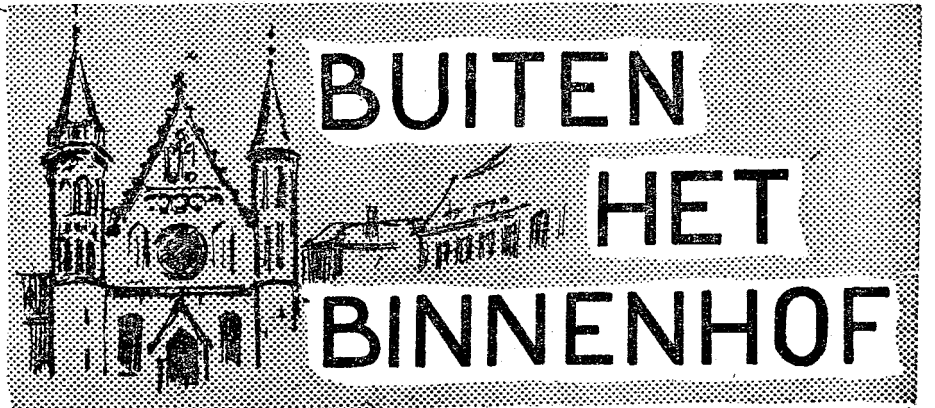
Iets van die gouden-eeuw-gedachte is blijven hangen in de verwachtingen van een duizendjarig rijk, iets ervan speelt in de herinnering aan een verloren paradijs... dat herinnert aan HET verloren paradijs.

Naast die gouden eeuw der filosofen, der denkers en der stichters hebben ons land en ons volk een echte gouden eeuw gekend, welke met de bovengenoemde gouden eeuw verder niets van doen heeft. Deze eeuw is gouden genoemd omdat de naam verband houdt met de algemene welvaart, welke Holland toen kende. Wij hebben het allen via de geschiedenisles geleerd: „Een tijd brak er aan van grote welvaart, van opgewekt volksleven van hoge ontwikkeling, van handel en nijverheid, van kunst en wetenschap — een tijd waarin de beginnende van het Calvinisme, vooral in brede lagen van het volk, steeds dieper wortel schoten; een tijd waarin God zijn zegeningen in overweldigende rijkdom aan de bevolking der Nederlanden schonk. De „Gouden Eeuw” werd die tijd genoemd. Reeds onder het stadhouderschap van Frederik Hendrik was er die ongekende hoogte van welvaart en ontwikkeling, en tot heel ver in de 17e eeuw blijft de Republiek staan op de hoogte van deze haar glorie dagen. Toch — ook in de Gouden Eeuw was niet alles glans; er waren tussen het goud donkere plekken. Maar: het goud overheerst...”

Met deze woorden, of met woorden van gelijke strekking, is ons de Gouden Eeuw ingeleid. Dat niet alles goud was, wat er blonk, is ons echter ook wel duidelijk geworden. Naast veel rijkdom was er grote armoede. Naast vele partiërswohnungen waren er vele krotten. Naast vele edele behuizingen waren vele gasthuizen, dolhuizen en pesthuizen, waar het minder gul en minder gulden toeling.

In het Amsterdamse Historische Museum is tot ongeveer half januari een tentoonstelling ingericht onder de, op het eerste horen merkwaardige naam: „Arm in de Gouden Eeuw”. Zij levert zoveel aanknopingspunten aan en aanvullingen op onze vaderlandse geschiedenis, dat het mij de moeite waard bleek bij dat verdonkerde goud wat langer stil te staan. De Gouden Eeuw heeft een keerzijde gehad. Niet de keerzijde van een gouden medaille, want de keerzijde daarvan is ook nog goud. De andere kant van de Gouden Eeuw is schrikbarende armoede, ten hemel schreiende sociale toestanden, onzedelijke maatschappelijke omstandigheden en goddeloze liefdadigheid. Het klinkt hard.

Daarnaast, en dat moet ik er terstond aan toe voegen, ontstaat er in die tijd ook een oprecht streven om armoede te lenigen en ledigheid te vullen. Dirck Volckertszoon Coornhert, Hendrick Laurensz Spiegel en dr. Sebastiaan Egbertsz dienen genoemd als mannen met een zuiver en oprecht verlangen om aan die maatschappelijke wantoestanden een einde te maken. Zij waren in hun tijd progressief, hun tijd ver vooruit. Zij hebben de overheid gewezen op de voor haar liggende taken, zij hebben de burgers voorgehouden dat liefde tot de naaste met het oog op eigen zieleheil, niet de juiste intentie is.

Na deze inleiding allereerst iets over het algemene karakter van de Gouden Eeuw. In het Oosten van de zeven Nederlandse Gewesten woonden de adellijke geslachten. Hier liggen, met een deel ook in het noorden, de landgoederen, de akkers en de weiden. Er was een groot verschil tussen heer en knecht. Lijfeigenschap bestond niet meer, maar het volk was nog steeds tot herendiensten en verplichte opbrengsten gedwongen. De boer ploegde voort, voor zijn heer, op wiens grond hij woonde, en voor zijn gezin. In het Westen lagen de verhoudingen iets gunstiger. Daar trof men boeren met bezittingen, daar was ook meer nijverheid en handel dan in het oosten en in het noordoosten. Holland en Zeeland waren DE gewesten. Daar maalde men plassen droog, daar graasde duur vee, daar was export van zuivel, daar lagen de steden, waar de handel hoogtij vierde, daar woonden de scheepsbouwers en de varensgezellen, daar kwamen de buitenlanders en buitenlandse gezantschappen; daar lagen de wetenschappelijke centra bij elkaar. Vandaar waren de vaarten op de Indië, op de Oostzeelanden en op de Levant. Aan de Zaan werden duizend schepen per jaar gebouwd; de Nederlandse koopvaardijvloot telde in die jaren 15000 bodems. Laken, metaal, zijde, wijn, zout, meubelen, vis, reukwerken, zuidvruchten, het waren alle gewilde handelsartikelen waarop veel geld werd verdiend. Jaar op jaar voeren rondom 1200 haringbuizen uit. Maassluis, Vlissingen, Den Briel, Monnikendam, Vlaardingen, Hoorn en Enkhuizen betekenden in die tijd veel meer dan zij vandaag kunnen opbrengen. Het waren met de grotere steden bolwerken van koopmanskracht en zeevaartmacht. De gilden waren zo machtig dat zij met staalmeesters en keurmeesters vele ambachten volkomen beheersten en beheerden. Bij hun macht vergeleken doen de produkties van vandaag het nog maar kalm aan. Amsterdam, Leiden en Delft speelden een grote rol in dat gouden leven van de 17e eeuw. Kunsten en wetenschappen bloeiden als nooit tevoren. Rembrandt van Rijn, Hals, Van Ostade, Bol, Potter, Ruysdael, Steen, zijn de schilders van die tijd. Van hen kennen wij ook de keerzijde van die tijd, zij hebben ons dat duidelijk overgeleverd. Bouwmeesters als Jacob van Campen en Stalpaert, een componist als Sweelinck, dichters als Vondel, Breeroo, Hooft en die andere leden van de Muyder Kring, geleerden als Leeuwenhoek, Swammerdam en Boerhave. Zij allen hebben glans verleend aan het leven van de Gouden Eeuw. Wij weten het en wij hebben het geleerd. Misschien te eenzijdig. Misschien is ons die andere kant minder opgevallen, omdat de glans zo hevig was dat zij ons verblinde. In onze huidige gouden eeuw, onze tegenwoordige welvaartsstaat is het goed eens de keerzijde van die uitdagende tijd te zien.

Tot vandaag nog goud. Volgende keer toestanden van minder karaat.

William Gaenkoper

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. Zuidamerikaanse thee, 4. mollig, 9. interkerkelijke organisatie, 13. plaats in Gelderland, 14. oud, 16. bid (Latijn), 17. kamp, 19. maat, 20. kruisbloemige plant, 22. zoogdier, 23. gebruik, 24. kil, 25. vrouw, 27. kenteken, 29. pagina (afk.), 30. eivormig, 31. middellijn, 33. misprijzen, 36. plaats in Overijssel, 37. lied, 39. familielid, 40. plaats in Drenthe, 41. luim, 42. fabriek van kunststoffen, 43. windstille plaats, 45. vis, 47. hoofddekseel, 49. voerzetsel, 50. navigatie-instrument, 52. bevlieging, 53. boom, 55. vlug, 56. zoogdier (mv.), 59. woord, 60. werklust, 62. uitroep, 64. wiel, 66. zwemvogel (mv.), 68. meisjesnaam, 69. hond, 72. roem, 73. drank, 74. bloem, 75. bezinksel.

Vertikaal: 1. Drank, 2. groet, 3. steen, 4. persoonlijk voornaamwoord, 5. meisjesnaam, 6. wordt na 1 januari dunder, 7. voedsel, 8. ten gunste (afk.), 10. bergplaats, 11. vreemde munt, 12. voedsel, 14. plant, 15. weefseluiteinde, 18. echtgenote, 21. bloedvat, 24. register, 25. linie, 26. kranlijstversiering, 28. kerstenen, 29. onbedekt, 32. generaal in Boerenoorlog, 34. bedekking, 35. O.T.-figuur, 37. haat, 38. vis, 44. schat, 46. geliefde, 48. breedvoerig, 53. geberte, 54. liefde, 56. wisselborgtocht, 57. uitbouw in huis, 58. O.T.-figuur, 61. bek, 63. voetbalclub, 64. soort, 65. aan-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13			14				15		16		
17		18		19			20	21			
		22					23				
	24			25	26		27			28	
29				30						31	32
33		34		35		36		37		38	
39				40			41			42	
43			44		45	46		47	48		
49				50							51
	52	53		54		55		56		57	
58		59						60			61
62	63				64		65		66		67
68				69	70			71		72	
73					74					75	

wijzend voornaamwoord, 67. tijdperk, 70. familielid, 71. bijwoord.

stoker 21. koster, 23. tamboerijnen, 24. raderen, 25. potten.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. binderij, 3. bokking, 7. spitsroeden, 9. achten, 11. geheid, 12. roe, 13. stroom, 14. vriend 18. Eli, 19.

Vertikaal: 1. ballade, 2. elite, 4. kodde, 5. gronden, 6. vrijerij, 7. schattebout, 8. nietsnutten 10. naloper, 11. gebruik, 15. misbaar, 16. mieren, 17. vergaan, 20. emmer, 22. onnut.

Paard en ruiter

A C H T E R P A G I N A

HET paard staat voorop, maar daarmee wordt niet gezegd dat het — hoewel een edel dier — het belangrijkste is. Dat is uiteraard de ruiter. Maar er moet eerst een paard zijn voor men van een mens als ruiter kan spreken. Het paard is dus wel uitermate belangrijk, maar door de ruiter wordt het in de goede banen geleid. Dan moet dat overigens wel weer een goede ruiter zijn, die zijn paard de baas is. En om de eerste ronde te voltooien mogen wij niet nalaten er de aandacht op te vestigen, dat ook zo'n goede ruiter niet ver en niet op tijd komt met een paard dat niet in vorm is. Bij de paardensport — geen paardensport zonder ruiters zo willen wij vaststellen — hebben wij geleerd te onderscheiden tussen wedrennen met beroepsjockeys — al dan niet met hindernissen — en wedstrijden voor amateurs. Wij kennen — ook als leken — het zogenaamde concours-hippique, waarbij niet alleen dressuurproeven worden afgelegd, maar ook sprongen worden uitgevoerd over hindernissen of gelopen wordt over een moeilijk parcours. Tevens zijn er nog de harddraverijen, waarbij gebruik gemaakt wordt van een licht tweewielig wagentje waarin de leidman is gezeten. Tenslotte wordt bij paardensport ook nog gedacht aan zogenaamde vossejachten, ruitersfeesten en tevens aan het fokken van paarden.

Vierspan

Het is duidelijk, dat paard en ruiter even onafscheidelijk zijn als politiek en organisatie. Geen ruiter zonder paard, geen politiek zonder organisatie. En vervolgens: geen politieke partij zonder landelijk bestuur, partijbureau, regionale afdelingen en plaatselijke kiesverenigingen. Geen politieke partij — groepering van mannen en vrouwen — ook zonder bedrijvige bezigheid.

De ruiter, of amazone, wil de wedrennen winnen of op een goede plaats eindigen in het concours-hippique, waar toe hij zijn paard zo goed mogelijk berijdt. Het paard is het middel tot het doel van de ruiter. Zo willen mannen en vrouwen met oog voor de samenleving hun politieke organisatie zo goed mogelijk maken en zo effectief mogelijk gebruiken voor het doel: de bevordering van een zo goed mogelijke samenleving.

Over de politiek, over het „hoe” van de samenleving wordt elders in ons blad weer uitvoerig geschreven. Een goed lopende en sterke organisatie van de partij, welke de verwerkelijking van die politiek zo goed mogelijk bevordert is nodig en om daaraan wat te doen vragen wij op deze pagina uw medewerking. Ditmaal speciaal uw aandacht voor drie, vier soorten nieuwe leden, groei van het aantal abonnees, een vrouwenconferentie en een efficiënt gebruik van de sprekersorganisaties van de regionale partijorganen. Vier onderwerpen: een vierspan.

Hoog te paard

NIEUWE leden in soorten. Het is nog steeds niet overbodig er op te wijzen, dat niet alleen mannen object van ledenwerving zijn, maar ook vrouwen en tevens jongeren; ten overvloede: jonge mannen en jonge vrouwen.

Het is bijzonder prettig thans te kunnen vermelden, dat de actie „Vrouwen werven vrouwen” niet alleen steeds meer op gang komt, maar ook op het partijbureau nu merkbare resultaten gaat opleveren. De speciale aanmeldingsformulieren, welke bij deze vrouwenactie gebruikt worden en waarop de namen van vijf nieuw gewonnen vrouwelijke leden kunnen worden ingevuld, kunnen ook in het algemeen niet veel eerder dan nu en in de komende weken ingevuld terug verwacht worden.

Immers één of twee vrouwen kan een vrouw wel even snel winnen, maar om vijf ja-woorden binnen te halen heeft men uiteraard iets meer tijd nodig. Onze verwachtingen ten aanzien van deze actie zijn hooggespannen. Als de vrouwen iets dergelijks aanpakken doen zij het immers zeker zo goed als

de mannen. Als zij slagen mogen de amazones terecht hoog te paard zitten.

Geen paard achter de wagen

DE extra aandacht, welke gevraagd en gegeven wordt aan de werving van nieuwe vrouwelijke leden, mag de aandacht voor de algemene ledenwerving niet doen verslappen. Dat zou kunnen gaan betekenen, dat wij het paard achter de wagen gingen spannen. Bij die algemene ledenwerving werven mannen en gelukkig ook vrouwen zowel mannelijke en eveneens gelukkig ook wel vrouwelijke leden. Iedere lezer(es) zouden wij willen vragen om nog eens in zijn of haar omgeving rond te zien of er vrienden, familieleden en kennissen zijn, die nog geen lid zijn. Vraag hen dan eens om zich bij onze partij te voegen.

Van elke kiesvereniging en met name van elk bestuur daarvan mag gevraagd worden op dit punt bijzonder attent en diligent te zijn. Met nadruk vragen wij niet te vergeten de nieuwe leden ook onder de jongeren te zoeken. Men is niet pas rijp om lid te worden als men goed en wel zo'n veertig jaar is geworden. Ook is er geen reden om al tevreden te zijn als men enkele dertigjarigen voor het lidmaatschap heeft gewonnen.

Het is dringend noodzakelijk om — wanneer volgend jaar grote groepen 21-jarigen naar de stembus gaan — er voor te zorgen, dat in verhouding eveneens grote aantallen „twintigers” lid van de kiesvereniging worden. En laat men dan tevens niet vergeten om — als dat nog niet het geval is — die twintigers vertegenwoordigd te doen zijn in het bestuur.

Te paard helpen

HIERMEDE komen wij als vanzelf ook weer bij de ARJOS. Vanzelfsprekend, en ditmaal met name ook door de najaars-activiteit van deze po-

litieke jongerenorganisatie de „Actie-4.000”. Deze verdient eveneens onze belangstelling. Sinds september voert de ARJOS een grote actie tot uitbreiding van haar ledental en tot oprichting van nieuwe clubs in het gehele land. De aanduiding betekent niet, dat men verwacht in korte tijd 4000 nieuwe ARJOS-leden te winnen, maar dat het huidige aantal van 3.000 tot ongeveer 4.000 wordt opgevoerd.

Waarom voor die actie ook hier aandacht gevraagd? Omdat het hiermede gaat om de partij van de toekomst. Om het eens cru te zeggen: het is ons eigen belang, dat deze actie succes heeft. Daarom moet hiervoor zo mogelijk uw persoonlijke medewerking als ook de officiële medewerking, morele en financiële steun, van de kiesverenigingen worden gevraagd.

Heeft elk kiesverenigingsbestuur de „Actie-4.000” in eigen kring besproken? Uw steun wordt op prijs gesteld. Waar mogelijk moet men de jonge ruiters te paard helpen.

Hindernissen nemen

WIJ komen nog even op de vrouwen terug. Het landelijk A.R. Vrouwencomité belegt op zaterdag 13 november a.s. een kennismakingsconferentie, waartoe met name dames genodigd zijn, die in een ander beroep dan dat van huisvrouw werkzaam zijn of geruime tijd geweest zijn en die vanuit hun werkkring eens nader met elkaar, met de politiek en met onze partij willen kennismaken. Het openingswoord is van de presidente van het Vrouwencomité, mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom, die een en ander zal vertellen over doel, werkzaamheden en contacten van het Vrouwencomité. Mevr. mr. W. J. R. Derksen-Koppe zal een korte causerie houden over de deelneming van A.R. vrouwen in de Europese Vrouwen Unie. In kleinere groepen zullen 's morgens vragen en opmerkingen aan het adres van een 's middags optredend forum kunnen worden geformuleerd. Wij verwijzen verder nog naar pagina 4 van ons blad van vorige week. Het is een goede zaak, dat ook in onze kring de hindernissen naar de politiek door de vrouwen steeds gemakkelijker worden genomen.

BIJ „politiek” behoort „praten”. Wat dat betreft kunnen de vrouwen goed in een politieke partij tot haar recht komen. Dat wil zeggen: zolang het onder ons blijft. Want in het openbaar spreken de Nederlandse vrouwen zelden, in tegenstelling tot de Amerikaanse vrouwen die dat vaak doen, althans volgens resp. het Amerikaanse Gallup-instituut en het (Nederlands) NIPO. Volgens een recent NIPO-bericht is het bevestigende antwoord op de vraag: „Hebt u wel eens in het openbaar gesproken, een redevoering gehouden of niet?” als volgt:

In Nederland:
28% van de mannen
11% van de vrouwen
gemiddeld dus 19%: ja.
In Amerika:
38% van de mannen
34% van de vrouwen
gemiddeld dus 36%: ja.

Het spreken in het openbaar is blijkbaar nog steeds een vrij moeilijke hin-

dermis, overigens niet alleen voor vrouwen maar ook voor nog heel wat mannen. Regelmatige oefening zal ook hier in de toekomst steeds meer verbetering brengen.

De sporen geven

VOOR het werven van abonnees op ons weekblad *Nederlandse Gedachten* behoeft men niet in het openbaar te praten. De werving kan bij wijze van spreken onder vier ogen geschieden. Een goede en brede oriëntering omtrent actuele politieke problemen is in een zo groot mogelijke kring gewenst. Daar zult u het als lezer(es) zeker mee eens zijn. Graag doen wij dan ook een beroep op u om nog voor het einde van het jaar een flinke uitbreiding van onze lezerskring te bewerkstelligen. Het gaat ook hier om een middel tot ons doel: de beïnvloeding van het volk vanuit onze visie. Laten wij dan ook dit paard de sporen geven, zodat het nu in gestrekte galop op het doel afgaat.

Een kleine attentie voor deze medewerking wordt u geboden in de vorm van een lepeltje (één abonnee), een briefopener (twee abonnees), een luciferschuif (drie abonnees), een bonbonschaal (vier abonnees) en een jamthouder (vijf abonnees).

Trekpaarden

TENSLLOTTE het laatste van ons vier-tal punten van deze week. De sprekers en niet te vergeten de sprekers in onze partij. Dat zijn onmisbare figuren. Onze partij heeft er ook heel wat nodig. Wij hebben ruim duizend kiesverenigingen; daarnaast 65 Statencentrales en achttien Kamercentrales. Als elk van deze ongeveer twaalfhonderd organen per jaar slechts eenmaal vergadert met een spreker moeten er dus twaalfhonderd sprekerbeurten vervuld worden. Het zijn er in feite natuurlijk nog heel wat meer.

Wie moeten die sprekerbeurten vervullen? Wie zijn sprekers? Alleen onze twintig Eerste (7) en Tweede (13) Kamerleden? Dat is natuurlijk een onmogelijke opgave; ook wanneer die Kamerleden geassisteerd worden door de leden van het partijbestuur, het Centraal Comité. Daarom is het goed, dat elke Kamercentrale beschikt over een sprekersorganisatie, een groep sprekers. Alle leden van die regionale sprekersorganisaties ontvangen ter informatie de tweewekelijkse uitgave „Documentatiedienst”. Zo nu en dan wordt ook een sprekersconferentie gehouden ter nadere informatie over bepaalde actuele politieke vraagstukken.

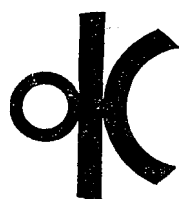
De diverse partij-organen doen er goed aan bij het zoeken naar sprekers de leden van de sprekersorganisaties niet te vergeten. Wanneer men de lijsten van namen van deze sprekers niet kent, kan men zich uiteraard als kiesvereniging wenden tot de secretaris van de betrokken Kamercentrale, desnoods tot het partijbureau.

Zonder ditmaal één speciaal stokpaardje te hebben willen berijden, hebben wij een arabisch spreuk — „Van de ruiter hangt het af of het paard goed loopt” — willen ondersteunen en op de hierboven gevolgde wijze willen uitwerken.

WIDEK.

fijn! die ken ik

STENCILBUREAU Kwiek

Zuidsingel 73
Telefoon 03490-21225
Amersfoort.

beëdigd fotocopieerder

KWIEK: Dat wil zeggen: 928 aanslagen per minuut op onze IBM MT 72 magnetische bandschrijfmachine (de 1e in Nederland bij een voor derden werkend bedrijf). Wellicht dat er ook voor uw reproductieproblemen bij **KWIEK** een goede oplossing ligt. Bel er eens over. Vraag u maar naar Codek.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Eerlijk debat

DE indruk die wij van het zgn. toestemmingsdebat op woensdag j.l. in de Tweede Kamer hebben gekregen, is overwegend gunstig. Eén der sprekers mag het dan al hebben betreurd dat voor het eerst in onze historie een dergelijk wetsontwerp niet stilzwijgend werd aanvaard, na alles wat in de laatste weken over het komend huwelijk is gezegd en geschreven, zou een zwijgende Kamer ditmaal volstrekt tekort geschoten zijn als VERTEGENWOORDIGING van het volk. De discussie, die overal aan de gang is, moest wel een uitmonding in de Kamer vinden, wil men ook elders tot een afronding ervan kunnen komen.

De heer Nederhorst heeft een eerlijke poging gedaan om de door zijn brief ontstane schade te herstellen. Helaas kan deze zaak niet terug gedraaid worden tot in de vergetelheid. De heer Schmelzer heeft dan ook terecht opgemerkt dat de schaduw, die over de samenwerking tussen KVP, PvdA en ARP gevallen is, nog geruime tijd zal blijven hangen. De partners hebben niet om de kern van de brief heengedraaid, getuige ook de rede van de heer Roolvink. Men heeft het toestemmingsdebat gelukkig ook weer niet tot een Nederhorst-debat gedenatureerd. Dit geldt voor wat de oppositie betreft vooral de rede van freule Wittewaal van Stoetwegen. De zwakke punten, die de heer Geertsema in het betoog van de heer Nederhorst aanwees, zullen in de komende dagen nog wel de nodige gesprekstof opleveren.

Het debat in de Tweede Kamer kan daarbij model staan voor wat stijl en inhoud betreft. Het was een eerlijke discussie waarin de moeite, die velen in deze dagen met de komende echtverbintenis hebben, niet lichtvaardig weggewuifd werd. Het was ook een nuttig debat omdat het datgene wat ook ons inziens bij de beslissing het zwaarst moet wegen, het volle pond gaf. De bijdrage van de AR-woordvoerder hieraan, kan men elders in dit blad lezen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Zaterdag 3 juli j.l. brachten Prinses Beatrix en haar verloofde, de heer Von Amsberg, een bezoek aan Amsterdam. Sedertdien is er heel wat geschreven en gesproken over deze verloving. Woensdag j.l. vond het debat plaats over de toestemmingswet voor het a.s. huwelijk. De rede, die de voorzitter van de A.R. Tweede-Kamerfractie, de heer Roolvink, hierbij uitsprak, vindt u op pagina 3.

DEZE WEEK

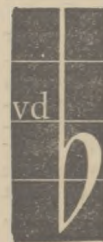
- Nieuwsflitsen uit de partij en actuele commentaren pag. 2
- De toestemmingswet voor het a.s. huwelijk van Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg pag. 1 en 3
- Het probleem der kernwapens pag. 4 en 5
- Het onderwijs in de Tweede Kamer pag. 5
- De komende presidentsverkiezingen in Frankrijk pag. 6 en 7
- Bassen en sopranen pag. 7
- Tien jaar Europese Vrouwen Unie pag. 8 en 9
- Widek schrijft deze week over: „Praten en kiezen” pag. 12.

CIGARS

- PIANO'S
- VLEUGELS
- PEDALION
- ELEKTRONISCHE INSTRUMENTEN

R. v. d. Burg N.V.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8
Telefoon 03490-13877

Nieuwsflitsen uit de partij

- De ledenwerving gaat in versneld tempo excelsior. Op het Partij Convent van 30 oktober j.l. kon worden meegedeeld dat in een jaar tijds 4750 nieuwe leden op het partijbureau waren aangemeld. In 10 dagen tijds kwamen er nog 220 bij. Op 9 november j.l. was het totaal namelijk tot 4970 geklommen; dus tot bijna 5000. Tot dit aantal behoren 227 gehuwde vrouwen, die vrijwel allen in het kader van de actie „Vrouwen werpen vrouwen” gewonnen werden.
- In Drachten heeft mej. R. S. van Kelckhoven als bestuurslid-propagandiste nu al 74 nieuwe leden gewonnen (mannelijke en vrouwelijke). In Zierikzee komt de ere-palm toe aan mevr. L. van der Sluis-Bij de Vaate, die 40 vrouwelijke leden won. Onze hartelijke dank gaat uit naar deze beide dames, die vele anderen (ook mannelijke propagandisten) ten voorbeeld gesteld kunnen worden.
- Voor de conferentie „Werkende Vrouwen”, die door het A.R. Vrouwencomité op zaterdag 13 november a.s. in huize „St. Jan” op het Janskerkhof te Utrecht wordt belegd, heeft zich reeds een verheu-

gend aantal belangstellende dames gemeld. Dit berichtje kan misschien een stimulans zijn om uitgenodigden, die zich nog niet hebben gemeld, toch acte de présence te doen geven.

- Een echt nagekomen bericht. Ons blad van 6 november j.l., dat in hoofdzaak aan het Partij Convent d.d. 30 oktober j.l. gewijd was, heeft geen melding gemaakt van de verkiezing van de heer J. H. G. van Wijhe (burgemeester van Oostdongeradeel) tot lid van de Financiële Commissie van de partij. Het reeds

daarin zitting hebbende lid dr. J. de Nooy te Utrecht zal wijlen de heer Haspels opvolgen als voorzitter van deze commissie.

- Het Provinciaal Organisatie Comité Drenthe gaat bijzondere aandacht wijden aan de abonneewerving op ons blad. Ingevolge een verzoek uit de kiesverenigingen is deze week aan alle Drentse A.R. kiesverenigingen een lijst met de namen van thans reeds abonnee zijnde personen toegezonden. De anderen worden dus door de kiesvereniging-besturen benaderd. Hulde!

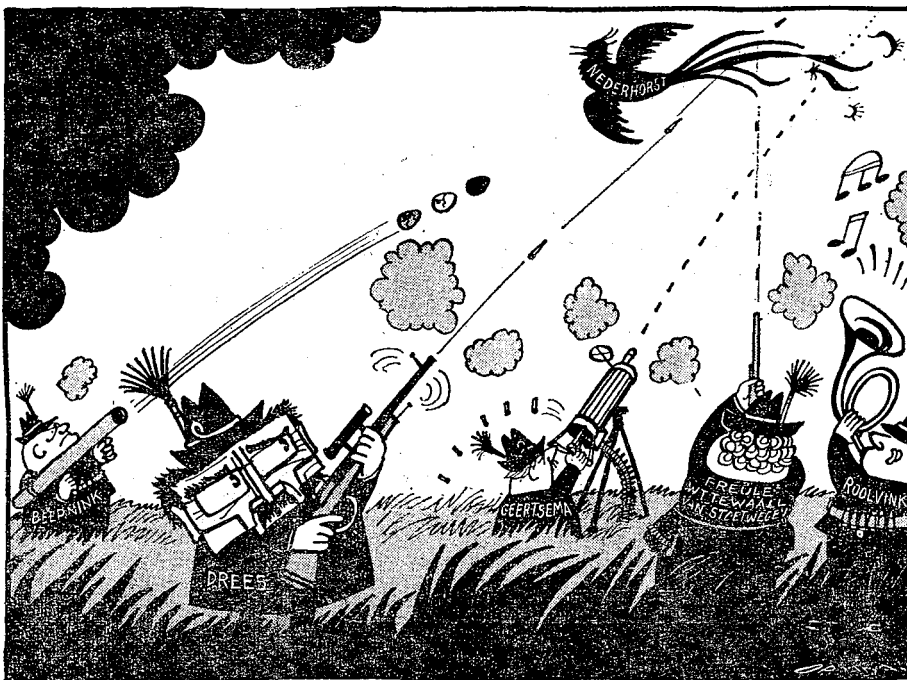
Gevaarlijke explosieven

De heer Walburg (A.R.P.) heeft aan de Minister van Defensie de volgende vragen gesteld:

1. Is het waar, dat een kist met gevaarlijke napalm-ontstekers van het oefenterrein „Vliehorst” op Vlieland door de storm is weggespoeld?
2. Is deze kist leeg of nagenoeg leeg teruggevonden?
3. Kan de inhoud van de kist, zowel op zee als bij aanspoelen op het strand, nog steeds ernstige gevaren opleveren?
4. Zo het antwoord op vraag 3 bestevigend moet luiden, wil de Minister dan maatregelen nemen om het gevaar zo gering mogelijk te maken?
5. Kan de Minister verklaren hoe het mogelijk was, dat een kist met gevaarlijke explosieven kon wegspelen? Waren de veiligheidsmaatregelen voldoende?
6. Welke maatregelen denkt de Minister te nemen ter voorkoming van een dergelijk gebeuren?

KONINKLIJKE JACHTPARTIJ

Dr Willem Drees schiet op partijgenoten

(Uit de Volkskrant)

Pers en periodiek

In het Centraal Weekblad lezen wij:

DE ZAAK BORCULO:

anders dan t.v. liet zien

In de Vara-televisie-uitzending van zaterdag 30 oktober j.l. is in de rubrieken „Achter het nieuws” en „Zo is het toevallig ook nog eens een keer” beweerd dat in 1925 in „De Heraut” (je zou huiselijk kunnen zeggen Centraal Weekblad van die dagen) een dominee zou hebben geschreven „dat er dankstonden hadden moeten worden gehouden omdat de Here het zondige Borculo had uitgeroerd”. Dit uiteraard naar aanleiding van de cycloon die toen in Borculo een grote ramp veroorzaakte.

Naar aanleiding hiervan heeft ds. P. Visser uit Tilburg de jaargang uit 1925 van „De Heraut” er op nageslagen. En wat bleek? De waarheid is precies andersom. Er was in die dagen een dominee Koster te Montfoort (een man die er een eigen kerkje op nahield en preken weggaf van soms bijna drie uren) en hij was het die de door de Vara gewraakte uitlating heeft gedaan. En naar aanleiding van dat optreden verscheen in „De Heraut” een artikelje waarin de beweringen van ds. Koster werden bestreden en gekwalificeerd als „de grootste onzin”.

Ds. Visser heeft van zijn bevindingen mededeling gedaan in het kerkblad voor Noordbrabant en Limburg. Hij schreef daarbij o.m.: „Wie, die dit gelezen heeft, kan volhouden dat een gereformeerd predikant in „De Heraut” in 1925 geschreven heeft dat we dankstonden moest houden omdat God Borculo verwoest heeft? Geen gereformeerd predikant heeft dat gezegd of geschreven.”

En even verder: „Wie „De Heraut” gelezen heeft zoals het hierboven is weergegeven - en de Varamensen kunnen niet iets anders gelezen hebben - en dan zegt dat dit een gereformeerd predikant schrijft in „De Heraut” en daarna een bijna godlasterlijk lied laat zingen, die maakt zich schuldig aan pure laster en krenkt opnieuw een groot deel van het Nederlandse volk. Men schijnt dat bij de Vara maar niet te kunnen laten. Zijn deze mensen nog altijd boos op de gereformeerden omdat dezen hen indertijd ook aan hun jasje trokken en hen wezen op hun onbehoorlijkheid? Het schijnt wel zo. Maar het wordt wel tijd dat deze jonge mensen met hun promotors gaan begrijpen dat Nederlands en nationaal iets anders is dan dit misselijke gedoe. Ik zou me diep schamen wanneer ik op zo onwaarachtige en lasterlijke manier over socialistische praten zou.”

De publikatie van ds. Visser is voor ons aanleiding geweest ons in verbinding te stellen met de heer Herman Wigbold die de redactionele verantwoordelijkheid draagt voor beide genoemde Vara-TV-programma's. Hij deelde ons daarbij mee een onderzoek te zullen instellen teneinde na te gaan of een rectificatie zal worden gegeven. Wij wachten met belangstelling af.

Laten we de toestemmingswet en het dekkingsplan een ogenblikje vergeten en het eens over een hele andere boeg gooien. Wie werd er namelijk vorige week op mijn pad geplaatst? Niemand anders dan mr. dr. Abraham Zeegers, die net als Abraham de Geweldige zelf een eigen partij heeft opgericht. De partij heet — u heeft er misschien al van gehoord — de christen-democraten unie.

Beginselprogramma artikel één (uitgangspunt): „Verwerpde de absolute zeggenschap van de ene mens over de andere, gaat zij uit van het koningschap van de mens over al het geschapene, onder erkenning van God als allerhoogste macht. Het menselijk gezag erkenne derhalve Gods gezag als hoogste norm. In dit licht gezien, spreekt zij uit, dat de monarchale staatsvorm op democratische grondslag in de gegeven omstandigheden de meest aanvaardbare is”.

Ik zou nou kunnen beginnen met enig schouderophalen bij dit warige uitgangspunt, maar de praktijk leert (in tegenstelling tot Groen, geloof ik) dat uitgangspunten minder doorslaggevend zijn dan doeleinden en daden. Eerst echter iets over de heer Zeegers. De mensen met een brede belangstelling en een goed geheugen kunnen weten dat hij, eenmaal een coming man in onze partij, als een pré-verontruste de woestijn ingetrokken is om tegen de staatsdwingelandij te prediken. Hij was „in” voor alles wat dubbelovergehaald rechts was: confessioneel rechts en sociaal rechts. Hoofdredacteur van „Burgerrecht”, oprichter van „Johannes Althusius”, de intellectuele boer achter de schermen van Koekoek's clan die soms ook op het scherm kwam als er politieke zendtijd te vullen viel.

Als je zo'n man nou niet kent maar je hebt zo'n doopceel gelicht, wat denk je dan voor iemand tegen te komen? Mis, helemaal niet! De heer Zeegers is gewoon een aardige man die op zijn praatstoel gezet openhartig over al zijn omzwervingen zit te praten, en die als hij meer gefrustreerd zou zijn dan u of ik dat dan niet dadelijk uitstraalt. Hij is alleen (en til niet te zwaar aan het etiket) een gelovige „oud-liberaal”; helaas de moeilijkste soort

omdat ze vinden dat hun aanbidding van Particuliere Initiatieven met godsdienst van doen heeft, en daarom zijn ze minder geneigd om water in de wijn te doen.

Nou kun je tegen de pbo zijn of vinden dat deze organisatorische opzet in de praktijk van een hoogconjunctuur minder voldoet, maar kun je op zo'n tegenzin een partij vestigen? De heer Koekoek doet het. Hij lokt een aantal mensen die de ontwikkelingen van de techniek tegen hebben of van wie het zelfstandig ondernemerschap niet aan de eisen van de tijd voldoet; en dan ook nog een paar die zijn logica als de hunne ervaren. Maar overwegend wordt zijn conceptie toch als een anti-conceptie geproefd. Daarom houdt een man als Zeegers het ook daar niet uit. Hij heeft niet alleen een proefschrift over socialisatie (tegen socialisatie) geschreven, hij heeft een leer. Ik heb me sedert ik de goede Zeegers ontmoette met gepaste onderbrekingen afgevraagd, waar onze gedachtenstromen uiteengaan? Als Zeegers de ingrijpigheid van de staat in schrille kleuren schildert voel ik geen koude rillingen over mijn rug lopen. Als hij het verantwoordelijkheidsbesef van de burgers doorlopend aangevretten vindt door een overdaad aan sociale zekerheden, zie ik het spook niet. Waarom moeten we allemaal zo nodig doorlopend belast worden met zorgen over allerlei dreigende materiële noden, terwijl we nog de verantwoordelijkheid houden voor veel boeiender zaken zoals de omvang van onze gezinnen en onze verhouding met de burens?

Nogmaals: ik probeer gewoon te begrijpen — en dat is het minste wat je doen kunt — waarom zo'n aardige man als Zeegers ergens terecht komt waar ik hem zelfs schoorvoetend niet kan volgen? Zou het zijn, het is maar een veronderstelling, dat Zeegers en zijn vrienden (ondanks allerlei mooie woorden) de mens vooral zien als koopwaar? Natuurlijk, dat staat niet in hun beginselprogramma. Het gaat om de individuele verantwoordelijkheid, om de vrijheid van de burger, zijn geestelijke vrijheid maar liefst. Maar

toch: de burgers in de conceptie van Zeegers c.s. lijken op koeien, nog liever: op koelkasten of kussenslopen. Hun prijs wordt op de markt door vraag en aanbod bepaald. De vrije burgers in de leer van Zeegers werpen zich met alles d'rop en d'ran (talent, energie, lichaamskracht, slechte oren en darmstoornissen) op de markt. En de prijs die ze maken is de prijs die ze „verdienen”, die ze toekomst. Die prijs wordt hun heilige en absolute eigendom, samen met de erfenissen, de prijzen uit de loterij en de rente van spaarduiden. Anders gezegd: de mens is precies waard wat hij opbrengt, veel of weinig, wat de gek ervoor geeft.

Nou mag je daar ook in de leer van Zeegers heel voorzichtig nog een ietsje aan knabbelen. Tenslotte moeten ook de politiciens betaald worden. En tenslotte moet er ook nog zoiets als een sociale politiek zijn, gericht „op een redelijke bescherming van alle burgers”. Vraag: wat is redelijk? Is de AOW te gek? Mag die verzekering tegen zware geneeskundige risico's nog? En is er iets tegen de arbeidsongeschiktheidsverzekering?

Maar weinigen willen de werking van vraag en aanbod uitschakelen, ook als het om mensen gaat. De maatschappij heeft inderdaad baat bij mensen die hun best doen er iets van te maken, en dat doen ze in veel gevallen als hun inspanning beloond wordt. Maar geen sterveling, geen captain of industry en geen advocaat in Amsterdam kan welke prijs dan ook voor zijn particuliere initiatieven bedingen als hij niet behalve een hoogstpersoonlijk individu, een radertje is in een wereld vol mensen. En die mensen zijn — ook als men hun samenleving nu niet direct als een gemeenschap ziet — niet alleen voor hun eigen gedoeftje verantwoordelijk maar samen ook een heel eind voor elkaar. Zeegers en zijn vrienden gaan met zo'n redenering maar een klein stukje akkoord. Daarom willen ze een beetje sociale verzekering, een beetje belasting betalen en daarom verwarren ze een beetje regelen optreden in het sociaal-economisch leven met de politiestaat.

Wie de nuttige werking van vraag en aanbod op de markten van deze wereld verabsoluteert, bevoordeelt de (economische) vrijheid van degenen die het in de strijd-om-het-bestaan door allerlei oorzaken wel rooien. Het is teveel eer voor de waarde van het individuele individu, of juist te weinig. Want je maakt van de mensen onder mooie dekmantels niet veel meer dan marktwaar.

Fractievoorzitter Roolvink bij het debat over de toestemmingswet:

KONINGSHUIS IN HOGE ERE HOUDEN

GAARNE had mijn fractie gezien, dat het thans voor ons liggende wetsontwerp zonder discussie zou zijn aanvaard, zoals ook in het jaar 1936 is gebeurd. Nu het niet mogelijk blijkt de grondwettelijk vereiste toestemming zonder debat te verlenen, stel ik het op hoge prijs het gevoelen van de A.R. Tweede Kamerfractie te vertolken.

Wij hebben het voorrecht te mogen leven in deze moderne tijd; in een tijd waarin vorstelijke kinderen voor wat hun huwelijkskeuze betreft niet meer geheel afhankelijk zijn van hun ouders. De voorrechten van de moderne tijd met schier ongekende publiciteitsmogelijkheden maken het ook begrijpelijk, dat ons volk met grote belangstelling de gebeurtenissen rondom verloving en huwelijk van onze Kroonprinses volgt.

In het verleden — ik zei het reeds — werden prinsessen veelal uitgehuwelijkt door hun ouders, uit zuiver politieke overwegingen. Geen wonder dat een dergelijk huwelijk veelal niet uitkwam boven het niveau van een politiek arrangement. Toch groeide uit een dergelijk huwelijk soms een liefde tussen twee mensen die ver uitging boven een politieke overeenkomst.

Een overeenkomst als ik zoëven noemde is in strijd met wat elementair is in een huwelijk, de liefde. Van deze liefde heeft een dichtelijke geest eens gezegd, dat zij de enige bloem is die de moeder aller levenden uit het verloren paradijs heeft meegenomen.

In een wereld, die somtijds meer op een jungle lijkt dan op een paradijs, bloeit gelukkig veelal de bloem van de liefde tussen man en vrouw op verrassend schone wijze.

Wanneer dan ook temidden van de gemeente van Christus, voor Gods aangezicht, een huwelijk wordt bevestigd, wordt ook altijd weer door de kerk verkondigd, dat God ook deze twee als door Zijn hand heeft samengebracht. En: Wat God heeft samengebracht scheidt de mens niet.

Geen volkerendiscriminatie

Met volledige handhaving van het voorgaande merk ik op, dat het huwelijk geen zaak is van ondoordachte voortvarendheid, doch evenmin uitsluitend een zaak van het hart. Het heeft ook iets te maken met op wijsheid berustende overwegingen. Vandaar dat reeds in de oudheid waarde werd toegekend aan het oordeel van de ouders. Dit is ook in onze tijd nog het geval. Dit brengt mee, dat het recht van vrije keuze van de direct betrokkenen en het recht van de ouders, door buitenstaanders niet mag worden aangetast. Hetgeen betekent dat buitenstaanders in zaken als deze grote reserve in acht dienen te nemen.

Wij verwerpen elke vorm van rasdiscriminatie, derhalve ook elke vorm van volkerendiscriminatie. Het zou dan ook wel heel vreemd zijn, indien wij iemand die tot een andere nationaliteit dan de Nederlandse behoort, daarom zouden diskwalificeren.

Wanneer het voorgaande wordt onderschreven, kan ook het gesprek over het thans aan de orde zijnde voorstel ons verder helpen.

In de Memorie van Antwoord lees ik de volgende zin:

„Met een negatieve houding ten aanzien van dit wetsontwerp zouden ook naar de mening der Regering het belang der monarchie en het landsbelang niet worden gediend”.

Wij zijn dit met de Regering eens. Daarbij stellen wij voorop, dat wij er geen enkele behoefte aan hebben de controverse, die onder ons volk op dit punt blijkbaar bestaat, scherper dan nodig is toe te spitsen. Enerzijds menen wij, dat een sobere behandeling op dit

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, 2e druk, geb. f 8,90.

ONDERWEG, HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

B. ROOLVINK

.....Wij verwerpen elke vorm van rasdiscriminatie, derhalve ook elke vorm van volkerendiscriminatie.....

moment geboden is, anderzijds geven wij de voorkeur aan een positieve benadering boven een negatieve bestrijding van gevoelens die wij niet delen.

Kernvraag

Het is hierbij natuurlijk onvermijdelijk, dat wij ons herinneren, dat de Duitse Staat „onder nationaal-socialistisch regiem” aan Nederland en aan de Nederlandse burgers onnoemelijk veel kwaad heeft gedaan. Een kwaad dat in vele gevallen nooit meer goed gemaakt kan worden. Velen onder ons volk voelen nog dagelijks de smartelijke wonden. Wij weten dat dit kwaad een gevolg is geweest van een systeem, dat door velen van ons volk als anti-christelijk en volslagen heidens werd onderkend, terwijl het door een groot deel van de Duitsers en door minderheden onder andere volken, waaronder helaas ook het Nederlandse, met eenzelfde zelotisme werd gediend.

Mogen wij nu — en dit is een kernvraag in deze discussie — van het huidige Duitsland hetzelfde beeld behouden dat wij van dat land gedurende de oorlog hadden? Moeten wij dan op het standpunt van de onverzoenlijkheid blijven staan? Is dan de Bijbelse prediking van de verzoening zonder enige vrucht gebleven? Zo zou er meer te vragen zijn. Hoewel ook wij niet zonder zorg zijn over bepaalde overblijfselen van de nazi-geest, die zich zo nu en dan weer manifesteren, hebben wij vandaag in overwegende mate met een Duitsland te maken, dat zijn plaats weer heeft ingenomen in de rij der volkeren, een land dat ook door ons geaccepteerd is als democratische partner in de Europese gemeenschappen en in de NAVO. De voorzitter van de A.R.P. sprak in dit verband van een „dubbele moraal”, wanneer men Duitsland als bondgenoot wel aanvaardt en niet iemand van

Duitse nationaliteit als de man van onze Kroonprinses.

Koning onschendbaar

Nu is er de laatste tijd in deze discussie een element te bespeuren dat mijn fractie reden tot zorg geeft. Sommige publicaties wekken de indruk, dat de bezwaren zich niet zozeer richten tegen het feit dat de heer Von Amsberg een Duitser is, maar dat bij de één meer verborgen dan bij de ander, de kritiek zich meer gaat richten op Prinses Beatrix en in een enkel geval zelfs op H.M. de Koningin. Wij ontkomen niet aan de indruk, dat het huwelijk van Prinses Beatrix met een Duitser als een aanleiding wordt aangegrepen om persoonlijke beslissingen van leden van het Koninklijk Huis aan kritiek te onderwerpen, of om aan latente gevoelens van afkeer van de constitutionele monarchie lucht te verschaffen.

Sinds meer dan een eeuw geldt de grondwettelijke regel dat de Koning onschendbaar is en dat de ministers verantwoordelijk zijn.

Wat de laatste tijd gebeurt doet twijfel ontstaan over de vraag of ieder die staatkundige verantwoordelijkheid draagt, deze regel wel kent en in acht neemt.

De plaats waar bezwaren, tegen datgene wat uit het Koninklijk Huis naar buiten treedt, ingebracht kunnen worden kan iedere verantwoordelijke politicus bekend zijn.

Het spijt ons oprecht, dat de discussie de laatste tijd in de richting gaat die ik zoëven aanduidde. Ik denk in dit verband aan het feit, dat de discussies in ons volk de laatste weken sterk gevoed zijn door een in de publiciteit geraakte brief. Mijn fractie acht het niet juist om de hoofdzak — onze toestemming tot het huwelijk van onze Kroonprinses — te laten overschaduen door een breed debat over deze ongelukkige brief. Tegen de heer Von Amsberg mogen geen bedenkingen worden ingebracht op grond van zijn nationaliteit. Men kan ook geen bezwaren inbrengen tegen zijn mentaliteit; dit is afdoende bewezen.

Op grond van de korte ervaring die ons volk met hem heeft, menen wij te mogen verwachten dat de heer Von Amsberg een positieve factor zal gaan vormen in ons democratisch bestel, in onze zo waardevolle constitutionele monarchie. Dus rest ons slechts de vraag te beantwoorden of wij „ja” dan wel „neen” tegen het toestemmingsontwerp zullen moeten zeggen.

Begrensde taak

Opgemerkt moet worden, dat onze taak als leden van de Staten-Generaal ter zake van dit onderwerp begrensd is. Immers de bepalingen van de Grondwet die ons hier vandaag voor deze beslissing bijeen brengen, dienen uitsluitend om te voorkomen dat in het kader van het erfelijk koningschap, huwelijksverbintenissen zouden leiden tot schade van het nationale karakter van de Kroon of tot buitenlandse politieke verwickelingen, die voor Nederland ongewenst zijn. Het huwelijk waarvan sprake is in het voor ons liggende ontwerp van wet, houdt naar onze mening — voor zover wij dat als leden van de Staten-Generaal kunnen beoordelen — geen gevaar in voor het nationale karakter van de Kroon noch voor het verweekeld raken van Nederland in buitenlandse politieke zaken. Nu wij dat hebben geconstateerd, ook na kennis genomen te hebben van bezwaren die bij sommigen onder ons volk leven, kunnen en willen wij niet anders doen dan onze stem aan dit ontwerp geven en hebben wij door ons over het ontwerp uit te spreken onze grondwettelijke plicht vervuld.

Bij deze mededeling zou ik het kunnen laten.

Gevoelssfeer

Ik wil dat echter niet doen. Ik zou er de aandacht op willen vestigen, dat een keuze als wij vandaag doen niet door ieder op grond van een logisch sluitende redenering zal worden begrepen. Wij betreuren dat. Het is in een kwestie als deze niet mogelijk een zodanige redenering te geven, dat

iemand die tot een andere beslissing is gekomen daardoor wordt overtuigd.

Ook het gevoel spreekt een woord mee. Juist nu het de positie van het Huis van Oranje betreft gaat de zaak niet buiten de gevoelssfeer om.

Bij brede lagen van ons volk en stellig bij de volksgroep waarmee wij ons bijzonder verbonden voelen, leeft een diep in de historie verankerd gevoel van respect en liefde voor het Huis van Oranje.

Nederhorst citeert onvolledig

Uit de redevoering van de heer Nederhorst is gebleken, dat hij zich voor zijn standpunt beroept op het Beginselen Algemeen Staatkundig Program van de Anti-Revolutionaire Partij. Ik stel het op prijs het door hem gegeven citaat nader onder de loep te nemen. De heer Nederhorst zegt het volgende:

„Wanneer ik een enkele confessionele tussenzin buiten beschouwing laat dan lees ik daar: zij - dat is de A.R.-Partij - houdt geen enkele Staatsvorm voor de enig aanvaardbare. Voor Nederland echter oordeelt zij de meest geschikte regeringsvorm het grondwettelijke Koningschap der Oranjes, zoals dit zich geleidelijk uit de republiek der 16e eeuw heeft ontwikkeld”.

Ik stel het op hoge prijs u het letterlijke citaat uit artikel 3 van het zoëven genoemde program te geven.

„Zij beschouwt het soevereine gezag van God en niet de volkswij als grondslag van het overheidsgezag. Zij houdt geen enkele staatsvorm voor de enig aanvaardbare. Voor Nederland echter oordeelt zij, dankbaar voor de zegen, die God in het huis van Oranje geeft, de meest geschikte regeringsvorm het grondwettelijke koningschap der Oranjes, zoals dit zich geleidelijk uit de Republiek der 16e eeuw heeft ontwikkeld.”

In de aanhef van dit artikel wordt gesproken van het soevereine gezag van God en wordt zeer duidelijk stelling genomen tegen de volkssouvereiniteit als grondslag van het Overheidsgezag. Verder wordt zeer duidelijk uitgesproken dat de Partij dankbaar is voor de zegen die God in het huis van Oranje heeft gegeven. Deze twee essentiële punten heeft de heer Nederhorst niet genoemd en ik stel het op bijzondere prijs nu hij dit onvolledige citaat heeft gegeven op dit punt duidelijkheid te verschaffen.

Koningshuis één met ons volk

Het gaat in de thans aan de orde zijnde kwestie om een zuivere verhouding tot het Koninklijk Huis en tegelijk om een landsbelang van de hoogste orde. Voor onze fractie — en naar ik hoop en vertrouwen voor vele anderen — geldt, dat een Koningshuis dat sinds verre voorgeslachten één is geweest met ons volk in zijn brede lagen, juist nu, in onze tijd in hoge ere dient te worden gehouden. De liefde voor ons vorstenhuis is in staat om bezwaren en twijfels te boven te komen, zonder iets te verdoezelen en zonder moeilijkheden en bezwaren te negeren. Het is deze liefde, die de weg zal weten te vinden tot een groeiende harmonische verhouding tussen een modern koningschap en een volk, waarvan wij overtuigd zijn dat het in brede lagen achter dit Koningshuis staat.

Geve God, in Wiens hand alle leven is ook in de toekomst, Zijn onmisbare zegen aan Vorstenhuis en vaderland.

Het vraagstuk der kernwapens

„Wanneer wij onze blik laten gaan over de vraagstukken die de wereld momenteel bezighouden, zijn allen het er over eens dat één van de moeilijkste en ernstigste problemen de toestand is, waarin de ontwikkeling van het atoomwapen ons gebracht heeft.

Waar toe leidt deze ontwikkeling? Is het mogelijk een bevredigende oplossing te vinden of zal de mensheid doelloos door de pas ontdekte natuurkrachten gedreven worden naar een toekomst, die de ondergang van een duizendjarige beschaving betekent?”

ADMIRAAL ELIS BIORKLUND.

De mens is de kroon der schepping. Zich van andere wezens onderscheidend, gaat hij al scheppend zijn weg, bouwt hij zich een toekomst. Bij de uitvoering van deze opdracht heeft een ieder een geheel eigen taak en verantwoordelijkheid.

Nu bestaat er onder de mensen geen overeenstemming over het te bereiken doel en de te volgen weg. Het kenmerkende van de gang der mensheid is dan ook strijd: strijd, zowel in individuele als in collectieve zin. Eén van de meest aansprekende vormen van deze strijd is de oorlog.

Een paradox is, dat de mens de middelen die hem ter beschikking zijn gesteld om te bouwen, ook gebruikt om het bouwwerk te vernietigen. Dit spreekt wel in het bijzonder voor de kernenergie. Deze „gave der schepping” plaatst de mensheid voor één van de benauwendste vraagstukken van deze tijd.

Niet anders dan met schroom wordt een stap gezet op de weg van de beoordeling der kernwapens; de wapens van het geconcentreerde geweld. In handen der mensen is een grote vernietigingskracht gelegd. De uitdaging die daarvan uitgaat, zal hij moeten beantwoorden; zal hij deze kracht in het uiterste geval mogen hanteren?

Op de uitdaging wordt door velen niet gereageerd. In een mogelijk gebruik wordt niet geloofd of wil men niet geloven.

Het vraagstuk der kernwapens komt hierdoor echter niet tot een oplossing. Integendeel, deze benadering van het probleem ondermijnt de geestelijke weerbaarheid van een volk. Ook werkt zij een ongewenste overdracht van de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van lang en volk aan een beperkte groep van deskundigen in de hand.

De problemen, verbonden aan het vraagstuk, zijn daarentegen dikwijls te ondoorzichtig om het vraagstuk van het al dan niet gebruik der kernwapens met een simpel ja of neen af te doen. Eén ding is echter duidelijk: *het wapen is er en het valt niet meer uit de menselijke samenleving weg te denken.* (Onder gebruik moet in dit verband ook worden verstaan het bezit van de wapens. Het bezit — of de aanwezigheid — beïnvloedt reeds de verhouding tussen de volken)

Zoals de vorige keer reeds opgemerkt brengt de moderne vernietigingstechniek velen in gewetensnood. Zij menen dan, voor wat betreft de middelen der oorlogvoering, de grens van het toelaatbare is bereikt. Kan de oorlog als middel ter oplossing van geschillen nog worden aanvaard? Deze zienswijze verdient het nodige respect. Zij getuigt dikwijls van een ernstige worsteling om de waarheid, van een zoeken naar wegen die leiden naar een menswaardige toekomst.

In het volgende zullen slechts enkele lijnen worden geschetst, waarlangs het denken over het kernwapenvraagstuk zich kan bewegen.

Het kernwapen

Het wapensysteem, dat met de naam „kernwapen” wordt aangeduid, moet het resultaat worden geacht van een normale ontwikkeling van de middelen der oorlogvoering. Meer dan andere wapens — de conventionele — accentueert het het totale karakter van de moderne oorlog. De meest op de voorgrond tredende kenmerken van het wapen zijn wel de grote vernietigingskracht die in een zeer korte tijd kan worden ontwikkeld en het moeilijk controleerbare en langdurig werkende effect der radio-activiteit.

Niet vergeten mag worden dat ook andere middelen — die reeds in het verre verleden werden toegepast — de mens zowel fysiek als psychisch blijvend kunnen schaden. De gevolgen van het gebruik van deze middelen zijn echter minder sprekend en ontsnappen daardoor gemakkelijker aan de aandacht.

De gebruiksmogelijkheden

Het kernwapen bergt een scala van mogelijkheden in zich. Aan de ene zijde bestaat aansluiting bij de conventionele middelen. De andere kant wordt gevormd door de technische

Het eerste artikel over enkele aspecten van onze defensie stond in Nederlandse Gedachten van 2 oktober j.l.

mogelijkheid van een „all out nucleair war”. Terecht wordt dan ook gesproken over een wapensysteem. In dit verband wordt wel een onderscheid gemaakt tussen de tactische (kleine) en strategische (grote) kernwapens.

Inzet van deze wapens uitsluitend tegen militaire doelen — de z.g.n. beperkte inzet — is mogelijk, maar het wapen stelt ook in staat alle machtsbronnen van de vijand in een beperkte tijd aan te grijpen. Waar wordt gesproken van een scala van mogelijkheden, is het niet uitgesloten dat een mogelijkheid van lagere orde overgaat in het gebruik van middelen met een grotere vernietigingskracht (de z.g.n. escalation).

Een oorlog met een beperkt doel, waarin eventueel wordt gebruikt gemaakt van kernwapens met een zeer beperkt vermogen — de z.g.n. beperkte oorlog — kan dus uitmonden in een „all out nucleair war”. De bereidheid om de toestand zich op deze wijze te laten ontwikkelen wordt overigens niet groot geacht. Een wederzijdse vernietiging kan immers het gevolg zijn. Het oorlogsdoel wordt dan niet meer bereikt, de relatie doel/middelen is verbroken.

Uit het voorgaande mag niet de conclusie worden getrokken dat de „all out nucleair war” uitgesloten is. Gemeend wordt, dat zij spontaan kan ontstaan of kan voortvloeien uit een oorlog die geleidelijk in hevigheid toeneemt; bewust gezocht of het ongewilde resultaat van b.v. een misverstand.

Het evenwicht

Het huidige politieke wereldbeeld wordt gekenmerkt door een duidelijk nucleair evenwicht tussen twee tegenover elkaar staande groepen van staten (Oost-West).

Het kernwapen is thans nog slechts in het bezit van enkele mogendheden. Een verder verspreiding (proliferatie, disseminatie) ook onder de staten die geen deel uitmaken van de hiervoor bedoelde groeperingen kan — tenzij een dergelijke uitzaaiing door internationale overeenkomsten tijdig aan banden wordt gelegd — op den duur niet worden voorkomen. De potentie vloeit namelijk voort uit het gebruik van kernenergie voor vreedzame doeleinden.

Het is niet uitgesloten dat het nucleaire evenwicht er de oorzaak van is dat tot nu toe nog geen daadwerkelijk gebruik is gemaakt van de kernwapens. De idee, dat een dergelijk evenwicht een oorlog voorkomt, wordt niet reëel geacht. Afgezien van het feit dat het reeds een oorlogstoestand veronder-

De verschrikkelijke uitwerking van een atoomexplosie.

stelt, zijn er nog vele andere factoren die een bepalende invloed uitoefenen op het al dan niet uitbreken van een gewapend conflict.

„Hoewel deze evenwichtstoestand niet als blijvend kan worden geaccepteerd, mag toch met de nodige voorzichtigheid worden gezegd dat — uitgaande van de omstandigheid dat het kernwapen er nu eenmaal is — dit oorlogsmiddel voor wat betreft de Westerse democratieën aan zijn doel, t.w. het voorkomen van een „warme” oorlog, voldoet.

Opening naar de toekomst

Door angst gedreven stellen sommigen zich de vraag: „Wat nu?” Er gaan stemmen op die pleiten voor uitbanning van het kernwapen. Anderen zijn voorstander van een eenzijdige ontwapening.

Hoewel het beter ware geweest indien het kernwapen nimmer was ontwikkeld, is het „zijn” van dit wapensysteem thans een realiteit. Uitbanning van het wapen zonder een deugdelijke controle wordt niet mogelijk geacht. De mens beschikt nu eenmaal over de middelen en de „know how” om ze te vervaardigen. Het creëren van een effectief controle-apparaat wordt evenwel bemoeilijkt en dientengevolge min of meer onwaarschijnlijk omdat het gebruik van de atoomkracht voor vredes- en oorlogdoeleinden zeer nauw met elkaar is verbonden.

Eenzijdige kernontwapening kan leiden tot onderwerping aan een dictatuur. Deze eenzijdige handeling garandeert bovendien in geen enkel opzicht dat een mogelijke tegenstander geen gebruik van deze wapens zal maken b.v. teneinde zijn offensief optreden te versnellen. Een overheid die haar roeping verstaat, zal hiertoe dan ook niet mogen besluiten.

De huidige toestand houdt een uitdaging in. Het vraagstuk der kernwapens vraagt om een oplossing. Ook mag niet in het voortduren van de huidige toestand worden berust.

Zowel uit morele als uit andere overwegingen moet de „status quo” worden doorbroken.

„De door de waterstofbom bewerkte vrede is op zijn best een onvermogen om oorlog te voeren. Hij beviert alle conflicten in plaats van ze te ontgooien”.

C. F. VON WEISZACKER.

De echte vrede wordt in de tegenwoordige situatie niet weerspiegeld.

Zowel de betuiging van het kernwapen als het doorbreken — in positieve zin — van de bestaande evenwichtstoestand moet voortvloeien uit

internationale overeenkomsten, waarbij overeenstemming tussen de beide eedergenoemde tegenover elkaar staande groeperingen over het niet gebruik, het niet meer vervaardigen en het vernietigen van de bestaande voorraden het einddoel moet zijn.

Totdat dit einddoel zal zijn bereikt, behoort — zij het node — het wapen als middel der oorlogvoering te worden aanvaard. In de eerste plaats om een kernoorlog te voorkomen, maar ook om in het uiterste geval te worden gebruikt. Het gaat hier in feite om een wedloop tussen enerzijds de betuiging door overeenstemming en anderzijds een mogelijke vernietiging, omdat de mens zijn opdracht niet heeft verstaan.

Aan de totstandkoming van bedoelde internationale overeenkomsten zal met alle beschikbare krachten moeten worden meegewerkt.

De nationale weerbaarheid

In het kader van een rechtvaardige oorlog is in beginsel alleen een verdedigingsoorlog acceptabel. Deze oorlogsspanning heeft dus een defensief karakter.

Om de oorlogsvoorbereidingen doelmatig te doen zijn moeten wij ons bewust zijn van de dreiging waarmee wij worden geconfronteerd. Ons optreden kan alleen dan succes hebben, indien onze krachten in een juiste verhouding staan tot die van de mogelijke tegenstander.

Onder de huidige omstandigheden vormt het internationale communisme de grootste (uitwendige) bedreiging voor het voortbestaan van de Nederlandse staat. Deze bedreiging manifesteert zich voor ons in eerste instantie in de macht van Sovjet-Rusland. Dit land beschikt met zijn satellieten over een krachtige ideologie en economie alsmede sterke strijdkrachten. Voor deze macht is Nederland geen partij.

Bij anderen moet dus steun worden gezocht voor het verkrijgen van de noodzakelijke veiligheid; bij landen die zich eveneens bedreigd gevoelen en, uitgaande van overeenkomstige beginselen, bereid zijn gemeenschappelijk het afweervermogen te vergroten en in het uiterste geval te strijden voor de verdediging van de Westerse verwoorvenheden.

Nederland heeft zich terecht aangesloten bij de NAVO. Deze organisatie is immers bedoeld om gezamenlijk een mogelijke agressie van communistische zijde te keren. Ons land heeft zich hierdoor verzekerd van een goede beveiliging van ons nationaal „zijn”. Het deelnemen aan een dergelijk verbond brengt met zich mee, dat wij ons steeds moeten afvragen of de doelstellingen die worden nagestreefd harmoniëren met die welke aan de oprichting van de NAVO ten grondslag lagen. Mede daarom wordt een deugdelijke voorlichting van een onschatbare waarde geacht.

Gelet op de huidige staatkundige verhoudingen in Europa, waarbij van een politieke eenheid nog niet kan worden gesproken, zal onze Overheid — indien noodzakelijk — geheel zelfstandig over haar zwaarmacht moeten kunnen beschikken.

Integratie

Dit heeft zijn invloed op de organisatie en instandhouding van de machtsmiddelen en wel in het bijzonder de krijgsmacht. Een algehele integratie van de strijdkrachten der NAVO is om eedergenoemde reden vooralsnog niet mogelijk. Dit wil echter niet zeggen dat de stappen die worden gezet op de weg naar deze integratie niet mogen voorlopen op die welke worden gedaan om te komen tot staatkundige eenwording in Europees verband.

In verband met onze deelname aan de NAVO is het goed het volgende nog eens voor ogen te stellen:

- Verreweg het grootste deel van het afweervermogen van de NAVO wordt verzorgd door de Verenigde Staten van Amerika.
- Op militair gebied speelt Nederland slechts een bescheiden rol; voorzover mogelijk zullen wij binnen het bondgenootschap op alle terreinen actief en positief moeten meewerken aan het bereiken van de doelstellingen.
- Het gemeenschappelijk samengaan veronderstelt dat een ieder een evenredig deel van de lasten draagt.

• Hiernaast verder lezen

- Met de NAVO wordt het kernwapen als middel der oorlogvoering geaccepteerd.

Het opvoeren en instandhouden van onze nationale weerbaarheid omvat niet alleen het versterken van de militaire kracht, maar ook van de morele en economische. Dat aan laatstgenoemde krachten ook in NAVO-verband maximale aandacht moet worden besteed is duidelijk. Het gezamenlijk opvoeren van de morele kracht kan alleen dan goed geschieden, indien de aangesloten kunnen voortbouwen op één gemeenschappelijke ideologie.

De militaire kracht kan worden onderscheiden in:

- de gevechtsbereidheid
- de gevechtsvaardigheid en
- de gevechtsuitrusting.

Het versterken van deze kracht houdt in, dat deze componenten in een juiste verhouding worden ontwikkeld.

Het is de taak van onze Overheid de nationale weerbaarheid tot het noodzakelijke peil op te voeren. Zoals reeds eerder werd toegezegd doet zij hiertoe een beroep op de staatsburger en op de daarvoor in aanmerking komende maatschappelijke groeperingen.

De zorg voor de nationale veiligheid wordt nog teveel gezien als een plicht van de individuele staatsburger. Gemeend wordt dat, rekening houdend met het karakter van de moderne oorlog en de invloed die hij heeft op de structuur van de maatschappij, de voorbereidingen alleen dan succesvol kunnen zijn indien zowel het individu als de maatschappij in al haar groeperingen de zorg voor deze veiligheid zien als een functie van hun maatschappelijk „zijn“.

Het ontwikkelen van de nationale machtsmiddelen ter versterking van de weerbaarheid zal geheel geïntegreerd in het maatschappelijk gebeuren moeten geschieden. Speciaal voor wat betreft de krijgsmacht geldt dat het innemen van een afgezonderde positie de opbouw van een efficiënt verdedigingsapparaat ernstig in de weg kan staan.

Een eventuele oorlog zal zich niet beperken tot het aantasten van de militaire machtsmiddelen. De gehele bevolking van ons land zal de gevolgen ondervinden. Maatregelen moeten dan ook worden voorbereid die het voortbestaan van de natie ook in een kernoorlog waarborgen. Een goede bescherming van allen versterkt de nationale weerbaarheid in aanzienlijke mate. Aan de positieve invloed van een dergelijke voorzorg op de morele kracht mag niet worden voorbijgegaan.

UIT ONZE BOUW- EN AAN- NEMERSWERELD

N.V. Aannemers- en
Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Tel. 444
Werkendam

Rijswerken — grondwerken — asfaltwerken

JAN LINGEN'S

Betonindustrie N.V.

Veendam 29 - Tel. 01850 - 2123 - 1123
PAPENDRECHT

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN

WATERWERKEN

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

Timmer-, Hei- en Betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

Visser

Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244

GEVESTIGD SINDS 1919

TWEDE KAMER

Tweemaal elf-elf

NEEEN, dit is geen uitslag van een korfbalwedstrijd, maar de korte samenvatting van een tweedaags debat, dat de vaste Kamercommissie voor Onderwijs en Wetenschappen van 's morgens elf tot 's avonds kwart over elf heeft gevoerd met minister Diepenhorst en staatssecretaris Grosheide. Vermoeiende marathon-zittingen, die veel op een afmattingslag gelijken. Vermoeiend ook, omdat er altijd een zekere spanning zal blijven bestaan tussen de vele gemotiveerde verlangens die er leven op het onafzienbare veld van kleuterschool en met universiteit en de dichte kraan van minister Vondeling. En dit alles gezien tegen de achtergrond van het feit, dat onderwijs en wetenschappen reeds nu een zeer aanzienlijk deel van de Rijksuitgaven voor zich op-eisen. Een te groot deel? Dat zou ik niet graag beweren. Investering in het onderwijs brengt altijd rente op rente op.

Zoude ik u verhalen van alle punten, die in deze achttien uren min of meer gedetailleerde behandeling hebben gekregen? Uiteraard niet: we zullen er slechts enkele saillante punten uitlichten.

Minister Diepenhorst deelde een en ander mede over doel en werkwijze van de Stichting tot onderzoek van het onderwijs, waarvan de heren Schuring en Van Bennekom vreesden, dat het levensbeschouwelijk aspect te veel in het gedrang zou komen. We hopen er het beste van. Deze beide afgevaardigden wezen opnieuw op het achter stellen van het Prot. Chr. onderwijs met betrekking tot het aantal scholen, aangewezen voor een mavohavo-experiment; de staatssecretaris toonde begrip voor deze wens en wij koesteren de hoop, dat er eerlang een einde komt aan deze vorm van discriminatie.

Vele goede woorden werden gesproken ten gunste van het hoger technisch onderwijs, dat te waardevol is om naast het technische hoger onderwijs de Assepoester-rol te vervullen. Zouden de plannen voor een vierde T.H. op iets losscheren staan? De leraarsopleiding maakte vele tongen los; met de heer Kleijwegt zijn wij van mening, dat het de docenten bij het v.h.m.o. meestal niet ontbreekt aan „warenkennis“, maar wel eens aan „verkoopkunde“. Wat malen de molens langzaam, als het gaat om de pedagogisch-didactische vorming van leraren! Zou het vurig-verbeide rapport van de commissie-Drewes hier het verlossende woord spreken?

Natuurlijk vormt het hoofdstuk „salarissen“ een dankbaar object voor discussie. Het zwaarste accent kreeg ditmaal de positie van de hoofden van scholen en die van de concierges en amanuenses. En dat niet voor de eerste maal! Van alle zijden — we noemen mevrouw Van Someren-Downer en de heren Albering, Van Bennekom, Kleijwegt en Schuring — werd gepleit voor deze functionarissen. Plegen we geen roofofbouw op de hoofden van grote Ulo-scholen? (Van Bennekom). We betalen een goede concierge iets meer dan een ongeschoold arbeider (dezelfde). En met zo'n man staat of valt de middelbare school (Kleijwegt). Voor de eerstgenoemde groep daagt er naar mijn mening een klein lichtstraaltje aan de horizon. De tweede groep heeft het na-deel van zijn naam. De concierges van rijksgebouwen verdienen evenveel (of even weinig), maar hebben naar de mening van de onderwijs-experts een andere functie dan de „schoolassistent“.

Een en ander zal in de commissie nog eens met de bewindslieden worden besproken.

Het klospan

Een urenlange discussie ontstond over het zg. klospan (dat betrekking heeft op de spreiding van de opleidingscholen voor kleuterleidster). Naar de mening van praktisch alle sprekers — alfabetisch de heren Albering, Van Bennekom, Van Dijk, Schuring en Vis — bezag staatssecretaris Grosheide in zijn nota dit probleem te veel op de korte baan, en had hij de behoefte aan kleuterleidsters wel wat onderschat; zou er in het plan geen plaats zijn voor nog enkele te subsidiëren opleidingsscholen die al jaren zonder subsidie draaien en zonder welke scholen ongetwijfeld een veel groter tekort aan kleuterleidsters zou zijn ontstaan?

Pleegt de Overheid op deze wijze geen klaploperij op gemeenten, besturen en... zwaar onderbetaalde docenten?

De heer Van Bennekom, die tot in derde termijn met de bewindsman in het krijt trad, had een motie in petto, maar diende deze niet in, daar de staatssecretaris enige — zij het niet al te concrete — toezeggingen deed. Overigens moeten ter afronding van deze materie twee dingen worden opgemerkt. De staatssecretaris kende zijn zaken en verdedigde ze met talent. En... de Prot. Chr. Opleidingsschool voor kleuterleidsters in Eindhoven moet een royale kans krijgen haar belangrijke taak in het zuiden voort te zetten.

Tot teleurstelling van de heren Baeten (K.V.P.) en Van Bennekom bleek er nog weinig uitzicht op een behoorlijke verhoging van de vergoeding voor administratiekosten (budgettaire redenen).

De vergoeding voor de internaten voor schipperskinderen bleek drastisch verhoogd (met f 673.000) en voorschotten over 1964 en 1965 zullen nog dit jaar worden uitgekeerd. De consequente toepassing van de leerplicht zal helaas nog wel even op zich laten wachten, evenals de opheffing van het verschil tussen „onvolledig“ en „volledig“ bevoegd onderwijzer, met klem bepleit door de heren Van der Gevel en Van Bennekom.

Met betrekking tot het v.h.m.o. hier slechts twee punten. In min of meer geïsoleerde gebieden is de staatssecretaris bereid een drastische verlaging van de normen voor het stichten van nieuwe scholen te overwegen. Daagt hier een hoop voor Terneuzen? En de eind-examenregeling, vooral uitvoerig besproken door de heren Tans en Schuring, zal aan een nadere beschouwing worden onderworpen, waarbij de staatssecretaris met vele Kamerleden tot de conclusie kwam, dat „zakken op één puntje“ toch eigenlijk niet mag voorkomen. We moeten deze discussie zien tegen de achtergrond van het examenjaar 1965, dat op sommige scholen het rampjaar 1672 evenaarde en deskundigen redeloos, docenten radeloos en leerlingen reddeloos maakte.

MINISTER DIEPENHORST

Universiteiten en hogescholen

Uiteraard werd het wetenschappelijk onderwijs voor onze fractie behandeld door prof. Versteeg. Voor de andere fracties spraken mej. Klompé (K.V.P.) en de heren Schuring (C.H.U.), Tans (P.v.d.A.) en Witteveen V.V.D.). Er werd met minister Diepenhorst van gedachten gewisseld over de studieduur, de selectie van studenten, de inrichting van de studie, het baccalaureaat en de investeringen voor het wetenschappelijk onderwijs. De heer Versteeg bevestigde, dat verkorting van de studieduur twee doelstellingen heeft: beperking van de kosten en het op jongere leeftijd in de maatschappij brengen van afgestudeerden. Hij wees voorts op de middelen die tot bereiking van dit doel kunnen worden aangewend, waarbij hij dacht aan een betere begeleiding, met voorzichtigheid gehanteerd, en de instelling van een examen, dat een afgeronde stof omvat en in korter tijd bereikbaar is dan een doctoraal examen. Dit zou een soort baccalaureaat kunnen zijn, zoals dat in zekere zin reeds bestaat bij de economische studie en aan de technische hogeschool in Twente. Maar het zal uitermate belangrijk zijn of de maatschappij deze baccalaureai zal aanvaarden. Kunnen de hogere en lagere overheden in dit opzicht geen voorbeeld geven? Voorzichtig informeerde de heer Versteeg ook naar de mogelijkheid het baccalaureaat een plaats te geven in de leraarsopleiding, wanneer hierop een behoorlijke pedagogische didactische scholing zou volgen. De heer Tans sloot zich in vele opzichten bij hem aan. In het late avonduur ontstond nog een vrij fel debat tussen de heer Witteveen en de minister over de investeringen voor het wetenschappelijk onderwijs. In de plenaire zitting zal dit muisje nog wel een staartje krijgen!

N.V. Papierfabriek voorheen
G. SCHUT & ZONEN
HEELSUM

oud-hollands papier o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeipapier, filtreerpapier, aan vellen, rondvilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

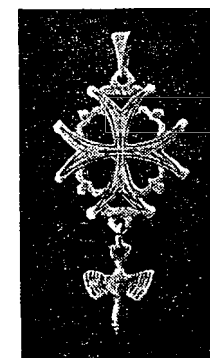
Vraagt uw bakker naar

TARVO- BROOD

Uw bakker
Uw dokter

VOOR DE A.S. FEESTDAGEN

DE STICHTING VRIENDEN VAN PARON heeft beschikbaar Hugenotenkruisen als Belijdenisgeschenk in onderstaande uitvoeringen:

H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5,75
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 50,—
H.V.	Verzilverde hanger groot	f 3,15
H.M.	Zilveren hanger (middensort)	f 4,90
H.M.G.	Gouden hanger (middensort) (broche f 40,—)	f 37,50
H.K.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 2,90
H.K.G.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 22,50)	f 20,—
P.	Zilveren broche f 6,25; P.G. Gouden broche	f 51,—
P.V.	Verzilverde broche	f 3,25
K.	Zilveren reversknoop	f 2,50
K.G.	Gouden reversknoop	f 20,—
S.	Zilveren speld f 2,50 S.G. Gouden speld	f 20,—
	Wit en blauw geëmailleerde hangers	f 5,—
	Verz. Paronkeltje	f 2,90
	Zilveren ketting	f 2,90
	Gouden ketting	f 25,—

Bestellingen bij de Stichting „Vrienden van Paron“, Jacob Catsstraat 111 b, tel. 243746 (9-5 uur), Rotterdam, of direct per giro op no. 77630 t.n.v. Stichting „Vrienden van Paron“, verkoop Hugenotenkruisjes te Rotterdam.

ZWOLLE EN OMSTREKEN

Van Munster
Sassenstraat 43-45
Zwolle
Telefoon 16605

KANTOORBOEKHANDEL: vulpenhouders, ballpoints, alles voor kantoor en school
HANDENARBEID: alle materialen hiervoor, o.a. vilt, rabana, raffia, kralen. Ook het adres voor ceintuurs, gespen, knopen en kousen

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

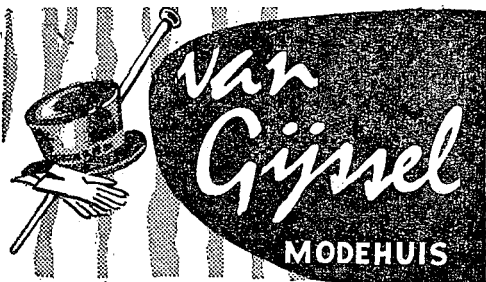
Uitsluitend
**KWALITEITS-
WIJNEN**
ook in de
lagere
prijsklasse

WIJNHANDEL

J. HAGENBEEK C.V.

Nieuwstraat 102 - Tel. 15995
Zwolle

MODE IN HERENKLEDING

Diezerstraat 25 - 27 - Zwolle
EXCLUSIEF IN HERENMODES
STATSON-HATS

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

DUBBELE RAMEN

KANT EN KLAAR GEMONTEERD
IN GEHEEL NEDERLAND

COMFORTA

Apeldoorn: Eendrachtstraat 53
Telefoon 05760 - 19284

Amsterdam: Joh. Huizingalaan 45
Telefoon 020 - 152189

BETONFABRIEK DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
Opgericht 1883

G. F. W. HERNGREEN'S FIJNHOUTHANDEL N.V.

Steekterweg 39 - Postbus 21 - Tel. 01720 - 2350-2810
ALPHEN A/D RIJN

ELEKTRISCHE HOUTZAGERIJ
GROOTHANDEL HARDHOUT

KONINKLIJKE FABRIEKEN

J. NOOITGEDAGT & ZONEN IJLST

gereedschappen en
werkbanken
schaatsen
houten speelgoederen

N.V. HOUTANDEL W. TOERING GRAMSBERGEN

Tel. 05246 - 347

Moderne Zagerij en Schaverij
Vuren bouw hout - Hardhout
Beuken stofdorpels - Kastborden

Het wachten is op de Franse presidentsverkiezingen

EUROPA wacht op de uitslag van de Franse presidentsverkiezingen. Het doet zulks niet, omdat het meent, dat president De Gaulle wel eens zou kunnen verliezen. De generaal zal stellig met een flinke meerderheid uit de strijd tevoorschijn komen. Men wacht dan ook om een andere reden op de uitslag. Want pas wanneer De Gaulle zijn optreden als president heeft geprolongeerd, zal hij antwoord willen geven op de verzoeken en mededelingen, die hem van de zijde van de vijf partners van Frankrijk in de EEG (Europese Economische Gemeenschap) hebben bereikt. Dit antwoord is van groot belang, omdat het beslissend kan zijn voor de toekomst van de EEG. De mogelijkheid is nl. niet uitsloten, dat de Vijf tot het onvermijdelijke besluit moeten komen, zonder Frankrijk door te gaan. Vast staat dit laatste geenszins. Als het er op aan komt zullen misschien nieuwe pogingen worden aangewend, de kloof te overbruggen, zolang dat nog mogelijk is.

Illusie

Nu generaal De Gaulle zich kandidaat heeft gesteld voor de op 5 december te houden presidentsverkiezingen is er een eind gekomen aan de illusie, dat er na die datum in de verhouding tussen Frankrijk en zijn partners in de EEG en dus in Europa het een en ander zou kunnen veranderen. Duidelijk is weer gebleken, dat de wens ook

Couve de Murville, de Franse minister van buitenlandse zaken, bracht onlangs een bezoek aan de Sowjet-Unie om over problemen van wederzijds belang te spreken. De Europese plannen van generaal De Gaulle waren ongetwijfeld een onderwerp van gesprek.

hier de vader van de gedachten is. De Gaulle heeft de tijd nog niet rijp geacht om de leiding uit handen te geven. Wellicht meent hij, dat een door hem aangewezen „troonopvolger” gevaar loopt, door François Mitterand of een van de andere kandidaten te worden verslagen. Ook is mogelijk — en misschien het meest waarschijnlijk — dat de generaal zich in het bijzonder met het oog op de ernstige crisis in de EEG niet meent te kunnen veroorloven, de leiding aan anderen over te laten.

Geen twijfel

Dat De Gaulle op 5 december zal worden gekozen is niet aan twijfel onderhevig. Slechts wanneer alle oppositiegroeperingen zich rondom een figuur zouden hebben geschaard, die in Frankrijk algemeen geacht is, zou men de generaal kunnen bedreigen. Maar ook dan nog alleen voor het geval deze kandidaat met een politiek komt, die over de gehele linie (en niet slechts wat de Europese politiek betreft) meer tot de verbeelding spreekt dan het autoritaire optreden van De Gaulle.

De grote fout, die men ook nu weer maakt, is dat men zich tegen de generaal keert en niet in de eerste plaats tegen zijn politiek. De oppositiepartijen en hun kandidaten demonstreren daarmee hun onmacht en roepen onwillekeurige herinneringen op aan het niet zo florissante verleden. Is het wonder, dat De Gaulle in zijn tv-toespraak dit verleden nog eens in de herinnering heeft teruggeroepen?

De stemming

Bij de presidentsverkiezingen van 5 december moet De Gaulle een absolute meerderheid behalen, wil hij bij de eerste stemming al gekozen zijn. Dat betekent, dat tenminste 50% van alle Franse kiesgerechtigden zich voor hem moet uitspreken. Verwacht wordt, dat dit stellig het geval zal zijn en dat de overige kandidaten er gezamenlijk niet in zullen slagen, meer dan 50% van het aantal stemmen in de wacht te slepen. Mochten zij voor een verrassing zorgen en er toch in slagen, De Gaulle op 5 december de weg te versperren, dan moet op 19 december een tweede stemming worden gehouden tussen de twee kandidaten, die de eerste keer het grootste aantal stemmen hadden behaald.

Men heeft zich wel eens afgevraagd, of De Gaulle zich in zo'n geval wel voor een tweede ronde beschikbaar zou stellen, of dat hij zich verontwaardigd uit de strijd zou terugtrekken. Aangenomen mag worden, dat hij zich verontwaardigd beschikbaar zou stellen. Er staat voor hem te veel op het spel.

Wachten . . .

Eventueel kan het dus nog tot na de 19de december duren, voordat generaal De Gaulle zal reageren op het verzoek om de nieuwe voorstellen, die de vijf EEG-partners Frankrijk hebben gedaan ter oplossing van de sinds 1 juli jl. bestaande crisis. Maar dan moet de generaal toch over de brug komen. Met een blanco mandaat voor opnieuw zeven jaar in de zak zal De Gaulle geen gemakkelijk onderhandelaar zijn. Om te beginnen kan hij profiteren van het feit, dat hij zijn partners ongeveer twee maanden heeft laten wachten alvorens antwoord te geven. Dat is psychologische winst, omdat de Vijf meer dan voldoende gelegenheid hebben gekregen om na te denken over de consequenties van een breuk met Frankrijk, of die nu door De Gaulle wordt veroorzaakt of niet. De Vijf kregen echter niet alleen tijd om na te denken, maar ook om het onderling oneens te worden. De stemmen, die beweren, dat de EEG zonder Frankrijk geen reden van bestaan meer heeft, beginnen al luider te worden.

Taktiek

Nu is er in Europa waarschijnlijk in politieke kringen niemand te vinden, die lichtvaardig op een breuk met Frankrijk wil aansturen. Iedereen beseft, dat het niet in het belang van Europa en dus ook van de EEG kan zijn, als Frankrijk in een geïsoleerde positie komt te verkeren. Vandaar dat de partners van dit land in het verleden al alles gedaan hebben wat zij konden verantwoordelijk om het de Fransen mogelijk te maken deel te blijven uitmaken van de Europese club. Zolang Parijs zich hield aan de letter van het verdrag van Rome — zij het ook aarzelend en wellicht met tegenzin — dan behoefde er geen vuiltje aan de lucht te zijn.

Op 30 juni jl. bleek echter duidelijk, dat Frankrijk zich niet aan de bepalingen van dat verdrag wenste te houden zodra er zaken aan de orde werden gesteld, die in strijd waren met de opvattingen van generaal De Gaulle. Het enige wat men zich kan afvragen is of de Vijf en de Europese commissie in juni wel de juiste taktiek hebben gebruikt.

Gedesavoueed

Het zou wellicht juist zijn geweest wanneer de Europese commissie de landbouwfinanciering in juni niet zou hebben gekoppeld aan de eigen middelen van de gemeenschap en de controle daarop door het Europese parlement te Straatsburg. Dat de commissie met dit voorstel kwam, was volkomen in overeenstemming met de spelregels en met de versnelde uitvoering van de verdragen. Omdat het geven van politieke bevoegdheden aan het Europese parlement — die het tenslotte toch zal moeten krijgen volgens het verdrag van Rome — niet in de kraam van de generaal te pas kwam, werd de commissie (en met haar de president en de vice-president, resp. dr. Walter Hallstein en dr. S. L. Mansholt) gedesavoueed.

Sindsdien gebruikt de Franse generaal het optreden van de commissie (die inmiddels aan zijn wensen tegemoet is gekomen) om te voorkomen dat in januari in de EEG-ministerraad bij meerderheid van stemmen beslissingen genomen kunnen worden.

Voordeel

Hier komen we aan het punt, dat beslissend is voor de toekomst van de EEG zoals zij tot dusver heeft geëxisteerd. Het verdrag van Rome werd gesloten voordat De Gaulle in Frankrijk aan de macht was gekomen. Toen de generaal zijn positie in zijn door innerlijke strijd verscheurde land had geconsolideerd werd aangenomen, dat hij spoedig zou aansturen op belangrijke wijzigingen in de verdragen, die zijn land met bondgenoten in Europa en op het Westelijk Halfrond had gesloten. Dit gebeurde niet. Wat de Navo betreft volstond de president met het onttrekken van vrijwel alle Franse strijdkrachten in vredesstijd. En wat de EEG aangaat streefde hij naar een snelle verwezenlijking van de economische gemeenschap op voor zijn land zo voordelig mogelijke condities. Intussen probeerde hij de bodem rijp te maken voor zijn politieke en militaire opvattingen.

Absurditeit

Dit verklaart het succes van de EEG als zuiver economische organisatie. Zowel Frankrijk als de vijf partners hadden voor het verwezenlijken van hun opvattingen „een Europa” nodig, dat als uitgangspunt zou kunnen dienen. Het uitgangspunt van de Vijf bleef door alle jaren heen dat van de EEG zelf: een economische gemeenschap als eerste stap naar een politieke gemeenschap en met als einddoel de Verenigde Staten van Europa. Zij staan met de verdragen van Rome vierkant tegenover de opvatting van generaal De Gaulle, dat er een Europa der vaderlanden moet komen, waarvan de deelnemende staten volkomen soeverein zijn en waarin elke gedachte aan integratie is uitgebannen.

In de gedachtengang van generaal De Gaulle past geen Europese commissie, die in de toekomst gaat optreden als een soort Europese regering. Ook de gedachte, dat een ministerraad bij meerderheid van stemmen besluiten zou kunnen nemen, waartegen Frankrijk bezwaren heeft, is voor de generaal een absurditeit. Willen de Vijf Frankrijk binnen de EEG houden, dan zullen zij op deze twee punten overstag moeten gaan.

Geen vertrouwen

Frankrijk zal geen integratie aanvaarden, zolang president De Gaulle in dat land aan de macht is. Nu de verdragen van Rome in het geding komen en de generaal van verdragsschending kan worden beschuldigd, komt deze met wonderlijke argumenten, die in feite zijn betrouwbaarheid als bondgenoot slechts kunnen ondermijnen. Ja, zegt De Gaulle, toen de verdragen van Rome werden gesloten was Frankrijk zwak. Het moest, zo suggereert hij, bepaalde bepalingen wel aanvaarden, omdat het te weinig in de Europese melk te brokkelen had. Daar is verandering in gekomen, want Frankrijk is nu sterk, aldus de generaal, die dit een reden vindt om bedoeld verdrag aan

ZWOLLE EN OMSTREKEN

Slagerij H. de Graaf

VAN KARNEBEEKSTRAAT 83 - TELEFOON 16762
ZWOLLE

Ook uw adres voor 1e kwaliteit rund-
en varkensvlees

De residentie van de textiel maakt bekend:

In Zwolle zit beslist, de grootste textielspecialist. Daar is, nee werkelijk, zonder roemen, beslist te veel om op te noemen. Vesten, jumpers, twinseten, rokken.

EVERT H. VEENSTRA

„MAGAZIJN DIEZERPOORT”

Thomas à Kempisstraat 87-89 - Zwolle - Tel. 15268

50 jaar lang meest gevraagde

WONINGINRICHTING

J. VOERMAN EN ZONEN

Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

EEN
PIANO

koopt U slechts éénmaal
in Uw leven.

Met recht dus een vertrouwenskwestie
Doe daarom, zoals reeds duizenden
voor u hebben gedaan:

G A N A A R A N S I N G H !

Ansingh brengt niet alleen het beste
ter wereld, maar U profiteert dan
tevens van meer dan 90 jaren ervaring
en vakmanschap en van een service
die een reputatie vestigde.

HET PIANO HUIS SINDS 1875
Diezerstraat 113 - Telefoon 05200-11520

Wendt
u
zich
voor

**ALLE
VERZEKERINGEN**

tot
ADMINISTRATIE-
en
ASSURANTIEKANTOOR

H. v. d. KRAATS

Willemskade 19 Tel. 15315
ZWOLLE

W. PORTE EN ZOON

SCHILDEREN - BEHANGEN
SPUITEN - MOFFELEN

Thorbeckegracht 40 - Telefoon 16271 - Zwolle

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en
huisbrandoliën is steeds

VELDMAN

Kolen- en huisbrandoliënhandel
Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

De Gaulle
blijft nog
de dienst uitmaken

Rome willen aandringen, maar op het tekenen van een gentlemen's agreement, waarin aan de Franse bezwaren tegemoet wordt gekomen. De Vijf hebben De Gaulle laten weten, dat zij wel willen praten, maar dan in het kader van de EEG-ministerraad. Hun enige concessie is, dat de Europese commissie er bij wijze van uitzondering niet bij zal worden uitgenodigd.

We schreven het al: voor half december zal waarschijnlijk niet bekend zijn, hoe de generaal op het gebaar van de Vijf zal reageren. Weigert hij zelfs een gesprek buiten aanwezigheid van de door hem verfoeide Europese commissie, dan staan de Vijf voor een belangrijke beslissing, n.l. of zij met of zonder Frankrijk zullen doorgaan. Er zijn mensen, die er geen moeite meer mee hebben, gewend te raken aan de gedachte, dat zonder Frankrijk zal worden voortgegaan. Anderen zijn er van overtuigd, dat het onmogelijk zal zijn, zonder de Fransen verder te gaan. We menen, dat beide opvattingen van enige lichtvaardigheid blijken te geven, althans wanneer zij in dit stadium worden gepropageerd.

De laatsten spelen — wellicht ongewild — generaal De Gaulle en alle andere tegenstanders van Europese integratie in de kaart. En daarmee streven zij hun doel voorbij. De eersten lopen ook te hard van stapel, omdat wat zij zeggen nog niet aan de orde is.

Voordat de Vijf, door de houding van de generaal genoodzaakt, een beslissing nemen over de toekomst van de EEG moet alles zijn gedaan wat mogelijk is om de Fransen tot andere gedachten te brengen. Zonodig kan men het ingaan van meerderheidsbeslissingen in de ministerraad van 1 januari a.s. naar een latere datum verschuiven. Maar dit houdt tevens in dat, als vastgesteld is, dat er met dit Frankrijk niet meer te praten valt, de beslissing ook niet uit de weg mag worden gegaan.

Nogmaals: zo ver is het nog niet. Bovendien dient eerst te worden afgewacht, of de eensgezindheid onder de Vijf bestand zal zijn tegen de zware druk, waaraan zij in de komende maanden blootgesteld zal zijn. Maar dat is een hoofdstuk apart.

db.

zingen

baar te maken. De Franse president maakt hier echter een politieke order van de eerste orde.

ant — zo merkte iemand onlangs op — als men nu met Frankrijk verdrag wil sluiten, dient men eerst te vragen of het zich enkele jaren niet wat sterker zal ontwikkelen. Op deze manier is samenwerking niet meer mogelijk.

Riskant

dit licht bezien is het voor de Vijf van bijzonder riskant, naar politieke promissies te streven om de club te behouden — in de hoop, dat eens betere tijden zullen aanbreken. men op het gebied van de supranationaliteit opoffert, zal men nooit terugkrijgen. Ook als generaal De Gaulle over enkele jaren zou beslissen, de leiding uit handen te geven, dan zal men zich niet meer kunnen verantwoorden. Want De Gaulle is echt de enige Fransman, die iets heeft van het afstaan van een deel van de nationale soevereiniteit. De moeilijkheden beginnen pas, als over politieke militaire samenwerking moet worden gesproken.

we dienen ons te herinneren, dat vijf jaar voordat De Gaulle in 1958 de macht kwam, de Franse Nationale vergadering het verdrag voor Europese Defensie-gemeenschap verwierp, waarvan ook de Duitse Republiek deel zou uitmaken.

Praten

Frankrijk weigeren een supranationaal Europa te aanvaarden, waarbij zich gebonden heeft bij de onderhandeling van het verdrag van Rome, dient dit duidelijk te worden vastgesteld. De Gaulle heeft laten weten, dat de Vijf maar moeten doorgaan met zoeken van een oplossing van de bouwproblemen en dat hij dan lachend hoort, welke politieke concessies zij willen doen. Op een topconferentie (buiten het EEG-verband) kan verder worden besproken, aan welke voorwaarden moet worden voldaan, voordat Frankrijk weer aan het werk van de gemeenschap gaat deelnemen. Het gesprek zou dan over de Europese commissie en over de meerderheidsbeslissing gaan.

Frankrijk niet op wijzen van de tekst van het verdrag van

De ARJOS: Naast bassen ook sopranen

eerlijk te zijn ik luister graag naar een mannenkoor, want het Urker-, Kamper- of Reentje mannenkoor voor de razingt, draai ik nog eens extra de bas-knop. Ook in de politiek is het mannen (broeders) lang populair geweest, er is veel naar geluisterd, maar sopranen kwamen er vroeger in ieder geval niet aan te pas. Het is wel vreemd, want men heeft toch wel moeilijkheden gehad met de hoge tonen. Nu heeft men de laatste tijd gezien dat een goed politiek gemeestemdig moet zijn, „ook sopranen op de politiektoonladder”.

Gezelligheid of studie

Arjos bestaat voor ongeveer 35% uit vrouwelijke leden, dit is vergeleken met het aantal vrouwelijke leden van de Anti-Revolutionaire Partij (8500) een behoorlijk hoog percentage. Misschien denkt men weleens dat het gezelligheidsmoment vooral voor de vrouwelijke arjosleden een belangrijk moment om lid te worden van een club. Het geloof ik dat het in 't algemeen niet zo is, vooral als men eenmaal gezien heeft dat de Arjos niet een hobbyclub is van jonge politiek dweepers.

Waarom zouden meisjes ook niet net zoveel interesse hebben op het gebied van woningbouw, recreatie, sport en cultuur, onderwijs, maatschappelijk werk.

Immers politiek raakt zowel de jongen als het meisje.

Verskillende benadering

Voor de behandeling en discussie van een bepaald onderwerp op de Arjosclub, is het belangrijk dat dit van zoveel mogelijk kanten wordt belicht. Juist een Arjosclub bestaande uit jongens en meisjes, die vaak zo enorm verschillen in geaardheid en karakter biedt hiervoor de beste mogelijkheid. Het verschil in benadering is vaak duidelijk merkbaar. Als een jongen vaak nuchter redeneert, soms filosofeert, is het meisje vaak veel nadender, meer emotioneel en fijngevoeliger.

Natuurlijk interesseert de één zich meer voor een bepaald onderwerp dan de ander, belangrijker is echter dat men elkaar in het gesprek aan kan vullen.

Belangrijke taak

Behalve de eigen inbreng bij de discussie heeft men als meisje (vrouw) ook duidelijk een grote politieke taak.

Politiek is beslist niet alleen een mannen-zaak.

Wanneer het gaat om het samenleven en samenwerken van mensen in een

maatschappij heeft hierbij het meisje (de vrouw) dan ook geen duidelijke taak?

Juist in de Arjos, waar het percentage vrouwelijke leden vrij hoog is, moet men er naar streven de meisjes (vrouwen) voldoende politiek bewust te maken en ook actief te zijn in alle vormen van het arjoswerk.

Natuurlijk mag dit niet beperkt blijven tot de Arjostijd. Vaak maakt een huwelijk een einde aan de politieke activiteiten van de meeste vrouwen en komt men niet meer toe aan het kiesverenigingswerk.

Voor de Arjos ligt hier ook een duidelijke taak, de doorstroming naar de kiesvereniging, ook voor de (gehuwde) vrouw, te stimuleren. Hoewel de vrouw zich maatschappelijk, cultureel en economisch allang een duidelijke plaats heeft verworven, vordert het zich politiek bewust worden maar langzaam. Aan onszelf is de opdracht hierin verandering te brengen.

In maart en juni gaan we naar de stembus, ligt hier niet duidelijk onze kans? Laat het A.R. verkiezingskoor duidelijk meerstemmig zijn! Mej. A. J. v. d. Ploeg.

Tien jaren Europese Vrouwenunie

IN september j.l. hield de Europese Vrouwen Unie haar 6e algemene vergadering en daarbij kon zij tegelijk haar tienjarig bestaan gedenken.

Voor Oostenrijk was het een zeer grote voldoening dat dit tienjarig bestaan in Wenen gevierd werd. Immers, het zijn juist de Oostenrijkse vrouwen geweest die, levend in de onmiddellijke nabijheid van het ijzeren gordijn en nog onder de druk van een bezetting verkerend, in 1953 de Christen-Democratische vrouwen van andere Europese landen hebben opgeroepen tezamen, een vrede, gegrond op christelijke gerechtigheid te helpen bestendigen en de aansluiting der Europese volken in een vrije samenwerking te bevorderen.

Tengevolge van dit Oostenrijkse initiatief werd in 1955, dus 10 jaar geleden in Den Haag de eerste algemene vergadering van de E.V.U. gehouden, waaraan negen Europese landen deelnamen.

Thans telt de Europese Vrouwen Unie elf lidstaten, t.w. België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Zweden en Zwitserland, terwijl Noorwegen en IJsland aan de 6e algemene vergadering te Wenen als waarnemers deelnamen.

Het was voor de ruim 250 deelnemers zeer interessant voor het eerst of bij vernieuwing kennis te maken met deze mooie stad, waar vele prachtige paleizen indrukwekkende standbeelden op grote pleinen en vele musea met eeuwenoude kunstschaten, getuigen van een groots verleden, waarin Wenen als residentie van het grote Keizerrijk zulk een belangrijke rol heeft gespeeld.

Helaas was er niet veel tijd om van al dit schoons te genieten, daarvoor waren de dagen te zeer gevuld met allerlei werkzaamheden.

De negen commissies van de E.V.U. hielden elk twee of drie vergaderingen, waarop vele belangrijke onderwerpen behandeld werden.

Onderwijs en opvoeding

Zo besprak de commissie voor onderwijs en opvoeding de noodzakelijkheid en de mogelijkheden van meer ontwikkeling voor jonge werkende meisjes. Aan het arbeidsproces nemen n.l. steeds meer jonge mensen deel, die niet een voldoende of speciale opleiding voor hun vak hebben genoten. Ook de algemene en culturele vorming laat veel te wensen over en het is een bekend verschijnsel dat wanneer deze groep, werkende meisjes eenmaal geld verdient zij niet meer aan een verdere vorming, ook niet die, welke er op gericht is haar geschikt te maken voor haar toekomstige taak van vrouw en moeder toekomt.

De commissie drong er dan ook bij de verschillende landen op aan, zoveel mogelijk te bevorderen dat zowel de overheid als het particulier initiatief in samenwerking met de werkgevers van deze meisjes mogelijkheden voor verdere vorming openstelt, en door middel van cursussen tijdens of na de werktijden.

Vluchtelingen

De commissie voor vluchtelingen zaken heeft zich voornamelijk bezig gehouden met die vluchtelingen, die een academische vorming hebben genoten en/of een vrij beroep hebben uitgeoefend. Voor deze mensen is het bijzonder moeilijk zich aan te passen aan de gewoonten van het opnameland en een hun passende werkkring te vinden. De voorzitter heeft op uitnodiging van de commissie voor bevolkings- en vluchtelingzaken van de Raad van Europa, deel kunnen nemen aan een excursie langs verschillende opnemingscentra in Frankrijk. Deze centra worden gefinancierd door de Internationale Organisatie voor vluchtelingen en door particuliere verenigingen in Frankrijk, terwijl ook de Franse overheid en het Hoge Commissariaat van de Verenigde Naties voor de vluchtelingen geldelijke steun verlenen. De deelnemers bezochten op 40 km. afstand van Parijs een centrum, dat juist was uitgebreid met 12 paviljoens, die bestonden uit 30 eenpersoonskamers en 10 kamers voor echtparen, waardoor dus de individuele vrijheid van deze mensen meer gewaar-

Enige indrukken van de zesde algemene vergadering te Wenen in september 1965

borgd is dan in de veelal gemeenschappelijke zalen in de andere tehuizen. In het zuiden van Frankrijk bezocht men fabrieken, waarvan het personeel voor het grootste gedeelte uit voormalige vluchtelingen bestond, die bleken zich zeer goed aangepast te hebben.

Uit een gesprek met de vertegenwoordiger van de Hoge Commissaris voor de vluchtelingen bleek voorts, dat West-Europa het vluchtelingenprobleem nog lang niet opgelost heeft. Vooral Griekenland, Cyprus en Turkije zullen de aandacht moeten hebben, terwijl de gehele demografische ontwikkeling in Europa een diepgaande studie vereist. Tenslotte beval de Hoge Commissaris aan, niet alleen een Europa van het verstand, maar ook een Europa van het hart op te richten, waarmee de vertegenwoordigster van de Europese Vrouwen Unie van harte instemde.

Publiciteit

De commissie van publiciteitsaangelegenheden, zoals de pers, film, radio en T.V. en film, had een onderzoek ingesteld naar de invloed die deze „massa media” hebben op het gezin en de kinderen. Ter discussie bleek dat er in verschillende landen (vooral daar waar T.V. en radio staatsaangelegenheden zijn) vrouwengroepen gevormd zijn die televisie-uitzendingen beoordelen op hun al of niet negatieve invloed. Zo ontstond in Engeland, op initiatief van twee huisvrouwen een „T.V.-Clean-up Campaign” en in West-Duitsland een soortgelijke actie, die de naam draagt „Aktion Saubere Leinwand”. Doel van dit alles is de gezinnen luister- en kijkbewust te maken.

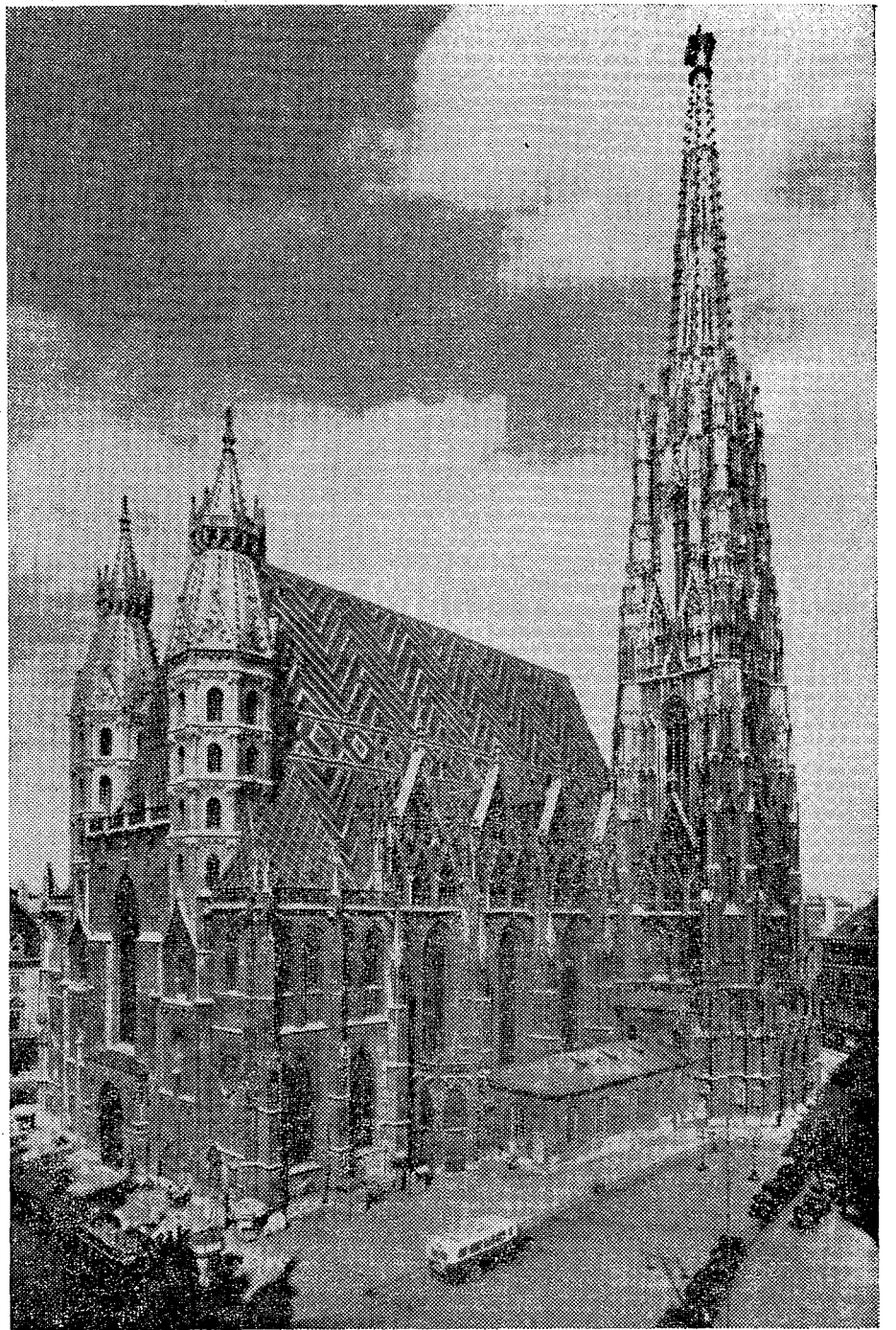
De commissie acht het noodzakelijk dat er meer vrouwen van onze richting invloed hebben op de keuze van de radio- en televisieprogramma's.

Sociale commissie

De sociale commissie behandelde twee onderwerpen, als eerste het weer in het arbeidsproces inschakelen van invaliden, bejaarden, mensen die van een geestesziekte genezen zijn en van diegenen, die een gevangenisstraf ondergaan hebben.

Het tweede onderwerp was de verzekering van de huisvrouw tegen ongevallen, haar bij haar huishoudelijke taak overkomen. Met deze verzekering beoogt men niet alleen de schadelijke gevolgen voor de huisvrouw zelf te verlichten, maar ook de moeilijkheden, die tengevolge van het ongeval voor het gezin ontstaan, op te lossen.

Daar deze onderwerpen omvangrijk zijn, zal de sociale commissie zich ook in de tweejarige periode hierna bezig houden, terwijl zij bovendien de opdracht kreeg te onderzoeken of, wanneer de man niet kon werken en de vrouw kostwinster is, dan het hele gezin, (man en kinderen) verzekerd is.

De Stephanstoren te Wenen.

Jeugdcriminaliteit

De familiecommissie had de jeugdcriminaliteit en de bestrijding daarvan te behandelen. Zij had aan de hand van statistieke gegevens verzameld over aantal en leeftijd van de jeugdigen en over de aard van de door hen gepleegde misdrijven. Een vergelijking van de criminaliteit in de verschillende landen is zeer moeilijk daar per land de statistische gegevens in uitgangspunt kunnen verschillen.

In Nederland neemt de jeugdmisdadigheid toe voorwat de jongeren van 14 en 15 jaar betreft, maar zij neemt af voor de latere leeftijdsgroepen. Wel heeft er een verschuiving plaats wat betreft het milieu: in alle kringen, ook in de z.g. goeude milieus komt criminaliteit voor.

In de commissie werd er op gewezen, dat bij samenscholen van jeugdigen niet zonder meer van criminaliteit sprake is, terwijl evenmin moderne muziek en misdadigheid synoniemen zijn!

Economische commissie

De economische commissie heeft een enquête gehouden inzake het gebrek aan gediplomeerde verpleegsters en maatschappelijke werkers. Daarna zijn voorstellen tot oplossing van dit probleem voorgelegd aan de Raad van Europa, die het in zijn sociale commissie besproken heeft. Op verzoek van de Raad van Europa heeft de economische commissie van de E.V.U. materiaal verzameld, daar een nauwkeurige definitie van het begrip maatschappelijk werker zeer gewenst was, en een schema opgesteld. Met behulp van deze gegevens heeft de Raad van Europa een rapport opgesteld dat in de eerstvolgende Assemblee zal behandeld worden.

De verhouding met Raad van Europa

In het bovenstaande kwam reeds herhaaldelijk de Raad van Europa ter sprake in verband met de werkzaamheden der Europese Vrouwen Unie. Op 10 oktober 1958, dus al vrij spoedig na haar oprichting, verkreeg de E.V.U. op haar verzoek de „Consultative Status B” bij de Raad van Europa.

Dit betekent dat de E.V.U. het recht heeft de zittingen der verschillende commissies van de R. v. E. als waarnemer bij te wonen en dat zij voorstellen en suggesties, zowel de conven-

ties als haar eigen werkterrein betreffend, bij de R. v. E. mag indienen.

Om deze samenwerking beter te realiseren is er in Straatsburg een werkgroep van de E. V. U.-leden gevormd onder leiding van Madame Grouvel, die de zittingen van de voor de E.V.U. belangrijke commissies kan bijwonen en contacten kan leggen tussen voorzitters van die commissies enerzijds en die der E.V.U. commissies anderzijds.

In de toekomst zal de E.V.U. meer dan te voren haar onderwerpen richten op wat er in de R. v. E. behandeld wordt, opdat haar werkzaamheden een nog meer wezenlijk Europese betekenis hebben.

Het gezin, communicatie en cultuur

De culturele samenwerking van de Europese volkeren, was het thema van de 6e algemene vergadering te Wenen. De Zwitserse psychiater Dr. Bovet, die als onderthema behandelde het gezin in de moderne maatschappij, schetste de ontwikkeling van het gezin als een gesloten familieverband, zoals dat tot het begin van onze eeuw heeft bestaan, naar de open gemeenschap, die het gezin thans vormt.

In deze nieuwe gemeenschap, waar het huwelijk niet meer gesloten wordt door de ouders, maar door de partners zelf, dus niet uit berekening maar uit eigen vrije wil, moet de liefde een wezenlijk bestanddeel zijn van het huwelijk. Is hiervan de consequentie dat, wanneer de liefde vermindert of schijnbaar geheel verdwijnt, het huwelijk geen recht van bestaan meer heeft?

Deze vraag heeft in de tegenwoordige tijd veel christen psychiaters er toe gebracht, zich met de Bijbel als uitgangspunt en met kennisneming van de moderne wetenschap, opnieuw te bezinnen op de verhouding tussen man en vrouw

In het huwelijk worden man en vrouw tot één nieuwe persoon, wel is waar met twee verschillende karakters, maar met een zeer beperkte vrijheid (1 Cor. 7 : 4), „Het gaat in het huwelijk voortdurend om het ondergeschikt maken van het ik aan het wij”, aldus spreker, die hierbij ook nog wees op Ef. 5 : 21. Deze verhouding tussen man en vrouw moet ook doorwerken in het gezin. De kinderen zijn er niet om de ouders, maar om hunzelfs wil. Kinderen zijn heus niet gezags-vijandig, maar een gezag van ouders die de persoonlijkheid van hun kinderen eerbiedigen,

zullen zij naar waarde schatten en gehoorzamen. Slechts met zulke mensen die in het gezin geleerd hebben dat vrijheid en gehoorzaamheid geen tegenstellingen maar elkaar aanvullende begrippen zijn, is een echte democratie te verwezenlijken.

Na deze boeiende en veel stof tot nadenken gevende rede, sprak Dr. Le-courts, uit Luxemburg over de rechten van de mens en de invloed van de moderne massa media.

Ook deze spreker hield een boeiend betoog over de zegenrijke invloed enerzijds van de moderne communicatiemiddelen, terwijl hij anderzijds er op wees dat deze nieuwe vormen van slavernij en dictatuur worden, vooral in handen van hen die een economische doelstelling beogen.

De mens dient beschermd te worden, in zijn recht op Godsdienstige overtuiging, recht op gevoelens van zedelijkheid, recht op „privacy”, terwijl eveneens beschermd moeten worden de vrijheid van spreken, de vrijheid van drukpers, de vrijheid van kunst. Het eerbiedigen en beschermen van deze wederzijdse vrijheden is een bijzonder moeilijke opgave.

Niet minder belangwekkend was de rede van Dame Margaret Stephard, die sprak over: De politieke samenwerking in Europa op het gebied van de cultuur. Het moderne verkeer, de televisie en de film, maar ook de uitwisseling van kunstenaars, studenten en scholieren hebben bijgedragen aan de snelle verbreiding van de Europese cultuur.

Misschien zal het de jeugd, die het normaal is gaan vinden in het buitenland te studeren en met buitenlanders om te gaan, gelukken wat de politici tot heden niet gekund hebben, n.l. de integratie van Europa. Mrs. Stephard zou het van groot belang voor de cul-

turele ontwikkeling in Europa vinden, wanneer deskundigen uit verschillende landen een nieuw Europees geschiedenisboek zouden schrijven, een boek waarin niet als helden beschouwd worden degenen die de landen ten oorlog hebben gevoerd, maar veeleer zij, die hebben bijgedragen tot culturele en zedelijke vooruitgang. Een beter begrip van het verleden leidt n.l. tot een betere voorbereiding op de toekomst. In de toekomst zal het probleem van een zinvolle culturele vrijetijdsbesteding onze aandacht moeten hebben en wij zullen ons voortdurend van het christelijke uitgangspunt onzer beschaving bewust moeten zijn om aan het gevaar van decadentie, waardoor vele beschavingen vóór ons zijn ondergegaan, te ontkomen.

Als praktische mogelijkheden tot samenwerking op cultuurgebied noemde spr. de Raad voor Culturele Samenwerking van de Raad van Europa, die internationale conferentie, cursussen, studiegroepen en tentoonstellingen organiseert. Deze raad werkt nauw samen met niet-gouvernementele organisaties zoals de „Fondation Culturelle Européenne”, waarvan Prins Bernhard voorzitter is. De voorzitter der Europese Vrouwen Unie, Dr. Maria Probst, die opnieuw voor een tweejarige periode gekozen is, sprak in haar slotwoord de verhouding tussen de E.V.U. en de Nouvelles Equipes Internationales (N.E.I.)

Daar de E.V.U. reeds in Rome (1963) besloot toenadering te zoeken tot de N.E.I., heeft Dr. Probst een gesprek gehad met de voorzitter der N.E.I. Deze bespreking had een volstrekt consultatief en informatief karakter en diende om elkaars werkzaamheden te leren kennen.

De Nederlandse delegatie in gezelschap van Frau Edda Egger, Landstagsabgeordnete (tweede van links). Verder ziet u v.l.n.r. de dames Van Mierlo, Jonker, Derksen en Diemer.

Dr. Probst en nog een lid van het bestuur zullen de eerstvolgende vergadering van de N.E.I., die in Taormina (Sicilië) gehouden wordt, bijwonen.

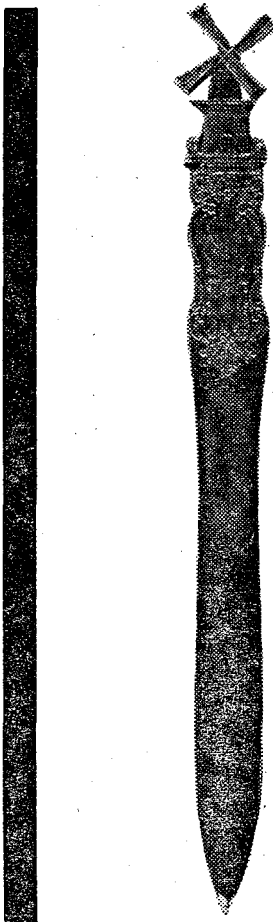
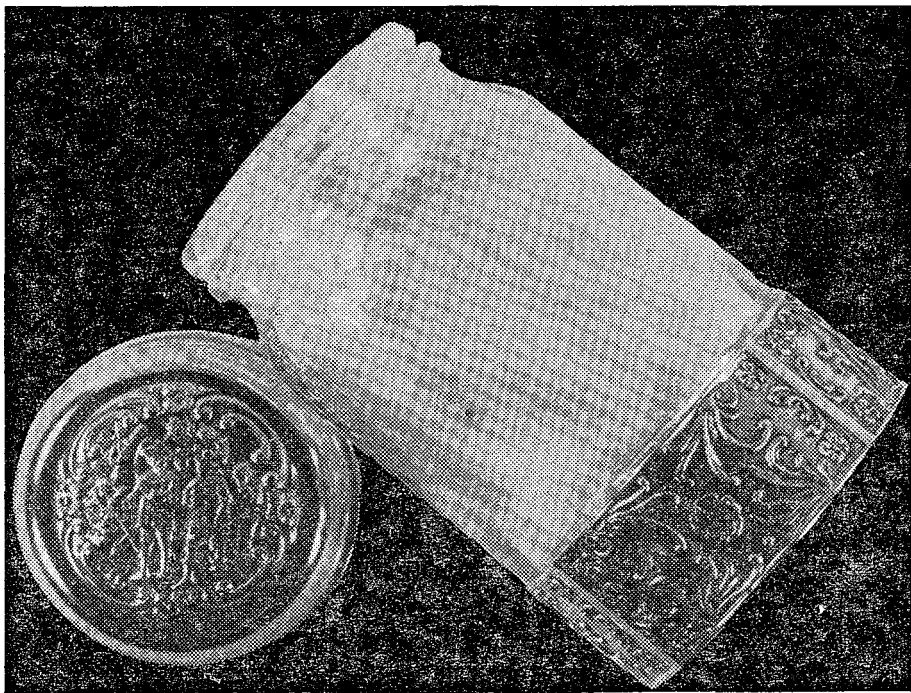
Tenslotte sprak Dr. Probst er haar vreugde en dankbaarheid over uit dat de E.V.U. in vrijheid heeft kunnen vergaderen. Reeds

van de oprichting af verenigd de Europese Vrouwen Unie Rooms-Katholieke en Protestantse vrouwen tot een gezamenlijke politieke verantwoordelijkheid en draagt zij op deze wijze ook bij tot het verwezenlijken van het ideaal der oecumene. Mr. W. Derksen-Koppe

het is zoover...

10 JAAR NEDERLANDSE GEDACHTEN
een WEEKBLAD, waarin gedurende 10 JAAR

brede informatie wordt gegeven over de binnen- en buitenlandse politiek, maar dat bovenal 10 JAAR lang een leidinggevend A.R.-blad is.

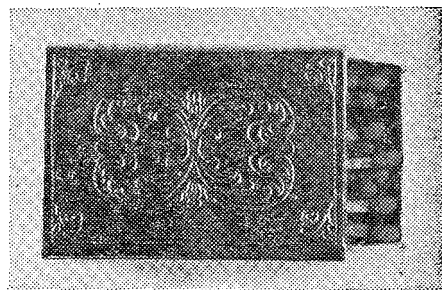

WIJ GAAN DOOR!
DOET U MEE?

U kunt meehelpen ons blad een grotere lezerskring te geven. Wanneer iedere abonnee één nieuwe abonnee werft, kunnen wij in deze jubileumtijd ons lezersaantal verdubbelen.

VOOR "IETS" HOORT "IETS"

Bekijkt u de verschillende geschenken, die wij voor u beschikbaar stellen. Het is heus de moeite waard. Belt u vanavond nog op of ga even langs bij een bevriend A.R. Partijgenoot, die nog geen abonnee is.

BON

Tot 1 januari a.s. gratis

Noteert u als abonnee op Nederlandse Gedachten

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

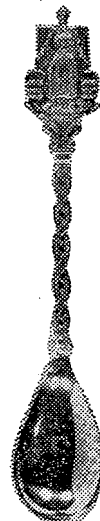
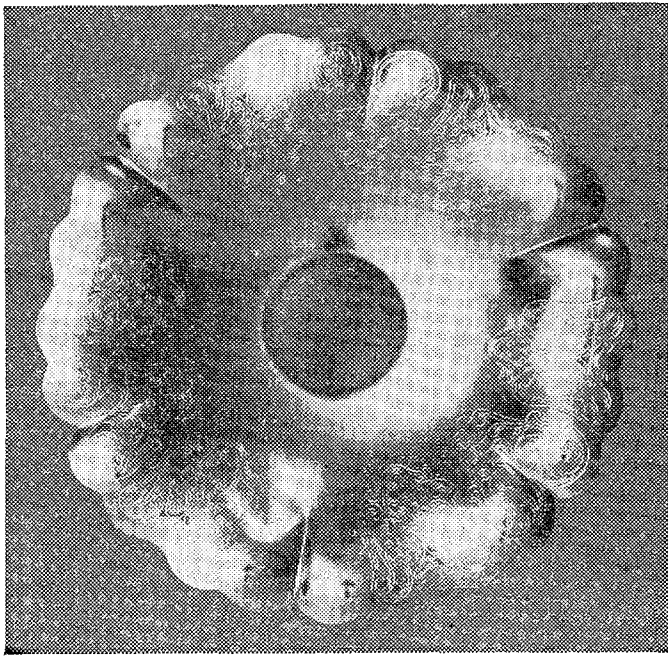
Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Abonnementsprijs f 4,- per halfjaar.

Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partij Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

lepeltje 1 abonnee
brievenopener 2 abonnees
lucifersschuif 3 abonnees
bonbonschaal 4 abonnees
jampothouder 5 abonnees

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERS- WERELD

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Bouwbedrijf Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken
ORANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL
Ronde en ovale tafellanden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz.

N.V. STAALSTEIGER

"GELRIA" NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen !!

HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

Borculo - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
Zutphen - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748

HOUTZAGERIJ - HOUTHANDEL
KISTENFABRIEK

Leveranciers van

steigerpalen - kortelingen - betonstem-
pels - perkoenpalen - heipalen - boom-
palen - afrasteringspalen - piketten -
ook gecreosoteerde palen

RONDHOUTHANDEL

M. J. WILBRINK & ZOON

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766-397

HOOFDSTUK IV

(7)

Met een mistroostige verveelde uitdrukking op zijn gezicht tuurt Klunder door het ene raam, dat de keuken rijk is. Het uitzicht is uiterst troosteloos en beperkt. Behoudens een paar eilandjes van gore sneeuw is het kleine bleekveld achter het huis in een modderpoel herschapen. Het schuine dak van het kippenhok laat nu en dan grote plakken sneeuw naar beneden glijden om daar voorlangs een watergeul te vormen, die de afmetingen van een slootje dreigt aan te nemen. Uit een laag neerhangend egaai-grijs zwerk sijpelt een miezerig motregentje, niet om druipnat van te worden, maar net genoeg om ieder, die buiten moet zijn en zichzelf betast, de griezelige gewaarwording te bezorgen van een kil klamme kikker aan te raken.

Het wordt de hele dag niet goed licht in huis. Dat maakt, hoewel meer onbestemd, de sfeer zo gedrukt alsof men achter neergelaten gordijnen wachtte op het moment, dat een dode wordt uitgedragen. Het zet op alle poging tot luidruchtigheid een domper en dwingt de mensheid onwillekeurig tot stil zijn.

Zelfs oma is niet spraakzaam. Ze schilt de ene aardappel na de andere, zonder ook maar éénmaal haar mond open te doen. Coba geeft boven de mannenafdelingen een grote beurt zonder neuïën of zingen. Dat doet ze anders veel onder 't werk, is Klunder opgevallen, gedurende de tijd, dat hij huis-arrest heeft. Niet, dat hij er opzettelijk aandacht aan schonk, maar nu ze zwijgt, mist hij de stem, die van tevredenheid en kalme opgewektheid getuigde.

Alleen kleine Cor laat zich door het sombere weer niet intimideren. Hij is zelfs buitengewoon druk en doelig, zodat oma er aanleiding in vond, nog meer slecht weer te voorspellen, met name storm, en voorts om hem naar buiten te sturen. Dat liet Corke zich geen tweemaal zeggen, want moeder had hem er vanmorgen onder 't aankleden al op voorbereid, dat in huis blijven de boodschap voor hem was. Volgens haar was dit smerige, natte weer geschikt om een ziekte op de hals te halen. Er is echter voor Corke geen groter straf denkbaar, dan een hele dag in het benauwde volle keukentje te moeten bivakkeren, onder het immer waakzaam oog van oma, want ze verschillen onophoudelijk van mening.

Als je oma hoort, mag hij letterlijk alles, hij mag zoet bij de tafel zitten spelen met de keur van spelletjes — zegge drie — die hij bezit. Hij krijgt een wortel of een stukje raap, als hij een winkelman moet voorstellen. Wat wil zo'n klein hufferke nog meer?

Maar Corke vindt, dat je niks mag van oma. De stoelen, die hij nodig heeft om 'n trein te formeren, moeten per se op hun plaats blijven staan. Hij heeft een hamer, één van hout. Meen je, dat hij die gebruiken mag? Oma kan dat geklop aan haar oude hoofd niet hebben, heet het dan. Verder is het om dezelfde reden verboden een mond te zetten aan zijn muziekinstrumenten, zijnde een fluit en een mondharmonica. Zou Sinterklaas, die toch over zulke wonderbaarlijke, haast bovenaardse eigenschappen beschikt, niet ter ore zijn gekomen, dat Corke een grootmoeder heeft, voor wie dergelijk lawaaimakend speelgoed contrabande is? Grootmoeder zelf geeft er deze uitleg aan, dat Sinterklaas 't als vanzelfsprekend heeft beschouwd, dat Corke deze voorwerpen alleen maar buiten bespelen zou. Ze heeft er dan ook niets op tegen, dat Corke, nu ze hem graag een poosje wil slijten, zijn fluit meeneemt, mits hij niet om de deur blijft hangen.

't Lijkt er op, dat Corke aan deze billijke wens voldoet, geen hinderlijk doordringend geluid wordt vernomen. Nee, want Corke heeft een uitvinding gedaan. Zo'n fluit kan ook dienst doen als waterleidingbuis. Het lekt en druipet van daken, hekken en bomen. Er is gelegenheid te over om de proef op de som te nemen. Dit spelletje verveelt echter op de duur en dan verzint Corke wat anders. Hij heeft vanmorgen over snert horen praten. Die kan Corke ook koken. Er is geen kunst aan. Je zet eerst de erwten in de week. Hij haalt een paar handjes grint aan de kant van het huis en deponeert die in een plas, nu heb je maar te roeren en de zaak is gezond. De fluit blijkt onmisbaar als pollepel. Cor staat eerst op de rand van de pan, maar in zijn ijveren om het kostelijke brouwsel voor aanbranden te behoeden, stapt hij er tenslotte middenin en roert en roert, tot de fluit zo krom wordt als een hoepel. Daar verschiet Corke van en ineens is 't uit met de pret, want dat was gans niet de bedoeling. Zijn vuil bespat gezichtje trekt in een zorgelijke plooi, haastig zet hij z'n mondje aan de fluit. Doet hij 't nog? Nee, hij weigert. Nog eens geprobeerd. Het ding blijft hardnekkig zwijgen. Het is compleet een ramp. Wat zal oma wel zeggen? Want hoewel zij dit speeltuig, toen het nog in wezen was, verfoeide, zal zij nu de eerste zijn, om hem een ongezoeten standje te geven.

Het ligt echter niet in Corkes aard om de moeilijkheden te ontzeilen. Hij stevent er moedig recht uit, recht aan, op af, van onder tot boven onder de prut, een overstromend neusje en een paar schalks deemoedige kijkers, de verongelukte fluit niet achter zijn rug, maar als een trophée in de hand. Het water sopt uit een van zijn sokjes, tengevolge van een lekke klomp. Waar hij gelopen heeft, laat hij natte prenten op de betonnen vloer van het schuurtje achter. Dit is echter naar zijn inzicht een kleinigheid vergeleken bij de andere catastrofe. Daar wil hij het dan ook eerst over hebben.

„Kijk es, oma, hij is kapot”, dit, zodra hij de deur open heeft. „Klaar hoor!” zegt oma op sarcastisch bedoelde verheugde toon en dan ineens bars boos er achteraan: „Hoe komt dat nou weer, vervelend jochie?” „Zo maar, 't ging vanzelf,” antwoordt Corke, voor zijn gevoel der waarheid getrouw. „Dat zal wel! Jij hebt niet eerder rust, vóórdat je al je speelgoed vernield hebt”, pruttelt oma.

Ze mikt de laatste pieper in de emmer en — zorgvuldig de slippen van haar zwart met wit gebloemde boezel ophoudend onder het bakje met schillen — scharrelt ze overeind en naar te schuurtje. O wat, daar ontdekt ze de vochtige afdruksels van Corkes voeten en is de boot aan. Haastig keert ze terug op haar schreden, schudt haar geen gevaar meer duchtende kleinzoon hardhandig door elkaar en gebiedt:

„Laat je sokken es voelen!” Haar oud tanig gezicht vlak bij het fris rode jongensnuitje is als een verwelkte zeedistel naast een pas opengebloeid roosje. Klunder — omdat hi' anders niets te doen heeft — vermeit zich in het toneeltje als bij een gratis voorstelling in de bioscoop. Het meest amuseren hem nog de onderdrukte lachlust en de angst voor klappen, die elkaar snel afwisselen op het kindergezicht.

Het loopt gelukkig met een sisser in de vorm van een reeks bedreigingen, af. Corke krijgt schone kousen aan en wordt op een stoel bij de tafel gezet, pal er tegen aan met een boekje voor zijn neus, die eerst onbarmhartig grondig door oma is gereinigd. Hij kan nog geen letter lezen, toch wordt van hem geëist, dat hij er verder de hele morgen zich zoet mee zal vermaken. Er staan plaatjes in; die moet hij uitentreure bekijken

(wordt vervolgd)

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

Scheepswerf en Gashouderbouw
v.h. JONKER & STANS N.V.
HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen
Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

- RÉPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolsesweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

- ★ aanhang van schroeven
- ★ plaatsing stuurwerken, enz.
- ★ het maken van dubbele roeren
- ★ inbouw en levering van motoren

Jac. Admiraal c.v.

CONSTRUCTIE-
SCHEEPSREPARATIEBEDRIJF
HASSELT (O.)
Telef. 05209 - 227,
b.g.g. en na 17.30 uur : 206

H. D. C. SCHOT'S

scheepvaart- en controlebedrijf

JERICHOLAAN 6 a - ROTTERDAM-16
Telefoon 010 - 138234/113923
Beurstelefoon 010 - 131521/128409
Telex 21652

Fa. G. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26168 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FA. J. A. VISSCHER & ZN

SLUISSTRAAT 41 - TELEFOON 05208 - 259 - 546
Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

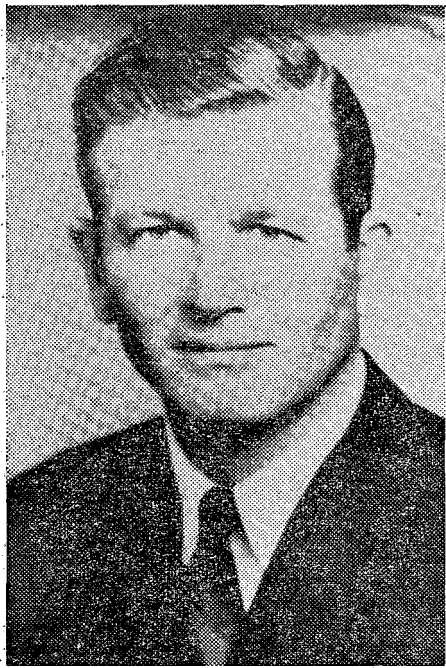
Aandacht voor

JOHN LINDSAY

de nieuwe troonpretendent van de republikeinse partij

DE Republikeinse partij in de Verenigde Staten heeft er een troonpretendent bij gekregen. Het is John Vliet Lindsay, een 43-jarige politicus van Engels-Nederlandse afkomst, die vorige week tot burgemeester van New York werd gekozen. Op zichzelf was zijn verkiezing al iets bijzonders. Plaast men ze tegen de achtergrond van de deplorabele toestand, waarin de Republikeinse partij zich op nationaal niveau bevindt, dan valt dit des te meer op.

LINDSAY had aanvankelijk niet zo veel succes in de 'grote politiek', omdat hij te onafhankelijk was. Toen hij nog maar enkele weken in het Congres zitting had, weigerde hij rekening te houden met twee tradities. Dat waren: nieuwelingen moeten hun mond houden en mogen oudere leden

niet bekritisieren. Lindsay hield zijn mond niet en was erg vrijgevig met zijn kritiek.

De Republikeinse partijleiders gingen hem tegenwerken. En zo kwam het, dat Lindsay besloot deze lieden een lesje te geven. Hij stelde zich kandidaat voor het burgemeesterschap van New York, dat sinds 1945 in handen van Democraten was geweest.

HIJ vroeg niet om de steun van de Republikeinse partij, doch verzekerde zich eerst van de instemming van de New Yorkse Liberale partij, die voorheen steeds de Democratische kandidaat had gesteund. Lindsay kreeg toen de kandidatuur van zijn eigen partij bij wijze van spreken cadeau. En in het kamp van de Democratische partij begon men met enige zorg het optreden van de individualist Lindsay gade te slaan. Wat zij vreesden is tenslotte gebeurd: Lindsay brak met nog een traditie, door de Democraten in eigen huis te verslaan en dat terwijl een van zijn conservatieve partijgenoten op een eigen lijst nog zijn dikke 300.000 stemmen had weggekaapt.

DIT is een unicum in de Verenigde Staten. Lindsay overtrof zelfs Nelson Rockefeller, die in 1958 Republikeins gouverneur van de staat New York werd en ook de Democraten wist te ontronen. Want Lindsay moest geheel op eigen kracht varen. Een man als Lindsay heeft de Republikeinse partij nodig, wil zij op nationaal niveau de Democraten kunnen verslaan. Het duurt echter nog drie jaar, voordat weer presidentsverkiezingen worden gehouden. Toch doen we er goed aan, deze telg uit een van het eiland Wight afkomstig protestants geslacht in de gaten te houden.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 010-6 91 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 010-6 91 95. Telegr.: HABAG.
 Postbus 6043.
 Import - Export

DAT Nederland in de Gouden Eeuw vindt zijn kern in Amsterdam, dat omstreeks 1600 al 50.000 inwoners telt. Tweeëntwintig jaar later zijn dat er al 105.000 en het zijn er 115.000 in 1630. Wij weten dat het sterftcijfer in die jaren hoger lag dan de geboorteaanwas, zodat de snelle groei van de stad te danken moet zijn aan immigratie van buiten.

Ieder wil wel naar Amsterdam. Het is een stad met een toekomst, een levend hart van een in de Europese geschiedenis meetellend en meebeslissend land!

Joost van den Vondel verheerlijkt Amsterdam in zijn zegezangen:

„Zy breidt haar vleugels uit door aanwas veler zielen, En sleept de werelt in met overladen kielen . . .”

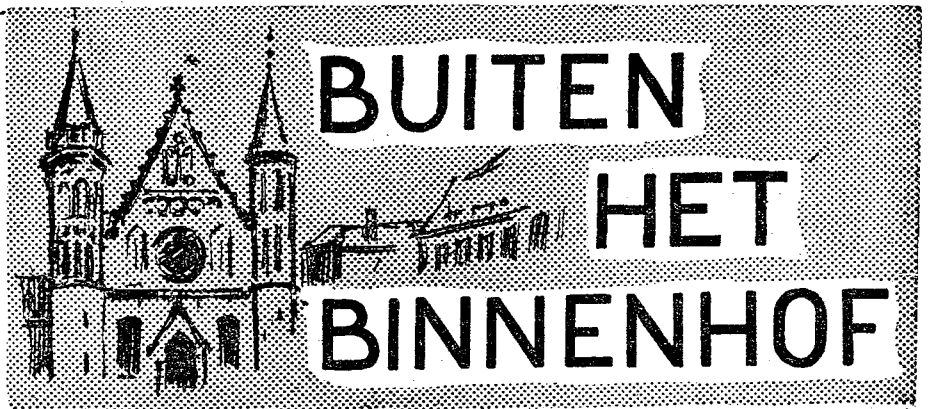
Vervolgde protestanten uit het zuiden, Duitsers uit de in verval rakende Hansesteden, Zweden, Denen, Italianen, Grieken en Armeniërs, Joden uit Portugal, Polen en Duitsland, landen waar hun leven en have steeds in gevaar is, zij allen komen naar Amsterdam. In het Hebreuws DE STAD genaamd, MOKOUM. Goed, velen brengen handel en nijverheid, kunst en wetenschap, maar niet allen bereiken de bovenste sporten van de ladder. De immigratie heeft ook tot resultaat dat er vele werklozen door de stad dolen. De vrede brengt het af-danken van huursoldaten mee, die nu plunderen wat zij anders aan soldij zouden verdienen. En bedelen; bedelen is een beroep waarvoor velen zich niet schamen, integendeel, dit zwarte gilde is nog georganiseerd ook.

Naarmate het kapitaal zich optast, naarmate de heren rijker en rijker worden, naarmate hun patriciërs-woningen aan de Amsterdamse grachten, aan de Vecht en op des Graven landen, in 's-Graveland, zich uitbreiden, naar die mate komt de armoede binnensluipen in de hutten van de bezitslozen. De kloof tussen rijk en arm wordt wijder.

Hier wordt de keerzijde van de gouden eeuw gezien. Adriaen van der Venne heeft ons een schilderij nagelaten, waarop wij een pauper over het land zien gaan, die vrouw en kind op de rug torst. De vrouw hanteert de lazarusklep ten teken dat zij melaats is of aan een andere besmettelijke ziekte lijdt. Het onderschrift van het armoedstuk luidt: „t Sijn ellendige beenen, die Armoete moeten dragen”.

Rembrandt, die het dagelijks leven uitbeeldt, tekent zijn bedelaars, Jan Steen kent het beeld van de niets bezittende; ook van de muizen- en rattenvanger. Dat laatste beroep is een beroep, al brengt het niet veel in het laatje. Er is zoveel ongedierte, dat ziekten en plagen welig tieren. Bedelaars, vagebonden, waarzeggers en landlopers zijn er bij honderdtallen, zij zijn een plaag voor stad en land. Zo erg dat zij zonder vergunning niet mogen bedelen of welk weinig opbrengend semie-beroep uitoefenen: Velen wenden invaliditeit aan om meer geld los te krijgen van de medelijdende medeburger. Het kind op de arm is niet altijd mogelijk, want kinderen worden groot. Hoewel, je kunt altijd wel een kind van de buurvrouw op de arm nemen . . .

Neen, het voorwenden van een gebrek is beter, hoewel ook al zo oud als de weg naar Rome. Wie echter voor-geeft blind te zijn, wie een been opgebonden heeft om mank of geamputeerd te lijken, wordt door de overheid streng gestraft. En na 1613 verbiedt Amsterdam een-

voudig het bedelen en schooieren langs de straten. Uit een der Justitieboeken blijkt: „Aert Hansz van Antwerpen, cousenmacker, is als vagabundt ende geen aenhoudt hebbende, bij Schepenen geordineert gebracht te werden int Tuchthuys deser Stede om aldaer een ambacht te leveren ende te blijven tot discretie van de Regenten den tijd van vier achtereenvolgende jaeren . . .”

De genoemde schilder Van der Venne, die leefde van 1589 tot 1662 en van die jaren er 37 in Den Haag doorbracht (de stad noemde een straat naar hem) heeft zijn palet voor een belangrijk deel gewijd aan boeren, bedelaars, blinden, kreupelen, muzikanten en zwervers. Meestal laat hij het zinnebeeld van armoede, van ellende, van ziekte zien. De voorbeelden had hij echter dagelijks om zich heen: landlopers, kwakzalvers, straatlijpers, lanterfanters, zigeuners.

In die jaren versijnt een spotprent op de luiaards met het volgende gedicht:

„Ghij lujaerts ghesellen, die garen den hont vloijen En thaentien leidjt Wandelen, om uws verfraijen Men siet u niet quellen, dan tkanneken te poijen. En Comeeren, die de straat met aers billen saijen enz. enz.

Het prentonderschrift eindigt dan vermanend: „Haer leechheit, zullen sij int leste noch al beclaghen Want den verlooren tijt en sal weder comen niet.”

In de Confessieboeken uit die jaren - bekentenissen van gearresteerden - blijkt hoe velen aan de rand van het bestaan leven.

„Jacob Cornelisz van Dordrecht out omtrent 24 . . . seijt . . . metten heydenen (dat zijn de zigeuners. W. G.) door 't lant gelooopen en hem geneert toe hebben met meesteren ende dat hy, noch de mans personen by hen loopende. in de handt nyet en sien om de luyden hem geluck te voorseggen maer dat de vrouwen zulx doen, doch dat de mans het gelt, twelek de vrouwen daer mede winnen, helpen verteeren. Seyt dat zij hem bestrijcken met reusel ende buscruyt ende met een cruyt genoemd ellecampaigne . . .”

„Cathelyne de Vos, out omtrent 31 jaren van Hoboken seyt haer broot te winnen met spinnen ende dat omtrent een maent geleden sy door noot en gebreck zich begeven heeft tot hoerderye.”

Volgende keer nog meer verouderd goud.

William Frankop

TECHNISCH BUREAU
A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

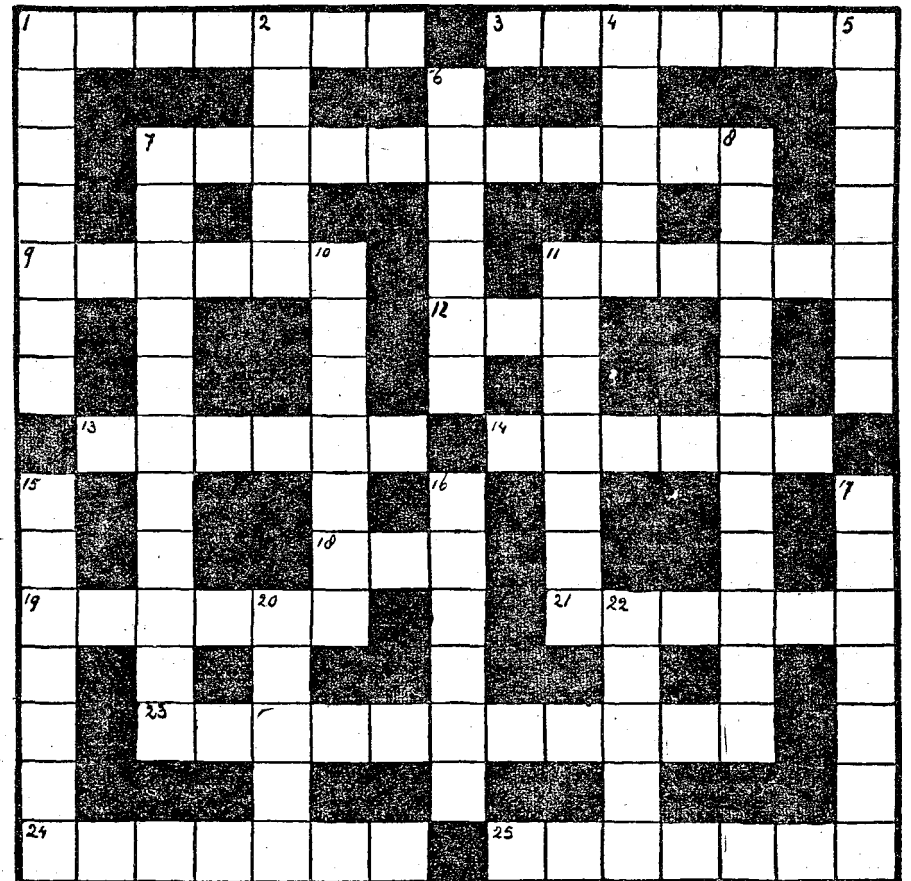
VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

WOUDA ZADEN
 ORANJEWOUD
 Vraagt nieuwe prijscourant
 Tel. 05150-2141 2 lijnen

KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. De opruiming van deze artikelen valt niet onder de Uitverkoopwet; 3. soort "luchtreiniger", die er — na de slachting — vliegenvlug bij is; 7. groeien de aardappels nu ook al aan de bomen? 9. hier is men onder (het blader-)dak; 11. vervoer van ijs? 12. unieke plaats in Drenthe; 13. geschenken-centrum; 14. woeste taal; 18. dit vat is bijzonder zwaar; 19. dieren-gedichten? 21. schrikstaafjes; 23. mannen, die een kuur tegen bloedarmoede ondergaan? 24. gesloten product van 19 horizontaal; 25. mensen die veel in godshuizen zitten? Nee, men kan er overigens wel zitten.

Vertikaal: 1. Geeft de boer een typische glimlach; 2. te paard veroverd; 4. deze vis wordt in Kampen door de kip gelegd; 5. dat is triest; wat nu valt, was eerst in de wolken; 6. hij maakt u hees, 7. winkel voor vlees in blik? 8. deze kleine verspieters worden (buiten) opgehangen; 10. voor ziekten van de ledematen schijnt de vorst een andere dokter te moeten hebben; 11.

dier, dat handig is met de schaar? 15. stukje grond in het hoge noorden; 16. zij zijn bij de scheepvaart — zo ze in dienst zijn — de uitgeworpenen; 17. woudloper? Nee, orang-oetan; 20. het gezag in alledaagse verschijningsvorm; 22. streelt de neus.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. maté, 4. zacht, 9. IKOR, 13. Ede, 14. bedaagd, 16. ora, 17. leger, 19. arm, 20. raket, 22. egel, 23.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, uitgezonderd: 1. melk, 6. caravan, 12. rats, 18. egade, 21. aders, 44. engel, 46. adamant, 48. ampel, 58. Cham, 61. snep.

Praten en kiezen

A C H T E R P A G I N A

TWEE uiterst belangrijke werkzaamheden in de politiek zijn: praten en kiezen.

Welke van de twee is de belangrijkste? Wie daar zo maar een antwoord op weet te geven — dat niet bestreden kan worden — is een knapperd.

Er moet in de politiek gepraat worden; het is soms noodzakelijk om veel te praten; er wordt soms teveel gepraat.

Er moet in de politiek ook gekozen worden; politiek is kiezen — kan men wel zeggen —; dat wordt soms vergeten.

Na het praten moet gekozen worden. Voor men kiest dient er gepraat te worden. Het kiezen verdient vooraf een grondig gesprek. Na het praten dient een weloverwogen keuze te volgen.

Het gaat er in de politiek uiteindelijk om ergens „ja” of „neen” tegen te zeggen. Men kan niet vrijblijvend door de samenleving huppelen. In vertegenwoordigende lichamen en in partijen kun je niet zeggen: ik ben er niet voor, maar ook niet tegen — of de nuance: ik ben er niet tegen, maar ook niet voor —; ik ben blanco. Dat kan niet. En men is ook niet blanco.

Kiezen, maar praat er eerst over. Praten, maar wij zullen moeten kiezen.

„Ja” of „neen”

Zowel over een vorm van praten als over een vorm van kiezen ditmaal enkele opmerkingen, welke in onze partij van belang zijn.

Attentie wordt gevraagd voor „Groeiend volk, beperkte ruimte”, het onderwerp, dat in onze partij thans volledige aandacht vraagt via de te formeren gespreksgroepen. Na het gesprek daarover zal elke gespreksgroep met een concreet „ja” of „neen” dienen te antwoorden op de geformuleerde vragen. Met dat „ja” of dat „neen” kan dan rekening gehouden worden.

Attentie wordt tevens gevraagd voor de Provinciale Staten- en Gemeenteraadsverkiezingen in de loop van het volgende — reeds nabije — jaar. Tegen één partij zal men dan „ja” kunnen en ook moeten zeggen, tegen de overige „neen”. Met blanco stemmen of thuis blijven of de stembus vergeten, is niemand gediend. Met dat „ja” en het daarmee per consequentie tevens gegeven „neen” kan dan rekening gehouden worden.

Groei en ruimte

ZOALS u bekend zal zijn — wij hebben dat reeds eerder bericht — hebben alle secretarissen van onze duizend kiesverenigingen een paar weken geleden een exemplaar van de documentatie over dit in de politiek van vandaag zo urgente vraagstuk ontvangen.

Verwacht wordt, dat vele kiesverenigingen — ook de uwe — nu een gespreksgroep voor dit onderwerp zullen vormen. De kiesverenigingen kunnen zoveel exemplaren van de documentatie bestellen (à f 0,10 per stuk) als zij nodig denken te hebben om alle deelnemers en deelneemsters van de groep te voorzien.

Er zijn reeds een aantal bestellingen bij het partijbureau binnengekomen. Degenen, die besteld hebben krijgen behalve het bestelde nog een brief, waarin er op gewezen wordt, dat het voor de gespreksleiders van grote betekenis zou zijn om vooraf ook van het rapport „De ongelijkmatige bevolkings-spreiding in Nederland als politiek probleem” kennis te nemen.

De kiesverenigingen kunnen hiermede de gespreksleider van hun gespreksgroep dus van dienst zijn. Voor dit doel wordt dit rapport ter beschikking gesteld tegen de gereduceerde prijs van f 1,50.

Werkwijze

DE kiesverenigingen hebben opnieuw een omschrijving gekregen van de meest aanbevolen werkwijze van een gespreksgroep, uiteraard een stuk dat eveneens voor de gespreksleider van belang is. Wat zo'n gespreksleider betreft, het is natuurlijk niet de bedoeling, dat een „deskundig spreker van elders” een groep komt overvleugelen. In eigen kring zal men iemand moeten kunnen vinden. Natuurlijk zal enige eigen kennis, althans enige speciale belangstelling voor het aan de orde gestelde onderwerp de gespreksleider kunnen helpen. Maar na een zeer korte samenvatting van het onderwerp aan het begin van het gesprek, moet hij er voor zorgen niet alleen aan het woord te zijn.

Alle deelnemers moeten immers aan het woord kunnen komen. Het gaat om het resultaat van de botsing der opinies van alle deelnemers na een goede onderlinge discussie. Dat resultaat moet

uitmonden in een concrete beantwoording van de vragen, welke op het vragenformulier worden gesteld. Op die vragen moet een kort en duidelijk antwoord worden geformuleerd. Er zal gekozen moeten worden tussen ja en neen. Wij kunnen niet blijven zweven.

Op beslissingen komt het aan. Dat geldt niet alleen op het hogere politieke niveau, maar overal waar men op enigerlei wijze met de politiek — dus met de samenleving — bezig is. Het zijn de beslissingen in de politiek, welke bepalen hoe onze samenleving er uit zal zien. Het gaat in de politiek uiteindelijk om die beslissingen.

„Prognosteurs”

HOE zal het Nederlandse volk volgend jaar — over enkele maanden — beslissen over de samenstelling van de Provinciale Staten en over de Gemeenteraden?

Een verkiezingsuitslag is praktisch altijd verrassend, zij het de ene keer meer, de andere keer minder. Er zijn altijd — vooral vlak voor de verkiezingsdag — allerlei voorspellers, amateurs en beroeps-„prognosteurs”.

Dus valt er zoals gebruikelijk nog niets te zeggen van de uitslagen van de verkiezingen voor de Provinciale Staten op woensdag 23 maart 1966 en voor de gemeenteraden op woensdag 1 juni 1966. Bovendien moet ieders verwachting wel bijzonder gespannen zijn vanwege het feit, dat in 1966 zo enorm veel jongeren voor het eerst naar de stembus zullen gaan. Niet alleen de gewone nieuwe lichten, welke sinds 1963 (de laatste verkiezingen 23 jaar zijn geworden, maar ook de 21-jarigen en 22-jarigen gaan voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis naar de stembus.

Invloed

WELKE invloed zal dat grote aantal jongeren hebben op de richting van de politiek? Komt die snelle aanwas van het aantal kiezers in overeenkomstige percentages terecht bij de diverse partijen?

Hoe het zal gaan is niet te zeggen. Wel willen wij zeggen, dat — mede gellet op hetgeen onze partij naar voren brengt in haar programs — wij vrouwen dat weer vele kiesgerechtigden — en dus vele jonge kiezers — hun keus zullen laten vallen op de kandidaten van onze partij.

In de resterende tijd voor het kiezen zal het nu echter eerst praten geblazen zijn.

Een partij wil invloed uitoefenen op het overheidsbeleid en daarmee op de samenleving. Een partij wil die samenleving zo goed mogelijk inrichten naar haar visie. Een christelijke partij ziet als partij die samenleving in Bijbels licht. Vanuit wat de Bijbel ons leert willen wij in die samenleving met de concrete zaken bezig zijn waarover in het leven van vandaag beslissingen moeten worden genomen. In welke richting de besluiten naar onze mening als partij moeten vallen is in concrete programpunten neergelegd.

De weg waarlangs de beslissingen genomen moeten worden gaat in onze hedendaagse samenleving via politieke partijen en Kamer-, Staten- en Raadszetels.

Zin

DAT betekent, dat als middel tot het doel vandaag zoveel mogelijk stemmen verworven moeten worden van

kiezers en kiezeressen, jongeren en ouderen.

Daar moeten wij dan met elkaar dus wat aan doen in de komende maanden. Dat betekent, dat wij eens met anderen, die nog niet op onze partij stemmen, moeten praten.

Zeg niet dat dit geen zin heeft. Duidelijk genoeg is bij de verkiezingen ook in de laatste jaren gebleken, dat er „zwerfers”, zelfs zeer vele „zwerfers” zijn. Het is niet zo, dat ieder reeds bij voorbaat zijn keus heeft gemaakt. Partijleden natuurlijk in het algemeen wel, maar slechts een gering percentage van de Nederlandse kiezers is lid van deze of gene partij.

Waar zullen de stemmen van vele kiesgerechtigden heen gaan? Naar partij A of naar partij B of naar C, D, F, of G? Daar kunt u persoonlijk wat aan doen. Door eens met één persoon in uw directe omgeving te praten. Met een oudere of jongere. Nu, niet eerst vlak voor de verkiezingen. Waarom te laat? Wie wil te laat komen?

Met het oog op de vele jonge kiezers en kiezeressen heeft het Centraal Comité speciaal een jongeren-folder laten gereed maken. Deze week hebben alle kiesverenigingen nog weer een beperkt aantal van deze folders ontvangen. Om te verspreiden.

De jongeren willen — zo blijkt in de praktijk steeds weer opnieuw — voor-

lichting en informatie. Geef die dan ook.

Voor of tegen

BIJ herhaling is vanuit de partijorganen aangedrongen op ter beschikkingstelling van folders ook buiten verkiezingstijd. Dat materiaal is er nu. Verspreid die dan ook.

Er zijn bijna 26-jarigen die voor het eerst in 1966 zullen gaan stemmen. Er zijn anderzijds personen, die nu 20 jaar zijn, maar voor of op de dag van de kandidaatstelling nog 21 jaar worden en dan dus ook mogen stemmen. Dat betekent dus dat honderdduizenden jongeren die folder moeten hebben gelezen voor zij gaan stemmen.

De kiesverenigingen kunnen daar nu voor zorgen. En als u als lezer(es) van Nederlandse Gedachten die folder ook zou willen hebben om aan een bepaalde jonge kiezer(es) ter hand te stellen of om die zelf te lezen teneinde eens een gesprek met die persoon te hebben, sturen wij u die op verzoek gaarne toe. (Het is overigens helemaal niet erg als iemand die jonger is dan 20 jaar deze folder in handen krijgt. Ook die nu-nog-niet-kiesgerechtigde zal óf in 1967 óf daarna moeten stemmen).

Politiek is kiezen. Eerst praten. En dan tot vóór of tegen besluiten. Er is geen tussenweg.

WIDEK.

Centrale vergaderingen

WIJ KOMEN BIJEEN ...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

☆ Op zaterdag 13 november belegt de Statencentrale Hoorn een vergadering. De plaats van samenkomst is restaurant „De Roskam”, Noorder Veemarkt 49 te Hoorn.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer J. de Jong te Hilversum, lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, spreken over de betekenis van de provinciale verkiezingen.

☆ Op zaterdag 13 november belegt de Statencentrale Franeker een algemene vergadering. De plaats van samenkomst is Hotel „De Bleek” te Franeker. Aanvang der vergadering te 13.30 uur. Tijdens deze vergadering zal gesproken en gestemd worden over de samenstelling van de kandidatenlijst voor de Provinciale Statenverkiezingen.

☆ Op woensdag 17 november houdt de Statencentrale Heerenveen haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is de „de Koornbeurs”, Burg. Falkensweg te Heerenveen. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Samenstelling kandidatenlijst Provinciale Staten.

☆ Op woensdag 17 november houdt de Centrale A. R. Kiesvereniging met de leden van de aangesloten kiesverenigingen van Naaldwijk, Maasdijk en Honselersdijk een gezamenlijke bijeenkomst. De plaats van samenkomst is het gebouw „Rehoboth” te Honselersdijk. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité, zal spreken over „Elke dag wat anders”.

☆ Op donderdag 18 november draait voor het District Zuid-West Utrecht de internationaal bekroonde film „Vraag 7”, in de grote zaal van gebouw „Uzai”, Kapellestraat te IJsselstein. Men krijgt een typisch beeld hoe het in niet-democratische landen toegaat. Daar moet men stemmen. Kiezen is er niet bij. Wat doet u op 23 maart en 1 juni 1966 in het stembokje? Kiezen of stemmen? Na de film kan men daar samen over praten.

☆ Op vrijdag 19 november belegt het Centraal bestuur van de vijf A.R. Kiesverenigingen in de gemeente Aalten, in samenwerking met de plaatselijke vereniging „Patrimonium” een openbare vergadering. De plaats van samenkomst is het gebouw Irene te Aalten. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. De heer B. Roolvink te Hilversum, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, zal spreken over „Welke koers varen wij?”

☆ Op donderdag 25 november belegt de kiesvereniging 's-Gravenhage-Zuid-Laak-Kwartier in samenwerking met 't stedelijk verband ARJOS Den Haag een voorlichtingsavond voor jonge kiezers. De plaats van samenkomst is zaal „Focus”, Miquelstraat 50 te 's-Gravenhage. Aanvang van deze gespreksavond te 20.00 uur. De voorzitter der kiesvereniging, de heer A. Boerma, leidt de vergadering. In een forum zitten de heren A. Platteel en J. H. J. Rose van de ARJOS, dr. A. Veerman en ds. J. Winter.

ARJOS

☆ Op zaterdag 13 november organiseren het Provinciaal Verband ARJOS Groningen en de provinciale afdeling van de C.H. Jongerenorganisatie een gezamenlijke bijeenkomst. De plaats van samenkomst is Het Tehuis te Groningen. Aanvang der vergadering te 16.00 uur. Aan de hand van referaten van de heren L. de Graaf, oud-hoofdbestuurslid van de ARJOS en drs. A. de Boo, hoofdbestuurslid van de C.H. J.O. zal gesproken worden over de verhouding A.R.P./C.H.U. Te ± 18.00 uur een snertmaaltijd. Door de heer R. Wigboldus te Groningen zal een quiz worden georganiseerd. Een forum zal vervolgens op de vraagpunten nader ingaan.

☆ Op zaterdag 13 november organiseren de ARJOS-clubs „Voorland” en „De Wolkenkrabber” een bijeenkomst van alle leden uit de provincie ter afsluiting van ledenwerf-actie in Noord-Holland. De plaats van samenkomst is de grote zaal van de Pnielkerk te Amsterdam. Aanvang der vergadering te 16.00 uur. Het programma vermeldt o.a. toneel, cabaret en een broodmaaltijd. Ieder is van harte welkom.

☆ Op zaterdag 20 november is er een vergadering van het streekverband Kanaalstreek van de ARJOS in de provincie Groningen. De plaats van samenkomst is de Brinkhof te Onstwedde. Aanvang der vergadering te 14.30 uur. Sprekers zijn de heren Tj. Walburg en J. van der Ploeg. Verder werken mede de heer Constanze, spel, De Hotreps muziek en een cabaret van enkele Arjos-leden. Belangstellenden kunnen zich alsnog opgeven bij W. Molema, B.B.weg 2, Sellingeren.

☆ Op zaterdag 20 november wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district „Het Wad”. (Noord-Groningen). De plaats van samenkomst is „Vita Nova” te Middelstum. Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Burgemeester A. Drost te Uithuizermeeden zal spreken over „Perspectieven voor de christelijke politiek”. Na een broodmaaltijd te ± 18.00 uur zal er o.a. een politiek spel verzorgd worden.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

1 2 3

Objectief en onaf- hankelijk

OP meer dan één terrein is er vandaag behoefte aan duidelijkheid. Verwondert u dit kritische geluid uit de koker van een regeringspartij? De verklaring ervan is simpel. Of wij nu regeringspartner dan wel oppositiepartij zijn, wij stellen ons objectief en onafhankelijk op. Dat geldt voor elk kabinet, en voor iedere partij die daar met of zonder ons aan deelneemt. Op dit moment is duidelijkheid meer dan ooit de olie, die de motor van het schip van Staat nodig heeft. Er moet niet langer tussen het „ja” en „neen” gelaveerd worden. De gewenste koers is die naar open zee en dan op volle kracht vooruit.

(Uit de radiocauserie van mr. Van der Sluis. Voor de volledige tekst verwijzen wij u naar pagina 7).

Neus verkouden DAMPO

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*
ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM
Telefoon 87447*

die kan bemiddelen oij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt inlichtingen

geen problemen met: **ANTI GEEL** *tex*
MURKX MUURVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

Deze week

is ons blad voor een belangrijk deel gewijd aan de activiteiten, die de ARJOS ontplooit om tot uitbreiding van het ledental te komen. De artikelen hierover zijn door ARJOS-medewerkers geschreven. Verder treft u in dit nummer aan:

- Gemiste kans in T.V. uitzending (pag. 3)
- Duidelijkheid gevraagd van het kabinet (pag. 7)
- Een A.R. Vrouwenvergadering (pag. 6)

De lezers, die wonen in het rayon van de Provinciale Comité's of Kamercentrales Zeeland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Dordrecht, Den Haag en Rotterdam vinden op pag. 2 speciaal aan hun gebied gewijde artikelen.

dames-, heren- en
kinderkleding

Wieringa

ONBEPERKTE KEUZE
IN HET MODIEUZE

ZWOLLE APELDOORN HILVERSUM
AMERSFOORT ARNHEM HAARLEM

SCHAKEL JGIAANL

met anti-revolutionair Den Haag

W. VERBURG: plezierig raadslid

EEN man die zijn raadslidmaatschap met kennelijk genoegen vervult is ons raadslid W. Verburg. Het zijn echter niet allemaal prettige onderwerpen, waarmee een raadslid te maken krijgt. De heer Verburg, die onder meer de woningbouwproblemen behartigt, kan daarover meepraten.

"De huisvesting is het belangrijkste vraagstuk", zegt hij. "Dit ligt me na aan het hart. Wij worden aan alle kanten beknot. Er is een tekort aan bouwgrond en een tekort aan woningtoewijzingen. Momenteel zijn er in Den Haag ruim 13.000 woningzoekenden, van wie 9.000 inwonenden. Daar is een ellende onder..... Als je de adressen leest, die je als raadslid krijgt, zou je bijna met een bezwaard hart je eigen woning uitlopen. Er is ook een groot tekort aan vergaderruimte, verenigingsgebouwen, enz., maar het tekort aan woningen zit me persoonlijk het allerzwaarste. En het is nog moeilijker in verband met de sanering."

Doorstroming

In het begrotingsdebat zal de heer Verburg onder meer vragen stellen over de doorstroming. Dat is, dat mensen met betere inkomens goedkope woningen vrijmaken. "Naar mijn gevoelen", zegt hij, "is er in Den Haag wel goed gebouwd, maar het nadeel van veel ongesubsidieerde bouw is, dat ze de doorstroming in de stad zo weinig bevordert." Voor de kopers en huurders van deze dure woningen bestaat vaak de mogelijkheid tot vrije vestiging. Dat betekent, dat dikwijls mensen van buiten Den Haag zich in deze woningen vestigen, en dat bevordert de doorstroming in Den Haag zelf niet. De heer Verburg wijst er nog op, dat door de gemeente — met steun van het rijk — premies worden uitgekeerd aan mensen, die van een grote naar een kleine woning verhuizen of hun woning splitsen.

En dan de sanering, uitermate noodzakelijk, maar eveneens een groot probleem. Sanering betekent een verlies aan woonruimte. "In het plan Kortenbosch kunnen straks 1500 mensen minder wonen dan er nu zijn", zegt de heer Verburg ervan. Daarnaast is belangrijk, dat de gemeente allerlei plannen heeft tot verbetering van oude woningwoningen. Verschillende woningbouwverenigingen en ook de gemeente zelf zijn ermee bezig. Keerzijde van de medaille is, dat ook deze goede maatregel tijdelijk beslag legt op woonruimte. De woningen die onderhanden zijn kunnen niet worden bewoond.

Den Haag vol

"In totaal kunnen in Den Haag nog acht- à negenduizend woningen worden gebouwd. Dan is het vol. Zoetermeer moet ons de oplossing geven." De heer Verburg hoopt, dat het overleg met Zoetermeer zo vruchtbaar zal zijn, dat aan de Haagse problemen het hoofd kan worden geboden.

Als raadslid is de heer Verburg op een groot aantal terreinen ac-

tief. Hij behartigt speciaal de zaken die betrekking hebben op de gemeentelijke bedrijven, zoals het energiebedrijf, de duinwaterleiding, haven- en marktwezen, creditbank, slachthuis. Hij maakt onder meer deel uit van de adviescommissie voor gemeentelijk woningbezit, van de raadscommissie voor openbare werken en samen met een ander lid van de prot. chr. fractie, mr. De Lint, van de bijzonder belangrijke commissie voor stadsontwikkeling en volkshuisvesting.

"In de Haagse raad", besluit hij, "heerst een bijzonder prettige verstandhouding. Vooral het commissiewerk acht ik van zeer veel belang. Het is van zeer grote invloed op de hele gang van zaken. Daar wordt gewerkt."

Naar het politiebureau samen, ja, gezellig!

Lieden met historische belangstelling volstaan met een bezoek aan de Gevangenpoort, maar zij, die willen weten, hoe de hedendaagse opvolgers van de schout en zijn ridders de traditie voortzetten, gaan een kijkje nemen in het moderne politiebureau. De kiesvereniging Mariahoeve organiseert op 23 november een excursie naar het politiebureau. Alle oppassende leden zijn hartelijk welkom.

Dezelfde kiesvereniging gaat - op initiatief van de christelijke-

historische kiesvereniging Mariahoeve-Marlot - praten met de ch. kiesvereniging. Voor dat doel zijn twee gespreksgroepjes gevormd, die elk tien leden tellen. In een gecombineerde besturenvergadering, die dit voorjaar heeft plaats gehad, is tot dit contact besloten.

Gesproken wordt over drie discussiepunten. 1. De betekenis van de programs voor de verhouding C.H.-A.R.. 2. Zijn er naast de programs andere factoren, die voor deze verhouding van betekenis zijn? 3. Mogelijke gemeenschappelijke activiteiten van beide kiesverenigingen in de wijk Mariahoeve-Marlot.

De kiesvereniging Scheveningen vergadert vrijdag 17 december in de Ichtuskerk.

De kiesvereniging Statenkwartier heeft mr. V. W. G. Vellekoop tot haar voorzitter gekozen.

De kiesvereniging Bezuidenhout komt op 6 januari bijeen, onder meer ter bespreking van het onderwerp, dat door de partij voor de gespreksgroepenactiviteit is aanbevolen.

Alles...

wat u over de A.R. Partij in Den Haag wilt weten wordt u graag verteld door mr. C. Pijl Hogeweg, Carel Reinierszkade 243, tel. 85.14.58. Kiesverenigingen wordt verzocht, kopij voor de volgende Haagse pagina van dit blad, die medio januari 1966 zal worden opgenomen, uiterlijk 5 januari toe te zenden aan de heer Pijl Hogeweg.

Arjos wil club in Laakkwartier

HET Stedelijk Verband Arjos Den Haag doet natuurlijk ook mee aan de landelijke propaganda-actie van de Arjos. Natuurlijk, dat behoeft nauwelijks vermeld te worden, moet er altijd het hele jaar door propaganda gevoerd worden, maar het is goed wanneer zo af en toe de propaganda een zeer bijzondere plaats inneemt.

De clubs zijn druk bezig om meer nieuwe leden te krijgen en het Stedelijk Verband probeert één of meer nieuwe clubs op te richten. Op 12 november a.s. stond de oprichting van Arjos Loosduinen op het programma. Op 25 november wordt in samenwerking met de kiesvereniging Laakkwartier een forumavond gehouden in Gebouw Focus, Miquelstraat 50, te Den Haag. Het zou bijzonder prettig zijn, indien op deze avond de basis zou kunnen worden gelegd voor een Arjosclub Laakkwartier. In ieder geval zijn wij erg blij, dat wij samen met een kiesvereniging iets kunnen doen. Wij hopen ook, dat mede door die avond de kiesvereniging Laakkwartier, meer leden zal kunnen winnen.

Al wordt er dus veel aan propaganda gedaan deze maanden, het andere werk wordt ook niet vergeten. De bestaande clubs moeten doordraaien en ook het contact met de C.H.J.O. moet gehandhaafd blijven. Tevens is het Stedelijk Verband van plan, om samen met de Buitenlandse commissie Arjos contact te zoeken met buitenlandse studenten. We hopen in de toekomst met deze studenten enkele gespreksavonden te beleggen.

Aan contacten met deze buitenlanders hechten wij bijzonder veel waarde, al zou het alleen maar zijn, om ons te verdiepen in de problematiek van de ontwikkelingslanden. Veel van deze buitenlandse studenten immers, zijn uit ontwikkelingslanden afkomstig.

Ook het Haags Jongeren Parlement draait door. Op 7 december a.s. komt het Bevolkingsvraagstuk aan de orde. Wij zijn bijzonder blij, dat vele Arjos-leden belangstelling hebben voor het H.J.P. De publieke tribune van de Raadszaal in de Javastraat is dan ook altijd goed bezet.

Hierboven schreven wij al iets over het contact met de C.H.J.O. De eerste gecombineerde vergadering is reeds gehouden nl. op 15 oktober j.l. Wij hopen, dat het contact wordt voortgezet, temeer omdat de Arjos in Den Haag nog steeds van mening is, dat het gescheiden optrekken van C.H.J.O. en A.R.J.O.S. in deze tijd eigenlijk niet meer mag voorkomen.

In ieder geval, onze politieke jongerengroep in Den Haag heeft dit seizoen bijzonder veel werk te verzetten, want buiten het hierboven genoemde zijn er nog vele andere zaken die de aandacht vragen. Al dit werk echter, doen wij graag, niet alleen, omdat het onze hobby is, maar temeer omdat wij dit werk zien als een opdracht. Daarom alleen al is het noodzakelijk om ons ten volle in te zetten.

A. Platteel

Drukke tijden voor de raad

Voor de 45 Hagenaars die samen het door ons gekozen gemeentebestuur vormen is, sinds de indiening van de begroting voor 1966, een drukke tijd aangebroken. Uit de begroting, die B. en W. hebben voorgelegd, wordt duidelijk, dat de gemeente volgend jaar meer dan een half miljard gulden zal moeten uitgeven. Het is het college van burgemeester en wethouders niet gelukt de begroting sluitend te krijgen. Er is een tekort van ruim veertien miljoen gulden. Hierin staat Den Haag overigens niet alleen. Amsterdam en Rotterdam reddden het evenmin.

Het is een goedkope kreet om te zeggen dat dan maar de tering naar de nering moet worden gezet. Men ziet dan aan de werkelijkheid voorbij. Op het oog lijkt f 569 miljoen wel veel, maar uiteindelijk zal per Hagenaar net iets meer dan f 949 worden uitgegeven. En wat doe je in een stad als Den Haag met f 949 per inwoner?

Als men alleen al de sanering neemt. Alle lezers worden bij deze uitgenodigd, 'n kleine rondwandeling te maken, bijvoorbeeld door de straten rond de Nieuwe Haven, of rond de Boekhorststraat, of in de omgeving van het Kortenbosch, de Hemsterhuisstraat, de Hoefkade, de Koningstraat. In deze wijken woont een zeer aanzienlijk deel van de Haagse bevolking. Wie van mening is, dat er aan het woon- en leefgerief van deze mensen niets behoort te veranderen, is bijzonder hardvochtig. Op zichzelf is het al heel triest te moeten lezen, dat het wellicht meer dan één generatie zal duren voordat de Schilderswijk geheel uit zijn verval kan worden opgeheven.

Men kan gerust stellen dat sanering van de verkrotte wijken een van de belangrijkste taken is waarvoor een modern en sociaal voelend gemeentebestuur staat. Maar er is nog veel meer. Voor de opvoeding en het onderwijs van de jeugd zijn goede scholen nodig. Sportieve en culturele vorming mogen evenmin worden vergeten. Integendeel, voor de bevordering van een juiste mentaliteit van de jeugd in een grote stad is het nodig, dat zij de gelegenheid krijgt, zich lichamelijk en geestelijk te ontplooiën. Dat betekent, dat ook op het gebied van onderwijs, cultuur en sport de nodige activiteiten moeten worden ontplooid. Dit alles kost geld, heel veel geld.

Nóg is deze opsomming niet volledig. Sociale zaken, gezondheidszorg, goed openbaar vervoer, vlotte afwikkeling van het verkeer, goede uitbreidingsplannen — voor zover daar nog ruimte voor is —, goed werkende nutsbedrijven, het is allemaal enorm belangrijk. Duidelijk is ook, dat op allen, die op deze terreinen voor een goede gang van zaken hebben te zorgen, een grote verantwoordelijkheid rust.

Gezindheid

Van enorm belang is de gezindheid, van waaruit al deze gemeentelijke belangen worden behartigd. Het is niet zomaar traditie, dat de christelijke partijen ook op het terrein van de gemeentepolitiek actief zijn. Zij zien er een taak. Zij zien het als hun opdracht, ertoe bij te dragen, dat de inwoners van deze stad, de Hagenaars, waarlijk mens kunnen zijn en zich waarlijk als mens kunnen ontplooiën. Dat is een kwestie van naastenliefde, een christelijke opdracht.

Er is veel aan gelegen dat dit werk krachtig kan worden voortgezet. In de eerste plaats is hiervoor nodig, dat de raadsleden zich gesteund weten door het medeleven van hun achterban: de leden van de kiesvereniging en de vele meeleverenden en belangstellenden. Positieve medewerking is van enorm belang voor een goede werking van de democratie, ook binnen onze gemeente.

Dit klemt temeer in het licht van de raadsverkiezingen van volgend jaar juni. Wij zullen moeten weten, hoe wij de toekomst van Den Haag zien. Wij zullen er met elkaar heel concreet over moeten denken en praten, wij zullen ons deskundig moeten laten voorlichten en onszelf het komende voorjaar aan de kiezers moeten presenteren met een programma, waaruit duidelijk blijkt, hoeveel het welzijn van onze stad voor ons betekent. Deze stad en haar mensen zijn het waard.

ARJOS- p.u.n.t.i.g.h.e.d.e.n

• DE ARJOS bestaat uit jonge mensen van 16 tot 30 jaar. De gemiddelde leeftijd van de Arjosers is 22 jaar. De dames vormen 1/3 deel van de leden. Plaatselijk zijn de leden verenigd in een club, die eenmaal per maand bijeenkomt. Een club telt ± 10 tot 20 leden.

• Op een club kan het heel verschillend toegaan. Dat hangt niet alleen van de omstandigheden af, maar vooral ook van de leden. Wat maken zij ervan. Op een Arjos gaat het niet enkel om gezelligheid, maar het moet er wel gezellig toegaan. Iedere club stelt z'n eigen programma vast. De leden kunnen daar dus zelf ook invloed op uitoefenen.

De Nationale Organisatie geeft de clubs (vrijblijvend) tips.

• Aan alle clubs is gevraagd het onderwerp "Groeiend volk, beperkte ruimte" te behandelen in een gespreks-groep. Het onderwerp is belangwekkend. Met name jonge mensen zullen door deze problematiek geboeid worden. De A.R. Partij werkt de laatste jaren met gespreksgroepen. Op die manier hoopt ze een inzicht te krijgen in de meningen, die in de partij leven over bepaalde problemen.

De Arjos kan door ook een gespreks-groep te vormen meewerken aan de meningsvorming in de partij. Het is de bedoeling om bij zo'n gespreks-groep ook andere jonge mensen te betrekken, die tot de A.R.-gezindte gerekend mogen worden.

• Iedere beginnening in de politiek raden wij aan "Kleur bekennen" aan te schaffen. In een 25-tal verhalen wordt het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program van de A.R. Partij (kritisch) behandeld. Voor een oriëntatie bijzonder nuttig. Een uitgave om regelmatig in te grasduinen.

Prijs voor Arjosleden f 2,75; voor niet-leden f 4,—. Bestelbaar bij het secretariaat.

• "Op Wiek" is het Arjosblad. Het verschijnt 11 keer per jaar. Het telt per nummer 16 pagina's. Jonge mensen geven hun visie op nationale en internationale problemen. Daarnaast verslagen van conferenties e.d. De abonnementsprijs f 5,— per jaar. Een proefnummer wordt u graag - gratis - toegezonden.

• "Tien P.K." bevat een tiental "verhalen" over min of meer actuele onderwerpen. Hetgeen geboden wordt biedt aanknopingspunten voor verdere bestudering van de vraagstukken, die aan de orde worden gesteld. Behandeld worden o.a.: pacifisme, communisme, landbouwvraagstuk, christen-democratische samenwerking, Europese integratie. Prijs f 2,— per stuk.

• "Politiek als geloofsbeleving", geschreven door mr. J. H. Prins, directeur van de dr. Abr. Kuypersstichting. Beknopt wordt uiteengezet wat het hart van de christelijke politiek is. Prijs f 0,75 per exemplaar.

• "Op de drempel van de tijd", brochure naar aanleiding van het 35-jarig bestaan van de Arjos. Deze uitgave bevat de openingsrede van Arjosvoorzitter J. van der Ploeg: "Creatie in plaats van confectie" en de jubileumrede van prof. dr. H. Jonker te Utrecht: "Toch maar A.R.". Prof. Jonker zet uiteen waarom het gaat bij het anti-revolutionaire zijn. Prijs f 0,50 per exemplaar.

• "Het gezicht van de A.R. Partij", brochure geschreven door prof. dr. T. P. v. d. Kooy en dr. A. Veerman. Deze uitgave kan worden gezien als een vervolg op "Politiek als geloofsbeleving" en ook als een aanvulling van "Op de drempel van de tijd". Schaft u in ieder geval deze uitgave aan.

Prijs per exemplaar f 1,—.

• "Opdracht" is een geïllustreerde uitgave. Uiteengezet wordt waardoor wij ons in het Arjoswerk laten leiden. Prijs f 0,25 per exemplaar.

• Noteer vast: maandag 6 december a.s. wordt de televisieuitzending van de partij verzorgd door de ARJOS. Het onderwerp van de uitzending is: Kiezen. Wek vooral niet-Arjosers op deze uitzending te volgen. De uitzending begint om 20.20 uur, direct na het NTS-journaal.

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus
„Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

STALEN bureaus, stoelen, tafels
wandstellingen
rijwielstandaards
Vraagt gratis folder

MEKA
Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

WIJ hebben geen behoefte, nog eens terug te komen op het debat in de Tweede Kamer over de toestemmingswet.

Maar des te meer achten wij het noodzakelijk, een verweer te schrijven tegen de manier, waarop dit debat in een uitzending van het Ikor en het Convent van Kerken is behandeld. Want die behandeling was hoogst onbehoorlijk en daartoe hebben ook twee Protestantse theologen zich geleend. Er was ook een pater bij als invaller, maar die "trapte er niet in".

Leider van het gesprek in deze uitzending vanwege de kerken was de heer Han Lammers, redacteur van de Groene Amsterdammer. Hij had bezwaren tegen de wijze, waarop de Prot. Chr. sprekers en minister Cals er de Bijbel en de naam van God bij hadden gehaald. Daarom had hij enkele zinnen, ongeveer vijf, opgeschreven en las die voor. En zijn commentaar was: nu was daar in de Kamer een gewone zaak aan de orde, die ligt in het menselijk vlak, waaraan ook staatkundige aspecten zitten, en nu komen verschillende sprekers weer aandragen met Gods Naam en met de Bijbel. Zij willen blijkbaar dit zware geschut gebruiken, om hun vertogen meer accent te geven. Nodig was het niet; het wetsontwerp kwam er toch wel door, maar ze kunnen of ze willen het blijkbaar niet laten. En door deze verwerpelijke methoden worden anderen in een hoek gedrukt. Als de minister-president zegt, dat de meeste leden der Kamer 1 Cor. 13 wel zullen kennen, het lied der liefde, die zichzelf niet zoekt, die geen kwaad denkt, enz., dan mag dat volgens die mijnheer Han Lammers niet. Want als de meesten verondersteld worden dat gedeelte uit de Bijbel te kennen, dan worden zij, die het niet kennen, in een hoek gedrukt. Er wordt gesuggereerd, dat zij op een lager niveau leven, enz.

Het derde gebod

Toen de heer Lammers aldus zijn grieven had geuit, dachten wij, dat de theologen nu eerst eens zouden vragen: waar staan die zinnen, in welk verband komen ze voor en waarom zijn ze gebezigd? Want het is onwetenschappelijk niet alleen, maar ook onfatsoenlijk, één enkele zin uit een rede te lichten en daarop en daarom te oordelen en te veroordelen.

Maar niets van dit alles gebeurde. Dr. Kuitert begon al dadelijk te zeggen, dat hij het een heel eind met de heer Lammers eens was. En Dr. De Jong hield later een beschouwing over het derde gebod. Vooraf had hij al verteld, dat velen losser waren gekomen van de kerk, omdat anderen zo gemakkelijk God voor hun karretje spannen enz. En dat derde gebod had niet in de eerste plaats wat te maken met vloeken of zweren, maar men moest allereerst letten op het gebruik van Gods Naam in een rechtsgeeding. Het kan gebeuren, dat iemand voor de rechter z'n zaak moet verdedigen en het dan laat voorkomen als of het gaat om Gods zaak. En als hij zo zijn zaak identiek maakt met Gods zaak, dan gebruikt hij op ijdele wijze Gods naam. En dat doen ook zij, die hun politieke opvattingen vereenzelvigen met de wil Gods.

Deze uitzending vanwege de kerken moest bij de kijkers de indruk wekken of bevestigen, dat Freule Wittewaal van Stoetwegen en de heren Roolvink, Jongeling en Cals op een verwerpelijke manier hadden gedebatteerd.

De heer Roolvink werd het zelfs kwalijk genomen door de heer Han Lammers, dat hij de retorische vraag had gesteld: moeten we dan vasthouden aan onverzoenlijkheid? Heeft de prediking van de verzoening zo weinig vrucht gedragen? Het stellen van die vraag werd door de gespreksleider nadrukkelijk gewraakt, en niemand van de andere forumleden was bereid of in staat, hier iets ter verdediging te zeggen.

Daarom doen wij het nu.

Natuurlijk staan wij tegen deze kerkelijke uitzendingen vanwege het Ikor en het Convent van Kerken bijna machteloos. De heren die daar veroordelen, bereiken de honderdduizenden. En zij hebben bij honderdduizenden onder leiding van de heer Han Lammers de indruk gewekt, dat het met de gewraakte uitspraken mis was. Een verkeerd of in elk geval een aanvechtbaar gebruik van wat de Bijbel zegt. Alleen moeten we er aan toevoegen, dat Dr. Kuitert voor één opmerking van de Roolvink geen afkeuring had, nl. diens verwijzing naar het A.R. program van beginselen, dat de volkssoevereiniteit verwerpt en belijdt, dat alle gezag van God komt. Maar waarom de heer Roolvink daarop wees, scheen hem te zijn ontgaan. Het was nl. omdat de heer Nederhorst dit artikel had geciteerd met weglating, zoals hij beliefd te zeggen, van een „enkele confessionele tussenzin". De kijkers en luisteraars zouden op die manier van dit artikel een verkeerde indruk krijgen, daarom heeft de heer Roolvink het gehele artikel voorgelezen met de „confessionele tussenzin".

„Ik wil in dit verband op twee punten de aandacht vestigen. In de aanhef van dit artikel wordt gesproken

over de soevereiniteit van God en wordt zeer nadrukkelijk stelling genomen tegen de volkssoevereiniteit. Dat is de grondslag van dit artikel. De heer Nederhorst heeft dit weggelaten en daarom stel ik het op prijs, hier de volledige tekst weer te geven. Het zou mij nl. zeer bedroeven, als een onjuiste indruk werd gewekt van de feitelijke inhoud van een van de basisartikelen van het program dat hier is geciteerd. Vervolgens wordt zeer duidelijk uitgesproken, dat de partij dankbaar is voor de zegen, die God in het Huis van Oranje heeft gegeven. Daarin ligt de erkenning opgesloten, van de bemoeiing Gods met de geschiedenis van een volk.

Wanneer men deze punten weglaat uit het citaat, krijgt men een verminkte indruk van de feitelijke inhoud van de basisartikelen van het antirevolutionaire program".

MAAR de heer Han Lammers, die de leiding had van een uitzending vanwege het Ikor en het Convent van Kerken, wraakte ook het spreken van de heer Roolvink in deze zin, evenals zijn vraag omtrent de prediking van het Evangelie der verzoening en haar eventuele vrucht. Door geen van de beide Prot. Theologen werd de wijze waarop, de gelegenheid waarbij, de strekking waartoe van de door de heer Han Lammers van een papiertje voorgelezen citaten in ogenschouw genomen, gewogen en daarna verdedigd of gewraakt.

De heren beperkten zich tot algemeenheden en gedeeltelijke instemming.

En wat in een politieke discussie de werkelijke betekenis is van het verwijzen naar het Woord van God, daarover werd met geen woord gerept.

Het A.R. program begint met een inleiding, waarin wordt gezegd:

Zij gaat uit van de belijdenis, dat God de volstreckte soeverein is en dat Hij aan Jezus Christus heeft gegeven alle macht in hemel en op aarde.

Overheid en volk behoren daarom die macht te erkennen en hebben daarom de plicht Gods geboden voor het staatsleven te betrachten.

Wie daarom in een fundamenteel politiek debat deze verwijzing naar Gods geboden welbewust uitschakelt, verloochent zijn Heer voor de mensen. Wie zich wel op Gods geboden beroept, kan zich vergissen, maar hij tracht in elk geval te leven overeenkomstig zijn belijdenis. Maar in de uitzending van het Ikor en het Convent van Kerken was van zulke fundamentele gedachten niets of hoogstens een flauw flikkerlichtje te merken.

Ik denk, dat vooral van „kerkelijke" uitzendingen de vraag van toepassing is: als het zout zelf smakeloos is geworden, waarmee zal het gezouten worden? A.

UIT ONZE BOUW- EN AAN- NEMERSWERELD

J. DE KORT

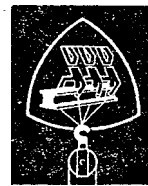
metsel- en tegelbedrijf

SINGEL 350. TEL. 33422-62891.
AMSTERDAM

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V. MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuizen. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.

Export: België, Duitsland, etc.

Voor betere beton ...

N.V. Schokbeton

Fabrieken te
Zwijndrecht, Kampen,
Elburg en Vianen.
Bouwbedrijf te Zeist.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERBINDINGSWERKEN

GRIENDHOUSHANDEL

Telefoon 01846 - 2156 - 2484

Hardinxveld-Giessendam

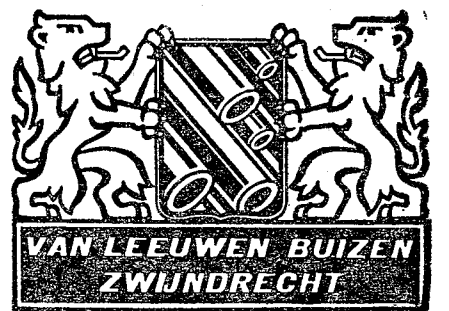
G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam

Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.
WEGENBOUWMATERIALEN

BOUWBEDRIJF

TH. DE VRIES & ZONEN

Stationsweg 15 - Koudum

Voor alle nieuwbouw
en onderhoudswerken

D. MEIJER - AANNEMER VOOR NIEUWBOUW, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en
andere materialen

Sassenheim - Telefoon 7690

Werkplaats: Zuilhofstraat 2 - Tel. 7952

„Wij zeggen in het openbaar, hoe wij er over denken“

JE moet er ongeveer een dag voor uittrekken om in Groningen te komen. Ik kom er wel eens, maar 't valt weer op hoe ver 't wel is. Je kunt je levendig voorstellen dat de Groningse afgevaardigden naar de Staten-Generaal tijdens de Republiek „enige tijd“ wegbleven als ze om ruggespraak te houden naar het noorden terugmoesten. (Voor de jonge broeders en zusters die een geheugensteuntje nodig hebben: de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden hield het uit van 1588—1795 en in die tijd reisde men per trekschuit en diligence) maar ik houd vol, zelfs per N.S. is Groningen ver. Uitgerekend daar woont de voorzitter van de ARJOS. Dat is het eerste, dat ik „onderweg“ bedacht. Als Hagenaar ook nog een

tweede ding. Met enige schrik. Is de A.R. Partij en haar jongeren organisatie niet aan 't „vernoordelijken“?

Ik grijp een paar kopstukken uit de partij: dr. Berghuis een Fries-Groninger, heel Drente weet, dat (minister) Smallegen tijdenlang in Assen gewoond heeft, al weet ik niet waar hij geboren is, de heer Roolvink is een Fries, de volgende namen liegen er niet om: Algra, Tjalma, Zijlstra enz. ARJOS-kopstukken uit het noorden: Van Ruller, Silvis, Van der Ploeg. Hoe zou dat komen? Dat is een onderzoek waard. Een sociologisch rapport moet daaruit komen, minstens.

zegt Arjos-voorzitter

JAN VAN DER

in een

W. in 't

Vraag: Wat zie je in de eerste plaats als je taak als voorzitter van de ARJOS?

Van der Pl.: De ARJOS-zaken stimuleren, de ARJOS-mensen enthousiast maken en proberen ze in beweging te houden. Ik probeer het vooral niet alleen te doen, anderen moeten ook aan het werk blijven, denk aan de vele commissies. De secretaris is veel belangrijker voor de organisatorische werkzaamheden dan de voorzitter.

Vraag: Wil je nog eens duidelijk maken wat volgens jou het doel is van de ARJOS?

Van der Pl.: Dat staat prachtig omschreven in de Statuten, maar daar zijn we natuurlijk niet klaar mee. Er moet trouwens ook ruimte zijn om het omschreven doel te verwerklijken. Laat ik het zo zeggen: Jonge mensen moeten met elkaar denken over de politieke problemen in het algemeen en over de Anti-Revolutionaire politiek en haar problemen in het bijzonder. Vroeger kon het in de Jongeren-organisaties vaak zijn dat wat de vaders gezegd hadden voor de jongeren pasklaar was: pas je aan en in. Nu zijn de jongeren veel meer zelf gaan nadenken, vormen liever zelf hun mening, zijn kritischer en leren zo zelf te kiezen. Daar kan een organisatie als de ARJOS hen bij helpen.

Vraag: Hoe gaat het momenteel met de ARJOS?

Van der Pl.: Over het ledental valt de laatste jaren niet te juichen maar overigens is er een goede ontwikkeling aan de gang. Er zijn nieuwe vormen en mogelijkheden gekomen. Er is een gezond enthousiasme in de clubs. Er wordt veel meer aan actuele politiek gedaan dan vroeger en minder aan beginsel-studie, los van de politieke actualiteit.

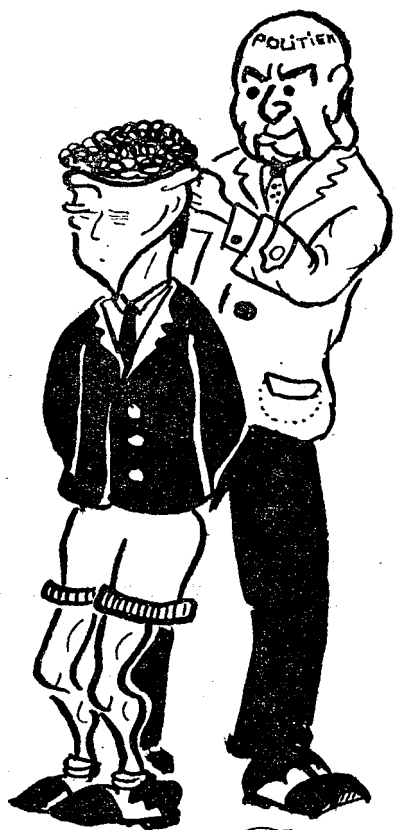
Al ligt het in de ene streek wat anders dan in de andere. Uit gegevens blijkt ook dat de clubs veel onderwerpen bespreken die de partij bezighouden. Ik vind het goed dat de actuele zaken behandeld worden als de basis van het gesprek maar het christelijk geloof is, anders praten we „ins blaue hinein“.

Vraag: Is er bij en in de ARJOS iets veranderd vergeleken bij een aantal jaren geleden? Zo ja, wat dan bijvoorbeeld?

Van der Pl.: Niet zo veel, dacht ik. De kritiek b.v. werd vroeger meer binnenskamers gehouden en nu wat meer in het openbaar gelucht. Dat laatste vind ik nodig, de Jongeren-organisatie moet duidelijk maken, wat ze voor kritiek heeft. Daaruit spreekt een meeleven. Het blijkt dat dat een gunstige uitwerking heeft op de mensen. We hoeven ons niet altijd te conformeren aan het partij-standpunt.

Vraag: Hoe oud zijn de club-leden gemiddeld?

Van der Pl.: 21 à 22 jaar. Zuid-Holland 21 jaar, Noord-Holland 21/22, Overijssel 23/24, Friesland 21/22 jaar, alle leeftijden zijn gemiddeld. Dat is een gunstige leeftijd, dacht ik. Er zijn enkele redenen voor dit betrekkelijk jong-gemiddelde wat de leeftijdsopbouw betreft. In de eerste plaats steekt de militaire dienst een spaak in het wiel en verder hebben de clubs weinig of geen getrouwde leden. Het kader in de landelijke organisatie is wel wat ouder. We moeten zien dat we jonge-

.....zelf mening vormen.....

ren (meisjes en jongens) van 16 en 17 jaar er bij betrekken.

Vraag: Sluiten ARJOS-leden zich daarna bij de plaatselijke kiesvereniging aan?

Van der Pl.: Dat is vaak een trieste zaak. Er zit een behoorlijk hiaat tussen ARJOS-K. V. als een ARJOS-lid al zo vaak verdwijnt, hoe moet het dan wel gaan met de andere jongeren, die geen lid van de ARJOS waren? De fout ligt naar mijn mening aan beide kanten. De jongeren mogen niet verwachten dat de

sfeer op de kiesvereniging precies dezelfde is als die op de ARJOS-club. Mee omdat er vaak zo weinig jongeren aanwezig zijn, wordt de sfeer op de K.V. gemaakt door de ouderen. Aan de andere kant moeten de besturen van de kiesverenigingen zorgen dat de jongeren over de drempel heenkomen. Zij kunnen toch wel eens wat nieuws proberen wat de vergadertechniek betreft, b.v. de bespreking van het onderwerp te doen plaatsvinden in discussiegroepen. Ik weet wel dat dit op sommige K.V.'s met succes wordt gedaan, maar op de meeste is het nog teveel: „optreden“ van „de“ spreker, vragen stellen als een soort tussenzang en dan preekt de spreker verder. Dan heeft er die

derwerp van de K.V.-avond en zo hun mening vormen. Verder zou het prachtig zijn als de kiesverenigingen de jongeren meer betrekken bij en in de gespreksgroepen.

Vraag: Wat beoogt het ARJOS-bestuur met de aan de gang zijnde landelijke propaganda actie?

Van der Pl.: Heel nuchter: nieuwe clubs oprichten en nieuwe leden winnen. Daar zijn we natuurlijk met z'n allen altijd wel mee bezig, maar incidenteel. Nu gericht en landelijk. Dat moet op z'n tijd iedere organisatie doen: in de publiciteit komen, van je doen spreken. Nu vooral, voor de jonge

Van de... dat te... bekeken... komt... vaak... tuatie... zal aan... veel... ook al... dat nu...

Vraag:... Convent... gen... over de... Bedoelde... alle oud... nen?

Van de... bedoeld... partij... mist, o... r... verenig... laten. O... verenig... zien de... he... ge... moeten... lijk ver... grijzen... chamen... plaatselij... matige... dan nog... ke... grote... v... verschille... ger worde

Vraag:... Convent... en „het“

Van de... Nu... de broed... el... nieuwe... komen in... bic

Maar over... toogdag... sluitvorm... je teveel... doorstr... tioneert... die de „nie

Vraag:... dige part... sche opp... de tijd?

Van de... dacht nu... ander... men zich... van een... vraag me... wa... ten houd... bouwde... mij een... lijke afde... ook organ... (regionale... agrariërs... onderwij... ieder gew... organisat... ven zijn... deren of... ten ook... trokken... naar gew... vloed op... dat is een... niet op... dat de... goed doe

„De A.R. Partij vliegt de lucht niet in, als de Arjos of anderen wat kritiek uiten“

avond beslist geen meningsvorming plaats gehad, alleen slechts overdracht van een mening.

Vraag: Moeten ARJOS-leden tevens lid zijn van de kiesvereniging naar jouw mening?

Van der Pl.: Het ideaal moet zijn: iedere kiesgerechtigde lid van de K.V. Dat moeten we waar proberen te maken. Ik ben er voor: iedere ARJOS-er óók lid van de plaatselijke kiesvereniging. Niet automatisch s.v.p., maar een zelfgedane stap. En je weet dat het Centraal Comité van de A.R.P. geen contributie-afdracht van de K.V. verlangt voor de ARJOS-leden tot 25 jaar. Maar deze leden zullen op hun beurt begrip moeten hebben van het feit dat de K.V. eigen kosten heeft. Weet je wat ik nu een ideale toestand zou vinden? Als de ARJOS-ers zich eens wat meer op de A.R.-avonden lieten zien en zouden laten merken hoe zij over de dingen denken. Maar dat niet alleen. Als de jongeren vooraf of achteraf op hun club zouden spreken over het on-

kiezers als een soort reclame op lange termijn.

Vraag: Sommige ouderen vinden al die ARJOS-uitspraken over binnen- en buitenlandse kwesties maar arrogant. Wat voor zin hebben die uitspraken eigenlijk?

Van der Pl.: Ik kan me indenken dat mensen dat vinden. Overigens is dat hun mening en zij geven die vrijblijvend. Het belangrijke van uitspraken is dat bij belangrijke zaken in het openbaar door ons gezegd wordt hoe wij er over denken, niet alleen binnenskamers. In mijn tijd zijn er overigens nog niet zo veel uitspraken geweest. Dat moet ook niet. Als je vraagt of die officiële ARJOS-uitspraken invloed hebben op de partij? Nou ja... Er kan rekening mee gehouden worden, naar geluisterd worden in ieder geval; al zal er wel geen revolutionaire gedachten-verandering door plaatsvinden toch zal de partij als het zo uitkomt kennis nemen van ons standpunt. Het belangrijkste is: zorgen dat zo iets in de partij besproken wordt.

Vraag: Dr. Berghuis zegt keer op keer blij te zijn met de ARJOS. Toch hebben jullie nog wel eens kritiek op de partij, jullie zijn bepaald geen ja-broeders.

Van der Pl.: Dr. Berghuis is m.i. niet bang dat enige meningsverschillen in de partij direct tot tegenstellingen zullen leiden. De A.R. Partij vliegt de lucht niet in als de ARJOS of anderen wat kritiek uiten. Daarentegen zijn verschillende anderen in de partij bang dat zulks „onze zaak zal schaden“.

Vraag: Hoe is de verhouding en het contact met de partij?

Van der Pl.: Mijn ervaring is goed. In de hogere organen zijn de verhoudingen prettig. Een keer per jaar bespreken de moderamina van partij en ARJOS allerhande zaken met elkaar. De leiding van de partij wil de ARJOS er meer bij betrekken. Goed en prettig dus. In het land lopen de verhoudingen tussen de plaatselijke kiesverenigingen en de clubs nogal uiteen. Om het kort te zeggen: van goed via geen contact tot zelfs: op voet van oorlog.

Vraag: Een andere vraag: Vindt je dat de partij de problemen eigentijds tegemoet treedt?

Het bestuur van de ARJOS tijdens de jaarvergadering in 1964. V.l.n.r. L. de Graaf, mr. A. Herstel, H. de Boer (vice-voorzitter), J. van der Ploeg (voorzitter), D. Corporaal (secretaris), J. van Vliet en A. H. M. Mulder.

DE ACTIE VAN DE ARJOS

Begin september startte de Arjos met een landelijke actie voor meer clubs en meer leden. Dat was ook hard nodig.

De laatste jaren boden de jaarverslagen van de Arjos de trieste aanblik van teruggang in clubs en ledental. Weliswaar voerde iedere provincie op zijn eigen manier jaarlijks een actie, maar de resultaten daarvan konden het teruglopen van het aantal clubs en leden niet goed maken.

Intussen was men algemeen van gevoelen, dat er iets moest gebeuren. Wij willen immers zoveel mogelijk jonge mensen bereiken.

Bovendien: de „geboorte-golven” uit de eerste naoorlogse jaren hebben inmiddels de Arjosleeftijd bereikt. Uit een vrij groot reservoir jongeren kan derhalve geput worden.

Daar komt bij, dat wij allerwege hebben kunnen constateren, dat het klimaat voor de Arjos gunstig is. Dat blijkt uit brieven, die op het secretariaat terechtkomen. Het blijkt ook uit de contacten van de provinciale verbanden.

Vorbereiding

In mei van dit jaar werd met de eerste voorbereidingen begonnen. Op de Brede Besturenconferentie van eind augustus werden de plannen nog eens uitvoerig besproken. Ieder provinciaal verband had een plan opgesteld en zou dit uitvoeren op z'n eigen manier. Enkele afspraken werden hierbij gemaakt:

- De actie valt in de periode september t/m half november.
- De „topweek” van de actie is de week van 7-13 november.
- Iedere provincie zorgt zo mogelijk voor vijf nieuwe clubs.
- De provinciale verbanden stimuleren de clubs, zodat deze trachten zo mogelijk vijf nieuwe leden te winnen.

Resultaten

Wij kunnen u op dit moment het eindresultaat van de actie nog niet meedelen. Er wordt nog hard gewerkt aan cluboprichting en van een derde deel van de clubs is de ledenwinst nog maar bekend.

Toch willen wij u graag een indruk geven omtrent het verloop van de actie. Tot nu toe zijn er 18 clubs opgericht. Zij hebben een ledental van 212. De 52 bestaande clubs waarvan de ledenwinst bekend is zorgden voor 230 nieuwe leden. In totaal zijn er op dit moment dus 442 nieuwe leden.

Een mooi resultaat? Ja zeker, maar tevreden zijn we nog niet. Er kan meer uitkomen.

Verschiedene provinciale verbanden moeten nog met resultaten komen. De actie zal dan ook eerst eind november worden afgesloten.

De provincies

In de provincie Friesland b.v. is nog geen enkele club opgericht. Van drie clubs is ons de ledenwinst nog maar bekend. Wij kunnen ons niet voorstellen, dat de Friezen daar tevreden mee zijn. Het zou niet minder dan een blamage voor ze zijn wanneer zij ver achterbleven bij de andere provincies. Zijn er in Friesland niet duizenden protestants-christelijke jongeren?

We zijn benieuwd.

De provincie Overijssel heeft zichzelf overtroffen. Het ging daar bergafwaarts de laatste jaren. Het provinciaal verband zette de tanden op elkaar en bereidde deze actie grondig voor.

Resultaat: nieuwe clubs te Gramsbergen, Den Ham, Wierden, De Krim en Kampen. Dat zijn er al vijf en ze hopen dat er nog twee bijkomen. Die vijf nieuwe clubs hebben 72 leden. De bestaande clubs zorgden voor 37 nieuwe leden. Overijssel heeft dus - nu reeds - voor 109 nieuwe leden gezorgd. Als alle provincies dit hadden gepresteerd . . . . .

De Arjos in Noord-Brabant/Limburg leeft a.h.w. in de verstrooiing. Dat brengt bijzondere problemen met zich mee. Het verbaast ons dan ook niet dat deze provincie nog geen nieuwe clubs heeft. We geloven, dat ze zullen komen in Eindhoven en Sprang-Capelle. Wel betreuren wij het, dat nog geen ledenwinst werd opgegeven, Kom Brabanders en Limburgers waar blijven jullie?

Utrecht heeft 2 nieuwe clubs met 21 leden. In tenminste 4 plaatsen is men nog volop bezig. Er bestaat goede kans dat deze vier er bijkomen. De bestaande clubs zorgden voor 29 nieuwe leden.

Noord-Holland richtte reeds 3 nieuwe clubs op. En - als 't een beetje meezit - komen er nog 3 bij. In totaal heeft men tot nu toe een ledenwinst van 78.

De Zeeuwen zit het niet mee. In Axel knikte men bij een bezoek van het provinciaal verband wel ja, maar op de uitgeschreven vergadering verscheen niemand.

In Zierikzee lukte het beter, al is de club nog klein (7 leden). Men hoopt in ieder geval Oud-Vossemeer en Zaamslag nog op te richten. Twee clubs zorgden voor 8 nieuwe leden. Dat kan nog beter.

Groningen krijgt z'n clubs wel. Nu zijn er reeds 2 met 25 leden. (Bedum tweede club en Wildervank).

Maar de gegevens over de bestaande clubs ontbreken bijna nog allemaal. Zouden de Groningse clubs niets gedaan hebben?

Drenthe had in Vries en Zwartemeer succes. Op korte termijn komt er in ieder geval nog een bij. De bestaande clubs zorgden voor 15 leden.

Voor Drenthe beslist te weinig. We hadden verwachtingen van deze provincie.

In Zuid-Holland hadden we minstens 10 nieuwe clubs verwacht. 't Zijn er nu 2, maar 't worden er meer. Of ze de 10 nieuwe clubs halen? Nog even afwachten.

De mensen zitten er in ieder geval als het ware bovenop elkaar. Daar moeten clubs in zitten!

Laat iets van je horen Zuid-Hollanders!

En dan tenslotte — nadat we kris kras door Nederland zijn gegaan — Gelderland.

Ook een moeilijke provincie, met een te klein provinciaal verband. Er is 1 nieuwe club met 10 leden. De bestaande clubs zorgden echter voor een ledenwinst van 40. We nemen aan, dat er nog een paar clubs bij komen.

Gelderland zal vast niet achterblijven!

D. Corporaal

Op de jaarvergadering in 1963 werd Van der Ploeg als voorzitter gekozen. Op bovenstaande foto neemt hij de voorzittershamer in ontvangst van zijn voorganger Balkenende (links).

Individuele leden

Iedereen in de leeftijdsklasse van 16 tot 30 jaar (hooguit) kan lid worden van de Arjos. Nu ja, lid worden van de Arjos betekent in zo'n geval: zich aansluiten bij een club en die club is dan lid van de Nationale Organisatie. Zo is de organisatorische opbouw van de Arjos.

Iedere club heeft dan ook stemrecht en brengt op de Algemene Vergadering één stem uit. Toch levert deze organisatie-vorm wel eens moeilijkheden op. Om een club te kunnen vormen moet je toch eigenlijk wel met ongeveer tien jongeren zijn. In je eentje kun je niets beginnen en ben je aan je lot overgelaten.

Dat was zo, maar deze situatie behoort tot de voltooid verleden tijd.

Sinds vorig jaar kent de Arjos een individueel lidmaatschap.

Wij zijn daar met name toe overgegaan om de enkelingen niet langer in de kou te laten staan. De Arjos wil een ieder, die bereid is te zoeken naar

een christelijke politiek in deze tijd, de mogelijkheid bieden zich politiek te vormen. Dat is ze verplicht aan haar doelstelling. Het zou zeer te betreuren zijn, wanneer op grond van een bepaalde organisatie-structuur jonge mensen niet via de Arjos met christelijke politiek bezig kunnen zijn.

Er bestaat dus een mogelijkheid individueel lid te worden. Hierbij is in de eerste plaats gedacht aan de jonge mensen uit de plaatsen waar geen club gevormd kan worden. Voorts aan hen, die om een of andere speciale reden geen lid kunnen worden van een club.

Bewust zijn de mogelijkheden van het individuele lidmaatschap beperkt gehouden. Dit is niet gebeurd omdat we op zichzelf bezwaren hebben tegen individuele leden. Wij vinden echter de vorming in de groep bijzonder belangrijk. In het contact met elkaar, in het onderling gesprek, in de botsing der meningen komt het beste naar voren.

Daar leert men ook om naar anderen te luisteren, om argumenten tegen elkaar af te wegen. Daarom hebben wij gemeend de club te moeten handhaven, zonder nu die Arjos-club als het enig juiste te willen zien.

In de statuten wordt nog niet over de individuele leden gesproken, maar bij een eventuele herziening zal hier een artikel over worden opgenomen.

De praktijk zal nu eerst moeten leren of de instelling van een individueel lidmaatschap in een behoefte voorziet.

Wij nodigen alle jonge mensen, die belangstelling hebben voor christelijke politiek of die graag wat breder georiënteerd willen worden, uit om in ieder geval eens vrijblijvend inlichtingen te vragen.

Natuurlijk kan men ook direct vragen als individueel lid toegelaten te worden. Wanneer u bepaalde jonge mensen kent, die naar uw oordeel voor dit lidmaatschap in aanmerking komen, geeft u ons dan even een tip! Wij nemen graag contact met hen op.

Wij hopen dat met name de kiesverenigingen in de kleine plaatsen ook aandacht aan deze zaak willen schenken.

- Een individueel lid betaalt f 10,— per jaar.
- Hij ontvangt daarvoor een gratis abonnement op "Op Wiek".
- De belangrijkste brieven, die de clubs krijgen.
- Het recht om deel te nemen aan conferenties en cursussen.

Wie kunnen we inschrijven?

eken”

PLOEG

spreek met

'tld

an de ja, de neiging is er zeker de bepaalde zaken worden nu de bepaalde gestudeerd en er t uit ook. Maar het komt t van de studie-tijd de si- e wijzigd heeft. Daarom aam steeds nodig zijn. Over zaken we in de partij zo al dan vroeger, maar is nu mp?

aaagt op en na het Partij ent mei j.l. nogal wat ton- loss met je opmerkingen de ng van het partij-kader. eide ook dat meteen maar ouden moeten verdwij-

n de ee, beslist niet. Wat ik eld op te merken dat het j-kamensen van 30-40 jaar oot niveau van de kies- nitzonderingen daarge- t. Over ARJOS-club Kies- nighen we het al gehad. Ge- e hebben die opmerkin- we gevonden. Natuurlijk en en niet allemaal tege- ver maar s.v.p. niet alleen en ter tegenwoordigende li- en kader op landelijk en eselieu. Er moet een regel- ge oming zijn. Daarbij komt e kans groot is dat bij e en e werdende generatie hille ortsluitingen veelvuldi- word

aaagt indt je van het Partij ent tikel tussen „Den Haag” het

n de Nuttig in de praktijk, roede elkaar en worden met we zield. Enkele gedachten en in liciteit en dat is nuttig.

o v worden het een soort laag zijn ze voor echte be- massaal. Ook daar zie evel en en schijnt er geen stroen zijn. Zoals het nu func- ert een democratische vlag le niet helemaal dekt.

aaagt volgens jou de hui- partuur, de organisatori- opbouw wel aan de eisen van jd?

n de vroeger wel maar ik t nu eer. De praktijk is n.l. rs ge. Tegenwoordig voelt zich lid van een partij, dan een kiezersvereniging. Ik g me waarom wij vast moe- houde een partij die opge- elijke K.V.-en. Ik kan een denken die plaatse- kent, maar daarnaast e ruimte biedt aan rganische groepen voor bijv. rasters, predikanten, rwijs, ambtenaren etc. In gevelen wij ook wat de nisatie betreft eigentijds dur- zijn. en er op moeten stu- a of ers moet. Daarbij moe- ken en psychologen be- ken. Nu hebben de leden gevelen te weinig in- l op leid van de partij, en s eegrijke zaak. Het moet op e mensen aankomen en de rest: die zullen het wel doe

**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

Vraag verhuisfolder of emigratie-
folders aan

BONGERS

Internationaal verhuurbedrijf

RIJNHAVEN - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag inboedels Overzee-verpakking

HOLWERDA EN ZONEN

DOKKUM
tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580

DRACHTEN
tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847

ROTTERDAM
tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317

Voor al Uw transporten
in binnen- en buitenland

Voor al uw vervoer in bin-
nen- en buitenland

**N.V. Intern. Transportbedrijf
DE RIJKE**

Telex 22424
Telefoon (01880)-2312 - 3058
SPIJKENISSE - BREEWEG 5

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in tourages

DWINGELO

Telefoon 05219 - 1647 o.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken, Freesiaknollen

N.V. Rederij en

Haringhandel

IMPORT - EXPORT

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

wanneer de kwaliteit
moet
beslissen...
vraag dan

KG
koffie

in het
luchtdichte
goudmetaal
folie pak

KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK - KAMPEN

**Verolme United
Shipyards**

ROTTERDAM - HOLLAND

Telefoon 16 25 00

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TELEFOON Glessendam-Hardinxveld 2141

**Werkende vrouwen
bijein in Utrecht**

HET A.R. Vrouwencomité heeft op 13
nov. een conferentie belegd met
een aantal vrouwen uit iedere Kamer-
centrale, die, voor zover bekend, door
hun dagelijks werk in bedrijf of be-

n.a.v. zijn motie inzake de mogelijk-
heid van een vroegere A.O.W.-uitke-
ring voor de vrouw.

Slechts een half procent van die
brieffschrijvers had een afwijkende
mening waarvan één de vervroegde
pensionering de diepste belediging voor
de vrouw noemde.

's Middags „troonden" achter de be-
stuurstafel de staatssecretarissen Bak-
ker en Grosheide en het Tweede Kam-
erlid Kieft. Onder voorzitterschap
van mevrouw Diemer gaven zij ant-
woord op vragen, die 's morgens in
kleine groepen geformuleerd waren.
Het waren er zoveel, dat ze onmogelijk
allemaal beantwoord konden worden.
Ze worden heus niet in de ijskast gezet,
beloofde mevr. Diemer en na afloop
van de conferentie zagen we de ad-
junct-secretaris zorgvuldig de papieren
verzamelen. Het waren vragen, gesteld

roep een waardevolle gesprekspartner
zouden kunnen zijn.

Die waarderig bleek ook uit de aan-
wezigheid van de partijvoorzitter, dr.
W. P. Berghuis en de voorzitter van
de Tweede Kamerfractie, de heer B.
Roolvink.

„De medewerking van de vrouw is
nodig om tot een evenwichtig beeld
van christelijke politiek te komen," zei
de heer Berghuis, die de vrouw als
idealistischer zag dan de man, „niet
zo op posities uit". Om dit laatste werd
door de aanwezige gasten hartelijk ge-
lachen.

De heer Roolvink vertelde van de
stapel brieven, die hij ontvangen had

Tanden blank-Adem fris

IVOROL

Onbetwist de beste tandpasta

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

Voor ons bureau vragen wij een

STENO-TYPISTE

Voor deze functie is een Mulo-diploma of een daarmee gelijkstaande op-
leiding gewenst.

Geboden wordt: een prettige afwisselende werkkring op een klein kantoor,
waar in een goede teamgeest wordt gewerkt.

's Zaterdags vrij. Leeftijd tot 23 jaar. Salaris volgens Rijksregeling afhan-
kelijk van opleiding, leeftijd en ervaring.

Schrift. sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht
op het secretariaat, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage (of event. telef.
afspr. onder No. 070 - 631023/112138.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

**Wij hebben andere mensen
nodig terwille van onszelf!**

Dat geldt natuurlijk ook voor de
christen-ambtenaren!
Heeft u zich al bij die andere collega's
aangesloten in de

**NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND
VAN OVERHEIDSPERSONEEL?**

Zo niet, doe het dan nog vandaag
Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804,
Den Haag.

door vrouwen, die door hun dagelijks
werk bij verschillende problemen be-
trokken zijn.

Vragen, die in deze tijd heel direct
de politiek raken.

En ik geloof dat het dát was, wat de
conferentie niet alleen gezellig, maar
ook van zo goede invloed maakte.

We hebben kennis met elkaar ge-

maakt. We hebben ondervonden, dat
de partij er prijs op stelt, op de hoogte
te komen met welke vrager wij ge-
confronteerd worden.

De heer Kieft stelde heel duidelijk,
dat een Kamerfractie niet op eigen
houtje kan werken. Zij moet „gevoed"
worden door vragen en door de me-
dewerking van mensen uit het gehele
land.

Het einde kwam onherroepelijk: om
4 uur. Al hadden we graag nog door-
gepraat. Er was nog maar een begin ge-
maakt, een begin, waarvan we graag
een vervolg zullen zien.

C. M. T.-K.

**"ANIMO" koffiezet
apparatuur**

voor horecabedrijven, kantines,
vergaderzalen enz. in elke
gewenste capaciteit en uitvoering

Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT

Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

**BELANGSTELLEND VOOR
NATUURGENEESWIJZE**

Wanner u ons uw adres schrijft, ont-
vangt u gratis een K W A R T A A L-
abonnement op het maandblad

GEZONDHEIDSNIEUWS

onder redactie van de bekende Zwit-
serse natuurarts en wereldreiziger
Dr. h. c. A. Vogel.

Verkrijgbaar in het Ned. en Duits.
Schrijf aan: Maandblad „Gezondheids-
nieuws", Postbus 2, 't Harde/Gld.,
tel. 05255-541

GEURTS'

CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

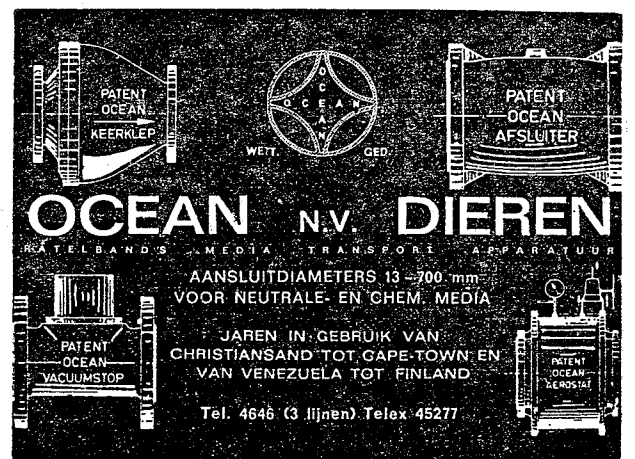
De fijnste fruitproducten uit de
Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

Hotel-pension „Dreyeroord"

Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm. 95ct

Gebreide
vesten
japonnen
pullover

CULEMBORG - TELEFOON 03450 - 2141

Niet laveren

NOG zes weken en het jaar 1965 is voorbij. Sint Nicolaas heeft zijn komst overal aangekondigd en u weet dat het dan nog maar een kort traject is naar de oliebollen van Oudejaarsavond en de heildronk op Nieuwjaarsdag. We staan om zo te zeggen al op de stoep van 1966. Daar zullen de ministers elkaar tijdens hun tegenwoordig veelvuldige kabinetszittingen ook wel aan herinnerd hebben. En dan met bijgedachten, die allermint in de eerste plaats naar cadeautjes en kerstkransen zijn uitgegaan.

Excellenties geloven niet meer in de goed heilig man. Maar Zwarte Piet is een haast tastbare realiteit voor hen aan het worden.

De uitdrukking „elkaar de zwarte piet toespelen” is niet voor niets een vakterm in de politiek geworden. Die uitdrukking is in deze dagen wel heel toepasselijk.

Wat is namelijk het geval. Op Prinsjesdag, dat was zoals u weet op 21 september j.l., werd de Tweede Kamer op een Miljoenennota getraakteerd die er niet om loog. Dit stuk getuigde enerzijds van een kloeke visie der regering op vele noodzakelijke voorzieningen. Maar anderzijds werd tegelijkertijd de rekening gepresenteerd in de vorm van sterk gestegen staatsuitgaven.

Kritische waardering

Het eerste - dus de visie van het kabinet - ondervond in de Tweede Kamer vrij algemeen waardering. Ook de A.R. fractievoorzitter, de heer Roolvink, heeft zijn aandeel daarin niet onder stoelen of banken gestoken. Dat geschiedde tijdens de algemene beschouwingen over de rijksbegroting die midden oktober gehouden werden.

Nu, een maand verder weten wij echter nog niet precies waar wij aan toe zijn voor wat de financiering betreft.

Dat komt omdat de Kamer naast zijn waardering voor goede voornemens van de regering ook zijn mening over de financiële consequenties van dit alles ten beste gaf. Vooral de voorgestelde omzetbelastingtarieven op schoeisel en textiel ondervonden weinig sympathie en onzerzijds is het kabinet evenmin de stunt van de belastingspaarbrieven in dank afgenomen.

Geen ja-broers

De waardering waarover ik sprak en deze kritiek zijn niet met elkaar in strijd. De Tweede Kamer heeft de plicht om in overleg te treden met het kabinet. Ja-broers plegen niet tot overleg te komen; zij knikken alleen maar.

tussen
ja
en
neen

De Tweede Kamer heeft - als men dat zo zeggen mag - ditmaal stevig tegenspel geleverd. Men heeft van het kabinet-Cals getuigd dat het een team van sterke mannen is.

De Kamer heeft zich echter ook niet onbetuigd gelaten bij dit eerste belangrijke debat in het nieuwe parlementaire jaar.

Het gevolg van deze eerste ontmoeting in de politieke arena is geweest dat het kabinet toezegde enkele punten opnieuw in overweging te zullen nemen. Dat beraad duurt nu al een volle maand. Persberichten melden nu eens dit nieuwe plan van het kabinet en dan weer dat voornemen. Alles goed en wel, maar nieuwe voorstellen liggen nog niet ter tafel. Evenmin heeft het kabinet gezegd: wij handhaven onverkort onze oorspronkelijke plannen. En dat terwijl 1 januari, de datum waarop eventueel nieuwe belasting-tarieven in werking moeten treden, met rasse schreden nadert.

U voelt wel dat Zwarte Piet daar geen genoegen mee kan nemen. En Sijmen, de belastingbetaler, wil ook wel eens weten waar hij aan toe is.

De behandeling van de begrotingen der afzonderlijke departementen gaat weliswaar door, maar het totaal-beeld komt niet duidelijk uit de verf zolang het financieringsplan nog niet tot in zijn onderdelen rond is. En het gaat om zeer belangrijke onderdelen. Het kabinet schijnt nog tussen „ja” en „neen” te zweven en de Kamers weten zelfs nog niet wat zij voorgeschoteld zullen krijgen.

Kostenbesef

U begrijpt dat wij van oordeel zijn dat het tijd is om tot een oplossing te komen. Allereerst moet het kabinet enkele knopen maar eens doorhakken; daarna kan de Tweede Kamer spijkers met koppen slaan. Vóór 1 januari moet de Eerste Kamer immers ook nog de puntjes op de i zetten. Bij die oplossing moet men in acht nemen dat bijna alle fractie-woordvoerders bewezen dat

bij de Kamer het kostenbesef groeiende is. Wij hopen en vertrouwen dat voor het kabinet hetzelfde geldt.

„Pericula in mora”, zeiden de oude Romeinen. Inderdaad is uitstel gevaarlijk. Niet alleen komen de plannen van het kabinet daardoor in de lucht te hangen maar ook het klimaat der samenwerking verslechtert zienderogen indien men nog langer om de hete brij heenraait.

De kok (dus het kabinet) zal goed doen te bedenken dat de temperatuur bij de klant (het parlement) snel oploopt. Wie de rede van de heer Aalberse, voorzitter van de K.V.P. in de krant heeft gelezen weet dat.

De slechtste dienst die dit kabinet zichzelf zou kunnen bewijzen, is het in tijdnood doen komen van het parlement.

Radio-causerie van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op maandag 15 november 1965.

De maand december heeft toch al geen goede reputatie voor wat betreft een soepel samenspel tussen regering en volksvertegenwoordiging...

De A.R. kunnen de spanningen die zo langzamerhand ontstaan, dacht ik met een gerust geweten ondergaan. Het heeft in de begrotingsrede van de heer Roolvink aan duidelijkheid niet ontbroken.

De reeds genoemde kritiek op onderdelen van het regeringsbeleid ging vergezeld van een duidelijk bereidheid om de regering in alle redelijkheid aan de nodige middelen te helpen.

Wie zich zo opstelt mag van het kabinet vragen dat het spoedig klare wijn gaat schenken. Daarmee kan niet tot Oudejaarsavond gewacht worden.

De brief

Reeds nu is merkbaar dat het in de samenwerking der regeringspartijen niet alles botertje tot de boom is. Wie even achterom kijkt, naar de behandeling van de toestemmingswet vorige week in de Tweede Kamer, ziet één der oorzaken van het ook in politiek opzicht verslechterde klimaat, namelijk de brief-Nederhorst. Gelukkig hebben de overige fractievoorzitters in hun reacties daarop veel zelfbeheersing aan de dag gelegd. Niets zou voor hen gemakkelijker geweest zijn dan de toestemmingswet aan te grijpen om er de heer Nederhorst mee om de oren te slaan. De P.v.d.A.-leider heeft zo goed mogelijk getracht zich te excuseren, maar de politieke gevolgen van die brief zijn daardoor niet ongedaan gemaakt.

De heer Roolvink van de A.R. fractie was eveneens gematigd, doch wond er ook weer geen doekjes om toen hij

sprak van een „ongelukkige brief”. Evenals andere fractievoorzitters heeft hij de heer Nederhorst echter niet de twijfelachtige eer willen aan doen een hoofdrolspeler te worden in dit debat. Maar daarmee is de kous voor de P.v.d.A. uiteraard nog niet af.

De heer Berghuis heeft op ons Partij Convent van 30 oktober j.l. aan de P.v.d.A. gevraagd dat zij zich duidelijk over de constitutionele monarchie zal uitspreken.

Dr. Drees heeft dat, kort daarop, in zeer positieve bewoordingen gedaan.

„Twee walletjes?”

Toch is aanleiding deze vraag van Dr. Berghuis nog eens te onderstrepen nu „Opinie”, het officiële orgaan van de P.v.d.A., deze week een bijdrage van een medewerkster publiceert dat eindigt met de kreet „leve de republiek”. Een artikel dat overigens de brieveschrijver Nederhorst omhoog steekt.

Als men deze hulde aan de scribent Nederhorst legt naast de excuses van het Kamerlid Nederhorst, vraagt men zich af of dit P.v.d.A.-blad tegelijkertijd van koningsgezinde en van de republikeinse wal wil eten. Wie zo het onderste uit de kan wil hebben kon het lid wel eens op de neus krijgen.

De heer Schmelzer van de K.V.P. heeft onzes inziens dan ook geen ongelijk toen hij opmerkte dat de schaduw, die de brief-Nederhorst over de samenwerking der regeringspartijen geworpen heeft, nog wel enige tijd zal blijven hangen. Een blad als „Opinie” vraagt daar als het ware om. Ook hier zal alleen de frisse wind van een duidelijk „ja” of „neen” opheldering kunnen verschaffen.

Objectief en onafhankelijk

Op meer dan één terrein is er vandaag dus behoefte aan duidelijkheid. Verwondert u dit kritische geluid uit de koker van een regeringspartij? De verklaring ervan is simpel. Of wij nu regeringspartner dan wel oppositie-partij zijn, wij stellen ons objectief en onafhankelijk op. Dat geldt voor elk kabinet, en voor iedere partij die daar met of zonder ons aan deelneemt.

Wij menen die objectiviteit en die onafhankelijkheid ook in deze uitzending tot uitdrukking te moeten brengen.

Op dit moment is duidelijkheid meer dan ooit de olie, die de motor van het schip van Staat nodig heeft. Er moet niet langer tussen het „ja” en „neen” gelaveerd worden. De gewenste koers is die naar open zee en dan op volle kracht vooruit.

UTRECHT

T. DE VRIES stucadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw voorkomend
stucadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEF. 12486

Snelle persen en
vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk
vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

rotatie
DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030. 11811 / utrecht

Den Haag en omstreken

Sigarenhandel **MATADOR**

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940

HAARLEM - Telefoon 10441

DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

WESTLAND

lingerie - korsetterie
dekker
DE LIER NAALDWIJK DELFT DEN HAAG VOORBURG
Markt 49 - Beeklaan 366 - Herenstr. 107-109

H. HORTENSIUS & ZOON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor
alle voorkomende werkzaamheden
**NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**
STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

ZEELAND

- FLOORFLEXVLOEREN
- COMPLETE KEUKENS
- LOSSE KASTEN

Prima materiaal voor elk interieur

BOUWMATERIALENHANDEL

A. DE JAGER - TOLHOEK N.V.

GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

Textiel- en woninginrichting

Magazijn „DE FAAM”

Kanaalstraat 33, tel. 01183-287, O. en W. Souburg

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuihaven 10 - Zierikzee - Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van BETON-, WATER-, WEGENBOUW- EN CULTUURTECHNISCHE WERKEN

NIEUWBOUW

ONDERHOUD

GEBR. JOBSE
aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W) - TEL. (01189) 297-343-341

Hollestelle GOES

Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Zaagmolenstraat 1 - Telefoon 01100 - 5540.
Handelsafdeling:
Ganzevoortstr. 28 - Telefoon 01100 - 6995 - 6996
ex. 6387.

De algemene vergadering

Een van de grote Arjos-evenementen is de jaarlijkse Algemene Vergadering. De afgevaardigden van de clubs komen dan naar Utrecht om het wel en wee van de Arjos te bespreken. Omdat men dan toch bijeen is, wordt tevens aandacht gevraagd voor andere zaken als een referaat, politiek cabaret, enzovoorts.

Het aantal Arjossers, dat deze jaarvergadering bijwoont varieert van 200 tot 250.

Op 11 december a.s. vindt opnieuw een Algemene Vergadering plaats. En wel in Esplanade te Utrecht.

De morgenbijeenkomst begint 10.30 uur.

Na het openingswoord van de voorzitter komt het jaarverslag aan de orde.

Dit verslag behandelt de periode van 1 oktober 1964 tot en met 30 september 1965.

Wie belangstelling heeft voor het verslag, kan een exemplaar ervan aanvragen bij het secretariaat van de Arjos.

De jaarrekening over 1964 komt in behandeling en een voorstel tot verhoging van de contributie-afracht aan de Nationale Organisatie. Tot nu toe betaalt ieder Arjoslid per jaar f 1,25 aan contributie en f 0,25 voor het kaderfonds. Door de stijgende kosten is een drastische verhoging noodzakelijk. Voorgesteld wordt dan ook de contributie te verhogen tot f 2,— per lid per jaar plus f 0,25 voor het kaderfonds. Het is te hopen, dat de clubs zullen instemmen met deze voorgestelde verhoging.

Tenslotte moet er voorzien worden in de vacatures Herstel en Wiersema, voor twee plaatsen in het hoofdbestuur.

In de vacature Herstel staan kandidaat: mr. A. Herstel te Utrecht en A. Platteel te 's-Gravenhage.

In de vacature Wiersema, de dames P. C. Elfferich te Harderwijk en J. v. d. Meent te Driebergen.

De middagbijeenkomst staat in het teken van het thema "Opdracht"

Drie sprekers zullen — ieder in circa 15 minuten — een bepaald aspect van dit thema toelichten.

Mej. J. van Leeuwen te Rijswijk (ZH) — Wie kent haar niet? — wetenschappelijk ambtenaar bij de C.B.T.B. — spreekt over "Hier en nu".

Prof. dr. H. Bergema te Baarn — de bekende zendingshoogleraar — spreekt over "Wereldwijd".

Ds. J. Ketelaar te Drachten — Baptistenpredikant — spreekt over "Tussen preludium en finale".

De toespraken worden a.h.w. muzikaal omlijst. Na de pauze zal een politiek cabaret de aandacht vragen. Zo ziet het programma er in hoofdlijnen uit. De toegang tot de middagbijeenkomst in Esplanade, Lucas Bolwerk te Utrecht, is vrij.

Pers en periodiek

Tekentalent op partijbureau

In het chr. dagblad "De Rotterdammer" lezen wij:

Als klein meisje tekende Greet Dragt (21) al bijzonder graag. En ze deed het uitstekend, zodat onderwijzers en later leraren vol bewondering over haar tekentalen waren. Toch deed Greet niet wat velen verwachten: ze bezocht geen kunstacademie, maar nam een baan in de administratieve sector. Ze is nu werkzaam op het A.R.-partijbureau in Den Haag.

Maar het handtekenen kan ze (uiteraard) niet laten. Zo maar op een avond begon ze aan een vlotte tekening van prinses Beatrix. "Het ging erg leuk en in drie uur had ik 'm klaar", zegt Greet. Voor de aardigheid stuurde ze het counterfeitsel keurig ingelijst, op naar prinses Beatrix, die bijzonder ingenomen bleek te zijn met — zoals ze liet terugschrijven — het mooie en goed gelijkende portret.

Van het een komt het ander. Het aanbod van Greet om desgewenst ook een tekening van de heer Claus van Amsberg te maken is onmiddellijk aangenomen. Deze dagen ontving ze een mooie kabinetfoto van prinses Beatrix' verloofde, die als voorbeeld zal dienen.

Centrale vergaderingen

WIJ KOMEN BIJEEN ...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 20 november belegt de Statencentrale Den Helder — welke ook de zorg heeft voor Schagen en omgeving — met het oog op de komende verkiezingen een vergadering in Schagen.

De plaats van samenkomst is de Gereformeerde kerk. Aanvang der vergadering te 19.30 u.

Na een korte inleiding van mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven, secretaris van de A.R. Partij, onder de titel „Bent u ook zo anti...?" kan alles ter tafel gebracht waarover men praten wil. Ieder is van harte welkom.

★ Op maandag 22 november wordt een grote A.R. Partij-vergadering belegd voor het District Zuid-Oost-Utrecht.

De plaats van samenkomst is hotel „Huize Gadellaa" te Maarn. Aanvang der vergadering te 19.45 u. Z.E. dr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen, zal

Tot 1 januari a.s.

f 12.50

voordeel!

Inderdaad, u leest het goed: u kunt f 12.50 verdienen wanneer u vóór 1 januari 1966 intekent op het vermaarde geschiedeniswerk

DISPEREERT NIET - Twintig eeuwen historie van de Nederlanden door A. en H. ALGRA

Thans compleet en geheel up to date in vijf fraai gebonden delen, die tezamen bijna 2.200 bladzijden boeiende tekst en ruim 600 prenten, kaarten, tekeningen en foto's bevatten. INTEKENPRIJS f 15.— PER DEEL. Deze bijzonder lage prijs kan slechts tijdelijk gehandhaafd blijven en zal met ingang van 1 januari a.s. worden verhoogd tot f 17.50 per deel. Met andere woorden: Door dit werk thans te bestellen, bespaart u maar liefst 5 x f 2.50 = f 12.50 in totaal.

Maak gebruik van deze gunstige gelegenheid om in het bezit te komen van „Dispereert niet", een boeiend en betrouwbaar werk, boordevol illustraties. Kortom, een standaardwerk, dat als bron van vaderlandse historiekennis zijn weerga niet heeft.

De bekende onderwijsdeskundige drs. T. M. Gilhuis schreef over „DISPEREERT NIET": „Wij kennen geen geschiedeniswerk dat de weg van ons volk zó boeiend, zó illustratief en vanuit een zó bewogen positieve overtuiging beschrijft als dit. ... En in wat een fraaie uitgave! Wie dit boek niet in zijn bibliotheek heeft staan, doet zichzelf tekort!"

Kan het duidelijker gezegd worden? Welnu, zo zouden er honderden enthousiaste recensies te noemen zijn, genoeg om u te overtuigen dat „Dispereert niet" echt een werk is om persoonlijk te bezitten en om trots om te zijn.

Schaf het aan, voor uzélf en (niet te vergeten) voor uw opgroeiende kinderen: Geef hun de kans te ontdekken, hóe boeiend en leerzaam onze vaderlandse geschiedenis is!

De betaling behoeft geen bezwaar te zijn, want het gehele bedrag (5 x f 15.—) kan in 10 maandelijks termijnen worden voldaan. Anders gezegd:

REEDS VOOR f 7.50 PER MAAND

kan de gehele serie „Dispereert niet" in uw bezit komen. Laat dit dubbele voordeel u niet ontgaan! Profiteer van deze gemakkelijke betalingsvoorwaarden en bespaar bovendien f 12.50. Zend vandaag nog de bestelbon (als drukwerk, in open envelop) aan uw boekhandelaar of aan:

Uitgeverij T. WEVER - Postbus 13 - Franeker

Aan
Uitgeverij T. Wever, postbus 13, Franeker

BESTELBON

* Boekhandel

Zend mij de serie „DISPEREERT NIET". Twintig eeuwen historie van de Nederlanden, door A. en H. ALGRA. Compleet in vijf delen à f 15.—.
Ik betaal direct na ontvangst ineens/in tien maandelijks termijnen van f 7.50 *

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: ..... DATUM: .....

* S.v.p. doorhalen wat niet verlangd wordt.

BON

Noteert u mij met ingang van heden als abonnee op „Nederlandse Gedachten".

WOONPLAATS: .....

ADRES: .....

NAAM: .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

spreken over „De huidige opdracht", met name in verband met de Europese samenwerking.

★ Op donderdag 25 november belegt de kiesvereniging 's-Gravenhage-Zuid-Laakkwartier in samenwerking met het stedelijk verband ARJOS Den Haag een voorlichtingsavond voor jonge kiezers.

De plaats van samenkomst is zaal „Focus", Miquelstraat 50 te 's-Gravenhage.

Aanvang van deze gespreksavond te 20.00 uur.

De voorzitter der kiesvereniging, de heer A. Boerma, leidt de vergadering. In een forum zitten de heren A. Platteel en J. H. J. Rose van de ARJOS, dr. A. Veerman en ds. J. Winter.

★ Op vrijdag 26 november belegt de Statencentrale Dordrecht een vergadering.

De plaats van samenkomst is de Johanneskerk te Gorinchem. Aanvang der vergadering te 19.30 u. Z.E. dr. I. A. Diepenhorst, zal spreken over „Actuele politiek".

★ Op zaterdag 27 november wordt een speciale vergadering belegd door de Statencentrale Gouda.

De plaats van samenkomst is de grote zaal van het Hervormd Centrum „De Haven", Oosthaven 31 te Gouda. Aanvang der vergadering te 14.00 u.

Na de behandeling der huishoudelijke zaken zal de heer J. Wilschut te Rotterdam, voorzitter van de A.R. fractie in de Provinciale Staten van Zuid-Holland, spreken over „Voor religie en vrijheid".

ARJOS

★ Op zaterdag 20 november is er een vergadering van het streekverband Kanaalsteek van de ARJOS in de provincie Groningen.

De plaats van samenkomst is de Brinkhof te Onstwedde.

Aanvang der vergadering te 14.30 u. Sprekers zijn de heren Tj. Walbug en J. van der Ploeg. Verder werken mede de heer Constanze, spel, de Hotreppo's muziek en een cabaret van enkele Arjos-leden. Belangstellenden kunnen zich alsnog opg-ven bij W. Molema, B.B.weg 2, Sellingen.

★ Op zaterdag 20 november wordt een vergadering belegd voor de ARJOS-clubs in het district „Het Wad". (Noord-Groningen.)

De plaats van samenkomst is „Vita Nova" te Middelstum.

Aanvang der vergadering te 15.00 u. Burgemeester A. Drost te Uithuizermeeden zal speken over „Perspectieven voor de christelijke politiek". Na een broodmaaltijd te ± 18.00 uur zal er o.a. een politiek spel verzorgd worden.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Verheugend

Donderdag 18 november zijn de bewoners van het eiland Goeree-Overflakkee naar de stembus geweest. Vanaf 1 januari 1966 zullen de huidige dertien gemeenten opgaan in vier nieuwe gemeenten.

De A.R.P. en C.H.U. zijn goed uit deze stembus gekomen. Onzerzijds een paar cijfers. Voor de nieuwe gemeenten Dirksland, Oostflakkee en Middelharnis kwamen A.R.P. en C.H.U. thans met afzonderlijke lijsten uit; voor de nieuwe gemeente Goedereede met een prot. chr. lijst.

In 1963 behaalde de A.R.P. voor de Tweede Kamerverkiezingen op het eiland 3398 stemmen en de C.H.U. 1425 stemmen; in totaal samen 4823.

Thans behaalde de A.R.P. in drie gemeenten met afzonderlijke lijsten 3104 stemmen en de C.H.U. 1167 stemmen, terwijl daarnaast in Goedereede op de prot. chr. lijst 1267 stemmen werden uitgebracht; in totaal dus 5538 A.R. + C.H. stemmen.

Derhalve kwam het totaal van 4823 in 1963 op 5538 in 1965; hetgeen betekent een gezamenlijke winst van A.R.P. en C.H.U. van 715 stemmen, terwijl het aantal kiezers intussen praktisch gelijk bleef. (18.237 geldige stemmen in 1963, 18.289 thans). Zuivere winst dus.

Een nadere analyse hopen wij te brengen in ons nummer van volgende week.

Dagbladen (ook geestverwante!) die dus snel de conclusie trokken dat A.R. en/of C.H. ten opzichte van de raadsverkiezingen 1962 teruggegaan zijn, zouden actueler geweest zijn indien zij op deze winst ten opzichte van de Kamerverkiezingen 1963 het accent hadden gelegd.

Hoe het overigens precies ligt in vergelijking met de gemeenteraadsverkiezingen 1962 zullen wij tevens volgende week zien.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Premier Ian Smith heeft zelf het „stuur” in handen genomen. Dat heeft zijn land in grote moeilijkheden gebracht. De Dakota, die hij hier bestuurt, zette hij veilig aan de grond. Brengt hij het Rhodesische probleem ook nog tot een goed einde? (Zie hierover ons artikel op pag. 6 en 7)

Deze week:

- Actuele commentaren (pag. 2 en 3)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Afschaffing opkomstdwang (pag. 3)
- Minister Biesheuvel over de E.E.G. (pag. 4)
- Tweede Kamer (pag. 5)
- Rhodesië (pag. 6 en 7)
- Conferentie van werkende vrouwen (pag. 8)
- Moed en karakter (pag. 12).

Luister ...

op maandag 29 november a.s. naar onze radio-uitzending.
Spreker: de heer G. A. Kieft, lid van de Tweede Kamer.
De uitzending vindt plaats van 18.20-18.30 uur via Hilversum II (N.C.R.V.).

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHALAAN-ZEESTRAT
(nabij Plein 1813)

Den Haag. Telefoon 117700*

• **Brokken**

Geachte Redactie,
 O, wat heb ik genoten van de Conventionaliteiten van Conventieganger in uw blad van 6 november.
 Hoe aandoenlijk was het toch.
 Een dominee met (bijna) een brok in zijn keel (van aandoening).
 Een conventieganger met (bijna) een brok van zijn tong af (van gemeenschaps- en voorgenomen zwijg-plichtsgevoel).
 En dan ik (zei de gek) met een brok in mijn maag (van opkomende misselijkheid).
 Allemaal brokken.
 En dat om een handje, pardon Hand (niet een knikje) van een in hoogte gezeten MANNENBROEDER.
 Goed zo!
 Mooi materiaal voor een kleinzoon van FLEX.
 Kun je nog eens lachen (of mees-muilen).
 Al moet ik het vandaag alweer zonder zo'n handdruk doen, mijn dag is al weer goed, ofschoon het buiten een beetje mistig is.
 Waar de dominee met de brok en de conventieganger anoniem bleven, mag ik misschien tekenen met:
 Nuchterling.

• **Meningsverschil**

Geachte Redactie,
 De heer Ir. C. G. Meeder was zo vriendelijk mij het laatste nummer van „Tot vrijheid geroepen” toe te zenden, waarin hij onder meer mijn ARJOS-referaat ter sprake brengt. Ik zal het op prijs stellen, indien u mijn antwoord in uw weekblad wilt opnemen.
 De heer Meeder schrijft, dat er „wijze mannen” bestaan (en hij heeft mij daarbij ook op het oog), die alles precies weten en die zich geroepen achten op te treden als leidlieden en leermeesters. Hij betreft het, dat die wijze mannen het niet altijd met elkaar eens zijn en hij zou willen dat zij zich eens bezighielden met de vraag, hoe het komt dat zij elkaar voortdurend tegenspreken.
 Ik zou hierover het volgende willen opmerken. De heer Meeder is blijkbaar van mening dat mensen die in het openbaar hun mening ergens over ten beste geven, dat doen omdat zij zo bijzonder wijs zijn. Ik geloof dat de zaak ook anders kan liggen. De reden waarom zij hun mening geven, kan namelijk ook heel eenvoudig daarin gelegen zijn, dat hun zulks wordt gevraagd. De heer Meeder ziet blijkbaar die mogelijkheid over het hoofd. Waarschijnlijk is het dus zo, dat de redacteuren en medewerkers van het blad van de heer Meeder zich geroepen achten als leidlieden en leermeesters op te treden, omdat zij met bijzondere wijsheid zijn begiftigd.
 Uit een redactionele mededeling zie ik, dat dit blad streeft naar „een hernieuwde beleving van het reformatorisch vrijheidsbeginsel”. Dat is zeker belangwekkend, al zou ik de christelijke beginselen van gemeenschap, gerechtigheid en naastenliefde bij de noodzakelijke bezinnig niet gaarne vergeten willen zien. Naar mijn mening zijn die minstens zo belangrijk als het reformatorisch vrijheidsbeginsel. Want wij zijn niet tot de vrijheid zonder méér, maar tot een christelijk gebruik der vrijheid geroepen. Hoe dit zij, in ieder geval staat vast, dat de redactie blijkbaar haar steentje wil bijdragen aan de tegenwoordige „her-oriëntatie”, en de heer Meeder acht zulks kennelijk ook nodig, want hij maakt er gewag van, dat wij in een „dynamische tijd” leven. Hij heeft echter bezwaar tegen de manier, waarop de door hem bekritiseerde „wijze leidlieden” dat proberen te doen, want, zo zegt hij, zij vinden dat wij bij die „her-oriëntatie” beslist géén gebruik mogen maken van traditionele methoden of van traditionele vaste punten.
 Ik weet niet, waarop deze ook tot mij gerichtte aantijging berust. Mijn mening is immers, dat wij met alle kracht moeten vasthouden aan de fundamentele beginselen, die ons als heilzaam voor het menselijk leven en samenleven zijn geopenbaard en overgeleverd.
 Wat betreft het bezwaar van de heer Meeder, dat er in Gereformeerde kring geen eenstemmigheid bestaat over de toepassing van deze beginselen, geloof ik dat hij aan een belangrijk punt voorbijziet, namelijk aan onze menselijke beperktheid. Trouwens, in het nummer dat hij mij zond, lees ik dat de redactie van zijn blad in eigen kring ruimte wil laten voor verschil van inzicht, en dat

zij ter stimulering van de discussie en van de politieke belangstelling dit verschil van inzicht aan haar lezers niet wil onthouden. Dit lijkt mij een juist standpunt, en wij zien eraan dat ook de wijze mannen van dat blad het niet in alles met elkaar eens zijn. Overigens blijkt bij kennismaking van dit nummer, dat zij het ook met veel opvattingen van anderen niet eens zijn. Dat is hun goed recht. Het gaat er maar om, of wij onze meningen behoorlijk funderen in onze christelijke levensbeschouwing en of wij grondig kennis nemen van het terrein waarop wij ons willen bewegen. Dan kan daar licht allerlei verschil van mening bij rijzen.

De heer Meeder heeft het verder speciaal over twee vragen, namelijk of de A.R. Partij een programpartij of een beginselpartij is, en of zij een rechtse, een linkse of een centrumpartij is. Dat zouden dan voorbeelden zijn, waaruit zou blijken, dat de „wijze leidlieden” die de heer Meeder op het oog heeft, elkaar voortdurend tegenspreken. Wat het eerste punt betreft, zou één de A.R.-Partij een beginselpartij, de ander zou haar een programpartij noemen, en wel, omdat zij een beginselprogramma heeft. Ik geloof dat hier geen tegenstelling bestaat. Want een beginselpartij behoeft wel degelijk een beginselomschrijving, en ik kan het beginselprogramma en algemeen staatkundig programma van de A.R. Partij alleen zien als een min of meer uitgewerkte beginselverklaring. Daarmee wordt de partij dus geen programpartij, in de zin van een belangenpartij, waarbij van beginselen niets is te bespeuren.

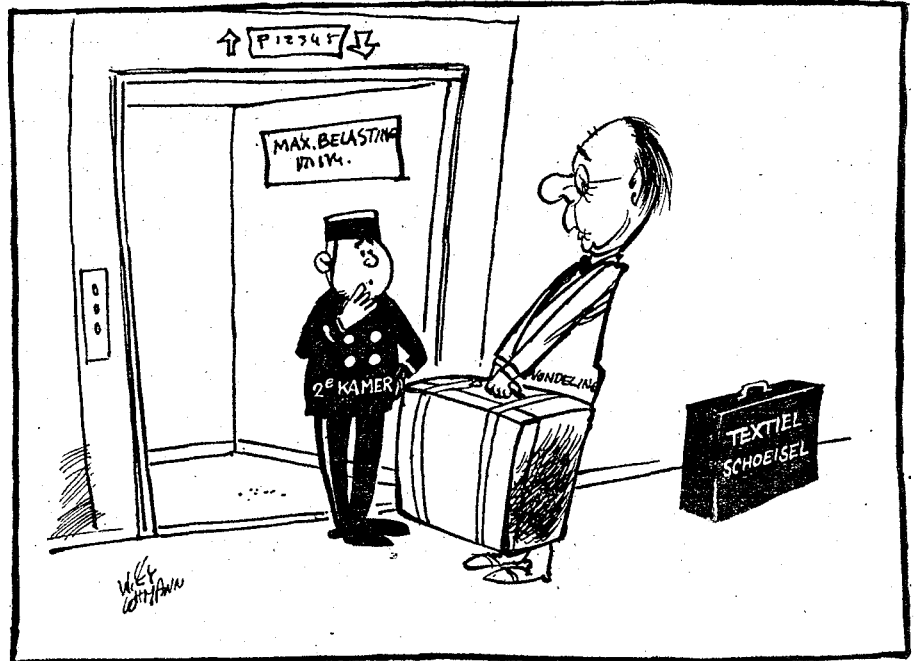
Wat de kwestie „links of rechts of centrum” betreft, moet ik even ophalen dat ik in mijn ARJOS-referaat heb geschreven, dat het bestaan van meningsverschil in de partij over de mate van overheidsingrijpen op zichzelf niet verkeerd is, maar dat het ontbreken van een voldoende mate van eenstemmigheid geen chronische kwaal mag zijn, die de totstandkoming van een duidelijk en principieel verantwoord beleid in de weg staat. Ik heb geschreven, dat de A.R. Partij weerstand moet bieden aan degenen die onder de dekmantel van die partij, hetzij in „rechtse”, hetzij in „linkse” richting willen doorslaan, d.w.z. hetzij op de kracht van de burger, hetzij op de macht van de staat hun vertrouwen willen stellen. Want een christelijke partij is naar

mijn mening in die zin een „centrumpartij”, dat zij zich voortdurend wil inspannen om de noden der samenleving te bestrijden, en dat zij daarbij met alle „gezichtspunten der goddelijke roeping”, dus met alle fundamentele beginselen, voortdurend rekening wil houden. Ik teken hierbij aan, dat het oude spraakgebruik, dat de christelijke partijen automatisch tot de „rechtzijdige” rekende, door mij niet meer wordt gevolgd. Mijns inziens kunnen wij dat beter laten, nu overal het facisme bij de rechtervleugel wordt ingedeeld.

In mijn referaat wees ik er verder op, dat „rechtse” elementen (in de zin van overdrijving van de kracht van de burger) de laatste jaren naar mijn mening een al te grote invloed op de leiding en vertegenwoordiging der A.R. Partij hebben gekregen, en dat het tijd wordt dat de partij meer in „linkse” richting gaat bijsturen, teneinde de centrumpositie terug te vinden. De heer Meeder bestrijdt mijn opvattingen niet, maar hij wijst er op, dat prof. de Gaay Fortman onlangs gezegd heeft,

dat de A.R. Partij „sociaal links” is, en dat ik het daarmee dus kan doen. Wanneer ik echter de uitdrukking „sociaal links” goed begrijp, bedoelt zij te wijzen op de christelijke roeping, op te komen voor die groepen der samenleving die in nood verkeren of door noden worden bedreigd. Daar ben ik het geheel mee eens. Het christelijk beginsel der gerechtigheid, dat het leidende beginsel moet zijn voor de christelijke partij, is daarbij immers in het geding. Dat betekent dus niet, dat de A.R. Partij „politiek links” zou moeten zijn, in die zin dat zij haar vertrouwen zou stellen op de macht van de staat.

Bij de voorbeelden die de heer Meeder aanhaalt, behoeven wij dus niet aan tegenspraak te denken. Al neemt dit niet weg, dat meningsverschillen in een christelijke partij gerust mogen voorkomen. Althans, wanneer zij dienstbaar zijn aan de totstandkoming van een christelijk verantwoord beleid. Zij zijn slechts ongewenst wanneer zij de totstandkoming van zulk een beleid belemmeren.
 15 nov. 1965 T. P. van der Kooy

... en als ik de rest tot een andere keer laat staan... (Uit Het Parool)

Begraven en cremeren, nog altijd een onderwerp om behoedzaam mee om te gaan. Dat bleek wel weer uit de omzichtige beschouwingen die de woordvoerders van de confessionele fracties er bij de begroting van Smallenbroek aan gewijd hebben. Aan de andere kan kon je ook merken dat het denken niet stilgestaan heeft. Want vrijwel de hele Kamer is er nu voor dat er tussen begraven en cremeren niet langer wettelijk „gediscrimineerd” wordt, om het zware woord maar eens te gebruiken.

De regeling van 1955 — een compromis — gaat van begraven als regel uit en wie aan crematie de voorkeur geeft moet dat schriftelijk vastleggen. Als dat niet gebeurt is, kunnen de nabestaanden zo'n voorkeur ook nog bij de kantonrechter aannemelijk maken. Dat is voor deze man zo'n ongelukkige taak dat hij er in de praktijk maar niet zwaar aan tilt en de toestemming — zo heb ik me laten vertellen — zonder veel vijven en zessen verleent. Behalve deze hindernis is er dan nog de praktische belemmering dat crematoria niet zo gemakkelijk tot stand komen omdat gemeenten er het laatste woord over hebben.

De Kamer heeft nu aan minister Smallenbroek gevraagd om met voorstellen te komen in de geest van het eensgezinde rapport van „de derde commissie Kan”. Zo moeten beide vormen van lijkbezorging (een merkwaardig woord blijft het) gelijke rechten krijgen.

De KVP-er Kolfschoten vertelde dat binnenkort ook het laatste voorbehoud van zijn partij zal vervallen, nu in roomse kerkelijke kring al passende plechtigheden voor crematie voorbereid worden.

Beernink van de unie en onze partijgenoot Schakel hielden in grote trekken hetzelfde soort verhaal. Al

meende ik dat kleine tikkeltje verschil in nuance te proeven dat er nu eenmaal bijhoort zolang er in beide protestantse partijen — op papier tenminste — ietsjes anders over de grenzen van de overheidstaak wordt geoordeeld.

Het komt hier op neer: eerst stelt men, haast naar goed gebruik en bijna ten overvloede, vast dat op geen enkele manier verband gebracht moet worden tussen lijkverbranding en het geloof in de wederopstanding. Vervolgens wordt geconstateerd dat de bijbel crematie niet uitdrukkelijk verbiedt maar dat begraven tot de christelijke traditie, de christelijke zede hoort. Tenslotte blijkt deze christelijke zede dan in zoverre geen maatstaf voor de overheid dat zij deze aan iedereen zou mogen opdringen.

Beernink: „Cremeren is in strijd met de christelijke traditie, maar daar mag ik me niet zuiver en alleen door laten leiden als ik het vanuit democratisch gezichtspunt bekijk”.

Schakel: „De overheid heeft de christelijke zede te eren maar zij mag deze niet dwingend opleggen aan degenen die deze zede niet of nauwelijks willen”.

Gezien de (voor)geschiedenis en de gevoeligheden begrijp ik dat men er toe komt zo voorzichtig te werk te gaan. Dat neemt niet weg dat het allemaal een beetje krampachtig aandoet. We moeten in zulke kwesties niet al te lang om de hete brij blijven drentelen. Het gaat hier immers, en dat is niet overdreven, om een stukje geestelijke vrijheid. Je mag sterk voor begraven zijn en fel tegen crematie, dat is je goed recht en je mag iedereen proberen van de juistheid van je inzicht te overtuigen. Maar s.v.p. de overheid niet in het geweer roepen om zulke uiterlijke tekenen overeind te houden. En dat dan niet alleen omdat de over-

heid zich, gehanteerd als de handhaver van overtuigingen, onder omstandigheden ook tegen je kan keren. Te vaak is de constatering „dat de overheid het zwaard niet vergeefs draagt” gevolgd door de gedachte dat het wapen zich er ook mooi toe leent om er het christendom of christelijke zeden mee te „prediken” of op de been te houden.

Aan de andere kant zullen de aanhangers van crematie, of degenen die wettelijke gelijkstelling steeds uit democratische overwegingen hebben bepleit, er begrip voor hebben — althans moeten hebben — dat je naast gevestigde zeden, of ze christelijk zijn of niet, niet zomaar even gelijkberechtiging voor andere zeden („minderheidszeden”) verkrijgt. Ook als een flink deel van de bevolking er nog eens toe gebracht wordt voortaan niet meer naar de kerk maar naar de moskee te gaan, zal het nog we' even duren voor het gelijktijdig kunnen beschikken over meer dan één echtgenote in ons burgerlijk wetboek gelegitimeerd is. Het is nu al zo'n gewoog er een kleinigheid in te veranderen.

Als ik nu de SGP laat rusten omdat daar toch — vervelend maar waar — niet mee te praten valt, dan nog wel even aandacht voor Jongeling van het politiek gereformeerd broederverbond. Hij vindt begraven meer dan een eerbiedwaardige christelijke traditie. Sterker nog: uit het „bijbelse klimaat” leidt hij af dat begraven de enige godsdienstig legitieme vorm van lijkbezorging is, een gebod van God. Hij zegt dan: ik mag niet afwijken van wat ik meen in Gods Woord voorgeschreven te vinden. Akkoord. Als de heer Jongeling dat meent dan mag de heer Jongeling dat niet. Maar is het „dus-mag-ik-begraven-en-cremeren-in-de-wet-niet-gelijkstellen” daarvan de logische slotsom?

Ja, als je vindt dat de overheid in dit soort zaken wegen moet wijzen. Nee, als je ervan overtuigd bent dat de overheid zich er maar beter toe kan beperken ruimte te scheppen. Daarom houd ik het maar liever op Schakel die in de Tweede Kamer zei: „Ik sta hier niet om ethische verhandelingen te geven voor geestverwante kring maar ik sta hier om de taak van de overheid te bepalen!” P.

* * * Zwijgende partij

Op vergaderingen van onze kiesverenigingen en centrales komt de Boerenpartij nogal eens ter sprake. Men wijst er dan op dat vele mensen blijkbaar van mening zijn dat hun belangen (want daar gaat het hun om), bij de Heer Koekoek e.s. veilig zijn.

Nu dat is de vorige week wel anders gebleken! Bij de commissiebehandeling van de begroting van het departement van Landbouw en Visserij in de Tweede Kamer heeft de heer Koekoek geen mond open gedaan. (Aldus het Handelsblad) Zijn bondgenoot de heer Voogd heeft minister Biesheuvel ten minste nog gevraagd of er nog gemeenschappelijke bedrijfsorganen „op sprongen staan”. Dat was alles wat de Boerenpartij nota bene bij een begroting als die van Landbouw op haar hart bleek te hebben.

Het wordt steeds duidelijker dat het de heer Koekoek er minder om gaat 'n goed volksvertegenwoordiger te zijn dan een interruptant tijdens Kamervergaderingen, die via de televisie uitgezonden worden. Hij maakt het de pleitbezorgers van andere partijen hierdoor in elk geval gemakkelijker om te adviseren: een stem op Koekoek is het steunen van een partij, die in de kamer juist dan zwijgt als haar kiezers er op mogen rekenen dat hun mening verdedigd wordt.

Maar niets wordt door de heer Koekoek minder waargemaakt dan die verwachting van zijn aanhangers.

Hulpverlening aan Nederlandse Antillen

De heer Algra (A.R.P.) heeft in verband met de van Nederlandse zijde in Koninkrijksverband op grond van het Statuut geboden hulp aan de Nederlandse Antillen de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de Minister kennis genomen van perspublicaties, o.a. in „de Volkskrant” van 29 september jl., blz. 7, omtrent armoede en honger bij een deel van de bevolking van de Nederlandse Antillen, ondanks de van Nederlandse zijde in Koninkrijksverband op grond van het Statuut geboden hulp en, zo ja, kan de bewindspersoon dan mededelen of deze publicaties een feitelijke grond hebben?

2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, heeft er dan reeds overleg plaatsgevonden — of is zulks op korte termijn te verwachten — om na te gaan of die hulp van Nederland — uiteraard met handhaving der autonomie van de Nederlandse Antillen — zodanig moet worden gewijzigd en aangevuld, dat zij beter aan haar doel, nl. de gehele bevolking indirect en direct ten goede te komen, beantwoordt?

De heer Biesheuvel, Vice-Minister-President, heeft op deze vragen het volgende geantwoord:

1. De Nederlands-Antilliaanse Regering heeft verklaard, dat het inderdaad juist is, dat bij een deel van de bevolking kan worden gesproken van armoede en ondervoeding. Dit verschijnsel is uitvloeisel van de toenemende werkloosheid en van de zeer sterke groei van de bevolking.

2. De Regering van de Nederlandse Antillen is met ondergetekende van oordeel, dat de hulpverlening van Nederland tot dusver heeft beantwoord aan het doel, waarvoor deze is gegeven en ongetwijfeld ten goede is gekomen, zowel direct als indirect, aan de gehele bevolking.

Wijziging in de procedure ten aanzien van deze hulpverlening wordt dan ook niet nodig geacht.

Ter bestrijding van armoede en ondervoeding zijn bij de Antilliaanse Regering voorstellen tot aanvulling van de hulpverlening in bewerking. Deze voorstellen, waarin aan de hand van een in te stellen onderzoek exacte kwantitatieve gegevens betreffende de ondervoeding worden verwerkt, zullen met de tweede fase van het meerjarenplan aan de Nederlandse Regering worden voorgelegd.

Bij de discussie over een wetsontwerp tot wijziging van de Kieswet heeft minister Smallegenbroek ook in de Eerste Kamer nog eens duidelijk doen uitkomen, dat hij principiële en praktische bezwaren heeft tegen opkomstdwang bij de stembus. En het is goed, dat deze zaak aan de orde blijft. De minister heeft nu een commissie verzocht, hem rapport uit te brengen.

Een principiële verdediging van deze opkomstdwang is onmogelijk. Sommigen zeggen, dat stemmen een burgerplicht is en dat wie zich aan deze plicht onttrekt, te kort schiet jegens de overheid. Die overheid kan niet goed regeren, als zij niet weet, wat er onder het volk leeft en wat er leeft, komt zij te weten via de stembusuitslagen. Maar die als principieel bedoelde redenering gaat helemaal niet op, heeft geen zin, omdat de overheid niemand kan verplichten, zijn stem uit te brengen. Ook blijkens de kieswet wordt dat feit door de overheid volledig aanvaard. Want wanneer iemand zijn oproep heeft overhandigd, staat het hem vrij, een stembiljet te weigeren. Hij kan dus openlijk en demonstratief weigeren te stemmen. Hij kan ook in het stemhokje zijn stem van onwaarde maken. Soms horen de leden van het stembureau duidelijk, dat er grote, haast venijnige strepen over het stembiljet worden gehaald. En voorts is ook het blanco stemmen mogelijk.

En — zijn stem opzettelijk blanco laten of opzettelijk van onwaarde maken, waardoor het politieke gevoel van de betrokkene dus niet tot uitdrukking komt, dat blijft allemaal mogelijk, zolang de overheid er aan vasthoudt, dat de stemming geheim moet blijven.

Niet overal is die noodzaak tot geheime stemming aanvaard. In Zwitserland komen in sommige kantons nog volksvergaderingen voor in de open lucht, waarbij iedere burger stemt in het openbaar, b.v. door handopsteken, ook als het over personen gaat. Vrouwen komen niet op zulke vergaderingen; vrouwenkiesrecht past niet in dit Zwitserse systeem, want de volksvergadering is de samenkomst van vrije, gewapende mannen. Iedere man komt gewapend ter vergadering en het wapen, dat hij draagt, bewijst, dat hij een vrij man is. Om dezelfde reden is in de Amerikaanse grondwet het recht van iedere burger vastgelegd, om wapens te dragen. De Amerikaanse overheid kan geen enkele burger belletten, een geweer te kopen. Er kan alleen gestreefd worden naar een zekere ordening door middel van een verplichte registratie. En — de vrije mannen, zo is de Zwitserse gedachte, zeggen in het openbaar, wie en wat zij willen. Stemmen in het geheim is een vrije man onwaardig.

In Nederland denken wij daar anders over. De ervaring heeft geleerd, dat een niet strikt geheime stemming kan leiden tot ongeoorloofde pressie. En daarom houden wij er aan vast, dat de stemming geheim moet blijven. Maar daaruit volgt zonder reserve, dat de overheid ook nooit iemand bij de wet en onder bedreiging van straf kan dwingen, om te stemmen. Zij kan alleen dwingen, om ter stembus te komen. En zij kan het opzettelijk en zonder geldige reden nalaten van die opkomst bedreigen met straf. Zij doet dat

OPKOMSTDWANG

ook: maximaal vijftien gulden boete. Vroeger was het vijf gulden, maar de geldontwaarding doet zich ook hier gelden.

We zijn er evenwel nog niet. Als het opzettelijk en zonder geldige reden wegblijven van de stembus bij de wet strafbaar is gesteld, dan kan de rechter straffen. Alléén de rechter, de onafhankelijke rechter. En natuurlijk straft hij nooit, tenzij het wettig en overtuigend bewijs is geleverd. De bewijslast rust niet op de wegblijver, maar het staat aan het openbaar ministerie, het bewijs te leveren. De wegblijver kan zich op allerlei manier trachten te verschonen. Hij kan zeggen, dat hij het vergeten heeft, dat hij zich vergist heeft in de datum, dat hij onderweg werd opgehouden en daardoor niet te laat was, dat hij naar een andere stad was voor zaken en de trein heeft gemist, die hem nog tijdig terug zou kunnen voeren, dat hij griepig was of last had van buikloop, of van hartkloppingen, of van een tergende kiespijn, of van duizelingen, enzovoort. En de rechter kan alleen straffen, als de betrokkene wel had kunnen komen, en wanneer de door hem aangevoerde bezwaren en verontschuldigungen niet voldoende zijn. Wij weten een kantonrechter, die zich op het standpunt stelde, dat hij alleen een zaak behandelde, wanneer hem een proces-verbaal werd

voorgelegd, waarop een verhoor en eventueel een veroordeling kon gebaseerd zijn.

Wat zien wij nu gebeuren? Dat in grote gemeenten duizenden mensen zonder opgave van redenen wegblijven en dat niemand van hen wordt vervolgd. De strafbedreiging in de kieswet is in duizenden gevallen een leeg gebaar. Men begint er eenvoudig niet aan en kan er ook niet aan beginnen.

De verdedigers van deze opkomstdwang en de daaraan verbonden strafbedreiging moeten dat dan ook wel toegeven. De feiten zijn duidelijk genoeg. Maar zij vinden, dat er toch altijd een kleine prikkeling in zit om de kiezers in groter getal naar het stembureau te brengen en och, als ze er eenmaal zijn, dan stemmen de meesten ook wel. Op de laatste van de laatste lijst of op een man, waarvan zij nooit kwaad hebben gehoord, of op een typische middenman, bijna zo kleurloos als zij zelf, of gewoon maar op de eerste de beste.

Maar dit alles leidt er toe en moet er toe leiden, dat de wet tot een aanfluiting wordt. Het is beter, deze dwang zonder zin geheel uit ons kiesstelsel te doen verdwijnen.

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

Voor ons bureau vragen wij een

STENO-TYPISTE

Voor deze functie is een Mulo-diploma of een daarmee gelijkstaande opleiding gewenst.

Geboden wordt: een prettige afwisselende werkkring op een klein kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt.

's Zaterdags vrij. Leeftijd tot 23 jaar. Salaris volgens Rijksregeling afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring.

Schrift. sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht op het secretariaat, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage (of event. telef. afspr. onder No. 070 - 631023/112138).

Kies vandaag zekerheid voor morgen.

Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waarde vastest koopkracht (en de belasting betaalt 30-60 % mee)

Amersfoort, Bergstraat 6-8, tel. 17043*

Minister Biesheuvel besprak

DE omstandigheden waarin wij ons in de na-oorlogse wereld geplaatst zien vinden voor een groot deel hun oorsprong in een verleden. De ontwikkelingslijnen verlopen natuurlijk niet continu. Zij vertonen herhaaldelijk breukpunten. Maar er is een duidelijke "trend" waarneembaar.

- Op staatkundig terrein in Europa bijv. zien wij in de middeleeuwen de politieke, economische en zelfs militaire macht in sterke mate in handen van een aantal welvarende steden.
- In een latere fase van Europa's ontwikkeling zien wij hoe de eenheidsstaten concrete vorm aannemen, een proces dat in grote trekken eerst in de 19e eeuw zijn beslag heeft gekregen.
- Daarmede schijnt in Europa de staatkundig maatschappelijke organisatie voorlopig zijn afsluiting te hebben gevonden. De eenheidsstaten vertonen binnen de landsgrenzen een grote mate van stabiliteit. Parallel aan hun groei heeft zich namelijk geleidelijk aan een krachtig nationaal saamhorigheidsgevoel ontwikkeld. In de moderne staat vindt deze vooral zijn uitdrukking in een actief economisch en sociaal beleid van de overheid. Men vindt het normaal dat een belangrijk deel van de inkomens via de belastingen voor tal van gemeenschappelijke doeleinden beschikbaar worden gesteld.

DE POLITIEKE SITUATIE IN EUROPA

De mus op het dak

Gebleken is echter, dat dit stelsel van maatschappelijke ordening bepaald veel minder stabiel is wanneer men ziet naar de verhoudingen tussen de staten onderling. De meest kernachtige beschrijving van het labiele interstatelijke evenwicht gaf Immanuel Kant toen hij het stelsel vergeleek met een huis, dat zodanig volgens alle regelen van het evenwicht was gebouwd dat het ineens stortte als een mus zich op het dak zou zetten.

Die mus is dan ook gekomen, verschillende malen zelfs en heeft in onze eeuw tot tweemaal toe geleid tot wereldschokkende conflicten op een tot voorheen ongekend grote schaal.

Wereldschokkend, inderdaad, want daardoor is een wereldbeeld ontstaan dat wezenlijk verschilt van dat van de 19e eeuw. Europa heeft zijn dominerende positie moeten prijs geven. De wereld die er voor in de plaats is gekomen wordt beheerst door twee fundamentele tegenstellingen.

— Daar is vooreerst de tegenstelling tussen de twee mogendheden die als grote wereldmachten uit de strijd te voorschijn kwamen. In de na-oorlogse wereld zijn wij gewend geraakt aan de tegenstelling Oost-West. Wel schijnen de contouren van deze tegenstelling de laatste tijd wat te vervagen.

— Daar komt bij, dat een groot aantal landen niet bereid is gebleken zich politiek of militair met een van de blokken te identificeren. Het is de grote meerderheid van wat wij tegenwoordig de ontwikkelingslanden noemen.

En daarmee kom ik op de tweede tegenstelling die in het huidige wereldbeeld zo'n grote plaats inneemt, namelijk die tussen rijke en arme landen, tussen landen met een expanderende en die met een stagnerende economie. Naast de tegenstelling Oost-West is er een tegenstelling Noord-Zuid. Vierzesde deel van de wereldbevolking heeft in de ontwikkelingslanden zijn woonplaats. Maar het beschikt slechts over één zesde van het wereldinkomen. En ondanks alles wat er tot dusverre gedaan is aan ontwikkelingshulp wordt de kloof steeds wij-

der. Zonder schroom noem ik dit de grootste uitdaging van onze tijd.

Onderling afhankelijk

Binnen deze grote scheidslijnen die onze huidige wereld nog zo zeer verdeeld houden, zien wij echter hoe zich in wat kleiner verband een geheel andere uiterst belangwekkende ontwikkeling voltrekt. Reeds lange tijd, maar door de wereldoorlogen in versneld tempo, is het besef gekomen dat het stelsel van soevereine staten geen aanvaardbare grondslag biedt voor een ordelijke internationale samenleving. Dit stelsel kan ons allerminst behoeden voor onmenselijke rampen.

In meer recente tijden voegt zich daarbij nog het besef dat — vooral de kleinere staten — steeds minder toereikend zijn om op fundamentele terreinen van het maatschappelijk leven de gestelde doeleinden te bereiken (economische en sociale politiek, technisch-wetenschappelijke ontwikkeling, defensie, stabiele wereldmarkt). De onderlinge afhankelijkheid van de staten is op deze terreinen geweldig toegenomen.

Het is alleszins begrijpelijk dat juist in West-Europa, het zwaarst getroffen door de oorlogshandelingen en geplaatst voor de uiterst zware opgave zijn economie uit het moeras te halen, de initiatieven om tot een nieuwe internationale rechtsorde te komen het eerst en ook veruit het krachtigst aanbreken. Het integratieproces — en dat mogen wij ook in deze dagen niet vergeten — vond in Frankrijk zijn krachtigste stimulans. Al spoedig is het duidelijk geworden hoezeer hetgeen uit overwegend politieke motieven was begonnen, tevens noodzakelijk was voor het economisch herstel, de economische expansie, kortom de opbouw van een moderne economische structuur van ons werelddeel.

Tussenstation

Het is mijn overtuiging dat met het integratieproces in Europa de staatkundig-maatschappelijke structuur opnieuw een sprong voorwaarts maakt. Kwamen de volkeren van ons werelddeel in de voorgaande eeuwen — soms met grote tussenpozen — de een na de

De ongetwijfeld belangrijke vraagstukken van nationale betekenis dreigen nogal eens de internationale politieke problemen naar de achtergrond van onze belangstelling te dringen. Een weekblad als het onze moet de dagbladen — die vooral de actualiteit op de voorgrond plaatsen — als het ware aanvullen door zijn voorlichting tot beide categorieën van vraagstukken uit te strekken.

Daarom plaatsen wij alsnog een gedeelte van de rede, die minister Biesheuvel op 2 november te Leeuwarden hield voor meer dan duizend Friese anti-revolutionairen.

Wij kozen uit die toespraak de passage, die handelt over de Europese problematiek. De visie, die de A.R. bewindsman hierop gaf, zal menige lezer aanspreken en in elk geval verhelderend werken voor een ieder, die het „w a a r o m”, het „h o e” en het „w a a r h e e n” van de Europese integratie graag nog eens duidelijk voor ogen wil zien.

(Redactie N.G.)

ander aan op het tussenstation van de soevereine eenheidsstaat, in deze eeuw moeten zij verder. Het stelsel heeft onherroepelijk zijn tijd gehad. Het heeft gefaald op politiek terrein en het schiet dagelijks meer en meer tekort op de terreinen van het sociaal-economische beleid en de technische ontwikkeling.

Natuurlijk betekent dit niet, dat wij het beleid zoals het in de afzonderlijke staten gegroeid is zouden moeten afbreken. Maar wél dat wij het moeten doortrekken tot een gemeenschappelijk beleid. Het betekent vooral ook, dat het in de staten gegroeide saamhorigheidsbesef moet groeien naar een Europese saamhorigheid. En de grondslagen hiervoor zijn in de Europese Verdragen volledig aanwezig. Het gaat immers niet alleen om het afbreken van economische grenzen, maar vooral om de opbouw van een gemeenschappelijk beleid. De zo belangrijke inkomensoverdrachten, die in de afzonderlijke staten getuigen van de nationale verbondenheid zullen, zij het voorlopig nog in bescheiden vorm, ook in Europees verband hun intrede doen (Investeringsbank, Sociaal Fonds, Landbouwfonds, investeringen in energiebeleid). Het is nog maar in een beginfase. Het nationalisme is allerminst verdwenen. Maar wij zullen daar doorheen moeten.

Landbouwbeleid

Voor de voortgang van dit proces zijn een tweetal zaken onontbeerlijk: de politieke wil van de partners gepaard aan een bekwaam beleid van de Europese organen, in het bijzonder de Europese Commissie. Tot welke resultaten dit samenspel kan leiden hebben wij de laatste vier jaren op het gebied van het gemeenschappelijk landbouwbeleid bij herhaling mogen ervaren. Bijna altijd is het mogelijk gebleken dwars door de ogenschijnlijk zo tegenstelde nationale belangen heen het daarboven gelegen gemeenschappelijk belang als richtsnoer voor de te nemen besluiten te hanteren. Een sprekend voorbeeld daarvan vinden wij in de beslissing die in december is gevallen over de vaststelling van een uniforme graanprijs. Daarbij werd diep ingegrepen in een beleidsselement, dat voorheen een onvervreembaar stuk nationale soevereiniteit had geleken.

De uitbouw van een werkelijk gemeenschappelijk beleid geeft nieuwe impulsen aan het eenmaal begonnen proces.

Doordat het gemeenschappelijk beleid een continue stroom van beslissingen vergt, was het voor de Lid-Staten onvermijdelijk een belangrijk stuk uitvoeringsbeleid aan de Europese Commissie te delegeren.

Resultaten

Het economische integratieproces is op enkele punten zelfs sneller verlopen dan men aanvankelijk durfde vermoeden. De economische schaalvergroting en onderlinge vervlechting van de economieën is zodanig voortgeschreden dat het de economische, sociale en politieke verhoudingen binnen de Zes op essentiële wijze gaat beïnvloeden. Twee dingen springen hierbij onmiddellijk in het oog: de snelle toename van de intra-handel en de krachtige groei van het reële inkomen per hoofd.*)

Sommigen menen in de snelle expansie van het onderlinge handelsverkeer protectionistische tendenzen te bespeuren. Dit is onjuist. Het is het normale effect dat optreedt bij het wegvallen van de barrières tussen de Lid-Staten. In de Benelux is het niet anders gegaan.

De voorspoedige ontwikkeling heeft consequenties die veel verder reiken dan de materiële welvaart van de ingezetenen van de Gemeenschap. Die ontwikkeling is bepalend voor de mate waarin Europa haar bijdrage kan leveren aan de politieke ontwikkelingen in wereldverband en tevens bepalend voor de mate waarin wij gehoor kunnen geven aan de oproep van wijlen President Kennedy, dat Europa moet uitgroeien tot een volwaardig partner. De gedachtengang van hen die beweren dat de integratie van Europa op gespannen voet zou staan met het aanvaarden van een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid in Atlantisch verband, is voor mij en wellicht zelfs voor vele Amerikanen moeilijk te volgen.

Het conflict

De eind juni onstane impasse naar aanleiding van de financieringsvoorstellen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft een politieke oorsprong. Dit mocht reeds onmiddellijk worden afgeleid uit de wijze waarop door de Franse voorzitter het overleg werd afgebroken. Voor dit laatste was immers, op grond van het overschrijden van de in genen dele fatale termijn van 30 juni, volstrekt geen aanleiding.

De sinds 30 juni j.l., door Frankrijk gevolgde gedragslijn en met name de uitspraken gedaan door het Franse Staatshoofd op 9 september, sluiten iedere twijfel omtrent het complexe karakter van de ingetreden crisis uit. Vast staat tevens, dat deze in onmiddellijk verband staat met de reeds lang bekende fundamentele politieke meningsverschillen tussen Frankrijk en zijn vijf deelgenoten, meningsverschillen die niet alleen het integratieproces binnen Europa betreffen, maar

(Uit Elsevier)

evenzeer de verhouding Europa-Amerika omvatten.

Telkens wanneer zich in het integratieproces onderwerpen aandienen die Europees- of Atlantisch-politieke aspecten vertonen, doen zich door Frankrijk's optreden stagnaties voor of wordt een door de vijf partners gewenste ontwikkeling eenvoudigweg geblokkeerd. Zo is de uitbreiding van de Gemeenschap al sinds enkele jaren, na het door Frankrijk uitgesproken veto tegen Engeland's toetreding, afgegendeld. Over het welzijn van de Kennedy-onderhandelingen heerste van meet af aan onzekerheid. Tenslotte heeft Frankrijk recentelijk enkele grondslagen van de Gemeenschap zelve openlijk in het conflict betrokken.

Harde lijn?

Een aantal commentatoren schijnt van mening te zijn dat thans het moment is aangebroken tegenover het Franse streven een keiharde politiek te stellen. Het is mijn indruk dat de voorstanders van de harde lijn niet allen dezelfde gevolgen voor ogen staan. Sommigen hopen dat een zodanig beleid de Franse President of diens opvolger er te zijner tijd wel toe zal bewegen bij te draaien. De Gemeenschappen moeten — zo nodig voorlopig met zijn vijven en zo goed en zo kwaad als het gaat — doordraaien. Anderen daarentegen wenkt het perspectief zich nu snel van het Franse blok aan het been te ontdoen. De waarde van het voortbestaan van de Gemeenschappen in de huidige constellatie en samenstelling wordt in twijfel getrokken. Daarom moeten nu de kansen worden aangegrepen voor het totstandbrengen van de reeds zo lang begeerde Europese samenwerking in veel breder verband. Nagegaan moet worden wat in deze ruimere kring van landen gered kan worden van wat in de Zes tot stand is gekomen. Men moet hiermee niet wachten, vooral ook met het oog op de Kennedy-onderhandelingen, waar de tijd dringt.

De term "harde lijn" dekt daarom wel zeer verschillende ladingen.

Van wezenlijk belang is daarom de vraag of men bereid is alles in het werk te stellen om in dit stadium van het conflict alsnog binnen het kader van de Zes aan de moeilijkheden het hoofd te bieden. Deze vraag beantwoordt de Regering in de Troonrede met een positief ja. Ik acht het dan ook voorbarig steeds nu het "non-possumus" uit te spreken; voorbarig zolang niet alle mogelijkheden om tot een oplossing te komen zijn uitgeput. Ik acht het in dit stadium ook onverantwoord gezien de belangen die op het spel staan. Ik denk aan de nationalistische tendenties die bij een mislukken van de Europese eenwording een rijke voedingsbodem zouden vinden. Ik geloof ook niet, dat de Europese volkeren zich definitief van het tussentijd van de soevereine staat zullen verwijderen, als men een land als Frankrijk daar zou achterlaten. Men zal alles in het werk stellen om dit land mee te trekken.

Ook ben ik er allerminst bij voorbaat van overtuigd dat de Vijf daarin niet kunnen slagen. Wij mogen ons er in elk geval over verheugen dat de vijf deelgenoten van Frankrijk in de afgelopen vier maanden hun cohesie hebben weten te bewaren. Zij hebben zojuist hun trouw aan de Europese Verdragen nog eens plechtig bevestigd.

Frans belang

Twee dingen zullen wij ons goed moeten realiseren. In de eerste plaats staan ook voor Frankrijk, ja juist voor Frankrijk, grote economische belangen op het spel. Daarbij kan ik in de eerste plaats wijzen op het agrarisch potentieel van dit land. Maar vooral ook Frankrijk's industriële ontplooiing is ondenkbaar wanneer deze zich zou moeten voltrekken binnen zijn eigen beperkte grenzen. Geen enkele regering die begrip heeft voor de realiteit — een eigenschap waarover juist de Franse regering zich keer op keer op de borst slaat — kan het zich veroorloven aan dergelijke belangen voorbij te gaan.

In de tweede plaats moeten wij beseffen, dat ook politiek gezien, de Franse stelling uiterst zwak is. Frankrijk wil immers een onafhankelijk Europa, een Europa met een eigen stem in de wereldpolitiek. Anderzijds verzet het zich tegen de enig mogelijke weg die tot dit doel kan voeren. Dit zal men Frankrijk duidelijk moeten maken. Dit zal tijd vergen en harde onderhandelingen.

	1958—1964
*) Reël bruto produkt	EEG + 38%
" " " " " "	USA + 28%
" " " " " "	UK + 25%
Intracommunautaire handel	EEG + 160%
Wereldhandel (excl. handel binnen EEG)	+ 50%
Invoer EEG uit derde landen	+ 66%
Uitvoer van EEG naar derde landen	+ 53%
Loon + salarissom	EEG + 62%
Consumptieprijspeil	EEG + 20%

Tweede Kamer

Binnenlandse Zaken

♦ Het crematievraagstuk

♦ De B.V.D.

NADAT in openbare commissie-vergadering de begroting van Binnenlandse Zaken tot in details was uitgekamd, vond op 16 dezer de behandeling „in pleno” plaats. Een niet altijd even bevreemdende werkwijze: een fractie als de onze had EEN KWARTIER spreektijd om het uitgebreide terrein, dat door minister Smallegenbroek en staatssecretaris Westerhout wordt beheerd, kritisch te beschouwen. Men begrijpt, dat iedere fractie dan gedwongen wordt zich tot de hoofdlijnen te bepalen, hetgeen een voordeel kan zijn, maar de aangewezen spreker altijd weer tot een moeilijke keuze noopt.

Een politiek gevoelig aspect bij deze begroting was de vrij felle aanval van de V.V.D.-fractie bij monde van hun voorzitter, mr. Geertsema, op de functie van staatssecretaris Westerhout, die hij als volkomen overbodig beschouwde. De heer Scheps, partijgenoot van de staatssecretaris meende, dat de V.V.D. wellicht liever een „fleurige bloem” op de plaats van de staatssecretaris had gezien. Kennelijk dacht hij aan de vroeger geuite kritiek van V.V.D.-zijde op het departement van Maatschappelijk Werk, welke kritiek zo goed als verstomde, toen mevrouw Schouwenaar-Franssen deze portefeuille ging beheren. En, fleurig moment uit de debatten, sportief haakte de V.V.D.-fractie hierop in door staatssecretaris Westerhout een boekje bloemen aan te bieden. Duidt u het minister Vondeling kwalijk, dat hij uit dit boekje een rode roos plukte en die op de reviers van zijn geestverwante buurman Westerhout bevestigde? Overigens betoogde ook minister Smallegenbroek, dat hij in de weinige maanden van samenwerking met zijn „onderminister” al tot de ontdekking was gekomen, dat deze een meer dan volledige dagtaak heeft.

Namens onze fractie sprak bij dit debat de heer SCHAKEL, een van de Kamerleden, die van een eventueel voorleesverbod weinig hinder zal hebben en een betoog met gloed en verve naar voren kan brengen zonder binding aan „het papier”. Hij sprak o.a. over het crematievraagstuk, dat in onze kring nogal gevoelig ligt, ook in verband met de christelijke traditie. We laten dit gedeelte uit het betoog van de heer Schakel letterlijk volgen.

„Dan wil ik graag wat dieper ingaan op de motie van de commissie met betrekking tot de crematie. Crematie is een vorm van lijkbezorging. Ook onder de voorstanders van begraven is het in confesso, dat de vorm van lijkbezorging in geen relatie staat tot de wederopstanding des vleeses, noch in negatieve, noch in positieve zin. De wederopstanding des vleeses rust in de soevereine en trouwe vaderhanden van God de Schepper. De kerk van alle eeuwen behoeft dat in het credo slechts gelovig te beamen. Ik merk dit op, omdat er in de vorige eeuw, toen de praktijk van de lijkverbranding tot herleving kwam, een duidelijke correlatie was met een voortschrijdend ontkenningproces. Er was communicatie met materialistische en atheïstische gedachtenconcepties. Men had voorstanders van crematie, die de crematie benutten als een negatief gebaar in de richting van het credo van de wederopstanding des vleeses. Dit is in het hedendaagse Nederland historie. Wie dit denkpatroon nog op de kring van hen, die crematie verkiezen, wil leggen, doet brede groepen in die kring onrecht. Deze angel is, mijns inziens, uit de discussie verdwenen en de discussie kan dus zeer zakelijk worden gevoerd. Ik ben het eens met de heer Beernink, die heeft gezegd, dat er geen enkele duidelijke, onduidelijke, niet voor tweeërlei uitleg vatbare uitspraak in de bijbel voorkomt, waarin het begraven van de gestorven lichamen dwingend wordt voorgeschreven.

Wij bevinden ons hier op het terrein van de christelijke zeden, de christelijke traditie en hierover wil ik twee

M. W. SCHAKEL

opmerkingen maken. In de eerste plaats: zij is waardevol en in de tweede plaats: haar komt geen normatieve betekenis in de zin van de duidelijke Geboden Gods toe. Het is een waardevolle traditie, het is geen traditie zonder inhoud, het is ook geen formule, geen allengs zinledig geworden traditie. Het ligt ook volkomen in de lijn van het bijbels spraakgebruik. Het ligt ook volkomen in de lijn van de bijbelse traditie. Als Jozef in het land Egypte aan het eind zijner dagen komt, is zijn laatste wens niet, dat zijn lichaam zal worden verbrand, maar dat zijn lichaam zal worden gebalsemd en dat zijn volk, als het straks uit zal trekken, door de woestijn zal gaan, dat lichaam zal meenemen. Voor een christen staat op Goede Vrijdag, op Stille Zaterdag, op de Maaszondag een graf in het centrum: het gesloten graf, het heropende graf. Ik verkeer echter niet in de omstandigheid, dat ik een ethische verhandeling moet houden over dit onderwerp in geestverwante kring. Ik sta — daarop heeft de heer Scheps terecht gewezen — voor de taak van de overheid ook op dit punt. Ik constateer, dat de overheid met betrekking tot deze dingen natuurlijk de christelijke zede heeft te eren, maar dat zij die christelijke zede, die in en van zichzelf geen normatieve waarde heeft, niet dwingend kan opleggen aan diege-

nen, die voor zichzelf die christelijke zede niet of nauwelijks willen accepteren.

Men zal dus mijn conclusie begrijpen. Wij zullen onze stem aan deze motie niet onthouden. Trouwens, tien jaar geleden, in 1955, is op dit punt in wezen de hoofdbeslissing gevallen. Toen is de crematie wettelijk erkend. Sindsdien hebben wij tien jaar de crematie in de praktijk meegemaakt. In die praktijk heeft onze fractie tot nu toe geen aanleiding gevonden, haar stem aan deze motie te onthouden. Het is overigens duidelijk, dat een formulering, waarbij naar ik meen staat: „in de zin van het rapport-Kan”, voor geen enkele fractie zonder meer kan inhouden, dat men een eventueel voorstel, wanneer dit aan de orde komt, niet op zijn eigen merites zal moeten behandelen en dat men niet bepaalde reserves zou mogen maken, wat betreft de amendering”.

Verder sprak hij over de financiële verhouding Rijk-gemeente en over de bewuste brief van de B.V.D., uit welk gedeelte wij u een enkel kleurig detail van zijn speech niet willen onthouden.

„De brief van de Regering van 26 oktober heeft op de lachspieren van de Kamer gewerkt, zoals wij hebben kunnen constateren. Wij verwachten van het kabinet gespedeerde brieven, zonder theekransdetails, zoals het juiste moment — op de minuut af genoemd — waarop de noodhulp van de groentebouwer het omstreden document uit de papiermassa opdelft. Ik zal mij beperken tot de opmerking: Gelukkig het land, waar dit soort perikelen snel kunnen worden opgeborgen in een spoedig ter beschikking komende stalen archiefkast (ook een van de interessante details uit de brief)”.

Het zal u niet verwonderen dat met betrekking tot het grenswijzigingsbeleid de heer Schakel een goed woord sprak voor de kleinere gemeenten, waar de afstand bestuurder-bestuurden kleiner is. Met een citaat uit een Oostenrijks dagblad, waar van de gemeente wordt gezegd „Sie ist die Volksschule der hohen Politik und die Hochschule wahrer Volkspolitik”.

De minister en de staatssecretaris hadden een niet al te zware taak bij het beantwoorden van de diverse sprekers. Over de B.V.D. ontstond nog een interruptie-debat tussen de minister enerzijds en de heren Bruggeman (PSP) en Scheps anderzijds; de minister verzekerde met nadruk, dat niemand moeilijkheden mag ondervinden ten gevolge van het tekenen van het petitionnement tegen het huwelijk van prinses Beatrix. Aan het einde van de discussie werd de motie-Scheps met betrekking tot de crematie zonder hoofdlijnen stemmen aanvaard.

UIT PERS EN PERIODIEK

• Bedenkelijke uitspraak

In het Geref. Weekblad van 19 november j.l. schreef prof. dr. Herman Ridderbos over de afkeuring door de Kaapse Synode ten aanzien van de ere-promotie van dr. Luther King. Prof. Ridderbos zei hiervan:

De Kaapse Synode van de N.G. kerk in Zuid-Afrika heeft naar ons oordeel een voor haar aanzien als gereformeerde kerk zeer bedenkelijk besluit genomen door de ere-promotie van dr. Luther King aan de Vrije Universiteit te Amsterdam publiek af te keuren op grond van de beweerde communistische sympathieën of drijfveren van dr. King. Weliswaar zal deze beschuldiging noch dr. King noch de Vrije Universiteit veel kwaad doen, om de eenvoudige reden, dat buiten Zuid-Afrika daaraan nauwelijks door iemand, die tot oordelen bevoegd is, geloof gehecht wordt. Het bedenkelijke is, dat de N.G. kerk daardoor ook bij degenen, die zoals wij nauwe en positieve betrekkingen met haar begeren te onderhouden, de indruk maakt ieder streven, dat (in welk land dan ook) gericht is op een rassen-politiek van integratie en niet van apartheid, als communistisch te veroordelen en alleen rassen-discriminatie als christelijk te beschouwen. T.a.v. de reacties op zulk een standpunt moet zij zich géén illusies maken en, bij alle zelfbeperking die wij ons terwille van de blijvende betrekking met de Zuid-Afrikaanse kerken garne opleggen, schijnt het ons geboden dit duidelijk uit te spreken. Zolang kerkelijke woordvoerders in Zuid-Afrika pleiten voor begrip voor de uitzonderlijk moeilijke omstandigheden, waarvoor men zich in Zuid-Afrika t.a.v. de rassen-questie gesteld ziet, zal zij bij de meesten van ons een geopend oor vinden, ook bij degenen, die het met de in Zuid-Afrika gevoerde rassen-

politiek niet eens zijn, maar bereid zijn zo lang mogelijk een groot vertrouwen te stellen in het oordeel en het beleid van de Zuid-Afrikaanse KERKEN. Wanneer echter uit de Zuid-Afrikaanse kerk zelf uitspraken komen, die er tegen gekant schijnen te zijn, dat elders géén apartheid, maar integratie van volksdelen van verschillend ras wordt voorgestaan, wordt dit vertrouwen wel aan een zeer zware proef onderworpen. Uit de bescheiden, die ons tot nu toe bereikten, is ons niet duidelijk geworden of de Kaapse Synode in deze uitspraak voor de gehele N.G. kerk heeft gesproken.

Wij hopen vurig, dat dit niet het geval is en dat er een mogelijkheid zal zijn, dat de N.G. kerk in haar geheel zich van deze uitspraak zal kunnen distantiëren. Het gaat ons er daarbij niet om de Vrije Universiteit in haar (ere-) promotiebeleid voor kritiek te vrijwaren. Dat beleid is voor haar en voor ons gezinszins sacrosanct. Wat wij echter ten zwaarste vrezen is, dat de kerk in Zuid-Afrika (waarvan de N.G. kerk verreweg de grootste is) door uitspraken als bovenbedoeld, waarvan de politieke strekking moeilijk te miskennen valt, ook bij haar beste en beproefde vrienden het vertrouwen zou verspelen, dat zij bereid en in staat is in kerkelijke onafhankelijkheid en onbevangenheid te spreken en te handelen. Wij zouden wel wensen, dat wanneer anderen zich inspannen de kerken van Zuid-Afrika niet door een te strenge of eenzijdige kritiek in het isolement te drijven, men in deze kerken zelf de bestaande bruggen niet al te roekeloos gaat afbreken. Het zou, naar onze overtuiging, niet alleen funest zijn voor de oefening van het onderlinge contact en het gemeenschappelijke overleg, maar ook voor de kerken in Zuid-Afrika zelf. Want deze kunnen zich evenmin als enig andere kerk in de wereld zonder schade afsluiten van de grotere (lichaams-) verbanden van de kerk van Christus in heel de wereld.

HERMAN RIDDERBOS.

GRONINGEN

4 1/4 % (6 maanden opzegging) Spaarrente 3 1/2 %.
Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 3/4 % Spaarrente.
leden 3 3/4 % SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 05900 - 3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres: „Jute” Telexnummer: 53073

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheek

Telefoon 05983 - 360

BATS' AUTOBEDRIJVEN BEDUM

The demastraat 9
Tel. 2226

Industrieweg 2
Tel. 2744

VALIANT

SIMCA SCANIA VABIS DODGE

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET BRECHCOCKES en OLIE voor centr verwarming

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon
en vakmanschap

DE NIEUWSTE SERIE 1966

RADIO - BANDRECORDER

ALLEEN DE BESTE MERKEN

Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET

Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

Voor St. Nicolaas geschenken

HERENMODES

„ADR. HOLLANDER”

VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE

H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

LEIDEN EN OMSTREKEN

Leiden:
Breestraat 65 tel. 21800

Oegstgeest:
Geversstr. 41 tel. 52917

Leiden • Oegstgeest • Alphen v/d Rijn

Alphen a. d. Rijn:
v. Manderslostraat 60

N. J. v. d. GUGTEN

Handel in bloemisterij-artikelen
o.a. Regen-installaties
Fabrikage van golfkarton

BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG

Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

HET GOOI

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de
EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST
SMEINK & ZONEN

Larenseweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

GEDULD EN GEZOND

DE blanken in Rhodesië hebben verkozen, een eigen weg te gaan. Zij hebben niet willen luisteren naar het beroep, dat Engeland te elfder ure nog op hen heeft gedaan. UDI (eenzijdige verklaring van onafhankelijkheid) is werkelijkheid geworden en voor de blanke Rhodesiërs is een strijd begonnen, die voor hen wel eens er op of er onder kan betekenen. Maar ook voor de niet-blanke Rhodesiërs staat er veel op het spel. De economische sancties, die door Engeland en vele andere landen getroffen zullen worden, zullen naar alle waarschijnlijkheid het meest en het eerst deze bijna vier miljoen mensen treffen. En niet alleen hen: eventuele sancties kunnen ook hard aankomen in de omliggende landen als Zambia en Malawi, van welke het eerste bijzonder nauwe economische banden met Rhodesië heeft. Hoe men het ook beziet: er is alle reden om met de nodige voorzichtigheid te werk te gaan om het illegale bewind in Salisbury te noodzaken, de werkelijke macht opnieuw in handen van Engeland te leggen. Pas dan kan over het verlenen van werkelijke onafhankelijkheid aan de Rhodesiërs worden beslist.

GEVAAR

Het is bijzonder jammer, dat de aan de macht zijnde blanken in Rhodesië gemeend hebben, een verder gesprek met de Britse regering niet af te wachten. In de eerste plaats omdat zij zich op die wijze buiten de wet stelden. Voorts omdat zij er zichzelf en degenen, die zij vertegenwoordigden, er geen dienst mee konden bewijzen. Afgewacht dient te worden, welke gevolgen de economische sancties zullen hebben, die thans reeds van kracht zijn, of onderwerp van bespreking zijn. Het is echter zeer waarschijnlijk, dat het daar niet bij zal blijven. Zodra Rhodesië een speelbal wordt op de golven van de internationale politiek, ziet het er voor de blanken somber uit. Dan kan wel eens blijken, dat zij hun schepen achter zich verbrand hebben. Het

Sir Humphrey Gibbs, de (Rhodesische) gouverneur van Rhodesië, die slechts wenst te gehoorzamen aan bevelen van koningin Elizabeth en niet naar die van Ian Smith.

gevaar is niet denkbeeldig, dat dan ook de positie van de andere blanken op het Afrikaanse continent wordt ondermijnd.

VERENIGDE NATIES

Men zal zich afvragen, waarom de organisatie van de Verenigde Naties zich met de kwestie Rhodesië moet inlaten en waarom uitgeroemd Engeland deze Britse aangelegenheid aan haar heeft voorgelegd. De gebeurtenissen van de afgelopen weken hebben naar het ons voorkomt iets van de motieven van de regering te Londen laten zien. Verschillende Afrikaanse en Aziatische landen hebben krachtig aangedrongen op het nemen van militaire maatregelen tegen de illegale blanke regering in Rhodesië. Dit laatste wil zij echter tot elke prijs voorkomen. Vandaar, dat de Britse minister van buitenlandse zaken, Michael Stewart er telkens weer op hamerde, dat Engeland zelf deze kwestie wenste te regelen — zonder gebruik te maken van geweld — en dat het slecht wilde vragen om steun voor de Britse maatregelen.

GELEIDELIJK

Ter voorkoming van misverstand dient gesteld te worden, dat Engeland de blanke minderheid in Rhodesië (een half miljoen tegenover bijna vier miljoen niet-blanken) een zwarte meerderheidsregering wilde opdringen. De regering van de heer Ian Smith had het met de regering in Londen eens kunnen worden over de wijze, waarop geleidelijk aan de niet-blanke bevolkingsgroep gelijke rechten verleend zouden worden. In theorie hadden Smith en zijn aanhangers daar geen bezwaar tegen gemaakt, maar in de praktijk — wisten zij — zou er geen sprake van kunnen zijn. In de grondwet van 1961 wordt ook voor niet-blanken de mogelijkheid geopend, op gelijke wijze als verreweg de meeste blanken aan de verkiezingen deel te nemen. In de vier jaren die sindsdien verstreken zijn, slaagden er echter bijzonder weinig in, te voldoen aan de eisen, die daarvoor werden gesteld.

EEN KREET

De Britse regering beseft terdege, dat de kreet „one man, one vote” onder de huidige omstandigheden bepaald niet voor Rhodesië kan gelden. Dat heeft premier Wilson de Afrikaanse leiders in Rhodesië, die hij tijdens zijn bezoek aan dat land ontmoette, zonder meer duidelijk gemaakt. De toekomst van blank en niet-blank in Rhodesië moest een kwestie van geven en nemen zijn. In de grondwet van 1961 was hier een heel bescheiden begin mee gemaakt. Bescheiden, omdat de blanken er toen nog zeker van konden zijn, dat zij in het parlement nog over op zijn minst een meerderheid van tweederde zouden kunnen beschikken.

Ian Smith, de door Engeland onafhankelijkheid van een Rhodesië spel zette.

Maar zelfs dit bescheiden voor mannen als Smith al weet, dat hij er een van genstanders van was.

GRONDWET

Voordat de breuk kwam is Smith evenwel denken over de grondwet bood premier Wilson aan basis daarvan onafhankelijk lenen. Maar hij vergat belangrijke dingen. In de

HOUD VERSTAND KUNNEN RHODESIË REDDEN

Premier Wilson tijdens zijn bezoek aan Rhodesië. Rechts ziet men de nationalistische leider Joshua Nkomo, die ergens in het land een gedwongen verblijf toegewezen heeft gekregen.

Gezette premier van Rhodesië, die eenzijdig de Rhodesië proclameerde en daarmee veel op het

Toen bleek, dat die voorwaarden het uiteindelijk aan de macht komen van de niet-blanke meerderheid mogelijk maakte, stond eigenlijk al vast, dat een eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring zou volgen. De vraag was nog slechts, op welk tijdstip.

OVERGANG

Het grote probleem van Rhodesië blijft ook na de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring, hoe een noodzakelijk overgangsstadium kan worden ge-

log leven tussen een kwart miljoen blanken en vier miljoen niet-blanken en (wat men in Salisbury toch echt niet vergeten moet) de Afrikaanse massa buiten de Rhodesische grenzen.

HOPELOOS

Wat de blanken in Rhodesië gedaan hebben is — gezien hetgeen zij in dat Afrikaanse gebied gepresteerd hebben — heel begrijpelijk. Zij zagen in het optreden van de Britse regering het begin van het einde. Omdat zij weiger-

Rhodesië op de knieën zullen dwingen. Voorlopig ziet het er niet naar uit, dat zulks het geval zal zijn. In de eerste plaats zijn velen bereid, een deel van hun welvaart op te offeren om in het land, waar zij geboren zijn, te kunnen blijven wonen en werken. Voorts kunnen de blanken rekenen op de steun van Portugal en Zuid-Afrika. Beide landen hebben er belang bij dat — nu de kogel toch eenmaal door de kerk is — blank Rhodesië niet tot capituleren wordt gedwongen. Veel zal echter ook afhangen van de houding van de Afrikaanse bevolking. Het merendeel heeft

Engeland blijft nog verantwoordelijk

passeerd, zonder dat het tot ondraaglijke spanningen komt. De gedachte, dat een openlijke strijd tussen blanken en niet-blanken voor een oplossing van de Rhodesische kwestie moet zorgen is te absurd om in overweging te worden genomen. De blanken moeten zich terdege realiseren, dat het gebruik van geweld tegen de niet-blanke meerderheid niet zal worden geduld. En willen de niet-blanken op geruisloze wijze de macht in hun land overnemen, dan moeten zij beseffen, dat zij de blanken hard nodig zullen hebben. Hieruit volgt, dat voor Rhodesië slechts een multiraciale samenleving weggelegd kan zijn, waarin iedereen gelijke kansen zal moeten hebben. Dit laatste slaat op de positie van de niet-blanken, zolang de blanke minderheid nog aan het bewind is. Het geldt echter ook voor de positie van de blanken in een door een niet-blanke meerderheid geregeerd Rhodesië.

VEEL TIJD

Voor het verwezenlijken van een werkelijk multiraciale samenleving is veel tijd nodig. In normale omstandigheden zou het onmogelijk zijn, dit binnen een generatie te doen. Het geven van de macht aan de niet-blanke meerderheid zou onder de huidige omstandigheden slechts tot anarchie kunnen leiden. Hiervan zou de blanke bevolkingsgroep de dupe worden, maar zij niet alleen. We hebben in andere Afrikaanse landen gezien, wat er gebeurt, als koloniale gebieden onvoorbereid met onafhankelijkheid worden opgescheept. De stammenoorlogen, die door de Britten waren bedwongen, zouden opleven en ook de niet-blanken zouden in grote ellende worden gedompeld. Daar staat echter tegenover, dat het op de lange baan schuiven van een machtsverschuiving even onverantwoordelijk is. Dat kan slechts leiden tot een voortdurend op voet van oor-

den, hun medewerking te verlenen aan het streven naar dit einddoel, wensten zij ook geen begin te maken. Tot voor enkele jaren leek er nog een mogelijkheid te bestaan op een regeling van het probleem. Sinds echter het platteland de greep op het regeringsbeleid kreeg en Ian Smith naar voren schoof om te redden wat er te redden viel, stond de zaak er hopeloos voor. Er viel eigenlijk niet meer te praten, want praten betekende uiteindelijk concessies doen en concessies doen hield in: meewerken aan het afbreken van hun eigen (bevoorrechte) positie.

UITGANGSPUNT

Vanzelfsprekend hebben de blanken in Rhodesië rekening gehouden met het feit, dat zij niet door Engeland in de steek gelaten zullen worden. Zij zijn er van uit gegaan, dat zij voorlopig slechts economische sancties te vrezen hebben, van Engeland in de eerste plaats, maar ook van vele andere landen. Dit houdt in, dat zij de mogelijkheid van een gewapend optreden, van welke zijde dan ook, volkomen uitsluiten. Zij hebben dit terecht gedaan. Want het snelle Britse optreden in de Verenigde Naties was vooral bedoeld om te voorkomen, dat Afrikaanse en Aziatische landen de VN-Assemblee een resolutie zouden opdringen, die het zenden van een VN-strijdmacht naar het betrokken gebied tot gevolg zou hebben gehad. Engeland stelde met recht, dat het gebruik van geweld niet zou bijdragen tot oplossing van het probleem. En het deed — zoals gezegd — een beroep op de leden van de volkerenorganisatie, zich te beperken tot het verlenen van steun aan de Britse maatregelen.

STEUN

Waar het thans op aankomt is, of de economische sancties de blanken in

waarschijnlijk helemaal geen behoefte aan opstandige acties tegen het blanke bewind. Veelal moeten zij door hun leiders worden gedwongen tot het deelnemen aan demonstraties of stakingen. Beslissend voor de ontwikkelingen zal zijn, of Ian Smith en diens medewerkers deze mensen in bedwang kunnen houden, zonder dat er op grote schaal bloed moet worden vergoten.

NIET-BLANKEN

De mogelijkheid bestaat, dat de niet-blanken eieren voor hun geld zullen kiezen. Zij zullen dan aan het werk blijven om het redelijke bestaan dat zij hebben opgebouwd niet in gevaar te brengen. Een geheel andere situatie ontstaat evenwel, als de tegen Rhodesië uitgevaardigde sancties leiden tot massale werkloosheid onder de niet-blanken. De meeste blanken zijn wel bereid, offers te brengen om hun positie te kunnen behouden. Werkloze niet-blanken, die met hun families honger moeten lijden, zullen evenwel willoze werktuigen worden van de nationalistische leiders, die in opstand willen komen tegen het blanke gezag.

Men ziet, hoeveel afhangt van de mate, waardoor Rhodesië door sancties wordt getroffen. Engeland en de bondgenoten van dit land zullen er goed aan doen, voor de juiste „dosering” te zorgen. Nederland heeft reeds laten weten, geen stappen te zullen doen, „waarvan niet dadelijk ten volle de gevolgen beoordeeld kunnen worden”. Wellicht is dat de enige wijze, waarop de blanken in Rhodesië nog tot rede gebracht kunnen worden. Maar zelfs dat moet worden betwijfeld.

A.R. Vrouwen comité

Zó zagen de deelnemers aan de conferentie, belegd door het A.R. Vrouwen Comité, de gastvrouwen en heren achter de bestuurstafel zitten. „Tronen” vond partijvoorzitter dr. W. P. Berghuis en hij vermoedde een afstand scheppen van R.K. origine tussen leken en geestelijken. Maar dit podium had een reformatorisch verleden. We zaten n.l. in het oude Chr. gymnasium en het verhoogde podium deed in die tijd dienst als scheikunde practicum. Hier werden door de leerlingen allerlei duistere proeven verricht, die constant op een enorme stankontwikkeling uitliepen en het hele gebouw vervulden. In het vorige nummer van Nederlandse Gedachten is al een kort berichtje over deze conferentie opgenomen. Nu wil ik graag iets meer vertellen van deze in veler ogen zo geslaagde dag.

In haar openingswoord ging Mevr. Dr. F. F. Diemer-Lindeboom uit van de teksten uit Genesis 1: „vervult de aarde en onderwerpt haar” en Col. 1: „Jezus Christus het beeld van de onzichtbare God, alle dingen zijn in Hem geschapen”, terwijl zij in haar slotwoord wees op de machten, die ons omringen.

Zij citeerde een gezegde van Rijnsdorp: „de vermenigvuldigde wetenschap lijkt soms zelf één van de apocalyptische oordelen te zijn”. In deze tijd is de intuïtie en de visie van de vrouw broodnodig. Zij zal een zoutend zout moeten zijn, wil het geen, waarheid worden, wat op de Duitse Kirchentag is gezegd, dat de tijd voorbij is, dat de hoop van het Christendom de tijd beroerde.

Mevr. Diemer mocht een rijk geschakeerd gezelschap begroeten, zowel naar de beroepen als naar regionale spreiding.

Er rust een halve eeuw staatkundige verantwoordelijkheid op ons volk. Ook de vrouw is mede geroepen, al stond zij wel wat onwennig tegenover deze publieke zaak. Teveel werd het 19e eeuws cultuurpatroon met het Christelijke vereenzelvigd.

De oudere vrouwen hadden het in de dertiger jaren al opgegeven en ook de jongeren brachten alleen hun stem uit.

Een eigen plaats

De bezetting bracht een nieuwe verantwoordelijkheid en hier vonden mannen en vrouwen elkaar in het verzet. Na de bevrijding leek men weer terug te vallen in de oude sleur. Toen hebben enkele vrouwen een initiatief genomen om de vrouw op te roepen tot werkelijke deelname.

Thans heeft zij haar plaats in het geheel van de partij, geen aparte vrouwenorganisatie. Sinds 1959 is het A.R. Vrouwencomité ingesteld door het Centraal Comité. Hierin hebben uit iedere Kamercentrale twee vrouwen zitting en zo is de mogelijkheid geschapen voor impulsen vanuit de partij of de vrouw en omgekeerd. Er zijn in deze tijd zoveel problemen, die grote politieke aspecten hebben. Ook de wetenschap houdt zich met steeds meer dingen bezig. Zelfs het ouder worden en het geboren worden is zaak van wetenschap geworden. De Christelijke partijen moeten aan alle kanten gesteund worden. Bij de vrouwen is nog een braakliggend potentieel aanwezig. En op dit potentieel werd op deze dag een beroep gedaan.

Zowel door de Heer Berghuis als door de fractievoorzitter de Heer Roolvink. Deze laatste waarschuwde tegen het te sterk naar voren brengen van eigen groepsbelang. In het politieke werk moeten we de gezamenlijke behartiging zien van alle groepen. Naast de zakelijke overeenstemming, die binnen de partij moet bestaan, is er een mystieke band. De band, die ons bindt

is die van het Christelijk geloof en de naastenliefde.

De Heer Berghuis vond dat de politiek in deze tijd steeds zakelijker wordt. Het actief meedoen van de vrouw is daarom nodig. Zij is wat idealistischer dan de man!

In de ochtendvergadering vertelde Mevrouw Mr. W. Derksen-Koppe iets over de Europese Vrouwen Unie, die in september haar tienjarig bestaan had gevierd. Alle aanwezigen ontvingen het nummer van Nederlandse Gedachten, waarin een uitvoerig verslag van haar hand, van het laatste congres was opgenomen.

Een groot aantal vragen

Daarna werden we in kleine groepen verdeeld, om met elkaar kennis te maken en de vragen te formuleren, die aan een forum zouden worden voorgelegd. En dat waren er niet weinig! Een klein gedeelte is dan ook maar behandeld. In het forum hadden naast Mevr. Diemer zitting de Saatssecretarissen Bakker en Grosheide en het Kamerlid G. Kieft.

Waarover werd nu gesproken? O.a. over de verpleegsterscholen. Waarom vallen ze niet onder het Ministerie van Onderwijs?

Dat komt zei de Hr. Grosheide omdat de opleidingen begonnen zijn in de ziekenhuizen zelf. Zo gaat het met veel beroepsopleidingen eerst in het bedrijf en pas later loopt het uit op een school en dit hangt weer samen met de ontwikkeling in de opleiding. Zo zijn er b.v. nu reeds drie scholen voor het beroep van apothekersassistente. Er is een intensief overleg aan de gang. Het is waar dat het grote financiële zorgen meebrengt voor de particuliere ziekenhuizen i.v.m. subsidies, maar de opleiding zelf is van primair belang, daarna pas de mogelijkheid van subsidie.

Hoe kan de vakantiespreiding bevorderd worden?

De Hr. Grosheide gaf een voorlopige oplossing in een vakantie van 6 weken van 1 juli tot half augustus. Er komen dan 3 periodes van 2 weken voor de verschillende bedrijfstakken, terwijl de kinderen dan niet de school hoeven te verzuimen.

In de tweede helft van augustus komen de meeste buitenlanders. De Heer Bakker noemde de bezettingsgraad hoog in korte tijd. Het is daarom van belang het seizoen te verlengen, b.v. door reclame voor vakantiespreiding, ook in juni. Uitvoerig werd gesproken over de taak van de brugklas. Iedere school heeft eigen toelatingseisen en eigen methode van toelating. Dit maakt het voor de leerling, die verkeerd heeft gekozen bijzonder moeilijk om over te schakelen op een ander schooltype.

De brugklas kent slechts 2 type scholen n.l. één voor gymnasium, H.B.S. en U.L.O. en één voor het lagere beroepenonderwijs en het V.G.L.O. Het aantal leraren wordt beperkt en de vakken worden meer gegroepeerd om de

CONFERENTIE
WERKENDE
VROUWEN

Mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom

overgang voor de leerling wat soepeler te maken. Thans blijven er teveel leerlingen zitten (¼ deel). In 1968 moet de wet in werking treden.

De Heer Kieft kreeg allerlei vragen over de bijstandswet te beantwoorden. De normen van de gemeenten lopen te veel uiteen en zijn niet bekend. De Rijksoverheid heeft dit, bewust niet centraal willen regelen. Van belang is het om deze zaak in de gemeenten te bespreken en bij de begroting aan de orde te stellen.

Wat zijn de gevolgen van de Mammoetwet voor de kleine Chr. Nijverheidsscholen?

Bij het onderwijs zelf is er een drang om tot schoolvergroting te komen. Er zijn dan meer richtingen in het onderwijs mogelijk. Er zal een betere regionale planning moeten komen om zonder verspilling de verschillende differentiaties tot hun recht te laten komen. Ook de brugklas tendert naar scholengemeenschappen. Is dit nu gunstig of gevaarlijk?

De organisatie moet zó zijn dat de leerling er zich even beschermt voelt als eerst.

Ook het contact ouders-leerlingen en docenten moet goed blijven. De grote scholen zijn nog te veel uitgegroeide kleine scholen en de organisatie is nog te veel afgesteld op de kleine school. Dit is fout. Er moeten correctoren en klasseleraren aangetrokken worden, die het contact met de ouders onderhouden. Een voordeel is dat men in een gemeenschap leert leven.

Staatssecretaris Bakker kreeg vragen te beantwoorden over de concurrentiepositie van de middenstand tegenover het groot-winkelbedrijf en het regionaal industrialisatie beleid.

De levensmiddelenbedrijven verstevigen hun positie reeds zelf door zich bij inkoopcentra aan te sluiten. Volgend jaar start de overheid met het ontwikkelings- en saneringsfonds. Hierbij wordt ook gedacht aan het verplaatsen van bedrijven.

In de nieuwe winkelcentra worden plaatsen gepland voor de middenstand en het kleine bedrijf. De middenstandsbanken helpen bij deze vestigingen.

Wat het industrialisatiebeleid betreft zei de Hr. Bakker, dat het in de vijftiger jaren ging om bevordering van de werkgelegenheid en om de vraag hoe het Westen ontlast kon worden. De groei van het Westen is thans relatief minder. Maar het bedrijfsleven toont geen grote geneigdheid tot grote spreiding van de industrie.

De arbeidskosten zijn gestegen, waardoor steeds meer arbeid door machines wordt vervangen. Wat heeft de fractie gedaan voor de te hoge druk van belastingen en sociale lasten voor de alleenstaanden?

Gehouden op zaterdag 13 november in Huize „St. Jan” te Utrecht.

Men zal het in verdere belastingverlaging moeten zoeken, want aan een vermindering van sociale lasten is niets te doen, zei de Hr. Kieft.

Te denken is aan een gelijk tarief voor alleenstaanden en gehuwden zonder kinderen.

Bij het tekort aan meisjes in de verzorgende beroepen viel nog even het woord dienstplicht. Bij het werken voor bejaarden werd gepleit voor meer bureaushulp en vriendendienst. In dit verband wil ik u nog graag doorgeven wat één der deelnemers in haar groep vertelde.

In verschillende wijken van haar woonplaats ontvingen alle 65 jarigen een bericht waarop het adres en telefoonnummer van twee personen vermeld stond. In geval van nood kan men een beroep op deze mensen doen. Dit was echt vrijwilligerswerk en nu eens niet door de overheid georganiseerd.

Een geslaagde dag

Dit alles is maar een kleine weergave van de vele dingen, die die dag aan de orde kwamen. Er zijn veel meer zaken besproken en vragen gesteld, waaronder ook, wat gaan we nu verder doen, welk vervolg is er op?

We hebben gemerkt dat er veel vrouwen zijn, die vanuit hun werk, hun beroep, een eigen inbreng in onze partij hebben. Het eerste contact is gelegd. Laten we de wens uitspreken dat het tot een vruchtbare samenwerking mag komen, niet alleen in het belang van onze partij maar vooral voor de hele samenleving, waarvoor ieder van ons zich mede verantwoordelijk weet.

C. M. T.-K.

Kentekenbewijzen

De heer Schakel (A.R.P.) heeft aan de minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de minister kennis genomen van een artikel in het Nederlandse Juristenblad van 6 november '65, blz. 856, waarbij de huidige kentekenregeling voor auto's en motoren wordt bekritiseerd in verband met het stijgende aantal diefstallen van auto's en motoren?

2. Is het juist, dat in de huidige regeling een gestolen auto zonder meer kan worden overgeschreven bij de Inspecteur der Belastingen en Accijnzen?

3. Wat is de mening van de minister over de suggestie in bedoeld blad om waarborgsommen te eisen en de definitieve overschrijving te doen plaatsvinden bij de Rijksdienst voor het Wegverkeer met terugvorderingsmogelijkheid van het voorlopig bij bedoelde inspecteur overgeschreven deel II?

4. Wat is voorts de mening van de minister over het voorstel t.a.v. geïmporteerde gebruikte auto's overleg te plegen met het registratiekantoor in het land van uitvoer en voor verhuurbedrijven speciale kentekenbewijzen in te voeren?

5. Wil de minister bevorderen, dat maatregelen worden getroffen die tot opheffing van het gesignaleerde euvel kunnen leiden?

ZIEKTE- KOSTEN- VERZEKERING

(van een medewerker)

Een lezer van ons blad heeft onze aandacht gevraagd voor het probleem van de ziektekostenverzekering. Van een probleem kan men in dit verband inderdaad wel spreken vooral wanneer men de cijfers, die de brieven-schrijver vermeldt goed tot zich laat doordringen. Een echtpaar van omstreeks 70 jaar, levend van pensioen en A.O.W., heeft de premie voor de ziektekostenverzekering zien stijgen van f 365,- in 1960 tot f 834,- in 1965, terwijl over 1966 opnieuw belangrijk meer zal moeten worden betaald, nl. f 954,-. De verzekering omvat dan vergoeding van kosten van huisarts (f 5,- per visite) en van medicijnen (75%), van specialisten en van ziekenhuisopname in klasse IIB.

Geen wonder dat deze lezer zich afvraagt of men hier nog wel van een premie kan spreken. „Voor mijn besef is dit bedrag veel meer een omslag dan een premie. Het is een verkapt belasting op het ziekenhuiswezen”. zo schrijft hij.

De vraag of dit zo maar kan doorgaan is een vraag die de laatste jaren velen bezighoudt. Velen van de ongeveer 25% van onze bevolking, die voor de financiële kant van de medische verzorging risicodekking gezocht hebben in de sector van de particuliere verzekering. De overige ca. 75% is, verplicht dan wel vrijwillig aangesloten bij een ziekenfonds.

Wil men de oorzaken van de hoge premies voor ziektekostenverzekering

opsporen - een verre van eenvoudige bezigheid - dan komt men allereerst bij dit verschil tussen ziekenfonds en particuliere verzekering terecht. De vergoedingen die de ziekenfondsen betalen aan de medewerkers (huisartsen, specialisten, tandartsen, apothekers) en aan de ziekenhuizen zijn relatief

*Verzeker alleen
die risico's, die u
beslist niet zelf
kunt dragen*

laag. De consequentie hiervan is, dat de betrekkelijk kleine groep particuliere patiënten moet goedmaken wat aan ziekenfondsverzekerden „te weinig” wordt ontvangen. Wij plaatsen hier aanhalingstekens omdat een van de moeilijkheden in het vraagstuk van de honorering van medische hulp is, dat begrippen als „te weinig”, „voldoende” en „te veel” in dit verband nauwelijks te hanteren zijn. Wie maakt uit wat een arts mag verdienen? Men zou de grenzen kunnen leggen aan de ene kant bij het standpunt, dat medische hulp een sociale bezigheid is, waaraan

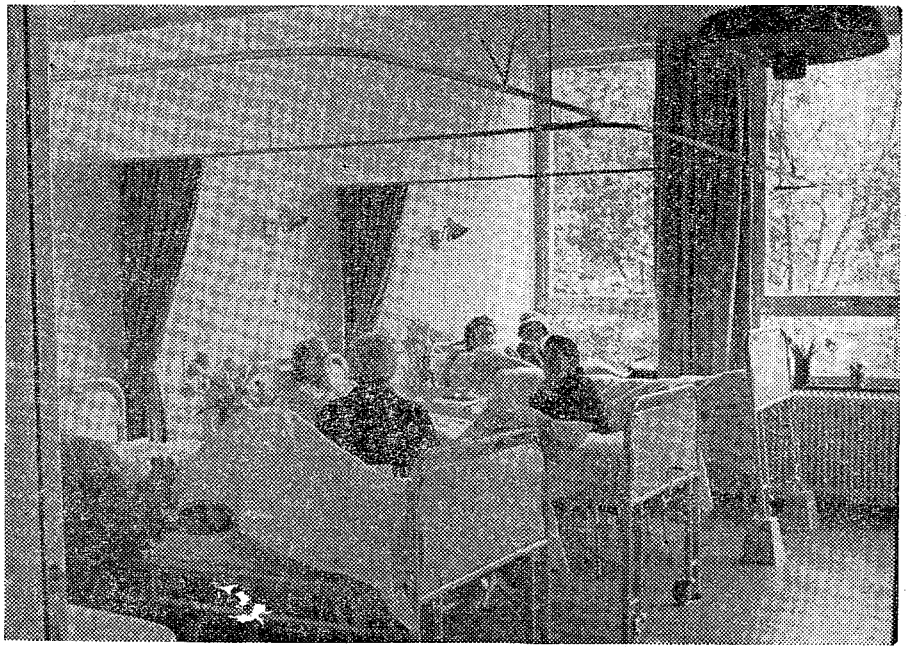
niemand rijk behoort te worden. Aan de andere kant bij de opvatting dat een specialist vele jaren achter zich heeft eer hij aan 'n behoorlijk inkomen komt, op een bepaald niveau moet kunnen leven, in betrekkelijk korte tijd voor eigen oudedagsvoorziening moet zorgen, zijn kinderen moet laten laten studeren enz. Tussen deze twee grenzen liggen legio opvattingen omtrent een „redelijk inkomen”.

Hoe men hierover ook denkt een feit is dat tal van rekeningen voor medische hulp bij menigeen de vraag doen rijzen of de bedragen die tegenwoordig zelfs voor niet al te ingrijpende behandelingen gevraagd worden, niet aan de hoge kant zijn. Dezelfde vraag doet zich voor als het gaat om de tarieven van de ziekenhuizen. Heerst nog teveel de oude en verouderde opvatting dat elke particuliere patiënt een man met een welgevulde portefeuille is, in tegenstelling tot de „arme” ziekenfondspatiënt? Of wordt er van uitgegaan dat de particuliere verzekeringsmaatschappijen zonder bezwaar de hoge rekeningen voor hun verzekerden kunnen voldoen zonder de premies daarbij aan te passen? Het schadeverzekeringsbedrijf in het algemeen en de ziektekostenverzekering in het bijzonder zijn de laatste jaren niet buitengewoon winstgevend. In verzekeringskringen spreekt men zelfs van een technisch verlies; dat wil zeggen dat het premie-inkomen na aftrek van de kosten van het bedrijf en van de pro-

visie lager is dan het bedrag dat uitgekeerd moet worden.

Bij dit alles mag niet uit het oog worden verloren, dat de medische wetenschap een enorme ontwikkeling heeft doorgemaakt en nog steeds voortschrijdt en dat de medische verzorging in ons land op een uitstekend peil staat. Wij beschikken over vele moderne en goed geoutilleerde ziekenhuizen met verplegend personeel dat in financieel en ander opzicht een heel wat betere positie heeft dan voorheen. Het is duidelijk dat dit alles betaald moet worden. De vraag is of thans niet een klein deel van onze bevolking een te groot deel van deze financiële last moet dragen. Het lijkt ons noodzakelijk dat deze vraag ernstig onder ogen wordt gezien.

Intussen is hiermee het probleem van onze brieven-schrijver niet opgelost. Hem kan alleen maar het advies gegeven worden: verzeker alleen die risico's, die u beslist niet zelf kunt dragen. Het is in het algemeen niet gebruikelijk de kosten van huisarts en medicijnen te verzekeren. Wanneer men financieel in staat is een bepaald bedrag voor ziekenhuisverpleging als „eigen risico” te nemen, kan ook dat een flink stuk in de premie schelen. En tenslotte een schrale troost: de jaarlijkse premie voor deze verzekering is een zware last maar één ziekenhuisopname zonder verzekering kan een last zijn die de financiële draagkracht ver te boven gaat.

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

**NIEUWBOUW
Bouwbedrijf VOS**
DOELENSTRAAT 19 - TELEFOON 02200 - 14092
ALKMAAR

**WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP & VRIJLAND**
's-Gravenzande - Telefoon 01748 - 3721 * - Postbus 30

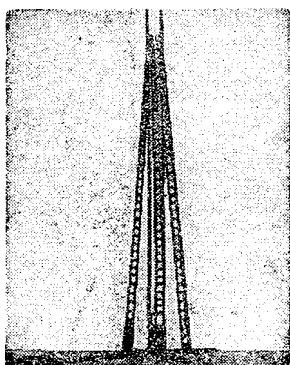
**N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Alblas
Waddinxveen**
ZAGERIJ SCHAVERIJ
Filiaal: Zwaanhals 119 - 125 - Rotterdam

GEBR. VAN ALTENA
smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren

G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel. 82298

FIRMA C. VERMEER EN ZOONS
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894 - 230 - Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

DROOG HOUT
Specialiteit: gewaterd iepen, verder
beuken, essen, linden, kersen, eiken
en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.
N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**
Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

Firma A. v. d. Meer & Zoon
AANNEMERSBEDRIJF
ONTWERPEN NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

k+h

Kampert en Helm n.v.
HANDELS- EN RECLAMEDRUKWERK

PL. DOKLAAN 8-12
AMSTERDAM C.
TELEFOON 94 80 22*

SCRIPT
Voor gecarboniseerde formulieren

HYDRAULISCHE PERSEN
IN ALLE UITVOERINGEN
Circa 400 in Nederland geplaatst
HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU
T. MOOI
Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

Aandacht voor
Ferdinand Marcos
de nieuwe president van
de Filippijnen

OP 14 december zal Ferdinand Marcos tot president van de Filippijnen worden uitgeroepen. Bij de presidentsverkiezingen, die enkele weken geleden werden gehouden, versloeg hij met duidelijke cijfers president Diosdado Macapagal. Daarmede leidde hij een nieuwe periode in de na-oorlogse Filippijnse geschiedenis in.

Aanvankelijk werd aangenomen, dat Macapagal in een nek-aan-nek-race Marcos zou kunnen verslaan. De 8 miljoen Philippino's echter, die hun stem mochten uitbrengen, dachten er anders over. Zij gaven een duidelijk mandaat aan de 48-jarige Marcos, die tot dusver als senator aan de politiek had deelgenomen.

MARCOS heeft tijdens de verkiezingscampagne voornamelijk één ding gedaan: hij hamerde steeds op het thema dat Macapagal er niet in geslaagd was, een eind te maken aan de grote corruptie in regeringskringen. Ook zou hij gefaald hebben in het bestrijden van de alarmerende toeneming van de misdaad. Geen enkele maal suggereerde hij echter, dat Macapagal er zelf bij betrokken zou zijn. Dat verklaart wellicht het geheim van zijn succes.

De flair van Marcos, die nog nooit een verkiezing had verloren, veroorzaakte een kleine aardverschuiving. Zijn vrouw (een vroegere Filippijnse schoonheidskoningin), was voor hem een belangrijke steun. Samen trokken zij door de gehele archipel, liedjes zingend en stemmen winnend, zoals is gebleken.

MARCOS is altijd een populaire figuur geweest. Aan de universiteit van Manilla was hij lid van de boksworstel- en zwemteams en viel hij op door zijn prestaties. Toen hij zich als advocaat had gevestigd, wa hij er juist van beschuldigd, een politieke tegenstander te hebben vermoord. Dit proces werd zijn eerste „zaak”. Hij kon zijn onschuld aantonen. Toen de Japanners zijn land bezetten week hij uit naar de heuvels aan het hoofd van een guerillastrijdgroep. Aan het eind van de oorlog was hij de verzetsheld met de meeste (27) onderscheidingen. Eerst werd hij speciale assistent van president Manuel Roxas, later lid van het parlement. Hij rookt niet en drinkt zelden, zo lezen we in Times. Hij is getrouwd met een vrouw uit een invloedrijke familie en heeft drie kinderen.

Om Macapagal te kunnen bestrijden verliet hij diens Liberale partij en werkte hij zich in de Nationalistische partij naar voren. Hij steunt de Amerikaanse politiek in Vietnam.

(8)

Corke heeft daar niets op tegen, mits iemand bij deze illustraties vertelt. Meester Bergmans, die kan dat prachtig. Hij verliest zich soms in zo weinig geloofwaardige fantasieën, dat Corke zelfs nattigheid begint te voelen en schaterert van het lachen om zulke dikke leugens. Het eind is meestal, dat ze als twee ravottende honden over de grond komen te rollen, tot misnoegen van oma. Maar moeder lacht er om, want Coba vindt 't wel goed, dat op die manier de vrolijke roep in het leven van haar jongetje toch niet geheel ontbreekt.

Meester Bergmans is echter naar school. Dat is jammer, maar er is toch altijd nog wel een gelukje bij een ongeluk. Klunder is thuis. Die kan mooi invallen! Niet, dat hij zich ooit met Corke bemoeit, maar dat mag deze „de pret niet kreuken”. Als Mohammed niet bij de berg komt, is de berg gaarne genegen tot Mohammed te gaan.

Met een schuin oogje oma in de gaten houdend, die bij het fornuis aan 't studderden is, loopt Corke met de geruisloosheid van een lenig katje naar Klunder. Hij legt het boekje op de knie van diens zieke been, dat op een tweede stoel rust. „Wie zit daar achter die kerel?” Hij wijst op een plaatje, waarop een man is afgebeeld in Oosterse kledij, op de muur achter hem is een donkere figuur getekend.

„Dat is die man z'n schaduw!” legt Klunder uit. Ha, juist, nu is 't Corke duidelijk Hij weet best, dat dat is, je kunt er gerust boven op lopen, zonder dat 't „au” zegt, hij heeft 't vaak genoeg geprobeerd, als hij met moeder op de weg wandelde.

„'t Is zeker zomer, want hij heeft blote benen!” Er is kennelijk afgunst in Corkes stem. „'t Is daar altijd zomer!” lucht Klunder zijn aardrijkskundige kennis. „Nou moet je 't een beetje maken” zegt Corke ongelovig. Hij denkt er even over na, met ernstig peinzende oogjes — nee, dat zou hem toch niet lijken, een flink pak sneeuw op z'n tijd is toch ook bar leuk.

Verder maar weer. „Wat een grote kom heeft ie naast zich staan, hè? Zou dat z'n spuugbakje wezen?”

In de buurt woont oude Manus Koor; die is bedlegerig en erg hoesterig. Hij houdt er een kwispeloor op na en dat brengt Corke op 't idee. Klunder schiet in de lach. „Nee, daar doet ie 't geld in, dat ie vangt.” Er scheelt niet veel aan, of hij zou het vertrouwelijk tegen z'n borst rustend jongenshoofdje gestreeld hebben. 't Is toch wel een aardig klein knechie, als ie zo babbelt. Hij leert 't kind nu pas eigenlijk zo'n beetje kennen, nu hij hele dagen thuis is. Voor tijdverdrijf is Corke niet te overtreffen, Klunder kan niet anders zeggen.

„Was 't een venter?” „Nee, hij was blind en daarom moest ie bedel'n!”

Het blad wordt omgeslagen. „Wie is dat?” O, heden, nu komen ze op een terrein, dat Klunder liever niet betreedt. Zal hij zeggen, dat ie 't niet weet? Dan is hij er van af. Maar oma zou hem gauw aan de kaak stellen met haar: „wel foei, schaam je je niet?” Noodgedwongen antwoordt hij daarom: „De Here Jezus,” en nu wou hij maar, dat die kleine vraagal wegging, want hij begint lastig te worden.

Zie je, daar heb je 't al. „Die man steekt z'n handen in de hoogte. Waarom doet ie dat?” Corke weet dat allemaal opperbest, maar hij vindt die geschiedenis zo mooi; het verdriet hem nooit, die te horen vertellen. Klunder schuift hem een eindje weg, zogenaamd om een weinig te gaan verzitten. Hij is zo stijf als een plank. 't Zal nog zover met hem komen, dat Corke hem straks, als zijn voet weer beter is met z'n kruiwagen naar 't land moet rijden.

Dat zegt hij om Corke af te leiden. Corke verklaart zich gaarne bereid, maar hij weet nog een beter middel; Klunder

kan ook aan de Here Jezus vragen, of die hem weer beter wil maken, want die kan alles. Geert van buur Marijke wil beweren, dat er geen God en geen Here Jezus bestaat; denkt Klunder dat hij evengoed later in de hemel mag? Als Corke er baas over was, had hij geen schijn van kans, moet ie maar niet zo lelijk over de Here praten, vindt Klunder ook niet?

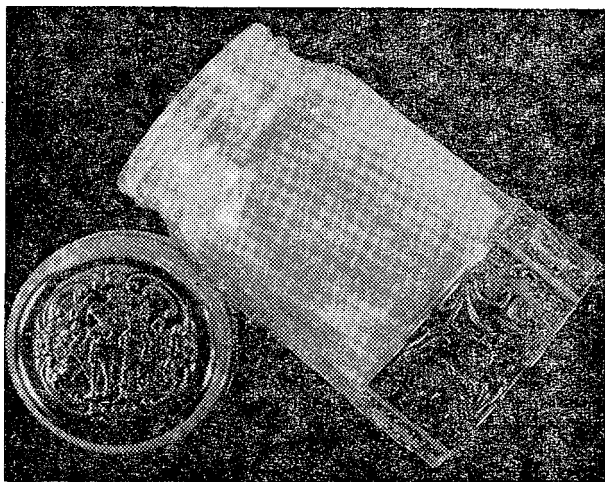
Oma, die de brij roert, kan niet nalaten even om te kijken. Ze heeft al zo vaak tegen Coba gezegd; „Er zit voor geen halfje godsdienst in hem.” Coba wou er nooit aan. „Hij is nou eenmaal stil van natuur en hij uit zich moeilijk, maar daarom kan hij evengoed wel bij ons horen,” zo verdedigde ze de afwezige altijd. Nu zal 't oma es benieuwen Klunders antwoord geeft echter weinig aanleiding tot een nieuw gezichtspunt.

„Zeker, zeker!” zegt ie. Dat is al. 't Is oma lang niet positief genoeg, maar Corke is voldaan. 't Lag niet in zijn bedoeling Klunders geestelijke zwaarte te wegen. „Ik word moe van dat staan, ik kom bij je op de knie zitten, mag het?” Met z'n beide handjes geklemd om de zijleuning van Klunders stoel veert hij van de grond en slingert zich als een aapje op diens schoot. Klunder is te beduusd, om 't te verbieden, hoewel hij niets content is met deze snelgroeiende intimiteit. De tijd kan hem niet heugen, dat een kind zo vertrouwelijk bij hem zat. Zelfs de spruiten van zijn eigen zuster, als hij haar bij hoge uitzondering 's zondags eens een bezoek brengt, houden zich op een eerbiedige distantie van hem. 't Is hem nu ook onwennig en vreemd te moede met zo'n kind op de knie. Inplaats van zijn arm om het soepele jongenslijfje te ronden, laat hij die houterig recht naar beneden zakken. „Ik had anders net zo lief, dat je mij met rust liet!”

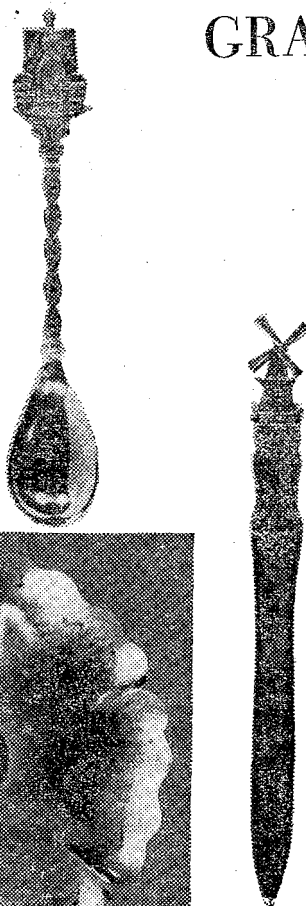
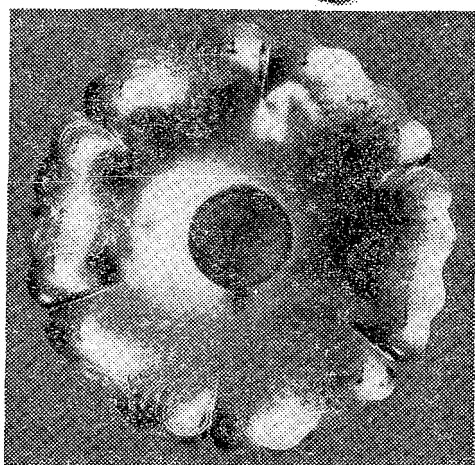
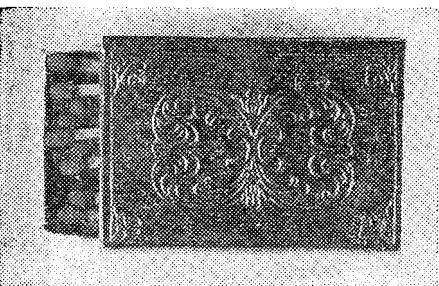
zegt hij en grijpt naar de krant. 't Klinkt weinig aanmoedigend, maar Corke lijdt nog niet aan overgevoeligheid. Hij nestelt zich heel, „knus” tegen Klunder aan, opent zijn boek weer en vleit: „Zullen we nog even?” Oma is naar achter gegaan, haar scherpe mond heeft Klunder dus niet te duchten. Hij stemt toe, maar dan een ander verhaaltje, hij zal er wel eens een opzoeken. Zijn keuze valt op: „de boze kat!” Corke kan zijn smaak niet bewonderen, naar zijn mening is dat van de „blinde man” stukken mooier, maar alla, 't is hem wel goed, hij wil Klunder wel 'n pleziertje gunnen. Als hij er weer eenmaal in is, vindt hij dit toch ook „reus”, vooral als de hond met de matteklopper krijgt, terwijl de poes op de achtergrond toeziet, kronkelt hij zich met deze mee van leedvermaak. Hij lacht zo aanstekelijk, dat Klunder van de weeromstuit met hem mee doet. Zo vindt Coba hen, als ze beneden komt. Ze kan haar ogen haast niet geloven. Is dat nu die ruwe bonk, die altijd even stroef kijkt? Zie je nu wel, dat je een mens niet naar zijn uiterlijk mag beoordelen? Wie weet, wat een hart van goud diezelfde Klunder heeft!

Het maakt haar warm van binnen, dat hij deze regenachtige morgen haar levendig kereltje zo heerlijk rustig binnen de perken en tevens aangenaam bezig houdt. Ze wil hem graag haar dankbaarheid tonen. Haar oog valt op de koffiepote. Die heeft oma vergeten van de kachel te nemen. Zou er nog wat in zitten? Ze tilt hem even op. Ja hoor, nog genoeg.

„Wil je nog een kopje?” „Nu, als ik je niet ontrief,” zegt Klunder. Coba schenkt zijn kop goed vol, ze weet, dat ze hem niet beter trakteren kan. Van dat is hij net als alle mannen. Als je ze hun gang laat gaan, drinken ze zomaar door. Ze reikt hem zijn kopje over het hoofd van Corke: „Als 't je verveelt, laat hem dan gerust een poosje aan z'n lot over, hij moet zich anders ook alleen vermaken!” Hun handen raken elkaar aan, terwijl hij de koffie van haar aanneemt. Dat kort lichamelijke contact is voldoende om Klunders bloed in beroering te brengen. 't Stemt hem zacht en meegaand jegens haar en het jongetje. (wordt vervolgd)

- Lepeltje 1 abonnee
- Brievenopener 2 abonnees
- Luciferschuif 3 abonnees
- Bonbonschaal 4 abonnees
- Jampothouder 5 abonnees

GRATIS TOT 1 JANUARI 1966

Het is nu de tijd om abonnees te werven op NEDERLANDSE GEDACHTEN. De nieuwe abonnee ontvangt ons blad tot 1 januari a.s. gratis. En U ontvangt voor Uw moeite een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Opgegeven door:

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar.
Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,
Dr. Kuyperstraat 3 - Den Haag.

Vragen van kamerleden

• Vervolg van christelijke vakorganisatie in Boeroendi

Vragen gesteld door het Tweede Kamerlid drs. J. Boersma (A.R.P.) aan de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid:

1. Hebben de bewindslieden kennis genomen van mededelingen aan de pers, verstrekt door het Christelijk Nationaal Vakverbond en gebaseerd op gegevens van het Internationaal Christelijk Vakverbond over de vervolging en terechtstelling van tientallen Hoetoes

in het koninkrijk Boeroendi, waaronder vele leiders van de Christelijke vakorganisatie in dat land?
 2. Kunnen de bewindslieden mededelen of, en zo ja, in hoeverre deze berichten op waarheid berusten?
 3. Indien deze berichten, geheel of grotendeels, inderdaad op waarheid berusten, zijn de bewindslieden dan bereid via de Verenigde Naties en de Internationale Arbeidsorganisatie te interveniëren, teneinde verder bloedvergieten te voorkomen en de democratische vrijheden, waaronder de vrijheid van vakorganisatie, in Boeroendi te doen respecteren, in de geest van de verklaring van de rechten van de mens?

• Exploitatiekosten kleuteronderwijs

De heren J. J. Voogd (P.v.d.A.) en Van Bennekom (A.R.P.) hebben aan de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1. Is het waar, dat de normbedragen voor de exploitatiekosten per lokaal bij het kleuteronderwijs voor 1965 door het Rijk zijn vastgesteld op:

A'dam R'dam Den Haag	Gem. Groep I	Gem. Groep II	Gem. Groep III
A	B	C	D
f 2085	f 1435	f 1235	f 1065

2. Is het waar dat de onderlinge verhoudingen tussen deze bedragen, vergeleken met 1963, als volgt is:

1963	150	150	119	100
1965	195	135	116	100

3. Is het waar dat het stijgingspercentage voor deze 4 groepen (1965 vergeleken met 1963) als volgt is:

1963	1322	1322	1054	888
1965	2085	1435	1235	1065
Stijgingspercentage	58	9	17	20

4. Kan de Staatssecretaris een verklaring geven van de grote verschillen in stijging t.a.v. deze kosten, waarin de personeelslasten niet begrepen zijn? Zijn er gegronde redenen om aan te nemen dat de kosten van onderhoud, schoonmaken, verwarming, verlichting etc. in de verschillende gemeentegroepen zo zeer uiteen lopen, dat dit beeld in twee jaar tijd zo grondig is gewijzigd?

5. Is onderzocht of andere gemeenten of andere groepen van gemeenten t.a.v. deze kosten in een situatie verkeren welke vergelijkbaar is met die van de grootste drie gemeenten?

6. Is de Staatssecretaris bereid te overwegen alsnog een regeling te treffen welke t.a.v. de groepen buiten de grootste drie gemeenten billijker is en meer gebaseerd is op hun werkelijke kosten dan de voor 1965 vastgestelde normbedragen, mede met het oog op het feit dat ook de bijzondere scholen het nadeel ondervinden van de ontoereikende vergoedingen voor het openbaar kleuteronderwijs?

Wij moeten in de herinnering terugroepen het onderwerp "Arm in de Gouden Eeuw", dat wij, terwille van de ARJOS, even op een laag pitje hadden gezet. Wij zagen uit de Confessieboeken, dat in die rijke jaren tallozen aan de rand van het bestaan leefden. In die Confessieboeken vinden wij door overtreders voor Schout en Schepenen afgelegde verklaringen. Poorters, dat zijn de ingeschreven burgers met burgerrechten, konden op borgtocht worden vrijgelaten, maar de vreemdeling en zij die het poortersrecht niet bezaten werden in de boeien geslagen en/of verhoord in de verhoorkamer en/of op de pijnbank gelegd.

Mejuffrouw Marijke Kok schrijft in haar inleiding tot de Amsterdamse tentoonstelling op het gebied van die armoede in de Gouden Eeuw: "het is een wereld van vagebonden, bedelaars, zakkenrollers, dieven en dobbelaars, van lichtekooien en koppelaarsters. In hun verklaringen lezen we iets van de oorzaken, waardoor zij tot een leven van bedelen, stelen of prostitutie zijn geraakt. Behalve dat deze Confessies een — helaas zo zeldzaam voorkomende — bron van informatie voor het dagelijks leven van de bevolking zijn, vormen zij de neerslag van een maatschappij, die niet is opgewassen tegen de problemen, waarvoor zij zich in deze gesteld ziet. De scheepvaart en stadswerken, die kennelijk de grootste aantrekkingskracht op de vreemdeling uitoefenen, worden des winters stilgelegd, waardoor velen tot werkloosheid zijn gedoemd. Bedelen of stelen vormt dan de enige uitweg. De grote sterfte op de zeeschepen, vooral tijdens de tochten naar Oost- of West-Indië, is er oorzaak van dat veel vrouwen jong als weduwe achterblijven en uit nood en gebrek in handen van koppelaarsters of hoerenwaarden vallen."

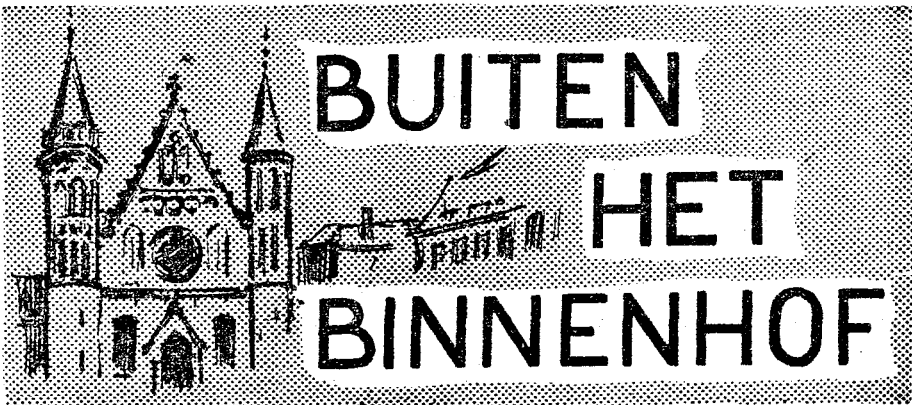
Er is ook woningnood voor deze langs de heerbaan van het leven vegeterende mensen. Zij hokken in sloppen en stegen en in de bogen van de stadswallen, die door weldoende lieden ter beschikking worden gesteld. Bredero, de vaderlandse dichter, van wie velen niet meer weten te vertellen dan dat hij gezegd heeft „t kan verkeren", leeft in die tijd. Hij heeft ons die periode in zijn spelen en sonnetten nagelaten. In zijn „Spaensche Brabander" (1617), gebaseerd op een schelmenroman, heet het: "maar Anne Klaas in de Drie Testen

Die doet so veel goedts (God loonster) hier ande vesten: Ghy wetet niet, hoe veel boogjes datse 's jaers wel huurt, En daarse alle Sondags warmis, kool, erreten en boonen stuurt,

En stockvis en bry;"

Wij komen in een volgend stuk terug op deze eerste en incidentele uitingen van barmhartigheid, waarmee de overheid zich later gaat bezighouden o.a. door middel van betere gods- en gasthuizen, welke hulp dan wordt aangevuld door de rijken, die in stilte geven. Maar er zijn er ook die hun naam voor altijd aan een tehuis voor armen of een hof voor weduwen verbinden.

Doch vóór deze armenzorg te bezien nog iets meer over de bedelaars en de paupers. Rembrandt heeft hen gekend en hij heeft hen getekend, als zij met bedelmand, en kind op de rug gebonden langs de huizen gaan om een aalmoes te ontvangen. De eerder genoemde Adriaen van der Venne beeldt de stumpers uit, die blind over de grond kruipen, geholpen door een nog armzaliger figuur,

die met een kruik een hond wegslaat die langs zijn houten been omhoogspringt. Nicolaes Maes heeft ons een schilderij nagelaten waarop een liereman, een muzikant met een draailier, langs de straten gaat. Een bedelend op blote voeten gaand kind vergezelt hem.

De strenge straffen van de overheid kunnen het bedelen en stelen en ontucht zoeken niet tegenhouden. De ziekenhuizen, gasthuizen genaamd, zijn, wat de hulp aan de armsten betreft, niet minder dan lijkenhuizen. Met misdaad en armoede weet men eigenlijk niet goed raad. Wij krijgen de indruk, dat de Nederlander in die dagen evenals de tijdgenoten van Jezus zich afvragen wat de ouders van die en die wel gedaan zullen hebben, nu die en die er zo beroerd aan toe is. Het „rijken en armen ontmoeten elkaar, de Heer heeft hen beiden gemaakt" wordt aanvaard, maar de rijken blijven rijk en de arme blijft arm.

In de middeleeuwen is het verzaken van huis en hof, geld en goederen een evangelische benadering van gewilde armoede. Natuurlijk is er ook niet gewilde armoede, maar zij wordt anders gezien. In de Gouden Eeuw — wat Nederland betreft — kennen we de landlopers, boeven en ander gespuis, dat de middeleeuwen minder gekend hebben. De werken van barmhartigheid in de middeleeuwen worden volbracht in kerken en kloosters, in kastelen en in de huizen der rijken.

Welgemeende pogingen om een einde aan de armoede van anderen te maken worden echter niet ondernomen. De armoede behoort bij het levenspatroon: de Heer heeft de arme gewild. Maar niets doen, lanterfantent, de tijd verdoebelen e.a. strijdt tegen het bijbels woord over het uitkopen van de tijd. En — in die Gouden Eeuw — gaan ook ogen open voor het feit dat géven alleen om het géven geen Gode welgevallige daad is. Als de rechterhand zo goed weet wat de linker doet, zit er aan de gave een luchtje, dat gaat men langzamerhand wel beseffen. Er worden pogingen in het werk gesteld om de bedelaars aan het werk te zetten. Het „Armoede zoekt list" is een spreekwoord, dat in die dagen opkomt. Want velen wendden kreupelheid, doofheid, blindheid enz. voor, om het medelijden op te wekken. Maar thuis werpt de kreupel bedelaar zijn krukken weg en de zogenaamde blinde telt zijn aalmoezen nauwkeurig.

Willems Spaans

Kryptogram

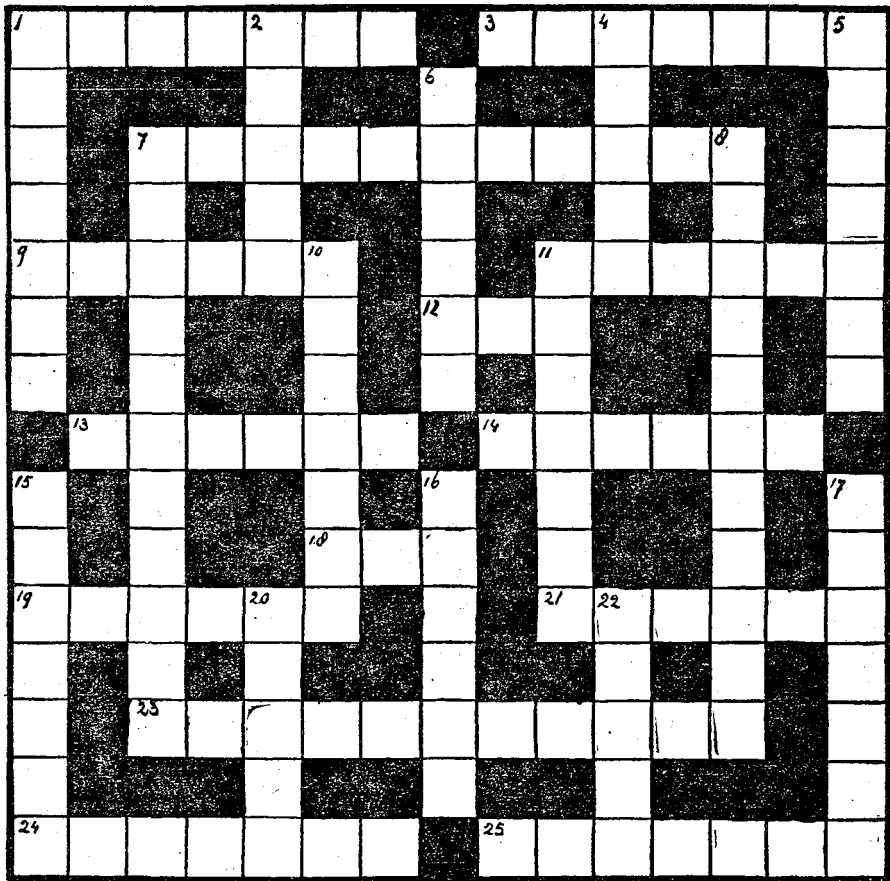
Horizontaal: 1. Zij schijnen de leeuw zwemles gegeven te hebben; 3. hoewel het afgeleverd is, is men toch nog ongerust; 7. de bewaker van het landgoed wordt overal buiten gehouden; 9. vrij beroep; 11. zij zijn hard, maar zuchten doen zij ook; 12. deze plaats staat in Nederland nagenoeg vóóraan; 13. hoewel zij huiverig schijnen te zijn, kunnen zij hun huid duur verkopen; 14. hij begint met malen; 18. dit meisje steekt in kapotte schoenen; 19. door indianen gezochte restanten; 21. hebben de koeien met de stormen gemeen; 23. vreemde taal voor kleine vaten; 24. is bij reizigers (gelukkig) niet erg in trek; 25. zijn werk is schering en aanzet.

Vertikaal: 1. loopt rond; 2. dat is een loopbaan voor vee; 4. ondergrond van goederen, die geretourneerd kunnen worden; 5. doen kinderen, die vervelend zijn; toch zijn zij tenslotte wel zuiver; 6. „boeiende" snor?; 7. de drager is onder invloed van de nadelige gevolgen van alcohol; 8. hier wordt het erin gepompt; 10. zeldzame plaats voor de zon; 11. Afrika op zijn wests; 15. daarmee heeft de bliksem altijd succes; 16. prima verbrande stof beschermd tegen brand; 17. een Europeaan voorzien van een zitplaats én van geld; 20. dat kan het gevolg zijn van zweren; 22. dit dier scheelt wat.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. krotten, 3. aasgier, 7. boompiepers, 9. prieel, 11. kruien, 12. Een, 13. altaar, 14. Spaans, 18. ton, 19. poema's, 21. rotjes, 23. ijzervreters, 24. dichter, 25. kerkers.

Vertikaal: 1. kiespijn, 2. Troje, 4. steur, 5. regenen, 6. kikker, 7. blikslagerij, 8. spionnetjes, 10. lijfarts, 11. kniptor, 15. Lapland, 16. ankers, 17. bosmens, 20. agent, 22. odeur.

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
 Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
 Telefoon 27 97 55

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 4%

ROTTERDAM — 'S-GRAVENHAGE — AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken

Moed en karakter

A C H T E R P A G I N A

MOED en karakter zijn belangrijke en hoogwaardige eigenschappen in de politiek. Daar staan wij zelden welbewust bij stil. Maar als wij dit zo eens duidelijk stellen, beseffen wij de juistheid ervan.

John F. Kennedy — de twee jaar geleden vermoorde, vijfendertigste president van de Verenigde Staten van Amerika — heeft er een boek over geschreven: „Moed en karakter in de politiek”; oorspronkelijke titel „Profiles in courage”.

Kennedy beschrijft de rol van enkele Amerikaanse politici, die in hun tijd op hun wijze moedige beslissingen wisten te nemen; mannen, die de moed en het karakter hadden om eigen belangen en belangen van eigen partij of groep desnoods achter te stellen teneinde alleen het belang van hun land te dienen; mannen, die beslissingen wisten te nemen (na praten moet kiezen volgen, zoals wij de vorige keer schreven); mannen, die deze beslissingen naar hun beste zienswijze namen, maar niettemin achteraf bezien soms verkeerd beslisten; mannen echter die de moed en het karakter hadden OM te beslissen, ook dwars tegen de heersende opinie in.

Waarderen

Wij beseffen de juistheid ervan, dat moed en karakter in de politiek grote kwaliteiten zijn. Maar beoordelen wij de politici ook steeds tevens naar hun moed en karakter? Tevens, want men kan en mag hen ook naar andere kwaliteiten beoordelen, bijvoorbeeld naar hun inzicht en wijsheid en ook naar de al of niet goede resultaten van hun woorden en daden. Echter, ook al zou de beoordeling op die andere punten negatief uitvallen, dan zal men toch nooit mogen nalaten hen, als zij moed en karakter getoond hebben, ten aanzien daarvan dan toch ook positief te waarderen.

Dit geldt dan natuurlijk niet alleen Amerikaanse staatslieden, maar ook Nederlandse politici. Voor en na de oorlog zijn er ook politici in Nederland geweest, die moed en karakter hebben getoond, tot uitdrukking komende in beslissingen, welke naar hun inzicht het beste waren in moeilijke omstandigheden. Wij hebben voor moed en karakter in de politiek niet altijd voldoende oog. Dat is verkeerd. Als dit hoogwaardige kwaliteiten zijn, dienen wij deze wanneer zij getoond worden ook te waarderen.

WAAR worden de politici dikwijls eerder naar beoordeeld? Naar wat ons aanspreekt; naar woorden en daden welke wij wel juist vinden; soms ook naar beslissingen welke ons goed uitkomen omdat zij onze persoonlijke belangen en portemonnee ten goede komen. Maar ook soms naar gewone, althans meer oppervlakkige dingen zoals: vlot kunnen spreken, goed kunnen spreken, goed kunnen schrijven, een prettige stem, een soepele manier van omgaan, een goede radiostem, een televisiegeniekie „kop”, een paar sympathiek woorden een goed ogenblik, enz. . . .

Wij schrijven hier geen studie, maar signaleren alleen globaal iets van wat zich in de praktijk voordoet.

De manier waarop

EN nu komen wij bij het volgende probleem. Politieke partijen worden niet alleen beoordeeld naar hun woorden, hun programs, ook niet alleen naar hun daden, maar mede naar de personen die de inzichten „verkoopen” en dan ook nog weer naar de wijze waarop „verkocht” wordt.

Dat laatste komt in de praktijk herhaaldelijk voor. Iedereen zal daar wel een voorbeeld van weten te noemen. Een recent en nog steeds zeer sprekend voorbeeld is ook het optreden van dr. Johan Friedrich Egbert Einaar (69) op woensdag 10 november j.l. in de Tweede Kamer. Praktisch heel de Kamer was vóór de toestemmingswet voor het huwelijk van prinses Beatrix en de heer Claus von Amsberg. De meeste sprekers waren er vierkant vóór en de wet werd aangenomen met 132 tegen 9 stemmen. Toch stal er één de

Met dank aan God en diep getroffen door de zeer vele blijken van medeleven, in woord en daad, bij onze 40-jarige echtvereniging, zeggen wij langs deze weg allen hartelijk dank.

Familie Peppelman

Bredenbroek, november 1965.

show, de (toen nog waarnemend) gevlucht minister voor Suriname. Hij sprak in eenvoud simpel tot het hart en dat vond grote weerklank in het hele land, omdat die Kamerzitting, gelukkig helemaal, rechtstreeks via de televisie in onze huiskamers kwam.

Beïnvloeding

ER zijn dus allerlei invloeden op ons oordeel. Onze beoordeling van zaken, personen en partijen wordt op allerlei manier beïnvloed. Hoever dat in het algemeen genomen in het leven kan gaan, konden wij vorige week bijvoorbeeld zien in de televisie-rubriek „Inburgeren”, waarvan de presentator Han Lammers wel wat vlotter en minder aarzelend zou kunnen spreken en wat duidelijker toelichten.

Getoond werd een koopman die op de markt in een kring van publiek vier produkten voor de totaalprijs van f 1,- probeerde te slijten. Zonder veel zinnigs te zeggen, maar wel veel pratend, lukt het... dat wonderwel. Ofschoon die vier produkten natuurlijk niet van geweldige kwaliteit zijn, vliegen ze weg na de „toespraak” van de koopman, beter nog „tijdens” de toespraak, wat de man blijft al verkopend het publiek onverdroten toeratelen. Het publiek is in zijn ban.

Vervolgens werd een discussiegroep — zonder voorzitter — getoond, die het volgende probleem moest oplossen.

Een paardekoopman gaat naar de markt en koopt een paard, voor f 60,-. Hij verkoopt het later op de dag weer voor f 70,-. Een week later wordt hem op de markt datzelfde paard weer aangeboden, hetgeen hij nu koopt voor f 80,-. Later op de dag verkoopt hij het weer voor f 90,-. Vraag: hoeveel heeft de paardekoopman verdiend of heeft hij geld verloren of is hij gewoon geen cent wijzer geworden? Het antwoord is simpel: de koopman won f 20,-.

De ene deelnemster, die vanaf het begin af haar goede antwoord getrouw bleef, kwam echter tijdens de discussie niet aan bod. Steeds was een ander haar voor met zijn of haar verhaal.

Als men zich na al het voorgaande nu realiseert hoe en op welke gronden men tot een beoordeling komt, dan zien wij hoe gecompliceerd dat is. De politieke partijen moeten met al deze en soortgelijke factoren rekening houden, o.a. in hun propaganda in het algemeen en bij verkiezingen in het bijzonder.

Maar slechts één van de acht gespreksdeelnemers hield dat van het begin van de discussie af vast. De anderen gingen steeds meer achter de vraag zoeken. Er ontstond een hele discussie waar men gezamenlijk niet uitkwam. Eén van de redeneringen was: de koopman koopt voor f 60,- en verkoopt voor f 70,-; dus f 10,- winst. Een week later koopt hij voor f 80,- en verliest dus f 10,-, maar hij verkoopt weer voor f 90,-, dus speelde de koopman quitte.

Op dit gebied zullen op zo kort mogelijke termijn nadere studies en onderzoekingen moeten plaats vinden.

Keuze

MAAR hoe het ook zij, moed en karakter zijn in de politiek in ieder geval belangrijke kwaliteiten van politici, van de gekozenen. Echter ook voor de kiezer, de staatsburger, het partijlid, zijn moed en karakter kwaliteiten, welke hem bijzonder kunnen sieren.

Wij moeten kiezen in het leven, schreven wij ook de vorige keer. Niet alleen in de politiek; in heel het leven. Maar dus ook ten aanzien van politieke zaken. Wij moeten vóór of tegen zeggen; ja of neen; iets doen of iets nalaten. Dat komt allemaal voort uit een keuze — bewust of ook onbewust — maar waarvoor wij verantwoordelijk zijn. En dan is het waardevol wanneer uit die keuze moed en karakter blijkt.

Een keuze blijkt bij de stembus. Een keuze blijkt ook wanneer men al of niet lid wordt van een partij. Een keuze kan bovendien ook blijken als men al of niet abonnee wordt op een politiek weekblad. Eveneens kan een keuze blijken als men al of niet deelneemt aan het werk van de partij in haar kleinere of grotere verbanden; in de kiesvereniging of in een gespreksgroep; in het werven van een lid; in het winnen van een abonnee; in het zetten van soms een van die stappen, welke wij wat moeilijk of lastig vinden. Dit — maar dat is geen gemakkelijke uitlaatklep — hangt overigens natuurlijk mede af van de motieven die tot de keuze leiden.

In het gewone leven

IS dit nu niet te „dik” om moed en karakter ook in het verband van de „gewone” mensen en de „gewone” dingen te stellen? Geen vreemde vraag. Wij hebben die aarzeling ook even bij onszelf voelen opkomen. Maar Kennedy schrijft — en hij heeft naar onze vaste overtuiging toch gelijk — aan het slot in zijn boek, dat „noch het betonen van moed in het verleden, noch

de behoefte aan moed in de toekomst” tot de leden van de volksvertegenwoordiging (waaruit Kennedy zijn voorbeelden voor zijn boek koos) beperkt is. Immers:

„Niet alleen heeft iedereen die een openbaar ambt bekleedt, hoe bescheiden of belangrijk ook en aan wie hij ook verantwoordelijk is — kiezers, een volksvertegenwoordiging, een politieke organisatie of een partij — met de problemen van de moed en het geweten te maken, maar dit geldt ook voor iedere kiezer in het land — en voor hen die niet stemmen, voor hen die zich niet voor het landsbestuur interesseren, voor hen die slechts minachting voor de politicus en zijn beroep over hebben. Zij gaan iedereen aan die ooit over corruptie in hoge ambten heeft geklaagd en iedereen die er ooit over heeft gestaan dat zijn afgevaardigde zich aan zijn verlangens zou houden. Want in een democratie is iedereen, of hij zich voor politiek interesseert of niet, bij de regering betrokken; ieder van ons heeft een verantwoordelijke positie...”

En dan: „Om moedig te zijn heeft men..... geen bijzondere vermogens nodig, geen toverformule, geen speciale combinatie van tijd, plaats en omstandigheden. Het is een kans die wij allen vroeg of laat krijgen”.

Tenslotte: „De verhalen van moed in het verleden kunnen dat ingrediënt (die moed) omschrijven — wij kunnen er iets van leren, zij kunnen hoop geven, zij kunnen inspireren, maar zij kunnen niet de moed zelf leveren. Hiernaar moet ieder in zijn eigen ziel zoeken”.

WIDEK.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

☆ Op zaterdag 27 november wordt een speciale vergadering belegd door de Statencentrale Gouda. De plaats van samenkomst is de grote zaal van het Hervormd Centrum „De Haven”, Oosthaven 31 te Gouda. Aanvang der vergadering te 14.00 u. Na de behandeling der huishoudelijke zaken zal de heer J. Wilschut te Rotterdam, voorzitter van de A.R. fractie in de Provinciale Staten van Zuid-Holland, spreken over „Voor religie en vrijheid”.

☆ Op zaterdag 27 november houdt de Statencentrale Delft haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is „De Binnenhaven”, Havenstraat 18 te Naaldwijk. Aanvang der vergadering te 14.45 uur. Na de behandeling der huishoudelijke zaken, zal de heer N. van der Brugge, burgemeester van Giessenburg spreken over „Actuele provinciale politiek”.

☆ Op dinsdag 30 november wordt een vergadering gehouden van de leden van de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam. De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Aan de orde komen de kandidaatstelling en de verkiezingscampagne. De heer J. Wilschut zal een kort slotwoord spreken.

☆ Op woensdag 1 december belegd de gemeentelijke kiesvereniging Leeuwarderadeel een vergadering. De plaats van samenkomst is het lokaal bij de Geref, kerk te Stiens. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. De heer Tj. Walburg, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Actuele politiek”.

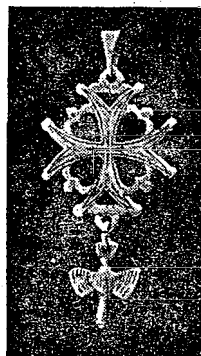
☆ Op vrijdag 10 december beleggen de vier noordelijke kiesverenigingen in Haarlem een gecombineerde vergadering. De plaats van samenkomst is de consistorie van de Koningskerk aan de Kloppersingel te Haarlem. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Ds. A.J. Kret, Herv. predikant te Leiden, zal spreken over „Politiek van vandaag”.

fijn! die ken ik

VOOR DE A.S. FEESTDAGEN

DE STICHTING VRIENDEN VAN PARON heeft beschikbaar Hugenotenkruisen in onderstaande uitvoeringen:

H. Zilveren hanger (groot model)	f 5.75
H.G. Gouden hanger (groot)	f 50.-
H.V. Verzilverde hanger groot	f 3.15
H.M. Zilveren hanger (middensoort)	f 4.90
H.M.G. Gouden hanger (middensoort) (broche f 40.-)	f 37.50
H.K. Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 2.90
H.K.G. Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 22.50)	f 20.-
P. Zilveren broche f 6.25; P.G. Gouden broche	f 51.-
P.V. Verzilverde broche	f 3.25
K. Zilveren reversknoop	f 2.50
K.G. Gouden reversknoop	f 20.-
S. Zilveren speld f 2.50 S.G. Gouden speld	f 20.-
Wit en bleu geëmailleerde hangers	f 5.-
Verz. Paronlepelje	f 2.90
Zilveren ketting	f 2.90
Gouden ketting	f 25.-

Bestellingen bij de Stichting „Vrienden van Paron”, Jacob Catsstraat 111 b, tel. 243746 (9-5 uur), Rotterdam, of direct per giro op no. 77630 t.n.v. Stichting „Vrienden van Paron”, verkoop Hugenotencruisjes te Rotterdam.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

PER-SPECTIEF

HET rapport over de (wenselijke) ontwikkeling en sanering van het midden- en kleinbedrijf heeft een gunstige ontvangst gehad.

In de eerste plaats moet dit worden gezien als een bewijs van waardering voor het feit dat er nu een daad gesteld is die vele benarde kleine ondernemers perspectief biedt. In alle nuchterheid willen wij echter vaststellen dat een perspectief nog niet voldoende is. Op basis van dit rapport zullen nog concrete regelingen en mogelijkheden tot stand moeten komen. Van de noodzaak hiervan is men ons inziens zozeer overtuigd dat 1966 wel als het jaar van de realisering mag worden aangehouden. Dit geldt vooral de sanering, de „financiële handdruk bij het afscheid” zoals de heer K. Rook het treffend in „Trouw” typeerde.

Moeilijker is het bieden van wezenlijke ontwikkelingskansen. De maatregelen die daartoe door de commissie-Goldschmidt worden aanbevolen zijn alleszins achtenswaardig. Toch hebben deze aanbevelingen in hoofdzaak een indirecte gunstige uitwerking. Dit feit presteert als het ware zowel de georganiseerde middenstand als de politiek om onvermoeid te blijven zoeken naar middelen en wegen om hetgeen wij als doelstelling zien, te verwezenlijken. Die doelstelling is niet een bijna geheel weggesaneerde middenstand, doch een gezond midden- en kleinbedrijf naast de geconcentreerde vormen van ondernemen die ook in ons land vaste voet hebben gekregen en als een realiteit moeten worden aanvaard. Wij zijn dus dankbaar voor het rapport, doch daarmee zijn wij er niet.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

ABONNEMENTSPRIJS:
f 4,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

In Australië is de politiek een puur zakelijke aangelegenheid. Van een principiële aanpak in enig opzicht is nauwelijks sprake. Een artikel over de vragen, waarvoor de christenen in dat land komen te staan, geschreven door prof. dr. Runia, treft u aan op pagina 8. Op de foto ziet u enige kiezers voor een stemlokaal in gesprek met een propagandist van een der partijen.

DEZE WEEK:

- Brieven van lezers (pag. 2 en 3)
- Een nieuwe Grondwet? (pag. 2)
- Wat is een „drijver”? (pag. 3)
- De debatten over het dekkingsplan in de Tweede Kamer (pag. 4)
- De begroting van justitie in de Tweede Kamer (pag. 4)
- De verkiezingen op Goeree-Overflakkee (pag. 5)
- Aan de vooravond van de Franse verkiezingen (pag. 6 en 7)
- Christelijk geloof en politiek in Australië (pag. 8)
- Radiocauserie van G. A. Kieft (pag. 9).

KIJK EN LUISTER...

op maandag 6 december a.s. naar onze televisie-uitzending Onder het motto: „KIEZEN” vraagt dit keer de ARJOS uw aandacht. De uitzending begint om 20.20 uur, dus direct na het N.T.S.-journaal.

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

Centrale vergaderingen Wij komen bijeen...

• Een alternatief

Welke alternatieven kunnen worden aangewend indien het M.L.F.-plan wordt verworpen?

In het kader van het streven naar eenwording en veiligheid van Europa is door mij tweemaal afwijzend gereageerd op het M.L.F.-plan. In datzelfde kader moet de bovengestelde vraag worden beantwoord.

Er is meer dan één alternatief. Hoeveel zich er voordoen is afhankelijk van het steeds wisselende wereldbeeld waarvan Europa een niet onbelangrijk facet vormt. Een alternatief dat wel eens in de dagbladen wordt vermeld, hoewel niet serieus is de force de frappe. Een kernwapenmacht van Franse makelij en door Frankrijk gedirigeerd. Dat dit alternatief niet serieus wordt genomen is begrijpelijk als men bedenkt dat een gezamenlijke inspanning van de zes E.E.G.-landen met inzet, gedurende 10 jaren, van de helft van hun militaire uitgaven, een kernwapenmacht kan opleveren, gelijk aan 1/3 van wat momenteel Amerika als nucleaire mogendheid heeft opgebouwd. Daarbij komt nog dat de force de frappe alleen maar kan functioneren, als er in Centraal-Europa een bufferzone is, welke door de bondsrepubliek en andere staten wordt verdedigd. De rugdekking n.l. de Atlantische Oceaan zal door Amerika moeten worden verzorgd en beheerst. Met andere woorden, zelfs als andere staten deelnemen aan de force de frappe dan nog kan hij niet als een onafhankelijke kernmacht opereren, hetgeen tevens impliceert dat een belangrijk deel van het politieke effect wordt gemist. Dat de Franse president voet bij stuk houdt vloeit vermoedelijk voort uit zijn opvatting dat een staat, die zichzelf niet kan verdedigen en beveiligen opgehouden heeft een staat te zijn. Als hij spreekt over verdedigen dan bedoelt hij, het keren van militair geweld. Vandaar zijn voorliefde voor een Frans wapen.

De vervaardiging van kernwapens is tegenwoordig voor vele staten technisch en financieel mogelijk, maar daarmee is zo'n staat nog geen nucleaire mogendheid. Daarvoor moet aan tal van andere voorwaarden worden voldaan, zoals o.m.: het aanmaken van grote hoeveelheden kernwapens, d.w.z. niet alleen een laboratoriumbouw, maar fabrieksmatige productie; - het ontwikkelen van geheel nieuwe wapens - de tegenstander zit niet stil; - het beschikken over voldoende territorium om een nucleaire aanval van beperkte omvang te kunnen doorstaan; - het construeren van liefst onkwetsbare transportmiddelen voor het dragen en vervoeren van kernwapens; - het opbouwen, naast een nucleaire macht, van een conventionele strijdmacht, opdat de toepassing van kernwapens eerst behoeft te geschieden op een zelf te bepalen tijdstip; - het vermogen om aardsatellieten te lanceren m.h.o. op begeleiding van geleide projectielen.

Al met al een kostbare zaak, zowel financieel als wat de benodigde tijd betreft.

Het heeft weinig zin dat alles nog eens op te bouwen, nu voor Europa. Het zou, gedacht in termen van de „vrije wereld” een doublure zijn welke zijns gelijke niet heeft. De verdediging en veiligheid van Europa is echter ongetwijfeld een zaak die Europa zelf aangaat. Daarvoor kan niet alleen de Amerikaanse belastingbetaler worden gemaand. Wil Europa in de verdediging van het vrije westen zeggenschap hebben dan zal het moeten betalen, om de kernmacht op peil te houden en te verbeteren.

Hiervoor in de plaats zouden Europese NATO-landen enkele afgevaardigden kunnen bedingen in de Raad voor Nationale Veiligheid van Amerika (NSC) en een inspraak hebben in geval tot centrale daden moeten worden besloten.

Wat betreft de militaire deelneming kan een nucleair NATO-commando worden gevormd, waaronder de nationale nucleaire eenheden (gevormd volgens NATO-plan) zich kunnen scharen zonder dat van vermenging of gemengde bemanningen op scheppen sprake behoeft te zijn. Het commando zelf kan worden geplaatst onder een politiek lichaam, waarvan alle landen, die tot deze macht bijdragen, deel uitmaken. Duitse deelneming aan dit alternatief moet mogelijk worden geacht zonder dat de gevreesde vinger aan de trekker komt.

Vrees dat Amerika zich eens van Europa zal afwenden behoeft niet meer te bestaan. Het speciale contact van Engeland met Amerika wordt vervangen door de georganiseerde

Europese stem. Twee geruststellingen van de Frans president, welke de vorming van de E.E.G. ten goed zal komen.

De Oost-West verhouding verandert niet, doordat geen nieuwe macht wordt gevormd en het Oosten haar argumenten verliest m.b.t. het Duitse kernwapenprobleem. Tenslotte heeft de onrust onder de NATO-landen geen rede van bestaan meer voorwat deze aangelegenheden betreft.

Zou dit summier beschreven alternatief de Europese eenwording en veiligheid niet beter bevorderen dan de M.L.F.-conceptie?

Ik dacht van wel!

Schiedam

J. van Katwijk

NASCHRIFT VAN EEN MILITAIRE MEDEWERKER

De eenheid binnen de NAVO brokkelt in toenemende mate af. De mogelijkheid tot herstel wordt mede bepaald door de wijze waarop in de toekomst het nucleair potentieel - thans vooral in handen van de Verenigde Staten - wordt geïntegreerd in het bondgenootschap. Meerdere voorstellen hiertoe zijn reeds gedaan.

Eén van de meest op de voorgrond tredende is wel, dat geen afbreuk mag worden gedaan aan pogingen om met de SOVJET-UNIE (en anderen) tot overeenstemming te komen over het niet gebruik en het niet

meer vervaardigen van kernwapens alsmede het vernietigen van de bestaande voorraden.

Een andere factor is dat in elk geval tot het moment waarop in internationaal verband overeenstemming is bereikt over nucleaire ontwapening, de geloofwaardigheid van de NAVO-afschrikkingsmacht (de „deterrent”) niet mag worden aangetast. Deze geloofwaardigheid - die o.a. berust op de doeltreffendheid van de organisatie en de bereidheid om in het uiterste geval van kernwapens gebruik te maken - is er immers mede de oorzaak van dat tot nu toe een kernwapenoorlog is voorkomen. Ook moet worden bedacht dat speciaal met het oog op de nog steeds reële dreiging de samenwerking tussen de Amerikaanse en Europese partners van de verdedigingsorganisatie moet blijven gehandhaafd. Daarnaast zal echter tegemoet moeten worden gekomen aan de veelal op strategische, economische en/of psychologische overwegingen gebaseerde verlangens van enkele Europese mogendheden naar meer zeggenschap in kernwapen aangelegenheden, zonder dat dit evenwel leidt tot ontstaan van nieuwe internationale kernmachten.

Tenslotte mag een eventuele integratie van het nucleair potentieel in het bondgenootschap een verdere uitbouw aan de Europese eenheid niet in de weg staan.

Het aan de orde zijnde vraagstuk is bijzonder complex. Het laat zich aanzien dat een voor ieder bevredigende

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op vrijdag 10 december beleggen de vier noordelijke kiesverenigingen in Haarlem een gecombineerde vergadering. De plaats van samenkomst is de consistorie van de Koningskerk aan de Kloppersingel te Haarlem. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. **Ds. A. J. Kret**, Herv. predikant te Leiden, zal spreken over „Politiek van vandaag”.

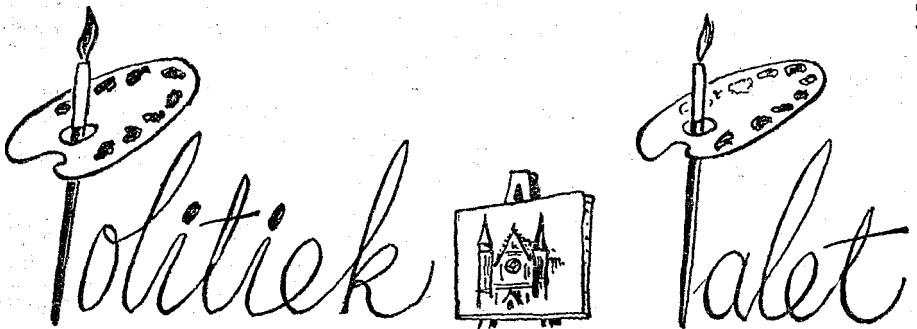
★ Op zaterdag 18 december houdt het Provinciaal Comité Gelderland een vergadering.

De plaats van samenkomst is „Royal”, Willemsplein te Arnhem.

Aanvang der vergadering te 14.15 u. Na de behandeling van enkele huishoudelijke zaken zal **Z.E. mr. B. W. Biesheuvel**, vice-premier en minister van Landbouw en Visserij, spreken over „1963-'65-'67”. Daarna gedachtenwisseling.

oplossing slechts stap voor stap kan worden bereikt. Gelet op het belang van deze aangelegenheid voor de zaak van de vrijheid verdient zij een algemene belangstelling.

Artikelen zoals „Een alternatief” die ertoe bijdragen het inzicht in de problematiek van de beheersing der nucleaire middelen te verdiepen, verdienen dan ook alle waardering.

Over een tijdje komt er een curieus werk in omloop: een proeve van een nieuwe grondwet.

Het is het produkt van een vijftal gerenommeerde staatsrechtsgelcerden, die deze experimentele grondwet in samenwerking met een paar ambtenaren van binnenlandse zaken ontworpen hebben.

Ik heb geen idee hoe het ding er uit zal zien. Maar één complicatie is er al: nog voor er ook maar een paar velletjes van de proeve op tafel lagen ontstond er reeds een beetje deining.

Het ging om de vraag wie nu eigenlijk voor het geval verantwoordelijk zou zijn. Uitgerekend minister Smallembroek is vorig jaar toen hij nog fractieleider was met zijn voorganger Toxopeus over deze toen nogal brandende kwestie in debat geweest.

Er was nu eens geen staatscommissie die voor eigen rekening adviseert, maar er is een soort ambtelijk stuk, door het departement geproduceerd met enige hoogleraren als free lance-medewerkers. Gewoonlijk is de minister bereid voor een stuk van zijn departement, een nota of zoiets, z'n hand in het vuur te steken. Maar in dit geval wilde hij alleen maar verantwoordelijkheid dragen voor de publicatie als zodanig. Wat dat nou precies betekende was niet iedereen onmiddellijk duidelijk. En Smallembroek was vorig jaar niet de enige die een heel rijtje vraagtekens bij deze procedure zette.

Nu hij zelf op binnenlandse zaken zit wordt de zaak toch op de oude voet voortgezet. En daar kun je inkomen. Een nieuwe minister start met een erfenis. En het zou geen enkele zaak gediend hebben als de heer Smallembroek in dit stadium tegen de professoren en zijn ambtenaren gezegd zou hebben: de lieren worden bedankt, maar ik zal zo vrij zijn de vrucht van hun arbeid met de schillen mee te geven!

Daarom komt "de proeve" nu binnenkort via de staatsdrukkerij in de openbaarheid. En de minis-

ter zal slechts de verantwoorde-lijkheid voor de publicatie sec op zijn schouders nemen. Het komt, denk ik, hier op neer: als er in het geschrift vloeken voorkomen of als het medeburgers in hun eer-en goede naam aantast, dan kan men de minister op het matje roepen. Maar als er in het stuk geopperd zou worden de Eerste Kamer met vervroegd pensioen te sturen, dan zou de minister zich van deze naar mijn smaak aanlokkelijke gedachte kunnen distancieren. Zelfs de betrokken hoogleraren kunnen dat doen, want als er in de proeve een of ander ideeje wordt uitgewerkt hoeft dat nog helemaal niet te zeggen dat al de geleerden daar stuk voor stuk voor willen tekenen.

Zo is de hele proeve in feite niets meer (of minder) dan een discussiestuk, voer voor politologen, een debateerkluis die de denkertjes van deze dagen moet stimuleren de stof in hun beschouwingen te betrekken.

Wat er dan tenslotte uit zal komen is op geen stukken na te bekijken. Gelukkig schijnt de proeve in elk geval voor fijnproevers onderhoudende lectuur te zijn. Dat moet men aannemen van minister Smallembroek die het ding meenam op vakantie.

Het is nu het aardigste moment om alvast een paar opmerkingen over een nieuwe grondwet te maken. Ik had natuurlijk ook een verlanglijstje naar binnenlandse zaken kunnen sturen, maar ongevraagd doe je zoiets niet gauw. Wie nu een paar van zijn wensen etaleert kan binnen de kortste keren kijken of hij erg ver bezijden de hooggeleerden uitkomt.

Als u het mij vraagt moet het nu een kort grondwetje worden. Zo kort dat het op twee, hooguit drie velletjes van de zakagenda (in plaats van de tituluur) afgedrukt kan worden. Behalve kort moet het ook voor ongeschoolden glashelder zijn, zo helder dat de kindertjes het op school uit hun hoofd kunnen leren zonder het gevoel te hebben

dat ze er chinees in stampen.

Er hoeft alleen maar een globale schets van onze staatsinrichting in te staan, aangevuld met het hele rijtje burgerrechten dat wij ons in de loop van de geschiedenis bedongen of veroverd hebben. De hele uitwerking van zo'n paar kardinale punten kan in wetjes geregeld worden.

Het voordeel van zo'n grondwet is niet alleen dat je er niet elk ogenblik aan hoeft te dokteren (ook al wordt het nooit een onveranderlijk recept), maar ook dat de burger zijn politieke bijbelteje kan overzien zonder afgeleid te worden door bijzaken.

En verder zou het goed zijn alle bejaarde geheimtaal driest te schrappen. Zodat men iemand niet meer hoeft uit te leggen dat het GEMEEN OVERLEG tussen regering en parlement niet als achterbaks gekonkel bedoeld is. Ook zou het prettig zijn onze leerkrachten de uitleg te besparen van deze rekensom: kroon=koning + ministers. In 99 van de 100 gevallen waar koning staat moet eigenlijk kroon staan, maar liever nog regering; de som regering = koning + ministers is als zij niet dadelijk iedereen duidelijk is in elk geval minder verwarrend.

Het is griezelig hoe weinig een staatsburger in volle rechten hier doorgaans van de staatsinrichting weet. De wetenschap van deze onwetendheid is een van de belangrijkste uitkomsten van de hausse in enquetes.

Je kunt er lang over praten waarom zo veel mensen zo weinig weten. Het feit dat de kindertjes van acht of negen jaar hier wel de zonen van Karel de Grote kennen maar hun burgemeester niet anders leren zien dan als een man om op koninginnedag voor te zingen, zou er iets mee te maken kunnen hebben. En gebrek aan kennis en een gebrek aan belangstelling gaan vaak hand in hand.

Het is heerlijk als een wet juridisch zo veel mogelijk waterdicht is. Maar vooral aan een grondwet mogen ook andere eisen gesteld worden. Misschien moeten er behalve juristen ook nog wel public-relationsmannen aan te pas komen.

Het zal mij benieuwen. Zeker is slechts dat het nog jaren zal duren voor er een radicaal opgeknapte grondwet komt, zo dat al ooit lukt. Voor het zover is zal de aanduiding "de proeve" ons even vertrouwd in het gehoor liggen als de kreet "het dekingsplan" nu. P.

Geachte Redactie,

Ik dank u voor de plaatsing van mijn antwoord aan de heer Meeder in het nummer van 27 november. Ik hoop, dat de heer Meeder niet ontstemd is, dat er tot tweemaal toe een zetsfout in zijn naam is geslopen: dat heb ik niet kunnen voorkomen. (wij maken hiervoor onze verontschuldiging - Red. N.G.).

De reden waarom ik even terugkom op mijn stelling, dat de A.R. Partij noch een linkse, noch een rechtse, maar een "centrumpartij" moet zijn, is daarin gelegen, dat blijkbaar de betekenis van deze stelling velen niet duidelijk is. Die stelling is overigens geen uitvinding van mij: prof. dr. H. Jonker heeft al eerder in een Arjos-referaat hetzelfde gezegd. Ik ben het met hem eens. De tijd waarin rechts met confesioneel kon worden vereenzelvigd, ligt reeds lang achter ons, want men treft reeds lang ook in socialistische en liberale groeperingen mensen met christelijke levensovertuiging aan. Het heeft mij trouwens altijd gehinderd, met welk een gemak destijds de nationaal-socialisten in de rechtervleugel van het parlement werden ingedeeld. In het buitenland worden fascistische elementen stevast als uiterst rechts aangeduid.

Naar mijn mening moeten wij eraan wennen, dat als maatstaf voor de indeling van politieke partijen niet meer de confessie moet worden genomen, maar de mate van overheidsinmenging die wordt voorgestaan. Zo komen de socialisten als een gematigde linkse partij uit de bus, de liberalen als een gematigde rechtse partij. In beide vleugels van het parlement bevinden zich dan nog extremistische groeperingen. De christelijke partijen moeten oppassen, dat zij niet in rechtse of linkse richting afglijden. Zij behoren krachtens het christelijk beginsel in een centrumpositie thuis, d.w.z. zij moeten de politieke vraagstukken beoordelen naar het geheel der maatstaven, die uit hun christelijke levensroeping voortvloeien. Dan zullen zij bij de oplossing van die vraagstukken de nadruk niet leggen op de macht van de staat of op de kracht van de enkeling, maar de overheid en de maatschappelijke groepen ieder naar eigen aard tot hun recht trachten te doen komen.

Bij de protestants-christelijke partijen is naar mijn mening een betrouwbare neiging tot afglijden naar rechts te bespeuren. Ik zie wat dit betreft de houding, die onze fracties aannemen, altijd met enige bezorgdheid aan. Ik meen dat onze fracties er nauwkeurig op moeten letten dat zij altijd de centrumpositie innemen, niet als een middenstandpunt tussen links en rechts, maar op die wijze dat in iedere situatie en bij ieder probleem zelfstandig wordt uitgemaakt, waar op grond van het christelijk beginsel die positie ligt. In de tegenwoordige omstandigheden kan dat wel eens betekenen, dat de overheidsinvloed moet worden bewaard of versterkt. Als voorbeeld kan de loonpolitiek dienen.

Flex heeft erop gewezen, dat prof. Witteveen van de V.V.D. tegen al te vrije loonvorming heeft gewaarschuwd, en dat de werkgeversorganisaties daar ook huiverig voor zijn, terwijl de arbeidersvakbeweging op dat gebied nogal wat aandurft. Hij zegt dat dus blijkbaar de V.V.D. en de werkgevers links zijn, en de vakcentrales rechts, en hij vindt dus dat er iets niet klopt. Ik dacht dat het zo moeilijk niet was. De V.V.D. is een gematigde rechtse partij, en dus ziet zij terecht in, dat de regering, in verband met het inflatiegevaar, een loonexplosie moet voorkomen. Werkgeversorganisaties zien dat ook in, maar de vakbeweging wil blijkbaar niet telkens op de lonen beknipt worden terwijl achteraf blijkt dat het best wat ruimer had gekund. Overigens zijn organisaties van werkgevers en werknemers geen politieke partijen, die men bij links of rechts kan inde-len.

Wanneer Flex zegt, dat links de zwakken staan, die op staatshulp aanspraak maken, en rechts de sterken, die dat willen voorkomen, en dat het dus om de pegels draait, vereenvoudigt hij het politieke bedrijf wel zeer. Links staan ook sterken die de zwakken willen helpen, en rechts ook zwakken die misschien wel vinden dat sterken altijd gelijk hebben. Wat de pegels betreft meen ik dat rechtvaardigheid een belangrijk beginsel is, óók als het gaat om de verdeling van de welvaart. Bovendien gaat het in de politiek niet alléén om materiële nood.

Met dank voor plaatsing,

T. P. van der Kooy

29-11-'65

HET is nu ongeveer een halve eeuw geleden, dat in een van de kleinere steden van ons land een nieuwe directeur van de gasfabriek moest worden benoemd. De benoeming geschiedde door de raad en er was een voordracht van drie personen vanwege B. en W.

Maar voordat het tot een stemming kwam, ontstond er een merkwaardig debat. Ik heb gehoord, aldus een van de raadsleden, dat B. en W. informatie over de sollicitanten hebben ingewonnen, onder meer door een vragenlijst, die zij aan de opgegeven referenties zonden. **WAAROM HEBBEN ZIJ DAARIN EEN VRAAG OPGENOMEN OM TRENT DE KERKELIJKE EN DE POLITIEKE GEZINDHEID VAN DE SOLLICITANT?** Hebben B. en W. in dat opzicht bepaalde voorkeuren? Dan zijn zij op een gevaarlijke weg.

POLITIEK MEELEVEN

De burgemeester diende van antwoord.

Er is geen enkele vraag bij naar de kerkelijke en politieke gezindheid. Daar hebben wij niet naar geïnformeerd en wij weten niet, tot welke kerk of welke politieke partij de personen op de voordracht behoren. Het leek het vragende raadslid wat vreemd, want hij meende het anders te hebben gehoord. En nu vroeg hij opnieuw: wat is er dan wel gevraagd? Toen las de burgemeester de vraag voor, die wel was gesteld:

Staat de sollicitant bekend als een drijver op kerkelijk of politiek gebied?

Dat is gevraagd, zei de burgemeester en daar is terecht naar gevraagd. Wij gunnen elke ambtenaar in volle vrijheid zijn politieke overtuiging en zijn kerkelijke keuze, maar drijvers willen wij niet in gemeentediens t. Nu, daar bleken alle raadsleden het mee eens, en om alle verkeerde vermoedens te voorkomen, voeg ik er aan toe, dat de betrokken burgemeester antirevolutionair was.

Geen drijvers, geen ijveraars, geen zeloten.

Die bederven de goede verstandhoudingen en maken een vlotte samenwerking moeilijk.

NU is het taalkundig met woorden als drijver en drijfverij een merkwaardig geval. Zakelijk heeft het vrijwel dezelfde betekenis als ijveren en ijveraar, maar de bijbetekenis is enigszins anders. Zodra ijveren wordt gezien als drijven, dan krijgt het een ongunstige betekenis van altijd en vrijwel tot elke prijs zijn zaak willen doorzetten.

Misschien speelt hierbij ook een rol, dat de meeste Nederlanders van gematigde opvattingen houden. Jan de Witt zei al, dat we „zachtgangers zijn naar onze aard”. En dus niet graag de zaken op de spits drijven, liever een compromis zoeken.

In de moderne tijd heeft men daar nieuwe uitdrukkingen voor gevonden. Men dient zich, ook in de politiek, voldoende genuanceerd uit te drukken en het is een groot kwaad, wanneer iemand rechtlijnig redeneert. Dan loopt hij gevaar om als Maarten Luther te zeggen: hier sta ik, ik kan niet anders. Beter is het: voorlopig sta ik hier en het kan eventueel ook nog anders.

VOORAL in de politiek is het niet zonder bedenking, wanneer iemand een drijver is.

Want de politiek is altijd de politiek van het mogelijke. Bovendien is het gewenst, dat niet weinigen in verband

met hun ambt of positie zich van de politiek onthouden. Zij dienen het geheel, de natie, de overheid en zij ontzeggen zich dus de vrijheid, om een politieke mening uit te dragen.

Lange tijd heeft men gemeend, dat in elk geval officieren zich buiten de politiek moesten houden. En meer dan één staatsregeling heeft aan militairen in actieve dienst het kiesrecht ontzegd.

Minister De Jong heeft nu in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer verteld, dat naar zijn mening een officier wel een politieke opinie mag hebben. Dat is zelfs wel nuttig. Hij moet zich immers wel op de hoogte stellen van wat er politiek aan de orde is. Politiek meeleven is een goede zaak. Over drijven heeft de minister niet gesproken.

Maar wel is hij van mening, dat er een zekere beperking moet zijn. Politieke activiteit van de zijde van officieren moet niet te algemeen worden.

Nu heeft de minister met dit vraagstuk nog al eens te maken gehad. Want hij is minister in een parlementair kabinet en daar worden ministers en staatssecretarissen geacht een politieke kleur te hebben. Het is nog al eens gebeurd, dat een minister of een staatssecretaris ná zijn benoeming zijn welwillende gezindheid jegens een bepaalde politieke partij meer officieel maakte, door lid te worden. Naar men zegt, is eenmaal zelfs een staatssecretaris op aansporen van minister De Jong tot een politieke partij toegetreden. Al zou het maar zijn om de keus van staats-

secretarissen, die tegelijk militaire deskundigen zijn, niet al te zeer te beperken, is het wel gewenst, dat de politieke belangstelling van een aantal officieren zóver gaat, dat zij lid worden van een partij en het zelfs trachten te brengen tot meelevend lid.

DEZER dagen is de nieuwe voorzitter van het N.V.V. geïnterviewd voor de televisie. Als hij zich niet op de antwoorden had geprepareerd, dan moeten we zeggen, dat hij heel gevat en knap en ter zake wist te antwoorden. De heren ondervragers vroegen hem ook, of hij het niet bedenkelijk vond, dat maar 10% van de leden van de vakbeweging echt mééleeft, op de

vergaderingen komt, kritiek heeft en propaganda bedrijft enz.

De heer Kloos vond dat een bevredigend percentage. Niet iedereen kan nu eenmaal actief lid zijn, want er zijn ook andere zaken die behartigd moeten worden en andere organisaties, die moeten worden gediend.

Wij willen maar zeggen: het gevaar is niet zo héél groot, dat het korps officieren van de drie krijgsmacht-onderdelen binnenkort de minister zal verbazen door een politieke activiteit over de gehele linie. Over de gehele linie is het nergens. Vroeger was het althans in onze kring nog zo, dat de Christelijke onderwijzers in meerderheid tot de actieven en met name tot de propagandisten en organisatoren behoorden, maar men zegt, dat ook hier het een en ander is veranderd.

Een betrekkelijk klein percentage is in elke groep of organisatie en partij werkelijk actief, en drijvers zijn heel sporadisch geworden. Er zijn veel mooie, rustige plekken in het politieke bos.

Maar nu heb ik een dominee horen zeggen in een preek, dat veel van die genuanceerdheid en gematigdheid dicht in de buurt ligt van de onverschilligheid en dat dit samenhangt met de welvaart. Dat is wel een beetje verontrustend. En daarom heeft het zin, nog eens wat meer te zeggen over ijveraars..... en drijvers.....

A.

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

Voor ons bureau vragen wij een

STENO-TYPISTE

Voor deze functie is een Mulo-diploma of een daarmee gelijkstaande opleiding gewenst.

Geboden wordt: een prettige afwisselende werkkring op een klein kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt.

's Zaterdags vrij. Leeftijd tot 23 jaar. Salaris volgens Rijksregeling afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring.

Schrift. sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht op het secretariaat, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage (of event. telef. afspr. onder No. 070 - 631023/112138).

VARA BOOD EXCUSES AAN

Maar het ging niet van harte

• Wij lezen in het Centraal Weekblad:

Eindelijk heeft dan de VARA in haar televisieprogramma „Achter het nieuws” op vrijdag 19 november jl. excuses aangeboden voor het onjuist citeren van „De Heraut” inzake de ramp van Borculo in 1925. Wij schreven daarover in Centraal Weekblad van 13 november jl.

(Overgenomen in ons blad van 13 november red. N.G.).

Inmiddels is wel duidelijk geworden dat deze wijze van onjuist citeren slechts ten dele voor de directe verantwoordelijkheid van de VARA-mensen die „Achter het nieuws” en „Zo is het toevallig ook nog eens een keer” verzorgen.

Op gelijke wijze is namelijk reeds in 1925 „De Heraut” onjuist geciteerd in „Het Volk” en „De Notenkraker”. Ver-

moedelijk hebben (heeft één van) deze kranten nu als bron gediend voor de VARA-medewerkers, zonder dat zij „De Heraut” uit 1925 zelf er op hebben nageslagen. Zij zijn er dus, zoals dat populair heet, met een grote boog ingevlogen.

Van niemand minder dan de grote Abraham Kuyper is het gevleugelde woord dat het boetekleed de mens niet ontsiert. Maar het boetekleed dat de VARA-mensen thans aantrokken was helaas niet geheel smetteloos. Want een ruitertijde erkenning: „Sorry, wij hebben ons vergist door niet de oorspronkelijke bron zelf te raadplegen” kon er niet af. De excuses moesten worden verpakt in een uitval naar ds. P. Visser te Tilburg, die de oorspronkelijke bron wel opsloeg en daardoor de fout we-reldkundig kon maken.

Deze uitval doet bijna concluderen dat ds. Visser er niet zo heel ver naast was toen hij uitsprak te betwijfelen of er nog wel goede trouw bij de VARA-medewerkers aanwezig is. Kennelijk hebben deze (kwa?)jongens er moeite mee eens gemaakte fouten ruitertijde te erkennen. Men kan dat bij voorbeeld ook afleiden uit de grote spanne tijds die er is verlopen alvorens de rectificatie werd gegeven. Zelfs bij de meest onbelangrijke zaken zijn beide televisierubrieken er als de kippen bij om zo actueel mogelijk te zijn. Maar nu het er om ging het eigen ongelijk te bekennen moesten er veertien dagen verlopen. Op vrijdag 5 november hebben wij de heer Herman Wigbold namelijk telefonisch op de hoogte gesteld van de ontdekking die ds. Visser had gedaan....

STALEN bureaus, stoelen, tafels wandstellingen rijwielstandaards Vraagt gratis folder

MEKA
Austerlitz

Gemeente ZEIST - Telefoon 03439 - 287

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

TWEDE KAMER

HET KABINET KAN BEGINNEN

De strijd is beslecht. Praktisch ongewijzigd is het bijgewerkte plan van het kabinet-Cals door de Kamer aanvaard. Zowel wat de uitgavenkant betreft als de daarbij behorende zwaardere belastingen. Op de oorspronkelijke uitgaven is 70 miljoen gulden rond besnoeid, en er is een — naar A.R. opvatting een wat „glibberige” extra mogelijkheid geschapen om te lenen (50 miljoen gulden). Dit bedrag maakte het mogelijk de oorspronkelijke belastingvoorstellen wat te verlagen.

Textiel en schoenen met 120 (i.p.v. 240) miljoen belast — ingaande 1 jan. 1967, de bromfietsen in een nu 10% tarief. Maar er kwamen ook belastingverhogingen: benzine nog een cent en de belasting op door N.V.'s gemaakte winsten nam toe tot 47 procent van de winst (globaal genomen). Door dit nieuwe voorstel bleef er in wezen dezelfde dekkingpercentages van de vergrootte uitgaven — de totale uitgaven over de jaren 1965 en 1966 zijn namelijk niet voor de volle 100 procent gedekt.

De Kamer blijft de uitgaven in 1966 kritisch volgen

Zo was het

De heer ROOLVINK (A.R.) had reeds bij de algemene beschouwingen een aantal bezwaren ontwikkeld. Niet voor wat betreft het kloeke plan op zichzelf. Integendeel, daarvoor was er dankbare instemming. Maar was dit plan in financiële en in economische zin „trekbaar”. Er was een duidelijke aarzeling. Versterkte inflatie betekent een verzakking die neer komt op hen die parktisch geen verweer hebben! Ook bij de K.V.P. — om van de oppositie partijen maar te zwijgen — was er hetzelfde onbehagen. Hun financiële specialist, drs. Noteboom, was nog sterker in mineur. Slechts de P.v.d.A. zei — bij monde van de heer PESCHAR — „wij accepteren het uitgavenbeleid volledig, maar de belasting op textiel en schoeisel is voor ons haast niet acceptabel”.

Het kabinet wilde zich daarop nader beraden en bleek bereid te zijn te bezuinigen. De Kamer stond toen voor de vraag het nieuwe plan te beoordelen. Vast stond wel dat voor een zeer groot deel van de totale vergroting der uitgaven 1966 — vergeleken bij 1965 een 300 miljoen stijging — dit kabinet niet verantwoordelijk was. Een conclusie die de V.V.D. en de C.H.U. thans niet meer bestreden. Er was vóór het optreden van dit kabinet een aantal beslissingen reeds genomen, terwijl de feitelijke situatie dwong de in gang zijnde ontwikkeling in geordende banen te leiden. Op een uitdrukkelijke vraag van de heer KIEFT (A.R.) deelde de minister mee dat die feitelijke ontwikkeling zonder grote schade voor het geheel niet meer terug te draaien was.

Toch kritiek

Het debat over het nieuwe plan is grondig geweest. Was het bij de algemene beschouwingen de V.V.D. die zich in zekere zin constructief opstelde, nu was het de C.H.U. bij monde van de heer SCHOLTEN. In een bijzonder goed en ook boeiend betoog heeft hij niet nagelaten naast de fouten en gevaren in dit beleid, ook het acceptabele in dit beleid onder de loep te nemen. Zijn fractie wees het plan niet geheel af — maar steunde het uitgavenplan dat een ongedekt bedrag van rond 900 miljoen over 1965 en 1966 vertoonde met een bedrag aan belastingverhoging van rond 350 miljoen gulden. Gelet op de uitspraak van zijn fractie-voorzitter — al vóór de algemene beschouwingen — dat textiel en schoeisel niet belast mochten worden, stelde de C.H.U.-fractie tegen de verlaagde omzetbelasting op deze produkten.

De K.V.P. gaf ook in 2e termijn veel, bijzonder - forse, maar constructieve kritiek. De heer Lucas (K.V.P.) had nog nooit met zoveel onbehagen gesproken — aldus zijn betoog. Maar toen hij opmerkte dat er geen behoefte aan een kabinet-crisis was — was de spanning omtrent het eindoordeel van de K.V.P. volledig geweken.

Die spanning kwam nog eens terug toen hij de heer Peschar (PvdA) bijzonder fel bestreed inzake de voorgestelde verbetering van de positie van aandeelhouders.

Men fluisterde dat deze positieverbetering, die met name ten goede komt aan de houders van aandelen van z.g.n. besloten vennootschappen, de KVP

heeft bewogen tenslotte en het plan van uitgaven en het plan tot belastingverhoging volledig te accepteren. Niemand had in deze kringen behoefte om in het openbaar tegen te stemmen. Hoezeer de PvdA oorspronkelijk zeer overwegende bezwaren had tegen invoering van de belasting op textiel en schoeisel - ze waren nu van dien aard dat slechts een gering aantal fractieleden „uit de boot viel”.

Te mager

De heer KIEFT, die namens de A.R.-fractie het nieuwe plan besprak, kwam tot de conclusie dat de „bezuinigingen” te gering waren. Het uitkammingsre-

De plenaire behandeling van de begroting van Justitie was avondwerk — ze viel op 16 november j.l. tussen 20.15 en 23.25. De a.r.-woordvoerder, de heer BOERTIEN, hield bij deze gelegenheid zijn maidenspeech en hij trof het in zoverre goed, dat hij de eerste spreker was en dus op de verse aandacht van de Kamerleden kon rekenen. In het hem toegemeten kwartier bracht hij vier belangrijke punten ter sprake, nadat hij vooraf zijn waardering had geuit voor de afgetreden bewindsman Scholten en vertrouwen had uitgesproken in minister Samkalden, die in zijn begroting niet meer beleidspunten naar voren brengt dan hij denkt te kunnen verwezenlijken.

Hij sprak allereerst over de humanistische geestelijke verzorging van gevangenen, die hij een faire en reële kans wilde geven. Het Humanistisch Verbond en de kerken kunnen echter niet als gelijke grootheden worden beschouwd, omdat de kerken een boodschap brengen „van andere zijde”. Zij handelen niet krachtens eigen wil maar hebben een doelstelling die uitgaat boven de doelstelling van welke respectabele organisatie ook.

Het tweede punt: de wet op de kansspelen. De heer Boertien had er — met de a.r.-fractie — geen behoefte aan de mogelijkheid voor kansspelen te vergroten, hierop was n.l. in de openbare commissie-vergadering vooral van de zijde v.n. de V.V.D. aangedrongen. De huidige wet is een compromis en wij willen de ontwikkeling van de jurisprudentie op dit gebied afwachten.

Dan: de wapeninstructie voor de politie, mede naar aanleiding van recente feiten, die nogal wat publiciteit hebben gekregen. De politie mag zich door de ook via de pers op haar uitgebrachte kritiek niet zodanig laten ontmoedigen, dat zij onder bepaald duidelijke omstandigheden aarzelt het wapen te gebruiken; hij dacht daarbij ook aan de Haagse dolleman, die op 4 november in zijn omgeving een soort schrikbewind uitoefende.

Tenslotte sprak onze woordvoerder over het rapport van een bijzondere commissie ter bestudering van de vraag of er wettelijke voorzieningen moeten worden getroffen met betrek-

G. A. KIEFT

...het wegvervoer moet niet elk jaar het kind van de rekening worden...

sultaat was te mager. Toch meende hij dat er ook een aantal bijzondere omstandigheden in acht moesten worden genomen, met name de snelle groei reeds in 1965 van de uitgaven - vóórdat het kabinet Cals optrad. De fractie wilde, alvorens een duidelijk antwoord te geven in elk geval twee toezeggingen van het kabinet ontvangen:

- in 1966 moet de minister er op toezien dat de begrotingsposten alleen volledig worden uitgegeven als dat beslist nodig is;
- bij het opstellen van de begroting 1967 moet worden nagegaan of allerlei hoge en lage uitgaven nog steeds noodzakelijk zijn. Bijvoorbeeld ook de totale uitgaven voor woningbouw.

Minister Vondeling heeft niet nagelaten op deze vragen een volledig toetsend antwoord te geven.

De liberale spreker - mr. Portheine -

vertelde thans niet veel opvallends meer na de algemene beschouwingen. Alle voorgestelde plannen zouden worden verworpen door zijn fractie omdat het uitgavenplan onverantwoordelijk groots was opgezet. Daar moeten „brokken van komen”. De plannen van zijn politieke vriend, de heer Joekes, liet hij verder onbesproken.

Dat was jammer: nu had hij nog de gelegenheid om waar te maken dat deze „bezuinigingsplannen” in hun geheel ook reëel waren. Tot nu toe was hiervan bij de diverse begrotingsbehandelingen niet zo heel veel gebleken. Noch bij Volkshuisvesting, noch bij Onderwijs, noch bij Binnenlandse Zaken, noch bij Verkeer en Waterstaat. Na de kritiek van de bewindslieden hadden zij praktisch geen tegenargumenten meer over - elke keer weer!

Maar goed - wat in het vat zit voor andere departementen verzuurt niet schijnt de VVD te denken.

Drs. Peschar (PvdA) was de enige woordvoerder die de aangebrachte „bezuinigingen” niet apprecieerde. Hij vond dat eigenlijk het uitgangspunt in de kern reeds was aangetast.

Overigens was het verheugend dat ook hij bijzondere belangstelling koesterde voor de mogelijkheden en onmogelijkheden van uitgavenbeperking in de komende tijd. „Het over de balk gooien” is er, zeker bij de econoom drs. Peschar, niet bij!

Kritiek op het nieuwe dekkingsplan

De antirevolutionaire fractie had bij alle waardering, bepaalde, ernstige bezwaren. Vast stond dat er een aantal wensen van de KVP en de PvdA. in het

• Vervolg op pag. 10

Justitie in de Tweede Kamer

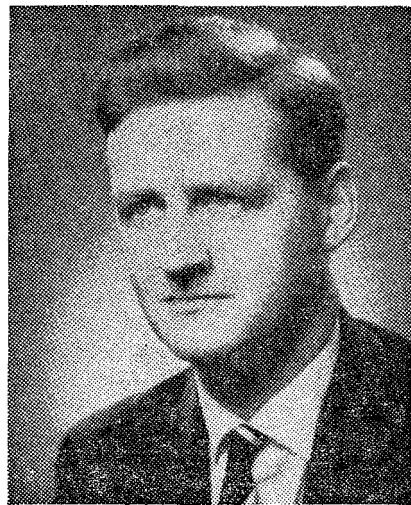
king tot de kunstmatige inseminatie bij de mens. Mét dit rapport was de heer Boertien van mening, dat de k.i. binnen het huwelijk niet strafbaar moet worden gesteld, omdat daardoor de plaats van het huwelijk binnen ons rechtsbestel niet wordt aangetast en het kind niet van de vader wordt beroofd. Tegen de k.i. via een donor had hij echter zeer ernstige bezwaren, hoewel een strafbaarstelling uiterst moeilijk zal zijn, omdat een strafbepaling in de praktijk moeilijk kan worden gehandhaafd. Met grote waardering memooreerde hij het standpunt van mevrouw Diemer-Lindeboom, lid van de commissie, die zich had uitgesproken tegen een uitbreiding van art. 1 van de wet op de uitoefening van de geneeskunst. Wanneer wij op dit punt overgaan tot een uitbreiding van de taakomschrijving van de medicus kan men dit gaan opvatten als een soort goedkeuring van de wetgever.

Ook de heer Schoemaker (K.V.P.) sprak over de wet op de kansspelen en de kunstmatige inseminatie; zijn standpunt verschilde weinig van dat van de heer Boertien. Hij bepleitte verder een nieuwe regeling van de rechtsbijstand en een coördinatie van het werk van Rijkspolitie en gemeentepolitie. Voorts sprak hij over de noodzaak van een progressief beleid inzake de kindbescherming, ook met betrekking tot de subsidieregeling.

De heer Van den Tempel (P.v.d.A.) voerde een pleidooi voor plaatselijke bureaus ten behoeve van buitenlandse arbeiders, die via tolken alle gewenste inlichtingen zouden moeten verschaffen. Hij maakte ook enkele opmerkingen over de rechtsbijstand, het verkeer en de verkeersveiligheid, vooral op autosnelwegen, de strafmaat bij transacties met de politie (het hoogste bedrag is f 7,50) en het aantekenen van overtredingen op het rijbewijs.

Namens de P.S.P. sprak de heer Slotemaker de Bruine over de verkeersproblematiek, het wapendragen door de politie, de B.V.D. en de positie van het Koninklijk Huis; kritiek op de tot dit Huis behorende leden staat volgens hem niet gelijk met het aantasten van hun eer en goede naam.

De heer Berkhouwer (V.V.D.) wens-

Dr. C. Boertien

... maidenspeech ...

te een verhoging van de maximumboeten bij verkeersdelicten en gaf voorts enkele beschouwingen weg over geboorteregeling en k.i., de heer Van Gelder (C.H.U.) sprak uitsluitend over de taak en het optreden van de politie; de heer Harmsen (B.P.) was van mening, dat pupillen uit bepaalde inrichtingen te vroeg op de maatschappij worden losgelaten, de heer Abma (S.G.P.) had waardering voor de wijze waarop de politie onder vaak moeilijke omstandigheden haar taak uitoefent en verklaarde zich tegen een gemakkelijker verkrijging van anti-conceptionele middelen en tenslotte bracht de heer Engelsman (P.v.d.A.) opnieuw het gewapend optreden van de politie ter sprake.

Minister Samkalden kreeg het op de late avond nog aan de stok met de liberale fractievoorzitter, de heer Geertsema, die de definitieve beslissing over de begroting wilde uitstellen tot na de afhandeling van de belastingvoorstellen, een taktiek, die de V.V.D. reeds vaker had toegepast. De minister sloeg voor zijn doen fel van zich af en wees er op, dat van liberale zijde met betrekking tot zijn begroting op geen enkele bezuiniging was aangedrongen. De heer Geertsema kreeg echter zijn zin en de beslissing werd verdaagd.

VERKIEZINGEN OP GOEREE-OVERFLAKKEE

Vorige week zegden wij toe op de resultaten van de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen op Goeree-Overflakkee nog nader terug te komen. Zoals men zich herinnert vonden op dit eiland deze verkiezingen op 18 november j.l. plaats vanwege de gemeentelijke herindeling. De dertien tot nu toe op dit Zuid-Hollandse eiland bestaande oude gemeenten worden per 1 januari a.s. omgevormd in vier nieuwe gemeenten, n.l. Middelharnis (oude gemeenten Middelharnis, Sommelsdijk, Nieuwe Tonge en Stad aan 't Haringsvliet), Goedereede (Goedereede, Ouddorp en Stellendam), Den Bommel en Ooltgensplaat) en Dirksland (Dirksland, Herkingen en Melissant).

Om een overzichtelijk en goed beeld te krijgen hebben wij in de hierbij afgedrukte tabel I de resultaten van de verkiezingen voor de gemeenteraad in 1962 en voor de Tweede Kamer in 1963 in die dertien oude gemeenten gegroepeerd in cijfers voor de vier nieuwe gemeenten.

Een nadere analyse van de cijfers van 1962 in de dertien oude gemeenten was beslist noodzakelijk om tot een goede vergelijking te komen.

Immers, juist omdat het oude dertiental voor een belangrijk deel uit kleine gemeenten bestond was de noodzaak van *samenwerking* b.v. tussen de drie chr. partijen (A.R.P., C.H.U. en S.G.P.) meer nodig dan nu. Anders behaalden sommigen van hen — met aparte lijsten uitkomend — immers in enkele van die oude gemeenten zelfs niet één zetel.

De toestand was in 1962 zeer gevarieerd en verwarringwekkend door al-

lerlei combinaties, terwijl ook in sommige gemeenten S.G.P. en/of C.H.U. niet met een eigen lijst uitkwamen, ook al was er geen gecombineerde lijst.

Op grond van deze situatie dienen de in tabel I gegeven cijfers van A.R.P., S.G.P., C.H.U. en P.C.G. voor 1962 herzien te worden.

Om dit met enige redelijkheid te doen, is waar nodig rekening gehouden met de onderlinge verhoudingen tussen A.R.P., C.H.U. en S.G.P. in de betrokken oude gemeenten, zoals deze blijken uit de cijfers van 1963 en 1965. (Opgemerkt zij nog even, dat, zoals uit de cijfers blijkt, het G.P.V. in dit gebied geen rol speelt).

1) Volgens onze analyse dient het aantal van 1214 stemmen vermeld onder P.C.G. 1962 in de tabel van de nieuwe gemeente Middelharnis verminderd te worden met plm. 100 S.G.P.-stemmen uit *Stad aan 't Haringsvliet* tot 1114 en het aantal van 451 stemmen vermeld onder P.C.G. 1962 in de tabel van de nieuwe gemeenten Goedereede eveneens met plm. 100 S.G.P.-stemmen uit *Stellendam* tot 351. In de totaal kolom 1962 wordt het aantal P.C.G.-stemmen, overblijvend voor de A.R. + C.H. samen, dus 1974 - 200 = 1774 en het aantal S.G.P.-stemmen 4365 + 200 = 4565.

2) In *Den Bommel*, waar zoals gezegd de S.G.P. niet met een eigen lijst uitkwam, was er ook geen P.C.G.-lijst. In *Den Bommel* gaat het ook om plm. 100 S.G.P. stemmen, waarvan er in 1962 naar schatting 50 op de A.R.-lijst en 50 op de C.H.U.-lijst kwamen.

3) In *Oude Tonge* kwam de C.H.U. in 1962 uit met een eigen lijst. Van het aantal van 75 C.H.U.-stemmen kan men stellen dat er 50 ten goede kwamen van de A.R.P. en 25 voor de S.G.P. Deze rectificatie voor 1962 moet in de cijfers van de nieuwe gemeente Oostflakkee worden aangebracht.

4) In *Nieuwe Tonge* kwam de C.H.U.

in 1962 eveneens uit met een eigen lijst. Het geschatte aantal van 35 C.H.U. kiezers in deze oude gemeente kwam ten goede van de A.R.P. Dit betekent een desbetreffende rectificatie in de cijfers van 1962 gegroepeerd onder de nieuwe gemeente Middelharnis.

5) Ook in *Sommelsdijk* kwam de C.H.U. in 1962 uit met een eigen lijst. Daar kwamen naar schatting rond 100 C.H.U.-stemmen op de A.R.-lijst. Dit betekent wederom een rectificatie in de cijfers van 1962 onder de nieuwe gemeente Middelharnis.

6) Tenslotte kwam ook in *Dirksland* de C.H.U. in 1962 niet met een eigen lijst. Van naar schatting 55 C.H.U.-stemmen kwamen er 40 terecht bij de A.R.P. en 15 bij de S.G.P. Dit betekent een desbetreffende rectificatie in de cijfers van 1962 gegroepeerd onder de nieuwe gemeente Dirksland.

Vergelijkt u nu in tabel II kolom 1 met kolom 2 dan ziet u het resultaat van de tot nu toe aangegeven rectificaties.

Een moeilijkheid blijft de splitsing van de overgebleven 1774 P.C.G.-stemmen in 1962 en de 1267 P.C.G.-stemmen in 1965 over A.R.P. en C.H.U.

Wij hebben daaromtrent wel een schatting gemaakt, maar het is dan ook slechts een schatting. Die voor 1962 ziet u in tabel II kolom 3. Daarachter ziet u in tabel II onder kolom 4 de duidelijke cijfers van 1963. Dan komt een kolom 5 met de cijfers van 1965, welke cijfers in kolom 6 zijn gewijzigd in gevolge een opsplitsing van de 1267 P.C.G.-stemmen over A.R.P. en C.H.U. (naar schatting).

Als kolom 3 voor wat betreft A.R.P. en C.H.U. juist is, heeft de A.R.P. thans, gelet op kolom 6, enig verlies geleden, de C.H.U. echter gewonnen. Vergelijkt men de kolommen 2 en 5 dan hebben A.R.P. en C.H.U. beide gewonnen, maar moet men bedenken, dat de P.C.G.-stemmen voor A.R.P. en C.H.U. teruglopen van 1774 tot 1267. De winst van de S.G.P. is duidelijk:

van 4625 in 1962 tot 4807 thans, d.i. 182 stemmen; echter vergeleken bij 1963 slechts 57 stemmen. De winst van A.R.P. en C.H.U. (kolom 6) is t.o.v. 1963 veel sterker, n.l. respectievelijk 506 en 209 stemmen (totaal 715 stemmen).

Opvallend is verder, dat de totale winst van alle chr. partijen van 10.198 in 1962 stijgt tot 10.345 in 1965. Dat is een relatief grote winst (van 147 stemmen), aangezien het aantal geldige stemmen slechts steeg (met 191 stemmen) van 18.103 in 1962 tot 18.294 in 1965.

ZORGEN VAN GEMEENTE- BESTUREN

OP de jaarvergadering van het verband van verenigingen van a.r. gemeente- en provinciebestuurder., op vrijdag 26 november j.l. te Utrecht gehouden, heeft de voorzitter, de heer M. H. L. Weststrate een rede gehouden, waarin hij de aandacht vestigde op een aantal knelpunten, waarmee onze gemeenten te maken hebben.

Financiën

Het verkrijgen van de middelen om de vele activiteiten — ook ten bate van de leefbaarheid van ons land — van de gemeenten te financieren, blijft zorgen geven.

Het leningsplafond blijft de ontplooiing van vele gemeenten belemmeren, zo stelde de heer Weststrate. Ook de uitkeringen uit het gemeentefonds voldoen niet aan de verwachtingen. Dit komt o.a. omdat het hier een algemene regeling betreft, die zowel geldt voor b.v. Rotterdam en een gemeente als Zwartewaal met 600 inwoners. Het feit dat ongeveer een kwart van de Nederlandse gemeenten een aanvraag heeft moeten indienen voor een aanvullende bijdrage is hier een teken aan de wand.

De heer Weststrate bepleitte in dit verband voorzieningen in de verkeers-

(vervolg op pag. 10)

TABEL I	MIDDELHARNIS			GOEDEREDEE			OOSTFLAKKEE			DIRKSLAND			TOTAAL		
	1962	1963	1965	1962	1963	1965	1962	1963	1965	1962	1963	1965	1962	1963	1965
A.R.P.	1057	1378	1638	677	781	—	696	564	590	684	675	876	3114	3398	3104
C.H.U.	—	401	389	136	383	—	429	413	488	180	228	290	745	1425	1167
S.G.P.	1394	1632	1607	1412	1458	1606	590	630	604	969	1030	990	4365	4750	4807
G.P.V.	—	11	—	—	3	—	—	5	—	—	10	—	—	29	—
P.C.G.	1214	—	—	451	—	1267	—	—	—	309	—	—	1974	—	1267
totaal	3665	3422	3634	2676	2625	2873	1715	1612	1682	2142	1943	2156	10.198	9602	10.345
K.V.P.	—	131	—	—	38	—	922	947	644	—	41	—	922	1157	644
lijst De Jonge	—	—	—	—	—	—	—	—	266	—	—	—	—	—	266
V.V.D.	809	701	860	396	320	360	292	244	296	209	254	255	1706	1519	1771
L.S.P.	—	14	—	—	6	—	—	5	—	—	2	—	—	27	—
P.v.d.A.	2183	2080	1771	519	834	597	1013	1188	1329	777	813	934	4492	4915	4631
lijst Hoogezand	—	—	343	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	343
P.S.P.	—	53	—	—	19	—	—	27	—	—	27	—	—	126	—
C.P.N.	—	19	—	—	10	—	—	15	—	—	3	—	—	52	—
B.P.	—	344	—	—	117	—	—	172	—	—	155	—	—	783	—
C.V.P.	—	6	—	—	2	—	—	5	—	—	2	—	—	15	—
Grol	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
P.E.A.	—	10	—	—	12	—	—	1	—	—	—	—	—	23	—
N.D.P.	—	2	—	—	1	—	—	3	—	—	1	—	—	27	—
V.V.	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—	6	—
overigen	97	—	—	384 ¹⁾	—	—	200 ¹⁾	—	—	104	—	—	785	—	—
alg. belang	—	—	—	—	—	294	—	—	—	—	—	—	—	—	294
totaal gem.	6754	6782	6608	3975	3988	4124	4142	4220	4217	3232	3247	3345	18.103	18.237	18.294

¹⁾ Op deze lijst stond wel een AR naast verder onafhankelijken.

¹⁾ 113 van deze 200 voor individuele PvdA-lijst.

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 31894 - 230

OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

BOUWBEDRIJF

TH. DE VRIES & ZONEN

Stationsweg 15 - Koudum

Voor alle nieuwbouw
en onderhoudswerken

TABEL II	1 1962	2 1962	3 1962	4 1963	5 1965	6 1965
A.R.P.	3104	2839	4128	3398	3104	3904
C.H.U.	745	960	1445	1425	1167	1634
S.G.P.	4365	4625	4625	4750	4807	4807
P.C.G.	1974	1774	—	—	1267	—
	10.198	10.198	10.198	9573	10.345	10.345

Fa. G. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

- ★ aanhang van schroeven
- ★ plaatsing stuurwerken, enz.
- ★ het maken van dubbele roeren
- ★ inbouw en levering van motoren

Jac. Admiraal c.v.

CONSTRUCTIE-
SCHEEPSREPARATIEBEDRIJF
HASSELT (O.)
Telef. 05209 - 227,
b.g.g. en na 17.30 uur : 206

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208 - 310

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals
platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

Scheepswerf en Gashouderbouw
v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle
typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

- REPARATIE VAN ELEKTROMOTOREN
- VERKOOP VAN SIEMENS MOTOREN
- SPECIALE BEDRIJFSINSTALLATIES

Firma De Kat & Den Otter

Rotterdam - Oostzeedijk 150-152 - Tel. 115750

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

W. Visser & Zn. N.V.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 307

Gereedschapfabriek

Zwolsseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Al gaat De Gaulle

MMORGEN is het in Frankrijk dan eindelijk zover. Bij de presidentsverkiezingen, die dan in dat land gehouden zullen worden, zal naar verwacht wordt president Charles de Gaulle een nieuw mandaat voor zeven jaar krijgen. Politieke koffiekijkers menen, dat de generaal bij de eerste (en dan ook enige) stemming al een ruime meerderheid zal behalen. Zij zullen ook dit keer wel gelijk krijgen. Want de generaal is nog steeds bijzonder populair. Of hij nu een ernstige crisis in de Europese gemeenschappen heeft veroorzaakt of niet. Organisaties en politieke partijen zijn tegen de generaal. De gewone man, vaak ook de communist, zal zijn stem ook nu weer aan De Gaulle geven. Dit laatste is dan ook de reden geweest, waarom de communistische partij niet met een eigen kandidaat voor de dag is gekomen. Zij vreest een debacle vanwege de grote aantrekkingskracht, die van de generaal uitgaat. Vandaar dat zij haar aanhangers heeft aangeraden, op de onafhankelijke linkse kandidaat François Mitterand te stemmen. De uitslag van de verkiezingen van morgen is dan ook alleen maar interessant om te zien, hoe de talrijke tegenkandidaten het er zullen afbrengen. Want de mate, waarin zij individueel succes zullen hebben, kan bepalend zijn voor de periode die eens zal aanbreken, als De Gaulle zich terugtrekt of sterft.

Verweer

Van De Gaulle was bekend, dat hij geen enkele behoefte had aan een verkiezingscampagne. Zijn beleid en dat van zijn kabinet was voldoende bekend meende hij, overtuigd als hij was van de komende overwinning. Premier Pompidou en de andere leden van het kabinet, die blijkbaar toch meer contact met de werkelijkheid hebben, dachten er echter anders over. Zo heeft de generaal nu toch een verkiezings toespraak gehouden en gingen de laatste weken de meeste ministers er toe over, zich tegen beschuldigingen door de vijf andere kandidaten te verdedigen — met of zonder toestemming van de generaal. De toespraken van deze ministers werden voor een deel opgenomen in de nieuwsuitzendingen van radio en t.v. Gratis reclame dus.

In de verkiezingscampagne paste ook de mededeling, dat de generaal nu wat

Deze dames laten er geen twijfel over bestaan, dat zij op Lecanuet zullen stemmen.

vriendelijker over Engeland denkt. Dit land zou zich de laatste tijd zo netjes hebben gedragen, dat het misschien nog wel eens tot de Europese Economische Gemeenschap zal worden toegelaten, als het zo door blijft gaan.

Mitterand

De kandidaat, die na de generaal waarschijnlijk de meeste stemmen zal krijgen, is François Mitterand, de man met het eeuwige goede humeur, die de bijnaam „de geniale verliezer” heeft gekregen. Zijn opgewektheid werkt aanstekelijk. Mitterand liet zijn luisteraars lachen om zijn opmerkingen over De Gaulle en diens marionetten. Hij gaf echter ook toelichting op zijn politieke doelstellingen. Lastige vragen (over overheids subsidie voor christelijke scholen, geboortebeperving en de Euro-

FRANCOIS MITTERRAND

... de geniale verliezer

pese politiek) waren niet bang van zijn stuk te brengen.

Nadat hij zich voor de geboortebeperving heeft uitgesproken, stelde hij kiezers die tegen hadden gerust dat hij zelf uit een gezin met kinderen komt en dat maar de vrouwen de beslissingen, de grootte van de gezinnen, de Peugeot-keuzes, reidden honderden arbeiders de lunchpauze een enthousiaste vangst. Hun nieuwsgierigheid veranderd in sympathie.

Plannen

Na een hele reeks grappige terand deze mensen plotseling massieve steunverlening — vo presidentsverkiezingen, in de eerstvolgende parlementsverkiezingen. En zo maakte hij hen dubbelzinnig. De Gaulle niet zou kunnen worden gekozen zou hij op de nationale vergadering van 13 en 20 februari niet verspreiden. Een interim-kabinet met een politiek karakter en met een politicus aan het hoofd zou op zaken moeten behartigen op basis van de verkiezingsuitslagen. Een nieuw kabinet gevormd worden.

Voorts wil hij afschaffing van artikel in de grondwet, dat de bijzondere volmachten van de president in geval van nood. Hij is van het hervatten van de verkiezingen over de crisis in de toekomst.

Lecanuet

De meest frappante beslissing was gedaan door de kandidaat Jean Lecanuet, een rooms-katholieke MRP (Christelijke volksbeweging). Hij zei, dat de hoogste belastingen in de Europese Gemeenschappen, dat er in wapening wordt besteed, dat onderwijs, dat Frankrijk in de Economische Gemeenschap heeft en dat de crisis in de Franse president te wijten is met zijn 45 jaar.

ook winnen...

Franse verkiezingen toch interessant

kandidaat bij de presidentsverkiezingen.

Er wordt over hem gesproken als de „Franse Kennedy”, waartoe een (zeer oppervlakkige) gelijkenis heeft bijgedragen. Bovendien is hij de uitgesproken Europese kandidaat, zoals men wel kan opmaken uit een van bovenstaande aan het adres van De Gaulle gerichte beschuldigingen.

Vooruitzien

Lecanuët, die evenals Mitterand geen kans heeft, De Gaulle te verslaan, lijkt wel tot de verbeelding van vele Fransen te spreken. Als bij de verkiezingen van morgen blijkt, dat zulks juist is,

Mitterand mikt op de toekomst

Jean Lecanuët, de „Franse Kennedy”

heeft Lecanuët zijn doel al voor een belangrijk deel bereikt. Want ook zijn eerste doel is niet, morgen de presidentsverkiezingen te winnen. Hij wil morgen een bruggehoofd vestigen om later van daar uit te kunnen opmarcheren, zodra zich daartoe een mogelijkheid voordoet. Lecanuët streeft naar de vorming van een nieuwe politieke formatie, die een groter deel van de Franse kiezers kan aanspreken, dan tot dusver met de MRP het geval kon zijn.

Deze kandidaat maakt er overigens geen geheim van, dat hij wil proberen te volbrengen, wat de socialistische burgemeester van Marseille, Gaston Defferre, niet is gelukt.

Defferre

De naam van Defferre dient hier zeker genoemd te worden. Lang heeft het er naar uitgezien, dat deze algemeen geachte socialistische politicus de belangrijkste, zo niet de enige tegenkandidaat van generaal De Gaulle zou zijn. Hij heeft getracht, alle groeperingen, die een eind wilden maken aan het autoritaire optreden van de generaal, achter zich te krijgen. Daarin is hij niet geslaagd. De tijd bleek daar blijkbaar nog niet rijp voor te zijn. Bovendien stak Defferres partijgenoot Guy Mollet een spaak in het campagne-wiel door zijn stem te weigeren. Mollet is de leider van de Franse socialisten.

Zou Defferre De Gaulles voornaamste tegenstander zijn geweest, dan zou dat het einde hebben betekend van het leiderschap van Mollet — zelfs wanneer De Gaulle de verkiezingen zou hebben gewonnen,

hetwelk zeker het geval zou zijn geweest. Zo ziet men, hoe persoonlijke motieven er toe geleid hebben, dat de oppositie tegen de generaal weer schittert door verdeeldheid.

Pinay

Een andere figuur, die niet op de kandidatenlijst voorkomt, is Antoine Pinay, een conservatieve politicus, die zijn land op verschillende posten belangrijke diensten heeft bewezen. Even heeft het er op geleken, dat Pinay zich als kandidaat beschikbaar zou stellen, als alle democratische partijen een beroep op hem zouden doen. Zo ver is het echter niet gekomen. Wel heeft Guy Mollet gezegd, het te betreuren, dat Pinay geen kandidatuur nastreefde. Daar bleef het echter bij. Want toen Defferre eenmaal zijn pogingen had opgegeven schoten de presidentiële kandidaten als het ware als paddestoelen uit de grond. Een van hen was François Mitterand, die onmiddellijk de steun kreeg van niemand minder dan... Guy Mollet.

Voor de communisten bestond toen voor het eerst ook de mogelijkheid, politiek te gaan bedrijven. Defferre had geweigerd, de steun van de communistische partij te aanvaarden. Mitterand liet weten, daar geen bezwaar tegen te hebben.

Communisten

De communistische partij zat in een moeilijke positie gedrongen. Deze eens zo machtige partij, die bij nationale verkiezingen tenminste een kwart van het aantal uitgebrachte stemmen op zich verenigde, is ineengeschrompeld tot een naar verhouding onbeduidende partij. Zoals we reeds zeiden mag worden verwacht, dat talloze Fransen, die vroeger hun stem op communistische kandidaten uitbrachten, morgen hun stem aan De Gaulle zullen geven, zoals zij dat in de afgelopen zeven jaren al vaker hebben gedaan. Om aan deze vernederende gang van zaken te ontkomen hebben de communistische leiders besloten, hun partijgenoten aan te bevelen, hun stem op Mitterand uit te brengen als enige vertegenwoordiger van de linkse groeperingen.

Zouden de communisten niet hun toevlucht hebben genomen tot deze „vlucht” uit de verantwoordelijkheid, dan zou zwart op wit zijn vastgesteld, hoe gering hun invloed in het huidige Frankrijk is. Dit laatste hebben zij tot elke prijs willen voorkomen.

Verdeeldheid

De gehele verkiezingscampagne is in feite één groot stuk propaganda voor De Gaulle geweest. De president herinnert er graag aan, hoe de partijen en partijtjes Frankrijk in de wereld tot 'n aanfluiting hadden gemaakt, voordat hij, De Gaulle, in 1958 aan de macht kwam. Helemaal ongelijk had hij niet met deze bewering, al dient eerlijk-

Affiches van De Gaulle en Lecanuët. De bovenste is de man, die vandaag Frankrijk leidt. De 45-jarige Jean Lecanuët, een christendemocraat, hoopt de man van morgen te zijn. Zijn aanhangers noemen hem de „Franse Kennedy”.

heidshalve gezegd te worden, dat de generaal zelf achter de schermen een belangrijke rol had gespeeld om de zaken in Frankrijk zoveel mogelijk in de war te sturen. Om dat te kunnen bereiken maakte hij zelfs gebruik van de diensten van de Russische ambassadeur, die destijds te Parijs werkzaam was, Vinogradof. Maar dat terzijde.

De onderlinge verdeeldheid, die alle politieke groepjes ook nu weer ten bespreekt, is koren op de molen van de generaal. Ook de socialisten durven in feite niet met een eigen kandidaat voor de dag te komen.

Anderen

Er doen ook nog drie kandidaten mee, die weinig of helemaal geen kans maken. Een van hen is Marcel Babu, die zich nog op de valreep liet inschrijven. Dat gebeurde vrij kort nadat de boerenkandidaat Paul Antier zich ten gunste van Jean Lecanuët had teruggetrokken. De 58-jarige Babu is burgemeester van Sannois bij Parijs. Hij weet dat hij er nauwelijks in zal slagen, de veertigste vijf procent van het aantal stemmen te behalen en dat hij zijn borgsom kwijt is. Daar staat echter tegenover, dat hij twee uur voor de t.v. en nog eens twee uur voor de radio De Gaulle mag aanvallen. En daar blijkt hij heel wat voor over te hebben.

Hetzelfde geldt eigenlijk voor de liberale advocaat Pierre Marcihacy, die met een kleindochter van generaal Van Heutz gehuwd is. De 54-

jarige afgevaardigde, een fel bestrijder van De Gaulles houding tegenover de EEG, heeft geen grote campagne gevoerd, omdat hem daartoe eenvoudig de middelen ontbreken.

Monsieur TV

Rest ons nog de „gevreemde” advocaat Jean Louis Tixier Vignancour. Hij is een extreem rechtse figuur, die tijdens de processen tegen leiders van de OAS (Organisatie van het geheime leger) als verdediger optrad. De 58-jarige Tixier Vignancour (gemakshalve in Frankrijk TV genoemd) zal het dus vooral moeten hebben van de ontevreden in het „rechtse kamp”. Voor een goed begrip dient hierbij te worden vermeld, dat „rechts” hier niet wordt gebruikt in de betekenis, die er in de Nederlandse verhoudingen aan wordt toegekend.

Tixier rekent met name op de stemmen van de uit Algerije gepatriëerde Fransen en de velen, die het De Gaulle nog altijd kwalijk nemen, dat hij deze mensen in de steek heeft gelaten, zoals zij menen. Zijn optreden heeft fascistische kenmerken en het is dan ook maar goed, dat hij morgen niet tot de kanshebbers behoort...

db.

CHRISTELIJK GELOOF EN POLITIEK VANDAAG

HET politieke bedrijf in Australië is helemaal gesecculariseerd. Een christelijk geluid hoor je hier eigenlijk nooit in de politiek. Er zijn in feite twee grote partijen en twee kleinere. De twee grote zijn de Liberals onder leiding van Menzies en Labour onder leiding van Calwell. Daarnaast zijn er de Country Party, die met de Liberals samenwerkt en dus mee regeert, en de Democratic Labour Party, die enkele jaren geleden van de Australian Labour Party is afgesplitst. In de laatste partij is de invloed van Rome heel sterk.

Het is echter niet mijn bedoeling in dit artikeltje op de partijen zelf en hun onderlinge verschillen in te gaan. Daar is misschien later nog wel eens gelegenheid voor. Waar het me nu om gaat is dat alle vier partijen door en door seculair zijn in hun politiek. Het is een puur zakelijke politiek, waarbij je eigenlijk niet van een principiële aanpak in enig opzicht kunt spreken. Natuurlijk zijn er verschillende visies op bepaalde zaken (bijv. nationalisatie, waar Labour voor voelt, maar de Liberals niets van moeten hebben), maar je kunt beslist niet zeggen, dat ook maar een partij zich laat leiden door beginselen, die aan de Schrift ontleend zijn. Ongetwijfeld zijn er onder de kamerleden wel Christenen, maar ik heb geloof ik nog nooit gehoord dat ook maar één van hen zich in zijn politieke visie op de Bijbel beriep. Op zijn hoogst kun je spreken van een Christelijk getint humanisme. Ik gebruik deze combinatie met opzet, omdat dit toch de feitelijke situatie is. Het is in wezen humanisme: de mens en zijn belangen staan centraal. Maar tegelijk is het Christelijk getint, want dit humanisme heeft de invloeden van het Christendom ondergaan. Zoals indertijd het programma van de PvdA van „barmhartigheid” en „naastentijde” sprak (ik weet niet, of dit nog zo is; we zijn er al te lang uit), terwijl deze begrippen toch in feite losgemaakt waren van het Evangelie waaraan ze ontleend waren, zo is het ook met de programma's in Australië. 'k Heb zo'n idee, dat ze hier zelfs niet eens zover zouden gaan als de PvdA. Waarschijnlijk kan ze iets alleen maar in Nederland gebeuren met zijn sterke Reformatorische traditie.

Invloed uitoefenen

Sommigen onder ons vragen zich af, of het geen tijd wordt dat onze genaturaliseerde emigranten daadwerkelijk aan politiek gaan doen. Dat zal niet eenvoudig zijn, maar het is toch niet onmogelijk. Waarschijnlijk zal de inzet moeten zijn op het plaatselijk niveau. Daar speelt het partijstelsel een veel kleinere rol en kom je er dus gemakkelijker tussen. Op het vlak van de federatie en de individuele staten (Australië is verdeeld in een aantal staten, die op bepaalde punten, bijv. onderwijs, helemaal zelfstandig zijn) zal het veel moeilijker gaan. Maar het zal toch ook daar geprobeerd moeten worden. Het kan wel eens een lange weg zijn om er ergens tussen te komen, maar we zullen als emigranten en vooral als ge-emigreerde Christenen dit terrein niet mogen verwaarlozen.

Helaas is dit maar al te veel gedaan door de Australische Christenen, met name ook door de zgn. „Evangelicals”, de orthodoxe Christenen in de verschillende kerken. Over het algemeen zijn deze mensen ontzaglijk actief op allerlei terrein, maar het politieke en sociale leven schijnt er buiten te vallen. Wat dat betreft volgen ze niet bepaald het voorbeeld van de leidende Evangelicals uit de vorige eeuw in Engeland, waarop ze zich zo graag beroepen. Ik denk bijv. aan een man als William Wilberforce (1759—1833), die als bewust Christen zijn grote strijd tegen de slavernij streed in het Engelse parlement. De latere Evangelicals en ook hun zonen en kleinzonen van vandaag hebben deze brede visie verloren en zijn heel sterk in piëtistische wateren terecht gekomen. Alle nadruk wordt gelegd op de individuele bekeering en heiligmaking en een gedachte als het Kuyperiaanse „Pro Rege” is hun eigenlijk volkomen vreemd. Ze zijn enorm actief in zending en evangelisatie en zijn op dit punt een beschamend voorbeeld voor ons, Christenen van Nederlandse komaf, maar het veld van de politiek en de sociale problematiek hebben ze over het algemeen braak laten liggen. Ik heb vaak de indruk, dat ze aan de ene kant politiek „dirty” (een vuile zaak) vinden en aan de andere kant praktisch niets van verbetering van de wereld via wetgeving, maar alleen maar wat van individuele verbetering via wedergeboorte verwachten.

Een lange weg

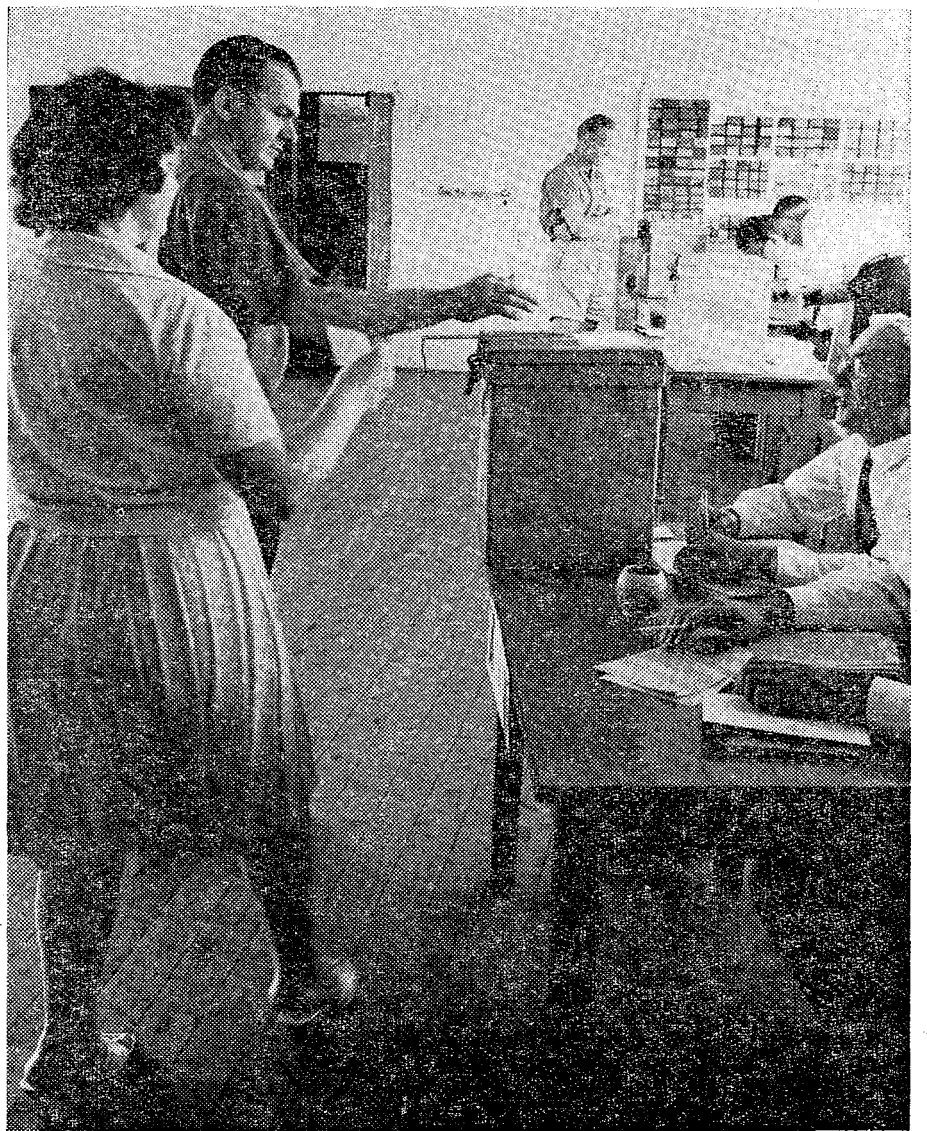
Eergister hadden we een interessante vergadering van een groep universitaire gevormde Evangelicals, waar J.

Oswald Sanders, de directeur van The Overseas Missionary Fellowship (de tegenwoordige naam van de bekende China Inland Mission) sprak. Op een gegeven moment kwam deze zelfde zaak daar ook ter sprake. Hij vertelde ons van de situatie in Oost Azië en noemde o.a. het feit, dat over het geheel de Christelijke kerken nog maar zo weinig invloed op het volksleven hadden. Ik stelde toen de vraag, of de zending deze mensen ook aanspoort om in de politiek te gaan en zo het Christelijke geloof tot gelding te

Hij zwijgt.....

Het is momenteel nogal rustig in de Australische politiek. Sir Robert Menzies heeft de teugels nog stevig in zijn handen. Hij wordt natuurlijk zo langzamerhand een oude baas, maar je kunt beslist niet zeggen dat hij aftands is. Toch gaan er de laatste tijd veel geruchten, dat hij waarschijnlijk binnen niet al te lange tijd zal aftreden als minister-president. Telkens weer duikt dit gerucht op in de pers en kortgeleden werd het ook uitvoerig besproken voor de T.V. 'k Heb zo'n idee, dat Menzies zelf plezier heeft in dit spelletje. Het is net een kolfje naar zijn hand. Intussen zwijgt hij zelf.

brengen op dit terrein. Het antwoord was ontkennend. Ook hier blijft alles in het persoonlijke, piëtistische vlak.

Het zal waarschijnlijk wel lang duren, voordat we onze Evangelical vrienden van deze zaak kunnen overtuigen. Maar we zullen er telkens weer over moeten beginnen. 'k Vraag me wel

Tot Australisch burger genaturaliseerde emigranten ter stembus. Links een echtpaar uit Zwitserland. Op de achtergrond de heer Reuwerkamp uit Nederland.

nen zijn, dan kunnen zij om godsdienstonderwijs vragen en de regering, die toch in feite Mohammedaans is, zorgt er voor, dat er iemand komt om dit onderwijs te geven en betaalt het bovendien.

Prof. dr. K. Runia te Geelong in Australië belicht in dit artikel de geringe invloed van de christenen in de politiek in dat werelddeel

cens af, hoe het toch komt, dat juist in de Engels-sprekende wereld zo weinig van dit alles zichtbaar is geworden. Of je nu Engeland zelf neemt, of Amerika, of Canada, of Australië, of Nieuw-Zeeland, het is overal hetzelfde liedje: men verheerlijkt allemaal (Christen en niet-Christen) het twee-partijstelsel en dat schijnt dan zo'n beetje het eind van alle Latijn te zijn. Het zou een interessant onderwerp voor een historische studie zijn eens na te gaan, wat de reden van deze ontwikkeling is. Is het misschien te danken aan het feit, dat de Engels-sprekende wereld geen Franse revolutie heeft gekend, zodat de breuk met het Christelijk geloof op publiek en politiek terrein TE geleidelijk is gekomen en men het eigenlijk niet heeft gemerkt en er dus ook niets aan gedaan heeft? Zelfs Rome heeft in deze landen niet een eigen partij ontwikkeld.

De situatie in Oost-Azië

Ik kan niet nalaten nog even terug te komen op de lezing van mr. Oswald Sanders. Als directeur van dit grote zendingsgenootschap is hij voortdurend op reis door Oost-Azië. De laatste tien jaar heeft hij zelf in Singapore zijn domicilie gehad. M.a.w., hij is een man, die deze landen door en door kent. Hij weet van de onrust, die in bijna al deze landen gevonden wordt. Hij zei o.a. ook, dat de toestand zo labiel is in vele landen dat het elk moment kan veranderen.

Tegelijkertijd wees hij er ook op, dat er bijna nog nooit zoveel kansen voor het evangelie waren geweest in Oost-Azië als vandaag. We weten niet hoe lang de deur open blijft, zei hij, maar vandaag staat hij nog wijd open. Dat geldt van bijna al deze landen. In het bijzonder wees hij ook op Indonesië. Als er in een school tien Christe-

Hij vertelde ook van een dorp in de bergen in Java, dat geheel door de communisten was geïnfiltrerd. Alle dorpelingen waren zo overtuigd geraakt van de juistheid van het communisme, dat ze zich allemaal aangesloten hadden bij de partij. Het dorpsbestuur was daar ook bij. Deze man echter was in bezit gekomen van een Bijbel en was die gaan lezen. Hij vond het zo interessant dat hij nog meer Bijbels gekocht had en die aan andere mensen in zijn dorp had gegeven. Ook de anderen waren zo onder de indruk gekomen, dat ze tenslotte naar beneden, naar de vlakte, waren gekomen en gevraagd hadden naar een zending. Vorig jaar waren 60 dorpelingen gedoopt en vele anderen stonden op het punt om zich ook te laten dopen.

Men kan dit een echt „zendingsverhaal” noemen. Dat is het ook, maar dan zou ik de nadruk willen leggen niet op het denigrerende woord „verhaal”, maar op het adjectief „echt”. Inderdaad dit gebeurt ook nog vandaag. Het wonder van Handelingen gaat door tot op onze tijd en het zal blijven doorgaan tot aan de jongste dag.

Bijna allemaal denken we zo nu en dan wel eens, dat Huizinga maar al te zeer gelijk had, toen hij schreef: we leven in een bezeten wereld. Van zekere kant bekeken is dat waar. De duivel en zijn macht is ontzaglijk groot. Maar het is toch maar één kant van de werkelijkheid. De andere kant en de voornaamste kant is dat Christus de Koning is op het witte paard en dat het Evangelie doorgaat van volk tot volk en van stam tot stam. Het is goed om dat te blijven onthouden in de Westerse wereld, waar alles zo door en door zakelijk geworden is en waar het Christendom bijna een voorbijgegangene fase lijkt. Dat is inderdaad „bezetenheid”. Maar het blijft toch naar één kant. Christus heeft het laatste woord, ook in de politiek, zowel in de grote als in de kleine wereld.

Geen vervreemding, wel gewaarschuwd

Het kabinet-Cals, waarin de A.R. ministers Biesheuvel, Diepenhorst en Smallegen door de Koningin op belangrijke zetels zijn benoemd, kan nu een begin maken met de uitvoering van zijn plannen. Tenminste als de Eerste Kamer net zo als de Tweede Kamer daarmee akkoord gaat. En dat verwacht ik zeker, al zal het debat met minister Vondeling — u weet het, lid van de P.v.d.A., — nu niet direct over rozen gaan. Daarvoor is het ook de man niet, deze minister Vondeling, uitdagend als hij is.

Een goed plan

Het plan van dit kabinet was op zichzelf een goed plan en is gelukkig een goed plan gebleven. De A.R.-fractie heeft dit niet onder stoelen of banken gestoken. Waarom zou ze. Het was volledig in overeenstemming met haar verkiezingsprogramma! Iedereen weet, dat over een jaar of vijf, zes, het extra aantal geboortes in de jaren 1945-'47 hun plaats zullen innemen in het leven. Deze jongelui vormen dan gezinnen, met de gelukkige gevolgen van dien. Alleen al deze omstandigheid brengt mee, dat er nu iets extra's moet worden gedaan. Dat extra is nu typisch een aangelegenheid voor de overheid of de staat zo u wilt. In de particuliere sector komt men daar eenvoudig niet aan toe. Het gaat namelijk om een nog groter aantal goedkope woningen. Het gaat om betere wegen, die vooral veilige wegen zullen moeten zijn. Het gaat ook om ons onderwijs, voornamelijk het onderwijs aan universiteiten en hogescholen. En dacht u werkelijk luisteraars, nu de inkomsten onder u groter zijn geworden en de vrije tijd toeneemt, dat er geen extra zorg door de overheid moet worden besteed om het ook mogelijk te maken de Nederlander in zijn eigen land, dat worstelt met geringe ruimten voor recreatie, ook echt kan genieten van de vakanties en de vrije dagen? Ik kan mij van u niet voorstellen, dat u zou zeggen: och, dat zal wel loslopen.

Het kabinetsplan bevatte méér dan alleen maar een open oog voor de situatie in Nederland. Een bedrag van 150 miljoen gulden méér wordt ter beschikking gesteld aan de arme landen. Ik geef toe, dat dit bedrag nog niet is wat het zijn moet, maar een duidelijke verbetering is het wel bij wat voorheen geschiedde, toen liberalen nog mee de lakens uitdeelden. Zo is het wel. Deze vernieuwde aanpak van reeds langer bestaande knelpunten

kost natuurlijk geld. Geld dat wij met elkaar moeten opbrengen. Het bedrag is niet gering, dat wil ik er wel bij zeggen.

Voor het jaar 1966 is dit een extra bedrag van bijna 500 miljoen gulden, voor 1967 loopt dit uit tot ongeveer 800 miljoen met een aanwas in 1968 van ongeveer 30 miljoen. Dit is per man ongeveer 60 à 70 gulden per jaar. Natuurlijk is dat niet gering. Maar dat weet u net zo goed als ik: je kunt nu eenmaal niet meer voor een dubbeltje op de eerste rang zitten. Dat wilde in feite de V.V.D. en daar passen wij voor. En bovendien luisteraars: dit ka-

Radiocauserie, gehouden door de heer G. A. Kieft, op maandag 29 november jl.

binet-Cals gaat per 1 januari 1967 de reeds vastgestelde verlaging van loonen inkomstenbelasting van ongeveer 5 à 600 miljoen gulden óók waar maken. Dat zult u in uw loonzakje of bij uw salaris terug vinden.

De toekomst

Het uitgavenplan op zichzelf was in de ogen van de A.R.-fractie een best plan. Goed voor de toekomst van Nederland. Als je voor de toekomst iets wilt verbeteren, moet je daar nu aan gaan werken. Anders is het te laat. Waarom die A.R.-fractie dan toch een aantal belangrijke bezwaren had?

Het oorspronkelijke uitgaven-pakket zou in de economische vijver van nu veel beroering veroorzaken. De spanning op de arbeidsmarkt is toch al groot, met de bijzonder grote kans, dat de druk op de lonen te groot wordt en als prijsverhogingen daarin zouden worden doorberekend. Als dat het geval zou zijn, zijn we verder van huis, dan we nu zijn. Daarom hebben we aangedrongen op verlaging van die uitgaven, aangedrongen op een spreiding over een wat langere termijn dan het jaar 1966, terwijl er bovendien de mogelijkheid bestond de niet — zo — gemakkelijk te verteren belasting op textiel en schoeisel te verlagen.

Men heeft gezegd — met name in de kringen van de V.V.D. — dat het kabinet strafwerk mee naar huis kreeg van de Kamer. Dames en heren: dat is niet waar! De nadere opdracht van de Kamer is gewoon het resultaat van gezond overleg tussen Kabinet en Kamer. Het Kabinet kende zijn eigen voornemen, hoorde nu de bezwaren van de Kamer en trok zich terug om een en ander nader te bezien.

Over het resultaat — een verlaging van 70 miljoen gulden — was de A.R.-fractie niet tevreden. Maar wij zijn daar tenslotte overheen gestapt, omdat wij waarde hechten aan de vernieuwde aanpak voor het kabinet-Cals. Wij hebben daarom tenslotte „ja” gezegd tegen de verhoogde belastingen, waaruit de uitgaven moeten worden betaald. Mede ook omdat de minister op aandrang van de A.R.-fractie heeft toegezegd in de loop van 1966 en met name voor 1967 alle uitgaven nog eens bijzonder scherp te bekijken. Daar zullen wij alle ministers — zonedig hardhandig — ook aan houden tijdens hun rit tot de verkiezingen 1967 — daar kunt u van op aan.

Een belangrijk gevolg van onze kritiek bij dit financieel debat is geweest, dat nu duidelijk is geworden, dat dit kabinet de loonontwikkeling op de voet zal volgen. Als de gevarenzone in de economie wordt bereikt, zal het kabinet geen aarzelende houding aannemen. Ik vind dit een houding, die past bij het streven van het kabinet-Cals om de lasten, die behoren bij de uitvoering van een goed plan, zo rechtvaardig mogelijk over alle groepen van ons volk te verdelen.

Nu wil ik u voor één ding toch wel even waarschuwen. Het is niet zó — zoals zo gemakkelijk wordt verteld en geschreven — dat wij de buikriem in Nederland zouden moeten aanhalen. Het is ook niet zo, dat het levenspeil 1966 wordt teruggeschroefd naar 1963, 1964 of ook 1965. Het is wel zo, dat de verhoging van het peil in 1966 iets minder groot zal zijn, maar toch altijd nog uitsteekt boven dat van 1965.

Onze bezwaren

Wij hebben geprobeerd bij wijzigingsvoorstel de extra cent op de benzine en de extra verhoging van belasting op de winsten van N.V.'s ongedaan te maken. Wij vonden het ongehoord het wegvervoer, dat van 1958 af jaar in, jaar uit extra is belast, alweer extra te belasten. Tegen beide extra verhogingen hadden wij het bezwaar, dat de kosten van levensonderhoud weer iets zouden stijgen. Vandaar het betere voorstel: trek beide extra verhogingen in en verplaats de textiel en schoenenbelasting naar 1 januari 1966, maar dan niet voor 120, doch voor 80 miljoen gulden.

De P.v.d.A., noch de K.V.P., noch het Kabinet wilden op dit plan ingaan. Een plan dat vooral uit sociale overwegingen beslist een beter voorstel was dan van het Kabinet. Ik heb niet begrepen luisteraars, waarom de grote P.v.d.A. en K.V.P. het voorstel van hun coalitiegenoot hebben doodgezwegen. Hun houding heeft echter geen vervreemding gegeven in de gegeven samenwerkingsverbanden, maar een waarschuwing is het wel. Toch hebben de Anti-Revolutionairen — als loyale regeringspartners hun stem gegeven, voornamelijk met het oog op een — in beginsel verantwoorde — toekomstvisie van het Kabinet-Cals. Het landsbelang hebben wij hoger gesteld dan eng partijbelang.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 30

's-GRAVENZANDE

GOD ROEPT de zakenlieden!

Onze ervaring is

dat het — ondanks de heersende mening hierover — gemakkelijker is zakenman en Christen te zijn dan zakenman zonder Christus. Juist zakenlieden kunnen met de vele talenten die hun doorgaans zijn toevertrouwd, in belangrijke mate bijdragen tot de uitbreiding van het Evangelie van Jezus Christus. Wilt U zich ook inzetten? Zoekt U dan eens contact met ons. Het begrip „zakenlieden” stellen wij ruim.

Vereniging van Volle Evangelie Zakenlieden

'Nederland'

VEZA-ZEIST

WILHELMINALAAN 4 — TELEFOON (03404) 12754.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor drinkwatervoorziening
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13-700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

THERMO SHELL

voor Centrale Verwarming

Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's
uitgerust met mobilifooninstallatie!
Geregelde bezorging! Prima Service!

SHELL

haardolie

P K

voor

oliehaard

of -kachel

A.v.d. BAN

Dubbelsteijnlaan 51 - Dubbeldam

Telefoon: 01850-5600 b.g.g. 8600

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

ZWOLLE EN OMSTREKEN

50 jaar lang meest gevraagd

WONINGINRICHTING
J. VOERMAN EN ZONEN

Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

W. PORTE EN ZOON

SCHILDEREN - BEHANGEN

SPUITEN - MOFFELEN

Thorbeckegracht 40 - Telefoon 16271 - Zwolle

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en huisbrandoliën is steeds

VELDMAN

Kolen- en huisbrandoliënhandel

Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen

Zandzuigbedrijf, op- en overslag

Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637

EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

ZORGEN VAN GEMEENTEBESTUREN

• Vervolg van pag. 5

sector van meer dan regionale betekenis - b.v. de aanvullende werken, t.a.v. het versnelde wegenbouwprogramma - niet op de gemeenten te doen drukken, doch deze b.v. uit het wegenfonds te financieren.

Uit de statistieken blijkt dat de uitkeringen voor sociale zorg van 1960 tot 1965 1,75 maal zo sterk gestegen zijn als het nationale inkomen.

Deze uitgaven zijn aan de gemeenten opgelegd in het kader van de uitvoering van de Algemene Bijstandswet.

De heer Weststrate achtte het billijk, dat hiervoor de vorm van een doeluitkering, dus buiten het gemeentefonds om, wordt gekozen.

Het eigen gemeentelijk belastinggebied, waar al zo lang op gestudeerd wordt, kan van betekenis zijn om de financiële mogelijkheden te verruimen. Maar, zo zei de heer Weststrate, dan moet een regeling hiervoor wel spoedig tot stand komen, want anders is de nood zo hoog gestegen, dat de nieuwe mogelijkheden straks door iedereen gelijk ten volle worden benut, waardoor er voor een eigen speelruimte niets overblijft.

Woningbouw en grondprijzen

Ten aanzien van dit onderwerp merkte de heer Weststrate op:

Het is prachtig als de minister voor ruimtelijke ordening en volkshuisvesting de grondprijzen in de hand wil houden, als hij zijn normen voor grondkosten bij de woningwet streng hanteert. Maar beseft hij ook in welke moeilijkheden hij daarmee de gemeenten en dus de gemeentebestuurders brengt? De minister kan zeggen dat de grondprijzen niet hoger mag zijn dan zoveel, maar verschillende colleges van Gedeputeerde Staten, zo niet alle, dwingen als het ware de gemeenten allerlei kosten ten laste van de grond te brengen. Niet alleen de kosten van bouwrijpmaken, maar ook de straatverlichting, ook toegangswegen, ook bruggen of andere kunstwerken in de zgn. ontsluitende wegen. Met de beste bedoelingen overigens. Die kosten drukken dan niet op de gewone dienst. Maar de gemeenten zitten er mee. Wat moeten ze nu?

Wu we gemeente toch a. woningwet-woningen bouwen - wat de minister toch ook wil - dan zullen ze het verschil tussen de werkelijke grondprijs en de prijs die de minister wil toestaan voor eigen rekening moeten nemen. In de meeste gevallen is dat onmogelijk. Wat dan? Dan gaat me, dat nadelig verschil ten laste brengen van de niet voor woningwetbouw bestemde grond. Dat wil zeggen dat de grondprijzen voor premiebouw en zeker voor bouw in de vrije sector aanmerkelijk hoger wordt. Er zijn gemeenten waar men in de vrije sector voor de grond het dubbele en soms meer dan het dubbele moet betalen dan bij de woningwetbouw. Dat is ook een kwaad onder de zon.

Een tweede probleempunt bij de woningbouw is voor de gemeente de zgn. curveprijs. Een nogal geheimzinnige zaak, waarvan de gemeenten alleen met zekerheid weten dat hij meestal lager ligt dan de prijs waarvoor men wil en kan bouwen. Nu is er een nieuwe slagzin nl. "Bouw betere woningen!" Uitstekend maar hoe rijmt zich dat met de curveprijs? Want als de gemeenten hun woningwetwoningen willen bouwen tegen die curveprijs - en dat is nodig anders krijgt men geen rijksgoedkeuring - dan moet die woning geheel of gedeeltelijk worden uitgekleeft. Precies het tegenovergestelde dus van kwaliteitsverbetering.

(9)

„Hij zit mij nog niks in de weg!” zegt hij. En Coba gaat weer heen, zich verblijdende over een genegenheid voor haar kind, die er in werkelijkheid niet is.

HOOFDSTUK V

Ze hebben zich in de bollenboet met z'n vieren rondom een geïmproviseerde tafel, bestaande uit een paar schragen en planken, geschaard. Men kan gerust zeggen, dat Berend Klunder daar moederziel alleen is overgeleverd aan een paar vrouwen, want Toob Boontjes, die onnozele hals kun je bezwaarlijk mee rekenen. Als werkkraft is men over hem tevreden, als hij de helft presteert van wat een ander doet. Voor de conversatie betekent hij minder dan niets. Hij zegt op alles ja en amen, want hij paart aan een bekrompen verstand een hazenhart en waagt het dus niet om met wie dan ook van mening te verschillen.

Het zou Berend anders niet zo veel kunnen schelen, maar nu met die twee aartskwebbels tegenover zich, zou de tegenwoordigheid van een flink gebekt manspersoon hem niet onaangenaam zijn geweest. Tot nu toe is hij wonder boven wonder nog buiten schot gebleven, maar hij vreesde elk ogenblik, dat ze hem als mikpunt van hun zogenaamde scherts zullen kiezen. En dat zal ook wel gebeuren, zodra ze allen uit het dorp die ook maar enigszins er voor in aanmerking komen, de revue hebben laten passeren. Brechtje, de meid van de boer, zit op haar praatstoel en ze grijpt, aan het waakzaam oog van haar neesteres ontsnapt en gevrijwaard voor haar vermanend: „Brecht, hou die snater van je toch es dicht en laat je handen es wat meer gaan!” haar kansen aan. Niets en niemand is veilig voor haar klapachtigheid. Eerst heeft ze de domineesvrouw, een van haar vele, voormalige bazinnen, tot op haar hemd uitgekleeft. Wat dat een verschrikkelijk mens was! Nee, dat zou je niet zeggen, als je dat zachte vrome gezichtje ziet en dat fluwelen stemmetje hoort, maar 't is zo, geen die haar beter kent dan Brecht. Dirkje zal haar misschien niet willen geloven, maar ze gunt de meiden geen minuut rust, altijd weet ze wat anders, maar zelden wat goeds. De vrouw hier - een veelbetekenende hoofdknik in de richting van het woonhuis vergezelt haar woorden - mag niet voor de poes zijn en vaak als een Farao's aandrijver achter haar aanrijden, de dominees was nog stukken erger. Dat was geen harden. 't Is dat Brechtje er bijtijds is weggegaan - ze heeft het er evengoed nog puur zo'n tijdje, drie maanden, volgehouden - anders was ze zenuwpatiënte geworden. En als je es een dagje vrij af vroeg, was het of je naar haar leven stond. „Geen meisje heeft zoveel vrij als jij,” heette het dan. Is Dirkje ook niet van mening, dat het Brecht haar goed recht was, een dag en een paar avonden in de week voor zich zelf te eisen en is de mevrouw, die zulks weigert, geen groot serpent? Dirkje bevestigt dit en stelt Brecht grotelijks in 't gelijk, zoals ze trouwens altijd instemt met alles wat niet liefelijk is

en niet welluidt. Ze is een getrouwde vrouw, doch vertoeft overal liever dan in haar eigen huis. Zij gaat uit bakeren, maar niet bij de fine fleur. Mensen, die belust zijn op nieuwtjes en 't niet te nauw nemen met de zindelijkheid plegen gebruik te maken van haar diensten. Daar tussendoor speelt ze voor werkvrouw of verdient er, zoals vandaag, een stuivertje bij met bollen pellen. Dit werk verstaat ze uitstekend en doet ze dolgraag. Een groot voordeel van deze geestdodende arbeid is in 't oog van Dirkje, dat ze het op haar stoel redden kan. Deze gemakzucht vloeit niet alleen voort uit een aangeboren luiheid, maar is meer nog te wijten aan haar geweldige corpulentie. Dirkje is zo dik, dat ze, gezeten op twee stoelen, heus niet zoveel ledige plaats overlaat. Als ze lacht - en dat doet ze veelvuldig om Brechtjes amuseante verhalen - verdwijnen haar glinsterende oogjes achter het bolwerk van haar van vet uitpuilende wangen.

Brrrr, Berend kan het mens wel weggijken. Het ligt duimendik op zijn gezicht te lezen, zodat Dirkje, die anders niet tot de fijngevoeligsten behoort, het in de gaten krijgt en voelt, dat hij haar allesbehalve welgezind is. „Wat moet je van me? Heb ik wat van jou aan, misschien?” informeert ze op gevaarlijk zoetsappige toon. „Niet waar ik van weet,” bromt Berend, ijverig voortvarend met de gladiolenbollen van hun bruine rokje te ontdoen. Hij zal om zo'n niets waardig vrouwspersoon geen tijd en daardoor geld verliezen. Hoe meer mandjes, hoe mee spie.

„Ik dacht het, je kijkt me aan, of je me wel graag opeten wou!” daagt Dirkje hem uit. „Niet graag,” luidt 't antwoord van Berend en hij zet er zo'n afkerig gezicht bij, dat Dirkje wel geen vrouw mocht wezen, als ze zich niet hevig beledigd gevoelde. Ze beschouwt de vijandelijkheden nu als geopend met dien verstande, dat Berend er voor verantwoordelijk kan worden gesteld. Hij is begonnen. Haar kleine blauwe ogen, die daareven nog zwommen in prettranen, veranderen in dreigend flikkerende dolken, die Berend, als ze konden, met plezier zouden doorboren. Aangezien dit niet mogelijk is, moet zij zich met een minder drastisch, maar niettemin zeer doeltreffend verweermiddel evreden stellen, namelijk haar tong. Dat dit een scherp zwaard is, waar de zijne een stukje onschadelijk lamgedraaid kinderspeelgoed bij is, wordt Berend in machteloze vernedering gewaar.

„Dat moest er ook nog bij komen, dat je mij er nog wel bij gebruiken kon. Je hebt aan Coba zeker wel genoeg?” voegt Dirkje hem vals vriendelijk toe. Het is insinuatie, haar rechtstreeks door de boze ingeblazen. Brechtje echter - stom genoeg, dat ze zelf al niet eerder op het idee gekomen is! - lijkt het dadelijk heel waarschijnlijk, dat Berend en Coba een paar zouden zijn. Con furore werpt ze zich op dit gloednieuwe onderwerp. Voor geen geld ter wereld zou ze haar onkunde en achterstand inzake dit grote nieuws willen bekennen, ze houdt zich dus, alsof ook haar zulks al lang ter ore was gekomen. (wordt vervolgd)

DEKKINGSPLAN

• Vervolg van pag. 4

nieuwe plan waren verwerkt. Daartegen had de A.R.-fractie niet direct overwegende bezwaren. Maar hun fiat aan een aantal nieuwe verhogingen kon de fractie moeilijk geven, aldus de heer Kieft. Deze betroffen de verhoging van de benzine met nog een cent en de extra verhoging van de belasting op winst voor NV's.

Het wegvervoer is al te veelvuldig belast, dat hier alweer een verhoging kon worden geaccepteerd.

Trouwens, beide extra verhogingen betekenen een verdere verhoging van prijzen in het toch al duurder wordende 1966.

Bovendien - men kan de winst niet ongestraft verhogen. Van de industrie en de handel moet de produktievergroting voor een groot deel komen. Als deze bedrijfstakker niet in de gelegenheid zijn voldoende te investeren - er ligt momenteel toch reeds een vrij grote fiscale druk op de N.V.'s - kon die vergroting van produktie wel eens minder worden.

Om dit Kabinet geen dekkingsmidelen te onthouden stelde de fractie voor - evenals reeds schriftelijk was gedaan in het voorlopig verslag - de textiel en schoenenbelasting een jaar te vervroegen, maar dan tot eenderde van het oorspronkelijke bedrag.

Hierdoor zou de stijging van prijzen minder groot zijn dan in het laatste kabinetsoorstel was berekend.

Sociaal gezien betekende dit compensatieaanbod een verlichting van de lasten terwijl toch het Kabinet zijn plannen kon aanvatten.

In de loop van 1966 zou dan rustig kunnen worden bekeken of wellicht voor 1967 de textiel en schoenenbelasting moest worden verhoogd.

Tenslotte lag dit voorstel ook veel meer in de lijn van de oorspronkelijke regeringsvoorstellen.

de steun van de in aantal niet zo grote coalitiegenoot maar gelaten voor wat ze is. Het was geen wonder dat de A.R.-fractie deze houding niet kon waarderen. De heer KIEFT (AR) heeft hierover in de Kamer dan ook niet gezwegen.

Men kan hieruit beslist niet de conclusie trekken dat de huidige samenwerking een begin van een vervreemding zou betekenen, maar de slotsom is wel gewettigd dat een gewaarschuwd man voor twee geldt. De fractie is niet verder gebonden dan aan de gemaakte formatieafspraken. Een verantwoord eigen oordeel van onze fractie met betrekking tot overige zaken kan van deze fractie, die haar eigen politieke zelfstandigheid behoort te handhaven, alleen maar worden toegejuicht.

Geen vervreemding, wel gewaarschuwd

Merkwaardig was dat noch het Kabinet, noch de grote fracties over dit aanbod een oordeel hebben willen geven. Binnen de kring van het samenwerkingsverband hebben de „groten”

Voor betere beton...

N.V. Schokbeton

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

Uw adres voor
**DIRECTIEKETTEN
 BARAKKEN
 SCHOLEN
 ZOMERHUISJES
 enz. enz.**
Firma Gebr. Timmer
 Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Albracht N.V. - Utrecht
BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN
 Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?
 Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

**VAN LEEUWEN BUIZEN
 ZWIJNDRECHT**

Firma Jan de Mik
 HARDINXVELD-GIESSENDAM
 Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
 GRIENDHOUTHANDEL
 Telefoon 01846 - 2156 - 2484
 Hardinxveld-Giessendam

ZAKKEN
 Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 010-6 91 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 010-6 91 95. Telegr.: HABAG.
 Postbus 6043.
 Import - Export

Schimmelpenninck
fijn! die ken ik

RADIO BECKER
 ZEIST - TEL. 03404 - 13511
 Na 7 uur 12333
HET ADRES
 voor zenders, richtingzoekers en echoloden

**• Vijf heren
aan het woord**

Het is deze maand een halve eeuw geleden, dat een brochure verscheen, die in A.R.-kring heel wat stof deed opwaaien. Dr. Kuyper was 78 jaar, maar nog altijd de „Leider”. Hij gaf leiding door zijn schrijven in De Standaard, in hoofdzaak driestarren. Maar onbetwist leider was hij niet meer. Er waren moeilijkheden met mr. Heemskerk. Die had na de kabinet-crisis aan het einde van 1907 een nieuw kabinet gevormd, en het was buiten Kuyper omgegaan. Hij voelde zich gepasseerd en schreef er driestarren over. Heemskerk liet het er niet bij zitten en antwoordde waardig en voor velen overtuigend. Later heeft Kuyper zelf erkend, dat hij kwade bedoelingen had vermoed om hem de kans te benemen, opnieuw minister-president te worden, maar dat zulke bedoelingen er niet waren geweest.

Er was méér kritiek op Kuypers leiding. Ds. Koffieberg van Muiderberg schreef een brochure, waarin ernstige bezwaren werden ontwikkeld tegen Kuypers visie op de buitenlandse politiek. Dr. Kuyper was zéér pro-Duits.

Ons land had van Duitsland en zijn keizer niets te duchten, maar des te meer van het perfide Albion en van het goddeloze Frankrijk. Met zulke gedachten sloot hij zich nauw aan bij wat toentertijd onder een deel van de rechtzinnige Christenen in Nederland leefde, die sedert de Boerenoorlog en de concentratiekampen van Kitchener niets van de Engelsen moesten hebben. Dr. Kuyper ging zelfs zover, dat hij de Duitse invasie in België niet wilde veroordelen. Hij praatte het ook niet goed, maar liet in het midden of hier een noodsituatie was, die de schending van het Volkenrecht noodzakelijk maakte.

Toen de meesten dachten, dat de buien begonnen over te drijven kwam er een nieuwe brochure, maar nu van vijf topfiguren uit de partij. Drie hoogleraren aan de Vrije Universiteit en twee curatoren hadden haar geschreven: Prof. Anema, Prof. Diepenhorst, Prof. Herman Bavinek, mr. Th. Heemskerk en mr. S. de Vries Czn.

LEIDER EN LEIDING IN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ heette het geschrift van de vijf heren. In wesen bevatte het weinig nieuws. Bovendien was het bijna overdreven in lof voor de leiding, zoals Kuyper die vroeger had gegeven. Maar toen ging het om de héél eenvoudigen, die graag geleid werden en die leiding ook hoog nodig hadden. In de A.R. partij was intussen veel veranderd. Er was nu een intellectueel kader, dat het recht had om mee te praten. En dat recht gunde dr. Kuyper ze eigenlijk niet, zo vonden zij. Er kwamen tegengeschreven van prof. Hugo Visser en van ds. J. C. Sikkell. Maar ik herinner mij ook een héél nuchter commentaar van iemand die zei: dr. Kuyper is de 78 gepasseerd en dan heeft het niet veel zin meer om een brochure te schrijven, hoe hij het in de toekomst moet doen.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFT- WAGENS ETC.
HAHBO HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

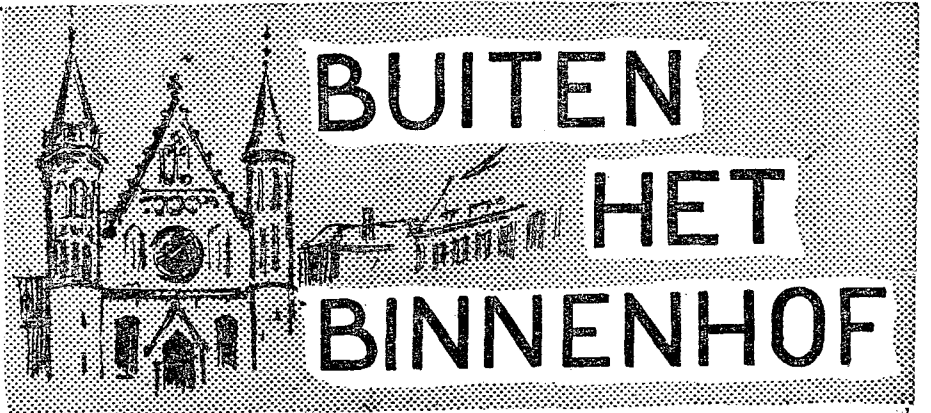
Sociale Zaken in de Gouden Eeuw! Wij moeten ons daarover geen grote voorstelling maken. De vier „bedeelende Godshuizen” van Amsterdam, die vanwege de stad waren opgericht, bestonden in Huiszitten, Gasthuizen, Leprozenhuizen en Weeshuizen.

De nu nog bekende tehuizen voor ouden van dagen, en weeshuizen van kerken uitgaande, kwamen pas goed naar voren in de 17e en in de 18e eeuw. In die vorm dateren zij niet de gulden tijd van de republiek. In de 18e eeuw telt Wagenaar de historicus al 28 hofjes in Amsterdam, alle gesticht door welvarende regenten of door Compagniën rijk geworden kooplieden. Zij belegden hun rijkdom mild in liefdadigheid, ook wel ter ontzondiging van het geweten!

Het gasthuis dateert uit de middeleeuwen. De naam is zo ingeburgerd in Amsterdam, dat elke hoofdstedeling spreekt van het Binnengasthuis en het Wilhelminagasthuis. Wanneer u hem zou vragen naar het Binnenziekenhuis dan zou hij dat kunnen verwarren met het Burgerziekenhuis in Amsterdam-Oost. Het woord ziekenhuis ligt hem trouwens niet goed op de tong. Het is te deftig. Je ligt in het Gasthuis! Goed, dat oorspronkelijke gasthuis was een ziekenhuis en tevens kosteloze herberg voor de armen. Om er één te noemen. het Pietersgasthuis in de Nes, dat men door een poortje van het Rokinkon bereiken. Het poortje bestaat nog. Men kon hier asyl vragen in de Bayert, waarboven geschreven stond: „Drie nachten, langer niet, herberg ik die 't behoeft En hou de vierde uit de schooisters en 't geboeft.”

Daar is geen woord Frans bij. Hoe werd de arme man daar nu ontvangen? „s'Avonts ten zeven uren, werd deze poort geopent, en aan alle vreemdelingen die verzoeken herberg te moogen hebben, ingang vergunt, doch niet langer als drie nachten. Het eerste vertrek is een ruime vierkante kaamer, voorzien met een groote haardstee, rondom met opgaande banken bezet. Hier ontfangen ze de gezette eetensgift. De slaappleaatsen zijn onderscheiden twee voor de man, een voor de vrouwenperzonen: hune kleederen moeten buiten het slaapvertrek blijven, werdende in mandens buiten de kamers, voor de deur geplaatst en 's morgens eider de zyne weer ter hand gesteld. 's Morgens krygd eider weeder een ontbyt: en derwylze in 'et eerst genoemde vertrek vertoeven, werden de slaappleaatsen nagezien, of'er ook iets aan haar boefachtigen handen is blyven hangen: en niets missende, werden ze soomers ten 6 uren, en 's winters met den dag weeder weggezonden”.

Wie in het Rijksmuseum, in het Frans Halsmuseum of in een der andere musea, waar portretten uit de Gouden Eeuw hangen, de gezichten van de regenten en regentessen van gasthuizen, pesthuizen, rasphuizen en weeshuizen bestudeert, ziet wel dat noch de heren noch de dames doetjes waren. Het zijn gehele andere schilderingen dan de zeven taferelen van de Meester van Alkmaar, voorstellende de werken van barmhartigheid: hongrigen spijzen, dorstigen laven, naakten kleden, doden begraven, vreemdelingen herbergen, zieken bezoeken en gevangenen bijstaan.

Regenten en regentessen werden door de vroedschap aangesteld...

„de buytenmoeders (regentessen) waeren ghestelt over den linnen en den wollen huysraet en de sommige andere dingen, tot de aanschouwighe van den huysse dieneende...” Zij ontfermden zich in het bijzonder over de gehuwde vrouwen (van voornamelijk Oost-Indiëvaarders) die in het zogenaamde „Pock of Kleyne Huysje” bij 't Verbandhuys (het vroegere Pesthuis aan de Overtoom) werden verpleegd, „weegens het 't quaet dat sy van haer mans gekregen hebben”.

Hier een opvallende bijzonderheid: „Om Willemijntje daarvan te doen genesen door 't bidden van de bueren” betaalden regentessen 12 Carolusgulden uit eigen beurs.

Wat waren nu Huiszittenhuizen? Deze deelden voedsel, kleding en turf uit aan behoeftige gezinnen, die al geruime tijd in de stad woonden. Wat Amsterdam betreft, deze uitdeling geschiedde aanvankelijk in de Oude en Nieuwe Kerk, later werden Huiszitten Aalmoezeniershuizen Nieuwe en Oude Zijds in gebruik genomen. Een op de Prinsengracht bij de Leliegracht, een op het Waterlooplein.

„de Wijze van uitdeeling geschiet in een zeer geschikte order, op dat al het volk welke uitdeeling zullen ontfangen, malkander niet zouden overdringen, zijn er verscheidene gangen door hekken van malkander afgescheiden, zo eng, dat maar één persoon te gelijk in dezelve door kan gaan; deze gangen zijn zodanig met bochten geleid, dat de Regenten op drie byzondere plaetzen onverhindert uitdeeling kunnen doen: volgende eider zijne ingang, die hier tot de Regenten en weiders tot aan een andere uitgang leid”.

Die Regenten en de zogenaamde „loopmoeders” gingen geregeld op huisbezoek bij de ingeschreven gezinnen. Elk der huizen had drie grote pakhuizen om de uit te delen voorraden op te slaan.

Alleen al het Huiszittenhuis Nieuwe Zijds deelde per jaar 100.000 manden turf uit.

William Graafland

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken, Freesiaknollen

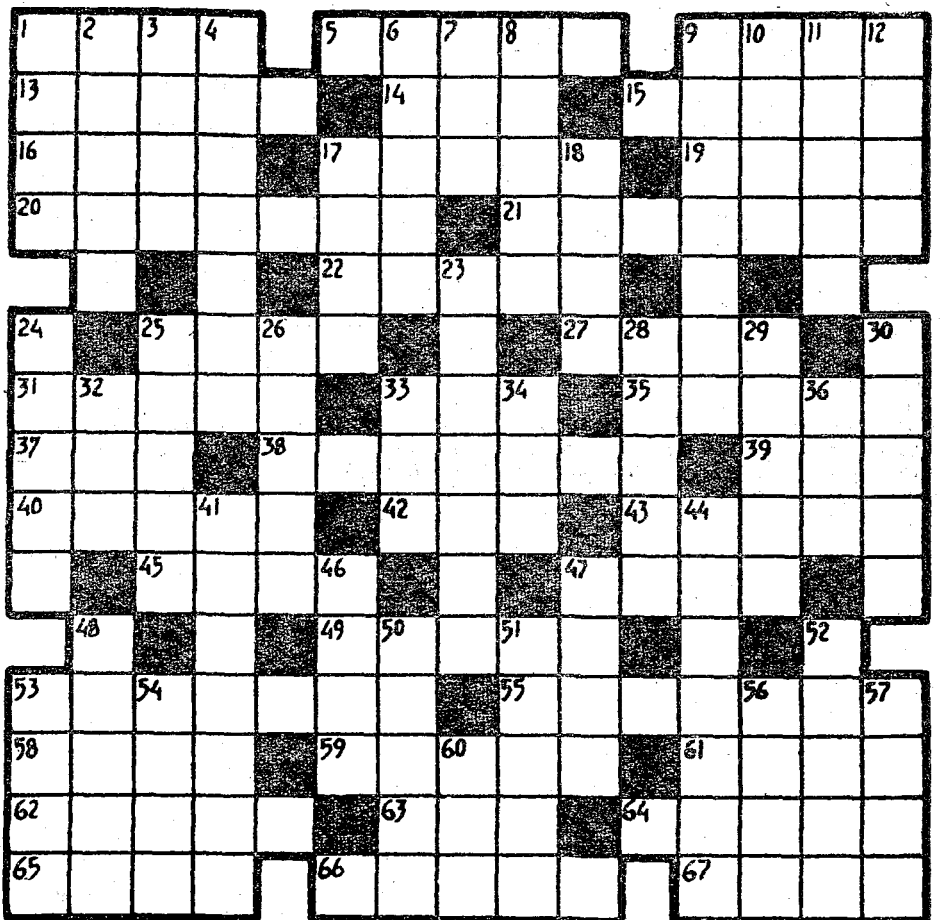
kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. Vlek, 5. esdoorn, 9. bruine stof, 13. stok, 14. groet, 15. helder, 16. O.T.-figuur, 17. filtreerdoek, 19. O.T.-figuur, 20. wildbraad, 21. belasting, 22. elk, 25. woning, 27. zoogdier, 31. boek, 33. slang, 35. meisjesnaam, 37. tijdperk, 38. medelijden, 39. moment, 40. seizoen, 42. plaats in Overijsel, 43. been, 45. bergpalats, 47. leger, 49. lettertje, 53. hoofdstad van Birma, 55. versieringsmotief, 58. jongensnaam, 59. hooggelegen zandgrond, 61. muziekstuk, 62. verlatijnste jongensnaam, 64. steekwapen, 65. vrucht, 66. vogel, 67. put.

Vertikaal: 1. hemellichaam, 2. wegen, 3. plant, 4. loterijspel, 6. stopplaats, 7. loflied, 8. interest, 9. kluit, 10. inborst, 11. rover, 12. land, 17. lichaamsdeel, 18. titel, 23. klets, 24. welpenleidster, 25. vrij, 26. gebergte, 28. inzage, 29. spreker, 30. hertogdom, 32. vreemde munt, 33. verzoek, 34. meisjesnaam, 36. nieuw, 41. meetkundige lijn, 44. schoonmaakplaats voor zeedieren, 46. draagbalk, 47. zoogdier, 48. kantlijn, 50. schande, 51. mythologische figuur, 52. schuilplaats, 53. getroffen, 54. lichaamsdeel, 56. dus, 57. bouw materiaal, 60. plaats in Gelderland.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. Zeeuwen; 3. bezorgd; 7. buitenwacht; 9. vragen; 11. stenen; 12. Ede; 13. bevers; 14. eerste; 18. Els;

19. sporen; 21. loeien; 23. potjeslatijn; 24. noodrem; 25. barbier.

zicht; 5. dreinen; 6. knevel; 7. blauwe knoop; 8. tankstation; 10. noorden; 11. Sénégal; 15. inslaan; 16. asbest; 17. bankier; 20. etter; 22. otter.

Vertikaal: 1. zwerver; 2. weide; 4.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

De laatste maand

A C H T E R P A G I N A

U had precies zoals wij — natuurlijk nog zoveel willen doen. Maar het jaar spoedt reeds naar het einde. Veel is u ontglipt. Welhaast in dezelfde mate als de dagen, de weken, de maanden voorbijvliegen. Het gaat zo snel, dat wij het haast niet kunnen bijhouden.

En nu bedreigt ons een gevaar. Ons bedreigt het gevaar, dat wij het maar laten gaan. Juist omdat het toch maar de laatste maand is, een maand met allerlei feestdagen. Hier moet echter onze persoonlijke verantwoordelijkheid ons tot onze positieven terugroepen. Immers, er resten nog vier weken in dit jaar. Bovendien moet men toch geen te sterk gemarkeerde grens trekken tussen het ene jaar en het volgende. Het leven gaat gewoon door.

In ieder geval ligt er voor ons allen in deze decembermaand nog het een en ander te doen. Voor de een misschien meer dan voor de ander, al naar gelang de een meer ontglipt is dan de ander.

Laten wij dus onder meer aan enkele hier te noemen zaken nog in de komende weken welverdiende aandacht geven.

Overmaken

Allereerst ditmaal een financiële aangelegenheid. Zoals u weet zijn financiën en politiek onafscheidelijk. Inmiddels al weer een week of twee geleden ontvingen de penningmeesters van alle kiesverenigingen, die de contributie-afrachtnota nog niet of nog slechts gedeeltelijk hebben voldaan, 'n schrijven met het verzoek nog voor het einde van het jaar schoon schip te maken.

Het landelijk apparaat, drijft op hetgeen uit de afdrachtverplichtingen van de kiesverenigingen binnen komt. Als de gelden van de kiesverenigingen niet regelmatig binnenstromen, kan het Centraal Comité niet aan zijn regelmatige verplichtingen voldoen. Ook het Centraal Comité wil gaarne de boeken op een zo gunstig mogelijke wijze afsluiten. Vandaar een dringend beroep op de besturen in het algemeen en op de penningmeesters in het bijzonder om nog voor het einde van het jaar zoveel mogelijk van een eventuele achterstand over te maken op de giro van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

Doorsturen

Onlangs ontvingen de meeste kiesverenigingen nog een aantal exemplaren van de zogenaamde jeugdfolder; zulks ingevolge een besluit van het Algemeen Organisatie Comité van de partij. In totaal betrof het een zending van ruim 30.000 exemplaren, welke het partijbureau verliet.

De kiesverenigingen ontvingen daarbij een — zoals dat heet — begeleidend schrijven, alsmede een bestelbon door middel waarvan de kiesverenigingen nog meer exemplaren kunnen bestellen; zoveel als zij nodig hebben. Be-

kend mag zijn, dat de prijs f 0,30 per stuk is. De kosten kunnen dus zeker geen bezwaar zijn.

Werk met die folder. Stel het niet uit. Gebruik hem als eerste aanloop ter benadering van de vele jonge kiezers, die vanaf hun 21ste jaar voor het eerst volgend jaar ter stembus gaan.

Als eerste aanloop; want men kan bijvoorbeeld in januari of februari de jonge kiezers nog eens benaderen met een brief of persoonlijk om hun reactie te horen en desgewenst nog eens wat te praten.

Men kan de folder ook in een envelop met een daarbijgevoegd briefje van de kiesvereniging de jonge kiezer aanbieden en toezenden.

De kiesvereniging Delft West-Noord doet met de volgende brief de folder aan de jonge kiezer toekomen:

Amice,

Het zal je verwonderen van de A.R. kiesvereniging een speciale jeugdfolder te ontvangen. De reden hiervan zal je echter duidelijk zijn als je bedenkt, dat wij spoedig weer voor het feit worden geplaatst onze stem uit te brengen voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraad.

Op 23 maart en 1 juni 1966 zullen tevens 300.000 jonge mensen voor het eerst naar de stembus gaan om hun stem uit te brengen op hun politieke partij.

Daar behoort jij ook bij en je zult ons van laksheid betichten als wij niets van ons hadden laten horen. Wij zouden graag zien, dat een groot aantal jonge mensen met frisse, nieuwe ideeën onze gelederen kwam versterken. Mogen wij op je rekenen?

Het is onze bedoeling na deze schriftelijke kennismaking in januari hierop nader terug te komen, om daarna per-

soonlijk contact met je op te nemen. Beschouw deze folder dus als een eerste benadering, die, naar wij hopen, zal leiden naar (je) politieke partij. Tot ziens.

Namens het bestuur:

Annie Doorduyn, secretaresse

Nog een ander voorbeeld van een brief, door een kiesvereniging of ARJOS-club aan een jonge kiezer tegelijk met een folder toe te zenden, kwam ons onder ogen en willen wij hier laten volgen:

Beste vriend(in),

Het volgend jaar moet je een keuze doen. Voor de eerste keer oefen je dan je stemrecht uit. Een belangrijke zaak in een democratie. Wie stemt kiest. Je maakt een keuze tussen de uitgangspunten voor het politieke beleid. Graag geven wij je enige informatie over de motieven waardoor de A.R. Partij zich laat leiden. Overweeg eens wat in de folder is geschreven.

Begin 1966 hopen wij persoonlijk contact met je op te nemen.

Tenslotte wensen wij je prettige feestdagen toe.

Met vriendelijke groet,
K. Jansen, secretaris k.v. of:

Met vriendengroet,
Anton Pietersen
(eventueel: secretaris ARJOS).

Wat men boven de brief zet — amice, beste vriend(in) of wat anders — hangt verder van eigen vindingrijkheid af. Kameraden doet het beter in een andere kring. De Duitsers zeggen veelal „Liebe Freunde“. Of iemand een „politieke vriend“ zal zijn moet soms eerst nog worden afgewacht. Enfin, men moet ook zelf iets weten te bedenken.

Rondvertellen

Wat ons weekblad „Nederlandse Gedachten“ betreft, kunt u ook wat doen door in uw omgeving de vrouwen aan te raden hun mannen een abonnement cadeau te doen (de jonge vrouwen hun verloofden), ook al is Sint Nicolaas al haast voorbij. Prijs f 4,— per half jaar. De laatste weken van dit jaar ontvangt de nieuwe abonnee ons weekblad gratis.

Bij de reeds genoemde brief aan de kiesver. bevond zich ook een formulier, waarop de secretarissen namen en adressen van nieuwe abonnees kunnen vermelden. Individuele wervers zullen wel een briefkaart bij de hand hebben om hun nieuw gewonnen abonnee(s) even door te geven.

Deze week is aan alle secretarissen toegezonden de pas verschenen publicatie „De spanning van de politiek“; de rede van dr. W. P. Berghuis ter opening van het Partij Convent van 30 oktober j.l. Een hoogst actueel en belangrijk politiek betoog. U kunt het te leen vragen bij de secretaris van uw kiesvereniging, maar misschien is het al uitgeleend. Bestel dan eens een exemplaar (giro 89673 t.n.v. A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage, f 0,75).

Het politieke seizoen is al bijna weer halverwege. Welke kiesverenigingen hebben nu nog niet maatregelen genomen om een gespreksgroep te vormen over het onderwerp „Groeiend volk, beperkte ruimte“?

Laat men toch zo'n groep vormen. U zult daar heel wat leden een plezier mee doen, terwijl het nuttig en belangrijk is. U kunt exemplaren van de beschikbare documentatie aanvragen, zoveel als u nodig hebt (f 0,10 per stuk) bij het partijbureau.

6 en 11 december

Op maandagavond 6 december (van 20.20 tot 20.30 uur) ARJOS-televisie-uitzending. Een programma door de ARJOS, voor de jongeren (en ouderen). Schenkt u er even aandacht aan. Gaarne die tien minuten van u.

De ARJOS is bezig haar kortstondige actie van twee maanden af te sluiten tot werving van nieuwe leden en oprichting van nieuwe plaatselijke clubs.

Het aantal van twintig nieuwe clubs is reeds gepasseerd. Er zijn — netto — ruim vijfhonderd nieuwe leden gewonnen. Het totale ledental is daarmee bijna de 3.500 weer gepasseerd. Hulde.

Er zou nog meer uit deze actie gekomen zijn als iedereen zich volledig had ingezet. Maar wie weet zit er nog was in het vat.

Op zaterdag 11 december houdt de ARJOS haar landelijke vergadering. Dan zullen de laatste cijfers wel bekend worden gemaakt. Wij hopen van harte dat de ARJOS-voorzitter Van der Ploeg of ARJOS-secretaris Corporaal mooie cijfers zullen kunnen noemen. Hier en daar heeft men nog een paar dagen om dit te helpen bevorderen. Gebruik die dagen dus goed, betrokkenen!

Met al het voorgaande kan men dienen het doel van de christelijke politiek: een goede samenleving. Deze laatste maand kan men hier nog even bij stil staan en kan men daaraan nog iets doen.

Widex.

GRATIS TOT 1 JANUARI 1966

Het is nu de tijd om abonnees te werven op NEDERLANDSE GEDACHTEN. De nieuwe abonnee ontvangt ons blad tot 1 januari a.s. gratis. En U ontvangt voor Uw moeite een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Opgegeven door:

Naam .....

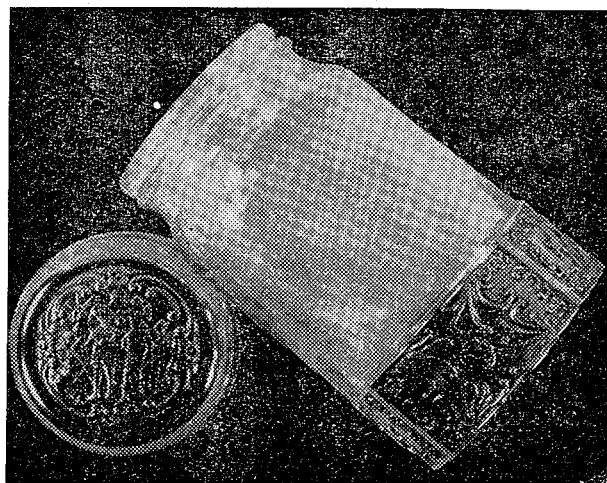
Adres .....

Woonplaats .....

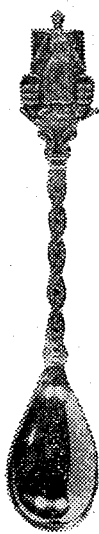
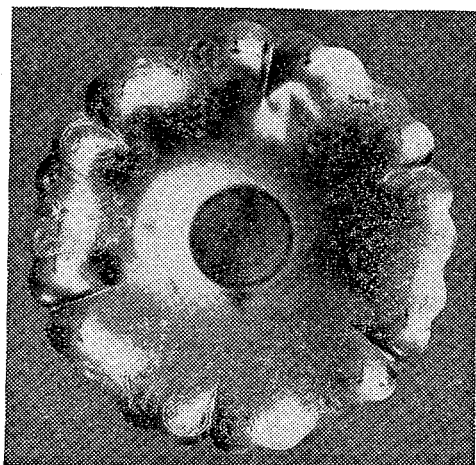
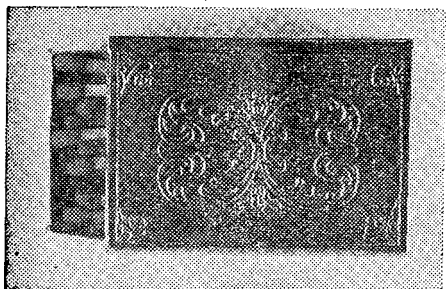
Abonnementsprijs f 4,— per half jaar.

Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,

Dr. Kuyperstraat 3 - Den Haag.

Lepeltje	1 abonnee
Brievenopener	2 abonnees
Luciferschuif	3 abonnees
Bonbonschaal	4 abonnees
Jampothouder	5 abonnees

nederlandsse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij

voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

DE WEG TERUG

Menige Fransman zal zondag j.l. het beeld dat hij zich van de wereld en vooral van zijn land gevormd heeft in duigen hebben zien vallen. De tegenslag die De Gaulle moest incasseren, is voor zo'n tuimeling meer dan voldoende. Want ook al komt de generaal op 19 december als de overwinnaar van Mitterrand uit het strijdperk, er is een blijvende barst gekomen in de spiegel waardoor De Gaulle en Frankrijk tot nu toe zichzelf zagen. Dit alles wil niet zeggen dat we een zege van Mitterrand zouden begeren. De steun die hij van de communisten en andere linkse elementen ontving, zou bij zulk een victorie duur betaald moeten worden. Niemand mag verlangen dat een nieuwe volksfront-affaire Frankrijks deel zal worden. De klap die De Gaulle incasseerde is in feite het werk geweest van de kansloze christen-democraat Lecanuet. Die heeft vooral de Gaulle's Europese en Atlantische politiek aan de kaak gesteld en dat is bij vele kiezers aangeslagen. De winst die Frankrijk, Europa en de gehele vrije wereld uit de verwachte uitslag van de tweede presidentiële verkiezingsronde zouden kunnen slepen is een president de Gaulle, die zich zijn nieuwe situatie bewust is en daarom eindelijk bereid blijkt tot constructief overleg inzake de E.E.G. en de N.A.T.O. Mocht dit niet het geval blijken te zijn, dan kunnen Frankrijks E.E.G.- en N.A.T.O.-partners hun eigen weg vervolgen met de stellige verwachting, dat het Franse volk zich te zijner tijd toch weer bij hen zal voegen. De bijna verloren zoon heeft zondag duidelijk blijk gegeven de weg terug naar de Europese en Atlantische familiekring te kennen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24).

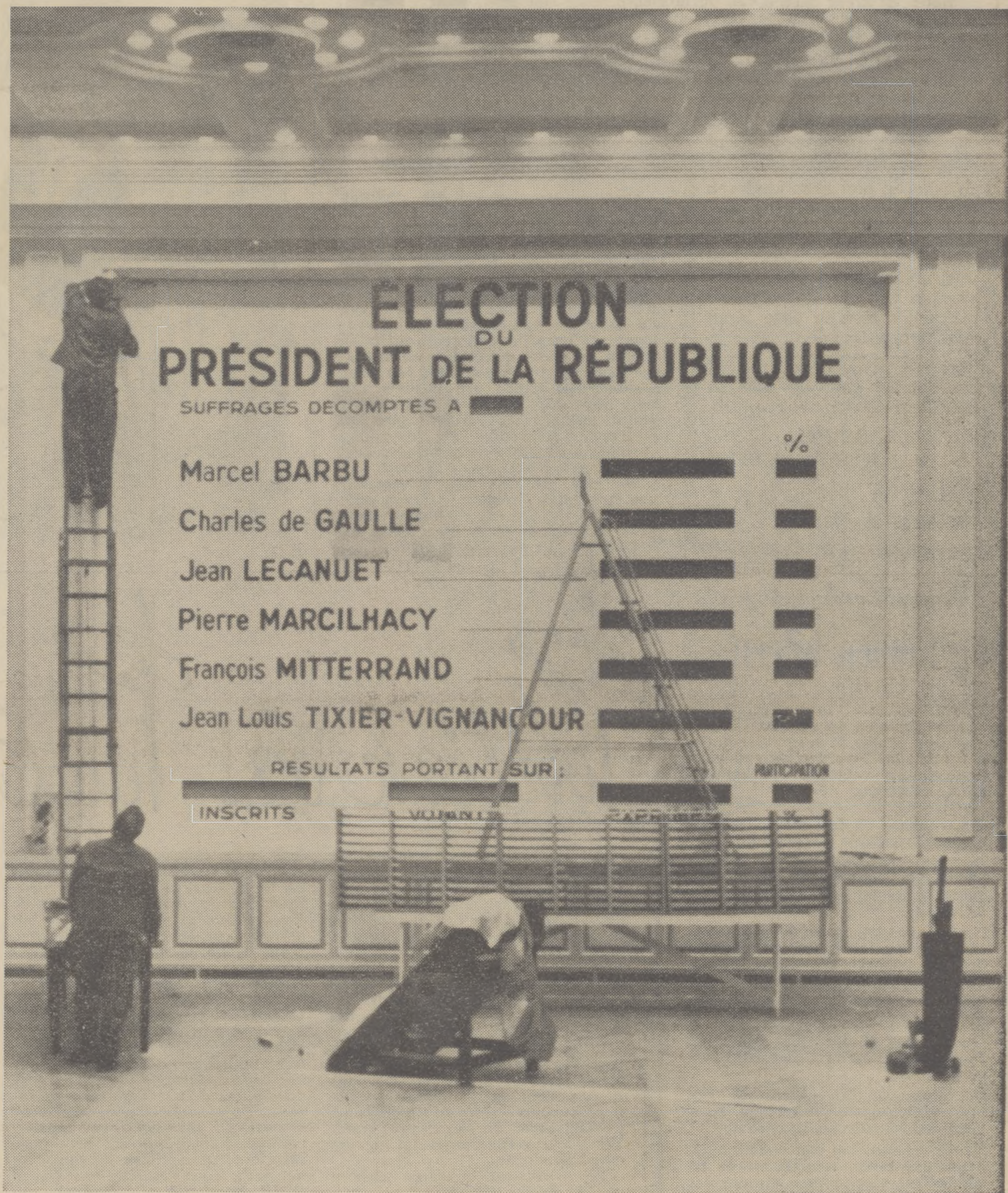
ABONNEMENTSPRIJS:

f 4,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

In het Ministerie van Binnenlandse Zaken in Parijs werd bovenstaand bord aangebracht voor het nauwkeurig volgen van de stemmenpercentages voor de verkiezing van een Franse president.

De uitslagen zijn nu bekend. Een beschouwing hierover treft u aan op pag. 6 en 7. Met spanning kijkt iedereen uit naar de cijfers, die op 19 december op het bord zullen verschijnen.

Deze week:

- De verkiezingen in Frankrijk (pag. 1, 6 en 7).
- Actuele commentaren (pag. 2 en 3).
- Over een spreuk en haar betekenis (pag. 3)
- Dr. Berghuis over de toestemmingswet en de Regeringsverklaring (pag. 4, 5 en 8).
- Nieuwsflitsen uit de partij (pag. 8).
- De dichter Willem de Merode (pag. 9).
- Het Arjos-jaarverslag (pag. 12).
- Gratis lezen . . . (pag. 9).

Luister . . . .

op maandag 13 december a.s. naar onze radio-uitzending. Spreker: mr. W. R. van der Sluis, secr. A.R. Partij. De uitzending vindt plaats van 18.20-18.30 uur via Hilversum II (N.C.R.V.).

Aan onze abonnees

In verband met de kerstdagen zal Nederlandse Gedachten op 25 december niet verschijnen. De nummers van 25 december en 1 januari zullen worden samengevoegd.

Dit gecombineerde nummer zal aan de abonnees worden toegezonden in de week van 27-31 december.

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13877

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER

Telefoon 01790 - 3700*

ZOMERHOFSTR. 62 - ROTTERDAM

Telefoon 87447*

die kan bemiddelen bij aankoop van een

EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND

Vraagt inlichtingen.

UIT PERS EN PERIODIEK

♦ Minister Biesheuvel was „uitverkocht”

In de "Volkskrant" van 3 december lazen wij:

LEEUWARDEN, 2 dec. — Koopmans Meelfabrieken NV in Leeuwarden kan rustig doorgaan met het verstrekken van speldjes van leden van het kabinet bij de pudding. Minister Biesheuvel, die een brief kreeg van de directie van de nv, wist niet dat deze al onder het vorige kabinet een verklaring van „geen bezwaar" kreeg van de RVD. Hij heeft dat ook per brief, aan de directie van Koopmans laten weten en schreef er bij, dat hij niet zwaar aan de kwestie tilt.

Onlangs werd de minister in de Kamercommissie van Landbouw en Visserij gevraagd, of hij toestemming had gegeven voor het afbeelden van zijn portret op de speldjes van de meelfabriek. De minister zei van niets te weten en kreeg daarop van de fabrieksdirectie een brief, waarin werd meegedeeld dat destijds toestemming van de RVD was verkregen. De RVD verstond zich met de toenmalige minister-president Marijnen. Minister Biesheuvel beschouwt de zaak als een lichte noot in het landbouw-debat. Hij is zelf al „herdrukt", omdat de speldjes van het kabinet-Marijnen zo hard weggingen, dat hij, toen het kabinet Cals verscheen, was „uitverkocht".

* * * Eerste Kamer

Onze medewerker van het „Politiek Palet" laat zich weer eens als een tegenstander van de Eerste Kamer kennen. Hij is niet tegen de senatoren persoonlijk, maar tegen het instituut dat aan de overzijde van de Tweede Kamer zetelt. Dit nummer van ons blad wijdt nogal wat ruimte aan de rede van dr. Berghuis. Ook daarom heeft de redactie de heer P. rustig zijn gal laten spuien, zonder er direct haar eigen oordeel aan toe te voegen. Het zou haar welkom zijn indien één of meer van onze lezers zijn (of haar) verdediging van de senaat eens aan ons papier zou willen toevertrouwen. En frisse discussie over dit blijkbaar omstreden deel van het parlement zou tot „lering" van velen en wellicht tot „vermaan" van P. kunnen strekken. Wellicht zelfs tot „vermaak" van ons allen want daarin is „P." niet zo sterk meer zodra hij het over de Eerste Kamer heeft.

Wij hopen met onze kinderen zondag 19 december a.s. het feit te herdenken dat wij 25 jaar getrouwd zijn.

Met vreugde en dankbaarheid denken wij aan al het goede dat wij samen in deze jaren mochten ontvangen.

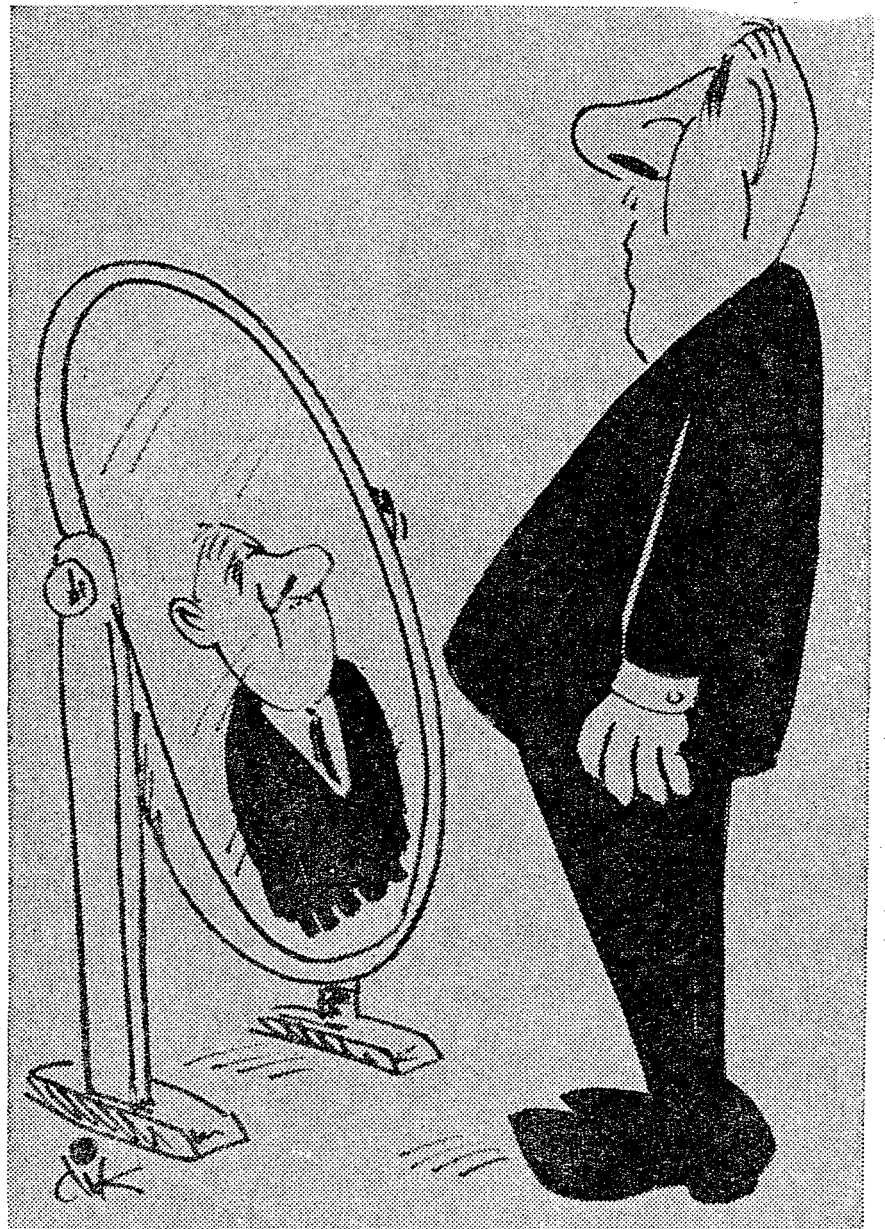
Het ligt in de bedoeling het weekeinde van de 19e in familiekring door te brengen.

G. A. KIEFT

P. J. KIEFT-v. d. SPEK

Utrecht,

Stolberglaan 43.

(Uit het Vrije Volk)

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

- Op maandag 13 december vergadert de Statencentrale Harderwijk.

De plaats van samenkomst is hotel „t Vosje", Stationslaan 80 te Nunspeet. Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Na de behandeling van de huishoudelijke zaken zal de heer P. M. Oostlander te Apeldoorn, lid van de Provinciale Staten van Gelderland, spreken over "Christelijke politiek anno 1966".

- Op zaterdag 18 december houdt het Provinciaal Comité Gelderland een vergadering.

De plaats van samenkomst is "Royal", Willemsplein te Arnhem. Aanvang der vergadering te 14.15 uur.

Na de behandeling van enkele huishoudelijke zaken zal Z.E. mr. B. W. Biesheuvel, vice-premier en minister van Landbouw en Visserij, spreken over "1913-'65-'67". Daarna gedachtenwisseling.

- Op maandag 20 december vergadert de Hulpcentrale Hoeksche Waard.

De plaats van samenkomst is het Verenigingsgebouw der Ned. Herv. Kerk te Klaaswaal. Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

De heer P. C. Elfferich te Delft, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over "Onze politieke verantwoordelijkheid vandaag".

Prachtige kalender

De Pro-Juventute kalender is dit jaar fraai uitgevoerd. Natuurlijk zijn er een paar mooie kleurenfoto's bij van de verloofde paren en ook andere opnamen zijn goed geslaagd.

De opbrengst van deze kalender komt ten goede aan kinderen die buiten hun schuld in moeilijkheden zijn geraakt. De prijs is f 3,50 + f 0,30 extra voor verzendkosten. U kunt die f 3,50 + f 0,30 storten op giro nummer 517400 van kalenderactie Pro-Juventute postbus 7101 Amsterdam, tel. 020-790949.

Als de historie ons behalve een Eerste en een Tweede ook nog een Derde Kamer had toegedacht, dan zou het ook nog wel weer lukken het kabinet voor een derde keer achter de regeringstafel te krijgen. Maar het zou nergens toe dienen. Het is nu al de vraag welk landsbelang gediend was met het debat van vorige week dinsdag en woensdag in de Eerste Kamer. Het was wat je noemt een verplicht nummer. Dat het twee dagen gerekte werd, was niet meer dan schijn ophouden. De minister-president had 's avonds in een klein uurtje afdoende kunnen antwoorden op wat dinsdags uit de senaat naar voren gebracht werd. Terwijl hij zelf toegeeft dat hij wat lang van stof is.

Een winstpunt: er waren tekenen dat de Eerste Kamer nu ook aan zichzelf begint te twijfelen.

Een voorstel tot liquidatie van de senaat lijkt mij de meest voor de hand liggende en geslaagde bezuinigingstip. Niet omdat het een overbodige instantie is. Welnee. Een paar centen voor luxe kan nooit kwaad. Doorslaggevend moet de wens zijn, nodeloos oponthoud zoveel mogelijk uit de parlementaire procedure te bannen. De democratie moet zo efficiënt en slagvaardig mogelijk werken. En van alle argumenten die men sedert 1815 bedacht heeft om de vergissing van dat jaar goed te praten, is er geen die tot de installatie van een Eerste Kamer zou leiden als we al niet voorzien waren. Dezer dagen was de toestemmingswet er in discussie, komende week het dekkingsplan. Maar bij de behandeling in de Tweede Kamer heb ik toch niemand bis horen roepen. „Chambre de reflexion", heeft de heer Jonkman zijn sociëteit genoemd. Ik heb geen idee, hoe je dat vertaalt. Als 'echoput' misschien.

Ondertussen is er voor het voort en voort en voortbestaan van de se-

naat geen vuiltje aan de lucht. In de proeve van een nieuwe grondwet die binnenkort verschijnt (het is een discussiestuk, meer niet) wordt de Eerste Kamer, zo verneem ik uit betrouwbare bron, onverlet gelaten. Uitgerekend in een tijd dat de vakbeweging — het CNV voorop — het „tweede huis" aan de kaak stelt.

Maar wat men ook op het bestaansrecht van de Eerste Kamer af kan dingen, onder de senatoren die zich dinsdags — en een enkele keer ook woensdags — naar het Binnenhof begeven, tref je relatief meer uitblinkers dan in het echte parlement. Ze zijn nogal eens goed voor een geleerd, een diep of een smeugig verhaal. Helaas ontbrak deze keer zelfs die troost. Ook de oppositie liet het erbij zitten. De heer Geuze (CHU) probeerde af en toe grimmig te zijn, hetgeen voor uniepolitiek zo'n tegennatuurlijke houding is dat het er nooit helemaal uitkomt, en de heer Van Riel (VVD) volgde de vlinders van zijn gedachten weer net zo lang tot hij helemaal verdwaald was.

De heer Vos (PvdA) zei dat men toch vooral de inflatie moest tegengaan en de heer van Lieshout (K.V.P.) zei... wat zei hij ook weer?... dat ben ik vergeten.

Onze partijgenoot Berghuis wilde, graag horen dat zijn politieke vrienden in de Tweede Kamer het dekkingsplan echt geen spaak in het wiel hadden willen steken, zoals sommigen dachten, maar dat zij zich meer aan de oorspronkelijke opzet wilden houden dan wie ook. Of dat zo was? Jazeker, dat was zo, zei Cals onmiddellijk geruststellend. Hij kon de heer Berghuis echter niet dadelijk op zijn wenken bedienen toen deze vroeg of de omroepwet nu wel voor 1 januari 1967 rond komt. Het is allemaal erg ingewikkeld en ik kan me echt niet op een datum vastleggen, zei de premier, maar hij moest toch nog even verder uit zijn slof schieten toen Berghuis geschokt opmerkte

dat hij aan de regeerkraft van het kabinet zou gaan twijfelen als het hier in gebreke bleef. Toen verzekerde Cals hem dat men alles op alles zou zetten om de operatie („het is voor ons een ezaak") tijdig te doen slagen.

Is Cals geschikt voor premier? Van Riel twijfelt. Hij kleedt zo'n afwijzend oordeel in een omhaal van waarderende woorden, hetgeen een mooi trekje in zijn karakter is.

Het optreden van Cals tegen opposanten is voor Van Riel een intellectueel genoegen, vertelde hij, maar anderen hebben er moeite mee. En de liberale senator wil zijn intellectuele pretjes in het algemeen belang best opofferen. „Veel mensen met lofwaardige eigenschappen zijn voor bepaalde functies minder geschikt dan anderen over wie men grosso modo minder denkt", betoogde de heer Van Riel, om vervolgens op te merken dat Cals („hoezeer ik hem bewonder") niet in het rijtje Drees, Beel, D. Quay en Marijnen past. Een premier moet immers maar liever weinig grote weerstanden opwekken... dat is in Nederland praktijk.

Cals: Als u spreekt over praktijk, dan denk ik aan Gerbrandy, Colijn, Kuiper, niet de sterke maar de geweldige, aan partijmannen van van Riel: Thorbecke, Kuppeijne...

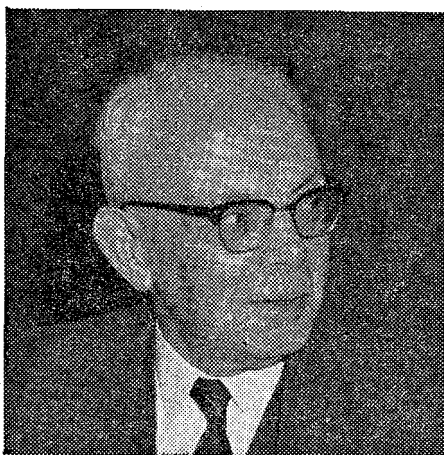
Met zo'n voor de hand liggend antwoord blijft er dan van zo'n diep verhaal weer niks over.

Het is ook interessant, waarom de heer Geuze deze regering moet kritiseren. „Omdat zij niet tot een geïntegreerde visie van mondiale allure op de Europese crisis kan komen", zegt hij. En hoe komt dat? „Omdat het Nederlandse socialisme gelijkt op een huis dat tegen zichzelf verdeeld is!"

Als je even later in de commissie voor buitenlandse zaken in de Tweede Kamer over dit soort dingen hoort praten, blijkt er op dit front in Nederland toch heel veel overeenstemming te zijn tussen haast alle partners (en opposanten) die er politiek toe doen. Maar ja, „een geïntegreerde visie van mondiale allure", daar zeg je zo wat, da's meer iets voor een De Gaulle, en misschien voor een Geuze. P.

★ ★ ★ Proficiat voor Mr. Roosjen

De uitvoering van het omroepbeleid, waaraan dit kabinet zijn ontstaan heeft te danken, komt van de grond. Ook al moest dr. Berghuis in de Eerste Kamer nog met klem het spoedig tot stand komen van de eigenlijke Omroepwet eisen.

De instelling van de Nederlandse Radio Unie „nieuwe stijl”, van de Programmaraden, alsmede van de Reclameraad en de Reclamestichting kan men zien als stappen in de richting van het nieuwe bestel.

Wij wensen mr. A. B. Roosjen geluk met zijn benoeming tot voorzitter van de nieuwe Nederlandse Radio Unie. Met de heer Schüttenhelm, voorzitter van de N.T.S., de oud-staatssecretaris van O. K. en W., drs. Van de Laar en oud-minister Andriessen vormt hij het vierschap dat uit de stroom van benoemingen, die dezer dagen plaats vond, het duidelijkst op de voorgrond treedt.

De benoeming van mr. Roosjen houdt in zijn aftreden als voorzitter van de N.C.R.V. Zonder zijn opvolger ook maar enigszins in discredit te willen brengen, bezorgt dit heengaan van mr. Roosjen uit deze ons verwante omroeporganisatie ons een gevoel van leegte.

Wij hopen dat het de heer Roosjen gegeven mag zijn om ook op zijn nieuwe post — in een omgeving die hem zeer bekend is — veel zegenrijk werk te verrichten.

Uitstel militaire dienst

De heren VAN BENNEKOM (A.R.P.) en WALBURG (A.R.P.) hebben aan de minister van Defensie en de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat volgens de geldende bepalingen leerlingen met een h.b.s.- of een gymnasium-diploma uitstel van opkomst in militaire dienst kunnen verkrijgen, indien zij 18, resp. 19 jaar worden in het jaar, waarin zij een aanvang hopen te maken met hun studie aan een universiteit of hogeschool?

2. Is het de bewindslieden bekend, dat de jongelui die tussen 1 januari en 1 oktober zijn geboren in dit opzicht in een gunstiger positie verkeren dan degenen wier geboortedatum in het laatste kwartaal van het jaar valt, daar de eerstgenoemde groep een jaar eerder de lagere school kan gaan bezoeken en bij gunstig verloop van de schooltijd ook een jaar eerder eindexamen kan doen?

3. Zijn de bewindslieden er zich van bewust, dat de laatstbedoelde groep in een zeer ongunstige positie verkeert, daar zij reeds bij éénmaal doubleren op h.b.s. of gymnasium van het onder vraag 1 bedoelde voorrecht is uitgesloten?

4. Willen de bewindslieden de mogelijkheid overwegen de in vraag 1 bedoelde bepaling aldus te wijzigen, dat gelijke kansen worden geschapen voor alle betrokkenen?

CHINEZEN

De heer MEULINK (A.R.P.) heeft aan de minister van Justitie de volgende vragen gesteld:

1. Is het juist, dat aan Chinezen geen inreisvisa en werkvergunningen meer gegeven worden?

2. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, kan de minister dan meedelen, welke motieven aan het onder 1 genoemde standpunt ten grondslag liggen?

IN die kleine stad in het noorden des lands, zo vertelden wij verleden week, wilden ze dus een nieuwe directeur van de gasfabriek hebben, en hij mocht, wat B. en W. betreft, socialist zijn of liberaal, Rooms of Koksiaans, Hervormd of Remonstrants, *als hij maar geen drijver was*, want die konden ze in die kleine stedelijke gemeenschap niet gebruiken. Misschien hebben ze in hun afkeer aan drijvers in dat oude stadje ook gedacht aan Jehu. Toen die Samaria naderde, zag de wachter al van verre, dat het niemand anders kon zijn dan Jehu de zoon van Nimsi. "Want hij jaagt als een razende..." In de Afrikaanse vertaling van Totius staat: want hij drijft soos 'n krankzinnige. En we hebben er aan herinnerd dat zulke opvattingen ook in onze tijd wel aardig passen, misschien méer passen dan toen. We houden immers van mensen, die zich genuanceerd weten uit te drukken, en velen spreken liever over een school op levensbeschouwelijke basis dan over een school met de Bijbel.

MAAR nu staat boven dit artikel een latijnse spreuk. Het was de levensspreuk van Calvijn. Prof. Fabius heeft hem tot de zijne gemaakt. Het is niet onmogelijk, dat ook Groen deze oude spreuk wel heeft geciteerd en op zijn leven toepasselijk heeft verklaard. In het boek van Prof. P. A. Diepenhorst over Groen van Prinsterer staat een hoofdstuk over het werkleven van Groen. Daarin laat hij wel heel sterk uitkomen, hoe Groen altijd werkte in het besef, dat hij zijn gaven en talenten ten nutte van anderen moest besteden. De prediking van de gelijkenis van de talenten was voor hem heilige ernst.

Terar dum prosim:

Laat ik verteerd worden, als ik maar nuttig mag zijn.

Bij deze spreuk als levensdevies paste een embleem: een brandende kaars. Die kaars is nuttig, doordat zij licht geeft, maar zij kan alleen licht geven, doordat zij zelve langzaam wordt verteerd.

WIE nu in het Kuyperhuis eens rondkijkt in de achterste vergaderzaal, die vindt daar een merkwaardig gebeeldhouwd wandkastje, dat hangt aan de muur. Daarop staat diezelfde spreuk als het levensdevies van Kuyper. (Alleen staat er door een vergissing van de kunstenaar prosum in plaats van prosim. Dat is kwalijk, want dat prosim is wensende wijs en geeft aan, dat we het uiteindelijk niet zelf in handen hebben, of we nuttig zullen zijn of niet. Maar voor het verband van dit artikel doet het er verder niet toe.)

Het treffende is, dat Kuyper boven de spreuk niet het oude vertrouwde embleem, de brandende kaars, die licht geeft voor anderen en zichzelf verteert, heeft doen aanbrengen. Hij droeg de naam Kuyper en zulke namen, die een beroep noemen, zijn oorspronkelijk vrijwel altijd passende geweest bij het beroep. Iemand werd Jan Kuyper genoemd, omdat hij een kuyper was van zijn vak. Hetzelfde geldt van Jan Bakker, Klaas Mulder, Piet Slager, Hein de Smit en Arjen Brouwer. Allemaal beroepsnamen, die tot familienamen werden. En nu had Kuyper zich er wel van op de hoogte gesteld, hoe een kuyper de duigen zó kon buigen, dat de hoepel er om paste.

Het was dezelfde methode, die de scheepstimmerman gebruikte om de planken voor de steven een gebogen vorm te geven. De planken moesten aan één kant worden verhit en aan de andere zijde nat gehouden. De hete zijde kromp dan en de koude, natte zijde zette uit: het plankje bóóg.

TOEN dr. Kuyper zeventig jaar werd, hield hij aan het feestmaal een tafelrede. Een der aanwezigen heeft haar zo goed mogelijk opgetekend en zo is zij bewaard gebleven.

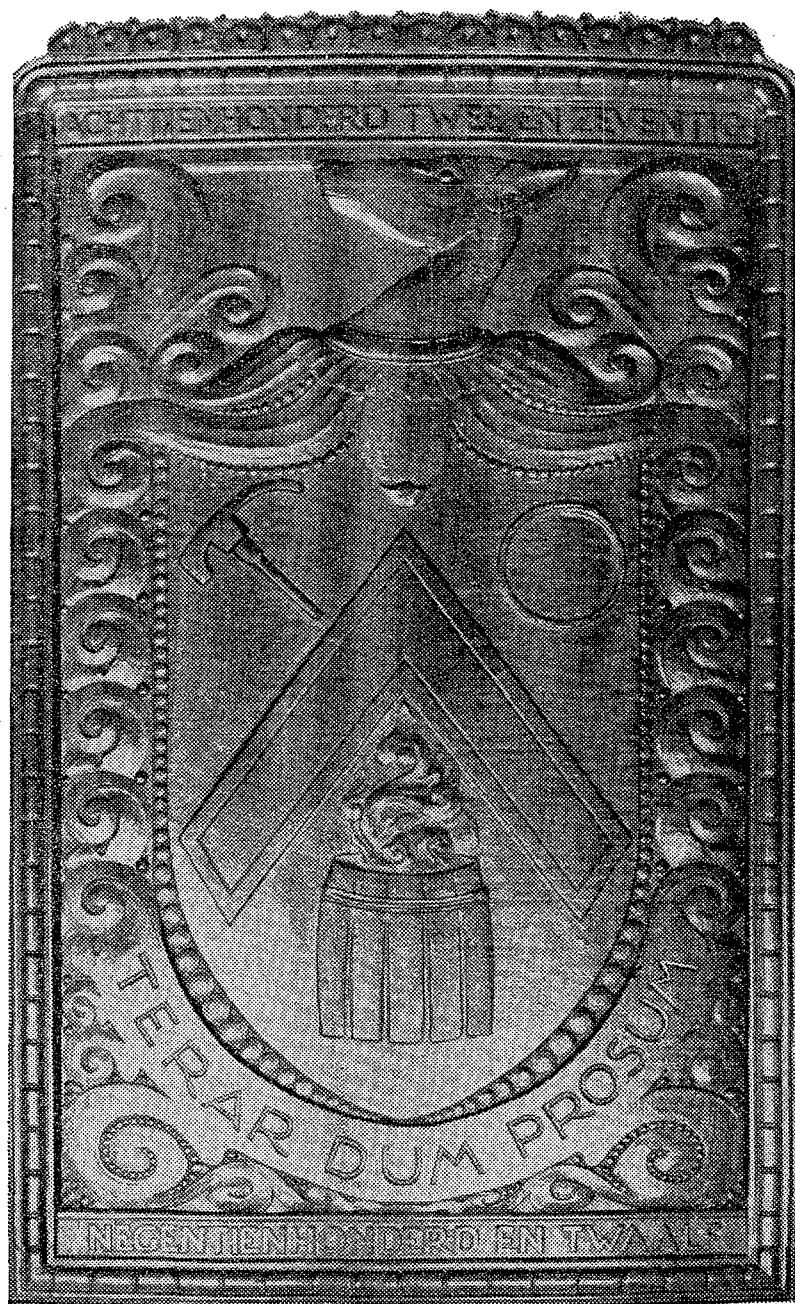
Wij nemen haar hier helemaal op:

"Ik heb altijd grote behoefte gevoeld om de krachten die er waren, te verenigen. Daar ik bij mijn optreden in 't publiek daarvan een embleem behoefde, leidde mijn eigen naam mij tot het vinden van zulk een zinnebeeld.

Ik wist, hoe de kuiper zijn vaten kuint. De kunst is, de losse duigen naar één kant te doen buigen. Hij verkrijgt dat door ze in een kring te plaatsen en dan van binnen een vuurtje aan te leggen. De hitte moet het hout naar binnen trekken en als zo al de duigen naar binnen zijn gebogen, is het gemakkelijk ze binnen de hoepel te brengen en ze zo tot één vat te verenigen.

Ik tekende dus zulk een vat van losse duigen, met een vuur binnen in de kring, dat ze naar elkander toe doet buigen, en schreef er onder het devies: terar dum prosim, laat ik verteerd worden, mits ik nuttig mag zijn.

Dit pogen, om éénheid in onze kracht te brengen, is merkwaardig

.....het gebeeldhouwd wandkastje in het Kuyperhuis.....

door God gezegend. Ik heb het deze dag gevoeld, als al wat in latere jaren met vereende krachten mocht tot stand komen, ons herinnerd werd en we ons samen verheugen mochten in de vrucht van onze arbeid.

Er is werkelijk veel verkregen op verschillend gebied. Maar ik bid U broeders, laten we niet denken, dat we er al zijn. O neen! het is nog maar een begin. Zie naar Frankrijk. Daar heeft men de lichten des hemels uitgedoofd en wordt in allerlei euvelmoed zichtbaar, hoe de afval van al wat God en godsdienst is, begint te woeden en zal voortgaan te woeden, tot er niets meer van over is in het publieke leven.

En zeg nu niet: dat is Frankrijk en Frankrijk is ver van ons weg. Ik verzeker U, het zal komen, ook bij ons; want het heilloze beginsel werkt door en kan niet rusten, eer het meester is van het gehele terrein.

Wij moeten dus gewapend zijn. We moeten een kroost kweken, dat gewapend is tegen die komende afval en met de waarachtige beginselen doorvoed, de enige, die in die bange strijd stand zullen houden... Of het God misschien behagen mocht, zich hier in ons Vaderland een vrijplaats te bereiden, waar het volk dat des Heren naam belijdt, een veilig toevluchtsoord zal vinden en de banier van Zijn ere omhooghouden totdat Hij komt."

TERAR DUM PROSIM

Het was een oude spreuk met een gepast embleem, maar Kuyper heeft met zijn bekende originaliteit een nieuw embleem gevonden, en aan het prosim een nieuwe betekenis gegeven. Nuttig zijn, maar dan speciaal om krachten te verzamelen en te bundelen, zodat al de duigen passen in het vat.

Wie dit op zich laat inwerken, kan nog wel zeggen, dat hij niet van drijvers houdt en hij mag naar Jehu verwijzen, maar hij komt meteen voor de vraag te staan, hoe het gesteld is met zijn ijver: terar dum prosim.

A.

Geef een bijbels dagboek

VIJF MINUTEN, van ds. H. Giesen, 10e druk, gebonden f 8,50.

EEN OGENBLIK, van ds. H. Giesen, 2e druk, geb. f 8,90.

ONDERWEG. HET dagboek voor alle Nederlanders in den vreemde, gebonden f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

Direct slagen voor uw rijbewijs

Vraagt onze gratis prospectus

„Zo slaagt u in één keer”

Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK · Postbus 60

Dr. Berghuis sprak in de Eerste Kamer over:

Flitsen uit het Parlement

♦ de Regeringsverklaring ♦ de toestemmingswet voor het huwelijk van Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg

HET is een goed gebruik, dat bij debatten als deze de fracties die de oppositie vertegenwoordigen, het eerst aan het woord komen. Ik mag dan nu als eerste spreker namens een van de regeringsfracties mij tot de Regering richten. Ook wij stellen het op prijs dat de Eerste Kamer thans gelegenheid krijgt met het Kabinet-Cals kennis te maken, een kennismaking overigens meer dan een half jaar na zijn optreden. Wij vinden dat laatste een onbevredigende zaak. Het Kabinet had intussen kunnen vallen en dan zouden wij als Eerste Kamer er nooit mee in contact zijn geweest. En de vraag van mijn fractie is of daarop in toekomstige gevallen niet iets te vinden is. Ik kan mij voorstellen dat een pas opgetreden Kabinet na de uitvoerige behandeling van de regeringsverklaring in de Tweede Kamer en staande voor het zich inwerken in allerlei nieuwe taken niet zonder meer de moed kan opbrengen om ook nog eens in extenso met de Eerste Kamer een regeringsverklaring te bespreken. Toch geloof ik, dat men op de een of andere wijze een vorm moet vinden, dat de kennismaking met deze Kamer eerder zal kunnen plaatsvinden. Ten slotte is de Eerste Kamer, hoe men ook over haar bestaan moge oordelen, toch nog steeds een politiek integreerend deel van ons Nederlandse staatsbestel.

Het ligt niet in mijn voornemen nu een discussie te ontketenen over de al of niet wenselijkheid van het bestaan van de Eerste Kamer, maar ik zou er toch een paar opmerkingen over willen maken. Er zijn allerlei theorieën opgebouwd over de taak en de functie van de Eerste Kamer, over de wenselijkheid van het al of niet bestaan van deze Kamer, maar de Kamer heeft zich door alle discussies en alle tijden heen weten te handhaven. Ik weet wel, dat dit in zekere zin een negatief argument is, maar het is althans geen schadelijke toestand gebleken. Het positieve argument, dat ik met nadruk naar voren zou willen brengen, is hierin gelegen, dat het bestaan van deze Kamer een garantie betekent voor de grote zorgvuldigheid, waarmede in ons land wordt wet gegeven. Voordat wettelijke maatregelen aan de burgers worden voorgehouden als verplichtingen, waaraan men zich heeft te houden, heeft een zorgvuldige balance of powers, een afweging van bevoegdheden en inzichten plaats, waarbij zowel de zakelijke als ook de wat meer op een afstand beoordeelende functie van de Eerste Kamer een rol kan spelen om tot een goed en evenwichtig wetgevend beleid te komen. Overigens dacht ik dat alleen al het bestaan van de Eerste Kamer als tegenhanger van maar ook als component met de Tweede Kamer op zichzelf ook voor de Tweede Kamer zelf een goede zaak was.

De politieke toestand

De laatste weken is de politieke toestand in ons land nogal emotioneel geweest. Ik geloof, dat dit op zichzelf goed is. Politiek heeft nu eenmaal een groot stuk emotionaliteit en uiteraard wordt een emotionele politiek door de publiciteitsmedia — terecht — gebruikt, ook wel eens opgeschroefd. Daardoor kan er wel eens een wat paniekerige toestand ontstaan. Ik heb die tot mijn spijt in de laatste weken bespeurd.

De heer Van Riel heeft zojuist zijn bezorgdheid uitgesproken over de twist tussen de regeringspartijen, zoals hij het uitdrukte. Ik ben dankbaar voor die bezorgdheid. Ik ben geroerd, omdat hij heeft getracht die twist weg te nemen door de regeringspartijen wat tegen elkaar uit te spelen. Dat werkt nl. zeer gunstig om ze weer tot elkaar te brengen. Ik heb ook met belangstelling gelezen een artikel in een rubriek in het dagblad „Trouw”, een rubriek, zoals ze tegenwoordig in alle grote couranten verschijnen, meestal op zaterdag. De „Volkskrant” is er met de rubriek van Wandelganger mee begonnen. Alle couranten hebben ze tegenwoordig bijna. Ergens wordt in een vaste rubriek op een wat railerende en chargerende wijze geschreven over de dingen, die aan de gang zijn. Ik kan dit soort rubrieken bijzonder waarderen. Ik heb mij ook wel eens wat geprikkeld gevoeld, als ik bepaalde uitspraken van Wandelganger las. Ik kan mij voorstellen, dat ook een KVP'er zich wel eens wat geprikkeld kan voelen, wanneer een rubriekschrijver in het dagblad „Trouw”, voor de inhoud van welke rubriek ik overigens geen enkele verantwoordelijkheid draag, bepaalde dingen schrijft.

Ik geloof echter niet, dat de verhou-

ding tussen de partijen als zodanig wordt bepaald of in wezen beïnvloed door railerende rubrieken, die in de dagbladen voorkomen, hoezeer die rubrieken ook op prijs worden gesteld en hoe gezond ze ook zijn. Ik geloof, dat het voor een gezonde democratie van belang is, dat juist ook dit soort vormen van peper en zout in de politiek voorkomen. Men moet dat in de politiek kunnen verdragen. Daarvoor zijn ze nodig en gezond.

Het kabinet-Cals

Onze houding tegenover het kabinet-Cals, zowel in zijn bemanning als in zijn politieke samenstelling, is positief, in de eerste plaats, omdat wij in ons land een regering moeten hebben en omdat duidelijk is gebleken, toen het kabinet-Marijnen is gevallen op het zo netelige probleem van radio en t.v., dat er geen andere mogelijkheid in 's lands belang inzate dan een kabinet op deze politieke basis, ook om die zaak, die ten slotte al jaren onze nationale politiek had vertroebeld uit de wereld te helpen. Het is de verwachting, dat dit kabinet in staat zal zijn deze kwestie tot een oplossing te brengen, die wij in de allereerste plaats van dit kabinet verwachten.

In de tweede plaats zijn wij positief ingesteld tegenover dit kabinet vanwege onze instemming met de algemene lijnen van zijn programma. Dat behoeft — ik weet, dat dit een cliché-achtige uitdrukking is, die bijna elke partij gebruikt — niet te betekenen, dat wij zonder voorbehoud alle maatregelen, die er van de kant van de regering komen, toejuichen, maar wij betuigen onze instemming met de algemene lijnen van het programma van dit kabinet.

Wij zullen — dat is ook de taak van de Staten-Generaal en van de diverse groepen daarin — het kritisch begeleiden. Wij zullen ook op onderdelen wel eens bepaalde dingen afwijzen — het kan voorkomen — die het kabinet gaarne zou zien tot stand komen. Globaal staan wij achter het programma van dit kabinet.

Van dit kabinet is direct bij zijn optreden, vooral wat de bemanning betreft, hoog opgegeven. Dat heeft niet in de eerste plaats deze bemanning zelf gedaan, noch de minister-president, noch de ministers. Dat hebben anderen gedaan. De indruk kan echter moeilijk worden weggenomen, dat zowel de minister-president als ministers — ik zeg dus niet „de ministers” — ik noem ook geen namen — zich niet zonder welgevallen de gedachte hebben laten aanleunen, dat met het optreden van dit kabinet een nieuwe era in de Nederlandse politiek zou zijn aangebroken. Dat moest zich wreken en het heeft zich ook gewroken, want toen kon het alleen maar meer tegenvallen. Dat is voor een kabinet een bijzonder onaantrekkelijke startpositie.

Indrukwekkend programma

Wij staan — ik wil het nog eens zeggen — achter het gedurfde ondernemen van dit kabinet ten aanzien van noodzakelijke voorzieningen voor het welzijn van ons volk als lid van het geheel der mensheid. Het kabinet zal

DR. W. P. BERGHUIS

zijn eigen gedurfde ondernemen in het besef van zijn overheidsverantwoordelijkheid moeten bezien in het geheel van politieke, sociale en financieel-economische mogelijkheden, omstandigheden en oordelen. Het zwaartepunt van de discussie over het huidige regeringsbeleid ligt op dit ogenblik ongetwijfeld in de financieel-economische sector. Over drie weken zal in deze Kamer over deze sector apart algemeen worden beschouwd. Toch zou het onjuist zijn, wanneer bij deze algemene politieke beschouwingen aan deze financieel-economische kant van het kabinetsbeleid zou worden voorbijgegaan. Zij heeft tenslotte in sterke zin te maken met de algemene politiek van dit kabinet en zij beheerst zelfs in belangrijke mate de algemene politiek van dit kabinet. De regering heeft een programma van werken en daden ontvouwd, dat indrukwekkend is en waarmee wij globaal genomen instemmen, maar met instemming alleen komen wij er niet, niet alleen wij als fractie maar ook de regering niet. Het moet realiseerbaar zijn zonder dat bij de uitvoering ervan de volks- en staatshuishouding in gevaar komt. Anders komen wij van de wal in de sloot.

Door de wijze, waarop de regering heeft getracht de zaak financieel-economisch in evenwicht te houden, blijkt, dat zij de ernst van dit punt inziet. Wij zullen de eersten zijn om te erkennen, dat de noodzakelijkheid van een aantal algemene voorzieningen op zichzelf moeilijk kan worden betwist. Het zal zeer zwaar moeten wegen. Indien mocht blijken, dat door de voorgenoemde voorzieningen de huishouding financieel-economisch uit de hand loopt door 'n inflatoire loon- en prijsontwikkeling en rente-ontwikkeling, wordt ook de realisering van die noodzakelijke voorzieningen niet alleen niet gediend maar zelfs gefrustreerd. Dan zal het eind de last dragen.

Wij menen van onze kant de regering, die, naar moet worden aangenomen, zich daarvan bewust is, daarop nog eens te moeten wijzen, juist als groep, die de regering steunt en instemming betuigt met het beleid. De regering voert een gedurd maar ook een riskant beleid. Het is zo moeilijk te beoordelen, of de praktijk zal uitwijzen — ik geloof, dat zelfs de knapste economen dat nooit hebben kunnen doen — dat de regering over de grenzen van een toelbare en toegejuichte activiteit zal zijn heengegaan ten koste van de gezondheid van staats- en volkshuishouding.

Verantwoordelijkheid bewust

Dat de regering te dien aanzien op het scherp van de snede balanceert is zij zich, naar moet worden aangenomen, gelet op de verantwoordelijkheid die zij heeft, bewust. In zeer veel gevallen zal men iemand, die met durf goede zaken tot stand wil brengen, van wie overigens moet worden aangenomen dat hij zijn verantwoordelijkheid voelt, bij twijfel aan het reële effect van zijn pogingen „the benefit of the doubt” moeten geven. De moeilijkheid

is op dit ogenblik, dat over een zaak als de huidige, waarin de gezondheid van de gehele staats- en volkshuishouding betrokken is, eigenlijk geen twijfel over de uitkomst mag bestaan. De risico's die de regering durft te nemen en waarvan wij hopen dat het alleen maar tot een gunstig effect voor onze hele volks- en staatshuishouding zal leiden, zijn nogal groot.

Men kan, wanneer men bezorgdheid over een inflatoire ontwikkeling uit, wel eens denken: Licht het misschien ook aan onze Nederlandse voorzichtigheid in deze dingen? Daarom moet het ons wel iets zeggen dat tot twee keer toe van de zijde van de Europese Commissie aan het adres van ons land een waarschuwing is gegeven, juist op het punt van een inflatoire ontwikkeling. Wij zullen deze waarschuwing met ernst ter harte moeten nemen.

Het dekkingsplan

Ik heb wat moeten lachen, toen ik eind vorige week na de behandeling van de nadere nota van de regering over het dekkingsplan in de Tweede Kamer in enkele kranten bepaalde commentaren las, waarin werd gesteld dat het de antirevolutionaire tweede-kamerfractie was die de regering een stok tussen de benen stak. Uitgerekend de fractie, die van alle regeringsfracties het dichtst bij de aanvankelijke dekkingsvoorstellen van de regering is gebleven en die tevens nadrukkelijk stelde, de middelen te willen verstrekken die de uitvoering van het regeringsprogramma nodig heeft. Nu krijgt deze fractie op haar kop. Ik zeg niet: van de kant van de regering, want dat heb ik in de noodhandelingen niet kunnen lezen. Ik heb er wat om gelachen, zoals ik reeds zei, maar ik kan mij goed voorstellen dat de heer Kieft zich er kwaad over heeft gemaakt. Hoe is immers de feitelijke situatie?

De regering komt met de miljoenennota en bijbehorende stukken, met een ingrijpend dekkingsplan voor een zeer uitvoerig programma van werken. Zij ontmoet bij de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer op belangrijke onderdelen van dat plan kritiek. Zij komt — men moet haast aannemen: na intern beraad, ook met bevriende fracties — met een gewijzigd dekkingsplan, dat voor de grootste regeringsfracties aanvaardbaarder is dan het oorspronkelijke. Dat is hun goed recht. De kleinste regeringspartner echter heeft tegen elementen in het gewijzigde plan overwegende bezwaren, en wil wel instemming betuigen, sterker dan de regering op dat moment deed, met elementen uit het eerste plan. Dan krijgt deze fractie op haar kop.

De kranten moeten zelf weten hoe zij bepaalde gebeurtenissen willen commentariëren, maar ik zou graag van de kant van de regering — eventueel ook van de kant van de regeringsfracties — een erkenning willen zien dat de situatie, die ik zojuist heb geschetst, juist is.

Minister CALS: Volstrekt juist!

De heer BERGHUIS (ARP): Dank u wel.

Ik heb er dus om gelachen, maar niet zonder een zekere bezorgdheid, in de eerste plaats omdat het hier gaat om de eerlijkheid in de politiek, hetgeen een van de voornaamste eisen is die aan de politiek moeten worden gesteld, juist omdat zij vaak zo weinig wordt beleefd, en daarom met des te meer klem moet worden gesteld. Een gang van zaken als deze roept ongemerkt en wellicht geheel ten onrechte de gedachte op, dat — ik zeg niet: in de boezem van de regering — de twee grote regeringspartijen elkaar moeten vinden en dat de kleinste van de drie, indien zij zich dichter dan de andere bij het oorspronkelijke plan van de regering opstelt, dan maar op de tocht moet staan.

Radio en televisie

Overigens zal de regering geen ogenblik uit het oog mogen verliezen, dat de kabinetscrisis van dit voorjaar en het optreden van het huidige kabinet hun oorzaak vinden in de kwestie van de regeling van radio en televisie. Ook

hier speelt de eerlijkheid in de politiek een rol, wanneer ik dit met nadruk naar voren breng.

Wij hebben — de indruk leefde ook bij vele andere personen en groepen — al tijdens de kabinetsformatie de indruk gekregen, dat ieder, die in het samenstellen van een kabinet betrokken was, ervan overtuigd was dat deze zaak op de kortst mogelijke termijn tot een definitieve wettelijke oplossing zou moeten worden gebracht. Onder „kortst mogelijke” hebben wij toen verstaan, dat in ieder geval vóór 1 januari 1966 een wetsontwerp ter tafel zou liggen.

Ik weet wel, dat de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk de vorige week met algemene maatregelen van bestuur is gekomen, op basis van de in de Tweede Kamer behandelde nota; algemene maatregelen van bestuur die op korte termijn een overgangsbepaling mogelijk maken.

Het gaat mij er echter om — hiervan ben ik uitgegaan — dat deze zaak wettelijk op zo kort mogelijke termijn wordt afgedaan. Daarom zou ik de minister president willen vragen, wanneer een wetsontwerp inzake deze materie kan worden tegemoet gezien en of kan worden aangenomen, dat, voor zover het aan de regering ligt, deze zaak haar beslag zal hebben gekregen (en een wet in het Staatsblad zal staan) vóór 1 januari 1967.

Als er bepaalde verdragen zijn, dan kan men zich in een materie als deze niet beroepen op eventuele technische of ambtelijke moeilijkheden of strubbelingen. Dit is een zo duidelijk politieke zaak, die jarenlang onze politiek heeft vertroebeld, dat het mogelijk moet zijn — en zonder meer van de regering wordt verwacht — dat men ter zake tijdig met een wetsontwerp komt. Er zijn in tijden van nood — ik wil deze tijd daarom nog niet als zodanig karakteriseren — wel eens sneller wetten, ook van belangrijke aard, tot stand gekomen.

Het buitenland

Dan zou ik over de buitenlandse politiek in het algemeen iets willen zeggen, ofschoon ik mij bewust ben dat onze nationale politieke vraagstukken stuk voor stuk heel belangrijk zijn en elk een eigen proportie hebben, maar ten slotte toch weer moeten worden geplaatst in 't totale beleid van wat er in de wereld aan de gang is. Dan krijgen die nationale problemen, met behoud van hun betekenis en hun waarde, dikwijls andere proporties. Ik ben blij dat de minister-president een paar weken geleden een belangrijke rede voor de Europese Beweging heeft gehouden. Ik wil op de rede zelf ingaan, maar zou eerst een paar kanttekeningen willen maken. Ik heb in deze Kamer reeds een aantal jaren ervoor gepleit — ook onder voorafgaande kabinetten — dat de minister-president een meer op de voorgrond tredende positie zou innemen, ook wat de buitenlandse politiek betreft, de internationale aangelegenheden. Het verheugt mij, dat de minister-president zich blijkbaar thans ook naar buiten ten aanzien van de internationale politiek sterker gaat presenteren en daar een belangrijk betoog heeft gehouden.

De Minister-President heeft daarin met klein twee strategische aspecten in de Europese ontwikkeling gesteld, namelijk de ingang per 1 januari a.s. van de meerderheidsbeslissing in de Ministerraad van de E.E.G. en het onaangetast willen laten van de positie van de Europese Commissie. Ik heb hem iets minder horen spreken - ik geloof, dat dat vanmiddag ook al is gezegd - over het derde strategische punt, namelijk de versterking van de bevoegdheden van het Europese Parlement. De Minister-President heeft in ieder geval twee dingen zeer duidelijk gesteld als - zo heb ik het althans begrepen - voor de Nederlandse Regering niet prijs te geven.

Ik ben het daarmee eens. Ik hoop, dat niet alleen de Nederlandse Regering, maar ook de andere vijf op die manier daarover denken, namelijk dat die drie strategische punten nooit mogen worden prijsgegeven.

Waarom het mij gaat is het volgende: Is de Minister-President van oordeel, dat ook de andere vier - ik laat Frankrijk nu even buiten beschouwing - zich zo sterk op deze beide strategische punten zullen blijven vastbijten wanneer het gaat om de vraag of Frankrijk al of niet binnen het verband van de Europese gemeenschappen is te handhaven?

Ik meen - ik heb dit op een andere plaats enkele weken geleden ook gezegd -, dat men ten aanzien van punten als die van de versterking van de bevoegdheden van het Europese Parlement en de meerderheidsbeslissing op zichzelf enig uitstel zou kunnen accepteren, omdat dat de ontwikkeling van Europa als zodanig niet aantast. Men kan erover treuren, het is jammer, maar het betekent niet het afzien van deze strategische punten. Wat ik uit-

drukkelijk zou willen stellen is, dat onder geen beding de positie van de Europese Commissie zou mogen worden aangetast. Wanneer men - wij hopen, dat het in Frankrijk weer eens tot een ander régime komt en dat Frankrijk op een gegeven ogenblik weer zal willen meedoen aan de volle ontwikkeling, die dit land heeft medeingezet - aan de Europese Commissie, het prille begin van een Europese regering, op welke wijze dan ook afbreuk gaat doen, hetzij personeel hetzij materieel, dan is men bezig met een afbraak die niet verantwoord zou zijn.

Een harde en een zachte lijn

Ik heb een dezer dagen ook het jongste nummer van "Nieuw Europa" van de Europese Beweging gelezen. Daarin wordt gesproken van een harde en een zachte lijn in de Europese politiek door iemand onder de schuilnaam "Outsider". Ik denk niet, dat het een outsider is, ik weet ook niet wie het is. Ik heb enig vermoeden, maar dat doet er ook niet toe. Daarin worden o.m. ikzelf, maar ook Minister Biesheuvel en prof. Zijlstra en ook de Minister-President gegroeped, zij het in gradaties, onder de groep van de zachte lijn in de Europese politiek.

Minister-President Cals: Ik was gelukkig nog de meest strakke.

De heer Berghuis (A.R.P.): En ik was geloof ik de meest zachte. Ik heb dat nooit geweten, want ik ben altijd nogal principieel in mijn Europese opvattingen geweest. Ik ben dat ook nu nog. Ik houd zonder meer vast aan de drie strategische punten, die ik zoëven heb genoemd. Het gaat nu echter om de vraag hoe men reëel moet spelen en wat men kan verwachten aan mogelijkheden. Wanneer de Minister-President mij zou kunnen zeggen, dat de vijf van de zes als een blok staan achter de drie strategische punten en bij wijze van spreken alles eraan zullen wagen wanneer Frankrijk niet bereid is daaraan toe te geven, dan zou de situatie anders zijn. Ik geloof echter niet, dat de Minister-President mij deze verzekering zou kunnen geven. Ik wil ook bepaald geen dingen - ik maak een soortgelijke opmerking als de heer Geuze - uit de mond van de Regering trekken, die zij in haar onderhandelingspositie niet naar buiten kan brengen. Het gaat niet om een harde of een zachte politiek. Ik geloof, dat wij het over de strategische opstelling van deze dingen wel eens zijn.

Het gaat naar mijn mening over de vraag wat op dit ogenblik kan worden bereikt en wat op dit ogenblik niet mag worden prijs gegeven. Dat zijn voor mij de positie en de bevoegdheden van de Europese Commissie. Het vasthouden aan die strategische punten zou voor mij op dezelfde wijze gelden wanneer het gaat om bijvoorbeeld een toetreding van Engeland tot de Europese Gemeenschap. Ook dan kan er aanleiding zijn vanwege de veranderde omstandigheden, dat men sommige dingen iets zou moeten temporiseren. Ik geloof echter, dat aan deze strategische uitgangspunten voluit moet worden vastgehouden, en dat degene, met wie men erover spreekt, dat mag weten.

De grondwet

Tenslotte wil ik nog iets zeggen over het vraagstuk van de grondwetsherziening. Zoals u bekend is, hebben wij het vorige jaar bij de algemene politieke beschouwingen onder meer het punt van de grondwetsherziening aar. de discussie ontrokken, omdat het in het voornemen lag een aparte vergadering daaraan te wijden. Daarvan is echter niets gekomen en daarom zou ik met betrekking tot dit punt toch een paar opmerkingen willen maken. De Minister van Binnenlandse Zaken heeft medegedeeld, dat intussen een proeve van een nieuwe grondwet is gereedgemaakt, opgesteld door een aantal staatsrechtgeleerden, naar ik meen onder leiding van een ambtelijke voorzitter.

Wij hebben daartegen op zichzelf geen bezwaar. Wanneer een dergelijke proeve zal worden gepubliceerd, zullen wij daarvan met grote belangstelling kennis nemen. Er zullen aan die proeve ongetwijfeld vele beschouwingen en discussies worden gewijd: daar is niets tegen, dat kan nuttig zijn. Ik kan u echter wel voorspellen, dat er binnen een termijn van 10 of 15 jaar geen generaal nieuwe grondwet zal uitkomen. Ik laat nog buiten beschouwing hoe lang de totstandkoming van een nieuw Burgerlijk Wetboek duurt. Het zou wat dit betreft van belang zijn geweest - ik heb het ongeveer tien jaar geleden reeds in andere kring gezegd - indien men bij voorbeeld tien jaar geleden, maar beter nog tijdens het leven van prof. Meijers, tot de vaststelling van het Burgerlijk Wetboek was overgegaan.

De volmaaktheid krijgt men toch niet. Had men dit inderdaad gedaan, dan was vanzelf jurisprudentie ontstaan en eventueel, indien dit nodig was, correctie achteraf, mogelijk geweest. In feite zitten wij thans reeds

vele jaren tussen twee BW's in. Dit is echter een opmerking terzijde.

Wat de nieuwe grondwet betreft, vraag ik mij af of daaraan behoefte bestaat. Zo er al behoefte is, zijn wij er klaar voor? Is de tijd rijp voor een nieuwe grondwet? Ik betwijfel zeer of er behoefte aan bestaat. In 150 jaar, een periode met zeer belangrijke veranderingen en verschuivingen in het staatkundige en het maatschappelijke leven, is op dezelfde grondwet voortgebouwd. Er zijn vele conventies ontstaan. Ook in ons land is een stuk constitutioneel gewoonterecht gegroeid. Dat heeft niet slecht gewerkt. De Engelsen voelen zich gelukkig bij een volledig doorgevoerd systeem van constitutioneel gewoonterecht en bepaald niet zonder succes. Wij moeten niet te snel en te sterk staan op formele en tekstuele vastlegging.

De behoefte aan een nieuwe grondwet acht ik dus dubieus. Daar komt bij dat wij in een zeer onstuimige tijd leven; wij hebben het eind van die onstuimige ontwikkeling nog niet bereikt. Op de vraag of wij kl. ar zijn voor een nieuwe grondwet antwoord ik eveneens ontkennend.

Men mag best wat academisch stoeien met de grondwet, ik heb daartegen geen enkel bezwaar. In de sector van constitutioneel gewoonterecht kan dat ook nog wel zijn invloed hebben. Ik geloof niet in de totstandkoming van een generaal nieuwe grondwet nu of, bij voorbeeld, binnen 15 jaar. Bovendien acht ik het niet mogelijk en daarom ook niet wenselijk. Er zal zeer veel moeten worden geconsolideerd in de politieke ontwikkeling waarbij wij op dit ogenblik zowel nationaal als internationaal zijn betrokken.

Het is mogelijk dat een volgende generatie met de opgave tot het samenstellen en vaststellen van een geheel nieuwe Nederlandse grondwet te maken krijgt. Zelfs dat is echter op geen enkele wijze te voorzien. Wij hebben overigens in de bestaande grondwet een voldoende ruime basis om op te werken.

Mijn conclusie is derhalve dat, indien er proeven van een nieuwe grondwet de wereld ingaan - ik heb daar dus niets tegen - moet worden opgepast dat deze proeven niet op de een of andere wijze een regeringscacht krijgen.

Indien door de huidige omstandigheden veranderingen in de huidige grondwet noodzakelijk zijn, moet daarmee niet worden gewacht tot men met een generaal nieuwe grondwet kan komen. Ik zou daarmee bepaald niet willen zeggen dat bij iedere kamerverkiezing een incidentele grondwetsherziening aan de orde moet zijn. Ook in dit opzicht moet men niet al te ongeduldig zijn. De constitutionele praktijk heeft een vrij grote marge van handelen. Voorts ben ik het geheel eens met mijn leermeester en voorganger op deze plaats, prof. Anema, dat grondwetsherziening - ik zeg het met eigen woorden - geen streefzaak is, maar een zaak van vastleggen. Laten wij eerlijk zijn: Aan het moment van vastleggen van wat er nu in ons land en in de wereld aan de gang is, zijn wij bepaald nog niet toe. Wij zijn nauwelijks aan de prognose en het streven begonnen. In het gunstigste geval zitten wij er midden in.

In ieder geval is het staatsbestel in beweging. Aan de constitutionele vastlegging van een nieuw staatsrechtelijk bestel zijn wij beslist niet toe.

De toestemmingswet

Wij hebben, meneer de voorzitter, geen behoefte van deze Kamer uit nog eens weer uitvoerig te spreken over de huwelijks toestemming voor prinses Beatrix en de naturalisatie van de heer Claus von Amsberg. De wetsontwerpen zijn door de regering zorgvuldig voorbereid. De Tweede Kamer heeft er uitvoerig over gesproken. Aspecten, die van wezenlijk belang zijn, zijn naar onze mening niet over het hoofd gezien. Er is voorts ook buiten deze officiële behandeling zoveel over deze zaak gesproken en door sommigen zo diep gegraven in de persoonlijke omstandigheden van de prinses en in het verleden van haar verloofde, dat ik zeg: haast tot beschamens toe.

Het moet op een buitenstaander wel een wat wonderlijke indruk maken, dat in een land waarin de Koningin en de Prins een groot vertrouwen verdienen en genieten en waarin de kroonprinses, opgegroeid temidden van ons volk, zich zodanig heeft ontwikkeld — en gelukkig met een eigen persoonlijkheid — dat zij zowel in ons eigen land als in de overzeese Rijksdelen, als ook in het buitenland op grote sympathie van vrijwel allen, die haar optreden hebben gezien, heeft verworven, — ik herhaal dat het een wonderlijke indruk moet maken. — dat in zo'n land wanneer het gaat om het huwelijk van die kroonprinses, er bij een aantal mensen toch blijkbaar zo weinig vertrouwen bestaat in een verstandig beleid van de ouders en in het verantwoordelijkheidsbesef van deze kroonprinses zelf, dat zij nog eens tot op de draad een onderzoek willen instellen en dat op een wijze, waaraan soms het karakter van „hinderlijk volgen” niet kan worden ontzegd. Dat wil zeggen een hinderlijk volgen ook van de kroonprinses zelf. De gevormachtigde ministe van Suriname, dr. Eimaar, heeft op zijn manier in de Tweede Kamer aan een verschijnsel als dit uiting willen geven en het is goed dat hij dat gedaan heeft.

Onderzoek

De regering heeft nagegaan, heeft moeten nagaan, of er redenen waren van persoonlijke, politieke of staatsrechtelijke aard, die het verlenen van de grondwettelijke toestemming tot het huwelijk tussen prinses Beatrix en de heer Von Amsberg ongewenst zouden doen zijn. Zij heeft daartoe een onderzoek (en vanwege de omstandigheden een meer dan normaal grondig onderzoek) ingesteld naar de persoon en het verleden van de heer Von Amsberg. Het resultaat van dit onderzoek is positief, naar onze mening voor wat de persoon zelf betreft zeer positief geweest.

Zegen

Er zijn aan deze Kamer nadere adressen gericht, terwijl er ook nog artikelen zijn geschreven. Zij hebben bij ons geen verandering kunnen bren-

gen in de opvatting, dat het resultaat van het ingestelde onderzoek positief is geweest. Wij zijn bereid om zonder voorbehoud en van harte onze stem te geven aan de wetsontwerpen, waarbij aan prinses Beatrix toestemming wordt gegeven tot haar huwelijk met de heer Von Amsberg en waarbij de heer Von Amsberg tot Nederlander wordt genaturaliseerd. Wij wensen beiden nog enkele gelukkige en — naar wij hopen van nu af ongestoorde — verlovingsmaanden toe en daarna een huwelijk waarop Gods zegen mag rusten voor henzelf, voor de hunnen en dat voor ons volk tot een zegen mag zijn.

De monarchie

Er is in de afgelopen maanden enige discussie ontstaan over de waarde en de betekenis van de monarchie in ons land en over de wenselijkheid van het behoud daarvan. Er is een en andermaal geciteerd — zij het niet steeds volledig — wat het beginselprogramma van de Anti-Revolutionaire Partij daarover zegt. Ik ga dat niet letterlijk herhalen, maar wil nog eens stellen dat, terwijl wij geen enkele staatsvorm voor de enig aanvaardbare houden, het Koningschap, gezien in zijn historische relatie met het Oranjeruim en, zoals ik bij een andere gelegenheid gezegd heb, als historisch bepaald erfelijk en daardoor continu en constant concentratiepunt van nationaal staatsgezag, een zaak achten welke een niet gemakkelijk te overschatten goed van grote waarde voor onze Nederlandse staat en samenleving is. Wij vinden ons land in dat opzicht een gezegend land.

Standpunt P.v.d.A.

Na het in de publiciteit gekomen zijn van de bekende vertrouwelijke brief van de heer Nederhorst — een brief waarop ik overigens niet meer inga — heb ik in een openbare vergadering van mijn partij gesteld, dat nu het incident-Nederhorst heeft plaats gevonden het Nederlandse volk er recht op heeft te weten wat op dit ogenblik het standpunt van de P.v.d.A. als zodanig is ten

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK EN KINDERLEDIKANTJES

ZEVENAAR (Gld.)
Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar bij de bekende
zaken

opel chevrolet

Regelmatig nemen wij 2e hands automobielen in. Deze wagens worden in onze werkplaats geheel gecontroleerd en zo nodig gerepareerd. Na deze reparatie- en controlebeurt bieden wij u deze wagens aan. Dus uitsluitend betrouwbare 2e hands automobielen in prijsklasse vanaf f 2000.—

OPEL-CHEVROLET-DEALER:

Bink's autobedrijf n.v.

Thorbeckestraat 1 - Telefoon 01720 - 2464
Alphen a/d Rijn

"MIEDEMA" landbouwwagens

"MIETRA" transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM FRIESLAND TEL. 05173 - 241 *

ZAAZAAD NODIG

Wij leveren prima zaden aan tuinders en landbouwers
Op aanvraag zenden wij u graag onze prijscourant

N.V. JACOB JONG

NOORDSCHARWOUDE - SINDS 1899

DRENTE

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën,
Hypotheke en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen

Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

OVERIJSEL

- VERBOUW
- NIEUWBOUW
- ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarressingel 101 - Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 - Telefoon 11638

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05275 - 2406
Lemmerstraatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307
ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-
APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN
GASVERWARMING

Deskundige voorlichting - Vakkundige aansluiting

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1312 - 1541 - 1503

Accountantskantoor D. Koole

Staalstraat

Tel. 05270-3330

EMMELOORD

Geen reden om te ga

DE politieke koffiedikkijkers hebben zondag jl. geen gelijk gekregen. Er waren vorige week op het laatste ogenblik wel prognoses, die rekening hielden met een tweede ronde. Maar ook hier zal de wens wel voor een groot deel de vader van de gedachten zijn geweest. Algemeen blijkt de nederlaag van generaal De Gaulle dan ook een grote verrassing te zijn geweest. Het was een onaangename surprise voor de Franse president. En al kan men niet zeggen, dat de bondgenoten van Frankrijk „aangenaam” werden verrast, de uitslag van de presidentsverkiezingen van zondag was voor hen toch wel een bemoedigend verschijnsel. Reden tot juichen is er evenwel niet. Nu de generaal zich beschikbaar heeft gesteld voor de tweede ronde (met als enige tegenstander François Mitterrand) moet men rekening houden met de mogelijkheid, dat men nog geruime tijd met hem te maken zal hebben als degenen, die de politiek van Frankrijk voorschrijft.

◆ Koffiedikkijkers kregen ongelijk

◆ Mitterrand heeft rood blok aan been

GEVOLGEN

Daarvan zal al iets te merken zijn, als volgende week de ministers van de Navo-landen te Parijs bijeenkomen voor de najaarszitting van deze Noord-atlantische verdragsorganisatie. Toen nog algemeen werd aangenomen, dat De Gaulle bij de eerste ronde reeds als overwinnaar uit het strijdperk zou treden, waren de bondgenoten van Frankrijk van plan, tegenover de Franse president een houding van non-provocatie aan te nemen. Zij wilden alles vermijden, wat tot een botsing aanleiding zou kunnen geven. Nu De Gaulle een voor hem smadelijke nederlaag heeft geleden, maar er vrijwel zeker van kan zijn dat hij op 19 december als president zal worden herkozen, liggen de zaken nog veel moeilijker. En het behoeft dan ook niet te verwonderen, als de Navo zitting van volgende week een kleurloos geval wordt.

NEGATIEF

Ook de vijf partners van Frankrijk in de EEG (Europese Economische Gemeenschap) zullen voorlopig met veel tact te werk moeten gaan. Zij hebben een bijzonder belangrijke ervaring opgedaan, nu duidelijk is vastgesteld, dat de meerderheid van de Franse kiezers niet meer achter De Gaulle staat. Er is een eind gekomen aan de mythe, dat er waarheid schuilt in De Gaulles kreet: „Frankrijk? Dat ben ik.” De Vijf dienen echter ook oog te hebben voor het negatieve karakter van de verkie-

zingsuitslag. François Mitterrand en de christen-democraat Jean Lecanuet kregen veel stemmen, die tegen De Gaulle waren.

Mitterrand moest het voornamelijk hebben van communisten en socialistten. Bij Lecanuet ligt de zaak iets anders, maar ook in zijn geval dient men de vraag te stellen, waarom men hem en niet De Gaulle steunde.

ONBEHAGEN

Men kan moeilijk aannemen, dat de Franse communisten, die wellicht een bloc op Mitterrand hebben gestemd, de generaal kwalijk hebben genomen, dat hij in Navoverband niet nauw met de Verenigde Staten wil samenwerken. Evenmin kan men van hen verwachten, dat zij zulke ferme voorvechters zijn van het Europa, dat de vijf partners van Frankrijk in de EEG voor ogen staat. En zelfs moet men zich afvragen, of werkelijk alle aanhangers van Lecanuet (die pas tijdens de verkiezingscampagne werd „ontdekt” en als een meteoriet omhoog schoot) hem louter hebben gesteund, omdat hij zo Europees en zo Atlantisch denkt en doet.

Veel mensen, die op tegenstanders van de generaal hebben gestemd waren in de eerste plaats tegen zijn herverkiezing. Er was een algemeen gevoel van onbehagen, ook — maar niet alleen — over De Gaulles houding tegenover EEG en Navo.

François Mitterrand, de linkse kandidaat voor het Franse presidentschap, schijnt voldaan te zijn over de uitslag van de verkiezingen. Links mevrouw Mitterrand.

DESONDAN

Eerlijkheidshalve dient te worden gesteld te worden, dat de miljard Fransen die de president hebben gekozen niet meer beschouwd worden als fervente aanhangers van de Franse president. We rustig aannemen, dat de Franse generaal desondanks steund. Hier kan een gevoel van solidariteit, van bewondering, hebben gespeeld. Ook de generaal hebben laten leiden dat de generaal een door een volk gekozen Mitterrand ook niet als

Gold voor de meesters van de Franse, dat zij bij wijze van spreken „alles liever wilden dan de generaal voor de rest was. Mitterrand stelde het geval: „De Gaulle, dan weet u hoe toe bent”.

Jean Lecanuet en mevrouw Lecanuet laten het verkiezingsresultaat bekend worden van de verkiezingen.

DEMONSTRATIE

Een derde factor is het feit, dat de data, twee ronden waren ingesteld voor de presidentsverkiezingen van dit jaar. Zij, die er prijs op hadden om de onbehagen te kennen te geven van het beleid van de generaal, hadden bij de eerste ronde een goede gelegenheid, dit op een andere wijze te doen. Het leverde een risico op, ook al omdat de generaal werd aangenomen, dat De Gaulle al was het met de generaal sloot er toch wel zou worden. We heeft dit element voor de verkiezingsuitslag gezorgd. Dit zou ook kunnen verklaren, dat de generaal op 19 december onbedrukt werd Mitterrand in het strijdperk. Aangenomen mag worden, dat het voor een klein aantal mensen, die niet op Mitterrand stemden, dat wel in de tweede ronde

COMMUNISTEN

Mitterrand heeft de fout gemaakt, te solliciteren in de gunsten van de communisten. Hij de tekende hij zijn eigen naam, al ooit sprake van gewonnen te zijn, dat hij een meerderheid zich zou hebben gekregen. In de huidige omstandigheden is dat niet het geval zijn. Als de generaal die de generaal ook de generaal een nederlaag willen hebben. Zullen zij die hun stemmen aan Mitterrand gaven, er ook voor

gan juichen, maar

NEDERLAAG DE GAULLE BEMOEDIGEND VOORVAL

schrikken, deze 'volksfront'-kandidaat te steunen. Want als zodanig zal Mitterrand in de dagen die ons nog van de tweede ronde scheiden, ongetwijfeld worden bestreden.

Nu wreekt zich het feit, dat de Franse oppositiepartijen niet de moed hebben kunnen opbrengen, met een min of meer nationale figuur als Antoine Pinay naar voren te komen.

BLANCO?

Zou De Gaulle zich op 19 december tegenover een figuur als Pinay zien geplaatst, zijn overwinning zou niet zo waarschijnlijk zijn geweest als thans het geval is. Zelfs als de socialistische leider Guy Mollet niet de poten onder de stoel van zijn partijgenoot Gaston Defferre vandaan had gezaagd, zou de generaal in de tweede ronde een veel moeilijker opgave hebben gehad. Het heeft echter niet zo mogen zijn. De Fransen, die De Gaulle noch Mitterrand willen steunen, kunnen slechts door blanco te stemmen hun gevoelens kenbaar maken.

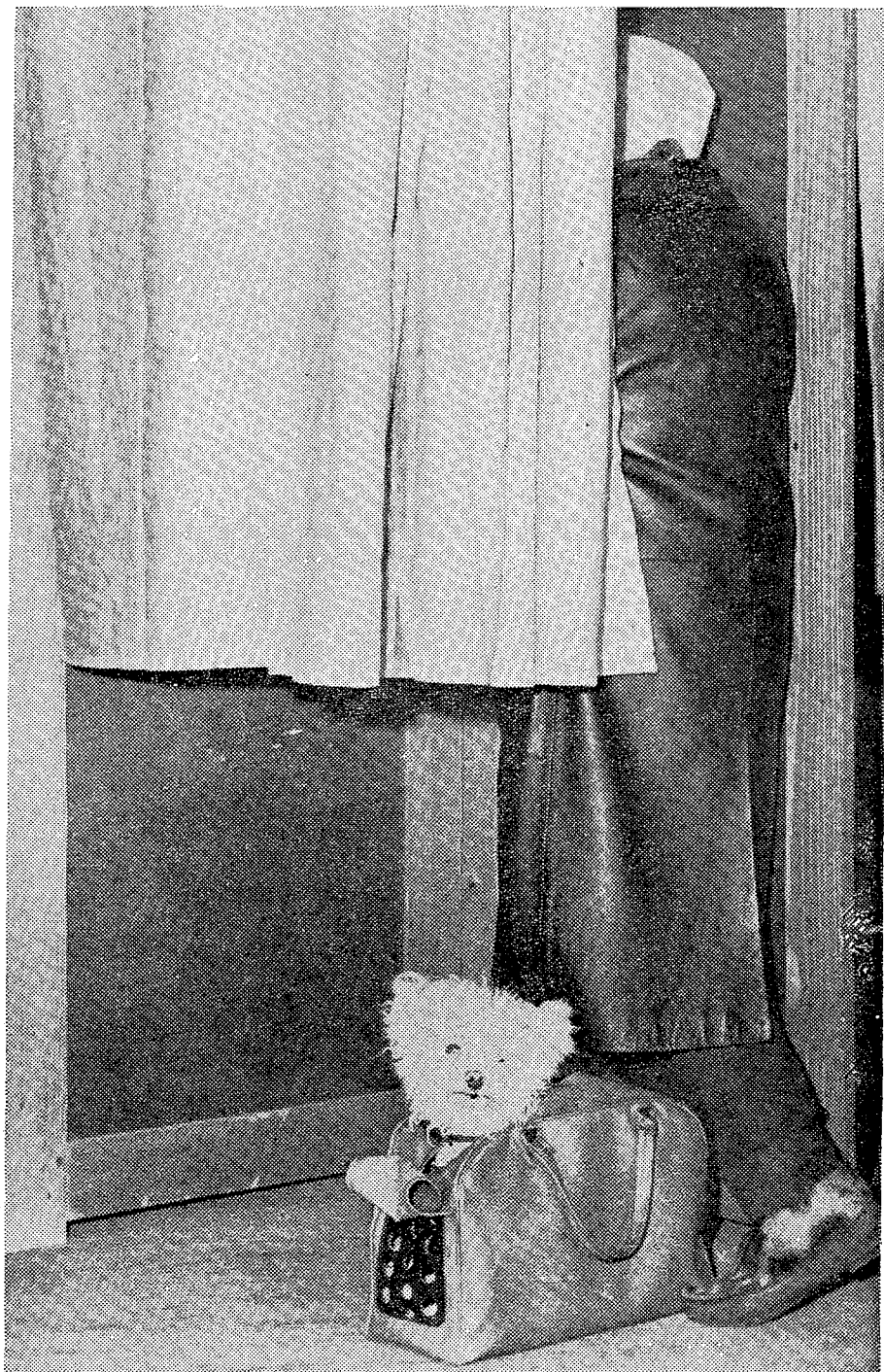
Telt men deze blanco stemmen op bij het aantal, dat op Mitterrand wordt uitgebracht, dan krijgt men

echter nog geen zuiver beeld van de verhoudingen in Frankrijk. Want er is een reële mogelijkheid, dat er kiezers zijn, die het zekere (De Gaulle) voor het onzekere (Mitterrand) willen nemen.

CONCEPTIE

Laten we echter niet vooruitlopen op de dingen, die komen gaan. Dingen die — men ziet het aan de uitslag van de verkiezingen van zondag jl. — eigenlijk niet te voorspellen zijn. In de jongste geschiedenis is dat overigens al herhaalde malen gebleken. Wint De Gaulle, dan zal na 19 december wellicht spoedig blijken, dat er weinig of niets is veranderd. Misschien zal de tactiek van De Gaulle wat voorzichtiger en wat meer genuanceerd worden. Mogelijk ook zal hij wat vriendelijker optreden in de betrekkingen met andere landen, zoals hij dat al deed tegenover Engeland en het streven van dit land, lid van de EEG te worden.

Dat hij zijn grote conceptie overboord zal gooien als gevolg van zijn nederlaag in de eerste ronde, is echter heel onwaarschijnlijk.

Op 19 december gaan de Fransen weer naar de stembus.

VOORZICHTIG

Toch is het niet uitgesloten, dat de Franse president meer dan de laatste tijd het geval is geweest zal proberen te vermijden, dat het — met name in de EEG en in mindere mate wellicht in de Navo — tot een breuk komt. Hoe negatief een dergelijke houding ook mag lijken, zij kan niettemin op wat langere duur van grote betekenis blijken te zijn. De EEG-partners van Frankrijk moeten nu minder dan ooit hun geduld verliezen. Zij zullen er goed aan doen, de generaal gelegenheid te geven, zonder gezichtsverlies een houding te bepalen, die zo onopvallend mogelijk tegemoet komt aan de voorwaar-

den van de Vijf in de EEG, gebaseerd op het verdrag van Rome en op korte termijn niet als een capitulatie kan worden gezien, die op haar beurt weer in verband kan worden gebracht met de nederlaag van zondag.

INTERESSANT

Vorige week schreven we: Ook al gaat De Gaulle winnen, de verkiezingen blijven interessant. Het zou vandaag ook boven dit artikel kunnen staan. Misschien zal nog blijken, dat zij toch niet helemaal vergeefs zijn geweest... db

Aandacht voor

Joseph Moboetoe

de nieuwe president van Kongo

MEER dan vijf jaar heeft Joseph Désiré Moboetoe als bevelhebber van het leger toegezien, hoe de politici in Kongo een chaos veroorzaakten. Toen vond hij het welletjes. Hij zette president Kasavoebue, wiens ambtstermijn ongeveer verstreken was, aan de kant, gelastte de vorming van een nationaal kabinet en besloot, in de komende vijf jaren zelf als president op te treden.

Lt. generaal Joseph Moboetoe werd 35 jaar geleden geboren in Lisala in het noordwestelijke deel van Kongo. Hij volgde de middelbare school bij Coquilhatstad. Zeven jaar diende hij in het koloniale leger van de Belgen. Hij volgde een opleiding aan de onderofficiersschool. In 1956 nam hij ontslag uit de militaire dienst. Hij werd journalist. Eerst werkte hij voor het in Leopoldstad verschij-

nende blad l'Avenir (de Toekomst). Daarna werd hij hoofdredacteur van „Afrikaanse actualiteiten”. In 1958 was hij Kongolees persattaché bij de Wereldtentoonstelling te Brussel.

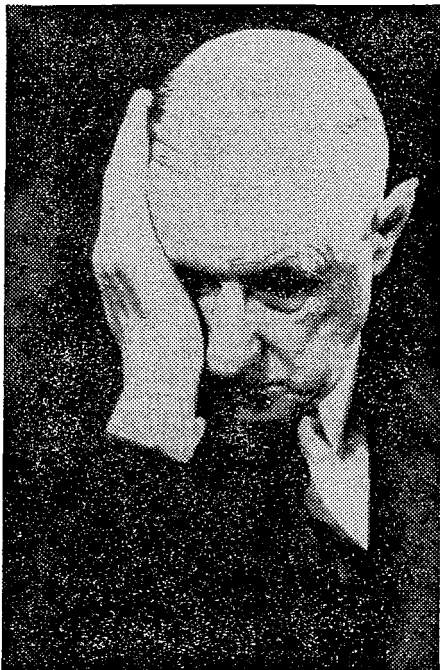
crisis, die door het optreden van Loemoemba op de onafhankelijkheidsverklaring volgde. Vier dagen later ontsnapte hij aan een aanslag op zijn leven.

VLAKE voor de onafhankelijkheid in 1960 verliet hij de journalistiek en volgde hij een cursus aan het Instituut voor sociale studie. Hij raakte in de politiek verzeild als volgeling van de latere premier Patrice Loemoemba. Bij de besprekingen, die tot de onafhankelijkheid van Kongo leidde was hij Loemoembistisch afgevaardigde. Na de totstandkoming van deze onafhankelijkheid diende hij in het persoonlijke kabinet van Loemoemba.

In 1960 werd Moboetoe benoemd tot stafchef van het leger met de rang van kolonel. Later trad hij op als plaatsvervangend opperbevelhebber na de arrestatie van generaal Victor Loendoela. Op 14 september van datzelfde jaar kondigde Moboetoe de „neutraliteit” aan van de regering en de instelling van een college van commissarissen onder leiding van minister van buitenlandse zaken Bomboko. Deze commissarissen waren voornamelijk technici. Moboetoe nam deze maatregelen na de

OP 23 januari 1961 werd hij bevorderd tot gen. majoor en opperbevelhebber van het leger. In februari legde hij de leiding van de staatszaken weer in handen van de politici. Hij trok zich uit de actieve politiek terug, maar behield als legerbevelhebber grote invloed. Naast Kasavoebue was hij achter de schermen de belangrijkste man. Hij maakte verschillende buitenlandse reizen, zoals naar België, de Ver. Staten, Canada en Engeland. Op 3 november bevorderde Kasavoebue hem tot lt. generaal. Drie weken later werd de president door Moboetoe afgezet.

Moboetoe is een lange kaarsrechte officier, aan wiens uiterlijk te zien is, dat hij gewend is leiding te geven. Hij lijdt al jaren aan een rugblessure. Toch heeft hij met zijn mannen meegedaan aan parachute-acties. Vorig jaar was hij twee maanden in Europa om zich onder behandeling van een specialist te plaatsen. Moboetoe is roomskatholiek. Hij is getrouwd en heeft zes kinderen.

Zal de tactiek van President de Gaulle na zijn nederlaag wat meer genuanceerd worden?

Dr. Berghuis in de Eerste Kamer

• Vervolg van pag. 5

opzichte van de monarchie. In indirecte zin heb ik een antwoord op deze vraag gemeend te kunnen beluisteren in de verklaring, welke de heer Nederhorst in de Tweede Kamer bij de behandeling van deze wetsontwerpen namens zijn fractie heeft afgelegd. Hoe die ook zij, voor het ogenblik laat ik dit rusten. Men mag zich in ons land — en ik zeg: gelukkig — rustig uitspreken als voorstander van de republikeinse staatsvorm. Wel mag worden aangenomen, dat men zich, zolang de monarchie er is, hetzij krachtens afgelegde eden, hetzij krachtens de algemene verplichtingen van een democratisch staatsburgerschap, voegt binnen het kader van het monarchale bestel. Dat sluit de vrijheid van meningsuiting over deze materie voor wie dan ook niet uit. Integendeel, de democratie binnen het stelsel van een constitutionele monarchie geeft daaraan volledig ruimte.

De P.S.P.

De pacifistisch-socialistische partij heeft zich in de afgelopen maanden ter gelegenheid van de verloving van prinses Beatrix voor het eerst als een officieel uitgesproken republikeinse partij opgesteld. Dat is uiteraard haar goed recht, ook om het moment van die opstelling te bepalen. Men kan zich de vraag stellen, waarom zij dit heeft gedaan juist ter gelegenheid van een verloving en een a.s. huwelijk met hun sterke menselijk-persoonlijke kanten van een — an de leden van het vorstenhuis, zoals dit geval van de kroonprinses, want bij de verloving van prinses Margriet heeft zij dat niet gedaan. Maar dat is haar zaak. En het doet er ook niet zoveel toe

Wat meer opmerkelijk is en wat een niet-plezierige smaak achterlaat is dit, dat deze groepering omtrent het verleden van de verloofde van prinses Beatrix meer dan het naadje van de kous wil weten waardoor zij de indruk wekt zich omtrent het zuiverhouden van ons Koningschap zeer te willen inspannen, terwijl zij in wezen, naar zij thans officieel uitspreekt, van het behoud van het Koningschap niet wil weten. Dit wekt de indruk dat zij onder het mom van bezorgdheid over besmetting van ons Koninklijk Huis met verkeerde elementen, de gelegenheid van deze verloving en dit a.s. huwelijk wil gebruiken voor zaken, die op een ander vlak liggen. Maar dan vindt naar onze mening een vertroebeling plaats van de discussie omtrent de zaak, waarom het NU gaat.

Amsterdam

Tenslotte nog een enkele opmerking over Amsterdam als plaats waar het huwelijk zal worden voltrokken. De keuze is op Amsterdam gevallen en de regering heeft die keuze voor haar verantwoording genomen. Er zijn bezwaren aangevoerd tegen deze keuze. Er is gezegd, dat men Amsterdam dit niet mag aandoen vanwege het bezettingsverleden van Amsterdam en vanwege het ontzaglijke leed dat aan de Joodse Amsterdammers door de Duitsers is aangedaan.

Indien dit argument zou gelden zou dit een discriminatie betekenen voor andere steden, die ook het bezettingsverleden hebben gehad en waar ook Joden zijn vermoord. En omgekeerd zou het, nu dit huwelijk goed ligt en nu het naar moet worden aangenomen de instemming verkrijgt van de overgrote meerderheid van de Staten-Generaal, een blamage zowel voor Amsterdam als voor het vorstelijk huwelijk zijn, indien het niet in Amsterdam als hoofdstad zou kunnen worden voltrokken. Er is tegen Amsterdam als plaats van huwelijksvoltrekking aangevoerd het argument: vrees voor verstoring van de openbare orde. Afgezien van het feit dat deze vrees voor een nationale gebeurtenis als het huwelijk van de kroonprinses in een rechtsstaat niet spoedig een doorslaggevend argument kan en mag zijn, moet gezegd worden dat men, daarop afgaande, Amsterdam zou disqualificeren. Amsterdam mag naar de woorden van zijn eigen burgemeester een lastige stad zijn, het is ook een sportieve stad. Amsterdam heeft in het stadswapen staan de woorden: „heldhaftig, vastberaden, barmhartig”, woorden die erin zijn opgenomen vanwege de houding van de stad in de bezettingsjaren. Deze woorden, in hun onderlinge samenhang gezien, geven ons de overtuiging dat het volgend jaar het huwelijk van onze kroonprinses in deze stad als een nationaal feest zal worden gevierd, waarbij ervan moet kunnen worden uitgegaan dat niet van buitenaf uitdagend aan de ook (maar uiteraard niet alleen) in Amsterdam levende ernstige gevoeligheden vanuit het verleden, wordt geraakt.

NIEUWSFLITSEN

uit de partij

- Een persoonlijk feit staat ditmaal op de voorgrond. aangezien de secretaris van de Kamercentrale Den Haag, **mr. C. Pijl Hogeweg**, dezer dagen benoemd werd tot burgemeester van Verseke. Wij wensen de heer Pijl Hogeweg hiermee van harte geluk. Hij heeft onze partij door en door leren kennen, niet alleen in de zoiuist genoemde functie, doch ook door zijn werk in de AR-JOS, alsmede als waarnemend lid van het Centraal Comité. Moge Verseke met deze burgervader goed uit zijn en moge de nieuwe eerste burger zich daar goed thuis voelen. Wij hopen dat de Kamercentrale Den Haag een goede opvolger voor de thans vertrekkende secretaris mag vinden.
- Op 29 november j.l. had een bijeenkomst van een aantal **deskundigen** op het terrein van het **midden- en kleinbedrijf** plaats op uitnodiging van het moderamen. De situatie in het midden- en kleinbedrijf werd diepgaand besproken in het bijzijn van verschillende Kamerleden, alsmede de Excellenties Smallegenbroek en Bakker. Uit deze bespreking zullen voortvloeien aan het **Centraal Comité** voortvloeiend. Het is het moderamen in zijn vergadering aan de vooravond van St. Nicolaas n.l. gebleken dat deze veelal benarde ondernemers niet veel „cadeautjes” van het leven te wachten hebben.
- Een goede tip. De kiesvereniging te **Amersfoort** reikt aan elk nieuw lid het boekje „Wegwijs in de A.R. Partij” uit. Dit voorbeeld verdient stellig navolging. Deze publikatie, die een groot aantal gegevens over onze partij bevat, kan nog op het partijbureau besteld worden.
- De nadruk moet in de laatste weken van het jaar wel in het bijzonder op de **abonneewerving worden gelegd**. Dat vond ook de heer **Blijleven te Rotterdam**. Hij heeft weer 5 abonnees geworven zodat zijn totaal thans op 10 komt. Hij schrijft: „Natuurlijk waren er nog meer te winnen, maar het moest voor mij een aardigheidje blijven”. Wij veronderstellen niet dat er bij de heer Blijleven nu de aardigheid af is, want daar zijn zijn resultaten niet naar. Hij zal vooral bedoelen dat anderen ook eens op stap moeten gaan. Een speciale stimulans: **tot 1 januari a.s. ontvangt de nieuwe abonnee ons weekblad gratis**. Laat de heer Blijleven veel navolgers moge vinden. Bovendien: aantrekkelijke attracties voor de wervers staan op een andere pagina in dit blad afgebeeld. De heer Blijleven bewees dat het abonneewerven mogelijk is. Ook anderen kunnen daar aardigheid in krijgen en er een aardigheidje aan over houden.
- Kiesverenigingen, die willen weten welke abonnees reeds in haar werkgebied wonen, krijgen op aanvragen ten spoedigste een lijstje daarvan toegezonden. Het **P.C. Drenthe** vroeg zulk een lijst aan alle kiesverenigingen in Drenthe toe te zenden, hetgeen geschiedde.
- Tenslotte vermelden wij dat de **dames Bosman en Talapessy** in Barneveld thans samen al **39 nieuwe leden** voor die kiesvereniging hebben gewonnen. Hulde!

Wij ontvingen

E.E.G. en omzetbelasting II - Uitgave Raad voor het midden- en kleinbedrijf.
Jaarvergadering 1964 van de directie Internationale Technische Hulp van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.
De Zonnehuiskalender 1966.
Ten Geleide - uitgave van "Evangelie en Maatschappij". In deze uitgave werd een artikel opgenomen van de secretaris-buitenland van het Joegoslavisch Vakverbond onder de titel: **Arbeiders zelfbestuur in Joegoslavië**.
Verslag over het jaar 1964 van de Sociale Verzekeringsraad.
Jaarverslag 1964 van de Nederlandse Bond van Makelaars in onroerende goederen, hypotheeken en assurantiën.
Doel en werkwijze van de bijzondere projecten nr. 1. Uitgave van de Contactcommissie voor Bijzondere Projecten.
Jaarverslag 1964. Uitgave van de Nederlandse Stichting voor culturele samenwerking met Suriname en de Nederlandse Antillen.
Gedenkschrift ter gelegenheid van het 75-jaar van de schoolraad voor de Scholen met den Bijbel, samengesteld door de heer J. A. van Bennekom.

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN- EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

De Vereniging tot opvoeding en verpleging van geesteszwakke kinderen zoekt voor elk van haar 7 inrichtingen:

- 1 's Heeren Loo-Lozenoord te Ermelo
- 2 Groot Emaus te Ermelo
- 3 Dr. Mr. Willem van den Bergh Stichting te Noordwijk-Binnen
- 4 Van Arkel Instituut te Soestdijk
- 5 Groot Schuylenburg te Apeldoorn
- 6 De Gemzensprong te Rotterdam
- 7 Saxenheem te Almelo

flinke, ondernemende meisjes en jongens, vrouwen en mannen.

Voelt u zich geroepen u werkelijk nuttig te maken, zo, dat u daarbij tevens uw christelijke levensovertuiging in praktijk kunt brengen? Dan zal uw medewerking in een van onze inrichtingen u rijkelijk voldoening geven.

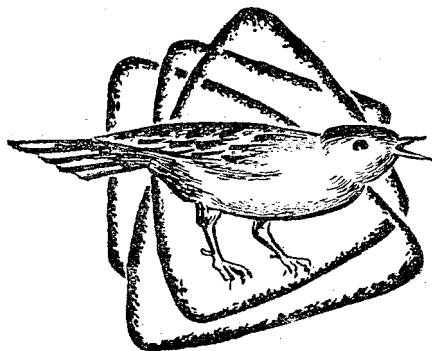
Niet alleen verpleegsters of verplegers maar ook energieke meisjes en jongens kunnen ontzettend veel voor onze kinderen doen en betekenen (en meteen al beginnen met de interessante opleiding voor het diploma Kinderbescherming A).

Het spreekt vanzelf dat uw goede werk ook goed beloond wordt. Waarom zoudt u niet nu meteen een brief schrijven met enige gegevens aan die inrichting waarin u wilt werken, en eventueel vermelden wanneer het u het beste schikt eens te komen praten.

WILLEM DE MERODE

een teer en stoer dichter

Ofschoon ik mij weinig of nooit heb bezegghouden met het politieke spel, toch geloof ik op mijn manier mijn aandeel bij te dragen in de protestants-christelijke politiek. Deze woorden werden gesproken door wijlen Willem de Mérode.

De woorden: op mijn manier, zullen het hier moeten doen. Want Willem de Mérode was een dichter. Hij moet het dus gedaan hebben door middel van zijn speciaal talent: dat van de dichtkunst. Maar in heel zijn oeuvre vinden wij geen gedichten, waarvan wij kunnen zeggen dat zij op de een of andere wijze getuigen van een politiek levensprogram.

Hoe verklaren wij dan zijn hierboven aangehaalde uitspraak? Hij heeft er zelf het antwoord op gegeven. Willem de Mérode was de door hem gekozen dichtersnaam; een pseudoniem. Hij heette Willem Eduard Keuning en hij was een Groninger. In 1887 werd hij in Spijk in Groningen geboren, maar het grootste deel van zijn leven bracht hij door in het Gelderse: in Eerbeek vond hij zijn tehuis in een kleine boerderij, waarvan hij twee kamers ter bewoning had gekregen.

Hij, de „Keuning”, werd een zwerver, een merodebroeder. Ofschoon ik uit de keren dat ik hem ontmoette nooit een nadere verklaring van hem heb gehoord omtrent de keuze van zijn pseudoniem, las ik eens, dat hij het koning (ofwel keuning) zijn er aan wilde geven omdat hij zich als christen in hoge mate een reiziger, een pelgrim voelde in deze wereld. De mens is een rusteloze zwerver, tot hij rust vindt in God. Daarom zal hij, naar wij stellig geloven, zich die wat vreemde dichtersnaam hebben aangemeten.

Rijk en rijp dichter

De eerste keer dat ik deze orthodox-christelijke dichter ontmoette — ik had hem opgezocht in Eerbeek — blijft mij bij. Hij leek wel wat op een predikant, een beetje een boers domineestype. Maar ik stond verstomd over zijn grote kennis aangaande de literatuur en zijn hartelijke mededeelzaamheid. En voor-

al was ik getroffen door zijn christen-zijn, dat hij geen ogenblik verbergen kon of wilde. Aan deze eerste ontmoeting heb ik nog een andere herinnering bewaard. Toen ik heel laat in de avond het boerderijtje verliet, hoorde ik voor de eerste keer in mijn leven het fluiten van nachtegalen. Die prachtige nachtegalezang in de slapende dreven van Eerbeek zal ik niet licht vergeten. Ik kon mij voorstellen, hoe De Mérode van deze weelderige zang genoten zal hebben in stille maandoorlichte zomernachten, als hij eenzaam wakker lag, of als een bezetene bezig was aan zijn dichtarbeid.

Willem de Mérode worstelde jaren lang tegen een kwaal, die hem tenslotte veldde: in 1939 overleed hij. Hij was, naar de woorden van dr. K. Heeroma, onder de protestantse dichters de meest begenadigde geweest. Begenadigd met een zeldzame ontvankelijkheid om het leven in al zijn verschrikking en heerlijkheid te aanvaarden, maar ook begenadigd met de verschrikking en heerlijkheid van Gods nabijheid. Alle verrukkingen en alle zonden zijn door hem en door zijn woord heengegaan en daardoor is hij de rijkste en de rijpste dichter onder ons kunnen worden, aan wien niets menselijks vreemd is gebleven. Hij is ons, — aldus nog altijd dr. Heeroma, geciteerd door mr. Barend de Goede — niet alleen voorgestaan in de menselijke schuld, maar ook in de ervaring van Gods vergiffenis. Daardoor heeft hij ook de trouwste getuige onder ons kunnen zijn.

Barend de Goede, thans prof. dr. mr. De Goede, heeft een wondermooi boekje geschreven. Het heet: Herinneringen aan Willem de Mérode. Het is een uitstekende kenschetsing van de overleden dichter. Het boekje verscheen in 1941 bij Bosch en Keuning te Baarn.

De Mérode was gelijktijdig stoer en teer. In stoere gebeeldhouwde taal ge-

.....Willem de Mérode bracht het grootste deel van zijn leven door in Eerbeek.....

tuigde hij van zijn innerlijke tederheid. Met opzet schreven wij over hem als de orthodox-christelijke dichter. Want hij was in zijn geloofsovertuiging zeer orthodox. Schreef hij al een zoet geloofsgedicht, dan was het toch pas na de smarten van de zonden te hebben doorworsteld. De voortdurende strijd tussen zonde en genade spiegelt in bijna al zijn gedichten.

.....in het duisteren en het ruisen
Een buigend mens, arm en donker.....
Op een heuvel stonden drie kruisen.
Gij leed daar, ik weende er onder.

Zuiver bijbels getuigt hij van de geschiedenis van de mens:

*Hun harten voelden zij als boeken
In Gods geduchte hand gelegd,
En wisten, dat Hij al hun slecht
Gedrag gerecht zou onderzoeken.*

*Zij lazen bang en hunkerend mee,
En zagen wat zijn vingers wezen.
Was er niets goeds? hun schaamte en
vresen
Groeyden tot een verschroeiend wee.....*

De vraag kan evenwel zijn, of het zin heeft, over een dichter iets te schrijven in een blad als Nederlandse Gedachten. Dan mag ik wel herinneren aan de uitspraak van De Mérode zelf, door ons in de eerste zin van dit artikel vastgelegd.

De Mérode heeft zelf antwoord gegeven op de vraag, hoe hij dan zijn deel heeft bijgedragen in de protestants-christelijke politiek. Daarbij moet men bedenken, dat hij dit antwoord gaf ruim een jaar voor zijn overlijden, dat vóór de tweede wereldoorlog is gekomen.

Ik probeer het bijbelse levensgevoel onder woorden te brengen, zei hij. Ik probeer getuigenis te geven van het geloof. En bij al diegenen waar dit

aanslaat, ben ik er zeker van, dat hun christelijk levensgevoel zich ook zal laten gelden in de dingen van alle dagen en in de zaken van regering en maatschappij. Is het anders, dan heeft het christendom van onze mensen weinig om het lijf. Grote dichters infiltreren met hun werk in de gemeenschap. O.

*Ik ben zo moe van de dingen,
Van het donker en van het licht,
En ik zou zo graag het zingen
Van mijn bloed willen bedwingen:
Het zingt de wereld uit mijn gezicht;
Alleen komt nog tot mij dringen
Uit hemelen eindeloos ver,
Muziek van de hemelingen
En de glans van de Morgenster.*

(Door Willem de Mérode gedicht in 1931 en gepubliceerd in: Herinneringen aan Willem de Mérode, door mr. Barend de Goede.)

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Een prettig stel vaklui willen u graag

BONGERS WAGENINGEN VEILIG VERHUIZEN

waar u ook woont of naar toe gaat!
U betaalt geen leeg-gereden kilometers

RIJNHAVEN 10 - Tel. 2725 (b.g.g. 3100)

GETRON N.V.

Binnenlandse- en internationale
transporten. - Partijgoederen -
zwaar transport - bulktransport
AMBACHTSTRAAT 4, SPIJKENISSE
Telefoon 01880-2929. Telex 22642

Voor al uw vervoer in bin-
nen- en buitenland

N.V. Intern. Transportbedrijf DE RIJKE

Telex 22424
Telefoon (01880)-2312 - 3058
SPIJKENISSE - BREEWEG 5

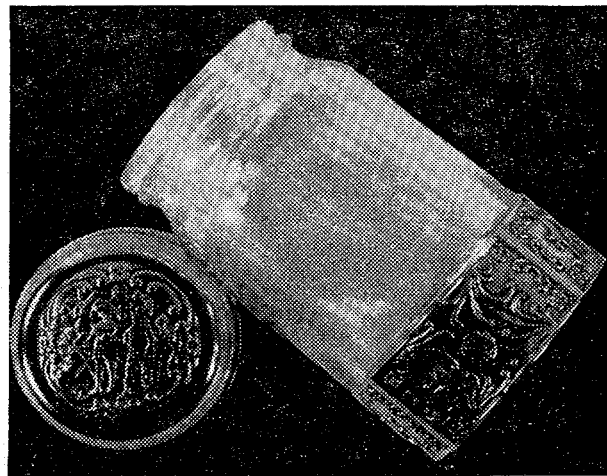
HOTEL „DE KROON”

Sophialaan - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

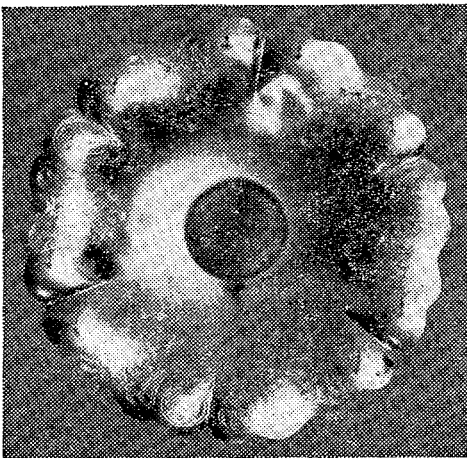
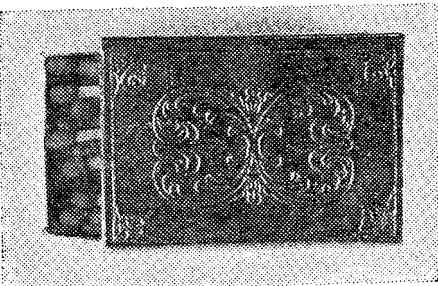
Uw adres voor
RECEPTIES en PARTIJEN

Hotel-pension „Dreyeroord”

Telefoon 3169 · OOSTERBEEK

Lepeltje 1 abonnee
Brievenopener 2 abonnees
Luciferschuif 3 abonnees
Bonbonschaal 4 abonnees
Jampothouder 5 abonnees

GRATIS TOT 1 JANUARI 1966

Het is nu de tijd om abonnees te werven op NEDERLANDSE GEDACHTEN. De nieuwe abonnee ontvangt ons blad tot 1 januari a.s. gratis. En U ontvangt voor Uw moeite een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Opgegeven door:

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar.

Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,

Dr. Kuiperstraat 3 - Den Haag.

**UIT ONZE
BOUW- EN AAN-
NEMERSWERELD**

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

SINGEL 350, TEL. 33422-62891,
AMSTERDAM

**HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK**

MEILINK N.V.

Borculo - Hofstraat 10 - Tel. 05457 - 561
Zutphen - Marsweg 19 - Tel. 05750-3748

HOUTZAGERIJ - HOUTHANDEL

Bouwbedrijf

Jac. van der Niet

Nieuwbouw en onderhoudswerken

GRANJEWEG 6 - TELEFOON 01719 - 2748
NOORDWIJK AAN ZEE

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teel
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakertjen

WERKENDAM - TELEFOON 514

**BETONFABRIEK
DEN BOER**

Nieuw-Lekkerland - Zuid Holland
OPGERICHT 1883

Firma P. van Oudenallen & Zn

Aannemers van

Timmer-, Hei- en Betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

„GELRIA“

NIJMEGEN

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen!!

**JAN LINGEN'S
Betonindustrie N.V.**

Veerdam 29 - Tel. 01850 - 2123 - 1123
PAPENDRECHT

N.V. STAALSTEIGER

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam

Tel. 010 - 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton

GRONDSTOFFEN voor de steen- en

keramische industrie.

WEGENBOUWMATERIALEN

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN

WATERWERKEN

(10)

„Ja, ja!“ sart ook zij in commissie mee. „De Drenten staan er voor bekend, dat ze ze achter de elleboog hebben! Stil en bestendig maar de knepen inwendig, zo is 't met Berend. 't Valt me evengoed toch tegen van Coba, dat ze hem hebben wil! Zo'n vaatje zuur bier. Ik bedacht me wel honderd keer, voor ik daarmee in zee ging!“

O, wat zou Klunder graag die twee sarrende vrouwlui met de hoofden tegen elkaar aan klappen, dat het lachen haar voorgoed overgaan zou, maar hij heeft gelukkig nog net genoeg zelfbeheersing om zijn handen thuis te houden. Hij kan zichzelf wel voor het hoofd slaan en de boer, die hem in dit lastig parket bracht, er bij, dat hij zich vanmorgen zo in het hol van de leeuw heeft laten loodsen. 't Ging vanzelf om best. De boer wou Berend of liever z'n pas genezen voet nog wat ontzien en droeg hem daarom deze gemakkelijke bezigheid op.

„'t Is erg glad buiten en ontzettend slecht weer!“ zo sprak hij. „Ik en Jan — dat is de kleine knecht — kunnen het werk op onze slofjes af. En jij bent — dat weten we allemaal graag bij de vrouwen. Je kunt dus vanmorgen je hart ophalen!“ En daar lachte die gluiper zo fijntjes bij, dat Berend al dadelijk de damp in had. Had hij Coba's wijze raad maar niet in de wind geslagen. Ze had hem toen 's avonds zo netjes gecureerd, maar de volgende morgen was het verband losgeraakt. In plaats dat hij zich toen weer liet verbinden, zoals zij hem aanbood, trok hij maar gauw zijn vuile sok weer aan. Hij is nu eepmaal 's morgens altijd erg haastig. Dit is hem zuur opgebroken, want 's avonds had hij een voet als twee andere. Zijn eigenwijsheid berouwt hem zeer. Niet alleen, omdat hij zodoende toch aan een dokter verviel, maar vooral, nu hij daardoor in de handen van deze twee klapksters is gevallen. En was hij nu maar beter van de tongriem gesneden, dan zou hij ze teruggeven. Hij hoeft dit echter met z'n trage spraakorganen niet te proberen. Hij weet vooruit, dat 't op een fiasco uitloopt. Hij bewandelt dus de secuurste weg en houdt zich doof. Dat zint zijn kwelgeesten slecht. Daarom probeert Brechtie 't over een andere boeg.

„Heb je 't al gehoord, Toob? Berend gaat gauw trouwen! Je mag hem wel es feliciteren, want hij is nu zoveel als verloofd is 't niet Berend?“ Dat heeft succes. Toob staat plechtig op. Veegt z'n vuile kuisten langzij aan z'n broek af — hij heeft een goede opvoeding genoten — steekt over de tafel Berend trouwhartig een hand toe en begint onder duizend verontschuldgingen, dat hij zich al niet veel eerder van deze aangename taak heeft gekwet — maar 't nieurvs was hem eerlijk niet ter ore gekomen — een gelukwens te stamelen. Toob is een goeie vrome borst, hij roept de zegen van Boven rijklijk in over Berend en zijn toekomstige bruid. Want daaraan is alles gelegen.

Dirkje houdt haar omvangrijke buik vast van 't lachen en ook Brecht weet niet waar ze het zoeken m er. Het is een toneeltje waard om te vereeuwigen, de pseudo bruidegom, die maar hardnekkig blijft doorpellen, met een gezicht of hij zijn laatste oortje versnoept nad, en de tenslotte verlegen lachende Toob tegenover hem, die maar niet begrijpt, waarom zijn hand niet wordt aanvaard.

Het wordt beslist penibel en Berend te benauwd. In zijn verwarring stoot hij ruw de hand van Toob, die nog steeds ter hoogte van zijn neus zweeft, van zich en grauw hem toe: „Ga toch weg kerel. 't Is nog niet eens zo ver, kom over een bijje nog maar es terug.“ Hij staat zelf haast nog he meest perplex over deze brutale leugen, maar Dirkje heeft ook heel wat te verwerken. Heb je nu wel ooit, ze heeft dus onwetend waarheid gesproken. Ze is te beduusd om Brechtje tekst en uitleg te geven, zo verlegen is ze met haar figuur. Met voorbeeldige, doch verdachte ijver werpt ze zich op de bollenhoop voor haar, alsof het een rijstebrijberg was, waar ze zich niet gauw genoeg doorheen kan eten.

Als Berend ooit leedvermaak gehad heeft 's het nu. Ziezo, die is de mond gesnoerd. Brecht heeft nergens erg in, alleen vindt ze het jammer, dat de voorstelling, die zo kostelijk beloofde te worden, ontijdig wordt afgebroken. Wat die Dirkje zo ineens mankeert? Die zit toch vol kuren. Enfin, daar weet Brecht wel een raadje voor. Eén van haar pikante diensthistories zal haar gauw weer in de gewenste stemming brengen. Ze heeft ze voor het grijpen. Zou ze, waar die mannen bij zijn, durven vertellen var toen ze bij dien weduwnaar woonde, die zo stapelgek op haar was, dat hij midden in de nacht...? Wel ja, waarom niet? Toob, die halve gare, telt niet mee, en Berend ziet ze op dat stuk van zaken ook niet voor vol aan. Met een fluisterstem, zich zelve telkens onderbrekend door een zwoel gegichel, vangt ze aan, haar verhaal op te dissen.

't Is alleen Dirkje, die geanimeerd luistert. Berend heeft schoon genoeg aan eigen gedachten. Nu zal hij het ook waar moeten maken, wat hij daareven in 't vooruitzicht stelde. Jongens, dat is toch even goed 'vat! Hij, eer vrouw vragen! Niet, dat hij niet met plannen in die richting rondliep, maar hij was aanvankelijk toch voornemens 't nog wat op de lange baan te schuiven. Nu is het echter kort dag. En Berend houdt niet van haastige speed als 't het werk niet betreft. Andere dingen mag hij graag eerst wat in zich laten bezinken.

Daar is nu echter geen tijd voor, wil hij niet tot een spot en aanfluiting van het dorp worden, want reken maar, dat Brecht en Dirkje voor een snelle verbreiding van dit laatste nieuws zorg zullen dragen. De kogel moet vanavond, als de gelegenheid er voor is, nog maar door de kerk. En dan is het nog maar te hopen, dat Coba vanmiddag niet de straat op geweest is, anders is 't gevaar groot, dat z'n aanzoek haar van te voren al wordt aangekondigd. 't Is, dat Berend niet gelooft in een bijzondere bestiering, maar anders zou hij haast genegen zijn geweest, aan te nemen, dat een Hogere

hand zich met zijn lot en levensloop bemoeit, want alsof 't zo wezen moest, de schilder tijgt 's avonds naar de J.V. en oma, die anders met geen stok de deur uit is te slaan, krijgt 't ineens in 't hoofd om de bureu met een bezoek te vereren. Corke gaat naar bed als 't zijn tijd is.

Het is dus lekker ruim en toch is 't al half tien en kunnen de uitganers hun elk ogenblik over 't mat komen, dan heeft hij nog geen woord van liefde of iets van dien aard gesproken. Hij heeft maar wat in de krant zitten turen en nu en dan eens naar de niets vermoedende Coba gegluurd. Wist hij, dat 't zo'n zwaar karwei was om een vrouw te vragen? Hij spit net zo lief alleen een bunder land om.

„Zullen we nu koffie drinken, of als Piet thuis komt?“ vraagt Coba. Ze heeft op elke wang een vuurrood plekje, zo geestdriftig heeft ze zitten breien. Co.kes nimmer rustende voetjes kunnen wat aan. Berend staart haar aan alsof ze hem een moeilijk rekenkundig vraagstuk voorlei. Nu of nooit, denkt hij. Zo meteen komt die kwast van een schilder en is mijn kans verkeken. Het zweet breekt hem aan alle kanten uit en met verwaarlozing van alle, deze middag ingestudeerde tirades, smijt hij 't er uit, plomp, zoals hij is: „Wat zou j' er van zegg'n, als wij de bott'n es bij mekaar gooid'n?“ Verbazing en vrees spiegelen zich op het zachte gelaat van Coba af. Wat is dat nu? Klunder was de hele avond al wat vreemd. Hij zal toch niet aan 't malen geraakt zijn? „Wat bedoel je?“ Haar stem klinkt benepen. Haar kennelijke verlegenheid geeft Berend zijn zelfvertrouwen terug. Het is niet half zo moeilijk, als hij zich had voorgesteld. Hij lacht geruststellend. „Ik heb niks geen kwaad in 't zin, hoor. Ik wou alleen maar met je trouw'n!“ De vorm, waarin hij zijn declaratie giet, laat aan nuchterheid niets te wensen over en valt Coba daardoor des te kouder op het lijf. Onwillekeurig gaan haar gedachten terug naar 't verleden, naar die stormachtige herfstavond, toen Aris en zij dicht aaneen gedrukt langzaam een smal modderig paadje liepen door de velden, dat hun naar de eenzaamheid voerde en woorden van tedere liefde fluisterden. Ze voelden geen regen en geen kou, ze dachten aan geen duisternis en prakkizeerden er niet over, dat ze door één misstap in een diepe sloot konden glibberen, ze wisten alleen maar, dat ze elkaar gevonden hadden en nooit meer los wilden laten. Het onderscheid treft haar pijnlijk. Maar als Coba Klunder even aankijkt, moet ze om zichzelf lachen. Hij is immers van veel harder en arder hout gesneden dan Aris, maar daarom hoeft hij het niet minder goed te menen. En zij is zelf ook geen jong, ongerept meisje meer, dat nog alles heeft te geven, hij zou tevreden moeten zijn met wat late genegenheid. Maar is dat genoeg om een huwelijk aan te gaan?

„Ik hield veel van mijn man,“ zegt ze aarzelend. „Zo zou 't tussen ons nooit kunnen worden.“ Klunder heeft echter dat alles overweldigende gevoel, dat de zinnen in lichte laaie zet en 't verstand het zwijgen oplegt, nooit gekend. „Je hebt toch geen hekel aan mij,“ pleit hij. Er ligt onmiskenbaar spanning op zijn gezicht. Dat doet Coba goed. Hij is toch niet zo koel, als hij 't wil laten voorkomen, al mist hij het vermogen, zich in warme bewoordingen uit te drukken. Ze zal hem moeten nemen, zoals hij is. Altijd alleen valt toch ook niet mee. Och ja, oma is er wel, maar dat is toch ten slotte ook maar een mens van de dag. Natuurlijk, dat zijn we allemaal, maar 't is toch zo: Jongen kunnen sterven, ouden moeten sterven. En dan zou ze al haar aanspraak en steun kwijt zijn. Ja, want ze dacht wel, toen Aris kwam te sterven, dat ze zich makkelijk door de tijd kon slaan, maar 't is toch wel een heel ding. Ze wil het zichzelf niet ontveinzen, dat 't haar tegengevallen is. Wat is 't een zwaar leven, kostwinner te zijn voor jezelf en een kind, waarvan de opvoeding steeds duurder wordt. Ze zou het vrij wat gemakkelijker krijgen, als ze een deel van haar zorgen over kon laden op sterkere schouders dan de hare. Natuurlijk mag je 't daar niet helemaal om doen, maar Klunder van zijn kant heeft haar net zo goed nodig. Alles aan hem schreeuwt eigenlijk om een vrouw. Er valt wat aan op te knappen, niet zo'n klein beetje. Ze zouden met elkaar gered zijn, zo is het wel. En Corke? Die zou weer een vader hebben. En elk kind, vooral als 't jongen is, moet toch eigenlij. nu en dan de leiding voelen, die er uitgaat van een vaste hand.

„Corke is er ook!“ herinnert ze hem. O ja, maar dat is geen bezwaar, daar kan een flinke knecht voor later van uit groeien. En dan ineens wordt Klunders tong los en zet hij haar enthousiast zijn plannen voor de toekomst uiteen. Hij wil vooruit in de wereld, niet altijd knecht blijven, maar zelf bouwrij, hebben op den duur. Werken, om een andere vooruit te helpen, wat is daar nou aan! Hij wil zijn krachten in dienst van zichzelf besteden, dat geeft meer voldoening. Daarom zou hij er ook niet tegen zijn, als Coba de kostgangers voor eerst nog maar wat aanhield, tot hij geschikt wat land heeft kunnen huren. Hoe denkt Coba daarover? Als Coba eerlijk zal zijn, moet ze zeggen, dat ze paf staat. Dat hij een stoere werker was, wist ze wel, maar dat hij zo vol ondernemingsgeest zat, had ze niet achter hem gezocht. Met tegenzin, omdat ze de nagedachtenis van Aris door geen enkele lelijke gedachte wil ontwijden, maar toch ook met bewondering, moet ze toegeven, dat Berend meer energie bezit, dan ze haar overleden man met de beste wil ooit heeft mogen toeschrijven. Hij had geen hogere aspiraties dan timmermansknecht. Voor deze kant van Klunders karakter heeft ze veel waardering, zelf is ze ook vooruitstrevend en ze verafschuwt het afhankelijk zijn. Wat dat betreft, passen ze elkaar dus wel. Alleen maar: Corke mag er niet onder lijden. „Ik heb me eigenlijk vast voorgenomen, dat er uit mijn Cor geen arbeider zal groeien, daar is hij lang niet sterk genoeg voor!“ „Dat moet jij uitmaken, daar laat ik jou vrij in,“ belooft Klunder lichtvaardig. Het gaat hem momenteel niet om Corke, maar om zijn moeder. Het kind gaat immers nog niet eens naar school, 't moet nog uitkomen, wat daar in zit.

(wordt vervolgd)

♦ Gemeentepolitiek voor u

Eind vorige maand zijn de a.r. gemeente- en provinciebestuurders te Utrecht in jaarvergadering bijeen geweest. Dat "de" is natuurlijk een tikje overdreven, want dan zou een zaal met 1300 zitplaatsen niet voldoende zijn. Maar de bestuurders die nu in Esplanade bijeen waren, vormden toch wel de doorsnee van onze gemeente- en provinciebestuurders. We noteerden tenminste bezoekers uit het hele land van Amsterdam en Ameide af tot Zwartsluis en Zwolle toe. Ze kwamen uit Groningen en Friesland, uit Drenthe en het Gelderse, uit Sticht en Oversticht en uit de beide Hollanden.

Men heeft zich die dag beziggehouden met de problematiek van de gemeenten maar er zijn ook zaken gedaan voor het eigen Verband. Wat dat Verband is? Wel het draagt de weidse naam van "Verband van Verenigingen van a.r. gemeente- en provinciebestuurders." Een veel te lange naam natuurlijk en daarom spreekt men gemakshalve van Verband. Zo gaat het vaak met namen. De officiële worden niet gebruikt.

Bij dat Verband zijn tien provinciale verenigingen aangesloten en de Vereniging van Calvinistische burgemeesters, secretarissen en wethouders "Groen van Prinsterer".

Elke vereniging is autonoom. Via het Verband geven zij een orgaan uit "De Magistratuur", dat elke maand voorlichting tracht te geven aan gemeente- en provinciebestuurders. Voor hen is het natuurlijk in de eerste plaats bestemd. Maar het zou helemaal niet gek zijn als de kiesverenigingen ook een abonnement op dit blad namen. De bestuursleden zouden dan beter op de hoogte kunnen zijn van de problemen waarmee hun raadsleden worstelen dan dit vandaag het geval is. Het zou bovendien heel goed zijn, sommige kiesverenigingen doen dat reeds, wanneer ze de eerste opvolger in de raad een abonnement op De Magistratuur gaven. Die zouden dan alvast wat wegwijs worden in de zaken waarmee ze straks als ze een lege plaats moeten vervullen, te maken krijgen. Voor acht gulden in een heel jaar weet u alles, dus dat kan moeilijk een bezwaar zijn.

De jaarvergadering heeft voorts een nieuwe leidraad voor een concept-gemeenteprogram samengesteld. Ook al weer zo'n lang woord. Maar anti-revolutionaire mensen, ook a.r. gemeente- en provinciebestuurders zijn voorzichtige mensen, mensen met gevoel voor verhoudingen. Het vaststellen van een gemeenteprogram is de taak van de kiesverenigingen. Dat doet het Verband dus niet. Het geeft alleen een leidraad om de kiesverenigingen behulpzaam te zijn, bij het samenstellen van een gemeenteprogram. Dat program van het Verband is bovendien nog maar een conceptprogram. Elke kiesvereniging kan er uit schrappen wat het wil en er aan toevoegen wat het wil. Men kan het natuurlijk ook zonder meer overnemen. Het gaat niet tot in details, zeker niet tot in plaatselijke details. Het geeft de richtlijnen die voor een a.r. gemeentepolitiek van vandaag nodig zijn. Het poogt de zaken waar het om gaat zoveel mogelijk principiële te stellen. Niet alleen dat we iets doen is belangrijk, maar ook waarom we het doen of waarom we menen het niet te moeten doen. Bij het program is nog een toelichting gevoegd, die in gewoon Nederlands de artikelen uit het program nader bespreekt. Ook die leidraad voor een c.c.c.-gemeenteprogram is voor besturen van kiesverenigingen van grote betekenis. Voor ieder trouwens die belang stelt in de gemeentepolitiek. Voor een gulden kunt u in het bezit komen van de leidraad met toelichting. Bestellingen zowel voor de leidraad als voor De Magistratuur kunt u doen aan het secretariaat van het Verband: Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Schudden? ..... Goed
Goed schudden? .... Beter
Ideaal schudden? ... Eureka

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v.d. WOUDE & ZN.
DRACHTEN

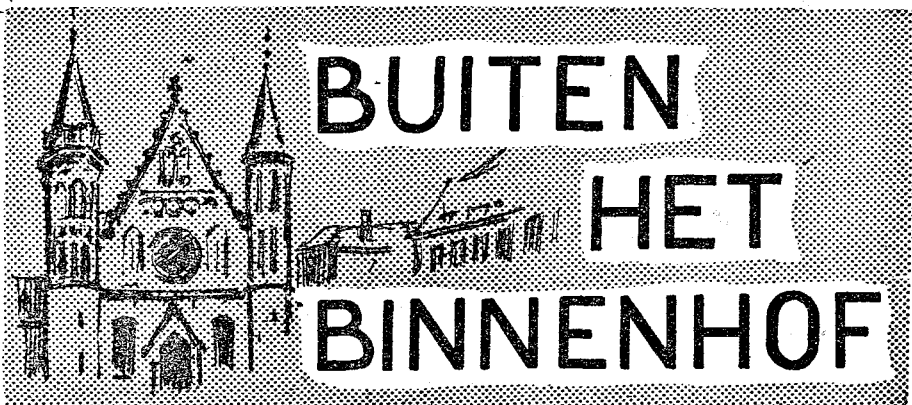
IN het begin van de zestiende eeuw wordt daadwerkelijk gepoogd een einde te maken aan armoede en bedelarij, niet alleen in Nederland maar in het toenmalige Europa van Karel V ook. Deze had in 1531 Plakkaten uitgevaardigd, waarbij bedelen werd verboden en waarbij de armenzorg werd gecentraliseerd. Uit andere „studies“ kwam het verlangen naar voren de armen aan het werk te zetten, een vroege methode van werkverschaffing, naar een idee van de Spaanse humanist Vives. Zijn denkbeelden omtrent werkverschaffing werden gedeeld door Calvinisten en Lutheranen en praktisch ontvangen door het opkomend kapitalisme, dat voor zijn continuïteit arbeidskrachten nodig had, vooral in de naar industrie groeiende zuidelijke Nederlanden. Daar was de scheiding tussen baas en knecht al aardig aan het verbreiden, tussen de dagloner en de kapitaalachtige industrieel. De ontdekking van vreemde landen met nieuwe produkten, met zilver en met goud voor het delven en oprapen, bij wijze van spreken, verstoortte de economie van Europa. Een vleugje crisis was voor de minderbedeelden, die met moeite het hoofd boven water hielden, al noodlottig.

In ons land heeft de dichter Dirck Volkertsz Coornhert zich met dit sociale probleem bezig gehouden. Als jongste zoon van welgestelde ouders te Amsterdam geboren, reisde hij al vroeg naar Spanje en Portugal. Als plaatsnijder heeft hij te Haarlem gewoond, waar hij samenwerkte met de schilder Maarten van Heemskerck. Hij is drukker geweest, notaris, stadssecretaris, Statenlid. Hij wilde per se niet meedoen aan een opstand der Edelen, die de beeldenstorm in Haarlem wilde organiseren. Men nam hem gevangen. Hij ontvluchtte en ont kwam naar het land van Kleef. Verbannen en beroofd van zijn goederen, moest hij tot 1572 wachten om als deputaat van de Prins van Oranje weer terug te keren. Als secretaris van de Staten van Holland stelde hij een onderzoek in naar de afpersingsmethoden van enkele leiders der Geuzen, o.a. de bekende Lumey. Deze zocht Coornhert te doden. De laatste vluchtte wederom naar het Kleefse, waar hij met etsen in zijn onderhoud voorzag. Na de Pacificatie van Gent keerde hij in Haarlem terug waar hij nog tien jaar notaris was. In 1588 vestigde hij zich in Gouda waar hij in 1590 overleed. Hij is begraven in de Janskerk.

Deze Coornhert, ook theoloog, die pleitte voor een individuele Christusbelijdenis en daarom de Calvinisten tot scherpe tegenstanders op zijn weg ontmoette, heeft veel bijgedragen tot het voorkomen van de diepe armoede, welke in de Gouden Eeuw heeft geheerst.

Vanzelfsprekend, de Calvinisten waren het niet eens met zijn theologische opvatting „dat de mensche van naturen niet quaet, maer goet is, ende niet ten quaden maar ten goeden is genegen“. Doch dat neemt niet weg dat Coornhert, die zelf wist wat armoede en gevangenschap was, de ondoelmatigheid van de in zijn tijd bestaande armenzorg heeft aangetoond en de wijze van bestraffing van criminelen heeft gelaakt. Hij, de verdragzame figuur van de Gouden Eeuw, „de apostel van de volmaaktheid“, mag de vader heten van het in 1596 te Amsterdam ingestelde „college van gecommiteerde opzieners der armen“.

En al kon men van dit nieuwe college direct nog geen wonderen verwachten, uit deze opzieners zijn de aalmoezeniers voortgekomen en de provoosten, die de bedelaars moesten opsporen en aan het werk zetten, o.a. aan het hennepkloppen in het Aalmoezeniershuis.

Uit een vorig artikel zagen wij dat zo'n Aalmoezeniershuis tot de zogenaamde Godshuizen werden gerekend. Wezen van niet-poorters werden in Aalmoezeniershuizen eveneens opgenomen. Wij hebben ook gezien dat uitdelingen van levensmiddelen en brandstof begonnen, een sociaal gebeuren dat later het woord „bedeling“ in de hand heeft gewerkt.

Vandaag lijken deze maatregelen nog primitief, maar Coornhert was in zijn tijd een baanbreker op dit terrein. Hij bemoeide zich ook met het middeleeuwse strafstelsel, dat barbaars en vaak onmenselijk was. Dat van gezonde mensen invaliden maakte en van krachtige arbeidskrachten voor het leven lang gehandicapten. Het afhakken van handen en oren, het mismaken en brandmerken doet iemand zijn wrok tegen de maatschappij behouden; hij wordt nooit een sociaal voelend burger, aldus redeneerde Coornhert. Met zijn vriend Hendrick Laurensz Spiegel poogt hij boeven te reclaseren en hen weer tot burgers van een burgermaatschappij te maken.

Dat middeleeuwse strafstelsel had de armoede en de bedelarij, de straatschuimerij en de misdaad aardig in de hand gewerkt. Werd iemand verbannen, dan kreeg het bannelingsoord de crimineel binnen zijn grenzen. Voor de doodstraf was de bedelaar-boef-misdadiger niet bang; beter dood dan lang gepijnigd te worden.

In zijn „Boeven-tucht“ stelt Coornhert met betrekking tot de door hem bedachte werkverschaffing, de DUW van de Gouden Eeuw, voor:

„roeyen opten Galeyen opden Veeren hier te lande; onnutte Duynen inden schadelycken Meeren of onnutte Veenen te voeren; in besloten plaetsen op water ende broot, nutte hantwercken te leeren ende pleghen; oft aen ghemeen Lantswercken met Dijken, Heyen, Diepen, ende anders te arbeyden.“

Nieuw waren zijn denkbeelden. Het tewerkstellen van arbeiders bij publieke werken was niet eerder overwogen. Galeistraaf kende men wel, in en voor de Gouden Eeuw.

Maar Coornhert wilde meer, hij dacht aan landkolonies, aan wat veel later een Prins Frederik Oord zal worden, een Hulp voor Onbehuisden een Liefdewerk Oud Papier en de straffkolonie als Veenhuizen. Want bij de straf moet opvoeding tot een beter leven komen, vindt Coornhert. De tuchteling moet behouden worden, „niet infamis, niet schaamteloos, ghesond, kleyn behoevigh, arbeyt gewoon, wingerigh, haar cost winbaar, Godvruchtigh“.

William Groenhouwer

Vraagt uw bakker naar

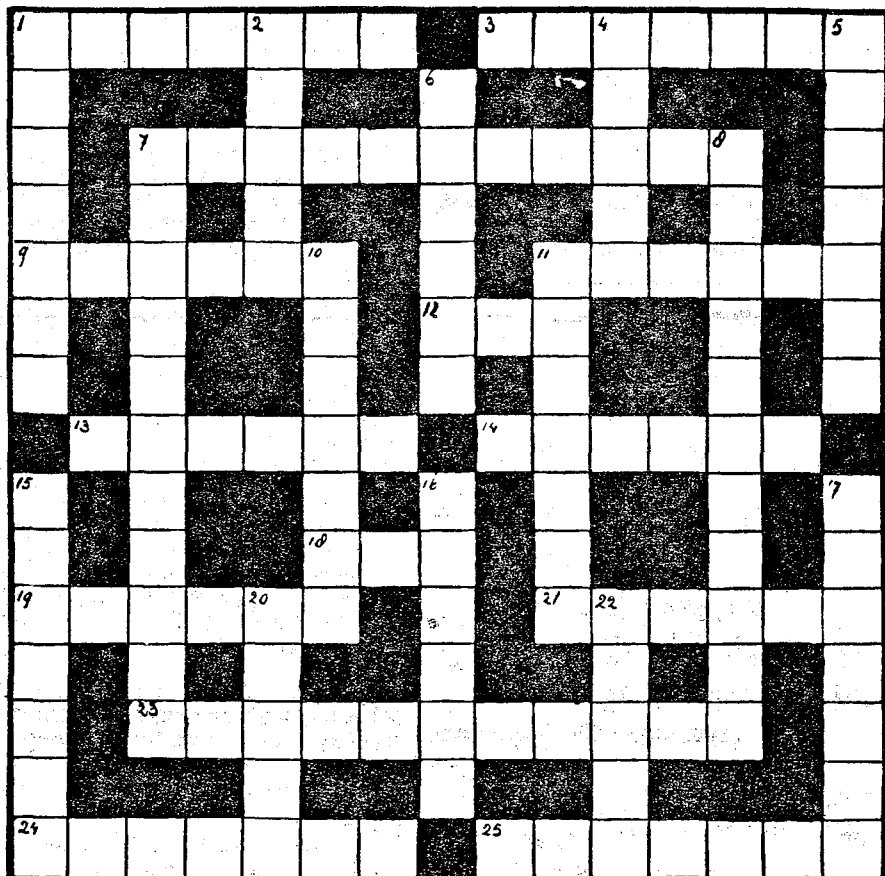
TARVO
BROOD

Uw bakker
Uw dokter

Kryptogram

Horizontaal: 1. wandelperk voor kleuters, 3. dit ingezet stukje stof krijg je op je brood, 7. loopt een lid van de kiesvereniging graag fuifjes af?, 9. grondslag van loon, 11. weggegeven kringetje, 12. zo iets geeft doorzicht in beelden, 13. plaats der verbeelding, 14. de vorst is gepasseerd en de wegen zijn daardoor slecht berijdbaar, 18. (verbogen) getal tussen negen en elf, 19. hierin komen alle goede dingen, 21. deze meisjes zitten er wampjes bij, 23. nota van een (kostbare) geldsoort?, 24. pasmunt voor de vrijheid, 25. denk-bron.

Vertikaal: 1. Ziet de luiaard op zijn weg, 2. deze bende wordt door hardlopers genomen, 4. lieten ongeveer tweeduizend zwijnen verdrinken, 5. als een oosteuropaan het bijzonder warm heeft, bemint hij de schoonheid, 6. moet na 20 dagen worden vernieuwd, 7. dit insekt zorgt voor kopij, 8. men krijgt woorden, wanneer het verstand in de kleren zit, 10. deze inborsten zien u na, 11. alle schoollessen lopen tenslotte op deze slotsom uit, 15. beroepsregulateur, 16. daardoor komen de vogels in stemming, 17. zandstrooiertje, 20. als 't vastgehouden wordt is het

een mening, 22. dan zijn er veel uitvallers.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. spat, 5. ahorn, 9. kaki, 13. talon, 14. adé, 15. klaar, 16. Edom, 17. klens, 19. Orpa, 20. reebout, 21. tienden, 22. ieder, 25. flat, 27. ever, 31. koran, 33. boa, 35. Irène, 37. era,

38. deernis, 39. tel, 40. lente, 42. Ens, 43. ivoor, 45. kast, 47. heir, 49. ootje, 53. Rangoon, 55. arabesk, 58. Arie, 59. geest, 61. aria, 62. agent, 63. Epo, 64. angel, 65. kers, 66. Arend, 67. kolk.

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 2. paden, 4. tombola, 9. klonter, 11. kaper, 23. doornat, 24. akela, 30. Gelre, 41. tangens, 44. visbank, 48. marge, 52. asiel.

ARJOS ARBEIDT ARGLOOS

A C H T E R P A G I N A

ONSCHULDIG, aan geen kwaad denkend, te goeder trouw. Dat is de vertaling van „argloos”. En dat is de eervolle kwalificatie, welke bij de jaardag van de ARJOS — die zij ditmaal op 11 december viert — haar van de zijde van de partij mag worden gegeven. Inderdaad eervol voor een POLITIEKE jongerenformatie. En het is naar onze mening zinnig om dit publiekelijk uit te spreken, waar nog altijd bij velen de politiek niet in een beste reuk staat. Bij velen immers duidt men hetgeen in de politiek gebeurt aan met een ander woord, dat ook met de letters a en r begint, namelijk arglistig.

Niemand zal ontkennen, dat er in de politiek — waarvan het leven zo vol is — arglistigheid voorkomt. Dat is namelijk wel het geval, net als op alle andere terreinen waarin het leven verdeeld pleegt te worden.

Maar die arglistigheid krijgt wel eens een wat te zware klemtoon. Daarom moet als het kan de toon van de argeloosheid duidelijk klinken.

De tweede eervolle kwalificatie voor de ARJOS is dat zij werkt. Wanneer activiteit ontbreekt is kritiek terecht. Waar gewerkt is mag een woord van lof niet achterwege blijven.

Maar goed ook

De ARJOS is — dat moet men goed beseffen — natuurlijk niet te beschouwen als wat men wel noemt een argeloos kind. Dan wordt het woord argeloos — of argeloos; beide mag van Van Dale — in een wat andere zin gebruikt. De ARJOS is (soms) (zeer) welbewust. En dat is maar goed ook. Immers, de ARJOS staat weliswaar vergeleken bij de ouderdom der partijorganisatie nog in de kinderschoenen, maar de Arjos bestaat uit kiesgerechtigde of bijna kiesgerechtigde jonge burgers en burgeressen.

En dan mag men welbewust zijn, als men maar tevens argeloos blijft. Op die wijze kan de politiek goed worden gediend; op die wijze wordt een goede samenleving het beste bevorderd. Het gaat de ARJOS niet om een eigen politiek spel. Zij gaat niet uit van een eigen beter weten. Zij wil niet pertinent iets anders dan de A.R. Partij. Zij plaatst zich niet tegenover de haar geestverwante partij.

Geen na-praters

LOOPT de ARJOS dus braaf achter de A.R. Partij aan in de geest van right or wrong my party?

Die indruk krijgt men bepaald niet als men het jaarverslag van ARJOS-secretaris Corporaal begint te lezen.

Stellende, dat de politieke jongerenorganisaties niet veel leden tellen — exacte cijfers zijn niet bekend, maar het gezamenlijke ledental komt niet boven de 20.000 uit — noemt deze secretaris enkele oorzaken. Een van de argumenten is „dat de programma-aanbieding van de politieke jongerenorganisatie van dien aard is dat het alleen conformistisch ingestelde jongeren aantrekt en de non-conformistisch ingestelde jongeren afstoot”. „In feite”, zo zegt de ARJOS-secretaris, „komt dit argument hierop neer dat de politieke jongerenorganisaties teveel in het kielzog van de partijen varen”.

De voor de hand liggende vraag stellend of dit ook voor de ARJOS

'VESTA' MEUBELN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en in onze toonzalen alles bekijken! Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

geldt, merkt de heer Corporaal in zijn verslag o.m. op:

„De ARJOS is de jongeren-organisatie van de A.R. Partij. Zij wil dit bewust zijn. Nauw voelt zij zich verbonden met deze partij, maar zij stelt er prijs op haar zelfstandigheid te bewaren. Zij wil haar eigen koers varen. Dat behoort zij ook te doen als jongeren-organisatie.

Aan „na-praters” heeft de samenleving geen behoefte, maar wel aan jonge mensen die zelfstandig kunnen denken. Daaraan wil de ARJOS meewerken.”

En: „Wij weten ons bij de zaak betrokken en daarom is het ons om opbouwende kritiek begonnen.

Steeds staat centraal, dat wij in de ARJOS mee willen helpen zoeken naar een christelijke politiek voor deze tijd. Naar een christelijke politiek die bouwt aan een leefbare samenleving.

Daarom vinden wij het ook van veel belang dat Arjossers lid worden van de kiesvereniging. Jonge mensen moeten daar mee-spreken en mee-denken. Helaas is dat nog niet overal het geval. Soms ligt dat aan de ouderen, soms aan de jongeren.”

En de conclusie is: „Er zou veel meer over te zeggen zijn. Wij doen dat nu niet. Wel menen wij te kunnen stellen, dat de ARJOS geen conformistische politieke jongerenorganisatie is en dat ook niet wil zijn.

Wat zij dan wel wil? Een politieke jongeren-organisatie zijn, die op haar eigen manier in een eigentijdse vorm bezig is met politiek vormingswerk. Daar valt veel aan te verbeteren en te veranderen. Er zou bijvoorbeeld veel meer gedaan moeten worden voor de voorlichting van hen, die zich niet bij de ARJOS aansluiten, hoewel zij „van huis uit” bij ons horen.”

Zo ziet de ARJOS zich op een gegeven moment en — waar een element van bescheidenheid blijkbaar niet ontbreekt — mag dit een op zichzelf goed inzicht genoemd worden.

Het werk

NA de filosofie de arbeid. Daarover wordt verteld in het duidelijk ingedeelde verslag op 32 gestencilde bladzijden, door een nette omslag omgeven.

Wij kunnen al dat werk hier niet breed de revue laten passeren. Maar een opsomming van de hoofdstukken geeft toch een duidelijk beeld van de omvang en het veeisoortig karakter van het politieke jongerenwerk. Na de weergave van het landelijk bestuur, de mutaties daarin, de vergaderingen ervan, het secretariaat, het ledental en de clubs, volgt er een hoofdstuk „individueel lidmaatschap”. Daar moet even bij worden stilgestaan. De Nationale Organisatie van A.R. Jongeren Studieclubs is namelijk een organisatie van clubs. Daar is een nadeel aan verbonden, namelijk dit, dat nogal eens wat potentiële leden verloren gaan, omdat het niet mogelijk is overal een club op te richten. De ARJOS-secretaris noemt het in zijn verslag dan ook terecht verheugend, dat de vorige algemene vergadering besloot ook het individueel lidmaatschap mogelijk te maken. Hoeveel van deze individuele leden er thans reeds zijn blijkt uit het verslag niet. Met belangstelling zal naar dat getal volgend jaar worden uitgezien.

HET verslag vervolgt met een hoofdstuk over het clubbezoek. Enkele gegevens uit de rapporten: gemiddelde leeftijd ARJOSleden ruim 22 jaar, van de clubvoorzitters ruim 25 jaar. Aantal clubvergaderingen per seizoen variërend van 6 tot 9. Opkomst der leden

gemiddeld 85%. Clubcontributie variërend van f 2,50 tot f 9,— per lid per jaar. Voor het maandblad „Op Wiek” bestaat over het algemeen veel waardering (Terecht). „De contacten met de kiesverenigingen zijn zeer verschillend. Ze variëren van contact dat louter en alleen financieel van aard is tot een uitwisseling van bestuursleden en het beleggen van gezamenlijke vergaderingen.” Een zaak, welke voortdurende aandacht van alle clubs en kiesverenigingen vereist!

Vervolgens krijgen de Provinciale Verbanden aandacht, breedvoerig, alsmede de vorige (geslaagde) algemene vergadering, de propaganda, de publi-

.....het tijgertje in de partijtank.....

citeitsmiddelen, de ontwikkelingshulp, de kabinetcrisis, de landelijke studieconferentie, studentenconferentie, brede besturenconferentie, het kaderwerk en commissiewerk (schetsen- en methodiek-commissie, Documentatie Commissie Binnenland, studentencommissie, commissie „Positie van de ARJOS”), de buitenlandse werkgroep, de verhouding A.R.P.-ARJOS („uitstekend”, zegt het verslag), de verhouding tot de C.H.J.O., het internationale werk, de contacten met andere organisaties. En dit is dan maar een (zij het grote) greep. Belangstellenden kunnen het verslag bestellen bij het secretariaat van de ARJOS, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Klakkeloos?

DAT al dit werk maar niet klakkeloos in dezelfde sleur wordt voortgezet

blijkt als men let op een aantal door het bestuur overgenomen voorstellen en suggesties van de commissie „Positie van de ARJOS”, o.a.:

— nagaan of een ARJOS-enquête mogelijk is, waarbij de ARJOS als het ware wordt „doorgelicht”;

— gesprek met de Organisatie Commissie van de partij over het kaderwerk, studiemateriaal en vergadertechniek;

— plannen uitwerken, die het missionair besef bij de Arjossers kunnen versterken;

— opstelling van een nota over opzet, aard en functionering van de meningsvorming;

— bespreking met het partijbestuur over stimulering door het partijbestuur zelf van doorstroming en medewerking van jongeren.

Het is zeker van grote betekenis wanneer in de komende tijden deze zaken grondig worden doorgesproken en tot bepaalde resultaten leiden.

Voorlopig zouden wij tegen de kiesverenigingen willen zeggen: u moet niet alleen zeggen dat de jongeren welkom zijn, maar u moet ze er bij slepen. En tegen de Arjossers: laat ze slepen, geef ook een beetje mee; eigenlijk: ga op eigen initiatief naar de kiesvereniging om ook daar als lid mee te spreken en mee te werken.

Voortgang

TENSLOTTE, de ARJOS-actie van de laatste maanden is een succes geworden. In korte tijd 25 nieuwe clubs en (netto) ruim 500 nieuwe leden. Een resultaat om de ARJOS op haar algemene vergadering mee te feliciteren. Voortgaan met argeloos arbeiden!

In eenvoud, verantwoordelijkheid beseffend, welbewust doorwerken. Als jongeren met de ouderen. Als ouderen met de jongeren.

WIDEK.

BELANGRIJKE PRIJSVERLAGING

DE CHRISTELIJKE ENCYCLOPEDIË

2e, GEHEEL HERZIENE DRUK, SAMENGESTELD ONDER REDACTIE VAN PROF. DR. F. W. GROSHEIDE EN PROF. DR. G. P. VAN ITERZON. GESCHREVEN DOOR EEN STAF VAN MEER DAN 300 GELEERDEN EN SPECIALISTEN, BEHOOREND TOT VERSCHILLENDE KERKELIJKE RICHTINGEN.

6 grote delen, meer dan 4200 bladz., ruim 2000 fraaie foto's, illustraties, tekeningen, grafieken, landkaarten en grote gekleurde platen, in fraaie en solide linnen stempelbanden met goudtitel.

Bevat een schat van betrouwbare feitelijke informatie en principiële voorlichting over een veelheid van onderwerpen: Bijbelse geschiedenis, Bijbelse archeologie, Bijbelse aardrijkskunde en volkenkunde, Kerkgeschiedenis, Zending, Godsdienstgeschiedenis, Wijsbegeerte, Psychologie, Opvoeding, Onderwijs, Jeugdbeweging, Muziek, Beeldende kunsten, Literatuur, Taalwetenschappen, Geschiedenis, Sociale wetenschappen, Natuurwetenschap, enz., enz.

In de Christelijke Encyclopedie vindt men bij omstrede kernvraagstukken de diverse standpunten binnen het kader van de orthodoxe christenheid zo objectief mogelijk naast elkaar vermeld, opdat de gebruikers zich uitvoerig en onbevooroordeeld kunnen oriënteren.

Dit prachtige standaardwerk kunnen wij u nu aanbieden tegen de zeer lage prijs van **f 125.-** (compleet) (Prijis voorheen f 190.50)

Bovendien is het bedrag van f 125.— desgewenst betaalbaar in 10 maandelijkse termijnen van f 12.50. Stuur ons nu uw bestelling voordat de nog maar geringe voorraad uitverkocht is.

Boekhandel T. WEVER - Postbus 13 - FRANEKER

BESTELBON

Aan Boekhandel T. WEVER, Postbus 13, FRANEKER.

Verzoekte toezending van de CHRISTELIJKE ENCYCLOPEDIË, 6 delen, voor de prijs van f 125.— compleet.

Ik betaal * na ontvangst ineens * in 10 maandelijkse termijnen van f 12.50.

Afzender: .....

Adres: .....

Datum: ..... Handtekening: .....

* s.v.p. doorhalen wat niet gewenst wordt. NG

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

*** Niet berusten

ER is reden tot grote zorg over de gang van zaken in het overleg tussen werkgevers en werknemers. "De Stichting van den Arbeid is dood", hoort men sinds 8 december j.l. rondzeggen. Na twintig jaar "huwelijk" zijn de partners in feite uit elkaar gegaan en velen, vooral de vergeten groepen en de zwakke bedrijfstakken, dreigen de dupe van deze echtscheiding te worden. Men kan deze zorg natuurlijk "vertalen" in loonpercentages, prijsmutaties en inflatie-grafieken. Dat is een reactie die in onze cijfermatige samenleving voor de hand ligt. Men doet beter te bedenken dat aan deze rekenkundige gegevens een maatschappelijke tragiek ten grondslag ligt. De tragiek van stukgelopen overleg en samenwerking. Een ontwikkeling, die dus indruist tegen de bijbelse idealen van de christelijk-politieke en christelijk-sociale beweging.

Het gebeurde is extra triest omdat het minimum-loon der laags: betaalde werknemers de aanleiding (niet de oorzaak?) van de breuk werd.

Ook daarmee is een Schriftuurlijke norm gemoeid, namelijk de zwakke die een helper moet hebben. Indien die helper of dat schild niet duidelijk kunnen fungeren, moet de overheid haar taak verstaan. De A.R.P. zal gereed moeten zijn haar daarop te wijzen.

Overleg en samenwerking laten zich echter niet, zoals desnoods een minimum-loonsom, met de zwaarmacht afdwingen. Zij moeten opnieuw worden aangevat door de meest verantwoordelijke partners; om in onze beeldspraak te blijven: de echtelieden van huize "Stichting van den Arbeid".

Zoals in menig gewoon huwelijk, moet - soms met hulp van een wijze raadgever - een nieuw begin gemaakt worden. Dat vraagt God niet slechts van mensen, maar ook van organisaties.

Het is bijzonder gelukkig dat het Christelijk Nationaal Vakverbond heeft laten weten in de huidige situatie niet te willen berusten. Het C.N.V. heeft n.l. verklaard "niet in het vooruitzicht van harde sociale strijd te berusten zonder alsnog langs de weg van overleg en bemiddeling te hebben gedaan wat mogelijk is".

Het heeft dit aan de beide andere vakcentrales en aan het Convent van Christelijk-Sociale Organisaties (bestaande uit: C.N.V., C.B.T.B., C.M.B. en Verbond van Prot. Chr. Werkgevers) meegedeeld. Wij zijn met dit initiatief zeer verheugd. Dit is christelijk-sociale actie in optima forma. Moge God dit pogen met zegen bekronen.

dames-, heren- en
kinderkleding

Wieringa

ONBEPERKTE KEUZE
IN HET MODIEUZE

ZWOLLE APERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM HAARLEM

Dr. J. J. Buskes:

**WAARHEID EN LEUGEN
AAN HET ZIEKBED**

Gebonden f 10,90

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Uitgeverij W. ten Have N.V.

ANTI GEEL niet te evenaren!

MUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

MURCO

Problemen waarmee onze binnenscheepvaart te maken heeft, worden belicht in het artikel "Schipperij" op pagina 6.

In de komende nummers treft u o.a. aan:

- een vraaggesprek met Dr. W. P. Berghuis
- een terugblik op de belangrijkste politieke gebeurtenissen van dit jaar, door de heer B. Roolvink
- een gesprek met de heer C. Rijnsdorp over literatuur en nog wat
- artikelen van de kamerleden Versteeg, Walburg, Schakel en Boertien over het behandelde in de Tweede Kamer bij de begrotingen van Landbouw, Defensie, Buitenlandse Zaken en Onderwijs
- een artikel van mevrouw Tonkens over het verantwoord besteden van tijd en geld door de huisvrouw
- een kritische beschouwing over de prijs van het aardgas
- een artikel van Drs. Puchinger over „de taaie rode rakkers“
- voortzetting van onze reeks streekreportages
- een uiteenzetting van de moeilijkheden in het midden- en kleinbedrijf van de hand van K. J. de Jong

Het is de moeite waard om u nu te abonneren. Vult u daarom de bon in op pag. 6.

Luister op maandag 27 december a.s. van 18.20-18.30 uur naar onze radio-uitzending. Het onderwerp is: „Balans 1965“

Nederlandse Gedachten zal op 25 december niet verschijnen. De nummers van 25 december en 1 januari zullen worden samengevoegd. Dit gecombineerde nummer zal de abonnees voor 31 december bereiken.

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm. 95ct

CARL UPMANN
CIGARS

De plaats van Nederland

De Buitenlandse commissie van de Arjos organiseert in samenwerking met de buitenlandse commissie van de CHJO en de KVPJG op zaterdag 8 januari 1966 in Monopole te Amersfoort een conferentie.

Het thema "de plaats van Nederland in Europa en de wereld" zal worden behandeld.

De minister van buitenlandse zaken, excellentie mr. J.A.H. Luns, heeft zich bereid verklaard om 's middags te komen spreken.

De deelnemers aan de conferentie ontvangen van te voren documentatie-materiaal.

Tijdens de morgenbijeenkomst zal zeer waarschijnlijk het werk van het Jongeren Vrijwilligers Program aan de orde worden gesteld en misschien nog enkele andere zaken.

Aan de conferentie zelf zijn geen kosten verbonden.

Wie aan de lunch wenst deel te nemen dient f. 4,50 te storten op giro 127164 ten name van Stichting Arjos te Den Haag.

Aanmeldingen voor de conferentie bij Sekretariaat Arjos, Dr. Kuypersstraat 3 te Den Haag.

HET LEDENTAL VAN DE ARJOS

Enkele weken geleden schreven wij over de actie van de Arjos. Wij beloofden toen, dat wij medio december u nogmaals een ledenstand zouden meedelen.

Ter vergelijking plaatsen wij naast elkaar de cijfers van 30-9-1965 en de cijfers van 14-12-1965.

Provincie	30-9-1965 clubs/led.	14-12-1965 clubs/led.
Groningen	40 560	43 601
Friesland	38 560	42 661
Drenthe	19 307	21 320
Overijssel	18 216	23 325
Gelderland	15 169	17 240
Utrecht	13 167	18 234
N-Holland	24 282	28 411
Z-Holland	36 497	39 545
Zeeland	8 90	8 105
N.Br./Limb.	7 78	7 93
	218 2926	246 3535

De vorige keer was er in Friesland nog geen enkele club opgericht. Thans zijn er nieuwe clubs te Dokkum, Zwaagwesteinde, Rinsumageest en Bergum.

De Friezen hebben in deze actie in hun provincie voor meer dan 100 nieuwe leden gezorgd. En ze gaan nóg door! Hulde.

Gelderland zorgde nog voor een club in Doetinchem; Utrecht voor clubs te Soest, Driebergen en De Bilt; Noord-Holland voor een club te Halfweg en Zuid-Holland voor een club op Rozenburg.

Als wij nu de actie overzien, dan blijkt dat 85 van de bestaande clubs voor 459 nieuwe leden zorgden.

De 31 nieuwe clubs leverden 388 leden op.

Een bruto-winst derhalve van 31 clubs en 847 leden.

Maar er is ook een keerzijde: 2 clubs werden gedurende de actie-periode opgeheven (verlies 22 leden) en twee clubs werden samengevoegd.

Van de bestaande clubs leden 38 clubs een verlies van 216 leden.

De netto-winst van deze actie bedraagt dan ook 28 clubs en 609 nieuwe leden.

Het ledental is de 3500 dan ook weer gepasseerd en dat is bijzonder verheugend.

Over 't algemeen is er goed gewerkt in de verschillende provincies. De mogelijkheden die de provinciale verbanden hebben zijn nogal verschillend. Maar men heeft — voor zover mogelijk — er iets van trachten te maken.

Behalve Friesland en Overijssel zorgde ook Noord-Holland voor een winst van meer dan 100 nieuwe leden. Wat de club-oprichting betreft haalden Overijssel, Utrecht en Zuid-Holland het streefgetal van 5 ni nye clubs. En de beide laatste provincies zeggen zelf dat de mogelijkheden nog niet zijn uitgeput.

In feite is het zo natuurlijk overal. Daarom werken we met enthousiasme verder. D. Corporaal

„En gij zult zijn naam heten...” Op deze aankondiging, welke ons zo bekend is van de engel aan Zacharias, volgt dan het woord Johannes, dat betekent: „Jahweh is genadig”. De Hebreeuwse vorm van de naam is Johanan. De boodschap aan Maria luidt: „die gij de naam Jezus moet geven”. Jezus is de Griekse vorm van de Hebreeuwse naam Joshua, welke betekent „Jahweh is hulp”. Velen in het nieuwtestamentische Israël droegen die naam.

Wie het Kerstverhaal leest merkt, dat God zelf namen geeft aan door Hem begenadigden. Is er in de heilsgeschiedenis geen duidelijk aanwijsbaar door God gegeven naam, dan is er toch altijd een naam, welke iets inhoudt. Jochin, „Jahweh bevestigt”; Sarah, „vorstin”; Saul, „afgebenede”; Jemina, „duif”; Zebulon, „de vorstelijke”. In hun naam weten velen zich met God verbonden of opnieuw verbonden. Jacob wordt Israël. Dat EL duidt op God. In Pniël ziet Israël zijn EL. Deze twee letters komen ook voor in de naam Immanuël: „God met ons”. In onze serie artikelen over de familienamen hebben wij op die namen geduid. Toen die artikelenreeks ten einde liep, kwam uit de lezerskring meer dan een verzoek om iets te schrijven over de voornamen. Wij hebben toen beloofd op deze zaak terug te komen, welke belofte wij hierbij inlossen.

De voornaam is voornamer dan de achternaam. In dit opzicht, dat de meesten onzer meer bij de voornaam worden genoemd, of bij een verbastering van die voornaam. De voornaam is onze aanspreeknaam. We voelen ons op een afstand als iemand ons, zonder juffrouw, mevrouw of meneer, bij onze achternaam noemt.

Uit de vorige reeks opstellen is bekend geworden dat het bezit van een voornaam — misschien wel meer dan één — en achternaam, geen algemeen bezit is. Er zijn nog miljoenen zonder achternaam, of zonder voornaam, het is maar net hoe men het stelt. Zij hebben maar een naam, hun roepnaam, die ook hun geslachtsnaam is. Wij kennen, officieel sinds 1811, onze achternamen. Wij hebben daarbij nog onze voornamen, vleitnamen, bijnamen, scheldnamen, roepnamen.

Wat schuilt er in een naam? Wij willen geen antwoord geven op die duizend-en-een maal geciteerde vraag van Shakespeare. Wij willen hier ds. A. K. Straatsma in zijn Dagboek citeren, als hij schrijft: „Aandoenlijk is de klacht van een Zwitserse vrouw tegen haar man. Ze heeft een preek gehoord over de tekst: „Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt mijn”.

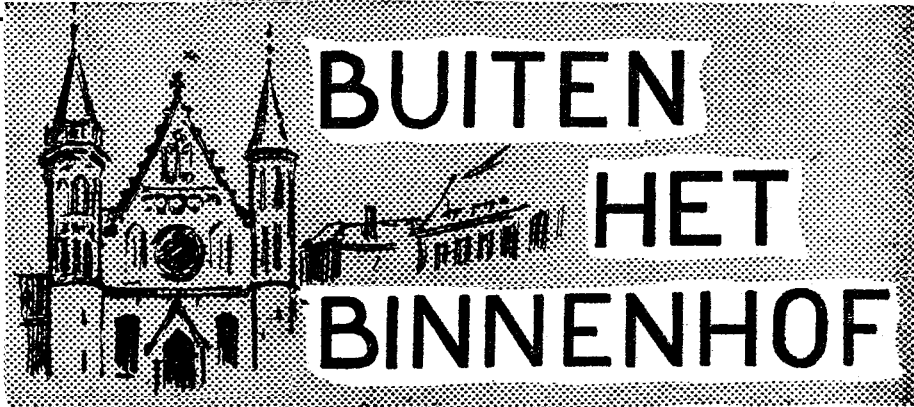
„Dat moet heerlijk zijn, om bij je naam geroepen te worden. Waarom doe je dat nooit? Je zegt altijd als je me roept: héé, jij... en ik heet toch Barbara...”

Dat is de betekenis van het hebben van een naam. Het genoemd worden bij de naam is: het anders zijn dan anderen.

Altijd anders. Er kunnen twee Jannen in een dorp zijn, maar de een is Jan de Boer en de ander Jan de Vries. Ja al zouden er twee Jannen de Vries in het dorp zijn, dan is de een Jan de Vries van Jouke en de ander Jan de Vries van Piet. Nu kan het voorkomen dat Jan thuis Jongen genoemd wordt. Dan is, in de volle betekenis van een naam, „Jongen” een naam geworden. Jan luistert als men „Jongen” tegen hem zegt. Hij hoort in dat woord zijn naam.

Vondel ziet in het verschil tussen het dragen van een naam door God en het dragen van een naam door de mensen die grote kloof, die er tussen de Schepper en zijn schepsel ligt:

„Vergeef het ons en scheld ons kwijt,
Dat geen verbeelding, tong noch teken
U melden kan. Gij waart, gij zijt,
Gij blijft dezelve. Alle Engelenkennis

En uitspraak, zwak, en onbekwaam,
Is maar ontheiliging en schennis;
Want ieder draagt zijn eigen naam,
Behalve gij. Wie kan u noemen
Bij uwen naam? Wie wordt gewijd
Tot uw orakel? Wie durft roemen?
Gij zijt alleen dan die gij zijt...”

Ieder in Israël heeft een naam, maar er is maar EEN NAAM, die van JAHWEH. Naamlozen zijn paria's. Zij tellen niet mee. Je kunt hen niet eens bij hun naam noemen!

Goed, laten we doorstoten tot onze voornamen, tot Jan en Piet en Klaas, tot Trui en Mies en Anna.

Ze klinken nogal Nederlands. U kunt uw zontje of dochter niet maar elke naam geven, die bij u opkomt. Die naam zal in het boekje van de ambtenaar B.S. moeten staan of u zult gewichtiger papieren op tafel moeten leggen.

In Engeland heeft in 1961 een vader zijn dochter Princess Belinda genoemd, uitsluitend en alleen opdat later de mensen zijn kind als een prinses zouden behandelen. Er was geen ambtenaar, die deze naamgeving kon tegenhouden. In ons land gebeurt nog wel eens het tegenovergestelde. Afgezien van het feit dat wat de vader van dat Engelse meisje wilde, schuilt in zijn naamgeving ook iets van verwachting dat zijn Princess eens een prinses zal zijn. De naam verduidelijkt de wens, dat de drager van de naam zo zal worden als zijn naam luidt. Dat hij, als hij Theofilus heet, later zal belijden dat hij een vriend van God is. Zo is althans de naamgeving opgezet. Vervolgens heeft men de voornamen gebezigt om de traditionele namen in de familie te houden, hoewel dat ook wel eens op een zijspoor kan geraken. Nemen wij de naam van Rijk de Gooyer. In de familie De Gooyer, waartoe die Rijk behoort, komt pas in 1881 de naam Rijk om de hoek kijken. De moeder van de in dat jaar geboren Rijk de Gooyer heeft een broer gehad, die Rijk van Essen heette. Uit piëteit wordt de baby nu naar die overleden oom genoemd. Maar tot dat moment bestaat de naam Rijk de G. nergens. Thans kennen wij drie dragers van de genoemde naam. Tussen haakjes: Rijk betekent: machtig, aanzienlijk.

Van een traditionele naam in een bepaalde familie was hier dus geen sprake. Nu is er wel sprake van, omdat grootvader, zoon, kleinzoon de naam dragen.

En waarom noemde men en noemt men zijn kinderen naar grootvader of naar grootmoeder of naar oom of tante? Ook met de overweging dat iets van de karaktertrekken van de vernoemde op de met die naam bedachte nazaat moge overgaan.

William Franke

Koopt een goed kostuum

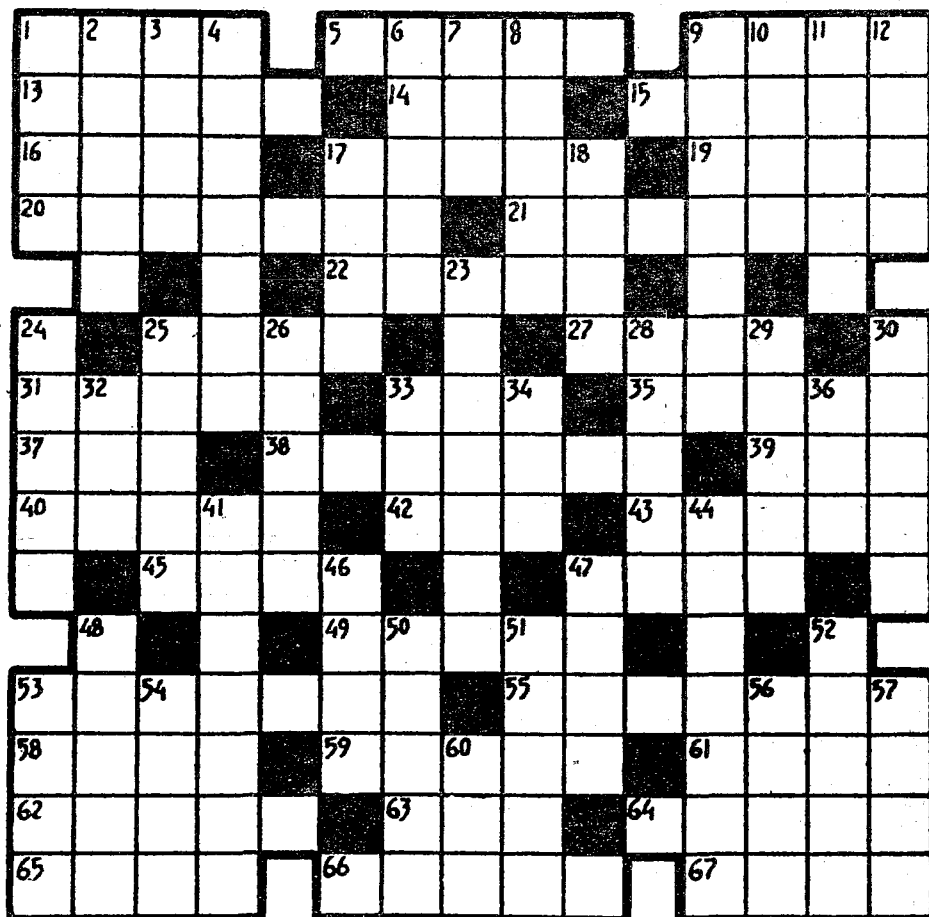
enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSEVELD

Kruiswoordraadsel

Horizontaal: 1. Muziekinstrument, 5. warboel, 9. vet, 13. opschudding, 14. opening, 15. deel, 16. vreemde munt, 17. brasserie, 19. gebarenspeel, 20. huis-houdelijk voorwerp, 21. kuis, 22. taal van het N.T., 25. drank, 27. nakomeling, 31. schip, 33. taal, 35. muziekterm, 37. op de wijze van, 38. talmer, 39. een weinig, 40. plant, 42. ter plaatse onbekend (afk.), 43. jongensnaam, 45. heuvel, 47. vlug, 49. vaartuig, 53. eetgelegenheid, 55. roofvogel, 58. stam, 59. garellus (z.n.), 61. gedachte, 62. hoofddekseel, 63. priester, 64. viervoeter, 65. reservoir, 66. wapen, 67. akelig.

Vertikaal: 1. stengel, 2. bijnaam, 3. raadsel, 4. druk, 6. uitroep, 7. oppervlaktemaat, 8. plaats in Overijssel, 9. loterij, 10. muziekstuk, 11. riviermond, 12. wending, 17. Europeaan, 18. doopgetuige, 23. in tweevoud, 24. siersteen, 25. prent, 26. inhoudsmaat, 28. meisjesnaam, 29. vogel, 30. water, 31. waterplant, 33. een weinig, 34. uitroep, 36. jongensnaam, 41. kamer, 44. vergissen, 46. stip, 47. steun, 48. deeg, 50. op krediet kopen, 51. hij is gestorven (latijn), 52. plaatsnaam, 53. bergplaats, 54. ontkenning, 56. Noors gedicht, 57. jammer (z.n.), 60. jongensnaam (letterkeer).

Oplissing A.R. Post/Ned. Ged. november 1965

Horizontaal: 1. ander, 6. ezels, 11. Canaris, 13. alweder, 15. R.N., 16. koe-pokken, 18. R.I., 19. ozo, 21. rot, 22. opa, 23. wond, 24. berin, 26. Aken, 27. net, 28. reu, 29. eek, 31. TNT, 32. koliek, 34. straat, 36. gat, 37. ade 38.

netjes, 41. genade, 44. ban, 45. een, 46. rot, 47. ent, 49. rail, 50. rebus, 52. ergo, 53. ere, 55. ruw, 57. s.e.r., 58. e.d., 59. betekenens, 63. le, 64. degenen, 66. leveren, 68. naken, 69. teken.
Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 4. Eros, 7. zwei, 54. gêne, 56. leve.

DE SCHOOLRAAD

UITERAARD wenste ook de redactie van *Ned. Gedachten en A.R. Post* aandacht te schenken aan het jubileum van de Schoolraad. Maar het leek ons beter, het artikel te bewaren voor dit nummer, dat immers aan alle leden van de partij wordt toegezonden en niet alleen aan hen, die zich op het wekelijks orgaan hebben geabonneerd. Maar er was één moeilijkheid. Het historisch overzicht, kort en duidelijk opgesteld door de heer Van Bennekom, is aan duizenden adressen toegezonden. Het zou al te gemakkelijk zijn, daaruit het een en ander te putten en het nog eens weer met andere woorden weer te geven. Daarom zal dit artikel iets anders bieden. Een zéér persoonlijke herinnering uit de oorlogsjaren.

HET is bekend, dat de Schoolraad tegenover de bezetter op de bres stond voor de vrijheid van de bijzondere school, en dat hij het eerder, radicaler en consequenter aandurfde dan welke organisatie ook. Het is bekend, dat prof. Itterzon zich midden in zulk een strijd bereid verklaarde, het presidium op zich te nemen. Het is ook bekend, dat de voormannen van de Schoolraad om hun strijd voor de grondwettige rechten en vrijheden van het bijzonder onderwijs eerst in de gevangenis en toen in het concentratiekamp bij Amersfoort terecht kwamen.

Maar bij dit alles was van het grootste belang het contact met de schoolbesturen. Zij moesten weten, wat op het spel stond, zij moesten meedoen aan het verzet, zij moesten één lijn trekken met de Schoolraad. Elke provincie had een vertrouwensman, die zijn boodschappers instrueerde en uitzond van dorp tot dorp, van school tot school. En zo heb ik menige fietstocht ondernomen met de „orders” in mijn hoofd. En ik heb de schoolbesturen leren kennen, heel anders dan op ouderavonden en bij recepties. Want nu kwam het er op aan. Nu werd het een kwestie van „geen duimbreed wijken.” Welaan, dan op de fiets er op af.

De grondwet zegt uitdrukkelijk, dat de besturen vrij zijn, wat de benoeming van het onderwijzend personeel betreft. De bezetter schrijft voor: het bestuur zendt een voordracht van drie kandidaten naar een rijksambtenaar en die doet een keus. Die beslist ambtelijk, wie van de drie het zal zijn. Hij kan zelfs schrijven, dat geen één van de drie hem aanstaat en dat het bestuur daarom met een nieuwe voordracht moet komen. En wee het bestuur, dat zich niet aan deze nieuwe voorschriften houdt! Bij nalatigheid wordt de subsidie ingetrokken.

KORT daarop werden de voorschriften nog verscherpt. Als tweemaal een voordracht was ingediend, waaruit de inspecteur geen keus kon doen, dan zou een benoeming volgen van de zijde van het departement. En de secretaris-generaal van dat departement kreeg nu ook de bevoegdheid, een leerkracht aan een bijzondere school te ontslaan, als die een verkeerde invloed op de kinderen had.

Toen gingen we op de fiets op stap, in de zak een gestencild briefje:

Aan den Secretaris-Generaal van het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Cultuurbescherming te Den Haag.

Hoogedelgestreng Heer,
Het bestuur der Vereeniging..... te ..... acht zich verplicht u mede te delen, dat het in verband met de laatste aan uw besluit van 8 april 1941 gege en uitbreidingen zich in de onmogelijkheid ziet geplaatst bij benoemingen en ontslagen dat besluit verder na te leven en eventuele ontslagen van leerkrachten zijner school, door of namens u opgelegd, te erkennen.

De verantwoordelijkheid, die op het bestuur en op de ouders, die het vertegenwoordigt, rust, voor de handhaving van Gods geboden in de opvoeding en het onderwijs der jeugd, heeft het om des gewetens wille tot deze beslissing benoopt.

Namens het bestuur der voornoemde vereniging,
..... voorzitter.
.....secretaris.

Het was nu zaak, de besturen op te wekken, dit stuk te tekenen en aan het departement te zenden. En hoe massaler dat gebeurde, hoe meer indruk het zou maken. Als alle schoolbesturen hier schouder aan schouder zouden staan, dan zou het de secretaris-generaal niet meevallen, zijn wil door te zetten.

Maar de voorzitter en de secretaris hadden soms het gevoel, dat zij toch wel risico liepen. Zij hadden geen kwestie, zij leefden ver van het strijdtoneel en moeilijkheden waren er niet. Als die te eniger tijd zouden komen, wat overigens niet waarschijnlijk was, dan zouden zij natuurlijk een principiële houding moeten aannemen. Maar er was momenteel niets aan de hand en alles liep normaal. Waarom dan zo'n briefje? Waarom die beide

namen? Namen zijn riskant. De vijand weet, wie hij grijpen moet. Die handtekening kan je bloot stellen aan vervolging.

En we kenden de meeste van die schoolbesturen wel. Er waren er bij, die voorzichtiger wilden zijn dan de slangen. We hadden dat al eerder gemerkt, toen de Duitsers opdracht gaven platen in de scholen op te hangen welke de wervingsactie voor de SS moesten aanbevelen. Sommige schoolbesturen zeiden: daar komt niets van in, dit wordt niet opgehangen. Maar er waren er ook die vonden, dat meester er maar een mouw aan moest passen. En meester paste er een mouw aan: hing de plaat aan de binnenzijde van een kastdeur of ergens aan de wand met de rooster van lesuren er overheen.

ERGENS in de verste uithoek van mijn rayon waren drie scholen, niet te ver van elkaar, en ik verzocht de drie schoolbesturen mij samen te ontmoeten in de bestuurskamer van de middelste school. Dat was ook wel een beetje gemakzucht, maar méér tactiek. Want het bestuur van die middelste school, daar kon je op rekenen. Daarnaast was een schoolbestuur van een andere school, waar men altijd probeerde langs een zijlijntje er tussen uit te komen. En dar was er nog een derde schoolbestuur, dat er voor het eerst bij betrokken zou zijn, dewijl het vroeger bij een ander rayon werd gerekend. Dat schoolbestuur was voor velen een groot vraagteken. Het betrof een klein schooltje voor CVO met een sterk kerkelijk karakter en met de dominee als voorzitter. En die dominee stond bekend als een aparte figuur, héél geleerd, een studeerkamerman, in vele dingen een scepticus, een man, die genoot van een dialectische behandeling der problemen. Hij zou zéker komen, maar wat zou hij adviseren?

De drie besturen waren er, ik legde mijn boodschap van de schoolraad uit en het papier, hierboven geciteerd,

kwam voor de dag. De handtekeningen. Het was even benauwend stil en ik zou de voorzitter van het mij zo vertrouwde bestuur wel een por willen geven: begin nou, voordat de weifelaars aan het woord komen. Maar hij begon niet. De geleerde dominee begon. En hij sprak heel kort. Hij zei: kunnen de drie besturen niet op één papiertje, dan zijn we gauw klaar. En als de heren het dan goedvinden, dan wou ik mijn naam maar bovenaan zetten, omdat er bij mij helemaal geen twijfels zijn. Heren, dit doen we, tekenen en naar huis. Dan hebben we onze plicht gedaan. En — in vijf minuten waren we klaar.

Toen langs een hele lange, slingerende polderweg naar een ander zeer ver gelegen dorp. Een Christelijke school, die jarenlang een eenmansschool was geweest, en altijd was het een beetje hangen en wurgen. Het bestuur werd bij elkaar getrommeld. Maar de voorzitter had bezwaar om te tekenen. Het was een nutteloze uitdaging. De vijand wil altijd graag namen hebben. De penningmeester stelde voor, dat hij dan maar op de plaats van de voorzitter als waarnemend voorzitter zou tekenen. Maar dat wou de voorzitter weer niet. Maar ze moesten niet vergeten, hij liep veel meer risico's dan de andere leden. Hij had een zeer kwetsbaar bedrijf, een familiebedrijf, waarvoor hij in deze tijd een zware verantwoordelijkheid had. Als ze hem gingen ophalen, was het niet best voor dat bedrijf.

Wij hielden rustig vol met onze pleidooien. Toen gooide de voorzitter het over een andere boeg. Wat doen de andere schoolbesturen? U is meer mans dan wij als het op praten aankomt, maar ik wou wel eens weten wat de andere besturen doen. Ik weigerde, daaromtrent enige mededeling te doen. U is verantwoordelijk voor UW school, en als niemand anders tekent, dan blijft voor u de verplichting dezelfde. Het duurde lang. Maar eindelijk zei de voorzitter: als het bestuur vindt, dat er getekend moet worden, dan zal ik tekenen. En hij deed het. Ik drukte hem de hand en zei: bedankt, ik wist wel, dat je het doen zou, en ik zou het heel jammer hebben gevonden, als jullie weigerden, want dan zouden jullie de enigen zijn. Al de andere scholen in mijn rayon hebben al getekend en jullie bent de laatste. Nu heb ik ze allemaal. Toen zeiden ze: dat had u ook wel iets eerder kunnen zeggen, dat wij de laatsten waren. Maar ik vond, dat het aan de waarde van hun beslissing zou te kort gedaan hebben.

NU stop ik met mijn verhaal.

Heeft het enige zin?

Mij dunkt van wel. Het verzet van de Schoolraad was prachtig. Maar het zou vleugellam zijn geweest, als de besturen niet deden

wat van hen werd gevraagd.

Ik heb hun aarzelingen gezien en begrepen, ik heb gevoeld, dat deze eerste daad van openlijk verzet tegen de bezetters, met hun handtekening bekrachtigd, iets nieuws was voor de meesten, die graag zo lang mogelijk een stil en gerust leven wilden leiden. Maar ze tekenden. Want ze begrepen waar het om ging. En ze begrepen bovenal, dat de vrijheid van onze scholen een kostbaar goed is.

De Schoolraad heeft in de bezettingstijd een voorbeeld kunnen geven van principieel verzet, omdat er vele honderden besturen achter stonden, die in de bres bleven staan, toen het begon te spannen. De hulde aan die besturen is meteen een dankwoord aan de jubilerende Schoolraad. A.

Dampo breekt
de kracht van een verkoudheid
— bij Vader, Moeder en Kind. —

Centrale vergaderingen WIJ KOMEN BIJEEN...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 18 december houdt het Provinciaal Comité Gelderland een vergadering.

De plaats van samenkomst is "Royal", Willemsplein te Arnhem.

Aanvang der vergadering te 14.15 uur.

Na de behandeling van enkele huishoudelijke zaken zal Z.E. mr. B.W. Biesheuvel, vice-premier en minister van Landbouw en Visserij, spreken over "1963-'65-'67". Daarna gedachtenwisseling.

★ Op maandag 20 december vergadert de Hulpcentrale Hoeksche Waard.

De plaats van samenkomst is het Verenigingsgebouw der Ned. Herv. Kerk te Klaaswaal.

Aanvang der vergadering 19.30 uur.

De heer P. C. Elfrich te Delft, lid van Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over "Onze politieke verantwoordelijkheid vandaag".

★ Op maandag 13 december vergadert de Statencentrale Harderwijk.

De plaats van samenkomst is hotel „t Vosje”, Stationslaan 80 te Nunspeet.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Na de behandeling van de huishoudelijke zaken zal de heer P.M. Oostlander te Apeldoorn, lid van de provinciale Staten van Gelderland, spreken over "Christelijke politiek anno 1966".

VOOR BABY'S HUIDJE
BABYDERM

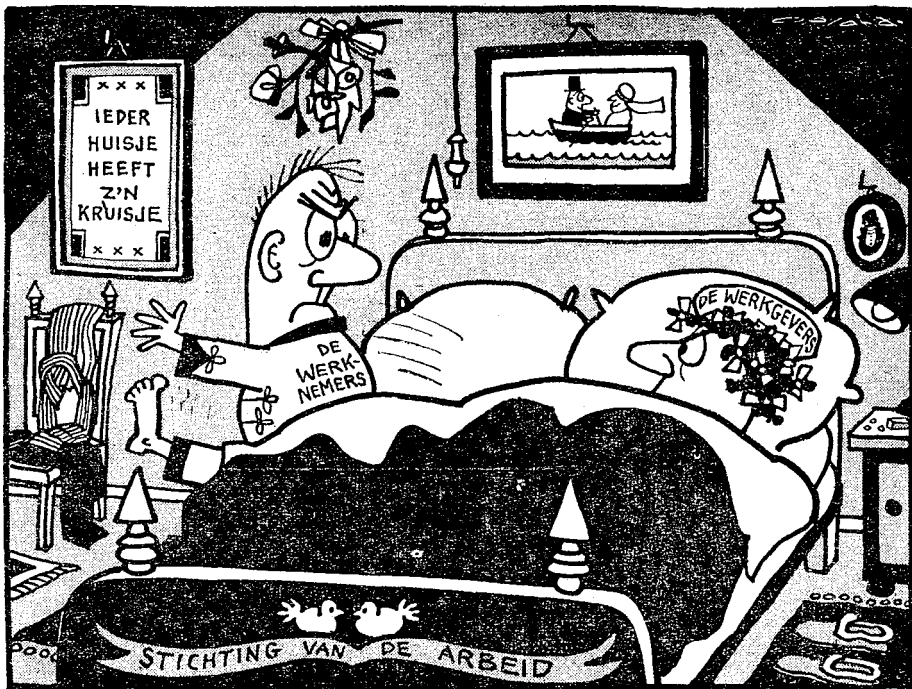
Betaling
abonnementsgeld

Wij verzoeken onze abonnees het abonnementsgeld te storten op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Abonnementsprijs f. 8,- per jaar, of f. 4,- per halfjaar.

Aan de abonnees, die tot betaling per incassogiro willen overgaan, wordt op verzoek een giro machtigingskaart ter tekening toegezonden.

NA TWINTIG JAAR HUWELIJK...

„Ik stap eruit, ik ben 't zat!'"

(Uit de Volkskrant)

Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen

Voor ons bureau vragen wij een

STENO-TYPISTE

Voor deze functie is een Mulo-diploma of een daarmee gelijkstaande opleiding gewenst.

Geboden wordt: een prettige afwisselende werkkring op een klein kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt.

's Zaterdags vrij. Leeftijd tot 23 jaar. Salaris volgens Rijksregeling afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring.

Schrift. sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht op het secretariaat, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage (of event. telef. afspr. onder No. 070 - 631023/112138).

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit
INKOMSTENGARANTIE A.O.V.
Uniekopolis met waardeversteekopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)
WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043

**TIJDELIJKE AANBIEDING! WEGENS
PLAATSGEBREK HEBBEN WIJ DE
PRIJZEN VAN ONZE GLOEDNIEUWE**

HARMONIUMS

DRASTISCH VERLAAGD!

20 - 30% KORTING

**OP DE WERELDBEKENDE MERKEN:
LINDHOLM, HOFBERG, KRUMBHOLZ**

b.v. 2 spel van f 665.- voor f 465.-
3 spel van f 830.- voor f 570.-
4 1/5 spel van f 2010.- voor f 1475.-

**UNIEKE KANS VOOR VERENIGINGEN,
THUIS, KLEINERE KERKEN etc.**

**VOLLEDIGE GARANTIE - GRATIS BEZORGING
DOOR HET HELE LAND!!!**

Keuze uit ± 20 modellen. Reiskosten kunnen ditmaal niet vergoed worden.

**Orgel- en pianohandel
GOLDSCHMEDING N.V.**

Raadhuisstraat 46-50 (achter Paleis)
Amsterdam - tel. 22 14 04

OCEAN N.V. DIEREN
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) · Telex 45277

KONINKLIJKE FABRIEKEN

J. NOOITGEDAGT & ZONEN IJLST

**gereedschappen en
werkbanken
schaatsen
houten speelgoederen**

**Wij hebben andere mensen
nodig terwille van onszelf!**

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!
Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag
Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804,
Den Haag.

**Gebreide
vesten
japonnen
pullover**

CULEMBORG - TELEFOON 03450 - 2141

HET KABINET CALS

„Inflatie!” Het is een woord, waarmee we steeds meer vertrouwd raken, maar ook een woord, dat voor ons een steeds onaangener en doordringender klank krijgt. Er is tegenwoordig geen jaar meer, waarin we niet met vrij aanzienlijke prijsstijgingen te maken hebben. Sinds 1950 zijn de prijzen gemiddeld met zo'n 60% gestegen, wat dus betekent, dat een gulden van nu ruwweg evenveel waard is als 50 à 60 cent in de eerste na-oorlogse jaren.

Het behoeft weinig betoog, dat we hier van doen hebben met een onrustbarend verschijnsel. En evenzeer is duidelijk, dat we hier ook te maken hebben met een uitdaging aan elkeen, die naar een christelijke politiek wil streven. Waar zitten de wortels van dit steeds voortwoekerende kwaad? En wat is er tegen te doen?

Vragen als deze spelen voor velen ook mee in hun beoordeling van het huidige kabinet. Het kabinet-Cals heeft destijds in zijn Regeringsverklaring gezegd, dat „de regering vastbesloten is, voorzover dat in haar vermogen ligt, een bijdrage te leveren tot de bestrijding van deze inflatoire ontwikkeling”. Maar desondanks is er in het parlement en daarbuiten van verschillende zijden op gewezen, dat minister Voncken met zijn begroting de inflatoire spanningen in onze economie nog verder opvoert. Hoe laat zich dat met elkaar rijmen? Had, hierop gelet, de Anti-Revolutionaire Partij er niet beter aan gedaan de samenwerking met de V.V.D., ondanks alle bezwaren, voort te zetten? Van de zijde van de V.V.D. wordt althans regelmatig tegen de gevaren van inflatie gewaarschuwd en op beperking in de staatsuitgaven aangedrongen! Hebben we ons als A.R.P. niet overgeleverd aan een brok socialistische roekeloosheid?

Wat is inflatie?

Om zinvol over vragen als deze te kunnen spreken, moet ons goed voor ogen staan wat inflatie eigenlijk is en wat wij als anti-revolutionairen er nu precies op tegen hebben. Pas daarna komt aan de orde, waar de inflatie vandaan komt en wat er tegen gedaan kan worden, alsook of, en zo ja, in hoeverre de huidige regering blaam verdient.

Ja, wat is eigenlijk inflatie? Misschien kan een heel simpel voorbeeld dat nog het beste duidelijk maken.

Veronderstel eens, dat u het voorrecht heeft een receptie te mogen geven, en dat u daarvoor honderd personen uitgenodigd hebt. Bij elke uitnodiging hebt u een bon ingesloten, die recht geeft op 1 glas wijn. De grote dag breekt aan, en inderdaad komen alle honderd uitgenodigden opdagen. U hebt echter op zo'n enorme opkomst niet gerekend en maar voor 80 glazen wijn voorraad ingeslagen. Een vervelende situatie: de bonnen tezamen geven recht op méér, dan er in feite is.

Zo is het nu ook bij elke inflatie. Inflatie wil zeggen, dat alle Nederlanders tezamen meer geld (meer bonnen) aan goederenaankopen willen besteden, dan er in feite tegen de bestaande prijzen kan worden besteed. Men kan dit ook zo uitdrukken: inflatie is een wanverhouding tussen datgene, wat ons volk aan goederen wil kopen en datgene, wat door ons volk aan goederen is geproduceerd. Er zijn als het ware meer aanspraken op goederen, dan aan goederen-zelf aanwezig is. Wat gebeurt er in zo'n situatie? Hetzelfde wat ook op zo'n feestje zou gebeuren wanneer u onmogelijk aan meer wijn kunt komen. Er zit niets anders op dan de hoeveelheid van 80 glazen wijn over de honderd mensen te verdelen; iedereen krijgt dan een glas dat wat minder vol is. Iedere bon wordt als het ware iets minder waard gemaakt.

Bij inflatie is dat ook het geval. Wanneer alle Nederlanders tezamen meer geld willen besteden aan goederen, dan aan goederen-zelf aanwezig is, dan zit er niets anders op dan dat het geld iets minder waard wordt gemaakt. Dat gebeurt via prijsstijgingen. De goederen, waar er als het ware te weinig van zijn, worden wat duurder, zodat iedereen met zijn geld (inkomen) minder kan kopen dan hij eerst van plan was.

Zo worden via prijsstijgingen de totale „aanspraken” op de goederen weer teruggedruwd tot wat werkelijk aan goederen aanwezig is.

Wat is er tegen?

Alleen — en daarmee komen we tegelijk op datgene, wat wij ook als anti-revolutionairen zo sterk op inflatie tegen hebben — dit proces van het „terugduwen” van de aanspraken op

door

Drs. B. GOUDZWAARD

economisch medewerker

van de

Dr. A. Kuypersstichting

geproduceerde goederen gaat bij een echte inflatie heel wat minder rechtvaardig dan het op een receptie zal toegaan. Daar krijgt iedereen evenveel minder. De inflatie, die zich door middel van prijsstijgingen kenbaar maakt, doet echter juist de machtelozen boeten; de één heeft onder prijsstijgingen nu eenmaal meer te lijden dan de ander. Bij een inflatie-proces komt de volle last neer op diegenen, die zich op geen enkele wijze tegen de plaatsgevonden prijsstijgingen schadeloos kunnen stellen: de zgn. „vergeten groepen”, de in stichtingen afgezonderde vermogens, degenen die van vaste geldbedragen afhankelijk zijn. Juist de zwakste groepen in de samenleving zien hun „aanspraken” uiteindelijk het sterkste teruggebracht. In die zin schuilt er inderdaad enige waarheid in de leuze, dat inflatie diefstal is.

Op langere termijn gezien brengt de inflatie bovendien de grondslagen van onze gehele samenleving in gevaar. Hierop is met name gewezen door dr. Holtrop, de directeur van de Nederlandse Bank. In zijn jaarverslag over 1963 schrijft hij bijvoorbeeld het volgende: „Het proces van kruipende prijsinflatie, dat Europa nu reeds zo vele jaren ondergaat, dreigt de grondslagen van de economische orde langzaam maar zeker te ondergraven. In een maatschappij waarin geldontwaarding de onderneming van het verliesrisico bevrijdt en van schulden ontlast, wordt een wezenlijke voorwaarde

van de ondernemingsgeest teniet gedaan. De verhouding voor eigen toelating in onze samenleving de de menigvuldige vormgeving, zonder welke de niet in voldoende omzouden zijn”. „Geen maatschappij is op partijmersinitiatief en een eigen verantwoordelijke verzorging van de perskomst, kan een dergelijke verandering van haar geldaanvaarden”. (blz. 22, 23)

Waar komt het vandaan?

Het is een duidelijk grond van deze feiten er ons als anti-revolutionairen zeer veel aan gelegen het kwaad van de inflatie menleving niet als een geven wordt aanvaard daartegen moeten bij de krachten worden gemiddelde rechtmatige middelen aangewend om dit onrecht

Grote maatschappelijke heeft Kuypers ons geleerd ter steeds bij hun bron gevat. Zo nodig zal men tonische kritiek op ons niet mogen schuwen. we er niet omheen te stellen, wie nu moeten merkt als de eigenlijke van dit euvel, dus wie van zijn, dat s'eds weer die wanverhouding tussen de hoeveelheid goederen enerzijds en oefende aanspraken onderzoek komen hier groeperen van mogelijke aanmerking: de ondernem; tenland; de overheid; werkgevers en werknemers loononderhandelingen.

De onderne

Ondernemers kunnen inflatie veroorzaken; neder zij proberen hun wigtig te vergroten, door zenen en opbrengsten nog ten stijgen dan hun kosten zichzelf dan een ge waartegenover in feite de geproduceerde goederen

Uit de statistieken bli de ondernemers over h men zich in de laatste lijks aan dit kwaad h gemaakt. Hun winstaand dingsgewijs in de laa toegenomen, maar afge strakke prijspolitiek v speelt hierbij ongetwijf Bij hen zullen we de hoofdschuldigen voor tieproces lienen te zoe

Het buiten

Een veel belangrijker we op het spoor wande buiten: id letten. Er zijde hierbij moeten we voor de Verenigde Staten van die de gewoonte hebbe goederen van andere la of geld aan andere lan ken, dan ze zelf aan verkopen. Die andere la onder Nederland — k extra geld binnen, wa ter geen extra goederen de kunnen landen als Staten er de schuld van inflatie ontstaat.

In de afgelopen jaren importeerde inflatie” — men dit — een zeer gespeeld. Duidelijk is e deze inflatieoorzaak Ned veel kan uitrichten. Hier een herziening van he beleid, of wel een alge van het bestaande stel wisselkoersen noodzak kan worden gezegd, dat

IVOROL De kwaliteitstandpa
Het behoud van uw tanden

SEN EN DE INFLATIE

buitenlandse druk — de Verenigde Staten er druk mee bezig zijn, om aan deze inflatoire beïnvloeding van ook onze Nederlandse economie geleidelijk een einde te maken.

De overheid

We komen nu toe aan het kernpunt van dit verhaal. In hoeverre heeft de overheid zelf, door haar eigen belasting- en uitgavenbeleid, schuld aan de voortdurende inflatie? Gaat minister Vondeling, gaat het ministerie Cals vrijuit?

Duidelijk is, dat hier vage redeneringen niet voldoende zijn. De cijfers zullen hier op tafel moeten komen. Daarbij zal vooral moeten worden gelet op de verhouding tussen de ontvangsten en de uitgaven van de overheid. In principe werkt namelijk elke uitgavenvergroting, die niet door voldoende ontvangsten wordt gedekt, inflatiebevorderend. Precieser gezegd: elke ongedekte uitgavenvergroting, die de normale stijging van het reële nationale inkomen te bovengaat, is inflatiebevorderend.

Uitgavenstijging

Wanneer we nu dit in gedachten de Miljoenennota 1966 opslaan, dan blijkt daaruit een ongetwijfeld niet onaanzienlijke uitgavenstijging. De geraamde uitgaven voor 1966 liggen 1700 miljoen gulden hoger dan ze in 1965 zullen bedragen. Dat is een heel bedrag! Toch moet hierbij tegelijkertijd worden gezegd, dat — de meeste eerste krantencommentaren op de begroting ten spijt — dit cijfer verhoudingsgewijs nogal meevalt. Om eerlijk te zijn, moet men namelijk de begrote Rijksuitgaven niet alleen op zichzelf bekijken, maar ook vergelijken met het nationale inkomen; dus met de som van alle inkomens die in Nederland worden verdiend.

nationaal inkomen	Rijksuitgaven (voor 1966: het begrotingscijfer)	Rijksuitgaven in procenten van het nationaal inkomen
1963 47,3 miljard	12,3 miljard	26,1%
1964 55,3 miljard	14,6 miljard	26,4%
1965 61,4 miljard	13,4 miljard	26,8%
1966 68,4 miljard	18,1 miljard	26,6%

Uit dit staatje blijkt — hoe merkwaardig het ook het eerste gezicht ook mag klinken — dat in 1966 voor het eerst weer sprake zal kunnen zijn van een zekere daling in de verhouding van Rijksuitgaven tot nationaal inkomen! Onder het kabinet-Marijnen steeg dit percentage voortdurend; onder het kabinet-Cals zal dit percentage — wanneer dit kabinet zich aan zijn begroting houdt — voor het eerst weer een daling ondergaan. Dit is een feit, dat door velen in hun beoordeling ten onrechte is veronachtzaamd.

Begroting en inflatie

Om de inflatoire invloed van een begroting te meten, moet men echter zoals gezegd, niet alleen naar de uitgaven kijken, maar vooral letten op de verhouding van uitgaven en ontvangsten. Ook wanneer men dit doet, steekt echter het huidige kabinet be-

slit niet ongunstig tegen het vorige af. Het zijn wederom de cijfers, die het uitwijzen.

Ongedekte uitgavenverhoging, die uitgaat boven de normale stijging van 4½% van het nationale inkomen:

1964 (werkelijk cijfer)	1965 (werkelijk cijfer)	1966 (begrotingscijfer)
0,7%	5,3%	0,7%

(Bron: Miljoenennot. 1966, Tabel 4 -9, na aftrek van salarismaatregelen)

Hieruit blijkt dus, dat in 1966 van de begroting, wanneer het kabinet zich daaraan houdt, een inflatoire stoot zal uitgaan van naar berekening 0,7%, terwijl in 1964 en 1965 de grootte van deze inflatoire stoot respectievelijk 0,7% en 5,3% geweest is. Dat dit cijfer voor 1965 zo hoog ligt, is met name te wijten aan de belastingverlaging van minister Witteveen.

In geen geval kan dus worden gezegd, dat uit een oogpunt van inflatiebestrijding, de begrotingspolitiek van het kabinet-Marijnen bij voorbaat positiever kan worden gewaardeerd dan die van het huidige kabinet-Cals. Degenen die stellen, dat de A.R.P. terwille van de inflatiebestrijding de samenwerking met de V.V.D. nimmer had mogen beëindigen, zien hun redenering door de gegeven cijfers duidelijk geloochenstraff.

Een andere zaak

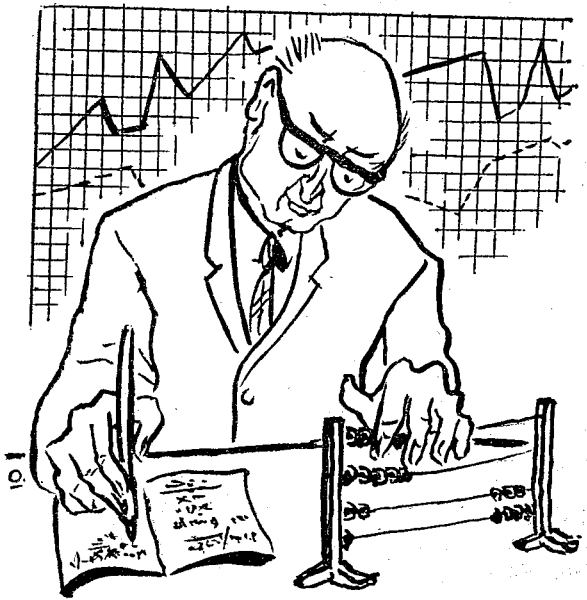
Een andere zaak is echter, of ook een inflatoire stoot van 0,7%, zoals van de huidige begroting uitgaat, niet reeds té groot moet worden genoemd. Op dit punt mag geen enkele onduidelijkheid bestaan. Met name in de huidige

overspannen economische situatie had de begroting eenvoudig niet inflatoir mogen zijn. Ook de betrekkelijk geringe stoot van 0,7% is beslist nog te groot. Van de overheid, als rechtvaardige hoedster van het algemeen belang, mag worden verwacht dat zij er niet zelf mede aanleiding toe is, dat hetzij direct, hetzij indirect, aan het zich zo onrechtvaardig uitwerkende inflatieproces voort wordt gegeven. De anti-revolutionaire Tweede Kamerfractie heeft hier terecht met alle klem op gewezen.

Lonen en inflatie

De laatste van de vier belangrijkste mogelijke inflatie-haarden in onze samenleving is: de loonontwikkeling, zoals die o.a. via het overleg van werknemers en werkgevers tot stand komt. Met de bespreking daarvan is tot op heden gewacht, omdat hier, bij de loonontwikkeling, wel de voornaamste oorzaak moet worden gezocht dat in de laatste jaren de inflatie zo sterk is aangewakkerd. Tot voor kort kon daarbij nog als verzachtende omstandigheid gelden, dat het Nederlandse loonpeil bij het buitenlandse loonpeil moest worden opgetrokken; thans echter gaat dit argument niet meer op.

"De prijsstijging in de afgelopen maanden", zo staat er in de Miljoenennota 1966 te lezen, "is in de afgelopen twaalf maanden (van alle EEG-landen) in Nederland het sterkste geweest." Dit oordeel, dat door de uitspraken van de heer Marjolin van de EEG-commissie wordt ondersteund, ontnemt ons, Nederlanders, te enen male het recht de schuld van onze huidige inflatie zonder meer op het buitenland af te wentelen. Hier, in het binnenland, ligt momenteel de belangrijkste inflatiehaard;

en het is buiten kijf, dat die voor het grootste deel in de loonsector gezocht moet worden. Ook de verslagen van de directeur van de Nederlandse Bank wijzen duidelijk in die richting. De gemiddelde loonsverhogingen van de laatste jaren — volgens het Centraal Planbureau 15% in 1964, 11% in 1965 — wijken zo sterk van de behaalde produktiviteitscijfers af, dat de in ons land verdiende inkomens, en daarmee de aanspraken van ons volk op goederen, zijn opgejaagd tot een peil, dat duidelijk ligt boven het peil van de totale hoeveelheid geproduceerde goederen. Een verscherping van het inflatieproces met prijsstijgingen van 6½% en 5% in respectievelijk 1964 en 1965, heeft daardoor niet kunnen uitblijven.

Bezinning noodzakelijk

In het voorgaande is er op gewezen, dat de bestrijding van de inflatie ons als anti-revolutionairen na aan het hart ligt; en dat voor het verweer tegen de inflatie alle rechtmatige middelen moeten worden ingezet. De hiervoor genoemde gegevens dwingen er mijns inziens toe, dat wij ons gaan afvragen, of wij terwille van een krachtige inflatiebestrijding ons niet zekere beperkingen moeten gaan opleggen in onze verdediging van de zogenaamde vrije loonvorming. Niet, omdat overheidsingrijpen in sectoren als deze ons zo lief zou zijn. Maar veeleer, omdat wij, ook als anti-revolutionairen, er oog voor moeten hebben dat de vrijheid in de samenleving daar haar grenzen vindt,

waar zij in haar gebruik duidelijk blijkt te leiden tot een onaanvaardbare benadeling van de rechtmatige belangen van andere bevolkingsgroepen. Ook naar anti-revolutionaire overtuiging kan dan op zeker ogenblik een duidelijk "halt" van overheidswege geboden zijn.

Slotsom

Het is dan ook niet het minst in zijn LOONpolitiek, dat het kabinet-Cals m.i. zal moeten bewijzen, dat het met de bestrijding van de inflatie in onze samenleving ernst wil maken. Daarbij kan het merkwaardigerwijs profijt hebben van het feit, dat het is samengesteld zonder medewerking van de V.V.D. Want de V.V.D. belijdt wel met de mond dat de inflatie een misstand in de samenleving is, maar zij zal geneigd zijn voor de bestrijding daarvan terug te deïnen, zo gauw hiervoor een extra dosis overheidsingrijpen benodigd is. Ook uit DIEN hoofde lijkt dus de vraag aan het begin van dit artikel, of een anti-revolutionaire inflatiebestrijding geen samenwerking met de V.V.D. in plaats van met de P.v.d.A. vereist, ontkenkend te moeten worden beantwoord; althans, wanneer het kabinet metterdaad de loonpolitieke vuurproef doorstaat.

ongezouten

wajang

PLANTEN MARGARINE

ongezouten · puur plantaardig
licht verteerbaar
dus gezond

Een gezonde huid, een mooie huid!

De in rijke mate in PUROL aanwezige, stimulerende krachten maken en houden de huid zachter, zuiverder en gezonder. Hierdoor worden huid-verarming en huid-veroudering tegengegaan. PUROL: wereldvermaard, enig in zijn soort.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

SCHIPPERIJ

ROMANTIEK is nog vaak de eerste indruk die je krijgt als je op onze rivieren en kanalen schepen van allerlei soort en grootte ziet varen. Zo'n zwervend leven heeft op velen van ons een geweldige aantrekkingskracht. Achter die romantiek gaan echter nuchtere feiten schuil. Feiten, die we ons niet realiseren, als we ons niet eens verdiepen in de zaken die achter de romantische gevel aan de orde van de dag zijn. Niet alleen in het materiële vlak doen zich bij de schipperij problemen voor, ook op geestelijk en cultureel terrein zijn er problemen die specifiek zijn voor de schipperij. Ik denk b.v. aan de geestelijke verzorging van de schipper en zijn gezin, die organisatorisch op heel andere wijze moet worden aangepakt, dan bij de andere kerkleden, die immers een vast adres hebben en met wie dus de predikant en de ouderling hun normale afspraken kunnen maken. Bij de schippers ligt dat anders, omdat ze een zwervend bestaan hebben. Vandaar het instituut van schipperspredikanten, dat in verschillende kerken bekend is.

Zo is er ook de kwestie van leerplicht voor schipperskinderen, een zaak die in het parlement al verschillende keren aan de orde is geweest, ook dit jaar weer naar aanleiding van de begroting voor Onderwijs en Wetenschappen voor het jaar 1966. Van de zijde van de Kamer is op spoed aangedrongen. De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, **mr. Grosheide**, wil deze zaak tegelijk met enkele andere punten, de Leerplichtwet betreffende, regelen. Een voorontwerp van wet is bijna klaar. Uit de discussie is wel gebleken, dat deze zaak nog niet in kannen en kruiken is.

Ook het terrein van het materiële welzijn van de schipper biedt stof tot vele overpeinzingen. Laat ik voorstellen, dat het bij de binnenscheepvaart om een heel belangrijke bedrijfstak gaat. Als we bedenken, dat het Nederlandse spoorwegnet ongeveer 3000 km omvat, het wegennet (primaire en secundaire wegen) ongeveer 8000 km, en het waterwegennet ongeveer 6000 km, dan zien wij het belang van deze bedrijfstak reeds. Temeer als wij weten, dat het aandeel van het waterwegenvoer in het binnenlandse vervoer ruim 30 procent bedraagt en voor wat het grensoverschrijdend verkeer betreft zelfs 75 procent! Terecht wees **mr. Aantjes** (die deze cijfers van het Gelderse Economisch-Technologisch Instituut noemde bij de behandeling van de begroting '66 van Verkeer en Waterstaat) op het indrukwekkende van dit cijfermateriaal, waaruit duidelijk blijkt, dat deze bedrijfstak kennelijk een springlevende zaak is, ook als we de leeftijdsopbouw in aanmerking nemen, waaruit blijkt, dat van

veroudering geen sprake is. De materiële problemen van de schipperij hebben hun nationale en hun internationale kanten.

Nationaal

Laat ik eerst enkele problemen noemen, waarmee de schippers nationaal geconfronteerd worden. Een van die zaken betreft de kwestie van de tarieven. Op dit gebied spelen twee departementen een rol, nl. die van Verkeer en Waterstaat en die van Economische Zaken. Nu is een van de grieven van de schippers, dat de procedure, die tot vaststelling van nieuwe tarieven leidt, zoveel tijd vergt en dat het resultaat dan nog vaak zo bijzonder mager is. Het knelpunt schijnt te zitten bij Economische Zaken, dat in verband met de prijspolitiek niet bijzonder scheutig is met het goedkeuren van nieuwe tarieven. In de Kamer is verscheidene malen op dit punt gewezen, o.a. door de heer **Schakel**.

Natuurlijk probeert men dan in het Parlement wel eens, de twee departementen tegen elkaar uit te spelen, zo in de trant van: Bewindsman van Verkeer en Waterstaat, aan u ligt het niet, maar u moet uw collega van Economische Zaken toch eens wat mee overtuigen van het feit, dat de tarieven achtergebleven zijn. Dan is het natuurlijk niet te verwonderen, dat de bewindsman van Verkeer en Waterstaat probeert, dat spelletje te doorbreken met de oprerking, dat hij niet de Sinterklaas is en Economische Zaken de zwarte Piet, maar dat beide departementen gezamenlijk verantwoording dragen. De laatste verhoging, die nu pas uit de bus is gekomen, is een percentage van 3%, een getal waar de schippers nu niet bepaald over juichen.

Voor bepaalde categorieën van schepen in het noorden des lands (kleiner dan 100 ton) is een sloopregeling tot stand gekomen, die er op neer komt dat schippers als zij hun schip laten slopen, een slooppremie ontvangen. Een van de met deze regeling samenhangende problemen is, dat het voor zulke schippers net betreft vaak oudere mensen) moeilijk is, een huis aan de wal te krijgen. Van de zijde van de Kamer is dan ook gevraagd (o.a. door de heer **Schakel**) of het niet mogelijk zou zijn, de sloopregeling zo soepel toe te passen, dat deze mensen, zolang hun huisvestingsproblemen nog niet zijn opgelost, nog op het schip mogen blijven wonen. Die schepen mogen dan natuurlijk niet meer aan de binnenvaart deelnemen, zij zijn echter alle wel zo goed geadministreerd, dat misbruik van de sloopregeling niet is te verwachten. Bij de begrotingsbehandeling op 30 november j.l. heeft **Staatssecretaris Posthumus** er op gewezen, dat de regeling uitdrukkelijk is bedoeld als sloopregeling, zodat het niet logisch zou zijn, de familie nog op het schip te laten wonen als de slooppremie eenmaal is uitbetaald. Wel is hij bereid gevonden, wanneer door de toe-

passing van de regeling mensen acuut in woningmoeilijkheden zouden komen, aan die moeilijkheden tegemoet te komen door het verstrekken van een voorschot op de premie, met daarbij dan b.v. als voorwaarde, dat het schip op een bepaalde termijn zal worden gesloopt.

Een punt dat bij de schippers ook hoog zit is de kwestie van het z.g. „eigen vervoer”. Schippers krijgen in het algemeen hun „vrachtjes” via de schippersbeurs. Van die beurs zijn echter uitgesloten de vrachten die in „eigen vervoer” worden getransporteerd. Nu heeft zich onder de vlag van „eigen vervoer” een gebruik ontwikkeld dat tot misstanden aanleiding geeft, omdat men dit begrip zo ruim heeft genomen, dat een groot deel van het vervoer aan de beurs is onttrokken. De heer **Schakel** heeft bij de begrotingsbehandeling nog eens aan de Staatssecretaris gevraagd wat aan deze „beruchte kwestie” wordt gedaan. Wordt hier overwogen, sanerend in te grijpen? Het antwoord van de Staatssecretaris was kort: deze kwestie moet in het kader van de nieuwe structuur van de binnenvaart worden bekeken door een werkgroep. Deze werkgroep wordt door de Staatssecretaris ingesteld om de gehele positie van de binnenvaart te bestuderen in verband met ontwikkelingen op internationaal terrein, die hun uitwerking ongetwijfeld op het nationale patroon van de binnenscheepvaart zullen hebben.

Internationaal

Wat is er dan internationaal aan de hand? Wel, binnen de Europese Economische Gemeenschap heeft de Raad van Ministers een compromis bereikt op het gebied van o.a. de binnenscheepvaart. De Staatssecretaris heeft dit akkoord in de Kamer toegelicht, waarbij hij er op wees dat (o.a.) voor de binnenscheepvaart, geheel overeenkomstig de Nederlandse wens, vrije prijsvorming zal gelden. Helemaal duidelijk was het de Kamer nog niet.

Men spreekt in de vaktaal op dit terrein van twee soorten tarieven, nl. het margetarief en het preferentietarief. De Staatssecretaris heeft het verschil tussen beide tarieven als volgt weergegeven:

„Het margetarief is een tarief, waarvan men inderdaad slechts mag afwijken bij speciale contracten, maar waar men overigens binnen moet blijven. Het referentietarief is een tarief dat in het gehele compromis van Brussel heel nadrukkelijk als een stuk vrije prijsvorming is aanvaard”.

Voor de binnenscheepvaart dus op grond van dit compromis de vrije prijsvorming.

Toch was er bij de Kamerleden aarzeling. Want, als men onder referentietarieven verstaat een vorm van vrije prijsvorming, waarom moet dan nog een controle-instantie worden inge-

steld, die toezicht houdt op „de correcte werking van de markt”, zoals de regering het in haar memorie van toelichting noemt?

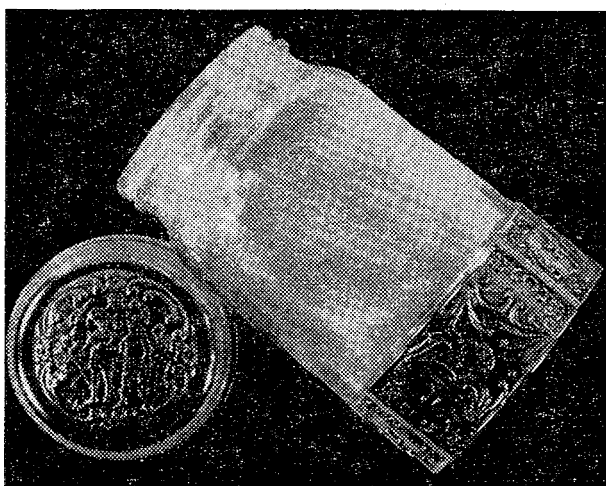
Daar kwam nog iets bij. De Raad van Ministers had over dit compromis op 22 juni overeenstemming bereikt en aan de Europese Commissie opgedragen dit compromis nader uit te werken. De Commissie kwam enige tijd later (eind oktober) inderdaad met een uitgewerkt stuk, waarin echter tot verbazing van vele Kamerleden een nieuw element was opgenomen, dat niet in het compromis was voorzien. Zij stelde nl. voor in bepaalde omstandigheden de mogelijkheid te scheppen, dat de Lid-Staten van de E.E.G. als voorlopige maatregel en voor de duur van maximaal drie maanden minimum- en maximumprijzen kunnen invoeren in de plaats van de referentietarieven. In de taal van de vervoers-experts dus: margetarieven in plaats van referentietarieven. En dit was nu juist het punt waarover met name Nederland zo lang had gestreden, omdat het voorstander is van vrije prijsvorming in de binnenscheepvaart!

Begrijpelijk, dat deze zaak uitvoerig aan de orde kwam, zowel in de Openbare Commissievergadering van 3 november als tijdens de plenaire zitting van de Kamer op 30 november. De Staatssecretaris sprak op 3 november van een fundamentele afwijking van het compromis. Deze afwijking is voor de Nederlandse regering onaanvaardbaar.

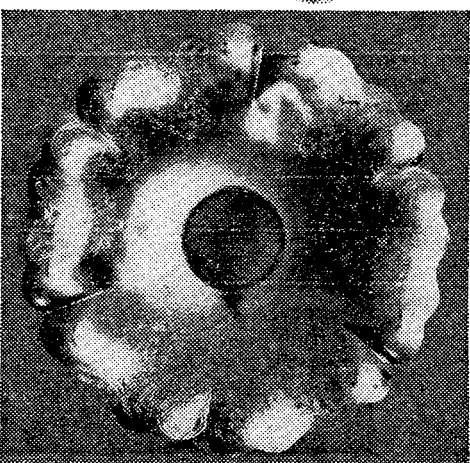
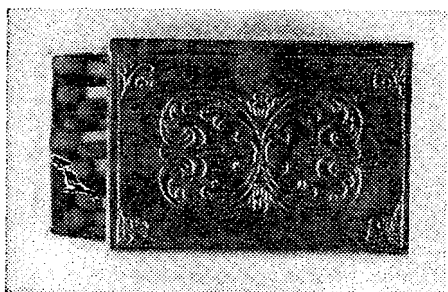
De heer **Zegering Hadders** van de V.V.D. sprak van „ongehoord” als reactie op de wijzigingen die de Commissie in het compromis aanbracht. Zo ver wilde de Staatssecretaris niet gaan.

De heer **Schakel** karakteriseerde de handelwijze van de Commissie als „Niet onghoord, maar wel onverstandig”, waarmee de Staatssecretaris het nogal eens was.

We zullen met grote belangstelling de ontwikkeling op dit punt moeten volgen, temeer daar er op internationaal terrein nog meer zaken aan de orde zijn die de binnenscheepvaart rechtstreeks raken en waar wellicht de Nederlandse regering concessies zou moeten doen (b.v. op het gebied van een capaciteitsregeling). Het zou natuurlijk te betreuren zijn, als de regering tot concessies op andere terreinen zou komen op grond van de overweging dat op het terrein van de prijsvorming een overwinning is behaald, die achteraf helemaal geen overwinning zou blijken te zijn. Maar duidelijk is uit de debatten gebleken, hoezeer ook de Staatssecretaris hecht aan het bereikte compromis op het gebied van de prijsvorming. Hij is uitermate deskundig op het terrein van het vervoer en bleek een open oog te hebben voor de moeilijkheden die hier liggen.

- Lepeltje 1 abonnee
- Brievenopener 2 abonnees
- Luciferschuif 3 abonnees
- Bonbonschaal 4 abonnees
- Jampothouder 5 abonnees

OVER VEERTIEN DAGEN...

begint het nieuwe jaar.

laat dus de gelegenheid niet voorbij gaan, om van 1 januari af, u wekelijks te laten voorlichten door ons blad

NEDERLANDSE GEDACHTEN.

BON

Noteert U als abonnee

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Opgegeven door:

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar.

Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,

Dr. Kuiperstraat 3 - Den Haag.

Spreekbuis der jonge generatie

Er zijn heel wat mensen die met politieke jongeren-organisaties niet veel op hebben. Eén reden daarvan is mijns inziens dat zij de jongeren in hun uitlatingen TE SCHERP vinden. En daar kunnen veel ouderen nu eenmaal slecht tegen. Een andere oorzaak van antipathie tegen politiserende jongeren is het LEDENTAL van die organisaties. Bij alle politieke partijen is de schare geestverwante jeugdigen van veel geringer omvang dan het ledental van de „moederpartij”. En dat — zo zeggen velen — zou die politieke jongerengroeperingen wat bescheidener moeten maken. Een derde reden om zich wat laatzinnig over deze jonge loten op de stam van de politieke partijen uit te laten, is de verdenking dat deze jonkies van het „klim op-type” zijn. Men ziet ze dan als ongeganeerde strebers naar politieke banen en posities. Er schuilt in al die verwijten wel een tikkeltje waarheid. Maar geldt datzelfde niet voor ouderen? Zouden dezelfde verschijnselen niet in ALLE verenigingen en organisaties, op welk gebied ook werkzaam, aan te wijzen zijn? De vraag stellen is haar beantwoorden, dunkt me.

De keerzijde

Aan het verschijnsel — jeugd en politiek — zit ook een andere kant. Die klinkt door in de duizendvoudig gehoorde klacht dat de jeugd niet meer om politiek maakt. Dat de onverschilligheid ten aanzien van de democratische waarden en verworvenheden bij hen hoogtij viert.

De klacht ook dat men op de vergaderingen van elke politieke partij bijna geen jeugdigen ziet. Dat die jongeren zich alleen maar om hun studie, hun scooters, hun sport, hun feestjes en dergelijke dingen druk maken enz. enz. En ook deze klagers hebben bepaald niet over de hele linie ongelijk.

Jonge kiezers

In Nederland worden de jongeren al op 21-jarige leeftijd geroepen om hun aandeel als staatsburger te leveren in de vorm van het uitbrengen van hun stem. In de eerste helft van 1966 zullen ongeveer 300.000 jongeren voor het eerst bij de stembus aantreden.

Indien men het aantal stemmen, dat nodig is om een Tweede Kamerzetel te bezetten op 40.000 stelt, dan kan men uitrekenen dat alleen al deze electorale recruten — zal ik maar zeggen — 7 à 8 van de 150 zetels aan een eigenaar helpen. Dat is geen kleinigheid.

Elke poging om deze jongste lichting op di. taak van staatsburegr voor te bereiden, moet dunkt mij dan ook van harte toegejuicht worden. En die poging moet geen strenge toespraak

van ouderen tot jongeren zijn, maar een dialoog. Een tweegesprek met het landsbelang als inzet. Welnu, die taak stellen de politieke jongerenorganisaties zich — en terecht. Beter dan iets of iemand anders kunnen die organisaties fungeren als „de spreekbuis van de jonge generatie”.

Deze laatste woorden sprak zaterdag j.l. in Utrecht de heer Van der Ploeg, de voorzitter van de ARJOS, de anti-revolutionaire jongeren-organisatie, die daar haar jaarvergadering hield. Nu ik hem toch citeer, wil ik direct een andere uitspraak, die mij trof, aan u doorgeven. Deze namelijk: Kiezen moet je ook leren. Je moet weten wat je met je stemrecht kunt doen. Daarom lijkt mij een verplichting voor het onderwijs tot staatsburgerlijke vorming een zinvolle aanvulling op het stemrecht. „Heel wat zinvoller dan de opkomstplicht bij de verkiezingen”.

Deze constructieve suggestie uit de mond van de ARJOS-voorzitter — een jongere dus — doet mij frisser aan dan de verdediging van de opkomstplicht, die wij onlangs van de verscheidene Tweede Kamerfracties konden beluisteren. Gelukkig hebben de A.R. Kamerleden en minister Smallegenbroek een standpunt ingenomen dat van dezelfde nuchterheid blijkt gaf als de visie van de jonge spreker.

Scherpe blik

Ik ga even door met mijn „verslag” van deze ARJOS-vergadering. Daar bleek mij namelijk dat jongeren met frisse onbevangenheid rake opmerkin-

Radiocauserie, gehouden door Mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R. Partij, op maandag 13 december j.l.

gen over actuele dingen kunnen maken. Opmerkingen die op de bijeenkomsten van de echte partijen al gauw minder natuurlijk klinken. De ARJOS-spreker vroeg zich bijvoorbeeld af waarom in deze tijd de heer Philips de bouwvoorschriften aan zijn laars mag lappen, iets waarvan menige gewone man al veel scha en schande van ondervonden heeft. Voor zulk een meten met twee maten zijn jongeren — doch gelukkig niet alleen zij — heel gevoelig. En het is goed dat dit eens door de spreekbuis van de jonge generatie te horen was.

Een andere „psychologisch kleinigheidje” (zoals de heer Van der Ploeg dat heel tactvol noemde) is de aansprektitel, die alleen Nederland nog steeds bezigt jegens ministers en staatssecretarissen. Juist van dit kabinet had de ARJOS-woordvoerder verwacht dat het de dure term „excellente” in alle eenvoud zou afschaffen. Dat zou ook mijns inziens de soberheid, die de democratie moet sieren, hebben gediend. Jongeren hebben de franje, die het in 't verleden nog wel deed, maar die nu KRAMPACHTIG aandoet, heel goed door. En ze schieten er de pijltjes van hun kritiek op af.

De beste plaatsen

Wilt u ook iets vernemen over hun mening inzake meer zwaarwichtige vraagstukken?

Eén er van is de uitspraak van de ARJOS dat in sociaal-economisch opzicht niet de ontwikkelingslanden, doch wijzelf ook hier in Nederland „nog steeds de beste plaatsen op het prioriteitenlijstje hebben”.

Zo'n haast simpele uitdrukking is naar mijn gevoel trefzekerder dan een lang en alarmerend betoog over groot-scheepse hulpverlening, een betoog uitlopend op dikdoenerige resoluties, die toch in de prullemand bijgezet worden . . .

Wij zitten zelf op de beste plaatsen . . . !

Met die woorden heeft de ARJOS-voorzitter het onbehagen van vele vertolkt. Die „beste plaatsen” worden in de politiek met bloemrijke argumenten verdedigd. Of gecamoufleerd met schimpscheuten op de gouden bedden en dure auto's van nieuwe heersers. Helaas vinden velen dat zo'n verdediging opgaat. Het leven is toch „hebben is hebben en krijgen is de kunst”, nietwaar?

Ik ben blij dat vooral jongeren dat anders zien.

Zijn dat maar een handjevol idealisten? Ik geloof dat hun mening gedeeld wordt door honderdduizenden jongeren, die nog niet bij een partij zijn aangesloten.

De jeugd is kritisch ingesteld. Een kritiek die meestal zich richt tegen het bestaande. Veel van die critici geloven eenvoudig niet dat het de ouderen — van welke partij dan ook — ernst is het bestaande te veranderen.

Daarom doen zij in de politiek niet mee. Nog niet. Daarom is het zo goed dat de jongerenorganisaties er zijn.

Met de ARJOS hoop ik dat de maatschappij en de overheid het wegwijs maken van de jeugd in de politiek spoedig als even noodzakelijk gaan zien als bijvoorbeeld het verkeersonderwijs.

Maar elke schoolse vorming tot staatsburger, zal tot op zekere hoogte steeds een technisch karakter blijven dragen. Het gaat daarbij vooral om het hoe en minder om het waarom. De ARJOS wil als politieke jongerenorganisatie die principieel gekozen heeft meer bieden dan alleen het wegwijs maken.

De ARJOS wil de consequentie van het geloof in Jezus Christus ook voor de politiek aandurven. Dat lukt niet altijd op even fraaie wijze. Sommige kranten-verslagen, die vanuit een zeker leedvermaak geschreven schijnen, leggen daarvan getuigenis af. Maar toch probeert de ARJOS een Bijbels antwoord te zoeken op de grote vragen, die de politiek opwerpt. Deze jongeren willen met elkaar proberen aan de wereld iets meer glans te verlenen aan het verlossingswerk van Jezus Christus. Daarom zullen protestante jongeren zich vooral tot de ARJOS aangetrokken voelen.

Ik wijs hun graag de weg naar deze fleurige en interessante organisatie. Zij won in de maand november alleen al, meer dan 500 nieuwe leden.

Zij is het waard dat dit aantal meer dan vertienvoudigd wordt.

En ik zeg tegen de ouders: indien u graag wilt dat uw zoon en uw dochter zich in de samenleving politiek geen kat in een vreemd pakhuis blijven voelen, geeft ook u hun dan de tip voor een contact met de spreekbuis van hun generatie: de ARJOS, dr. Kuyperstraat 3 te Den Haag.

Den Haag en omstreken
Sigarenhandel **MATADOR**
L. KORPEL
Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE
v/h P. WERRE & CO.
Alles op vertgebied
Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.
BEGRAFENISTRANSPORT
DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

WESTLAND

lingerie - korsetterrie
dekker
DE LIER NAALDWIJK DELFT DEN HAAG VOORBURG
Markt 49 Beeklaan 366 Herenstr. 107-109

H. HORTENSIUS & ZOON METSELAARS en AANNEMERS
Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden
NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE
STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Firma A. v. d. Meer & Zoon
AANNEMERSBEDRIJF
ONTWERPEN NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

Drukkerij - Papierhandel
DE OLDEHOVE
J. VAN ESSEN
Naaldwijk - Postbus 23 - Telefoon 01740 - 4056
Uw drukker voor handel en industrie
Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste. Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostypapier, enz.

HET GOOI
Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van
AARDGAS - VERWARMING
in uw woning door de
EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST
SMEINK & ZONEN
Larenseweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

LEIDEN EN OMSTREKEN

Leiden:
Breestraat 65 tel. 21800
Oegstgeest:
Geversstr. 41 tel. 52917
Alphen a. d. Rijn:
v. Mandersloostraat 60

N. J. v. d. GUGTEN
Handel in bloemisterij-artikelen
o.a. Regen-installaties
Fabrikage van golfkarton
BROUWERSTRAAT 9 - RIJNSBURG
Tel. 01718-4041, privé tel. 01718-4362 en 4567

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 11811 / utrecht

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon en vakmanschap
DE NIEUWSTE SERIE 1966
RADIO - BANDRECORDER
ALLEN DE BESTE MERKEN
Komt u eens kijken in onze showroom
VAN GEET
Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

HERENMODES
„ADR. HOLLANDER”
VOOR EXCLUSIEVE HERENMODE
H. van Viandenstraat 8 - Amersfoort - Tel. 14198

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

**UIT ONZE
BOUW- EN AAN-
NEMERSWERELD**

**TECHNISCH
BUREAU**
A. Meerman N.V.
BOUWMACHINES
VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

N.V. Houthandel
v.h. J. Tulp & Zonen
E D E
HOUT - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL
Ronde en ovale tafelanden - Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen enz. enz

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
Voskamp en Vrijland
Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 30
's-GRAVENZANDE

N.V. Aannemers- en
Handelsbedrijf
VAN OORD
Hoogstraat 73 a - Tel. 444
Werkendam
Rijswerken - grondwerken - asfaltwerken

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUSHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
**HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD**
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 21:1

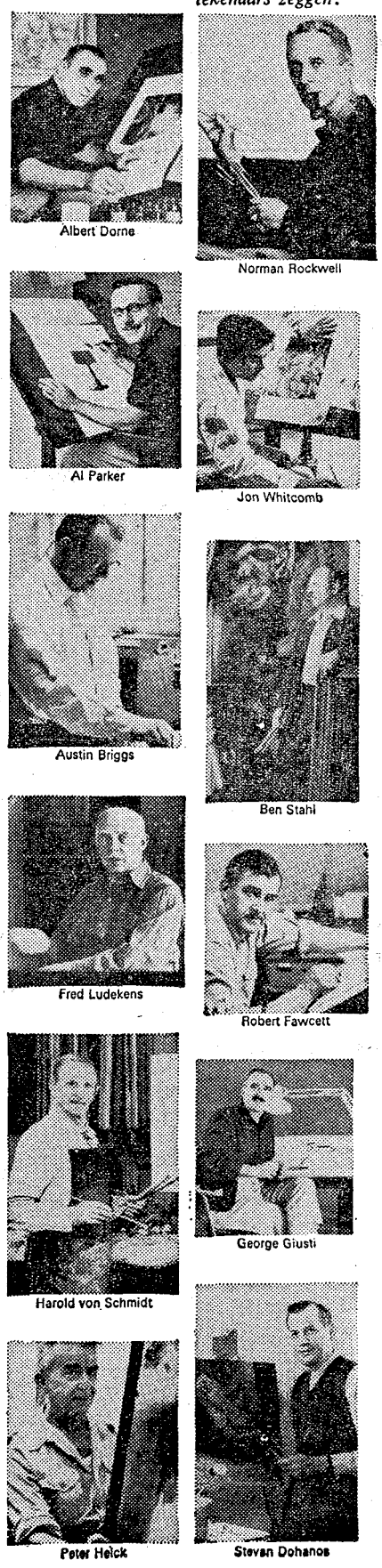
In prima boter en kaas
steeds de baas
Alle soorten, groot en klein
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn
A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Westeinde 117

**VOOR UW WASGOED
èn
UW STOOMGOED**
Wasserij en Chemische Wasserij **DE LELIE**,
Bergen op Zoom - Telefoon 01640 - 5171
Depots en filialen in geheel Zeeland
en West-Brabant.

HOLWERDA EN ZONEN
DOKKUM tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317
Voor al Uw transporten in binnen- en buitenland

* Wij zoeken mensen die graag tekenen

* De 12 beroemde Amerikaanse tekenaars zeggen:

Houdt u van tekenen? Dan wil de school van de 12 beroemdste Amerikaanse tekenaars u graag helpen te ontdekken of u er uw beroep van kunt maken. Enige tijd geleden zijn wij er achter gekomen dat veel mannen en vrouwen die van tekenen hun beroep hadden kunnen maken, dat nooit hebben gedaan. Sommigen waren niet zeker van hun talent. Anderen konden geen vakkundige tekenopleiding krijgen zonder daarvoor hun baan te moeten opgeven. **Een plan om anderen te helpen** Wij besloten daar iets aan te doen. Wij bundelden de uitgebreide tekenkennis en de vele beroepsgeheimen, opgedaan in onze succesvolle carrières. Wij illustreerden deze kennis met 5000 speciale tekeningen, organiseerden een serie lessen, die elk aspect van tekenen en schilderen bevatten... lessen die iedereen thuis in zijn vrije tijd kon volgen. Daarna ontwikkelden wij een bijzonder persoonlijke en doeltreffende methode van beoordeling van de tekeningen en schilderijen van de studenten. **Onze opleiding heeft duizenden op weg naar het succes geholpen.** Gertrude Vander Poel had nog nooit getekend voordat zij bij ons inschreef. Nu worden haar schilderijen verkocht in een belangrijke kunsthandel in New York. **Ook in Nederland ligt die weg naar succes nu voor u open** Nu kunt u óók in Nederland profiteren van precies dezelfde veelzijdige tekenopleiding. En de interessante werkgelegenheden waaruit u na uw opleiding

zult kunnen kiezen zijn vele! Wist u bijvoorbeeld, dat een groot deel van alle illustraties die u in de Nederlandse dag- en weekbladen tegenkomt door buitenlandse illustratoren moet worden gemaakt? Dat reclamebureaus zitten te springen om goede commerciële tekenaars? Famous Artists Schools in Amsterdam helpt u uw talent ontwikkelen, uw richting bepalen. Profiteer van die mogelijkheid. Ontdek - zoals zoveel anderen - dat u van uw hobby een goedbetaald beroep kunt maken. **Visser doet goede vangst met potlood en penseel** De heer H. Veltman heeft een visserijbedrijf in Harlingen. De heer Veltman vroeg onze Talent Test aan. Na enige tijd maakte hij zijn eerste schilderij: het schip waarmee hij elke ochtend vroeg de haven van Harlingen uitvaart. Nu schrijft de heer Veltman ons: „Het resultaat hiervan: 17 opdrachten van schipper-eigenaars om hun schepen te schilderen. Dankzij F.A.S., die mij de techniek en de durf leerde om te schilderen, leid ik nu in de dubbele zin van het woord een rijker leven.” **Vraag gratis Talent Test aan** Wij stelden een speciale Talent Test samen die aantoont of u voldoende talent heeft om van tekenen uw beroep te kunnen maken. Het is een boekje met een aantal tekenopgaven, die u rustig thuis kunt uitwerken. Wij geven u dan gratis en vrijblijvend een objectief oordeel omtrent uw talent en artistiek gevoel. Vraag ons om de Talent Test-vandaag!

Erkend door de I.S.O. met medewerking van het Ministerie van O.K. en W.

Famous Artists Schools
Baden Powellplein 1 Amsterdam-Osdorp

Ik ben serieus geïnteresseerd en wil graag weten of ik mijn tekenaanleg verder kan ontwikkelen. Ik verzoek u mij vrijblijvend de Famous Artists Schools Talent Test toe te zenden.
Mevr. / Mej. / De Heer: .....
Straat: .....
Plaats: ..... Leeftijd: .....
- alleen voor personen boven 16 jaar - Vermeld of u militair bent. Wij hebben een regeling met Dienst Welzijnzorg. Studio 5180

**Verolme United
Shipyards**
ROTTERDAM - HOLLAND
Telefoon 16 25 00

**Direct slagen
voor uw rijbewijs**
Vraagt onze gratis prospectus
„Zo slaagt u in één keer”
Ned. Voorlichting voor Rijtechniek
HARDERWIJK - Postbus 60

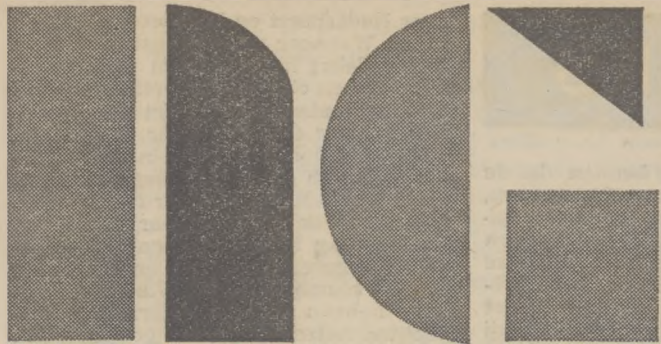
**„ANIMO” koffiezet
apparatuur**
voor horecabedrijven, kantines,
vergaderzalen enz. in elke
gewenste capaciteit en uitvoering
Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

**Haringhandel
N.V. Rederij en
IMPORT - EXPORT
N. Parlevliet Jr.**
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

EEN BEZIT VAN BLIJVENDE WAARDE
**De lever als regulator
van de gezondheid**
door de bekende Zwitserse natuurarts en wereldreiziger Dr. H. C. A. Vogel. Dit eerste populair wetenschappelijke boek in het Nederlands over de werking en de behandeling van de lever geeft gezonden de raad wat te doen om gezond te blijven. Zieken en chronische patiënten vinden een keur van recepten en raadgevingen, die alle rijkelijk getoetst zijn aan de praktijk. Gebonden met kleur- en plasticomslag. 250 blz. Prijs f 8,50. Gratis folder ook verkrijgbaar bij Biohorma, Postbus 2, 't Harde/Gld. tel.: 05255 - 541, of bij uw boekhandelaar en reformhuis.

voor TUIJN en PLANTSOEN
hoveniersbedrijf **Ad Kraan**
AANLEG middelweg 63
ONDERHOUD moordrecht
ARCHITECTUUR telef. 01827-342

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De blanke pagina van 1966

EEN van de vurigste wensen uit onze kinderjaren was: op Oudejaarsavond „opblijven”. Het leek een van de meest begerenswaardige zaken met de grote mensen mee te mogen doen: gezellig bij elkaar zitten met een lekker drankje en een snoepje. En dan maar wachten op de klokslag van twaalf uur die ons bewust zou brengen over de drempel welke de scheiding markeert van het oude naar het nieuwe jaar.

Het ouderlijk gezag was echter onverbiddelijk..... Dwars als wij in die jaren waren, wierpen wij nog tegen: „Als u maar weet dat wij wakker blijven liggen tot het twaalf uur is”. Het mocht niet baten!

En, eerlijk gezegd, lang hielden wij het niet vol. Tussen negen en tien werden de oogleden zo zwaar.....

Toch is de tijd gekomen waarop een jarenlang gekoesterde wens in vervulling ging. Maar het moment waarnaar wij zo lang hadden uitgezien werd een grote teleurstelling. Uit eigen waarneming leerden wij nu dat er geen verschil is tussen één minuut voor twaalf en één minuut daarna. Het was allemaal zo gewoon.....

Zoals de seizoenen wisselen, zo gaat het éne jaar en het volgende komt. „Het leven gaat zijn gewone gang”, zeggen we dan. En de Bijbel komt ons daarboven in de Oudejaarspsalm nog vertellen dat wat in al die jaren onze trots was, in werkelijkheid moeite is en leed.

Het éne jaar gaat, en een nieuw komt. Maar wij merken het aan niets. De zon gaat 's avonds gewoon onder, en de volgende morgen komt zij gewoon weer op. Er worden mensen geboren, anderen sterven. Zeker, wij hebben een extra vrije dag (dit jaar trouwens niet eens), en er moet een nieuwe kalender worden opgehangen. Maar als de Nieuwjaarsdag eenmaal voorbij is, hervatten wij ons werk, en het is alsof er niets is gebeurd.

Niets? Nee, helemaal niets. Tenzij..... ja, tenzij wij ons opnieuw bewust worden van „de alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt”. Gods werk gaat door. Het staat niet een ogenblik stil wanneer op 31 december de klok van twaalf slaat. Het gaat door, en dat is dan toch het grote wonder van de jaarwisseling.

Het kleine meisje op de foto hier naast schijnt te vragen: „Mama, waar blijven de hertjes nou?” En zij is vol verwachting en vertrouwen dat ze tóch zullen komen. Eenzelfde verwachting mag bezit van ons nemen, als wij de blanke pagina van 1966 opslaan. Wat er ook op geschreven zal worden, vast staat dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijze en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet door toeval, maar uit Gods vaderhand ons toekomen!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

Deze week:

- Brieven van lezers (pag. 2).
- Radiotoespraak van de heer Roolvink (pag. 3 en 15).
- Het Centraal Comité over de loonpolitiek en de recente ontslagen (pag. 3).
- Ons kiesstelsel (pag. 3).
- De heer Roolvink belicht enkele hoofdpunten uit het afgelopen parlementaire jaar (pag. 4 en 5).
- Is de prijs van ons aardgas niet te hoog? (pag. 6 en 7).
- Een vraaggesprek met Dr. Berghuis (pag. 8 en 9).
- Controverse Amerika-China overschaduwde het afgelopen jaar (pag. 10 en 11).
- Onderwijs en buitenlandse zaken in de Tweede Kamer (pag. 13).
- De jaarvergadering van de ARJOS (pag. 12).

De komende nummers van Nederlandse Gedachten bevatten een aantal interessante artikelen die u beslist niet zult willen missen. Gun uzelf of anderen daarom het geschenk van een abonnement op Ned. Gedachten. U kunt hierover meer lezen op pag. 12.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHALAAN-ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813)
Den Haag Telefoon 117700*

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
ook TEL- en REKENMACHINES
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam
Zijweg 53 - Tel. 20018 - Haarlem

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Droefheid

Geachte redactie,

Met grote droefheid richt ik mij tot u, naar aanleiding van onjuiste berichtgeving in het nummer van 27 november 1965. In een stukje Zwijgende Partij, (dat notabene ongecontroleerd is overgenomen uit het Algemeen Handelsblad) wordt onjuiste kritiek geïfend op de heren Koekoek en Voogd, wettig gekozen kamerleden van de boerenpartij. Zij zouden bij de begroting van Landbouw niet voor de landbouwbelangen zijn opgekomen en daarom niet waard zijn de stemmen van de kiezers te krijgen en naar de boerenpartij linkende A.R.-leden behoeften, dat niet meer te doen, daar zelfs hun zakelijke belangen nog niet goed worden behartigd. Bij de commissievergadering van Landbouw zou de heer Koekoek zijn mond niet hebben opengedaan en de heer Voogd zou alleen hebben gevraagd, of er nog schappen op springen stonden. Nu kreeg ik vandaag de handelingen van genoemde commissievergaderingen in handen en deze geven een ander beeld. In de eerste plaats is het een leugen, dat de heer Koekoek zijn mond niet heeft opengedaan: Zie handelingen vaste commissie voor Landbouw en Visserij van 17 november 1965 C 499, rechterkolom en C 500 linkerkolom bovenaan. De heer Voogd stelt een vraag in de tweede vergadering van 18 november 1965 van genoemde commissie over de P.B.O., waarbij hij zich aansluit bij de heer Tuinman V.V.D., waarschijnlijk had de heer Voogd meer willen zeggen, maar wat de heer Tuinman had gezegd, behoeft de heer Voogd niet te herhalen. Dan maakt de heer Voogd nog opmerkingen over ruilverkaveling in opbouwende zin en over welstandseisen eveneens in opbouwende zin. Zie handelingen van deze commissie van 18 november 1965 C 542 midden in rechterkolom en C 526 rechterkolom, middelste gedeelte. Bezien we deze handelingen in het algemeen, was door de heer Tuinman V.V.D. al zoveel kritiek geuit, dat de beide genoemde kamerleden slechts in herhaling zouden zijn gevallen. Het spijt mij oprecht, dat ons blad zich al geroepen voelt halve waarheden te plaatsen en anderen in een verkeerd daglicht te stellen. Als wij geen andere argumenten hebben dan ongecontroleerde berichten uit 't Handelsblad, zouden we ons dan niet moeten afvragen, of er geen nieuwe wegen moeten worden ingeslagen en of er niet iets waars zit in de kritiek van de hier genoemde kamerleden, al was het maar 5%. In het begin van mijn brief schreef ik al, dat ik bedroefd was dit te lezen. Staat er niet in de Bijbel, dat wij geen achterklap zullen doen en dit is zeker een bericht, dat niet alleen omdat het onwaarheid bevat niet in Nederlandse Gedachten thuishoort, maar meer nog om de wijze van opstelling hoort het er niet in. Er mogen geen fouten in berichten zitten, maar niemand is onfeilbaar. Maar de opstelling moet altijd goed zijn.

POLSBROEK
Met de meeste hoogachting,
G. Koolwijk.

Ons antwoord
Waarom het in uw schrijven gaat is, dat wij ons schuldig zouden hebben gemaakt aan een onjuiste berichtgeving. Aan de hand van de handelingen van de vaste commissie voor Landbouw en Visserij toont u ons dit aan. Wij zouden U echter willen vragen, al heeft de heer Koekoek dan zijn mond wel opengedaan, heeft hij daarmee ook iets GEZEED. Dit is geen juridisch handigheidje, dat wij dit zo stellen, om onder een beschuldiging uit te komen. De heer Koekoek heeft volgens ons en vele anderen — niets gezegd, dat het bestaan van zijn Boerenpartij rechtvaardigt. Zijn aanhangers hadden op z'n minst van hem mogen verwachten, dat hij in zo'n belangrijke

POLSBROEK

Met de meeste hoogachting,
G. Koolwijk.

Ons antwoord

Waarom het in uw schrijven gaat is, dat wij ons schuldig zouden hebben gemaakt aan een onjuiste berichtgeving. Aan de hand van de handelingen van de vaste commissie voor Landbouw en Visserij toont u ons dit aan. Wij zouden U echter willen vragen, al heeft de heer Koekoek dan zijn mond wel opengedaan, heeft hij daarmee ook iets GEZEED. Dit is geen juridisch handigheidje, dat wij dit zo stellen, om onder een beschuldiging uit te komen. De heer Koekoek heeft volgens ons en vele anderen — niets gezegd, dat het bestaan van zijn Boerenpartij rechtvaardigt. Zijn aanhangers hadden op z'n minst van hem mogen verwachten, dat hij in zo'n belangrijke

Betaling

abonnementsgeld

Wij verzoeken onze abonnees het abonnementsgeld te storten op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Abonnementsprijs f 8,- per jaar, of f 4,- per halfjaar.

Aan de abonnees, die tot betaling per incassogiro willen overgaan, wordt op verzoek een giromachtigingskaart ter tekening toegezonden.

commissie, alle registers van zijn bezorgdheid voor de boeren had opgetrokken. Echter niets daarvan, want wat zei de heer Koekoek: „Mijnheer de voorzitter, ik zal u de tijd besparen een groot aantal vragen te stellen. Het is trouwens al gebeurd, als ik aan een paar commissieleden denk”. Door deze opmerking te maken, zaagt de heer Koekoek n.l. de poten onder zijn eigen stoel weg. Hij geeft zichzelf hiermede een brevet van onvermogen, want „andere commissieleden” hebben al vragen gesteld.

Bent u het niet met ons eens, dat de heer Koekoek hiermede te kennen geeft, dat de belangen van zijn partij evengoed bij de andere partners in goede handen zijn? Wij blijven dus bij onze mening, dat de heer Koekoek geen mond opengedaan heeft. Wat de heer Voogd zei over de ruilverkaveling — volgens u in opbouwende zin — en over de welstandseisen, is volgens ons van precies gelijke strekking. De heer Voogd stelde zich achter beide zaken. Maar waren de anderen tegen? Ook hier weer geen eigen geluid, dat het bestaan van een Boerenpartij rechtvaardigt. De heer Voogd heeft voorts gevraagd of er nog meer produktschappen op springen staan. Tot zover de handelingen.

Het spijt ons oprecht, dat u, als anti-revolutionair, gemeend heeft ons dit briefje te schrijven. Wanneer men, zoals u, het volledige verslag leest van deze commissievergaderingen en hierbij kennis neemt van een kritisch, doch vruchtbaar overleg met de minister, dan steken de in totaal 91 onbenullige regeltes, wel schril af tegen dit 100 bladzijden tellend verslag.

(red. N.G.).

• Protest

Geachte redactie,

Tegen het stuk van de heer Algra "Het derde gebod" betreffende de Ikor-uitzending "Opspraak" meen ik met klem te moeten protesteren. In de eerste plaats schrijft de heer Algra, dat het onfatsoenlijk is een enkele zin uit een rede te lichten en daarom te oordelen en te veroordelen.

Hij beschuldigt dus dr. De Jong en Dr. Kuitert van onfatsoen. Dat is nog al wat en des te bedenkelijker, omdat de heren - naar mij bleek - wél van de context hadden kennis genomen.

Nog veel berrer en bozer maakt de heer Algra het, als hij daarna eerst constateert, dat wie in een fundamenteel politiek debat de verwijzing naar Gods geboden welbewust uitschakelt, zijn Heer voor de mensen verloochent, dan zegt dat de theologen in de gewraakte uitzending praktisch niets van deze gedachte lieten merken, om dan met de voltreffer te besluiten, dat de vraag van toepassing is "Als 't zout zelf smakeloos is geworden, waarmee zal het gezouten worden?"

Hiermede worden Dr. De Jong en Dr. Kuitert op een manier gediskwalificeerd, die ik met de meest elementaire broederlijke liefde in strijd acht. Zelfs als de heer Algra zakelijk gelijk had, dan mag hij nog niet zo schrijven. Maar bovendien heeft hij m.i. geen gelijk en in ieder geval toont hij dat niet aan.

Het punt van Dr. De Jong en Dr. Kuitert was nu juist, dat wij voorzichtig moeten zijn met het aanroepen van Gods naam en Gods woord in niet fundamentele kwesties. De heer Algra heeft in geen enkel opzicht waar gemaakt, dat het toestemmingsdebat a) wel een fundamentele kwestie betrof en b) dat het beroep op Gods woord in casu terzake was. Ik voor mij beantwoord beide vragen ontkennend. Wat mij echter doet schrijven is de manier, waarop gepolemiseerd wordt en die m.i. volkomen fout is.

AMSTERDAM

Mr. D. W. O. A. Grosheide.

Fundamenteel verschil

Het ingezonden stuk van Mr. D. W. O. A. Grosheide noopt mij tot een duidelijk wederwoord.

In de eerste plaats neem ik op gezag van de inzender graag aan, dat de heren Dr. De Jong en Dr. Kuitert de Handelingen van de Tweede Kamer hebben gelezen, vóórdat zij in grote mate hun instemming betuigden met de grieven van de heer Han Lammers. De opmerking, dat het onfatsoenlijk is, iemands spreken op een kort citaat, uit één zin bestaande, te disqualificeren, zonder scherp te letter op het verband, kan dus niet op deze beide theologen slaan. Zij hadden de Handelingen eerst gelezen.

Maar ik wil iets ter verontschuldiging aanvoeren voor mijn te haastig oordeel.

De heer Han Lammers las ongeveer vijf zeer korte citaten voor en gaf er

zijn ongenoegen over te kennen, dat de kamerleden Wittevaal van Stoetwegen, Roolvink en Jongeling, alsmede minister Cals, zich op de Bijbel hadden beroepen, of althans naar een Bijbelse uitspraak hadden verwezen. Onmiddellijk betuigden de heren daarmee in het algemeen hun instemming. Wanneer zij de Handelingen der Kamer vooraf hadden gelezen, dan zou ik hebben verwacht, dat een van die heren zou hebben gezegd: gij verliest iets uit het oog. Kijk maar hier in de Handelingen. De heer Nederhorst had het A.R. beginsel-program geciteerd en had daarbij overgeslagen, wat hij als een confessionele uitbreiding overbodig achtte. Toen heeft de heer Roolvink het betreffende artikel ongecastigeerd voorgedragen om te laten zien, dat hetgeen door de heer Nederhorst was weggelaten, een wezenlijk bestanddeel vormde van dit artikel, en dus treft de heer Roolvink geen enkel verwijt van het te ontpas en niet ter zake dienende gebruik van Gods Woord in een politiek debat. Maar zulk een verdediging van dit verweer van de heer Roolvink bleef achterwege, hoewel de beide theologen de Handelingen hadden gelezen en dus drommels goed wisten, waarom de heer Roolvink het geuraakte citaat gebruikte.

Voorts stelt mr. D. W. O. A. Grosheide, dat het punt van de beide theologen nu juist was, „dat wij voorzichtig moeten zijn met het aanroepen van Gods Naam en van Gods Woord in niet fundamentele kwesties.”

Ik ontken met alle klem, dat dit het „punt” was. Het punt was, dat de heer Han Lammers een vijf of zestal zinnen voorlas uit de Handelingen van de Tweede Kamer, van vier verschillende sprekers, en daarover zijn afkeuring te kennen gaf, en dat hij voor die afkeuring van die gebruikte citaten en argumenten een grote mate van instemming verwierf bij de beide theologen.

Zo moest iedere kijker het begrijpen. Het zou anders zijn geweest, als de heren theologen hadden gezegd: wij willen wel in het algemeen stellen, dat men ook in de politiek zich niet te boud of te lichtvaardig op de Bijbel moet beroepen, maar laten we dan liever deze „voorbeelden” er buiten houden. Het gehele gesprek in deze uitzending van de „kerken” was om deze voorbeelden begonnen.

Nu heeft Mr. D. W. O. A. Grosheide ook zijn eigen visie over het debat gegeven. Hij ontkent, dat bij de behandeling van de toestemmingswet een fundamentele kwestie aan de orde was. Hij ontkent ook, en in verband daarmee, dat een beroep op Gods Woord ter zake was. Het ene hangt met het andere samen. Want Mr. D. W. O. A. Grosheide staat kennelijk op het standpunt, dat in de politiek zowel fundamentele als niet-fundamentele kwesties aan de orde komen en dat alleen bij fundamentele kwesties een beroep op Gods Woord ter zake is.

Wij zijn dat met Mr. D. W. O. A. Grosheide oneens. Daarbij laten we rusten de vraag, of een waarschuwing voor een „ijdel” gebruik van Gods Woord in de politieke discussie in dit stadium van de geschiedenis wel zo dringend is. Er is n.l. een sterke neiging, om zulk een beroep te vermijden, en liever te spreken van onze principiële bepaalde visie op een zaak, of over de levensbeschouwelijke basis van een of ander betoog.

Ook wijzen wij er slechts in het voorbijgaan op, hoewel het niet over het hoofd mag worden gezien, dat het verkeerd gebruiken van 'de Heilige Schrift in de politieke discussie niet zelden ontstaat, doordat men het gehele pottengerie van zijn betoog wil ophangen aan één spijker, n.l. een bepaalde bijbeltekst.

Wij geloven, dat wij in de politiek, gelijk in alle andere activiteiten, moeten begeren te leven uit het Woord. Dat houdt heel wat meer in dan een beroep af en toe, mits de zaak „fundamenteel” is, op een losse Bijbeltekst. Bij dat leven uit het Woord is een van de meest aangrijpende ontdekkingen, dat we ons radicaal hebben vergist, toen we meenden, dat we uit het geheel van onze gedragingen, beslissingen en opvattingen er enkele konden uitwissen, die om een aparte behandeling vroegen, daar zij „fundamenteel” waren en dus een beroep op Gods Woord mogelijk of nodig maakten.

Maar wil men graag een scheiding maken tussen wat fundamenteel is en wat niet, dan raakte de toestemmingswet wel degelijk een fundamenteel punt, n.l. het Koningschap onder het Huis van Oranje in de Nederlanden. De gehele kwestie van het koningschap was in het debat aan de orde gekomen, met name door het schrijven van de

heer Nederhorst en het spreken van de P.S.P. Wanneer zo'n vraagstuk midden in het debat ligt, mag een woordvoerder van een christelijke politieke partij niet doen, alsof hij het niet ziet liggen. Hij dient er duidelijk over te spreken.

De heer Jongeling, die in de forum-discussie van onzindelijk argumenteren werd beschuldigd, heeft er op gewezen, dat wij in deze tijd gevaar lopen, het koningschap te zien als een sprookjesachtig gegeven, waardoor het ten slotte tot een mascotte wordt. Van 'n andere kant hebben wij in Nederlandse Gedachten hetzelfde gevaar signaleerd, toen wij er op wezen, hoe verkeerd het is te spreken over „de mythe van het koningschap”, die geschonden dreigt te worden. De heer Jongeling heeft daarom verwezen naar onze belijdenis omtrent de overheid: aangezien het Gode belijdt ons door hunne hand te regeren.

De heer Roolvink sprak over de zegen Gods, aan ons volk in het Huis van Oranje geschonken. Als men graag met het oog op een appel op Gods Woord fundamentele en niet-fundamentele vraagstukken onderscheidt, dan was d' t gesprek over het koningschap van het Huis van Oranje fundamenteel.

Misschien staat Mr. D. W. O. A. Grosheide op het standpunt, dat er géén fundamenteel vraagstuk aan de orde zou zijn geweest, als de Kamer zich strikt gehouden had aan de vraag, of de wetgever toestemming moet verlenen voor dit huwelijk van onze Kroonprinses.

Ook bij die beperking was een moeilijk en fundamenteel vraagstuk aan de orde, of liever een complex van vraagstukken. Vooreerst de vraag: hoe verdraagt zich de bekende grondwetsbepaling met de Christelijke opvatting van het huwelijk, waarbij God de huwelijkspartners als met Zijn hand tezamen brengt. In de tweede plaats: welke motieven mogen leiden tot een weigering van de toestemming? Naar onze mening mag er alleen sprake zijn van een weigering, als door het huwelijk de waardigheid of het nationaal karakter van de kroon in gevaar zou komen. Daarom moesten hier de zaken héél duidelijk worden gesteld, en fundamenteel worden gesteld, omdat sommigen geheel ten onrechte aan dit voorschrift van de grondwet een wijdere strekking wilden geven, waardoor tekort zou worden gedaan aan het recht op vrijheid langs wegen van liefde en wijsheid om zelf de huwelijkskeuze te doen.

Naar mijn mening, maar blijkbaar volkomen in strijd met de opvattingen van Mr. D. W. O. A. Grosheide, heeft de rede van de heer Roolvink, weloverwogen en in nauwegezet overleg met de fractie opgesteld, in de hoogste mate voldaan aan wat wij in die omstandigheden van de woordvoerder van een Christelijke politieke partij mochten verwachten.

Algra.

**UIT ONZE
BOUW- EN AAN-
NEMERSWERELD**

**NIEUWBOUW
BOUWBEDRIJF
VOS**

Alkmaar

Doelenstraat 19 - Telefoon 02200-14092

**Visser
Electrotechniek N.V.**

Breestraat 128 - BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244
GEVESTIGD SINDS 1919

**N.V. Houthandel
v.h. Firma J. & G. Ablas
Waddinxveen**

ZAGERIJ-SHAVERIJ

Filiaal: Zwaanhals 119-125 — Rotterdam

OVER het voor en tegen van het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging is al heel wat gezegd en geschreven. Mr. Cort van der Linden, die het heeft voorgesteld en het in de grondwet heeft weten te krijgen, zong de lof van het stelsel. Het was vooral van belang voor de minderheden. Kleine groepen met een eigen beginsel of opvatting hebben onder het districtenstelsel zelden of nooit een kans. Maar als we over het gehele land genoeg stemmen kunnen vergaren voor één zetel, dan zit er een kans in. Onder het oude stelsel werden kleine groepen als het ware gevangen gehouden, omdat zij zelfstandig optredende, toch nooit iets konden betekenen. Het evenredig kiesstelsel betekende meer vrijheid en zelfstandigheid, en een rijker variatie van mogelijkheden.

Het is bekend, dat dr. Colijn niets van dit stelsel moest hebben. Hij verafschuwde het en stak het niet onder stoelen of banken. Hij had zijn motief. Dit stelsel leidt nooit tot werkelijke stembusoverwinningen of -nederlagen. Bij het districtenstelsel was een soort aardverschuiving mogelijk en kwam er soms een geheel veranderd parlement uit de electorale slag te voorschijn. Dat betekende, dat de verkiezingen werkelijk een beslissing brachten omtrent de te volgen koers. Nu hebben we hoogstens een verschuiving van een paar procenten en de oude kamer vindt zich zelf in de nieuwe voor verreweg het grootste deel weer terug. De stembus brengt geen enkele beslissing over het kabinet, dat er nu zal komen.

STEMBUSCOALITIËN

EEN commissie uit de Partij van de Arbeid heeft zich bezig gehouden met ons parlementaire stelsel en die commissie ziet blijkens haar rapport ook wel degelijk de bezwaren van het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging. De commissie denkt aan een gemengd stelsel, zoals men dat ook in Duitsland kent. Daarbij komen er weer districten en kan een kandidaat weer bij eerste stemming met volstrekte meerderheid in zijn district worden gekozen. Maar er blijven een aantal zetels over, die dan verder volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging worden bezet. Voor een kamer van 225 leden zou men b.v. 150 kandidaten maximaal kunnen doen kiezen in even zoveel districten en dan bleven er nog minstens 75 over, om via het systeem van evenredige vertegenwoordiging de zaken weer bij te brengen.

De bovenbedoelde commissie ziet hier een groot voordeel. Om zoveel mogelijk districtszetels te verwerven, zullen verwante partijen, die bereid zijn, tot een regeringscombinatie toe te treden, een stembuscoalitie kunnen gaan vormen. Dat houdt meer in dan dat ze elkaar aardig vinden en daarom elkaars kandidaten steunen. Dat houdt in, dat ze na een voor hen gunstige uitslag bereid zijn, samen ook een regeringscoalitie te vormen. De stembuscoalitie heeft dan een vervolg en de kiezer weet dat. Hij weet, dat hij kan stemmen voor een bepaalde regeringscombinatie, die het in grote trekken al eens is. Nadat de uitslag van de stemming dan bekend is geworden, behoeft men niet lang meer te wachten op een nieuw kabinet. De combinatie, die het bij de verkiezingen won, heeft de verdere plannen al klaar. Er zijn dan na de verkiezingen geen akkoorden van Wassenaar met den aankleve van dien meer nodig, geen informateurs, om verschillende mogelijkheden

te proberen, waarbij een touwtrekkerij wordt vertoond, die het gezag van het parlementaire stelsel niet ten goede komt.

Op het eerste horen is dit een goed betoog. En wij herinneren ons, dat inderdaad vroeger, b.v. in 1909, de uitslag van de kamerverkiezingen duidelijk betekende: de coalitie heeft de slag gewonnen en het kabinet Heemskerk zit stevig in het zadel. In 1901 lagen de zaken ongeveer op de zelfde manier: rechts had de overwinning behaald en dus komt er een coalitiekabinet.

Maar bij nader inzien stuiten we al gauw op grote moeilijkheden. Als wij het woord coalitie gebruiken, dan denken wij toch speciaal aan de rechtse coalitie, die in 1888, in 1901 en in 1909 de overwinning behaalde. En toen was het inderdaad allemaal duidelijk in de politiek. Maar in 1913 leed de rechtse coalitie de nederlaag, doordat liberalen en socialisten samen tegen de rechterzijde te velde waren getrokken. Samen, met name bij de herstemmingen. Maar de socialisten, die de overwinning mee hadden gevierd, wilden geen zitting nemen in een liberaal-rood kabinet. Het dogma van de klassenstrijd stond ze daarbij in de weg. Het was dus toen zo: enerzijds een werkelijke coalitie, die bij een eventuele overwinning een kabinet zou kunnen vormen; anderzijds een combinatie, die alleen maar tegen de coalitie was, maar voor de rest geen gemeenschappelijk program of beleid kon opbrengen.

De coalitie, die in 1888, in 1901 en in 1909 zorgde voor een regeringsmeerderheid, was goed bekeken iets bijzonders. Het was een coalitie tussen twee, later drie partijen, die het op zeer aangelegen punten eens waren. Die schouder aan schouder stonden in de schoolstrijd, die een sociale politiek voorstonden met de verplichte sociale verzekering als kern. Maar zulk een coa-

litie, waarbij zulk een grote overeenstemming is omtrent het te volgen beleid, is zeldzaam.

Niemand zou dunkt mij kunnen verdedigen, dat de combinatie, waarop het kabinet Cals steunt, ook een goede stembuscoalitie zou zijn met de gezamenlijke socialisten, antirevolutionairen en K.V.P.-ers in het district Leeuwarden eensgezind zich scharende achter de districts kandidaat Vondeling, en dezelfde combinatie in het district Gorkum als één man achter de heer Schakel. En daartegen dan een tweede coalitie onder leiding van de heren Toxopeus en Beernink, het lijkt wel een beetje zot.

OM kort te gaan, in de tegenwoordige politieke constellatie is er moeilijk een combinatie te vinden, waarin een aantal partijen con amore en op grond van gemeenschappelijke beginselen komen tot een stembusakkoord. Van de drie „confessionele” partijen kan men zich dit nog het best voorstellen, maar welke tegencombinatie krijgt men dan, als tweede coalitie?

Wanneer men wijst op de voordelen van stembuscoalitiën, dan is dat op zich zelf verre van verwerpelijk. Maar het moet er ook als politieke mogelijkheid inzitten. En dat zien wij op het ogenblik niet. En als het waar is, dat ook hier het bederf van het beste leidt tot het slechtste, dan komt ons een andere term in de gedachten, die ook voor overeenkomsten tot wederzijdse hulp en samenwerking bij de stembus is gebruikt, nl. monsterverbonden bij de stembus. A.

Balans 1965

- Radiocauserie van de heer B. Roolvink, gehouden op maandag 27 december j.l.

NOG enkele dagen luisteraars, en de oudejaarsavondklok laat weer de bekende twaalf slagen horen; buiten loeien de sirenes, de jeugd speelt met vuurwerk en wij wensen elkaar een gezegend 1966 toe. In vele oudejaarskerkdiensten en ook in vele gezinnen wordt in de loop van de avond de Bijbel geopend en de 90ste psalm gelezen: „En bevestig Gij het werk onzer handen, ja het werk onzer handen bevestig dat”. De oudejaarsavondstemming is van korte duur. Deze stemming wordt vooral bepaald door hetgeen wij in ons persoonlijk leven hebben meegemaakt. Meer dan anders staan onze harten open voor het vergankelijke. Alles vervalt in 't wisselend getij, maar Gij die eeuwig zijt blijf mij nabij.

Het leven gaat echter verder, de klokslagen zijn spoedig verge-

ten. Naast een terugblik in ons persoonlijk- en gezinsleven, past ons ook een terugblik in het leven van onze wereld. Er was veel in het afgelopen jaar waarvoor we konden danken, e. was en is ook veel dat ons met zorg vervult.

Bij alle dank en zorg, die veelal zo doorengestengeld liggen in ons leven vinden wij troost in de woorden van Peter Soren:

*Bij Hem is wijsheid en verstand,
bij Hem is sterkte, Hij omspannt
de aarde en de Hemel.*

Dankbaarheid en zorg. Wij mochten als volk voor de 20ste maal onze bevrijding herdenken; de verlossing van een duivelse macht. Een groot deel van ons groeiend volk heeft deze tijd nie- bewust meegemaakt. Het wordt steeds

• Vervolg op pag. 14

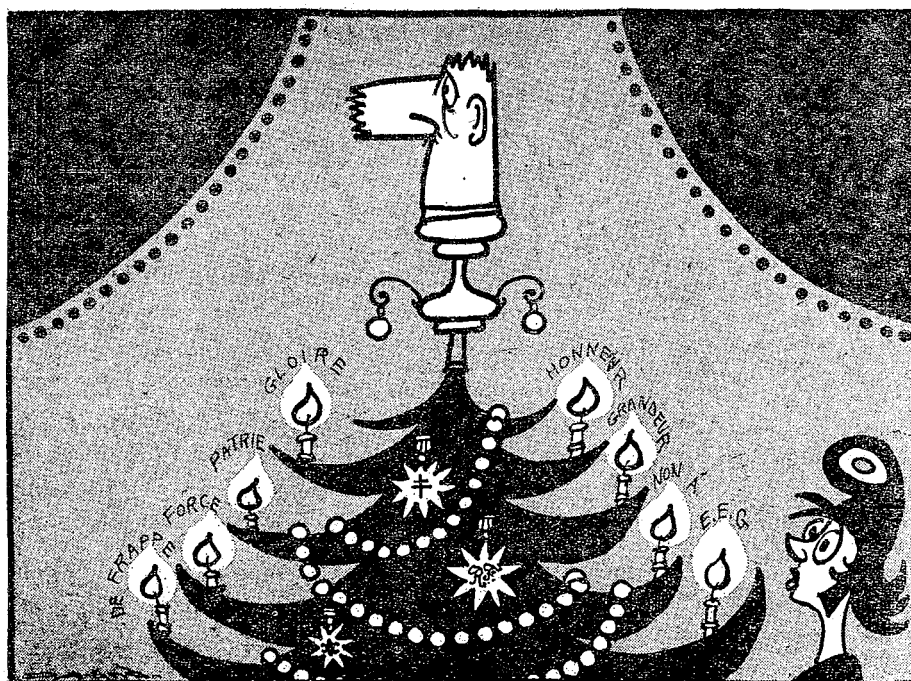
A.R.P.: Regering moet inflatie terugdringen

Het Centraal Comité van de Anti-Revolutionaire Partij heeft zich in zijn vergadering van 18 december onder meer bezig gehouden met de ontwikkelingen die zich de laatste tijd hebben voorgedaan in het centrale overleg tussen werkgevers en werknemers. Het Centraal Comité betreurt in hoge mate de kennelijk gebleken mislukking van de centrale organisaties om tot overeenstemming te geraken o.m. met betrekking tot het minimumloon. Het partijbestuur van de A.R.P. acht hierdoor één der essentiële voorwaarden voor het beleven van een stuk eigen verantwoordelijkheid door het bedrijfsleven in gevaar. Het vreest hierdoor ernstige verstoring van de goede sociale verhoudingen. Nu als gevolg van deze gang van zaken de regering groepen wordt beslissingen te nemen, die van overwegende betekenis zijn voor de ontwikkeling van het loon- en prijsniveau, acht het Centraal Comité het gewenst uiting te geven aan zijn overtuiging dat deze besluiten moeten strekken tot beteugeling en terugdringing van de voortschrijdende geldontwaarding. Overigens heeft het Centraal Comité grote waardering voor de pogingen, die worden ondernomen om de goede samenwerking in de Stichting van de Arbeid te herstellen en spreekt het de hoop uit dat deze pogingen met succes zullen worden bekroond.

Centraal Comité vraagt overleg bij massa-ontslag

Het Centraal Comité van de Anti-Revolutionaire Partij heeft in zijn vergadering van 18 december blijk gegeven met zorg te zijn vervuld over de gebeurtenissen, die dezer dagen bij een onderneming in het oosten van het land hebben plaatsgevonden. Het Centraal Comité acht de daar gevolgde methode, waarbij de desbetreffende instanties niet werden ingeschakeld, in strijd met de meest elementaire beginselen van een goed sociaal beleid. Ook elders dreigen soortgelijke feiten te geschieden als gevolg van het sluiten, reorganiseren, saneren of concentreren van ondernemingen. Het Centraal Comité meent dat de vrijheid daartoe niet kan worden aangetast, aangezien het bedrijfsleven in staat moet blijven zich aan de economische en technische ontwikkelingen aan te passen. Het partijbestuur van de A.R. is er van overtuigd, dat de uit deze veranderingen voortvloeiende ontslag-aanzeggingen aan min of meer grote groepen van werknemers tijdig in de daarvoor geëigende organen van overleg moeten worden behandeld.

OUDE PIEK AAN DE TOP

Marianne: „...Hij is wel wat beschadigd...!”

(Tit de Volkskrant)

Voor al uw vervoer in binnen- en buitenland

N.V. Intern. Transportbedrijf DE RIJKE

Telex 22424
Telefoon (01880)-2312 - 3058
SPLJKENISSE - BREEWEG 5

Een prettig stel vaklui willen u graag

BONGERS WAGENINGEN VEILIG VERHUIZEN

waar u ook woont of naar toe gaat!
U betaalt geen leeg-gereden kilometers

RIJNHAVEN 10 - Tel. 2725 (b.g.g. 3100)

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17 - 23 - Rotterdam

Fractie-voorzitter Roolvink laat in onderstaand artikel enkele belangrijke

zaken de revue passeren, die in het afgelopen jaar ons aller aandacht op het Binnenhof gevestigd hielden. Hij vatte het geheel samen onder de titel:

„OVERPEINZINGEN”

NU het einde van het jaar 1965 weer in de gezichtskring komt, is het een geschikte tijd om het politieke jaar nog eens de revue te laten passeren. Het eerste wat vanzelfsprekend in de lichtbundel komt te staan is de onverwachte kabinetscrisis, uitgebroken op 26 februari. Een crisis met een bijzonder karakter, omdat niet, zoals gewoonlijk het geval pleegt te zijn, er een conflict tussen Kamer en kabinet was uitgebroken, maar in de boezem van het kabinet zelf. Er gaan wel eens geruchten, dat het op een later tijdstip toch tot een crisis zou zijn gekomen, maar dat is goedkope speculatie. Over iets wat zich niet heeft voorgedaan, kan men alleen maar vermoedens uitspreken of gaan filosoferen. Vast staat echter wel, dat de Kamer bij het bestuderen van miljoenennota en begrotingen voor een aantal verrassingen was komen te staan. In een gesprek dat ik dezer dagen met enkele Amerikanen had over de oorzaak van de kabinetscrisis was de reactie: „Typical dutch”. Ja dat is het ook en daar mogen wij blij mee zijn. Er zijn gelukkig ook nog andere — dan materiële — zaken belangrijk. Voor allen die zich dagelijks met financiële, sociale en economische vragen bezig hebben te houden, is het een verademing ook eens met zaken van meer direct ideële aard bezig te zijn. De politiek gaat soms al te veel op in het materiële vlak. Met dit laatste bedoel ik beslist niet te zeggen, dat er een rangorde in de politieke vraagstukken zou bestaan. Zeker niet. De financiële en sociaal-economische vraagstukken zijn even belangrijk als b.v. de vragen rondom de loterij, crematie en de zondagsrust, maar ze zijn anders van aard.

Radio en t.v.

Geen wonder dat de kabinetsformatie in maart en begin april allereerst ging over het radio- en t.v. vraagstuk. Bij het nalezen van het jaarverslag van de Arjos viel mijn oog op een gehouder onderzoek, dat zich weliswaar beperkte tot de voorzitters van de clubs, maar waar toch heel duidelijk uit bleek, dat de A.R.-fractie naar het oordeel van deze voorzitters een goed beleid op dit punt had gevoerd. Van de 111 ondervraagde voorzitters, waren niet minder dan 100 van oordeel dat de fractie een goed standpunt had ingenomen. In de dagen van de crisis heb ik wel eens het gevoel gekregen, dat onze jongeren dit vraagstuk niet minder scherp zagen dan vele ouderen. Nu is het wel merkwaardig dat de minister-president zowel bij de algemene politieke beschouwingen in de Eerste als in de Tweede Kamer zo aarzelen spreekt over de totstandkoming van een wettelijke regeling van het radio- en t.v. bestel. In de Tweede Kamer zijn de heer minister-president zeer duidelijke vragen gesteld, maar er kwam in eerste instantie helemaal geen antwoord. Pas in de tweede ronde kreeg de voorzitter van de A.R.-fractie antwoord, maar duidelijk was het niet. Het spel herhaalde zich in de Eerste Kamer. Voorzitter Berghuis had in eerste aanleg ook geen duidelijk antwoord ontvangen. Pas in de tweede ronde, toen hij — bijna op het onvriendelijke af — duidelijkheid had gevraagd, kwam mr. Cals over de brug met de mededeling, dat het kabinet het als een eenzaak beschouwt, dat er spoedig een wettelijke regeling komt.

De A.R. Tweede Kamerfractie is van mening, dat dit punt uit de politiek moet zijn vóór de verkiezingen van 1967. Dit heeft niets te maken met een

voorkeur of afkeer van een bepaalde politieke combinatie; het gaat om zuiverheid en eerlijkheid in de politiek.

Steunen, maar waakzaam

Inmiddels is wel duidelijk geworden, dat de wijziging in het beleid zich niet heeft beperkt tot het zoëven genoemde probleem. De overige politieke punten mogen dan even naar de achtergrond zijn gedrongen; uit de regeringsverklaring en de miljoenennota is wel duidelijk geworden, dat het leven ook op de andere fronten de volle aandacht kreeg.

Nu moet ik eerst een misverstand recht zetten. Uit sommige reacties zou men de conclusie kunnen trekken, dat het roer radicaal omgegooid is. Dit is niet in overeenstemming met de werkelijkheid. Vast staat dat het vorige kabinet, dat wij een goed hart toedroegen, voor het jaar 1965 een krappe begroting had ingediend. De werkelijke uitgaven bedroegen echter aanzienlijk meer dan de begroting toeliet. Het gaat er voor een minister van Financiën niet alleen om, dat hij met een mooie begroting voor de dag komt. Even belangrijk is, dat de realisatiecijfers van inkomsten en uitgaven ook dit beeld vertonen. Als buitenstaander kan men alleen maar een vermoeden hebben, maar het zou mij niet verwonderen, dat het kabinet-Cals enkele hoogst onaangename ontdekkingen heeft gedaan, toen men een breder inzicht kreeg in de feitelijke financiële situatie.

Wat was immers het geval? Men wilde meer doen dan de vorige collega's. De indruk werd gewekt, met name in de socialistische persorganen, dat nu pas gesproken kon worden van een forse aanpak. Niet dat er in het verleden niets was gedaan, neen dat

MINISTER VONDELING

niet, maar nu zou het gebeuren. Daar is geld voor nodig, maar dat niet alleen. De uitgaven waren al veel hoger opgelopen dan men had gedacht. Bovendien was en is de situatie op de arbeidsmarkt gespannen; er is sprake van een schaarste aan kapitaal. Al deze factoren, die keiharde gegevens zijn, kan niemand ontlopen.

De A.R.-fractie heeft reeds tijdens de debatten over de Regeringsverklaring het standpunt ingenomen, dat dit kabinet een eerlijke kans verdient. Wij hebben ons woord gehouden en steun verleend daar waar het mogelijk was en wij zullen dat blijven doen. Wij zijn het volledig eens met de woorden van Berghuis:

De Regering heeft een programma van werken en daden ontvouwd, dat indrukwekkend is en waarmee wij globaal genomen instemmen, maar met instemming alleen komen wij er niet, niet alleen wij als fractie, maar ook de Regering niet. Het moet realiseerbaar zijn zonder dat bij de uitvoering ervan de volks- en staatshuishouding in gevaar komen. Anders komen wij van de wal in de sloot”.

Ieder zegt het op eigen wijze, maar dit zijn ook de gevoelens van de Tweede Kamerfractie. Men moet in de politiek een solide beleid voeren, maar ook enige risico's durven aanvaarden. Daarom hebben wij tot nu toe het kabinet het „voordeel van de twijfel” gegeven.

De toestemmingswet

De tiende november van het jaar 1965 is stellig een historische dag voor de leden van het parlement geweest. De behandeling van de z.g. toestemmingswet verliep weliswaar rustig, maar een

gebeurtenis als deze doet zich slechts zelden voor. We moeten teruggaan tot 1936, toen de toestemming tot het huwelijk van onze toenmalige Kroonprinses zonder discussie verliep. Ditmaal ging het niet zonder debat en ook de Eerste Kamer heeft er geen hamerstuk van willen maken. De discussies zijn vanuit de Tweede Kamer uitgezonden door radio en t.v., dus kunnen wij er nu wel over zwijgen.

Bij een terugblik is het wat moeilijker om het stilzwijgen te bewaren, als het gaat over al het rumoer rondom een brief, die tegen de zin van de schrijver in de publiciteit is gekomen. Voorop staat, dat de A.R.-fractie er geen behoefte aan heeft gehad, het debat over de toestemming tot het huwelijk te laten overschaduwen door een hoogst ongelukkige brief, een brief die door de heer Nederhorst tenslotte is gehandhaafd, al zijn hier en daar de scherpe kantjes eraf gevild en al is tenslotte de heer De Quay, die evenals de heer Suurhoff in de veertiger jaren met de Nederlandse Unie was verbonden, er goed uitgekomen.

K.V.P. - P.v.d.A.

Wel heeft het Nederlandse volk en in het bijzonder het parlement met ademloze spanning de gebeurtenissen rondom „de brief” en de daaropvolgende brieven gevolgd. De K.V.P.-fractie nam het hoog op.

Tussen haakjes zij opgemerkt, dat in Den Haag het volgende verhaaltje de ronde deed. „Er zijn op het ogenblik drie grote problemen in de wereld. Het eerste is Cuba, het tweede Vietnam en het derde is de brief van Nederhorst”.

Prompt na het verschijnen van de brief van Nederhorst kwam een gepeperd schrijven van de K.V.P.-fractie, gericht aan de fractie van de P.v.d.A. In dit schrijven was sprake van „een respectloze bejegening” van H. M. de Koningin en tevens werd de aanval op de heren De Quay en Luns hoog opgenomen.

Om misverstand te vermijden moet hier wel melding worden gemaakt van het feit, dat ook de A.R.-fractie geen goed woord had voor de brief van de fractievoorzitter van de P.v.d.A. Ook bij ons rees de vraag: waar staat deze fractie met betrekking tot de Kroon. Kan deze man voorzitter van zijn fractie blijven enz. Terwille van de positie van de Kroon hebben wij niet meer aandacht aan de brief geschonken dan naar onze opvatting nodig was. En verder: het is een zaak van de P.v.d.A. zelf wie zij als haar eerste woordvoerder wil aanwijzen.

Mr. W. Aantjes

J. A. van Bennekom

Drs. J. Boersma

Dr. C. Boertien

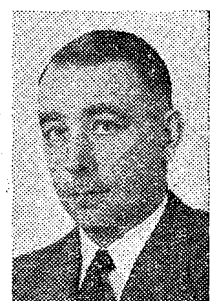
P. C. Efferich

Dr. N. G. Geelkerken

G. A. Kieft

Dr. J. Meulink

DRS. G. A. NEDERHORST
.....brief.....

Het antwoord van de fractie van de P.v.d.A. volgde spoedig. Het scheen niet aan alle vereisten te voldoen, want tijdens de openbare behandeling van de toestemmingswet, sprak de heer Schmelzer de vermaard geworden woorden, „dat er sprake was van een historisch dieptepunt in de politieke verhoudingen”. Kort daarop kon de heer Nederhorst het niet nalaten, nog eens een verklaring af te leggen. Nu zou iedereen denken dat de storm wel spoedig tot bedaren zou komen. Immers de wet was met grote meerderheid aangenomen. Slechts enkelen hadden om uiteenlopende redenen tegen gestemd, maar het geheel was toch een waardige zaak gebleven. Maar neen, op de vergadering van de partijraad van de K.V.P. kon voorzitter Aalberse, een zeer vriendelijk en zachtmoedig man, het niet nalaten een aantal minder vriendelijke opmerkingen te maken. Niet alleen aan het adres van Nederhorst, ook het kabinet, dat bestond uit „body builders” kreeg een veeg uit de pan. Men noemt dat stoom afblazen. Ditmaal was de druk in de ketel zeker wel erg groot, want het afblazen heeft zich gespreid over een groot aantal dagen. Na het uitspreken van zijn rede waren de t.v. reporters al spoedig bij de heer Aalberse om hem nog eens aan de tand te voelen. De heer Aalberse voldeed aan het verzoek. Volgens sommigen krabbelde hij iets terug. Ook dat was nog niet genoeg, want twee dagen later stond een uitvoerig interview met de heer Aalberse met liefst twee journalisten in het Algemeen Handelsblad, waarin nog eens uiting aan de gevoelens werd gegeven. Daarna is het rustig geworden, we stonden toen aan de vooravond van het grote belastingdebat.

Het financiële debat

Een minister van Financiën heeft het nooit moeilijker en hij is nooit beter in de gelegenheid om zijn strijd lust te tonen, dan bij het verdedigen van een groot belastingpakket. Het ging om niet minder dan bijna f 800 miljoen. Misschien wel het grootste pakket dat ooit in ons parlement is verdedigd. Bij dergelijke gelegenheden blijkt pas of het politieke ijs, waarop het kabinet staat, sterk genoeg is. Vast staat, dat er een behoorlijk klimaat voor nodig is om de Kamer mee te krijgen voor een dergelijke lastenverzwaring. Toch is het gelukt. Het pakket kwam er door. Hieruit blijkt wel, dat het ijs, politiek gesproken, wel sterk was. De felle briefwisseling en de daarop gevolgde redevoeringen waren niet van een zodanig kwaadaardig karakter, dat er politieke brokken gemaakt werden. Dit moge waar zijn.

Het is eveneens duidelijk geworden, dat er plotseling moeilijkheden, waar men nooit over gedacht heeft bij een kabinetsformatie, kunnen opdoemen. Vooral achteraf gezien is het goed geweest dat de A.R.-fractie zich niet heeft opgewonden over „de brief”. Onze fractie heeft zich tot de hoofdza-

Om te onthouden:

- 7 februari: A.R. televisie-uitzending.
- 8 februari: Dag der kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten.
- 12 februari: Buitengewone Deputatenvergadering in Tivoli te Utrecht.
- 9 maart: Beslist de laatste dag waarop de formulieren voor het stemmen bij volmacht voor de Provinciale Staten ingeleverd kunnen worden.
- 16 maart: Grote A.R. vrouwenvergadering in Utrecht.
- 23 maart: Verkiezingen Provinciale Staten.
- 19 april: Dag der kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de gemeenteraden.
- 18 mei: Beslist de laatste dag waarop de formulieren voor het stemmen bij volmacht voor de gemeenteraden ingeleverd kunnen worden.
- 29-30 mei: 1e en 2e Pinksterdag. Velen zijn in die tijd met vakantie. Dit moet men goed in de gaten houden in verband met het stemmen bij volmacht.
- 1 juni: Verkiezingen gemeenteraden.

ken beperkt en heeft een geheel eigen houding aangenomen. Dit kwam vooral tot uitdrukking bij de behandeling van de belastingvoorstellen. De heer Kieft was woordvoerder. In vele kranten heeft een verhaal gestaan over de boosheid van de heer Kieft. Het is goed hier nog even bij stil te staan. Het kan kort zijn; er stond in N.G. van 4 december al een uitvoerig overzicht.

Constructief plan

Waarom was de toorn van de altijd vriendelijke en welwillende heer Kieft ontstoken? Wel hierom; hij had namens de A.R.-fractie een plan voorgesteld, dat op onderdelen afweek van het laatste kabinetsplan. Het kabinet zou er voor het jaar '66 niet minder middelen door ontvangen. Bovendien was het geheel in overeenstemming met de oorspronkelijke plannen van de minister van Financiën. Het was tenslotte sociaal en economisch beter. De regering had echter gemeend niet het oor te moeten neigen naar dit constructieve plan, dat geheel overeenstemde met haar eigen inzicht, maar zij deed het anders. Er werd wel geluisterd naar de beide andere, de grote regeringsfracties en niet naar de A.R. Nu is dat het goed recht van een kabinet. Wat echter niet door de beugel kan, is het volkomen negeren van een constructief plan, ook niet als dit van de oppositie zou komen. Nu het nog wel van een regeringsfractie kwam was het zonder meer niet behoorlijk van de minister en van zijn staatssecretaris om niet eens de moeite te nemen hieraan aandacht te besteden. Wel een hoofse buiging naar de ander twee regeringsfracties.

Wie op een dergelijke houding niet met de nodige scherpste reageert heeft alle zelfrespect verloren. Dat laatste is bij de A.R.-fractie niet het geval. Wij zijn nog meer dan voorheen tot de conclusie gekomen, dat het werken met en tussen twee reuzen alleen maar goed kan gaan, indien wij bereid zijn op bepaalde punten een eigen inzicht te vertonen en een eigen beleid te voeren. Wij wensen trouw te blijven aan

een gegeven woord. Dat is een eerste eis, die aan iedere politieke partij en in het bijzonder aan een christelijke partij gesteld mag worden. In dit kader zullen wij alle voorstellen op eigen merites beoordelen en voelen wij ons tot niet meer gebonden, dan waaraan wij ons gebonden hebben.

Het komende jaar

En zo gaan onze gedachten al weer uit naar het nieuwe jaar, een jaar waarin zal blijken welke uitwerking de regeringsmaatregelen in onze volkshuishouding hebben. We zullen het met intensieve belangstelling volgen en hopen onze verantwoordelijkheid ook te beleven. Wij hopen dat het mogelijk zal blijken het kabinet-Cals te blijven steunen. Met een onnodige en schadelijke crisis is ons land en volk niet gediend. De behandeling van de begrotingen schiet al op. Er is hard gewerkt. Niet alleen de Kamer, ook het kabinet zal wel met verlangen uitzien naar enkele dagen van rust. Het is ook welverdiend.

PRINS N.V. - DOKKUM

(METAALVERWERKENDE INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190 - 2043

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam • Wijnhaven 84 • Telefoon 120325

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

HOTEL „DE KROON”

Sophialaan - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor

RECEPTIES en PARTIJEN

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a.
VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN
ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDER-
NEMING G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt - Tel. 04494-5888*

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

RIV KOGELLAGERS

VAN DER SPEK

Wolphaartsbocht 214

ROTTERDAM

Telefoon 27 97 55

HOLWERDA EN ZONEN

DOKKUM
tel. 05190 - 2292 b.g.g. 05190 - 2580
DRACHTEN
tel. 05120 - 2157 b.g.g. 05120 - 3847
ROTTERDAM
tel. 010 - 242412 b.g.g. 010 - 171317

Voor al Uw transporten

in binnen- en buitenland

H. STRUIK & ZON N.V.

Fabriek dekkleden, tenten.

Imp./Groothandel scheeps- en
aannemersbenodigdheden,
elektrische en autogene las-
en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8

Telefoon 05700 - 13970

DEVENTER

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

Mej. mr. J. C. Rutgers

M. W. Schakel

Prof. dr. Th. A. Versteeg

Tj. Walburg

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTEN BANK N.V.
KAPITAAL EN RESERVES f 22.000.000.00

ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSE
BANKZAKEN

DE PRIJS VAN ONS AARDGAS

TOEN een tweetal jaren geleden bekend werd hoe hoog de aardgasprijs naar alle waarschijnlijkheid zou uitvallen, verscheen er in de Volkskrant een meesterlijke spotprent van Opland. Op de ene helft van de tekening stond een steenkolenmijn afgebeeld, bruisend van activiteit; met bovengronds een paar grote rookwolken uitbrakende hoogovens en het enorme gevaarte van een gasfabriek. Onder die helft van de tekening stond: „Stadsgas: 15 cent per m³”. Op de andere helft van de tekening was daarentegen de aardgasbel van Slochteren te zien, waar vandaan een simpel gaspijpje naar de oppervlakte liep. Bij het uiteinde van dit gaspijpje zat een mannetje in een luie stoel met een kasregister bij zich; verder niets. Onder dit deel van de tekening was te lezen: „aardgas: 15 cent per m³”.

Sinds Opland die tekening maakte zijn bij velen de gemengde, of ongemengd-afkeurende, gevoelens ten aanzien van de aardgasprijs alleen maar toegenomen. Vele gemeenten rekenen aan hun kleinere afnemers (tot 200 kubieke meter per jaar aardgas) bedragen van niet minder dan 30 cent per kubieke meter, het vastrechtbedrag nog daargelaten. En dat, terwijl de winningskosten van het aardgas per kubieke meter veel en veel lager zijn!

Laten wij ons hier als volk niet op een geweldige wijze bij de neus nemen? Wordt met de belangen van de consumenten van aardgas geen spelletje gespeeld, terwijl de grote particuliere maatschappijen (Shell, Esso) met de voordelen gaan strijken.

Cijfers

Deze vragen verdienen serieus onderzoek, waarbij concrete gegevens op tafel moeten komen. In dit artikel zal hiertoe een poging worden gedaan. Jammer genoeg zal dat niet mogelijk zijn zonder het noemen van vrij wat cijfers en getallen. Maar degenen, die bij deze vragen zijn geïnteresseerd — en dat zijn wij in zekere zin allemaal — zullen hoop ik de moed kunnen opbrengen zich zo goed of kwaad als het kan er doorheen te worstelen. Want de zaak ligt nu eenmaal niet zo simpel als zij volgens de tekening van Opland er uit ziet.

Kosten van de Gasunie

Om te beginnen is dat eenvoudige aardgaspijpje van de tekening wel wat misleidend, alsof het aardgas als het ware voor niets en niemendal naar boven borrelt en in de huizen komt.

Allereerst zijn er immers, om het aardgas te vinden, fikse bedragen aan boringen uitgegeven: bij elkaar zo tussen de 100 en 150 miljoen gulden. Een veel groter bedrag wordt echter nog gevormd door de totale kosten van het aardgasleidingnet, dat geleidelijk aan wordt doorgetrokken tot welhaast de verste uithoeken van Nederland.

In 1965 alleen al heeft de Gasunie (de organisatie die het transport en de verkoop van het gas regelt), voor niet minder dan 400 miljoen gulden geïnvesteerd. De totale kosten van het leidingnet zijn dan ook wel geschat op 2500 miljoen gulden. Tezamen met de andere vaste lasten zou dit enorme cijfer neerkomen op een gemiddelde jaarlijkse (vaste) kosten-last van tenminste 200 miljoen gulden. On grond van

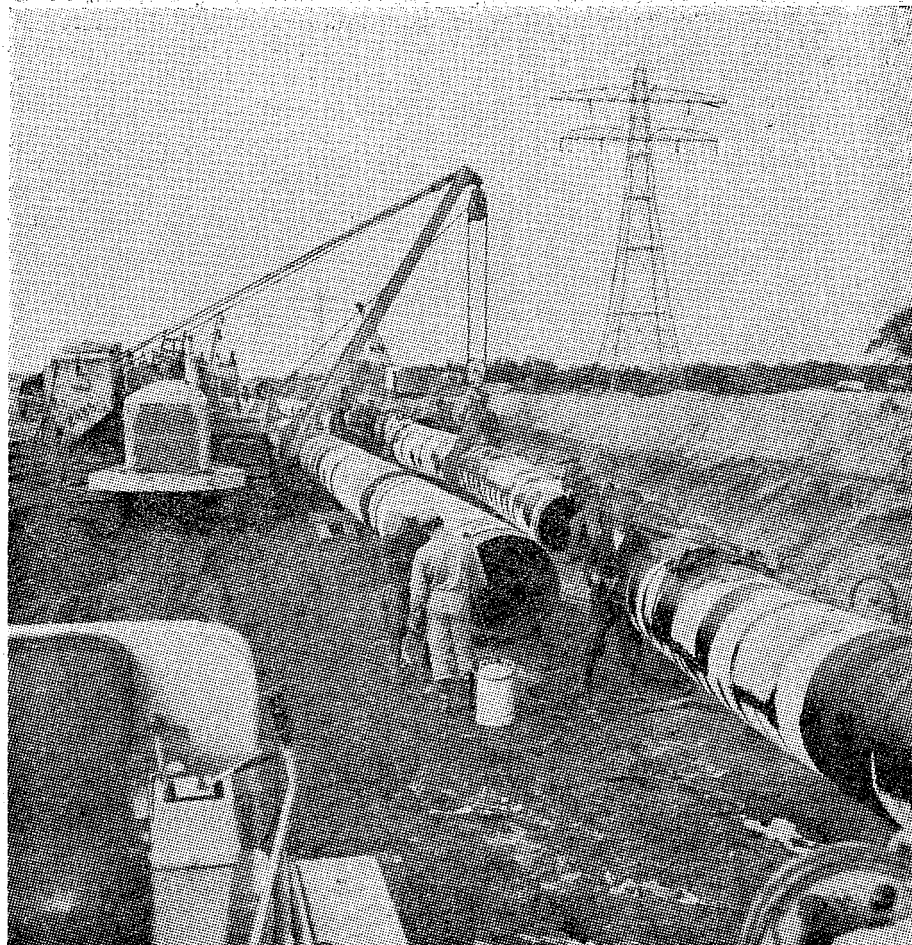
dit laatste cijfer kan gemakkelijk de minimum-grens van de vaste kosten per (kubieke) meter worden uitgerekend. Zoals bekend, bedraagt de produktie van aardgas in 1965 naar schatting ongeveer 1500 miljoen (of 1,5 miljard) kubieke meter. De jaarlijkse vaste kosten zijn tenminste 200 miljoen; deze beide cijfers op elkaar gedeeld levert voor 1965 een gemiddelde minimaal-denkbare kostprijs op van 13,3 cent per kubieke meter. Dit althans is de kostprijs, voorzover het de vaste kosten betreft; de variabele kosten (onderhoudskosten, personeelskosten) komen daar dus nog eens bovenop.

13 cent is een bedrag, dat niet aan de lage kant ligt. Al mag natuurlijk niet worden vergeten, dat de kostprijs zal dalen naarmate de produktie van het aardgas stijgt. Tegenover de gelijk blijvende vaste jaarlijkse lasten komen dan immers steeds grotere produktie-cijfers te staan. Dit is echter een punt waarop nog afzonderlijk zal worden teruggekomen.

De prijs voor de gemeenten

Nadat het aardgas uit de grond is gehaald en door het leidingnet is geparst, bereikt het de verschillende Nederlandse gemeenten. Deze kopen het gas van de Gasunie en verkopen het dóór aan de Nederlandse gezins- en bedrijfshuishoudingen. De gemeenten spelen dan ook bij de vaststelling van de aardgasrijzen voor de Nederlandse consumenten een belangrijke rol.

Over de prijs, waarvoor de Gasunie

Het leggen van een aardgaspijpleiding in de omgeving van Zuidwolde (Dr.).

aan de Nederlandse gemeenten levert, zijn uitgebreide onderhandelingen gevoerd tussen de Gasunie en de gemeenten. Deze laatste waren, via hun regionale organen, voor dit doel vertegenwoordigd door het zogenaamde SROG (Commissie samenwerking regionale organen Gasvoorziening).

door

drs. B. Goudzwaard

econ. medewerker van de

Dr. A. Kuiperstichting

Bij deze onderhandelingen kwam een prijs uit de bus van 6 à 6¼ cent per vierkante meter. Dat is dus de prijs, waartegen de gemeenten bij de Gasunie hun gas kunnen betrekken.

Uit kosten oogpunt — vergelijk de genoemde kosten van tenminste 13 cent per kubieke meter — is deze leveringsprijs aan de gemeenten aanvaardbaar, met name in de eerste produktiejaren. De Gasunie lijdt als het ware thans nog verlies. Wanneer wij het cijfer van 200 miljoen per jaar aan vaste kosten een ogenblik aanhouden — en waarschijnlijk is dat een onderschatting — dan zou de Gasunie haar verliezen pas beginnen goed te maken, wanneer de totale produktie op 4 à 5 miljard kubieke meter per jaar is aangeland.

De consumentenprijs

Maar — zou men kunnen tegenwerpen — zelfs al is dan een prijs van 6 cent per kubieke meter vooralsnog aanvaardbaar — hoe komen dan de gemeenten er toe om van de consumenten bedragen te vragen tot soms 30 cent per kubieke meter? 24 cent is nogal een verschil! Gebruiken de gemeenten het gas niet als een financiële melkkoe? Inderdaad heeft het daar alle schijn van. Maar op grond van de objectieve feiten en cijfers moet toch worden volgehouden, dat, zoals vaak, ook hier de schijn grotendeels bedriegt. De oorzaak hiervan ligt in de hoge kosten waarmee de gemeentelijke gasdistributie gepaard gaat. Volgens gegevens, afkomstig van de minister van Economische Zaken in zijn beantwoording van vragen uit de Kamer, moeten de vaste kosten per aansluiting worden geschat op een bedrag van niet minder dan 60 gulden per jaar. De betekenis van dit cijfer wordt pas goed duidelijk wanneer wij het stellen naast de advies-prijzen van het SROG. HET SROG, dat namens de gemeenten met de Gasunie over de aardgasprijs onderhaald heeft, heeft namelijk aan alle gemeenten een advies uitgebracht over de prijzen, die de gemeenten het best aan hun eigen gas-afnemers in rekening kunnen brengen. Een deel van de Nederlandse gemeenten heeft zich hier ook aan gehouden. Het SROG nu adviseerde aan de gemeenten de volgende tarieven toe te passen:

Voor verbruikers van minder dan 300 kubieke meter per jaar: 25 cent per kubieke meter, met een vastrecht van f 12,- per jaar;

Voor verbruikers van 300 tot 600 kubieke meter per jaar: 20 cent per kubieke meter, met een vastrecht van f 27,- per jaar;

Voor verbruikers van 600 tot 2100 kubieke meter per jaar: 10 cent per kubieke meter, met een vastrecht van f 87,- per jaar;

Voor verbruikers van 2100 tot 100.000 kubieke meter per jaar: 9 cent per kubieke meter, met een vastrecht van f 108,- per jaar.

Een rekensommetje

Stel nu eens, dat de gemeente te maken heeft met een verbruiker, die het aardgas alleen gebruikt om er op te koken en dus niet meer dan 200 kubieke meter verbruikt. Wanneer de gemeente het advies van het SROG opvolgt, ontvangt ze van die verbruiker dus 200 kubieke meter maal 25 cent + vastrecht, dat is in totaal f 50,- + f 12,- = f 62,-.

Volgens de gegevens van de minister zijn de vaste kosten per gebruiker echter niet minder dan zestig gulden. Hierbij komt nog de prijs, die de gemeenten zelf moeten betalen voor het ontvangen aardgas; dat is in dit geval: 200 kubieke meter maal 6 cent = f 12,-. De totale kosten voor de gemeenten bij de levering aan deze klein-verbruiker zijn dus minimaal: 60 + 12 = 72 gulden. Dat is f 10,- meer dan ze van de verbruiker ontvangt. Hieruit volgt dus, dat elke gemeente, die het SROG-advies opvolgt en aan de kleine verbruikers van 200 kubieke meter een meterprijs van een kwartje in rekening brengt, daarop niet minder dan f 10,- per verbruiker moet toelagen. Een soortgelijke berekening leert, dat een gemeente, die aan zulke kleinverbruikers 30 cent per kubieke meter in rekening brengt, precies in staat is haar (zo laag mogelijk berekende) kosten te dekken. Dat cijfer van 30 cent komt u misschien niet onbekend voor. Het was hetzelfde cijfer, dat in het begin van dit artikel als voorbeeld werd genoemd. Achteraf blijkt dat cijfer dus nog heus niet zo bespottelijk hoog te zijn.

Twee vragen

Uit het bovenstaande blijkt wel, dat het niet aangaat ten aanzien van de aardgasprijs eenvoudig te stellen, dat met de belangen van de Nederlandse consumenten eenvoudig een spelletje is gespeeld.

Verder onderzoek

Deze constatering mag ons er echter niet van weerhouden nog wat dieper te graven in deze gehele materie.

Want ook in de verdere uitwerking van het prijsbeleid inzake het aardgas zal men immers aan de belangen van de consumenten recht hebben te doen.

Zo doet zich bijvoorbeeld de vraag voor of bepaalde gemeenten toch niet wat te gemakkelijk zijn in het afwijken van de adviesprijzen. Een nog belangrijker vraag is of in de nabije toekomst niet lagere gasprijzen mogelijk zijn. Met de beantwoording van deze beide vragen zal de rest van dit artikel worden gevuld.

Het gemeentelijk prijsbeleid

Wat het gemeentelijk prijsbeleid betreft mag er mijns inziens van worden uitgegaan, dat de geadviseerde SROG-tarieven in de meeste gevallen de gemeenten in staat stellen tot een lonende exploitatie te komen. Weliswaar is het zo, dat op de kleinste verbruikers de gemeenten tien gulden per gebruiker moet toeleggen — en de kleinverbruikers vormen het grootste gedeelte van alle aardgasafnemers — daar staat tegenover, dat bij de afnemers van grotere hoeveelheden (bijvoorbeeld van 1500 kubieke meter per jaar) de gemeenten een zeker financieel voordeel kunnen behalen.

Bij een verbruiker van 1500 kubieke meter, die het aardgas voor verwarming van zijn huis benut, zijn de opbrengsten van de gemeente volgens het SROG-advies immers: $1500 \times 10 \text{ cent} + f 87,- \text{ vastrecht} = f 237,- \text{ per jaar}$; daartegenover staan voor de gemeente als kosten ongeveer: $1500 \times 6 \text{ cent} + f 60,- \text{ vaste jaarlijkse kosten} = f 150,- \text{ per jaar}$.

Het verschil is dus hier omstreeks $f 87,- \text{ per jaar}$, wat ruimschoots voldoende lijkt om de eventuele verdere variabele kosten te dekken en daarbij nog een netto voordeel te behalen. Het batig saldo van de gemeente per gebruiker is des te groter, naarmate ook de door de gebruikers afgenomen hoeveelheden groter zijn. Wat de gemeenten op de iets grotere afnemers verdienen, lijkt dan ook in het algemeen bepaald voldoende om de verliesposten van de kleinere afnemers te dekken.

Naar de minister van Economische Zaken heeft meegedeeld, zijn echter niet weinig gemeenten van de adviezen van het SROG naar boven afgeweken.

Het ziet er naar uit, dat slechts 1 op de 3 gemeenten zich aan het advies zal houden. Weliswaar gaat het hier veelal om kleine afwijkingen — meestentijds om een bovenwaartse afwijking van het geadviseerde vastrechtbedrag met een kwartje tot een gulden per maand —; enige reden tot bezorgdheid geeft deze ontwikkeling toch wel.

Voor een juiste beoordeling van deze ontwikkeling mag echter niet worden vergeten, dat juist in deze jaren de gemeenten voor grote uitgaven komen te staan in verband met de overschakeling op aardgas. De Nederlandse gemeenten — het is een algemeen bekend feit — zijn niet bepaald de rijkst bedeelde instituten in de Nederlandse samenleving; het aantal gemeenten met een niet-sluitende begroting is legio. Daarom hebben zij ook met grote moeilijkheden te kampen, om de overschakeling op aardgas op een vlotte wijze tot stand te brengen. Een tijdelijke, geringe verhoging van de aardgasprijzen geeft hen de mogelijkheid, een deel van hun omschakelingskosten te bestrijden buiten hun normale budget-som. Het is dan ook niet onbegrijpelijk, dat de minister van Economische Zaken vooralsnog geen voldoende redenen aanwezig acht om hier abrupt in te grijpen.

Twee voorwaarden

Maar wel moeten hier, ter bescherming van de rechtmatige belangen van de consumenten, mijns inziens twee voorwaarden worden gesteld. De eerste is, dat aanzienlijke afwijkingen van de adviesprijzen door de gemeenten, behoudens bijzondere gevallen, niet blijvend kunnen worden getolereerd.

Wanneer blijkt, dat de gemeenten steeds verder van de gestelde adviesprijzen afwijken, zal de regering zo nodig er niet voor mogen terugschrikken de gemeenten de adviestarieven van het SROG bindend voor te schrijven.

Een tweede voorwaarde is, dat de gemeentelijke tarieven, en ook de geadviseerde tarieven van het SROG, binnen enkele jaren een zekere verlaging dienen te ondergaan. Deze voorwaarde houdt o.a. verband met het feit, dat steeds meer gebruikers het aardgas niet alleen voor kook-, maar ook voor verwarmingsdoeleinden gebruiken. Het aantal kleinste gebruikers — de „ver-

liesposten” voor de gemeenten — zal dus steeds verder afnemen; daarentegen nemen de gebruikers in de andere tariefgroepen — de „winstposten” voor de gemeenten — steeds verder toe.

Na enkele jaren zal daarom een zekere tariefcorrectie naar beneden mogelijk zijn, zonder dat de gemeenten, vergeleken met thans, hiervan schade ondervinden.

De Gasunie in de toekomst

Wij komen nu toe aan het laatste, maar jammer genoeg niet het eenvoudigste punt van het gehele vraagstuk. De produktie van aardgas is nog steeds stijgend; over een aantal jaren hoopt men te komen tot een jaarproduktie van niet minder dan 30 miljard kubieke meter, waarvan de helft voor binnenlands gebruik. Zit er tegen die tijd een duidelijke verlaging in van de prijs, die de Gasunie aan de gemeenten berekent? Als dan nog steeds de prijs van 6 cent zou gelden, zouden de bruto opbrengsten van de Gasunie per jaar voor binnenlands gebruik niet minder bedragen dan 15 miljard $\times$ 6 cent = 900 miljoen gulden. Als men daar een jaarlijks bedrag aan vaste kosten tegenover stelt van 200 miljoen is de winst toch bepaald niet gering te noemen. Zelfs al zouden de totale kosten voor binnenlandse levering blijken niet 200 miljoen, maar 400 miljoen te bedragen, zou de winst op binnenlands verbruik toch niet minder zijn dan 500 miljoen gulden per jaar. Wanneer de prijs aan de gemeenten dan in plaats van 6 cent, vier cent zou zijn, zou zo te zien nog steeds een beslist niet onredelijke winst voor de Gasunie over blijven.

Men kan zelfs nog een stapje verder

over enkele jaren zullen sluiten, zodat voor vele werknemers een andere vorm van werkgelegenheid zal moeten worden gevonden. Wanneer dit geleidelijk gaat zal dat hopelijk zonder al te grote moeilijkheden ook wel lukken.

Deze, ook uit sociaal oogpunt noodzakelijke, geleidelijke omschakeling zou echter in groot gevaar worden gebracht, wanneer de prijs van het aardgas, zoals dat door de Gasunie aan de gemeenten wordt geleverd, plotseling zou zakken van 6 cent tot bijvoorbeeld 4 cent. Het ligt immers voor de hand, dat dan nog aanzienlijk méér Nederlandse gezinnen de kolenhardden zouden opruimen en op aardgasverwarming zouden overgaan. De produktie van huisbrand-steenkolen zou dan binnen korte tijd zo verliesgevend kunnen worden, dat de meeste mijnen onmiddellijk zouden moeten sluiten.

Met als gevolg: een plotselinge explosie van werkloosheid in Zuid-Limburg, die niet meer tijdig door een geleidelijke omschakeling van de werknemers zou kunnen worden opgevangen. Het behoeft weinig betoog, dat zulke situaties, indien enigszins mogelijk, voorkomen moeten worden.

De E.E.G.

Er is thans nog een tweede mogelijkheid. In het voorgaande is al ter sprake gekomen, dat naar schatting de helft van de toekomstige aardgasproduktie in het buitenland zal worden afgezet. Dat „buitenland” betreft echter grotendeels de andere EEG-landen. En nu is een van de basis-beginselen van de Europese Economische Gemeenschappen, dat men bij het verko-

Er van uitgaande, dat er in Nederland binnenkort 4 miljoen gezinnen zullen wonen, komt dat cijfer van 120 miljoen gulden voor de Nederlandse consument gemiddeld dus neer op een consumptie-vermindering van ongeveer dertig gulden per jaar! Een schadedepost, die o.a. tot uiting zal komen in lagere reële loonsverhogingen dan anders het geval zou zijn.

De conclusie laat zich gemakkelijk trekken. Wanneer de binnenlandse aardgasprijzen ten bate van de Nederlandse consument met 1 cent per m³ worden verlaagd, betekent dat voor de consument, die bijvoorbeeld 3000 m³ per jaar verbruikt een direct voordeel van f 30,—. Maar wanneer die verlaging met 1 cent ook voor de buitenlandse afnemers geldt, komt dat neer op een zodanig teruglopen van de binnenlandse consumptieve bestedingen, dat de consument via deze weg reëel over gemiddeld f 30,— per jaar minder de beschikking zal krijgen. Zijn eerst behaalde, directe voordeel valt daartegen dus in het doorsnee geval zonder meer weg. Een wat teleurstellende conclusie! Een belangrijke verlaging van de huidige aardgasprijzen zou op dit moment dus niet alleen de situatie in Zuid-Limburg ernstig kunnen verslechteren, maar zou bovendien nauwelijks enig netto-voordeel met zich brengen voor de Nederlandse consument.

Het toekomstige beleid

Het zal duidelijk zijn, dat zolang de EEG blijft voortbestaan — en het is te hopen dat dit nog geruime tijd zo is — onverkort zal blijven gelden, dat de Nederlandse consument niet of slechts nauwelijks bij een verlaging van de aardgasprijs gebaat is. Natuurlijk wil dit nog niet zeggen, dat dus van elke prijsverlaging ook in de verre toekomst definitief moet worden afgezien. Maar wel sluit dit in, dat de consumentenbelangen bij de overweging van dit besluit een veel minder grote rol zullen spelen dan men op het eerste gezicht menen zou.

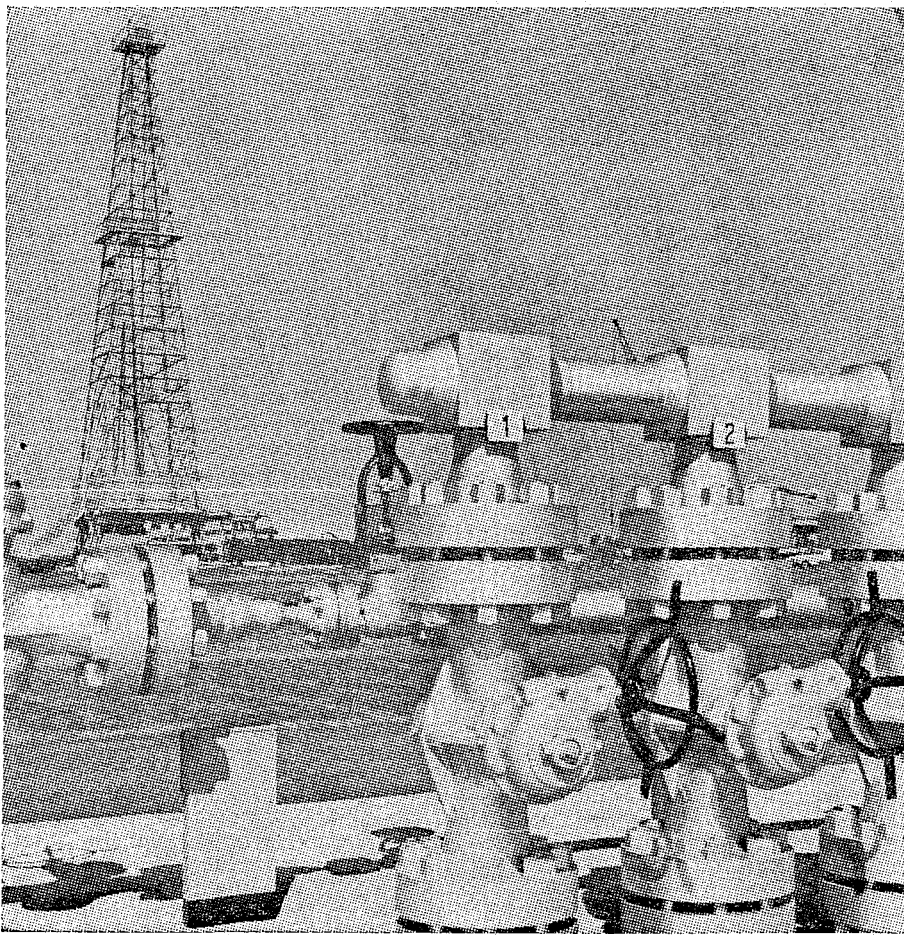
Welke overwegingen dan wél een belangrijke rol zullen moeten spelen? Een van de meest zwaarwegende overwegingen zal ongetwijfeld deze moeten zijn, dat er positief belang mee is gemoeid dat ook andere landen van onze nationale bodemrijdommen kunnen mee-profileren; terwijl er ook wel het een en ander aan gelegen is, dat het maken van excessieve winsten door particuliere maatschappijen uit de exploitatie van nationale bodemrijdommen zoveel mogelijk wordt tegengegaan.

Wat dat betreft moet achteraf zeker worden betwijfeld of de bij de oprichting van de Gasunie gekozen opbrengstverdeling tussen de Staat en de particuliere maatschappijen een juiste is geweest. Nu de aangetroffen voorraden van zulk een immense omvang zijn gebleken, zijn de particuliere maatschappijen wel in een uitzonderlijk bevoorrechte positie komen te verkeren.

Aan de andere kant moet echter worden bedacht, dat ook bij het uitblijven van een prijsverlaging niet minder dan 70% van de totale winsten van de Gasunie in de overheidskassen terecht zal kunnen komen (namelijk via het eigen winstaandeel, via de royalties en via de vennootschapsbelasting), wat zulk een belangrijke extra-inkomstenbron voor de overheid kan betekenen, dat hierdoor een zekere mate van belastingverlaging mogelijk kan worden. Ongetwijfeld is dit een belangrijk argument; het is echter de vraag of het tegen de beide genoemde argumenten vóór prijsverlaging wel voldoende opweegt.

Slotsom

De conclusie die uit dit artikel kan worden getrokken is vrij duidelijk. De aardgasprijzen voor de Nederlandse verbruikers zijn beslist niet zo hoog, dat van een duidelijke aantasting van rechtmatige consumentenbelangen gesproken kan worden; terwijl een eventuele verlaging van de prijzen op korte termijn zeer nadelige gevolgen zou kunnen hebben voor Zuid-Limburg, en een verlaging op langere termijn toch ook aan de consument niet die voordelen zou kunnen brengen die hij er van verwacht. Wat echter nog niet betekent, dat de wenselijkheid van verlaging van de aardgasprijs ook in de toekomst geheel en al ontbreken zou.

Een deel van het gasveld Slochteren. Op de voorgrond een deel van het zgn. verdeelstuk, waar het gas afzonderlijk kan worden getest.

gaan. De Gasunie berekent thans aan de gemeenten een prijs van ongeveer 6 cent per kubieke meter. Op zichzelf is dat op dit ogenblik, nu de kostprijs vanwege de lage produktie in ieder geval nog boven de 10 cent ligt, wel te begrijpen.

Maar die kostprijs zal binnen enkele jaren naar alle waarschijnlijkheid onder de drie cent dalen. Waarom zou men daar niet reeds nu de Nederlandse gebruikers van laten profiteren? Waarom niet reeds nu een prijs van bijvoorbeeld 4 cent aan de gemeenten in rekening gebracht?

Twee argumenten

Tegen deze laatste redenering moeten, hoe goed die ook klinkt, toch een tweetal zwaarwegende argumenten in stelling worden gebracht. Het eerste argument houdt verband met de positie van de met aardgas concurrerende produkten: kolen en olie.

Vooraf de kolen verdienen hier de aandacht. Het gaat namelijk met onze kolenmijnen niet zo best. Ze zijn grotendeels nog wel in gebruik, maar hebben over de hele linie te kampen met toenemende verliezen. Het ziet er naar uit, dat zij voor het grootste deel

pen van produkten niet mag discrimineren naar nationaliteit, dat wil zeggen niet aan buitenlanders hogere prijzen in rekening mag brengen dan aan binnenlandse afnemers.

Met andere woorden: indien de Gasunie aan de binnenlandse verbruikers (in casu de gemeenten) geen 6, maar 4 cent in rekening brengt — dan mag zij ook aan buitenlandse afnemers niet meer dan 4 cent in rekening brengen.

Nu zou men kunnen zeggen: och, die paar centen maken niet zoveel uit. Maar ook hier bedriegt de schijn. Als wij namenlijk aan buitenlandse afnemers bijvoorbeeld 1 cent minder in rekening brengen, betekent dat op een afzet van 15 miljard kubieke meter een verliespost van 150 miljoen gulden. Anders gezegd: onze totale nationale middelen zullen dan 150 miljoen gulden minder hoog kunnen zijn.

Nu is het een bekend feit, dat van elke gulden aan „nationale middelen” ongeveer 80 cent aan particuliere consumptiegoederen wordt uitgegeven. Wanneer onze nationale middelen met 150 miljoen gulden teruglopen, houdt dat dan ook in, dat de bestedingen van de particuliere consumenten teruglopen met een bedrag gelijk aan neerweg 80% van 150 miljoen gulden, dat is: met 120 miljoen gulden.

„De A.R. Partij wordt nu opnieuw

fun

zei de voorzitter
van het Centraal Comité

DR. W. P. BERGHUIS

in een gesprek
W. in 't

MISSCHIEN heet u wel Wim of Willem vroeg ik in de loop van een zeer geanimeerd gesprek aan dr. Berghuis, de voorzitter van het Centraal Comité. We zaten in de afdelingskamer van de Eerste Kamer, een mooie kamer met het uitzicht op de Vijverberg. Zouden er geen bomen langs de Vijverberg staan dan zou je het huis van Groen van Prinsterer kunnen zien.

Wij (anti-revolutionairen) hebben het altijd over dr. Kuiper of gewoon Abraham Kuiper, dr. Colijn (en hij heette toch echt Hendrikus), Jan Schouten („maak geen fouten, stem J.S.”) en DOCTOR Berghuis. Hoe zou dat komen? De heer Algra kwam nog even binnen:

„vergeet niet erbij te zetten dat hij in Friesland geboren is”. Als rasecht Hagenaar schrik je dan: zou de Friese invloed in de A.R.P. zo groot zijn? Maar nee, de heer Berghuis is van Groningse ouders, hij is weliswaar (in 1911) in de pastorie van Oosterend bij Wommels geboren (Prof. Herman Ridderbos is in dezelfde pastorie geboren) maar vader Berghuis verhuisde in 1913 weer naar de provincie Groningen. Een Groninger dus. Voor het gesprek ontmoette ik beide heren in de wandelgangen van de Eerste Kamer. Dr. Berghuis tegen de heer Algra met klop op zijn schouders: dat is allemaal voor jouw „Nederlandse Gedachten”.

Vraag: Vindt u het prettig voorzitter van het Centraal Comité van de A.R.P. te zijn?

Dr. Berghuis: Prettig is het goede woord niet. De benoeming heeft mij overvallen. Ik had toen (in 1956) geen bestuursfunctie in de partij, was b.v. geen lid van het C.C. ...

Vraag: Maar vindt u het dan zwaar?

Dr. Berghuis: Ja, ik vind het een zware belasting, maar ik moet er onmiddellijk bij zeggen, dat ik deze functie met veel animo en met liefde vervul. Ik moest er wel aan wennen.

Vraag: Ook aan de kritiek? Soms m.i. bijzonder onredelijk en hard.

Dr. Berghuis: (lacht). Het eerste wat Schouten mij na mijn benoeming toewenste, was een dikke huid: („die heb je nodig”). Maar als je een goed geweten hebt, kun je ook een deel van de kritiek langs je heen laten glijden. Voor een ander deel trek ik mij die aan en doe er mijn winst mee. Mijn vrouw heeft er meer last van dan ik. Daarom adviseer ik haar, die stukken niet te lezen.

Vraag: Dus je moet hard zijn in de politiek?

Dr. Berghuis: Ik dacht van me zelf, niet zo hard te zijn, maar het hoort bij een vrije, democratische politiek, dat je kritiek moet kunnen incasseren. Aan de andere kant heeft deze functie naast zijn zorgen ook zijn plezierige kanten: ik heb er veel goede vrienden door gekregen.

Vraag: Wat ziet u in de eerste plaats als uw taak als voorzitter?

Dr. Berghuis: Zoals m.i. een taak van een partijvoorzitter is: leiding geven aan het Bestuur van de Partij, zowel organisatorisch als politiek. Dat vraagt je permanent met deze zaken bezig te zijn. Om op de hoogte te blijven moet je lezen. Het papier wordt bij kilo's binnengedragen. Ik lees 15 dagbladen

b.v. Maar je krijgt op den duur een fijne neus om te ruiken waar wat staat. Ook word ik vaak op bepaalde dingen geattendeerd.

Vraag: Wilt u eens iets van uw leven en uw (politieke) loopbaan vertellen?

Dr. Berghuis: Ik heb altijd wel belangstelling voor de politiek gehad. Mijn doordringende politieke belangstelling is gekomen in de oorlog, door de oorlog. Toen begreep ik de ontzaglijke betekenis van de politiek voor het leven. Toen evenmin als daarvoor wist ik dat een gedeelte van mijn latere werk op politiek terrein zou liggen.

Die betekenis heeft me sindsdien niet meer losgelaten.

Iets van mijn leven vertellen?

Ik weet nog heel goed dat er in 1913 feest gevierd werd op een weiland met veel vlaggen (in Oosterend Fr.). Ik liep als 2-jarige met mijn moeder achter de kinderwagen, waarin mijn jongere broer lag. Eerst later hoorde ik dat het de onafhankelijkheidsfeesten waren geweest.

Ik ben in Winschoten op het Gymnasium geweest en ik heb aan de Vrije Universiteit rechten gestudeerd.

Vraag: Waarop bent u gepromoveerd en wanneer?

Dr. Berghuis: In 1937 bij prof. Anema: „Het rechtskarakter van de ambtenaarsverhouding”.

Toen werkte ik al enige tijd op de Provinciale Griffie te Groningen. Daar heb ik mijn eerste ambtelijke ervaring opgedaan. Zo'n griffie is voor een jong jurist een goede leerschool; je leert er de zaak naar twee kanten te bekijken: naar de gemeente (toezicht) en naar de kant van het Rijk. Ik heb daar gezeten tot de mobilisatie van augustus 1939; toen moest ik als reserve-officier in militaire dienst. Op de avond van 9 mei 1940 werd mijn benoeming bekend tot burgemeester van Smilde. Dat was de laatste burgemeestersbenoeming die koningin Wilhelmina gedaan heeft voor de oorlog. Dat werd natuurlijk in de mess uitbundig gevierd. Tot 2 uur 's nachts; om 4 uur werden we wakker

van het Duitse bombardement op Schiphol. De aanvaarding van het burgemeestersambt werd vertraagd door krijgsgevangenschap.

Ik heb het in Smilde volgehouden tot oktober 1941. Toen werd ik geschorst en in november 1941 ontslagen. Daar tussendoor liep reeds mijn eigen ontslagaanvraag van september 1941, omdat ik in het toen genazificeerde gemeentelijk bestel mijn functie niet langer wilde uitoefenen. In mei 1942 werd ik als gijzelaar opgepakt en naar St. Michelsgestel gebracht. Daar was eigenlijk een permanente conferentie aan de gang, ook over hoe het na de oorlog zou moeten op politiek gebied. Er is gesproken over één reformatorische partij. We liepen met idealen en illusies rond. Na de oorlog is die partij er niet gekomen. Dat betreurt ik in hoge mate, al heb ik begrip voor het feit dat de C.H.U. vreesde alsdan nog meer mensen aan de doorbraak te zullen verliezen.

Vraag: Hoe lang hebt u in St. Michelsgestel gezeten?

Dr. Berghuis: Twee jaar; op de verjaardag van Hitler, 20 april 1944 kwam ik vrij en dook onder.

Ik was toen ondergronds wat in beweging en had contacten met o.a. Bruins Slot en Smallenbroek. Ook ben ik naar Den Haag geroepen door de vertrouwensmannen om mij voor te bereiden op het overnemen van de leiding van de sectie Binnenlands bestuur in het militair gezag. Daar is na de bevrijding niets van gekomen omdat generaal Kruls met zijn Militair Gezag geen behoefte had aan een nieuwe staf. Toen ben ik weer burgemeester van Smilde geworden. Ook ben ik 4 jaar Raadsheer geweest (naast het burgemeesterschap), bij het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden, Kamer Assen. Daar moesten toen vele zware gevallen behandeld worden. Er zijn doodstraffen geëist en in enkele gevallen is het vonnis ook voltrokken.

Vraag: Had u intussen veel contacten in de Partij?

Op het najaars-partij-convent in 1956 was voor het eerst de leiding in handen van dr. Berghuis. Achter de bestuurs-tafel v.l.n.r.: de heer Smallenbroek, dr. Bruins Slot, mr. Roosjen, dr. Schouten, dr. Berghuis en de heren Gosker, Tjalma en Ruppert.

Dr. Berghuis: Contacten wel, landelijke posities niet. Voor 1952 was ik lid van het Provinciaal Comité in Drente en voorzitter van de Staten Centrale Assen. In de laatste jaren was ik lid van de Drentse Provinciale Staten. Ik had zitting in enkele partij-commissies en ik had het een en ander geschreven.

En toen werd ik gevraagd voorzitter van de partij te worden...

„Mijn vrouw”, zei dr. Berghuis, „heeft meer last van de kritiek dan ik. Daarom adviseer ik haar, die stukken niet te lezen”.

Vraag: Hoe voelde u dat? U moest de lijn Kuiper-Colijn-Schouten verder doortrekken.

Dr. Berghuis: Ik ben er van geschrokken!, die lijn te moeten doortrekken. Ik heb na mijn benoeming vele contacten gehad met Schouten. Maar ik moet er bij zeggen dat hij zich niet meer met het voorzitterschap heeft bemoeid, nadat ik het had overgenomen. Dat heb ik in hem steeds zeer gewaardeerd.

Vraag: U bent lid van de Eerste Kamer: zoudt u niet liever lid van de Tweede Kamer zijn. Ik heb die vraag ook aan prof. De Gaay Fortman gesteld.

Dr. Berghuis: Je kunt niet alles tegelijk en in geen geval zou ik nu Tweede Kamerlid kunnen zijn. Dat kan er niet bij. Het Eerste Kamerlidmaatschap vind ik bijzonder aantrekkelijk. Je hebt iets meer op een afstand, maar toch rechtstreeks te maken met het politiek bedrijf.

Vraag: Wat vindt u van de naam Anti-Revolutionair? Verouderd of nog goed te gebruiken?

Dr. Berghuis: de anti-revolutio maar niet de be is de A.R.P. We maar dat heft

Ik ben an d als onze doestel reikt met ee an dan een mer te de omstandhed geven.

Vraag: E wo u de partijwee

„Het este wenste bs

A.R.-beginnen. 1 Wat zou de de mige mens da

Dr. Berghuis: niet zo. We bet gen naar w ha sprong heeft be ven sommig d omdat de partij oude patroo en gemakkelijke onvermijdelk beur, was het dat we eefste waren. Nu wor bepaald bij de f aan welke ha heeft.

Vraag: U bet contacten van on lijke partij in sterken. Wilt u c gen, b.v. van de

Dr. Berghuis: zitting in het da N.E.I. (Nouvelle nales). Prof. Van is mijn opvolger langrijke zaak: l tenen uit andere zijn de christen- uit acht Europ woordigd in de landen en Zwits Concreet is er uitgekomen. De zulks na de tot ging van de Sta Men gaat zich r met de internati contacten met c sche partijen ui belangrijke besp op een Congres de aangesloten Fevre is onlangs N.E.I. opgevolgd ro.

Vraag: Is de punten in dit v voor?

Dr. Berghuis: gebied doet is z partij inderdaad delegatie aan co waardevol voor ten moeten wor

bepaald bij de fundamentele waarden”

Comité BERGHUIS gesprek met Veld

Berghuis: In wezen, als naam is revolutionaire partij verouderd, niet als begrip, want een begrip is niet verouderd. We zijn de oudste partij die soms zijn bezwaren. En de naam niet gehecht: de doelingen eerder zijn betrekking tot andere naam, goed. Maar met toesprekende naam. Als aanduiding daar aanleiding toe

wordt van u gezegd, dat partij wegvoert van de aloude

beste wat Schouten mij, na mijn benoeming, toesprek: een dikke huid, die heb je nodig”

Voelt u dit zelf ook zo? de den kunnen zijn dat som- dat menen?

Berghuis: Ik voel dat zeer beslist. We beten de partij terugbren- r haar reeds bij haar oor- nee bewogen. Inderdaad voem- dat als een wegvoeren, e partij moet losbreken uit het troef en dat is misschien niet elijke verteren, maar het is idiek. Als dat niet was ge- was het gevaar groot geweest e steriele partij geworden Nu wordt de partij opnieuw bij de fundamentele waarden, e haar ontstaan te danken

U doet persoonlijk veel om de n onze partij met christe- tijden in het buitenland te ver- Wilt u daar eens iets van zeg- van de N.E.I.

Berghuis: Tot voor kort had ik het dagelijks bestuur van de Nouvelles Equipes Internatio- prof. Van Niftrik van de C.H.U. opvolger. Ik vind dat een be- zaak: het gesprek met chris- andere landen. Zoals u weet christen-democratische partijen Europese landen vertegen- in de N.E.I.; de zes E.E.G.-n Zwitserland en Oostenrijk. et is er tot nog toe niet veel en. De verwachting is dat de tot stand gekomen wijzi- de Statuten zal veranderen. zich nu meer bezig houden internationale politiek. Er zijn met de christen-democrati- en uit Zuid-Amerika. Zeer te besprekingen zijn gevoerd ngres van de voorzitters van sloten partijen. De Belg Le onlangs als voorzitter van de gevolgd door de Italiaan Mo-

Is de ARJOS op sommige dit verband de partij niet

Berghuis: Wat de ARJOS op dit et is zeer nuttig en soms de raad voor. Wat de ARJOS- aan contacten opdoet is ook voor de partij. Die contac- worden vastgehouden en

verstevigd. Prof. De Gaay Fortman heeft ontmoetingen gehad met leidende figuren van de Christelijke Volkspartij in Noorwegen en daarover verslag uitgebracht in het Centraal Comité.

Vraag: Wat denkt u van een secretaris buitenland, zoals de Partij van de Arbeid die kent. Ik weet dat mr. Van der Sluis veel werk in die richting er bij doet.

Dr. Berghuis: Daar ben ik natuurlijk voor, maar het is een kwestie van geld. Je wilt de staf op het bureau graag uitbreiden, maar... Inderdaad, de heer Van der Sluis doet goed werk.

Vraag: Hoe denkt u over de ARJOS en „Op Wiek?”

Dr. Berghuis: Dat is bekend: ik heb erg veel sympathie voor de jongerenorganisatie. We hebben als partij met de ARJOS een goede verstandhouding en daar ben ik erg gelukkig mee. Al ben ik het niet altijd eens met elke uitspraak van ARJOS-leden.

„Op Wiek” vind ik een goed en fris blad, soms pikant. De ARJOS heeft uiteraard vrijheid van spreken; het mag geen betweterij worden, maar het doel van ons beider handelen heeft een gemeenschappelijke strekking. We hebben zeer beslist wat zelfspot nodig, zoals b.v. van mr. Postma in Nederlandse Gedachten.

We zouden een soort Opland (tekenen van spotprenten in de Volkskrant)

54-jarige) ook voor oppassen. In het algemeen wil ik zeggen dat de doorschuiving onze voortdurende aandacht nodig heeft.

Vraag: Hoe vindt u de aanduiding van het kabinet-Cals: Christelijk en humanistisch?

Dr. Berghuis: Dat vind ik een ongelukkige uitspraak. Het Humanisme heeft zeker zijn waarde, maar is niet gelijkwaardig aan het Christendom. Nogmaals: ik vind die aanduiding ongelukkig.

Vraag: (al is het wat afgezaagd). Hoe staat het momenteel met de verhouding tot de C.H.U. Hebt u nog contacten, persoonlijk of op partij-niveau?

Dr. Berghuis: Ik heb vele persoonlijke contacten. Ook na de crisis is er weer een bijeenkomst van de beide partij-besturen geweest. (als ik probeer daar wat meer van te weten te komen, houdt dr. Berghuis de boot af: „we hebben afgesproken daarvan niets in de openbaarheid te brengen”).

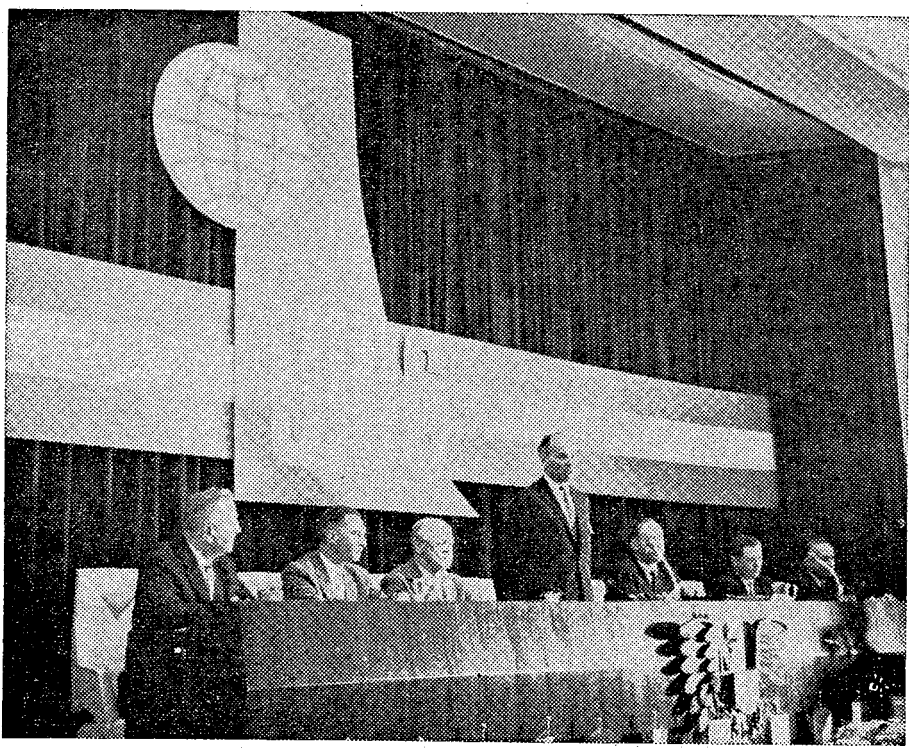
Ik wil nog wel eens sterk benadrukken, dat ik van de kant van de C.H.U. nog steeds mis een duidelijke uitspraak, wat de C.H.U. in dit stadium precies wil. (ik dacht dat het van de kant van mr. Beernink wel net zo zou gaan als dr. Vondeling eens van hem zei: „Beernink zegt geen ja en geen nee, maar altijd nja” i.t.v.)

Ik vroeg de heer Berghuis of we de C.H.U. met al onze liefdesverklaringen niet „ergens” irriteren en het misschien beter zou zijn elkaar een poosje met rust te laten. Hij was het daar niet mee eens maar legde grote nadruk op het steeds herhaalde en dringende appél van een samengaan in één nieuwe reformatorische partij.

Vraag: Heeft de A.R.C.H. vriendenkring naar uw mening een taak?

Dr. Berghuis: Jawel. We behoeven niet bang te zijn dat er daardoor een partij bijkomt. De leiding heeft duidelijk uitgesproken dat men dit niet wil. Daarom heb ik volledig vertrouwen in deze groep. We moeten beginnen met van onderop te werken, op K.V.-niveau de eenheid rijp te maken. In hoeverre dat aanslaat, moet blijken nu de groep naar buiten is getreden.

Noot: Nu, nadat dit interview heeft plaatsgevonden, is gebleken dat het bestuur van de C.H.U. zich van de vriendenkring distancieert, zal deze groep zich nader moeten beraden omtrent haar verder optreden. Dat is uiteraard haar eigen zaak, zij het ook dat zij van het begin af heeft gesteld niet te willen werken buiten contact met de Partijbesturen om. Het is beslist niet de bedoeling van de A.R.P. van buitenaf organisatorisch te gaan roeren in de C.H.U. kring. Het A.R. standpunt is duidelijk. De beweging welke omtrent deze zaak in C.H. kring is ontstaan, zal zich dus eventueel ook van onderaf in de eigen kring verder moeten afspelen.

De bestuurstafel tijdens het congres van de N.E.I. te Wenen in juni 1962. V.l.n.r.: dr. Rosenberg (Zwitserland), dr. Berghuis, Margne (Luxemburg), dr. Withhalm (Oostenrijk), Theo Braun (Frankrijk) en Del Falco (Italië).

De echte conflictstof is uitverkocht. Dat maakt de Haagse politiek van de laatste weken een vooral moeizame geschiedenis. Het is meer een restantenopruijing van kleine wensjes, zorgjes, klachtjes. Het niet zo hartverheffende routine-ritueel van een lopende band vol begrotingsstof. Iedereen wordt er moe van. De ministers, de volksvertegenwoordigers en ook de journalisten, die uit de brij van marathon-debatten een paar krenten vissen voor meelevende burgers. Dit alles tot heil van de democratie die ons ondanks alles aan het hart gebakken is.

Als ik merk hoe ik er achteloos een paar verkleinwoordjes tegenaan heb gegoooid; wensjes, zorgjes, klachtjes, dan moet ik aan de andere kant onmiddellijk bekennen dat zo'n situatieschets de werkelijkheid niet dekt. Want al die honderden vraagstukjes die door deze en gene parlementariër worden gehanteerd, zijn goeddeels toch wel de moeite waard. Ze hebben te maken met mensen en toestanden en ze kunnen voor de betrokkenen van een levensgrote betekenis zijn. Dat de verbeelding er toch niet meer door geprikkeld wordt, komt vooral door de fantasieloze presentatie en de overdosering. Met vijf problemen per dag komt een gewoon mens al aardig aan z'n trekken, met vijftig op een achtermiddag vliegt hij tegen de tralies. Daarom is zo'n begroting van cultuur en van recreatie en van maatschappelijk werk met twintig sprekers en 379 vraagstukken fruikend voor de gezondheid van het parlement. Overdreven? Het bewijs is makkelijk te leveren. Als er twintig sprekers op het lijstje staan en iemand die z'n hoofd om de hoek van de deur steekt ziet in de Kamer maar tien parlementariërs zitten, dan is dat een rampzalige toestand. En als minister Vrolijk dan toch nog meent dat de publieke zaak bedreigd zou worden als het parlement z'n methodiek een beetje af zou stemmen op de eisen van „een publiciteitsmedium” (hij bedoelt gewoon: de televisie, en laat hij dat dan ook zeggen) dan vergist hij zich. Want het gaat er in wezen helemaal niet om dat de werkwijze aangepast wordt aan publiciteitsmedia — wanneer komt er een verbod voor dit soort sociologentaal? — het gaat er gewoon om de voorstelling af te stemmen op het incasseringsvermogen van mensen en medemens. Als minister Vrolijk, voor een journalist onbegrijpelijk, de publieke zaak gediend waant met een ministerieel vertoef van vier uur lang, dan vergist hij zich. Dan blijkt daaruit alleen maar de behoefte aan een departementaal mannetje met een onverbidde rood pollood. Want de begrotingsbehandeling zou best voor de kerst klaar kunnen zijn, als de parlementariërs er een eer in zouden stellen ook eens iets te vergelijken en ze, de goeden nooit en te nimmer te na gespreken, er geen gewoonte van zouden maken steeds een hele tijd te praten voor ze weer eens iets gaan zeggen.

Is er politiek gezien nog iets gebeurd? Toch wel. Het bezuinigingsplan van de VVD is roemloos ten onder gegaan. Bijna alle liberale fractieleden hebben op hun beurt een besparinkje aangeprezen, vaak duidelijk tegen beter weten in. Oud-minister Toxopeus is zo ongeveer de enige die zijn handen niet vuil gemaakt heeft aan het onmogelijke karwei. Hij zal zich wel in gepaste stilte voorbereiden op de taak die hem het komend voorjaar wacht: het leiderschap van zijn fractie. Moge hij de oppositie dan vrolijk gestalte geven. Verder is de Bijlmermeerkwesitie nu tenslotte op een late avond voor velen bevredigend geregeld. De Kamer slaakte haast een zucht van verlichting nu er eindelijk een streep onder die rekening gezet kon worden. Alleen mr. Geertsema sputterde, samen met z'n oppositievrienden van de Boerenpartij, nog wat tegen. Hij moest dan ook waarmaken dat hij eenmaal — ten onrechte — profeteerde, dat de Bijlmermeer zijn vriend Toxopeus als minister de kop zou kosten. Die was wel wijzer. Die had, als hij het alleen voor het zeggen gehad had, misschien de omroepcrisis nog wel kunnen overleven.

Het is geen wonder dat het zo'n moeite kost de daden van het parlement aan de man te brengen. De aardigheid is vaak al van de dingen af als de Kamer er aan te pas komt. Voorbeeld: de aangekondigde sluiting van Limburgse mijnen met daaraan gekoppeld de creatie van nieuwe werkgelegenheid (DAF) is — en het was de moeite waard — met veel tamtam gepresenteerd. Wie nog een beetje belangstelling heeft voor wat er in z'n land omgaat, weet er langzamerhand alles van. Compleet met commentaartje van Jan, commentaartje van Piet, commentaartje van Klaus. Tegen de tijd dat deze structuurpolitiek op het Binnenhof nog eens binnenste buiten wordt gekeerd is de nieuwigheid er al lang af. Hetzelfde gold voor de loonontwikkeling. Iedereen is de laatste tijd overvoerd met ooggetuigeverslagen over het centrale touwtrekken van werkgevers en werknemers over de prijs van de arbeid. Als de stichting tenslotte gebroken is, nee bijna gebroken, een beetje gebroken (is-ie nou gebroken ja of nee?) en minister Veldkamp de prijskaartjes geplaatst heeft, mengt de Kamer zich in de discussie. Ontzaggelijk interessant, daar niet van, maar de inzet blijkt tenslotte niet veel meer dan de vraag of de TIJDELIJKE regeling van het minimumloon nou maar beter voor het hele jaar kan gelden dan wel dat de aangekondigde WETTELIJKE regeling nog in de loop van dat jaar ingevoerd moet worden. Ga er maar aan zitten. Want tenslotte is maar één ding werkelijk interessant: de vraag namelijk of het minimumloon nou f 116,50 of f 119,75 moet belopen en de aansluitende vraag wat je voor dat geld in 1966 kunt kopen.

Om u na al deze narigheid even op te kikkeren, grijp ik de gelegenheid een opmerking van onze partijgenoot Boersma door te geven, die bij het loondebatje opmerkte dat het wettelijk minimumloon straks als dat nodig is best een beetje nivellerend mag werken. Wat zegt u? Ja, inderdaad, nivellerend. Hij bedoelt dat er best een snippertje minder inkomensongelijkheid uit voort mag vloeien als je bereken kunt dat de „minimumlijders” (Veldkamp noemt ze zo, ik kan het ook niet helpen) een tikkeltje beter rond kunnen komen. P.

Vietnam overheerste alle andere problemen

CONFRONTATIE AMERIKA-CHINA BEELD VAN DE TOEKOMST

DE veelal niet begrepen en in zijn niets en niemand ontziende karakter weezinwekkende oorlog in Vietnam heeft de president van de Verenigde Staten aan het eind van het jaar 1965 voor een bijzonder gecompliceerd probleem geplaatst. Voor hem rijst de vraag, of hij moet toegeven aan het ernstig gemeende verlangen van velen in en buiten de Verenigde Staten naar beëindiging van de strijd in Vietnam, het probleem overlatend aan de bevolking van dit zwaarbezochte gebied. Vervolgens zal hij zich afvragen, of hij als president van de machtigste staat der wereld Vietnam moet blijven zien als een deel van het grotere Aziatische geheel, dat door de expansiedrift van communistisch China wordt bedreigd. Is hij van het laatste overtuigd, dan moet hij thans maatregelen nemen om te voorkomen, dat de Verenigde Staten en met haar de rest van de niet-communistische wereld over tien of vijftien jaar door een Chinese atoomreus met de rug tegen de muur worden geplaatst. Het probleem van Johnson is ook dat van allen, die zich ernstig bezighouden met de vraag naar het waarom van het bloedvergieten in een land, waarvan de bevolking al lang genoeg heeft van de oorlogsellende en waar — als een vrije keuze mogelijk zou zijn — de bevolking in meerderheid zich tegen het militaire bewind te Saigon en de Amerikaanse interventie zou uitspreken.

GENÈVE

Ziet men de strijd in Vietnam als een aangelegenheid, die slechts de Vietnamezen zelf aangaat, dan is het beëindigen van de strijd geen probleem. Men is dan echter bereid, enkele belangrijke feiten over het hoofd te zien. Een daarvan is de afspraak, welke gemaakt werd op de Geneefse conferentie over Indochina, welke in 1954 werd gehouden. Noord-Vietnam heeft zich daar nooit aan gehouden. Met de steun van communistisch China maakte het mogelijk, dat de Pathat Lao het grootste deel van Laos in handen kreeg. Van Noord-Vietnam uit vonden op grote schaal infiltraties plaats, via Laos, in Zuid-Vietnam. En op het ogenblik is Laos nog een van de belangrijkste bevoorradingsroutes van Noord- naar Zuid-Vietnam. Deze routes worden eveneens regelmatig door Amerikaanse vliegtuigen gebombardeerd en beschoten. En sinds het krachtige optreden van de Amerikaanse militairen de Vietcong troepen in het Zuiden in de verdediging hebben gedrongen, nemen volledige eenheden van het Noordvietnamese leger aan de strijd in Zuid-Vietnam deel.

BUITEN SCHOT

Zij die menen, dat een vrede tot elke prijs in Vietnam verre te verkiezen is boven het riskeren van nog meer mensenlevens, vergeten, dat communistisch China al geruime tijd heer en meester in geheel Indochina (Vietnam, Laos en Cambodja) en wellicht ook in Thailand, Birma, India, Pakistan en andere landen zou zijn geweest, wanneer de Amerikanen in Vietnam en Laos niet tussenbeide gekomen zouden zijn. Dat het nog niet tot een openlijk conflict met communistisch China is gekomen is te danken aan het feit, dat de machthebbers te Peking de Noordvietnamezen voor hun karretje hebben gespannen, zodat ze vooralsnog zelf buiten schot blijven. Nu de Noordvietnamezen aan de strijd in Zuid-Vietnam de handen meer dan vol hebben, ook al omdat de Amerikaanse bombardementen op hun eigen gebied langzaam maar zeker meer effect beginnen te sorteren, zullen zij landen als Thailand en Burma nog wel even met rust laten. Eerst moeten zij de Amerikanen in Vietnam en Laos op de knieën dwingen.

PIONNEN

Is men bereid aan te nemen, dat de strijd in Vietnam slechts een voorhoedegevecht is, waarin Vietnamezen uit het Noorden en het Zuiden als pionnen gebruikt worden in een gigantisch Chinees schaakspel, dan zit men meteen 'midden' in de problemen, waar president Johnson en diens medewerkers zich zoveel zorgen over maken. Die zorgen worden nog vergroot, wanneer van tijd tot tijd wordt gesuggereerd, dat Noord-Vietnam bij verschillende gelegenheden een vreedzame oplossing heeft willen accepteren, maar dat de Amerikaanse regering systematisch alle pogingen in die richting in de kiem heeft gesmoord. Het zijn overigens heus niet de eersten de besten, die ernstig twijfelen aan de zin van het Amerikaanse optreden in Vietnam. Niettemin lopen zij met het bepleiten van een vrede tot elke prijs het gevaar, in eenzelfde fout te vervallen als de Britse premier Chamberlain, die „vrede voor onze tijd” meebracht toen hij in 1938 in München met Hitler een ver-

alle mogelijke manieren gebruiken om de Amerikanen in Vietnam tot capitulatie te dwingen, d.w.z. niet alleen met militaire middelen, maar ook door middel van verdachtmakingen, die invloed moesten uitoefenen op het Amerikaanse thuisfront. Op die wijze willen zij Johnson's positie in zijn eigen land ondermijnen en de Amerikaanse president dwingen, de voorwaarden van Peking te aanvaarden.

ILLUSTRATIEF

Intussen is Johnson niet van plan, zich te laten intimideren. Blijkens recente uitlatingen houdt hij rekening met een langdurig conflict met communistisch China. De Amerikaanse machtsontplooiing in Vietnam is niet alleen bedoeld om de Vietcong en de te hulp gesnelde Noordvietnamese eenheden militair uit te schakelen. De enorme bouwactiviteiten (grote havens en

Vietnam stelt niet alleen de relatie tussen Moskou en Peking op de proef. Ook de toenadering tussen Amerikanen en Russen, die na de Cubaanse affaire steeds vastere vormen ging aannemen, werd zwaar beproefd door de Amerikaanse interventie in Vietnam. Van groot belang bleek echter het feit, dat de Sowjet-Unie vrijwel niets heeft gedaan om te voorkomen, dat de Amerikanen zouden voortgaan met het bombarderen van doelen in Noord-Vietnam. Iets dergelijks zou enkele jaren geleden nog ondenkbaar zijn geweest. Nu zoekt het Kremlin zijn kracht in het zoeken naar een vreedzame oplossing, die ook aan de wensen van de Amerikanen tegemoet komt.

KRACHTMETING

De Chinese communistische leiders hebben echter enkele redenen om een stokje te steken voor het streven naar een voor beide partijen aanvaardbare regeling van het Vietnamese conflict. In de eerste plaats strookt een dergelijke regeling niet met de veroveringspolitiek, die Peking nastreeft. Bovendien zou het beëindigen van de strijd er toe leiden, dat de Chinese leiders niet langer in staat zouden zijn, de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten tegen elkaar uit te spelen. De Amerikaanse regering heeft zich daar niet aan gestoord. Zij is bereid, aan de onderhandelingsstafel plaats te nemen, als er geen voorwaarden vooraf worden gesteld, die een werkelijk gesprek onmogelijk maken. Intussen gaat zij door met het nemen van krachtige maatregelen, die Peking en Hanoi tot andere gedachten kunnen brengen, maar die ook het begin van een reusachtige krachtmeting kunnen zijn, als communistisch China doorgaat met het uitvoeren van zijn veroveringsplannen.

INDONESIË

In verband hiermede is de ontwikkeling in Indonesië van groot belang. Het feit dat het leger er in geslaagd is te elfder ure een door de communistische partij (de P.K.I.) georganiseerde staatsgreep te verijdelen, betekent nog niet, dat het gevaar voor Indonesië nu geweken is. Integendeel. Voordat de greep naar de macht werd gedaan, konden de activiteiten van de communistische partij worden gadegeslagen. En al waren zij allesbehalve geruststellend, zij konden worden signaleerd, ook wat hun internationale aspecten betreft. Dit is thans niet meer het geval. De P.K.I. is officieel van het toneel verdwenen, maar haar leiders zetten de strijd ondergronds voort. De aanhang van de partij was met name op Java al bijzonder groot, voordat de staatsgreep geschiedde.

Gevreesd moet worden, dat een groot deel van deze mensen — verbitterd door het nogal hardhandige optreden van de militairen — op den duur deel zal gaan uitmaken van een ondergrondse beweging als de Vietcong in Vietnam.

SOEKARNO

De militaire leiders van Indonesië dienen dit te bedenken. Als zij een dergelijke ontwikkeling willen voorkomen, zullen zij met grote bedachtzaamheid te werk moeten gaan bij het bestrijden van het militante communisme op Java en (in mindere mate) de andere Indonesische eilanden. Soekarno, die waarschijnlijk heel veel van de mislukte samenzwering heeft afgeweten, heeft gelijk wanneer hij waarschuwt tegen een al te hardhandige anti-communistische politiek. Hij zegt dit niet alleen omdat hij ernstige redenen heeft de communisten zoveel mogelijk de handen boven het hoofd te houden. Er schuilt een kern van waarheid in.

De nieuwe leiders van Indonesië kunnen het communisme slechts bestrijden, wanneer zij er voor zorgen dat in geheel Indonesië de levensomstandigheden worden verbeterd. Dat kan op zijn beurt slechts geschieden, als orde en rust in het land heersen. Het kan niet, als men met Soekarno de revolutie belangrijker blijft vinden dan de economische opbouw van het land.

• Hiernaast verder lezen

Deze foto is typerend voor de omstandigheden, waaronder de bevolking van Zuid-Vietnam zich veelal bevindt. De man van deze vrouw werd door regeringstroepen weggevoerd, omdat men hem er van verdacht, tot de Vietcong te behoren. Terwijl zij wordt ondervraagd, bedekt zij de mond van haar oudste kind met haar hand, bang dat het dingen zal zeggen, die haar in nog groter moeilijkheden kunnen brengen.

drag had gesloten, maar al spoedig tot de ontdekking moest komen, dat het belonen van agressie slechts van kwaad tot erger kan leiden.

METHODEN

Totdusver is president Johnson er van uitgegaan, dat er in Vietnam veel meer op het spel staat dan het voortbestaan van het niet-communistisch bewind in Saigon. Chamberlain maakte in München de fout, te denken dat Hitler tevreden gesteld was. In werkelijkheid gaf hij hem de overtuiging, dat Engeland het niet tot een conflict durfde laten komen. Hij had er dan ook niet op gerekend, dat de Britten Duitsland de oorlog zouden verklaren, toen Hitler troepen Polen binnenrukten. Bijna 25 jaar later zou Chroesjtsef ook denken, dat de Amerikanen als het er op aan zou komen, toch niet zouden vechten. Zijn Cubaanse avontuur bracht hem echter tot andere gedachten, omdat president Kennedy bereid bleek, een derde wereldoorlog te riskeren door de Russen tot een smadelijke terugtocht te dwingen. De Chinezen hebben de Verenigde Staten een „papierenen tijger” genoemd. Zij zullen

luchtbases etc.) duiden er op, dat Zuid-Vietnam een reusachtige Amerikaanse militaire basis aan het worden is, die in de toekomst van groot belang kan zijn bij het tegengaan van de Chinese expansie pogingen elders in Azië. Met dit alles is wat in Vietnam gebeurt niet goedgepraat. Het voorgaande dient slechts ter illustratie van de problemen, waarvoor president Johnson zich aan het einde van dit incidentrijke jaar geplaatst ziet. Want met het Vietnamese conflict hangen verschillende problemen samen, die dit jaar niet konden worden opgelost. De verhouding tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie ondervond de nadelige invloed van het conflict, ook al deed zich een opmerkelijke verschuiving voor in de internationale verhoudingen.

TESTCASE

Het Vietnamese conflict heeft aangetoond, dat de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten niet langer elkaars grootste tegenstanders zijn. Zij hebben op zijn minst een gemeenschappelijk belang gekregen nu communistisch China blijkbaar zijn veroveringsplannen niet wil laten varen. De strijd in

MALEISIË

Veel zal voorts afhangen van de wijze, waarop het Indonesisch-Maleisische probleem wordt opgelost. De militairen hebben in Indonesië zozeer de handen vol, dat zij nauwelijks nog toekomen aan uitvoering van de door Soekarno gelaste confrontatiepolitiek tegenover Maleisië. Voordat de staatsgreep roet in het eten gooide was er overigens al het één en ander veranderd door het uittreden van Singapore uit de Maleisische federatie. Het feit, dat Singapore deel uitmaakte van deze statenbond, was echter niet het belangrijkste bezwaar dat Indonesië tegen de vorming er van had. Nog groter was de tegenkanting tegen de „inlijving” van de vroegere Britse gebieden op Borneo. En die maken nog steeds deel uit van de federatie van premier Abdoel Rachman, de aartsvijand van president Soekarno.

De militaire leiders van Indonesië kunnen zich niet permitteren, met deze situatie genoegen te nemen. Zij zullen veel wijsheid nodig hebben, om deze netelige kwestie zonder gezichtsverlies voor Indonesië op te lossen.

KASJMIR

Voor eenzelfde probleem zien India en Pakistan zich geplaatst, die dit jaar de wereld in rep en roer brachten door elkaar om Kasjmir in de haren te vliegen. Men weef, dat over het algemeen wat deze kwestie betreft de sympathie naar Pakistan uitging, voordat het de weg van een gewelddadige oplossing koos. President Ajoeb Khan heeft met zijn onbekookte aanvallen op grondgebied, dat India als het zijne beschouwt, veel goodwill verloren. Te hopen valt, dat hij ook een lesje heeft geleerd, n.l., dat geweld in gevallen als het onderhavige nooit een oplossing heeft gebracht. India heeft teruggeslagen op een wijze, die in Pakistan blijkbaar niet mogelijk werd geacht. De aanval op Indisch Kasjmir werd beantwoord met een rechtstreekse tegenaanval op Pakistan, in de richting van de grote stad Lahore. Beide partijen waren tenslotte blij, dat zij door de Verenigde Naties gedwongen werden de wapens neer te leggen. Het probleem is echter blijven bestaan en nog steeds bevinden troepen van beide landen zich op elkaars grondgebied.

OPLOSSING ?

In het begin van het komende jaar gaan premier Sjastrri van India en president Ajoeb Khan van Pakistan (die dit jaar herkozen werd) naar Tasjkent in de Sowjet-Unie om te proberen, hun geschillen bij te leggen. Onlangs bracht Ajoeb Khan een bezoek aan Washington en enkele Europese landen. Aangenomen mag worden dat president Johnson zijn Pakistaanse collega vriend, delijk aan het verstand heeft gebracht, dat hij geen bewondering heeft voor de wijze, waarop deze gemeend heeft een internationaal probleem te moeten oplossen. Premier Sjastrri zal volgend jaar ook de reis naar Washington maken. Zoals men weet, zouden beide staatslieden al eerder in dit jaar een bezoek aan de Verenigde Staten hebben gebracht. President Johnson liet toen nogal vierkant weten, dat deze bezoeken geen doorgang konden vinden.

Blijkbaar had hij er al een vermoeden van, dat er iets scheef zou gaan in de Indisch-Pakistaanse verhoudingen. De president had er geen behoefte aan, zich in deze zaak te mengen. Misschien heeft hij daar ook wel gelijk in gehad. Nu staat Johnson nog vrij tegenover beide landen.

MIDDEN-OOSTEN

In het Midden-Oosten is het rumoer rondom Israël wat tot bedaren gekomen. Wellicht is dit voor een belangrijk deel te danken geweest aan de bedachtzame wijze, waarop premier Esjkol tot dusver heeft gereageerd op de uitdagende houding van de Arabische landen. Hij liet zich niet — zoals Ben Goerion — tot het ondernemen van strafexpedities verleiden, maar bracht klachten over agressieve daden waar zij hoorden: voor de Verenigde Naties. Hiermee bracht hij de Arabier Nasser en diens vrienden in verlegenheid. Bovendien kreeg Israël onverwachte steun van president Habib Bourgiba van Tunesië, die Nasser aan de kaak stelde met de bewering, dat de Egyptische president er beter aan zou doen, het bestaan van de Israëlische staat als een realiteit te erkennen en vervolgens te streven naar een vreedzame oplossing van het Palestijnse conflict.

De tegenslag in Jemen, waar een grote Egyptische expeditiemacht nederlaag of nederlaag leed tegen de door Saoedi-Arabië gesteunde aanhangers van Imam El Badr, gevoegd bij de ontevredenheid in Egypte zelf, leidde

er toe, dat Nasser zich dit jaar tamelijk rustig heeft gehouden.

GRIEKENLAND

Van het Midden-Oosten naar Cyprus is op de kaart maar een stapje. Dit eiland vormt nog altijd een probleem. Maar het gevaar van een nieuw conflict tussen de twee bevolkingsgroepen en Turkije en Griekenland lijkt nu geheel geweken te zijn. Dit laatste is mede een gevolg van het feit, dat in Griekenland de gematigden het weer even voor het zeggen hebben gekregen. Premier Papandreoe, die bezig was door middel van zijn zoon Andreas het leger in handen van linkse elementen te spelen om vervolgens te kunnen overgaan tot het uitroepen van een republiek, werd door de jonge koning Konstantijn aan de kant gezet, nadat hij (Papandreoe) wat voorbarig had medegedeeld, dat hij zou aftreden, als hij zijn zin niet kreeg. Griekenland is toen door het oog van de naald gekropen. Maar de demagoog Papandreoe, die de straat tot zijn strijdbied maakte, slaagde er niet in, zijn politieke tegenstanders op de knieën te dwingen. Vice-premier Stephanopoulos distancierde zich tenslotte met tientallen anderen van Papandreoe's ondemocratische methoden en vormde een kabinet, dat in het parlement over een geringe meerderheid beschikt.

SOWJET-UNIE

In de Sowjet-Unie wisten premier Kosygin en partijleider Brezjnef zich te handhaven als opvolgers van Nikita Chroesjtsjef (die beide functies in zich verenigde). Ondanks het feit, dat er meningsverschillen tussen beide mannen bleken te bestaan, die tot uiting kwamen op de zitting van de Opperste Sowjet, werd besloten tot het voortzetten van de politiek, die veel weg heeft van het overnemen van kapitalistische methoden. Het winstmotief is ook in de Sowjet-Unie geen taboe meer. Zelfs beginnen zich ernstige vormen van werkeloosheid voor te doen, iets wat in een communistische samenleving toch als een enorme tekortkoming moet worden beschouwd. Gebleken is echter, dat het dwangstelsel, zoals dat onder Stalin bestond, niet langer kon worden gehandhaafd.

De nieuwe generatie, die in de afgelopen jaren aan de macht is gekomen, streeft naar bescherming van hetgeen bereikt is. Vandaar de toenadering tot de Verenigde Staten. Vandaar ook de breuk met communistisch China.

KREMLIN

Wat zich intussen in het Kremlin afspeelt, is voorlopig nog aan het oog van de Westerse (en ook de andere) waarnemers onttrokken. Mikojan werd als president van de Opperste Sowjet vervangen door partijman Podgorny. En de jonge, snel opgekomen, Sjelepin werd ontslagen als vice-premier en kreeg een partijfunctie. Als men nu weet, dat Podgorny en Sjelepin werden gedoodverfd als de toekomstige opvolgers van Kosygin en Brezjnef en zelfs als de belangrijkste rivalen van deze Russische leiders, dan begrijpt men dat er aan deze stappen meer dan gewone betekenis moet worden toegekend. Er zijn dan ook verschillende lezingen. Eén daarvan is, dat Sjelepins ontslag niet als een degradatie, maar als een promotie moet worden uitgelegd, omdat hij het nu na Brezjnef waarschijnlijk in de partij voor het zeggen krijgt. De vraag blijft dan, waarom Podgorny weggepromoveerd werd naar het vrijwel uitsluitend representatieve presidentschap.

MOGELIJKHEID

Er is dan wellicht ook meer voor te zeggen, dat Kosygin en Brezjnef het

nodig hebben geoordeeld, hun belangrijkste rivalen in de war te brengen, door ze uit de omgeving te verwijderen, waar zij bepaalde ongewenste plannen zouden kunnen voorbereiden. De schijn moest echter vermeden worden, dat er van een degradatie sprake zou zijn. Voor Podgorny was het presidentschap een geschikt zijspoor. Dat de oude bolsjewiek Mikojan om gezondheidsredenen ontslag moest nemen, was geen onoverkomelijk bezwaar. Zoals altijd schikte deze Armeëner zich in zijn lot.

Dat Sjelepin in de top van het partijapparaat terecht komt is op zichzelf niet zo vreemd. Want Brezjnef heeft nu voldoende gelegenheid, hem in zijn eigen omgeving gade te slaan. Dit voordeel heeft hij boven Chroesjtsjef, die destijds als premier en partijleider niet overal tegelijk kon zijn.

DE E.E.G.-CRISIS

In West-Europa was het vooral de E.E.G.-crisis, die de aandacht vroeg. Het was bekend, dat dit jaar beslist zou zijn voor de verdere voortgang van de Europese Economische Gemeenschap. Tot dusver hadden zowel de voorstanders van een supra-nationaal Europa als die van een Europa der vaderlanden belang bij een snelle groei van de economische gemeenschap. Met ingang van 1 januari a.s. zou echter met het afschaffen van de unaniemiteit voor beslissingen van de E.E.G.-ministerraad voor generaal De Gaulle een situatie ontstaan, die voor hem volgens herhaaldelijk gedane uitspraken onaanvaardbaar zou zijn. De Franse president besloot op 30 juni de onderhandelingen over de landbouwfinanciering te doen mislukken om dit probleem en dat van de bevoegdheden van de Europese commissie (die als een voorloper van een Europese regering kan worden beschouwd) tijdig aan de orde te stellen. Hij greep daartoe het voostel van de E.E.G.-commissie aan, het toekennen van eigen middelen aan de gemeenschap vergezeld te doen gaan van het verstrekken van budgetaire bevoegdheden aan het Europese parlement te Straatsburg.

DE GAULLE

Nu de Franse presidentsverkiezingen achter de rug zijn en generaal De Gaulle weet, dat 56 procent van de Franse kiezers op een bepaald ogenblik (in de eerste ronde) hem liever niet meer als president wilde hebben, valt er waarschijnlijk weer te praten tussen de Vijf en Frankrijk. Het zal niet eenvoudig zijn om op een voor beide partijen aanvaardbare wijze uit de impasse te geraken. Wat De Gaulle ook denkt van de 56 procent van de Fransen, die „neen” tegen hem hebben gezegd, de generaal zal er nu toch wel van overtuigd zijn, dat hij niet langer kan spelen met de gedachte aan een breuk met de E.E.G. De Vijf beseffen dit terdege en zij mogen daarvan uitgaan bij het uitstippelen van hun beleid. En de Franse president zal in elk geval maatregelen moeten nemen om het voortbestaan van de Europese gemeenschappen te garanderen.

Als de Vijf er in slagen, De Gaulle een handje te helpen, zonder de verdragen van Rome geweld aan te doen, zullen de parlementsverkiezingen, welke in 1967 in Frankrijk gehouden moeten worden, wellicht nieuwe mogelijkheden bieden.

AFRIKA

In Afrika zal de Rhodesische kwestie voorlopig nog wel de meeste aandacht opeisen, tenzij er in één van de jonge Afrikaanse landen dingen gebeuren, die tot een verstoring van het evenwicht op het (overigens nog niet geheel) zwarte continent kunnen leiden. Gevreesd moet worden, dat het niet van wijsheid getuigende optreden van

Minister Luns bespreekt hier met twee leden van de Europese commissie van de EEG (links Marjolin, Frankrijk en rechts Hallstein, de Duitse voorzitter) het resultaat van de Franse presidentsverkiezingen.

de blanke leiders in Rhodesië zal leiden tot het aanwakkeren van de anti-blanke gevoelens in grote delen van Afrika. Ook Zuid-Afrika hebben de Rhodesiërs geen goede dienst bewezen met het uitroepen van de onafhankelijkheid, zonder dat daarover met Engeland overeenstemming was bereikt. Intussen is het in de door niet-blanken bestuurde Afrikaanse landen ook lang niet overal koek en ei. Ghana is nog altijd een politiestaat, die ook voor zijn buurlanden gevaar oplevert. Tanzania, welks president Nyerere niet alleen naar Peking, maar ook naar Den Haag reisde, waar wij hem ontmoetten, is nog steeds op drift, sinds het een statenbond vormde met het eilandstaatje Zanzibar (waar communistisch China grote invloed heeft). In Kongo greep generaal Mboetoe naar de macht en ook in Noord-Afrika is het alles behalve pais en vree.

Geen wonder, dat de Afro-Aziatische conferentie tot tweemaal toe niet kon doorgaan in Algiers, de stad waar de militaire bevelhebber Boumedienne een eind maakte aan de hoge sprongen van Ben Bella.

VERENIGDE STATEN

De Verenigde Staten, die groot belang hebben bij de ontwikkelingen in Latijns-Amerika, hadden dit jaar ook in eigen huis de handen vol, met name aan het rassenvraagstuk. President Johnson tekende de wet op de burgerrechten, die de inschrijving van negers als kiezers drastisch moet bespoedigen. Tijdens de negeropstand in Los Angeles bleek evenwel, dat het rassenvraagstuk zich niet alleen in de zuidelijke staten van de Verenigde Staten voordoeft. In het komende jaar moet men dan ook rekenen op een golf van lijdelijk verzet in de noordelijke gebieden van de Verenigde Staten. Intussen heeft de Republikeinse partij zich enigszins hersteld van de klap, die zij bij de presidentsverkiezingen van november 1964 had gekregen als gevolg van de Goldwater-blunder.

In New York versloeg de Republikein John Lindsay op verrassende wijze de kandidaat van de Democratische partij in „eigen huis”. Het is niet onmogelijk dat Lindsay, die de steun van het Republikeinse partijapparaat van de hand had gewezen, in 1968 als Republikeins kandidaat voor het Amerikaanse presidentschap zal worden gelanceerd.

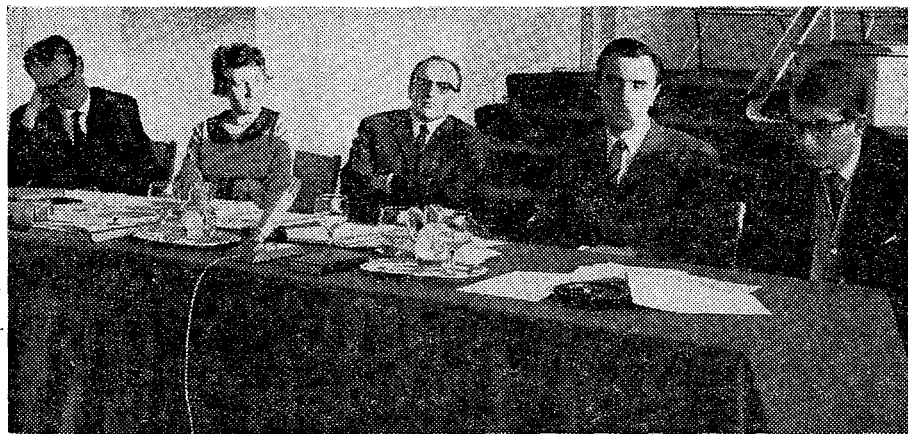
HERINNERING

Dit jaar ontvielen ons weer velen, wier namen lange tijd voor velen een bekende klank hebben gehad. Wij noemen hier Winston Leonard Spencer Churchill, de bekende Amerikaan Adlai Stevenson, koningin-moeder Elizabeth van België en koningin Louise van Zweden. Het afscheid van Churchill riep voor vele miljoenen mensen in alle delen van de wereld dankbare herinneringen op aan het verleden. Moge zijn voorbeeld ook inspirerend werken voor hen, die op het ogenblik in de bedreigde wereld tot het geven van leiding geroepen zijn.

Churchill moest de fouten van Chamberlain herstellen. Daarbij kon hij slechts „bloed, zweet en tranen” beloven. Dat was wat anders dan een gemakkelijke vrede, die slechts het aanmoedigen tot het plegen van agressie in de hand kon werken. Zoals dat in 1938 in München gebeurde.....

ARJOS HIELD ALGEMENE VERGADERING

Bovenstaande foto van het Arjos-bestuur werd genomen tijdens de openingsrede van de heer v. d. Ploeg. V.l.n.r.: mr. A. Herstel, mej. H. Visser en de heren D. Corporaal (secr.), H. de Boer (vice-voorz.) en E. Wiersema.

OP 11 december j.l. stroomde de beneden-foyer van Esplanade te Utrecht vol. Ongeveer 250 Arjossers uit alle delen van het land kwamen daar bijeen voor de jaarlijkse Algemene Vergadering.

Jaarverslag

Het jaarverslag over de periode 1 oktober 1964 tot en met 30 september 1965 moest worden vastgesteld. Eerst werd 't besproken. „We praten nu wel over ontwikkelingshulp”, aldus één der sprekers, „maar laten we niet vergeten er ook iets aan te doen. Er moet een andere instelling komen ten aanzien van de ontwikkelingslanden. Daar moeten we ook in de Arjos mee bezig zijn”.

De Groninger Jan Geersing vroeg zich af of de Arjos wel de goede koers hield. Spreker wees op een persconferentie van de Nationale Organisatie en op uitspraken als „wij willen een tijger in de partij-tank zijn”. In een schrijven aan de clubs werd door de Nationale Organisatie gevraagd om zich actief met de verkiezingen in 1966 bezig te houden. Geersing vroeg zich af of dit alles wel juist was. De statuten bepalen dat de Arjos ten doel heeft de kennis van en de liefde voor de A.R.-beginselen en het doel van de A.R.-partij te bevorderen.

Van der Ploeg bestreed deze opvatting. Spreker wees er op dat altijd al bepaalde „doe-activiteiten” tot het Arjoswerk hebben gehoord. Met stilzitten kan men het doel van een bepaalde partij niet bevorderen. Bovendien wees spreker op de ontwikkeling, die ook aan een politieke jongeren-organisatie niet voorbijgaat.

Geersing was niet tevreden. Verdere discussie volgde. Enig onbegrip, enige verwarring, enige boze gezichten en tenslotte een motie-Koekkoek, die met grote meerderheid werd aangenomen.

De motie luidde „De Algemene Vergadering van A.R. Jongeren Studieclubs, op 11 december 1965 te Utrecht bijeen meent, dat de Arjos studie- en actie-organisatie is; zij verzoekt het hoofdbestuur voort te gaan op de daartoe ingeslagen weg, wanneer het ervan overtuigd is, dat tevoren in de organisatie voldoende communicatie heeft plaatsgevonden”.

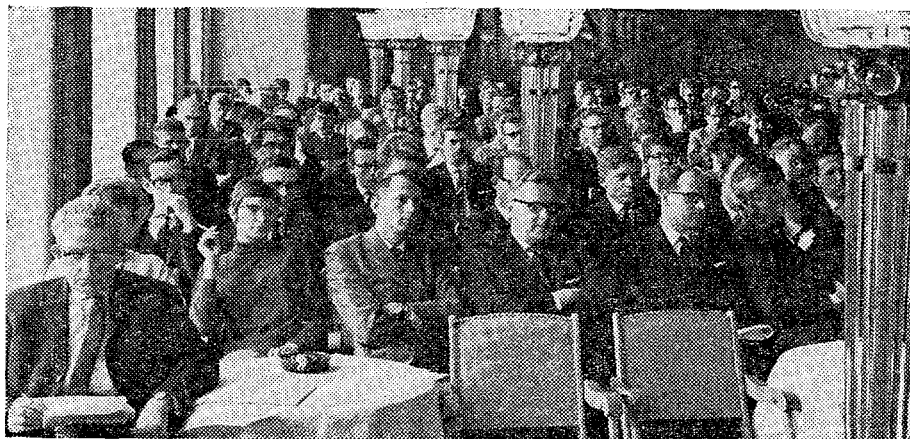
Hierna werd het jaarverslag goedgekeurd.

Opdracht

's Middags werd het thema „Opdracht” van drie zijden belicht (in vijftien minuten toespraakjes, die wel iets uitdijden) door respectievelijk mej. J. van Leeuwen te Rijswijk, prof. dr. H. Bergema te Baarn en ds. J. Ketelaar te Drachten. Tussen de toespraken zorgden mevrouw J. D. Herstel-de Ruiters en de heer E. Hoehoer, begeleid (piano) door A. Herstel voor een vocaal (en instrumentaal) intermezzo, dat bijzonder in de smaak viel bij de aanwezigen.

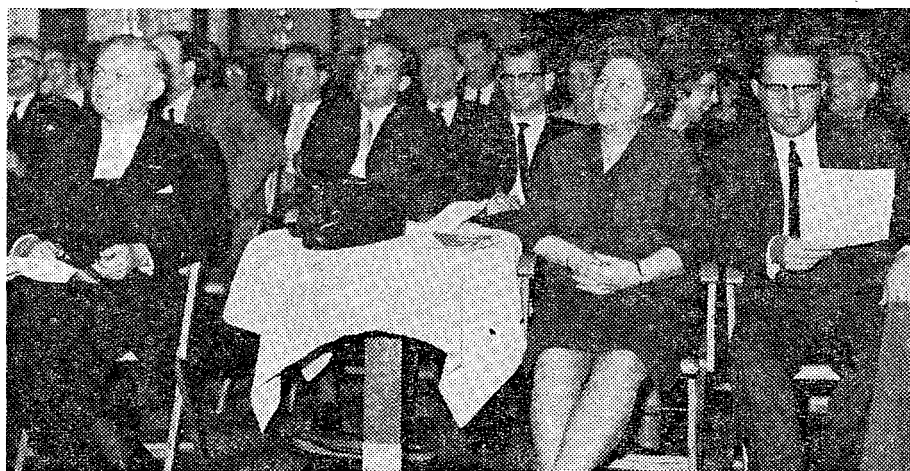
Politiek cabaret

„In A.R.-renmoede”, onder deze titel brachten een zestal amateurs een politiek cabaret. De over 't algemeen sterke tekst werd goed gebracht. Het was humoristisch, soms satyrisch. De zelf-

De foto's boven en onder geven een indruk van de goed bezochte jaarvergadering. Op bovenstaande foto ziet u op de eerste rij van rechts naar links: dr. G. J. Stapelkamp, mr. W. R. van der Sluis, secr. A. R. Partij, mr. W. de Kwaadsteniet, adj. secr. A.R. Partij en H. Gringhuis, publ. funct. A.R.P.

Op de foto beneden v.l.n.r.: minister Smallegenbroek, mej. J. van Leeuwen en dr. A. Veerman, voorzitter Organisatie Comm. A.R.P. Voorts ziet u op de achtergrond de Kamerleden Aantjes (half zichtbaar), Boersma en Walburg.

spot werd niet vergeten. Het is moeilijk om er een bepaald gedeelte uit te lichten. We hopen dat u zelf nog eens van dit „kleinkunstprogramma” kunt genieten.

Wisselwerking

Namens de partij sprak dr. A. Veerman enkele woorden. Hij verontschuldigde dr. Berghuis die een christen-democratische conferentie op Sicilië bijwoonde. „Op het programma”, aldus spreker, „staat dit punt aangekondigd als wisselwerking. Kennelijk wil men daar mee zeggen dat er tussen jongeren en ouderen een wisselwerking dient te zijn. Daar ben ik het mee eens. Al moet ik wel zeggen dat bij het vaststellen van dit programmapunt de wisselwerking heeft ontbroken. Het is eenzijdig op het programma geplaatst”.

Spreker was overigens van mening dat er een wisselwerking tussen ouderen en jongeren moet zijn. Het zou niet goed zijn wanneer partij of Arjos de mening toegedaan zou zijn, dat men het zelf wel uit kan zoeken. Partij en Arjos, zeggen beide „ik”, maar we moeten ook beide „u” of „jij” (zoals in de Arjos gebruikelijk is) zeggen. We moeten de ander zien en we moeten ook naar de ander luisteren. Zo blijven we bij elkaar: ik + jij = wij. Het

moet zelfs zo zijn, dat wij in onze kring steeds kunnen zeggen: ik + jij = Hij. Bij al ons werk, bij ons bezigzijn in en voor de samenleving zullen wij steeds moeten zien op Christus. Dan kunnen we samen vooruit. Dan ook redden we het samen.

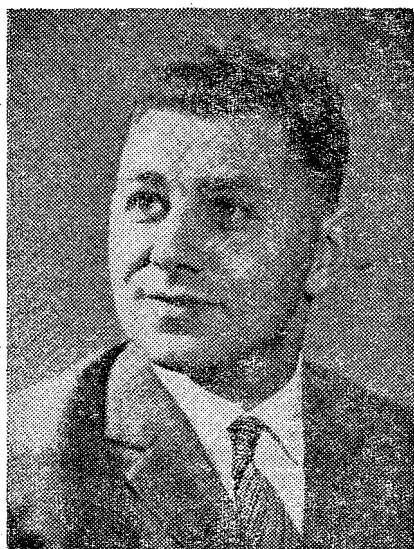
U bemerkt wel dat de Algemene Vergadering dit jaar een druk bezet en afwisselend programma had.

Gasten

Tal van gasten waren aanwezig. We zagen o.a. Excellentie J. Smallegenbroek, mr. W. R. v. d. Sluis, mr. W. de Kwaadsteniet, dr. G. J. Stapelkamp, H. D. W. Boven, C. Balkenende, L. de Graaf, J. van Vliet, H. Gringhuis, A. v. d. Wees. De Tweede Kamerleden, de heren mr. W. Aantjes, drs. J. Boersma, dr. C. Boertien (met ochtgenote), maj. Tj. Walburg. Voorts een groot aantal bevriende organisaties. De politieke jongeren-organisaties waren alle vertegenwoordigd. Het dagelijks bestuur van de CHJO was 's middags met zes personen aanwezig.

D. Corporaal.

• In ons blad van de volgende week komen wij op de gehouden referaten terug.

Voorzitter J. van der Ploeg hield z'n openingsrede onder de titel „Jong beschouwd”. (Vorige week citeerden wij daaruit reeds). Over een aantal vraagstukken liet hij enkele kritische, maar opbouwende geluiden horen. Het was een goed verhaal.

Het financieel verslag over 1964 werd zonder meer vastgesteld. De clubs moesten beslissen over een bestuursvoorstel om de contributie per lid per jaar te verhogen van f 1,50 tot f 2,25. Het voorstel was van een duidelijke toelichting en motivering voorzien, terwijl de clubs zich aan de hand van de begroting voor 1966 een duidelijk beeld hadden kunnen vormen van de nodige uitgaven. Deze documentatie had kennelijk zijn uitwerking niet gemist, want het voorstel tot verhoging van de contributie werd met algemene stemmen aanvaard. Gelukkig geen gezeur over een dubbeltje of een kwartje!

De pauze bood gelegenheid tot kennismaking of tot hernieuwde kennismaking.

Uitslag stemming

In het tweede deel van de morgenvergadering deelde allereerst de stemcommissie de uitslag mee van de gehouden stemming. Voorzien moest worden in de vacatures voor twee vrijgekozenen.

Mej. P. C. Elfferich uit Harderwijk werd gekozen, terwijl mr. A. Herstel uit Utrecht zich herkozen zag. Wij hopen dat beiden de komende drie jaar veel werk voor de Arjos zullen verzetten. 's Middags werd afscheid genomen van E. Wiersema uit Nijkerk, die zich op medisch advies moest terugtrekken.

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING

Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

Voor BONTMANTELS
naar de BONTSPECIALIST

MODEHUIS
de Windt

WAGENINGEN

Uitgebalanceerde verzekeringspakketten

met jaarlijkse controle voor privé en zaken

Assurantiemakelaar L. van den Beukel
Bemiddeling

bij in- en verkoop van onroerend goed:

Makelaar L. van den Beukel

Laan van Avegoor 8 - Ellecom - Telefoon 4790 (08330)

Blik vanuit het Binnenhof op de wereld

SOMS lijken binnenlands-politieke problemen zó belangrijk, dat je de indruk zou krijgen dat er in de politiek weinig anders bestaat dan vraagstukken als lonen en prijzen, inflatie, huurbeleid, radio en televisie en noem de punten maar op waarover we ons (terecht) druk maken.

Maar al het water van de Noordzee wast niet af, dat Nederland met al de facetten van zijn politieke bestaan verbonden is met zijn buurlanden, met Europa en met de wereld.

Vlak voor we het typisch-Nederlandse feest van de enige algemeen erkende heilige vierden, bleek in de Kamer, hoe groot en gevarieerd de problemen zijn waarmee Nederland internationaal te maken heeft. Het was in de openbare commissievergadering, gewijd aan de begroting van het Departement van Buitenlandse Zaken.

Twee volle dagen zat de commissie in een carré rondom de regeringstafel, waar Minister Luns, bijgestaan door andere bewindslieden zoals Minister Bot, Staatssecretaris De Block en Staatssecretaris Van der Stoep, op allerlei internationale kwesties inging.

Het is natuurlijk onmogelijk op alle punten in te gaan die in die vergadering aan de orde kwamen. Maar dat wist U natuurlijk al; dat zeggen we altijd, als er een verslag van een kamerzitting moet worden gemaakt. Hieronder dus enkele punten die wellicht voor U interessant zijn.

Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

Een van de punten waarover uitvoerig werd gesproken, is de huidige situatie met betrekking tot de N.A.V.O. Zoals bekend, is dit defensie-verdrag door een groot aantal Westerse landen in 1949 gesloten als reactie op de toen steeds duidelijker wordende communistische dreiging. Het verdrag is gesloten voor onbepaalde tijd. Wel zit er een opzeggingsmogelijkheid in, n.l. na 20 jaar. Dat betekent dus dat een land zijn lidmaatschap in 1969 kan beëindigen.

Met name Dr. Geelkerken (AR, zoals U weet) heeft op deze zaak de aandacht gevestigd. Het is toch wel een merkwaardige situatie, dat elk lid na 1969, weliswaar met inachtneming van een opzeggingstermijn van een jaar, de NAVO kan verlaten. Hij pleitte dan ook voor een wijziging van het betreffende artikel, waardoor men niet in 1969 voor de moeilijkheid komt te staan, dat leden, onder bedreiging van uitreden uit de NAVO, allerlei eenzijdige wensen zouden kunnen doordrukken. De minister bleek het met deze zienswijze eens te zijn.

Natuurlijk kwam ook uitvoerig de positie van een land als Frankrijk, dat allerlei wensen heeft betreffende structuurverandering van de NAVO ter sprake. (De naam van Frankrijk zou in de discussie nog wel vaker vallen). U kent het probleem: Frankrijk onder leiding van De Gaulle, dat hoe langer hoe nationalistischer zich opstelt in de wereld. Ieder die de verkiezingsuitslag heeft vernomen is natuurlijk nu in een zekere spanning, welke consequenties voor de buitenlandse politiek van Frankrijk er aan verbonden zullen zijn nu weliswaar De Gaulle weer als president is herkozen, maar hij toch de nare smaak van een mislukte eerste ronde nog lang in zijn mond zal voelen.

Cultureel verdrag met Rusland

Met betrekking tot de verhouding tot Rusland werd vanuit de Kamer, ook van A.R.-zijde gepleit voor de totstandkoming van een cultureel verdrag met dit land. Het idee van zo'n verdrag wordt ons niet ingegeven door grote sympathie voor het communistische systeem, maar meer door de overweging, dat het een gunstige invloed op de verhouding tot zulke landen kan hebben als wij met hen tot een uitwisseling op het brede gebied van de cultuur zouden komen.

Communistisch China en de V.N.

Om nog even bij het communisme te blijven: ook communistisch China kwam ter sprake, met name in verband met het lidmaatschap van de Verenigde Naties. Zoals bekend werden de Verenigde Naties indertijd opgericht door o.a. het toenmalige China, dat destijds nog niet communistisch was. In plaats van het regime van Tsjang Kai Sjek kwam in China daarna het communisme aan de macht. Toch bleef de zetel in de Verenigde Naties tot vandaag toe gereserveerd voor het regime van Tsjang Kai Sjek, dat op Formosa zetel. Formosa bezet dus de Chinese zetel.

Het is dan ook minder juist, aldus b.v. de heer Geelkerken, te spreken over toelating van Communistisch China tot de V.N. Het gaat veel meer over de vraag, welk van de China's recht heeft op de zetel in de V.N. Politiek ligt deze zaak overigens uiterst moeilijk, omdat communistisch China als eis stelt, dat het wordt erkend als lid van de V.N. en derhalve het regime op Formosa uit de V.N. verwijderd zou moeten worden. Hier blijkt duidelijke

DR. N. G. GEELKERKEN

lijk hoe zeer hier gecompliceerde factoren een rol spelen die het probleem bemoeilijken. Natuurlijk wil ook de A.R.P. niet een situatie, waarbij Formosa buiten de V.N. zou geraken. Het laatste woord is over deze zaak nog niet gesproken.

Defense and Aid Fund

Een geheel ander probleem, dat alerwege de laatste maanden de aandacht trok, is de kwestie van het Defense and Aid Fund. Het gaat hier om een particulier fonds dat o.a. gelden verzamelt voor het financieren van rechtsbijstand aan personen in de Unie van Zuid-Afrika, die terecht staan terzake van conflicten met de Zuidafrikaanse apartheidswetten. De plannen van Minister Luns om aan dit fonds een bedrag van f 100.000,- ter beschikking te stellen (algemeen bekend geworden als „de ton van Luns“) zijn uitvoerig in de Kamer besproken.

De heer Moorman, die woordvoerder is van de K.V.P. en zelf tegen de gift grote bezwaren heeft, deelde namens de K.V.P.-fractie mee, dat zij niet in haar geheel overtuigd is dat de regering met haar bijdrage aan dit fonds wijs handelde. De P.v.d.A. is voor verlening van de gift, hoewel de heer Goedhart, een van de leden van de P.v.d.A. die aan dit probleem aandacht wijdde, vreesde, dat men door het verlenen van de gift wel eens te veel met communisten in één schuitje zou kunnen komen te zitten. De heer Ruygers, de andere P.v.d.A.-woordvoerder, vreesde dit niet.

Dr. Geelkerken bracht namens de A.R.-fractie duidelijk tot uitdrukking, dat zij tegen elke vorm van rassendiscriminatie is. Hij herinnerde in dit verband aan de ere-promotie van Martin Luther King aan de Vrije Universiteit. Hij vroeg zich echter af (zoals overigens de heer Berghuis in de Eerste Kamer in de zomer van dit jaar ook deed) of door het verlenen van deze gift de gespreksmogelijkheid met Zuid-Afrika niet wordt bemoeilijkt. Is de regering van plan ook slachtoffers van andere politieke systemen elders in de wereld te steunen?

De minister antwoordde dat het verlenen van een financiële bijdrage voor rechtsbijstand niet als ongeoorloofde inmenging in binnenlandse aangelegenheden wordt beschouwd. Ook deed hij de mededeling, dat, wat men ook van Zuid-Afrika mag zeggen, duidelijk is, dat de rechtspraak in Zuid-Afrika onafhankelijk is. Daarom ook heeft het geven van een bijdrage voor rechtsbijstand zin. Overigens is de gift bedoeld als een bijdrage voor één keer, terwijl ook tevens van geval tot geval zal worden nagegaan, voor welke processen een bijdrage zal worden verleend. Het bedrag zal dan ook niet als totaal in één maal aan het fonds worden overgemaakt. Overigens verleent Nederland ook in andere gevallen financiële steun voor rechtsbijstand (b.v. het geval Jungschlaeger in Indonesië).

Europa

Een begroting waarbij Europa geen rol speelt wordt langzamerhand een zeldzaamheid. Bij de begroting van Buitenlandse Zaken speelt natuurlijk Europa een grote rol. Men kan uiteraard lang en breed praten over de oorlog in Vietnam, maar duidelijk is, dat de Europese problemen ons zo zeer direct raken, dat er veel aandacht aan moet worden besteed. Ook ditmaal trok Europa weer enkele uren de aandacht van de Kamer. Het gaat op het ogenblik met de Europese gemeenschappen

niet goed. U weet dat Frankrijk hier dwars ligt. Onder leiding van De Gaulle heeft zich hier een nationalisme ontwikkeld dat dreigt de gehele Europese ontwikkeling tegen te houden. Geen wonder dat met name de „Europeanen“ (de kamerleden die tevens lid zijn van het Europese parlement) zich bij dit onderdeel in de parlementaire strijd werpen. De A.R. „Europeaan“ Meij Rutgers was tijdens de begrotingsbehandeling in de commissie afwezig omdat zij deel uitmaakt van de Nederlandse delegatie naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Na een toelichting van minister Luns over hetgeen was besproken tussen de leden van de Raad van Ministers minus Frankrijk op 29 en 30 november, gaven verschillende Kamerleden uitvoerig hun visie op de thans reeds enkele maanden bestaande crisis in de Europese gemeenschappen.

Om enkele namen te noemen: Dr. Berkhouter van de V.V.D., Ir. Vredeling van de P.v.d.A., Mr. Blaisse van de K.V.P. en Mr. Bos van de C.H.U. mengden zich in het debat. Met name had het de aandacht van de Kamer getrokken (ook Dr. Boertien van de A.R. wees op dit aspect), dat de Raad van Ministers die zonder Frankrijk vergaderde ook bijeen was geweest buiten aanwezigheid van de Europese Commissie. U zult zeggen: wat is daarvan nu het belang. Het antwoord luidt, dat Frankrijk al het mogelijke doet om onder de goede werking van die Commissie uit te komen, omdat dit land in deze commissie (terecht) het begin ziet van een Europees gezagsorgaan, en dat is een gruwel in de ogen van De Gaulle, die er maar niet toe kan komen, een andere souvereiniteit in Europa te zien dan die van Frankrijk. Welnu, als de andere vijf landen de positie van de Commissie tegenover Frankrijk verdedigen is het duidelijk dat zij de Commissie zelf ook in ere moeten houden.

Veel zaken betreffende Europa zijn vandaag in een stadium van onderhandeling, die het openlijk bespreken van alternatieven ongewenst maken. Vandaar dat van verschillende kanten, ook van A.R. zijde, werd aangedrongen op regelmatig vertrouwelijk overleg met het parlement in de vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken. De minister zegde dit toe.

Veel zaken zijn nog de revue gepasseerd. Ook over de positie van het Europese parlement zijn door woordvoerders van P.v.d.A., K.V.P., C.H., V.V.D. en A.R.P. beschouwingen gehouden. Op dit moment wachten wij allen hoe de situatie zich in Frankrijk zal ontwikkelen. Vele van de problemen in de Europese gemeenschappen (ook het probleem van de parlementaire controle) hangen rechtstreeks samen met de houding die Frankrijk tegenover deze gemeenschappen de komende maanden zal innemen. Wellicht weten we over een maand of drie meer over de toekomst van Europa.

Het karakter van de onderwijsvrijheid

Nadat de onderwijsbegroting enkele weken geleden aan de orde is geweest in de openbare vergadering van de Onderwijscommissie, volgde op 9 december de behandeling in plenaire zitting van de kamer.

In de middagvergadering werd namens ons het woord gevoerd door de heer Van Bennekom. Daarbij kwam in de eerste plaats aan de orde het karakter van de onderwijsvrijheid, die thans in ons land bestaat. Het lijkt goed, het daaromtrent betoogde zo letterlijk mogelijk weer te geven:

„In de korte discussie, die wij tijdens de openbare commissievergadering met de geachte afgevaardigde, de heer Mieras hebben gevoerd, wees deze er overeenkomstig het programma van zijn partij op, dat onderwijs in al zijn vormen overeenkomstig Gods Woord moet zijn. De overheid zou hiervoor hebben te zorgen. Ook wij vragen voor onze kinderen onderwijs, dat zich niet alleen richt op de maatschappelijke taak maar ook op de eeuwige bestemming van de mens als beeldrager Gods. Maar het gaat ons bepaald te ver, van de overheid te eisen, er een eind aan te maken, dat met staats hulp en belastinggeld een groot deel van het opkomend geslacht buiten kennis van de Heilige Schrift wordt gehouden. Ik citeer hier letterlijk art. 10 van het beginselprogramma van de S.G.P. Deze vermenging van Kerk en Staat lijkt ons een regelrecht gevaar voor de geestelijke vrijheid. De gedach-

J. A. VAN BENNEKOM

ten van de heer Mieras en zijn politieke vrienden doen mij denken aan de vier eeuwen geleden levende Petrus Dathemus, wiens psalmberijming nog wordt gezongen in kerken, waaraan de heer Mieras zich verwant gevoelt en die ook wij in ere houden als een vurig strijder voor de beginselen van de Reformatie. Wanneer deze zelfde Dathemus echter in zijn latere periode met geweld een einde wilde maken aan wat hij „afgoderij“ noemde en op zijn eigen houtje in Gent een tweede beeldenstorm begint, vindt hij Wil-

lem van Oranje tegenover zich in zijn pleidooi voor gewetensvrijheid en ik moet U zeggen, dat ik mij in diens gezelschap beter thuis voel. Maar dan houdt dit voor deze tijd ook in, dat wij pleiten voor volledige vrijheid van schoolkeuze, ook met betrekking tot de verschillende vormen van voortgezet onderwijs en dat wij er naar zullen blijven streven ieder ouder de mogelijkheid te bieden dat onderwijs voor zijn kinderen te kiezen, dat hij be-geert.”

Tot zover de heer Van Bennekom, die bovendien in de krap toegemeten tijd aandacht vroeg voor het vraagstuk van de prioriteiten. Bij de minister werd aangedrongen op het vaststellen van een volgorde van belangrijkheid van de in het onderwijs hangende problemen en van de afdoening daarvan. Ook de opleiding van kleuterleidsters had zijn belangstelling, evenals trouwens tal van andere punten, die door tijdsgebrek niet meer opnieuw aan de orde konden worden gesteld. Alleen voor de „taakverlichting van de hoofden van scholen“ moest zijn onderwijzershart wel een uitzondering maken.

In de avondvergadering werd bij de artikelsgewijze behandeling van de onderwijsbegroting vooral gesproken over het voorstel van Prof. Witteveen namens de fractie van de V.V.D. om op de investeringen voor het wetenschappelijk onderwijs f 100 miljoen te bezuinigen. Onzerzijds werd dit voorstel bestreden door de heer Versteeg, die tevoren blijkbaar zijn licht had opgestoken bij de Vrije Universiteit.

UIT ONZE BOUW- EN AAN- NEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748 - 3921* - Postbus 30
s-GRAVENZANDE

Firma C. Vermeer en Zoon's

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden - Gebogen regels voor stoelen en fauteuils - Arm- leggers. Kappen. Regels. Stijlen enz enz

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TEL. 08859 - 605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directie- keten, barakken, garages, vakantie- huisjes. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.

Export: België, Duitsland, etc.

Leveranciers van

steigerpalen - kortelingen - betonstem- pels - perkoenpalen - heipalen - boom- palen - afrasteringspalen - piketten - ook gecreosoteerde palen

RONDHOUTHANDEL

M. J. WILBRINK & ZOON

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 06766-397

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

N.V. Houthandel W. Toering

Gramsbergen

Tel. 05246 - 347

Moderne Zagerij en Schaverij

Vuren bouwhout
Hardhout
Beuken stofdorpels
Kastborden

Balans 1965

• Vervolg van pag. 3

moeilijker er werkelijk een feest van te maken. De vreugde wordt ook getemperd door het feit dat de oorlogs- fakkels nog niet overal ter wereld is uitgeblust. Op de slagvelden van Viet- nam vallen de honderden die aangroei- en tot duizenden. Nog dagelijks stijgen de vliegtuigen op met dood en verderf aan boord, de burgerbevolking wordt geteisterd en ga zo maar door.

In Indonesië worden volgens krante- berichten de communisten bij honder- den, zo niet duizenden afgemaakt. Dit laatste vinden sommigen minder erg. Het zijn maar communisten, zo zegt men dan. Het oordeel kan ook zo ver- wrongen worden, dat we niet meer zien, dat het altijd gaat om mensen, geschapen naar Gods beeld. Al deze benauwende gebeurtenissen kunnen ons alleen maar oproepen om de strijd voor een nationale en internationale rechtsorde met alle kracht voort te zet- ten. Onze wereld blijft Gods wereld, waarvoor Christus Zijn leven heeft ge- geven.

Wanneer ik nu nog eenmaal de blik richt op ons nationale leven dan zien we dat onze oude erfvijand, het water ook in 1965 weer een hoge tol heeft geëist. Door de overvloedige regenval, gepaard gaande met hevige stormen zijn duizenden landgenoten in grote moeilijkheden geraakt.

Ook uit deze feiten blijkt weer eens, hoe onverantwoord het is om te verkla- ren, dat over enkele jaren meer ruimte zal komen op het overheidsbudget. Het moge voor het Kabinet een ernstige waarschuwing zijn, om geen lasten naar een onzekere toekomst te verschuiven.

Er is ook reden tot grote dank als we zien, dat ons volk zich over het alge- meen in een goede welstandspositie mag verheugen. Een vrij land, vrijheid van meningsuiting, persvrijheid, vrij- heid van organisatie en van inkomens- besteding.

Alleen een dwaas, besmet met de geest van het anarchisme kan beweren dat we leven in een politiestaat. Er is alle reden voor het aanheffen van een loflied.

Het is die dankbaarheid die ons voort zal stuwen in onze politieke activiteit. Nu denk ik terug aan een ander be- langrijk jaar in onze geschiedenis. Aan de 10de mei 1940.

Het is al meer dan 25 jaar geleden, dat slapend Nederland werd gewekt door het geronk van duizenden vlieg- uren en het ontploffen van de bom- men. In onze nationale geschiedenis betekent deze datum eveneens een be- langrijk keerpunt. Aanvankelijk richt- te onze blik zich naar het oosten; van- daar kwam de bedreiging van onze vrijheid. Al spoedig wendden we de blik naar het westen; vandaar moest naar de mens gesproken onze bevrij- ding komen.

We werden ons er van bewust, dat we opgenomen waren in een groter verband. Dit bewustzijn zijn we niet meer kwijt geraakt.

Hieraan is nader uitwerking gegeven door mannen als de Fransman Schu- mann e.a. De herontdekking van de Europese-verbondenheid, de sterke band met de V.S. van Amerika, zijn de grondslagen geworden van de later op- gerichte E.E.G. en het Atlantisch-bond- genootschap. Wij kunnen ons er slechts over verheugen dat het Franse v... aan President de Gaulle duidelijk te ver- staan heeft gegeven dat het hem niet massaal wenst te volgen in zijn destruc- tieve Europese en Atlantische politiek.

Bij deze wereldv...agstukken zijn wij allen betrokken. De A.R.P. heeft zich direct met grote beslistheid en duide- lijkheid achter de Europese en Atlan- tische politiek gesteld. Waarom zo vraagt u? Ik wil daar graag nog iets van zeggen. Wij zijn er niet mee klaar als we ons emotioneel afwenden van al- le wapengekletter, of ons scharen in de rij van hen die de eenzijdige weerloos- heid voorstaan. Er moet gebouwd wor- den aan een internationale rechtsorde waarin vrede en gerechtigheid zullen heersen. De A.R.P. rekent het zich tot een eer, op te komen voor recht en liefde in onze samenleving. Daarom zijn we verheugd over de bescheiden uit- breiding van de ontwikkelingshulp.

Niet dat we er nu zijn o neen, maar de ontwikkeling gaat in de goede rich- ting. Het is stellig een pluspunt voor het Kabinet Cals dat voor dit doel meer geld is uitgetrokken. Christelijke politiek bedrijven is vooruitzien. Het verleden is belangrijk, maar het leven ligt voor ons. Onze wereld is volop in ontwikkeling en is op weg naar de grote dag van Jezus Christus.

In deze ontwikkeling zijn wij als volk betrokken. Nimmer tevoren veranderde er in zo korte tijd zoveel als in onze dagen. Slechts enkele jaren geleden werd nog de alarmklok geluid, omdat er een groot tekort aan steenkool, zou ontstaan. Vandaag wordt de ene mijn na de andere gesloten; er is minder behoefte aan steenkool. Andere ener- giedragers zijn bezig de markt te ver- overen. Aardgas, olie en straks de kern- energie. Waar vroeger de koeien graas- den roken nu de fabrieksschoorstenen.

Ontmoetingen in de ruimte komen tot stand, het technische vernuft is tot het onvoorstelbare gevorderd. Toch staan de soldaten in Vietnam nog met de ba- jonet op het geweer tegenover elkaar. Enerzijds een onvoorstelbare vooruit- gang, anderzijds een even onvoorstel- bare tragedie.

Voelt u er ook iets van, dat er een grote achterstand in de rechtsvorming en de menselijke verhoudingen optreedt? Dat is een grote uitdaging aan allen die zich met de politiek bezig houden. Hoe zal het oordeel van ons nage- slacht luiden over onze activitei- ten in de tweede helft van de 20ste eeuw? Misschien wilt u eens over deze vraag nadenken. Ik wens u een recht gezegende jaarwisseling toe.

PRESIDENT De Gaulle heeft in de tweede ronde van de Franse presi- dentsverkiezingen gewonnen van zijn rivaal François Mitterrand. Het was geen schitterende overwinning, maar het was voldoende om aan te kunnen blijven als president. Mitterrand kreeg veel stemmen, meer dan hij zelf enkele maanden geleden had kunnen dromen. Het waren er echter te weinig om pre- sident van Frankrijk te kunnen wor- den. Wat dat betreft hebben wij voorlopig nog met de generaal te doen.

In een van onze vorige beschouwin- gen schreven wij, dat vele Fransen ge- bruik hadden gemaakt van het feit, dat de beslissing niet in de eerste ron- de van de presidentsverkiezingen (op 5 december) behoefde te vallen. Zij konden zich veroorloven, op een van de tegenstanders van De Gaulle te stemmen, zonder gevaar te lopen, een politicus aan de macht te brengen, in

Nuchter verder gaan

wie zij nog minder vertrouwen hadden dan in De Gaulle. De uitslag van de tweede ronde lijkt deze veronderstel- ling te bevestigen. De velen, die op Le- canuet gestemd hebben, omdat hij voor hen een alternatief vormde, hebben in meerderheid hun stem gegeven aan generaal De Gaulle, omdat er voor hen eenvoudig niets anders overbleef.

Dat is dan waarschijnlijk ook het geheim van de voorspelling van opinie- peilers, die nu verrassend goed is uit- gevallen. Mitterrand kon eenvoudig niet boven de 50% van het aantal uit te brengen stemmen komen. Slechts wanneer een beduidend groot aantal kiezers zich van stemming zou hebben onthouden, zou de mogelijkheid heb- ben bestaan, dat Mitterrand als over- winnaar uit de stembusstrijd tevoor- schijn was gekomen.

Maar zelfs die mogelijkheid heeft er geen enkel ogenblik „in gezeten”. Want Mitterrand kreeg nauwelijks iets meer dan de ruim 44%, die de generaal reeds in de eerste ronde op zijn naam had gebracht. Op zichzelf was dit een hele prestatie voor Mitterrand, gehandicapt als hij was door het feit, dat hij met beide handen de steun van de commu- nisten had aanvaard. We hebben al vaker betoogd, dat Mitterrand zichzelf als reële kanshebber had uitgeschakeld op het moment, dat hij openlijk ging dingen naar de gunsten van de com- munisten.

Wat er nu gaat gebeuren valt moei- lijk te zeggen. Voorlopig hebben we nog bijna twee jaren de tijd, voordat er in Frankrijk (parlements) verkie- zingen gehouden moeten worden. Er kan in die tijd heel wat gebeuren. Het heeft geen zin, daar nu al over te gaan dromen. We doen er goed aan, tot de werkelijkheid terug te keren. Die rea- liteit is, dat iedereen weer rekening zal moeten houden met de generaal. Evenzeer is er ook voor De Gaulle re- den om nuchter te zijn. In het verle- den heeft hij bewezen, dat hij daar als het er op aan komt, geen moeite mee behoeft te hebben. Wellicht is dat thans ook het geval. Europa zou er wel bij varen. En met haar de rest van de westelijke wereld. db

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de

EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST

SMEINK & ZONEN

Larenseweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

Drukwerk nodig?

Drukkerij Laurens Coster n.v.

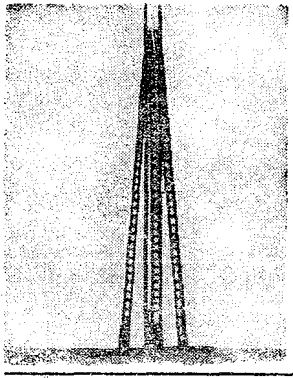
Hoogewerffstraat 7 - 9
Telefoon 136743 - Rotterdam - 11
Huisadres: M. de Dreu, Leeuweriklaan 33 Tel. 18.61.45

OCEAN N.V. DIEREN

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE - EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

GRONINGEN

BATS' AUTOBEDRIJVEN BEDUM

Thedemastraat 9 Tel. 2226 Industrieweg 2 Tel. 2744

VALIANT
SIMCA SCANIA VABIS DODGE

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende en onroerende goederen verzekeringen en hypotheeken

Telefoon 05983 - 360

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 05900 - 31345 (4 lijnen)
Telegramadres: „Jute” Telexnummer: 53073

sparen...

CHR. COOP. SPAARBANK

Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)

4 1/4 % rente

Lopendiep 7 - Groningen - Telefoon 05900-27902 - bij de Kijk in 't Jalbrug

4 1/4 % (6 maanden opzegging). Spaarrente 3 1/2 %.
Jeugdspaarboekje met 10 % premie 3 1/4 %.
Sparrente leden 3 1/4 % SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR

HYDRAULISCHE PERSEN

IN ALLE UITVOERINCEN
Circa 400 in Nederland geplaatst

HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU

T. MOOI

Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET, BRECHCOKES en OLLIE voor centr. verwarming

Het opvangen van waterschade

De heren AANTJES (A.R.P.) en BEERNINK (C.H.U.) en mejuffrouw SCHILTHUIS (P.v.d.A.) hebben aan de Minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Kan de Minister — ter aanvulling van de gegevens, gevraagd door het lid der Eerste Kamer de heer Kranenburg in diens schriftelijke vragen d.d. 3 december jl. — mededelen of het juist is, dat op 30 november jl. het waarschuwingssysteem bij verwachte hoge buitenwaterstanden ook t.a.v. de waterschappen in Zuid-Holland niet bevredigend gewerkt heeft? En is inmiddels een oplossing voor deze onvolkomenheid gevonden?

2. Acht de Minister het niet noodzakelijk, dat bij te verwachten gevaarlijk hoge waterstanden tijdig en regelmatig de bewoners van bedreigde streken gewaarschuwd worden door middel van radio, welke voor velen in die omstandigheden het enige communicatiemiddel is?

3. Heeft de Minister kennis genomen van het feit, dat zowel het eerste als het tweede tij op 10 december jl. in het gebied van de grote rivieren aanzienlijk hogere waterstanden te zien gaven dan de Radionieuwsdienst als verwachte afwijking had opgegeven? Wil de minister bevorderen, dat de grootst mogelijke nauwkeurigheid met betrekking tot verwachte afwijkingen der waterstanden wordt bereikt?

4. Wil de Minister bij de beantwoording van de schriftelijke vragen van de heren Van den Heuvel en Lardinois d.d. 7 december 1965 mede in overweging nemen, dat voor de bewoners van de Biesbosch geen gelegenheid bestaat om zich tegen schade door overstroming te verzekeren, aangezien geen enkele verzekeringsmaatschappij dit risico wil dekken, en acht hij het voorts niet billijk bijzondere maatregelen te treffen ter bescherming en schadeloosstelling van de bewoners van dit gebied, zolang het Deltaplan niet is voltooid, aangezien de Biesbosch tijdens deze overgangperiode immers als opvangkom functioneert ter voorkoming van het onder water lopen van dichtbevolkte gebieden?

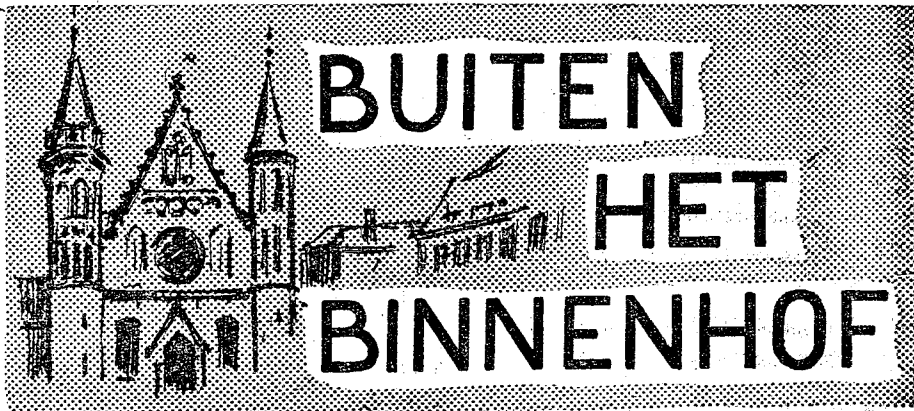
5. Acht de Minister geen aanleiding aanwezig om in het algemeen degenen, die schade hebben geleden als gevolg van de stormvloed van de laatste weken, daarin tegemoet te komen?

wanneer de kwaliteit moet beslissen... vraag dan

KG koffie
in het luchtdichte goudmetaal folie pak

KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK - KAMPEN

De traditie om zoon naar grootvader of dochter naar grootmoeder te noemen verslapt. Jonge ouders van heden geven hun kinderen namen van heden, geven hun namen, die zij, de ouders, mooi vinden, traditie of geen traditie. Laten ouderen daarover niet te vlot een oordeel vellen. De ene familie is meer traditiegetrouw dan de ander. De Friese vrienden, bijvoorbeeld, zullen strakker vasthouden aan de namen van hun voorvaderen dan andere provinciebewoners. De naam Jomtsje - heeft te maken met Gomprecht: schitterend, stralend in de strijd, glanzend - houdt voor velen meer in dan de naam Puck, een Engelse naam die kabouter of rakker betekent. Waarom zou men iemand niet een naam geven, die een zinnebeeld kan zijn, zonder dat die naam eerder in de familie voorkomt? Die namen, die zo veelvuldig in families voorkomen zijn ook éénmaal voor de éérste keer gegeven!

Na de bijbelse namen zijn de namen van de door de kerk in ere gehouden heiligen aan een frequent gebruik onderworpen. In onze familie komt een Josef Thomas voor, geboren op 16 augustus 1890. In zijn jongentijd, toen hij in het zuiden van Nederland woonde werd zijn naamdag gevierd, niet zijn geboortedag. En aangezien het op 19 maart Sint Josef is, was onze kleine Josef op 19 maart jarig en niet op zijn geboortedag 16 augustus. Dit komt nog steeds voor.

Na de reformatie ziet men, vooral in Zeeland, bijbelse, met name oude-testamentische namen opkomen. Er is een zekere reactie merkbaar: na de germaanse namen komen de heiligen namen, na de heiligen namen komen de bijbelse namen terug. Zulke bijbelse namen gaven de calvinistische kolonisten in Afrika aan hun knechten, gaven en geven de missionarissen en zendelingen aan de dopelingen op het zendingsterrein.

Laten we eerst de germaanse namen eens van dichtbij bezien. Aanvankelijk bestonden deze namen uit twee stammen. B. v. Er-min, Wil-helm, Wolf-ger. Soms zijn het combinaties zonder een enkele specifieke betekenis, vaak wijzen zij op dapperheid tegenover mens en dier, dan weer bevatten de namen aanduidingen met welk wapen de naamdrager uitblinkt. Het woord ger betekent dan altijd speer. Dit wil niet zeggen dat in het oerbegint de combinaties van woorden een diepere betekenis heeft gehad. De betekenis van verschillende woorden is verloren gegaan in het donker der tijden.

De germaanse stamwoorden vindt men terug in Friese namen, die echter de tweevorm dan missen. Maar we vinden ze ook terug in andere, buiten Friesland gangbare namen, waarbij dan meestal een deel van de woordcombinatie is weggevalen: Wilhelm wordt Willem, Willem wordt Wim, Degen-helm wordt Dignum of Digna, Olrik wordt Ulrich.

Tussen deze namen vinden we de uit het Latijn stammende namen, zoals Flavius, Marcellus, Horatius e.a. Op school zaten wij in de klas met een Ido (betekent: werkzaam). Omdat hij de tweede zoon was gaf zijn vader hem ook nog de namen: Filius Secundus.

Er zijn meer invloeden op de naamgeving. Daar zijn de Middeleeuwen met ridderlijke namen als Halewijn, Roeland, Karel, Lodewijk, Otto, Frederik, Godfried, Diederik enz. Daar is de opkomst van de Friezen met hun eigengeërfde namen, die een studie apart zijn. Zo ontstaan de Foppes en de Oepkes en de Rinkes en de Jinkes. Doch al die namen handhaven zich niet overal. Er blijven rudimenten hangen, gemakkelijk uit te spreken, gemakkelijk te verstaan. De tijd gaat voort; de communicatie wordt verhaast. Een naam, die vroeger bij weinigen bekend behoefde te zijn, moet nu bij velen bekend zijn. Een zekere gemakzucht breekt zich baan. Men wijkt van tradities en stamgevoelens af. Er komen vreemde-lingen in het land, die hun namen meebrengen, welke op hun beurt weer verbasterd worden en zo ontstaan de tegenwoordige Pieten en Jannen en Annies, maar ook de Marcellen, de Hansen, de Williams en de Svens.

Een nog niet zo lang geleden onderzoek heeft aangetoond dat er in Nederland 240.000 Annies wonen, 660.000 Jannen en een navenant getal Pieten, Henken, Keesen, Corren, Gerritten en Johannessen.

De uitdrukking „als het kind maar een naam heeft” druipt in tegen een ernstige naamgeving. Dat kind zal zijn hele leven die naam moeten dragen. Het kan er mee geërd, het kan ermee geplaagd worden!

Als we - als het dan maar even - denken aan die Nederlandse ouders, die op politieke gronden, een hunner kinderen Adolf, Benito of Anton hebben genoemd, dan weten we, dat die kinderen nu toch maar met de gebakken politieke peren zitten. Dr. J. van der Schaar, conrector aan het Groen van Prinstererlyceum te Vlaardingen schreef een proefschrift getiteld: „Uit de wordingsgeschiedenis der Hollandse doop- en familienamen”. Hij publiceerde ook met betrekking tot de Hollandse naamgeving in de Middeleeuwen, waarna onlangs van zijn hand een woordenboek van voornamen verscheen; uitgegeven door Aula Boeken te Utrecht. Aan de hand van dit boek en van en aan dat over de voornamen door dr. A. J. Bernet Kempers willen wij nog iets over de voornamen vertellen.

Er zit meer aan een naam vast dan wij denken. Nemen wij bijvoorbeeld de naam Abe. Met deze naam houden verband de volgende jongensnamen: Abbe, Abbo, Abel, Abele, Abke, Abo, Aebe, Aebel, Aeble, Aibel, Eabe, Eabele, Eapke en Oabel. En de meisjesnamen: Abbe, Abeke, Abeltsje, Abichje, Abke, Abkje, Aebke, Aibelte, Eabel, Eabeltsje en Oabeltje.

De naam komt voornamelijk in Friesland voor. De vormen eindigende op -o en die met ai of oa horen ook in Groningen thuis. In West-Groningen komt men de naam Abe ook tegen. In Drenthe hoort men de naam Abel noemen, op Ūrk Abbe of Abbetjes. En waar komt Abe nu vandaan? Oorspronkelijk een verkorting van een germaanse naam met adel-erin, waarvan het tweede lid met b begint. Bijvoorbeeld: Adelborst.

Tot de mogelijkheden behoort ook - schrijft Dr. Van der Schaar - de herkomst van een alf-naam, waarvan het tweede lid eveneens met een b begint. Alberik bijvoorbeeld. Vroeger was de naam Abe of Abbe meer verbreid dan thans. Daar zijn nog de plaatsnamen Abbe-kerk en Abbebroek en Abbenes, Abbega, Abbekinderen, Abbestee en Abbingawier. En er zijn kinderen, die de naam Abe ontvangen hebben, omdat hun vader een groot bewonderaar was van Abe Lenstra, de sportsman.

Dat was maar een voorbeeld, Abe. Het is natuurlijk onmogelijk alle ons bekende namen te ontleden, van Aaai tot Zoë. Van die A tot Z strekt het woordenboek van Dr. Van der Schaar zich uit.

Wij willen nog een Bijbelse naam nemen en die met dr. Van der Schaar bekijken. Het is de naam Jonathan. De naam is Hebreeuws en betekent: Jahweh geeft, geschenk van God. De Griekse vorm van de naam is Jonathas. Vergelijk voor de betekenis van deze naam namen als Nathanaël, Theodorus, Adeodatus en Deodatus. Zij betekenen allemaal „Geschenk van God”. Na de reformatie is deze naam - o.a. bekend uit de geschiedenis van David - in zwang gekomen in Engeland. De schrijver van de Reizen van Gulliver heette Jonathan Swift. In Amerika komt de naam veelvuldig voor. Naast Uncle Sam is Broeder Jonathan een spotnaam voor een Amerikaan. Dit schijnt zijn oorzaak te vinden in Jonathan Trumbull, een vriend van president Washington, welke laatste nog wel eens placht te zeggen: „Wij moeten overleg plegen met broeder Jonathan”.

In een slotartikel willen wij nog enkele problemen bezien, welke aan naamgeving kunnen vastzitten.

William Gaenkoper

Kryptogram

Horizontaal: 1. één op vier nemen betekent afscheid; 4. zie 1 hor.; 8. zij moeten veelal (ambtshalve) weten waar de klepel hangt; 10. waar van de boer, die meestal géén landbouwer is; 11. dan heeft men een harde huid! 12. dit geschut is aangeschoten; 13. levensbron; 16. gewichtige vrienden; 17. dagproductie van hemdenfabriek?; 19. hij schenkt en soms zijn klanten evenveel als zichzelf; 21. waaier; 24. rood als men hem niet heeft; 25. dit „heelmiddel” wordt per pak toegediend; 26. zie 21 vert.; 29. nadat zij uit de oven gekomen zijn, gaan ze naar de spuiterij; 30. de lekker ruikende afdeling van 10 horizontaal; 31. dan kan

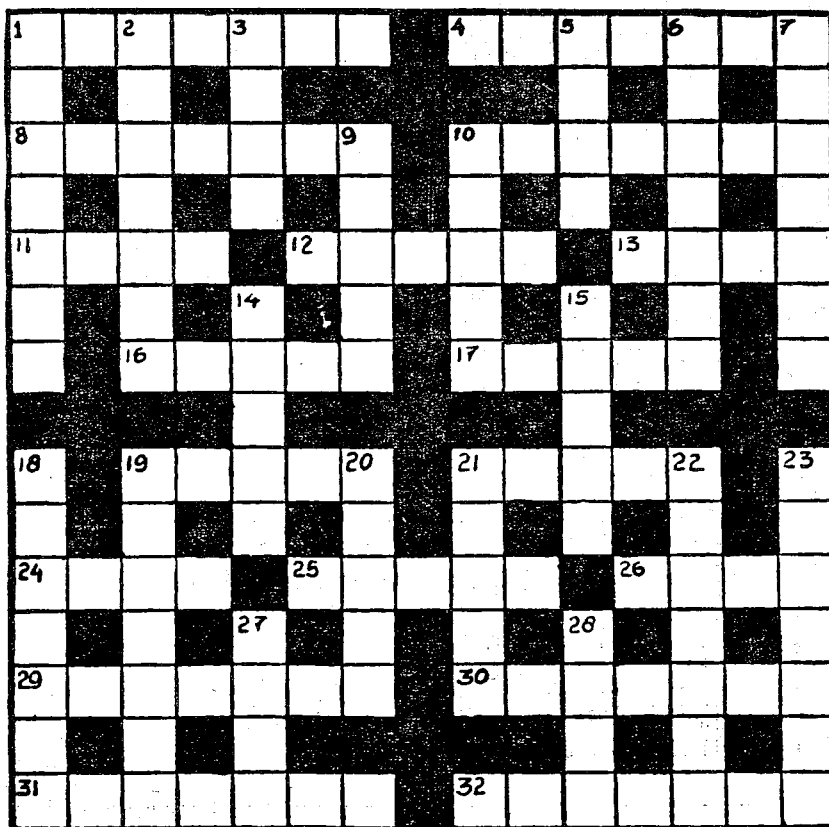
men wel een goed woorje doen; 32. grondstof die geen stof geeft.

Vertikaal: 1. soms allemaal op één houtje; 2. zijn hardos woog na één jaar ruim 6½ pond; 3. dit vet leeft ten zuiden van de Pyreneeën; 5. achternaam van jongedame, die wilde gaan varen; 6. kenmerk van het ware; 7. dit vreemde gerecht is het toegangsbewijs voor de kat; 9. doet de predikant ambtshalve; 10. moeilijk hier iets uit te stampen!; 14. hard monster; 15. zit boven de priester; 18. beslist geen donker vaartuig?; 19. dit boerenhandwerk is oneervol; 20. het gaat in stukken, doch de vreugde wordt er door vergroot; 21. dikwijls de beloning van 26 horizontaal; 22. deze dag heeft een eigen kleur; 23. hierin zit men, zo men verdriet heeft (3,2,2); 27. de uitblinker in het buitenland vinden wij nogal onbuigzaam; 28. niet goedkoop, maar ook blijvend.

Oplossing van vorige week

Horizontaal: 1. loophek, 3. belegje, 7. partijganger, 9. werken, 11 rondje, 12. dia, 13. Bussum, 14. opdooi, 18. ene, 19. drieën, 21. truien, 23. tijdrekening, 24. losgeld, 25. aanzien.

Vertikaal: 1. leeuwen, 2. horde, 4. Legio, 5. estheet, 6. agenda, 7. pers-muskiet, 8. redevoering, 10. naturen, 11. rapport, 15. bedilal, 16. gebekt, 17. zandman, 20. endje, 22. ruien.

Spreken is goud

A C H T E R P A G I N A

Er zijn mensen, die zeggen dat geen christelijke politiek mogelijk is. Als met christelijke politiek bedoeld zou worden een onfeilbare politiek, dan hebben zij gelijk.

Wij bedoelen met christelijke politiek alleen - niet meer, maar ook zeer beslist niet minder - dat wij in de samenleving bezig willen zijn vanuit het Evangelie. En dat is gelukkig wel mogelijk.

Ieder mens leeft, denkt en handelt - bewust of onbewust - vanuit een bepaalde visie, vanuit een bepaalde levensbeschouwing. Dat geldt voor de mensen als zij individueel optreden en als zij collectief - bijvoorbeeld in politieke partijen - optreden. Voor christenen ligt de grond van hun visie op het leven in de Bijbel. Zich gebonden wetend aan de Bijbel, streeft de christen naar een goede politiek. De politiek, het vormgeven aan de samenleving, is niet bij uitzondering een zaak welke wel los van de Bijbel kan worden gezien. Daarom en in die zin streven wij naar een christelijke politiek, een evangelische politiek.

Beginpunt

Alle mensen — of het nu christenen zijn of mohammedanen, atheïsten of boeddhisten — hebben een levensbeschouwing, een visie. Alle mensen gaan uit van een uitgangspunt, beginsel, beginpunt.

Er is slechts één beginpunt, met een reëel perspectief op de toekomst, waardoor begrippen als vrijheid, gezag, rechtvaardigheid, macht en zeden zinvol en tot zegen van de mensen en volken in het leven gebruikt kunnen worden. Dat beginpunt is het Evangelie van Jezus Christus. Het grote gebod om God lief te hebben boven alles en — onlosmakelijk daarvan — de naaste lief te hebben als onszelf, geeft ook, juist ook in de politiek, de enige kijk op de medemens — dichtbij en wat verder af —, het enige zicht op het leven met een goed en hoopgevend perspectief.

Maken christenen dan geen fouten? Doen zij alles goed? Iedereen weet beter; wij merken dat aan het begin reeds op. Maar het Evangelie van Jezus Christus is de "goede boodschap", waarnaar wij elke dag weer moeten proberen te leven.

Zo streven wij naar een goede politiek, vanuit het Evangelie. Daarom: evangelische politiek.

Zonder grenzen

Het gaat dan om een leefbare samenleving in vrijheid, in welvaart, in rechtvaardigheid. Dat is een streven dat in het oude jaar en in het nieuwe jaar gelijk is.

Trouwens, in de praktijk is er niet die scheiding tussen een aflopend oud jaar en een beginnend nieuw jaar. In de praktijk gaan 31 december en 1 januari op dezelfde wijze in elkaar over als bijvoorbeeld 31 oktober en 1 november of 27 en 28 april.

Het gaat er om, dat wij — van de ene dag naar de andere, van de ene maand naar de andere en van het oude jaar naar het nieuwe — goed proberen te leven, voor ons zelf en voor de ander. Het nieuwe is alleen, dat wij ster-

ker dan anders voornemens zijn het beter te doen; de goede woorden dieper te beleven.

Perspectief

DIE perspectief biedende politiek vanuit het Evangelie moeten wij op zo goed mogelijke wijze, met de beste middelen, bij het volk, bij de mensen — samen en individueel — proberen te brengen.

Dat moet gebeuren via televisie, radio, pers en het persoonlijk gesprek. Daarbij is dienstig, onvermijdelijk en hoogst noodzakelijk een zo goed mogelijke partijorganisatie. Dat betekent praten en een steeds doorgaande toestroming van leden van de partij, abonnees op het weekblad, gelden voor de diverse kassen van de partijorganen.

Dat was in het oude jaar zo — u weet dat uit eigen ervaring of via de steeds terugkerende verhalen op deze Achter Pagina —, dat is ook in het nieuwe jaar zo. Het is in feite allemaal niets nieuws. Het enige nieuwe kan zijn, dat wij het allemaal nog wat beter gaan zien en er wat meer nog dan tot dusverre aan doen.

Voor uzelf en ...

DAAR is ook alle aanleiding toe. Op woensdag 23 maart 1966 zijn er de verkiezingen voor de Provinciale Staten op woensdag 1 juni 1966 die voor de gemeenteraden. En dan volgen er binnen een jaar de Tweede Kamerverkiezingen van 1967.

In verband daarmee moeten kiezers gewonnen worden om op de kandidatenlijsten van de A.R. Partij te stemmen. Met hen moet gepraat worden over de inzichten van de A.R. Partij. Zij moeten bij de verkiezingen een goede en bewuste keuze doen. Dat kunnen zij alleen doen als zij ook van de inzichten van de A. R. Partij hebben kennis genomen. Daartoe moet u uw mede-kiezers in uw omgeving in de gelegenheid stellen.

Denkt u daarbij vooral aan de jonge kiesgerechtigden (vanaf 21 jaar). Met

name jongeren willen kritisch kiezen. Geef hun derhalve de nodige informatie. Indien u of zij zelf daar behoefte aan hebben: er is materiaal voorhanden en er komt t.z.t. nog meer.

Vestig ook de aandacht op de a.r. televisie- en radio-uitzendingen. De volgende a.r. televisie-uitzending is op maandag 7 februari van 20.20 tot 20.30 uur. De radio-uitzendingen vinden eveneens op maandag plaats, om de twee weken, van 18.20 tot 18.30 uur (27 december 1965, 10 januari 1966, enz.).

Door hier zelf ook naar te luisteren, evenals door het lezen van het weekblad „Nederlandse Gedachten” naast uw christelijk dagblad, bent u beter in staat met te winnen kiezers te praten. Een partij, met in dit opzicht meelevende en meewerkende leden oefent reële werfkracht uit temidden van het volk. Als wij geen aandacht vragen, mogen wij niet klagen als wij bij de stembus gepasseerd worden. Het is goed ons thans voor te nemen, dat wij straks geen reden hebben tot zelfverwijt.

... voor de ander

EEN partij met vele goed en minder oppervlakkig voorgelichte leden is dus van grote betekenis voor de werfkracht naar buiten. Hoe meer partijleden zich dus abonneren op het weekblad „Nederlandse Gedachten” hoe beter. Begin het jaar ook in dit opzicht goed door een nieuwe abonnee te werven. Een prijs van f 4,- per half jaar voor wekelijkse politieke informatie en voorlichting (12 pagina's) is zeker gering. U kunt ook in dit opzicht zonder veel moeite iets van belang voor de partij doen.

In ongeveer hetzelfde vlak ligt het werven van leden voor de partij. De ledenwerfactie moet zeker onverdroten doorgaan. Er zijn nog duizenden leden te werven. Elke dag worden er ook leden gewonnen. De mensen moeten alleen gevraagd worden. Wij doen in dit opzicht ook een beroep op alle leden om in hun omgeving een of twee (jongere, oudere, mannelijke of vrouwelijke) leden te werven. Hier is niet alleen een taak voor het partij kader, hoewel dit uiteraard overal het goede voorbeeld heeft te geven. Meer leden versterkt de invloed van de partij ten dienste van een politiek vanuit de Bijbel voor een goede samenleving.

Op tafel

MEER leden betekent óók een versterking van de financiële middelen van de partij.

Politieke partijen worstelen in het algemeen steeds met financiële tekorten. U hebt dat in de afgelopen tijd ook weer kunnen lezen en kunnen horen via radio en t.v.

Van de zijde van de K.V.P. in Noord-Brabant is reeds gepleit voor overheidssubsidie voor de politieke partijen. Zulks in navolging van wat in andere landen reeds plaats vindt. Men denke bijvoorbeeld aan de partijen in West-Duitsland. Ook in Zweden is subsidiering van partijen officieel aan de orde gesteld in de Rijksdag.

Wij menen, dat het zo enigszins mogelijk die kant niet op moet. De kosten aan het optreden als politieke partij verbonden, moeten uit eigen middelen, contributies en giften, worden gefinancierd. Politieke partijen moeten strijdbaar zijn en onafhankelijk.

Als wij met elkaar een politieke partij hebben, moeten wij die dan onmachtig houden door onvoldoende geldelijke bijdragen? Aan het begin van het nieuwe jaar is het goed, dat ieder nog eens nakijkt of hij een verantwoorde contributie bijdraagt aan zijn/haar kiesvereniging. U weet dat de kosten stijgen. Dus ook voor onze partij. Wilt u dit even bekijken? Het is nodig! Wij weten, dat, wanneer gezegd wordt dat het nodig is, het geld soms boven verwachting op tafel komt.

Zelfs geen zilver

Politiek betekent praten. U weet het. Praten is in 't komende jaar meer nodig dan ooit. In verband met de verkiezingen, het winnen van kiezers, het werven van leden, het werven van abonnees, het vormen van (verkiezings)fondsen.

Ook het praten over de politieke problemen in eigen kring is nodig. Steeds moet weer een mening gevormd worden over vraagstukken op korte en op lange termijn.

Gelukkig dan ook zijn er reeds meer dan honderd gespreksgroepen gevormd over "Groeiend volk, beperkte ruimte" en nog steeds komen bestellingen voor documentatiemateriaal voor nieuwe groepen binnen.

Bij de jaarwisseling moeten wij ons met elkaar goed realiseren, dat spreken nu goud is en zwijgen zelfs geen zilver. Wij hopen en bidden om Gods zegen. De beste wensen van

WIDEK.

In deze dagen.....

ontmoet u veel familie, vrienden en bekenden. Het is daarom NU de gelegenheid hen als abonnee te werven op

NEDERLANDSE GEDACHTEN

Voor uw moeite ontvangt u een blijvend geschenk. Maar..... er is meer!

Voor de komende nummers hebben wij reeds een aantal interessante artikelen in ons bezit. We noemen slechts:

- een bespreking van het boek „De taaië rooie rakkers” door drs. G. Puchinger;
- een artikel van mevrouw Tonkens over het verantwoord besteden van tijd en geld door de huisvrouw;
- een gesprek met dr. C. Rijnsdorp over literatuur;
- het waarschuwend geluid van prof. dr. J. Zijlstra;
- fietsen uit het parlement;
- een uiteenzetting van de moeilijkheden in het midden- en kleinbedrijf, door de heer K. J. de Jong;
- voortzetting van onze streekreportages.

BON

Noteert U als abonnee

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Opgegeven door:

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Abonnementsprijs f 4,— per half jaar.

Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,

Dr. Kuyperstraat 3 - Den Haag.